

Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923

TOM IV

GABINET LEOPOLDA SKULSKIEGO

15 GRUDNIA 1919 – 17 CZERWCA 1920

GABINET WŁADYSŁAWA GRABSKIEGO

24 CZERWCA – 23 LIPCA 1920

INSTYTUT HISTORII PAN

<http://rcin.org.pl>

Protokoły posiedzeń
Rady Ministrów
Rzeczypospolitej Polskiej
1918–1923

Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923

TOM IV

GABINET LEOPOLDA SKULSKIEGO

15 GRUDNIA 1919 – 17 CZERWCA 1920

GABINET WŁADYSŁAWA GRABSKIEGO

24 CZERWCA – 23 LIPCA 1920

OPRACOWANIE

MAŁGORZATA GMURCZYK-WROŃSKA

Redakcja naukowa serii
Marek Kornat

Recenzje wydawnicze
prof. dr hab. Arkadiusz Adamczyk
prof. dr hab. Włodzimierz Suleja

Redakcja i korekta
Barbara Janicka

Indeks
Małgorzata Gmurczyk-Wrońska
Barbara Janicka

Opracowanie graficzne i projekt okładki
Dariusz Górski

Adiustacja, skład i łamanie
Dariusz Górski

Archiwalia udostępnione przez Archiwum Akt Nowych

© Copyright by Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk
ISBN 978-83-65880-98-7

Praca naukowa finansowana w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” w latach 2015-2022

NARODOWY PROGRAM
ROZWOJU HUMANISTYKI

Wydanie I, Warszawa 2021
Instytut Historii PAN
Rynek Starego Miasta 29/31
00-272 Warszawa
22 831 02 61-62, w. 44
www.ihpan.edu.pl
<http://ksiegarnia-ihpan.edu.pl>
wydawnictwo@ihpan.edu.pl

Druk i oprawa
Fabryka Druku

Spis treści

Nota edytorska	27
Wykaz skrótów	29

PROTOKOŁY

GABINET LEOPOLDA SKULSKIEGO 15 GRUDNIA 1919 – 17 CZERWCA 1920

Wprowadzenie (<i>Małgorzata Gmurczyk-Wrońska</i>)	37
1. Protokół 124-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 15-go grudnia 1919 r.	53
– Motywy do „ustawy w przedmiocie amnestii przy przekroczeniach przepisów o podatkach i opłatach skarbowych, obowiązujących na terenie b. Dzielnicy Pruskiej”	55
– [Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie osób przebywających w obozach internowanych]	56
2. Protokół 125-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 17-go grudnia 1919 r.	58
– [Zawiadomienie Prezydium Rady Ministrów o posiedzeniu Rady Ministrów]	61
3. Protokół 126-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 20-go grudnia 1919 r.	62
– [Zawiadomienie Prezydium Rady Ministrów o posiedzeniu Rady Ministrów]	67
– [Wniosek Ministerstwa Spraw Wojskowych o przyznanie jednorazowego nadzwyczajnego dodatku drożyznianego oficerom, urzędnikom wojskowym, podoficerom zawodowym i szeregowym]	68
– [Wniosek Ministerstwa Kolei Żelaznych] w sprawie przyznania pracownikom kolejowym, zajętem na obszarze b. Królestwa Kongresowego jednorazowej zapomogi, tzw. trzynastej pensji	75
– [Wniosek Ministerstwa Skarbu] w sprawie zmiany uchwały Rady Ministrów z dnia 22 listopada b.r., przyznającej funkcjonariuszom i pracownikom państwowym jednorazową zapomogę drożyznianą	77

– Uzasadnienie [projektu rozporządzenia Rady Ministrów o moratorium w sprawie prawno-prywatnych pretensji pieniężnych w b. zaborze austriackim]	78
– Wnioski Generalnego Komisarza Ziem Wschodnich zgłoszone do Rady Ministrów	79
– Motywy wniosku [Ministerstwa Apropowizacji w sprawie Związku Polskich Stowarzyszeń Spółdzielczych w Krakowie]	80
– [Wniosek Ministerstwa Kolei Żelaznych dotyczący] czasowego zajęcia gruntów potrzebnych do budowy linii Kutno–Płock	81
– Motywy do projektu ustawy o zawieszeniu działalności sądów przysięgłych w okręgu Sądu Apelacyjnego we Lwowie	82
4. Protokół 127-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 22 grudnia 1919 r.	85
– [Zawiadomienie Prezydium Rady Ministrów o posiedzeniu Rady Ministrów]	88
– [Wniosek Ministerstwa Spraw Wojskowych o przyznanie nadzwyczajnego dodatku drożyznianego wojskowym, służącym czynnie od 1 września 1919 r.]	88
– [Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie emitowania przez Polską Krajową Kasę Pożyczkową biletów koronowych oraz projekt rozporządzenia Ministra Skarbu w przedmiocie obiegu biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej opiewających na walutę koronową]	89
– [Wniosek Ministra Skarbu] w sprawie upoważnienia Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej do emitowania dalszych 3000 milionów marek polskich ponad sumę przyznaną dekretami Mk 2 850 000 000	91
5. Protokół 128-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 29 grudnia 1919 r.	94
– [Zawiadomienie Prezydium Rady Ministrów o posiedzeniu Rady Ministrów]	96
– Uzasadnienie [wniosku Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej w sprawie Rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie przejścia w b. zaborze austriackim przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej spraw, wchodzących w zakres działania tego Ministerstwa]	97
– [Projekt] ustawy o przedłużeniu umownych czasookresów do przedsięwzięcia robót celem wydobywania minerałów zawierających żywicę ziemne	98
– [Wniosek nagły Ministra Pracy i Opieki Społecznej o podwyższenie płac urzędniczych o 50% od dnia 1 stycznia 1920 r.]	99
6. Protokół 1-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 5 stycznia 1920 r.	101
– Wniosek Ministerstwa Poczty i Telegrafów o upoważnienie go do niezwłocznego kupna fabryki Braci Petsch'ów na Pradze	105

– [Pismo Ministra Poczty i Telegrafów] w sprawie opinii co do warunków korzystania z Warszawskiej Sieci Telefonicznej	106
– [Wniosek i motywy wniosku przedstawione przez Ministra Poczty i Telegrafów] w sprawie tymczasowych warunków korzystania z Warszawskiej Sieci Telefonicznej od dn. 1-go stycznia 1920 roku	107
– [Wniosek Ministerstwa Robót Publicznych w sprawie] upoważnienia Ministerstwa do objęcia zarządu Wisły na całym terytorium b. zaboru pruskiego	108
7. Protokół 2-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 8 stycznia 1920 r.	110
8. Protokół 3-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 10 stycznia 1920 r.	113
– Instrukcja służbowa dla Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku	116
9. Protokół 4-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 12-ym stycznia 1920 r.	119
– [Decyzja Rady Ministrów w sprawie wyłączenia administracji kolejnictwa na ziemiach b. Dzielnicy Pruskiej spod kompetencji Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej i poddanie jej zwierzchnictwu Ministerstwa Kolei Żelaznych]	121
– Stanowisko [i przyjęty wniosek] Ministra byłej dzielnicy pruskiej wobec postawionego przez Ministra Kolei Żelaznych żądania bezzwłocznego oddania kolei na obszarach byłego zaboru pruskiego pod Centralny Zarząd w Warszawie	121
10. Protokół 5 posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 stycznia 1920 r.	126
– [Wniosek Ministra Skarbu w sprawie ustanowienia w Małopolsce komisarzy dla strzeżenia granic przed przemycałami towarów, a w szczególności niestemplowanych koron]	132
– Wniosek [Ministra Skarbu] w sprawie zwiększenia uposażeń urzędników i funkcjonariuszy państwowych	134
– [Pismo Marszałka Sejmu Ustawodawczego Rzeczypospolitej Polskiej Wojciecha Trąmpczyńskiego do rządu w sprawie poparcia i zasilenia finansowego istniejących względnie założyć się mających gospodarczych związków pracowników państwowych czynnych i emerytowanych]	136
– Wniosek [Ministerstwa Kolei Żelaznych] w sprawie przyznania dalszego zasiłku drożyznianego dla pracowników kolejowych	137
– [Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie przyznania dodatków drożyznianych osobom wojskowym]	138

– [Pismo Prezydenta Ministrów] do wszystkich pp. Ministrów i Naczelników Urzędów Centralnych w sprawie redukcji sił urzędniczych . . .	140
– [Wniosek Prezydium Rady Ministrów na Radę Ministrów oraz projekt instrukcji w sprawie ustalenia godzin urzędowych w biurach i urzędach państwowych wraz z motywami projektu]	142
11. Protokół 6-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 17 stycznia 1920 r.	143
– Wniosek [Ministra Zdrowia Publicznego] w sprawie rozporządzenia Rady Ministrów na podstawie uchwały Sejmu Ustawodawczego Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14 stycznia 1920 roku w sprawie zwalczania chorób zakaźnych	147
– Uzasadnienie [projektu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie utworzenia Urzędu Zagospodarowania Odłogów]	149
– W sprawie uzasadnienia projektu zorganizowania Urzędu Zagospodarowania Odłogów	150
– Uzasadnienie [projektu ustawy o zwalczaniu lichwy wojennej]	154
– Wniosek nagły Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie udzielenia Ministrowi Przemysłu i Handlu specjalnych pełnomocnictw	155
– [Wniosek Prezydium Rady Ministrów na Radę Ministrów w sprawie przyznania Komisarzowi Generalnemu Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku dodatku reprezentacyjnego]	158
12. Protokół 7-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 19 stycznia 1920 r.	159
– [Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej o mianowanie szefa Sekcji Ochrony Pracy i Głównego Inspektora inż. Franciszka Sokala delegatem Rządu Polskiego do Rady Zarządzającej Międzynarodowej Organizacji Pracy]	162
– [Wniosek Ministra Skarbu w sprawie potrzeby uprzedniego zezwolenia Rządu Polskiego przy rozporządzaniach majątkiem państwowym w obrębie Ziemi Wschodnich]	164
– [Projekt] ustawy o zagospodarowaniu odłogów gruntowych na obszarze Rzeczypospolitej i Ziemi Wschodnich	164
– [Projekt] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie wykonania ustawy o zagospodarowaniu odłogów gruntowych na obszarach Rzeczypospolitej i Ziemi Wschodnich	165
– [Projekt zmian w projekcie ustawy konstytucyjnej]	166
– [Projekt] uzupełnienia tekstu ustawy z dnia 10-go maja 1919 r. o ustaleniu i oszacowaniu strat i świadczeń wojennych	169
– Uzasadnienie [projektu ustawy o przyznaniu dla b. wojskowych armii rosyjskiej i austriackiej jako też dla wdów i sierot po nich nadzwyczajnego dodatku drożyznianego do zasiłków emerytalnych]	170

13. Protokół 8-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 22 stycznia 1920 r.	172
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie przystąpienia Polski do układu tymczasowego, dotyczącego niektórych zmian w Berneńskiej Konwencji Kolejowej z 14 X 1890 r.	175
– Umowa tymczasowa dotycząca wznowienia międzynarodowego ruchu towarowego w komunikacji pospiesznej i zwyczajnej	176
– Uwagi do Wniosku Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 13/I rb. do Rady Ministrów, dotyczącego sprawy przystąpienia Polski do Układu tymczasowego o niektórych zmianach w Berneńskiej Konwencji Kolejowej z dnia 14/X 1890 r.	178
– Wniosek Ministra Robót Publicznych [w sprawie opracowania projektu budowy portu morskiego na lewym brzegu Wisły, na terytorium województwa pomorskiego oraz pogłębienia łożyska Wisły od Bałtyku pod Schievenhorst aż do projektowanego portu morskiego]	179
– Projekt ustawy w przedmiocie rozszerzenia działalności Galicyjskiego zakładu ubezpieczenia robotników od wypadków na teren b. Śląska Austriackiego oraz galicyjskich i śląskich górników i rozszerzenia tytułu IV rosyjskiej ustawy o pracy w przemyśle na robotników państwowych w b. zaborze rosyjskim, [przedłożony przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej]	179
– Wniosek nagły Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie udzielenia Ministrowi Przemysłu i Handlu nadzwyczajnych pełnomocnictw do uregulowania spraw opałowych	185
14. Protokół 9-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 24 stycznia 1920 r.	187
– Uzasadnienie do [projektu] rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie powtórnego odroczenia terminu wyjaśnienia i zdecydowania, jakie wyłączenia nieruchomości na użytek dróg komunikacyjnych, dokonane przez b. władze okupacyjne pozostają nadal w swej mocy	190
– Dekret Rady Ministrów z dnia 24 stycznia 1920 roku w sprawie zatwierdzenia rozporządzenia Ministra B. Dzielnicy Pruskiej z dnia 23 grudnia 1919 r. dotyczącego uchylecia mocy obowiązującej przepisów § 5 liczby 1–6 o stanie oblężenia (Dz. Urz. Ministerstwa B. Dzieln. Pruskiej Nr 2, str. 21)	191
15. Protokół 10-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 26 stycznia 1920 r.	192
– [Sprawozdanie Komisarza Generalnego Kazimierza Pawlikowskiego w sprawie działalności Państwowego Urzędu do spraw powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników]	195
– Ogólny wykaz przejeżdżających, karmionych, chorych i dezynfekowanych JUR	198

16. Protokół 11-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 3 lutego 1920 r.	199
– [Wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów o bezpłatne dostarczanie Ministerstwu „Dziennika Ustaw Państwa”]	202
– Pismo Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej do Prezydium Rady Ministrów w sprawie bezpłatnego dostarczania „Dziennika Ustaw”	203
– Wniosek Głównego Urzędu Likwidacyjnego na Radę Ministrów w przedmiocie notyfikowania Niemcom decyzji Rządu Polskiego o stosowaniu przepisów art. 296 i aneksu do tego artykułu Traktatu Pokojowego z dnia 28 czerwca 1919 r. do rozrachunku z przedwojennych długów prywatnych między obywatelami Polski i obywatelami Niemiec	204
– [Pismo Ministerstwa Skarbu do Prezydenta Ministrów w sprawie wniosku o rozciągnięcie sekwestru zboża na gospodarstwa poniżej 40 morgów]	206
17. Protokół 12-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 5 lutego 1920 r.	208
– [Wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie przyznania mu dodatkowego kredytu jako funduszu na wydawnictwa]	213
– [Wniosek Ministra Skarbu w sprawie umundurowania woźnych i gońców]	214
– [Wniosek Ministra Skarbu co do wynagrodzenia członków Komisji Kodyfikacyjnej]	216
– [Pismo Ministra Spraw Wojskowych do Prezydium Rady Ministrów w sprawie ustalenia wysokości deputatów aprowizacyjnych dla osób wojskowych i ich rodzin	217
– Uchwała Rady Ministrów w sprawie redukcji racji żywnościowych dla osób wojskowych	219
– [Pismo Ministra Spraw Wojskowych z zestawieniem miesięcznej oszczędności] w artykułach wskutek zredukowania racji oficerskich	221
– Motywy [wniosku Ministerstwa Skarbu w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu] do przedłożenia Sejmowi projektów ustaw w przedmiocie wypuszczenia wewnętrznych pożyczek państwowych	222
– [Uzasadnienie projektu ustawy o przedsiębiorstwach trudniących się czynnościami bankierskimi	223
– Wniosek Przewodniczącego Komitetu Ekonomicznego Ministrów w przedmiocie regulaminu Komitetu Ekonomicznego Ministrów, uchwalonego na posiedzeniu tegoż Komitetu dnia 28 stycznia b.r. . .	224
18. Protokół 13-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 9 lutego 1920 r.	227
– Wniosek [Ministra Pracy i Opieki Społecznej] o przeniesienie na etat Prezydium Rady Ministrów i służbowy przydział do tegoż Prezydium	

delegata Rządu Polskiego do Rady Zarządzającej Międzynarodowej Organizacji Pracy inż. Franciszka Sokala	230
– Uzasadnienie projektu ustawy w przedmiocie zmiany przepisów o opodatkowaniu spadków i darowizn	231
– [Wniosek Ministra Skarbu w sprawie wystąpienia do Sejmu Ustawodawczego o zmianę skali dodatków drożyznianych ustawy z dnia 8 stycznia 1920 r. dla emerytów, wdów i sierot]	257
– Uzasadnienie [projektu] ustawy o zarobkowym pośrednictwie pracy [przedstawione przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej]	260
– Wniosek [Ministra Skarbu] na Radę Ministrów w przedmiocie organizacji Ministerstwa Skarbu	261
– Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w przedmiocie organizacji Ministerstwa Skarbu. [Wersja po korekcie]	265
19. Protokół 14-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 12 lutego 1920 r.	267
– Motywy [projektu ustawy o powołaniu do czynnej służby wojskowej rocznika 1902]	269
– [Projekt] ustawy w przedmiocie upoważnienia Ministra Spraw Wewnętrznych do wydawania niektórych zarządzeń dotyczących tworzenia gmin miejskich i wiejskich na obszarze b. zaboru rosyjskiego	270
– Wniosek [Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego] w sprawie wypłaty nauczycielstwu szkół powszechnych tzw. 13-ej pensji [za rok 1919]	271
– Wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na Radę Ministrów w sprawie przyznania dodatkowo 5 500 000 marek na zasiłki dla szkół prywatnych i pracowników takichże szkół	272
20. Protokół 15-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 lutego 1920 r.	275
– [Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie wniesienia do Sejmu Ustawodawczego wniosku o otwarcie Ministrowi Spraw Wojskowych kredytu wojennego]	277
21. Protokół 16-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 19 lutego 1920 r.	279
– Uzasadnienie [projektu ustawy w przedmiocie wydzierżawienia niezagospodarowanych użytków rolnych]	282
– Wniosek Prezydenta Ministrów w sprawie zarządu gmachów publicznych, przeznaczonych na cele reprezentacyjne	283
– Regulamin Komitetu Ekonomicznego Ministrów, zatwierdzony uchwałą Rady Ministrów z dnia 19 lutego 1920 r.	284
22. Protokół 17-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 23 lutego 1920 r.	287

– Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie tymczasowej organizacji władzy administracyjnej I instancji na obszarze miast Warszawy, Łodzi i Lublina wraz z motywami wniosku	289
23. Protokół 19-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 26 lutego 1920 r.	292
– [Deputaty urzędnicze]	296
– [Normy żywnościowe dla rodzin oficerów]	300
– Stosunek miesięcznego deputatu urzędniczego do deputatu oficerów i członków ich rodzin	302
– [Wniosek Ministerstwa Apropowizacji o zrównanie deputatów urzędniczych z deputatami dla „ciężko pracujących”]	303
– Wniosek [Ministerstwa Zdrowia Publicznego] wraz motywami wniosku w przedmiocie utworzenia Naczelnej Rady Sanitarnej oraz [projekt] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia Naczelnej Rady Sanitarnej	304
– [Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie oddania na użytek Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie gmachów b. Sejmu i Wydziału Krajowego Galicji]	306
– [Projekt] ustawy o utworzeniu Urzędu Sztuk Pięknych	307
24. Protokół 20-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 1-go marca 1920 r.	309
– Uzasadnienie [ustawy o ludowych szkołach rolniczych męskich i żeńskich w Rzeczypospolitej Polskiej]	311
– [Motywy projektu ustawy w przedmiocie urządzania loterii i założenia Polskiej Państwowej Loterii Klasowej]	312
– [Projekt] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie podziału Województwa Pomorskiego na okręgi wyborcze	317
25. Protokół 21-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 8-go marca 1920 r.	318
– Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie udzielenia dalszego kredytu na budowę rurociągów gazowo-naftowych w Małopolsce . .	322
– Motywy wniosku [Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Pracy i Opieki Społecznej w przedmiocie ustanowienia Komisji Szacunkowej dla opiniowania cen jednostkowych za roboty budowlane]	323
– [Projekt odezwy Rządu w sprawie pożyczki wewnętrznej]	324
26. Protokół tajnego posiedzenia Rady Ministrów, które się odbyło po posiedzeniu jawnym N. 21 – dnia 8 marca 1920 w sprawie propozycji ze strony Rządu rosyjskiego przystąpienia do rokowań pokojowych	326
27. Protokół 22-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 10 marca 1920 r.	329

– Reskrypt do Pp. Prezesów: Sądu Najwyższego oraz Sądów Apelacyjnych i Okręgowych okręgów apelacyjnych Warszawskiego i Lubelskiego . . .	332
– Projekt przyznania kancelaryjnym urzędnikom sądowym na terenie b. Kongresówki tymczasowego dodatku miesięcznego	333
– Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie organizacji straży celnej . . .	336
– Wniosek Ministra Skarbu w sprawie przedłożenia Sejmowi Ustawy Tymczasowej w przedmiocie nabywania przez Ministerstwo Skarbu sum w walucie zagranicznej, uzyskanych ze sprzedaży nieruchomości obcokrajowcom	337
– Wniosek Ministra Skarbu w sprawie przedłożenia Sejmowi projektu ustawy o tymczasowych warunkach wywozu towarów za granicę . . .	338
– Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie otrzymania surowców z zagranicy na warunkach kompensaty gotowymi towarami	341
– Uzasadnienie projektu ustawy o opłatach stemplowych od ubezpieczeń	343
28. Protokół 23-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 11 marca 1920 r.	350
– [Odpis depezy z MSZ dotyczący sędziów i urzędników pełniących służbę na terenie plebiscytowym Śląska wschodniego, mających składać przyrzeczenia]	353
29. Protokół 24-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 15 marca 1920 r.	354
– [Projekt] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia Głównych Komisji Wyborczych dla okręgów wyborczych Województwa Pomorskiego	358
– Motywy wydania ustawy w przedmiocie zmiany asygnat pożyczki państwowej z r. 1918 subskrybowanej w złocie [po kursie nominalnym, na obligacje pożyczki]	359
– Projekt ustawy o załatwianiu zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami w przedsiębiorstwach użyteczności publicznej	360
– Projekt ustawy o ochronie dostaw na cele publiczne oraz o ochronie wytwórczości w czasie odbudowy kraju	361
– [Wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej w sprawie przedłużenia do końca marca 1920 r. terminu wpłacania zapomóg bezrobotnym]	364
– Wniosek rządowy [dotyczący składu Tymczasowego Wydziału Samorządowego b. Królestwa Galicji i Lodomerii]	365
30. Protokół 25-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 18 marca 1920 r.	367
– Motywy do projektu ustawy o ochronie dostaw na cele publiczne oraz o ochronie wytwórczości w czasie odbudowy kraju	370

31. Protokół 26-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 20 marca 1920 r.	375
– [Zmiany do uchwały Rady Ministrów z 5 lutego 1920 r.] w przedmiocie umundurowania woźnych i gońców, pocztylionów, nadzorców oraz monterów telegrafu i telefonów	378
– Zdanie Wydziału Organizacyjnego [Prezydium Rady Ministrów w sprawie umundurowania funkcjonariuszy państwowych]	382
– Uzasadnienie [projektu ustawy o polskich statkach handlowych morskich]	384
– [Wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie upoważnienia go do tymczasowego zajęcia na okres do lat trzech składów kolejowych na Placu Broni, należących do Towarzystwa Warszawskiego Składów Towarowych]	389
– [Uchwała Rady Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Kolei Żelaznych do tymczasowego zajęcia na okres do lat trzech składów kolejowych na Placu Broni]	390
– Motywy [projektu ustawy o podwyższeniu podatku gruntowego na obszarze b. zaboru austriacko-węgierskiego]	391
– Motywy [projektu ustawy o podwyższeniu podatku domowo-klasowego na obszarach b. zaboru austriackiego]	397
– Motywy [do projektu ustawy o ujednostajnieniu i podwyższeniu podatków gruntowych i podymnego na obszarze b. Królestwa Kongresowego] . .	399
32. Protokół 27-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 22 marca 1920 r.	408
– [Zmiany do protokołu 27 posiedzenia Rady Ministrów z 22 marca 1920 r.]	412
– Uzasadnienie [projektu ustawy o organizacji ludowego szkolnictwa rolniczego w Rzeczypospolitej Polskiej]	413
– Zestawienie przyjętego przez Ministerstwo Skarbu składu osobowego oddziałów Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej we Lwowie i Krakowie	413
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie przystąpienia Polski do międzynarodowej Unii dla publikacji taryf celnych	414
33. Protokół 28-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 24 marca 1920 r.	422
– [Projekt] dekretu Naczelnego Wodza Wojska Polskiego w przedmiocie wyboru przedstawicieli ludności Ziemi Wschodnich zajętych przez Wojsko Polskie	425
– Wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie tzw. soboty angielskiej w okresie letnim roku	427
– Motywy projektu [ustawy w przedmiocie ujednostajnienia na obszarze b. zaboru rosyjskiego ustaw i rozporządzeń o podatku przemysłowym oraz podwyższeniu stawek podatkowych]	427

– Wniosek [Ministra Skarbu] w sprawie mianowania Dyrektorów Izb Skarbowych w b. Królestwie Kongresowym	431
34. Protokół 29-go posiedzenia Rady Ministrów Rzpltej Polskiej w dniu 29 marca 1920 r.	433
– Wniosek [Prezydium Rady Ministrów] w sprawie ustalenia trybu postępowania przy wykonywaniu postanowień ustępu 2-go art. 10 Tymczasowych Przepisów Służbowych dla Urzędników Państwowych	436
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie przystąpienia Polski do międzynarodowej Konwencji chłodniczej	437
– Wniosek Ministra Poczty i Telegrafów w sprawie objęcia administracji pocztowej na Ziemiach Wschodnich w bezpośredni zarząd	441
– [Projekt] ustawy o zakresie działania władz naczelnych	443
35. Protokół 30-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 1 kwietnia 1920 r.	463
– [Wniosek w sprawie utworzenia Urzędu Emigracyjnego oraz w sprawie likwidacji Państwowego Urzędu do spraw powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników]	466
– [Wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych o przystąpienie Polski do Międzynarodowego Urzędu Higieny Publicznej]	468
– Wniosek [Ministra Spraw Zagranicznych] w sprawie tymczasowego uregulowania ruchu tranzytowego i sąsiedzkiego pomiędzy Polską a Niemcami	469
– Wniosek w sprawie upoważnienia Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych do bezzwłocznego zakupu, w porozumieniu z Najwyższą Izbą Kontroli Państwa, dóbr Jaworzyna ks. Hohenlohego.	471
– [Projekt] ustawy [przedstawiony przez Ministra b. Dzielnicy Pruskiej] w przedmiocie zmiany ustaw stemplowych obowiązujących na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej	472
– [Projekt] ustawy w sprawie ustanowienia orderu „Orła Białego”	473
– Wniosek Ministra Sprawiedliwości w przedmiocie wydania Rządowi rosyjskiemu jeńców cywilnych w wykonaniu umowy z dnia 9 listopada 1919 r.	480
36. Protokół 31-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 8 kwietnia 1920 r.	483
– Wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie wywłaszczenia gruntów pod budowę kolei: Łódź–Kutno–Płock, Płock–Sierpc z przebudową wąskotorowej linii Nasielsk–Sierpc oraz Kutno–Strzałków	487
– [Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w przedmiocie urlopowania jeńców wojennych b. armii zachodnioukraińskich]	489
37. Protokół 32-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 12 kwietnia 1920 r.	491

– Wniosek [Ministra Skarbu] w sprawie przedłużenia pełnomocnictw Komisarzy dla strzeżenia granic przed napływem niestemplowanych koron	493
– Wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie rozsprzedaży obligacji pożyczki państwowej w dniu 3 Maja b.r.	495
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie przystąpienia Polski do porozumienia, dotyczącego międzynarodowej wymiany wydawnictw urzędowych i innych publikacji, zawartego w Brukseli d. 15 marca 1886 r.	495
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie ratyfikacji Konwencji Kolejowej polsko-rumuńskiej z d. 4 listopada 1919 r. i projekt ustawy o ratyfikacji konwencji kolejowej polsko-rumuńskiej z dnia 4 listopada 1919 r.	496
 38. Protokół 33-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 15 kwietnia 1920 r.	 503
– Uzasadnienie projektu ustawy w przedmiocie uzupełnienia postanowień ustawy z dnia 13 lutego 1920 r. [o przyznaniu jednego miliarda marek na zagospodarowanie odłogów gruntowych na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej i Ziemi Wschodnich]	507
– Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie wywłaszczenia gruntów włościan we wsi Miedziana Góra pod Kielcami, niezbędnych dla prowadzenia Państwowej Kopalni Miedzi w Miedzianej Górze	507
– Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie wywłaszczenia gruntów włościan we wsi Posądzka, Starostwa Miechowskiego, niezbędnych dla prowadzenia Państwowej Kopalni Siarki w Posądzcy.	509
 39. Protokół 34-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 19-ym kwietnia 1920 r.	 512
– Motywy [projektu ustawy w przedmiocie przedłużenia mocy obowiązującej ustawy z dnia 8 kwietnia 1919 r. o dostarczaniu mieszkań na potrzeby wojska (Dz.Pr. 1919 r. Nr 31. poz. 262)]	517
– Wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie zatwierdzenia tymczasowego układu polsko-austriackiego z dnia 9 stycznia 1920 r. [dotyczącego ochrony majątków obopólnych obywateli, znajdujących się w granicach drugiego państwa oraz swobody przesiedlania się ich przedsiębiorstw]	517
– [Uzasadnienie i uwagi do zmiany niektórych przepisów ustawy o ochronie lokatorów]	523
– Wniosek nagły Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie wysłania pociągu do Galacu [w celu przewiezienia do Polski pozostawionych tam na składzie surowców]	527
– Uzasadnienie [projektu ustawy Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie zmian w ustawie probierczej]	529

– [Wniosek i projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie praw służbowych b. wykładających na Uniwersytecie Warszawskim i Politechnice Warszawskiej]	530
– Wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie Komisji Rehabilitacyjnej utworzonej w myśl uchwały Rady Ministrów z dnia 4 października 1919 i z dnia 16 października 1919	532
– Uzasadnienie [projektu ustawy Ministra Rolnictwa i Dób Państwowych w sprawie zmiany art. 18 ustawy z dnia 25-go lipca 1919 r. w przedmiocie dóbr donacyjnych]	534
40. Protokół 35-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 22 kwietnia 1920 r.	536
– Uzasadnienie [projektu ustawy o tymczasowym podwyższeniu i zrównaniu stawek przy niektórych opłatach stemplowych (należnościach bezpośrednich i stemplowych) na obszarach b. zaboru rosyjskiego i austriackiego]	541
– Uzasadnienie [projektu rozporządzenia w przedmiocie uruchomienia nowych Komisji Ziemskich okręgowych na terenie b. Królestwa Kongresowego oraz powołania Delegatów okręgowych i powiatowych G.U.Z. na terenie b. zaboru austriackiego]	544
– Uzasadnienie projektu ustawy w przedmiocie opłaty stemplowej od kart do gry	544
– Wniosek na Radę Ministrów i projekt] ustawy o likwidacji Państwowego Urzędu do spraw powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników	551
– Ogólne uwagi do projektu ustawy o uposażeniu pracowników Polskich Kolei Państwowych	553
41. Protokół 36-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 26 kwietnia 1920 r.	556
– Rezolucja Komisji Sejmowej z dnia 23 kwietnia 1920 r.	559
– [Wniosek Ministra Apropowizacji o przekazanie Ministerstwu Kolei Żelaznych całkowitej kompetencji odnośnie do ruchu transportowego na rzece Wiśle]	559
42. Protokół 37-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 29 kwietnia 1920 r.	561
– Motywy projektu ustawy w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustawy z dnia 7 kwietnia 1919 r. w sprawie powołania dyplomowanych lekarzy do służby czynnej wojskowej	565
– Uzasadnienie projektu ustawy o płacy wojskowych zawieszonych w czynnościach służbowych oraz odbywających kary sądowe lub dyscyplinarne	566
– Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie upoważnienia go na dalsze 3 miesiące od dnia 2 maja do dnia 2 sierpnia 1920 r. do wydawania na całym obszarze b. zaboru rosyjskiego zarządzeń wyjątkowych	566

– Motywy do projektu ustawy o udzieleniu amnestii w b. dzielnicy pruskiej	568
43. Protokół 38-go, 39-go i 40-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej, odbytych w dniach 1-ym, 5-ym i 6-ym maja 1920 r.	572
– [Pismo Ministra Spraw Wojskowych w sprawie zmian w organizacji Ministerstwa Spraw Wojskowych z 24-go kwietnia 1920 r.]	579
– [Pismo Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w sprawie projektu ustawy o uposażeniu policji państwowej]	580
– Uwagi do projektu ustawy o uposażeniu pracowników polskich kolei państwowych	584
– Motywa wniosku ex praesidio na Radę Ministrów	587
– [Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie przedłożenia Sejmowi do ratyfikacji umowy zawartej dnia 13 kwietnia 1920 r. pomiędzy Rządem Rzeczypospolitej a Gdańskiem w sprawie wyżywienia tego miasta]	589
– [Uzasadnienie wniosku Ministra Poczty i Telegrafów w przedmiocie zwinięcia Dyrekcji Poczty i Telegrafów w Łodzi]	594
– [Sprawozdanie Podsekretarza Stanu dr. Wróblewskiego z przebiegu obrad sejmowej komisji konstytucyjnej z dnia 5 maja 1920 r.]	595
44. Protokół 41-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 10 maja 1920 r.	599
– Wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie przeznaczenia budynków po komorach celnych w Aleksandrowie i Granicy na sanatoria dla chorych pracowników kolejowych	603
– [Wniosek Ministerstwa Zdrowia Publicznego w przedmiocie rozporządzenia Rady Ministrów o przekształcenie dotychczasowego Wydziału Aproprowiacji Sanitarnej tego Ministerstwa na państwowy Zakład Aproprowiacji Sanitarnej]	604
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o utworzenie etatu Zastępcy Delegata Rządu przy Komisji Międzysojusznicy i Konsula Generalnego w Olsztynie	607
– Uzasadnienie projektu rozporządzenia Rady Ministrów dotyczącego wprowadzenia w życie wojskowego kodeksu karnego	608
– Uzasadnienie projektu rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie wprowadzenia w życie na całym obszarze Państwa Polskiego ustawy wojskowego postępowania karnego dla wspólnej siły zbrojnej z 5 lipca 1912 r.	609
– Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie ustawy o pomocy finansowej dla kooperatyw urzędników państwowych	610
45. Protokół 42-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 13 maja 1920 r.	612

– Ustawa o zakresie działania Władz Naczelnych. Projekt opracowany przez Prezydium Rady Ministrów	614
– [Tekst przedłożony przez Ministra Sprawiedliwości]	634
– [Tekst przedłożony przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego]	635
– [Tekst przedłożony przez Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych]	636
– [Tekst przedłożony przez Ministra Przemysłu i Handlu]	638
– [Tekst przedłożony przez Ministra Kolei Żelaznych]	641
– [Tekst przedłożony przez Ministra Robót Publicznych]	644
– [Tekst przedłożony przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej]	646
– [Tekst przedłożony przez Ministra Zdrowia Publicznego]	648
– [Projekt] ustawy o zakresie działania władz naczelnych	650
46. Protokół 43-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17-go maja 1920 r.	667
– Wniosek Ministra Robót Publicznych co do kompetencji Okręgowych Dyrekcji Robót Publicznych i Powiatowych, względnie miejscowych Biur odbudowy w sprawach przekazanych tym organom ustawą z 2/3. 1920 r. (Dz. Ust. Nr 24, poz. 143) o technicznej odbudowie kraju	670
– [Wniosek Ministra Skarbu w sprawie wykonania ustawy z 9-go marca 1920 r. o osnowie]	671
– Projekt ustawy w przedmiocie kredytu dla Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej	672
– Motywy do projektu ustawy o ubezpieczeniach państwowych i o Państwowej Dyrekcji Ubezpieczeń	675
47. Protokół 44-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 20 maja 1920 r.	683
– Wniosek Ministra Kolei Żelaznych w przedmiocie wniesienia do Sejmu Ustawodawczego projektu ustawy o budowie linii kolejowej Redy–Kartuzy	687
– [Projekt ustawy tymczasowej o źródłach dochodowych gmin wiejskich na terenie byłego zaboru rosyjskiego]	689
– Motywy do projektu ustawy o komunalnych kasach oszczędności	694
– Wniosek Ministra Robót Publicznych [w przedmiocie rozporządzenia Rady Ministrów normującego stosunek Starostw do inżynierów drogowych]	706
– Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych na Radę Ministrów w sprawie niesienia doraźnej pomocy kolonii polskiej w Kijowie	707
48. Protokół 45-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 25 maja 1920 r.	709
– Wniosek Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej na Radę Ministrów w sprawie przeniesienia Urzędu Osadniczego z Poznania do Bydgoszczy	

i umieszczenia go w tamtejszym gmachu b. Dyrekcji Kolejowej oraz oddania dotychczasowego gmachu Urzędu Osadniczego na cele Uniwersytetu Poznańskiego	714
– Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie redukcji wydatków na przedstawicielstwa wojskowe za granicą	715
– Wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na Radę Ministrów [o przekazanie Uniwersytetowi Jana Kazimierza ruchomości, znajdujących się w oddanych Uniwersytetowi gmachach b. Sejmu Wydziału Krajowego]	718
– Wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie upoważnienia Prefekta przy Komisji Międzynarodowej w Cieszynie dla wschodniej części Księstwa Cieszyńskiego i Prezesa Sądu Okręgowego w Cieszynie do złożenia imieniem Rządu Rzeczypospolitej Polskiej oświadczenia co do przejęcia sędziów i urzędników administracyjnych we wschodniej części Śląska Cieszyńskiego na etat Państwa Polskiego	719
– Uzasadnienie [projektu ustawy w przedmiocie poboru roczników 1895 i 1902]	722
49. Protokół 46-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 27 maja 1920 r.	723
– [Projekt] ustawy w przedmiocie spłaty pożyczek państwowych	727
– Motywy wniosku Głównego Urzędu Likwidacyjnego w sprawie unormowania płac Prezesów, Wiceprezesów i Członków Komisji Szacunkowych Miejscowych i Głównych, oraz w sprawie zwiększenia ilości pracowników Komisji Szacunkowej Głównej w Warszawie	728
– Wniosek Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego o wydanie rozporządzenia w przedmiocie rejestracji emerytur i wszelkich pretensji, wynikających ze stosunków służbowych b. funkcjonariuszów cywilnych instytucji rządowych, samorządowych i publicznych b. Królestwa Polskiego i b. Cesarstwa Rosyjskiego, Polaków oraz wdów i sierot po nich pozostałych	730
50. Protokół 47-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej odbytego w dniu 31-ym maja 1920 r.	737
– [Projekt] ustawy w przedmiocie udzielenia Ministrowi Skarbu prawa wydawania rozporządzeń regulujących obrót pieniężny z zagranicą . .	740
– [Projekt] instrukcji służbowej dla załatwiania spraw gdańskich	741
– [Wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie technicznego skoordynowania transportów przez Gdańsk w redakcji wypracowanej w myśl uchwały Rady Ministrów z 27 maja]	747
– Uzasadnienie [projektu ustawy w przedmiocie przedłużenia czasokresów przedawnienia objętych ustawą z dn. 26 marca 1919 r. Nr 27 Dz.Pr. p. 246]	748

51. Protokół 48-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej odbytego w dniu 5 czerwca 1920 r.	750
– [Projekt] ustawy w przedmiocie przyznania Państwu prawa przedsięwzięcia środków dla powiększenia zapasu ziemi na parcelację i osadnictwo	753
– [Zaproponowana przez Ministra Rolnictwa redakcja art. 1 projektu ustawy o powiększeniu zapasu ziemi na parcelację i osadnictwo]	755
– [Projekt] ustawy o powołaniu b. podoficerów urodzonych w latach 1895 do 1890 włącznie	756
– Motywy [projektu rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zmiany przepisów o zajęciu ropy (oleju skalnego), obowiązujących na obszarze b. zaboru austriackiego]	758
52. Protokół 49-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej odbytego w dniu 7 czerwca 1920 r.	761
– [Projekt] ustawy o przymusowym zgłaszaniu robotników w przedsiębiorstwach niepaństwowych	764
– Projekt ustawy o zakresie działania władz naczelnych	765
53. Protokół 50-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej odbytego dnia 10 czerwca 1920 r.	785
– Uzasadnienie [projektu] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie ustanowienia egzaminu państwowego dla kandydatów na leśniczych w lasach państwowych	787
– Wniosek Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie przyznania kredytu w wysokości 6 milionów Mk na pobudowanie baraków mieszkalnych dla urzędników Ministerstwa	788
54. Protokół 51 posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej odbytego dnia 14 czerwca 1920 r.	790
– Uzasadnienie [projektu] rozporządzenia w przedmiocie zwracania urzędnikom państwowym zamieszkałym stale poza miejscem urzędowania kosztów przejazdu]	793
– Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie podwyższenia taryf pocztowych, telegraficznych i telefonicznych	794
55. Protokół 52-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej odbytego w dniu 17-go czerwca 1920 r.	796
– Wnioski Ministerstwa Spraw Zagranicznych w przedmiocie wykonania i uzupełnienia rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1920 r. Dz.P.P. Nr 30 poz. 176 z dnia 9 kwietnia 1920 r. odnośnie do sprawy tranzytu przez Pomorze	800
– [Projekt] ustawy o utraconych tytułach pożyczek państwowych polskich	804

GABINET WŁADYSŁAWA GRABSKIEGO
24 CZERWCA – 23 LIPCA 1920

Wprowadzenie (<i>Małgorzata Gmurczyk-Wrońska</i>)	809
56. Protokół 53-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej odbytego dnia 24 czerwca 1920 r.	815
– [Wniosek Ministra Spraw Wojskowych, Ministra Przemysłu i Handlu oraz Ministra Skarbu wraz z projektem] umowy Rządu Polskiego z Polsko-Amerykańskim Towarzystwem Żeglugi Morskiej	818
– [Wniosek Ministra Skarbu] na Radę Ministrów w sprawie przedłożenia Sejmowi Ustawy o walucie na terytoriach, które zostaną przyłączone do Rzplitej na podstawie głosowania ludności	821
– Motywy [projektu ustawy o ustanowieniu sądów apelacyjnych w b. dzielnicy pruskiej instancjami rewizyjnymi w sprawach o występki]	822
– [Projekt] ustawy w przedmiocie uzupełnienia ustawy z dnia 30 stycznia 1920 r. Nr 11 Dz.Pr. poz. 60 i zmiany art. 149 kodeksu karnego rosyjskiego z r. 1903 o zwalczaniu przestępstw z chęci zysku popełnionych przez urzędników	823
57. Protokół 54-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 28 czerwca 1920 r.	830
– Wniosek nagły Ministerstwa Poczty i Telegrafów w sprawie wysłania dwóch delegatów na międzynarodową konferencję pocztową w Paryżu	834
– [Projekt] ustawy w przedmiocie przyznania Państwu prawa przedsiębiorstwa środków dla powiększenia zapasu ziemi na osadnictwo i parcelację	834
– [Projekt] ustawy w przedmiocie utworzenia zapasu ziemi na wykonanie reformy rolnej	837
– Projekt ustawy o przyznaniu Głównemu Urzędowi Ziemskiemu sumy miliarda marek na parcelację i osadnictwo oraz o przekazaniu Prezesowi Głównego Urzędu Ziemskiego majątków państwowych, przeznaczonych przez ministra Rolnictwa i D.P. na te same cele	840
– Projekt ustawy w przedmiocie utworzenia Państwowego Banku Ziemskiego	842
– Uzasadnienie do projektu ustawy w przedmiocie wypłaty zastępczej pewnych kategorii roszczeń i wierzytelności	854
– Wniosek Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów w sprawie przyznania urzędnikom i funkcjonariuszom państwowym zniżki opłat za przejazd kolejami państwowymi	856
– Wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie ramowej ustawy gwarancyjnej	858
– Wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie upaństwowienia i założenia nowych państwowych	

seminariów nauczycielskich, preparand, kursów nauczycielskich i seminariów dla ochroniarek	860
– [Projekt noty Rządu Polskiego opracowany przez Główny Urząd Likwidacyjny w przedmiocie dyskusji, jaka ma być podjęta na konferencji w Spa z przedstawicielami rządu niemieckiego w sprawie wykonania postanowień Traktatu Wersalskiego]	862
– Uzasadnienie [projektu ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z dnia 1 sierpnia 1919 r. orderu wojskowego „Virtuti Militari”]	868
58. Protokół 55-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej odbytego 1 lipca 1920 r.	870
– Wniosek nagły [Ministra Skarbu] w sprawie przydzielenia magazynu tytoniowego przy ul. Grójeckiej do wyłącznej dyspozycji Ministerstwa Skarbu	873
– Wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego [w sprawie powołania do życia państwowych szkół średnich]	875
– Wniosek Ministra Poczty i Telegrafów o zmianę art. 21 Rozporządzenia Rady Ministrów z 1 kwietnia 1920 r. w przedmiocie tymczasowego uregulowania ruchu tranzytowego i sąsiedzkiego między Polską a Niemcami, ogłoszonego w Dzienniku Ustaw Nr 30, poz. 176	879
– Wniosek nagły Ministra Robót Publicznych o przekazanie Ministerstwu Robót Publicznych na cele odbudowy w Małopolsce połowy produkcji szkła szybowego z huty w Szczakowej, zajętego w całości przez Ministerstwo Spraw Wojskowych	881
– Wniosek Ministra Robót Publicznych w sprawie projektu ustawy o dostarczeniu środków przewozowych oraz materiałów do budowy i utrzymania dróg publicznych i mostów	882
59. Protokół 56-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej odbytego 5 lipca i 6 lipca 1920 r.	884
– Uzasadnienie [projektu ustawy w przedmiocie uzupełnienia i częściowej zmiany Ustawy z dn. 18 marca 1920 r. o wydzierżawieniu niezagospodarowanych użytków rolnych (Dz. Ustaw z dnia 1 kwietnia 1920 r. Nr 28 poz. 165)]	889
– Uzasadnienie projektu ustawy o przelaniu praw fiskalnych niemieckich w b. Dzielnicy Pruskiej na Skarb Państwa Polskiego	890
– Motywy do [projektu] ustawy o organizacji giełd w Polsce	894
– Uzasadnienie do [projektu] ustawy o likwidacji majątków prywatnych w wykonaniu traktatu pokoju, podpisanego w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 r.	897
– Statut Organiczny Śląska opracowany przez Komisariat Plebiscytowy Polski w Bytomiu przy bezpośrednim współudziale p. d-ra Buzka	899
– Wniosek Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie dostarczenia odpowiedniego pomieszczenia na Urząd Mieszkaniowy m.st. Warszawy	908

60. Protokół 57-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej odbytego 8 lipca 1920 r.	910
– Uzasadnienie [projektu ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z 20 stycznia 1920 r. o powołaniu prawników do czynnej służby wojskowej (Dz.ust. Nr 7, poz. 45 z r. 1920)]	913
– Wniosek nagły Państwowego Urzędu do Spraw Powrotu [Jeńców Uchodźców i Robotników]	914
– Motywy projektu ustawy o unieważnieniu uprawnień górniczych wydanych przez b. władze okupacyjne niemieckie na obszarze b. Królestwa Kongresowego	915
– [Wniosek Głównego Urzędu Ziemskiego o uchwalenie wniosku dotyczącego utworzenia przy Głównym Urzędzie Ziemijskim Komisji do spraw osadnictwa]	916
– Uzasadnienie [projektu rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utrzymania na czas dalszy sądów doraźnych w okręgu warszawskiego i lubelskiego sądu apelacyjnego]	918
– Wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie ogłoszenia w Dzienniku Ustaw uchwały Rady Ministrów z d. 20 marca r. 1920 o zajęciu czasowym składów kolejowych na Placu Broni, należących do Towarzystwa Warszawskiego Składów Towarowych	919
– Statut Zawodowego Związku Urzędników Państwowych Rzeczypospolitej Polskiej	921
– [Projekt] ustawy o utraconych tytułach pożyczek państwowych polskich	928
61. Protokół 58-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej odbytego dnia 12-go lipca 1920 r.	931
– Wniosek nagły [Ministerstwa Przemysłu i Handlu na Radę Ministrów dotyczący przejścia całkowitej administracji przemysłowej i handlowej b. Dzielnicy Pruskiej pod bezpośrednie kierownictwo Ministra Przemysłu i Handlu]	936
– Motywy do rozporządzenia [Rady Obrony Państwa] w przedmiocie Zachodniej Straży Obywatelskiej	937
– [Wniosek Ministerstwa Apropowizacji o zatwierdzenie Statutu Państwowego Urzędu Zbożowego]	938
– Wniosek w przedmiocie upoważnienia Ministra Zdrowia Publicznego do zawieszenia na czas wojny mocy obowiązującej punktu 2 art. 6 Ustawy z dnia 27 listopada o obowiązku zarządów gmin miejskich dostarczenia pomieszczeń Dz.Ust. Nr 92 poz. 498.1919 rok	940
– [Projekt] ustawy w przedmiocie zakazu sporządzania, odbijania, kopiowania i przechowywania oraz wypuszczania w obieg geograficznych map wojskowych	941
– [Projekt] ustawy w przedmiocie umów zawartych przez b. rząd austriacki i austro-węgierski co do majątku państwowego	943

62. Protokół 59-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej odbytego 15 lipca 1920 roku 947
- Wniosek nagły Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej w przedmiocie zarządzeń wyjątkowych na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej 951
 - [Projekt] rozporządzenia Rady Obrony Państwa w przedmiocie przestępstw popełnionych przez naruszenie tajemnicy wojskowej lub rozgłaszanie niepokojących wiadomości 952
 - [Projekt] rozporządzenia Rady Obrony Państwa w przedmiocie przestępstw skierowanych przeciwko sile zbrojnej i przeciwko całości i bezpieczeństwu Państwa 954
 - [Projekt] rozporządzenia Kierownika Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w przedmiocie ograniczenia muzyki w lokalach publicznych . . 955
 - Uchwała Rady Ministrów w sprawie wypłacania poborów służbowych, diet itp. dla urzędników i funkcjonariuszy państwowych na obszarze państwa objętym ewakuacją 956
63. Protokół 60-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej odbytego 19 i 21 lipca 1920 r. 958
- Wniosek Ministra Skarbu w sprawie zakupu przez poselstwo niemieckie domu w Warszawie przy ulicy Piękną Nr 17 964
 - [Uzasadnienie projektu rozporządzenia Rady Obrony Państwa w przedmiocie poboru koni] 965
 - Wniosek nagły Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji Traktatu w Saint Germain-en-Laye 966
 - [Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie opieki nad ewakuacją ludności z terenów działań wojennych] 968
 - Uchwała Rady Ministrów w sprawie zaciągu cudzoziemców do armii ochotniczej 969
 - Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie akcji zapomogowej dla rodzin ochotników zgłaszających się do służby wojskowej 969
 - Uzasadnienie [projektu ustawy o zasiłkach wojskowych dla rodzin osób pełniących służbę w Wojsku Polskim z poboru i ochotniczo] 971
 - Wniosek nagły Ministerstwa Poczty i Telegrafów w sprawie budowy czasowych mieszkań dla urzędników poczty, telegrafu i telefonów . . 973
 - Odpis odezwy Ministerstwa Skarbu do Prezydium Rady Ministrów z dnia 11 czerwca 1920 r. [dotyczącej przepisów wykonawczych do ustawy w przedmiocie zmiany przepisów o opodatkowaniu spadków i darowizn uchwalonej przez Sejm w dniu 29 maja b.r.] 974
 - Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie przedłużenia godzin pracy w zakładach graficznych i w drukarniach wykonywujących zamówienia Skarbu Państwa na banknoty 976
 - Wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej w sprawie przedłużenia czasu pracy w zakładach graficznych i drukarniach, wykonujących zamówienia Skarbu Państwa na druki płaćnicze 977

– Motywy do [projektu] ustawy o monopolu tytoniowym	978
– [Projekt] ustawy o przyznaniu Państwu wyłącznego prawa do poszukiwania rud żelaznych	988
64. Protokół tajnego posiedzenia Rady Ministrów z dnia 23 lipca 1920 r. . .	990
Indeks osób	994

Nota edytorska

W tomie zostały zawarte protokoły posiedzeń, wraz z załącznikami, dwóch gabinetów: Leopolda Skulskiego i Władysława Grabskiego. Dokumentację źródłową każdego z tych gabinetów należałoby wprawdzie opublikować jako oddzielne tomy, jednakże przy takim rozwiązaniu tom poświęcony rządowi Skulskiego byłby pokaźnych rozmiarów, natomiast dedykowany rządowi Grabskiego prezentowałby się bardzo skromnie. Za połączeniem tych gabinetów przemawiały przede wszystkim względy praktyczne, wynikające z dużej dysproporcji objętościowej materiału źródłowego. Zdecydowano się zatem na podział protokołów (wraz z załącznikami) na dwie części odpowiadające kolejnym posiedzeniom obu Rad Ministrów.

Chronologicznie część pierwsza, czyli gabinet Skulskiego obejmuje okres od 15 grudnia 1919 do 17 czerwca 1920 r., natomiast część druga czas od 24 czerwca do 23 lipca 1920 r. W wypadku gabinetu Skulskiego występuje wszakże pewna niekonsekwencja. Skulski bowiem po raz ostatni przewodniczył posiedzeniu rządu 10 czerwca, choć dymisję gabinetu złożył 9 czerwca. Posiedzenie 14 czerwca odbyło się pod przewodnictwem Stanisława Wojciechowskiego, a 17 czerwca pod przewodnictwem Władysława Grabskiego. Ze względów praktycznych postanowiono jednak włączyć te posiedzenia do gabinetu Skulskiego, jako że Grabski nominację na stanowisko premiera otrzymał od Naczelnika Państwa 23 czerwca 1920 r.

Podstawę edycji protokołów posiedzeń gabinetów Leopolda Skulskiego i Władysława Grabskiego stanowi materiał źródłowy zdeponowany w Archiwum Akt Nowych, zespół Prezydium Rady Ministrów, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów RP, sygn. 8, 9, 10 i 11.

Dokumenty zachowały się w większości w stanie dość dobrym. Część z nich, głównie załączników do protokołów, jest jednak mało czytelna. Dlatego w tych wypadkach stosujemy objaśnienie „tekst nieczytelny”. Dokonano też selekcji załączników. Informacje o niepublikowaniu pewnych załączników umieszczono w przypisach, a także podano ewentualne miejsce ich publikacji, zwłaszcza w wypadku ustaw i rozporządzeń. Kilka projektów ustaw

i rozporządzeń, mimo publikacji, zamieszczono jednak ze względu na ich wagę i często duże zmiany w ostatecznej wersji ustawy.

Starano się ujednoczyć pisownię oraz dostosować ją do współczesnych wymogów. Jednak w dużym stopniu pozostawiono zapisy oryginalne, odzwierciedlające ówczesną ortografię. Pozostawiono też różnorodną pisownię tych samych wyrazów i instytucji, przykładowo słowo strajk zapisywano wymiennie „strejk” i „strajk”. Wymiennie też – dużą i małą literą – zapisywano nazwy ministerstw, urzędów i instytucji. Niekonsekwencje te prawdopodobnie są efektem błędów powstałych w trakcie przepisywania protokołów.

Obrady gabinetu Leopolda Skulskiego protokołowali: dr Franciszek Bubeniczek-Bubieński, dr Jerzy Buzek, dr Bronisław Hełczyński, Juliusz Koppens i Daniel Rodich-Laskowski. Natomiast posiedzenia gabinetu Władysława Grabskiego protokołował radca ministerialny dr Jerzy Buzek. Wszyscy protokolanci posiadali wykształcenie prawnicze, w większości zdobyte na uniwersytetach galicyjskich.

Specjalne podziękowania kieruję do Pani Barbary Janickiej za ogromną pomoc, nie tylko redaktorską, w przygotowaniu tomu.

Wykaz skrótów

AAN	- Archiwum Akt Nowych w Warszawie
adw.	- adwokat
art.	- artykuł
b.	- była, były
b.dz.pr., b.dziel.pr.	- była dzielnica pruska
b.r.	- bieżący rok
bm.	- bieżący miesiąc
C.K., c.k.	- Cesarsko-Królewski
Ces.	- Cesarstwo
cz.	- część
d.	- dawny
d.	- dzień
D.K.	- Dobra Koronne
D.P.K.P.	- „Dziennik Praw Królestwa Polskiego”
Dep.	- departament
D.O.G., D.O.Gen.	- Dowództwo Okręgu Generalnego
Dowództwo O.E.	- Dowództwo Okręgu Etapowego
dr	- doktor
dyr.	- dyrektor
Dz. Gł.	- Dziennik Główny
Dz.P.P.P., Dzpp., Dz.Pr.	- „Dziennik Praw Państwa Polskiego”
Dz.Rozp. dla Jen.-Gub. Warsz.	- „Dziennik Rozporządzeń dla Jenerał-Gubernatorstwa Warszawskiego”
Dz.U., Dz.Ust.	- „Dziennik Ustaw”
Dz.u.p.	- „Dziennik Ustaw Państwa” (właśc. „Dziennik Ustaw Państwa dla Królestw i Krajów w Radzie Państwa Reprezentowanych”)
Dz.U.R., Dz.u.r., Dz.U.R.P., Dz.r.p., Dz.U.Rz.P.	- „Dziennik Urzędowy Rzeczypospolitej Polskiej”

Dz.Rozk.Wojsk.	- „Dziennik Rozkazów Wojskowych Ministerstwa Spraw Wojskowych”
f.	- funt
f., fen.	- fenig
gr	- grosz
gub.	- gubernia
gub.	- gubernator
G.U.L.	- Główny Urząd Likwidacyjny
G.U.Z.	- Główny Urząd Ziemski
h.	- halerz
hekt.	- hektar
inż.	- inżynier
Jen. Gub.	- Jenerał-Gubernatorstwo
jen. por.	- generał porucznik
jen. ppor.	- generał podporucznik
JUR, J.U.R., P.U.J.U.R.	- Państwowy Urząd do spraw powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników
k.k.	- kodeks karny
k.pł.	- kategoria płacowa
K.R., K.Rew.	- Komisja Rewizyjna
kier.	- kierownik
kilogr., kg	- kilogram
klm.	- kilometr
Kmdt., kom.	- komendant
KNP	- Komitet Narodowy Polski
kod. cyw. niem.	- kodeks cywilny niemiecki
kod. kar. ros.	- kodeks karny rosyjski
Kod. Kar., kod. kar.	- kodeks karny
Kom.	- komitet
Kom.Gen.	- Komisarz Generalny
komis.	- komisja
kop.	- kopiejka
Kor, kr	- korona (austriacka)
Korp.	- korpus
KPK	- Klub Pracy Konstytucyjnej
Krak. Przedm.	- Krakowskie Przedmieście
ks.	- ksiądz
ks., X.	- książę
kw.	- kwadratowy
LP	- Legiony Polskie

m	- metr
m.	- miasto
miejsc.	- miejscowy
Min.	- Ministerstwo, minister
Min. Rob. Publ.	- Ministerstwo Robót Publicznych
Min. Rolnictwa i D.P.	- Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych
Min. W.R. i O.P.,	
MWRiOP	- Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
Ministerstwo Kol. Żel.	- Ministerstwo Kolei Żelaznych
Mk, mk, mrk	- marka (polska)
mkp	- marka polska
MP	- „Monitor Polski”
m.p.	- miejsce postoju
MPiH	- Ministerstwo Przemysłu i Handlu
MPiOS	- Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej
MPiT	- Ministerstwo Poczty i Telegrafów
M.Sk.	- Ministerstwo Skarbu
MSW	- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
MSWojsk., Min. Spr.	
Wojsk.	- Ministerstwo Spraw Wojskowych
MSZ	- Ministerstwo Spraw Zagranicznych
NChKR	- Narodowo-Chrześcijański Klub Robotniczy
ND	- Narodowa Demokracja
No, Nr	- numer
NPR	- Narodowa Partia Robotnicza
NZL	- Narodowe Zjednoczenie Ludowe
NZR	- Narodowy Związek Robotniczy
O.E.	- Okręg Etapu
O.G.	- Okręg Generalny
O.N.T.	- Orzecznictwo Najwyższego Trybunału
O.P. i O.S.	- [Ministerstwo, minister] Ochrony Pracy i Opieki Społecznej
O.S.N.	- Orzecznictwo Sądu Najwyższego
par.	- paragraf
PAU	- Polska Akademia Umiejętności
PCK	- Polski Czerwony Krzyż
pdf.	- podoficer
P.D.U.	- Państwowa Dyrekcja Ubezpieczeń
P. i T.	- [Ministerstwo, minister] Poczty i Telegrafów
P.K.K.P., PKKP	- Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa
PKL	- Polska Komisja Likwidacyjna
PKO	- Poczтовая Kasa Oszczędności

PKP	– Polski Korpus Posiłkowy
PKP	– Polskie Koleje Państwowe
P.K.U.	– Państwowa Komenda Uzuppełnień
POW	– Polska Organizacja Wojskowa
pow.	– powiat
poz.	– pozycja
PPS	– Polska Partia Socjalistyczna
Pr.	– Prezydium
pr.	– pręt (miara długości)
prel.	– preliminarz
PRM	– Prezydium Rady Ministrów
prot.	– protokół
PSL	– Polskie Stronnictwo Ludowe
pud.	– pudełko
P.U.Z.A.P.P.	– Państwowy Urząd Zakupu Artykułów Pierwszej Potrzeby
P.U.Zb.	– Państwowy Urząd Zbożowy
PZP	– Polski Związek Pracy
rb	– rubel
rb.	– rok bieżący
RM	– Rada Ministrów
Roln. i D.P.	– [Ministerstwo, minister] Rolnictwa i Dóbr Państwowych
R.O.P.	– Rada Obrony Państwa
RP	– Rzeczpospolita Polska
r.z.	– rok zeszyły
SA	– Sąd Apelacyjny
Sąd O.G.	– Sąd Wojskowy Okręgu Generalnego
SDN	– Stronnictwo Demokratyczno-Narodowe
SG	– Sztab Generalny
SGGW	– Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego
SGH	– Szkoła Główna Handlowa
S. i K.	– [Ministerstwo, minister] Sztuki i Kultury
SL	– Stronnictwo Ludowe
sł.	– słowo
SN	– Sąd Najwyższy
st.	– starszy
st.m.	– stołeczne miasto
Stow.	– stowarzyszenie
Tr.P.	– traktat pokojowy
TRS, T.R.S.K.P.	– Tymczasowa Rada Stanu Królestwa Polskiego
Tyg.Urz.	– „Tygodnik Urzędowy Naczelnej Rady Ludowej”
t.z.	– tak zwany

ub.m.	- ubiegły miesiąc
UJ	- Uniwersytet Jagielloński
u.k.	- ustawa karna
Uniw.	- Uniwersytet
urz.	- urząd
ust.	- ustęp
UW	- Uniwersytet Warszawski
UZPP, U.Z.P.P.	- Urząd Zaopatrzenia Pracowników Państwowych
woj., wojew.	- województwo
WP, W.P.	- Wojsko Polskie
w.r., wr.	- własnoręcznie
W.R. i O.P.	- [Ministerstwo, minister] Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
W.W.	- Wydział Wykonawczy
ZHP	- Związek Harcerstwa Polskiego
Z. Gł.	- Zarząd Główny
ZLN	- Związek Ludowo-Narodowy
ZM	- Zjednoczenie Mieszczańskie
ZN	- Zjednoczenie Narodowe
Z.P.	- [Ministerstwo, minister] Zdrowia Publicznego
Z.P.O.S. i O.P	- [Ministerstwo] Zdrowia Publicznego, Opieki Społecznej i Ochrony Pracy

Objaśnienia symboli literowych stosowanych w tekstach protokołów i załączników

a...a	tak w tekście
b...b	komentarz odręczny
c...c	odręczna poprawka w tekście
d...d	podkreślenie odręczne
e...e	zakreślone na marginesie
f...f	podpis odręczny
g...g	podpis nieczytelny
h...h	przekreślone
i...i	tekst nieczytelny
j...j	znak zapytania (na marginesie)

**GABINET
LEOPOLDA SKULSKIEGO**

15 GRUDNIA 1919 – 17 CZERWCA 1920

Wprowadzenie

Po dymisji rządu Ignacego Jana Paderewskiego 5 grudnia 1919 r. Konwent Seniorów podjął decyzję o ponownym nakłonieniu go do tworzenia nowego gabinetu. Ustalono jednak, że zostanie utworzony dodatkowo urząd wicepremiera z szerokimi pełnomocnictwami. Funkcję tę planowano powierzyć Leopoldowi Skulskiemu, który – w porozumieniu z Naczelnikiem Państwa Józefem Piłsudskim i Ignacym J. Paderewskim – miał podjąć się misji tworzenia kolejnego rządu pod przewodnictwem Paderewskiego. Kolejne dni upłynęły na konsultacjach i rozmowach z przedstawicielami partii politycznych. 9 grudnia Paderewski zrezygnował jednak z tworzenia rządu i tym samym Skulski zakończył powierzoną mu misję. W nocy z 9 na 10 grudnia 1919 r. rozpoczęły się ponownie negocjacje nad konstrukcją nowego gabinetu. Dominowało w nich nazwisko Skulskiego jako kandydata na przyszłego premiera. Popierał go między innymi przywódca ludowców Wincenty Witos, według którego Skulski „był bezsprzecznie człowiekiem bardzo zdolnym, przygotowanym praktycznie jak mało kto w Polsce, mającym jak najlepsze chęci, panowało też ogólne przekonanie, że wkrótce potrafi naprawić błędy swojego poprzednika, usunie rozprężenie, wprowadzi porządek, rozpocznie wszechstronną, celową pracę”¹. 11 grudnia 1919 r. odbyło się spotkanie przewodniczących klubów sejmowych, w czasie którego zarekomendowano kandydaturę Skulskiego na nowego premiera. Po uzyskaniu przez Skulskiego wstępnego poparcia Narodowego Zjednoczenia Ludowego, Polskiego Stronnictwa Ludowego, Związku Ludowo-Narodowego, Narodowo-Chrześcijańskiego Klubu Robotniczego, Zjednoczenia Mieszkańskiego i Narodowego Związku Robotniczego, marszałek Wojciech Trąmpczyński przedłożył Naczelnikowi Piłsudskiemu jego kandydaturę na szefa rządu. Równoległe trwały rozmowy polityczne wśród partii popierających kandydaturę Skulskiego. 12 grudnia podpisano „umowę większości sejmowej” akceptującą ramowy plan przyszłych prac rządu. Wymieniono w niej realizację reformy rolnej, przygotowanie założeń do konstytucji, przeprowadzenie zmian w administracji państwowej oraz w zakresie ustawodawstwa pracy, przygotowanie i realizację

¹ W. Witos, *Moje wspomnienia*, t. 2, Paryż 1964, s. 255.

wielu kwestii społecznych, w tym między innymi robotniczych. Oficjalne powołanie rządu Skulskiego przez Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego nastąpiło 13 grudnia 1919 r.²

I

Leopold Skulski był z wykształcenia inżynierem chemikiem, farmaceutą. Przed I wojną światową posiadał w Łodzi własne laboratorium chemiczno-farmaceutyczne. Jednocześnie należał do Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”, potem do Towarzystwa Zwolenników Rozwoju Fizycznego. W czasie wojny przewodniczył sekcji farmaceutycznej Centralnego Komitetu Milicji Obywatelskiej. W 1915 r. współorganizował w Łodzi pasywistyczne ugrupowanie Zjednoczenie Narodowe, które wkrótce przystąpiło do Międzypartyjnego Koła Politycznego. W maju 1917 r. objął funkcję II burmistrza, a w listopadzie tego roku I burmistrza Łodzi. W październiku 1918 r. z ramienia Zjednoczenia Narodowego uczestniczył w rozmowach partii centrowych i prawicowych o tworzeniu Polskiego Związku Pracy. Po jego powstaniu, wszedł do zarządu. W 1919 r. w wyborach do Sejmu Ustawodawczego uzyskał mandat wystawiony przez Stronnictwo Demokratyczno-Narodowe i Zjednoczenie Narodowe. Po rozłamach w tych ugrupowaniach, stanął na czele nowej centrowo-prawicowej partii – Narodowego Zjednoczenia Ludowego. Przewodniczył sejmowej Komisji Robót Publicznych oraz pełnił funkcję wiceprezesa Komisji Administracyjnej³.

W rządzie Skulskiego Ministerstwo Spraw Wewnętrznych objął bezpartyjny Stanisław Wojciechowski, który funkcję ministra spraw wewnętrznych pełnił także w rządzie Ignacego J. Paderewskiego. Wojciechowski z wykształcenia fizyk i matematyk, był znanym działaczem ruchu spółdzielczego. W młodości związany był z PPS, a od 1921 r. działał w PSL „Piast”. W latach 1922–1926 sprawował urząd prezydenta Rzeczypospolitej. Do rządu Skulskiego wszedł

² Szerzej zob. K. Badziak, *W oczekiwaniu na przełom. Na drodze od odrodzenia do załamania państwa polskiego: listopad 1918 – czerwiec 1920*, Łódź 2004, s. 105–120; J. Goclon, *Rząd Leopolda Skulskiego (13 XII 1919 – 9 VI 1920), skład, funkcjonowanie i jego polityka wschodnia*, „Acta Universitatis Lodziensis Folia Historica” 2012, nr 88, s. 177–202; Ł. Kot, *Leopold Skulski. Premier z Zamościa 1877–1939*, Zamość 2007; A. Paczkowski, *Leopold Skulski, premier Republiki Polskiej 13 XII 1919 – 9 VI 1920*, w: *Prezydenci i premierzy Drugiej Rzeczypospolitej*, red. A. Chojnowski, P. Wróbel, Wrocław 1992, s. 115–120; A. Wątor, *Gabinet Leopolda Skulskiego*, w: *Gabinety II Rzeczypospolitej*, red. J. Faryś, J. Pajewski, Szczecin–Poznań 1991, s. 55; *Od Moraczewskiego do Składkowskiego. Gabinety Polski Odrodzonej 1918–1939*, red. J. Faryś, H. Walczak, Szczecin 2010.

³ Szerzej zob. biogram Leopolda Skulskiego pióra Kamila Stepana, *Polski Słownik Biograficzny*, t. 38, z. 4, Warszawa–Kraków 1998, s. 504–506.

z poparcia Piłsudskiego. Poparcie Naczelnika miał też minister spraw zagranicznych Stanisław Patek. Z zawodu adwokat, słynny obrońca w procesach politycznych z okresu caratu, niezwiązany w tym czasie formalnie z żadną partią. Zastępcami Patka w Ministerstwie Spraw Zagranicznych zostali: Jan Dąbski z PSL „Piast”, członek Komisji Rolnej Sejmu Ustawodawczego i Stefan Dąbrowski ze Związku Ludowo-Narodowego. Patek objął resort 16 grudnia. Do tego czasu przez kilka dni ministerstwem kierował prawnik, podsekretarz stanu w Prezydium Rady Ministrów Władysław Wróblewski. Ministerstwo Spraw Wojskowych przypadło gen. Józefowi Leśniewskiemu. Funkcję tę pełnił także w gabinecie Paderewskiego. Ministerstwem Skarbu kierował ekonomista i historyk Władysław Grabski z ZLN, ale formalnie jako bezpartyjny fachowiec. Przewodniczył on też automatycznie Komitetowi Ekonomicznemu Ministrów. Ministerstwo Sprawiedliwości przypadło bezpartyjnemu Janowi Hebdzyńskiemu, z zawodu adwokatowi. Ministerstwem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego kierował również bezpartyjny Tadeusz Łopuszański – nauczyciel gimnazjalny, matematyk, pełniący poprzednio w tymże ministerstwie funkcję podsekretarza stanu. Ministerstwem Przemysłu i Handlu kierował inżynier Antoni Olszewski. Franciszek Bardel z PSL „Piast”, z zawodu adwokat i współtwórca Małej Konstytucji, objął Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych. Inżynier Ludwik Tołłoczko kierował Ministerstwem Poczty i Telegrafów, Ministerstwo Robót Publicznych objął Andrzej Kędzior z PSL „Piast”. Ministerstwo Aprowizacji otrzymał bezpartyjny inżynier rolnik i działacz gospodarczo-społeczny Stanisław Śliwiński. Resortem tym kierował od 5 listopada 1919 r., a także później w rządach Władysława Grabskiego i Wincentego Witosa. Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej objął inżynier Edward Peplowski z NZR. Resortem tym kierował również od 24 lipca 1920 do 5 marca 1921 r. w rządzie Wincentego Witosa. Kazimierz Bartel, matematyk, objął Ministerstwo Kolei Żelaznych. Funkcję tę pełnił także w rządach Wincentego Witosa i Władysława Grabskiego. Ministerstwo Zdrowia Publicznego otrzymał, początkowo jako podsekretarz stanu, a od 16 lutego 1920 r. jako kierownik, bezpartyjny lekarz, psychiatra i neurolog, profesor higieny Witold Chodźko. Ministerstwem byłej Dzielnicy Pruskiej kierował prawnik i adwokat Władysław Seyda z ZLN, formalnie jako bezpartyjny⁴.

W gabinecie Skulskiego nie było żadnego ministra z ugrupowania premiera, czyli z Narodowego Zjednoczenia Ludowego. Był to gabinet centrowy, popierany przede wszystkim przez NZL, PSL, NZR i ZM. Z uwagi na objęcie tek przez osoby formalnie występujące jako bezpartyjne oraz spoza koalicji

⁴ Szerzej zob. A. Gulczyński, *Ministerstwo byłej Dzielnicy Pruskiej (1919–1922)*, Poznań 1995.

sejmowej, określany był czasami jako fachowo-parlamentarny lub „półparlamentarny”. Był to jednak przede wszystkim gabinet parlamentarny.

W posiedzeniach rządu czasami brali udział podsekretarze stanu z poszczególnych ministerstw, a także szef sekcji w Prezydium Rady Ministrów, prawnik Edward Lechowicz, naczelnik wydziału w Prezydium Rady Ministrów, prawnik Władysław Studziński, generalny komisarz Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich Jerzy Osmałowski, podsekretarz stanu w Głównym Urzędzie Likwidacyjnym Józef Karśnicki, szef Departamentu do Spraw Morskich admirał Kazimierz Porębski, podsekretarz stanu w Ministerstwie Aprowizacji Oskar Sobański i szef sekcji w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Zdzisław Okęcki.

Na początku nie zostało obsadzone Ministerstwo Kultury i Sztuki. Ministrem tego resortu został poeta, tłumacz i krytyk literacki Zenon Przesmycki. Nie uczestniczył on w żadnym z posiedzeń rządu. Od 19 lutego 1920 r. ministerstwo reprezentował podsekretarz stanu, architekt Jan Fryderyk Heurich.

II

Od 15 grudnia 1919 r. do 17 czerwca 1920 r. odbyło się 55 posiedzeń Rady Ministrów. Skulski ostatni raz przewodniczył posiedzeniom rządu 10 czerwca. 14 czerwca posiedzenie odbyło się pod przewodnictwem Stanisława Wojciechowskiego, a 17 czerwca pod przewodnictwem Władysława Grabskiego. 8 marca 1920 r. odbyło się tajne posiedzenie Rady Ministrów, poświęcone ustosunkowaniu się do propozycji przystąpienia do rokowań pokojowych zaproponowanych przez rząd Rosji bolszewickiej i przekazanych stronie polskiej przez szefa dyplomacji sowieckiej Georgija Cziczerina⁵. W czasie tego posiedzenia określono szczegółowo stanowisko strony polskiej w sprawie granic i spornych problemów z państwem rosyjskim, wynikających z okresu zaborczego, kwestie dotyczące poparcia dla „stworzenia samodzielności” Ukrainy oraz stosunków z Białorusią i Litwą. W odniesieniu do Białorusi zrezygnowano z koncepcji federacji z Polską, a opowiedziano się za udzieleniem ludności białoruskiej „koncesji w dziedzinie samorządu i kultury na terytorium okręgu Mińskiego” i terenach na wschód od niego. Planowano także zrezygnować ze związków z Litwą i opowiadano się za „rozgraniczeniem terytoriów” pomiędzy Polską i Litwą. Podjęto decyzję, że przed przystąpieniem do rokowań z bolszewikami „należy dążyć do ścisłego porozumienia z Finlandią, Łotwą i Rumunią”, oraz że strona polska będzie informować mocarstwa ententy o ich przebiegu⁶.

⁵ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 8 marca 1920 r.

⁶ Na ten temat między innymi W. Materski, *Na widecie. II Rzeczypospolita wobec Sowietów 1918–1943*, Warszawa 2005, s. 62–63.

Rząd Skulskiego zbierał się na posiedzeniach najczęściej dwa razy w tygodniu, w poniedziałki i czwartki. Pierwsze posiedzenie rządu odbyło się 15 grudnia 1919 r. Premier oznajmił, że na najbliższym posiedzeniu Sejmu wygłosi „przemówienie programowe nowego Rządu”. Na następnym posiedzeniu 17 grudnia Skulski odczytał projekt swego exposé. Wygłosił go 18 grudnia w Sejmie⁷. Za priorytetowe dla rządu uznał przede wszystkim kwestie robotnicze oraz reformę rolną. Podkreślał konieczność przeprowadzenia reform społecznych oraz zmian w administracji państwowej, uporządkowanie spraw walutowych, uchwalenie pożyczek wewnętrznych, wprowadzenie nowych stawek podatkowych i wzrost eksportu. Wśród ustaw, których projekty zamierzał wnieść do Sejmu, wymienił między innymi projekt zmian do Ustawy Konstytucyjnej przyjętej uchwałą Rady Ministrów 1 listopada 1919 r.⁸ W kwestiach polityki zagranicznej zwracał uwagę na konieczność utrzymania dobrych stosunków z państwami ententy, przede wszystkim z Francją i Wielką Brytanią oraz dążenie do możliwie jak najszybszego określenia granic Rzeczypospolitej⁹. Szczególnie ważnymi, wymagającymi załatwienia w pierwszej kolejności, dla rządu Skulskiego były sprawy ekonomiczno-prawne i społeczne związane z funkcjonowaniem instytucji państwowych i ich pracowników oraz warunkami bytowymi obywateli, przekazaniem pod zarząd administracji centralnej Ziemi Wschodnich, Dzielnicy Pruskiej i Galicji, kwestie walki z inflacją, sprawy walutowe, ustawodawstwo podatkowe, celne i budżetowe.

Na pierwszym posiedzeniu rządu 15 grudnia 1919 r. przyjęto wniosek ministra spraw wewnętrznych Stanisława Wojciechowskiego w sprawie zwolnienia z obozów internowanych „Polaków, Ukraińców i Żydów ze Wschodniej Galicji, których internowano za czyny polityczne”. Wniosek motywowano „chęcią stworzenia najlepszych warunków współżycia pomiędzy narodowościami” zamieszkującymi tereny Małopolski. Przyjęto również projekt „ustawy w przedmiocie amnestii przy przekroczeniach przepisów o państwowych podatkach i opłatach stemplowych obowiązujących na terenie byłej Dzielnicy Pruskiej”¹⁰. Kwestie związane z systemem prawodawczym na terenie tej dzielnicy, ujednocnieniem go z polskim systemem prawnym powracały wielokrotnie na kolejnych posiedzeniach rządu.

Na posiedzeniu 20 grudnia 1919 r. generalny komisarz Zarządu Cywilnego Ziemi Wschodnich Jerzy Osmałowski przedstawił sprawozdanie z działalności

⁷ Zob. *Sprawozdanie Stenograficzne ze 105 posiedzenia Sejmu Ustawodawczego z dnia 18 grudnia 1919 r.*, Biblioteka Cyfrowa UMCS.

⁸ Zob. Protokół 119 posiedzenia Rady Ministrów z 1 listopada 1919 r.

⁹ *Sprawozdanie Stenograficzne ze 105 posiedzenia Sejmu Ustawodawczego z dnia 18 grudnia 1919 r.*, Biblioteka Cyfrowa UMCS.

¹⁰ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 15 grudnia 1919 r.

Zarządu w związku z przygotowaniem wyborów na tych terenach¹¹. Rząd ustosunkował się do niego w czasie tego samego posiedzenia, rozpatrywał także kwestie związane z pracą Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich, jak również z działalnością gospodarczą ministerstw na tych terenach¹². Na posiedzeniach rządu w grudniu i styczniu omawiano sprawy dotyczące pozyskiwania kredytów, projekt rozporządzenia w sprawie inspektorów przemysłowych w Małopolsce, wnioski o podwyższenie płac urzędniczych, projekty ustaw o przedłużeniu umownych czasookresów w celu wydobywania minerałów zawierających żywice ziemne oraz w sprawie zmian w ustawodawstwie karnym i cywilnym na terenie Małopolski. W styczniu 1920 r. członkowie gabinetu zajmowali się ponadto kwestiami związanymi z budową portu w Tczewie i przejściem przez państwo floty handlowej. Omawiano także sprawę strajków kolejowych we Lwowie. 10 stycznia minister Kazimierz Bartel oraz szef sekcji w Ministerstwie Kolei Żelaznych Ignacy Wróbel referowali kwestię „objęcia zarządu kolejami na terenie Wolnego Miasta Gdańska przez władze polskie”¹³. Polska przygotowywała się wprawdzie do podpisania konwencji z Wolnym Miastem Gdańskim, ale chodziło o to, aby w okresie przejściowym między wejściem w życie traktatu wersalskiego a zawarciem tej konwencji rząd polski mógł przejąć zarząd nad kolejami¹⁴. W czasie tego posiedzenia zaaprobowano instrukcję służbową dla komisarza generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku. 17 stycznia przyjęto projekt rozporządzenia ministra rolnictwa w sprawie „tworzenia Urzędu Zagospodarowania Odłogów” oraz na wniosek ministra Bartla, w związku z chorobami zakaźnymi, postanowiono powołać Naczelną Radę Sanitarną¹⁵. Na posiedzeniu 22 stycznia rozpatrywano sprawę przyłączenia „Ministerstwa Zdrowia Publicznego do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, jako urzędu Zdrowia Publicznego z ciałem doradczym tzw. Radą Sanitarną”. Wykluczano natomiast przyłączenie do MSW agend dotyczących opieki społecznej oraz mieszkaniowej, które miały zostać włączone do Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej. Decyzji jednak nie podjęto i postanowiono, że na czas przejściowy Ministerstwo Zdrowia Publicznego będzie nadal funkcjonowało „jako samodzielna jednostka z Podsekretarzem Stanu na czele, jako Kierownikiem w dotychczasowym

¹¹ Szerzej zob. J. Gierowska-Kałuża, *Zarząd Cywilny Ziem Wschodnich (19 lutego 1919 – 9 września 1920)*, Warszawa 2003.

¹² Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 20 grudnia 1919 r.

¹³ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 10 stycznia 1920 r.

¹⁴ Szerzej zob. J. Wójcicki, *Wolne Miasto Gdańsk*, Warszawa 1976; S. Mikos, *Wolne Miasto Gdańsk a Liga Narodów 1920–1939*, Gdańsk 1979.

¹⁵ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 17 stycznia 1920 r. Formalnie Radę Sanitarną powołano na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów przyjętego na posiedzeniu 26 lutego 1920 r. Zob. Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 26 lutego 1920 r.

zakresie działania z wyłączeniem agend wspomnianych”. Również 22 stycznia przyjęto „projekt ustawy o rozszerzeniu działalności galicyjskiego zakładu ubezpieczenia robotników od wypadków na teren byłego Śląska Austriackiego oraz galicyjskich i śląskich górników i rozszerzenia tytułu IV rosyjskiej ustawy o pracy w przemyśle na robotników państwowych w b. zaborze rosyjskim”¹⁶. Na posiedzeniu 28 stycznia 1920 r. Rada Ministrów przyjęła projekt regulaminu Komitetu Ekonomicznego Ministrów¹⁷. Komitet ten funkcjonował od 1 sierpnia 1919 r., przewodniczył mu zawsze minister skarbu. Pełnił on istotną rolę w procesie przygotowania planów gospodarczych rządu. 19 lutego przyjęto przedstawiony przez ministra rolnictwa projekt „ustawy w przedmiocie wydzierżawienia niezagospodarowanych użytków rolnych”¹⁸, a 23 lutego projekt rozporządzenia Rady Ministrów „w przedmiocie tymczasowej organizacji władz administracyjnych 1-ej instancji na obszarze miast Warszawy, Łodzi, Lublina”¹⁹.

Minister Przemysłu i Handlu Antoni Olszewski na posiedzeniu 17 stycznia 1920 r. złożył wniosek w sprawie udzielenia mu specjalnych pełnomocnictw na okres roku „do wydawania rozporządzeń, mających na celu: a) zwiększenie produkcji kopalń, b) kontrolę i dozór nad rozdziałem i spożyciem węgla i wszelkich innych środków opałowowych”²⁰. Wniosek przyjęto na posiedzeniu 22 stycznia. 7 czerwca Olszewski przedstawił projekt ustawy „o rozszerzeniu pełnomocnictw Ministra Przemysłu i Handlu do wywłaszczania wnętrza ziemi i powierzchni gruntu dla celów górniczych”²¹, a 8 marca rząd przyjął jego wniosek „w sprawie udzielenia dalszego kredytu na budowę rurociągów gazowo-naftowych w Małopolsce”²². Na posiedzeniu 19 kwietnia przyjęto złożony przez Olszewskiego projekt ustawy w sprawie upoważnienia go „do wydawania zarządzeń w zakresie nadzoru nad przemysłem złotniczym i handlem wyrobami złotniczymi oraz organizacji urzędów probierczych na obszarach b. zaborów austriackiego i rosyjskiego”²³.

W połowie kwietnia 1920 r. Ministerstwo Kolei Żelaznych przejęło zarząd kolei w Wielkopolsce. Przeciwko tej decyzji występował już w styczniu 1920 r. minister Władysław Seyda²⁴. Kiedy minister Bartel wyjechał do Poznania, 26 kwietnia doszło do konfliktu z tamtejszymi kolejarzami, którzy domagali się

¹⁶ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 22 stycznia 1920 r.

¹⁷ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 28 stycznia 1920 r.

¹⁸ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 19 lutego 1920 r.

¹⁹ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 23 lutego 1920 r.

²⁰ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 17 stycznia 1920 r.

²¹ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 7 czerwca 1920 r.

²² Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 8 marca 1920 r.

²³ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 19 kwietnia 1920 r.

²⁴ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 12 stycznia 1920 r.

zmian płacowych. W konsekwencji doszło do starć robotników z policją. Minister Bartel na posiedzeniu 1 maja złożył projekt ustawy o uposażeniu pracowników kolei państwowych na terenie całego kraju. Motywował to nagłą koniecznością „ujednostajnienia poborów pracowników kolejowych we wszystkich b. dzielnicach Państwa Polskiego, z tej przyczyny, że wymiana pracowników kolejowych pomiędzy dzielnicami, a w szczególności uzupełnianie stanu pracowników w b. dzielnicy pruskiej przybiera coraz większe rozmiary”²⁵.

Kwestie, które wielokrotnie przewijały się na posiedzeniach rządu dotyczyły uposażeń i wsparcia dla urzędników i funkcjonariuszy państwowych. W czasie posiedzenia 12 stycznia Rada Ministrów tymczasowo uchwaliła przyznanie im nadzwyczajnego dodatku drożyznianego od 1 stycznia. Natomiast minister skarbu Władysław Grabski miał porozumieć się ze wszystkimi ministerstwami i przygotować projekt ustawy dotyczącej „regulacji i unifikacji płac, diet, kosztów podróży i innych należności ubocznych urzędników i funkcjonariuszy państwowych, a w szczególności zasady co do wzmoczenia wydajności pracy i wykonania kontroli nad uproszczeniem administracji co do redukcji sił”²⁶.

Minister skarbu Grabski był bardzo aktywnym członkiem rządu, przedstawił wiele wniosków i projektów ustaw regulujących kwestie ekonomiczno-finansowe państwa oraz warunki życia i funkcjonowania urzędników i obywateli. Dotyczyły one przeciwdziałania inflacji, wsparcia w postaci przyznania dodatków drożyznianych dla urzędników, wojskowych, a przede wszystkim ustanowienia marki polskiej środkiem płatniczym na terenie całej Rzeczypospolitej i dążenia do jej stabilizacji. Grabski usprawnił pracę terenowego aparatu skarbowego, zniósł przymusowy skup złota i srebra. W czasie pierwszego posiedzenia rządu 15 grudnia na jego wniosek Rada Ministrów postanowiła utrzymać w mocy uchwały Rady Ministrów z 1 oraz 26 sierpnia 1919 r. w sprawie utworzenia Rady Gospodarczej, w skład której wchodziłi ministrowie skarbu, rolnictwa i dóbr państwowych, przemysłu i handlu, aprowizacji, kolei żelaznych i spraw wojskowych oraz b. dzielnicy pruskiej²⁷. Na następnym posiedzeniu 17 grudnia Grabski przedstawił projekt ustawy o Radzie Finansowej. Miała to być instytucja składająca się z przedstawicieli banków oraz ekonomistów. Wycofał się jednak w tego pomysłu po informacjach Skulskiego o krytycznym stanowisku konwentu

²⁵ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 1 maja 1920 r. Szerzej o pracy Bartla na stanowisku ministra zob. S. Kalbarczyk, *Kazimierz Bartel (1882–1941). Uczony w świecie polityki*, Warszawa 2015.

²⁶ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 12 stycznia 1920 r.

²⁷ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 15 grudnia 1919 r.

seniorów²⁸. Na posiedzeniu rządu 5 stycznia Grabski złożył „projekt ustawy w przedmiocie ustanowienia marki polskiej prawnym środkiem płatniczym na całym obszarze Państwa Polskiego”. Tego samego dnia Rada Ministrów zaaprobowala ten wniosek większością głosów²⁹. Grabski kilkakrotnie składał też projekty ustaw w sprawie wypuszczenia przez Polską Krajową Kasę Pożyczkową biletów w walucie koronowej. 16 stycznia wystąpił z wnioskiem „w sprawie ustanowienia w Małopolsce komisarzy dla strzeżenia granic przed przemycaaniem towarów, a szczególnie niestemplowanych koron”³⁰. 24 stycznia złożył projekt ustawy „w przedmiocie wymiany znaków pieniężnych w walucie koronowej emitowanych przez Bank austriacko-węgierski na marki polskie lub korony stemplowane na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej”³¹, a 26 lutego przyjęto jego wniosek w sprawie utworzenia przy Ministerstwie Skarbu „Państwowego Urzędu Eksportu Drzewnego”³². 1 marca Grabski przedstawił projekt ustawy „w przedmiocie urządzania loterii i założenia Polskiej Państwowej Loterii Klasowej” oraz projekt rozporządzenia Rady Ministrów „w przedmiocie utworzenia Urzędu Propagandy Pożyczek Państwowych”³³, 8 marca złożył „projekt odezwy Rządu w sprawie pożyczki wewnętrznej”³⁴, 10 marca wniosek „w sprawie organizacji straży celnej”³⁵.

Wśród ważniejszych projektów ustaw, wniosków i rozporządzeń rozpatrywanych na posiedzeniach Rady Ministrów były przyjęte: 16 lutego projekt ustawy o rejestracji i zabezpieczaniu majątków niemieckich w Polsce³⁶; 1 marca „projekt ustawy w przedmiocie podwyższenia dotychczasowych zasiłków dla inwalidów wojskowych”, projekt ustawy o szkolnictwie wyższym, ludowym szkolnictwie rolniczym oraz projekt ustawy „o załatwianiu zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami”³⁷; 18 marca projekt ustawy o przywróceniu praw majątkowych unitom³⁸; 20 marca „projekt ustawy o polskich statkach handlowych morskich”³⁹; 22 marca „projekt ustawy o organizacji Urzędów Ziemskich” oraz projekt ustawy „o tymczasowej organizacji władz administracyjnych II instancji na obszarze b. Królestwa,

²⁸ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 17 grudnia 1919 r.

²⁹ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 5 stycznia 1920 r.

³⁰ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 16 stycznia 1920 r.

³¹ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 24 stycznia 1920 r.

³² Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 26 lutego 1920 r.

³³ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 1 marca 1920 r.

³⁴ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 8 marca 1920 r.

³⁵ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 10 marca 1920 r.

³⁶ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 16 lutego 1920 r.

³⁷ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 1 marca 1920 r.

³⁸ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 18 marca 1920 r.

³⁹ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 20 marca 1920 r.

Galicji i Lodomerii z W.Ks. Krakowskim⁴⁰; 1 kwietnia wnioski w sprawie wydania rozporządzenia Rady Ministrów „w przedmiocie tymczasowego uregulowania ruchu tranzytowego i sąsiedzkiego między Polską a Niemcami” oraz wnioski ministra sprawiedliwości „w przedmiocie wydania Rządowi rosyjskiemu jeńców cywilnych w wykonaniu umowy z dnia 9 listopada 1919 r.”⁴¹; 12 kwietnia projekt ustawy „o ratyfikacji konwencji kolejowej polsko-rumuńskiej z dnia 4 listopada 1919 r.”⁴²; 26 kwietnia projekt ustawy „o budowie publicznych szkół powszechnych”⁴³; 29 kwietnia „projekt uzupełnienia ustawy o ochronie lokatorów”⁴⁴; 1 maja projekty ustaw dotyczące uposażenia nauczycieli publicznych szkół ludowych, sędziów, prokuratorów, policji⁴⁵; 10 maja „projekt ustawy aprowizacyjnej na rok 1920/21 oraz „projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie wprowadzenia w życie na całym obszarze Państwa Polskiego ustawy wojskowego postępowania karnego dla wspólnej siły zbrojnej z 5 lipca 1912 r.”⁴⁶; 20 maja projekt ustawy „o rejestracji i stemplowaniu obligacji austriackich pożyczek wojennych”⁴⁷; 25 maja projekt ustawy o ustroju szkół akademickich⁴⁸; 17 czerwca projekt ustawy o organizacji konsulatów⁴⁹.

Na posiedzeniach rządu zajmowano się także sprawami dotyczącymi ratyfikacji przez Sejm układów i umów międzynarodowych, między innymi układu urzędniczego z Niemcami zawartego 9 listopada 1919 r. 1 kwietnia dyskutowano nad wykonaniem umowy zawartej przez Polskie Towarzystwo Czerwonego Krzyża z Rosyjskim Towarzystwem Czerwonego Krzyża z 9 listopada 1919 r. dotyczącej wymiany jeńców cywilnych oraz omawiano sytuację panującą na terenach plebiscytowych na Warmii i Mazurach, a także na Górnym Śląsku i Śląsku Cieszyńskim. 20 maja premier Skulski przedstawił sprawę „nawiązania stosunków handlowych z Ukrainą i potrzebę powołania do życia organu rządowego, który by czuwał nad całokształtem związanych z tem zadań”⁵⁰.

Na posiedzeniach w dniach 29 marca, 12 kwietnia i 13 maja odbyło się czytanie artykułów projektu ustawy o zakresie działania władz naczelných.

⁴⁰ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 22 marca 1920 r.

⁴¹ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 1 kwietnia 1920 r.

⁴² Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 12 kwietnia 1920 r.

⁴³ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 26 kwietnia 1920 r.

⁴⁴ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 29 kwietnia 1920 r.

⁴⁵ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 1 maja 1920 r.

⁴⁶ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 10 maja 1920 r.

⁴⁷ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 20 maja 1920 r.

⁴⁸ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 25 maja 1920 r.

⁴⁹ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 17 czerwca 1920 r.

⁵⁰ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 20 maja 1920 r.

Gabinet Skulskiego przygotował ponad 60 projektów ustaw, część z nich przyjęła formę ustaw już po zakończeniu wojny z bolszewikami.

III

Rząd Skulskiego już w marcu 1920 r. był krytykowany przez PSL z powodu powolnych prac nad realizacją reformy rolnej. 13 lutego 1920 r. Sejm przyjął ustawę umożliwiającą pozyskiwanie kredytów na zagospodarowanie odłogów, 18 marca ustawę o możliwości wydzierżawiania nieużytków rolnych, a 7 maja przyjęto ustawę o zniesieniu serwitutów na terytorium byłego Królestwa Polskiego. Rząd nie realizował jednak tych postanowień. PSL „Piaś” 4 czerwca wystąpił w Sejmie z wnioskiem o uchwalenie ustawy o przymusowym wykupie gruntów dla przeprowadzenia parcelacji. Należy wszakże dodać, że na posiedzeniu rządu 5 czerwca przystąpiono do dyskusji nad projektem ustawy „w przedmiocie przyznania Państwu prawa przedsięwzięcia środków dla powiększenia zapasu ziemi na parcelację i osadnictwo”⁵¹. Nie powzięto jednak formalnie uchwały w tej sprawie.

Na początku maja Skulski zaproponował Wincentemu Witosowi objęcie funkcji szefa gabinetu. Witos odmówił, ale konflikt z ludowcami narastał⁵². Nie najlepiej układały się też relacje premiera z ZLN. Także Naczelnik Państwa Piłsudski domagał się zmian na stanowisku ministra spraw wojskowych, proponując powołanie gen. Kazimierza Sosnkowskiego. Ostre spory w łonie rządu wystąpiły w związku z dyskusją budżetową. Kryzys gabinetu Skulskiego miał miejsce na początku czerwca 1920 r. Ludowcy wykorzystali wyjazd ministra Stanisława Patka do Paryża i powierzenie przez premiera funkcji kierownika Ministerstwa Spraw Zagranicznych wiceministrowi Stefanowi Dąbrowskiemu (przyznanie mu tej funkcji uchwalono na posiedzeniu rządu 22 marca 1920 r.). Ludowcy uznali to posunięcie za lekceważenie drugiego wiceministra, czyli Jana Dąbskiego, wobec czego wycofali ostatecznie z rządu Dąbskiego, Kędziora i Bardla. 9 czerwca 1920 r. na posiedzeniu Konwentu Skulski wskazał, że powodem dymisji rządu było opuszczenie go przez ludowców oraz przegranie przez rząd sprawy sekwestru zbóż. Tego dnia bowiem odbyło się posiedzenie Sejmowej Komisji Apropowizacyjnej, w czasie którego upadł wniosek rządu w tej sprawie. Należy jeszcze dodać, że sytuację rządu komplikowały ponadto sprawy konfliktu z bolszewikami. Po złożeniu przez Skulskiego 9 czerwca dymisji rządu, marszałek Wojciech Trąmpczyński, po porozumieniu z Naczelnikiem Państwa, podjął rozmowy związane

⁵¹ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 5 czerwca 1920 r.

⁵² K. Badziak, *op.cit.*, s. 145, 149.

z konstrukcją nowego gabinetu. W sytuacji impasu Trąpczyński zaproponował Skulskiemu 15 czerwca ponownie misję sformowania nowego rządu. Wniosek ten poparł Piłsudski. Skulski rozpoczął wprawdzie wstępne rozmowy z partiami centro-lewicowymi, ale zakończyły się one niepowodzeniem.

IV

Rząd Leopolda Skulskiego działał, podobnie jak i poprzednie gabinety, w trudnych warunkach zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych. I to właśnie trudna sytuacja gospodarcza i społeczna (strajki, inflacja, drożyzna) zdominowała prace rządu⁵³. W mniejszym stopniu poruszano sprawy polityki zagranicznej i wojskowej. Znajdowały się one przede wszystkim w gestii Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego, który rozmawiał i konsultował je bezpośrednio z szefami resortów spraw wojskowych i zagranicznych oraz z premierem Skulskim. Nadal bowiem nieuregulowane były kwestie granicy z Czechosłowacją⁵⁴ i Litwą⁵⁵. Ważnym kierunkiem w polityce Piłsudskiego była Ukraina i zawarty z nią w kwietniu 1920 r. sojusz⁵⁶, a także próby pozyskania państw bałtyckich w celu realizacji idei federalistycznej, a przede wszystkim tworzenia z tymi państwami wspólnego frontu antyrosyjskiego⁵⁷. Kierujący Ministerstwem Spraw Zagranicznych Stanisław Patek blisko dwa miesiące spędził za granicą, prowadząc pertraktacje na szczeblu międzynarodowym⁵⁸. W cieniu prac rządowych trwały bowiem przygotowania do rozmów dyplomatycznych z bolszewikami, a potem kampania kijowska⁵⁹.

⁵³ Szerzej zob. Z. Landau, J. Tomaszewski, *Gospodarka Polski międzywojennej 1918–1939*, t. 1: *W dobie inflacji 1918–1923*, Warszawa 1971.

⁵⁴ Szerzej zob. M.K. Kamiński, *Konflikt polsko-czeski 1918–1921*, Warszawa 2001.

⁵⁵ Szerzej zob. P. Łossowski, *Konflikt polsko-litewski*, Warszawa 1996.

⁵⁶ Szerzej zob. J. Bruski, *Geneza sojuszu między Ukrainą a Polską*, cz. I–III, „Arcana”, nr 20 (1991), nr 22 (1992), nr 23 (1998); T. Kmieciak, *Stosunki polsko-ukraińskie i polsko-radzieckie w latach 1918–1920*, „Nauka, Gospodarka, Społeczeństwo” 2010, nr 1, s. 165–200; S. Szajdak, *Polsko-ukraiński sojusz polityczno-wojskowy w 1920 roku*, Warszawa 2005.

⁵⁷ Szerzej zob. P. Łossowski, *Łotwa nasz sąsiad. Stosunki polsko-łotewskie w latach 1918–1939*, Warszawa 1990; K. Grünberg, *Polskie koncepcje federalistyczne*, Warszawa 1971; K. Grygajtis, *Polskie idee federacyjne i ich realizacja w XIX i XX wieku*, Częstochowa 2001; P. Okulewicz, *Koncepcja „międzymorza” w myśli i praktyce politycznej obozu Józefa Piłsudskiego w latach 1918–1926*, Poznań 2001.

⁵⁸ Szerzej zob. M. Gmurczyk-Wrońska, *Stanisław Patek w dyplomacji i polityce (1914–1939)*, Warszawa 2013, s. 78–169.

⁵⁹ Problemy te posiadają już znaczącą literaturę. Selektownie: W. Materski, *Tarcza Europy: stosunki polsko-sowieckie 1918–1939*, Warszawa 1994; tenże, *Na widencie. II Rzeczypospolita wobec Sowietów 1918–1943*, Warszawa 2005, A. Nowak, *Polska i trzy Rosje. Studium polityki wschodniej Józefa Piłsudskiego (do kwietnia 1920)*, Warszawa 2001; tenże, *Polska w strategii*

22 grudnia 1919 r. kierujący Komisarjatem Ludowym Spraw Zagranicznych RSFRR Gięorgij Czczerin wystosował notę do rządu polskiego z propozycją zapoczątkowania rozmów pokojowych. Historycy obecnie dysponują już dokumentami świadczącymi o tym, że inicjatywa bolszewicka miała na celu jedynie zamaskowanie przegrupowania sił wojskowych i utworzenie nowego frontu. Bolszewicy starali się także wykorzystać polskich komunistów do opanowania Polski „od wewnątrz”. Piłsudski analizował dwa warianty polityki wobec Rosji: pokojowy i wojenny. Wariant pokojowy z bolszewikami czy z „białą” Rosją był niezwykle trudny między innymi ze względu na granice, wiele w nim było niewiadomych i pociągał za sobą ryzyko niewywiązania się strony rosyjskiej z ewentualnego układu pokojowego. Wariant wojenny Piłsudski zaczął wprowadzać w życie właściwie po 10 kwietnia 1920 r. (choć sam pomysł zrodził się znacznie wcześniej), czyli po nieudanych próbach doprowadzenia do pertraktacji pokojowych w Borysowie i po koncentracji wojsk bolszewickich na odcinku białoruskim. Wtedy wojna z Rosją sowiecką była już nieunikniona. Piłsudski w styczniu 1920 r. powierzył Patkowi misję przygotowania do rozmów pokojowych z bolszewikami oraz wysondowania postawy państw ententy wobec wariantu pertraktacji pokojowych lub wojny z bolszewikami. Po rozmowach styczniowych w Paryżu i Londynie Patek wiedział, że przychylność ententy, a głównie Londynu, uda się zdobyć tylko po rozpoczęciu rokowań pokojowych z bolszewikami. Problem stanowiła Francja, która z jednej strony krytykowała pomysł podjęcia negocjacji z bolszewikami, z drugiej zaś popierała „białą” Rosję. Stanowisko to nie mogło satysfakcjonować Polski. Właściwie przez cały ten czas działania polskiej dyplomacji były zdominowane przez dążenie do rozwiązania problemu z Rosją zgodnie z polską racją stanu i próbami uzyskania wsparcia, ewentualnie zabezpieczenia się w razie nieprzychylnego stanowiska ententy⁶⁰.

Po powrocie polskiego ministra spraw zagranicznych do kraju, od lutego do początków kwietnia 1920 r. trwały dyplomatyczne przepychanki ze stroną sowiecką dotyczące miejsca i zakresu spraw negocjacyjnych. Rząd poświęcił zagadnieniu rozmów z bolszewikami tajne posiedzenie 8 marca 1920 r. Ostatecznie bolszewicy odrzucili pomysł, aby miejscem negocjacji

Lenina: studium polityki realnej (1918–1920), „Arcana”, nr 35 (2000), s. 74–87; tenże, *Polityka wschodnia Józefa Piłsudskiego (1918–1921). Koncepcja i realizacja*, „Zeszyty Historyczne” (Paryż) 1994, z. 107; S. Gregorowicz, *Tymczasowy Komitet Rewolucyjny Polski – ocena koncepcji i działalności*, w: *Wojna polsko-sowiecka 1920 roku. Przebieg walk i tło międzynarodowe*, Warszawa 1993.

⁶⁰ Szerzej zob. M. Gmurczyk-Wrońska, *Polska, bolszewicy i „biała” Rosja – z wschodniej polityki Francji (1918–1921)*, „Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej”, t. 49, 2014, s. 73–92, też, *Francja wobec wojny i pokoju z bolszewikami (1919–1921)*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” 142 (2015), z. 4, s. 573–590.

pokojowych był Borysów. W obliczu przygotowań wojennych czynionych przez bolszewików Piłsudski podjął decyzję o wyprawie wojennej na wschód. Krytyczni wobec tej decyzji byli politycy endecji. Na forum parlamentu dochodziło do ostrych dyskusji, w trakcie których Skulski wielokrotnie bronił polityki rządu. Już po dymisji rządu, minister Patek wyjechał do Spa na rozpoczynającą się tam 5 lipca 1920 r. konferencję, która miała zająć się realizacją traktatu wersalskiego przez Niemcy. Stanisław Patek kierował polską delegacją do 8 lipca, do przyjazdu premiera Władysława Grabskiego, który osobiście złożył podpis pod warunkami narzuconymi Polsce przez ententę w zamian za brytyjskie pośrednictwo w zawarciu zawieszenia broni między Polską a Rosją.

Małgorzata Gmurczyk-Wrońska

PROTOKOŁY

I

PROTOKÓŁ 124-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 15-go grudnia 1919 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Wyznań Rel[igijnych] i O[święcenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Rolnictwa i Dóbr Państw[owych]	p. dr Franciszek Bardel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Aprowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Pracy i Opieki Społecznej	p. Edward Pełowski
Kierownik Min[isterstwa] Spraw Zagranicznych	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzielnicy Pruskiej	p. Adam Poszwiński
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Naczelnik Wydziału z Prez[ydium] R[ady] Min[istrów]	p. dr Władysław Studziński
Protokółuje:	p. dr Juliusz Koppens

Początek posiedzenia o godz. 5 m. 25 pp.

1. P. Prezydent Ministrów wita krótkim przemówieniem zebranych po raz pierwszy na urzędowym posiedzeniu członków nowego Gabinetu, podnosząc, że sprostanie ciężkim obowiązkom Rządu w obecnych trudnych niezmiernie warunkach zarówno wewnętrznych jak i zewnętrznych, w których Polska się znajduje, wymaga nie tylko skonsolidowania wysiłków całego Gabinetu, ale również współzycia ze Sejmem.

P. Prezydent Ministrów oznajmia, że na czwartkowym posiedzeniu Sejmu wygłosi przemówienie programowe nowego Rządu, a celem usunięcia rozbieżności pomiędzy oświadczeniem jego, a oświadczeniami kierowników pojedynczych

resortów prosi o zakomunikowanie mu programu prac przez każdego z panów Ministrów.

W dłuższej dyskusji ustalono zasadnicze punkty deklaracji programowej, postanawiając następane posiedzenie, które naznaczono na dzień 17 bm., poświęcić szczegółowemu jej omówieniu.

2. ^bZałączniki] N° 1 i 2.^b Przyjęto projekt ustawy o przedłużeniu terminów przedawnienia oraz przedstawienia do zapłaty kuponów procentowych, rentowych i dywidendowych na terytorium b. Dzielnicy Pruskiej oraz projekt ustawy w przedmiocie amnestii przy przekroczeniach przepisów o państwowych podatkach i opłatach stemplowych, obowiązujących na terenie b. Dzielnicy Pruskiej, upoważniając zarazem p. Ministra b. Dzielnicy Pruskiej do wniesienia tych obu projektów ustaw w trybie nagłym do Sejmu.

3. ^bZałącznik] N° 3.^b Przyjęto wniosek Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w sprawie zwolnienia z obozów internowanych tych wszystkich Polaków, Ukraińców i Żydów ze Wschodniej Galicji, których internowano za czyny polityczne, zastępując we wniosku w punkcie 1-ym słowo „Małopolski” słowem „Galicji” oraz dodając w ostatnim zdaniu pierwszego ustępu tego punktu po słowie: „internowania” słowa „miejsce zamieszkania przed internowaniem, względnie” oraz po słowie „gminie” słowa „miejsca zamieszkania przed internowaniem, względnie”.

4. Rada Ministrów postanowiła odbywać posiedzenia zwyczajne dwa razy tygodniowo, a mianowicie w poniedziałki i czwartki każdego tygodnia.

5. Na wniosek p. Ministra Skarbu postanowiła Rada Ministrów utrzymać nadal w mocy uchwały Rady Ministrów z dnia 1-go oraz 26-go sierpnia 1919 r. w sprawie utworzenia Rady Gospodarczej¹, złożonej z pp. Ministrów: Skarbu, Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Przemysłu i Handlu, Apropowizacji, Kolei Żelaznych i Spraw Wojskowych, oraz p. Ministra b. Dzielnicy Pruskiej.

Na tem posiedzenie zakończono o godzinie 10-tej m. 30 w nocy.

†L. Skulski^f

Załączniki

Wyk a z:

1. [Projekt] ustawy o przedłużeniu terminów przedawnienia, oraz przedstawienia do zapłaty kuponów procentowych, rentowych i dywidendowych na terytorium byłej Dzielnicy Pruskiej².

¹ Rada Gospodarcza – ciało doradcze opiniujące projekty ustaw w obszarze ekonomii, gospodarki i przemysłu.

² Nie publikuje się. Ustawa z dnia 18 grudnia 1919 r. o przedłużeniu terminów przedawnienia, oraz przedstawienia do zapłaty kuponów procentowych, rentowych i dywidendowych

2. [Projekt] ustawy w przedmiocie amnestii przy przekroczeniach przepisów o państwowych podatkach i opłatach stempowych, obowiązujących na terenie b. Dzielnicy Pruskiej³.
- [2a.] Motywy do „ustawy w przedmiocie amnestii przy przekroczeniach przepisów o podatkach i opłatach skarbowych, obowiązujących na terenie b. Dzielnicy Pruskiej”.
3. [Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie osób przebywających w obozach internowanych].

°Załącznik do punktu 2. N° [2a]°

Motywy do „ustawy w przedmiocie amnestii przy przekroczeniach przepisów o podatkach i opłatach skarbowych, obowiązujących na terenie b. Dzielnicy Pruskiej”

MOTYWY

do „ustawy w przedmiocie amnestii przy przekroczeniach przepisów o podatkach i opłatach skarbowych, obowiązujących na terenie b. Dzielnicy Pruskiej”.

Proponowana ustawa jest wzorowana na dekrete Rządu Polskiego z dnia 7-go lutego 1919 r., który wprowadził amnestię podatkową na terenie b. zaboru rosyjskiego. Wydania takiej ustawy w dzielnicy pruskiej domagają się przedstawiciele sfer kupieckich i przemysłowych, którzy powołują się na to, że w stosunku do rządu obcego niejedyn interesowany zatajał prawdziwy stan dochodu i podatku, czego nie chciałby robić w stosunku do rządu polskiego. Dlatego koniecznym jest wydanie amnestii, zabezpieczającej zwolnienie od kar za przekroczenie, przewidziane w ustawie i zwalniającej od zapłacenia dodatkowych podatków, które by należało wymierzać za przeszłość na podstawie nowych deklaracji. Wydanie ustawy o amnestii podatkowej domagał się niedawno wniosek nagły, wniesiony w Sejmie przez posłów dr. Trzcńskiego i tow[arzyszy].

Projekt ustawy, podobnie jak dekret z dnia 7-go lutego br. nie wylicza szczegółowo tych podatków i opłat, do których przewidzianą jest amnestia, lecz traktuje rzecz generalnie, przyznając ją wszędzie tam, gdzie interesowani podawali albo nieprawdziwe dane, albo niepełne, bez względu na to, czy był w tem zamiar udaremnienia właściwego wymiaru podatku, czy tego zamiaru nie było.

na terytorium byłej Dzielnicy Pruskiej, „Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej” (dalej: Dz.U.) 1919, nr 98, poz. 518.

³ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 18 grudnia 1919 r. w przedmiocie amnestii przy przekroczeniach przepisów o państwowych podatkach i opłatach stempowych, obowiązujących na terenie b. Dzielnicy Pruskiej, Dz.U. 1919, nr 98, poz. 517. Ustawa zgodna z projektem.

Sprawa jest bardzo pilna, gdyż zbliża się obecnie okres składania deklaracji podatkowych i można się spodziewać, że rychle wydanie tej ustawy o amnestii podatkowej wpłynie dodatnio na wysokość dochodów skarbowych.

°Załącznik do punktu 3. N° 3°

[Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie osób przebywających w obozach internowanych]

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych

N° 1071
Warszawa
15 grudnia 1919 r.

Do
PREZYDIUM RADY MINISTRÓW.

Rada Ministrów, uwzględniając ciężkie położenie, w którym się znajdują osoby, przebywające w obozach internowanych z powodu stwierdzonej lub podejrzaney nielojalności politycznej wobec Państwa Polskiego i kierując się przy tym chęcią stworzenia najlepszych warunków współżycia pomiędzy narodowościami, które zamieszkują wschodnią Małopolskę, uchwała:

1) Działające wojskowe komisje rewizyjne objadą niezwłocznie wszystkie obozy internowanych i zwolnią tam tych wszystkich internowanych Polaków, Ukraińców i Żydów ze wschodniej °Galicji°, których internowano za czyny polityczne i zarządzą odesłanie ich do właściwych gmin przynależności. Równocześnie przeprowadzą wspomniane komisje dokładną rejestrację osób przez nie zwolnionych. W odpowiednich formularzach rejestracyjnych uwidoczną te komisje i nazwisko internowanego, miejsce zamieszkania przed internowaniem, zajęcie, przyczyny internowania na podstawie oświadczenia i ew. akt obozów internowanych, zachowanie się w czasie trwania internowania, °miejsce°^{ci}...^{ic} gminę przynależności (powiat), do której internowanego zwolniono, wreszcie wniosek, czy zwolnionego należy konfinować w gminieⁱ...ⁱ przynależności, czy nie.

Ułożenie szczegółowego regulaminu postępowania dla rzeczonych komisji wojskowych poleca się Ministrowi Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych,

2) Osobom konfinowanym poza miejscem przynależności pozwala się na zamieszkanie w gminie przynależności. Osoby te jednakże i nadal traktowane [są] jako konfinowane.

3) Rządową komisję do zbadania spraw internowanych i konfinowanych mieszkańców z Galicji Wschodniej, utworzoną na zasadzie uchwały Rady Ministrów z dnia 8 października i 8 listopada rb. zobowiązuje się.

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH
S. WOJCIECHOWSKI w.r.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 8.

2

PROTOKÓŁ 125-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 17-go grudnia 1919 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Spraw Zagranicznych	p. Stanisław Patek
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Wyznań Rel[igijnych] i O[święcenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Rolnictwa i D[óbr] P[ąństwowych]	p. dr Franciszek Bardel
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Apropowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Pracy i O[pieki] S[połecznej]	p. Edward Peplowski
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	p. dr Władysław Seyda
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium] R[ady] M[inistrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dz[ielnicy] P[ruskiej]	p. Adam Poszwiński
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dz[ielnicy] P[ruskiej]	p. Leon Janta-Polczyński
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dz[ielnicy] P[ruskiej]	p. dr Roman Rybarski
Szef Sekcji w Prezydium R[ady]M[inistrów]	p. Edward Lechowicz
Protokółuje:	p. dr Bronisław Hełczyński

Początek posiedzenia o godz. 5-ej m. 20 p.p.

1. Przeciwko protokołowi 124-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 15-go grudnia b.r. żaden z pp. Ministrów nie zgłosił sprzeciwu, wobec czego uznano go za przyjęty.

2. P. Prezydent Ministrów odczytuje projekt swego exposé, który po dłuższej dyskusji i wprowadzeniu doń niektórych zmian ustalono, pozostawiając Panu Prezydentowi swobodę w ostatecznym stylistycznym jego zredagowaniu⁴.

3. P. Minister Grabski przedstawia projekt ustawy o Radzie Finansowej i prosi o uchwalenie go w trybie nagłym.

P. Prezydent Ministrów oświadcza, że konwent seniorów wypowiedział się za odmiennem załatwieniem tej sprawy, a mianowicie za wyłonieniem z komisji skarbowo-budżetowej specjalnego subkomitetu, który by znajdował się w ścisłym kontakcie z Ministrem Skarbu i od którego uzyskiwałby on uprzednią aprobatę na takie zarządzenia i projekty finansowe, które muszą być uchwalone lub zaaprobowane przez Sejm w szybkim tempie. W każdym razie jest p. Prezydent zdania, że utworzenie tej Rady Finansowej na podstawie ustawy mogłoby w przyszłości zbyt krępować Ministra Skarbu.

Wobec podniesionych przeciw temu projektowi wątpliwości p. Minister Grabski cofnął go z tem, że sprawa ściślejszego współdziałania Min. Skarbu z Sejmem zostanie ustalona w drodze porozumienia z komisją skarbowo-budżetową.

4. ^bZałącznik] N° 2.^b Przyjęto wnioski Min. W.R. i O.P. o nabyciu nieruchomości przy ul. Polnej Nr 50 od Teodora Salomonowicza i Władysława Krajewskiego za cenę zasadniczą Mk 740 000 na rzecz Skarbu Państwa z przeznaczeniem na pomieszczenia bursy akademickiej na warunkach, wyszczególnionych w punktacji z dnia 22-go października 1919 r.

5. W związku ze sprawą nabycia domu przy ul. Polnej Nr 50 p. Minister Bardel zwraca uwagę na to, że w myśl uchwały Rady Ministrów z dnia 1-go września b.r. jedynym nabywcą nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa winno być Min. Rolnictwa i D.P. W sprawie tej Ministerstwo zgłosiło formalny projekt rozporządzenia Rady Ministrów, który winien być jak najrychlej uchwalony.

Zdaniem p. Ministra Kędziora nabywanie nieruchomości dla Państwa winno być wyłącznie zadaniem Min. Skarbu.

Postanowiono sprawy tej na razie nie decydować i polecono Prezydium Rady Ministrów przedstawić wspomniany projekt jak najrychlej do decyzji Rady Ministrów po dokładnem rozpatrzeniu go uprzednio przez Międzyministerialną Konsultację Prawną.

6. Na wniosek P. Ministra Aprowizacji wyrażono zgodę na nabyciu domu przy ul. Nowogrodzkiej Nr 21 na potrzeby Urzędu Zaopatrywania Pracowników Państwowych za sumę 1 235 000 Mk nie licząc kosztów transakcji.

7. ^bZałącznik] N° 3.^b Przyjęto przedstawiony przez Min. b. Dzielnicy Pruskiej projekt ustawy w przedmiocie zmiany niektórych postanowień pruskiej ustawy o podatku dochodowym z dnia 19 czerwca 1906 r., obowiązującej w b. Dzielnicy Pruskiej.

⁴ Brak projektu exposé premiera.

8. Przyjęto przedstawiony przez Min. b. Dzielnicy Pruskiej projekt ustawy następującej treści:

„Upoważnia się Ministra b. Dzielnicy Pruskiej do wydania wszelkich zarządzeń, umożliwiających ujęcie całkowitego sprzętu tegorocznego ziemniaków i nasion oleistych w b. Dzielnicy Pruskiej”.

9. Poruszoną przez p. Ministra Bartla sprawę zawarcia umowy z tworzącą się spółką akcyjną „Wagon” dla założenia fabryki wagonów przekazano do załatwienia i zdecydowania Radzie Gospodarczej Ministrów.

10. Przyjęto przedstawione przez Min. b. Dzielnicy Pruskiej wnioski o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do nominacji p. d-ra Witolda Prądzyńskiego – Szefem Departamentu Sprawiedliwości, p. prof. Ignacego Steina – Szefem Departamentu Wyznań Rel. i Ośw. Publ., p. d-ra Stanisława Sławskiego – Szefem Sekcji w Departamencie Sprawiedliwości, p. d-ra Stefana Piechockiego – Szefem Departamentu Spraw Wewnętrznych, p. Stefana Ponikiewskiego – Szefem Departamentu Politycznego, p. Wacława Cegiełkę – Szefem Sekcji Pracy w Departamencie Pracy i Opieki Społecznej, p. Tadeusza Jackowskiego – Szefem Departamentu Rolnictwa i D.P. oraz p. Tadeusza Marwega – szefem Departamentu Centralnego – w Min. b. Dzielnicy Pruskiej.

11. P. Minister Grabski zwraca uwagę, że zasady, zawarte w okólniku p. Prezydenta Ministrów z dnia 2 sierpnia Nr 9835 w sprawie gospodarki skarbowej (tzw. „dziesięć przykazań”) pozostają w swej mocy.

Koniec posiedzenia o godz. 8-ej m. 30 wieczorem.

†L. Skulski†

Załączniki

Wykaz:

1. [Zawiadomienie Prezydium Rady Ministrów o posiedzeniu Rady Ministrów].
2. Wniosek [Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego] w sprawie kupna domu przy ul. Polnej Nr 50 na pomieszczenie bursy akademickiej⁵.
3. [Projekt] ustawy w przedmiocie zmiany niektórych postanowień pruskiej ustawy o podatku dochodowym z dnia 19 czerwca 1906 r. , obowiązującej w byłej dzielnicy pruskiej⁶.

⁵ Nie publikuje się.

⁶ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 19 grudnia 1919 r. w przedmiocie zmiany niektórych postanowień pruskiej ustawy o podatku dochodowym z dnia 19 czerwca 1906 r. obowiązującej w b. Dzielnicy Pruskiej, Dz.U. 1919, nr 98, poz. 520.

[Zawiadomienie Prezydium Rady Ministrów o posiedzeniu Rady Ministrów]

Warszawa, dn. 16 grudnia 1919 r.

PREZYDIUM RADY MINISTRÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ, zawiadamia niniejszem, że we środę dn. 17 grudnia r.b. o godz. 5 po poł. odbędzie się posiedzenie Rady Ministrów R.P. (Krakowskie Przedmieście 46/48).

Porządek dzienny 125 posiedzenia.

Sprawa deklaracji programowej Rządu.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 8.

3

PROTOKÓŁ 126-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 20-go grudnia 1919 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Wyznań Rel[igijnych] i O[święcenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	p. dr Franciszek Bardel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Apropowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Pracy i Opieki Społecznej	p. Edward Pełowski
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium] R[ady] M[inistrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dziel[nicy] Pr[uskiej]	p. Adam Poszwiński
Wiceminister [w] Min[isterstwie] Spraw Wojskowych	p. gen. por. Sosnkowski
Szef Sztabu Generalnego	p. pułk. Stanisław Haller
Szef Sekcji w Prez[ydium]	
Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Skarbu	p. dr Kazimierz Zaczek
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Spraw Wewnętrznych	p. Kasznica
Szef Sekcji w Gł[ównym] Urzędzie Likwidacyjnym	p. Józef Karśnicki
Gen[eralny] Komisarz Zarządu Cywilnego Z[iem] Wschodnich	p. Jerzy Osmołowski
Protokółuje:	p. dr Juliusz Koppens

Początek posiedzenia o godz. 5-ej m. 25 pp.

Przeciwko protokołowi 125-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 17-go grudnia b.r. żaden z pp. Ministrów nie zgłosił sprzeciwu, wobec czego protokół uznano za przyjęty.

Przyjęto przedstawione przez Szefa Sekcji Karśnickiego wnioski o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do nominacji: Jana Jordan-Rozwadowskiego – Delegatem Rządu Polskiego w Sekcji Międzynarodowej Komisji Odszkodowań w Wiedniu, Włodzimierza Pełki, d-ra Władysława Podczaskiego i Edwarda Zaleskiego – Szefami Sekcji w Głównym Urzędzie Likwidacyjnym, a Kazimierza Skibniewskiego – Szefem Sekcji w Ministerstwie Apropowizacji.

Rada Ministrów przyjęła zarazem do wiadomości nominację d-ra Aleksandra Raczyńskiego na Prezydenta Krajowego Urzędu Odbudowy Galicji w likwidacji i Komisarza Głównego Urzędu Likwidacyjnego.

3. ^bZałącznik N° 2. ^bWobec oświadczenia p. Ministra Skarbu, że przyznanie jednorazowego nadzwyczajnego dodatku drożyznianego oficerom, urzędnikom wojskowym, podoficerom zawodowym i szeregowym pozostawia uznaniu Rady Ministrów, przyjęto większością głosów odnośny wniosek Min. Spraw Wojskowych, przy czym p. Minister Robót Publicznych wyraził życzenie, aby tego rodzaju wydatki Skarbu były poprzednio przedkładane Sejmowi do zatwierdzenia.

Rada Ministrów nie przychyliła się do tego zdania, postanawiając wobec braku poprzedniego preliminarza budżetowego, z którego można by czerpać dyrektywy co do kwalifikowania wydatków przekraczających poprzedni preliminarz, oraz wobec precedensu uchwalenia 14-ej pensji dla urzędników przez poprzedni Gabinet bez zasięgnięcia zgody Sejmu, nadzwyczajne wydatki na podwyższenie płac funkcjonariuszy państwowych, względnie wojskowości przedłożyć Sejmowi do zatwierdzenia ex post.

4. ^bZałącznik N° 3. ^bPrzyjęto wniosek Min. Kolei Żelaznych w sprawie przyznania pracownikom kolejowym, zajęтым na obszarze b. Królestwa Kongresowego jednorazowej zapomogi, tzw. 13-ej pensji.

5. ^bZałącznik N° 4. ^bPrzyjęto wniosek Min. Skarbu w sprawie zmiany uchwały Rady Ministrów z dnia 22-ego listopada b.r., przyznającej funkcjonariuszom i pracownikom państwowym jednorazową zapomogę drożyznianą, oznaczając jako ostateczny termin ich wstąpienia do służby 1 grudnia b.r. oraz dodając na wniosek p. Ministra Wyznań Religijnych i O.P. następujące postanowienie:

„Nauczyciele szkół średnich w bieżącym roku upaństwowionych otrzymają dodatek drożyzniany w wysokości pełnej miesięcznej pensji bez względu na to, czy zostali oni zamianowani od 1-go września, czy też przed 1 września b.r.”

6. ^bZałącznik N° 5. ^bPrzyjęto projekt ustawy o kolejach w czasie wojny, polecając Min. Spraw Wojskowych w porozumieniu z Min. Kolei Żelaznych i Prezydium Rady Ministrów ustalenie poprawek stylistycznych w tekście ustawy oraz upoważniając p. Ministra Spraw Wojskowych do wniesienia tego projektu do Sejmu.

7. ^bZałącznik N° 6. ^bPrzyjęto projekt rozporządzenia Rady Ministrów o moratorium w sprawie prywatno-prawnych pretensji w b. zaborze austriackim, skreślając art. 3 projektu.

8. ^bZałączniki] N° 7 i 8.^b Przyjęto projekty rozporządzeń Rady Ministrów w przedmiocie przedłużenia terminów wekslowych w okręgach Sądów Apelacyjnych Lubelskiego i Warszawskiego.

9. Rada Ministrów przyjęła do wiadomości sprawozdanie Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich p. Osmołowskiego o działalności Zarządu Cywilnego⁷ w kierunku przygotowania wyborów i uchwaliła przyznanie kredytu w wysokości 8 milionów marek na cele organizacji wyborów, przekazując równocześnie sprawę kredytów na fundusz agitacyjny Międzyministerialnemu Komitetowi Plebiscytowemu.

Ordynację wyborczą polecono Generalnemu Komisarzowi przedłożyć w drodze Sekcji Legislatywnej Prezydium Rady Ministrów do zaopiniowania Radzie Ministrów.

10. ^bZałącznik] N° 9.^b Przyjęto do zatwierdzającej wiadomości żądanie Generalnego Komisarza Ziem Wschodnich, aby pojedyncze Ministerstwa uzgadniały swoją działalność na ziemiach wschodnich z obowiązującymi tam rozporządzeniami i przepisami oraz, aby Ministerstwa te w swej działalności przestrzegały ścisły kontakt z Zarządem Cywilnym Ziem Wschodnich.

11. ^bZałącznik] N° 9.^b Na wniosek p. Generalnego Komisarza Ziem Wschodnich uchwalono tych urzędników Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich, którzy do tego Zarządu zostali przejęci ze służby państwowej polskiej, uważać jako urlopowanych z tej służby bez pensji, którym przysługują wszystkie prawa, wynikające z postanowień Tymczasowych Przepisów Służbowych.

Zarazem polecono Generalnemu Komisarzowi przy przyjmowaniu tych urzędników uzyskać poprzednio zgodę tego Ministerstwa, do którego resortu dany urzędnik należy.

12. Wobec poruszenia przez Generalnego Komisarza Ziem Wschodnich spraw pierwszorzędnej wagi: ustalenia waluty na kresach wschodnich, działalności gospodarczej Ministerstw na tym terenie, sprawy eksploatacji bogactw leśnych, postanowiono jedno posiedzenie na miesiąc poświęcać sprawom kresów wschodnich.

13. Na żądanie p. Ministra Sprawiedliwości zdjęto z porządku dziennego wnioski Min. Sprawiedliwości w sprawie zmiany regulaminu Komisji Rehabilitacyjnej.

14. ^bZałączniki] N° 10–13.^b Przyjęto wnioski w sprawie zatwierdzenia spisów urzędów, którym ma być przesyłany bezpłatnie Dziennik Ustaw, podległych

⁷ Zarząd Cywilny Ziem Wschodnich – nazwa jednostki administracyjnej na terytorium byłego Wielkiego Księstwa Litewskiego oswobodzonym przez Wojsko Polskie. ZCZW został powołany przez Naczelnego Wodza Wojsk Polskich Józefa Piłsudskiego. Procedurę powołania określały dekrety z 8 i 19 lutego 1919 r. 15 kwietnia 1919 r. Piłsudski mianował Jerzego Osmołowskiego Komisarzem Generalnym Ziem Wschodnich.

Ministerstwom: Spraw Wojskowych, W.R. i O.P., Kolei Żelaznych i b. Dzielnicy Pruskiej.

15. ^bZałącznik] N° 14.^b Przyjęto wniosek Min. Apropowizacji o udzielenie gwarancji na pożyczkę 1 miliona koron Związkowi Stowarzyszeń Spożywczych w Krakowie, postanawiając, aby w przyszłości sprawy gwarancji i kredytów aprobowizacyjnych dla konsumów i organizacji Małopolski były przekazywane miejskiemu zakładowi kredytowemu w Krakowie, który na ten cel otrzymał od Min. Skarbu osobną dotację.

16. ^bZałącznik] N° 15.^b Sprawę przyznania emerytury prof. Wierzbowskiemu polecono załatwić Min. W.R i O.P. w porozumieniu z Min. Skarbu.

17. ^bZałączniki] N° 16, 17, 18.^b Przyjęto wnioski o przyznanie pensji wdowiej Romanie Kusy-Konopczyńskiej i Janinie Podoskiej oraz jednorazowej zapomogi Aurelii Radziszewskiej, uchylając co do tej ostatniej zastrzeżenie Min. Skarbu co do zrzeczenia się przez nią wszelkich ewentualnych praw do emerytury.

18. Przyjęto wniosek Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do nominacji Starszego Referenta d-ra Jana Welońskiego – Radcą Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.

19. ^bZałącznik] N° 19.^b Przyjęto wniosek Min. Kolei Żelaznych w sprawie czasowego zajęcia gruntów potrzebnych do budowy linii Kutno–Płock.

20. ^bZałącznik] N° 20.^b Przyjęto projekt ustawy o zawieszeniu działalności sądów przysięgłych w okręgu Sądu Apelacyjnego Lwowskiego, ograniczając czas zawieszenia do końca czerwca 1920 r.

21. Projekty ustaw w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustaw karnych, obowiązujących w Małopolsce, dalej zmiany art. 6-go ustawy, wprowadzającej procedurę karną w b. zaborze austriackim oraz ustawy, zmieniającej ustawę o postępowaniu karnym w b. zaborze austriackim zdjęto z porządku dziennego na żądanie p. Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

Na tem posiedzenie zakończono o godz. 11-ej wieczorem.

fL. Skulski^f

Załączniki

Wykaz:

1. [Zawiadomienie Prezydium Rady Ministrów o posiedzeniu Rady Ministrów].
2. [Wniosek Ministerstwa Spraw Wojskowych o przyznanie jednorazowego nadzwyczajnego dodatku drożyznianego oficerom, urzędnikom wojskowym, podoficerom zawodowym i szeregowym].
3. [Wniosek Ministerstwa Kolei Żelaznych] w sprawie przyznania pracownikom kolejowym, zajęтым na obszarze b. Królestwa Kongresowego jednorazowej zapomogi, tzw. trzynastej pensji.

4. [Wniosek Ministerstwa Skarbu] w sprawie zmiany uchwały Rady Ministrów z dnia 22 listopada b.r., przyznającej funkcjonariuszom i pracownikom państwowym jednorazową zapomogę drożyznianą.
5. [Projekt] ustawy o kolejach w czasie wojny⁸.
6. [Projekt] Rozporządzenia Rady Ministrów o moratorium w sprawie prawno-prywatnych pretensji pieniężnych w b. zaborze austriackim⁹.
- [6a.] Uzasadnienie [projektu rozporządzenia Rady Ministrów o moratorium w sprawie prawno-prywatnych pretensji pieniężnych w b. zaborze austriackim].
7. [Projekt] Rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie przedłużenia terminów wekslowych w okręgu Sądu Apelacyjnego Lubelskiego¹⁰.
- 8 [Projekt] Rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie przedłużenia terminów wekslowych w okręgu Sądu Apelacyjnego Warszawskiego¹¹.
9. Wnioski Generalnego Komisarza Ziem Wschodnich zgłoszone na Radę Ministrów.
- 10–13. [Wnioski w sprawie stwierdzenia spisów urzędów, którym ma być przesyłany bezpłatnie Dziennik Ustaw, podległych Ministerstwu: Spraw Wojskowych, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Kolei Żelaznych i b. Dzielnicy Pruskiej. Listy urzędów i miejscowości]¹².
14. [Wniosek Ministerstwa Apropowizacji w sprawie Związku Polskich Stowarzyszeń Spółdzielczych w Krakowie]¹³.
- [14a.] Motywy wniosku [Ministerstwa Apropowizacji w sprawie Związku Polskich Stowarzyszeń Spółdzielczych w Krakowie].
15. Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie przyznania dodatku do emerytury prof. Teodorowi Wierzbowskiemu¹⁴.

⁸ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 27 marca 1920 o kolejach w czasie wojny. Dz.U. 1920, nr 27, poz. 160.

⁹ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 1919 r. o moratorium w sprawie prawno-prywatnych pretensji pieniężnych w b. zaborze austriackim. Dz.U. 1919, nr 98, poz. 521.

Rozporządzenie nawiązuje do ustawy z dn. 26 czerwca 1919 r., „Dziennik Praw Państwa Polskiego” (dalej: Dz.Pr.P.P.) 1919, nr 51, poz. 332. W dokumencie rozpatrywanym na Radzie Ministrów dodatkowo znajduje się artykuł 3 następującej treści: „Oznaczone w art. 21 p. 3 powyższej ustawy kwoty częściowe, do wysokości, których ustawowe moratorium może być uchylone, podnosi się z dziesięciu (10) na dwadzieścia pięć (25) procent”. W opublikowanym w „Dzienniku Ustaw” rozporządzeniu z 1919 r. artykułu tego brak.

¹⁰ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie przedłużenia terminów wekslowych w okręgu Sądu Apelacyjnego Lubelskiego. Dz.U. 1919, nr 98, poz. 522.

¹¹ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie przedłużenia terminów wekslowych w okręgu Sądu Apelacyjnego Warszawskiego. Dz.U. 1919, nr 98, poz. 523.

¹² Nie publikuje się.

¹³ Nie publikuje się.

¹⁴ Nie publikuje się. Wniosek dotyczy profesora Uniwersytetu Warszawskiego i byłego dyrektora głównego Archiwum Akt Dawnych, którego służba w archiwum, „w myśl przepisów obowiązujących pod b. rządem rosyjskim, nie może być policzona do emerytury”. W związku z tym Ministerstwo prosi o przyznanie Wierzbowskiemu dodatku do emerytury „w kwocie 2000 mk rocznie”.

- 16–18. [Wniosek Ministerstwa Spraw Wewnętrznych o przyznanie pensji wdowie Romanie Kusy-Konopczyńskiej. Wniosek Ministerstwa Zdrowia Publicznego do Rady Ministrów o przyznanie renty po mężu dla Janiny Podoskiej. Wniosek Ministerstwa Spraw Wewnętrznych do Rady Ministrów o przyznanie jednorazowej zapomogi Aurelii Radziszewskiej]¹⁵.
19. [Wniosek Ministerstwa Kolei Żelaznych dotyczący] czasowego zajęcia gruntów potrzebnych do budowy linii Kutno–Płock].
20. [Projekt] ustawy o zawieszeniu działalności sądów przysięgłych w okręgu Sądu Apelacyjnego Lwowskiego¹⁶.
- [20a.] Motywy do projektu ustawy o zawieszeniu działalności sądów przysięgłych w okręgu Sądu Apelacyjnego Lwowskiego.

‘Załącznik N° 1’

[Zawiadomienie Prezydium Rady Ministrów o posiedzeniu Rady Ministrów]

Warszawa, dn. 19 grudnia 1919 r.

PREZYDIUM RADY MINISTRÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ, zawiadamia niniejszem, że w sobotę dn. 20 grudnia rb. o godz. 5 po poł. odbędzie się posiedzenie Rady Ministrów Rzplitej Polskiej w Pałacu Namiestnikowskim – Krak. Przedm. 46/48.

Porządek dzienny 126-go posiedzenia:

1. Wniosek Min. Spraw Wojskowych w sprawie 13-ej pensji dla wojskowych.
2. Wniosek Min. Kolei Żelaznych o przyjęcie do wiadomości zarządzenia wypłaty 13-ej pensji kolejarzom.
3. Projekt ustawy o kolejach w czasie wojny.
4. Wniosek Min. Sprawiedliwości w sprawie zmian regulaminu komisji rehabilitacyjnej.

¹⁵ Nie publikuje się. Ministerstwo w myśl art. 32 Tymczasowych Przepisów Służbowych dla urzędników Państwa Polskiego wnioskowało, o przyznanie pensji wdowie po Władysławie Kusy-Konopczyńskim, b. Komendancie Służby Bezpieczeństwa na powiat opatowski. Wnioskowano o pensję w wysokości 250 marek miesięcznie. Na wniosek Janiny Podoskiej, wdowy po lekarzu powiatowym Kazimierzu Podoskim, ministerstwo wnioskowało o przyznanie jej renty „w kwocie 2508 marek rocznie [...] oraz dodatek na wychowanie nieletnich dzieci Janusza i Marii w kwocie po 500 marek rocznie na każde z tych dzieci”. Ministerstwo wnioskowało o przyznanie jednorazowej zapomogi wdowie po Józefie Radziszewskim, podkomisarzu policji komunalnej w powiecie lubartowskim, oraz jej nieletniemu synowi w wysokości 10 000 marek, „z zastrzeżeniem zrzeczenia się przez Radziszewską wszelkich ewentualnych praw do emerytury”.

¹⁶ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 23 stycznia 1920 r. o zawieszeniu działalności sądów przysięgłych w okręgu sądu apelacyjnego we Lwowie. Dz.U. 1920, nr 7, poz. 46.

5. Wnioski w sprawie zatwierdzenia spisów Urzędów, którym ma być przesłany bezpłatnie Dziennik Ustaw, podległych Ministerstwom: Spraw Wojskowych, W.R. i O.P., Kolei Żelaznych i b. Dzielicji Pruskiej.
6. Wniosek Min. Aprowizacji o udzielenie gwarancji na pożyczkę miliona koron Związkowi Stow. Spożywczych w Krakowie.
7. Wniosek o przyznanie emerytury prof. Wierzbowskiemu. ^bupadł^b
8. Wniosek o przyznanie pensji wdowiej p. Romanie Kusy-Konopczyńskiej oraz Janinie Podoskiej.
9. Wniosek o przyznanie jednorazowej zapomogi p. Aurelii Radziszewskiej.
10. Wnioski nominacyjne Min. Sprawiedliwości, Prokuratorii Generalnej, Głównego Urzędu Likwidacyjnego i Głównego Urzędu Ziemskiego.
11. Wniosek Min. Kolei Żelaznych o czasowe zajęcie gruntów pod budowę Kutno–Płock.
12. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o moratorium w b. zaborze austr.
13. Projekt ustawy o zawieszeniu działalności sądów przysięgłych w okręgu sądu apelacyjnego lwowskiego.
14. Projekt ustawy w przedmiocie zmiany postanowień ustaw karnych obowiązujących w Małopolsce.
15. Projekt ustawy w przedmiocie zmiany art. 6-go Ustawy wprowadzającej procedurę karną w b. zaborze austriackim.
16. Projekt ustawy zmieniającej ustawę o postępowaniu karem w b. zaborze austriackim.

°Załącznik do punktu 3. N° 2°

[Wniosek Ministerstwa Spraw Wojskowych o przyznanie jednorazowego nadzwyczajnego dodatku drożyznianego oficerom, urzędnikom wojskowym, podoficerom zawodowym i szeregowym]

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH Warszawa, dn. 18/XII 1919
L.4128/N. tajne

WNIOSK NA RADĘ MINISTRÓW

Rada Ministrów raczy uchwalić:

„Analogicznie do uchwały z dnia 2 grudnia 1919 roku¹⁷ przyznaje się oficerom urzędnikom wojskowym podoficerom zawodowym ^{si} szeregowym^c WP jednorazowy nadzwyczajny dodatek drożyzniany a to

¹⁷ 2 grudnia 1919 r. nie było posiedzenia Rady Ministrów. Chodzi o uchwałę podjętą na posiedzeniu 22 listopada 1919 r. Wynika to także z treści umotywowania tego wniosku. Zob. także Protokół 123 posiedzenia Rady Ministrów z 22 listopada 1919 r.

1) Oficerom i urzędnikom wojskowym w wysokości jednomiesięcznej płacy uwzględniając w tem gażę dodatek sejmowy i strawne z dodatkiem,

2) Podoficerom zawodowym w wysokości jednomiesięcznego żołdu z dodatkiem sejmowym i strawnym z dodatkiem 50%,

3) Szeregowym w wysokości żołdu za jedną dekadę w 1/3 częścią miesięcznego dodatku sejmowego, a ponadto dla rodzin, które otrzymują zasiłek w kwocie odpowiadającej jednomiesięcznemu zasiłkowi za grudzień b.r.

Do tego dodatku drożynianego nie wchodzi dodatki funkcyjne, reprezentacyjne dodatki dla rodzin, polowe, lotnicze, żandarmskie, szoferów, pobierane przez oficerów łącznikowych, majstrów wojskowych itp. nadzwyczajne należytości.

Podstawą jest płaca otrzymana dnia 1. grudnia b.r. Dodatek należy się tylko czynnie służącym w W.P., a to przynajmniej od 1 lipca b.r.”

Motywy przedstawię ustnie na Radzie Minist.

Minister Spraw Wojskowych

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH Warszawa, dn. 18/XII 1919
X.4128/N. tajne

UMOTYWOWANIE

Rada Ministrów na posiedzeniu w dniu 22 listopada 1919 r. uchwaliła, że „wszyscy funkcjonariusze państwowi mający pobory miesięczne, otrzymują, o ile pozostają w czynnej służbie przynajmniej od 1 lipca 1919, w czasie od 1–15 grudnia 1919 jednorazową zapomogę w wysokości jednomiesięcznej płacy wraz z wszystkimi dodatkami” czyli tak zwaną „14-tą pensję”. W zrozumieniu, że osoby służące w wojsku, należą również do tej kategorii. MS. Wojsk. odniosło się do Ministerstwa Skarbu o przyznanie tego dodatku. W stosunku do wojskowych byłaby to tylko „13-a pensja”, gdyż pierwsza miesięczna zapomoga zbiegła się z dodatkami sejmowymi z czerwca b.r. wobec czego nie domagali się oni wypłaty „13-ej pensji”, aczkolwiek urzędnicy cywilni otrzymali stały dodatek sejmowy, a niezależnie od tego „13-ą pensję”. Gdy jednak od chwili przyznania tego dodatku drożyzna wzmogła się w sposób zastraszający, celem poprawienia nadwężonego budżetu osób wojskowych i z okazji zbliżających się świąt MS. Wojsk. wniosło o przyznanie jednorazowego dodatku drożynianego. Tymczasem Min. Skarbu odmówiło asygnowania pieniędzy w sposób, który pozwala przypuszczać, że wymienione Ministerstwo interpretuje uchwałę Rady Ministrów tylko na korzyść urzędników cywilnych z pominięciem osób wojskowych dowodząc, że wojskowi mogą się obyć bez tego dodatku ze względu na lepsze ich uposażenie w porównaniu z urzędnikami cywilnymi.

To pozornie lepsze sytuowanie oficera jest jednak w praktyce bez znaczenia. Tak urzędnik cywilny jak i oficer i urzędnik wojskowy żyją po prostu w nędzy, tylko że ^u osób wojskowych jest jeszcze ta niedogodność, że mimo nędzy muszą oni błyszczeć. Jest to ta przysłowiowa oficerska błyszcząca nędza, która każe oficerowi kosztem żołądka, kosztem innych koniecznych potrzeb reprezentować swój stan zaszczytny, każe mu nosić porządną i elegancką mundur, całe i przyzwoite obuwie, choćby mu brakowało bielizny, każe mu iść do teatru, na koncert itd. w pierwsze rzędy, choćby miał na to pożyczyc. Oczywiście może nie iść wcale i tak się najczęściej dzieje.

Jeżeli zechce się porównywać samą wysokość kwot, które tytułem płacy otrzymuje urzędnik cywilny i oficer, to pod tym względem oficer wcale nie jest lepiej wytuowany¹⁸ od urzędnika, owszem widać różnicę na jego niekorzyść. Cywilni funkcjonariusze kancelaryjni nie wchodzi w rachubę albowiem to miejsce w instytucjach wojskowych zajmują siły cywilne lub podoficerowie. Ale różnica ta występuje już przy referentach. Referentem w wojsku może być każdy oficer do kapitana w cywilnych władzach urzędnik kategorii płacy od VIII–VI. Podporucznik otrzymuje od 800–1080 Mk, porucznik od 900 do 1180 Mk, kapitan od 1100–1380 Mk zależnie od swego stanu (wolny, żonaty) i stosunków rodzinnych (ilość dzieci, wzięto przeciętnie dwoje). Urzędnik cywilny na tem stanowisku i w tych samych stosunkach osobistych otrzymuje VIII k.pł. ^h980–1060^h 920–1000 Mk, VII k.pł. 1180–1260 Mk, VI. k.pł. 1280–1360 Mk. Tutaj występuje już różnica na niekorzyść oficera. Wprawdzie zdarzają się wpadki, że oficer niekiedy jest kierownikiem kancelarii tj. spełnia funkcje manipulacyjne – z drugiej jednak strony w przeważnej ilości wypadków oficerowie szarż niższych zajmują bardzo wysokie stanowiska i tem się to równoważy.

Jeżeli porównuje się uposażenie pieniężne stanowisk wyższych to różnica ta i tutaj występuje. Kierownikiem Wydziału powinien być w wojsku major i podpułkownik, uposażenie ich waha się między kwotą 1300–1580 Mk (major) i między 1400–1680 (podpułkownik), kiedy tymczasem płaca Radcy ministerialnego wynosi od 1520–1600 Mk, rzeczywistego kierownika wydziału od 1720–1800 Mk. Szefem Sekcji powinien być w wojsku pułkownik, uposażenie 1600–1880 Mk, w cywilnych władzach Szef Sekcji otrzymuje 1920–2000 Mk.–

I tutaj przy ^detatowej^d obsadzie stanowisk występuje różnica pieniężna na niekorzyść oficera a ponadto zachodzą tutaj momenty, których w cywilnych władzach wcale nie ma.

W instytucjach wojskowych większość tych wysokich stanowisk obsadzoną jest przez ludzi młodych, którzy dzięki swym zdolnościom, energii życiowej i inicjatywie nadają się doskonale na te wybitne stanowiska i są nie do zastąpienia. Wypadków takich jest większość, że stanowisko zajmuje stale oficer szarży niższej

¹⁸ Tak w tekście. Powinno być sytuowany.

definitywnie na to stanowisko mianowany, więc kierownikami wydziałów są pod- i porucznicy, kapitanowie, rzadko majorzy, a w ogóle obsada według etatu należy do wyjątków. Okoliczność, że ludzie ci zajmując wyższe stanowiska otrzymują płacę o jeden stopień wyższą a w kilkunastu wypadkach tak zwany dodatek funkcyjny zastrzeżony wyłącznie dla najwybitniejszych i najbardziej odpowiedzialnych stanowisk, nie zawsze sprowadza wyrównanie. Zamianowanie tych oficerów na wyższą szarżę jest ze względów organizacyjnych niemożliwym. Tymczasem w cywilnych władzach nie ma wypadków by urzędnik niższy zajmował stanowisko wyższe, a jeżeli nawet niekiedy te wypadki zachodzą to tylko w zastępstwie chwilowo i w wyjątkowych okolicznościach.

To wszystko odnosi się do służby administracyjnej, bo tu porównanie jest względnie możliwym. Porównanie jednak stanowisk służby liniowej uchyla się spod powyższych danych, bo tutaj brak do porównania tertium comparationis. Trudno porównywać dowódcę kompanii, baonu, pułku itd. z funkcjonariuszem cywilnym. Jeżeli na froncie uposażenie tych niekiedy cyfrowo jest wyższym od innych oficerów tej samej szarży dzięki dodatkom polowym, to z drugiej strony ma to uzasadnienie choćby w tem, że pełni cięższą służbę, że poświęca życie, a i tak tę nadwyżkę pochłania notoryczna drożyzna na kresach i konieczność prowadzenia dwóch domów, bo przecież rodziny na front wziąć z sobą nie można.

Jakkolwiek więc świadczenia w naturze są pewnym ułatwieniem to jednak nie stawiają one oficera tak by go uwolnić od troski i walki o byt codzienny. W ogóle o tych deputatach znacznie więcej się mówi niż one rzeczywiście dają. Pozostają tylko na niekorzyść oficera większe wymagania, jakie mu się stawia, rozmaite obowiązki reprezentacyjne, a nie pozwala mu się nawet wziąć uboczne zajęcie, by mógł uzupełnić te braki, których mu się nie pokrywa.

Zarówno położenie oficera jak urzędnika cywilnego jest ciężkiem. Jeżeli przychodzi się z pomocą jednemu, nie wolno pomijać drugiego.

Należy również zwrócić uwagę na odpowiedzialność służbową obydwóch: oficer za nadużycie powyżej 2000 marek podlega karze śmierci, w jakim więc stosunku stoi ta odpowiedzialność do pracowników cywilnych wyjaśniać nie potrzeba. Już ten jeden argument zobowiązuje silnie do należytego zabezpieczenia egzystencji oficera. Ministerstwo Spraw Wojskowych musi śledzić za budżetem oficera i gdy widzi, że jest on zachwiany, starać się o ratowanie tego budżetu, ponieważ wojskowi nie mogą zakładać związków, organizować zjazdów celem poprawienia swego bytu, gdy tymczasem niedomagania materialne bywają złym doradcą.

W zrozumieniu swego obowiązku i uznając potrzebę okazania ^dteraz^d pomocy choćby w postaci jednorazowego dodatku, szczególnie wobec zimy i zbliżających się świąt, MSWojsk. postawiło swój wniosek i nadal gorąco popierać go będzie.

Jeżeli chodzi o żołnierza, który otrzymując od Państwa całe uposażenie w naturze, ogólnej drożyzny nie powinien odczuć, to MSWojsk. wskazać musi na to, że Państwo dotychczas nie było w stanie zapewnić żołnierzowi wszystkiego co mu się należy. Żołnierz dokupuje czy to z żywności czy to z ubrania, więc drożyzna i jego dotyka. Okoliczność zaś, że pełni ciężką służbę z dala od rodziny, wśród ciężkich warunków oddaje zdrowie i życie – powinna być momentem przemawiającym za tem, by go nie pomijać, owszem dać mu odczuć, że Państwo pamięta o nim i troskliwą otacza go opieką.

Ministerstwo Skarbu oświadcza, że „wobec ciężkiego stanu waluty stale deprecjonowanej miliardowymi wydatkami ^dna wojsko^d” nie może wyrazić swej zgody na przyznanie 13-ej pensji MSWojsk.

Oficera ratują świadczenia rzeczowe i te jednak nie są takimi, jakby się to na pozór zdawało.

Władze wojskowe nie mają możliwości zagwarantować oficerowi ubrania w naturze¹⁹, mogą niekiedy tylko ułatwić zakupno materiału na ubranie. Dla ilustracji przytacza się cyfry w ten sposób ułatwionego nabycia jednego kompletu wierzchniego ubrania, a więc:

1) kurtka i spodnie			
materiał na ubranie	330	Mk	
podszewka	38	”	
roboty z dodatkami	500	”	868 Mk

2) płaszcz			
materiał			248 Mk
dodatki i roboty	500	”	748 Mk

3) pas	100	Mk	
4) bagnet	60	”	
5) dystynkcje	120	”	
6) buty	1000	”	
7) rękawiczki	75	”	
8) czapka	80	”	

Razem	3041	Mk	

Na to wszystko przy wstąpieniu do służby dostaje 1500 Mk. W takim świetle wygląda to ułatwienie.

Co się tyczy karty żywnościowej to ulgowe karty państwowe i miejskie otrzymuje również urzędnik cywilny, jeżeli są one teoretycznie większe, to w praktyce wygląda to inaczej, ponieważ oficer nie otrzymuje przepisanej

¹⁹ Tak w tekście. Powinno być w naturze.

ilości produktów, różnica w tej beneficji jest w ogóle minimalna i pokrywana jest przez różnicę, o którą uposażenie urzędnika cywilnego w pieniądzu jest większe. Deputatu tego oficer przecież również za darmo nie dostaje, lecz zań płaci.

Kwaterna dostarczona przynosi pozytywną korzyść tylko niezonałym, żonaty z dziećmi nie może mieszkać w jednym pokoju, jak mu to ustawa z 12 kwietnia b.r. każe, lecz musi wynająć przynajmniej jeszcze jeden pokój i kuchnię, oczywiście płacąc ceny z wolnego najmu, musi wskazać, że miliardowe kwoty pochłania nie wojsko lecz zwycięska wojna, którą prowadzi Państwo. Tem mniej nie można wszystkimi wydatkami obciążać wojska, że w troskliwości o powodzenie rozpoczętej przez Państwo wojny MSWojsk. musiało organizować agendy do kompetencji jego nie należące, a mianowicie wyłącznie swoimi siłami i na swój rachunek, przeprowadzić pobór i mobilizację, przez rok cały obsługiwać koleje żelazne, których długość ostatnio wynosiła z górą 6000 kilometrów, organizować dodatkową aprowizację i zakupy zagraniczne na cele wojny, organizować i utrzymywać policję w Małopolsce, żandarmerię i straż graniczną w Państwie i dokonywać wiele innych czynności nie wchodzących w ścisły zakres działania wojskowego. Przytoczone nadzwyczajne wydatki, nie wpływające bezpośrednio nawet z działań wojennych pochłaniały istotnie kolosalne kwoty, lecz nigdy ich jako wydatki ^dna wojsko^d traktować nie można.

Pomijając efekt polityczny z tytułu tej wojny, o czym powiedzieć może kompetentne Ministerstwo, nie można zapominać jednak o takich rzucających się w oczy korzyściach, jak Borysław i Kresy, jedno dało naftę, a drugie drzewo, a jaką ma to wartość przypominać nie trzeba. Obecnie i koleje na Kresach, zdobyte i zorganizowane przez wojsko, przechodzą pod eksploatację władz cywilnych, czyli, że wartość ekonomiczna wojny dla Państwa ciągle się powiększa. Wprawdzie MSWojsk. nie uważa, by proponowany dodatek zależnym był od efektów wojny i uzasadnia go dalej, jako konieczność z powodu dzisiejszej drożyzny, zimy i zbliżających się świąt, do omówienia jednak tej sprawy zmuszone zostało przez Ministerstwo Skarbu, które miliardowe wydatki „na wojsko” (właściwie na wojnę) jako jeden z argumentów odmownych przytoczyło.

Odmówienie tej jednorazowej zapomogi wywołać musi u osób wojskowych niezadowolenie i rozgoryczenie; trudno będzie wytłumaczyć oficerowi i żołnierzowi, że zapomogi nie dostali dlatego, bo im się dobrze powodzi. Na to MSWojsk. nie ma rzeczowych argumentów, tem bardziej, że przyznano ją nawet robotnikom dziennie płatnym. Przemawiać będzie przez nich nie zazdrość, lecz poczucie rzeczywistej krzywdy.

To też MSWojsk. prosi o zarządzenie tej wypłaty według postawionego wniosku.

WOJSKOWI

SZARŻA	PŁACA OD DO MIESIĘCZNIE
Generał broni	2500–2780
Generał porucz.	2100–2380
Generał podpor.	1800–2080
Pułkownik	1600–1880
Podpułkownik	1400–1680
Major	1300–1580
Kapitan	1100–1380
Porucznik	900–1180
Podporucznik	800–1080

CYWILNI

STANOWISKO	PŁACA OD DO MIESIĘCZNIE
I Prezydent Ministrów	4600–4800
II Minister	2900–3100
III Podsekret. stanu	2200–2400
IV Szef Sekcji	1920–2000
V ^a Szef Wydziału	1720–1800
V ^b Radca minist.	1520–1600
VI Starszy refer.	1280–1360
VII Referent	1180–1260
VIII Pomocn. Ref.	^h 980–1060 ^h 920–1000
IX	820–900
X	620–700
XI	520–600

[Wniosek Ministerstwa Kolei Żelaznych] w sprawie przyznania pracownikom kolejowym, zajęтым na obszarze b. Królestwa Kongresowego jednorazowej zapomogi, tzw. trzynastej pensji

Ministerstwo Kolei Żelaznych
Sekcja II.
N: 215083.

O d p i s

WNIOSEK

na Radę Ministrów w sprawie przyznania
pracownikom kolejowym, zajęтым
na obszarze b. Królestwa Kongresowego
jednorazowej zapomogi, tzw. trzynastej pensji.

Na mocy okólników Prezydium Rady Ministrów z dnia 4 czerwca 1919. 6108/19 i z dnia 1 września 1919 r. L: 11253/19 wypłacono w miesiącach czerwcu i wrześniu b.r. wszystkim pracownikom państwowym na obszarze b. Królestwa Kongresowego nadzwyczajne dodatki razem w wysokości jednomiesięcznego uposażenia.

Dodatki te nie obejmowały pracowników kolejowych, którzy w chwili przyznania tych dodatków pobierali na podstawie uchwały sejmowej z dnia 15 maja b.r. nadzwyczajne dodatki drożyzniane, nie mające zastosowania do pracowników innych kategorii płacy państwowej.

W tych warunkach stanowiły wspomniane dodatki drożyzniane w b. Królestwie Kongresowym do pewnego stopnia równoważnik tzw. trzynastej pensji, przyznanej funkcjonariuszom państwowym.

W chwili jednak uregulowania nadzwyczajnych dodatków drożyznianych dla pracowników państwowych ustawą z dnia 28 lipca b.r. (dz.pr. N. 63 poz. 377) był personel kolejowy, zajęty na ziemiach b. Królestwa gorzej traktowany, jak pracownicy państwowi.

Okoliczność ta wywoływała wśród personelu rozgoryczenie, które znajdowało podniecie w gorszych niż kiedykolwiek stosunkach aprowizacyjnych w Państwie, tudzież w krytycznym ogólnym położeniu materialnym pracowników kolejowych. Sytuacja w tym kierunku pogarszała się z każdym dniem, tak że w tych warunkach musiało Ministerstwo Kolei Żelaznych liczyć się z poważnymi następstwami niezadowolienia, zwłaszcza niższego personelu kolejowego, któremu czynniki rewolucyjne zalecają zaprzestanie pracy, jako środek do osiągnięcia celu.

Chcąc, – o ile możliwości temu zapobiec, ułagodzić wrzenie szerzące się coraz bardziej i przyjąć podległym sobie pracownikom choć w małej mierze [z] doraźną pomocą wobec zbliżającej się zimy, – zwróciło się Ministerstwo Kolei

Żelaznych do Ministerstwa Skarbu z prośbą o wyjednanie jednorazowej zapomogi dla wszystkich pracowników kolejowych, zajętych na ziemiach b. Królestwa Kongresowego, tak etatowych jak i prowizorycznych, oraz o udzielenie na ten cel odpowiedniego kredytu.

Na to wyraziło Ministerstwo Skarbu pismem z dnia 30 października 1919 N. 77133/1344 zasadniczo swą zgodę i udzieliło potrzebnego na ten cel kredytu 36 000 000 Mk, równocześnie jednak wyraziło swą opinię, że sprawa ta ze względu na jej doniosłość finansową winna być dodatkowo przedstawioną Radzie Ministrów do wiadomości i zatwierdzenia.

Czyniąc zadość temu życzeniu mam zaszczyt przedstawić powyższą sprawę i upraszam:

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Przyjmuje się do wiadomości i zatwierdza – rozporządzenie Ministerstwa Kolei Żelaznych, mocą którego po porozumieniu się z Ministerstwem Skarbu przyznano wszystkim pracownikom kolejowym, tak etatowym jak i nieetatowym, zajęтым na ziemiach b. Królestwa Kongresowego jednorazową zapomogę nadzwyczajną w następujących wysokościach:

1) pracownikom kolejowym etatowym i nieetatowym, którzy zostali przyjęci do służby kolejowej przed 1 stycznia 1919 r. w wysokości całkowitych poborów jednomiesięcznych tj. płacy zasadniczej wzgl. określonych normami miesięcznych stawek dla pracowników nieetatowych i robotników wraz z dodatkiem ekonomiczno-wojennym z wyłączeniem jednak nadzwyczajnego dodatku drożyznianego, przyznanego uchwałą sejmową z dnia 15 maja 1919 r.;

2) pracownikom przyjętym do służby kolejowej do dnia 31 marca 1919 – 3/4 poborów względem stawek miesięcznych;

3) pracownikom zaś przyjętym do 30 czerwca 1919 r. poborów względnie stawek miesięcznych;

4) pracownikom zaś przyjętym po 1 lipca 1919 lecz przed 1 października 1919 – 1/4 poborów, wzgl. stawek miesięcznych, w każdym wypadku wraz z odpowiednią częścią dodatku ekonomiczno-wojennego z wyłączeniem dodatku nadzwyczajnego (sejmowego). –

Równocześnie zatwierdza się też udzielony na ten cel kredyt w wysokości 36 000 000 Mk.

Warszawa, dnia 28. listopada 1919 r.

Kierownik Ministerstwa:

/-/ J. Eberhardt

Powyższy wniosek przyjęto
na posiedzeniu Rady Ministrów
dnia ... 1919.

Warszawa, dnia ... 1919.

Prezydent Ministrów

[Wniosek Ministerstwa Skarbu] w sprawie zmiany uchwały Rady Ministrów z dnia 22 listopada b.r., przyznającej funkcjonariuszom i pracownikom państwowym jednorazową zapomogę drożyznianą

O d p i s.

MINISTERSTWO SKARBU

L. 94750/25509

Sekcja III

Wydział: 10

Wniosek na Radę Ministrów w sprawie zmiany uchwały Rady Ministrów z dnia 22 listopada b.r. przyznającej funkcjonariuszom i pracownikom państwowym jednorazową zapomogę drożyznianą.

Uchwałą Rady Ministrów z dn. 22 listopada b.r. przyznano: wszystkim funkcjonariuszom państwowym mającym pobory miesięczne jednorazową zapomogę drożyznianą w wysokości jednomiesięcznej płacy wraz ze wszystkimi dodatkami, stałym zaś robotnikom państwowym w wysokości płacy za 25 dni o ile jedni jak i drudzy pozostają w służbie państwowej przynajmniej od 1-go lipca 1919 r.

Uchwała ta wyłączyła zatem z tej akcji zapomogowej wielką liczbę funkcjonariuszy państwowych i robotników, którzy przyjęci zostali na służbę w czasie od 2-go lipca do chwili obecnej a tym samym nie przyznała tej jednorazowej zapomogi funkcjonariuszom i robotnikom pozostającym już parę miesięcy w służbie państwowej, a których warunki egzystencji nie różnią się niczem od warunków egzystencji funkcjonariuszów i robotników objętych wymienioną uchwałą.

Zapomogowy charakter tej akcji, której celem było ułatwienie funkcjonariuszom i robotnikom państwowym przetrzymania obecnego kryzysu ekonomicznego przemawia zatem aby objęci zostali tą akcją wszyscy robotnicy i funkcjonariusze państwowi a termin wstąpienia do służby należałoby uwzględnić przez różny wymiar przyznanej zapomogi.

Rada Ministrów raczy zatem zmienić względnie uzupełnić uchwałę Rady Ministrów z dnia 22 listopada b.r. w tym kierunku, że jednorazową zapomogę drożyznianą przyznaje się także funkcjonariuszom i robotnikom państwowym, którzy wstąpili przed 1 września b.r. w wysokości jednomiesięcznej płacy ze

wszystkimi dodatkami, w wysokości 2/3 powyższego wymiaru tym funkcjonariuszom i robotnikom państwowym, którzy pozostają w służbie państwowej przynajmniej od 1-go września r.b. zaś w wysokości 1/3 tego wymiaru tym funkcjonariuszom i robotnikom państwowym, którzy wstąpili do służby państwowej w czasie od 1-go listopada do grudnia b.r.

Warszawa, dnia 19 grudnia 1919 r.

^a/-/ /-/ Podpisy nieczytelne^a

Uchwalono na posiedzeniu Rady Ministrów
dnia 20 grudnia 1919 r.

^cZałącznik do punktu 7. N^o [6a]^c

Uzasadnienie [projektu rozporządzenia Rady Ministrów o moratorium w sprawie prawnoprywatnych pretensji pieniężnych w b. zaborze austriackim]

UZASADNIENIE

Obowiązujące w Małopolsce moratorium gaśnie z dniem 1 stycznia 1920 r. Ustawa z dnia 26 czerwca 1919 r.²⁰ upoważnia Radę Ministrów 1) do przedłużenia mocy obowiązującej moratorium tego 2) do rozszerzenia ulg dla osób wojskowych przewidzianych na inne osoby zasługujące na uwzględnienie i 3) do stopniowego uchylania moratorium. Ministerstwo Sprawiedliwości proponuje aby uczynić użytek z uprawnień tych wszystkich trzech kierunkach.

Ad. 1) Za przedłużeniem moratorium wypowiedziały się Izby handlowe i przemysłowe we Lwowie i w Krakowie tudzież Sąd Apelacyjny w Krakowie. Ogólne położenie ekonomiczne uniemożliwia jeszcze wszystkim warstwom społecznym, zwłaszcza osobom skazanym na stałe pobory uiszczenie się długów przedwojennych. Zniesienie moratorium spowodowałoby znaczny odpływ pieniędzy z Małopolski do Wiednia, gdyż liczne przedsiębiorstwa fabryczne, przemysłowe i handlowe wiedeńskie mają znaczne wierzytelności do kupców małopolskich z dostaw przedwojennych. Dopóki władze wiedeńskie wzbraniają się wydać Polakom ich depozyta z banków wiedeńskich, tak długo wskazaniem jest, wstrzymać zaspokojenie wierzytelności kupców wiedeńskich, aby w danym roku mieć przedmiot kompensaty w rękę.

Ad. 2) Rozszerzenie postanowień art. 7a polega na wniosku Ministerstwa Spraw Wojskowych.

²⁰ Chodzi o ustawę o moratorium w sprawie prawnoprywatnych pretensji pieniężnych w b. zaborze austriackim. Zob. Dz.Pr.P.P. 1919, nr 51, poz. 332.

Ad. 3) Podniesienie granicy, do której ustawowe moratorium wobec dłużników zamieszkałych w okręgu lwowskiej apelacji postanowieniem sędziowskim może być zniesione, opiera się na oświadczeniu lwowskiej Izby handlowej i przemysłowej i znajduje swe uzasadnienie w tej okoliczności, że stan wojenny na terytorium wschodniej Galicji już ustał.

°Załącznik do punktu 10 i 11. N° 9°

Wnioski Generalnego Komisarza Ziem Wschodnich zgłoszone do Rady Ministrów

Załącznik do Nr. 12/SGKE.

W N I O S K I GENERALNEGO KOMISARZA ZIEM WSCHODNICH. zgłoszone do RADY MINISTRÓW.

- I. Ze względu na odrębną administrację Ziem Wschodnich, ustanowioną rozkazem Naczelnego Wodza z dn. 12 maja r.b.²¹, na podstawie którego Komisarjat Generalny sprawuje całkowity zarząd obszarów Ziem Wschodnich, a Komisarz Generalny reprezentuje Naczelne Dowództwo w sprawach Zarządu tego kraju wobec władz centralnych Rzeczypospolitej Polskiej – Rada Ministrów uchwalić raczy:
„Wszystkie Ministerstwa, mające swoje agendy na Ziemiach Wschodnich, jak – Min. Spraw Wojskowych, Spraw Zagranicznych, Skarbu, Poczty, Kolei i inne, winne nakazać swoim przedstawicielstwom na Ziemiach Wschodnich uzgodnienie swej działalności z rozporządzeniami i przepisami, obowiązującymi na Ziemiach Wschodnich, oraz zachowanie ścisłego kontaktu z Zarządem Cywilnym Ziem Wschodnich”.
- II. Zważywszy, że znaczna część urzędników Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich przeszła ze służby państwowej polskiej, a wszyscy pracują dla Państwa Polskiego –
– Rada Ministrów uchwalić raczy:

²¹ Chodzi o rozkaz Józefa Piłsudskiego dotyczący organizacji Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich. Do czasu uregulowań prawno-ustrojowych zarząd cywilny miał sprawować Komisarz Generalny przy Naczelnym Dowództwie Wojsk Polskich. Komisarz Generalny był mianowany i odwoływany przez Naczelnego Wodza na wniosek Prezydenta Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej.

„Urzednicy Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich są zrównani we wszelkich prawach służby państwowej z urzędnikami Rzeczypospolitej Polskiej”.

III. Uwaga – wnioski, dotyczące spraw zdobyczy wojennej na Ziemiach Wschodnich, Komisarz Generalny złożył dn. 15 b.m. Prezydentowi Rady Ministrów, razem z kompletem odnośnych sprawozdań i raportów.

Za zgodność:

St. Referent i Sekretarz osobisty K-rza Generaln.

g - g

“Załącznik do punktu 15. N° [14a]c

Motywy wniosku [Ministerstwa Apropowizacji w sprawie Związku Polskich Stowarzyszeń Spółdzielczych w Krakowie]

Motywy wniosku.

„Związek Polskich Stowarzyszeń Spółdzielczych w Krakowie”, jako wzorowy typ kooperatywy o niezakwestionowanej wartości i dodatnim wpływie społecznym na całokształt ruchu spółdzielczego w Polsce, winien mieć umożliwiony normalny rozwój, a co jedynie drogą powiększenia kapitału obrotowego może być w danej chwili uskutecnione.–

Uważając „Związek Polskich Stow. Spółdzielczych w Krakowie” jako niezbędny, sprawny i sumiennie działający organ rozdzielnicy, Ministerstwo Apropowizacji prosi o terminowe uchwalenie gwarancji za zaciąganą przez „Związek Polskich Stowarzyszeń Spółdzielczych w Krakowie” pożyczkę do wysokości 1 000 000 koron.–

Warszawa, dnia ... 1919 r.
MINISTER APROWIZACJI

Wniesiono na Radę Ministrów
dnia ... 1919 r.

**[Wniosek Ministerstwa Kolei Żelaznych dotyczący] czasowego zajęcia gruntów
potrzebnych do budowy linii Kutno–Płock**

O d p i s.

MINISTERSTWO KOLEI ŻELAZNYCH

Sekcja budowy i konserwacji

Warszawa, Nowy-Świat Nr 14.

Dn. 10 grudnia 1919 r.

V Nr 4325.

Czasowe zajęcie gruntów potrzebnych do budowy linii Kutno–Płock.

Do Rady Ministrów.

Wniosek.

Rada Ministrów uchwalić raczy wniosek o czasowym zajęciu, w myśl artykułu 21. Dekretu o wywłaszczeniu przymusowym z dnia 7 lutego r.b. (Dz.Pr., Nr. 14, poz. 162) gruntów, potrzebnych dla budowy linii Kutno–Płock, a mianowicie:

w powiecie Płockim w ilości	225 mórg
” ” Gostyńskim ”	280 ”
” ” Kutnowskim ”	160 ”

Razem	665 mórg

U z a s a d n i e n i e.

Ustawa o budowie wyżej wspomnianej kolei żelaznej została zatwierdzona przez Sejm w dniu 11 kwietnia rb.²²

Projekt tej linii jest już wykończony.

Do robót ziemnych można będzie przystąpić bezpośrednio po czasowym zajęciu gruntów, potrzebnem tylko na okres, niezbędny do przygotowania planów szczegółowych, w celu uzyskania zgody Naczelnika Państwa na wywłaszczenie ostateczne stosownie do 1 i 2 art. Dekretu wspomnianego.

Kierownik Ministerstwa
/-/ J. EBERHARDT.

²² Zob. Dz.Pr.P.P. 1919, nr 32, poz. 266.

Motywy do projektu ustawy o zawieszeniu działalności sądów przysięgłych w okręgu Sądu Apelacyjnego we Lwowie

M O T Y W Y

do projektu ustawy o zawieszeniu działalności sądów przysięgłych w okręgu Sądu Apelacyjnego we Lwowie.

Na wniosek Prezesa Sądu Apelacyjnego we Lwowie z dnia 22 stycznia 1919 r. Rada Ministrów rozporządzeniem z dnia 15 kwietnia 1919 r. Dz.U.p. Nr 36 poz. 277 zawiesiła na podstawie ustawy z dnia 23 maja 1873 r. Nr 120 austr. Dz.u.p. działalność sądów przysięgłych na całym obszarze okręgu Sądu Apelacyjnego we Lwowie odnośnie do wszystkich czynów karygodnych, podlegających ich orzecznictwu, na czas do końca roku 1919.

Wobec zbliżającego się terminu, z upływem którego działalność sądów przysięgłych ma rozpocząć się na nowo, przedłożyły prezydya sądów okręgowych Prezesowi Sądu Apelacyjnego we Lwowie sprawozdania, w których w porozumieniu z prokuratorami wszystkie (11) stwierdzają zgodnie i jednomyślnie, że „stosunki polityczne, społeczne, administracyjne, komunikacyjne i gospodarcze^d, które zniewoliły Radę Ministrów do zawieszenia działalności sądów przysięgłych na rok 1919, nie tylko trwają nadal, ale w pewnych kierunkach pogorszyły się do tego stopnia, iż przywrócenie działalności sądów przysięgłych w roku 1920 przedstawia się jako niewykonalne i niezgodne z wymogami należytego i niezawisłego wymiaru sprawiedliwości.

Prezes Sądu Apelacyjnego we Lwowie przyłącza się do zdania prezydów sądów okręgowych i streszczając ich wywody przedstawia w porozumieniu z Prokuratorem przy Sądzie Apelacyjnym stan rzeczy w następujący sposób:

W bardzo wielu miejscowościach „zarządy gmin nie funkcjonują^d normalnie. List pierwotnych, koniecznych do ułożenia listy rocznej i listy służbowej przysięgłych nie sporządzono ani nie nadesłano, tak że ułożenie tych list, stało się już z przyczyn formalnych, prawno-technicznych niewykonalnym.

^dTreść list, które przedłożono, jest zaś tak wadliwa^d, że nie da się użyć do ułożenia list przysięgłych. Wskutek wydarzeń wojennych i politycznych, zaszłych na terenie Lwowskiego Sądu Apelacyjnego od 1-go listopada 1918 stosunki stałego osiedlenia zmieniły się zasadniczo. Duża część ludności w gminach opuściła miejsce zamieszkania z różnych przyczyn i nie powróciła dotychczas. W listach wymienione były osoby już nieżyjące lub nieobecne, ewakuowane, aresztowane lub internowane.

Listy przysięgłych bywają układane w znacznej, często zaś w przeważającej części spośród ludności rolniczej i rzemieślniczej, wiejskiej lub małomiejskiej.

^dPowoływanie jej do pełnienia obowiązków sędziów przysięgłych w warunkach obecnych byłoby połączone ze zbyt wielką ofiarą i dla nich i dla interesów społeczno-gospodarczych.^d W gospodarstwach brak rąk do pracy, wiele gruntów leży z tego powodu odłogiem, wiele warsztatów spoczywa a to znowu jest przyczyną trudności aprowizacyjnych, zwłaszcza po miastach. Stan ten uległby pogorszeniu, gdyby odciągano od pracy produkcyjnej ludzi, którzy przy niej jeszcze pozostali, tem bardziej iż wobec bardzo znacznej ilości spraw karnych rozprawy i kadencja przysięgłych musiałyby trwać bez przerwy przez całe miesiące.

^dTrudności komunikacji drogowej^d, wywołane zniszczeniem gościńców i mostów, przerwy w komunikacji kolejowej, wywołane ograniczenia[mi] i przeszkodami w prawidłowym rozkładzie i ruchu pociągów, wreszcie ograniczenie i ściśle kontrolowanie ruchu osób za pomocą przepustek itp. byłyby źródłem rozlicznych komplikacji i narażałyby program rozpraw przed sądami przysięgłych na udaremnienie i na zamęt skutkiem nieprzybycia sędziów przysięgłych.

^dWobec nader dotkliwego wszędzie braku mieszkań przysięgli^d zamiejscowi, – a takich jest większość –, nie znajdą pomieszczenia, brak zaś środków żywności i nadzwyczaj wygórowane ceny w jadłodajniach uniemożliwią im wyżywienie poza domem.

Gdyby tedy działalność sądów przysięgłych z dniem 1 stycznia 1920 została przywróconą, to siłą faktu zarządzenie to nie mogłoby być wykonane, ponieważ w niektórych sądach okręgowych listy pierwotne z przyczyn wyżej podanych nie będą mogły być sporządzone, a tem samem i listy roczne nie będą mogły być ułożone, w innych zaś sądach okręgowych przysięgli nie zgłoszą się na posiedzenie w dostatecznej liczbie. Powstałyby zatem stosunki wprost chaotyczne i rozprawy musiałyby być odraczane na czas nieokreślony.

Momenty natury politycznej, psychicznej i moralnej wykluczają w tej części kraju, wśród obecnych warunków możliwość powierzenia judykatu w najcięższych sprawach karnych sądom przysięgłych. Stosunki polityczne dotąd niewyjaśnione i nieuregulowane, oraz trwający jeszcze stan wojenny, sprawiają, że wywołane przewrotem listopadowym²³ antagonizmy narodowościowe, a ^dczęściowo także wyznaniowe i socjalne^d, nie straciły napięcia i nurtują nadal.

Katastrofalny spadek wartości pieniądza, szalona drożyzna, nędza i rozgoryczenie szerokich mas, wystawionych na dokuczliwy niedostatek i wprost zagrożonych w podstawach egzystencji, ^dwytworzyły w ludności podłoże podatne dla

²³ Mowa o walkach polsko-ukraińskich o Galicję Wschodnią, które rozpoczęły się 1 listopada 1918 r., kiedy to żołnierze austro-węgierscy pochodzenia ukraińskiego, działając w imieniu powstałej w październiku Ukraińskiej Rady Narodowej, opanowali większość budynków publicznych we Lwowie. Podobne wydarzenia rozegrały się też w innych miastach wschodniogalicjskich. Na opanowanych przez Ukraińców terenach proklamowano Zachodnioukraińską Republikę Ludową.

przesunięcia pojęć o prawie^d, dla demoralizacji i nienawiści klasowej lub wyznaniowej. W tych warunkach wymiar sprawiedliwości karnej wymaga szczególnego wyrobienia sędziowskiego, hartu ducha, nieugiętości przekonań, bezstronności i niezawisłości. Tych niezbędnych przymiotów sędziowskich nie można obecnie ani wyczekiwać ani żądać od sędziów przysięgłych z okręgu Sądu Apelacyjnego we Lwowie, zwłaszcza w wypadkach, w których chodzi o czyny, popełnione na tle owych stosunków lub chociażby pośrednio z tymi stosunkami związane.

Nie można także pominąć, że na znacznych przestrzeniach okręgu ^dbezpieczeństwo publiczne wskutek^d zdeorganizowania władz nie jest jeszcze w całej pełni przywrócone. Sędziowie przysięgli łatwo mogą się znaleźć w położeniu, które uniemożliwi im sumienne spełnienie obowiązków. Na ich werdykt wpływ decydujący często mieć będzie nie istotne przeświadczenie o winie lub bezwinności, nie głos sumienia, lecz ^dterror fizyczny lub psychiczny^d, i obawa represji ze strony oskarżonego, poszkodowanego lub ich rodzin i stronników, jako też uprzedzenia i różnego rodzaju nieskontrolowane pogłoski, w obecnych czasach tak często rozsiewane.

Te wszystkie względy skłoniły prezydium sądów i prokuratorów okręgu Sądu Apelacyjnego we Lwowie do wyrażenia jednomyślnej opinii, że działalność sądów przysięgłych w powyższym okręgu z początkiem roku 1920 wznowioną być nie może i nie powinna, że zachodzą wszelkie prawne wymogi do zawieszenia działalności sądów przysięgłych wedle art. VII austr. ustawy wprowadzającej procedurę karną z 23 maja 1873 Dz.u.p. Nr 119 i art. 1 ustawy z 23 maja 1873 Dz.u.p. Nr 120 celem zabezpieczenia bezstronnego i niezawisłego wymiaru sprawiedliwości karnej:

Zdaniem powyższych prezydiów trudno spodziewać się, by stosunki, które uzasadniają konieczność takiego zarządzenia, uległy rychło zmianie na lepsze, by w szczególności już w połowie 1920 roku mogły ustać; przeciwnie, należy przyjąć, że sądownictwo karne będzie musiało przez cały rok 1920 pozostać w ręku sędziów zawodowych.

Powyższe opinie sądów i prokuratorów zniewalają Rząd w interesie utrzymania porządku prawnego w okręgu Sądu Apelacyjnego we Lwowie do wniesienia tego projektu ustawy, gdyż przedłużenie zawieszenia działalności sądów przysięgłych nie może już nastąpić drogą rozporządzenia Rady Ministrów. ^dUstęp 4 par. 1 ustawy z 23 maja 1873 Dz.u.p. Nr 120 postanawia bowiem, że jeżeli w pewnym okręgu zawieszono działalność sądów przysięgłych w drodze rozporządzenia, natenczas to zawieszenie nie może być^d w drodze rozporządzenia ani przedłużone ani przed następnym otwarciem posiedzeń Rady Państwa odnowione.

Przedłużenie zawieszenia działalności sądów przysięgłych w okręgu Sądu apelacyjnego we Lwowie może być zatem zarządzone w drodze ustawy.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 8.

4

PROTOKÓŁ 127-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 22 grudnia 1919 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister W[yznań] R[eligijnych] i O[świecenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Rolnictwa i D[óbr] P[aństwowych]	p. dr Franciszek Bardel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Aprowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Pracy i O[pieki] S[połecznej]	p. Edward Pełowski
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium] Rady Ministrów	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzieln[icy] Pruskiej	p. Adam Poszwiński
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Zdrowia Publicznego	p. dr Witold Chodźko
Wiceminister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Majewski
Szef Departamentu dla Spraw Morskich	p. admirał Porębski
Szef Sekcji Ministerstwa Spraw Zagraniczn[yh]	p. Okęcki
Szef Sekcji Prezydium Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Protokółuje:	p. dr. Franciszek Bubeniczek

Początek posiedzenia o godz. 5 m. 20 po południu.

1. Przeciwno protokołowi 126-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 20-go grudnia br. żaden z pp. Ministrów nie zgłosił sprzeciwu, wobec czego protokół uznano za przyjęty.

2. P. Minister Kędzior prosi o przyspieszenie wyznaczenia przez Ministerstwa Rolnictwa, Skarbu i Przemysłu i Handlu oraz przez Główny Urząd Likwidacyjny, przedstawicieli wymaganych w ustawie z dnia 18 sierpnia b.r., oraz wspomina o potrzebie wyznaczenia kwoty 500 000 marek na studia dla pogłębienia Wisły i budowy portu w Tczewie.

3. ^bZałącznik] N° 2.^b W sprawie wniosku Ministerstwa Spraw Wojskowych o przyznanie nadzwyczajnego dodatku drożyznianego wojskowym, służącym czynnie od 1-go września r.b., uchwalono traktować osoby wojskowe w tym kierunku analogicznie do funkcjonariuszów państwowych, do których odnosi się uchwała Rady Ministrów z dnia 20-go grudnia br. (punkt 5 protokołu).

4. Odnośnie do wniosku Admirala Porębskiego, by uchwalić w zasadzie nabycie przez Państwo floty handlowej i skoordynowanie akcji przewozowej w rękach jednego fachowego Urzędu, zdecydowano sprawę tę omówić za tydzień na podstawie rozpatrzonego wprzód szczegółowego materiału wraz z rachunkiem, jaki ma Departament dla Spraw Morskich rozesłać jak najrychlej wszystkim pp. Ministrom. W dyskusji nad tą kwestią pp. Ministrowie Kędzior i Bartel oświadczyli się przeciw poddawaniu floty handlowej Urzędowi Wojskowemu, a pp. Kędzior i Grabski zwrócili uwagę, że zasadniczo byłoby wskazane, nie tworzyć rządowej marynarki handlowej, lecz dążyć raczej do powstania jej jako przedsiębiorstwa prywatnego. P. Minister Olszewski wyraził zgodę w obu kierunkach z tem jednak, że na razie brak sił fachowych uniemożliwiłaby Ministerstwu Przemysłu i Handlu objęcie marynarki handlowej, a odnośnie przedsiębiorstw prywatnych obawiałby się zbyt wielkiej zależności od kapitału zagranicznego.

5. ^bZałącznik] N° 3.^b Po przedstawieniu przez p. Ministra Grabskiego obecnego braku not koronowych i zamierzonych sposobów przeciwdziałania temu przyjęto po dłuższej dyskusji wniosek p. Ministra Grabskiego o upoważnienie P.K.K.P.²⁴ do wypuszczenia w obieg znaków pieniężnych (bonów) w walucie koronowej po 1000 koron sztuka – tudzież projekt odnośnego rozporządzenia p. Ministra Skarbu, zmieniając w nim słowo „bilety” na słowo „bony” oraz upoważniając p. Ministra Skarbu do przeprowadzenia w rozporządzeniu po porozumieniu z Prezydium Rady Ministrów zmian redakcyjnych w szczególności przez dodanie ustępu, określającego wygląd tych bonów.

6. ^bZałącznik] N° 4.^b Przyjęto wniosek p. Ministra Grabskiego o dodatkowe upoważnienie P.K.K.P. do emitowania dalszych 3 miliardów marek polskich, które zostały już częściowo puszczane w obieg, a na które nie ma upoważnienia Sejmu Ustawodawczego.

²⁴ P.K.K.P – Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa, bank emisyjny utworzony 9 grudnia 1916 r. przez niemieckie władze okupacyjne. Funkcjonowała do początków 1924 r. P.K.K.P. nie posiadała uprawnień do stabilizacji kursów walutowych.

7. ^bZałącznik] N° 5.^b Przyjęto projekt ustawy o rozszerzeniu właściwości sądów pokoju w byłym zaborze rosyjskim z następującymi zmianami:

a) w art. 1-ym p.a/ oraz w art. 2-im p. 2 i 3 zastąpiono słowo: „trzech” słowem: „pięciu”,

b) w art. 1-ym p.d/ zastąpiono słowo „dwóch” słowem „jednej”, cyfrę zaś „60” cyfrą „30”, przy czym p. Minister Bardel zwrócił uwagę na konieczność uwzględnienia w tym punkcie przede wszystkim miar metrycznych,

c) w art. 3-im słowa „1 stycznia 1920” zastąpiono słowem „ogłoszenia”.

8. Na życzenie p. Ministra Hebdzyńskiego zdjęto z porządku dziennego projekt ustawy o przywróceniu praw majątkowych unitom.

9. Po przedstawieniu przez p. Ministra Śliwińskiego sprawy Naczelnika Wydziału i Dyrektora P.U.Z.A.P.P. Świętochowskiego zdecydowano odesłać sprawę prokuratorowi z tem, aby została załatwiona jak najrychlej.

Na tem posiedzenie zakończono o godz. 8 m. 15 wieczorem.

^fL. Skulski^f

Załączniki

Wykaz:

1. [Zawiadomienie Prezydium Rady Ministrów o posiedzeniu Rady Ministrów].
2. [Wniosek Ministerstwa Spraw Wojskowych o przyznanie nadzwyczajnego dodatku drożnianego wojskowym, służącym czynnie od 1 września 1919 r.].
3. [Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie emitowania przez Polską Krajową Kasę Pożyczkową biletów koronowych oraz projekt rozporządzenia Ministra Skarbu w przedmiocie obiegu biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej opiewających na walutę koronową].
4. Wniosek Ministra Skarbu w sprawie upoważnienia Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej do emitowania dalszych 3000 milionów marek polskich ponad sumę przyznaną dekretemi Mk 2 850 000 000.–
5. [Projekt] ustawy o rozszerzeniu właściwości sądów pokoju²⁵.

²⁵ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 14 lipca 1920 r. o rozszerzeniu właściwości sądów pokoju w sprawach cywilnych. Dz.U. 1920, nr 63, poz. 412. Ustawa z modyfikacjami w stosunku do projektu.

[Zawiadomienie Prezydium Rady Ministrów o posiedzeniu Rady Ministrów]

N° 16771/9

Warszawa, dn. 22. grudnia 1919 r.

PREZYDIUM RADY MINISTRÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ, zawiadamia niniejszem, że w poniedziałek dn. 22. grudnia r.b. o godz. 5-tej po południu odbędzie się posiedzenie Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w Pałacu Namiestnikowskim. (Krakowskie Przedm. 46/48.)

Porządek dzienny:

- 1) Projekt ustawy o rozszerzeniu właściwości Sądów Pokoju.
- 2) Projekt ustawy o przywróceniu praw majątkowych unitom.
- 3) Wnioski personalne.–

„Załącznik do punktu 3. N° 2c

[Wniosek Ministerstwa Spraw Wojskowych o przyznanie nadzwyczajnego dodatku drożyznianego wojskowym, służącym czynnie od 1 września 1919 r.]

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH

L. DG. 91415/N.

Warszawa, dn. 22/XII 1919 r.

Rada Ministrów raczy chwalić:

„Zmienia się końcowy ustęp uchwały Rady Ministrów z dnia 20 grudnia b.r. w sprawie przyznania osobom wojskowym nadzwyczajnego dodatku drożyznianego o tyle, że dodatek ten należy się czynnie służącym od 1 września b.r.”

U M O T Y W O W A N I E.

1) Odnośnie do funkcjonariuszy państwowych cywilnych za postawę wzięto również dzień 1 września b.r.

2) W miesiącu lipcu i sierpniu zarządzono i przeprowadzono pobór dwóch roczników. Rozciągnięcie nadzwyczajnego dodatku tylko na służących od 1 lipca b.r. pozbawiłoby go około 200 000 szeregowców, – co zupełnie nie leżało w intencji Rady Ministrów. Wydatki przez to powiększą się, bo w preliminowanej kwocie tych szeregowców uwzględniono. –

Za Ministra Spraw Wojskowych
fMajewski

[Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie emitowania przez Polską Krajową Kasę Pożyczkową biletów koronowych oraz projekt rozporządzenia Ministra Skarbu w przedmiocie obiegu biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej opiewających na walutę koronową]

Ministerstwo Skarbu

L. 96070/12006

SEKCJA: II

WYDZIAŁ: 2.

Wniosek na Radę Ministrów w sprawie emitowania przez Polską Krajową Kasę Pożyczkową biletów koronowych

Od dłuższego czasu daje się odczuwać dotkliwy brak koron niezbędnych dla pokrycia wydatków państwowych na terenach b. okupacji austriackiej oraz b. Królestwa, Galicji i Lodomerii. Wobec tego, że dochody państwowe parokrotnie przewyższają wydatki oraz że Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa koron nie emituje, zmuszona jest ta ostatnia kupować je za marki polskie na giełdzie celem zaspokojenia najpilniejszych potrzeb Państwa. Ten sposób pokrywania wydatków jest główną przyczyną wyższości kursu koron, przez co sprzyja również wwozowi koron w granice Państwa Polskiego, co znów znacznie powiększa ilość obiegających w kraju banknotów koronowych, które w myśl Traktatu Pokojowego z Austrią²⁶ muszą być przez Państwo Polskie wykupione, a więc powiększają jego obciążenie. Ustalenie relacji urzędowej pomiędzy koroną i marką nie da należytej równowagi w obrocie pieniężnym. Równowaga taka mogłaby być utrzymywana tylko w tym wypadku, gdyby P.K.K.P. na potrzeby Państwa mogła emitować na równi z markami polskimi – korony.

Ustalenie urzędowej relacji dla Kas Skarbowych, przy pominięciu emisji biletów koronowych przez P.K.K.P. nie będzie w stanie należyście poprawić sytuacji walutowej, z tego względu, że na rynku w Małopolsce i b. okupacji austro-węgierskiej prawnym środkiem płatniczym pozostanie aż do unifikacji – korona; posiadacz sumy markowej, otrzymanej od Państwa z tego lub innego tytułu będzie ją musiał dla efektywnego zrealizowania wymienić na korony, doświadczając wszelkich trudności, wywołanych spekulacją koronową i ponosząc straty wskutek różnicy kursu, który przy wzmożonej podaży marek

²⁶ Traktat pokojowy w Saint-Germain-en-Laye pomiędzy Austrią a państwami ententy został podpisany 10 września 1919 r.

będzie posiadał niewątpliwie znaczną tendencję zwyżkową dla koron. (Już obecnie Ministerstwo Skarbu zmuszone było przyznać pracownikom kolejowym okręgu Radomskiego otrzymującym pobory w markach odszkodowanie z tytułu zwyżki kursu).

Zresztą pomijając już inne względy emisja biletów koronowych przez P.K.K.P. da niewątpliwie gwarancje wstrzymania szkodliwego dla interesów Państwa dowozu koron do Polski.

Bilety koronowe emitowane przez P.K.K.P. byłyby przy unifikacji wykupione na równi z biletami Banku Austro-Węgierskiego jednakże ze znaczną dla Skarbu korzyścią: bilety Banku Austro-Węgierskiego Państwo wykupi nie otrzymując w zamian prawie żadnych korzyści, poza 1/2% pokryciem złotem, bilety koronowe P.K.K.P. zostaną natomiast zużyte na pokrycie wydatków państwowych. Nabywając bilety Banku Austro-Węgierskiego na giełdzie Państwo płaci dwa razy: raz nabywając je, drugi raz wykupując; za bilety koronowe P.K.K.P. Państwo zapłaci tylko raz, wykupując je.

Emitowanie biletów koronowych przez P.K.K.P. będzie celowe tylko pod warunkiem uznania ich prawnym środkiem płatniczym na równi z koronami Banku Austro-Węgierskiego. Korony te (emitowane przez P.K.K.P.) nie będą mogły z natury rzeczy być wywożone za granicę i pozostaną wewnątrz państwa usuwając z kraju prawdopodobnie wprost mechanicznie pewną ilość biletów koronowych Banku Austro-Węgierskiego i w ten sposób zmniejszając sumę koron tego Banku, podlegającą wykupowi.

Emitowanie techniczne da się wykonać w ten sposób, że na dotychczasowych biletach markowych, w zamian słowa „marek” zostanie nadrukowane słowo „koron”.

Wobec powyższego Ministerstwo Skarbu prosi Radę Ministrów o upoważnienie wydania następującego rozporządzenia Ministra Skarbu:

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Skarbu w przedmiocie obiegu biletów

Polskiej Krajowej Rady Pożyczkowej opiekujących na walutę koronową.

1) W celu zaradzenia brakowi środków płatniczych w walucie koronowej Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa została uchwałą Rady Ministrów z dn. 22 grudnia 1919 r. upoważniona do wypuszczenia w obieg tymczasowych znaków pieniężnych ^c(bonów)^c w walucie koronowej.

^bBony koronowe będą wypuszczone według wzorów używanych przez P.K.K.P. marek polskich, z zastąpieniem wyrazów „marek polskich” wyrazami „korony” i wyraz „bilet” wyrazem „bon”.^b

2) ^hBilety^h ^cBony^c koronowe wypuszczone przez P.K.K.P. zostaną przy ujednostajnieniu waluty wycofane z obiegu i wymienione na marki polskie według stosunku, który dla biletów koronowych Banku Austro-Węgierskiego uchwali Sejm Ustawodawczy.

3) Wypuszczone przez P.K.K.P. bony koronowe są prawnym środkiem płatniczym na równi z biletami Banku Austro-Węgierskiego i winny być przyjmowane przez wszystkich według nominalnej wartości.

4) Wszelkie transakcje będące wynikiem różniczkowania wartości biletów koronowych Banku Austro-Węgierskiego i bonów koronowych wypuszczonych przez P.K.K.P. zostają wzbronione.

5) Rozporządzenie niniejsze obowiązuje na całym obszarze Państwa Polskiego.

Do rozpatrywania przekroczeń niniejszego rozporządzenia powołany jest Urząd Walki z Lichwą i Spekulacją.

Przekroczenia te na obszarze b. Królestwa Kongresowego i b. zaboru austriackiego karane są w myśl dekretu z dnia 11 stycznia 1919 r. Dz.Pr. Nr 7 poz. 109) w drodze administracyjnej karą aresztu do 3 miesięcy wzgl. grzywną do 50 000 marek.

6) Rozporządzenie niniejsze otrzymuje moc obowiązującą z dniem ogłoszenia. Warszawa, dnia 22 grudnia 1919 roku.

^fW. Grabski^f

Uchwała zapadła na posiedzeniu Rady Ministrów
w dniu 22 grudnia 1919 roku.

^cZałącznik do punktu 6. N° 4^c

[Wniosek Ministra Skarbu] w sprawie upoważnienia Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej do emitowania dalszych 3000 milionów marek polskich ponad sumę przyznanych dekretami Mk 2 850 000 000

Ministerstwo Skarbu.

L. 96071/12007

SEKCJA: II.

WYDZIAŁ: 2.

Wniosek na Radę Ministrów w sprawie
upoważnienia Polskiej Krajowej Kasy
Pożyczkowej do emitowania dalszych
3000 milionów marek ponad sumę
przyznanych dekretami Mk 2 850 000 000.–

Ustawa pierwotna Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej Dz. Rozp. Nr 57²⁷, przewidywała wysokość emisji do sumy:

Mk 1 000 000 000.–

z tego do dnia 11/IX–1919 r. faktycznie emitowano: Mk 80 150 867,50 fen. (za czasów okupacji niemieckiej).

Po przejęciu Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej przez władze państwowe polskie upoważniono tę instytucję do dalszych emisji na zasadzie:

- 1) Art. 3 ustawy Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej dnia 14/XII – Dz.Pr. Nr 19 – 1918 r. poz. Nr 56 oraz dekretu z dnia 31/XII–1918 r. Dz.Pr. Nr 4 500 mil. mk pol.
- 2) Dekretu z dnia 7/II–1919 r. Dz.Pr. Nr 14, poz. 67 oraz obw. z dnia 24/II–1919 r. Dz.Pr. Nr 19 poz. 28 250 mil. mk pol.
- 3) Uchwały Sejmu Ustawodawczego z dnia 6/VI–1919 r. 600 mil. mk pol.
- 4) Uchwały Rady Ministrów z dnia 8/VIII–1919 r. 500 mil. mk pol.
- 5) Uchwały Rady Ministrów z dnia 29/IX–1919 r. 1000 mil. mk pol.

R a z e m 2850 mil. mk pol

Do dnia 10/XII–r.b. włącznie Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa emitowała sumę: ^d3700 milionów^d marek polskich przekraczając przyznane jej prawo emisyjne na 850 milionów marek (zaś łącznie z emisją za czasów okupacji niemieckiej do 11/IX–r.z. – 4 583 150 804 marek polskich).

Wobec powyższego, celem umożliwienia dalszej działalności Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej i zadośćuczynienia najpilniejszym potrzebom Państwa, Ministerstwo Skarbu uważa za niezbędne – niezwłoczne upoważnienie Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej do emisji dalszych 3 miliardów marek ponad przyznane dotychczasowymi uchwałami i dekretami 2850 milionów marek. Na poczet powyższej sumy 3 miliardów marek polskich należy zaliczyć również sumę marek polskich emitowaną przez Polską Krajową Kasę Pożyczkową ponad otrzymane prawo emisyjne.

Ze względu na konieczność pokrywania wydatków państwowych na terenie Galicji i b. okupacji austriackiej częściowo w walucie koronowej, Ministerstwo Skarbu ma zamiar wykorzystać przyznane prawo emisyjne w drodze emitowania obok marek również biletów koronowych, brak których daje się kasom państwowym dotkliwie odczuwać.

Z uwagi na powyższe Minister Skarbu wnosi:

²⁷ Chodzi o ustawę z 9 grudnia 1916 r. Dz. Rozp. dla Jen.-Gub. Warsz., poz. 222, nr 57 z dn. 13 grudnia 1916 r.

WNIOSEK NAGŁY

Rada Ministrów uchwała upoważnić Polską Krajową Kasę Pożyczkową do emitowania dalszych 3 miliardów marek polskich.

Warszawa, dnia 23 grudnia 1919 roku.

^fW. Grabski^f

Na posiedzeniu Rady Ministrów
w dniu 22 grudnia 1919 r.
zapadła uchwała zgodnie z wnioskiem.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 8.

5

PROTOKÓŁ 128-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 29 grudnia 1919 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Wyznań Rel[igijnych] i Oświecenia Publ[icznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Rolnictwa i D[óbr] P[ąństwowych]	p. dr Franciszek Bardel
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Pracy i O[pieki] S[połecznej]	p. Edward Pepełowski
Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Apro wizacji	p. Oskar Sobański
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Zdrowia Publ[icznego]	p. dr Witold Chodźko
Szef Sekcji w Prezydium Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Spraw Zagranicznych	p. Zdzisław Okęcki
Protokołuje:	p. dr Bronisław Hełczyński

Początek posiedzenia o godz. 5 m. 15 po południu.

1. Przeciwno protokołowi 127-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 22-go grudnia 1919 r. żaden z pp. Ministrów nie zgłosił sprzeciwu, wobec czego uznano go za przyjęty.

2. ^bZałącznik] N° 2.^b W sprawie projektu rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie przejścia w b. zaborze austriackim przez Ministerstwo Pracy i O.S. spraw, wchodzących w zakres działania tego Ministerstwa, pan Minister

Wojciechowski podnosi potrzebę uzyskania nowych kredytów na zorganizowanie agend Min. Pracy i O.S. w Małopolsce i rozpoczęcie przez nie faktycznej działalności, gdyż dotychczasowy budżet Galicji takich kredytów nie przewiduje – w przeciwnym razie obecnie projektowane rozporządzenie nie będzie mogło wejść w życie. Nadto zwraca p. Minister uwagę na dotychczasowe pomijanie Generalnego Delegata przez Ministerstwo Pracy i O.S. co jest niedopuszczalne oraz na odrębność obowiązującego w b. zaborze austriackim w sprawach ochrony pracy i opieki społecznej ustawodawstwa, do którego działalność Ministerstwa Pracy i O.S. musi zostać odpowiednio dostosowaną, względnie obowiązujące tam ustawy muszą być odpowiednio zmienione.

P. Minister Olszewski widzi trudność w uregulowaniu sprawy inspektoratów przemysłowych w Małopolsce. Rozporządzeniem Min. Przemysłu i Handlu z 1/IV 1919 r. wydanem na mocy uchwały Rady Ministrów z dnia 13 marca 1919 r. inspektoraty te zostały przejęte przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu, jakkolwiek obok funkcji, które zasadniczo należą do zakresu działania tego Ministerstwa, spełniają one nadto i zadania, które w b. Królestwie Kongresowem leżą w sferze kompetencji inspekcji pracy, a więc Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej.

Po dłuższej dyskusji przedstawiony projekt rozporządzenia przyjęto z tem, że sprawa inspektoratów przemysłowych w Małopolsce zostanie uregulowana w drodze porozumienia Ministerstwa Pracy i O.S. z Ministerstwem Przemysłu i Handlu.

Sprawa uzyskania odpowiednich kredytów na zorganizowanie agend Ministerstwa Pracy i O.S. w Małopolsce zostanie rozstrzygnięta osobno po przeprowadzeniu odpowiednich rokowań z Min. Skarbu oraz Generalnym Delegatem.

3. ^bZałącznik] N° 3. ^b W sprawie projektu ustawy o przedłużeniu umownych czasokresów do przedsięwzięcia robót celem wydobywania minerałów, zawierających żywicę ziemne, p. Minister Grabski prosi o zdjęcie go z porządku dziennego, celem bliższego zapoznania się z nim, gdyż Ministerstwo Skarbu, jako mające sobie powierzona gospodarkę naftową jest w tych sprawach w wysokim stopniu zainteresowane.

P. Minister Bardel podnosi, że jednym z większych właścicieli naftowych jest Rząd, wobec czego zachodzi pytanie, czy nie byłoby dla niego korzystniejsze, by odnośne terminy ekspiowały, co dałoby mu możliwość zawarcia znacznie korzystniejszych kontraktów o eksploatację tych terenów.

Wobec czego postanowiono projekt powyższy zdjąć na razie z porządku dziennego i przeprowadzić co do niego bliższe porozumienie się Ministerstw Przemysłu i Handlu, Skarbu oraz Sprawiedliwości. Nadto przyrzekł p. Minister Olszewski zbadać bliżej sprawę terenów naftowych, będących własnością Rządu i złożyć o tem Radzie Ministrów wyjaśnienia.

4. ^bZałącznik N° 4. ^b P. Minister Pełowski zgłasza wniosek nagły o podwyższenie płac urzędniczych o 50% od dnia 1 stycznia 1920 r.

P. Prezydent Ministrów komunikuje, że sprawa ta została poruszona także przez inne Ministerstwa na skutek czego Prezydium Rady Ministrów w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu oraz Apropowizacji opracowuje w tej sprawie konkretne i szczegółowe wnioski. Wnioski te niebawem zostaną przedstawione Radzie Ministrów.

W wyniku dyskusji nad tą sprawą postanowiono omówić kwestię podniesienia wynagrodzenia urzędników względnie należytego ich zaaprowidowania na jednym z najbliższych posiedzeń Rady Ministrów.

Koniec posiedzenia o godz. 7 wieczorem.

†L. Skulski†

Załączniki

Wykaz:

1. [Zawiadomienie Prezydium Rady Ministrów o posiedzeniu Rady Ministrów].
2. Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej w sprawie Rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie przejęcia w b. zaborze austriackim przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej spraw, wchodzących w zakres działania tego Ministerstwa²⁸.
- [2a.] Uzasadnienie [wniosku Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej w sprawie Rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie przejęcia w b. zaborze austriackim przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej spraw, wchodzących w zakres działania tego Ministerstwa].
3. [Projekt] ustawy o przedłużeniu umownych czasookresów do przedsięwzięcia robót celem wydobywania minerałów zawierających żywicę ziemne.
4. [Wniosek nagły Ministra Pracy i Opieki Społecznej o podwyższenie płac urzędniczych o 50% od dnia 1 stycznia 1920 r.].

^cZałącznik N° 1^c

[Zawiadomienie Prezydium Rady Ministrów o posiedzeniu Rady Ministrów]

Warszawa, dn. 28 grudnia 1919 r.

PREZYDIUM RADY MINISTRÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ, zawiadamia niniejszem, że w poniedziałek, dn. 29 grudnia r.b. o godz. 5-tej popołudniu odbędzie się posiedzenie Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w pałacu Namiestnikowskim (Krak. Przedm. 46/48).

²⁸ Nie publikuje się. „Monitor Polski” (dalej: M.P.), nr 16 z 21 stycznia 1920 r.

Porządek dzienny:

1. Projekt ustawy o przedłużeniu umownych czasokresów do przedsięwzięcia robót celem wydobywania minerałów, zawierających żywice ziemne.
2. Wniosek o przejęcie przez Min. Pracy agend w b. zaborze austriackim.
3. Sprawy bieżące.

^cZałącznik do punktu 2. N^o [2a]^c

Uzasadnienie [wniosku Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej w sprawie Rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie przejęcia w b. zaborze austriackim przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej spraw, wchodzących w zakres działania tego Ministerstwa]

Uzasadnienie.

Rozporządzeniem Rady Ministrów z d. 7 marca 1919 r. Dz. p. 24 poz. 240 art. 2 przyznano Generalnemu Delegatowi Rządu dla Galicji w zakresie administracji politycznej to samo uprawnienie, które przysługiwało dawniej Namiestnikowi Galicji, oraz powierzono mu ogólne kierownictwo i kontrolę nieprzejętych dotychczas przez Rząd działów administracji, dla których właściwe Ministerstwa ustanowią, w porozumieniu z Generalnym Delegatem swoich delegatów, a mianowicie: Ministerstwo Rolnictwa, Aprowizacji, Robót Publicznych, oraz Ministerstwo Sztuki i Kultury po jednym, a Ministerstwo Przemysłu i Handlu dwóch.

W treści powyższego postanowienia odróżnić należy dwa działy spraw administracji państwowej:

a) Dział administracji politycznej, w którym przyznano Generalnemu Delegatowi prawa dawnego Namiestnika, a więc instancji II-ej, b) Dział wchodzący w zakres kompetencji wymienionych Ministerstw nad którymi Delegatowi Generalnemu przyznano kierownictwo ogólne i kontrolę przy współdziałaniu delegatów poszczególnych Ministerstw aż do czasu przejęcia go przez właściwe Ministerstwo.

Ponieważ Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej nie zaliczono wcale do liczby tych Ministerstw co współdziałać mają przez swych delegatów z Generalnym Delegatem – wnosić należy, że albo sprawy w zakres czynności tego Ministerstwa wchodzące zaliczono milcząco do spraw administracyjno-politycznych, dla których Generalny Delegat jest instancją II-gą, albo też uznano sprawy te przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej za przejęte.

Tak w pierwszym jak i drugim wypadku Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej jest instancją III-cią, posiadającą zwierzchni zarząd sprawami własnego resortu.

Mimo pozorną łatwość interpretacyjną takie pominięcie w wyliczaniu art. 2-go Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej oraz brak jakiegokolwiek wyjaśnienia motywów tego pominięcia, wprowadziło w administrację państwową pewien zamęt w postaci różnych sporów kompetencyjnych między Ministerstwem Pracy i Opieki Społecznej z jednej, a Generalnym Delegatem z drugiej strony.

Kolejność położenia kresu powyższym waśniom kompetencyjnym, oraz ujednostajnienia działalności Rządu w tej tak ważnej, w czasach obecnych przesileń społecznych, dziedzinie – uzasadnia w zupełności wniosek powyższy. Generalny Delegat Rządu zgodził się na treść niniejszego wniosku i jego uzasadnienie bez jakichkolwiek zastrzeżeń.

Warszawa, dnia 23 października 1919 r.

Minister: wz. /-/ A. Prystor

Wniesiono na Radę Ministrów

dn. ... 1919 r.

Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem.

Prezydent Ministrów:

“Załącznik do punktu 3. N° 3^c

[Projekt] ustawy o przedłużeniu umownych czasookresów do przedsięwzięcia robót celem wydobywania minerałów zawierających żywice ziemne

U S T A W A

z dnia

o przedłużeniu umownych czasookresów do przedsięwzięcia robót celem wydobywania minerałów, zawierających żywice ziemne.

Art. 1. Termin 31 grudnia 1919 roku oznaczony w artykule 1-szym, 2-im ustawy z dnia 5 czerwca 1919 roku (Dz.Pr. Nr 45, poz. 317) przedłuża się po dzień 31 grudnia 1920 roku.

Art. 2. W miejscu daty 1-go stycznia 1920 roku w art. 4-tym powyższej ustawy wstawia się datę 1-go stycznia 1921 roku.

Art. 3. Rada Ministrów władną będzie przedłużać nadal umowne czasookresy do przedsięwzięcia robót celem wydobywania minerałów, zawierających żywice ziemne.

Art. 4. Ustawa ta obowiązuje od dnia 1-go stycznia 1920 roku na obszarze b. zaboru austriackiego, nie ma atoli zastosowania do umów, które przed dniem jej ogłoszenia zostały już prawomocnie rozwiązane.

Wykonanie ustawy poleca się Ministrowi Sprawiedliwości oraz Przemysłu i Handlu.

Uzasadnienie.

Ustawę z dnia 5 czerwca 1919 roku Dz.Pr. Nr 45, poz. 317 przedłużono umowne czasokresy do przedsięwzięcia robót wiertniczych w przemyśle naftowym na czas do końca grudnia 1919 roku. Przyczyny, które spowodowały wydanie tej ustawy, przedstawione są w uzasadnieniu odnośnego projektu rządowego i sprawozdaniu Komisji prawniczej (druki sejmowe Nr 438 i 560). Polegają one głównie na tem, że przedsiębiorcy częścią dla braku sił roboczych, częścią dla braku maszyn i materiałów wiertniczych nie byli w stanie dotrzymać swych zobowiązań co do terminów wiercenia.

Przyczyny te trwają w znacznej mierze nadal. Fabryki zagraniczne, które przed wybuchem wojny dostarczały producentom krajowym maszyn i materiałów wiertniczych, znajdują się jeszcze w wielkim zastoju, nie posiadają surowca ani fabrykatów w dostatecznej ilości ani nie są w stanie tych ostatnich wyrabiać. Również i utrudnień komunikacyjnych w przewozie urządzeń górniczych nie zdołano dotąd usunąć.

Wobec tego dalsze przedłużenie moratorium terminów wiertniczych jest nieodzowne.

°Załącznik do punktu 4. N° 4°

[Wniosek nagły Ministra Pracy i Opieki Społecznej o podwyższenie płac urzędniczych o 50% od dnia 1 stycznia 1920 r.]

MINISTERSTWO
Pracy i Opieki Społecznej
Nr. Dz. Gł.
W.P.

Warszawa, dn. 29 grudnia 1919 r.

Do
RADY MINISTRÓW.

Wniosek nagły Ministra
Pracy i Opieki Społecznej.

Spadek wartości waluty polskiej daje się coraz bardziej odczuwać w gwałtownym wzroście cen. Koszty życia rosną ustawicznie. Dochody producentów, kupców, a nawet robotników, niemal automatycznie zwiększają się jednocześnie ze wzrostem cen, tak że te warstwy prawie nie odczuwają rosnącej lawinowo drożyzny. Inaczej urzędnicy. Zarobki urzędników państwowych od ostatniej podwyżki sejmowej, obowiązującej od 1 lipca 1919 r., pozostały te same, choć koszty życia przeciętnie wzrosły w tym okresie dwukrotnie. Taki stan rzeczy

wytwarza jeśli nie emigrację urzędników do instytucji prywatnych, to w każdym razie głębokie niezadowolenie wśród najszerszych warstw pracowników państwa z powodu niemożności zaspokojenia najelementarniejszych potrzeb życiowych, oraz upadek wydajności pracy.

Konieczność natychmiastowego zwiększenia płac urzędników państwowych jest paląca.

Należałoby, wzorem Austrii, zaprowadzić system ruchomej skali płac urzędników, zależnie od wzrostu cen, atoli, zanim nastąpi ustawowe uregulowanie tej sprawy, stawiam wniosek nagły:

Płace urzędników państwowych łącznie ze wszystkimi dodatkami podwyższa się ^do 50%^d, poczynając od 1 stycznia 1920 r., aż do czasu ustawowego uregulowania tej sprawy.

Minister Pracy i Opieki Społecznej:
fE. Pełowski^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 8.

6

PROTOKÓŁ 1-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 5 stycznia 1920 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Wyznań Rel[igijnych] i Oświecenia Publ[icznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Rolnictwa i D[óbr] P[aństwowych]	p. dr Franciszek Bardel
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Aprowizacji	p. Władysław Śliwiński
Minister Pracy i O[pieki] S[połecznej]	p. Edward Peplowski
Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Zdrowia Publiczn[ego]	p. dr Witold Chodźko
Wiceminister Spraw Wojskowych	p. gen. ppor. Stefan Majewski
Szef Sekcji w Prezydium Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Z Departamentu dla Spraw Morskich	p. pułk. Świrski
Protokołuje:	p. dr Juliusz Koppens

Początek posiedzenia o godz. 5 m. 25 po południu.

1. P. Minister Kolei Żelaznych udziela poufnych wyjaśnień w sprawie strajku kolejowego we Lwowie oraz zarządzeń Ministerstwa Kolei Żelaznych, które mają na celu zapobiec w przyszłości tego rodzaju bezrobociom na kolejach.

Rada Ministrów wyjaśnienia te przyjęła do zatwierdzającej wiadomości.

2. ^bZałączniki] N° 1 i 2.^b P. Minister Skarbu wnosi jako wnioski nagłe projekt ustawy w przedmiocie wypuszczenia przez P.K.K.P. biletów w walucie koronowej oraz w przedmiocie ustanowienia marki polskiej prawnym środkiem prawniczym na całym obszarze Państwa Polskiego, zaznaczając, że w razie przyjęcia przez Sejm projektu drugiego projekt pierwszy stanie się ewentualnie

zbędnym. Projekt przewiduje przy dokonywaniu wypłat jako stosunek koron austriacko-węgierskich i marek 100 koron – 70 markom polskim.

Po wyjaśnieniach udzielonych przez p. Ministra Skarbu Rada Ministrów aprobować większością głosów projekt ustawy w przedmiocie ustanowienia marki polskiej prawnym środkiem płatniczym na całym obszarze Państwa Polskiego, odrzucając poprawkę proponowaną przez pp. Ministrów Bardla i Kędziora, aby wspomnianą relację ustalić w stosunku 100 koron – 80 markom polskim.

P. Minister Skarbu cofnął swój projekt ustawy w przedmiocie wypuszczenia przez P.K.K.P. biletów w walucie koronowej.

3. Przyjęto wnioski p. Ministra Skarbu o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do nominacji d-ra Lubosława Wyszatyckiego i Józefa Dangla, Szefami Sekcji w Ministerstwie Skarbu.

4. P. Prezydent Ministrów komunikuje treść propozycji rządu sowieckiego nawiązania rokowań z Polską z dnia 22 grudnia 1919 r., które Ministerstwo Spraw Zagranicznych otrzymało drogą radiotelegraficzną dnia 29 grudnia 1919 r.²⁹ – Powzięcie rozstrzygnięcia co do tych propozycji będzie dopiero możliwym po zebraniu materiału informacyjnego, które jest w toku.

Rada Ministrów wyjaśnienia te przyjęła do wiadomości.

5. ^bZałącznik] N° 3.^b Rada Ministrów odrzuciła projekt ustawy o tymczasowym prawodawstwie morskim, mającej upoważnić Naczelnika Państwa na przeciąg roku do wydawania na jej wniosek dekretów mocą tymczasowej ustawy, polecając równocześnie Ministerstwu Spraw Wojskowych wniesienie w jak najkrótszym terminie na Radę Ministrów przygotowanych już projektów ustaw, normujących stosunki marynarki wojskowej i handlowej, zarząd portów i wybrzeża morskiego oraz tworzenie niezbędnych urzędów morskich.

6. ^bZałączniki] N° 4 i 5.^b Przyjęto projekt rozporządzenia Rady Ministrów o przedłużeniu działalności sądów doraźnych w okręgach sądów apelacyjnych warszawskiego i lubelskiego z uwzględnieniem poprawek, proponowanych przez konsultację prawną przy Prezydium Rady Ministrów.

7. ^bZałącznik] N° 6.^b Przyjęto projekt ustawy w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustaw karnych, obowiązujących w Małopolsce, oraz projekt ustawy, zmieniającej ustawę o postępowaniu karnem obowiązującą w Małopolsce.

8. Rozważanie projektów ustaw w przedmiocie zmiany art. 6-go ustawy, wprowadzającej procedurę karną w b. zaborze austriackim oraz w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustaw o postępowaniu cywilnym, obowiązujących w Małopolsce, przełożono na jedno z posiedzeń w przyszłym tygodniu.

²⁹ 22 grudnia 1919 r. komisarz ludowy spraw zagranicznych RSFRR Gieorgij Cziczzerin przesłał do polskiego rządu notę z propozycją rozpoczęcia rozmów pokojowych.

9. Przyjęto wnioski p. Ministra Sprawiedliwości na przedstawienie Naczelnikowi Państwa do nominacji sędziów Sądu Apelacyjnego w Warszawie: Władysława Szyszkowskiego i d-ra Aleksandra Mogilnickiego – Sędziami Sądu Najwyższego oraz d-ra Kazimierza Marowskiego, Prokuratora przy Sądzie Najwyższym – Pierwszym Prokuratorem przy tymże Sądzie.

10. ^bZałącznik] N° 7.^b Przyjęto wniosek Ministerstwa Poczty i Telegrafów o upoważnienie go do niezwłocznego kupna fabryki Braci Petsch'ów na Pradze, polecając Ministerstwu Poczty i Telegrafów załatwienie tego kupna samodzielnie. P. Minister Skarbu wyraził równocześnie swą zgodę na asygnowanie na ten cel kwoty 2 650 000 marek polskich.

11. ^bZałączniki] N° 8, 9, 10.^b Rada Ministrów przyjęła do wiadomości przedstawione przez P. Ministra Poczty i Telegrafów tymczasowe warunki korzystania z warszawskiej sieci telefonów od 1-go stycznia 1920 r.

12. ^bZałącznik] N° 11.^b Przyjęto projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie przymusowego zajęcia dla celów odbudowy gruntu z majątku „Młyn Opoczeński” koło Skrzywna.

13. Rozważanie wniosku Ministerstwa Skarbu o udzielenie gwarancji rządowej do 2 milionów marek Związkowi Spożywczych Robotniczych Stowarzyszeń Współdzielczych odłożono na jedno z następnych posiedzeń, polecając zarazem Ministerstwu Skarbu zebranie bliższych dat co do gospodarki finansowej Związku.

14. ^bZałącznik] N° 12.^b Rada Ministrów zatwierdziła spis Urzędów, podległych Ministerstwu Spraw Wewnętrznych, którym ma być bezpłatnie przesyłany Dziennik Ustaw.

15. Poruszoną przez p. Ministra Pracy i Opieki Społecznej w formie wniosku nagłego sprawę poprawy bytu materialnego urzędników państwowych – postanowiono po wyjaśnieniach p. Prezydenta Ministrów co do propozycji Związku Urzędników Państwowych, które Związek ten ma w najbliższym czasie przedłożyć, traktować na jednym z najbliższych posiedzeń łącznie ze sprawą powiększenia godzin pracy biurowej.

16. Na wniosek nagły P. Ministra Aprowizacji Rada Ministrów udzieliła zezwolenia na wywóz do Anglii 6000 ton cukru i 5000 ton krochmalu, jako zadatku na zapłacenie kosztów przywozu nawozów sztucznych.

17. ^bZałącznik] N° 13.^b Przyjęto wniosek nagły p. Ministra Robót Publicznych w sprawie upoważnienia Ministerstwa Robót Publicznych do objęcia zarządu Wisły na całym terytorium b. zaboru pruskiego z zastrzeżeniem zgody p. Ministra b. Dzielnicy Pruskiej.

P. Minister Aprowizacji podniósł przy tej sposobności nieodzowną konieczność natychmiastowego przedsięwzięcia robót celem odmulenia ujścia Wisły.

18. P. Minister Kolei Żelaznych komunikuje o katastrofalnym stanie zapasów węgla na kolejach i zapowiada, że będzie żądał rekwizycji całej 10-dniowej

produkcji dla uzupełnienia tych zapasów. Zarazem prosi o rozważenie możliwości wydania jak najdalej idących ograniczeń w spożyciu węgla przez ludność.

Na tem posiedzenie zakończono o godz. 9 m. 45 wieczorem.

†L. Skulski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek [Ministra Skarbu] w sprawie przedłożenia Sejmowi projektu ustawy w przedmiocie wypuszczenia przez Polską Krajową Kasę Pożyczkową biletów w walucie koronowej³⁰.
2. Wniosek [Ministra Skarbu] w sprawie przedłożenia Sejmowi projektu ustawy w przedmiocie ustanowienia marki polskiej prawnym środkiem płatniczym na całym obszarze Państwa Polskiego³¹.
3. [Projekt] ustawy o tymczasowym prawodawstwie morskim³².
4. [Projekt] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie przedłużenia sądów doraźnych w okręgach sądów apelacyjnych warszawskiego i lubelskiego. [Wniosek Ministra Sprawiedliwości]³³.
5. [Projekt] rozporządzenia w przedmiocie przedłużenia sądów doraźnych w okręgach sądów apelacyjnych warszawskiego i lubelskiego. Redakcja proponowana przez Prezydium Rady Ministrów³⁴.
6. [Projekt] ustawy w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustaw karnych, obowiązujących w Małopolsce³⁵.
7. Wniosek [Ministerstwa Poczty i Telegrafów o upoważnienie go] do niezwłocznego kupna fabryki Braci Petschów na Pradze.
8. [Pismo Ministra Poczty i Telegrafów] w sprawie opinii co do warunków korzystania z Warszawskiej Sieci Telefonicznej.
9. [Wniosek i motywy wniosku przedstawione przez Ministra Poczty i Telegrafów] w sprawie tymczasowych warunków korzystania z Warszawskiej Sieci Telefonicznej od dn. 1-go stycznia 1920 roku.
10. Warunki korzystania z Warszawskiej Sieci Telefonicznej od dn. 1-go stycznia 1920 r.³⁶

³⁰ Nie publikuje się. Wniosek wycofano.

³¹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 15 stycznia 1920 r. w przedmiocie ustanowienia marki polskiej prawnym środkiem płatniczym na całym obszarze Rzeczypospolitej. Dz.U. 1920, nr 5, poz. 26. W ustawie zmieniono art. 5, w którym przewidywano grzywnę do 1 miliona marek polskich.

³² Nie publikuje się. Projekt ustawy odrzucono.

³³ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie utrzymania na czas dalszy sądów doraźnych w okręgach sądów apelacyjnych warszawskiego i lubelskiego. Dz.U. 1920, nr 3, poz. 17.

³⁴ Nie publikuje się. Niewielkie modyfikacje.

³⁵ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 16 marca 1920 r. w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustaw karnych obowiązujących w b. zaborze austriackim. Dz.U. 1920, nr 26, poz. 158. Ustawa zgodna z projektem.

³⁶ Nie publikuje się. Druk opublikowany przez Drukarnię Polską Straszewiczów zawiera wykaz kosztów abonamentkich i warunków korzystania z sieci telefonicznej.

11. [Projekt] Rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie przymusowego zajęcia dla celów odbudowy gruntu z majątku pod nazwą „Młyn Opoczeński” koło Skrzynna³⁷.
12. [Wykaz Urzędów Policji Państwowej. Wykaz Województw. Wykaz Starostw]³⁸.
13. [Wniosek Ministerstwa Robót Publicznych w sprawie] upoważnienia Ministerstwa do objęcia zarządu Wisły na całym terytorium b. zaboru pruskiego.

°Załącznik do punktu 10. N° 7°

Wniosek Ministerstwa Poczty i Telegrafów o upoważnienie go do niezwłocznego kupna fabryki Braci Petsch'ów na Pradze

DO
RADY MINISTRÓW
MINISTERSTWO POCZTY I TELEGRAFÓW
wnosi o uchwalenie następującego wniosku:

Rada Ministrów raczy upoważnić Ministerstwo Poczty i Telegrafów do niezwłocznego zakupu fabryki Braci Petsch'ów przy ulicy Grochowskiej na Pradze w Warszawie przy udziale Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych lub bez niego o ile by wspólne działanie mogło spowodować zwłokę.

MOTYWY WNIOSKU:

Nie bacząc na najenergiczniejsze starania Ministerstwa Poczty i Telegrafów od marca br. i nie bacząc na zgodę bezwzględnie wszelkich miarodajnych czynników co do kupna realności dla pomieszczenia fabryki przyborów telefonicznych, aparatów i kabli, która dotąd mieściła się w Widzewskiej fabryce nici w Łodzi, angielskiej firmy COATS Ltd C-ie, – dotąd nie udało się nabyć odpowiedniej nieruchomości, jednocześnie zaś czas dzierżawy obecnego lokalu upływa dn. 31 grudnia br. po czym na każdy dzień zwłoki Skarb może być zmuszony płacić fabryce nici żądane odszkodowanie w kwocie 25 000 mk dziennie, gdyż fabryka nici rzeczywiście zgromadziła surowiec, dostała węgiel i zakontraktowała robotników, którym jest zmuszona płacić od dnia 1 stycznia 1920 r.

Pismem z dnia 20 maja br. L.2312 zwróciło się Ministerstwo Poczty i Telegrafów z wnioskiem o upoważnienie go do nabycia nieruchomości na fabrykę telefonów i warsztaty reparacyjne w Warszawie. W odpowiedzi Prezydium Rady Ministrów

³⁷ Nie publikuje się. W myśl art. 21 i 24 dekretu z dnia 7-go lutego 1919 r. (Dz.Pr.P.P. 1919, nr 14, poz. 162) Rada Ministrów zezwala dla celów odbudowy kraju na przymusowe zajęcie na okres trzech lat gruntu w pobliżu miasta Skrzynno, o powierzchni około trzech morgów, stanowiącego część majątku pod nazwą „Młyn Opoczeński”, należącego do sukcesorów Abrahama i Kajli małżonków Krajewskich.

³⁸ Nie publikuje się.

dnia 17 września br. L.12067 powiadomiło, że wniosek będzie poddany decyzji Rady Ministrów po porozumieniu się z Ministerstwem Rolnictwa i Dóbr Państwowych oraz z Ministerstwem Skarbu w celu wyjednania na ten cel potrzebnego kredytu i po uzyskaniu porozumienia się, o ile zainteresowane Ministerstwa doszłyby do przekonania, że wzajemna zgoda nie wystarczy do przeprowadzenia odnośnej transakcji.

Opierając się na powyższym piśmie oraz na załączonym piśmie Ministerstwa Skarbu z dnia 19 listopada br. L.77314/21399 w sprawie przyznania na kupno fabryki Braci Petsch'ów kwoty 1 850 000 mk Ministerstwo Poczty i Telegrafów pismem z dnia 28/XI br. L.33907/1225 zwróciło się do Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych z prośbą nabycia wskazanej realności zgodnie z p. 6 Rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie nabywania nieruchomości na rzecz Państwa.

Ponieważ jednak Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych nie uznało za możliwe nabyć nieruchomości o czym zawiadomiło listem z dnia 18/XII Nr 35425/5297 i wobec wspomnianej konieczności płacenia odszkodowania uprasza się o zdecydowanie powyższej sprawy jako wyjątkowo nagłej możliwie niezwłocznie, tem bardziej, że samo przeniesienie fabryki będzie wymagało co najmniej miesiąca czasu czyli w razie opóźnienia nawet o ten miesiąc Skarb narażony jest na stratę 3/4 miliona marek.

MINISTER
L. Tołłoczko^f

Uchwalono zgodnie z wnioskiem dnia
PREZYDENT MINISTRÓW

^cZałącznik do punktu 11. N° 8^c

[Pismo Ministra Poczty i Telegrafów] w sprawie opinii co do warunków korzystania z Warszawskiej Sieci Telefonicznej

MINISTERSTWO
POCZTY I TELEGRAFÓW
SEKCJA II WYDZIAŁ SEKR.

Warszawa
dn. stycznia 1920 r.

Do Prezydium Rady Ministrów
w Warszawie

Z dniem 14 listopada 1919 r. upłynął termin koncesji, udzielonej przez b. Rząd Rosyjski Akcesyjnemu Towarzystwu Cedergrren na eksploatację telefonów miejskich w Warszawie. Do czasu ostatecznego zadecydowania sposobu dalszego

eksploataowania tego przedsiębiorstwa, postanowiono zatrzymać jeszcze na pół roku dotychczasowy Zarząd. Ponieważ Towarzystwo poniosło straty w roku 1919, a zgadza się obecnie na tymczasowe objęcie administracji, dla uniknięcia strat w roku bieżącym, wypadnie podwyższyć opłaty abonamentowe; zestawioną w tym celu nową taryfę, podlegającą na mocy art. 10 ustawy z dnia 27 maja 1919 r. o wyłączności poczt zatwierdzeniu przez Ministerstwo Poczt i Telegrafów, przesyłam do wiadomości Rady Ministrów z prośbą o przedstawienie odnośnego wniosku na najbliższe posiedzenie Rady Ministrów.

1 egzemplarz załącza się³⁹.

Minister ^fL. Tołłoczko^f

Z powodu nagłości sprawy poszczególne egzemplarze warunków przesyła się bezpośrednio wszystkim Ministerstwom.

^cZałącznik do punktu 11. N° 9^c

[Wniosek i motywy wniosku przedstawione przez Ministra Poczt i Telegrafów] w sprawie tymczasowych warunków korzystania z Warszawskiej Sieci Telefonicznej od dn. 1-go stycznia 1920 roku

Do Rady Ministrów

Ministerstwo Poczt i Telegrafów prosi o uchwalenie następującego wniosku.

Rada Ministrów raczy wydać swoją opinię w sprawie tymczasowych warunków korzystania z Warszawskiej sieci telefonicznej od dn. 1-go stycznia 1920 roku.

Motywy wniosku.

Rozstrzygnięcie sposobu dalszej eksploatacji Warszawskiej Sieci Telefonicznej wobec upłynięcia w dniu 14 listopada 1919 r. terminu udzielonej przez b. Rząd Rosyjski koncesji Akc. T-wu Cedergren, – wymagać będzie jeszcze co najmniej pół roku czasu, ponieważ przejęcie całego tego przedsiębiorstwa na rzecz Rządu jest obecnie niemożliwym, wymagałoby bowiem wypłacenia wymienionemu T-wu wartości sieci, którą T-wo oblicza na sumę dwudziestu kilku milionów koron szwedzkich.

³⁹ Nie publikuje się. Zob. s. 104, przypis 36.

W ciągu przejściowego okresu czasu przy dotychczasowej taryfie T-wo może ponieść straty, które stosownie do warunków umowy na tymczasową Administrację siecią, w razie nie udzielenia T-wu koncesji, mogą obciążać Skarb Państwa.–

W tym celu jest rzeczą niezbędną znacznie podwyższyć obowiązującą obecnie w Warszawie taryfę telefoniczną, a to z następujących względów:

1) Płace telefonistek i monterów telefonicznych zostały znacznie podwyższone i wynoszą obecnie przeciętnie 800,- i 1200,- marek miesięcznie, gdy przed wojną stanowiły 40,- i 60,- rubli.–

2) Materiały techniczne podrożały o 1000% w porównaniu do cen przedwojennych i o 200% w porównaniu do cen z roku 1918.–

3) T-wo Cedergren na mocy § 71 pozostaje właścicielem wszystkich urządzeń sieci telefonicznej – posiada więc prawo żądania pewnego procentu od wartości całego tego przedsięwzięcia.–

Na zasadzie powyższych danych został sporządzony preliminarz dochodów i wydatków telefonów miejskich w Warszawie i obliczone opłaty abonamentowe w przypuszczeniu, że ogólna ilość abonentów wyniesie 20 000 (obecnie 18000). Dla uprzywilejowania korzystania z telefonów osobom prywatnym zostały wprowadzone trzy kategorie opłat abonamentowych jak to miało miejsce przed wojną na zasadzie koncesji udzielonej przez Rząd rosyjski, przyczem ^dnajniższa stanowi 840,- marek rocznie dla mieszkań prywatnych^d. Te opłaty stanowią podstawę „Warunków korzystania z Warszawskiej Sieci Telefonicznej”, które przedstawia się na opinię Rady Ministrów.–

Minister ^fL. Tołłoczko^f

^cZałącznik do punktu 17. N° 13^c

[Wniosek Ministerstwa Robót Publicznych w sprawie] upoważnienia Ministerstwa do objęcia zarządu Wisły na całym terytorium b. zaboru pruskiego

Roboty regulacyjne nawet podczas rozdarcia Polski prowadzone były w porozumieniu wzajemnem zaborców. W tym celu zawierane były specjalne konwencje (1864, 1874)⁴⁰ dla uzgodnienia projektów regulacyjnych i sposobów wykonywania tych robót, ich planu, typu budowli itp., tem bardziej więc obecnie po złączeniu dzielnic Polski, roboty te winny być wykonywane jednolicie i kierowane z jednego wyłącznie ośrodka, grupującego wszystkie dane o miejscowych warunkach, aby je najlepiej i najskuteczniej wyzyskać dla ogólnego planu regulacyjnego.

⁴⁰ Mowa o konwencji austriacko-rosyjskiej w sprawie regulacji Wisły i Sanu z 20 sierpnia 1864 r., ratyfikowanej w 1871 r.

Również i nadzór nad żeglugą winien pozostawać w jednych rękach i musi być kierowany przez jedną władzę główną, ustanawiającą i stosującą jednolite przepisy żeglowania, jednakowe znaki i sygnały wytyczania i oznaczania nurtu, sygnalizowania głębokości fali powodziowej itp.

Sprawność i energiczna, równomierna dla wszystkich odcinków rzeki działalność głównego zarządu rzeczno jest tem bardziej wskazana, że na zasadzie projektu umowy międzynarodowej dla dróg spławnych w razie niewykonania przez państwa nadbrzeżne robót niezbędnych dla utrzymania i rozwinięcia nawigacji na rzekach, obowiązek ten przyjmują komisje międzynarodowe z bardzo obszernymi atrybucjami, nadającymi komisjom prawo oznaczania i wykonywania niezbędnych robót, ustalania taryf, taks, wprowadzania przepisów policyjnych i rzecznych i nawet mianowania głównych i lokalnych inspektorów żeglugi.

Przy tem Ministerstwo Robót Publicznych nadmienia, że wskutek wynikłej już w Warszawie kwestii w sprawie rozgraniczenia właściwości władz na dolnej Wiśle z Min. Spraw Wojs., nastąpiła wymiana zdań na wspólnem posiedzeniu z przedstawicielami Depart. Spr. Morskich przy współudziale zastępcy Min. dla b. zaboru pruskiego.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Zarząd Wisły na całym terytorium b. zaboru pruskiego oraz Wolnego Miasta Gdańska przechodzi do kompetencji Min. Rob. Publ.

Szczegółowe zarządzenia wyda Min. Rob. Publ. w porozumieniu z Ministerstwem dla b. dzielnicy pruskiej, Dep. dla Spraw Morskich Min. Spr. Wojsk. i Komisarzem Gen. dla Gdańska.–

Warszawa, dn. 4 stycznia 1920 r.

MINISTER:

Uchwalono na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu ...

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 9.

PROTOKÓŁ
2-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 8 stycznia 1920 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Apropowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Rolnictwa i D[óbr]	
P[aństwowych]	p. dr Franciszek Bardel
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Pracy i Opieki Społecznej	p. Edward Pełowski
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Wyznań Rel[igijnych]	
i Oświecenia Publ[icznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Podsekretarz Stanu Prezydium	
Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie]	
b. Dzielnicy Prus[kiej]	p. Adam Poszwiński
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie]	
Zdrowia Publiczn[ego]	p. dr Witold Chodźko
Szef Sekcji w Prezydium	
Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Protokółuje:	p. dr Franciszek Bubeniczek

Początek posiedzenia o godz. 12 m. 15 w południe.

1. Protokoły 128-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 29 grudnia 1919 r. oraz 1-go posiedzenia w dniu 5 stycznia 1920 r. uznano – wobec niezgłoszenia przeciw nim żadnego sprzeciwu – za przyjęte.

2. P. Minister Wojciechowski udzielił wyjaśnień, jakie poprawki zamierza wnieść do projektu ustawy o obywatelstwie polskiem w redakcji Komisji sejmowej.

3. ^bZałączniki N° 1 i 2. ^bP. Minister Pełowski wyraził swą zgodę na treść wniosku nagłego o zniesienie książki robotniczej w b. Małopolsce,

a p. Minister Grabski na treść wniosku w sprawie dodatków drożyznianych do emerytur.

4. ^bZałącznik] N° 3.^b W sprawie wniosku o ograniczenie sprzedaży spirytusu po dłuższej dyskusji zdecydowano, by – wobec tego, że projekt Komisji sejmowej zawiera przepisy w kilku wypadkach niewykonalne względnie mało celowe – p. Prezydent zwrócił się do p. Marszałka Sejmu o zdjęcie projektu z porządku dziennego i odesłanie go ponownie do komisji, w której będą zgłoszone poprawki ustalić się mające na konferencji Ministerstw: Skarbu, Zdrowia Publicznego i Spraw Wewnętrznych.

5. ^bZałącznik] N° 4.^b P. Minister Skarbu wyraził zgodę na projekt p. Ministra Tołłoczki wprowadzenia opłat pocztowych i telegraficznych w Małopolsce w walucie markowej.

6. W poruszonej przez p. Ministra Śliwińskiego sprawie drożyzny mięsa zdecydowano, by pp. Ministrowie Aprowizacji i Spraw Wojskowych po porozumieniu się zgłosili wspólne wnioski.

7. W poruszonej przez p. Prezydenta kwestii stosowania przepisów prasowych i cenzury sztuk teatralnych oraz filmów uznano za wskazane prosić p. Ministra Spraw Wewnętrznych, by wydał zadządzenia należytej ochrony pp. Ministrów i członków Rządu przed grubiańskim ośmieszaniem i deprecjonowaniem władzy zwłaszcza w teatrzykach, podczas gdy p. Prezydent zwróci stosowną uwagę reprezentantom prasy na najbliższej konferencji.

Koniec posiedzenia o godz. 1 m. 45 po południu.

†L. Skulski†

Załączniki

Wykaz:

1. Załącznika nr 1 brak.
2. Druk nr 1251. Sprawozdanie komisji skarbowo-budżetowej w sprawie zmiany ustawy z dnia 31 lipca 1919 r. (Dz.U.P. Nr 65 poz. 392) o przyznaniu dla cywilnych emerytowanych funkcjonariuszów państwowych, kolejowych, dla nauczycieli szkół powszechnych, średnich i wyższych, jak też dla wdów i sierot po nich, oraz księży emerytów nadzwyczajnego dodatku drożyznianego⁴¹.
3. Druk nr 1233. Sprawozdanie komisji zdrowia publicznego o wnioskach nagłych a) ks. Kaczyńskiego i tow. w sprawie ograniczenia sprzedaży spirytusu monopolowego dla celów leczniczych, przemysłowych i oświetlenia (Druk Nr 597); b) posła Moczydłowskiej i tow. w sprawie projektu ustawy o zupełnym zakazie wyrobu i sprzedaży napojów

⁴¹ Nie publikuje się. Druk Sejmu Ustawodawczego.

alkoholowych (Druk Nr 740); ks. Lutosławskiego i tow. o całkowitem zakazaniu w Rzeczypospolitej wyrobu i sprzedaży napojów alkoholowych (Druk Nr 774)⁴².

4. [Projekt] Rozporządzenia Ministra Poczt i Telegrafów o wprowadzeniu na ziemiach z walutą koronową taryfy pocztowej, telegraficznej i telefonicznej w markach polskich⁴³.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 9.

⁴² Nie publikuje się. Druk Sejmu Ustawodawczego. Zdjęto z porządku obrad.

⁴³ Nie publikuje się. Dz.U. 1920, nr 5, poz. 38. Rozporządzenie Ministra Poczt i Telegrafów o wprowadzeniu na ziemiach z walutą koronową taryfy pocztowej, telegraficznej i telefonicznej w markach polskich.

8

PROTOKÓŁ 3-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 10 stycznia 1920 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister W[yznań] R[eligijnych] i O[świecenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Pracy i O[pieki] S[połecznej]	p. Edward Peplowski
Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Przem[ysłu] i Handlu	p. dr Henryk Strassburger
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Zdrowia Publ[icznego]	p. dr Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzielnicy Pruski[ej]	p. Adam Poszwiński
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzielnicy Pruski[ej]	p. dr Roman Rybarski
Szef Sekcji w Prezydium Rady Min[istrów]	p. Edward Lechowicz
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Spraw Wewnętrznych	p. dr Stefan Iszkowski
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Skarbu	p. dr Kazimierz Zaczek
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Kolei Żelaznych	p. dr Ignacy Wróbel
Protokółuje:	p. dr Bronisław Hełczyński

Początek posiedzenia o godzinie 5 m. 15 po południu.

1. Przeciwno protokołowi 2-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 8 stycznia b.r. żaden z pp. Ministrów nie zgłosił sprzeciwu, wobec czego uznano go za przyjęty.

2. P. Minister Bartel oraz p. Szef Sekcji Wróbel referują sprawę objęcia zarządu kolejami na terenie Wolnego Miasta Gdańska przez władze polskie. W myśl traktatu Wersalskiego administracja temi kolejami winna przejść w ręce

władz polskich na podstawie zawrzeć się mającej konwencji między Polską, a Wolnym Miastem Gdańskiem. Chodzi o to, aby w okresie przejściowym między wejściem w życie traktatu a zawarciem wspomnianej konwencji Rząd polski mógł już objąć zarząd temi kolejami względnie uzyskać pewną ingerencję w sprawę tego zarządu. Chodzi również o ustalenie, która z władz naczelnych, a więc czy Ministerstwo Kolei Żelaznych, czy też Ministerstwo b. Dzielnicy Pruskiej winno przygotować się do ewentualnego przejścia kolejnictwa w tym okresie czasu na terenie Wolnego Miasta Gdańska.

Po dłuższej dyskusji postanowiono decyzję w tej ostatniej sprawie odroczyć do następnego posiedzenia Rady Ministrów, na którym zapadnie uchwała zasadnicza co do przejścia lub nie – przejmowania jeszcze zarządu kolejowego na terenie całej b. Dzielnicy Pruskiej przez Ministerstwo Kolei Żelaznych. Przyjęto natomiast wniosek Min. Kolei Żelaznych o podjęcie natychmiast przygotowawczych kroków w kierunku przejścia już w określonym powyżej czasie przejściowym zarządu kolejami na terenie Gdańska przez władze polskie. Wykonanie tej uchwały powierzono Min. Kolei Żelaznych w porozumieniu z Min. Spraw Zagranicznych, a ewentualnie i z Min. b. Dzielnicy Pruskiej, o ile by administracja kolejowa w tej dzielnicy miała i nadal pozostać w ręku tego Ministerstwa.

3. Po dłuższej dyskusji nad wnioskiem Min. Kolei Żelaznych w sprawie przyznania wyższych dodatków drożyznianych funkcjonariuszom kolejowym postanowiono odroczyć decyzję co do tego wniosku do następnego posiedzenia, na którym zostanie rozpatrzona ona łącznie ze sprawą podwyższenia wynagrodzenia wszelkich kategorii funkcjonariuszów państwowych, oraz wezwano p. Ministra Skarbu, by do tego czasu zajął wobec odnośnych wniosków, opracowanych przez Prezydium Rady Ministrów, określone stanowisko.

4. ^bZałącznik] N° 1.^b Przyjęto wniosek Min. Kolei Żelaznych w sprawie udzielenia gwarancji rządowej dla pożyczek Związków stowarzyszeń spółdzielczych na cele aprowizacji pracowników kolejowych do wysokości 36 milionów marek z tem, że Min. Kolei Żelaznych cofnie wszelkie inne swoje wnioski o pomoc finansową na cele aprowizacji kolejarzy oprócz wniosku o udzielenie kredytu 20 milionów marek dla utworzenia z funduszu obrotowego w celu zaopatrzenia kolejarzy w odzież i obuwie.

5. ^bZałącznik] N° 2.^b Przyjęto projekt instrukcji służbowej dla Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku z następującymi zmianami:

- a) w punkcie IV w ust. 1-ym słowa „Ministerstwa Spraw Zagranicznych” zastępuje się słowami „Prezydium Rady Ministrów”; drugi ustęp tego punktu otrzymuje brzmienie: „Urzędników, względnie funkcjonariuszów państwowych mianuje Prezydent Ministrów w porozumieniu z właściwym Ministrem”,
- b) punkt V otrzymuje brzmienie: „Władze centralne mogą wyjątkowo w razie potrzeby utrzymywać na terenie Gdańska swoje przedstawi-

cielstwa, względnie delegatów w każdym wypadku za zgodą Prezydenta Ministrów”,

- c) punkty VII i VIII łączy się w jeden punkt VII o następującym brzmieniu: „Urzędy, względnie delegacje wskazane w art. V winny Komisarzowi Generalnemu przedkładać do wglądu załatwienia wszelkich spraw na terenie Wolnego Miasta Gdańska. Komisarzowi Generalnemu służy prawo wstrzymania załatwienia, o czym powinien bezzwłocznie donieść Prezydentowi Ministrów do rozstrzygnięcia”,
- d) wstawia się punkt VIII o następującym brzmieniu: „Postanowienia art. VI i VII nie odnoszą się do tych działów administracji, które w myśl traktatu pokojowego, zawartego w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 r., po zawarciu konwencji między Rzeczpospolitą Polską a Wolnym Miastem Gdańskiem przejdą pod bezpośredni zarząd władz polskich”,
- e) ustęp drugi punktu XIII-go skreśla się.

Nadto upoważniono Prezydium Rady Ministrów do wprowadzenia pewnych zmian stylistycznych w powyższym projekcie.

6. P. Podsekretarz Stanu Wróblewski imieniem Prezydium Rady Ministrów cofa wniosek o udzielenie subwencji „Straży Kresowej”, ponieważ subwencja ta została już udzielona z kredytów, przyznanych Zarządowi Cywilnemu Ziem Wschodnich.

7. ^bZałącznik N° 3. ^b P. Minister Pełowski cofa projekt rozporządzenia Rady Ministrów o komisjach płac dla robót publicznych jako obecnie już nieaktualny.

8. ^bZałącznik N° 4. ^b Zatwierdzono statut zrzeszenia „Pomoc żołnierzowi”.

9. P. Prezydent Ministrów komunikuje, że zamierza co miesiąc urządzać konferencje z przedstawicielami prasy w celu informowania ich periodycznie o wynikach działalności Rządu i prosi pp. Ministrów, by zechcieli dostarczać Mu materiałów do tych konferencji w postaci wywiadów, które będzie od nich zbierał Naczelnik Wydziału Prasowego Prezydium Rady Ministrów.

P. Minister Bartel podnosi, że – jego zdaniem – byłoby wskazaniem, by raz na miesiąc pp. Ministrowie informowali się wzajemnie o wynikach działalności swoich Ministerstw i by tym krótkim sprawozdaniom bywało poświęcane jedno posiedzenie Rady Ministrów co miesiąc.

Wniosek ten przyjęto z tem, że nad sprawozdaniami temi będzie wszczy-nana dyskusja, i postanowiono odbyć jedno takie sprawozdawcze posiedzenie w następnym tygodniu

Koniec posiedzenia o godzinie 8 wieczorem.

Ł. Skulski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych] w sprawie udzielenia gwarancji rządowej dla pożyczek Związków Stowarzyszeń współdzielczych na cele aprowizacji pracowników kolejowych⁴⁴.
2. Instrukcja służbowa dla Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku.
3. [Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej] o uchwalnie rozporządzenia Rady Ministrów o komisjach płac dla robót publicznych⁴⁵.
4. Statut Zrzeszenia urzędników „Pomoc Żołnierzowi”⁴⁶.

°Załącznik do punktu 5 N° 2°

Instrukcja służbowa dla Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku

Instrukcja służbowa
dla Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku.

I.

Komisarz Generalny Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku jest jedynym reprezentantem pełnomocnym Rządu Polskiego na terenie Wolnego Miasta Gdańska.

II.

Zakres działania Komisarza Generalnego obejmuje całokształt agend i interesów Państwa Polskiego na terenie Wolnego Miasta Gdańska.

Komisarz Generalny czuwa nad tem, aby wszelkie uprawnienia przysługujące Państwu Polskiemu w obrębie Wolnego Miasta Gdańska były wykonane.

⁴⁴ Nie publikuje się. Ministerstwo wystąpiło z wnioskiem o udzielenie gwarancji rządowej na pożyczki dla Związków Stowarzyszeń współdzielczych pracowników kolejowych w kwocie 36 000 000 marek. Związki okręgowe Stowarzyszeń współdzielczych pracowników kolejowych powstały w Dyrekcji Krakowskiej, Warszawskiej, Radomskiej, Lwowskiej i Stanisławowskiej w celu zwalczania trudności aprowizacyjnych.

⁴⁵ Nie publikuje się. Wniosek wycofano.

⁴⁶ Nie publikuje się. Zrzeszenie urzędników „Pomoc Żołnierzowi” – organizacja apolityczna, zajmująca się działalnością społeczną „zmierzającą do niesienia ulgi i pomocy żołnierzom polskim, walczącym na frontach bojowych, oraz żołnierzom – ofiarom wojny, mianowicie: wziętym do niewoli, inwalidom, chorym i rekonwalescentom”. W statucie zawarto następujące pozycje: Nazwa cel i środki Zrzeszenia; Teren działalności i siedziba Zrzeszenia; Majątek Zrzeszenia; Skład Zrzeszenia; Koło Centralne i Koła Okręgowe; Zarząd Naczelny; Rada Nadzorcza; Walne Zebranie; Rozwiązanie Zrzeszenia.

III.

Komisarz Generalny podlega bezpośrednio Prezydentowi Ministrów.

IV.

Komisarzowi Generalnemu zostaje przydany potrzebny personel urzędniczy i pomocniczy, pozostający na etacie Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Urzędników, względnie funkcjonariuszów państwowych mianuje Prezydent Ministrów w porozumieniu z ^cwłaściwym^c Ministrem ^hSpraw Zagranicznych^h, jeżeli zaś chodzi o urzędników, względnie funkcjonariuszów, pozostających na służbie w Ministerstwach (Urzędach), Prezydent Ministrów, za zgodą odnośnego Ministra (Kierownika Urzędu).

Komisarzowi Generalnemu przysługuje wyłączne prawo przyjmowania do służby, względnie zwalniania ze służby wszystkich kontraktowych pracowników.

V.

Władze centralne mogą w razie potrzeby utrzymywać na terenie Gdańska swoje przedstawicielstwa, względnie delegatów.

VI.

Organy te pod względem służbowym i wewnętrznego zarządu podlegają właściwym władzom centralnym, wszelkie zaś sprawy na terenie Wolnego Miasta Gdańska załatwiają za wiadomością Komisarza Generalnego. Wobec władz i urzędów zagranicznych oraz władz i urzędów Wolnego Miasta Gdańska, występują organa te, także za pośrednictwem Komisarza Generalnego.

VII.

^eUrzędy, względnie delegacje wskazane w art. V. winny Komisarzowi Generalnemu przedkładać do ^awzględu^a projekty ze wszelkich zarządzeń, dotyczących spraw na terenie Wolnego Miasta Gdańska.

^hVIII.^h

Komisarzowi Generalnemu przysługuje prawo wstrzymania ogłoszenia lub wykonania takich zarządzeń, o czym powinien bezzwłocznie donieść Prezydentowi Ministrów do rozstrzygnięcia^e.

IX.

Wszystkie dotychczas istniejące na terenie Wolnego Miasta Gdańska polskie państwowe urzędy, względnie delegacje przechodzą pod bezpośredni zwierzchni nadzór Komisarza Generalnego, a postanowienia art. 6-go, 7-go i 8-go instrukcji będą się do nich stosowały z dniem objęcia przez Komisarza Generalnego urzędowania na terenie Wolnego Miasta Gdańska.

X.

Urzędy polskie, względnie delegacje, które dotychczas urzędowały na terenie Wolnego Miasta Gdańska, są obowiązane do przedstawienia Komisarzowi Generalnemu zamknięć rachunkowych oraz sprawozdań kasowych.

XI.

Koszta utrzymania przedstawicielstw, względnie delegatów władz centralnych obciążają budżet tych władz.

XII.

W braku osobnych organów własnych, władze centralne załatwiają sprawy swego resortu bezpośrednio przez Komisarza Generalnego.

XIII.

Komisarz Generalny dokonywa wydatków w granicach ustalonego budżetu.

Preliminarz budżetowy ułożony przez Komisarza Generalnego zatwierdza przed przedłożeniem go Ministerstwu Skarbu Prezydent Ministrów w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych.

XIV.

W korespondencji zewnętrznej Komisarza Generalnego będą wszystkie pisma zaopatrzone w godło Państwa Polskiego oraz napis: Komisarz Generalny Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku (Commissaire Général de la République Polonaise à Gdańsk).

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 9.

9

PROTOKÓŁ 4-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 12-ym stycznia 1920 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	p. dr Franciszek Bardel
Minister Aprowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Wyznań Religijnych i Oświec[enia] Publ[icznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Pracy i Opieki Społecznej	p. Edward Pepełowski
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	p. Władysław Seyda
Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Ministrów	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Zdrowia Publ[icznego]	p. dr Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzielnicy Pruskiej	p. Adam Poszwiński
Wiceminister Spraw Wojskowych	p. gen. ppor. Stefan Majewski
Szef Sztabu Generalnego	p. gen. ppor. Haller
Szef Sekcji w Prezydium Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Naczelnik Wydziału w Prezydium Rady Ministrów	p. dr Władysław Studziński
Protokółuje:	p. dr Juliusz Koppens

Początek posiedzenia o godz. 8 m. 35 wieczorem.

1. Protokół 3-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 10-ym stycznia b.r. uznano wobec niezgłoszenia przeciw niemu żadnego sprzeciwu za przyjęty.

2. ^bZałączniki N° 1 i 2. ^bRada Ministrów przyjęła większością głosów wniosek p. Ministra Kolei Żelaznych, aby „na podstawie art. 7-go Ustawy z dnia 1-go

sierpnia 1919 Dz.Pr.P. Nr 64, poz. 385 wyłączyć sprawowanie administracji kolejnictwa na ziemiach b. Dzielnicy Pruskiej spod kompetencji Min. b. Dzielnicy Pruskiej, określonej w art. 6b. wyżej powołanej ustawy i poddać administrację tę pod bezpośrednie kierownictwo Min. Kolei Żelaznych, – Oddanie i odbiór kolei na ziemiach b. Dzielnicy Pruskiej nastąpi na podstawie porozumienia się interesowanych Ministerstw”. Odrzucono wniosek p. Ministra b. Dzielnicy Pruskiej, aby dla podniesienia sprawności kolei stworzyć centralne urzędy dla całej Polski pod kierownictwem Min. Kolei Żelaznych, centralizujące te gałęzie administracji, które dla sprawności kolei są rozstrzygające, a więc: 1) gospodarkę wagonową przez stworzenie centralnego urzędu wagonowego na wzór Hauptwagenamt w Berlinie dysponującego wagonami na całą Polskę, 2) gospodarkę parowozową przez stworzenie podobnego urzędu, który by gwarantował podział i odpowiednie wyzyskanie parowozów, 3) gospodarkę warsztatową i parowozowni przez odpowiednią umowę, umożliwiającą reperację parowozów i wagonów jednej dzielnicy w warsztatach innej dzielnicy i 4) gospodarkę zasobową przez utworzenie centralnego Wydziału, który by dla całej Polski zakupywał zasoby, dysponował nimi i przydzielał je na poszczególne dyrekcje, a dla przygotowania i wykonania tak rozumianej, nie naruszającej odrębności administracji aby powołać komisję pod przewodnictwem p. Ministra Kolei Żelaznych, która w porozumieniu z decernentami Dyrekcji Kolejowej Poznańskiej opracowałaby projekt utworzenia wspomnianych urzędów.

Przyjęto wniosek p. Ministra Seydy stworzenia komisji dla opracowania jednolitych przepisów dla kolejnictwa całej Polski celem przygotowania w ten sposób jego ujednostajnienia.

3. Rada Ministrów przyjęła zasady wyrażone we wniosku p. Ministra Skarbu, dotyczącym poruczenia mu przedłożenia w porozumieniu z wszystkimi Ministerstwami najdalej do końca lutego b.r. projektu ustawy dotyczącej regulacji i unifikacji płac, diet, kosztów podróży i innych należytości ubocznych urzędników i funkcjonariuszy państwowych, a w szczególności zasady co do wzmożenia wydajności pracy i wykonania kontroli nad uproszczeniem administracji co do redukcji sił, – tymczasowo zaś uchwaliła przyznać, począwszy od 1-go stycznia, wszystkim tym osobom miesięczny nadzwyczajny dodatek drożyzniany. Dalszą dyskusję nad szczegółami wniosku odłożono do następnego posiedzenia.

Na tem posiedzenie zakończono o godz. 12 m. 10 w nocy.

†L. Skulski†

Załączniki

Wykaz:

1. [Decyzja Rady Ministrów w sprawie wyłączenia administracji kolejnictwa na ziemiach b. Dzielnicy Pruskiej spod kompetencji Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej i poddanie jej zwierzchnictwu Ministerstwa Kolei Żelaznych].
2. Stanowisko [i przyjęty wniosek] Ministra byłej dzielnicy pruskiej wobec postawionego przez Ministra Kolei Żelaznych żądania bezzwłocznego oddania kolei na obszarach byłego zaboru pruskiego pod Centralny Zarząd w Warszawie.

°Załącznik do punktu 2. N° 1°

[Decyzja Rady Ministrów w sprawie wyłączenia administracji kolejnictwa na ziemiach b. Dzielnicy Pruskiej spod kompetencji Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej i poddanie jej zwierzchnictwu Ministerstwa Kolei Żelaznych]

Na podstawie art. 7 ustawy z dnia 1 sierpnia 1919 r. No 385 dz.p.p. Rada Ministrów na posiedzeniu dnia 12 stycznia 1920 r. postanowiła:

Wyłączyć sprawowanie administracji kolejnictwa na ziemiach polskich b. Dzielnicy Pruskiej spod kompetencji Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej, określonej w art. 6.b) wyż. powołanej ustawy i poddać administrację tę pod bezpośrednie kierownictwo Ministerstwa Kolei Żelaznych w Warszawie.

Oddanie i odbiór kolei na ziemiach b. Dzielnicy Pruskiej nastąpi ^hw sposób i w terminie oznaczonym^h na podstawie porozumienia się interesowanych ministerstw.

°Załącznik do punktu 2. N° 2°

Stanowisko [i przyjęty wniosek] Ministra byłej dzielnicy pruskiej wobec postawionego przez Ministra Kolei Żelaznych żądania bezzwłocznego oddania kolei na obszarach byłego zaboru pruskiego pod Centralny Zarząd w Warszawie

St a n o w i s k o

Ministra byłej dzielnicy pruskiej wobec postawionego przez Ministra Kolei Żelaznych żądania bezzwłocznego oddania kolei na obszarach byłego zaboru pruskiego pod Centralny Zarząd w Warszawie.

Przedstawiciele Ministra Kolei Żelaznych postawili na konferencji z dnia 7 t.m. żądania dążące do natychmiastowego zupełnego scentralizowania zarządu

kolejowego, motywując to potrzebą zwiększenia sprawności kolei na obszarach Rzeczypospolitej Polskiej. Minister byłej dzielnicy pruskiej odpowiada na żądania te następująco:

Dnia 14 października 1919 odbyła się w Ministerstwie Kolei Żelaznych w Warszawie pod przewodnictwem b. kierownika Ministerstwa p. Eberhardta z współudziałem Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej konferencja, na której omawiana była kwestia rozdziału kompetencji w sprawach kolejowych b. dzielnicy pruskiej między Ministerstwem Kolei Żelaznych a Ministerstwem B. Dzielnicy Pruskiej. Ustawą z dnia 1 VIII 1919 sprawy kolejowe b. dzielnicy pruskiej zostały bowiem przyłączone do kompetencji Ministerstwa B. Dzielnicy Pruskiej. Uwzględniając jednak konieczność ściślejszego kontaktu z Ministerstwem Kolei Żel. w sprawach kolejowych, Ministerstwo B.Dz.Pr. przedłożyło na wspomnianej konferencji zestawienie rozdziału kompetencji dotyczących spraw kolejowych między obu Ministerstwami. Na rozdział ten b. kierownik Ministerstwa Kol. Żel. p. Eberhardt w zasadzie się zgodził, jak to wówczas kilkakrotnie oświadczył, a tylko co do pewnych szczegółów i rozprawienia poszczególnych punktów proponował specjalną konferencję, która jednak dotychczas się nie odbyła. Rozdział tej kompetencji w ten sposób jest przewidziany, jak to zresztą z załączonego wyniku zestawienia, że w sprawach dotyczących sprawnego funkcjonowania aparatu kolejowego odpowiedni kontakt będzie zachowany i nie zachodzi najmniejsza obawa, aby do czasu spolszczenia kolei b.dz.pr. i przygotowania odpowiednio tej gałęzi administracji do przejęcia jej przez Ministerstwo Kolei Żelaznych sprawność kolei miała na tem cośkolwiek ucierpieć.

Drogę wytkniętą przez uchwały owej konferencji odbytej przed nieledwie trzema miesiącami Ministerstwo Kolei Żel. po zmianie swego kierownika nagle uznało za nieodpowiednią i uważa, że tylko centralizacja zarządu w Warszawie może sprawność kolei podnieść. Stanowisko to byłoby tylko wtenczas uzasadnione, gdyby po pierwsze historyczny rozwój kolejnictwa w państwach posiadających od dziesiątek lat własne koleje nas był nauczył, że tylko centralizacją zarządu można sprawność kolei podnieść, i gdyby po drugie już dotąd Min. Kol. Żel. w Warszawie scentralizowane koleje Małopolski i Kongresówki sprawniej funkcjonowały od kolei b. dzieln. pr. Co do pierwszego punktu to trzeba zaznaczyć, że tak w Rzeszy Niemieckiej jak w b. Austrii, a także i w Anglii, w Ameryce i we Francji nie ma nigdzie centralnej administracji kolejowej – wszędzie jest kilka odrębnych administracji, które przez utrzymywanie odpowiedniego kontaktu i odpowiednie porozumiewanie się, czy to co do instrukcji służbowych, czy to co do przepisów organizacyjnych lub co do urządzeń wspólnych dla wszystkich administracji umiały sprawność kolei utrzymać na wysokości zadania. A jeżeli dzisiaj Rzesza Niemiecka stoi przed centralizacją administracji wszystkich kolei niemieckich, to nie czyni tego dla poprawienia sprawności, lecz li tylko ze względów politycznych i finansowych.

Co do drugiego punktu, to ogólnie jest wiadomem, że sprawność kolei w Małopolsce, a tem więcej w Kongresówce, pozostawia tak wiele do życzenia, tyle przedstawia braków wymagających gwałtownego ulepszenia, że o lepszym funkcjonowaniu kolei w tych dzielnicach Polski aniżeli w dzielnicy naszej chyba mowy być nie może. Przeciwnie, ponieważ tutejsza administracja opiera się na organizacji pruskiej kolei, która bezsprzecznie była lepszą od austriackiej, nie mówiąc już wcale o rosyjskiej, udowodnić da się łatwo, że koleje tutejsze przy jako tako równych warunkach taborowych, zasobowych i personalnych sprawniej funkcjonować muszą. Że sprawność ta nieraz i u nas pozostawiała do życzenia, to są temu winne wyżej przytoczone warunki, które w Ministerstwie Kol. Żel. niestety tak dalece zostają zapoznavane, że np. jeden z przedstawicieli Ministerstwa Kol. Żel. na konferencji z dnia 7 t.m. monitował zapowolne polszczenie kolei twierdząc, że jeszcze jest u nas 80% niemieckich pracowników kolejowych, podczas gdy taki procent mniej więcej zastaliśmy przy odbieraniu kolei od Niemców, obecnie zaś stosunek przedstawia się 66% Polaków do 33% Niemców, a za jakieś dwa do trzech miesięcy przedstawiać się będzie około 80% Polaków do 20% Niemców. Że szybkie to polszczenie kolei, które ze względów politycznych jest absolutnie koniecznem, wpływać musi ujemnie na jej sprawność, jest jasne. Nie zmieni tego jednak w niczem centralizacja zarządu.

Nie zapoznaje się bynajmniej, że zjednoczenie zarządu kolei w jednym ręku na całe państwo może, gdy są po temu odpowiednie warunki, sprawność kolei podnieść. Jeżeli są na całym obszarze państwa żywotne skonsolidowane w sobie urzędnicy z dobrze wyszkolonym aparatem urzędniczym, wtenczas dadzą się koleje szybko bez strać i zastoju zjednoczyć. Ale w Polsce, gdzie w każdym z trzech zaborów są zupełnie odrębne urzędnicy kolejowe, gdzie w b. zaborze pr. polszczenie kolei i brak wykwalifikowanych urzędników znających ustrój administracji tutejszej niezmiernie przedstawia trudności, gdzie w b. zaborze rosyjskim braki wszelkich przepisów i instrukcji utrudniają niesłychanie zarządzanie kolejami, gdzie wreszcie w Ministerstwie Kol. Żel. w Warszawie organizacja administracyjna jeszcze wcale nie jest ukończona, a Ministerstwo dopiero niedawno zaczęło opracowywać ogólne przepisy ruchowe, byłoby oddanie kolei b.dz.pr. pod centralny zarząd w Warszawie dla sprawności tychże kolei wprost szkodliwe.

Szkoda byłaby tym większa, że obecnie w Ministerstwie kol. żel. w Warszawie nie zasiadają wcale funkcjonariusze, którzy by na mocy długoletniego doświadczenia fachowego, dającego jedynie możność wniknięcia w tajniki organizacji, obeznani byli ze systemem administracyjnym pruskim, lecz bez wyjątku męzowie, którzy tego systemu albo wcale nie znają, albo nabyli o nim wyobrażenie tylko z teoretycznych studi, lub z krótkiego przejściowego tutaj pobytu. Chyba nie może co do tego być dwóch zdań, że tak skomplikowanym aparatem jak kolej, mogą tylko zarządzać ludzie, którzy ten aparat dokładnie znają. A więc

Ministerstwo Kol. Żel., chcąc ze znajomością rzeczy rządzić kolejami byłego zaboru pruskiego, musiałyby do każdej sekcji przydzielić urzędnika dokładnie obeznanego z tutejszym systemem administracyjnym. Tych urzędników nie jest w stanie dostarczyć była dzielnica pr. Nawet dzisiejszy Departament Kolei Żelaznych w Poznaniu obsadzony jest przeważnie przez byłych funkcjonariuszy kolejowych z Małopolski, którzy będąc tu w Poznaniu na miejscu w ścisłym kontakcie z Dyrekcją i tutejszym systemem tylko w ten sposób mogą podołać swemu zadaniu, a z czasem dokładnie w tutejsze stosunki się wpracować. Przeniesienie więc tego Departamentu do Warszawy chybiłoby celu i musiałyby wywołać zamieszanie, które by się bardzo silnie odbiło na sprawności kolei. Ażeby sobie uprzytomnić następstwa, jakie by z tego rodzaju administracji wynikły, potrzeba tylko wskazać na to, jak by wyglądała centralizacja zarządu kolejami Małopolski, gdyby w Ministerstwie w Warszawie nie urzędowali liczni funkcjonariusze z Małopolski obeznani dokładnie z austriackim systemem administracyjnym. Co się tyczy mianowania specjalnego podsekretarza stanu dla spraw kolejowych b.dz.pr., to należy zauważyć, że miałyby to mianowanie dla tutejszego kolejnictwa tylko wtedy jakąś korzyść, gdyby można, jak to już wyżej zaznaczono, przydzielić do każdej sekcji Ministerstwa odpowiednich urzędników, obznajmionych z tutejszymi stosunkami, a o tem na razie mowy nie ma. Sam jeden podsekretarz stanu nie jest w stanie, wszystkich spraw należycie ani ocenić, ani opracować, nie mając odpowiedniej pomocy.

Oprócz tych względów natury fachowej przemawiają także rozmaite względy ogólnopolityczne przeciwko natychmiastowej centralizacji. Jako najważniejsze uważać trzeba kwestię gospodarczą, plebiscytową i socjalną, które w kilku słowach muszą być poruszone.

Utworzenie Ministerstwa dla b.dz.pr. było spowodowane w pierwszej linii odmiennością stosunków gospodarczych w tutejszej dzielnicy. Kolej jest z tymi stosunkami jak naściślej połączoną. Potrzeba tylko wymienić taryfy z jednej strony, a z drugiej strony odrębność płac dla pracowników kolejowych. Dalej tak ważną w dzisiejszych czasach dla całego kraju gospodarkę aprowizacyjną, na którą by utraciło Ministerstwo b.dz.pr. wpływ decydujący, nie mając wpływu na administrację kolejową. Zdawali sobie z tego sprawę twórcy ustawy z dnia 1.8.1919 i dlatego włączyli kolej do kompetencji Ministerstwa dla b.dz.pr. Jeżeli się teraz zrobi wyłom i kolej z tej kompetencji się wyjmie, to utrudni się w wysokim stopniu Ministerstwu b.dz.pr. spełnienie zadań jego.

W sprawie zbliżających się plebiscytów przedstawia oddanie kolei tutejszych pod centralny zarząd w Warszawie poważne niebezpieczeństwo. W krajach plebiscytowych Niemcy starają się straszyć ludność tamtejszą, że z chwilą objęcia tych ziem przez zarząd centralny w Warszawie, ludność tamtejsza przy zarządzie kraju nie będzie należycie uwzględniona, bo dotychczasowy system administracyjny, do którego są przyzwyczajeni i w którym są wyszkoleni, od razu

się zmieni. Faktem też jest, że obawy takie między ludnością tamtejszą panują. Tego momentu psychicznego, bez względu na to, czy jest uzasadnionym lub nie, przeoczać nam w czasach obecnych nie wolno.

Że dotąd tutejsza dzielnica została uchowana przed elementami ultraradykalnemi, tak niebezpiecznemi dla przyszłego rozwoju budującej się dopiero państwowości, zawdzięczamy przede wszystkim odrębnej administracji kolejowej. W byłym zaborze rosyjskim niektóre koła właśnie dlatego życzą sobie centralizacji, że spodziewają się w ten sposób mieć możliwość przeniesienia ultraradykalizmu do nas.

Ze względu na to, że przeciwko natychmiastowemu scentralizowaniu zarządu kolejami przemawia tak wiele poważnych względów, nie może Minister b.dz.pr. przyjąć na siebie odpowiedzialności i przychylić się do powyższego żądania, – żądania które, jak z ubolewaniem trzeba zaznaczyć, zostało stawione bez wyczerpującego poprzedniego zbadania i poznania warunków i urzędzeń miejscowych i bez poprzedniego skomunikowania się z władzami tutejszemi.

[...] ⁴⁷

[Wniosek przyjęty]

Dla przygotowania i wykonania tak zrozumianej centralizacji, nienaruszającej odrębnej administracji, musiałaby powstać komisja pod przewodnictwem Ministra Kolei Żelaznych, która by tutaj na miejscu w porozumieniu z odnośnemi decernentami Dyrekcji Kolejowej sprawę w zasadach z uwzględnieniem tutejszych stosunków opracowała. Ostateczne wykończenie mogłoby potem – ewentualnie po porozumieniu się z Dyrekcjami Małopolski i Kongresówki – nastąpić w Warszawie.

Oprócz tej komisji, której rezultat pracy już po niewielu tygodniach mógłby wejść w życie, zalecałoby się już teraz stworzenie odpowiedniej komisji składającej się z wyższych długoletnich funkcjonariuszów ze wszystkich trzech zaborów pod przewodnictwem Ministra Kolei Żelaznych, która by bezzwłocznie przystąpiła do opracowania jednolitych przepisów i w ten sposób zaczęła przygotowywać tak ujednostajnienie polskiego kolejnictwa, jak przejęcie go pod jeden centralny zarząd.

Poznań, dnia 10. stycznia 1920.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 9.

⁴⁷ Tego fragmentu nie drukuje się. Jest to wniosek ministra, odrzucony przez Radę Ministrów, ale zawarty w protokole.

10

PROTOKÓŁ 5 posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 stycznia 1920 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Wojskowych	p. gen.-por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Franciszek Bardel
Minister Robót Publicznych	p. Antoni Olszewski
Minister Kolei Żelaznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Poczty i Telegrafów	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Apropowacji	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Pracy i Opieki Społecznej	p. Stanisław Śliwiński
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	p. Edward Pełowski
Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Ministrów	p. dr Władysław Seyda
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia Publicznego:	
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej	p. dr Władysław Wróblewski
Wice-Minister Spraw Wojskowych	
Szef Sekcji w Prezydium Rady Ministrów	p. dr Witold Chodźko
Szef Sekcji w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych	p. Adam Poszwiński
Szef Sekcji w Ministerstwie Kolei Żelaznych	p. gen.-ppor. Stefan Majewski
Naczelnik Wydziału w Prezydium Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Protokółuje:	p. dr Stefan Iszkowski
	p. Leopold Starzewski
	p. dr Władysław Studziński
	p. dr Bronisław Hełczyński

Początek posiedzenia o godz. 5 min. 15 po poł.

1. Przeciwno protokołowi z 4-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 12-go stycznia b.r. żaden z p.p. Ministrów nie podniósł sprzeciwu, wobec czego uznano go za przyjęty.

2. W poruszonyj przez p. Ministra Kędziora sprawie strajku pracowników żegluga państwowej postanowiono ze względu na brak ogólno-państwowego znaczenia tego strajku nie decydować jej na Radzie Ministrów, lecz pozostawić jej załatwienie Min. Robót Publicznych w porozumieniu z Min. Skarbu.

3. ^bZałącznik] N° 1.^b Przyjęto projekt ustawy w przedmiocie dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej i upoważniono p. Ministra Skarbu do wniesienia go do Sejmu.

4. ^bZałącznik] N° 2.^b Przyjęto wnioski nagły Min. Skarbu w sprawie ustanowienia w Małopolsce komisarzy dla strzeżenia granic przed przemycaaniem towarów, a w szczególności niestemplowanych koron.

5. P. Podsekretarz Stanu Chodźko zapytuje, czy uchwałę Sejmu z dnia 14-go stycznia b.r. w sprawie zwalczania chorób zakaźnych, a zwłaszcza duru plamistego, która w swej pierwszej części ma charakter ustawy, a w drugiej charakter rezolucji, należy uważać za uchwałę, czy też ustawę.

Wyjaśniono, że uchwała ta w każdym razie nie jest ustawą i z tego względu nie będzie ogłoszona w Dzienniku Ustaw. Natomiast winna ona, tak jak i inne uchwały Sejmu, wyrażające jego wolę, w miarę możliwości być wykonane. W tym celu winno Min. Zdrowia Publicznego w porozumieniu z Państwowym Urzędem do Spraw J.U.R. zgłosić na najbliższe posiedzenie Rady Ministrów konkretne wnioski.

W związku z tą sprawą p. Prezydent Ministrów oświadczył, iż zwróci się do p. Marszałka z prośbą, by nie dopuścił do zapadania tego rodzaju uchwał organizacyjnych bez porozumienia z Rządem i bez dania mu możliwości zajęcia wobec niego stanowiska.

6. ^bZałączniki] N° 3 i 3a.^b Przystąpiono do rozważenia sprawy podwyższenia płac urzędników i funkcjonariuszy państwowych. Na wstępie odczytano uchwałę Sejmu Ustawodawczego z dnia 9-go stycznia b.r. oraz Komisji Prawniczej Sejmu z dnia 15-go stycznia b.r. w sprawie poprawy bytu pracowników państwowych.

Następnie po bardzo długiej i wyczerpującej dyskusji powzięła Rada Ministrów w tej sprawie następujące uchwały:

„1) Przeprowadzenie unifikacji i regulacji uposażeń urzędników i funkcjonariuszy państwowych na całym terenie Państwa Polskiego możliwe jest dopiero z chwilą uregulowania stosunków walutowych.

Ze względu jednak na doniosłość tego zadania i potrzebę jak najszybszego przeprowadzenia tej sprawy Rada Ministrów porucza Ministrowi Skarbu, by po porozumieniu się ze wszystkimi Ministerstwami przedłożył najdalej do końca lutego r.b. projekt ustawy, dotyczącej definitywnej regulacji i unifikacji płac, diet, kosztów podróży i innych należności ubocznych wspomnianych pracowników państwowych.

2) Aż do zrealizowania wymienionej pod 1) regulacji i unifikacji, przyznaje się począwszy od 1-go stycznia b.r. wszystkim urzędnikom i funkcjonariuszom państwowym, nauczycielom szkół powszechnych, państwowych szkół średnich

i szkół wyższych nadzwyczajny dodatek drożyzniany miesięczny w następujących procentach od pełnych miesięcznych uposażeń:

Przy miesięcznych poborach w markach	Wymiar miesięcznego zasiłku drożyznianego w markach				
	Dla niezonatych i niezamężnych, dla żonatych i zamężn. bezdzietnych, o ile oboje pobierają uposażenie ze skarbu państwa, oraz dla zamężnych, o ile ich mężowie jako osoby wojskowe otrzymują w myśl ustawy z 12/6.19 r. dodatki na żonę i dzieci.	Dla żonatych i zamężnych, bezdzietnych lub z jednym dzieckiem, dla wdowców i wdów z dwojgiem dzieci.	Dla żonatych lub zamężnych z dwojgiem dzieci, dla wdowców lub wdów z trojgiem dzieci.	Dla żonatych lub zamężnych z trojgiem dzieci, dla wdowców i wdów z czworgiem dzieci	Dla żonatych i zamężnych z czworgiem lub więcej dzieci, dla wdowców i wdów z pięciorg. i więcej dzieci.
Do 1000 mk włącznie	55%	75%	85%	95%	100%
Ponad 1000 mk	50%	70%	80%	90%	100%

Dla ustalenia wysokości dodatku bierze się pod uwagę ilość dzieci nieletnich i niezarabiających, a będących na utrzymaniu rodziców (do 18 roku włącznie), a jeśli chodzi o dzieci, będące jeszcze w zakładach naukowych aż do ukończenia studiów, nie dalej jednak, niż do 24 roku życia włącznie.

Powyższy nadzwyczajny dodatek drożyzniany przyznaje się, z tym zastrzeżeniem, iż wymiar jego nie przesądza wysokości uposażeń przy zamierzonej według punktu 1) ich definitywnej regulacji.

Dodatek ten nie przysługuje pracownikom kontraktowym, którym może być podwyższone pobierane przez nich wynagrodzenie umowne tylko w wyjątkowych wypadkach za uprzednią zgodą Min. Skarbu w drodze rewizji zawartej z nimi umowy. Ministerstwa i Urzędy, mające pracowników kontraktowych, których płaca nie jest stosunkowo wyższa od uposażenia urzędników etatowych, mogą zastosować podwyżki w granicach powyższej uchwały za zgodą Min. Skarbu.

Równocześnie znosi się nadzwyczajny dodatek drożyzniany kwartalny, wypłacany dotąd urzędnikom na terenie b. zaboru austriackiego.

7. ^bZałącznik] N° 4. ^bPo dłuższej dyskusji nad wnioskiem Min. Kolei Żelaznych w sprawie przyznania dodatku drożyznianego dla pracowników

kolejowych postanowiono przyznać im ten dodatek w tej samej wysokości i na tych samych zasadach, co dla urzędników i funkcjonariuszy państwowych w ogólności.

8. ^bZałącznik N° 5.^b Przyjęto wniosek Min. Spraw Wojskowych postawiony w porozumieniu z Min. Skarbu w sprawie przyznania dodatków drożyznianych osobom wojskowym z następującymi zmianami:

a) do punktu II, 2) dodaje się zdanie: „osoby wojskowe wymienione w punkcie II, 1) i 2), o ile ich żony jako funkcjonariuszki państwowe pobierają uposażenie ze Skarbu Państwa, otrzymują nadal dodatek na utrzymanie żon w wysokości ustalonej ustawą z 12/VI 1919 r.⁴⁸ tj. w wysokości 200 mk względnie 120 mk. Obecna podwyżka nie ma do nich zastosowania”.

b) w punkcie IV skreśla się ostatnie zdanie.

9. Z czysto finansowych części powyższych uchwał polecono Min. Skarbu opracować odpowiednie projekty ustaw i przedłożyć je do uchwalenia Sejmowi.

10. Rada Ministrów przyjęła do wiadomości oświadczenie p. Ministra Apropowizacji, że deputaty dla urzędników i funkcjonariuszy państwowych będą w przyszłości regularnie dostarczane, że jednak powiększenie ich na razie jest niemożliwe. Nadto przyjęto do wiadomości jego oświadczenie, złożone w porozumieniu z p.p. Ministrami Spraw Wojskowych i Skarbu, że deputaty dla osób wojskowych, nie znajdujących się na froncie, będą zrównane z deputatami, wydawanymi urzędnikom i funkcjonariuszom państwowym.

11. Rada Ministrów przyjęła oświadczenie p. Ministra Skarbu, iż godzi się on na to, aby przy rozdzielaniu remuneracji z kredytów, przewidzianych na ten cel w budżecie, uwzględniać przede wszystkim urzędników, zajmujących kierownicze stanowiska, którzy swą gorliwością i znacznym przekraczaniem godzin urzędowych zasługują na wyróżnienie, udzielając im, wydatniejszych remuneracji. O ile by wydatki z tem połączone przekraczały przewidziane na ten cel w budżecie kredyty, należy wystąpić do Min. Skarbu z odpowiednio umotywowanym wnioskiem o kredyt dodatkowy.

12. ^bZałączniki N° 3 i 6.^b W sprawie ustalenia godzin urzędowych i redukcji sił Rada Ministrów powzięła na wniosek Min. Skarbu następującą uchwałę:

„Znaczne podniesienie uposażeń urzędników i funkcjonariuszy państwowych nakłada na Skarb Państwa nadmierny ciężar, który musi być zrównoważony uproszczeniem administracji, wzmożoną wydajnością pracy, należytem wykorzystaniem sił i złączoną z tem bezwzględną ich redukcją, co odpowiada rezolucji sejmowej z dnia 28 lipca 1919 r.

W tym celu ustala się dla urzędników jako minimum pracy 7 godzin dziennie, nie wyłączając soboty, z tem, że wypełnienie tego minimum nie uwalnia w razie

⁴⁸ Zob. Dz.Pr.P.P. 1919, nr 47, poz. 322.

wymogów służby od bezwzględnego obowiązku pracy i poza temi godzinami urzędowymi bez osobnego wynagrodzenia. Tem samem wszelkie dodatkowe zajęcia zarobkowe w zasadzie są wykluczone i mogą być dozwolane przez władzę przełożoną tylko w zupełnie wyjątkowych wypadkach.

W dalszej konsekwencji tego zabrania się bezwarunkowo łączenia dwóch uposażeń normalnych (etatowych) ze Skarbu Państwa przy piastowaniu dwóch odrębnych posad państwowych.

Celem dokonania kontroli nad uproszczeniem administracji, nad należytem wykorzystaniem sił urzędniczych i celem przeprowadzenia ich redukcji, utworzy Prezydium Rady Ministrów przy współudziale Ministerstwa Skarbu specjalny organ urzędowy, którego wszelkie w tym względzie zarządzenia, wydane po uprzednim zawiadomieniu Ministra resortowego, mieć będą moc decydującą, a uchylone będą mogły być jedynie uchwałą Rady Ministrów.

Prezydium Rady Ministrów przedłoży projekt organizacji powyższej kontroli Panu Prezydentowi Ministrów, do dni 6-ciu, a aż do chwili wprowadzenia tego projektu w życie wstrzymuje się jakiegokolwiek nowe angażowanie sił nieetatowych, siły zaś etatowe mogą być przyjmowane jedynie w ramach ustalonego z Ministerstwem Skarbu na obecny okres budżetowy etatu personalnego”.

13. ^bZałącznik] N° 7.^b W związku z powyższą uchwałą przyjęto opracowany przez Prezydium Rady Ministrów projekt instrukcji w sprawie godzin urzędowych z następującymi zmianami:

- a) punkty 2) i 3) skreśla się;
- b) w punkcie 4) skreśla się słowa: „od 9 rano do 1 po poł.”
- c) w punkcie 5) słowa: „6 godzin” zastępuje się słowami: „4 godziny”, a słowa „w dniu następnym” skreśla się;
- d) punkt 6) skreśla się.

14. ^bZałącznik] N° 6.^b Przyjęto do wiadomości treść okólnika Pana Prezydenta Ministrów w sprawie redukcji sił urzędniczych.

15. ^bZałącznik] N° 8.^b Przyjęto projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie diet i kosztów podróży dla funkcjonariuszy państwowych na terytorium b. zaboru rosyjskiego z następującymi zmianami:

- a) w punkcie I słowa „pierwszego dnia miesiąca, następującego po niniejszej uchwale” zastępuje się słowami „dnia pierwszego stycznia 1920 r.”; podobną zmianę wprowadza się do punktu XII.
- b) w tymże punkcie 2) a) dodaje się słowa „dla funkcjonariusza względnie dla jego żony i dzieci”, a punkcie 2) c) słowa „przewóz mebli” zastępuje się słowami „pokrycie kosztów przenosin”.
- c) w punkcie II wysokość diet określa się w następujący sposób: dla urzędników kategorii płacy I – 125 mk dziennie, II – 100 mk, III – 85 mk, IV – 75 mk, V – 65 mk, VI – 55 mk, VII – 50 mk, VIII – 45 mk, IX – 40 mk, X – 35 mk, XI – 35 mk. W tymże punkcie wstawia się

zdanie: „dla żony funkcjonariusza przyznaje się diety w wysokości 75%, zaś dla dzieci jego w wysokości 50% powyższego wymiaru”.

d) W punkcie IV ostatnie zdanie skreśla się.

e) W punkcie VII słowa: „przewóz mebli” zastępuje się słowami: „przenosiny”.

f) Ostatnie zdanie punktu IX wyodrębnia się w punkt X, przy czym słowo: „tym” skreśla się.

Koniec posiedzenia o godz. 11 min. 10 wiecz.

Ł. Skulski^f

Załączniki

Wykaz:

1. [Pismo Ministra Skarbu] w sprawie przedłożenia rządowego w przedmiocie dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej. Projekt ustawy w przedmiocie dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej⁴⁹.
2. [Wniosek Ministra Skarbu w sprawie ustanowienia w Małopolsce komisarzy dla strzeżenia granic przed przemycaaniem towarów, a w szczególności niestemplowanych koron].
3. Wniosek [Ministra Skarbu] w sprawie zwiększenia uposażeń urzędników i funkcjonariuszy państwowych.
- 3a. [Pismo Marszałka Sejmu Ustawodawczego Rzeczypospolitej Polskiej Wojciecha Trąpczyńskiego do rządu w sprawie poparcia i zasilenia finansowego istniejących względnie założyć się mających gospodarczych związków pracowników państwowych czynnych i emerytowanych].
4. Wniosek [Ministerstwa Kolei Żelaznych] w sprawie przyznania dalszego zasiłku drożyznianego dla pracowników kolejowych.
5. [Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie przyznania dodatków drożyznianych osobom wojskowym].
6. [Pismo Prezydenta Ministrów] do wszystkich pp. Ministrów i Naczelników Urzędów Centralnych w sprawie redukcji sił urzędniczych].
7. [Wniosek Prezydium Rady Ministrów na Radę Ministrów oraz projekt instrukcji w sprawie ustalenia godzin urzędowych w biurach i urzędach państwowych wraz z motywami projektu].
8. [Projekt rozporządzenia Rady Ministrów] w przedmiocie diet i kosztów podróży dla funkcjonariuszy państwowych na terytorium b. zaboru rosyjskiego⁵⁰.

⁴⁹ Nie publikuje się. Następstwem były kolejne ustawy: Ustawa z dnia 13 lutego 1920 r. w przedmiocie dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej, Dz.U. 1920, nr 17, poz. 85; Ustawa z dnia 26 marca 1920 r. w przedmiocie uzupełnienia ustawy z dnia 13 lutego 1920 r. dotyczącej dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej, Dz.U. 1920, nr 31, poz. 179; Ustawa z dnia 30 kwietnia 1920 r. w przedmiocie dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej, Dz.U. 1920, nr 38, poz. 217.

⁵⁰ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 stycznia 1920 r. w sprawie diet i kosztów podróży funkcjonariuszy państwowych na terytorium b. zaboru rosyjskiego, Dz.U. 1920, nr 74, poz. 507. Rozporządzenie zmodyfikowane i poszerzone w stosunku do projektu.

[Wniosek Ministra Skarbu w sprawie ustanowienia w Małopolsce komisarzy dla strzeżenia granic przed przemycaniem towarów, a w szczególności niestemplowanych koron]

MINISTERSTWO SKARBU
N° 2191/VII.

Warszawa, dn. 9 stycznia 1920 r.
O d p i s.

Wniosek na Radę Ministrów.

Mająca nastąpić w najbliższej przyszłości wymiana koron na marki wymaga jak najściślejszego zamknięcia granic celem ochrony przed napływem niestemplowanych koron z państw ościennych w szczególności z Rumunii, Czecho-Słowacji, Niemieckiej Austrii i Węgier.

W tym celu należy zaostrzyć kontrolę wykonywaną na zasadzie Ustaw z dnia 11 marca 1919, Dziennika Praw Państwa Nr 24 poz. 237 w przedmiocie czasowego zakazu przywozu znaków pieniężnych w walucie austriacko-węgierskiej, niemieckiej i rosyjskiej oraz przepisów wykonawczych tej ustawy, ogłoszonych w Monitorze Polskim Nr 65 w roku 1919.

Zaostrzenie tej kontroli polegałoby na dokładniejszym strzeżeniu granicy w miejscach dla przechodu nie otwartych, a w zwykłych czasach mniej strzeżonych, oraz na ściślejszej rewizji osób przechodzących granicę w miejscach dla przejścia granicy dozwolonych.

Podjęcie skutecznej walki z przemytnictwem koron jest możliwe tylko wtedy, jeżeli wszystkie władze i urzędy wyteżą wszystkie siły i będą zgodnie dążyć w jednym kierunku. Do osiągnięcia tego celu koniecznym jest ześrodkowanie władzy w jednym ręku na pewnym obszarze i w tym celu należy podzielić granicę Państwa na trzy części i ustanowić trzech osobnych komisarzy, nadając im prawo wydawania zarządzeń obowiązujących bezwzględnie wszystkie władze i urzędy zarówno cywilne jak i wojskowe. W szczególności dotyczy to władz wojskowych, bez których wydatnej pomocy podjęcie całej akcji nie jest możliwe. Komisarz bowiem musi mieć możliwość zażądania wzmocnienia straży granicznej w razie braku ludzi wojskiem regularnym i to bez każdorazowego odnoszenia się do wyższych władz wojskowych.

Na komisarzy proponuje się dyrektora okręgu skarbowego w Kołomyi, Maksymiliana Neumana dla granicy leżącej w obrębie okręgów skarbowych Kołomyja, Czortków, Tarnopol i Brody.

Dyrektora okręgu skarbowego w Samborze – Eugeniusza Kohmana, dla granicy leżącej w obrębie okręgów skarbowych Stanisławów, Sambor, Sanok i Nowy Sącz.

Dyrektora okręgu skarbowego w Krakowie d-ra Władysława Peca dla granicy leżącej w obrębie okręgów skarbowych Wadowice, Kraków i Cieszyn oraz dla granicy między Górnym Śląskiem a dawnym Królestwem Kongresowem, ponieważ panowie ci, piastując od wielu lat swój urząd w miejscu stosunkowo najbliższym położonym odcinków granicy im przydzielonej, najlepiej są obeznani ze stosunkami miejscowymi i z niedomaganiem dozoru granicznego, który usunąć będzie potrzeba.

Wobec tego Rada Ministrów raczy uchwalić:

Celem zorganizowania dokładniejszej ochrony granic przed przemycańcami towarów, a w szczególności koron niestemplowanych, ustanawia się komisarzy dla strzeżenia granic, a to dyrektora okręgu skarbowego w Kołomyi, Maksymiliana Neumana dla granicy leżącej w obrębie okręgów skarbowych Kołomyja, Czortków, Tarnopol i Brody;

Dyrektora okręgu skarbowego w Samborze – Eugeniusza Kohmana, dla granicy leżącej w obrębie okręgów skarbowych Stanisławów, Sambor, Sanok i Nowy Sącz;

Dyrektora okręgu skarbowego w Krakowie d-ra Władysława Peca dla granicy leżącej w obrębie okręgów skarbowych Wadowice, Kraków, Cieszyn oraz dla granicy między Górnym Śląskiem a dawnym Królestwem Kongresowem.

Komisarzom tym nadaje się prawo wydawania zarządzeń wszystkim władzom i urzędom cywilnym i wojskowym w myśl instrukcji udzielonej im przez Ministra Skarbu i w tym celu otrzymają pełnomocnictwa, podpisane przez Ministrów:

1. Dla Spraw Wojskowych, ewentualnie także przez Naczelnego Dowództwo Armii,
2. Spraw Wewnętrznych,
3. Kolei,
4. Poczty i Telegrafów,
5. Skarbu,
6. Apropowizacji.

Ponadto rozeszłą wymienione Ministerstwa do podwładnych sobie władz i urzędów osobne rozporządzenie, nakazujące udzielenie wszelkiej pomocy i wypełnienie wszelkich zarządzeń, wydanych przez komisarzy dla strzeżenia granic.

Pełnomocnictwo będzie brzmiało:

Uchwałą Rady Ministrów z dnia został Pan mianowany komisarzem dla strzeżenia granic przed przemycańcami towarów, a w szczególności koron niestemplowanych, z prawem dobierania sobie, w porozumieniu z odnośną władzą cywilną, wzgl. wojskową, (D.O.G.), pomocników spośród urzędników wszelkich władz cywilnych oraz spośród członków polskiej siły zbrojnej i wydawania wszelkich zarządzeń, które Pan uzna za stosowne w celu wykonania ustawy z dnia 11 marca 1919 r., Dziennika Praw Państwa Nr 24 poz. 237 w przedmiocie

czasowego zakazu przywozu znaków pieniężnych w walucie austriacko-węgierskiej, niemieckiej i rosyjskiej oraz przepisów wykonawczych do tej ustawy, ogłoszonych w Monitorze Polskim Nr 65 z roku 1919.

Podpisane Ministerstwa wzywają wszystkie podwładne sobie władze i urzędy do udzielenia Panu na żądanie wszelkiej pomocy i polecają wykonać wszelkie zarządzenia przez niego wydane.

MINISTER SKARBU
/-/ Wł. Grabski.

„Załącznik do punktu 6. N° 3”

Wniosek [Ministra Skarbu] w sprawie zwiększenia uposażeń urzędników i funkcjonariuszy państwowych

MINISTERSTWO SKARBU
L. 4230

Warszawa dn. 16 stycznia 1920 r.

WNIOSEK

na Radę Ministrów w sprawie zwiększenia uposażeń urzędników i funkcjonariuszy państwowych

Rada Ministrów uchwalić raczy:

1) Przeprowadzenie unifikacji i regulacji uposażeń urzędników i funkcjonariuszy państwowych na całym terenie Państwa Polskiego możliwe jest z chwilą uregulowania stosunków walutowych.

Ze względu jednak na doniosłość tego zadania i potrzebę jak najszybszego przeprowadzenia tej sprawy Rada Ministrów poruczy Ministrowi Skarbu, by po porozumieniu się ze wszystkimi ministerstwami przedłożył najdalej do końca lutego r.b. projektu ustawy dotyczącej definitywnej regulacji i unifikacji płac, diet i kosztów podróży i innych należności ubocznych wspomnianych pracowników państwowych.

2) Aż do zrealizowania wymienionej pod 1) regulacji i unifikacji przyznaje się począwszy od 1 stycznia b.r. wszystkim urzędnikom i funkcjonariuszom państwowym, nauczycielom szkół powszechnych, państwowych szkół średnich i szkół wyższych nadzwyczajny dodatek drożyzniany miesięczny ^hw następujących procentach^h od pełnych miesięcznych uposażeń ^cw procentach według nast. tabeli 50%^c (dla niezonatych i niezamężnych, dla żonatych i zamężnych bezdzietnych o ile oboje pobierają uposażenie ze skarbu państwa, oraz dla zamężnych, o ile ich mężowie jako osoby wojskowe otrzymują w myśl Ustawy z 12 czerwca 1919 r. dodatki na żonę i dzieci).

75%^c dla żonatych i zamężnych, dla żonatych lub zamężnych z jednym^h lub dwojgiem^h dzieci, dla wdowców lub wdów z 2-giem dziećmi.

80%^c dla żonatych lub zamężnych z 2-giem^h lub więcej^h dziećmi^c lub^c dla wdowców lub wdów^h najmniej^h z 3^c-giem dziećmi.

Dla ustalenia wysokości dodatku bierze się pod uwagę ilość dzieci nieletnich^h (do 18 roku włącznie/^h, i...ⁱ będących na utrzymaniu rodziców^c do 18 roku włącznie^c.

Powyższy nadzwyczajny dodatek drożyzniany przyznaje się z tym zastrzeżeniem, iż wymiar jego nie przesądza wysokości uposażeń przy zamierzonej według punktu 1 ich definitywnej regulacji.

ci ic

Dodatek ten nie przysługuje pracownikom kontraktowym, którym może być podwyższane pobierane przez nich wynagrodzenie uznane tylko w wyjątkowych wypadkach za uprzednią zgodą Ministerstwa Skarbu w drodze rewizji zawartej z nimi umowy.

Równocześnie znosi się nadzwyczajny dodatek drożyzniany kwartalny, wypłacany dotąd urzędnikom na terenie b. zaboru austriackiego.

3) Znaczne podniesienie uposażeń^h wspomnianych pracowników^h urz. i funk.^c państwowych nakłada na Skarb Państwa nadmierny ciężar, który musi być zrównoważony uproszczeniem administracji, wzmożoną wydajnością pracy, należytem wykorzystaniem sił i złączoną z tem bezwzględna ich redukcją, co odpowiada rezolucji Sejmowej z dnia 28 lipca 1919 r.

W tym celu ustala się dla urzędników^c i funk.^c jako minimum pracy 7 godzin dziennie^c nie włączając soboty^c z tem, że wypełnienie tego minimum nie uwalnia w razie wymogów służby od bezwzględnego obowiązku pracy i poza temi godzinami urzędowymi bez osobnego wynagrodzenia. Tem samem^h wyklucza^h wszelkie dodatkowe zajęcia zarobkowe.

ci ic

^hW dalszej konsekwencji tego^h zabrania się bezwarunkowo łączenia dwóch uposażeń normalnych ze Skarbu Państwa przy piastowaniu dwóch odrębnych posad państwowych.–

Celem dokonania kontroli nad uproszczeniem administracji, nad należytem wykorzystaniem sił urzędniczych i celem przeprowadzenia ich redukcji utworzy Prezydium Rady Ministrów przy współudziale Ministerstwa Skarbu specjalny organ urzędowy, którego wszelkie w tym względzie zarządzenia wydane po uprzednim zawiadomieniu Ministra resortowego mieć będą moc decydującą, a uchylone będą mogły być jedynie uchwałą Rady Ministrów.–

Prezydium Rady Ministrów przedłoży projekt organizacji powyższej kontroli Panu Prezydentowi Ministrów do dnia 6, aż do chwili wprowadzenia tego projektu w życie wstrzymuje się jakiegokolwiek nowe angażowanie sił nieetatowych, siły zaś etatowe mogą być przyjmowane jedynie w ramach ustalonego z Ministerstwem Skarbu na obecny okres budżetowy etatu personalnego.

4) Przedłożone już wnioski i projekty Ministerstw, dotyczące regulacji płac przekazuje się Ministerstwu Skarbu celem użycia ich jako materiału przy opracowaniu przewidzianego w Ustępie I projektu ustawowego i ewentualnego ich uwzględnienia.

MINISTER SKARBU
/-/ Grabski

^cZałącznik do punktu 6. N° 3a^c

[Pismo Marszałka Sejmu Ustawodawczego Rzeczypospolitej Polskiej Wojciecha Trąpczyńskiego do rządu w sprawie poparcia i zasilenia finansowego istniejących względnie założyć się mających gospodarczych związków pracowników państwowych czynnych i emerytowanych]

MARSZAŁEK
SEJMU USTAWODAWCZEGO
Rzeczypospolitej Polskiej
Nr 4011/19.

Warszawa dnia 12 stycznia 1920 r.

„Na posiedzeniu z dnia 9 stycznia 1920 r. na wniosek Komisji Skarbowo-Budżetowej powziął Sejm Ustawodawczy następującą uchwałę:

I. Wzywa się Rząd,

aby jak najrychlej poparł wydatnie już istniejące, względnie nowo założyć się mające gospodarcze związki pracowników państwowych czynnych i emerytowanych, zasilając je finansowo bądź to w formie subwencji, bądź to w formie dogodnego długotrwałego kredytu, względnie gwarancji rządowej, dostarczając im artykułów pierwszej potrzeby po kosztach własnych i ułatwiając nabycie i dostawę tychże artykułów.

II. Wzywa się Rząd,

aby najpóźniej do 2 miesięcy przedłożył Sejmowi projekty ustaw: pragmatyki służbowej i statutu emerytalnego.

O tem mam zaszczyt zawiadomić Pana Prezydenta Ministrów przy dołączeniu odpisu sprawozdania Komisji Skarbowo-Budżetowej z oznajmieniem, iż odpisu niniejszego pisma udzielam równocześnie Panu Ministrowi Skarbu”.

/-/ Trąpczyński

Wniosek [Ministerstwa Kolei Żelaznych] w sprawie przyznania dalszego zasiłku drożyznianego dla pracowników kolejowych

Ministerstwo Kolei Żelaznych
Sekcja Finansowa
Nr 21257

NAGŁY WNIOSEK

na Radę Ministrów w sprawie przyznania dalszego zasiłku drożyznianego dla pracowników kolejowych.

Stosownie do obrad posiedzenia Rady Ministrów, odbytej w dniu 12. stycznia 1920 w sprawie dalszego zasiłku drożyznianego dla pracowników państwowych – przeprowadziło Ministerstwo Kolei Żelaznych ponowne pertraktacje z zawodowymi związkami kolejowymi i wspólnie z nimi ustaliło stawki tego zasiłku uwarunkowawszy go odpowiednio do odrębnych stosunków panujących w kolejnictwie.

^dCofając^d więc mój wniosek w tej samej sprawie z dnia 9. stycznia 1920⁵¹ Nr 2194/827/20 mam zaszczyt postawić następujący wniosek:

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Upoważnia się Pana Ministra Kolei Żelaznych do przedłożenia na najbliższym ^dposiedzeniu Sejmu^d Ustawodawczego następującego wniosku nagłego do uchwalenia:

„Na czas nadzwyczajnych stosunków drożyznianych aż do chwili przeprowadzenia regulacji płac pracowników kolejowych przyznaje się z ważnością od 1 stycznia 1920 wszystkim pracownikom kolejowym tak etatowym, jak nieetatowym dalszy zasiłek drożyzniany, wypłacony z góry w ratach miesięcznych wedle następującego szematu:⁵²

^lJako członków rodziny uznaje się prócz żony i niezaopatrzonych dzieci, pasierbów, – adoptowane dzieci niżej lat 24, wreszcie rodziców, dziadków i rodzeństwo pracownika, o ile są na ^dzupełnem^d jego utrzymaniu i prowadzą z nim wspólne gospodarstwo domowe^l.

W ramach powyższych granic uprawnione jest Ministerstwo Kolei Żelaznych według swego uznania w miarę warunków drożyznianych, możliwości nabycia środków spożywczych względnie artykułów pierwszej potrzeby w danej miejscowości i indywidualnych stosunków majątkowych i zarobkowych poszczególnych

⁵¹ Powinno być 10 stycznia 1920.

⁵² Poniżej zamieszczono tabelę zawierającą propozycje wymiaru miesięcznego zasiłku drożyznianego w markach, z licznymi skreśleniami i wielokrotnymi wpisami.

pracowników wyznaczać przy klasie do 1000 Mk miesięcznie niższy zasiłek drożyzniany aż do kwoty 500 Mk.

We wszystkich wypadkach może Ministerstwo Kolei Żelaznych uwzględniając powyższe okoliczności także podnieść indywidualnie ten dodatek o 10 względnie najwyżej o 20%. Podwyżka ta nie może jednak nigdy przewyższać 100%.

W żadnym wypadku nie może być ogólne zapotrzebowanie kredytu obliczone wedle zasadniczych stawek przekroczone.

Do poboru zasiłku drożyznianego uprawnieni są również pracownicy kolejni pełniący służbę na kolejach wojskowych lub w czynnej służbie wojskowej, a to w tym samym stosunku procentowym, w jakim pobierają swoje pobory cywilne z kas Zarządu Kolejowego.

Na pokrycie wydatków z tytułu tego dodatku przyznaje się Ministerstwu Kolei Żelaznych aż do czasu ujednostajnienia płac, nadzwyczajny kredyt około 90 milionów marek.

Wykonanie niniejszej ustawy uchwały porucza się Ministrowi Kolei Żelaznych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu.–

Warszawa, dnia 15 stycznia 1920.

Minister
/-/ K. Bartel

Powyższy wniosek przyjęto na posiedzeniu
Rady Ministrów dnia ... stycznia 1920.
Warszawa, dnia ... stycznia 1920.
Prezydent Ministrów

°Załącznik do punktu 8. N° 5^c

[Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie przyznania dodatków drożyznianych osobom wojskowym]

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH
16.20.7.4.

T a j n e
Warszawa, dn. 11/I 1920

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Ze względu na obecne ciężkie stosunki ekonomiczne przyznaje się osobom wojskowym aż do odwołania:

I. Dodatki miesięczne do pobieranej płacy a to:

- 1) Oficerom i urz. wojsk. w wysokości 100%-ej podwyżki płacy zasadniczej (gaży) powiększonej dodatkiem sejmowym według ustawy z dn. 12 czerwca 1919 r.

- 2) podoficerom zawodowym, żandarmerii wojskowej, straży granicznej i majstrom wojsk. nieporobowym w wysokości 100%-ej podwyżki żołdu mies. powiększonego dod. sejmowym według ustawy z dn. 12 czerwca 1919 r.
- 3) szeregowym w wysokości 100%-ej podwyżki przyznanej ustawą z dnia 12 czerwca 1919 r. dodatku sejmowego,
- 4) sanitariuszkom w wysokości 100%-ej podwyżki obecnej płacy z tem zastrzeżeniem, że uregulowanie stanowiska i stosunków służbowych nastąpi drogą osobnej ustawy.

Wszelkie inne należitości pozostają niezmienione.

II. Ponadto ustanawia się osobny dodatek dla utrzymujących rodziny, a to:

- 1) oficerom i urz. wojsk. na żonę 400 Mk, na każde dziecko 100 Mk mies.
- 2) podoficerom zawodowym, żand. wojsk., straży granicznej i majstrom wojsk. nieporobowym na żonę 200 Mk, na dziecko 100 Mk miesięcznie.

W wypadku pod 1) i 2) dotychczas pobierane należitości dla rodzin odpadają.

- 3) Dla rodzin szeregowych, które pobierają zasiłek przyznaje się miesięczny dodatek w wysokości 100% pobieranego zasiłku, wyłączając od tego Wielkopolskę, gdzie wojskowi są lepiej sytuowani, zasiłki są wyższe i w szerszym przyznawane rozmiarze, a stosunki ekonomiczne lepsze.

III. Osoby wymienione pod II ustęp 1) i 2) o ile utrzymują rodziców, a nie pobierają dodatków na żonę i dzieci, mają prawo do zasiłków w wymiarze jak szeregowi i pod tymi samymi warunkami.

IV. Na wypadek konieczności prowadzenia dwóch domów obowiązek pełnienia służby na froncie, lub przejściowo poza domem, przyznaje się na mieszkanie dla rodziny w miejscu dotychczasowej należitości:

- 1) oficerom i urz. wojsk. 200 Mk mies.
- 2) podof. zawodowym, żand. wojsk., straży granicznej i majstrom wojskowym 100 Mk mies.

Ten sam dodatek może być przyznany, jeżeli sprowadzenie rodziny do miejsca przydziału i pełnienia służby jest niemożliwym ze względów technicznych lub politycznych.

V. Dotychczasowe diety podróżne dla kraju podwyższa się do dziennej kwoty 50 Mk dla generałów, 40 Mk dla oficerów, 30 Mk dla oficerów młodszych, 12 Mk dla szeregowych.

VI. Uchwała obowiązuje od 1 stycznia. Przepisy wykonawcze Min. Spraw Wojsk.

O ile by Rada Ministrów zdecydowała, że zamiast przyznawania dod. drożyznianych ma nastąpić już teraz ogólna regulacja płac, MSWojsk. wystąpi z nowym projektem.–

Za Ministra Spraw Wojskowych:
fMajewski^f

[Tabele] Ogólne zestawienie budżetowe projektowanej podwyżki⁵³.

^cZałącznik do punktu 12. N° 6^c

**[Pismo Prezydenta Ministrów] do wszystkich pp. Ministrów i Naczelników
Urzędów Centralnych w sprawie redukcji sił urzędniczych**

PREZYDENT MINISTRÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DN. 10 STYCZNIA 20

N° 499/20

Odpis

W sprawie redukcji sił urzędniczych.

Do

Wszystkich PP. Ministrów i Naczelników
Urzędów Centralnych.

Dnia 28 lipca 1919 r., jednocześnie z ustawą o dodatku drożyznianym dla funkcjonariuszów państwowych, Sejm Ustawodawczy uchwalił następującą rezolucję:

„Sejm wzywa Rząd, aby zmniejszył liczbę pracowników państwowych do koniecznej potrzeby, a natomiast starał się zwiększyć wydatność ich pracy i w tym celu by obsadzał urzędy tylko osobami kwalifikowanymi”.

Motywy tej uchwały są zrozumiałe: w pierwszym rządzie chodzi tu o możliwie najdalej posuniętą oszczędność wydatków ze Skarbu Państwa, znajdującego się obecnie w tak trudnych warunkach, poza tem zaś chodzi o przeprowadzenie zasady intensywności pracy za pomocą małej liczby urzędników wyżej wykwalifikowanych i lepiej wynagradzanych, zamiast licznej rzeszy osób o kwalifikacjach małych lub niezupełnych, pracującej bez należytego wyczerpania sił. Pogląd ten staje się obecnie tem bardziej aktualny, a to wobec planowanego podwyższenia płac funk. państw.

⁵³ W załączonych tabelach na 11 stronach przedstawiono ogólne zestawienie budżetowe projektowanej podwyżki.

O wykonaniu przeto powyższej uchwały Sejmu, zakomunikowanej wszystkim pp. Ministrom okólnikiem z dnia 1 października 1919 r. Nr 10390, proszę pana Ministra (Prezesa) o niezwłoczne rozważenie sposobów, które by prowadzić mogły do praktycznego zastosowania powyżej przytoczonej zasady we wszystkich instancjach podwładnych panu władz i urzędów. Reforma w tym kierunku zależy nie tylko od podwyższenia wymagań kwalifikacyjnych i służbowych, ale także od zmian, częstokroć zasadniczych, w organizacji i manipulacji odnośnych urzędów.

Dotychczasowa ich organizacja, w drodze ustawowej jeszcze należycie nie sankcjonowana, a ukształtowana drogą kolejno wytworzonych nawarstwień oraz indywidualnej pomysłowości, daje pole do reform, mających na celu zwiększenie wydajności pracy przy zmniejszeniu liczby pracowników. Niektóre agendy, referaty, wydziały, a nawet sekcje, uznane w teorii i w perspektywie rozwoju państwowego, mogą i powinny być zwinięte albo znacznie zredukowane, z uwagi na obecne przesilenie wszechświatowe i trudne warunki naszej państwowości.

Rozbudowując tę państwowość stopniowo i oszczędnie, musimy się zrzec na razie wszystkiego, co nie jest potrzebą niezbędną i pilną, odpowiadającą naszym siłom i środkom.

Przez wprowadzenie do pozostałych agend nowych, ulepszonych i gdzie indziej już wypróbowanych metod manipulacyjnych, możemy również część tych sił i środków zaoszczędzić.

Dalszym środkiem w kierunku zaoszczędzenia kosztów a wzmożenia wydajności pracy, jest zmiana dotychczasowych metod kompletowania personelu biurowego. Dotychczasowy ruch służbowy w kierunku angażowania nowych pracowników i awansowania dawnych jest ciągle jeszcze nadzwyczajnie i niewątpliwie nadmierny. Należyte zmiany w organizacji i manipulacji winny nie tylko powstrzymać dalsze przyjmowanie sił nowych, ale owszem spowodować zwolnienie dużej ilości pracowników zbytecznych. Uregulowanie zaś płac urzędniczych winno stanowczo położyć tamę w praktyce częstego awansowania tych samych urzędników dla podwyższenia im niedostatecznej dotąd płacy.

Przy każdym wakansie należałoby też rozważyć, czy nie można by tego stanowiska na nowo nie obsadzać, albo obsadzić go urzędnikiem dającym z etatu w innym wydziale albo w innej dykasterii.

Do czasu przeprowadzenia całej reorganizacji redukcyjnej należałoby powstrzymać się od przyjmowania nowych pracowników, którzy dotychczas służby państwowej nie pełnili.

Polecając tę sprawę jak najsilniej panu Ministrowi, proszę o powiadomienie mnie o wydanych zarządzeniach.

PREZYDENT MINISTRÓW:
f/-/ L. Skulski^f

[Wniosek Prezydium Rady Ministrów na Radę Ministrów oraz projekt instrukcji w sprawie ustalenia godzin urzędowych w biurach i urzędach państwowych wraz z motywami projektu]

PREZYDIUM RADY MINISTRÓW.

Nr 13940

W n i o s e k

Prezydium Rady Ministrów na Radę Ministrów.

Rada Ministrów raczy uchwalić załączony projekt instrukcji w sprawie ustalenia godzin urzędowych w biurach i urzędach państwowych.

INSTRUKCJA

w sprawie godzin urzędowych⁵⁴.–

MOTYWY

Ad. 1. W obecnym czasie krytycznym, gdy dla utrwalenia podstaw bytu Państwa Polskiego potrzebny jest wyteżony wysiłek całego społeczeństwa i zwiększona wydajność pracy wszystkich pracowników – obywatele, poświęcający się służbie publicznej w urzędach, winni w pierwszym rzędzie służyć przykładem pracowitości.

Jeszcze w maju r.z. 1919 praca w większości biur ministerialnych trwała urzędowo 7 godzin i dopiero w ostatnich miesiącach niektóre ministerstwa zredukowały ją do godzin 6-ciu lub 6 ½.

Ad. 2. Ujednostajnienie godzin pracy we wszystkich urzędach jest pożądane ze względu na stosunki tych urzędów między sobą, jako też ze względu na interesantów.

Ad. 3. Zamiast praktykowanych w niektórych dykasteriach tzw. sobót angielskich przez cały rok, proponuje się skrócenie godzin urzędowych w soboty tylko w okresie letnim dla umożliwienia urzędnikom odwiedzenia rodzin, bawiących poza miastem.

Ad. 4. Uwolnienie urzędnika od służby w niedziele i święta uroczyste da mu możliwość wypoczynku i rozrywki i wpłynie korzystnie na intensywność jego pracy.

Ad. 5. Dyżury, o ile, jak w projekcie instrukcji zaznaczono, są nieodzownie konieczne, można wprowadzić tak w dni powszednie, jak i niedziele i święta uroczyste.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 9.

⁵⁴ Dzienny czas pracy określono na siedem godzin, od 1 maja do 1 października w soboty pracę przewidywano do godziny 13.00, a w niedziele i święta dyżury.

11

PROTOKÓŁ 6-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 17 stycznia 1920 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister W[yznań] R[eligijnych] i O[świecenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Rolnictwa i D[óbr] P[aństwowych]	p. dr Franciszek Bardel
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Pracy i O[pieki] S[połecznej]	p. Edward Pełowski
Minister Aprowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Podsekretarz Stanu w Prezydium	
Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Zdrowia Publ[icznego]	p. dr Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzielnicy Prus[kiej]	p. Adam Poszwiński
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzielnicy Prus[kiej]	p. dr Roman Rybarski
Szef Sekcji w Prezydium	
Rady Min[inistrów]	p. Edward Lechowicz
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Spraw Wewnętrznych	p. dr Stefan Iszkowski
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Spraw Wewnętrznych	p. Stefan Urbanowicz
Zastępca Komisarza Generalnego Ziem Wsch[odnich]	p. Michał Kossakowski
Komisarz Generalny Państw[owego] Urz[ędu] do spraw powrotu J.U.R.	p. dr Kazimierz Pawlikowski
Kierownik Wydziału w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Studziński
Protokółuje:	p. dr Bronisław Hełczyński

Początek posiedzenia o godz. 5 m. 20 po południu.

1. ^bZałącznik] N° 1.^b Przyjęto do wiadomości sprostowanie p. ministra Śliwińskiego do punktu 6-go protokołu 125-go posiedzenia Rady Ministrów z dnia 17-go grudnia 1919 r. w tym kierunku, że cena kupna nieruchomości przy ul. Nowogrodzkiej 21 dla U.Z.P.P. została ustalona na 1 250 000 mk a nie na 1 235 000 mk.

2. ^bZałączniki] N° 2 i 3.^b Po zreferowaniu przez p. Podsekretarza Stanu Chodźkę wniosku nagłego Min. Zdrowia Publicznego w przedmiocie rozporządzenia Rady Ministrów na podstawie uchwały Sejmu Ustawodawczego dnia 14 stycznia 1920 r. w sprawie zwalczania chorób zakaźnych i po dłuższej nad nim dyskusji przyjęto trzy pierwsze punkty wniosku i postanowiono ogłosić je w formie rozporządzenia Rady Ministrów. Ze względu na to, że rozporządzenie to ma obowiązywać także na terenie Ziemi Wschodnich, zostaje ono przedłużone do zatwierdzenia Naczelnemu Wodzowi. Co do pozostałych punktów wniosku stwierdzono, że są to jedynie dezyderaty Min. Zdrowia Publicznego, które zostały zaakceptowane i których wykonanie zlecono odnośnym Ministerstwom.

Nadto na wniosek p. Ministra Bartla, poparty przez p. Podsekretarza Stanu Chodźkę, postanowiono powołać do życia Naczelną Radą Sanitarną, złożoną z szefów sanitarnych wszystkich Ministerstw i władz centralnych, posiadających agendy sanitarne pod przewodnictwem p. Ministra Zdrowia Publicznego. Zadaniem Rady będzie skoordynowanie i scentralizowanie całej akcji zwalczania chorób zakaźnych. Wykonanie tej uchwały w szczegółach zlecono Min. Zdrowia Publicznego w porozumieniu z zainteresowanymi Ministerstwami.

3. ^bZałączniki] N° 4 i 5.^b Przedstawiony przez Min. Rolnictwa i D.P. projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie utworzenia Urzędu Zagospodarowania Odłogów w zasadzie przyjęto, polecające Sekcji Legislatywnej Prezydium Rady Ministrów zbadać ten projekt pod względem formalnym i zgłosić do niego ewentualnie na następnym posiedzeniu w tym względzie poprawki. Zarazem polecono Sekcji Legislatywnej wybrać z tego projektu te punkty, które winny być załatwione w drodze ustawodawczej, i opracować odpowiedni projekt ustawy.

4. ^bZałącznik] N° 6.^b W sprawie przedłożenia przez Min. Sprawiedliwości wniosku w przedmiocie ustalenia jednolitego oświadczenia Rządu, jakie złożyć należy w Sejmowej Komisji Prawniczej odnośnie do projektu Ustawy o zwalczaniu lichwy wojennej postanowiono udzielić przedstawicielom Rządu na wspomnianej Komisji następujących dyrektyw:

- a) jako przedmioty codziennej potrzeby wymienić artykuły służące do zaspokojenia najważniejszych potrzeb ludności, z przyjentem wyliczeniem i wyraźnym zaznaczeniem, że wyliczenie to nie jest wyczerpujące. Należałoby zwrócić uwagę na spekulację walutową i przedmioty potrzeby wojennej;

- b) dążyć do uzyskania upoważnienia Rządu w formie ogólniejszej w kierunku wydawania w zakresie aprowizacji i obrotu towarami służącymi do zaspokojenia najważniejszych potrzeb ludności, rozporządzeń przez Ministra Apropowizacji i Ministra Przemysłu i Handlu z zagrożeniem karami, pozbawienia wolności do miesiący 6-ciu i grzywną;
- c) wypowiedzieć się przeciw koncesjonowaniu handlu z zaznaczeniem, że handel artykułami codziennej potrzeby, mogą wykonywać wyłącznie osoby wykazujące się opłaconym patentem, względnie posiadaną kartą przemysłową;
- d) nieokreślać pojęcia handlu łańcuszkowego w ustawie, interpretacje zaś w każdym poszczególnym wypadku pozostawić sądom;
- e) karę śmierci uznać w zasadzie za dopuszczalną;
- f) kary chłosty nie zalecać;
- g) karę dodatkową konfiskaty majątku zastąpić grzywną, będącą wielokrotnością zysku bezprawnego, osiągniętego przez przestępstwo;
- h) urząd do walki z lichwą i spekulacją miał pozostać jako Urząd Min. Apropowizacji i przy temże działający w charakterze urzędu 1) przygotowującego materiały i wnioski dla rozporządzeń Ministra Apropowizacji w myśl punktu drugiego, 2) instruującego organy lokalne do spraw walki z lichwą i spekulacją, funkcjonujące przy urzędach administracyjnych pierwszej i drugiej instancji. Zadaniem tych organów lokalnych winno być ujawnienie i opracowywanie spraw o lichwę dla organów sądowych, a to przy pomocy specjalnych instruktorów oraz organów policyjnych i dopilnowywanie na miejscu wykonania rozporządzeń Ministra Apropowizacji wydanych na podstawie omawianej ustawy i wprowadzanie ich w życie. Co się tyczy nakładania kar za niestosowanie się do tych rozporządzeń, winno ono należeć do władz administracyjnych w normalnym toku instancji;
- i) kwestii lichwy usług z ramienia Rządu na Komisji nie poruszać;
- j) nie polecać wydania ustawy o lichwie jako ustawy o określonym terminie mocy obowiązującej;
- k) wprowadzenie nowej ustawy o lichwie wojennej w b. Dzielnicy Pruskiej pozostawić uznaniu Ministra b. Dzielnicy Pruskiej.

5. Przyjęto wniosek Prezydium Rady Ministrów w przedmiocie przyznania dodatku reprezentacyjnego w kwocie 10 000 mk niemieckich miesięcznie dla Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku, począwszy od dnia 15 stycznia 1920 r.

6. ^bZałącznik] N° 7.^b W sprawie zgłoszonego przez Min. Przemysłu i Handlu projektu ustawy w przedmiocie udzielenia Ministrowi Przemysłu i Handlu specjalnych pełnomocnictw decyzji na razie nie powzięto ze względu na brak uzgodnienia tego projektu ze stanowiskiem Min. Rolnictwa i D.P. oraz

Min. Skarbu i polecono Min. Przemysłu i Handlu przed powtórnym wniesieniem go na Radę Ministrów porozumieć się uprzednio z zainteresowanymi Ministerstwami.

Koniec posiedzenia o godz. 10 m. 40 wieczorem.

†L. Skulski†

Załączniki

Wykaz:

1. [Sprostowanie ministra Śliwińskiego do punktu 6-go protokołu 125-go posiedzenia Rady Ministrów z dnia 17-go grudnia 1919 r. w sprawie ceny kupna nieruchomości przy ul. Nowogrodzkiej 21]⁵⁵.
2. [Uchwała Sejmu Ustawodawczego Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14 stycznia 1920 roku w sprawie zwalczania chorób zakaźnych]⁵⁶.
3. Wniosek [Ministra Zdrowia Publicznego] w sprawie rozporządzenia Rady Ministrów na podstawie uchwały Sejmu Ustawodawczego Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14 stycznia 1920 roku w sprawie zwalczania chorób zakaźnych.
4. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie utworzenia Urzędu Zagospodarowania Odłogów⁵⁷.
- [4a.] Uzasadnienie [projektu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie utworzenia Urzędu Zagospodarowania Odłogów].
5. W sprawie uzasadnienia projektu zorganizowania Urzędu Zagospodarowania Odłogów.
6. Wnioski Ministerstwa Sprawiedliwości w przedmiocie ustalenia jednolitego oświadczenia Rządu, jakie złożyć należy w Sejmowej Komisji Prawniczej, odnośnie do projektu ustawy o zwalczaniu lichwy wojennej⁵⁸.
- [6a.] Uzasadnienie [projektu ustawy o zwalczaniu lichwy wojennej].
7. Wniosek nagły Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie udzielenia Ministrowi Przemysłu i Handlu specjalnych pełnomocnictw.
- [8.] [Wniosek Prezydium Rady Ministrów na Radę Ministrów w sprawie przyznania Komisarzowi Generalnemu Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku dodatku reprezentacyjnego].

⁵⁵ Nie publikuje się.

⁵⁶ Nie publikuje się. M.P., nr 11 z 15 stycznia 1920 r.

⁵⁷ Nie publikuje się. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie utworzenia Urzędu Zagospodarowania Odłogów, M.P., nr 48 z 28 lutego 1920 r. W projekcie przewidywano: „Na organizację Urzędu Zagospodarowania Odłogów oraz na akcję tego Urzędu w roku 1920 zostaje przyznany kredyt w wysokości 1 miliarda marek (1 000 000 000,- marek), z których 500 000 000,- marek zostaje asygnowane niezwłocznie na akcję wiosenną”. Fragmentu tego nie ma w wersji opublikowanej w „Monitorze Polskim”.

⁵⁸ Nie publikuje się. Treść jak w protokole, z tą zmianą, że numerację literową zastąpiono cyframi od 1 do 8.

Wniosek [Ministra Zdrowia Publicznego] w sprawie rozporządzenia Rady Ministrów na podstawie uchwały Sejmu Ustawodawczego Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14 stycznia 1920 roku w sprawie zwalczania chorób zakaźnych

MINISTERSTWO
ZDROWIA PUBLICZNEGO
Nr XIV 1954/20

Warszawa, dnia 17. stycznia 1920 r.

O d p i s.

W n i o s e k.

w przedmiocie rozporządzenia Rady Ministrów na podstawie uchwały Sejmu Ustawodawczego Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14. stycznia 1920 roku w sprawie zwalczania chorób zakaźnych.

W myśl uchwały Sejmu ustawodawczego z dnia 14. stycznia 1920 r. o środkach nadzwyczajnych dla zwalczania chorób zakaźnych Rada Ministrów na wniosek Ministra Zdrowia Publicznego uchwała co następuje:

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17. stycznia 1920 w przedmiocie nadzwyczajnych zarządzeń celem zwalczania chorób zakaźnych.

Na podstawie uchwały Sejmu Ustawodawczego z dnia 14/I 1920 na wniosek Ministra Zdrowia Publicznego Rada Ministrów uchwała co następuje.

Art. 1. Zakres działania Nadzwyczajnego Komisarza do zwalczania chorób zakaźnych w Małopolsce, powołanego rozporządzeniem Ministra Zdrowia Publicznego z dnia 30 grudnia 1919 (Dziennik Ustaw Nr ..., poz.)⁵⁹ określony par. 4 wspomnianego rozporządzenia rozszerza się w tym kierunku, że władza Nadzwyczajnego Komisarza obejmuje kierownictwo całej akcji przeciwepidemicznej, a wszystkie władze terytorialne zarówno cywilne jak i wojskowe oraz urzędy szczególne, jak również wszelkie organizacje o charakterze społecznym winne stosować się ściśle do zarządzeń Komisarza wydanych w jego zakresie działania.

Komisarzowi Nadzwyczajnemu będzie również przysługiwało prawo wydawania zarządzeń pod rygorem kar administracyjnych przewidzianych w art. 25 Ustawy z dnia 25 lipca 1919 w przedmiocie zwalczania chorób zakaźnych i innych chorób występujących nagminnie. (Dz.U.R.P., Nr 67, poz. 402).

Art. 2. W miarę potrzeby upoważnia się Ministra Zdrowia Publicznego do powoływania dalszych Komisarzy Nadzwyczajnych do zwalczania chorób zakaźnych również i w innych częściach Państwa.

Art. 3. Celem uniknięcia zawlekania chorób zakaźnych ustanawia się kordony sanitarne i stacje kwarantannowe. Linie kordonów sanitarnych i miejscowości kwarantannowe ustali oraz szczegółowe rozporządzenie w tej sprawie wyda

⁵⁹ Dz.U. 1920, nr 11, poz. 63.

Minister Zdrowia Publicznego w porozumieniu z Naczelnym Wodzem, Ministrem Spraw Wojskowych, Ministrem Spraw Wewnętrznych, Ministrem Kolei Żelaznych oraz z Państwowym Urzędem do spraw powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników.

Art. 4. Minister Kolei Żelaznych oraz Minister Przemysłu i Handlu wyda natychmiast zarządzenie celem przyznania zastrzeżonego powołaną uchwałą Sejmową bezwarunkowego pierwszeństwa transportu opału, aprowizacji i materiałów sanitarnych przeznaczonych dla szpitali i urzędzeń sanitarnych używanych do zwalczania chorób zakaźnych.

O wydanych zarządzeniach zostanie zawiadomione Ministerstwo Zdrowia Publicznego celem wydania dalszych zarządzeń ze swej strony.

Art. 5. Ministerstwo Aprowizacji wyda natychmiast konieczne zarządzenia celem bezzwłocznego dostarczania przydzielonych już a jednak nie dostarczonych kontyngentów aprowizacyjnych dla szpitali i instytucji sanitarnych oraz regularnego zaopatrywania tych instytucji w przyszłości.

O wydanych zarządzeniach zostanie Ministerstwo Zdrowia Publicznego zawiadomione celem wydania ze swej strony dalszych zarządzeń.

Art. 6. Ministerstwo Przemysłu i Handlu wyda natychmiast zarządzenia celem bezzwłocznego dostarczenia przydzielonych, a jednak nie dostarczonych kontyngentów „materiałów” opałowych dla szpitali i instytucji sanitarnych oraz regularnego zaopatrywania tych instytucji w przyszłości, przy czym przydział węgla oraz drzewa opałowego dla szpitali i urzędzeń sanitarnych mają mieć bezwarunkowo pierwszeństwo przed wszystkimi innymi zapotrzebowaniami.

O wydanych zarządzeniach zostanie Ministerstwo Zdrowia Publicznego zawiadomione celem wydania ze swej strony dalszych zarządzeń.

Art. 7. Ministerstwo Skarbu wyda natychmiast zarządzenia:

a) celem wypłacenia szpitalom w Małopolsce przyznanych im już przez Ministerstwo Zdrowia Publicznego dotacji finansowych oraz zaopatrzenia Urzędów podatkowych i kas skarbowych w Małopolsce w dostateczną ilość gotówki tak, ażeby mogły one bez zwłoki w oznaczonych terminach realizować tak stałe jak i jednorazowe dotacje przyznane im ze Skarbu Państwa.

b) uruchomi natychmiast dla Ministerstwa Zdrowia Publicznego kredyt w niezbędnej wysokości, celem umożliwienia wykonania art. 1-go Uchwały Sejmowej z dnia 14. b.m.⁶⁰ oraz wyda zarządzenia celem szybkiej realizacji asygnat Ministerstwa Zdrowia Publicznego z tego kredytu.

Wniosek powyższy na posiedzeniu z dnia ... Rada Ministrów przyjęła.

Prezydent Ministrów:

⁶⁰ Art. 1 Uchwały Sejmowej: „Na cele nadzwyczajnego zwalczania chorób epidemicznych a w szczególności duru plamistego otwiera się do dyspozycji Ministerstwa Zdrowia Publicznego kredyt w niezbędnej wysokości”.

**Uzasadnienie [projektu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie utworzenia
Urzędu Zagospodarowania Odłogów]**

UZASADNIENIE

1. Uzasadnienie gospodarcze konieczności powołania do życia Urzędu Zagospodarowania Odłogów znajduje się w memoriale do niniejszego dołączonym⁶¹.

2. Konieczną jest rzeczą z punktu widzenia gospodarczego i fachowego, aby cała akcja zagospodarowania gruntów zarówno na obszarach bezspornie wchodzących w chwili obecnej w skład państwa polskiego, jak i na ziemiach wschodnich, podległych władzom polskim wojskowym, była prowadzona jednolicie i objęta jednym kierownictwem. Jednakowoż utworzenie jednej podstawy organizacyjno-prawnej dla prowadzenia tej akcji w chwili obecnej, ze względów prawo-politycznych jest niemożliwe. Niemożliwe jest rozciągnięcie władzy Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na tereny, podległe^a oraz^a Komisarzowi Generalnemu Ziemi Wschodnich, jak niemożliwe jest również wyłączenie z kompetencji Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych części obszaru państwa polskiego i poddanie jej władzy Urzędu, niezależnego od Rady Ministrów. Zmieniałoby to zasadniczo odpowiedzialność Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych, który w zakresie swych czynności na terenie państwa polskiego odpowiedzialny jest przed Radą Ministrów i przed Sejmem, a nie przed Naczelnym Wodzem. Jednolitość akcji na całym obszarze może być zagwarantowana jedynie w regulaminie wewnętrznym Urzędu Zagospodarowania Odłogów, lecz nie powinna mieć wyrazu w rozporządzeniach, ulegających publikacji.

3. Akcja ze względu na swoje rozmiary wymaga wielkich kredytów. Przepuszczalny podział 500 000 000 marek na akcję wiosenną byłby następujący:

a) zakupno ziemniaków do sadzenia i nasion	250 000 000,-
b) zakupno pługów parowych, motorowych i narzędzi rolniczych	129 000 000,-
c) zakupno 20 000 koni i 20 000 sztuk bydła	120 000 000,-
d) koszty administracyjne, pensje personelu Urzędu, koszty wyjazdów itp.	1 000 000,-
	-----

Ogółem Marek 500 000 000,-

⁶¹ Memoriału brak.

W sprawie uzasadnienia projektu zorganizowania Urzędu Zagospodarowania Odłogów

stycznia 20
300

W sprawie uzasadnienia projektu
zorganizowania Urzędu Zagospodarowania
Odłogów.

Ciężkie i z każdym rokiem pogarszające się ekonomicznie i aprowizacyjnie warunki Państwa Polskiego – w szczególności b. Kongresówki, Małopolski i Litwy – są w znacznej mierze spowodowane upadkiem rolnictwa i ogólnym obniżeniem produkcji rolnej na ziemiach polskich.

Długotrwała wojna i gospodarka rabunkowa okupantów zniszczyła dawne zasoby wsi polskiej i dostatek gospodarczy; wojna i okupacja zdziesiątkowały, a we wschodnich dzielnicach kraju wyniszczyły prawie zupełnie inwentarze żywe i martwe, obracając w perzynę tysiące wsi i osad; bogate i uprawne dawniej łąny na wschodzie obecnie w wielu powiatach, na powierzchni dziesiątków kilometrów, przedstawiają odłogiem leżące przestrzenie, jak ongi stopy, porośłe burzanami. Tylko liczne rowy strzeleckie i zgliszcza sadyb ludzkich świadczą obecnie o tych długotrwałych bojach, które prawie zupełnie zniszczyły w tych miejscowościach kulturę rolniczą.

Ale i tam, gdzie nie było działań wojennych, produkcja rolna z powodu braku nawozów pomocniczych, zmniejszenia inwentarzy i obniżenia intensywności pracy upadła znacznie; wydajność z morga zbóż i okopowych obniżyła się znacznie i na folwarkach i w gospodarstwach małorolnych; upadła też produkcja nabiału i mięsa.

To ciężkie położenie rolnictwa pogorszyły bardzo niesprzyjające, wprost klęskowe, warunki klimatyczne roku ubiegłego; w znacznej części Państwa, na wschód od Wisły – w b. Kongresówce i w całej prawie Małopolsce, z powodu zimnej i późnej wiosny, a następnie nadmiernych i długotrwałych opadów w ciągu lata, mamy poważną klęskę nieurodzaju ziemniaków i zły urodzaj żyta. Nawet bogate ziemie Lubelskie, urodzajne pobraża Wisły i Wschodnia Galicja mają niebywale niski urodzaj ziarna (2–4 cetn.m. z morga).

Grozę sytuacji powiększyły wczesne silne mrozy jesienne, a następnie i wczesna zima, co wobec spóźnionych bardzo zbiorów okopowych i roślin motylkowych, a następnie i opóźnionych siewów jesiennych, spowodowało to, że na obszarach dworskich pozostała pod śniegiem część buraków, ziemniaków,

łubinów i koniczyn nasiennych, a w niektórych powiatach na wschodzie i część ozimin (10–13%) nie została wcale zasiana; to zaś co obsiano skutkiem niesprzyjających warunków wygląda bardzo słabo. Ozimin tak rzadkich nierównych i niewyrośniętych, jakie mamy wszędzie prawie w tym roku, nie wyłączając Poznańskiego, dawno nie notowały kroniki rolnicze. Stan pól wobec wielkiej ilości z niewykonanych robót jesiennych przedstawia się wszędzie bardzo źle. Jeżeli tylko nie będzie wyjątkowo sprzyjającej wiosny, która niestety, w naszym klimacie rzadko bywa, to urodzaj na rok przyszły zapowiada się bardzo źle i nasuwa poważne obawy.

Ciężki stan rolnictwa krajowego dobrze był znany Ministerstwu Rolnictwa, które już od roku rozpoczęło akcję, w celu podniesienia upadającej produkcji rolnej.

Niestety, warunki w nowo powstającym aparacie państwowym i trudności finansowe nie pozwalały na szerszą akcję, której potrzeba wymaga. Wiosną roku 1919 uzyskało Ministerstwo Rolnictwa w formie krótkoterminowego kredytu, na cele niesienia pomocy rolnej w b. Kongresówce, głównie reemigrantom, których położenie gospodarcze było rozpaczliwe, 20 milionów marek. Środki te użyto przeważnie na zakup nasion i ziemniaków do siewów wiosennych, z częścią na maszyny rolnicze. Po 1 lipca na ten cel otrzymano jeszcze 10 milionów, razem więc 30 milionów, co wobec ogromu potrzeb w 21 zniszczonych powiatach b. Kongresówki, było bardzo drobną kwotą. Wprawdzie w dniu 1 sierpnia r.ub. Sejm przeznaczył poważniejszą kwotę (235 milionów koron) dla Małopolski Wschodniej, tak silnie opustoszonej ostatnią inwazją ukraińską, pieniądze te jednak otrzymano ze Skarbcza zaledwie w końcu września 1919 r. i to w ilości tylko 30 milionów koron, druga zaś rata – 30 milionów, dotąd nie została wypłaconą.

Ale nie tylko brak pieniędzy, ale i brak i niemożność nabycia koniecznych dla rolnictwa inwentarzy – koni, bydła, maszyn rolniczych, brak surowców, a także brak sprężystej egzekutywy i współdziałania innych organów rządowych, które nie doceniają należycie znaczenia podniesienia produkcji rolniczej, a wreszcie i pewna depresja i apatia w aferach rolniczych w zniszczonych okolicach, szczególnie wśród przedstawicieli większej własności – wszystko to spowodowało, że szerszej akcji podniesienia produkcji rolniczej i zagospodarowania odłogów Ministerstwo Rolnictwa dotąd przeprowadzić nie zdołało.

Tymczasem, jak zaznaczono powyżej, sytuacja gospodarcza w Państwie pogorszyła się obecnie znacznie i horoskopy na przyszłość są bardzo niepokojące, zapotrzebowania zaś aprowizacyjne ludności, a w szczególności armii wzrastają bardzo. To też czynniki wojskowe – Naczelne Dowództwo, spotykające się już obecnie z poważnymi trudnościami w zaprowiantowaniu armii, słusznie liczy się z tem, że stan ten w roku przyszłym pogorszyć się może. Szukając wyjścia w trudnej sytuacji, Naczelne Dowództwo wysuwa projekt zorganizowania na

odłogach gospodarstw, pozostających w administracji wojskowej, w celach zaprowiantowania armii, by w ten sposób choć częściowo pokryć własnymi siłami zapotrzebowanie armii.

Ministerstwo Rolnictwa już w sierpniu r.ub. (4 VIII N. 2558) gdzie była sprawa referentów rolniczych wojskowych poruszana, wypowiedziało swe zdanie o ingerencji władz wojskowych przy akcji pomocy rolnej dla ludności rolniczej i obecnie stanowiska swego nie zmienia, uważając, iż akcja podniesienia produkcji rolnej i zagospodarowania odłogów musi pozostać w rękach fachowych i powołanych, jakim jest Ministerstwo Rolnictwa i pomocnicze organizacje rolnicze. Militaryzacja rolnictwa nigdzie nie doprowadziła do pożądanych wyników, a przykłady z ostatniej wojny wymownym właśnie służą dowodem.

Wychodząc z tej zasady, Ministerstwo Rolnictwa podziela jednak zapatrywanie Naczelnego Dowództwa, że sprawą obsiewu i zagospodarowania odłogów, które obecnie na ziemiach polskich i terenach zajętych przez wojsko polskie zajmują przeszło dziesiątek milionów morgów, wymagają organizacji specjalnej i akcji szerszej: wymagają one zarządzeń szczególnych i wielkich środków pieniężnych przy skoordynowaniu w tej pracy wszystkich czynników państwowych, nie wyłączając władz wojskowych, i powołaniu do niej zawodowych organizacji rolniczych i inicjatywy prywatnej.

Wyjątkowo trudne warunki, w jakich się obecnie rolnictwo polskie znajduje, na Kresach Wschodnich, wymaga wyjątkowych zarządzeń i częściowo nawet temi wyjątkowymi środkami posługiwać się należy. Do tych wyjątkowych zarządzeń zaliczyć można projektowane na Kresach, na terenach okupowanych i będących w zarządzie wojskowym, zagospodarowanie odłogów przez wojskowość – specjalnie utworzone w tym celu komendy wojskowe. Ministerstwo Rolnictwa uważa, że w wypadkach poszczególnych – na specjalnie zniszczonych terenach opuszczonych przez właścicieli, którzy dla braku środków pieniężnych wszelkich budynków i urzędzeń gospodarczych, braku sił roboczych, jak to ma miejsce w niektórych powiatach Małopolski Wschodniej, mogą być wskazane i celowe racjonalnie zorganizowane zagospodarowanie odłogów i przez siły wojskowe.

Niezbędnym jednak warunkiem powodzenia i racjonalności tej akcji rolniczej wojska, jest pozostawienie rolnego kierunku i ścisłej kontroli w rękach fachowców – rolników, zdolnych i sumiennych administratorów. Siły wojskowe w tych czynnościach rolniczych muszą odgrywać tylko funkcje wykonawcze w określonym czasie. Niezachowanie tego warunku było główną przyczyną niepowodzeń gospodarki wojskowej w czasie ubiegłej wojny.

Ażeby akcję zagospodarowania odłogów postawić należycie we wszystkich dzielnicach Polski i na terenach okupowanych przez wojsko polskie i by skoordynować działalność władz wojskowych i cywilnych, by przeprowadzić właściwy podział nasion, inwentarzy i naczyń itp., i całej robocie nadać konieczną sprężystość i egzekutywę wykonania, wolną od biurokratyzmu, Ministerstwo

Rolnictwa przedstawia przy niniejszym projekcie stworzenia przy Ministerstwie Rolnictwa specjalnego Urzędu Zagospodarowania Odłogów.

Urząd rozporządzać winien środkami pieniężnymi, by w jak najprędszym czasie zagospodarować odłogi przynajmniej na najżyźniejszych ziemiach Galicji Wschodniej, b. Kongresówki, Wołynia i Litwy i posiadać winien w osobie jego przewodniczącego, Ministra Rolnictwa, daleko idące pełnomocnictwa.

Środki potrzebne na rozwinięcie tej szerokiej, a poważnej i szybkiej akcji, są bardzo znaczne. Trudno obecnie podać je w całej ścisłości, nie ulega jednak wątpliwości, że wobec upadku naszej marki i nadzwyczajnego podrożenia wszystkich artykułów rolniczych – inwentarzy żywych i martwych, nasion i wszelkich surowców, akcja ta już w pierwszej połowie roku wymagać będzie nie mniej pół miliarda marek. Z sumy tej na zakup i transport 10 tysięcy wagonów ziemniaków potrzeba będzie około 100 milionów marek, inne nasiona kosztować będą około 150 – ogółem nasiona 250 milionów marek. Zakup pługów parowych i motorowych oraz inne narzędzia rolnicze około 125 300 000 marek. Konie i bydło dla ludności (konie po 8 tysięcy, bydło po 4 tysiące sztuka) 20 tysięcy sztuk – około 120 milionów, ogółem około 490 milionów marek.

Wobec ogromnej przestrzeni nieobsianych i temi poważnymi środkami nie da się w ciągu 2–3 lat w całości zagospodarować odłogów, bo na to nawet przy poważnych wysiłkach ludności i rządu będą potrzebne lata całe, jednak środki te pozwolą w ciągu roku zasadzić bezpośrednio i przy pomocy ludności rolnej około 100 tysięcy morgów ziemniaków, oraz około 130 tysięcy morgów obsiać zbożem jarem i roślinami motylkowymi.

Przeważna część z tych obsianych gruntów będą to odłogi dotąd niezagospodarowane.

Pieniądze na ten cel użyte z naczej części (około 1/4) zwrócą się bezpośrednio do Skarbu Państwa już w pierwszych trzech latach, reszta zaś zwróci się w formie wzmoczonej produkcji rolnej i podniesionej sile płatniczej ludności.

Jeżeli projekt Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych zyska w zasadzie aprobatę Rady Ministrów, to Urząd Zagospodarowania Odłogów w najbliższym czasie złoży szczegółowe zapotrzebowanie budżetowe i szczegółowy plan organizacji akcji władz cywilnych, wojskowych i organizacji rolnych. Ministerstwo Rolnictwa ograniczy się tu do przedstawienia ogólnego zarysu tej akcji w związku z sytuacją obecną, podkreślając w zrozumieniu wielkiej odpowiedzialności, która na nim ciąży, konieczności szybkiej i szerokiej akcji podniesienia produkcji rolnej i zagospodarowania odłogów.

^cTechnika traktowania rzeczy,

- 1) formalne
- 2) gosp.-polit.
- 3) Sejm. Rzeczy te^c

Uzasadnienie [projektu ustawy o zwalczaniu lichwy wojennej]

UZASADNIENIE.

Do punktu 1). Definicja ta byłaby najbardziej zrozumiałą i przystępną i ujmującą w sposób możliwie najdokładniejszy zakres przedmiotów, do których odnosi się projektowana ustawa. Jeśliby Rząd mógł od czasu do czasu wydawać spisy przedmiotów, które należy uznać bezwzględnie za przedmioty codziennej potrzeby zapobiegłoby się pewnej niepewności życia gospodarczego i usunęło wątpliwości, czy dany artykuł uznać należy za przedmiot codziennej potrzeby.

Do punktu 2). Projekt wylicza w dziale postanowień dotyczących się sfery zaopatrzenia ludności w przedmioty codziennej potrzeby szereg szczegółowych upoważnień, które by miały przysługiwać Rządowi w zakresie regulowania handlu, przemysłu i obrotu towarami pierwszej potrzeby. Przepisy te wpływają z jednej strony na rozmiary projektowanej ustawy, z drugiej strony nie dają gwarancji, czy w miarę zmienionych stosunków nie okażą się niewystarczającymi.

Należałoby raczej (może na wzór upoważnienia, jakie dnia 4 sierpnia 1914 r. uzyskała Rada Związkowa) dążyć do przepisu natury ogólniejszej, upoważniającej Ministerstwo Przemysłu i Handlu tudzież Ministerstwo Apropowizacji, ewentualnie Radę Ministrów do wydawania przepisów z dziedziny aprowizacji, względnie obrotu artykułami, służącymi do zaspokojenia najważniejszych potrzeb ludności jako to: żywności, środków leczniczych, surowców, półsurowców i innych środków produkcji.

Aczkolwiek z zasadniczego punktu widzenia należałoby się oświadczyć przeciw jurysdykcji administracyjnej, ze względu na wyjątkowe stosunki i wymaganą szybkość postępowania i dopuścić karanie administracyjne, jednak w wypadkach zagrożonych karą łagodniejszą.

Do punktu 3). Przymus koncesyjny jest nieodpowiedni w dowie, gdy należy zbliżyć się do wolnego handlu. Ograniczenie liczby uprawnionych prowadzi do uprzywilejowania poszczególnych jednostek, zmonopolizowania danej gałęzi handlu i pośrednictwa bez uzyskania zniżki cen. Natomiast handel nielegalny nie zostałby usunięty, zaś większe niebezpieczeństwo nielegalnego handlowania odbiłoby się w formie nowej zniżki cen.

Do punktu 4). Wzorem obowiązującego w tym względzie ustawodawstwa w Wielkopolsce wystarczy w artykule 29 L.3 dodać słowa „a w szczególności trudni się handlem łańcuchowym (paskowym)”. Praktyka uchwyci w sposób właściwy pojęcie handlu łańcuchowego (paskowego) w ustawie zaś opuszczona będzie definicja, która z natury rzeczy musi być bardzo skomplikowana i wypaść stylistycznie ciężko, nie dając gwarancji, czy nie opuściła pewnych form handlu łańcuchowego.

Koncepcja oparta wyłącznie na tzw. określonej wartości z odrzuceniem systemu kalkulacyjnego nie wydaje się trafną przy ujęciu istoty lichwy, albowiem trudno dziś mówić o cenach targowych; zresztą tego rodzaju ujęcie rzeczy nie zapobiegnie nadużyciom polegającym np. na przedstawieniu kilku paskarskich rachunków z czasu, kiedy przestępstwo popełniono, aby zakwestionować t.z. cenę targową.

Do punktu 5). Posuwając się w niektórych wyjątkowych wypadkach w kierunku teorii odstraszenia należy podnieść, że w art. 31 projektu budzą jednak wątpliwości wyrazy: „lud wywołał zaburzenie spokoju publicznego”. Należałoby raczej mieć na względzie zagrożenie spokoju publicznego w większym rozmiarze.

Do punktu 6). Pomijając względy etyczne, kara chłosty doprowadziłaby do jeszcze większego upadku poczucia godności ludzkiej.

Do punktu 7). Konfiskata majątku nie osiągnie celu, albowiem winni znajdują zawsze sposobność ukrycia majątku ulegającego konfiskacie, sama zaś możliwość konfiskaty majątku i połączona z tem niemożność sprostowania zaciągniętym zobowiązaniom mogłaby wywołać zamknięcie wszelkiego kredytu handlowego.

Należałoby ograniczyć się ewentualnie do konfiskaty nieprawego zysku, pochodzącego z przestępstwa, ewentualnie pewnej wielokrotności tego zysku (po oceniu przez rzeczoznawców).

Do punktu 8). Tego rodzaju specjalna organizacja jest wskazana ze względu na specjalne zadania w dziedzinie zwalczania lichwy i potrzebę istnienia specjalnych wyszkolonych organów władzy.–

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

„Załącznik do punktu 6. N° 7”

Wniosek nagły Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie udzielenia Ministrowi Przemysłu i Handlu specjalnych pełnomocnictw

MINISTERSTWO
PRZEMYSŁU I HANDLU

WARSZAWA, DN. 15 stycznia 1920 r.
N° 350/2013.P

Wniosek nagły

Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie udzielenia Ministrowi Przemysłu i handlu specjalnych pełnomocnictw.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Ustawa^c

1) Ministrowi Przemysłu i Handlu udziela się na przeciąg jednego roku ^hpełnomocnictwa^h ^cprawa^c do wydawania rozporządzeń, mających na celu:

- a) zwiększenie produkcji kopalń,
- b) kontrolę i dozór nad rozdziałem i spożyciem węgla i wszelkich innych środków opałowich ^coprócz drzewa opałowego^c przez wszystkie kategorie odbiorców, nie wliczając wojska i kolei państwowych.
- c) otrzymanie przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu danych o rozmiarach i kosztach produkcji węgla i wszelkich innych środków opałowich.

2) Ministrowi Przemysłu i Handlu wyłącznie przysługuje prawo w razie konieczności opłatnego rekwirowania ładunków węgla i innych środków opałowich.

3) Powyższe pełnomocnictwo Ministra Przemysłu i Handlu rozciąga się na cały obszar Państwa Polskiego.

4) Niewykonanie rozporządzeń wydanych na podstawie powyższego pełnomocnictwa podlega w drodze administracyjnej karze pieniężnej do 200 000 marek ^hlub karze aresztu do 6-ciu miesięcy^h. Tryb nakładania kar ustanowi minister Przemysłu i Handlu. ^cNadto może być skazany przez sąd do wyroków 6 miesięcy.^c

5) Przepisy wykonawcze wyda Minister Przemysłu i Handlu.

Uchwała zgodnie
z wnioskiem zapadła
dn. ... 1920 r.

UZASADNIENIE

Przemysł węglowy stanowi podstawę całego życia ekonomicznego kraju. Od pomyślnego jego rozwoju i sprawnego funkcjonowania zależą tak ważne i doniosłe w obecnej chwili zadania państwowe, jak uruchomienie różnych gałęzi przemysłu, utrzymanie prawidłowego ruchu kolejowego, postęp operacji wojennych itp. podniesienie produkcji węglowej, oraz prawidłowa repartycja węgla, usuwając spekulację i sztuczną zwyżkę cen, stanowią pilną potrzebę chwili bieżącej. W tej myśli Sejm w uchwale swej z dnia 10 lipca 1919 roku wezwał Rząd do energicznej walki z nadużyciami w podziale i handlu węglem. Walka ta jednak nie będzie, mimo wszelkich starań dość skuteczną, jeśli nie będzie władzom państwowym udzielone odpowiednie pełnomocnictwo do wydawania zarządzeń, mających na celu podniesienie wytwórczości węgla i uniemożliwienie wszelkich nadużyć w obrocie węglem.

Konieczność kontroli ze strony organów państwowych musi rozszerzać się również na samą produkcję i wysyłkę węgla; należy więc dać organom państwowym możliwość dokładnej ewidencji zarówno ilości jak i kosztów produkcji; od tego bowiem zależy musi wysokość cen wyznaczonych na węgiel.

Utrzymanie w nieprzerwanym biegu wytwórczości węgla oraz jej podniesienie stanowią teraz konieczność państwową. Ministerstwo Przemysłu i Handlu powinno więc posiadać zarówno prawo badania własnych kosztów kopalń jak i prawo wydawania zarządzeń, aby na kopalniach były stosowane wszelkie środki, zmierzające do zwiększenia ilości wydobywanego węgla, w granicach dopuszczalnych przez warunki techniczne i ekonomiczne poszczególnych kopalń.

Zarządzenia takie, wywołane warunkami obecnego momentu, z natury swej, mają charakter tymczasowy, mogą być wydawane i odwoływane w miarę potrzeby i nie wymagają zmiany ogólnych norm prawnych. W danym wypadku wystarcza udzielenie Ministrowi Przemysłu i Handlu na okres jednego roku odnośnego pełnomocnictwa i prawa nakładania kar administracyjnych, dla zapewnienia egzekutywy wydawanych rozporządzeń.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu nie posiada obecnie dostatecznego sprawdzianu dla oceny zgłoszeń o węgiel ze strony przedsiębiorstw i instytucji rządowych, będących największymi konsumentami tegoż. Zgłoszenia te, wprawdzie po niejakiem zredukowaniu zostaną uwzględniane w pierwszym rzędzie. Pozostała zatem rozporządzalna ilość węgla nie wystarcza ani na zaspokojenie nawet najskromniejszych wymagań przemysłu, uruchomienie którego jest niezbędnym warunkiem uporządkowania stosunków gospodarczych i społecznych w kraju, ani też na znośne zaopatrzenie urzędzeń miejskich (np. elektrowni, gazowni, szpitalów itp.).

Z kontyngentów przyznanych instytucjom rządowym znaczny procent ogólnej ilości węgla idzie na deputaty personelu pracowników; jednocześnie pozostali mieszkańcy zwłaszcza w wielkich miastach są pozbawieni możliwości kupna opału, co wywołuje rozgoryczenie i reklamacje.

Wobec groźnej sytuacji opałowej Ministerstwo Przemysłu i Handlu widzi konieczność zachowania najdalej posuniętej oszczędności w rozchodzie tak węgla jak i wszelkich innych materiałów opałowych: drzewa, torfu, ropału, zaprowadzenia bezstronnej ogólnopaństwowej kontroli ich zużycia i opartego na rezultatach kontroli sprawiedliwego i celowego podziału rozporządzalnych zapasów. Dla osiągnięcia tych celów jest wskazanem udzielenie Ministrowi Przemysłu i Handlu pełnomocnictwa dla wykonywania kontroli spożycia środków opałowych nie tylko w prywatnych przedsiębiorstwach, lecz i we wszystkich instytucjach rządowych, będących obecnie głównymi jego odbiorcami.

Gdy różne organy państwowe stosują obecnie rekwizycje węgla, zdarza się, że jedna instytucja w celu zaspokojenia swych potrzeb, często drugorzędnych, zabiera ładunki, przeznaczone dla innej instytucji, prawidłowa działalność której ma pierwszorzędne znaczenie (np. w celu wydawania deputatów rekwiruje się węgiel, a wskutek tej rekwizycji zatrzymuje się elektrownia wielkiego miasta). Zamęt stąd powstający da się usunąć tylko przez ześrodkowanie prawa rekwizycji węgla, a także wszelkich innych materiałów opałowych, w jednym Ministerstwie.

Działalność Inspektoratu Cieszyńskiego i Urzędu Węglowego w Poznaniu nie jest dostatecznie skoordynowaną i ujednostajnioną z działalnością Państwowego Urzędu Węglowego, wskutek czego Ministerstwo Przemysłu i Handlu nie może objąć w należyтым stopniu całokształtu spraw opałowych w Państwie i mieć dostateczną pieczę nad bezwzględną równomiernością podziału węgla między temi dzielnicami i pozostałymi ziemiami Rzeczypospolitej.

O potrzebie ujednostajnienia gospodarki węglowej na całym obszarze Państwa Polskiego niejednokrotnie wypowiadał się Sejm Ustawodawczy i Rada Ministrów; tę samą myśl wyrażali także na różnych naradach przedstawiciele Cieszyna i Poznania.

Minister /-/ Olszewski
Szef Sekcji /-/ St. Świętochowski

Załącznik do do punktu 5

[Wniosek Prezydium Rady Ministrów na Radę Ministrów w sprawie przyznania Komisarzowi Generalnemu Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku dodatku reprezentacyjnego]

Wniosek nagły na Radę Ministrów

W myśl uchwały Rady Ministrów z dnia 17 stycznia 1919 r. ma przyznać Rada Ministrów Komisarzowi Generalnemu Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku z chwilą rozpoczęcia urzędowania w Gdańsku odpowiedni dodatek reprezentacyjny na wniosek Prezydium Rady Ministrów w porozumieniu z p. Ministrem Skarbu i z p. Ministrem Spraw Zagranicznych.

Ponieważ Komisarz Generalny w najbliższych dniach rozpocznie urzędowanie w Gdańsku Prezydium Rady Ministrów wnosi na podstawie tej uchwały o przyznanie mu dodatku reprezentacyjnego w kwocie 10 000 marek niemieckich miesięcznie od dnia 15/I – 1920.

Powyższy wniosek przyjęto na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 17 stycznia 1920 r. (punkt 5 protokołu).

O uchwale powiadomiono Min. Skarbu oraz Min. Spraw Zagranicznych wyciągami z protokołu za Nr 831.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 9.

12

PROTOKÓŁ 7-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 19 stycznia 1920 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Rolnictwa i D[óbr] P[aństwowych]	p. dr Franciszek Bardel
Minister Apropowacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister W[yznań] R[eligijnych] i O[świecenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Pracy i O[pieki] S[połecznej]	p. Edward Peplowski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzieln[icy] Prus[kiej]	p. Adam Poszwiński
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzieln[icy] Prus[kiej]	p. dr Roman Rybarski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Zdrowia Publ[icznego]	p. dr Witold Chodźko
Wiceprezes Gł[ównego] Urzędu Likwidacyjnego	p. Józef Karśnicki
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Spraw Wewnętrznych	p. dr Stefan Iszkowski
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. Edward Lechowicz
Zastępca Nacz[elnego] ^a Dowództwa ^a Wojsk Pol[skich]	p. maj. Starzewski
Protokółuje:	p. dr Franciszek Bubeniczek

Początek posiedzenia o godz. 5 m. 25 po południu.

1. Przeciwno proponowanemu przez p. Ministra Bardla wysłaniu do Paryża p. Nagórskiego jako reprezentanta Min. Rolnictwa i D.P. przy układach

z Niemcami⁶² oświadczył się p. Minister Skarbu, wobec czego decyzję w tej sprawie odroczone do chwili stwierdzenia konieczności tej delegacji po zbadaniu całej listy reprezentantów poszczególnych Ministerstw za granicą.

2. ^bZałącznik] N° 1.^b Przyjęto wniosek p. Ministra Peplowskiego o mianowanie Szefa Sekcji inż. Franciszka Sokala delegatem Rządu polskiego do Rady Zarządzającej Międzynarodowej Organizacji Pracy z tem, że jego zadania zostaną ściśle określone w instrukcji, jaką wyda p. Minister Pracy i O.S., równocześnie ma nastąpić zwolnienie p. Sokala ze stanowiska Szefa Sekcji Ochrony Pracy i Głównego Inspektora Pracy.

3. ^bZałącznik] N° 2.^b Przyjęto wniosek p. Ministra Grabskiego co do potrzeby uprzedniego zezwolenia Rządu polskiego przy rozporządzaniach majątkiem państwowym w obrębie Ziem Wschodnich, a to jako opinię Rady Ministrów, która ma być przedstawiona Naczelnikowi Państwa z prośbą o zaakceptowanie.

4. ^bZałączniki] N° 3, 4, 5.^b Przyjęto projekt ustawy o zagospodarowanie odlogów gruntowych na obszarze Rzeczypospolitej i Ziem Wschodnich z następującymi zmianami:

- a) skreślono: koniec art. 1-go od słów: „w kraju”, słowo: „jednorazowy” w art. 2-im, a w art. 3-im słowa: „Radzie Ministrów w szczególności zaś”,
- b) w art. 2-im zastąpiono słowo „równomiernemu” słowami: „stosownie do potrzeb”,
- c) na końcu art. 2-go dodano zdanie: „Kredyt ten jest zwrotny na warunkach określonych przez Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i D.P.”.

W związku z tem przyjęto tekst projektu rozporządzenia wykonawczego do tej ustawy oraz dekretu, z których pierwsze zostanie wydane, a drugi zaproponowany Naczelnikowi Państwa do wydania po wejściu w życie ustawy. P. Prezydent wskazał przy tem konieczność doboru odpowiedniej osoby na czele tej akcji stać mającej.

5. ^bZałącznik] N° 6.^b Przyjęto referowany przez p. Wiceministra dra Wróblewskiego projekt zmian w projekcie ustawy konstytucyjnej, przy czem:

- a) przy art. 23-im wyrażono życzenie, by w Komisji sejmowej zwrócić uwagę, iż byłoby wskazane postanowienie, że projekty zmian konstytucji mają być na pewien czas zapowiedziane,
- b) do art. 37-go ust. 2-go dodano zdanie: „za inicjatywą i pod przewodnictwem Marszałka Sejmu”,

⁶² Rozmowy gospodarcze polsko-niemieckie trwały od 1919 r. 22 października 1919 r. w Berlinie podpisano umowę gospodarczą regulującą dostawy węgla do Polski. Od listopada rokowania toczyły się w Paryżu przy udziale Francuzów.

- c) co do art. 47 i 48 postanowiono na razie nie poruszać kwestii, czy Prezydent Rzeczypospolitej ma być też Naczelnym Wodzem, a dopiero w Komisji sejmowej zająć ewentualne odpowiednie stanowisko.
6. ^bZałącznik] N° 7.^b Przyjęto projekt uzupełnienia art. 9-go ustawy z dnia 10-go maja 1919 r. o ustaleniu i oszacowaniu strat i świadczeń wojennych.
7. ^bZałącznik] N° 8.^b Przyjęto projekt ustawy, zmieniającej niektóre postanowienia ustawy o postępowaniu sądowym cywilnym w b. zaborze austriackim.
8. ^bZałącznik] N° 9.^b Projekt ustawy o przyznaniu dla b. wojskowych armii rosyjskiej i austriackiej oraz dla wdów i sierot po nich nadzwyczajnego dodatku drożyznianego do zasiłków emerytalnych przyjęto z tem, że odnośnie do b. wojskowych armii niemieckiej należałoby wywołać w Komisji sejmowej osobną rezolucję.
9. Wysłuchano sprawozdania p. ministra Olszewskiego z konferencji w sprawach morskich oraz p. ministra Tołłoczki o zajęciach na poczcie w Krakowie.
10. Przyjęto wniosek Min. b. Dzielnicy Pruskiej o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do mianowania inż. Mariana Pospieszalskiego, Szefem Departamentu Robót Publicznych w Min. b. Dzielnicy Pruskiej.
- Koniec posiedzenia o godz. 8 m. 5 wieczorem.

Ł. Skulski^f

Załączniki

Wykaz:

1. [Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej o mianowanie dotychczasowego szefa Sekcji Ochrony Pracy i Głównego Inspektora inż. Franciszka Sokala delegatem Rządu Polskiego do Rady Zarządzającej Międzynarodowej Organizacji Pracy].
2. [Wniosek Ministra Skarbu w sprawie potrzeby uprzedniego zezwolenia Rządu Polskiego przy rozporządzaniach majątkiem państwowym w obrębie Ziemi Wschodnich].
3. [Projekt] ustawy o zagospodarowaniu odłogów gruntowych na obszarze Rzeczypospolitej i Ziemi Wschodnich⁶³.
4. [Projekt] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie wykonania ustawy o zagospodarowaniu odłogów gruntowych na obszarach Rzeczypospolitej i Ziemi Wschodnich.
5. [Projekt] dekretu do ustawy o zagospodarowaniu odłogów gruntowych na obszarze Rzeczypospolitej i Ziemi Wschodnich [ze zmianami]⁶⁴.
6. [Projekt zmian w projekcie ustawy konstytucyjnej].
7. [Projekt] uzupełnienia tekstu ustawy z dnia 10-go maja 1919 r. o ustaleniu i oszacowaniu strat i świadczeń wojennych.

⁶³ Ustawa z dnia 13 lutego 1920 r. o przyznaniu kredytu jednego miliarda marek na zagospodarowanie odłogów gruntowych na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej i Ziemi Wschodnich, Dz.U. 1920, nr 17, poz. 86. Tekst ustawy został zmodyfikowany.

⁶⁴ Tekst nieczytelny. Prawdopodobnie tak jak w tekście protokołu.

8. [Projekt] ustawy zmieniającej niektóre postanowienia ustaw o postępowaniu sądowym cywilnym w b. zaborze austriackim⁶⁵.
9. [Projekt] ustawy o przyznaniu dla b. wojskowych armii rosyjskiej i austriackiej jako też dla wdów i sierot po nich nadzwyczajnego dodatku drożyznianego do zasiłków emerytalnych⁶⁶.
- [9a.] Uzasadnienie [projektu ustawy o przyznaniu dla b. wojskowych armii rosyjskiej i austriackiej jako też dla wdów i sierot po nich nadzwyczajnego dodatku drożyznianego do zasiłków emerytalnych].

^cZałącznik do punktu 2. N° 1^c

[Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej o mianowanie szefa Sekcji Ochrony Pracy i Głównego Inspektora inż. Franciszka Sokala delegatem Rządu Polskiego do Rady Zarządzającej Międzynarodowej Organizacji Pracy]

W-22.

Do
Rady Ministrów,–

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej wnosi o uchwalenie następującego wniosku:

TREŚĆ WNIOSKU.

Mianować dotychczasowego Szefa
Sekcji Ochrony Pracy i Głównego
Inspektora Pracy inż. FRANCISZKA
SOKALA delegatem Rządu Polskiego
do Rady Zarządzającej Międzynarodowej
Organizacji Pracy.–

UZASADNIENIE.

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej przedstawia powyższy wniosek w powołaniu się na tymczasową nominację inż. F. SOKALA na czasowego przedstawiciela

⁶⁵ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 9 marca 1920 r. zmieniająca niektóre postanowienia ustaw o postępowaniu sądowym cywilnym, obowiązujących w b. dzielnicy austriackiej, Dz.U. 1920, nr 24, poz. 144.

⁶⁶ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 4 lutego 1920 r. o przyznaniu dla b. wojskowych armii rosyjskiej i austriackiej, jak też dla wdów i sierot po nich nadzwyczajnego dodatku drożyznianego do zasiłków emerytalnych, Dz.U. 1920, nr 13, poz. 68.

Rządu Polskiego na pierwsze posiedzenie Rady Zarządzającej Międzynarodowej Organizacji Pracy, odbyte w Waszyngtonie podczas trwania Konferencji Pracy. Nominacja ta dokonana została w czasie przesilenia gabinetowego w d. 11 grudnia 1919 r. przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Prezydium Rady Ministrów, Ministerstwem Spraw Zagranicznych i Ministerstwem Spraw Wewnętrznych, aż do ostatecznego zatwierdzenia powyższej nominacji przez Radę Ministrów.

Obecnie Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej otrzymało telegraficzne zawiadomienie dyrektora Międzynarodowego Biura Pracy Alberta Thomasa z dnia 8 b.m., że najbliższe posiedzenie Rady Zarządzającej Międzynarodowej Organizacji Pracy wyznaczone zostało na d. 26 stycznia b.r. w Paryżu i żądanie podania osoby delegata Rządu Polskiego, wskutek czego zachodzi pilna potrzeba dokonania nominacji przedstawiciela Rządu Polskiego. Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej przedstawia powyższy wniosek ze względu na kwalifikacje, jakie posiada inż. F. SOKAL i dotychczasowe jego prace zarówno w Komisji Pracy Konferencji Pokojowej w Paryżu jak i na Międzynarodowej Konferencji Pracy w Waszyngtonie, dokąd był uchwałą Rady Ministrów z d. 10 XI 19 r. delegowany w charakterze przewodniczącego Polskiej Delegacji. Uzyskanie dla Polski jednego z 4 miejsc w wyborów w Radzie Zarządzającej Międzynarodowej Organizacji Pracy (obok Hiszpanii, Kanady i Argentyny) zawdzięczać należy energicznym zabiegom i staraniom Polskiej Delegacji i jej przewodniczącego inż. F. SOKALA.

Inż. F. SOKAL posiada gruntowną wiedzę fachową, doskonałą teoretyczną i praktyczną znajomość zagadnień socjalnych zarówno w kraju jak i za granicą, obok biegłego władania w słowie i piśmie językami: angielskim, francuskim, niemieckim i rosyjskim.

Inż. F. SOKAL posiada wyższe techniczne wykształcenie, (Polit. Warszawska i Charlottenb.⁶⁷) 14 letnią działalność zawodową w charakterze st. konstruktora i kierownika działu technicznego w zakładach budowy maszyn w kraju i w Niemczech. Po utworzeniu Inspektoratu fabrycznego przy Kom. Obyw. m. Warszawy objął stanowisko Inspektora, od r. 1916 zaś sprawował stanowisko zarządzającego wydziałem do spraw przemysłowych i ochrony pracy Magistratu m.st. Warszawy oraz Głównego Inspektora fabrycznego. Przy pracach organizacyjnych Departamentu Pracy, przekształconego następnie na Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej brał inż. F. SOKAL czynny i stały udział, od 1 I 1918 r. zaś pełni obowiązki Szefa Sekcji Ochrony Pracy i Głównego Inspektora Pracy.–

Warszawa, dn. 17 stycznia 1920 r.

Minister:

^f E. Pełowski^f

⁶⁷ Charlottenburg – Wyższa Szkoła Techniczna w Berlinie.

Wniesiono na Radę Ministrów
dnia 19 stycznia 1920 r.
Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem.
^cZ tem, że zadania p. Sokala
będą ściśle określone w instrukcji,
jaką ma wydać Minister Pracy i OS.^c

PREZYDENT MINISTRÓW:

^cZałącznik do punktu 3. N° 2^c

**[Wniosek Ministra Skarbu w sprawie potrzeby uprzedniego zezwolenia Rządu
Polskiego przy rozporządzeniach majątkiem państwowym w obrębie Ziemi
Wschodnich]**

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dnia 18 stycznia 1920 r.

O d p i s.

Ponieważ własność skarbową stanowić musi zabezpieczenie rozwiązania wszelkich ogólnopństwowych zagadnień między innymi walutowych, Rada Ministrów konstatuje, że jakiegokolwiek rozporządzenia własnością skarbową, m.in. lasami skarbowymi w granicach ziem wschodnich, o ile takie rozporządzenie przekracza normalną eksploatację, a więc o ile tyczy się poręb paroletnich, wyrębów na eksport paroletni lub monopolu eksploatacyjnego w danej miejscowości itp. wymagają uprzedniego zezwolenia Rządu polskiego, jako takiego. To samo stosuje się do wszelkich koncesji i monopolów przemysłowych i handlowych.

Dlatego Rada Ministrów zwrócić się do Naczelnego Wodza z prośbą o wydanie stosownych zarządzeń.

^cZałącznik do punktu 4. N° 3^c

**[Projekt] ustawy o zagospodarowaniu odłogów gruntowych na obszarze
Rzeczypospolitej i Ziemi Wschodnich**

U s t a w a

o zagospodarowaniu odłogów gruntowych na obszarze
Rzeczypospolitej i Ziemi Wschodnich.

Art. 1. Celem gospodarczego uporządkowania zniszczonych w czasie wojny obszarów Rzeczypospolitej oraz Ziemi Wschodnich, zajętych przez

Wojsko Polskie, jako też w celu zwiększenia produkcji rolnej na potrzeby aprowizacji publicznej poleca się Rządowi niezwłocznie przedsięwziąć niezbędne środki i zarządzenia ku zagospodarowaniu i obsianiu gruntów hipotecznych leżących odłogiem ^hw kraju oraz na ziemiach wschodnich^h.

- Art. 2. Na cele związane z wykonaniem zadań, wymienionych w art. 1 przyznaje się Rządowi na rachunek Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych na czas do 1 stycznia 1921 roku ^hjednorazowy^h kredyt nadzwyczajny wysokości jednego miliarda marek. Kredyt powyższy podlega ^cstosownemu^c zużyciu na pokrycie kosztów zagospodarowania odłogów leżących w granicach Państwa jako też na obszarze Ziem Wschodnich wedle jednolitego planu. ^cKredyt ten jest zwrotny w warunkach określonych przez władze w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i D.P.^c
- Art. 3. Wykonanie niniejszej Ustawy poleca się ^hRadzie Ministrów, w kolejności zaś^h Ministrowi Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

^cZałącznik do punktu 4. N° 4^c

[Projekt] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie wykonania ustawy o zagospodarowaniu odłogów gruntowych na obszarach Rzeczypospolitej i Ziem Wschodnich

Rozporządzenie

Rady Ministrów w przedmiocie wykonania ustawy o zagospodarowaniu odłogów gruntowych na obszarach Rzeczypospolitej i Ziem Wschodnich.

Celem wykonania ustawy z dnia o zagospodarowaniu odłogów gruntowych na obszarach Rzeczypospolitej i Ziem Wschodnich, na mocy art. 3 rzeczonej ustawy Rada Ministrów zarządza co następuje.

[1] Organizację i główne kierownictwo wykonania akcji zagospodarowania odłogów gruntowych powierza się Ministrowi Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

Na obszarze Ziem Wschodnich Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych zadania wynikające z ustawy z dnia przeprowadza za pośrednictwem Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich.

[2] W szczególności zadaniem Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych będzie:

- a) organizowanie według jednolitego planu obsiewów i eksploatacji odłogiem leżących ziem państwowych i prywatnych,
- b) dostarczanie dla potrzeb wymienionych w art. 2 a. surowców, narzędzi i innych niezbędnych środków drogą zakupu, sprzedaży, wynajmu i wymiany produktów,

- c) koordynowanie działalności wszystkich władz rządowych tak cywilnych jako też wojskowych oraz czynników społecznych, zmierzającej do zagospodarowania odłogów oraz fachowe kierownictwo i kontrola w tym zakresie,
- d) dysponowanie kredytami przeznaczonymi na cele zagospodarowania odłogów mają na względzie jednolitość „planu” akcji gospodarczej i równomierne regulowanie potrzeb rolnictwa i ludności wszystkich obszarów, wymagających uporządkowania gospodarczego.

[3] W celu przedwstępnego rozpatrzenia i opiniowania zarządzeń projektowanych przez Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w dziedzinie zagospodarowania odłogów oraz uzgodnienia tych zarządzeń z dezyderatami poszczególnych władz interesowanych, czynny będzie pod przewodnictwem Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych Komitet do spraw zagospodarowania odłogów, do którego wejdą przedstawiciele Prezydenta Ministrów oraz Ministrów: Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Aprowizacji, Skarbu, Spraw Wojskowych, Kolei Żelaznych tudzież Komisarza Cywilnego Ziemi Wschodnich.

Do udziału w obradach Komitetu nadto powoływani będą przez przewodniczącego przedstawiciele innych władz oraz organizacje społeczne, których zakresu dotyczyć będą omawiane w Komitecie sprawy.

4. Szczegółowy regulamin czynności swych uchwali Komitet zagospodarowania odłogów. Instrukcje dla organów wykonawczych wyda Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

5. Działalność swą Komitet rozpoczyna z dniem wydania niniejszego zarządzenia.

„Załącznik do punktu 5. N° 6”

[Projekt zmian w projekcie ustawy konstytucyjnej]

Wyrazy: „Naczelnik Państwa” zastępuje się wyrazami: „Prezydent Rzeczypospolitej”, wyrazy: „Straż Praw” wyrazem „Senat”.

W art. 2. po wyrazie: „Sejm” należy wstawić wyrazy: „i Senat”. Zamiast „Organem” ma być „Organami”.

W art. 3. ^hsłowo^h „cztery” zastępuje się wyrazem „pięć”.

Art. 9. otrzymuje brzmienie:

„Pozostający w służbie czynnej urzędnicy i funkcjonariusze państwowi władz administracyjnych, skarbowych i sądowych nie mogą ubiegać się o mandat poselski w tych okręgach wyborczych, na które rozciąga się ich działalność służbowa, ani go piastować.

Przepis ten nie dotyczy urzędników cywilnych oraz wojskowych, urzędujących we władzach centralnych.

Po art. 17. należy umieścić art. 25, który otrzymuje następujące brzmienie:

„Senat składa się:

- a) z siedemdziesięciu członków wybranych w głosowaniu stosunkowym przez Sejm ^hspoza jego grona^h,
- b) z trzydziestu przedstawicieli samorządu,
- c) z pięciu delegatów episkopatu katolickiego,
- d) z trzech przedstawicieli najliczniejszych po religii katolickiej wyznań,
- e) z trzynastu przedstawicieli najwyższych uczelni i instytucji naukowych.

Wszyscy członkowie Senatu są wybrani, względnie powołani na cały okres trwania Sejmu.

Senat wybiera Prezesa i jego zastępców oraz ustala porządek obrad”.

W tem miejscu należy wstawić następujące dwa artykuły:

1. „Wybór względnie wyznaczenie członków Senatu wskazanych w punktach b) c) d) e) art. ... odbywa się równocześnie z wyborami do Sejmu, a wybór członków Senatu wymienionych w punkcie ^ac tego artykułu zaraz po ukonstytuowaniu się Sejmu”.
2. „Sposób wyboru i wyznaczenia członków Senatu określi ordynacja”.

Art. 18. otrzymuje brzmienie:

„Prezydent Rzeczypospolitej zwołuje, otwiera, odracza i zamyka równocześnie Sejm i Senat.

Prezydent Rzeczypospolitej jest obowiązany zwołać Sejm i Senat corocznie najpóźniej w listopadzie na sesję zwyczajną, trwającą co najmniej cztery miesiące; nadto może zwołać Sejm i Senat w każdym czasie na sesję nadzwyczajną, a powinien to uczynić na żądanie co najmniej trzeciej części ustawowej liczby posłów lub członków Senatu.

Senat zbiera się po dokonaniu wyboru członków Senatu przez Sejm.

Odroczenie wymaga zgody Sejmu i Senatu, jeżeli ma być w ciągu tej samej sesji zwyczajnej powtórzone lub jeżeli przerwa ma trwać dłużej niż trzydzieści dni.

Sesja trwa do dnia zebrania się Sejmu i Senatu aż do dnia zamknięcia jej przez Prezydenta Rzeczypospolitej”.

Art. 19. otrzymuje brzmienie:

„Prezydent Rzeczypospolitej może rozwiązać Sejm za zgodą dwóch trzecich ustawowej liczby członków Senatu.

Równocześnie z samego prawa rozwiązuje się Senat.

Wybory odbędą się w ciągu dziewięćdziesięciu dni od dnia rozwiązania, a Sejm zbierze się w ciągu piętnastu dni od dokonania wyborów”.

Art. 23. otrzymuje brzmienie:

Uchwały Sejmu i Senatu zapadają zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej trzeciej części ustawowej liczby posłów względnie członków Senatu.

Zmiana Konstytucji może być uchwalona tylko w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów, względnie członków Senatu większością dwóch trzecich głosów.

Wniosek o zmianę konstytucji winien być podpisany co najmniej przez czwartą część ustawowej liczby posłów.

Art. 26. otrzymuje brzmienie:

„Każdy projekt ustawy przez Sejm uchwalony przekazany będzie Senatowi do zbadania.

Jeżeli Senat nie podniesie w ciągu trzydziestu dni od dnia doręczenia mu uchwalonego ‘projektu’ ustawy żadnych przeciwko niemu zarzutów. Prezydent Rzeczypospolitej zarządzi jej ogłoszenie. Na wniosek Senatu Prezydent Rzeczypospolitej może zarządzić ogłoszenie ustawy przed upływem trzydziestu dni.

Jeżeli projekt, uchwalony przez Sejm, Senat postanowi zmienić lub odrzucić, powinien zapowiedzieć to Sejmowi w ciągu powyższych trzydziestu dni, a najdalej w ciągu następnych dni trzydziestu zwrócić Sejmowi z proponowanymi zmianami.

Jeżeli Sejm zmiany proponowane przez Senat uchwali zwykłą większością, albo odrzuci większością dwóch trzecich głosów lub też jeżeli odrzucony przez Senat projekt uzyska w Sejmie większość dwóch trzecich głosów, Prezydent Rzeczypospolitej zarządzi ogłoszenie ustawy w brzmieniu ustalonym ponowną uchwałą Sejmu.

Jeżeli Sejm zwykłą większością głosów powźmie uchwałę odrzucającą w całości lub części propozycję Senatu, Prezydent Rzeczypospolitej, wedle swego uznania, albo zarządzi ogłoszenie ustawy w brzmieniu ustalonym ponowną uchwałą Sejmu, albo w ciągu trzydziestu dni zastosuje przeciw tej ustawie veto. W ostatnim wypadku ustawa ta nie może być w tej sesji przedmiotem obrad Sejmu”.

Po art. 27. należy wstawić art. o następującym brzmieniu:

„Postanowienia art. 8, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 21 i 22^h oraz art. 102^h stosuje się także do Senatu względnie jego członków”.

Art. 37. otrzymuje brzmienie:

„Prezydenta Rzeczypospolitej wybiera na lat siedem absolutną większością głosów Sejm i Senat połączone w Zgromadzenie Narodowe. Zgromadzenie Narodowe zwołuje Prezydent Rzeczypospolitej w ostatnim kwartale siedmioletniego ‘swego urzędowania’”.

Jeżeli zwołanie nie nastąpi na trzydzieści dni przed upływem siedmioletniego, Sejm i Senat łączą się z samego prawa w Zgromadzenie Narodowe ‘za inicjatywą i pod przewodnictwem Marszałka Sejmu’.

Art. 38. skreśla się.

Art. 39. otrzymuje brzmienie:

„Jeżeli Prezydent Rzeczypospolitej nie może sprawować urzędu oraz w razie opróżnienia urzędu Prezydenta Rzeczypospolitej wskutek śmierci, dymisji lub

innej przyczyny zastępuje go Rada Trzech, złożona z Marszałka Sejmu jako przewodniczącego, Prezydenta Ministrów i Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego”.

Art. 40. otrzymuje brzmienie:

„W razie opróżnienia urzędu Prezydenta Rzeczypospolitej Sejm i Senat łączą się natychmiast z samego prawa w Zgromadzenie Narodowe celem wyboru Prezydenta.

Gdyby Sejm był zamknięty lub rozwiązany w chwili, gdy urząd Prezydenta Rzeczypospolitej nie jest zajęty, Rada Trzech zarządzi niezwłocznie nowe wybory do Sejmu i Senatu”.

Art. 100. skreśla się.

Art. 101. otrzymuje brzmienie:

„Do czasu dokonania wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej urząd jego sprawuje Józef Piłsudski ze wszystkimi prawami i obowiązkami Prezydenta Rzeczypospolitej według ustawy niniejszej”.

art. 102 skreśla się.^c

^cZałącznik do punktu 6. N° 7^c

[Projekt] uzupełnienia tekstu ustawy z dnia 10-go maja 1919 r. o ustaleniu i oszacowaniu strat i świadczeń wojennych

U Z U P E Ł N I E N I E

tekstu

ustawy z dnia 10 maja 1919 r. o ustaleniu i oszacowaniu świadczeń i strat wojennych.

Art. 9 punkt a ^custawy z dn. 10 V 1919^c otrzymuje brzmienie jak następuje: „z prezesa i wice-prezesa, których deleguje prezes właściwego sądu okręgowego spośród sędziów czynnych, a w braku ich – Ministerstwo Sprawiedliwości spośród – byłych sędziów lub adwokatów przysięgłych, adwokatów i notariuszów czynnych, wreszcie – z liczby posiadających wykształcenie prawne czynnych urzędników państwowych albo pracowników społecznych z takimż wykształceniem”.

U Z A S A D N I E N I E.

Konieczność powyższego uzupełnienia została wywołana przez praktykę, która wykazała, że stanowisko prezesów i wice-prezesów Komisji Szacunkowych, zdaniem Ministerstwa Sprawiedliwości, nie dadzą się obsadzić przez osoby, wymienione w dotychczasowym tekście rzeczzonego punktu – ze względu na brak kandydatów wyszczególnionych kategorii. Ponieważ zaś z drugiej strony, Ustawa ma na celu, aby kierownictwo naczelne w Komisjach spoczywało w rękach, jeżeli nie sędziów, jako takich, to przynajmniej – osób, posiadających wiedzę prawniczą,

przeto, wobec przytoczonej okoliczności było uznane za konieczne, dodać w uzupełnionym punkcie – notariuszów w ogóle oraz urzędników i pracowników społecznych – z wykształceniem prawnym.

°Załącznik do punktu 8. N° [9a]c

Uzasadnienie [projektu ustawy o przyznaniu dla b. wojskowych armii rosyjskiej i austriackiej jako też dla wdów i sierot po nich nadzwyczajnego dodatku drożyźnianego do zasiłków emerytalnych]

UZASADNIENIE

W dniu 31 lipca r.b. przyjął Sejm Ustawodawczy ustawę o dodatkach drożyźnianych dla emerytów cywilnych (Dz. Praw Nr 65 poz. 392) jednocześnie uchwalił Sejm wezwanie do Rządu, aby przedstawił w najkrótszym czasie projekt Ustawy o dodatkach drożyźnianych dla emerytów wojskowych. Dnia 12 listopada r.b. posłowie W o j d a l i ń s k i i tow. zgłosili wniosek nagły, w którym wzywają Sejm, aby raczył uchwalić rozszerzenie ustawy o dodatkach drożyźnianych dla emerytów cywilnych i dla emerytów wojskowych b. Królestwa Polskiego (druk Nr 1156).-

Do Sekcji Wojenno-Likwidacyjnej MSWojsk. napływa wiele podań emerytów wojskowych, którzy uważają się za pokrzywdzonych w porównaniu z emerytami cywilnymi i proszą o przyznanie i dla nich takiegoż dodatku drożyźnianego.

Rzecz sama jest tak słuszną i sprawiedliwą, że projekt rozwinięcia wspomnianej ustawy na emerytów wojskowych nie wymaga bardziej szczegółowego uzasadnienia a jedynie zwrócić należy uwagę na to, że nadzwyczajny dodatek drożyźniany jest też potrzebny dla emerytów wojskowych ponieważ średnia wysokość emerytury wojskowej jest znacznie niższa niż emerytury cywilnej i że wskutek tego znaczna większość emerytów wojskowych w żaden sposób nie może się ze swej skromnej emerytury utrzymać.

Uchwalenie nadzwyczajnego dodatku drożyźnianego dla emerytów cywilnych jest już faktem dokonany, wobec czego wypracowanie dodatku dla emerytów wojskowych jest rzeczą zbyteczną, gdy chodzi jedynie o zrównanie prawa wszystkich emerytów i rozciągnięcia w tym celu ustawy Nr 392 na emerytów wojskowych.

Obecnie nie jest możliwem określić dokładnie, jaką sumę wyniesie obecny okres budżetowy uchwalenie projektowanego dodatku drożyźnianego, ponieważ dotąd prawa swe do emerytury zgłosiła zaledwie część emerytów wojskowych lecz w przybliżeniu wyniesie 255 200 Mk dla b. wojskowych armii rosyjskiej i 13 000 000 Kor dla b. wojskowych armii austriackiej, w projektowanej ustawie pominięci zostali b. wojskowi armii niemieckiej z powodu, iż zaopatrywanie ich

odbywa się automatycznie dalej na zasadzie przepisów, według których dodatki drożyzniane są uwzględnione.

Wypłacanie rent wojskowych dla b. wojskowych armii niemieckiej w b. dzielnicy pruskiej na konto państwa niemieckiego, z którym toczą się dopiero pertraktacje w sprawie przyjęcia emerytur wojskowych, a zresztą emerytury wojskowe niemieckie są znacznie wyższe od emerytur rosyjskich i austriackich i w większości wypadków wynoszą mniej więcej tyle, ile wynoszą emerytury wojskowe rosyjskie i austriackie razem z dodatkiem drożyznianym.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 9.

13

PROTOKÓŁ 8-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 22 stycznia 1920 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Apropowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Pracy i Opieki Społecznej	p. Edward Peplowski
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium]	
Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie]	
Zdrowia Publ[icznego]	p. dr Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie]	
b. Dzielnicy Pruskiej	p. Adam Poszwiński
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie]	
W[yznań] R[eligijnych]	
i O[świecenia] P[ublicznego]	p. dr Bronisław ^a Dębiński ^a
Szef Sekcji w Min[isterstwie]	
Spraw Wewnętrznych	p. dr Stefan Iszkowski
Szef Sekcji w Min[isterstwie Spraw]	
Zagraniczn[yh]	p. Karol Bertoni
Szef Sekcji w Prez[ydium]	
Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Protokółuje:	p. dr Juliusz Koppens

Początek posiedzenia o godz. 5 m. 45 po południu.

1. P. Minister Tołłoczko prosi o opinię Rady Ministrów w sprawie zamierzonego przez Główny Komitet Plebiscytowy na Śląsku Cieszyńskim⁶⁸ wypuszczenia osobnych znaczków pocztowych, które by weszły w obieg wewnątrz Państwa

⁶⁸ Rada Najwyższa Konferencji Pokojowej w Paryżu 27 września 1919 r. podjęła decyzję o przeprowadzeniu plebiscytu na Śląsku Cieszyńskim. Polacy powołali Główny Komitet Plebiscytowy. Ostatecznie plebiscytu nie przeprowadzono. O losach tych terenów zadecydowała w końcu lipca 1920 r. Konferencja (Rada) Ambasadorów.

Polskiego. Znaczki te są już wydrukowane, opiewać będą na walutę koronową, a ze strony poczty nie ma żadnych przeszkód przeciw wypuszczeniu takich znaczków. P. Minister zwraca jednak uwagę na polityczne znaczenie tej sprawy.

Rada Ministrów oświadczyła po dyskusji, że nie widzi dostatecznych motywów dla wypuszczenia tych znaczków.

2. P. Prezydent Ministrów komunikuje, że Rząd musi zająć stanowisko wobec wniosku postawionego w Sejmie przez posła de Rosseta i towarzyszy na zniesienie Ministerstwa Zdrowia Publicznego, który wejdzie na porządek obrad komisji sejmowych, a potem i plenum i prosi o powzięcie decyzji w tej sprawie zaznaczając, że opinia Sejmu co do zniesienia względnie utrzymania nadal Ministerstwa Zdrowia Publicznego jest bardzo rozbieżną.

Po wyjaśnieniach udzielonych przez p. Podsekretarza Stanu Chodźkę i po dłuższej dyskusji Rada Ministrów oświadczyła się większością głosów 1) za przyłączeniem Ministerstwa Zdrowia Publicznego do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, jako urzędu Zdrowia Publicznego z ciałem doradczym tzw. Radą Sanitarną oprócz agend, dotyczących opieki społecznej oraz agend mieszkaniowych, które przejdą do Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej. 2) Na czas przejściowy będzie działało Ministerstwo Zdrowia Publicznego nadal, jako samodzielna jednostka z Podsekretarzem Stanu na czele, jako Kierownikiem w dotychczasowym zakresie działania z wyłączeniem agend wspomnianych w punkcie pierwszym. 3) Punkt pierwszy wejdzie w życie z chwilą zorganizowania samorządu wojewódzkiego.

3. ^bZałączniki N° 1, 2, 3.^b Przyjęto wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych w sprawie przystąpienia Polski do układu tymczasowego, dotyczącego niektórych zmian w Berneńskiej Konwencji Kolejowej z dnia 14/10 1890 r. z uwzględnieniem zmian redakcyjnych wniosku proponowanych przez Ministerstwo Kolei Żelaznych.

4. Rozpatrywanie projektu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie powtórnego odroczenia terminu wyjaśnienia i zdecydowania, jakie wywłaszczenia nieruchomości na użytek dróg komunikacyjnych dokonane przez b. władze okupacyjne pozostają nadal w mocy, przełożono na następne posiedzenia.

5. ^bZałącznik N° 4.^b Przyjęto wniosek nagły p. Ministra Robót Publicznych w sprawie opracowania projektu budowy portu morskiego na lewym brzegu Wisły, na terytorium województwa Pomorskiego oraz pogłębienia łożyska Wisły od Bałtyku pod Schievenhorst⁶⁹ aż do projektowanego portu morskiego, zastępując w punkcie 1 wniosku słowo „wzywa” słowem „upoważnia” i słowa „Rzeczypospolitej Polskiej w Województwie Pomorskiem” słowami „Województwa Pomorskiego”.

⁶⁹ Taka pisownia w oryginale. Powinno być Schievenhorst. Obecna nazwa (od lipca 1947 r.) Świbno.

6. ^bZałącznik] N° 5.^b Przyjęto projekt ustawy o rozszerzeniu działalności galicyjskiego zakładu ubezpieczenia robotników od wypadków na teren byłego Śląska Austriackiego oraz galicyjskich i śląskich górników i rozszerzenia tytułu IV rosyjskiej ustawy o pracy w przemyśle na robotników państwowych w b. zaborze rosyjskim.

7. Projekt ustawy o zarobkowym pośrednictwie pracy zdjęto z porządku dziennego.

8. Rozpatrywanie projektu ustawy w przedmiocie prowadzenia biur próśb i podań na obszarze b. zaboru rosyjskiego odroczone na jedno z następnych posiedzeń wobec wniosku p. Szefa Sekcji Iszkowskiego, aby ustawę rozszerzyć na całe państwo.

9. ^bZałącznik] N° 6.^b Przyjęto projekt ustawy o ulgach dla osób, pełniących służbę czynną w wojsku polskim, skreślając punkt a) artykułu 3-go.

10. ^bZałącznik] N° 7.^b Przyjęto projekt ustawy w sprawie udzielenia Ministrowi Przemysłu i Handlu nadzwyczajnych pełnomocnictw do uregulowania spraw opałowych, polecając p. Ministrowi Przemysłu i Handlu porozumieć się z panem Ministrem Spraw Wewnętrznych oraz b. Dzielnicy Pruskiej w sprawie wykonania art. 4 projektu.

P. Podsekretarz Stanu Poszwiński zastrzega imieniem p. Ministra b. Dzielnicy Pruskiej pozostawienie rozdziału węgla wewnętrznego nadal przy władzach b. Dzielnicy Pruskiej pod kontrolą Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

11. Rozpatrywanie projektu ustawy o przedłużeniu umownych czasokresów do przedsiębrania robót celem wydobywania minerałów, zawierających żywice ziemne, przełożono na następne posiedzenia.

12. P. Minister Pracy i Opieki Społecznej udziela poufnych wyjaśnień w sprawie oczekiwanych ruchów strejkowych i agitacji celem ich wywołania.

13. W związku ze strejkiem stróżów i z podwyższeniem ciężarów finansowych właścicieli nieruchomości uchwaliła Rada Ministrów, aby Ministerstwo Zdrowia Publicznego zaprojektowało wprowadzenie pewnych zmian w ustawie o ochronie lokatorów w kierunku podwyższenia cen najmu współmiernie do wzrostu kosztów utrzymania nieruchomości oraz stróżów.

Na tem posiedzenie zakończono o godz. 9-ej m. 45 wieczorem.

†L. Skulski†

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie przystąpienia Polski do układu tymczasowego, dotyczącego niektórych zmian w Berneńskiej Konwencji Kolejowej z 14 X 1890 r.

2. Umowa tymczasowa dotycząca wznowienia międzynarodowego ruchu towarowego w komunikacji pospiesznej i zwyczajnej.
3. Uwagi do Wniosku Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 13/I r.b. do Rady Ministrów, dotyczącego sprawy przystąpienia Polski do Układu tymczasowego o niektórych zmianach w Berneńskiej Konwencji Kolejowej z dnia 14/X 1890 r.
4. Wniosek Ministra Robót Publicznych na Radę Ministrów [w sprawie opracowania projektu budowy portu morskiego na lewym brzegu Wisły, na terytorium województwa pomorskiego oraz pogłębienia łożyska Wisły od Bałtyku pod Schievenhorst aż do projektowanego portu morskiego].
5. Projekt ustawy w przedmiocie rozszerzenia działalności Galicyjskiego zakładu ubezpieczenia robotników od wypadków na teren b. Śląska Austriackiego oraz galicyjskich i śląskich górników i rozszerzenia tytułu IV rosyjskiej ustawy o pracy w przemyśle na robotników państwowych w b. zaborze rosyjskim, [przedłożony przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej].
6. [Projekt] ustawy o ulgach dla osób pełniących służbę czynną w wojsku polskim⁷⁰.
7. Wniosek nagły Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie udzielenia Ministrowi Przemysłu i Handlu nadzwyczajnych pełnomocnictw do uregulowania spraw opałowych.

°Załącznik do punktu 3. N° 1°

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie przystąpienia Polski do układu tymczasowego, dotyczącego niektórych zmian w Berneńskiej Konwencji Kolejowej z 14 X 1890 r.

Warszawa dn. 13 stycznia 1920 r.

Wniosek

Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie przystąpienia do układu tymczasowego, dotyczącego niektórych zmian w Berneńskiej Konwencji Kolejowej z 14/X 1890 r.

Rada Ministrów uchwała:

1. Upoważnia się pana Ministra Spraw Zagranicznych do podpisania w imieniu Rządu Polskiego układu tymczasowego, dotyczącego zmian w Berneńskiej Konwencji Kolejowej z dn. 14/X 1890 r.
2. Układ ten stanie się obowiązującym dla Polski z chwilą podpisania go w sposób wyżej wskazany.

⁷⁰ Nie publikuje się. Ustawa dotycząca umów najmu lokali przez osoby pełniące służbę czynną w Wojsku Polskim oraz ich rodziny w tym kształcie prawdopodobnie nie weszła w życie.

3. Wykonanie niniejszej uchwały poleca się panu Ministrowi Spraw Zagranicznych.

Minister:
/-/ Okęcki.

Wniosek niniejszy został przyjęty
na posiedzenie dnia ...

Uzasadnienie wniosku.

Stosownie do postanowień Traktatów Pokoju z Niemcami z d. 28 czerwca 1919 r.⁷¹ i z Austrią z d. 10 września 1919 r.⁷², Konwencja Berneńska dotycząca międzynarodowego ruchu kolejowego, podpisana w Bernie d. 14 października 1890 r., ma być utrzymana w mocy w stosunkach pomiędzy państwami, które do niej należały przed wojną i które podpisały Traktaty Pokoju, a to aż do chwili zawarcia nowej konwencji.

Przed wojną do Konwencji Kolejowej należały: pięć państw sprzymierzonych, a mian. Belgia, Francja, Rumunia, Serbia i Włochy; cztery państwa neutralne, a mian. Dania, Holandia, Luksemburg, Szwajcaria i dwa państwa nieprzyjacielskie, tj. Niemcy i Austro-Węgry.

Pięć państw sprzymierzonych wypowiedziało Konwencję i czyni starania u rządów neutralnych, żeby można ją było prolongować z roku na rok, ale z pewnymi zmianami, które okoliczności uczyniły koniecznymi.

W tym celu specjalna konferencja, złożona z przedstawicieli Belgii, Francji, Anglii, Włoch, Polski, Rumunii, Serbi, Szwajcarii i Czecho-Słowacji zebrała się w Paryżu i ułożyła d. 6 września 1919 r. projekt zmian, które wnosimy, aby Rząd Polski podpisał.–

Minister

^cZałącznik do punktu 3. N° 2^c

Umowa tymczasowa dotycząca wznowienia międzynarodowego ruchu towarowego w komunikacji pospiesznej i zwyczajnej

- I. Przepisy ogólne. Postanowienia Konwencji Berneńskiej oraz warunków dodatkowych będą stosowane aż do rewizji takowych. Jednakże w niektórych okolicznościach, określonych przez zainteresowane Zarządy, postanowienia te będą stosowane z następującymi zmianami:

⁷¹ Chodzi o traktat wersalski.

⁷² Chodzi o traktat z Saint-Germain-en-Laye. Zob. s. 89, przypis 26.

- II. Frachty. (art. 6 K.I.) Wzór frachtu konwencji Berneńskiej jest dozwolony z następującymi zastrzeżeniami:
- 1) Wyrazy „międzynarodowej Konwencji o przewozie towarów kolejami żelaznymi, jak również towarów” winny być skreślone, a pod rubryką „Taryfy i kierunki (marszruty) wskazane winna być następująca wzmianka: „przewóz na warunkach, zastrzeżonych w umowie tymczasowej.....”
 - 2) Frachty, wystawione w krajach innych niż Francja winny być opatrzone tłumaczeniem na język francuski wskazówek zarówno drukowanych jak pisanych, zawartych w danym frachcie.
 - 3) Zarządy kolei żelaznych wyznaczają linie, któremi transporty będą skierowane i ^aposług^a których zostaną otaksowane, jak również stacje na których będą dokonane rewizje celne. Wszelkie we frachcie zawarte wskazówki, sprzeczne z powyższem postanowieniem, będą uznane za nieważne.
- III. Warunki. (Art. 5 i 9 K.I.) Będą przyjęte tylko ładunki, których waga na wagon wynosi najmniej 5 ton lub też, które za tę wagę będą wносиły opłaty.
- IV. Opłata kosztów transportu. (Art. 12 K.I.) We wszystkich kierunkach ładunki będą opłacane od stacji wysyłającej do punktu, co do którego porozumiewają się zainteresowane Zarządy, dalej zaś od tego punktu do miejsca przeznaczenia, za zaliczeniem.
- Dla towarów małej wartości, lub ulegających zepsuciu stacja wysyłająca wymaga złożenia kaucji, odpowiadającej w przybliżeniu dodatkowym kosztem przewozu.
- V. Zwrot kosztów i zaliczki. (Art. 13 K.I.) Ekspedycja nie może być przy wysłaniu obciążoną żadną zaliczką ani zwrotem kosztów.
- VI. Termin dostawy. (Art. 14 K.I.) Terminy dostawy, określone cyfrą (1) § 6 przepisów Konwencji Berneńskiej są podwojone.
- VII. Przepisy późniejsze. (Art. 15 K.I.) Postanowienie późniejsze (zmiany kontraktu transportowego) jest przyjęte tylko o tyle, o ile dotyczy wyłącznie zmiany odbiorcy na stacji przeznaczenia.
- VIII. Zadeklarowanie sumy, wyższej nad wartość towaru i stanowiącej ubezpieczenie specjalne dostawy. Zadeklarowanie sumy, wyższej nad wartość towaru i stanowiącej ubezpieczenie specjalne dostawy nie jest dozwolone.
- IX. Ewentualne zniesienie powyższych zmian. Zarządy kolejowe będą mogły dla niektórych, ściśle określonych ładunków, za zgodą swoich Zarządców zrzec się części lub całości powyższych zmian.

Uwagi do Wniosku Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 13/I rb. do Rady Ministrów, dotyczącego sprawy przystąpienia Polski do Układu tymczasowego o niektórych zmianach w Berneńskiej Konwencji Kolejowej z dnia 14/X 1890 r.

U w a g i

Do Wniosku Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 13/I rb.
do Rady Ministrów, dotyczącego sprawy przystąpienia Polski
do Układu tymczasowego o niektórych zmianach w Berneńskiej
Konwencji Kolejowej z dnia 14/X 1890 r.

Umowa tymczasowa nie dotyczy zmian, mających być wprowadzonymi w Konwencji Berneńskiej, do której Polska jeszcze należeć nie może, lecz jest co do istoty Umową nową, zamieniającą tymczasowo rzeczoną konwencję. Ta nowa Umowa tymczasowa zastąpi Polsce Konwencję Berneńską i uczyni możliwym zawieranie układów pomiędzy kolejami polskimi a zagranicznymi o zaprowadzaniu bezpośrednich międzynarodowych komunikacji towarowych.

Powyższa interpretacja istoty Umowy tymczasowej, wymagałaby następujących zmian we wniosku Ministra Spraw Zagranicznych do Rady Ministrów:

1. Tytuł wniosku powinien brzmieć:

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie przystąpienia Polski do Umowy tymczasowej o wznowieniu międzynarodowej bezpośredniej komunikacji towarowej na zasadach Berneńskiej Konwencji Kolejowej z dnia 14/X 1890 r.

2. Punkt I Uchwały zmienia się w sensie powyższym.

3. W końcowym ustępie Uzasadnienia wniosku słowa: „ułożyła dnia 6 września 1919 projekt zmian, które”, należy zamienić słowami: „ułożyła dnia 6 września 1919 r. projekt Umowy, którą”.-

Wniosek Ministra Robót Publicznych [w sprawie opracowania projektu budowy portu morskiego na lewym brzegu Wisły, na terytorium województwa pomorskiego oraz pogłębienia łożyska Wisły od Bałtyku pod Schievenhorst aż do projektowanego portu morskiego]

Ministerstwo
Robót Publicznych

L: 381-1.1.

Warszawa, dn. 20 stycznia 1920 r.

Wniosek Ministerstwa Robót
Publicznych na Radę Ministrów.

Proponuje się przedłożyć Sejmowi
następujący wniosek nagły:

„WYSOKI SEJM RACZY UCHWALIĆ”:

1) ^hSejm wzywa^h ^cUpoważnia^c się Rząd, ażeby bezzwłocznie przystąpił do opracowania projektu budowy portu morskiego na lewym brzegu Wisły na terytorium ^hRzeczypospolitej Polskiej^h województwa pomorskiego oraz pogłębienia łożyska Wisły od Bałtyku pod Schievenhorst aż do projektowanego portu morskiego.

2) Na pokrycie kosztów zdjęć i opracowania projektu technicznego budowy portu morskiego i pogłębienia Wisły otwiera ^hSejm Rządowi^h kredyt na rok 1920 do wysokości 500 000 marek.

Minister: /-/ Kędzior

**Projekt ustawy w przedmiocie rozszerzenia działalności Galicyjskiego zakładu ubezpieczenia robotników od wypadków na teren b. Śląska Austriackiego oraz galicyjskich i śląskich górników i rozszerzenia tytułu IV rosyjskiej ustawy o pracy w przemyśle na robotników państwowych w b. zaborze rosyjskim,
[przedłożony przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej]**

DO RADY MINISTRÓW

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej prosi o uchwalenie następującego przedłożenia do Sejmu Ustawodawczego:

PROJEKT USTAWY

Projekt ustawy w przedmiocie rozszerzenia działalności Galicyjskiego zakładu ubezpieczenia robotników od wypadków na teren b. Śląska Austriackiego oraz galicyjskich i śląskich górników i rozszerzenia tytułu IV rosyjskiej ustawy o pracy w przemyśle na robotników państwowych w b. zaborze rosyjskim.

Art. 1

1. Działalność Zakładu ubezpieczenia robotników od wypadków we Lwowie, działającego na mocy obowiązujących ustaw austriackich rozszerza się na część b. Śląska austriackiego, która obecnie znajduje się pod zwierzchnim zarządem Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego.
2. Wszyscy robotnicy i urzędnicy, którzy w myśl obowiązujących ustaw austriackich podlegali ubezpieczeniu w Zakładzie ubezpieczeń robotników górniczych od wypadków w Wiedniu mają być ubezpieczeni w Zakładzie ubezpieczenia robotników od wypadków we Lwowie.
3. Zakładowi ubezpieczeń robotników od wypadków we Lwowie porucza się przejęcie tych praw i obowiązków Zakładu ubezpieczenia robotników górniczych od wypadków w Wiedniu oraz Zakładu ubezpieczenia robotników od wypadków dla Moraw i Śląska oraz członków ich rodzin w przedsiębiorstwach Śląska, które odnoszą się do górników byłej Galicji oraz górników i innych robotników tej części Śląska austriackiego, która obecnie znajduje się pod zwierzchnim zarządem Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego.
4. Termin wsteczny przejęcia czynności wskazanych w 1, 2 i 3 oznaczy Minister Pracy i Opieki Społecznej.

Art. II.

1. Dotychczasowa kompetencja władzy politycznej krajowej (Generalnego Delegata Rządu jako b. Namiestnictwa) w sprawach Zakładu ubezpieczeń robotników od wypadków we Lwowie pozostaje nienaruszona na terenie b. Galicji.
2. Kompetencja ta w zakresie działalności Zakładu ubezpieczania od wypadków we Lwowie na terenie części b. Śląska austriackiego, pozostającej pod zwierzchnim zarządem Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego przysługuje Rządowi Krajowemu w Cieszynie.

Art. III

1. Rachunkowość w zakresie czynności Zakładu ubezpieczenia robotników od wypadków we Lwowie, wynikających z art. 1 prowadzona będzie odrębnie.
2. Ewentualne niedobory, wynikające z przejęcia praw i obowiązków w art. 1 określonych, będą pokryte ze Skarbu Państwa.

Art. IV.

Prawo z 2/15 czerwca 1903 r.: „O wynagrodzeniu poszkodowanych skutkiem nieszczęśliwych wypadków robotników i pracowników, oraz członków ich rodzin w przedsiębiorstwach fabrycznych, górniczych i hutniczych” (Ros. Zbiór Praw i Rozporządzeń rządowych z 2 sierpnia 1903 r. Nr 81) rozszerza się na robotników, zatrudnionych w stałych i doraźnych przedsiębiorstwach państwowych na terenie b. Królestwa Kongresowego, a sprawa wypłacania odszkodowań za wypadki w poszczególnych rodzajach przedsiębiorstw państwowych nie jest regulowana ustawami specjalnymi.

Art. V.

Sytuacja Sądu Rozjemczego Zakładu ubezpieczeń robotników od wypadków w Zakładzie zostanie uregulowana rozporządzeniem wspólnym Ministra Pracy i Opieki Społecznej i Ministra Sprawiedliwości.

Art. VI.

Wykonanie tej ustawy powierza się Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z interesowanymi Ministrami.

Art. VII.

Moc obowiązująca tej ustawy zaczyna się z dniem 1 stycznia 1920 roku i jednocześnie uchyla się wszelkie zapisy sprzeczne z postanowieniami niniejszej ustawy.–

UZASADNIENIE.

Praca nad jednolitą ustawą o ubezpieczeniu we wszystkich jego rodzajach tj. ubezpieczeniu na wypadek choroby, w razie wypadków przy pracy, niezdolności do pracy i starości, ubezpieczeniu wdów i sierot oraz na czas braku pracy została już rozpoczęta i Ministerstwo jest zdecydowane dołożyć wszelkich starań, aby projekt ustawy jak najprędzej został opracowany i przedłożony Wysokiemu Sejmowi do rozpatrzenia. Opracowanie takiej ustawy wymaga głębokich i żmudnych studiów i obliczeń, które w różnych państwach trwają długi szereg lat, wskutek czego Ministerstwo nie jest w możności określić terminu przedłożenia projektu ustawy, a tym mniej terminu wprowadzenia jej w życie, które musi być poprzedzone likwidacją istniejących na ziemiach polskich różnych instytucji ubezpieczeniowych, na różnych podstawach prawnych opartych.

Powoduje to konieczność ustawowego unormowania ubezpieczenia w drodze zarządzeń doraźnych na czas przejściowy przynajmniej w zakresie tych rodzajów ubezpieczenia, które w dwóch b. dzielnicach Polski istnieją i których potrzebę ogół najsilniej odczuwa, a więc w zakresie ubezpieczenia na wypadek choroby i w razie wypadków przy pracy.

Pierwszem takim przejściowym zarządzeniem jest Dekret z 11-go stycznia o ubezpieczeniu na wypadek choroby, na podstawie którego Ministerstwo przystąpiło obecnie do zakładania Kas Chorych tam, gdzie ich nie ma. Większe trudności zachodzą przy uregulowaniu stosunków na czas przejściowy w zakresie ubezpieczenia robotników w razie wypadków przy pracy zwłaszcza w b. Królestwie Kongresowym.

Pod tym względem istnieje ogromna różnorodność we wszystkich 3-ch zaborach, a to co do podstaw prawnych jak i organizacji tych kategorii ubezpieczeń. W Niemczech organizacja instytucji ubezpieczeń od wypadków przy pracy jest tego rodzaju, że robotnicy każdego zawodu ubezpieczeni są w osobnym zakładzie ubezpieczeń. Centralne instytucje w liczbie 68 rozrzucone są po całym państwie. Wskutek oderwania ziem b. zaboru pruskiego od Rzeszy Niemieckiej tworzyła się na ziemiach tych taka sytuacja, że mimo iż istnieje prawo do świadczeń w razie wypadków, nie ma instytucji, która by mogła to prawo zrealizować. Na razie poszkodowani otrzymują renty z kas urzędów pocztowych na rachunek państwa, a funkcje Centralnego Zakładu ubezpieczeń od wypadków sprawować będzie na czas przejściowy Krajowy Zakład Ubezpieczeń na czas niemocy i starości w Poznaniu.

W b. Austrii wykonywaniem ubezpieczenia od wypadków przy pracy zajmowały się zakłady terytorialne, ubezpieczeniowe oraz Zakłady specjalne dla niektórych rodzajów przedsiębiorstw, jak zakład kolejowy we Wiedniu i zakład górniczy we Wiedniu.

W Galicji ogół robotników ubezpieczony był w zakładzie ubezpieczenia robotników od wypadków dla Galicji i Bukowiny we Lwowie. Robotnicy śląscy byli ubezpieczeni w zakładzie terytorialnym dla Moraw i Śląska w Bernie, robotnicy kolejowi byli ubezpieczeni w specjalnym zakładzie zawodowym, utworzonym na podstawie postanowień § 58 ust. o ubezpieczeniu z dnia 28 grudnia 1887.

Sprawa ubezpieczenia górników w b. Austrii przechodziła rozmaite koleje, a to z tego powodu, że ustawa górnicza z dnia 23 maja 1854 Dz.P. Nr 146 rozróżnia dwie grupy minerałów tak zw. zastrzeżone, przy eksploatacji których zatrudnieni robotnicy byli ubezpieczeni w kasach brackich, utworzonych na podstawie ogólnego przepisu ustawy górniczej § 210 a zorganizowanych na podstawie ustawy z 28/VII 1889 r. Nr 127 Dz.U.P., robotnicy zaś zatrudnieni przy eksploatacji minerałów niezastrzeżonych byli ubezpieczeni w zakładach terytorialnych. Dopiero Cesarskie rozporządzenie z dnia 7 kwietnia 1914 r. względnie ustawa z dnia 30 grudnia 1917 r. Nr 523 Dz.U.P. od 1-go stycznia 1915 r. począwszy poddała wszystkich górników ubezpieczeniu w zakładzie ubezpieczenia górników od wypadków we Wiedniu z chwilą przewrotu politycznego w wykonaniu ustaw o ubezpieczeniu powstał stan *ex lex* albowiem robotnicy kolejowi i górnicy odcięci od zakładów centralnych we

Wiedniu pozbawieni zostali chwilowo praw już nabytych, inni zaś nabyć ich nie mogą.

Na ziemiach b. zaboru rosyjskiego obowiązuje rosyjska ustawa z r. 1903 o odpowiedzialności cywilnej pracodawców za wypadki przy pracy. Ustawa ta – pomijając to, że jest ona jedynie surogatem ubezpieczenia od wypadków – ma dużo wad i braki. Dotyczy to zwłaszcza postępowania przy realizowaniu prawa do świadczeń oraz zakresu ubezpieczonych, gdyż stosuje się tylko do nielicznych stosunkowo przedsiębiorstw przedstawiających ryzyko wypadkowe. W szczególności zaś nie są nią objęte przedsiębiorstwa państwowe.

Najlepszym uregulowaniem sprawy ubezpieczenia od wypadków byłoby ustanowienie nowej ustawy o ubezpieczeniu od wypadków dla całej Polski, jak to stało się w dziedzinie ubezpieczenia na wypadek choroby.

Takie ułatwienie sprawy dałoby możliwość należytego ubezpieczenia robotników w razie wypadków przy pracy w b. Królestwie Kongresowem, a jednocześnie stworzyłoby jednakowe podstawy prawne we wszystkich 3-ch b. dzielnicach Polski, co tym więcej byłoby pożądanem, że jak to już zaznaczyłem – obecne stosunki w Poznańskim w dziedzinie ubezpieczeń od wypadków wymagają również ustawowego unormowania.

Z tych względów Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej przystąpiło już dawniej do opracowania projektu ustawy o ubezpieczeniu od wypadków, który po zaopiniowaniu go przez rzeczoznawców – praktyków i sfery zainteresowane co do pewnych szczegółów, dotyczących norm dla wykonania prawa ubezpieczeniowego zostanie Wysokiemu Sejmowi przedłożone.

Zachodzi jednak słuszna obawa, że z różnych powodów od Ministerstwa niezależnych wprowadzenie w życie ubezpieczenia od wypadków na podstawie nowej ustawy nie będzie mogło nastąpić tak prędko, jakby sobie tego w interesie sprawy życzyć należało i wskutek tego ustawa może stracić cel i znaczenie zarządzenia doraźnego – przejściowego, którego główna wartość polega na tem, że działa ona zaraz i wprowadza polepszenie stosunków w porównaniu ze stanem obecnym.

Przede wszystkim należy liczyć się z tem, że rozpatrywanie bądź co bądź obszernego projektu ustawy przez Wysoki Sejm wzgl. Komisję Sejmową wymagać będzie niemało czasu zanim dojdzie do tego, że projekt będzie mógł uzyskać sankcję prawną jako ustawa obowiązująca. Nadto przez wydanie ustawy sprawa nie będzie jeszcze ułatwiona, gdyż główne trudności mogące spowodować zwłokę zachodzą przy samym organizowaniu Zakładu ubezpieczenia od wypadków, jeżeli się chce stworzyć instytucję zdolną do wypełniania swych zadań.

Funkcjonowanie Zakładu ubezpieczeń od wypadków opiera się na współdziałaniu z jednej strony Kas Chorych, zwłaszcza w początkowym okresie po wypadku tj. w okresie leczenia, z drugiej strony zaś na współdziałaniu władz

administracyjnych zwłaszcza przy przeprowadzeniu dochodzeń dla ustalenia czy zaszedł wypadek przy pracy, przynajmniej aż do chwili zaprowadzenia Urzędu ubezpieczeń społecznych. Bez tego oparcia prawidłowa działalność Zakładu ubezpieczenia od wypadków byłaby utrudniona, jeśli w ogóle nie uniemożliwiona. Z tych to powodów Ministerstwo postanowiło w drodze krótkiego, przejściowego zapisu ustawowego zapewnić już teraz robotnikom zatrudnionym przy robotach doraźnych i trwałych wykonywanych przez Rząd na terytorium b. zaboru rosyjskiego, którzy żadnych praw dotychczas nie mają, prawo do takich świadczeń w razie wypadku przy pracy z jakich korzystają robotnicy zatrudnieni w innych przedsiębiorstwach fabrycznych górniczych i hutniczych. Zadaniem więc przedłożonego projektu ustawy jest: 1-o uregulowanie ubezpieczenia od wypadków na terenie b. zaboru austriackiego,

2-o zapewnienie na czas przejściowy prawa do odszkodowania w razie wypadku przy pracy tym kategoriom robotników w b. zaborze rosyjskim, które dotychczas obowiązującymi ustawami rosyjskimi odpowiedzialności cywilnej pracodawców za wypadki przy pracy nie byli objęci.

Pierwsze z tych zadań projekt ustawy rozwiązuje w art. 1-ym w ten sposób, że rozszerza działalność Zakładu ubezpieczenia robotników od wypadków we Lwowie i na tę część b. Śląska austriackiego, która obecnie znajduje się pod zwierzchnim zarządem Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego oraz na robotników górniczych, którzy dotychczas byli ubezpieczeni w Zakładzie ubezpieczenia od wypadków robotników górniczych we Wiedniu.

Drugie zadanie projekt wypełnia przez rozszerzenie w art. 4-ym prawa rosyjskiego z 2/15 czerwca 1903 r. o wynagrodzeniu poszkodowanych skutkiem nieszczęśliwych wypadków itd. na robotników zatrudnionych w stałych i doraźnych przedsiębiorstwach państwowych, o ile sprawa wypłacania odszkodowań tym robotnikom nie jest uregulowana ustawami specjalnymi.

Warszawa, dn. 30 grudnia 1919 r.

Minister Pracy i Opieki Społecznej
/-/ Ed. Pełowski

Wpłynęło na Radę Ministrów

dnia ... 19.. r.

Uchwała zapadła zgodnie

z wnioskiem.

PREZYDENT MINISTRÓW

Wniosek nagły Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie udzielenia Ministrowi Przemysłu i Handlu nadzwyczajnych pełnomocnictw do uregulowania spraw opałowych

MINISTERSTWO
PRZEMYSŁU I HANDLU

Sekcja Górniczo-Hutnicza

Telefony Nr 312–45 do 312–49

Nr 326/20 i...ii.^c

Warszawa, dn. 22 stycznia 1920 r.

Elektoralna 2

Wniosek nagły

Wniosek nagły Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie udzielenia Ministrowi Przemysłu i Handlu nadzwyczajnych pełnomocnictw do uregulowania spraw opałowych.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

- 1) Ministrowi Przemysłu i Handlu nadaje się na przeciąg jednego roku od ogłoszenia ustawy niniejszej prawo do wydania rozporządzeń obowiązujących, mających na celu:
 - a) dostarczanie Ministerstwu Przemysłu i Handlu sprawozdań o rozmiarach i kosztach produkcji węgla i wszelkich innych środków opałowych;
 - b) zwiększenie produkcji węgla i innych rodzajów opału w kopalniach i przedsiębiorstwach, wytwarzających środki opałowe;
 - c) kontrolę i dozór nad rozdziałem i spożyciem przez wszystkie kategorie odbiorców, nie wyłączając wojska i kolei żelaznych, – zarówno węgla jak i innych środków opałowych.
- 2) Ministrowi Przemysłu i Handlu służy prawo do sekwestru węgla, koksu i brykietów, do oznaczania cen za te materiały dla producentów i konsumentów, oraz wyłączne prawo w razie konieczności do opłatnego rekwirowania ładunków węgla i innych środków opałowych, o ile te ostatnie wchodzi do obrotu drogą transportu kolejowego, automobilowego lub wodnego.

Przepis ten nie uchyla postanowień, zawartych w ustawie z dnia 28 lutego 1919 r. w przedmiocie zaopatrzenia ludności w drzewo budulcowe i opałowe.
- 3) Uprawnienia zawarte w art. 1 i 2 służą Ministrowi Przemysłu i Handlu na całym obszarze Rzeczypospolitej oraz Ziemi Wschodnich, zajętych przez wojsko polskie.

- 4) Winni niewykonania rozporządzeń Ministra Przemysłu i Handlu, wydanych na podstawie art. 1–3 niniejszej ustawy podlegają z postanowienia tego Ministra karze grzywny do 300 000 marek i aresztu do trzech miesięcy łącznie lub jednej z tych kar.
- 5) Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Ministrowi Przemysłu i Handlu.

Minister.
f/-/ Olszewski^f

Szef Sekcji.
St. Świętochowski

Uchwała zgodnie z wnioskiem
zapadła dnia ... 1920 r.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 9.

14

PROTOKÓŁ 9-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 24 stycznia 1920 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Rolnictwa i D[óbr] P[aństwowych]	p. dr Franciszek Bardel
Minister Spraw Wojskowych	p. jen. por. Józef Leśniewski
Minister W[yznań] R[eligijnych] i O[święcenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	p. Władysław Seyda
Minister Aprowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium]	
Rady Ministrów	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Zdrowia Publicz[nego]	p. dr Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzieln[icy] Prus[kiej]	p. Adam Poszwiński
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Spraw Wewnętrznych	p. dr Stefan Iszkowski
Szef Sekcji w Prez[ydium]	
Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Naczelnik Wydziału w Prez[ydium]	
Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Studziński
Protokółuje:	p. dr Franciszek Bubeniczek

Początek posiedzenia o godz. 5 m. 35 po południu.

1. Protokół 8-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 22 stycznia r.b. – wobec niezgłoszenia przeciw niemu żadnych zarzutów – uznano za przyjęty.

2. ^bZałącznik N° 1. ^bDecyzję co do projektu ustawy w przedmiocie przenoszenia prawa własności nieruchomości miejskich uchwalono odroczyć do jednego z najbliższych posiedzeń po uzyskaniu porozumienia między Ministerstwami:

Spraw Zagranicznych, Spraw Wewnętrznych, Skarbu oraz Przemysłu i Handlu.

3. ^bZałącznik] N° 2.^b Przyjęto projekt ustawy w przedmiocie uchylenia mocy obowiązującej ustawy z dnia 7 listopada 1919 r. o przymusowym wykupie monet złotych i srebrnych oraz złota i srebra w stanie nieprzerobionym.

4. ^bZałącznik] N° 3.^b Projekt ustawy w przedmiocie wymiany znaków pieniężnych w walucie koronowej emitowanych przez Bank austriacko-węgierski na marki polskie lub korony stemplowane na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, został zasadniczo przyjęty (7 głosami) z następującymi zmianami:

- a) W art. 1-ym zastąpiono słowo „zostają” słowem „będą”, a koniec artykułu od słów „i to w Małopolsce” skreślono,
- b) W art. 4-ym ust. 2-im przestawiono słowa „po upływie terminu wymiany” po słowach „stemplem polskim”,
- c) W art. 5-ym zmieniono sumę „10 000 koron”, wreszcie zastąpiono w art. 6-ym słowo „zostaną” słowem „będą”,

oraz tem, że ostateczna redakcja projektu ma być ustalona w porozumieniu z Sekcją Legislacyjną Prezydium Rady Ministrów oraz z Ministerstwem Sprawiedliwości i następnie przedstawiona na najbliższym posiedzeniu Rady Ministrów.

5. Projekt ustawy o odjęciu rublowi siły płatniczej w b. okupacji austriackiej p. Minister Grabski cofnął na razie.

6. ^bZałącznik] N° 4.^b Przyjęto projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie powtórnego odroczenia terminu wyjaśnienia i zdecydowania, jakie wyłączenia nieruchomości na użytek dróg komunikacyjnych, dokonane przez b. władze okupacyjne pozostają nadal w mocy.

7. Traktowanie projektu ustawy o przedłużeniu umownych czasokresów do przedsięwzięcia robót celem wydobywania minerałów, zawierających żywice ziemne – odroczone.

8. Przyjęto wnioski o przedstawieniu Naczelnikowi Państwa do mianowania: inż. Emila Landsberga na stanowisko Prezesa dyrekcji kolei w Wilnie, inż. Jana Czerwińskiego, Szefem Sekcji w Min. Robót Publicznych, p. Kazimierza Pawlikowskiego, Generalnym Komisarzem Państwowego Urzędu do spraw powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników oraz d-ra Mieczysława Łuczkiwicza jego zastępcą, wreszcie Kazimierza Tołłoczkę, – Szefem Sekcji w Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej

9. Przyjęto do wiadomości zawiadomienie p. Prezydenta o zamierzonym zaproponowaniu Naczelnikowi Państwa nominacji Tomasza Wilkońskiego – Prezesem Głównego Urzędu Ziemskiego, a Podsekretarza Stanu d-ra Witolda Chodźkę – Kierownikiem Ministerstwa Zdrowia Publicznego.

10. ^bZałącznik] N° 5.^b Zatwierdzono rozporządzenie Ministra b. Dzielnicy Pruskiej z dnia 23 grudnia 1919 r. dotyczące uchylenia mocy obowiązującej

przepisów § 5 liczby 1–6 o stanie obłączenia (Dz. Urz. b. Dzieln. Pruskiej Nr 2 str. 21).

11. P. Prezydent zwraca uwagę na konieczność sprowadzenia przez Rząd z Niemiec znaczniejszych transportów soli celem zaspokojenia zapotrzebowania ludności.

12. Przyjęto do wiadomości, że dniami oficjalnymi przyjęć u Pana Naczelnika Państwa są: Nowy Rok i święto narodowe w dniu 3 maja.

Koniec posiedzenia o godzinie 8 m. 50 wieczorem.

Ł. Skulski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek [Ministra Skarbu dotyczący] przedłożenia Sejmowi projektu ustawy w przedmiocie przenoszenia prawa własności nieruchomości miejskich [wraz projektem tej ustawy]⁷³.
2. Wniosek [Ministra Skarbu] i projekt ustawy w sprawie uchylecia ustawy z d. 7 listopada 1919 r. o przymusowym wykupie monet złotych i srebrnych, oraz złota i srebra w stanie nieprzerobionym⁷⁴.
3. Wniosek [Ministra Skarbu] i projekt ustawy w przedmiocie wymiany znaków pieniężnych w walucie koronowej emitowanych przez bank austriacko-węgierski na marki polskie lub korony stemplowane na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej⁷⁵.
4. Uzasadnienie [projektu] rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie powtórnego odroczenia terminu wyjaśnienia i zdecydowania przez Ministerstwo Kolei Żelaznych, jakie wywłaszczenia nieruchomości na użytek dróg komunikacyjnych lub ograniczenia prawa własności, dokonane przez b. władze okupacyjne pozostają nadal w swej mocy⁷⁶.
5. Dekret Rady Ministrów z dnia 24 stycznia 1920 roku w sprawie zatwierdzenia rozporządzenia Ministra B. Dzielnicy Pruskiej z dnia 23 grudnia 1919 r., dotyczącego uchylecia mocy obowiązującej przepisów § 5 liczby 1–6 o stanie obłączenia (Dz. Urz. Ministerstwa B. Dzieln. Pruskiej Nr 2 str. 21).

⁷³ Nie publikuje się. Rozpatrywanie odroczone.

⁷⁴ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 30 stycznia 1920 r. w przedmiocie uchylecia mocy obowiązującej ustawy z dnia 7 listopada 1919 r. o przymusowym wykupie monet złotych i srebrnych, oraz złota i srebra w stanie nieprzerobionym, Dz.U. 1920, nr 10, poz. 56.

⁷⁵ Nie publikuje się. Ustawa w tym kształcie prawdopodobnie nie weszła w życie.

⁷⁶ Brak projektu rozporządzenia. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 stycznia 1920 r. w przedmiocie powtórnego odroczenia terminu wyjaśnienia i zdecydowania, jakie wywłaszczenia nieruchomości na użytek dróg komunikacyjnych, dokonane przez b. władze okupacyjne, pozostają nadal w swej mocy, Dz.U. 1920, nr 11, poz. 62.

Uzasadnienie do [projektu] rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie powtórnego odroczenia terminu wyjaśnienia i zdecydowania, jakie wywłaszczenia nieruchomości na użytek dróg komunikacyjnych, dokonane przez b. władze okupacyjne pozostają nadal w swej mocy

Do
RADY MINISTRÓW
w/m

W sprawie powtórnego odroczenia terminu wyjaśnienia i zdecydowania przez Ministerstwo Kolei Żelaznych, jakie wywłaszczenia nieruchomości na użytek dróg komunikacyjnych lub ograniczenia prawa własności, dokonane przez b. władze okupacyjne pozostają nadal w swej mocy.

U Z A S A D N I E N I E:

Rozporządzeniem z dn. 26 sierpnia 1919 r. w przedmiocie przedłużenia terminu wyjaśnienia i zdecydowania, które z wywłaszczeń dokonanych przez b. władze okupacyjne na użytek dróg komunikacyjnych mają być utrzymane w mocy, zgodnie z art. 33 Dekretu z dnia 7 lutego 1919 r. (Dz. Praw, Nr 14 z 1919 r., poz. 162). Rada Ministrów uchwaliła przepisany tym dekretem termin wyjaśnienia i zdecydowania przez właściwe Ministerstwo, które z wywłaszczeń nieruchomości i ograniczeń praw własności, dokonane przez b. władze okupacyjne na użytek dróg komunikacyjnych winny być utrzymane w mocy, przedłużyć na pół roku, tj. do 7 lutego 1920 r.

Ponieważ pertraktacje z właścicielami cukrowni w sprawie dalszego losu kolei zarekwirowanych przez b. władze okupacyjne, a pozostające obecnie pod zarządem państwowym, na skutek stanowiska Naczelnego Dowództwa przewlekają się i w czasie krótkim ukończone być nie mogą, wobec braku dostatecznej ilości odpowiednich sił technicznych i stanu pogody, uniemożliwiającego dokonywanie pomiarów na gruncie dla sporządzenia planów nieruchomości, wywłaszczenie których pozostać musi w mocy, oraz wobec tego, że cały szereg kolei wąskotorowych w Dyrekcji Radomskiej przyjęty został przez Ministerstwo Kolei Żelaznych od Władz Wojskowych dopiero w miesiącu wrześniu, a w Dyrekcji wileńskiej w grudniu 1919 r. Niektóre zaś koleje leżące nawet jeszcze na terenie byłej Kongresówki pozostają dotychczas pod zarządem Władz Wojskowych i Ministerstwo Kolei Żelaznych nie będzie mogło do dnia 7 lutego 1920 podać odpowiedniego wykazu wywłaszczeń nieruchomości i ograniczeń praw własności.

Wobec powyższego Rada Ministrów uchwalić raczy:

Przepisany Dekretem 162 ogłoszonym w Nr 14 Dziennika Praw z dn. 8 lutego r.b. termin wyjaśnienia i zdecydowania przez Ministerstwo Kolei Żelaznych, które z wywłaszczeń nieruchomości na użytek dróg komunikacyjnych i ograniczeń prawa własności dokonanych przez b. władze okupacyjne winny być utrzymane w mocy, przedłuża się w terminie do 7 lutego 1921 roku.

Minister Kolei
/-/ Bartel
Szef Sekcji
/-/ Krzyżanowski

°Załącznik do punktu 10. N° 5°

Dekret Rady Ministrów z dnia 24 stycznia 1920 roku w sprawie zatwierdzenia rozporządzenia Ministra B. Dzielnic Pruskiej z dnia 23 grudnia 1919 r. dotyczącego uchylecia mocy obowiązującej przepisów § 5 liczby 1–6 o stanie obłożenia (Dz. Urz. Ministerstwa B. Dzieln. Pruskiej Nr 2, str. 21)

DEKRET
R A D Y M I N I S T R Ó W
z dnia 24 stycznia 1920 roku.

Zatwierdza się rozporządzenie Ministra B. Dzielnic Pruskiej z dnia 23 grudnia 1919 r. dotyczące uchylecia mocy obowiązującej przepisów paragr. 5 liczby 1–6 o stanie obłożenia (Dziennik Urzędowy B. Dzieln. Pruskiej nr 2 strona 21).

W a r s z a w a, dnia 26 stycznia 1920 r.

PREZYDENT MINISTRÓW

ZA MINISTRA B. DZIELNICY PRUSKIEJ
/-/ Adam Poszwiński
PODSEKRETARZ STANU

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 9.

15

PROTOKÓŁ 10-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 26 stycznia 1920 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister W[yznań] R[eligijnych] i O[świecenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Rolnictwa i D[óbr] P[aństwowych]	p. dr Franciszek Bardel
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Apropowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Zdrowia Publ[icznego]	p. dr Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzielnicy Pruskiej	p. Adam Poszwiński
Wiceprezes Głównego Urzędu Likwidac[yjnego]	p. Józef Karśnicki
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Spraw Zagranicznych	p. Kazimierz Olszowski
Szef Departamentu Gosp[odarczego] w Min[isterstwie] Spr[aw] Wojsk[owych]	pułk. Litwinowicz
Komisarz Gener[alny] Państw[owego] Urzędu do spraw powrotu J.U.R.	p. dr Kazimierz Pawlikowski
Protokółuje:	p. dr Bronisław Hełczyński

Początek posiedzenia o godz. 5 m. 20 po południu.

1. Przeciwno protokołowi 9-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 24-go stycznia r.b. żaden z pp. Ministrów nie zgłosił sprzeciwu, wobec czego uznano go za przyjęty.

2. [bZałączniki N° 1, 2.^b] Po zdaniu przez p. Komisarza Generalnego Pawlikowskiego sprawy z działalności Państwowego Urzędu do spraw powrotu J.U.R. postanowiono na razie nie przeprowadzać nad tem sprawozdaniem merytorycznej dyskusji, lecz wezwać tenże Urząd do przedłożenia szczegółowego pisemnego sprawozdania, zawierającego dokładne wymienienie jego dezyderatów pod adresem poszczególnych Ministerstw. Sprawozdanie to będzie przesłane zainteresowanym pp. Ministrom celem zajęcia stanowiska wobec zawartych w nim dezyderatów i dopiero wówczas stanie się ono przedmiotem merytorycznych obrad oraz uchwały Rady Ministrów.

3. ^bZałącznik] N° 3.^b Przystąpiono do dyskusji nad zgłoszonymi przez połączone komisje skarbowo-budżetową i administracyjną rezolucjami w sprawie urzędniczej, które mają się stać przedmiotem obrad plenarnego posiedzenia Sejmu w dniu 27 stycznia b.r.

a) W sprawie rezolucji Nr 1 i 2, dotyczących podwyższenia deputatów urzędniczych i zrównania ich z deputatami oficerskimi p. Minister Leśniewski stwierdza, że Min. Spraw Wojskowych nie może się zgodzić na zredukowanie deputatów oficerskich do wysokości deputatów urzędniczych i że jedynie skutkiem nieporozumienia odnośny ustęp został zamieszczony w protokóle 5-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 16 stycznia b.r. Natomiast godzi się ono na zredukowanie deputatów do wysokości racji żołnierskich. Wobec tego uznano, że także uchwała Rady Ministrów z tegoż dnia w przedmiocie przyznania osobom wojskowym wyższych dodatków drożyznianych, której przesłanką było przypuszczenie, iż Min. Spraw Wojskowych godzi się na tego rodzaju redukcję deputatów, musi ulec chwilowo zawieszeniu, oraz polecono Min. Aprowizacji, by przeprowadziło z Min. Spraw Wojskowych szczegółowe rokowania co do wysokości deputatów dla osób wojskowych. W zależności od rezultatu tych rokowań zostanie następnie powzięta uchwała co do przyznania ewentualnie osobom wojskowym dodatków drożyznianych.

Jeśli chodzi o formalne załatwienie wzmiankowanych rezolucji Nr 1 i 2, postanowiono prosić Sejm o odesłanie ich do Komisji aprowizacyjnej, na której zostanie przedstawiony rezultat rokowań między Min. Aprowizacji i Spraw Wojskowych i sprawa podwyższenia deputatów zostanie potraktowana w łączności z całokształtem polityki aprowizacyjnej. Zarazem polecono Min. Aprowizacji przedstawić w porozumieniu z Min. Skarbu wnioski co do poczynienia znaczniejszych zakupów środków żywnościowych za granicą oraz planu użycia ich w taki sposób, by

- przeznaczenie na ten cel odpowiednich kredytów uchroniło Państwo od konieczności przyznania swym pracownikom dalszych podwyżek płacy.
- b) Przeciwno przyjęciu rezolucji Nr 3 o przeprowadzeniu reorganizacji Urzędu Zaopatrywania Urzędników Państwowych w porozumieniu ze związkami i zrzeszeniami pracowników państwowych oraz Nr 4 o popieraniu kooperatyw urzędniczych postanowiono nie oponować.
 - c) Postanowiono prosić Sejm o odesłanie rezolucji Nr 5 w sprawie zwolnienia dzieci pracowników państwowych od opłat w szkołach państwowych do Komisji oświatowej ze względu na ogólnie przyjętą w szkołach państwowych zasadę zwalniania od opłaty wpisu dobrze uczących się dzieci niezamożnych rodziców, do których i pracowników państwowych obecnie zaliczyć należy.
 - d) Postanowiono prosić Sejm o odesłanie rezolucji Nr 6 w sprawie przyspieszenia organizacji kas chorych celem zapewnienia tą drogą pracownikom państwowym bezpłatnej pomocy lekarskiej do Komisji Zdrowia Publicznego ze względu na wątpliwość, czy nie byłoby raczej wskazane utworzenie dla pracowników państwowych odrębnych kas chorych.
 - e) Przeciwno przyjęciu rezolucji Nr 7 o zapewnieniu pracownikom państwowym odpowiednich mieszkań oraz Nr 8 o ustanowieniu przy Radzie Ministrów Komisji płac urzędniczych postanowiono nie oponować.

4. Decyzję co do projektu ustawy o rejestracji niemieckich majątków prywatnych w Polsce odroczone do dnia 2 lutego b.r. z tem, że będzie on rozważany łącznie z projektem ustawy o likwidacji tychże majątków.

5. ^bZałącznik] N° 4. ^b Przyjęto projekt ustawy, nadającej zakładowi dla umysłowo chorych w Kobierzynie charakter krajowego publicznego zakładu leczniczego.

6. W poruszonej przez p. Ministra Hebdzyńskiego sprawie art. 8-go projektu ustawy o odpowiedzialności urzędników za przestępstwa z chęci zysku, ustanawiającego bezkarność dla osób, które dopuściły się przekupienia urzędnika, o ile następnie doniosą o tem i przyczynią się w ten sposób do wykrycia tego przestępstwa, postanowiono przeciw treści tego artykułu nie oponować, natomiast uznano za wskazane wydanie ustawy, karzącej bardzo surowo osoby prywatne, które usiłowały przekupić urzędnika, o ile to usiłowanie nie odniosło skutku i dany urzędnik doniósł o usiłowaniu przekupienia go swej władzy przełożonej.

7. Przyjęto do wiadomości oświadczenie p. Ministra Sprawiedliwości o podaniu się do dymisji Podsekretarza Stanu p. Eugeniusza Śmiarowskiego oraz przyjęto jego wnioski o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do nominacji na opróżnione w ten sposób stanowisko p. Jana Morawskiego.

Koniec posiedzenia o godzinie 8 m. 40 wieczorem.

†L. Skulski†

Załączniki

Wykaz:

1. [Sprawozdanie Komisarza Generalnego Kazimierza Pawlikowskiego w sprawie działalności Państwowego Urzędu do spraw powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników].
2. Ogólny wykaz przejeżdżających, karmionych, chorych i dezynfekowanych JUR.
3. Sprawozdanie komisji skarbowo-budżetowej i administracyjnej w sprawie wniosku Rządu o przyznanie nadzwyczajnego dodatku drożyznianego urzędnikom państwowym. Druk Sejmowy Nr 1349.
- [3a.] Załącznik nr 1 do Druku 1349. [Projekt ustawy] w sprawie przyznania nadzwyczajnego dodatku drożyznianego urzędnikom i funkcjonariuszom państwowym, egzekutorom podatkowym, funkcjonariuszom kolei państwowych, nauczycielom szkół powszechnych, państwowych szkół średnich, seminariów nauczycielskich i preparand oraz szkół wyższych.
- [3b.] Załącznik nr 2 do Druku 1349. [Rezolucja wzywająca Rząd do pomocy i wspierania urzędników państwowych i ich rodzin].
- [3c.] Załącznik nr 3 do Druku 1349. [Poprawka i rezolucja posła Ziemięckiego w sprawie wsparcia dla urzędników państwowych i ich rodzin]⁷⁷.
4. Projekt ustawy nadającej zakładowi dla umysłowo i nerwowo chorych w Kobierzynie charakter krajowego publicznego zakładu leczniczego⁷⁸.

^cZałącznik do punktu 2. N° 1^c

[Sprawozdanie Komisarza Generalnego Kazimierza Pawlikowskiego w sprawie działalności Państwowego Urzędu do spraw powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników]

Urząd JUR powołany został do życia i faktycznie rozpoczął swoją działalność natychmiast po wyjściu z kraju okupantów 15/11 [1]918⁷⁹. Sytuacja była wówczas bardzo poważną. Od strony zachodniej groził zalew jeńców Rosjan, którzy masowo opuszczali obozy koncentracyjne niemieckie, częścią wskutek ogólnego chaosu, jaki zapanował wówczas w Niemczech, częścią wypuszczanych umyślnie, aby tem większy zamęt wywołać w Polsce. Przy otwartej wówczas zupełnie granicy zachodniej wydawało się, że masy głodnych, obdartych jeńców

⁷⁷ Nie publikuje się.

⁷⁸ Nie publikuje się.

⁷⁹ Pierwotnie, czyli od 11 listopada 1918 r. jako „Państwowy Urząd do spraw jeńców” – w myśl uchwały Rady Kierowników Ministerstw oraz uchwały Rady Ministrów z 16 grudnia 1918 r. Następnie, od 30 grudnia 1918 r., przekształcony w „Państwowy Urząd do spraw powrotu jeńców, uchodźców i robotników”. Zob. Dz.Pr.P.P. 1919, nr 3, poz. 84 oraz nr 13, poz. 143.

rzucą się na Polskę i przejdą kraj, rabując, kradnąc i niosąc z sobą zniszczenie i choroby.

W chwili tak groźnej stworzono instytucję, której zadaniem było ujęcie fali powyższej w odpowiednie regularne koryto, niedopuszczenie aby ludzie ci wszyscy rozłazili się po prostu po kraju, i przewiezienie ich jak najszybsze do Rosji.

Układając statut JUR'a mieliśmy na widoku zorganizowanie instytucji sprężystej, ruchliwej, nieobciążonej zbytnim biurokratyzmem zdolnej do jak najszybszego dostosowania się do trudnych warunków pracy, jaka ją czekała. Nie było czasu na spokojny dobór ludzi i środków, na wyszkolenie odpowiednie personelu. Trzeba było pracę rozpocząć natychmiast, bez opierania się na jakichkolwiek wzorach i przykładach, gdyż organizacja JUR'a jest jedyną w swoim rodzaju, w tej formie, w jaką niemal od razu się przeistoczyła.

W Niemczech i Austrii, która długo przygotowywała się na spodziewaną po wojnie wędrowną narodów, zadania JUR'a spełniały władze wojskowe, doskonale przygotowane do operowania masami i mające odpowiednio wyszkoloną intendaturę, a co najważniejsze siłę zbrojną do dyspozycji w celu utrzymania w korbach należytych tłumy ludzi z natury rzeczy przez wojnę i długą niewolę zdemoralizowane.

Oczywista JUR, jako instytucja czysto cywilna wszystkiego tego nie posiadała. Wszystko należało tworzyć, organizować, licząc się przy tem ze szczupłością środków, tak pieniężnych, jak i w ogóle środków w naturze.

Praca zaczęła się głównie od strony zachodniej.

Zajęto przede wszystkim pozostałe urządzenia po Niemcach: w Częstochowie, Aleksandrowie, Kaliszu, Łodzi i Warszawie na Powązkach. Budynki te i urządzenia były przeważnie w stanie umyślnie zniszczonym. Czego nie zepsuli sami wychodzący okupanci, tego dokończyła ludność miejscowa mszcząc się bezmyślnie na pozostałych po okupantach budynkach i urządzeniach, a nawet, jak to miało miejsce w Warszawie, władze miejskie same przyczyniły się do dewastacji, przez rozebranie i usunięcie kotłów i maszyn dezynfekcyjnych na Powązkach.

Trzeba więc było na gwałt budować, względnie remontować budynki i maszyny, a równocześnie zająć się regularnymi transportami nadchodzących z Niemiec jeńców, do których następnie przyłączyły się całe masy robotników Polaków, bądź to tych, którzy dawniej wyemigrowali i obecnie uciekali z Niemiec z powodu braku pracy, bądź też wywiezionych przedtem przez okupantów na przymusowe roboty do Niemiec. Ludzie ci wracali z rodzinami, dziećmi i całym swoim ruchomym majątkiem.

Punktem wyjścia pracy JUR'a było więc naprzód uregulowanie ruchu powracających z zachodu jur'ów przez odpowiednie umowy z Niemcami, a równocześnie odpowiednia organizacja wewnątrz etapów i obozów. Zasadniczo każdy powracający jur znalazł baraki zabezpieczające go od zimna, otrzymał całodzienne

pożywienie, składające się rano z kawy czarnej ocukrzanej i ½ f. chleba, w południe i na wieczór z zupy składającej się mniej więcej z 2 f. jarzyn, w razie choroby doznał opieki lekarskiej i szpitalnej, a przede wszystkim każdy został wykąpany i odwzozony, po czym wysłany był w dalszą drogę na koszt PUJUR'A.

Z chwilą rozpoczęcia wojny na wschodzie, punkt ciężkości pracy Urzędu przenosi się na wschód i w miarę postępu wojsk naszych zostały organizowane etapy: Białystok, Brześć, Dorohusk, następnie Baranowicze, Grodno, Wilno, Mińsk, Pińsk, Sarny, Równe. Wszędzie tuż za linią frontową organizuje się nowe placówki przyjmujące powracających wygnańców, wreszcie działalność JUR'a obejmuje także Galicję Wschodnią i tworzymy etapy we Lwowie, Tarnopolu, Stanisławowie, Stryju, Dolinie.

Prócz pracy wewnątrz kraju JUR spełnia również drugą część swego zadania, a mianowicie sprowadza z zagranicy do kraju rodaków przy pomocy Misji. Należy tu wymienić przede wszystkim Misję południowo-wschodnią, która obejmuje swą działalnością kraje bałkańskie, Turcję, Turkestan i południową Rosję. Ponadto wysłała P.U. specjalną Misję do Włoch, która już prawie ukończyła swoją działalność, o ile chodzi o jeńców Polaków, następnie placówkę naszą w Paryżu, również na ukończeniu, a której zadaniem było wydobyć Polaków z obozów koncentracyjnych we Francji i przewiezienie ich do kraju.

Ilość ludzi, jaka przeszła przez etapy PUJUR'a ilustruje załączony Wykaz ruchu.

Koszta wynoszą:

W pierwszym okresie tj. od 15/11 918 do 1/7 919. Mk 14 542 900,-

Budżet na okres bieżący, tj. od 1/7/919 do 31/1 920 wynosi

Mk 65 000 000,-

z czego wydano już przeszło 40 000 000,-

Lwią część wydatków pochłonęła akcja zagraniczna ze względu na wysokość obcej waluty, i tak na kosztą sprowadzenia jeńców z Francji wydano fr. 900 000 = Mk 8 366 600,-

Na cele rapatriacji z południowej Rosji około 1 827 400 rb.

Ponadto na kosztą rapatriacji z Wiednia około 2 000 000 kor austr. i Rumunii 100 000 Lei.-

Ogólny wykaz przejeżdżających, karmionych, chorych i dezynfekowanych JUR

OGÓLNY WYKAZ PRZEJEŹDŻAJĄCYCH, KARMIONYCH,
CHORYCH I DEZYNFEKOWANYCH JUR.

od dnia 1-go listopada 1918 r. do dnia 1-go stycznia 1920 r.

Ilość J.U.R. rejestrowanych.....	1 833 177
Z tego: kąpanych.....	313 986
chorych.....	25 023
Ilość dni szpitalnych	111 757
Ilość wydanych zup.....	4 608 068

WYSZCZEGÓLNIENIE JEŃCÓW PODŁUG
NARODOWOŚCI I UCHODŹCÓW

<u>JEŃCÓW:</u> Polaków	374 124	Bułgarów	286	Estończyków	49
<u>1 206 089</u> Rosjan.....	553 485	Czechów.....	19 914	Jugo-Słowian.....	1 366
Niemców.....	19 503	Rumunów	5 145	Łotyszów.....	1 593
Litwinów.....	17 407	Austriaków ...	56 746	Słowaków	1 019
Ukraińców... ..	42 155	Anglików.....	70	Chorwatów.....	426
Francuzów.....	4 078	Belgów	17	Żydów	4 349
Serbów.....	689	Amerykanów	8	Białorusinów... ..	13 780
Węgrów.....	44 504	Turków.....	161	Greków	45
Włochów	1 792	Rusinów	43 365	Chińczyków	9
<u>UCHODŹCÓW:</u> <u>Mężczyzn</u> ..	310 273	<u>Kobiet</u> ..	175 565	<u>Dzieci</u>	141 250

STATYSTYKA SANITARNA:

Za okres I-go Roku istnienia P.U. na	<u>1 769 423</u>	przejeżdżających:
Chorych było.....	21 743	
Z tego: zakaźnych.....	8 470	
Innych.....	13 273	
Udzielono porad ambulatoryjnych:	68 649	
R a z e m	90 392	
Wydezynfekowano	262 090	
Niewydezynfekowano.....	1 507 413	
Zmarło	1 560.	

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 9.

16

PROTOKÓŁ

11-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 3 lutego 1920 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Zagranicznych	p. Stanisław Patek
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Rolnictwa i D[óbr] P[aństwowych]	p. dr Franciszek Bardel
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	p. Władysław Seyda
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister W[yznań] R[eligijnych] i O[świecenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Pracy i O[pieki] S[połecznej]	p. Edward Peplowski
Minister Aprowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Zdrowia Publ[icznego]	p. dr Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzielnicy Pruskiej	p. Adam Poszwiński
Dyrektor Departamentu w Min[isterstwie] Spraw Zagr[anicznych]	p. Zdzisław Okęcki
Dyrektor Departamentu w Min[isterstwie] Spraw Zagr[anicznych]	p. Kazimierz Olszowski
Szef Departamentu dla Spraw Morskich	p. admirał K. Porębski
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Naczelnik Wydziału w Prez[ydium] Rady Ministrów	p. dr Władysław Studziński
Protokółuje:	p. dr Franciszek Bubeniczek

Początek posiedzenia o godz. 5 m. 20 po południu.

1. Protokół 10-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 24 stycznia r.b. – wobec niezgłoszenia przeciw niemu żadnego sprzeciwu – uznano za przyjęty.

2. P. Prezydent informuje o uchwałach, powziętych na konferencji w sprawach aprowizacyjnych w dniu 3 bm.

3. Zgodzono się, by przedstawiciel rządu przy omawianiu w Komisji sejmowej ustawy o kasach chorych oświadczył się za wyłączeniem z ustawy o ogólnych kasach chorych wszystkich funkcjonariuszów państwowych.

4. ^bZałącznik N° 6.^b Zgodzono się, że w sprawie wniosku o rozciągnięcie sekwestru na gospodarstwa poniżej 40 morgów p. Minister Apropowizacji oświadczy w Komisji sejmowej, że ewentualne rozciągnięcie sekwestru poniżej wspomnianej granicy byłoby wprowadzie dla Rządu pożądane, lecz nie obiecuje sobie potem wielkich rezultatów.

5. W sprawie wniosku sejmowego o zburzenie Soboru i dzwonnicy na placu Saskim zgodzono się oświadczyć się za zburzeniem dzwonnicy, a pozostawieniem natomiast Soboru.

6. Przyjęto wnioski o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do mianowania: prof. Romana Rybarskiego, Podsekretarzem Stanu w Min. Skarbu przy równoczesnem zwolnieniu z urzędu Podsekretarza Stanu w Min. B. Dzielnicy Pruskiej, Tadeusza Szubartowicza, Szefem Sekcji w Min. Pracy, Feliksa Ubysza Szefem Sekcji w Min. Rolnictwa i D.P., wreszcie przyjęto wniosek p. Ministra Skarbu o przedłożenie Naczelnikowi Państwa wniosku w sprawie posunięcia Prezesa Dyrekcji Skarbu dla Małopolski Edwarda Bugno do III-ej klasy rangi i przyznania mu dodatku funkcyjnego w kwocie 8000 koron rocznie.

7. P. Minister Wojciechowski prosi o mianowanie przez Ministerstwa ich urzędników dla województw, zaznaczając, że w ten sposób odciążą się też władze centralne, z których można by przenieść część urzędników do II instancji, przy czem p. Prezydent zwraca uwagę, że byłoby to po myśli uchwały Rady Ministrów oraz Sejmowej o redukcji personelu urzędniczego w Ministerstwach.

8. ^bZałączniki N° 1 i 2.^b Zatwierdzono spis urzędów i władz, podległych Ministerstwu Spraw Zagranicznych tudzież Ministerstwu b. Dzielnicy Pruskiej, którym ma być bezpłatnie przesyłany Dziennik Ustaw.

9. ^bZałącznik N° 3.^b Przyjęto przedstawiony przez p. Ministra Skarbu projekt ustawy o rozciągnięciu na obszar b. zaboru austriackiego podatku wojennego na nadwyżki zysków towarzystw i dochodów osób pojedynczych za rok 1919.

10. ^bZałącznik N° 4.^b W sprawie projektu rozporządzenia w przedmiocie utworzenia centrali rządowych transportów morskich uchwalono pozostawić przy Ministerstwie Spraw Wojskowych jedynie ochronę wybrzeża i statków do tego celu służących, natomiast centralę przewozów rządowych morskich tj. sprawę regulacji transportów i zawierania dotyczących umów przekazać Ministerstwu

Przemysłu i Handlu; szczegółowe wypracowanie przepisów w myśl zasady powierzono Radzie Ekonomicznej.

11. W sprawie projektu ustawy o rejestracji i zabezpieczeniu prywatnych majątków niemieckich w Polsce wybrano dla wypracowania jednego projektu i przedstawienia go Radzie Ministrów, subkomitet złożony z pp. Ministrów: Spraw Zagranicznych, Skarbu, Przemysłu i Handlu, Sprawiedliwości i b. Dzielnicy Pruskiej oraz p. Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego.

12. Opracowanie ostatecznego projektu ustawy w przedmiocie pracy młodocianych i kobiet uchwalono powierzyć komisji, złożonej z delegatów Ministerstw: Przemysłu i Handlu, Spraw Wewnętrznych, Zdrowia Publicznego, Pracy oraz b. Dzielnicy Pruskiej, którą zwoła Ministerstwo Pracy.

13. Decyzję co do projektu ustawy o zarobkowym pośrednictwie pracy odroczone.

14. Wniosek p. Ministra Pracy o wyłączenie organów prowincjonalnych Min. Pracy ze składu starostw na życzenie p. ministra Peplowskiego zdjęto z porządku dziennego celem uprzedniego porozumienia się pana Ministra z p. Ministrem Spraw Wewnętrznych.

15. ^bZałącznik N° 5.^b Przyjęto wniosek Głównego Urzędu Likwidacyjnego w sprawie notyfikowania rządowi niemieckiemu decyzji rządu polskiego o nieprzyjęciu dla uregulowania przedwojennych długów prywatnych systemu urzędów sprawdzania i kompensacji, przewidzianych w art. 296 traktatu pokojowego⁸⁰ i aneksie do tego artykułu.

16. Zmieniając uchwałę Rady Ministrów z dnia 22 stycznia r.b. (punkt 1 protokołu), wyrażono zgodę na zamierzone przez Główny Komitet Plebiscytowy na Śląsku Cieszyńskim wydanie osobnych znaczków pocztowych.

17. ^bZałącznik N° 2 do prot. z 10/I 1920.^b Przyjęto do wiadomości sprostowanie punktu IV-go instrukcji służbowej dla Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku przez skreślenie w przedostatnim zdaniu słowa: „także” oraz interpretację punktu VIII-go tej instrukcji w tym kierunku, że wspomniane tam organa względnie urzędy stale w Gdańsku przebywające, chociaż nie podlegają Komisarzowi Generalnemu, powinny jednak w interesie celowości i jednolitości służby działać w sprawach ogólnych tudzież w posiadających zabarwienie polityczne w ścisłym porozumieniu z Komisarzem Generalnym. Koniec posiedzenia o godz. 9 m. 35 wieczorem.

†L. Skulski†

⁸⁰ Traktatu wersalskiego.

Załączniki

Wykaz:

1. [Wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów o bezpłatne dostarczanie Ministerstwu „Dziennika Ustaw Państwa”].
2. Pismo Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej do Prezydium Rady Ministrów w sprawie bezpłatnego dostarczania „Dziennika Ustaw”.
3. [Projekt] ustawy o rozciągnięciu na obszar b. zaboru austriackiego podatku wojennego na nadwyżki zysków towarzystw i dochodów osób pojedynczych za rok 1919⁸¹.
4. Wniosek nagły do Rady Ministrów w sprawie projektu rozporządzenia w przedmiocie utworzenia centrali rządowych transportów morskich⁸².
5. Wniosek Głównego Urzędu Likwidacyjnego w przedmiocie notyfikowania Niemcom decyzji Rządu Polskiego o stosowaniu przepisów art. 296 i aneksu do tego artykułu Traktatu Pokojowego z dnia 28 czerwca 1919 r. do rozrachunku z przedwojennych długów prywatnych między obywatelami Polski i obywatelami Niemiec.
6. [Pismo Ministerstwa Skarbu do Prezydenta Ministrów w sprawie wniosku o rozciągnięcie sekwestru zboża na gospodarstwa poniżej 40 morgów].

^cZałącznik do punktu 8. N° 1^c

[Wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów o bezpłatne dostarczanie Ministerstwu „Dziennika Ustaw Państwa”]

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH
Nr. S. 3924/V.

Warszawa, dnia 16/I 1920 r.

WNIOSEK NA RADĘ MINISTRÓW

Rada Ministrów uchwalić raczy:
aby Ministerstwu Spraw Zagranicznych dostarczano bezpłatnie „Dziennika Ustaw Państwa”

dla samego MSZ	4 egz.
” Poselstw	30 ”
” Konsulatów	90 ”

124 ”

⁸¹ Nie publikuje się. Ustawa o rozciągnięciu na obszar b. zaboru austriackiego podatku wojennego na nadwyżki zysków towarzystw i dochodów osób pojedynczych za rok 1919, Dz.U. 1920, nr 67, poz. 456.

⁸² Nie publikuje się. Załącznik nieczytelny. Główne założenia przedstawiono w protokole.

Uzasadnienie

Artykuł 6 num. 66 Dziennika Ustaw RP z dnia 16 sierpnia 1919 r. opiewa:
„Każdy numer Dziennika Ustaw wysyłany będzie bezpłatnie po jednym egzemplarzu wszystkim sądom, władzom centralnym, państwowym urządóm administracyjnym a nadto tym innym urządóm państwowym, których spis Rada Ministrów na wniosek odnośnego Ministerstwa zatwierdzi”.

Placówki zagraniczne muszą być dokładnie zaznajomione z obowiązującymi ustawami. MSZ potrzebuje przynajmniej 4 egzempl., a to jednego dla Ministra a po jednym dla każdego z 3 Departamentów.

Minister:
Wz. Okęcki.

°Załącznik do punktu 8. N° 2°

Pismo Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej do Prezydium Rady Ministrów w sprawie bezpłatnego dostarczania „Dziennika Ustaw”

MINISTERSTWO
B. DZIELNICY PRUSKIEJ

Warszawa, dnia 19

Poznań dnia 22 stycznia 1920 r.

Biuro Prezydialne.
Licz. dz. 1-a/304/20 I.

Do
PREZYDIUM RADY MINISTRÓW
w Warszawie.

W dniu 31 października 1919 r. stawiłem wniosek o bezpłatne dostarczenie „Dziennika Ustaw” poszczególnym urządóm i władzóm Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej.

Spis ten nie obejmował Urzędu Osadniczego, Urzędu Walki z Lichwą i Spekulacją i Archiwum Państwowego w Poznaniu, ponieważ urzędy te nie należały jeszcze do Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej.

Dlatego mam zaszczyt stawić wniosek o bezpłatne dostarczenie Dziennika Ustaw następującym urządóm:

- 1) Urzędowi Osadniczemu
- 2) Urzędowi Walki z Lichwą i Spekulacją,
- 3) Archiwum Państwowemu

z uprzejmą prośbą o zatwierdzenie.

Za MINISTRA:
/-/ Pluciński
Podsekretarz Stanu

Szef Biura Prezydialnego
Z/P. /-/ podpis.

„Załącznik do punktu 15. N° 5°

Wniosek Głównego Urzędu Likwidacyjnego na Radę Ministrów w przedmiocie notyfikowania Niemcom decyzji Rządu Polskiego o stosowaniu przepisów art. 296 i aneksu do tego artykułu Traktatu Pokojowego z dnia 28 czerwca 1919 r. do rozrachunku z przedwojennych długów prywatnych między obywatelami Polski i obywatelami Niemiec

W N I O S E K

Głównego Urzędu Likwidacyjnego na Radę Ministrów w przedmiocie notyfikowania Niemcom decyzji Rządu Polskiego o stosowaniu przepisów art. 296 i aneksu do „tego” artykułu Tr. Pokojowego z dnia 28 czerwca 1919 r. do rozrachunku z przedwojennych długów prywatnych między obywatelami Polski i obywatelami Niemiec.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

„Rząd Polski, w myśl postanowień art. 296/e Tr. Pokojowego z dnia 28 czerwca 1919 r. zanotyfikuje Rządowi Niemieckiemu, że nie przyjmuje dla uregulowania przedwojennych długów prywatnych systemu Urzędów Sprawdzania i Kompensacji, przewidzianych w art. 296 i aneksie do tego artykułu”.

Uchwała zgodnie z wnioskiem
zapadła dnia ... 1920 roku.

M O T Y W Y

Traktat Pokojowy z Niemcami przewiduje w art. 296 dla uregulowania przedwojennych zobowiązań prywatnych między państwami sprzymierzonymi i stowarzyszonymi a Niemcami – osobne Urzędy Sprawdzania i Kompensacji (Offices de vérification et compensation).

Regulacji za pośrednictwem Urzędów Sprawdzania i Kompensacji podlegają:

- a) długi przedwojenne, płatne przed – i w czasie wojny, wynikające z transakcji i umów, których wykonanie częściowe, lub całkowite zostało wstrzymane na skutek deklaracji wojny.

- b) Procenty i kapitały, płatne przed i w czasie wojny od emisji państwowych (art. 296p 1-o –4-o.)
- c) Sumy, pochodzące z likwidacji własności niemieckiej w krajach sprzymierzonych i stowarzyszonych (art. 296 ust. końcowy).

Do kompetencji Urzędów należy sprawdzanie, ustalanie i bilansowanie wzajemnych pretensji.

Rozrachunek między Urzędami ma być dokonywany co miesiąc, przy czym saldo bierne, wynikające z obrachunku, Rząd Niemiecki będzie zmuszony wypłacić w gotowiznie w ciągu tygodnia, saldo zaś wierzycielskie będzie zatrzymane i zapisane na dobro Niemiec na poczet funduszu odszkodowań (art. 296/A/§9/§11).

Z zastosowaniem systemu kompensacji przyjmuje dane państwo równocześnie na siebie gwarancję za niewypłacalność swych obywateli – dłużników, za wyjątkiem terytoriów najechanych i okupowanych i tych dłużników, którzy już przed wojną znajdowali się w stanie bankructwa, lub niewypłacalności. (art. 296/b/A/§ 4/§14).

W razie przyjęcia systemu clearingu, walutę regulacyjną i kurs wymiany określi Komisja Odszkodowań (art. 296/d ust. końcowy).

Przyjęcie systemu ^a„kompensacji” jest fakultatywne i wyłącznie zależne od uznania danego państwa sprzymierzonego i stowarzyszonego. Musi ono jednak w przeciągu miesiąca od wejścia w życie Tr. P., a więc do dnia 10 lutego 1920 r. Rząd Niemiecki o swej decyzji powiadomić (art. 296/e).

Zdaniem Głównego Urzędu Likwidacyjnego, Polska nie powinna przystępować do systemu rozrachunkowego przewidzianego w art. 296 i jego aneksie, a to z następujących powodów:

1-o. Postanowienia art. 296 i jego aneksu w sensie art. 303 i art. 303/A/§1/, mogą się stosować tylko do b. Królestwa Kongresowego.

2-o. Interpretacja, rozciągająca postanowienia art. 296 także na terytoria b. zaboru pruskiego dla okresu od 29 XII 1918 r. do wejścia w życie Tr. Pokojowego, i austriackiego – dla okresu od 1 XI 1918 r. do wejścia w życie Tr. P. i na okres okupacyjny b. Królestwa Kongresowego, pominiawszy brak podstaw formalno-prawnych w przepisach traktatowych, które można by może uzyskać przy najbliższych pertraktacjach z Niemcami w Paryżu, – pociągnęłyby za sobą liczne trudności i komplikacje, a co ^a„najważniejsza” obarczyłaby Państwo Polskie odpowiedzialnością za niespłacalne długi swych obywateli na terenie Małopolski i b. zaboru pruskiego, jako terytoriów przez Niemcy nienajechanych.

3-o. Saldo wierzycielskie z rozrachunku między Polską (b. Król. Kongres.) a Niemcami wynikające, wedle opinii znawców finansowych, będzie prawdopodobnie po stronie Niemiec.

4-o. Finansowa odpowiedzialność Polski przez przyjęcie gwarancji za dłużników niewypłacalnych na terytoriach poza b. Kongresówką wobec niebываłego zniszczenia kraju i unieruchomienia warsztatów pracy długoletnią wojną – kryłaby

dla Skarbu Polskiego bardzo poważne niebezpieczeństwo i stwarzałyby dla wierzycieli Niemiec wyjątkowo korzystną pozycję.

W razie zaś ograniczenia systemu kompensacji do długów przedwojennych w b. Polsce Kongresowej, wydatki, związane z kreowaniem Urzędów, nawet przy korzystaniu z usług banków, nie stałyby w odpowiednim stosunku do znikomo małych sum, o jakie tu chodzić może. Niemcy bowiem wszystkie dobre wierzytelności w czasie swej okupacji wyegzekwowali.

5-o. Wobec niejasnego postawienia sprawy odszkodowania dla Polski i wobec ograniczenia praw jej w art. 92 ust. 4 i 297 (h-2, ust. końcowy) fundusz kompensacyjny został niepomiarowo uszczuplony i w razie nieuznania praw Polski do odszkodowania, gwarancja finansowa Rządu Polskiego stanowiłaby nawet pewnego rodzaju przywilej dla Niemiec.

6-o. o ile zostanie zabezpieczona dla Polski korzystna interpretacja art. 297 (h-2, ust. końcowy) w tym sensie, że bezpośrednio wypłacie podlegać będą tylko produits de liquidation, a wierzytelności i kapitały pieniężne (dettes, droits et comptes), będą mogły być zatrzymane, korzyści wynikające ze systemu kompensacji, a mające na celu zabezpieczenie praw wierzycieli polskich bez uciekania się do sądów niemieckich, względnie zarachowanie na rzecz funduszu odszkodowań sum, należnych Polsce, mogą być osiągnięte i poza systemem clearingu, art. 297/h-2/A/§/.

7-o. Możliwej korzyści dla Polski w razie przyjęcia Urzędu Sprawdzania i Kompensacji należałoby oczekiwać z korzystnego załatwienia sprawy kursu wymiany, który w myśl art. 296/d ust. końcowy, ma określić Komisja Odszkodowań.

8-o. Korzyść ta jednak, zdaniem Głównego Urzędu Likwidacyjnego nie przeważa w tym stopniu, by miała decydować o przyjęciu systemu rozrachunkowego przewidzianego w art. 296 i aneksie do tego artykułu Traktatu Pokojowego z Niemcami.

°Załącznik do punktu 4. N° 6°

[Pismo Ministerstwa Skarbu do Prezydenta Ministrów w sprawie wniosku o rozciągnięcie sekwestru zboża na gospodarstwa poniżej 40 morgów]

Odpis.

MINISTERSTWO SKARBU
Nr 160/Pr.

Warszawa, dnia 3 lutego 1920 r.

Wobec dyskusowania w Komisji sejmowej wniosków poselskich o całkowitem sekwestrze zboża, uważam za konieczne, aby Rząd obecny zajął w powyższej sprawie zdecydowane stanowisko i w tym celu prosiłbym Pana Prezydenta

o zwrócenie się do Rady Ministrów o odnośne wskazówki. Zdaniem mojem całkowity sekwestr zboża, skutecznie przeprowadzony w całej Polsce, jest bezwzględnie koniecznością w przyszłym roku gospodarczym, gdyż narażać Polskę na taką potworną klęskę skarbową, jaką ponosimy w roku obecnym, byłoby narażeniem Polski na bankructwo.

Z drugiej strony nie widzę również możliwości zunifikowania Polski bez zaprowadzenia w całej Polsce tego systemu oszczędności, jaki istnieje w b. zaborze pruskim.

Jeżeli sobie cały Rząd te dwie prawdy wyraźnie uświadomi, to z tego wypływa, że już dzisiaj Rząd musi wystąpić z odpowiednimi wnioskami, szczegółowo opracowanymi, o sekwestrze płodów w przyszłym roku gospodarczym, musi przeprowadzić te wnioski jeszcze przed wiosną. Całą wiosnę musi przygotowywać się do organizacji potrzebnych do tych celów organów, do walki z paskarstwem zbożowym i innymi produktami żywnościowymi, aby od nowego roku gospodarczego dokonać istotnie radykalnej reformy w powyższym względzie.

Byłoby wielkim błędem ze strony Rządu, gdyby w danej sprawie zajął stanowisko wyczekujące w stosunku do Sejmu, przeciwnie, uwidocznienie przed Sejmem woli Rządu wzmocni Jego stanowisko i wobec Sejmu i wobec całego Kraju.

Ani kwestia drożyzny, ani kwestia podwyżki płac urzędników ani kwestia równowagi budżetu państwa polskiego i związana kwestia uregulowania waluty, nie dadzą się pomyśleć bez opanowania paskarstwa produktami żywnościowymi, a po części i opaⁱ...ⁱ,

W danej sprawie muszą stanąć na wysokości zadania nie tylko Ministerstwo Apropowizacji, ale i Ministerstwo Spraw Wewnętrznych oraz wszystkie organa samorządu, wreszcie organizacja pracodawców i kooperatyw spożywców.

Jeżeli wszystko to potrzeba zmobilizować, by w skuteczny sposób działać w sierpniu r.b., to już dziś w lutym potrzeba się wyraźnie zdecydować, w jakim kierunku iść należy, ażeby to osiągnąć.

MINISTER SKARBU

/-/ Wł. Grabski.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 9.

17

PROTOKÓŁ 12-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 5 lutego 1920 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister W[yznań] R[eligijnych] i O[świecenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Rolnictwa i D[óbr] P[aństwowych]	p. dr Franciszek Bardel
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Apropowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Pracy i O[pieki] S[połecznej]	p. Edward Pełowski
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	p. dr Władysław Seyda
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium] Rady Ministrów	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Skarbu	p. dr Roman Rybarski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Zdrowia Publ[icznego]	p. dr Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzieln[icy] Prus[kiej]	p. Adam Poszwiński
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Naczelnik Wydziału	p. dr Władysław Studziński
Protokółuje:	p. dr Bronisław Hełczyński

Początek posiedzenia o godz. 5 m. 20. po południu.

1. Przeciwko protokołowi 11-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 3 lutego b.r. żaden z pp. Ministrów nie podniósł sprzeciwu, wobec czego uznano go za przyjęty.

2. W poruszonej przez p. Ministra Bardla sprawie redukcji godzin urzędowych w Min. Rolnictwa i D.P. do liczby 6-ciu wobec specjalnie złych stosunków

biurowych, jakie w tem Ministerstwie panują, uznano, że odstępowanie od ustalonej ogólnej zasady 7-io godzinnego dnia biurowego jest niedopuszczalne, że natomiast w myśl uchwalonej instrukcji p. Minister Rolnictwa ma pełną swobodę w ustalaniu rozkładu godzin biurowych.

3. Przyjęto wniosek p. Ministra Apropowizacji o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do nominacji na stanowisko Podsekretarza Stanu w tem Ministerstwie p. Leonarda Zaborowskiego oraz przyjęto do wiadomości jego oświadczenie, iż p. Oskar Sobański podał się do dymisji z zajmowanego do tej pory stanowiska.

4. ^bZałącznik] N° 1.^b W sprawie przedłożonego przez Min. Zdrowia Publicznego w trybie nagłym projektu ustawy o ochronie lokatorów uznano, że projekt ten wymaga gruntownego przerehabrowania, które powierzono Min. Sprawiedliwości w porozumieniu z Min. Zdrowia Publicznego, przy czem udzielono im następujących dyrektyw:

- a) w stosunku do cen, płaconych za komorne w czerwcu 1914 r., należy dopuścić następujące podwyżki: dla mieszkań 1-pokojowych 20%, dla 2-pokojowych – 40%, dla 3-pokojowych – 60%, dla 4-pokojowych – 80%, dla 5-cio i więcej pokojowych 100%, dla sklepów 150%, dla szkół 40%.
- b) należy pomieścić w ustawie celem zainicjowania ruchu budowlanego przepis, zwalniający właścicieli domów nowo zbudowanych lub nowo budowanych od wszelkich ograniczeń co do wysokości komornego jak również od rekwizycji lokalów w tych domach przez władze państwowe lub komunalne,
- c) należy zapewnić ochronę sublokatorom, wynajmującym pokoje umeblowane, w ten sposób, by wynagrodzenie pobierane za używanie mebli, nie mogło podwyższać ceny, płaconej przez lokatora za dany pokój.

5. ^bZałącznik] N° 2.^b Przyjęto wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie przyznania mu dodatkowego kredytu jako funduszu na wydawnictwa, redukując żadaną wysokość kredytu do końca marca b.r. do wysokości 400 000 marek.

6. Projekt ustawy w przedmiocie zmiany art. VI ustawy, wprowadzającej procedurę karną w b. zaborze austriackim, p. minister Hebdzyński zdjął na razie z porządku dziennego na skutek sprzeciwu p. Ministra Bardla, który wypowiedział się przeciw zwięzaniu kompetencji sądów przysięgłych, celem przedstawienia na najbliższem posiedzeniu danych statystycznych, stwierdzających konieczność wydania projektowanej ustawy ze względu na przeciążenie i nazbyt powolne funkcjonowanie sądów przysięgłych.

7. ^bZałącznik] N° 3.^b Przyjęto wniosek Min. Skarbu w sprawie umundurowania woźnych i gońców z następującymi, zgłoszonymi przez Prezydium Rady Ministrów poprawkami:

- a) w punkcie 1-ym oraz w punkcie 3-im a) i b) skreślić słowo „nieetatowym”,

- b) w p. 1-ym na początku ustępu drugiego oraz na początku p. 5-go dodać słowa: „wszystkim woźnym i starszym gońcom pozaetatowym oraz”,
- c) dodać punkt 8-y następującej treści: „W wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie władza może przyznać za zgodą Ministerstwa Skarbu pozaetatowemu woźnemu lub starszemu gońcowi prawo do otrzymania całego lub części umundurowania albo dodatku za zużycie prywatnej odzieży, jeżeli woźny lub starszy goniec pozaetatowy pełni nienagannie swą służbę najmniej rok bez przerwy i nie mógł otrzymać etatowej posady jedynie z powodu braku wolnych posad etatowych”.

Nadto na wniosek p. Ministra Tołłoczki dodano w p. 1-ym po słowie: „umundurowania” słowa „wedle jednolitego wzoru”.

8. ^bZałącznik] N° 4.^b W sprawie wniosku Min. Skarbu co do wynagrodzenia członków Komisji Kodyfikacyjnej uznano, że członkowie tej Komisji, będący urzędnikami państwowymi, nie powinni otrzymywać drugiego stałego uposażenia miesięcznego za swe prace w Komisji oprócz członków Prezydium Komisji i jej stałych referentów; nadto wszystkim członkom bez wyjątku należy przyznać w razie przyjazdu na posiedzenia Komisji z innej miejscowości diety i zwrot kosztów podróży oraz ewentualne specjalne diety (żetony) za udział w posiedzeniach, wreszcie wynagrodzenie za dokonane prace, przy czym p. Minister Skarbu wyraził zgodę na przyznanie na ten cel większego kredytu od zażądanego przez Komisję Kodyfikacyjną.

Powyższe uchwały mają służyć jako dyrektywy dla Min. Skarbu przy ostatecznym zatwierdzaniu budżetu Komisji.

9. ^bZałącznik] N° 5–8.^b Przyjęto do wiadomości treść pisma Min. Spraw Wojskowych do Prezydium Rady Ministrów w sprawie ustalenia wysokości deputatów aprowizacyjnych dla osób wojskowych i ich rodzin oraz zgłoszony przez to Ministerstwo projekt ustawy w sprawie przyznania osobom wojskowym nadzwyczajnych dodatków drożyznianych.

10. ^bZałącznik] N° 9.^b Przyjęto przedstawiony przez Min. Skarbu projekt ustawy w przedmiocie wypuszczenia 5% krótkoterminowej wewnętrznej pożyczki państwowej 1920 roku z następującymi zmianami:

- a) w art. 1-ym skreśla się słowa „do sumy 3 miliardów marek polskich”,
- b) w art. 6-ym słowa „podatku dochodowego” zastępuje się słowami „podatków od kapitału i rentowych”.

11. ^bZałącznik] N° 9.^b Przyjęto przedstawiony przez Min. Skarbu projekt ustawy w przedmiocie wypuszczenia 5%-owej długoterminowej pożyczki państwowej 1920 r. z następującymi zmianami:

- a) w tytule oraz w art. 8 po słowie „5%-ej” dodaje się słowo „długoterminowej”,
- b) w art. 5 słowa „podatku dochodowego” zastępuje się słowami „podatków od kapitału i rentowych”.

12. P. Prezydent Ministrów porusza sprawę wysłania obecnie do Południowej Ameryki specjalnych pełnomocników celem poczynienia tam znacznych zakupów środków żywnościowych. W sprawie tej uznano za wskazane upoważnić Min. Apropowizacji do wysłania takich pełnomocników oraz do opracowania planu większych zakupów zagranicznych celem uniknięcia w przyszłym roku gospodarczym katastrofy apropowizacyjnej. Plan ten po opracowaniu go zostanie poddany decyzji Komitetu Ekonomicznego Ministrów.

13. ^bZałącznik] N° 10.^b Przyjęto projekt ustawy o przedsiębiorstwach, trudniących się czynnościami bankierskimi.

14. Wniosek Min. Skarbu w sprawie jego organizacji zdjęto na razie na życzenie p. Ministra Grabskiego z porządku dziennego.

15. ^bZałącznik] N° 11.^b W sprawie projektu regulaminu Komitetu Ekonomicznego Ministrów⁸³ przyjęto zawarte w nim zasady z temi zgłoszonymi przez p. Prezydenta Ministrów poprawkami, by sprawy, należące do kompetencji Rady Ministrów były decydowane przez Komitet Ekonomiczny tylko przedwstępnie oraz by w tych sprawach, które zasadniczo do kompetencji Rady Ministrów nie należą, służyło zainteresowanym Ministrom prawo odwołania się uchwał Komitetu Ekonomicznego do Rady Ministrów.

Wypracowanie ostatecznego tekstu tego regulaminu przekazano Min. Skarbu w porozumieniu z Prezydium Rady Ministrów.

16. ^bZałącznik] N° 12.^b Przyjęto projekt ustawy w przedmiocie przenoszenia prawa własności nieruchomości na obcokrajowców z następującymi zmianami:

a) w art. 1-ym w pierwszym zdaniu po słowie „nieruchomości” wstawia się słowo „miejskich”,

b) art. 2-gi otrzymuje brzmienie „Postanowienie art. 1-go nie dotyczy przeniesienia prawa własności w drodze spadku na spadkobiercę”.

17. Przyjęto wniosek Min. b. Dzielnicy Pruskiej o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do nominacji na stanowisko Szefa Sekcji w tem Ministerstwie p. Bohdana Stanisława Chełmickiego.

Koniec posiedzenia o godz. 9 m. 20 wieczorem.

^fL. Skulski^f

⁸³ Komitet Ekonomiczny Ministrów został utworzony 1 sierpnia 1919 r. Był to organ Prezydium Rady Ministrów powołany w celu koordynacji kwestii gospodarczych państwa. Przewodniczył mu minister skarbu.

Załączniki

Wykaz:

1. Projekt ustawy o ochronie lokatorów⁸⁴.
2. [Wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie przyznania mu dodatkowego kredytu jako funduszu na wydawnictwa].
3. [Wniosek Ministra Skarbu w sprawie umundurowania woźnych i gońców].
4. [Wniosek Ministra Skarbu co do wynagrodzenia członków Komisji Kodyfikacyjnej].
5. [Pismo Ministra Spraw Wojskowych do Prezydium Rady Ministrów w sprawie ustalenia wysokości deputatów aprowizacyjnych dla osób wojskowych i ich rodzin].
6. Projekt uchwały Rady Ministrów w sprawie redukcji racji żywnościowych dla osób wojskowych.
7. [Pismo Ministra Spraw Wojskowych z zestawieniem miesięcznej oszczędności] w artykułach wskutek zredukowania racji oficerskich.
8. [Projekt] ustawy w sprawie przyznania osobom wojskowym nadzwyczajnych dodatków drożyznianych⁸⁵.
9. Wniosek [Ministerstwa Skarbu] na Radę Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do przedłożenia Sejmowi projektów ustaw w przedmiocie wypuszczenia wewnętrznych pożyczek państwowych⁸⁶.
- [9a.] Motywy [wniosku Ministerstwa Skarbu w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu] do przedłożenia Sejmowi projektów ustaw w przedmiocie wypuszczenia wewnętrznych pożyczek państwowych.
10. [Projekt] ustawy o przedsiębiorstwach trudniących się czynnościami bankierskimi⁸⁷.
- [10a.] [Uzasadnienie projektu ustawy o przedsiębiorstwach trudniących się czynnościami bankierskimi].
11. Wniosek Przewodniczącego Komitetu Ekonomicznego Ministrów w przedmiocie regulaminu Komitetu Ekonomicznego Ministrów, uchwalonego na posiedzeniu tegoż Komitetu dnia 28 stycznia b.r.
12. Projekt ustawy w przedmiocie przeniesienia prawa własności nieruchomości na obcokrajowców⁸⁸.

⁸⁴ Nie publikuje się. Ustawa z 18 grudnia 1920 o ochronie lokatorów, Dz.U. 1921, nr 4, poz. 19. Ustawa w formie zmodyfikowanej i znacznie powiększona. Projekt, który miał być nadal uzupełniany zawierał 10 artykułów, natomiast ustawa z 18 grudnia 30 artykułów. Do projektu tego powracano na posiedzeniach 19 i 29 kwietnia.

⁸⁵ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 20 lutego 1920 r. w sprawie przyznania osobom wojskowym nadzwyczajnych dodatków drożyznianych, Dz.U. 1920, nr 20, poz. 105.

⁸⁶ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 27 lutego 1920 r. w przedmiocie wypuszczenia 5% krótkoterminowej wewnętrznej pożyczki państwowej z r. 1920, Dz.U. 1920, nr 21, poz. 115. Niewielkie modyfikacje w artykule 5.

⁸⁷ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 23 marca 1920 r. o nadzorze nad przedsiębiorstwami bankowymi i kantorami wymiany, Dz.U. 1920, nr 30, poz. 175. Ustawa w niewielkim stopniu zmodyfikowana w stosunku do projektu, nakładająca dodatkowo kary finansowe za jej nieprzestrzeganie.

⁸⁸ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 24 marca 1920 r. o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców, Dz.U. 1920, nr 31, poz. 178. Ustawa znacznie zmodyfikowana i poszerzona w stosunku do projektu.

[Wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie przyznania mu dodatkowego kredytu jako funduszu na wydawnictwa]

W N I O S E K

Na Radę Ministrów w sprawie przyznania sześciuset tysięcy marek jako funduszu na wydawnictwa, (proponowanego pierwotnie w kwocie 20 000 Mk w § 7 preliminarza budżetowego Prezydium Rady Ministrów) na resztę okresu budżetowego, tj. po dzień 31 marca 1920 r.

Ogrom zadań, jaki Rząd ma do spełnienia, wymaga zrozumienia i współpracy ze strony społeczeństwa. Im lepsze przygotowanie i uświadomienie społeczeństwa co do obowiązku pomagania Rządowi w jego pracy, tem będzie ona łatwiejszą i tem skuteczniejszą.

Aby sobie zapewnić żywszy i bezpośredniejszy kontakt z ludnością oraz wydatniejszy wpływ na kształtowanie się opinii społeczeństwa w sprawach, dotyczących zadań Rządu, aby przy tem podnieść zrozumienie idei państwowości w narodzie, jest rzeczą wskazaną rozwinąć stosowną propagandę:

- a) przez wydawnictwa (brozury, odezwy, konferencje, odczyty objazdowe, wykłady popularne itp.). Wydawnictwa te będą miały na celu nie tylko ogólną propagandę idei potrzeb państwa, ale także propagandę poszczególnych zadań państwowych na polu gospodarczem, społecznem itp. Prezydium Rady Ministrów odniesie się też po uzyskaniu stosownego kredytu do resortowych ministerstw z propozycją wystąpienia z inicjatywą co do planu takiej prasy wydawniczej i popularyzatorskiej;
- b) przez inspirowane lub wypracowane dla prasy oryginalne artykuły.

Fundusz potrzebny na ten cel, wyniesie na resztę okresu budżetowego około 600 000 Mk.

Prezydium Rady Ministrów przedstawia wobec tego Radzie Ministrów następujący

w n i o s e k

Rada Ministrów raczy uchwalić: przyjmuje się dla Prezydium Rady Ministrów na resztę okresu budżetowego, to jest po dzień 31 marca 1920, jako fundusz na wydawnictwa, kwotę sześćset tysięcy marek polskich.

Warszawa, dnia ... stycznia 1920 r.

[Wniosek Ministra Skarbu w sprawie umundurowania woźnych i gońców]

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dn. 21 stycznia 1920 r.

Nr 2493/Pr.

S. VIII.

Okólnik Prezydenta Ministrów z dnia 12 kwietnia 1919 L.583, normujący między innymi sprawę umundurowania dotyczy tylko woźnych i niższych funkcjonariuszy Ministerstw i Sądów pokoju w Mokotowie i Woli.

Woźni i starsi gońcy urzędów podległych Ministerstwom i Urzędom Centralnym nie otrzymują żadnego umundurowania z powodu, że dotychczas nie zostało ono im przyznane, a woźni i starsi gońcy Ministerstw nie otrzymują również z powodu nieściśłego stosowania przepisów powołanego okólnika, albo żadnego umundurowania, albo też umundurowanie niezupełne (np. bluza i spodnie bez płaszcza), a następstwem tego jest, że używają oni swej prywatnej odzieży, nie otrzymując za to żadnego odszkodowania.

Celem zapobieżenia ciągłym skargom, podnoszonym z tego powodu przez powołanych funkcjonariuszy, należałoby z jednej strony ustalić, że umundurowanie należy się tak woźnym i starszym gońcom zajęтым w Ministerstwach i Urzędach Centralnych, jak i w Urzędach tym władzom podległych na ziemiach b. zaboru rosyjskiego, z drugiej zaś strony określić dokładnie części składowe tego umundurowania, oznaczyć czas używalności pojedynczych części składowych, tudzież przyznać tytułem odszkodowania za zużycie prywatnej odzieży miesięczny dodatek tym woźnym i starszym względnie młodszym gońcom, którym umundurowanie zostało przyznane powołanym wyżej okólnikiem, a którzy umundurowania tego wcale nie otrzymali, albo otrzymali umundurowanie niezupełne – za czas od 1 maja 1918 wzgl. od późniejszej chwili wstąpienia do służby państwowej aż do czasu otrzymania umundurowania, innym zaś woźnym i starszym wzgl. młodszym gońcom za czas od 1 dnia miesiąca, następującego po zapaść mającej uchwale Rady Ministrów aż do chwili otrzymania umundurowania.

Co do części składowych należałoby przyjąć, że umundurowanie winno się składać z bluzy, spodni, płaszcza i czapki, a co do czasu używalności pojedynczych części składowych należałoby ze względu na średnią jakość materiałów przyjąć dla bluzy, spodni i czapki okres jednego roku, a dla płaszcza okres trzech lat.

Wysokość dodatku za zużycie prywatnej odzieży należałoby obliczyć wedle cen pojedynczych części składowych umundurowania. Ponieważ ceny te nie były w czasie od maja 1918 r. do chwili obecnej jednakowe, lecz uległy zmianie, wynosząc w czasie od maja do października 1919 r. 550 mk (bluza 150 mk,

spodnie 100 marek, płaszcz 270 mk, czapka 30 mk), obecnie zaś 1300 mk (bluza 350 mk, spodnie 200 mk, płaszcz 700 mk, czapka 50 mk), a wyznaczanie rozmaitych kwot dodatku za rozmaity czas nie będzie wskazaniem, należałoby przyjąć za podstawę wymiaru dodatku podaną kwotę pierwotnej ceny tj. kwotę 1100 mk, która to kwota będzie wprawdzie niższą od obecnej ceny, lecz znacznie wyższą od dawnych cen i od przeciętnej kwoty obu tych cen. Przyjmując zatem wartość bluzy na 300 mk, spodni na 200 mk, czapki na 60 mk, płaszcz na 540 mk, otrzymałoby się jako dodatek miesięczny na kwotę 62 mk 77 fen. ($560 : 12 = 46$ mk 66 fen.; $540 : 36 = 16$ mk 11 fen.) za zużycie całej prywatnej odzieży; 25 mk. za zużycie prywatnej bluzy, 16 mk 66 fen. za zużycie prywatnych spodni 16 mk 11 fen. za zużycie prywatnego płaszczu i 5 mk za zużycie prywatnej czapki.

Wobec przedstawionego wyżej stanu Ministerstwo składa wniosek:

Rada Ministrów raczy uchwalić:

1. Etatowym i nieetatowym woźnym i starszym gońcom zajętych w Ministerstwach i Urzędach Centralnych, jak i w Urzędach Ministerstwom i Urzędem Centralnym podległych na ziemiach b. zaboru pruskiego przyznaje się umundurowanie, składające się z bluzy, spodni, płaszczu i czapki.

Młodszy gońcom, zajętych w powołanych wyżej władzach i urzędach przyznaje się tylko czapki;

2. Czas używalności części składowych umundurowania oznacza się na jeden rok dla bluzy, spodni i czapki, a na trzy lata dla płaszczu;

3. Tytułem odszkodowania za zużycie prywatnej odzieży przyznaje się miesięczny dodatek, a to:

a. etatowym i nieetatowym woźnym i starszym gońcom, którym zostało przyznane umundurowanie okólnikiem Prezydenta Ministrów z dnia 12 kwietnia 1918. L.583, a którzy nie otrzymali umundurowania ani ryczałtu na umundurowanie, lub otrzymali umundurowanie niepełne – za czas od 1 maja 1918, względnie od późniejszej chwili wstąpienia do służby państwowej aż do chwili otrzymania umundurowania;

b. innym etatowym i nieetatowym woźnym i starszym gońcom za czas od 1 dnia miesiąca, następującego po niniejszej uchwale, aż do chwili otrzymania umundurowania;

4. Dodatek ten wynosi miesięcznie: 62 mk 77 fen. za zużycie całej prywatnej odzieży, 25 mk za zużycie prywatnej bluzy, 16 mk 66 fen. za zużycie prywatnych spodni, 16 mk 11 fen. za zużycie prywatnego płaszczu i 5 mk za zużycie prywatnej czapki;

5. Młodszy gońcom przyznaje się tylko dodatek za zużycie prywatnych czapek w miesięcznej kwocie 5 mk wedle zasad ustalonych w punkcie 3 lit. a., względnie b. niniejszej uchwały;

6. W wypadkach opuszczenia służby przed terminem zmiany umundurowania, żądać należy w regule zwrotu umundurowania.

Umundurowanie może być pozostawione używającemu je tylko wtedy, gdy złoży cenę kosztów, zmniejszoną o odpowiednią kwotę przypadającą na miniony czas używania.

7. W razie zgubienia lub utraty munduru, albo jego części składowych wydać należy nowe, ściągając z uposażenia odnośnego funkcjonariusza w nie mniej jak 12 ratach miesięcznych cenę przedmiotów, zmniejszoną o kwotę, przypadającą za miniony czas używania poprzedniego umundurowania.

MINISTER SKARBU:
^fW. Grabski^f

^cZałącznik do punktu 8. N° 4^c

[Wniosek Ministra Skarbu co do wynagrodzenia członków Komisji Kodyfikacyjnej]

O d p i s

MINISTERSTWO SKARBU
Nr: 7373/20.
S.III.

Warszawa, dnia 24 stycznia 1920 r.

Komisja Kodyfikacyjna, powstała na mocy ustawy z dnia 3/VI 1919 (Dz. Pr. N. 44.19 poz. 315), przedstawiła w dniu 23 stycznia 1920 za pośrednictwem Ministerstwa Sprawiedliwości preliminarz swych wydatków na okres od 1/XII 19 do 31/III 1920 r.

W wyjaśnieniach do preliminarza tego Komisja zawiadamia, iż na posiedzeniach odbytych w dniu 11 i 13 listopada 1919 postanowiła przyznać członkom swym stałe płace miesięczne i ponadto osobne wynagrodzenie za poszczególne większe prace.

Według wyjaśnień otrzymanych od sekretarza Komisji, sędziego Mogilnickiego – przeszło 2/3 członków Komisji, których ogólna liczba wynosi 44 osób, są pracownikami państwowymi, urzędnikami ministerialnymi, sędziami, profesorami i otrzymują od Państwa stałe urzędnicze wynagrodzenie miesięczne.

1) Ponieważ Rada Ministrów na posiedzeniu swem dn. 16 b.m. (Monitor Nr 16 1920) zabroniła bezwarunkowo łączenia dwóch uposażeń ze Skarbu Państwa przy piastowaniu dwóch odrębnych stanowisk państwowych, urzędnicy państwowi – członkowie Komisji Kodyfikacyjnej nie powinni otrzymywać drugiego stałego uposażenia miesięcznego za swe prace w Komisji;

2) ponieważ dla wszystkich członków Komisji Kodyfikacyjnej, tak urzędników, jak i osób zarobkujących w wolnych zawodach przewidziane jest w preliminarzu

osobne wynagrodzenie za poszczególne prace, które winno być jedyną miarodajną zapłatą za wysiłek myślowy, złożony Państwu, a uwidoczniiony w pewien konkretny sposób w postaci złożonego Komisji opracowania;

3) ponieważ każdy członek Komisji swą pracę przy kodyfikowaniu praw Państwu w wyznaczonym sobie zakresie może ująć w pewną całość, jako referat, projekt ustawodawczy itp., mogący być podstawą do wyznaczenia pewnego konkretnego wynagrodzenia;

4) ponieważ wyznaczenie stałych płac przy nieokreślonych normach pracy nie tylko nie sprzyja wydajności pracy, ale ją osłabia, nawet w najwyższej postawionych ciałach kolegialnych, –

Ministerstwo Skarbu ma zasadnicze wątpliwości co do udzielania członkom Komisji Kodyfikacyjnej stałej płacy miesięcznej obok osobnego wynagrodzenia za prace poszczególne, składane w Komisji.

Również koszta podróży i diety dla członków Komisji Kodyfikacyjnej, będących urzędnikami państwowymi należałoby – zdaniem Ministerstwa Skarbu – przyznać w wysokościach odpowiadających posiadanym przez nich kategoriom płac, a nie wedle proponowanych przez Komisję jednolitych norm. Dla członków nie-urzędników można by przyznać koszta podróży i diety według IV-ej kategorii płac.

Wobec wysokiego charakteru Komisji Kodyfikacyjnej Ministerstwo Skarbu uważa za wskazane, aby Rada Ministrów powzięła w tej sprawie decyzję i zamierzoną kwestię tę poruszyć na najbliższym posiedzeniu Rady Ministrów.

Za Ministra Skarbu:
/-/ ZACZEK

°Załącznik do punktu 9. N° 5°

[Pismo Ministra Spraw Wojskowych do Prezydium Rady Ministrów w sprawie ustalenia wysokości deputatów aprowizacyjnych dla osób wojskowych i ich rodzin]

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH

D.G.L: 840/tajne

Do

Prezydium Rady Ministrów

Warszawa, dnia 4 lutego 1920 r.

w Warszawie

Uzasadnienie

Przedkładając zmienioną tabelę zaprowiantowania oficerów i członków rodzin tychże, Ministerstwo Spraw Wojskowych uważa za wskazane poczynić następujące uwagi – w celu wyjaśnienia kwestii wyżywienia oficerów.

I.

Składową częścią poborów oficerów, podoficerów i szeregowych we wszystkich armiach podczas wojny było i jest wyżywienie w naturze. Tylko w razie niemożności otrzymania wyżywienia w naturze żołnierz miał możliwość otrzymania strawnego w gotówce. Strawne w gotówce było obliczane normalnie tak, by żołnierz mógł nabyć odpowiednią ilość pożywienia z wolnej ręki. Wobec wzrostu cen równowaga została naruszona i w Armii Polskiej ustalono zasadę pobierania wyżywienia w naturze wedle określonych racji ze zwrotem całego strawnego.

Od powyższej zasady, wydawania racji żywności w naturze oficerom Ministerstwo Spraw Wojskowych bezwarunkowo odstąpić nie może z powodów organizacyjnych.

Podoficer awansujący na oficera nie może tracić tych praw dostatecznego wyżywienia) jakie posiadał poprzednio.

Poza tem służba wojskowa wymaga od oficera ciągłej zmiany miejsca pobytu. Każdy oficer niezależnie od rodzaju broni i służby może być natychmiast przeniesiony. Troskę o wyżywienie jednostki bierze na siebie armia, inny sposób postępowania jest nie do pomyślenia, bez szkody dla organizacji.

Rzekome uprzywilejowanie oficerów pod względem aprowizacji nie jest wcale przywilejem, lecz koniecznością jednakowego traktowania wszystkich członków armii. Zasada ta nie była zwalczana w żadnym narodzie, który chciał prowadzić wojnę.

Rzeczpospolita Francuska przyznaje oficerom nie tylko pojedynczą rację żywnościową, przysługującą zwykłym żołnierzom, ale dwu- trzy- cztery- a nawet sześciokrotną rację żołnierską zależnie od posiadanych stopni oficerskich.-

Projekt racji I. utrzymuje powyższą zasadę. Wobec faktu, że oficerowie pobierali dotychczas rację nieco większą, rację oficerską redukuje się o 3 kg mąki, 1,50 kg mięsa w garnizonach, 200 gr tłuszczów, 2,50 kg kaszy lub jarzyn strączkowych, 500 gr cukru, 100 gr kawy, 100 gr cykorii, 50 gr herbaty, 300 papierosów.-

II.

Rodziny oficerów pobierały dotychczas racje następujące: żony całą rację oficerską bez papierosów, dzieci 1/2 racji żon.

Proponowana nowa racja dla żon jest mniejsza od poprzedniej o 3 kg mąki, 3 kg mięsa, 1,10 kg tłuszczu, 2,50 kg kaszy lub jarzyny strączkowej, 1,50 kg cukru, 100 gr kawy, 100 gr cykorii i 50 gr herbaty, dla dzieci połowę tej ilości.-

Racja żywności dla członków rodzin oficerów, podoficerów zawodowych, żandarmerii i straży granicznej została zredukowana do tego minimum, które jest konieczne do utrzymania kobiety, względnie dziecka w normalnym stanie zdrowia.

Racje aprowizacyjne ustalone przez Ministra Aprowizacji dla ludności cywilnej nie mogą być zastosowane dla rodzin żołnierzy.

Leży w interesie Państwa, by żołnierz powołany do służby miał pełną świadomość, że byt jego najbliższych jest zapewniony przynajmniej co do wyżywienia i że Państwo udzieli im tyle, ile do życia faktycznie potrzeba.–

Porównanie z urzędnikami nie jest na miejscu, ponieważ warunki oficera są inne.

1) 2/3 oficerów nie mieszka razem z rodzinami.

2) Prawie każdy oficer jest przetrucany kilka razy do roku z miejsca na miejsce.

3) Oficer nie ma prawa prowadzić jakiegokolwiek ubocznego zajęcia.

4) Oficerowie są przeciążeni pracą, ponieważ na 34 000 miejsc etatowych jest dotychczas zaledwo 23 000 oficerów.

5) 80% oficerów jest rezerwowych powołanych z innych dziedzin pracy, które leżą odłogiem. Połowa tej liczby przez sam fakt służby ponosi ogromne straty. – Urzędnicy służą zawodowo.–

III.

Projekt nowy przewiduje wydanie racji żywnościowej wdowom i sierotom po poległych i zmarłych na posterunku oficerach i podoficerach zawodowych i to na czas wojny.

Ilość tych osób jest niewielka, położenie zaś wdów i sierot po poległych i zmarłych w służbie dla Państwa jest tragiczne.–

^fZa Ministra:
Majewski^f

^cZałącznik do punktu 9. N° 6^c

Uchwała Rady Ministrów w sprawie redukcji racji żywnościowych dla osób wojskowych

W związku z przyznaniem osobom wojskowym nadzwyczajnych dodatków drożyznianych i łącznie z podwyższeniem stawnego do wysokości 12 Mk dziennie ustanawia się z dniem 1 marca 1920 r. racje żywnościowe w następującym miesięcznym wymiarze:

Tabela I.

Racja żywnościowa na froncie dla oficerów, urz. wojsk, podoficerów zawodowych, podoficerów żandarmerii wojskowej i straży granicznej, oraz majstrów wojskowych wynosi:

<u>Artykuł</u>	<u>Ilość</u>
15 kg mąka	12 kg
9 " mięso	9 "
2 " tłuszcz	1,50 kg
7 " jarzyna twarda	4,50 "
	ziemniaki
	15 - "
	marmolada
	1,50 "
3 kg cukier	2,50 "
100 gr kawa ziarnista palona	0,40 "
100 gr cykoria	0,30 "
50 gr herbata	0,20 "
300 sztuk ^c papierosy	300 sztuk

Uwaga: W razie poboru żywności z kotła racja dla osób powyższej kategorii jest równa racji żołnierskiej.

Tabela II.

Racja żywnościowa w garnizonie dla osób wymienionych w tabeli I.

<u>Artykuł</u>	<u>Ilość</u>
15 kg Mąka	12 kg
9 " mięso	7,50 kg
2 " tłuszcz	1,80 "
7 " jarzyna twarda	4,50 "
	ziemniaki
	15 - "
	marmolada
	1,50 "
3 " cukier	2,60 "
500 gr kawa ziarnista palona	0,40 "
500 gr cykoria	0,30 "
250 gr herbata	0,20 "
600 pap. ^c papierosy	300 sztuk

Uwaga: Jak przy tabeli I.

Tabela III.

Racja żywnościowa dla członków rodzin osób wymienionych w tabeli I, tj. żon, dzieci, wnuków i sierot. Dzieci otrzymują połowę porcji.

<u>Artykuł</u>	<u>Ilość</u>
15 kg Mąka	12 kg
9 " mięso	6 "

2 "	tłuszcz	0,90 kg
7 "	jarzyna twarda	4,50 "
	ziemniaki	15 - "
	marmolada	1,50 "
3 "	cukier	1,50 "
500 gr	kawa ziarnista palona	0,40 "
500 gr	cykoria	0,30 "
250 gr ^c	herbata	0,20 "

Uwaga: Przy poborze racji żywnościowych wpłacają pobierający należność tylko za otrzymane artykuły spożywcze.

Racja żywnościowa dla szeregowych powyżej nie wymienionych pozostaje w dotychczasowym wymiarze.

Cena za rację I. wynosi 360 Mk.

(Strawne 12 Mk 30 dni) Cena racji II. i III. zredukowana odpowiednio do ilości artykułów.–

^cZałącznik do punktu 9. N° 7^c

**[Pismo Ministra Spraw Wojskowych z zestawieniem miesięcznej oszczędności]
w artykułach wskutek zredukowania racji oficerskich**

Miesięczna oszczędność w artykułach
wskutek zredukowania racji oficerskich.

	oficerów	23 000	rodzin	25 000	razem
Mąka		69 000 kg		75 000 kg	144 000 kg
mięso		18 000 "		75 000 "	93 000 "
tłuszcz		4 600 "		27 500 "	32 100 "
kasza		57 500 "		62 500 "	120 000 "
cukier		11 500 "		37 500 "	49 000 "
kawa		2 300 "		2 500 "	4 800 "
cykoria		2 300 "		2 500 "	4 800 "
herbata		1 150 "		1 250 "	2 400 "
papierosy		6 900 000 sztuk		-	6 900 000 sztuk

Motywy [wniosku Ministerstwa Skarbu w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu] do przedłożenia Sejmowi projektów ustaw w przedmiocie wypuszczenia wewnętrznych pożyczek państwowych

MOTYWY.

Wzrastające stale wydatki budżetowe państwa od dłuższego czasu, ze względu na nikłe wpływy podatkowe oraz rozsprzedanie asygnat pierwszej pożyczki państwowej zaspokajano przeważnie w drodze emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej. Zgodnie z ostatnim wnioskiem, przedłożonym przez Ministra Skarbu Sejmowi Ustawodawczemu, emisja tych biletów zostanie wkrótce doprowadzona do wysokości 11 miliardów marek polskich; zważywszy na wzrastającą z dnia na dzień drożyznę wszelkich artykułów, oraz powiększający się stale zakres działalności państwowej, spowodowany przejmowaniem nowych obszarów oraz nowych dziedzin życia, dalsze pokrywanie wydatków państwowych w drodze wypuszczenia znaków pieniężnych wymagałoby nierównie większych emisji oraz powodowało wskutek wzrastającej deprecjacji waluty markowej polskiej niewymownie groźną dla Państwa sytuację.

Jedynie wypuszczenie pożyczki państwowej pozwoli Państwu na pokrywanie w ciągu dłuższego czasu swych niedoborów budżetowych, bez uciekania się do coraz to nowych emisji markowych, grożących beznadziejną dewaluacją i deprecjacją waluty. Opierając się zaś na ostatnich preliminarzach budżetowych, uwzględniających konieczność spędzania kosztów wojny oraz funkcjonowania aparatu państwowego przy obecnie istniejących cenach, Ministerstwo Skarbu uznało za konieczne przedłożyć projekt emitowania pożyczek państwowych w wysokości 6 miliardów marek polskich. Konieczność zastosowania się do koniunktur rynku pieniężnego, mianowicie obfitość na nim kapitałów wolnych tylko chwilowo aż do czasu zupełnej sanacji stosunków gospodarczych nakazywała wykorzystanie obok kredytu długoterminowego również krótkoterminowego.

Celem zrównoważenia szans posiadaczy dwóch typów jednakowo oprocentowanych pożyczek, pożyczce długoterminowej, jako dogodniejszej dla Skarbu, (gdyż pozwalającej ciężary obecne rozłożyć na długi szereg lat) lecz jednocześnie uciążliwszej dla publiczności, przyznano pewne specjalne przywileje, mianowicie przyrzeczenie niekonwertowania jej przed 1930 rokiem oraz zapewnienie zastosowania przy przeliczaniu na przyszłą walutę polską o 10% wyższego niż dla innych zobowiązań kursów przerachowania.

Wolne od podatku dochodowego oraz posiadające wszelkie prerogatywy papierów publicznych i pupilarnych, obligacje pożyczki państwowej jednocześnie zaspokoją dający się ostatnio dotkliwie odczuwać brak polskiego papieru publiczno-

-prawnego, niezbędnego dla lokaty funduszy emerytalnych, dobroczynnych itp. lokowanych dotychczas w odpowiednich papierach państw zaborczych.

°Załącznik do punktu 13. N° [10a]°

[Uzasadnienie projektu ustawy o przedsiębiorstwach trudniących się czynnościami bankierskimi]

Z dnia na dzień rosnąca spekulacja walutowa, która coraz dotkliwiej daje się odczuwać całemu społeczeństwu (drożyzna, wysoki kurs walut obcych w dziedzinie przemysłu) zmusiła Ministerstwo Skarbu do szukania sposobów ukrócenia tego wprost zbrodniczego procederu.

Ministerstwo Skarbu doszło do przekonania, że do obecnego wyśrubowania kursu walut obcych – z oczywistą szkodą dla naszego życia gospodarczego – przyczyniły się, obok innych czynników, także w znacznej mierze domy bankowe i kantory wymiany, które, za nielicznymi wyjątkami trudnią się dziś wyłącznie handlem walutami.

Część właścicieli domów bankowych i kantorów wymiany traktuje obecnie – według oświadczeń kompetentnych czynników – swoje przedsiębiorstwo nie jako warsztat pracy, zapewniający właścicielowi i jego rodzinie przyzwoite utrzymanie, ale jako środek uzyskania wstępu na giełdę. Na giełdzie zaś grę na walutach uprawiają w szczególności mniej odpowiedzialne osobniki, które korzystają z dziennych różnic kursowych ciągną stąd olbrzymie zyski dla siebie, nie licząc się oczywiście z interesem ogólnopolskim.

Celem wprowadzenia zmian, ukierowanych ku ulepszeniu tych stosunków, należy przede wszystkim dążyć do wyeliminowania z giełdy tych niepożądanych elementów, które się tam znalazły dzięki wojnie i polityce uprawianej przez okupantów. Liczba właścicieli kantorów wymiany i domów bankowych, uprawianych do uczęszczania na zebrania giełdowe, wzrosła w porównaniu z liczbą przedwojenną w samym b. Królestwie Polskim niemal pięciokrotnie. Władze okupacyjne chętnie udzielały koncesji na kantory wymiany celem przysporzenia sobie dochodów płynących z wykupu świadectw handlowych oraz dla ułatwienia własnym wojskom wymiany marek, koron i rubli. Spekulacji walutowej okupanci się nie obawiali, bo nie istniało wówczas jeszcze to specyficzne podłoże, które tak sprzyja rozwojowi spekulacji, a ponadto mieli oni do dyspozycji wszelkie środki represyjne, które może nielegalne, jednak mogące być usprawiedliwione stanem wojennym, mogły służyć do stłumienia budzącej się ewentualnie spekulacji w samym jej zarodku. Względny demoralizacji społeczeństwa nie wymagały uwzględnienia ze strony okupantów, gdyż mieli oni do czynienia ze społeczeństwem wrogiem i obcem.

Liczba kantorów wymiany i domów bankowych wzrosła. Ministerstwo Skarbu zdaje sobie sprawę ze zgubnej dla Państwa działalności tych przedsiębiorstw, nie ma jednak gwarantowanej prawem możliwości ukrócenia tej samowoli i tych nadużyć. Ministerstwo Skarbu dąży od roku do ograniczenia liczby tych przedsiębiorstw; i tak z 166 podań o pozwolenie na założenie nowych kantorów załatwiono odmownie, 138 podań o pozwolenie na dalsze prowadzenie istniejących przedsiębiorstw załatwiono odmownie, mimo to na terenie b. Królestwa Polskiego istnieje jeszcze 138 kantorów wymiany, nie licząc domów bankowych, których liczba dorównuje połowie liczby istniejących kantorów. Ministerstwo Skarbu opierało się dotychczas na Rozporządzeniu Ministra Skarbu z 23-go lutego 1919 r., które jednak okazuje się niewystarczającym, a sprawa domaga się załatwienia w drodze ustawodawczej.

Oczyszczenie zebrań giełdowych od niepowołanych elementów może nastąpić tylko pośrednio, drogą redukcji liczby osób, mających prawo uczestniczenia na zebraniach giełdowych, a więc drogą zmniejszenia liczby istniejących domów bankowych i kantorów wymiany. Sprawy tej nie można załatwić wprost, drogą zamknięcia pewnej liczby tych przedsiębiorstw, ale przez wydanie ustawy o charakterze prohibicyjnym, która by uzyskanie pozwolenia na prowadzenie domu bankowego, lub kantoru wymiany tak utrudniała, ażeby siłą faktu redukcja sama z siebie się wyłoniła.

Należy zauważyć, że kantory wymiany w większych miastach, są dziś prawie niepotrzebne: funkcje ich mogą zamienić domy bankowe, zaś na stacjach granicznych powinny istnieć biura wymiany obcych walut, jako ekspozytury instytucji użyteczności publicznej lub poważnych banków, które by dawały rękojmię, że interes wymiany będzie prowadzony rzetelnie, i że wyzysk mniej uświadomionych przejezdnych nie będzie miał miejsca.–

°Załącznik do punktu 15. N° 11°

Wniosek Przewodniczącego Komitetu Ekonomicznego Ministrów w przedmiocie regulaminu Komitetu Ekonomicznego Ministrów, uchwalonego na posiedzeniu tegoż Komitetu dnia 28 stycznia b.r.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

1. W skład Komitetu Ekonomicznego Ministrów wchodzi w charakterze stałych jego członków: Minister Skarbu, jako Przewodniczący, Minister Spraw Zagranicznych, Minister Spraw Wojskowych, Minister Kolei Żelaznych, Minister Aprowizacji, Minister Przemysłu i Handlu, Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Minister Robót Publicznych i Minister byłej Dzielnicy Pruskiej oraz Generalny Komisarz Ziem Wschodnich.

Prezydent Ministrów uczestniczy w posiedzeniach Komitetu Ekonomicznego według własnego uznania, inni Ministrowie uczestniczą w posiedzeniach Komitetu, gdy są rozpatrywane sprawy z ich resortu.

Wice-Ministrowie, ewentualnie Szefowie Sekcji, gdzie Wice-Ministrów nie ma, mogą uczestniczyć w Komitecie Ekonomicznym obok swych Ministrów z głosem doradczym, w razie zastępstwa Ministra z głosem decydującym. Przy rozpatrywaniu specjalnych spraw w Komitecie Ekonomicznym mogą być zawezwane na posiedzenie według uznania Przewodniczącego lub Komitetu Ekonomicznego osoby postronne, których obecność może być potrzebną z głosem doradczym.

2. Komitet Ekonomiczny Ministrów ustala program i ogólne zasady polityki ekonomicznej Rządu i rozpatruje wszelkie wnioski prawodawcze z dziedziny polityki gospodarczej, tudzież wszystkie sprawy, znaczenia ekonomicznego, które wymagają uzgodnienia w postępowaniu między Ministrami. Sprawy te nie mogą być wnoszone na pełną Radę Ministrów przed ich rozpatrzeniem przez Komitet Ekonomiczny.

Prócz spraw, wyżej wymienionych, do zakresu działania Komitetu Ekonomicznego należy:

- I. Zatwierdzanie, o ile ustawy nie przewidują innego załatwienia sprawy:
 - a) rozporządzeń wykonawczych do ustaw o charakterze gospodarczym,
 - b) umów eksportowych rządowych,
 - c) umów o dostawach rządowych zagranicznych,
 - d) koncesji eksploatacyjnych, koncesji wywozowych oraz gwarancji rządowych,
 - e) pożyczek rządowych dla towarzystw i spółek ponad.

II. Wydawanie rozporządzeń i zarządzeń w dziedzinie gospodarczej, mających ogólny charakter lub dotyczących kilku ministerstw.

3. Sprawy, nie wymagające wnoszenia ustaw do Sejmu, są decydowane przez Komitet Ekonomiczny ostatecznie: wymagające zaś wnoszenia ustaw, są rozpatrywane przez Komitet Ekonomiczny, w celu uzgodnienia poglądów odnośnych Ministerstw przed wniesieniem na plenum Rady Ministrów.

4. Sprawy, decydowane przez Komitet Ekonomiczny ostatecznie, podlegać będą ogłoszeniu, jako obowiązujące rozporządzenie Komitetu Ekonomicznego Ministrów, bądź wykonaniu przez poszczególne Ministerstwa.

5. Sprawy, dotyczące jednego Ministerstwa i wymagające jedynie uzgodnienia z Ministrem Skarbu w zakresie potrzebnych środków, o ile nie mają ogólnno-ekonomicznego znaczenia na Komitet Ekonomiczny nie wchodzi.

6. Sprawy na Komitet Ekonomiczny wprowadza jego Przewodniczący na skutek wniosków Ministrów.

7. Przewodniczącemu Komitetu Ekonomicznego winny być dostarczane niezwłocznie wiadomości o wszystkich ważniejszych wydarzeniach z życia gospodarczego i o przedsięwziętych rozporządzeniach i zarządzeniach. Zarządzenia

te i rozporządzenia poddaje przewodniczący pod rozpatrywanie Komitetu Ekonomicznego, według swego uznania.

8. Przewodniczący Komitetu Ekonomicznego może żądać od poszczególnych Ministrów lub Kierowników urzędów dostarczenia mu potrzebnych materiałów, wyjaśnień i sprawozdań.

9. W zastępstwie Ministra Skarbu przewodniczy na posiedzeniach Komitetu jeden z Ministrów, członków Komitetu, uproszony przez Ministra Skarbu.

10. Komitet Ekonomiczny może powziąć prawomocną uchwałę, gdy w posiedzeniu uczestniczy większość Ministrów, wchodzących w skład Komitetu Ekonomicznego. Wszelkie kwestie decydowane będą większością głosów obecnych ministrów, w razie równości głosów rozstrzyga głos Przewodniczącego. W razie rozstrzelenia się głosów sprawa winna być poddana rozpatrzeniu na pełnej Radzie Ministrów. Uchwały, dotyczące poszczególnych resortów, nie mogą być powzięte bez udziału odpowiedniego Ministra lub jego zastępcy.

Przewodniczący Komitetu Ekonomicznego Ministrów

^fW. Grabski^f

Sekretarz Generalny

i...i

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 9.

18

PROTOKÓŁ 13-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 9 lutego 1920 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Zagranicznych	p. Stanisław Patek
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Aprowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Pracy i O[pieki] S[połecznej]	p. Edward Peplowski
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Wyznań Religijnych i O[świecenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium]	
Rady Ministrów	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Zdrowia Publ[icznego]	p. dr Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzieln[icy] Prusk[iej]	p. Adam Poszwiński
Wiceminister Spraw Wojskowych	p. jen. ppor. Majewski
Dyrektor Departamentu Min[isterstwa] Spraw Zagr[anicznych]	p. Kazimierz Olszowski
Szef Sekcji Min[isterstwa] Spraw Wewnętrznych	p. dr Stefan Iszkowski
Szef Sekcji Prezydium Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Naczelnik Wydziału Prezydium Rady Ministrów	p. dr Władysław Studziński
Protokółuje:	p. dr Franciszek Bubeniczek

Początek posiedzenia o godz. 6 m. 40. wieczorem.

1. Protokół 12-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 5 lutego b.r. wobec niezgłoszenia przeciw niemu żadnego sprzeciwu – uznano za przyjęty.

2. Traktowanie projektu ustawy o powołaniu rocznika 1902 postanowiono odroczyć, celem uprzedniego dokładnego zorientowania się co do

tego, jakie stanowisko zajmą wobec tego projektu w Sejmie poszczególne stronnictwa.

3. Decyzję co do projektów rozkazów Naczelnego Wodza w sprawie zdobyczy wojennych odroczone do następnego posiedzenia, celem uprzedniego zreferowania projektów Naczelnikowi Państwa przy czym Rada Ministrów wypowiedziała się zasadniczo za przyjęciem administracji cywilnej materiałem wojennym do prowadzenia wojny bezpośrednio niepotrzebnym.

4. Odrzucono rekursy⁸⁹ przeciw orzeczeniom Komisarza Nadzwyczajnego w sprawach: Berka Zuckermanna za zarejestrowanie, Zofii Podlewskiej z powodu zajęcia jej lokalu oraz Jana Drozdowskiego i Artura Goringa z powodu zajęcia ich lokalu.

5. ^bZałącznik] N° 1.^b Przyjęto wniosek p. Ministra Pracy i O.S. o przejęcie na etat Prezydium Rady Ministrów i służbowy przydział do Prezydium Rady Ministrów delegata Rządu Polskiego do Rady Zarządzającej Międzynarodowej Organizacji Pracy inż. Franciszka Sokala przy czym jednak p. Minister Patek zgłosił votum separatum ze względu na to, że nie brał udziału w posiedzeniu z dnia 19 I i powziętej na niem uchwale jest przeciwny.

6. Przyjęto wnioski o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do mianowania dr. Ignacego Weinfeldta – Podsekretarzem Stanu w Min. Skarbu, dr. Wiktora Hamerskiego – Naczelnikiem Oddziału Prokuraturii Generalnej we Lwowie, dalej dr. Włodzimierza Kozubskiego – Szefem Sekcji w Min. Kolei Żelaznych w miejsce Szefa Sekcji Józefa Śniechowskiego⁹⁰, mianowanego inspektorem kolei przy Ministrze, przy czym Rada Ministrów przyjęła do wiadomości na zasadzie art. 9-go tymczasowych przepisów pozostawienie tego ostatniego nadal ad personam w IV-ej kategorii płacy, wreszcie Zygmunta Jasińskiego – Szefem Sekcji w Min. Kolei Żelaznych.

7. ^bZałącznik] N° 2.^b Przyjęto projekt ustawy w przedmiocie zmiany art. VI ustawy wprowadzającej procedurę karną w b. zaborze austriackim.

8. ^bZałączniki] N° 3, 4, 5.^b Przyjęto projekt ustawy w przedmiocie podatku od spadków i darowizn, zmieniając minimum kwoty opodatkowanej z 1000 mk na 10 000 mk, a odnośną stawkę skali z 2% na 3%.

9. ^bZałącznik] N° 6.^b Przyjęto wniosek p. Ministra Skarbu w sprawie wystąpienia do Sejmu Ustawodawczego o zmianę skali dodatków drożyznianych ustawy z dnia 8 stycznia 1920 r. dla emerytów, wdów i sierot – z tem zastrzeżeniem, że w tabeli zmieniono oznaczenie „koron” na „marek”, a nadto zalecono przerobienie tabeli w stopniowaniu dodatków w ten sposób, że każdy następny (niższy) procent liczyć się będzie jedynie od nadwyżki poprzedniej podstawy wymiaru.

⁸⁹ Rekurs – odwołanie się do wyższej instancji sądowej.

⁹⁰ Chodzi o Józefa Śniechowskiego.

10. ^bZałącznik] N° 7.^b Przyjęto projekt ustawy o zarobkowym pośrednictwie pracy z tem zastrzeżeniem, że ma w nim być jeszcze dodane postanowienie obowiązku właścicieli biur prowadzenia rejestru, zawierającego między innymi uwidocznienie wysokości pobranej opłaty oraz potwierdzenie jej uiszczenia przez szukającego pracy.

11. ^bZałączniki] N° 8 i 9.^b Po dłuższej dyskusji Rada Ministrów przyjęła do wiadomości wnioski Pana Ministra Grabskiego o reorganizacji Min. Skarbu z tem zastrzeżeniem, że jest to specjalny projekt Ministerstwa Skarbu jedynie dotyczący, a nie stanowiący precedensu dla innych ministerstw, których organizacja zostanie zdecydowana i przeprowadzona na podstawie jednolitego projektu.

12. W sprawie wniosku Komisji sejmowej o ustawie walki z lichwą zdecydowano upoważnić p. Ministra Sprawiedliwości do opracowania w porozumieniu z odnośnymi Ministerstwami i wniesienia do Sejmu projektu rządowego, opartego na zasadach przez Radę Ministrów w dniu 17 stycznia r.b. uchwalonych.

13. Nad wnioskiem p. ministra Pełłowskiego o ponowne wprowadzenie soboty angielskiej w biurach ministerialnych przeprowadzono dyskusję, odraczając dalsze traktowanie wniosku wobec braku kompletu.

Koniec posiedzenia o godz. 9 m. 10.

Ł. Skulski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek [Ministra Pracy i Opieki Społecznej] o przeniesienie na etat Prezydium Rady Ministrów i służbowy przydział do tegoż Prezydium delegata Rządu Polskiego do Rady Zarządzającej Międzynarodowej Organizacji Pracy inż. Franciszka Sokala.
2. Projekt ustawy w przedmiocie zmiany art. VI ustawy z dnia 23 maja 1873 r. (austr. dz.u.p. N° 119) wprowadzającej procedurę karną w b. zaborze austriackim⁹¹.
3. Projekt ustawy w przedmiocie zmiany przepisów o opodatkowaniu spadków i darowizn⁹².
4. Tablica wskazująca skapitalizowaną wartość świadczenia, którego wartość roczna równa się 1 marce. Załącznik do artykułu 33 ustawy w przedmiocie zmiany przepisów o opodatkowaniu spadków i darowizn oraz Taryfa opodatkowania spadków i darowizn. Załącznik do art. 2. ustawy w przedmiocie zmiany przepisów o opodatkowaniu spadków i darowizn⁹³.

⁹¹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 17 grudnia 1921 r. w przedmiocie zmiany art. VI ustawy z dnia 23 maja 1873 r. (austr. dz.u.p. N° 119) ustawy wprowadzającej procedurę karną, Dz.U. 1921, nr 3, poz. 8. W ustawie niewielkie modyfikacje w porównaniu z projektem.

⁹² Nie publikuje się. Ustawa z dnia 29 maja 1920 r. w przedmiocie zmiany przepisów o opodatkowaniu spadków i darowizn, Dz.U. 1920, nr 49, poz. 299. W ustawie niewielkie modyfikacje w stosunku do projektu.

⁹³ Nie publikuje się. Ta sama treść co w załączniku znajduje się w ustawie z 29 maja 1920 r. (Dz.U. 1920, nr 49, poz. 299).

5. Uzasadnienie projektu ustawy w przedmiocie zmiany przepisów o opodatkowaniu spadków i darowizn.
6. [Wniosek Ministra Skarbu w sprawie wystąpienia do Sejmu Ustawodawczego o zmianę skali dodatków drożyznianych ustawy z dnia 8 stycznia 1920 r. dla emerytów, wdów i sierot].
7. [Projekt] ustawy o zarobkowym pośrednictwie pracy [przedstawiony przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej]⁹⁴.
- [7a.] Uzasadnienie [projektu] ustawy o zarobkowym pośrednictwie pracy [przedstawione przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej].
8. Wniosek [Ministra Skarbu] na Radę Ministrów w przedmiocie organizacji Ministerstwa Skarbu.
9. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w przedmiocie organizacji Ministerstwa Skarbu. [Wersja po korekcie].

°Załącznik do punktu 5. N° 1°

Wniosek [Ministra Pracy i Opieki Społecznej] o przeniesienie na etat Prezydium Rady Ministrów i służbowy przydział do tegoż Prezydium delegata Rządu Polskiego do Rady Zarządzającej Międzynarodowej Organizacji Pracy inż. Franciszka Sokala

L. °Dz.Os.479/20 r.°

Warszawa, d. 9 lutego 1920 r.

W N I O S E K

o przeniesienie na etat Prezydium Rady Ministrów i służbowy przydział do tegoż Prezydium Delegata Rządu Polskiego do Rady Zarządzającej Międzynarodowej Organizacji Pracy inż. Franciszka Sokala.

U Z A S A D N I E N I E.

Uchwałą Rady Ministrów z dnia 19 stycznia r. b. inż. Franciszek Sokal, b. Szef Sekcji i Główny Inspektor Pracy, został mianowany Delegatem Rządu Polskiego do Rady Zarządzającej Międzynarodowej Organizacji Pracy.

Z uwagi na to, że czynności Delegata muszą być uzgodnione z ogólną polityką Rządu i że sprawy prowadzone przez tegoż Delegata niejednokrotnie będą wykraczały poza kompetencje Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej, wnoszę o służbowe przydzielenie wspomnianego Delegata do Prezydium Rady Ministrów z przeprowadzeniem na etat tegoż Prezydium.

Minister
†E. Pełowski†

⁹⁴ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 21 października 1921 r. o zarobkowym pośrednictwie pracy, Dz.U. 1921, nr 88, poz. 647. Ustawa w niewielkim stopniu zmodyfikowana.

Wniesiona na Radę Ministrów
dnia ... 1920 r.
Uchwała zapadła zgodnie
z wnioskiem.

PREZYDENT MINISTRÓW:

°Załącznik do punktu 8. No 5°

Uzasadnienie projektu ustawy w przedmiocie zmiany przepisów o opodatkowaniu spadków i darowizn

U z a s a d n i e n i e

projektu ustawy w przedmiocie zmiany przepisów o opodatkowaniu spadków i darowizn.

Uwagi ogólne.

Pismem z 3 lipca 1919 N. 43949 VI 618 (druk N. 784) przedłożył Minister Skarbu Sejmowi projekt „ustawy o zmianie niektórych przepisów o opodatkowaniu spadków i darowizn na obszarze b. zaboru rosyjskiego”. Komisja Skarbowo-Budżetowa uchwaliła ten projekt z nielicznymi zmianami, a sprawozdaniem z 30 lipca 1919 r. (druk N. 888) przedłożyła go Sejmowi. Na posiedzeniu 84 Sejm przyjął odnośną ustawę w drugim czytaniu, zmieniając projekt Komisji w myśl wniosków posłów Bryła i Sołtyka. Na tem samem posiedzeniu postanowił Sejm nie przystępować od razu do czytania trzeciego; skutkiem tego projekt, o którym mowa, nie stał się dotychczas ustawą.

Ministerstwo Skarbu wycofało projekt pierwotny, a niniejszem przedkłada projekt nowy, odpowiadający intencjom większości Sejmu, ujawnionym w dyskusji. Intencje te zmierzają w dwóch kierunkach: do ustanowienia stawek podatku spadkowego znacznie wyższych niż pierwotnie projektowane i do usunięcia istniejącej obecnie różnorodności stawek, wynikającej z różnaitości praw dzielnicowych, a zatem do zaprowadzenia taryfy jednolitej dla całego państwa.

Pod tym ostatnim względem zaznacza Ministerstwo Skarbu, że najodpowiedniejszym byłoby oczywiście zupełne uchycenie wszystkich praw dzielnicowych, dotyczących opodatkowania spadków i darowizn i zastąpienie ich jedną ustawą polską, normującą całokształt przedmiotu. Atoli opracowanie tak obszernej ustawy i przedyskutowanie jej w łonie Rządu i Sejmu wymagałoby dłuższego czasu, a bardzo trudne położenie finansowe państwa i wynikająca stąd konieczność natychmiastowego zwiększenia dochodów ze źródła tak wydajnego, jakim jest podatek spadkowy, nie pozwalają na zwłokę. Dlatego projektowana

ustawa otrzymała formę, do jakiej nieraz już, nawet wśród o wiele łatwiejszych warunków, zmuszeni byli uciekać się ustawodawcy: formę noweli, mającej usunąć tylko braki i wadliwości najdotkliwsze, najbardziej rażące.

Wyjątek od tej zasady uczyniono tylko dla obszaru b. zaboru rosyjskiego. Dzielnica ta, która przez pełnych sto lat pod względem ustawodawczym i administracyjnym stanowiła całość jednolitą, uległa w czasie wojny podziałowi na dwie części („okupacje”). Podział ten trwał jednak bardzo krótko i nie zdołał – na szczęście – wytworzyć różnic istotnych. Zbyt długo utrzymał się podział, wynikły z rozbiorów, zbyt głęboko we wszelkich dziedzinach życia sięgają różnice, płynące ze stuletniego przeszło bytowania wśród trzech różnych środowisk i niepodobna przy największym nawet wysiłku w czasie krótkim różnorodności owe usunąć. Ale trzeba natomiast uważać za sprawę szczególnie nagłą zabliznienie tych ran przynajmniej, które dopiero ostatnia wojna zadała organizacji ustawodawczej i administracyjnej dawnego Królestwa Kongresowego; należy, o ile to tylko możliwe i przy każdej nadarzającej się sposobności, starać się o przywrócenie jednolitości, którą w tej dzielnicy zamąciło automatyczne utrzymanie się przepisów okupacyjnych.

Wychodząc z powyższych założeń, oparło Ministerstwo Skarbu układ niniejszego projektu na następującym rozumowaniu:

Oddzielne przepisy dla obszaru b. zaborów austriackiego (art. 46–49) i pruskiego (art. 50–53) mają charakter noweli: zawierają uchylenie lub zmianę brzmienia niektórych przepisów prawa austriackiego lub niemieckiego. W miejsce przepisów uchylonych wstępują postanowienia art. 2–29, które są oczywiście jednolite dla całego państwa. Wobec tego zaś oddzielne normy dla b. zaboru rosyjskiego (art. 30–45) nie obejmują całokształtu opodatkowania spadków i darowizn, lecz mieszczą tylko te przepisy, które są potrzebne celem uzupełnienia postanowień art. 2–29.

Oddzielne przepisy dla obszaru b. zaboru rosyjskiego dotyczą zatem tych kwestii, które są unormowane w postanowieniach austriackich i niemieckich, zachowujących tymczasowo nadal moc obowiązującą. Z tego stanu rzeczy wynika logicznie myśl recepcji postanowień, które obecnie obowiązują na obszarze b. zaboru rosyjskiego. Mając do wyboru między prawem rosyjskim a okupacyjnym niemieckim przejęło Ministerstwo Skarbu – z pewnymi zmianami – postanowienia tego ostatniego, a to ze względu na ich większą więźność.

Przy opracowaniu przepisów, które obowiązywać mają na całym obszarze państwa, chodziło głównie o unormowanie tych kwestii, które już były przedmiotem rozpraw w Komisji Skarbowo-Budżetowej względnie w plenum Sejmu. Nadto jednak Ministerstwo Skarbu zwróciło uwagę na konieczność ustawowego rozstrzygnięcia kwestii, które nasunąć się muszą wówczas, jeżeli majątek spadkowy znajduje się w dwu lub więcej dzielnicach albo gdy spadek po obywatelu polskim lub cudzoziemcu, stale w Polsce zamieszkałym, znajduje się

za granicą lub wreszcie jeśli spadkodawca miał przynależność lub stałe miejsce zamieszkania, wprawdzie w Polsce, lecz nie w tej dzielnicy, w której znajduje się majątek spadkowy. W dyskusjach, przeprowadzonych w ostatnim czasie w kołach prawniczych, wyrażono kilkakrotnie zapatrywanie, że doprowadzenie do jednolitości wszelkich działów ustawodawstwa na całym obszarze zjednoczonej Polski wymaga długiej, gruntownej pracy, że jednak należy natychmiast w tych działach, w których wytworzyły się normy o charakterze międzynarodowym, stworzyć jednolite dla całego państwa przepisy o stosunku do zagranicy, oraz – co jeszcze ważniejsze – wydać przepisy międzydzielnicowe; te ostatnie mają usunąć kolizję między utrzymaniami na razie w mocy prawami dzielnicowymi, z których każde było do niedawna dla innych dzielnic prawem „zagranicznym”. Tej potrzebie czynią zadość projektowane art. 15–25. Aby wreszcie usunąć „mozaikowość”, ujawniającą się w ramach jednej i tej samej ustawy skutkiem tego, że na obszarze b. zaboru rosyjskiego obowiązywać mają prócz odrębnych przepisów dla całego zaboru jeszcze „przepisy dla całego państwa”, przewiduje projekt (w art. 54) oddzielne ogłoszenie tych wszystkich norm w postaci jednolitej kodyfikacji.

Uwagi szczegółowe.

I. Przepisy dla całego państwa.

Do art. 2.

W załączonej taryfie podzieleni są podatnicy na sześć grup według swych znamion osobistych, w szczególności według stosunku do spadkodawcy lub darującego. Pod tym względem, taryfa, obecnie projektowana, nie różni się od przedłożonej Sejmowi pierwotnie; ów podział na grupy przyjął Sejm bez zmiany w drugim czytaniu.

Do grupy pierwszej (najniższej opodatkowanych) należą tylko małżonek i zstępny. Prawo rosyjskie i austriackie zaliczają do najniżej opodatkowanych nadto wstępnych, przysposobionego oraz zięcia i synowę, austriackie także pasierba.

Przejęcie spadku na wstępnych jest zdarzeniem niezwykłym, a więc i korzyścią majątkową nadzwyczajną, wobec czego nie można wstępnych stawiać na równi z zstępnymi.

Co do przysposobionego, zięcia, synowej oraz pasierba należy zwrócić uwagę na to, że dziedziczą również po swoich rodzicach, że zatem otrzymanie spadku po przysposabiającym, teściu, ojczymie jest korzyścią nadzwyczajną i powinno być wyżej opodatkowane.

Według prawa austriackiego wszyscy krewni w linii bocznej do czwartego stopnia włącznie tworzą jedną grupę. W projektowanej taryfie podzieleni są na dwie grupy (poz. 3 i 4), z których jedna obejmuje rodzeństwo i dzieci rodzeństwa, druga innych krewnych do czwartego stopnia. Podział ten, wzięty z prawa rosyjskiego, według wszelkiego prawdopodobieństwa bardziej odpowiada stosunkom rzeczywistym.

Do pozycji 5 zauważa się, że przepis prawa rosyjskiego (art. 202 ustęp 4 i 6 zb.ust. o opł.), według którego zapisy i darowizny na rzecz instytucji dobroczynnych, naukowych i szkolnych są zupełnie wolne od opłaty, jest unikatem wśród ustawodawstw europejskich. Za opodatkowaniem przemawia ta okoliczność, że państwo jest w pierwszym rzędzie i w największej mierze powołane do spełniania zadań oświatowych, opieki społecznej itp. i ma możliwość równomiernego rozdziału odnośnych korzyści między wszystkie warstwy ludności i wszystkie okolice kraju, wobec czego słusznym jest, by z zapisów i darowizn na rzecz instytucji prywatnych bodaj drobna część w formie podatku spadkowego przypadła skarbowi państwa.

Taryfa jest progresywną i to nie tylko – jak w prawie rosyjskim – w zależności od osobistych znamion podatnika, lecz także według wysokości kwoty, będącej podstawą wymiaru. Przy układaniu taryfy trzymało się Ministerstwo Skarbu zasady, że dla uwydatnienia różnic między poszczególnymi grupami podatników nie wystarcza różnorodność stawek początkowych przy równomierności różnic postępu. Ministerstwo Skarbu jest owszem zdania, że i także różnica postępu powinna wzrastać w miarę oddalenia związku rodzinnego. Nawet w granicach jednej i tej samej grupy nie jest koniecznym zachowanie tej samej różnicy postępu; jest owszem pożądane, aby różnica ta zwiększała się także w miarę wzrostu siły, podatkowej. Stosownie do tego znajdujemy w każdej grupie (z wyjątkiem piątej, o której niżej) nie jeden postęp, lecz dwa lub trzy, z których każdy następny ma różnicę większą od poprzedniego.

Taryfy progresywne, obowiązujące na obszarze b. zaborów austriackiego i pruskiego jak również na obszarze b. okupacji niemieckiej czynią wyjątek od zasady progresji, o ile chodzi o instytucje, wymienione w załączonej taryfie pod poz. 5; co do nich ustanowiono w tych taryfach stawkę jednolitą. Ministerstwo Skarbu nie widzi żadnego powodu, który by przemawiał za tym wyjątkiem i projektuje również w grupie 5 stawki postępowe. Uwzględniając jednak istotne różnice, zachodzące między grupą 5 a innymi, uważa za stosowne zaznaczyć je nie tylko przez niższe stawki, lecz też przez powolność progresji w niższych stopniach wartości oraz przez jednolitość różnicy postępu.

Zauważa się, że rząd niemiecki w projekcie swym, którym zapoczątkował ustawę o podatku spadkowym, obowiązującą obecnie w b. dzielnicy pruskiej, zastosował progresję (od 5 do 10%) również do zapisów i darowizn na rzecz instytucji, o których mowa. Odnośne postanowienie uchwalił parlament niemiecki w drugim czytaniu. Dopiero w trzecim czytaniu ustanowiono jednolitą stawkę w wysokości 5%.

Do art. 3.

Minimum wolne od podatku, projektowane w tym artykule zgodnie z powziętą już uchwałą sejmową jest wprowadzić niższe od rosyjskiego wynoszącego 1000 rubli (względnie 2500 K, § 17 rozp. b. c. i k. generał-gubernatora

wojskowego z 27 sierpnia 1918 (Dz.rozp. c. i k. Zarządu wojskowego w Polsce, część XVI N. 53), ale wyższe od niemieckiego, wynoszącego 500 mk (§ 11 ustęp 1 ustawy niemieckiej) i znacznie wyższe od austriackiego, oznaczonego w ten sposób, że od należytości spadkowej zwolniono spadki, składające się tylko z ruchomości, których wartość ogólna (bez potrącenia długów i ciężarów) nie przewyższa 400 K (uwaga 1 do poz. 1 taryfy austr.). Podwyższenie minimum egzystencji w porównaniu z prawem austriackim i niemieckim uzasadnia się zmniejszeniem wartości pieniędzy.

Art. 4.

wzorowany na uwadze 3 do poz. 1 i 2 taryfy austriackiej.

Do art. 5.

Zasadę wypowiedzianą w tym artykule, znajdujemy w uwadze 3 do poz. 1 i 2 taryfy austriackiej. Prawo rosyjskie i okupacyjne niemieckie nie zawierają żadnych postanowień w tym przedmiocie. Prawo Rzeszy Niemieckiej (§ 10 III 4 oraz § 11 ustęp 4 b) czyni wyraźną różnicę między pochodzeniem ślubnym i nieślubnym, stanowiąc, że dzieci nieślubne tylko wtedy na równi ze ślubnymi wolne są od podatku, gdy dziedziczą po matce lub po wstępnych matki. Dziedzicząc po ojcu, podlegają podatkowi (§ 10 III 4) i to w wysokości 6% (podczas gdy rodzeństwo spadkodawcy płaci tylko 4%, a dzieci rodzeństwa 5%). Te postanowienia prawa niemieckiego pozostają w związku z § 1589 kodeksu cywilnego niemieckiego, który postanawia (w części drugiej), że „dziecko nieślubne i jego ojca nie uważa się za krewnych”.

Ponieważ przytoczone normy prawa niemieckiego nie dadzą się pogodzić z nowoczesnymi zapatrywaniami w przedmiocie stanowiska prawnego dzieci nieślubnych i opieki społecznej nad nimi (ujawnionymi w szczególności w prawie rosyjskim z 13/26 maja 1913, Zb.pr. i rozp.rząd. N. 114 poz. 998, oraz w pierwszej noweli do austr. kodeksu cywilnego), przeto pożądanem jest nie tylko rozszerzenie na całe państwo zasady prawa austriackiego, wyrażonej w pierwszej części projektowanego art. 5, ale też zaznaczenie – dla usunięcia wątpliwości –, że § 1589 kod. cyw. niem. nie ma zastosowania przy opodatkowaniu spadków i darowizn (art. 53).

Część druga art. 5 ma na celu zapobiec zaliczaniu dzieci nieślubnych, przysposobionych przez swych rodziców, do grupy 2.

Art. 6.

wzorowany na uwagach 7 i 8 poz. 1 i 2 taryfy austriack.

Do art. 7 i 8.

Podatek od darowizn uzasadnia się w szczególności tem, że brak takiego podatku byłby zachętą od uchylenia się od podatku spadkowego w drodze

darowizny między żyjącymi, działanej na rzecz prawdopodobnego spadkobiercy darującego. Pełne usunięcie niebezpieczeństwa, grożącego skarbowi państwa pod tym względem, stanie się prawdopodobnym tylko wówczas, jeżeli podatek od darowizn oprzemy możliwie najdokładniej na tych samych zasadach, na których w danym państwie opiera się podatek spadkowy. W szczególności więc taryfa podatku od darowizn winna być dosłownie zgodna z taryfą podatku spadkowego; ustanowienie bowiem co do darowizn stawek niższych, aniżeli co do spadków uczyniłoby wprawdzie – *ceteris paribus* – niemożliwym pełne usunięcie spadku spod opodatkowania, umożliwiłoby jednak osiągnięcie opodatkowania w wymiarze niższym, niż zamierzony przez ustawodawcę.

Zastosowanie się do powyższych postulatów (co da się wykonać przez proste postanowienie, że „przepisy o podatku spadkowym stosują się odpowiednio do podatku od darowizn”) nie załatwia jeszcze kwestii w zupełności. Nawet zupełna jednakowość stawek obu podatków nie wyklucza możliwości działania dwu lub więcej darowizn, rozdzielenia w ten sposób odnośnego majątku na mniejsze części i wtłoczenia go w ramy stopnia wartości o wiele niższego, aniżeli ten, do którego majątek ów należy według taryfy. Zamiast darować jednym aktem milion można działać dziesięć aktów, każdy na sto tysięcy i uzyskać w tej drodze (o ile chodzi np. o grupę pierwszą) stawkę o połowę niższą od przepisanej (4% zamiast 8%). Są zatem potrzebne dalsze środki zaradcze.

W tym miejscu trzeba zauważyć, że według prawa austr. i niemieckiego uścić należy podatek „spadkowy” nie tylko w razie nabycia majątku wskutek śmierci innej osoby (w drodze dziedziczenia ab intestato, na podstawie rozporządzenia ostatniej woli, tytułem części obowiązkowej), lecz także od pewnych aktów „między żyjącymi”, choćby były skuteczne natychmiast po ich działaniu. Tu należą np. według prawa austriackiego” darowizna ruchomości, jeżeli darujący zastrzegł sobie dożywotnie użytkowanie i zmarł przed obdarowanym, darowizna działana w okresie trzech miesięcy przed śmiercią darującego (§ 1 ces. rozp. z 15 września 1915, Dz.u.p. N. 278), według prawa niemieckiego: darowizna z zastrzeżeniem, że przedmiot darowany ma być policzony na część obowiązkową (§ 2 ustawy niem.). Co do takich aktów wynika wyraźnie z § 2 powołanego rozporządzenia austriackiego, względnie z § 28 ustawy niemieckiej, że należy je, o ile zawarte zostały między temi samymi osobami jak również ewentualne dalsze nabycie majątku przez obdarowanego wskutek śmierci darującego, uważać za jedną całość, a zatem ustalić stawkę według sumy podstaw wymiaru.

Co do darowizn w właściwym znaczeniu nie znajdujemy odpowiedniego przepisu nie tylko w prawie rosyjskim, które w ogóle nie zna progresji według wysokości podstawy wymiaru, ani też w dawnym austriackim, które progresję tego rodzaju zastosowało tylko do podatku spadkowego^{x)95}, lecz także w prawie

⁹⁵ aX) austriacka wprowadziła już progresywny podatek od darowizn w 1919, Dz.Ust. N. 98^a.

okupacyjnym niemieckim. W ustawie niemieckiej przepis odpowiedni mieści się w § 14. Zastosowanie stawki jednolitej uzależniono jednak od dwóch warunków: kilka aktów uważa się za jedną całość tylko wówczas, jeżeli „przyjąć należy, że użyty w danym wypadku sposób przysporzenia korzyści majątkowej zastosowano tylko celem uzyskania niższej stawki” i tylko o tyle, o ile odnośne akty zdziałano w ciągu lat pięciu.

Żadnego z tych dwu ograniczeń nie utrzymano w projektowanym art. 7. Najpierw dlatego, ponieważ ciężar dowodu, iż stronom chodziło o „uzyskanie niższej stawki”, spoczywa na władzy skarbowej, co równa się unicestwieniu odnośnej zasady. Nadto – co o wiele ważniejsze – ograniczenie do wypadków, w których strony dążą do uzyskania niższej stawki, tylko wówczas byłoby uzasadnione, gdyby jedynym motywem, przemawiającym za podatkiem od darowizn, była okoliczność, przytoczona na czele niniejszych wywodów tj. możliwość uchylecia się od podatku spadkowego w braku podatku od darowizn. Tak jednak nie jest. Motyw powyższy nie jest ani jedynym ani najważniejszym. Za podatkiem od darowizn przemawiają bowiem w pierwszym rządzie wszystkie te powody, które uzasadniają podatek „spadkowy”, a zatem głównie: wzbogacenie się, zwiększenie siły podatkowej danej jednostki wskutek otrzymania majątku, który jest wynikiem pracy innego człowieka. Skoro nie ustanowiono żadnych ograniczeń co do złączenia w jedną całość większej ilości aktów, skutecznych już za życia spadkodawcy, a podlegających podatkowi „spadkowemu”, to nie podobna zrozumieć, dlaczego miałyby być inaczej przy podatku „od darowizn”. Ograniczenie drugie (ustanowienie okresu pięcioletniego) pozostaje w ścisłym związku z pierwszym. Dodała je komisja parlamentu niemieckiego, wychodząc z założenia, że co do darowizn, zdziałanych dawniej niż przed laty pięciu, niepodobna udowodnić, że zachodzi usiłowanie obejścia ustawy.

Art. 9.

wzorowany na uwadze 4 do poz.1 taryfy austriackiej. Odmienna zasada, którą znajdujemy w prawie francuskim i włoskim, nie tylko jest mniej korzystna ze stanowiska fiskalnego, lecz nadto spowodowałaby olbrzymie utrudnienie urzędowania.

Art. 10.

Znaczenie tego przepisu wyjaśni następujący przykład:

Spadek otrzymuje dziecko spadkodawcy. Czysta wartość 202 000 mk. W myśl taryfy (poz.1 kolumna e) wynosi stawka 6%, a podatek 12 120 mk. Jeżeli od podstawy wymiaru tj. od

202 000 mk	
potrącimy	12 120 ”

otrzymamy	189 880 ”

Jeżeli zaś od najwyższej kwoty bezpośrednio poprzedzającego stopnia wartości tj. od 200 000 mk.

potrącimy podatek, należący się według taryfy (stawki 5%-owej) od tej najwyższej kwoty tj. 10 000 ”

otrzymamy 190 000 ”

Okazuje się więc, że spadkobiercy, który otrzymał 202 000 mk pozostałoby po potrąceniu podatku mniej, niż temu, kto otrzymał tylko 200 000 mk.

Wobec tego wymierzy się podatek w kwocie 12 000 mk równającej się różnicy między 202 000 mk, a sumą 190 000 m.

Również prawo niemieckie zajmuje się (w ostatniej części § 10) odnośną kwestią, rozstrzyga ją jednak w sposób o wiele mniej ścisły i też dla skarbu państwa mniej korzystny, niż prawo austriackie. Postanawia mianowicie, że „różnicę między podatkiem według stawki wyższej a podatkiem według stawki niższej pobiera się tylko o tyle, o ile można ją pokryć z połowy nadwyżki ponad poprzedni stopień wartości”. W wypadku wyżej przytoczonym dla przykładu, podatek według stawki 5%-owej wynosiłby 10 000 mk, a różnica między nim a podatkiem według stawki 6%-owej 2120 mk. Różnica między podstawą wymiaru a poprzednim stopniem wartości (200 000) wynosi 2000 mk, połowa tej różnicy 1000 mk. Należy więc pobrać:

podatek 5%-owy 10 000 mk
i połowę nadwyżki 1 000 mk

razem 11 000 mk

a zatem o 1000 mk mniej, niż według systemu austriackiego.

Art. 11.

wzorowany na części drugiej § 28 ustawy niemieckiej, od której jednak o tyle się różni, że według prawa niemieckiego zaokrągliła się do pełnej marki w dół.

Obliczanie podatku według systemu niemieckiego jest łatwiejszem niż według austriackiego, polegającego na zaokrągleniu podstawy wymiaru na kwotę podzieloną przez 40 K (uwaga 2 do poz. 1 i 2 taryfy austriackiej).

Art. 12.

wzorowany na § 24 austriackiego cesarskiego rozporządzenia z 15 września 1915 Dz.ust.p. Nr 278, jest niezbędny ze względu na projektowane wysokie stawki i łatwość usunięcia spadków ruchomych od opodatkowania.

Art. 13.

wzorowany na ustępach 5 i 6 § 32 austr.ces. rozp. z 15 września 1915 Dz.u.p. Nr 278.

Do Art. 14.

Do zakładów państwowych, będących odrębnymi osobami prawnymi, należą np. Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie (art. 2 i 3 dekretu z 7 lutego 1919 Dz.pr. Nr 14, poz. 148), Konserwatorium Muzyczne w Warszawie (art. 2 i 6 dekretu z 7 lutego 1919 Dz.Pr. Nr 15, poz. 214).

Do art. 15–22.

1. Artykuły te normujące stosunek do zagranicy, wzorowane w szczególności na §§ 5–7 austr.ces.rozp. z 15 września 1915, Dz.u.p. Nr 278 względnie na §§ 5–9 ustawy niemieckiej.

2. Wyrażona w art.1 5 zasada, według której wszelki majątek znajdujący się w kraju, podlega opodatkowaniu, zgodna jest z § 6 austr. Różni się od § 6 niemieckiego, gdyż według tego ostatniego, znajdujący się w kraju majątek cudzoziemca podlega podatkowi tylko wówczas, jeżeli bądź spadkodawca bądź nabywca miał zamieszkanie w kraju.

Przepis o cudzoziemcach, przybyłych na czas krótki do kraju, zgodny z § 7 austr. rozp. wykonawczego z 29 grudnia 1915, Dz.u.p. Nr 397; odnośny przepis austriacki wydany na podstawie § 6 powołanego ces. rozp.

3. Art. 16 zgodny z częścią pierwszą § 5 austr. względnie z § 7 niem.

4. Art. 17 o tyle różni się od § 6 austr. względnie § 5 niem., że według tamtych wlicza się do podstawy wymiaru przedmioty, znajdujące się za granicą, tylko wówczas, jeżeli spadkodawca (darujący) był obywatelem austriackim lub niemieckim, podczas gdy według przepisu projektowanego ma być opodatkowanym również znajdujący się za granicą majątek cudzoziemca, który w kraju stale mieszkał. Tę zmianę uznało Ministerstwo Skarbu za stosowną z tego względu, że cudzoziemiec stale w kraju zamieszkały korzysta z urządzeń krajowych, że im względnie krajowym bogactwom naturalnym zawdzięcza swe majątkowe powodzenie, a jego majątek ruchomy, znajdujący się za granicą, może pochodzić z kraju.

5. Art. 18 zgodny z częścią 3 § 6 austr. z tą różnicą, że przy wierzytelnościach niezahipotekowanych rozstrzyga według projektu zamieszkanie dłużnika, według prawa austriackiego zamieszkanie wierzyciela. Projektowana norma, zgodna z § 8 niem. i z § 5 austriackiego projektu z r. 1909, uzasadnia się łatwością ściągnięcia podatku przez zajęcie wierzytelności.

6. Art. 19 wzorowany na § 6 austr. Prawo niemieckie (§ 5) normuje tę kwestię odmiennie, stanowiąc, że daninę, zapłaconą innemu państwu potrąca się od podatku, należącego się według ustawy niemieckiej.

7. Art. 20 wzorowany na § 9 niem.

8. Art. 21 zgodny z § 7 austr. i z częścią przedostatnią § 6 niem.
9. Art. 22 wzorowany na części ostatniej § 32 ustawy niemieckiej.

Do art. 23–25.

Rozstrzygnięcie kwestii, jak postąpić, jeżeli majątek podlegający opodatkowaniu znajduje się w dwu lub więcej dzielnicach nastąpić może w sposób dwojaki: bądź przez poruczenie całego wymiaru jednej z władz dzielnicowych, bądź przez dokonanie w każdej dzielnicy wymiaru częściowego, obejmującego przedmioty, znajdujące się w odnośnej dzielnicy.

Za drugim sposobem przemawia okoliczność, że mimo częściowego ujednostajnienia, jakie spowoduje projektowana ustawa, pozostanie jeszcze cały szereg różnic między prawami dzielnicowymi (w szczególności co do przedmiotu podatku, ustalenia podstawy wymiaru i postępowania).

Będzie jednak rzeczą każdej władzy dzielnicowej przed wystosowaniem nakazu płatniczego podać do wiadomości innych interesowanych władz dzielnicowych sumę podstawy wymiaru celem ustalenia stawki stosownie do art. 24.

Do art. 26–28.

Art. 26 jest istotnie zgodny z art. 3 działu III projektu, uchwalonego przez Sejm w drugim czytaniu; art. 27 zgadza się dosłownie z art. 4 powołanego działu III.

Bezpośrednim powodem zamieszczenia postanowień karnych w pierwotnym projekcie rządowym był stan rzeczy na obszarze b. okupacji austriacko-węgierskiej, na którym obowiązuje prawo rosyjskie. Przepisy rosyjskie o opłatach od spadków i darowizn nie zawierają żadnych postanowień karnych. Wprawdzie w myśl art. VI prawa z 1/13 maja 1884 (Zb.pr. i rozp.rząd. N. 52, poz. 412), dotyczącego wyłącznie Królestwa Polskiego naruszenia przepisów o opłatach spadkowych podlegają karze ustanowionej w art. 493–502 kodeksu karnego z roku 1847, tj. karze pieniężnej w dwukrotnej wysokości przypadającej opłaty: gdy jednak kodeks karny z roku 1847 już nie obowiązuje, przeto jest co najmniej wątpliwe, czy wymiar wspomnianej kary pieniężnej byłby praw[n]ie uzasadniony. Wątpliwość tę ^apraktykę^a rozstrzygnęła w ten sposób, że powołane art. 493–502 uznała za nieobowiązujące. Wobec tego podatnik może całkiem śmiało wezwanie władzy skarbowej, dotyczące dostarczenia danych celem wymiaru opłaty spadkowej, pozostawić bez odpowiedzi. Może z równym spokojem udzielić władzy skarbowej danych nieprawdziwych; w najgorszym razie, w razie wykrycia rzeczywistego stanu rzeczy, czeka go to, co by miało miejsce, gdyby był powiedział prawdę: nastąpi wymiar pojedynczej opłaty.

Celem ułożenia odpowiednich przepisów karnych wychodziło Ministerstwo Skarbu z założenia, że czyny karygodne w dziedzinie, o której mowa, podzielić trzeba na dwa rodzaje: Jeden – to działanie oszukańcze na szkodę skarbu państwa, drugi – to bierne zachowanie się, świadome lub wynikające z niedbalstwa. Rzecz

jasna, że karygodność czynów pierwszego rodzaju jest o wiele wyższa; należy ją zaliczyć do przestępstw w rozumieniu kodeksu karnego.

Wobec czynów drugiego rodzaju wystarczą „kary porządkowe” i orzecznictwo władz skarbowych. Podział ten ujawnił się w powołanych art. 3 i 4 działu III.

Dział III projektu, przyjętego przez Sejm w drugim czytaniu, dotyczył nie tylko obszaru b. okupacji austriacko-węgierskiej, lecz miał obowiązywać na całym obszarze b. zaboru rosyjskiego. W motywach pierwotnego projektu rządowego zwrócono mianowicie uwagę na to, że rozporządzenie władzy okupacyjnej niemieckiej (§§ 21 i 22) nie czyni różnicy wyżej określonej, lecz czyni jednego i drugiego rodzaju przekazuje orzecznictwu władz skarbowych.

Nie byłoby właściwym także przy niniejszej sposobności ograniczać moc obowiązującą przepisów, o których mowa, do obszaru b. zaboru rosyjskiego. Trzeba właśnie skorzystać ze sposobności, z ustalonej już przy poprzednich obradach normy i rozszerzając ją na całe państwo uczynić jeszcze jeden krok naprzód w kierunku zupełnego ujednostajnienia.

To rozszerzenie na całe państwo spowodowało odmienną (w porównaniu z uchwalonym już art. 3) redakcją art. 26, konieczną ze względu na pewne zasady prawa karnego austriackiego, różniące je od prawa karnego rosyjskiego i niemieckiego. W szczególności: W myśl tych zasad każde przestępstwo, ulegające karze w drodze sądowej, musi być wyraźnie zaliczone do jednej z trzech grup czynów karygodnych, musi być określone jako zbrodnia, występki lub przekroczenie. Więzienie jest według kodeksów karnych rosyjskiego i niemieckiego karą za występki, według austriackiego karą za zbrodnie, wobec czego umieszczono w art. 26 osobny przepis dla b. zaboru austriackiego, przewidujący karę ścisłego aresztu. Na koniec, aby zapobiec wątpliwościom, jakie nasuwać muszą niejasne przepisy austriackie o zamianie grzywny nieściągalnej na pozbawienie wolności, należało ustalić najdłuższy czas trwania kary zastępczej. Podobne postanowienia zawierają: § 75 ustawy austr. z 5 VII 1912 (Dz.u.p. N. 128) i § 43 ces. rozp. z 24 III 1917 (Dz.u.p. N. 131).

Na obszarze b. zaboru austriackiego przepis art. 26 zapoczątkowuje usunięcie anachronizmu, jakim jest austriacka „ustawa o przekroczeniach skarbowych” z r. 1835. Chodzi nie tylko o uchylene staroświeckich form postępowania, już od lat kilkudziesięciu pozostających w rażącej sprzeczności z zasadami, na których opiera się austriacka procedura karna. Chodzi nadto o wykorzenienie wysoce demoralizującej, a zarazem jaskrawo nielogicznej zasady, której „ustawa o przekroczeniach skarbowych” zawdzięcza swe powstanie i swój długi żywot. – Zasada ta głosi, że działanie oszukańcze na szkodę skarbu, państwa jest przestępstwem *sui generis*, jest czynem istotnie różnym, a mianowicie mniej karygodnym od oszustwa na szkodę jednostki.

Zapatrywanie to głęboko zakorzenione, a niczem nie uzasadnione i wśród obecnych stosunków szczególnie niebezpieczne. Rozsądne rozumowanie

doprowadza do wniosku wręcz przeciwnego: wszak szkoda wyrządzona ogółowi jest o tyle większa od pokrzywdzenia jednostki, o ile ogół ilościowo góruje nad jednostką.

W b. dzielnicy pruskiej art. 26 nie spowoduje zmiany istotnej. Według zasady, przyjętej w prawie skarbowem niemieckim, czyny, które w ustawach skarbowych uznane są za karygodne, uważa się z reguły za przestępstwa w rozumieniu kodeksu karnego. Dotyczy to również naruszeń ustawy o podatku spadkowym (§ 51 tej ustawy). Tylko w zakresie prawa formalnego obowiązują co do przestępstw, przewidzianych w ustawach skarbowych, do pewnego stopnia przepisy odrębne.

Z reguły bowiem postępowanie przeprowadza i orzeczenie karne wydaje władza skarbowa. Atoli w pewnych w ustawie określonych wypadkach może bądź władza skarbowa, bądź obwiniony jeszcze przed załatwieniem sprawy w pierwszej instancji skierować ją na drogę sądową. W razie skazania zaś może obwiniony albo odwołać się do wyższej instancji administracyjnej albo zaskarżyć decyzje władzy skarbowej sądownie; w tym ostatnim razie sąd rozpatruje sprawę na nowo, nie zużytkowując wcale wyników postępowania administracyjnego (§§ 459–469 niemieckiej procedury karnej, oraz ustawa pruska z 26 lipca 1896, Zb.Pr. str. 237).

Wadliwością prawa niemieckiego jest jednolite traktowanie wszelkich przestępstw przewidzianych w ustawach skarbowych nieprzeprowadzenie różnicy, wyrażonej w projektowanych art. 26 i 27. Odczuwali to widocznie autorowie niemieckiej ustawy o podatku spadkowym, gdyż wyodrębnili czyn karygodny, polegający na niezastosowaniu się do wezwania władzy o udzielenie wyjaśnień potrzebnych celem wymiaru podatku spadkowego; postępowanie w sprawach tego rodzaju nie może być skierowane na drogę sądową (część ostatnia § 42 ustawy niemieckiej). Projektowany § 27 zawiera zatem – o ile chodzi o b. dzielnice pruską – rozwinięcie myśli, już przez prawo niemieckie zapoczątkowanej.

Do art. 29.

Ponieważ w myśl art. 13 ustawy „o tymczasowej organizacji władz i urzędów skarbowych” (Dz.PR. N. 65, poz. 391) termin wprowadzenia tej ustawy w poszczególnych częściach państwa oznaczy Minister Skarbu, przeto możliwym jest, że jeszcze przez pewien czas trwać będzie pod tym względem różnorodność. Niepodobna więc w ustawie niniejszej ustalić właściwość władz skarbowych dla załatwienia poszczególnych czynności, przekazanych im tą ustawą. Należy zatem to ustalenie na razie poruczyć Ministrowi Skarbu.

II. Przepisy dla obszaru b. zaboru rosyjskiego.

(art. 30–45)

1. Art. 30–45 opierają się przeważnie na recepcji prawa okupacyjnego niemieckiego mianowicie paragrafów 1, 5, 7–9, 11, –14 oraz 17–20 rozporządzenia

b. Gen. Gubernatora Warszawskiego⁹⁶ z 5 lipca 1916 Dz.rozp. Nr. 38. Zmiany są przeważnie redakcyjne. Merytorycznym zmianom uległy §§ 18, 19 i 20.

2. Paragrafowi 18 rozporządzenia okupacyjnego odpowiada projektowany art. 42. Chodziło przede wszystkim o uzgodnienie z § 28 obowiązującego w b. zaborze austriackim cesarskiego rozporządzenia z 15 września 1915 Dz.u.p. Nr 278. Podczas gdy w powołanym § 18 jest mowa tylko o przedmiotach, „przechowywanych przez władzę, osobę prawną lub przedsiębiorstwo, obowiązane do publicznego składania rachunków”, wymienia przepis austriacki między innymi również „bankierów lub inne zakłady i osoby, które zajmują się zawodowo przechowywaniem obcych majątków lub zarządzaniem nimi”; wymienia też wyraźnie zakłady ubezpieczeń. Analogiczną zmianę prawa niemieckiego zawiera art. 51. Część ostatnia art. 42 wzorowana na art. 53 polskiej ustawy o opłatach stemplowych z r. 1863, który stosownie do art. 212 ros. Zb.ust. o opł. obowiązuje dotąd na obszarze b. okupacji austriacko-węgierskiej.

3. W art. 44, który odpowiada paragrafowi 19, ustanowiono jednomiczny termin dla odwołań zamiast dotychczasowego dwumiesięcznego, a to celem uzgodnienia z innymi przepisami, obowiązującymi w tej samej kwestii na obszarze b. zaboru rosyjskiego (p.np. art. 541 ustawy o podatkach bezpośrednich).

Ustanowienie znacznie dłuższego (rocznego) terminu dla próśb o zwrot podatku od darowizn, uiszczonych niezależnie do rąk notariusza, jest analogicznym zastosowaniem różnicy, jaką poszczególne prawa dzielnicowe czynią w zakresie opłat stemplowych między opłatami wymienionymi nakazem płatniczym a temi, które uiszczono bez takiego nakazu (p.np. § 77 austriackiej ustawy należytościowej, § 25 pruskiej ustawy stemplowej).

4. § 20 rozporządzenia okupacyjnego zawiera ogólnikową zasadę, w myśl której przepisy o podatku spadkowym stosują się odpowiednio do podatku od darowizn. Wynika stąd w szczególności, że strony, które zawarły akt darowizny, winny donieść o nim władzy skarbowej i że uiszczenie podatku następuje dopiero wskutek nakazu płatniczego tej władzy.

Odmierna zasada, przyjęta w projektowanym art. 43 odpowiada prawu rosyjskiemu, obowiązującemu dotąd na obszarze b. okupacji austriacko-węgierskiej (art. 228 Zb. ust. o opłatach) oraz stanowi rzeczy, wprowadzonemu tymczasowo dla obszaru b. okupacji niemieckiej rozporządzeniem Ministra Skarbu z 12 listopada 1918 (Monitor Polski Nr 205).

5. Nie recypowano §§ 2–4, 6, 10, 15, 16, oraz 21–23 rozporządzenia okupacyjnego, a to z przyczyn następujących:

⁹⁶ Chodzi o Hansa Hartwiga von Beselera. Generalnym gubernatorem Warszawy był od sierpnia 1915 do października 1918 r.

6. § 2 dotyczy terytorialnego zakresu działania przepisów o podatku spadkowym. Zastąpią go zapowiedziane już w „uwagach ogólnych” postanowienia artykułów 15–25.

7. § 3 składa się z trzech ustępów:

Ustęp 1, dotyczący minimum, wolnego od podatku, zgodny jest z art. 1 działu III projektu, przyjętego przez Sejm w drugim czytaniu.

Postanowienie tej samej treści, mające obowiązywać w całym państwie, zawiera art. 3 ustawy obecnie projektowanej.

W myśl ustępu 2 wolne są od podatku „grunty włościańskie wraz ze znajdującymi się na nich domami włościańskimi, zabudowaniami gospodarskimi i przynależnościami gospodarstwa, o ile te przedmioty przechodzą na osoby tego samego stanu”.

Przepis powyższy jest powtórzeniem ustępu 3 art. 202 rosyjskiego Zbioru ustaw o opłatach. Ta ostatnia norma była wyrazem polityki rządu rosyjskiego, opierającej się na podtrzymywaniu różnic stanowych i zmierzającej w ten sposób do tamowania niemiłych rządowi ruchów ogólnospołecznych, w szczególności też do osłabienia narodu polskiego. Okupant niemiecki uchylił przestarzałe prawo rosyjskie o opłatach spadkowych, zastępując je ze względów fiskalnych przepisami zupełnie odmiennymi, wzorowanymi na odpowiedniej ustawie, obowiązującej w Rzeszy Niemieckiej, zatrzymał jednak ze względów politycznych uwolnienie gruntów włościańskich. Ponieważ obecnie za utrzymaniem tego uwolnienia nie przemawiają żadne względy gospodarcze, więc uwolnienie to należy uchylić; tak postanowił już Sejm, przyjmując w drugim czytaniu dział II projektu, o którym wyżej mowa.

W myśl ustępu 3 wolne są od podatku „ruchomości domowe, nie stanowiące u dotychczasowego właściciela przedmiotu handlu i przemysłu, o ile te przedmioty przechodzą na małżonka lub krewnych w linii prostej”. Jeżeli się zważy, że w czasach obecnych właśnie ludzie bardzo zamożni, nie mając zaufania do pieniędzy papierowych i papierów wartościowych, lokują swe kapitały w kosztownościach, dywanach, dziełach sztuki, antykach itp., to dochodzi się do wniosku, że przepis powyższy nie odpowiada obecnym stosunkom gospodarczym. Uchylenie tego przepisu uchwalili już Sejm w drugim czytaniu.

8. § 4 zawiera taryfę podatku spadkowego. Zastąpi go załączona taryfa, której wyjaśnienie w uwagach do art. 2.

9. § 6 dotyczy obliczenia wartości użytkowania (chodzi o użytkowanie dożywotnie, chociaż tego w § 6 nie powiedziano wyraźnie) oraz wartości przedmiotu, obciążonego użytkowaniem. Jest to jedyny przepis w rozporządzeniu b. Gen.-Gubernatora Warsz. z 5 lipca 1916, dotyczący świadczeń powtarzających się. Przedmiot odnośny nie jest zatem w powołanym rozporządzeniu unormowany wyczerpująco, wobec czego stało się koniecznym uzupełnienie § 6, a znajdujemy je w § 6 rozporządzenia b. szefa administracji z 19 lipca 1916, Dz.rozp. Nr. 39

Rozporządzenia szefa administracji miały charakter przepisów wykonawczych (podczas gdy normy tego rodzaju, jakie w czasie pokoju wydawano w postaci ustaw, publikowała władza okupacyjna niemiecka w drodze rozporządzeń Gen. Gubernatora).

Ministerstwo Skarbu jest zdania, że przepisy, zawarte w § 6 powołanego rozporządzenia b. szefa administracji (dotyczące zresztą również użytkowania), nie mogą być wydane w drodze rozporządzenia wykonawczego, lecz należą do ustawy. Zasady tej trzymają się wszystkie prawa dzielnicowe, w których kwestia niniejsza musiała być unormowana (przepisy o podatku spadkowym, o podatku majątkowym, o opłatach stemplowych). Przepisy odpowiednie zawiera projektowany art. 33.

Ustępy a) i c) przejęto z powołanego § 6 rozporządzenia b. szefa administracji, a opierają się one na zasadzie kapitalizacji według stopy 4%-owej.

Tego sposobu nie zastosowano jednak w powołanym § 6 do świadczeń, ustanowionych na czas oznaczony kalendarzowo; wartość ich należy według tego przepisu ustalić „przez zliczenie poszczególnych wartości rocznych”. Projektowany ustęp b) art. 33 oraz załączona do niego tablica, opierająca się również na zasadzie kapitalizacji 4%-owej, przejęto z prawa pruskiego (§ 6, część 8 ustawy stemplowej) i niemieckiego (§ 93 ustawy stemplowej). § 17 ustawy o podatku spadkowym, § 246 kodeksu cywilnego i § 23 przepisów wykonawczych do ustawy o podatku spadkowym.

Kwestia, której dotyczy ustęp e) nie jest w prawie okupacyjnym niemieckim unormowana wyczerpująco. Pod tym względem znajdujemy w nim tylko powołany na początku niniejszej uwagi § 6 rozp. Gen. gub., według którego wartość dożywotniego użytkowania przyjmuje się w kwocie równającej się połowie wartości przedmiotu, obciążonego użytkowaniem; nie ma zaś żadnego przepisu o świadczeniach innego rodzaju, ograniczonych do czasu życia.

Powyższą normę, dotyczącą dożywotniego użytkowania przejął okupant z dawniejszego prawa rosyjskiego (art. 205 Zb.ust. o opłatach), nie wiedząc widocznie o tem, że nowsze prawo rosyjskie oparło się w tej dziedzinie na całkiem innej zasadzie, mianowicie uzależniło wartość od wieku osoby uprawnionej (ustęp 8 dodatku 1 do działu A VI prawa rosyjskiego z 4 października 1914, Dz.pr. i rozp. rząd. Nr 308). –

Chcąc kwestię niniejszą unormować odpowiednio, miało Ministerstwo Skarbu do wyboru trzy systemy: wspomniany rosyjski, pruski (§ 6 część 10 ust. stempl.) i niemiecki (§ 93 ust. stempl. i § 18 ust. o podatku spadkowym).

System niemiecki (przejęty z hamburskiej ustawy o podatku spadkowym) spotkał się w nauce niemieckiej z krytyką, którą też uwzględniło późniejsze ustawodawstwo Rzeszy Niemieckiej, wprowadzając system pruski w ustawach z 3 lipca 1913 o jednorazowej daninie na cele wojskowe (Wehrbeitrag) (§ 22) oraz o podatku od przyrostu majątku (Besitzsteuer) (§ 38).

Obiektywna decyzja o wyborze między systemem pruskim a rosyjskim wymagałaby analizy statystyki śmiertelności. Ministerstwo skarbu sądzi, że statystyka przedwojenna przez długi czas nie będzie miarodajna dla okresu powojennego. Jeżeli więc obrało system pruski, to uczyniło to dlatego, że jest on przyjęty w kilku ustawach, obowiązujących obecnie na ziemiach polskich, w szczególności też w pruskiej o podatku majątkowym (Ergänzungsteuer) (§ 13) i w dekreście w przedmiocie podatku majątkowego z 5 lutego 1919 Dz.Pr. poz. 135 (art. 15).

Ustęp f) wzorowany na § 6, części II ust. stempl. pruskiej. W związku z art. 33, o ile on dotyczy użytkowania, pozostaje część druga art. 34, w myśl której „celem obliczenia czystej wartości przedmiotu, poddanego użytkowaniu, nie potrąca się wartości użytkowania”. Ministerstwo Skarbu zamierza przepis ten uzupełnić w drodze rozporządzenia, a mianowicie z mocy przysługującego mu prawa odroczenia (p. niżej uwagę 13 do przepisów dla obszaru b. zaboru rosyjskiego oraz uwagę 12 do art. 50) zarządzić, że podatek wymierzony od nabycia przedmiotu, obciążonego użytkowaniem, jeżeli go dostatecznie zabezpieczono, płatny jest dopiero po ustaniu użytkowania, wcześniej zaś w razie zbycia przedmiotu za pomocą kontraktu zamiennego.

10. § 10 rozporządzenia okupacyjnego określa właściwość władz skarbowych w zakresie wymiaru podatku spadkowego. Zastąpi go art. 29.

11. §§ 15 i 16, dotyczą pomocy, jakiej władzom skarbowym udzielać mają inne organa rządowe celem opodatkowania spadków i darowizn, zbędne ze względu na część drugą projektowanego art. 29.

12. §§ 21 i 22, których uchylene uchwalił już Sejm, niepotrzebne ze względu na art. 26–28.

13. § 23 dotyczy odroczenia płatności lub rozłożenia na raty: decyzja pozostawiona jest uznaniu władzy skarbowej.

Zdaniem Ministerstwa Skarbu nie zachodzi potrzeba takiego przepisu. Prawo odraczania da się wysnuć z art. 8 (punktu 1) ustawy z 31 lipca 1919 o tymczasowej organizacji władz i urzędów skarbowych, (Dz.Pr. N. 65, poz. 391) i unormowane będzie szczegółowo w drodze rozporządzenia.

14. Projektowany art. 40, przejęty częściowo z § 6 rozp. b. szefa administracji, powołanego wyżej w uwadze 9 tem się różni od art. 2 działu 1 projektu, uchwalonego przez Sejm w drugim czytaniu, że dodano przepis o ponoszeniu kosztów badania wartości, wzorowany na § 43 ustawy o podatku spadkowym, obowiązującej w Rzeszy Niemieckiej.

15. (Do art. 45).

W ustępie 1 art. 51 ros. Zb.ust. o opł. jest mowa o „opłacie stempłowej aktowej wyższej”. Pobiera się ją od rozmaitego rodzaju dokumentów, wymienionych szczegółowo w powołanym przepisie, w szczególności też od dokumentów, stwierdzających darowiznę. Opłata ta wynosi obecnie w myśl § 10 (ustępu 2) rozp. z 27 sierpnia 1918 (Dz.rozp. c. i k. Zarządu wojskowego w Polsce Nr 53) 0,5%.

W myśl art. 280 rosyjskiego Zb.ust. o opł. pobiera się „opłatę aktową kancelaryjną w wysokości 3 rb.” (obecnie 9 koron: § 16 wyżej powołanego rozp. z 27 sierpnia 1918) od aktów przejścia prawa własności majątku nieruchomego, ograniczenia tego prawa, obciążenia go i zwolnienia od obciążenia, jak również w przedmiocie praw zabezpieczonych na hipotecę”.

Z powyższych danych wynika, że według prawa rosyjskiego od dokumentu darowizny pobiera się nie tylko opłatę majątków, przechodzących pod tytułem darmym „w wysokości 1½% do 12% (art. 225 Zb.ust. o opł.), lecz nadto „opłatę stemplową” (½%-ową), ewentualnie też (o ile chodzi o nieruchomości) „opłatę aktową” (trzyrublową). Taki stan rzeczy: pobieranie od jednego i tego samego przedmiotu przy jednej i tej samej sposobności kilku danin rozmaitej nazwy – stanowi niepotrzebne utrudnienie i nie da się pogodzić z postulatem uproszczenia administracji. Dlatego Ministerstwo Skarbu projektuje wyraźne uchylenie tych danin, o ile chodzi o darowizny. Brak takiego wyraźnego przepisu, mógłby bowiem wywołać wykładnię, według której prócz podatku według załączonej taryfy mają być uiszczone daniny powyższe. Stanowiłoby to zresztą większe obciążenie obszaru b. okupacji austriacko-węgierskiej w porównaniu z innymi dzielnicami, w których danin analogicznych nie ma. –

III. Przepisy dla obszaru b. zaboru austriackiego.

Art. 46

Pozycje 91 i 96 austriackiej taryfy należytościowej, z których pierwsza dotyczy darowizn, druga fundacji, zachowały po wejściu w życie cesarskiego rozporządzenia z 15 września 1915 Dz.u.p. N. 278, znaczenie tylko o tyle, o ile jest w nich mowa o należytości „stałej” od dokumentu, stwierdzającego działanie darowizny lub utworzenie fundacji.

Należytość ta wynosi obecnie – myśl § 9 lit. e) ces. rozp. z 28 sierpnia 1916 Dz.u.p. N. 281 – po 2 K od arkusza.

Należytość tę trzeba uchylić z przyczyn podanych wyżej w uwadze 15 do art. 30–45

2. § 3 ces. rozp. z 15 września 1915 składa się z trzech ustępów:

W ustępie 1 jest mowa o uwolnieniu od należytości spadkowej, przysługującym cesarzowi i jego rodzinie.

Ustęp 2 dotyczy uwolnienia skarbu państwa oraz „publicznych zakładów i funduszy, których niedobory obowiązane jest pokrywać państwo”. Przepis analogiczny dla całego państwa zawiera art. 14 projektowanej ustawy.

Ustęp 3 dotyczy uwolnienia osób, pozostających w służbie dyplomatycznej obcych państw. Przepisu takiego nie znajdujemy w innych dzielnicach, a jest zbędny ze względu na projektowany art. 21.

3. § 4 ustanawia ulgi co do spadków po poległych na wojnie, o ile te spadki przechodzą na krewnych w linii prostej lub na małżonka. Przepis analogiczny

zawiera dział A V prawa rosyjskiego z 4 października 1914 Zb. praw i rozp. rząd. nr 308.

Główna różnica między prawem austriackim, a rosyjskim na tem polega, że pierwsze zwalnia od podatku zupełnie tylko te spadki, których czysta wartość nie przewyższa 20 000 K, podczas gdy od spadków wartości ponad 20 000 K do 50 000 K uiścić należy czwartą część, od spadków wartości wyższej połowę należyci taryfowej, drugie zaś przyznaje w każdym wypadku uwolnienie zupełne.

Nie znajdujemy postanowień analogicznych nie tylko w prawie okupacyjnym niemieckim, lecz także w prawie, obowiązującym w byłym zaborze pruskim – na tym ostatnim obszarze prawdopodobnie dlatego, ponieważ tam spadki, przechodzące na zstępnych lub małżonka są w ogóle wolne od podatku spadkowego (p. niżej ustęp 2 uwag do art. 51).

Jasnym jest, że zarówno przewidziane w prawie rosyjskim zupełne uwolnienie wszelkich spadków po poległych, choćby były milionowej wartości, jako też ustanowione w prawie austriackim obniżenie do połowy należyci od spadków wartości ponad 50 000 K bez dalszego ograniczenia, jest ulgą zbyt daleko idącą. Ministerstwo Skarbu wnosi jednak, aby ulgi, o których mowa, zupełnie uchylić, a to z następujących powodów:

Podczas gdy prawo rosyjskie mówi ogólnikowo o „poległych na wojnie” postanawia austriackie, że ulgi należą się, jeżeli wojskowy, uczestniczący w wojnie, bądź „poległ na wojnie” lub „jako zaginiony uznany został za zmarłego z tytułu uczestnictwa w wojnie” bądź zmarł „wskutek bezpośrednich następstw rany, zadanej mu na wojnie lub choroby, której nabawił się wskutek służby wojennej”.

W przytoczonym przepisie austriackim przejawia się myśl, że wzrost śmiertelności w czasie w wojny nie ogranicza się do wojskowych, uczestniczących w bitwach, lecz obejmuje szereg innych osób, których życie skróciły trudne warunki zewnętrzne, jakie wytwarza wojna. Niepodobna dopatrzeć się istotnej różnicy między śmiercią żołnierza, którego dosięgła kula w rowie strzeleckim, a śmiercią osoby „cywilnej”, którą zabił pocisk, rzucony na oblężone miasto. Przyczyna śmierci jest nie tylko ze stanowiska patologii, lecz także ze społecznego punktu widzenia – istotnie jednaka w wypadku śmierci żołnierza zmarłego wskutek tyfusu plamistego, którego nabawił się w obozie jeńców, jak i wówczas, gdy osoba cywilna zmarła wskutek takiej samej choroby, nabawiwszy się jej w czasie wojny przez złe odżywianie się lub w więzieniu, do którego wtrącił ją najeżdźca z powodów politycznych. Uderzającym jest podobieństwo między śmiercią żołnierza poległego w bitwie, a zgonem osoby cywilnej, zabitej wśród zamieszek wewnętrznych, które wprawdzie nie mają cech „operacji wojennych”, ale których najważniejszą przyczyną jest zdziczenie obyczajów, nieodłączne od długotrwałej wojny. Porównań takich można przytoczyć wiele. Myśli, którą one objaśniają, ustawodawca austriacki ściśle nie przeprowadził i przeprowadzić nie mógł,

gdyż przyznanie ulg we wszystkich wypadkach, w których spadkodawca zmarł przedwcześnie wskutek zdarzeń wojennych, unicestwiłoby wynik finansowy, do którego ustawodawca dążył właśnie ze względu na stan wojenny.

Z wywodów powyższych wynika, że załatwienie odnośnej kwestii, jakie znajdujemy w prawie rosyjskim i austriackim, jest połowiczne i zadowolić nie może. Nasuwa się pytanie, czy w ogóle ulgi przy wymiarze podatku spadkowego są odpowiednim sposobem łagodzenia nieszczęść wojennych i narzuca się myśl, że drogą właściwą jest indywidualizująca opieka społeczna, w szczególności piecza nad najbliższą rodziną zmarłych przedwcześnie wskutek wypadków wojennych.

Nie od rzeczy będzie dodać, że udowodnienie, iż zachodzą warunki ulg, przewidziane w prawie austriackim, nie jest łatwym, a stwierdzanie istotnego stanu rzeczy przez organa skarbowe pomnożyłoby znacznie ich czynności. Okoliczność ta, sama przez się, nie byłaby oczywiście w niniejszym wypadku rozstrzygającą; nabiera jednak znaczenia w związku z wywodami poprzednimi oraz ze względu na postulat możliwie najdalej idących uproszczeń urzędowania, postulat zawsze słuszny, a wśród obecnych ogromnych trudności konieczny.

Należy wreszcie wskazać na trudność rozstrzygnięcia kwestii, czy ulgi miałyby przysługiwać tylko spadkobiercom członków wojska polskiego względnie formacji wojskowych polskich, powstałych przed utworzeniem armii polskiej lub czy należałoby je rozciągnąć na wojskowych w ogóle, bez względu na to, do której armii należeli. Kwestia ta nasuwa się ze względu na wsteczną moc ustawy, projektowaną w art. 54.

4. §§ 5–7 zawierają przepisy międzynarodowe. Zastąpią je projektowane art. 15–25.

5. § 13 ustanawia ulgi w wymiarze należności spadkowej na wypadek częstego przejścia własności nieruchomości w drodze spadku.

Wobec projektowanego uchylenia należności „immobiliarniej” (patrz niżej ustęp 8) utrzymanie tych ulg nie dałoby się uzasadnić.

6. Uchylenie § 24 ma znaczenie czysto formalne, gdyż moc obowiązująca zasady, którą przepis ten wyraża, zostaje rozszerzona na całe państwo w postaci art. 12.

7. § 32 zawiera uwolnienia od należności dla pewnych rodzajów darowizn.

Uchylenie uwolnień, określonych w pierwszych trzech ustępach § 32 – ustanowionych na rzecz cesarza i jego rodziny, skarbu państwa i osób, zajętych w służbie dyplomatycznej – następuje z tych samych przyczyn, co uchylenie uwolnień, przewidzianych w § 3 (patrz wyżej ustęp 2).

Ustępy 4 i 5 § 32 uchyla się tylko formalnie; faktycznie rozciąga się ich moc obowiązującą na całe państwo w postaci art. 13.

8. Do najcharakterystyczniejszych cech prawa austriackiego o opodatkowaniu spadków i darowizn należy podział odnośnych danin na dwa rodzaje⁹⁷: „należność od czystej wartości” i „należność immobiliarną”. Pierwsza obciąża cały spadek względnie cały majątek darowany, przy czym celem ustalenia podstawy wymiaru potrąca się długi i ciężary. Drugą pobiera się tylko od majątku nieruchomości, przy czym jednak podstawą wymiaru jest ogólna wartość nieruchomości; długów i ciężarów nie uwzględnia się wcale przy obliczeniu należności immobiliarnej, pobiera się ją zatem nawet wówczas, gdy stan bierny przewyższa stan czynny.

Ponieważ należność „immobiliarna” nie tylko nie jest znana w innych dzielnicach, ale w ogóle – o ile Ministerstwu Skarbu wiadomo – poza obszarem prawa austriackiego nigdzie jej nie ma, przeto wobec zamierzonego ujednostajnienia stawek utrzymanie jej nie da się pomyśleć.

Dlatego Ministerstwo Skarbu projektuje uchylenie §§ 39 i 40 ces. rozp. z 15 września 1915, które dotyczą wyłącznie należności immobiliarnej jak również ograniczenie mocy obowiązującej §§ 1 i 2 ustawy z 18 czerwca 1901, Dz.u.p. N. 74. To ograniczenie wypowiada projektowany art. 48; zupełne uchylenie nie jest możliwe wobec tego, że powołane §§ 1 i 2 dotyczą również należności „immobiliarnych” od przeniesień „odpłatnych”.

9. § 43 zawiera postanowienia karne. Części 3 i 4 nie są zgodne z zasadami, uchwalonymi przez Sejm w postaci art. 3 i 4 działu III Zasady te rozciąga się na całe państwo w projektowanych art. 26 i 27.

10. Ustęp 8 § 45 dotyczy umowy między Austrią a Węgrami w przedmiocie należności stemplowych i bezpośrednich.

11. Taryfa załączona do austr. ces. rozp. z 15 września 1915 Dz.u.p. N. 278, składa się z dwóch pozycji. Pierwsza z nich zaopatrzona jest w 6 uwag, druga w dwie. Prócz tego jest 9 „uwag do pozycji 1 i 2 taryfy”. Ministerstwo Skarbu projektuje uchylenie nie tylko taryfy austriackiej, w której miejsce wstępuje załączona do niniejszej ustawy, lecz też zniesienie wszystkich siedemnastu uwag, a to z następujących powodów:

12. Uwaga 1 do poz. 1 jak również uwaga 1 do poz. 2 dotyczy minimum wolnego od podatku. Ta sprawa unormowana w art. 3 projektowanej ustawy.

13. Uwaga 2 do poz. 1 dotyczy spadków po osobach, które uczestniczyły w wojnie. Wyjaśnienie wyżej w uwadze 3 do niniejszego art.

14. Uwaga 3 do poz. 1, ustanawiająca niższą stawkę (1,25%) dla osób, które wobec spadkodawcy pozostawały w stosunku służbowym, nie ma znaczenia, gdyż ogranicza się do wypadków, w których czysta wartość nie przewyższa 1000 K, podczas gdy w myśl projektowanego art. 3 minimum wolne od podatku wynosi 1500 K.

⁹⁷ a_x) pomija się w tem miejscu ze względu na drobiazgowość „należność stałą”, o której mowa wyżej w uwadze 1 do niniejszego artykułu^a.

15. Uwagi 4 i 5 do poz. 1 jak również uwaga 2 do poz. 1 i 2 dotyczą sposobu ostatecznego ustalenia kwoty należności.

Oдноśne kwestie unormowane w art. 9, 10 i 11.

16. Uwaga 6 do poz. 1 dotyczy Tyrolu i Vorarlbergu.

17. Uwaga 2 do poz. 2 jak również uwagi 6, 7 i 8 do poz. 1 i 2 dotyczą darowizn i zapisów na rzecz związków samorządnych oraz darowizn i zapisów na cele dobroczynne, cele nauki i nauczania tudzież na inne cele, mające ważne znaczenie dla dobra ogólnego. Одноśne kwestie unormowane w projektowanym art. 6.

18. Uwaga 1 do poz. 1 i 2 dotyczy należności immobiliarnej (p. wyżej ustęp 8).

19. W uwadze 3 do poz. 1 i 2 jest mowa o pochodzeniu nieślubnym oraz o małżonkach rozwiedzionych i rozdzielonych. Одноśne postanowienia przeszły bez zmiany do artykułów 4 i 5 projektowanej ustawy, mających obowiązywać w całym państwie.

20. W myśl uwag 4 i 5 do poz. 1 i 2 przysposobiony, pasierb oraz zięć i synowa stoją zupełnie na równi z dziećmi rodzonymi, a rodzeństwo małżonka spadkodawcy i dzieci tego rodzeństwa na równi z rodzeństwem spadkodawcy i dziećmi tego rodzeństwa. Te zasady nie przeszły do niniejszego projektu, Uzasadnienie w uwagach do art. 2.

21. Uwaga 9 do poz. 1 i 2 dotyczy austriackiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża.

22. W myśl ces. rozp. z 30 grudnia 1915 Dz.u.p. N. 1 ex 1916 pobiera się od spadków prócz należności państwowej dodatek autonomiczny. Na obszarze b. zaboru austriackiego dodatek ten wynosi w ogólności 30% należności państwowej: o ile jednak do przeprowadzenia postępowania spadkowego powołany jest sąd lwowski lub o ile w spadku pozostała nieruchomość, położona we Lwowie, pobiera się 40%. Dochód z tego dodatku przekazuje się na Śląsku funduszowi krajowemu, w Galicji częściowo (85,5%) funduszowi szkolnemu krajowemu, częściowo (14,5%) funduszowi szpitala powszechnego we Lwowie.

Ze względu na objęcie przez państwo zarówno szkolnictwa powszechnego jak zarządu szpitala krajowego we Lwowie utrzymanie w mocy dodatku, o którym mowa, nie dałoby się uzasadnić.

Art. 47

jest na ogół konsekwencją uchylenia szeregu postanowień dotychczasowych w art. 46. Przepis dotyczący § 29, ma na celu uzgodnienie z art. 39.

Art. 48

Co do §§ 1 i 2 wyjaśnienie w ustępie 8 uwag do art. 46.

§ 12 dotyczy przysięgi manifestacyjnej, której celem jest stwierdzenie, czy wykaz spadku obejmuje cały majątek spadkowy. W części 7 ustanowione są kary pieniężne, które nakłada sąd w razie odmówienia przysięgi.

Kary te są zbyt niskie, mogą bowiem wynosić od 25 do 1000 K, przy czym jak postanowiono w zdaniu ostatnim – w razie kilkukrotnego nałożenia grzywny suma grzywien nie może przenosić 50 000 K. Projektowana zmiana jest niezbędną również celem uzgodnienia z projektowanym art. 27, dotyczącym grzywien, nakładanych przez władzę skarbową.

Do art. 49.

Pozycja 45 austriackiej taryfy należyciowej dotyczy należyci od wpisów do ksiąg publicznych. Dotyczy więc także należyci od wpisów, dokonywanych celem przepisania na spadkobierców (legatariuszów, obdarowanych) praw, zapisanych do księgi publicznej, należyci do spadku lub majątku darowanego.

Należyci, o których mowa, należą do grupy danin zupełnie innej, niż pobierane od spadków i darowizn. Podczas gdy te ostatnie mają charakter „podatku” i uzasadniają się jedynie potrzebami materialnymi państwa, siłą podatkową spadkobiercy (obdarowanego) i techniczną łatwością poboru, dołączają się przy „należyciach wpisowych” jeszcze moment dalszy: są one wynagrodzeniem za czynność urzędową, są „opłatami” we właściwym znaczeniu. Jeżeli Ministerstwo Skarbu uznało mimo to za stosowne zająć się należyciami wpisowymi przy niniejszej sposobności, to stało się to ze względu na dział A pozycji 45, w którym postanowiono, że wpis prawa własności wolny jest od należyci, jeżeli tytuł prawny wpisu podlega „należyci, ustanowionej za przeniesienia majątku między żyjącymi lub na wypadek śmierci”: określenie podane w cudzysłowie oznacza należyci „immobiliarną”.

Jeżeli zaś tytuł prawny nie podlega należyci immobiliarnej, natenczas za wpis uścić należy w myśl powołanego działu A 1 1/2% (półtora) wartości nieruchomości, a nadto w myśl części 1 § 6 ces. rozp. z 28 sierpnia 1916 Dz.u.p. N. 281, dodatek 25%-owy, czyli razem 1 7/8%. Zniesienie należyci immobiliarnej projektowane w art. 10, pociągnęłoby więc za sobą pobieranie należyci w wymiarze 1 7/8% za wpis prawa własności, dokonany na podstawie dekretu dziedzictwa lub aktu darowizny. Ze względu na zrównanie majątku nieruchomego z majątkiem ruchomym w zakresie opodatkowania spadków i darowizn, słusznem jest takie samo zrównanie co do należyci wpisowych tj. jednolite ustanowienie stopy 1/2%-owej, pobieranej dotychczas w myśl działu B pozycji 45 za przepisanie wierzytelności hipotecznych, pozostałych w spadku oraz za wpis użytkowania. (Łącznie z dodatkiem 50%-owym w myśl części 2 § 6 ces. rozp. z 28 sierpnia 1916, Dz.u.p. N. 281, należyci ta wynosi 3/4%).

Kwestia zupełnie identyczna wyłoniła się swego czasu z powodu zniesienia należyci immobiliarnej od nabycia służebności użytkowania i używania. Rozstrzygnięto ją w ten sam sposób w § 6 ustawy z 18 czerwca 1901 Dz.u.p. N. 74.

IV. Przepisy dla b. dzielnicy pruskiej.

Do art. 50.

1. § 5–9 dotyczą terytorialnej mocy obowiązującej przepisów o podatku spadkowym. Zastąpią je art. 15–25 projektowanej ustawy.

2. §§ 10 i 12 zawierają taryfę oraz przepisy o ostatecznym ustaleniu kwoty podatku. Zastąpią je: załączona taryfa oraz art. 10.

3. § 13 dotyczy uwolnienia monarchy i jego żony.

4. Zasadę wyrażoną w § 14 rozszerza się z pewnemi zmianami na całe państwo w art. 7.

5. § 15 ustanawia ulgi dla gruntów, poświęconych uprawie roli. Ulgi te przy obecnych stosunkach gospodarczych nie dadzą się uzasadnić.

6. Część pierwsza § 16, która nadal ma obowiązywać, brzmi: „Za podstawę obliczenia kwoty masy spadkowej przyjmuje się wartość z czasu otwarcia spadku”. Wyjaśnienie zawiera § 14 przepisów wykonawczych, wydanych uchwałą Rady Związkowej z 16-go czerwca 1906 (Zentralblatt für das deutsche Reich, r. 1906, str. 829), według którego przez „wartość” rozumieć należy „wartość sprzedażną czyli obiegową, którą wyraża cena, jaką osiągnąć można w zwyczajnym obrocie według jakości przedmiotu, bez względu na inne, niezwykłe lub tylko osobiste stosunki”.

W części drugiej § 16 ustanowiono wyjątek od powyższej zasady dla gruntów, poświęconych uprawie roli. Co do nich przyjmuje się za podstawę wymiaru „wartość przychodową” tj. „dwudziestopięciokrotną kwotę czystego przychodu, który grunty mogą stale przynosić według swego dotychczasowego przeznaczenia przy prawidłowej gospodarce”. Zastosowanie w praktyce tego przepisu, względnie pozostających z nim w związku §§ 15–22 przepisów wykonawczych, wydanych uchwałą Rady Związkowej z 16 czerwca 1906, połączone było już w czasie pokoju z ogromnemi trudnościami. Wśród obecnych stosunków trudności byłyby nie do przewidzenia. Przepis ten należy więc uchylić, – tem bardziej że zasada, wypowiedziana w części pierwszej § 16, jest zupełnie zgodna z odpowiednimi normami, które obowiązywać mają w innych dzielnicach (art. 40 projektowanej ustawy: §§ 305 i 306 austr. kodeksu cywilnego w związku z § 50 austr. ustawy należytościowej).

7. Część drugą § 28, dotyczącą sposobu ostatecznego ustalenia kwoty podatku, zastąpi art. 11 projektowanej ustawy.

8. §§ 33 i 34 określają właściwość władz skarbowych w zakresie wymiaru podatku spadkowego. Zastąpi go art. 29.

9. § 35 dotyczy kontroli ze strony organów Rzeszy Niemieckiej nad działalnością organów poszczególnych państw, należących do niej – w zakresie podatku spadkowego.

10. Część ostatnia § 42 jak również §§ 49–52 zawierają postanowienia karne. Zastąpią je art. 26–28.

11. Część druga i trzecia § 46 zawierają przepisy o toku instancji, przewidują mianowicie trzy instancje. Sprzeciwia się to zasadzie, wyrażonej w ustępie 4 art. 8 ustawy z 31 lipca 1919 o tymczasowej organizacji władz i urzędów skarbowych (Dz.Pr. Nr 65, poz. 391). Ustalenie toku instancji w zakresie opodatkowania spadków i darowizn nastąpi na podstawie § 13 powołanej ustawy.

12. § 47 dotyczy odroczenia płatności lub rozłożenia na raty.

Nie ulega wątpliwości, że bezzwłoczne uiszczenie podatku spadkowego byłoby w wielu wypadkach połączone z dużymi trudnościami, zwłaszcza jeżeli w spadku pozostały tylko nieruchomości lub prócz nich nieznaczna tylko gotówka. Atoli nie jest właściwa forma, w jaką przepis odnośny ubrało prawo niemieckie, stanowiąc kategorycznie, że na prośbę płatnika odroczenie płatności (rozłożenie na raty) w pewnych wypadkach musi być dozwolone. Rozstrzygnięcie należy zostawić uznaniu władzy skarbowej i umożliwić w ten sposób ściśle przystosowanie odnośnej decyzji, zwłaszcza co do ilości i wysokości rat, do stosunków faktycznych, zachodzących w danym wypadku. W przepisach ustawowych austriackich, dotyczących opodatkowania spadków i darowizn, nie ma żadnej normy o odroczeniu płatności, co jednak bynajmniej nie przeszkadzało odraczeniu. Obecnie prawo odraczania da się wysnuć z art. 8 (punktu 1) ustawy z 31 lipca 1919 o tymczasowej organizacji władz i urzędów skarbowych (Dz.Pr. Nr 65 poz. 391) i unormowane będzie szczegółowo w drodze rozporządzenia.

13. W myśl § 48 nie jest dopuszczalna przymusowa sprzedaż nieruchomości celem ściągnięcia podatku spadkowego, jeżeli podatnik jest obywatelem niemieckim i sprzeciwia się sprzedaży.

14. W drugim i trzecim zdaniu § 56 jest mowa o uwolnieniach od podatku od darowizn.

Zawarte w zdaniu trzecim uwolnienie „rzeczy ruchomych wartości nie wyższej niż 3000 Mk przypadających osobom, wymienionym w § 10 I do IV, o ile te rzeczy służyć mają do osobistego użytku obdarowanego lub jego rodziny”, nie może się ostać z przyczyn, podanych wyżej w uwadze 7 do art. 30–45.

Ze względu na zaznaczony już wyżej (w uwadze 3 do art. 46) postulat uproszczenia urzędowania nie można utrzymać w mocy również postanowień, mieszczących się w zdaniu drugim, w myśl których wolne są od podatku „darowizny udzielone osobom, żyjącym w niedostatku, na cele ich utrzymania lub wykształcenia jako też dokonane w formie darowizny zwolnienia z długów, które powstały przez dostarczanie środków na cele powyższe” dalej, „darowizny, któremi darujący dopełnia obowiązku moralnego lub, które spowodował względ na obyczaj albo przyzwoitość”.

Kryteria ustanowione w powyższym przepisie, są tak subtelne, tak trudno uchwytnie, że w praktyce musiałaby wywołać długi szereg kwestii i drobiazgowych dyskusji. Dyskusje takie są zbytekiem, na który nasza administracja, tworząca się dopiero i zmuszona przez długi czas jeszcze posługiwać się pracownikami

niedostatecznie wyszkolonymi, pozwolić sobie nie może i którym z całą energią zapobiegać powinna.

Po części zresztą, w sposób bardziej ścisły, uwolnienie, o którym mowa, przewidziane jest w projektowanym art. 13.

15. §§ 58 i 59 przewidują dodatki do podatku oraz opodatkowanie osób, od podatku uwolnionych, na rzecz państw należących do Rzeszy.

16. W myśl § 62 przepisy wykonawcze wydaje Rada Związkowa. Na podstawie art. 18 ustawy z 1 sierpnia 1919 o tymczasowej organizacji zarządu b. dzielnicy pruskiej (Dz.Pr. Nr 64 poz. 385) prawo to przeszłoby, o ile chodzi o b. dzielnicę pruską, na Radę Ministrów. Ponieważ nie ma żadnego powodu obarczania Rady Ministrów wydawaniem przepisów wykonawczych w przedmiocie podatku spadkowego, przeto trzeba uchylić § 62, zastępując go art. 55.

Do art. 51.

1. § 11 składa się z 5 ustępów (z których ustęp 4 dzieli się na 8 punktów, oznaczonych literami a–h) i zawiera szereg uwolnień od podatku spadkowego.

Z uwolnień tych zatrzymuje projekt tylko jedno, dotychczas w ustępie 2 wymienione. § 1969 kodeksu cywilnego niemieckiego postanawia, że „spadkodawca obowiązany jest członkom rodziny spadkodawcy, którzy w chwili jego śmierci należeli do jego domowników i byli przezeń utrzymywani, dawać utrzymanie w ciągu pierwszych trzydziestu dni po otwarciu spadku w tych samych rozmiarach, w jakich to czynił spadkodawca i zezwolić im na używanie mieszkania i sprzętów domowych”. Uwolnienie to należy zatrzymać w myśl zasady „minima non curat praetor”. Inne uwolnienia przewidziane w § 11 uchyla się z następujących przyczyn:

2. Najważniejszym jest zupełne uwolnienie od podatku, ustanowione w ustępie 4 pod literami a) – d), przyznane małżonkowi oraz zstępny pochodzenia ślubnego, dzieciom nieślubnym zaś w razie dziedziczenia po matce lub wstępnych matki. Ponieważ projektowana ustawa ma na celu ujednostajnienie taryfy podatku spadkowego przeto uwolnienie powyższe musi być albo zniesione albo rozciągnięte na całe państwo. Jasnym jest, że można wybrać tylko ewentualność pierwszą, gdyż druga równałaby się uchyleniu danin, z dawna istniejących w innych dzielnicach i sprowadziłaby wynik finansowy podatku spadkowego do minimum. Zresztą także ustawa niemiecka o podatku spadkowym zezwala (w § 59) państwom, należącym do Rzeszy, ma opodatkowanie spadków, o których mowa.

3. W ścisłym związku z uwolnieniem powyższym pozostaje dalsze, wymienione w ustępie 5 § 11, a dotyczące zapisów na utworzenie fundacji rodzinnej (względnie zapisów na rzecz takiej fundacji już istniejącej).

4. Uwolnienie w myśl ustępu 4 lit. f) dotyczy ruchomości domowych i nie może się ostać – z przyczyn, podanych wyżej w uwadze 7 do art. 30–45.

5. Uwolnienia, przewidziane w ustępie 3 oraz w ustępie 4 pod lit g) nie mogą być utrzymane z przyczyn, wskazanych już wyżej w ustępie 14 uwag do art. 50. Mamy tu bowiem znowu do czynienia z normami zbyt skomplikowanymi, z kryteriami bardzo subtelnymi.

W myśl ustępu 3 nie podlega podatkowi „zwolnienie z długu, jeżeli spadkodawca zarządził je ze względu na trudne położenie materialne dłużnika, a otrzymanie spadku położenia tego istotnie nie usuwa, o ile podatku nie można pokryć z połowy udziału, należącego się dłużnikowi prócz odnośnej wierzytelności”.

W myśl ustępu 4 g) nie pobiera się podatku od wartości przedmiotów, które wstępny darował zstępnemu, jeżeli wskutek wcześniejszej śmierci zstępnego otrzymuje je na powrót w spadku po nim.

6. W myśl ustępu 4 h) wolną jest od podatku osoba, która pozostawała wobec spadkodawcy w stosunku służbowym, jeżeli wartość otrzymanego majątku nie przewyższa 3000 Mk. Ponieważ w prawie austriackim uwolnienie analogiczne jest ograniczone do 1000 K, a wobec ogólnego podwyższenia minimum wolnego od podatku do 1500 K straciło znaczenie (p. wyżej ustęp 14 uwag do art. 46) przeto niemożliwym jest utrzymanie w mocy przepisu, o którym mowa.

7. Przystylizowanie §§ 21, 31 i 46 jest konsekwencją uchylenia szeregu przepisów dotychczasowych w art. 50.

8. Zasada, wyrażona w dotychczasowej części trzeciej § 32, rozszerza się na całe państwo w postaci art. 22.

9. Zmiana § 42 ma na celu uzgodnienie z art. 39.

Do art. 52.

Pozycja 45 pruskiej ustawy stemplowej ustanawia opłatę w kwocie 3 Mk od dokumentów notarialnych. Rozporządzeniem ich Ministrów Skarbu i Sprawiedliwości z 26 czerwca 1906 (Zentralblatt der Abgaben-Gesetzgebung und Verwaltung in den königl. Preussischen, Staaten, 1906 ^hart.^h ^cstr.^c 1207) wyjaśniono, że powyższą opłatę stemplową należy pobierać w razie stwierdzenia darowizny przez spisanie dokumentu notarialnego.

Projektowany przepis uzasadnia się z przyczyn, podanych w ustępie 15 uwag do art. 30–45.

Do art. 53.

Wyjaśnienie w uwagach do art. 5.

Do art. 54.

Pierwsza część tego artykułu zgodna jest z zasadą, wypowiedzianą art. 4 ustawy z dnia 31 lipca 1919 w sprawie wydawania Dziennika Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.u. N. 66 poz. 400).

Część druga tylko tem różni się od art. 1 działu IV pierwotnego projektu, uchwalonego już przez Sejm w drugim czytaniu, że (prócz oczywistej zmiany

słów: „art. 3 i 4 działu III” na słowa „art. 26–28”) zmieniono datę „1916 r. na „1915” oraz, że przy końcu dodano ze względu na b. zabór austriacki – słowa: „należyłości spadkowej”.

Ze względu na bardzo trudne położenie finansowe państwa uważa Ministerstwo Skarbu za konieczne rozszerzenie na całe państwo normy pierwotnie projektowanej, w myśl której ustawa miała częściowo działać wstecz na obszarze b. zaboru rosyjskiego. Wobec ujawnienia wypadków, w których otwarcie spadku dużej wartości nastąpiło w r. 1915, a w których decyzja o należności podatku jeszcze nie zapadła projektuje Ministerstwo Skarbu ustanowienie dnia 1 stycznia 1915 r. jako początku wstecznej mocy obowiązującej; data ta schodzi się prawie z datą rozpoczęcia wojny, której skutki zniewalają właśnie do podwyższenia obowiązujących obecnie stawek podatku spadkowego.

O art. 55.

Była już mowa w uwagach ogólnych.

°Załącznik do punktu 9. N° 6°

[Wniosek Ministra Skarbu w sprawie wystąpienia do Sejmu Ustawodawczego o zmianę skali dodatków drożyznianych ustawy z dnia 8 stycznia 1920 r. dla emerytów, wdów i sierot]

MINISTERSTWO SKARBU
L. 11121.

Warszawa, dn. 30 stycznia 1920 r.

Ustawą Sejmową z dnia 31 lipca 1919 r. został przyznany dla cywilnych emerytowanych funkcjonariuszów państwowych, kolejowych, dla nauczycieli szkół powszechnych, średnich i wyższych, jak też dla wdów i sierot po nich oraz księży emerytów – nadzwyczajny dodatek drożyzniany, wypłacany od dn. 1-go lipca 1919 w kwotach miesięcznych i wynoszący:

a) dla emerytów, wdów i sierot, przebywających na obszarze Państwa, gdzie dodatki drożyzniane były już przyznawane (Małopolska)

do włącznie 400 K zasad. emeryt. – 200%

” ” 600 ” ” ” – 100%

” ” 1000 ” ” ” – 75%

” ” 2000 ” ” ” – 50%

” ” 4000 ” ” ” – 20%

b) gdzie dodatki drożyzniane nie były dotąd przyznawane (b. Kongresówka)

do włącznie 200 M – 250%

” ” 300 ” – 200%

”	”	600	”	- 150%
”	”	1000	”	- 100%
”	”	2000	”	- 70%
”	”	4000	”	- 30%

(Dzienn. Praw Nr 65 z dnia 14 sierpnia 1919 r.)

Dla emerytów, pobierających ponad 4000 koron i ponad 4000 marek – Ustawa niniejsza dodatków drożyznianych nie przewidywała.

Następnie Ustawa ta została uzupełnioną przez Ustawę z dnia 8 stycznia 1920 r. (Dzien. Ust. Nr 4 z dnia 21 stycznia 1920 r.)⁹⁸, która rozciągnęła dodatek drożyzniany na wszystkie kategorie emerytów cywilnych, pozostawiając dla emerytur do 2000 koron i 2000 marek uprzednie normy, zaś ponad 2000 koron wyznaczając dla wszystkich emerytur wzwyż tej kwoty dodatek – 20% (Małopolska) i dla emerytur wzwyż 2000 marek – 30% (b. Kongresówka). Ustawa ta w najbliższym czasie zostanie wykonaną i emeryci tą Ustawą objęci, a którzy byli pominięci przez pierwszą Ustawę – otrzymają dodatek drożyzniany za cały ubiegły czas od dn. 1 lipca 1919 roku. Ogólna suma wydatków rocznych z budżetu państwowego na wypłatę podwyższonych w ten sposób emerytur wynosi: w Kongresówce około 5 500 000 mk i w Małopolsce po przeliczeniu na marki według relacji 70:100 wyniesie około 36 500 000 mk, czyli łącznie około 42 000 000 mk.

Dodatki te jednak, przy obecnej drożyznie, nie są dostateczne i wciąż do Ministerstwa Skarbu napływają podania od osób pojedynczych i związków (np. Krakowski Związek Emerytów) o zwiększenie otrzymywanych dodatków drożyznianych. Tegoż zdania był również i Sejm Ustawodawczy, przyjmując w dniu 8 stycznia 1920 przy uchwalaniu powołanej wyżej Ustawy uzupełniającej, również rezolucję o przedłożeniu komisji skarbowo-budżetowej opracowania do dnia 14 wniosków dotyczących polepszenia doli emerytowanych nauczycieli szkół powszechnych tudzież wdów i sierot po nauczycielach. Byłoby jednak niesprawiedliwym dawanie dodatków tylko dla jednej kategorii emerytów z pominięciem innych. Wobec tego p. Minister Skarbu na posiedzeniu komisji skarbowo-budżetowej odbytem w dn. 24 b.m. w sprawie dodatków drożyznianych dla urzędników państwowych, gdy była poruszona również sprawa dodatków dla emerytów – złożył oświadczenie, że w najbliższym czasie wystąpi z odpowiednim wnioskiem do Sejmu.

W myśl powyższego Państwowy Urząd Emerytalny projektuje, w celu polepszenia bytu emerytów cywilnych, wdów i sierot po nich, – zwiększenie przyznanego im Ustawą z dn. 8/I–20 dodatku drożyznianego o 50%, zaokrąglając gdzie wypadnie odnośne normy procentowe do końcowej liczby 5.

⁹⁸ Dz.U. 1920, nr 4, poz. 18.

Wydatek z budżetu państwowego na wypłatę tych nowych dodatków wyniósłby w przybliżeniu 14–20 milionów marek.

W razie przyjęcia projektu

Wnosi się:

Rada Ministrów upoważnia Ministra Skarbu celem polepszenia bytu państwowych emerytów cywilnych tudzież wdów i sierot po nich, wystąpić do Sejmu Ustawodawczego z wnioskiem o zmianę od dnia 1 lutego 1920 roku uchwalonej przez Sejm w dniu 8/I–20 skali dodatków drożyznianych (art. 1 Ustawy z dn. 8 stycznia 1920 r., ogłoszonej w Dz. Ust. Nr 4 z dn. 21/I–20, poz. 18), przez zwiększenie tej skali do norm następujących:

Nadzwyczajny dodatek drożyzniany od dnia 1 lutego 1920 roku będzie wynosił:

a) dla emerytów, wdów i sierot, przebywających na obszarze Państwa, gdzie dodatki drożyzniane były już przyznawane:

do włącznie 400 K	– 300%
” ” 600 ”	– 150%
” ” 1000 ”	– 110%
” ” 2000 ”	– 75%
wyżej 2000 ”	– 30%

b) dla emerytów, wdów i sierot, przebywających na obszarze Państwa, gdzie dodatki drożyzniane nie były dotąd przyznawane:

do włącznie 200 mk	– 375%
” ” 300 ”	– 300%
” ” 600 ”	– 225%
” ” 1000 ”	– 150%
” ” 2000 ”	– 100%
wyżej 2000 ”	– 45%

Wykonanie niniejszej Ustawy polecić Ministrowi skarbu.

dn. 30 stycznia 1920 r.

MINISTER SKARBU:

†W. Grabski^f

PREZES

PAŃSTWOWEGO URZĘDU EMERYTALNEGO

i...i

Na posiedzeniu Rady Ministrów
dnia ... lutego 1920 r. uchwała
zapadła zgodnie z wnioskiem.

PREZYDENT MINISTRÓW:

Uzasadnienie [projektu] ustawy o zarobkowym pośrednictwie pracy [przedstawione przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej]

Uzasadnienie

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej zorganizowało na zasadzie dekretu z dnia 27 I 1919 r. sieć Państwowych Urzędów Pośrednictwa Pracy i Opieki nad Wychodźcami, mających za zadanie wyrównanie podaży i popytu na rynku pracy w obrębie Rzeczypospolitej Polskiej jako też opiekę w kraju i za granicą nad robotnikami polskimi, emigrującymi w celach zarobkowych.

Jako niezbędne uzupełnienie tej akcji, mającej na celu ochronę siły roboczej w chwili jej obiegu na rynku, zamierza Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej roztoczyć kontrolę nad istniejącymi zarobkowymi biurami pośrednictwa pracy, które w znacznej liczbie istnieją we wszystkich dzielnicach Rzeczypospolitej. Kontrola ta, aby była skuteczna, musi być dostatecznie ścisła i dawać Państwu możliwość normowania ilości i jakości istniejących przedsiębiorstw pośrednictwa pracy. Stąd też projektowana ustawa wprowadza pewne ograniczenia w stosunku do charakteru osób, którym ma być dozwolone trudnienie się pośrednictwem, jako też zdąża do skoordynowania ilości biur zarobkowych pośrednictwa pracy z rozwojem sieci Państw. Urz. Pośr. Pr. i Op. nad Wychodź.

Oba te względy wymagają wprowadzenia systemu koncesyjnego. Dla nadania kontroli państwowej odpowiednich sankcji, ustalono termin koncesji na 1 rok oraz związano go z opłatą kaucji w wysokości 3000 marek.

Ponieważ projektowana ustawa stoi na stanowisku, że prowadzenie przedsiębiorstwa pośrednictwa pracy winno być najściślej związane z odpowiedzialnością i charakterem osobistym pośrednika zarobkowego, przeto posługiwanie się pomocnikami dozwolone jest tylko za osobnym zezwoleniem władzy i to tylko w takich wypadkach, jeżeli pomocnicy odpowiadają kwalifikacjom wymaganym od pośredników. Z tego samego względu zakazane jest zakładanie filii i tworzenie spółek oraz stałych porozumień z innymi pośrednikami.

Opłaty za pośrednictwo pracy winny być tak unormowane, by nie obciążały nadto obu stron, a zwłaszcza by nie wykorzystywały przymusowego położenia poszukujących pracy. Wysokość opłat ulega przeto zatwierdzeniu władzy a ponadto przekroczenie jej pociąga za sobą kary przewidziane w art. 16–19 projektowanej ustawy.

Organy kontroli zarobkowych przedsiębiorstw pośrednictwa pracy ustanowi Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej i ono też wyda w drodze rozporządzenia postanowienia szczegółowe, normujące wewnętrzny ustroj i sposób prowadzenia tych biur.

Istniejące przed wydaniem projektowanej ustawy przedsiębiorstwa pośrednictwa pracy, winny celem uzyskania zezwolenia na dalsze prowadzenie przedsiębiorstwa uzyskać koncesję przewidzianą w art. 2, względnie przedłożyć swe regulaminy. Przepis ten ma na celu poddanie wszystkich tych przedsiębiorstw pod jednolitą kontrolę państwową oraz unormowanie ich ilości stosowanie do rzeczywistej potrzeby.

Ponieważ pośrednictwo pracy poza granice kraju, wykonywane przez przedsiębiorstwa spekulacyjne, nie liczące się z interesem publicznym, stało się u nas źródłem niezliczonych nadużyć, niezbędne jest wprowadzenie państwowego monopolu pośrednictwa pracy za granicą.–

Warszawa, dn. 6 lutego 1920 r.^c

Minister:
E. Pełowski^f

Wniesiono na Radę Ministrów
dnia ... 1920 r.
Uchwała zapadła zgodnie
z wnioskiem.

Prezydent Ministrów:

Załącznik do punktu 11. N° 8^c

Wniosek [Ministra Skarbu] na Radę Ministrów w przedmiocie organizacji Ministerstwa Skarbu

MINISTERSTWO SKARBU
do L. 268/Os.
z dnia 29 stycznia 1920.

Wniosek na Radę Ministrów
w przedmiocie organizacji
Ministerstwa Skarbu.

PROJEKT ORGANIZACJI Zarysy Ogólne:

Ministerstwo Skarbu dzieli się na 5 (pięć) Departamentów. Departamenty dzielą się na Sekcje i Urzędy Dyrekcje. Sekcje oraz Urzędy Dyrekcje dzielą się na Wydziały według ściślejszej specjalności. Wydziały dzielą się na referaty lub działy zależnie od rozmiaru i charakteru specjalności poszczególnych wydziałów. Departament jest składową częścią Ministerstwa Skarbu i obejmuje prawodawstwo, administrację i orzecznictwo w toku instancji w sprawach dotyczących swego działu.

W zakresie swego działania Departament jest jednostką samodzielną i podlega bezpośrednio Ministrowi Skarbu. Na czele każdego Departamentu stoi Dyrektor odpowiedzialny bezpośrednio przed Ministrem, z ramienia którego prowadzi nakreśloną przez Ministra politykę swego działu i jest zwierzchnikiem podległych mu władz i urzędów. Dyrektor Departamentu jest urzędnikiem IV-tej kategorii płacy, otrzymuje on przy tym specjalny dodatek funkcyjny. Wysokość tego dodatku zostanie ustalona osobno.

Na zastępcę Dyrektora Departamentu może być powołany Wice-Dyrektor, którym z polecenia Ministra może być jeden z Szefów Sekcji, wchodzących w skład danego Departamentu. Szef Sekcji, któremu będzie powierzona funkcja Wice-Dyrektora Departamentu, otrzymuje dodatek funkcyjny, którego wysokość ustala Minister Skarbu. Kompetencje Wice-Dyrektora ustala Minister na wniosek Dyrektora Departamentu. Urzędników Departamentu mianuje Minister na podstawie wniosku Dyrektora Departamentu.

Na czele Sekcji i Urzędów lub Dyrekcji stoją Szefowie, Prezesi lub Dyrektorzy podlegli pod względem wykonawczym swego działu Dyrektorowi Departamentu. Szefowie Sekcji są urzędnikami IV kategorii. Prezesi Urzędów zależnie od charakteru czynności i rozmiaru Urzędu – IV lub Va kategorii. Dyrektorzy – IV kat., przy czym ci ostatni o ile prowadzą przedsiębiorstwa o charakterze przemysłowo-handlowym (np. Monopol tytoniowy; Urząd naftowy) mogą otrzymywać większe pobory kontraktowe, których wysokość ustala Minister Skarbu.

Na czele Wydziałów stoją Naczelnicy Wydziałów. (Va).

Poza Departamentami jest Biuro Prezydialne podległe bezpośrednio Ministrowi Skarbu. Biuro Prezydialne dzieli się na Wydziały i Referaty. Na czele stoi Szef Biura Prezydialnego (IV kat.).

PODZIAŁ CZYNNOŚCI

I. Departament (Budżetowo-Kasowy) obejmuje wszelkie sprawy budżetowe i kasowo-rachunkowe Państwa a więc:

- 1) Sekcję budżetową z 6-ma Wydziałami z podziałem na kompetencje według poszczególnych resortów i władz.
- 2) Urząd Kasowo-Rachunkowy (tj. Centralną Księgowość, Centralną Kasę Państwową i Wydział organizacyjno-kasowy).
- 3) Urząd emerytalny.

II. Departament (Kredytowy) obejmuje wszelkie sprawy obrotu pieniężnego (waluty), nadzoru nad instytucjami kredytowymi i asekuracyjnymi, długi i pożyczki państwowe. Przygotowanie znaków wymiennych i wszelkich państwowych papierów wartościowych i loterię państwową, a więc:

- 1) Sekcje z 5-ma wydziałami (obrotu pieniężny, nadzór nad instytucjami kredytowymi, sprawy asekuracyjne, kontrolę umów handlowych i sprawy ogólne).

- 2) Urząd pożyczek państwowych (dział wykonawczy).
- 3) Urząd wyrobu znaków wymiennych i papierów wartościowych (dawne państwowe Zakłady Graficzne).
- 4) Dyrekcję Loterii Państwowej.

III. Departament (ceł) obejmuje wszelkie sprawy wchodzące w zakres prawodawstwa i administracji celnej, a więc:

- 1) Sekcję z ^c7^c-ma wydziałami:
 - ^ha) organizacyjnym,
 - b) postępowania celnego,
 - c) ustaw i taryf celnych,
 - d) kontroli poborów celnych^h

- ^c1) prawodawczym
- 2) personalnym
- 3) taryfowym
- 4) rachunkowym
- 5) gospodarczym
- 6) karnym
- 7) straży granicznej^c

Z uwagi na olbrzymi zakres działania oraz wielki pośpiech, z jakim należy przystąpić do organizacji celnictwa na ziemiach polskich, Departament ten musi otrzymać organizację zapewniającą mu zupełną odrębność gospodarczą. Organizację tę zatwierdzi Minister Skarbu na wniosek Dyrektora Departamentu Ceł.

IV. Departament (podatków i opłat skarbowych) obejmuje wszelkie podatki bezpośrednie, opłaty skarbowe oraz organizację władz i urzędów podatkowych I i II instancji (tak w podatkach bezpośrednich jak i pośrednich). Tu wchodzi:

- 1) Sekcja podatkowa z 5-ma wydziałami podatków bezpośrednich według ich rodzaju i 1-ym wydziałem karnym i kontroli poboru – (6 wydziałów).
- 2) Sekcja opłat skarbowych z 3-ma wydziałami stosownie do rodzaju poszczególnych opłat.
- 3) Sekcja organizacyjno-personalna z 7-ma wydziałami:
 - a) organizacyjny władz i urzędów podatkowych,
 - b) personalny dla Kongresówki,
 - c) ” dla Małopolski,
 - d) dyscyplinarny,
 - e) inspekcji podatkowej,
 - f) straży skarbowej,
 - g) druków zwykłych.

V. Departament (akcyzowo-monopolowy) obejmuje wszelkie podatki pośrednie i monopole, a więc:

- 1) Sekcję podatków pośrednich (akcyzy i podatki konsumpcyjne) z 2-ma wydziałami według rodzaju przedmiotów opodatkowania i 1-ym wydziałem kontroli poborów podatków pośrednich (3 wydziały).
- 2) Dyrekcję monopolu spirytusowego.
- 3) " " tytoniowego.
- 4) Urząd naftowy.

BIURO PREZYDIALNE.

obejmuje następujące sprawy Centrali: organizację, personalia, intendenturę, kancelarię, archiwalia, prasę i redakcję wydawnictw, statystykę skarbowo-finansową, sprawy Ekonomicznego Komitetu Ministrów, Sekretariat Narady Prawnej i Wyższej Komisji Dyscyplinarnej, Sekretariat osobisty Ministra, a więc:

- 1) Wydział organizacyjno-personalny i gospodarczy,
- 2) Wydział rachunkowy
- 3) " naukowo-statystyczny
- 4) Biuro prasowe
- 5) Sekretariat Generalny Ekonomicznego Komitetu.
- 6) " Narady Prawnej i Wyższej Komisji Dyscyplinarnej
- 7) " osobisty Ministra.

Szczegółowy zakres działania poszczególnych Departamentów oraz graficzny szemat z podaniem adresów biur, NN. telefonów i nazwisk kierowników będzie niebawem rozesłany wszystkim Ministerstwom i urzędom.

MOTYWY WNIOSKU.

Ministerstwo Skarbu, jako Ministerstwo operujące i pomnażające majątek państwowy nie może podlegać ogólnemu szablonowi budżetowo-organizacyjnemu odpowiedniemu i wystarczającemu dla innych Ministerstw i urzędów centralnych. Projekt przedłożony ma na celu:

1) Usamodzielnienie większe poszczególnych działów gospodarki finansowej celem dania im większej sprężystości i silniejszej spójności organizacyjnej poszczególnych organów, pobudzając jednocześnie inicjatywę kierowników ich i dając im możliwość intensywniejszego działania w określonym przez Ministra kierunku w zakresie nadanych im kompetencji.

2) Stworzenie paru poważniejszych stanowisk dających możliwość przyciągnięcia do pracy twórczej w budowie życia gospodarczego kraju wybitniejszych sił fachowych.

3) Włączenie do Departamentów istniejących już obecnie szeregu niezbędnych urzędów (np. Dyrekcji Monopoli, Loterii, Urząd Pożyczek, Emerytalny itp.) w tym celu Urzędy te stały się organami Ministerstwa, a nie jemu podległymi, przez co uniknie się tworzenia wydziałów łącznikowych, co w ogóle

nie jest pożądane, a oprócz zupełnego braku sił fachowych niemożność do przeprowadzenia.

Warszawa dn. ... stycznia 1920.

MINISTER SKARBU

Na posiedzeniu Rady Ministrów
w dniu ... stycznia uchwała zapadła
zgodnie z wnioskiem.

PREZYDENT MINISTRÓW

°Załącznik do punktu 11. N° 9°

**Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w przedmiocie organizacji
Ministerstwa Skarbu. [Wersja po korekcie]**

°Uchwała 9/II 20°

MINISTERSTWO SKARBU

do L. 268/0.

z dnia 29 stycznia 1920 r.

Wniosek na Radę Ministrów w przedmiocie
organizacji Ministerstwa Skarbu.

MOTYWY WNIOSKU⁹⁹

Wniosek

Rada Ministrów uchwalić raczy:

1.

W Ministerstwie Skarbu na miejsce dawnych 6 Sekcji tworzy się 6 Departamentów:

- I. Budżetowo-Kasowy.
- II. Walutowo-Kredytowy.
- III. Celny.
- IV. Podatkowy.
- V. Akcyzowo-Monopolowy.
- VI. Administracyjny.

⁹⁹ Pominięto. Są powtórzeniem z załącznika nr 8.

2.

Departament jest częścią Ministerstwa obejmującą prawodawstwo, administrację i orzecznictwo w toku instancji w sprawach dotyczących swego działu.

Poszczególne Departamenty mogą pod względem gospodarczym stanowić jednostki autonomiczne oparte na własnych budżetach, o ile Minister Skarbu uzna to za konieczne.

3.

Na czele departamentu stoi Dyrektor Departamentu odpowiedzialny bezpośrednio przed Ministrem, z ramienia którego prowadzi nakreśloną mu przez Ministra politykę swego działu i jest zwierzchnikiem podległych władz i urzędów. – Urzędników departamentu mianuje Minister na wniosek Dyrektora Departamentu.

4.

W departamentach obejmujących większy zakres działania Ministrowi Skarbu przysługuje prawo назначania Vice-Dyrektorów departamentu, którym określa zakres ich kompetencji.

5.

Dyrektorzy departamentów i wicedyrektorzy są urzędnikami IV kategorii.

Naczelnicy podległych wydziałów i dyrektorzy urzędów są urzędnikami Va-jej kategorii.

6.

Poza departamentami pozostaje Biuro Prezydialne Ministerstwa Skarbu podległe bezpośrednio Ministrowi Skarbu.

Na czele Biura Prezydialnego stoi Szef z poborami IV-jej kategorii.

Warszawa, dnia ... lutego 1920 r.

MINISTER SKARBU

Na posiedzeniu Rady Ministrów
w dniu ... lutego uchwała zapadła
zgodnie z wnioskiem.

PREZYDENT MINISTRÓW

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 9.

19

PROTOKÓŁ 14-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 12 lutego 1920 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Wyznań Religijnych i O[święcenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	p. dr Franciszek Bardel
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Apropowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Pracy i Opieki Społecznej	p. Edward Peplowski
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	p. dr Władysław Seyda
Kierownik Min[isterstwa] Zdrowia Publicznego	p. dr Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzieln[icy] Prusk[iej]	p. Adam Poszwiński
Szef Sekcji w Prezydium Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Protokółuje:	p. dr Bronisław Hełczyński

Początek posiedzenia o godz. 6 wieczorem.

1. Przeciwno protokołowi 13 posiedzenia Rady Ministrów z dnia 9 lutego b.r. żaden z pp. Ministrów nie zgłosił sprzeciwu, wobec czego uznano go za przyjęty.

2. ^bZałącznik] N° 1.^b W sprawie projektu ustawy o powołaniu do czynnej służby wojskowej rocznika 1902 r. uznano po dłuższej dyskusji, że wniesienie tego projektu do Sejmu nie jest obecnie ze względów politycznych wskazane, że natomiast w celu utrzymania armii na odpowiednim poziomie liczebnym Min.

Spraw Wojskowych winno się wyrzec myśli zastosowania w szerszym niż dotąd rozmiarze, zwolnień z wojska, która to myśl miała być zrealizowana w związku z uchwaleniem projektowanej ustawy. Podjęcie tego projektu ponownie po pewnym czasie uzależniono od dalszego rozwoju wypadków politycznych.

3. Projekty ustaw o uzupełnieniu ordynacji adwokackiej dla b. zaboru austriackiego oraz o rejestracji prywatnych majątków niemieckich w Polsce zdjęto na życzenie wnioskodawców na razie z porządku dziennego.

4. ^bZałącznik] N° 2.^b W sprawie projektu ustawy w przedmiocie upoważnienia Ministra Spraw Wewnętrznych do wydawania niektórych zarządzeń w sprawie tworzenia gmin miejskich i wiejskich na obszarze b. zaboru rosyjskiego p. Minister Wojciechowski zaakceptował poprawkę p. Ministra Skarbu, by odnośne zarządzenia wydawane były w porozumieniu z Ministrem Skarbu i na mocy uchwały Rady Ministrów i oświadczył, że raz jeszcze przedstawi Radzie Ministrów odpowiednio przeredagowany projekt powyższej ustawy.

5. Projekt ustawy o pracy młodocianych i kobiet oraz wniosek Min. Pracy i O.S. w sprawie skrócenia pracy biurowej w soboty zdjęto na razie z porządku dziennego.

6. ^bZałącznik] N° 3.^b Przyjęto wniosek Min. W.R. i O.P. w sprawie wypłaty nauczycielstwu szkół powszechnych za rok 1919 13-ej pensji z tą zmianą, że podstawą wymiaru tej pensji mają być pełne pobory za miesiąc maj 1919 roku.

7. ^bZałącznik] N° 4.^b Przyjęto wniosek Min. W.R. i O.P. w sprawie przyznania mu dodatkowego kredytu na zasiłki dla szkół prywatnych, redukując żadaną wysokość z 5 500 000 mk na 5 000 000 mk.

8. Upoważniono p. Ministra Aprowizacji do przedstawienia Naczelnikowi Państwa wniosku o zwolnienie z zajmowanego urzędu p. Ludwika Ptaszyńskiego, Szefa Urzędu Walki z Lichwą i Spekulacją.

9. Przyjęto wniosek p. Ministra Aprowizacji o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do nominacji p. Władysława Mecha na stanowisko Szefa Sekcji w tem Ministerstwie.

10. Wyrażono, wbrew zdaniu p. Ministra Bardla, przekonanie, że w roku gospodarcz. 1920/21 należy wprowadzić system całkowitego sekwestru ziemio-
płodów i upoważniono p. Ministra Aprowizacji do opracowania projektu odpowiedniej ustawy i wniesienia jej do Sejmu jeszcze w marcu b.r., przy czem w celu podniesienia produkcji rolniczej powinny być ustanowione ceny tak wysokie, by w zupełności pokryły koszta produkcji oraz zapewniły rolnikom godziwy zysk.

11. W poruszonyj przez p. Ministra Zdrowia Publicznego sprawie masowego wywozu lekarstw za granicę przez cudzoziemców, korzystając z prawa eksterytorialności, uznano, że wdrożenie odpowiednich środków zapobiegawczych winno być przekazane do omówienia Komitetowi Ekonomicznemu Ministrów.

Koniec posiedzenia o godz. 8-ej wieczorem.

^fL. Skulski^f

Załączniki

Wykaz:

1. [Projekt] ustawy o powołaniu do czynnej służby wojskowej rocznika 1902¹⁰⁰.
- [1a.] Motywy [projektu ustawy o powołaniu do czynnej służby wojskowej rocznika 1902].
2. [Projekt] ustawy w przedmiocie upoważnienia Ministra Spraw Wewnętrznych do wydawania niektórych zarządzeń dotyczących tworzenia gmin miejskich i wiejskich na obszarze b. zaboru rosyjskiego.
3. Wniosek [Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego] w sprawie wypłaty nauczycielstwu szkół powszechnych tzw. 13-ej pensji [za rok 1919].
4. Wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na Radę Ministrów w sprawie przyznania dodatkowo 5 500 000 marek na zasiłki dla szkół prywatnych i pracowników takichże szkół.

^cZałącznik do punktu 2. N° [1a]^c

Motywy [projektu ustawy o powołaniu do czynnej służby wojskowej rocznika 1902]

MOTYWY.

Ministerstwo Spraw Wojskowych, wnosząc o uchwalenie Ustawy o powołaniu rocznika 1902, kieruje się koniecznością natychmiastowego zasilenia szeregów armii, która ze względu na przeprowadzoną planową demobilizację starszych roczników zarówno w armii krajowej, jak i w b. armii Gen. Hallera¹⁰¹, nie może pomimo powołania roczników 1900 i 1901, pokryć braków, które powstają przy jej rozroście.–

Szczególnie wobec projektowanego obecnie przez Ministerstwo Spraw Wojskowych, w myśl życzenia posłów Sejmowych, zarządzenia, ażeby odroczenia służby wojskowej przyznawać jedynym kierownikom gospodarstw mniejszych od 40 morgów, o ile stanowią one podstawę bytu rodzin niezdolnych do pracy, braki te jeszcze dotkliwiej wzrosną i mogą wywołać unieruchomienie organizacji armii i zupełne osłabienie ze względu na brak materiału ludzkiego.–

¹⁰⁰ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 15 czerwca 1920 r. w przedmiocie powszechnego poboru roczników 1895 i 1902 r., poboru byłych podoficerów, urodzonych w latach od 1890 do 1894 włącznie, i poboru byłych szeregowych, urodzonych w latach od 1885 do 1894 włącznie, którzy w armiach obcych, względnie w wojsku lub formacjach polskich, służyli w oddziałach jazdy, konnej artylerii i konnej straży granicznej, Dz.U. 1920, nr 48, poz. 298.

¹⁰¹ Armia Hallera popularnie nazywana Błękitną Armią, powstała we Francji w czerwcu 1917 r. z inicjatywy osób skupionych wokół Komitetu Narodowego Polskiego. Wiosną 1919 r. została przetransportowana do Polski. Brała udział w walkach z Ukraińcami i bolszewikami. Jesienią 1919 r. została wcielona do Wojska Polskiego.

Z tych względów Ministerstwo Spraw Wojskowych uprasza o uchwalenie przedłożonego wniosku.–

„Załącznik do punktu 4. N° 2c

[Projekt] ustawy w przedmiocie upoważnienia Ministra Spraw Wewnętrznych do wydawania niektórych zarządzeń dotyczących tworzenia gmin miejskich i wiejskich na obszarze b. zaboru rosyjskiego

Już istniejące skupienia o charakterze miejskim tudzież na skupienia, które się do podniesienia do rzędu miast szczególnie nadają, mogły być aż do uchwalenia ustawy o podziale administracyjnym Państwa jednolitej dla całego Państwa, wydane przez władzę administracyjną – bez odnoszenia się do skomplikowanej nieraz drogi ustawodawczej.

Wnoszę przeto o upoważnienie do wniesienia następującego projektu ustawy, analogicznej z rezolucją Sejmową z 22 VII 1919 w sprawie samorządu w powiatach wschodnich i w Suwalszczyźnie.

U S T A W A

w przedmiocie upoważnienia Ministra Spraw Wewnętrznych do wydawania niektórych zarządzeń w sprawie tworzenia gmin miejskich i wiejskich na obszarze b. zaboru rosyjskiego.

Art. 1.

Upoważnia się Ministra Spraw Wewnętrznych do:

- a) tworzenia nowych gmin miejskich,
- b) przywracania pierwotnego ustroju gminom miejskim, utworzonym po dn. 1 stycznia 1915 r. z osad lub gmin wiejskich,
- c) zmiany granic istniejących gmin miejskich.

We wszystkich tych wypadkach decyzja Ministra Spraw Wewnętrznych nastąpić winna w drodze rozporządzenia po wysłuchaniu opinii zainteresowanych ciał samorządowych.

Art. 2.

Upoważnia się Ministra Spraw Wewnętrznych do rozciągania w drodze rozporządzeń mocy obowiązującej Dekretu z dnia 4 II 1919 r. o samorządzie miejskim (Dz.Pr., Nr. 13, poz. 140) na istniejące skupienia o charakterze miejskim, nie wyliczone w wykazie, załączonym do rzeczzonego Dekretu.

MINISTER
S. WOJCIECHOWSKI w.r.

Wniesiono na Radę Ministrów dnia ... 1920 r.

Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem.

PREZYDENT MINISTRÓW

°Załącznik do punktu 6. N° 3°

Wniosek [Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego] w sprawie wypłaty nauczycielstwu szkół powszechnych tzw. 13-ej pensji [za rok 1919]

Odpis.

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA
PUBLICZNEGO
Dn. 3 lutego 1920 r.
Nr 2660.

Do
Rady Ministrów

Wniosek w sprawie wypłaty nauczycielstwu szkół powszechnych tzw. 13-ej pensji.

Uchwałami Rady Ministrów z 15 kwietnia, 28 maja i 28 sierpnia 1919 roku przyznano urzędnikom państwowym jednorazowy dodatek drożyzniany, tzw. 13 pensję na rok 1919. Dodatek ten nie był wypłacony nauczycielstwu szkół powszechnych. Dopatrując się w tem pokrzywdzenia tej kategorii pracowników, Sejm uchwałą z dnia 18 grudnia 1919 roku wezwał rząd do natychmiastowego wypłacenia nauczycielstwu zaległej 13-ej pensji za rok 1919. Oparcie tego dodatku na zasadach, zastosowanych do ogółu pracowników państwowych tj. na poborach za m. czerwiec 1919 roku, byłoby dzisiaj, ze względu na obniżenie się siły nabywczej pieniędzy, krzywdzące dla tej kategorii pracowników, otrzymujących dodatek nadzwyczajny z tak dużym opóźnieniem i przy innym układzie cen rynkowych, dlatego też konieczne jest oparcie dodatku na ostatnich poborach z 1919 roku – tj. poborach za m. grudzień. Z powyższych względów wnoszę o uchwalenie następującego wniosku:

Rada Ministrów poleci wypłacić z budżetu Ministerstwa Skarbu jednorazowy dodatek drożyzniany (tzw. 13 pensję za 1919 rok) nauczycielom publicznym szkół powszechnych b. Królestwa Kongresowego i włączonych doń trzech powiatów b. guberni grodzieńskiej czynnym w tych szkołach bez przerwy przynajmniej od 1 kwietnia do 31 grudnia 1919 r. Podstawą wymiaru dodatku mają być pełne

pobory za m. grudzień 1919 roku, jednak bez wynagrodzenia za kierownictwo, godziny nadliczbowe i bez równoważników rolnych i mieszkaniowych.

Minister

„Załącznik do punktu 7. N° 4”

Wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na Radę Ministrów w sprawie przyznania dodatkowo 5 500 000 marek na zasiłki dla szkół prywatnych i pracowników takichże szkół

Odpis

MINISTERSTWO

Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego
dn. 5 lutego 1920 r.
N. 1800 S. II

W sprawie przyznania dodatkowo
5 500 000 marek na zasiłki dla
szkół prywatnych i pracowników
tychże szkół.

Wniosek
Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
na Radę Ministrów.

W bieżącym roku szkolnym obok 54 gimnazjów państwowych na terenie b. Królestwa Kongresowego jest czynnych 370 średnich szkół prywatnych. Szkoły te wobec zbyt małej liczby gimnazjów państwowych są niezbędne, zastępując bowiem państwo w jego obowiązkach kształcenia młodzieży i stąd mają prawo do pomocy państwowej, bez której nie mogłyby istnieć. Biorąc pod uwagę, że w b. Królestwie istnieje nadmierna liczba szkół średnich ogólnokształcących ze szkodą dla szkolnictwa zawodowego oraz że znaczna liczba szkół prywatnych stoi na zbyt niskim poziomie, aby zasługiwała na poparcie państwowe i podtrzymywanie w ogóle, należy jednak stwierdzić, że przynajmniej 200 z nich stanowi tę minimalną liczbę, bez której Królestwo obejść się bezwzględnie nie może, a którą rząd, pozostawiając choćby resztę szkół własnemu losowi, podtrzymać musi. To też Ministerstwo W.R. i O.P. uznając to podtrzymanie za nieodzownie potrzebne uzyskało w budżecie na okres bieżący kwotę 5 400 000 na zasiłki dla

szkół prywatnych. Kwotę tę już na początku okresu budżetowego Ministerstwo W.R. i O.P. uważało za niewystarczającą na potrzeby szkolnictwa prywatnego, teraz zaś kiedy warunki życia uległy tak znacznej zmianie, kwota ta zaledwie pokryje część potrzeb tych szkół prywatnych, które w zupełności zasługują na poparcie ze strony państwa.

Wobec niepomierne wzrastającej drożyzny wszelkich produktów niezbędnych do życia, ustalone w czerwcu 1919 normy płac nauczycielskich w szkołach prywatnych, które odpowiadały mniej więcej takimże normom szkół państwowych obecnie okazały się najzupełniej niewystarczające. Przedstawiciele organizacji nauczycielskich szkół średnich oraz związku rad opiekuńczych tychże szkół postanowili podwyższyć od d. 1 stycznia 1920 r. płace wszystkich pracowników szkolnych przeszło o 100%, wprowadzając jednocześnie w drugim półroczu szkolnym odpowiednie dopłaty do wpisów szkolnych. Jednakże pomimo podniesienia wpisów deficyty szkół wzrosną, ponieważ znaczna liczba rodziców, szczególnie urzędników i nauczycieli, nie jest w stanie opłacać nawet dotychczasowych norm wpisowych, które już przed podwyższeniem dochodziły do 1000 mk rocznie. Ministerstwo W.R. i O.P. uznając konieczność podniesienia płac nauczycielskich zarówno ze względu na samych nauczycieli jak i ze względu na szkoły, uważa za konieczne powiększenie kwoty przeznaczonej na zasiłki dla szkół prywatnych. Powiększenie to będzie wynosiło 5 000 000 marek, licząc 200 szkół i na każdą od 20 000 do 30 000 do dnia 31 marca 1920 r. Wydatek ten łącznie z przyznanymi już od d. 1 IV 1920 r. 5 400 000 mk oraz z tym, który będzie potrzebny od 1 IV 1920 r. do końca roku szkolnego jest tylko pozornie duży, albowiem szkoły prywatne, których wydatki na personel szkolny wynoszą w r. szk. 1919/20 około 75 000 000 mk, razem z wydatkami rzeczowymi około 100 000 000 mk dzięki wysokim opłatom, pobranym od młodzieży, oraz dzięki ofiarności osób prywatnych, instytucji społecznych, zrzesseń itp. wykazują parokrotnie mniejszy niedobór, niż zakłady państwowe (54 szkół państwowych kosztują 30 000 000 mk). Pokrycie więc tego dodatku i podtrzymanie szkół prywatnych zwalnia państwo od znacznie większych wydatków, które by spadły na nie w razie odmówienia zasiłków zakładom prywatnym, państwo bowiem byłoby wtedy zmuszone przejmować bankrutujące szkoły na własność i całkowite utrzymanie.

Prócz wymienionej kwoty 5 000 000 mk na zasiłki wydawane szkołom, niezbędna jest jeszcze kwota 500 000 mk na zasiłki w tym samym czasie dla poszczególnych nauczycieli tych szkół prywatnych, które ze względu na niski poziom naukowy i wychowawczy, oraz ze względu na brak zaufania ze strony Ministerstwa do właścicieli nie zasługują na poparcie. Nie chcąc popierać tego rodzaju szkół, Ministerstwo pragnie dopomóc poszczególnym nauczycielom, którzy w wielu wypadkach są lub mogą stać się w krótkim czasie b. dobrymi pracownikami szkolnymi i których trzeba zatrzymać

w szkolnictwie ze względu na groźny brak sił nauczycielskich we wszystkich dzielnicach Polski.

Stwierdzając, że szkoły prywatne a także nauczycielstwo tych szkół znajduje się w bardzo ciężkich warunkach materialnych i że przyjsie z pomocą szkolnictwu prywatnemu jest nieodzowne, zgodnie z wyżej przedstawionym stanem rzeczy wnoszę, aby Rada Ministrów uchwalić raczyła, co następuje:

Rząd przyznaje do rozporządzenia Ministerstwa W.R. i O.P. dodatku w bieżącym okresie budżetowym

1) na zasiłki dla prywatnych szkół średnich	5 000 000 marek
2) na zasiłki dla pracowników prywatnych szkół średnich	500 000 marek.

Minister
/-/ T. Łopuszański.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 9.

20

PROTOKÓŁ 15-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 lutego 1920 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Zagranicznych	p. Stanisław Patek
Minister Spraw Wojskowych	p. jen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Aprowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołoczko
Minister Pracy i Opieki Społecznej	p. Edward Pełowski
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel ¹⁰²
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	p. dr Franciszek Bardel ¹⁰³
Minister Wyznań Religijnych i O[świecenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego	p. dr Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzieln[icy] Prusk[iej]	p. Adam Poszwiński
Wiceminister Spraw Wojskowych	p. jen. ppor. Majewski
Wiceminister Spraw Wojskowych	p. jen. ppor. Sosnkowski
Szef Sekcji w Prezydium Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Protokółuje:	p. dr Franciszek Bubeniczek

Początek posiedzenia o godz. 5 m. 25 po poł.

1. Protokół 14-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 12 lutego b.r. – wobec niezgłoszenia przeciw niemu żadnych zastrzeżeń – uznano za przyjęty.

¹⁰² W protokole omyłkowo zapisano Franciszek Bardel.

¹⁰³ W protokole omyłkowo zapisano Kazimierz Bartel.

2. ^bZałącznik] N° 1.^b Przyjęto projekt ustawy o rejestracji i zabezpieczeniu majątków niemieckich w Polsce z następującymi zmianami:

- a) w art. 7 zastąpiono słowa „skutkować będzie” słowem „spowoduje”,
- b) w art. 11 zastąpiono słowo „uważają się” słowem „uważa się”,
- c) w art. 12 w ustępie 1-ym skreślono resztę zdania od słów „do 6 miesięcy” począwszy, zastępując je następującym postanowieniem „od dni 7 do 6 miesięcy lub grzywnie od 100 mk do 1 000 000 mk albo jednej z tych kar. W b. Dzielnicy Pruskiej wymierzać należy karę aresztu do 6 tygodni lub więzienia do 6-ciu miesięcy i grzywny do 1 000 000 mk lub jedną z tych kar.”

Ponadto w ustępie ostatnim tego artykułu skreślono słowa „w drodze administracyjnej”, przestawiając ten ustęp jako ustęp 3-ci artykułu.

3. Traktowanie projektu ustawy o pracy młodocianych i kobiet odroczone.

4. Decyzję co do wniosku p. Ministra Sprawiedliwości o rozciągnięcie działalności Sądu Najwyższego na ziemię wschodnie po dyskusji odroczone.

5. P. Prezydent Ministrów zawiadamia, że sprawa ponownego wprowadzenia na czas letni soboty angielskiej w biurach ministerialnych będzie traktowaną jako wniosek Min. Pracy i O.S., lecz – że chodzi o sprawy wszystkich urzędników ministerialnych – na podstawie opracowania przez Prezydium Rady Ministrów.

6. ^bZałącznik] N° 2.^b Przyjęto wniosek Min. Spraw Wojskowych w sprawie wniesienia do Sejmu Ustawodawczego wniosku o otwarcie Min. Spraw Wojskowych kredytu wojennego na cele zaopatrzenia armii na r. 1920 do wysokości 1 250 000 000 franków (francuskich), skreślając w nim: ustęp 1 i 2, w ustępie 4-tym pozycje b) i d), wreszcie ustęp ostatni; w ustępie 3-im (obecnie 1-ym) zastąpiono słowo „kampanię” słowami „cele zaopatrzenia armii na r.”, a w ustępie 4-ym (obecnie 2-im) zdaniu 1-em słowo „pozycja” słowem „suma”, słowo zaś „sum” słowem „kwot”, wreszcie słowo „czworaki” słowem „następujący”. Przy tem Rada Ministrów wyraziła życzenie, aby Ministerstwa: Rolnictwa i D.P., Przemysłu i Handlu oraz Skarbu uzyskały możliwości kompensacyjne, które umożliwiłyby nabycie materiałów wojennych w drodze pewnych kompensacji (drzewo, nafta, węgiel).

7. P. Minister Bartel podnosi sprawę terroru, wywieranego podczas strajków, jak obecnie np. przy strajku piekarzy i robotników budowlanych. P. Minister Spraw Wewnętrznych wyjaśnia, jakie w tym kierunku wydał zarządzenia, przy czem jednomyślnie zgodzono się na jak najostrzejsze zwalczanie tego rodzaju terroru i używanie broni przez policję przeciw osobnikom, posługującym się terrorem.

Koniec posiedzenia o godz. 7 m. 55 wieczorem.

†L. Skulski†

Załączniki

Wykaz:

1. Projekt ustawy o rejestracji i zabezpieczeniu majątków niemieckich¹⁰⁴.
2. [Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie wniesienia do Sejmu Ustawodawczego wniosku o otwarcie Ministrowi Spraw Wojskowych kredytu wojennego].

°Załącznik do punktu 6. N° 2°

[Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie wniesienia do Sejmu Ustawodawczego wniosku o otwarcie Ministrowi Spraw Wojskowych kredytu wojennego]

Ministerstwo Spraw Wojskowych
282/G.S. Tajne
N 6864/20 s.p. II

WNIOSEK NA RADĘ MINISTRÓW

Rada Ministrów raczy uchwalić:

^hUpoważnia się Ministerstwo Spraw Wojskowych do wdrożenia kroków celem nabycia od państw Ententy niezbędnych materiałów wojskowych koniecznych do prowadzenia kampanii wojennej 1920 w związku z nową sytuacją na froncie wschodnim.

Równocześnie upoważnia się Polską Wojskową Misję Zakupów w Paryżu do rozpoczęcia rokowań z Rządami Państw Ententy celem uzyskania potrzebnych na ten cel kredytów^h.

1. Otwiera się Ministerstwu Spraw Wojskowych kredyt wojenny na °cele zaopatrzenia armii° na r. 1920 do wysokości 1 250 000 000 franków (słownie miliard dwieście pięćdziesiąt milionów),

2. °Suma° powyższa pokryta będzie z niewyczerpanych w bieżącym okresie budżetowym przez Min. Spraw Wojskowych °kwot° przyznanych w swoim czasie na poczet 5-cio miliardowej pożyczki francuskiej. Reszta przeniesiona na następny okres budżetowy pokryta będzie w sposób °następujący°:

a) przez przyznanie dalszych sum na poczet 5-cio miliardowej pożyczki,

¹⁰⁴ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 4 marca 1920 roku o rejestracji i zabezpieczeniu majątków niemieckich, Dz.U. 1920, nr 25, poz. 153. Niewielkie modyfikacje w ustawie w stosunku do projektu.

- b) ^hw formie pożyczki na dłuższy termin u innych państw,^h
- c) w formie zaliczek przyznawanych w markach polskich i walutach obcych.
- ^hd) w formie przyznania kontyngentów kompensacyjnych.

Sposób sfinalizowania pozycji a, b, c i d będzie ustalony każdorazowo w drodze porozumienia Min. Spraw Wojsk z Ministrem Skarbu lub w drodze uchwały Komisji Ekonomicznej Rady Ministrów.^h

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 9.

21

PROTOKÓŁ 16-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 19 lutego 1920 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister W[yznań] R[eligijnych] i O[świecenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Rolnictwa i D[óbr] P[aństwowych]	p. dr Franciszek Bardel
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Pracy i O[pięki] S[połecznej]	p. Edward Pełowski
Kierownik Min[isterstwa] Zdrowia Publicznego	p. dr Witold Chodźko
Prezes Gł[ównego] Urzędu Ziemiańskiego	p. Tomasz Wilkoński
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Przem[ysłu] i Handlu	p. dr Henryk Strassburger
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Sztuki i Kultury	p. Jan Heurich
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzieln[icy] Prus[kiej]	p. Adam Poszwiński
Szef Sekcji w Prezydium Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Naczelnik Wydziału w Prezydium Rady Ministrów	p. dr Władysław Studziński
Protokółuje:	p. dr Bronisław Hełczyński

Początek posiedzenia o godz. 5 m. 15 po południu.

1. Przeciwno protokółowi 15-go posiedzenia Rady Ministrów z dnia 16 lutego b.r. żaden z pp. Ministrów nie podniósł sprzeciwu, wobec czego uznano go za przyjęty.

2. ^bZałącznik] N° 1.^b Zatwierdzono na wniosek Głównego Urzędu Ziemskiego spis podległych mu urzędów, którym ma być bezpłatnie przesyłany Dziennik Ustaw.

3. ^bZałącznik] N° 2.^b Projekt ustawy o przywróceniu praw majątkowych unitom wobec wypowiedzianych w dyskusji wątpliwości, czy nie należałoby go oprzeć na szerszej podstawie, p. Minister Sprawiedliwości na razie cofnął.

4. ^bZałącznik] N° 3.^b Przyjęto przedstawiony przez Min. Rolnictwa i D.P. projekt ustawy w przedmiocie wydzierżawienia niezagospodarowanych użytków rolnych z następującymi zmianami:

a) w art. 4 wysokość tenuty dzierżawnej¹⁰⁵ określa się w ten sposób, że za podstawę bierze się cenę kontyngentową żyta w danym okręgu w końcu każdego roku gospodarczego, a to w stosunku następującym: na pierwszy rok dzierżawy od 20 do 30 klgr. żyta, na drugi rok dzierżawy od 30 do 50 klgr. żyta, na trzeci rok dzierżawy od 60 do 80 klgr. żyta, a na czwarty rok od 80 do 100 klgr. żyta za morgę wydzierżawionego gruntu niezależnie od rodzaju użytkowania,

b) w art. 5 słowa „1 kwietnia” zastępuje się słowami „15 marca”,

c) w art. 12 liczba „1 000 000 mk” zastępuje się liczbą „100 000 mk”.

5. Przyjęto wnioski o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do nominacji na stanowisko Szefa Sekcji w Głównym Urzędzie Ziemskim p. Józefa Makulskiego oraz na stanowisko Radcy w Prokuraturii Generalnej p. Franciszka Szucha.

6. ^bZałącznik] N° 4.^b Przyjęto wniosek p. Prezydenta Ministrów w sprawie zarządu gmachów publicznych, przeznaczonych na cele reprezentacyjne, z następującymi zmianami:

a) słowo „stwierdza” w drugim wierszu zastępuje się słowem „uchwała”,

b) w ustępie drugim po słowach „Minister Robót Publicznych” wstawia się słowa „złożony w porozumieniu z Ministrem Sztuki i Kultury”, a na końcu tego ustępu dodaje się słowa „lub urzędów państwowych”,

c) do ustępu trzeciego dodaje się słowa „z zachowaniem przepisów dekretu o opiece nad zabytkami sztuki i kultury z dnia 31 października 1918 r.”

7. W sprawie projektu ustawy o zakresie działania władz naczelných postanowiono odroczyć szczegółową dyskusję nad tym projektem do dnia 1 marca. Do tego czasu winni pp. Ministrowie zgłosić ewentualnie poprawki do ustępów projektu, dotyczących się ich resortów, poprawki te winny zostać zakomunikowane tym pp. Ministrom, których resorty tanguje¹⁰⁶ zakres działania danego Ministerstwa, a po dniu 1 marca przystąpi Rada Ministrów do szczegółowej dyskusji nad projektem i zgłoszonymi poprawkami.

8. Rozpatrywanie projektu ustawy o utworzeniu Urzędu Sztuk Pięknych odroczone do następnego posiedzenia.

¹⁰⁵ Tenuta dzierżawna – czynsz dzierżawny.

¹⁰⁶ Tangować (z łac.) – dotykać.

9. ^bZałącznik] N° 5.^b Zatwierdzono regulamin Komitetu Ekonomicznego Ministrów w nowej redakcji, opracowanej przez Ministerstwo Skarbu w porozumieniu z Prezydium Rady Ministrów.

10. P. Minister Grabski porusza sprawę funduszków dyspozycyjnych. Fundusze takie posiadają obecnie Min. Spraw Zagranicznych, Min. Spraw Wewnętrznych, Naczelne Dowództwo oraz p. Prezydent Ministrów. Ten ostatni fundusz dyspozycyjny preliminowany jest obecnie w kwocie 360 000 mk, którą to sumę p. Minister uważa za zbyt szczupłą i proponuje jej podwyższenie do 3 360 000 mk na bieżący okres budżetowy. Propozycję tę przyjęto.

W związku z tą sprawą poruszono sprawę wydatków reprezentacyjnych poszczególnych pp. Ministrów. Uznano, że tworzenie dla nich osobnych funduszków dyspozycyjnych lub reprezentacyjnych nie jest wskazane, natomiast w wypadkach, gdy potrzebują oni asygnować pewne sumy na cele reprezentacyjne, winni się zwracać do p. Prezydenta Ministrów, który będzie je im przekazywał ze swego ogólnego funduszu dyspozycyjnego. Podobnie na wydatki reprezentacyjne p. Prezydenta nie będzie tworzony osobny fundusz reprezentacyjny, lecz będzie w tym celu wykorzystywany fundusz dyspozycyjny.

11. W poruszonej przez p. Ministra Bartla sprawie utworzenia względnie powiększenia funduszków remuneracyjnych¹⁰⁷, jakie znajdują się w dyspozycji każdego z pp. Ministrów, żadnej decyzji na razie nie powzięto, natomiast ^awypowiedziano^a przez poszczególnych pp. Ministrów dezyderaty p. Minister Grabski obiecał wziąć pod rozwagę i wystąpić ewentualnie z odrębnym wnioskiem w tej sprawie.

Koniec posiedzenia o godz. 8 wieczorem.

Ł. Skulski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wykaz Urzędów Ziemskich, [do których ma być bezpłatnie przesyłany Dziennik Ustaw]¹⁰⁸.
2. [Projekt] ustawy o przywróceniu praw majątkowych unitom¹⁰⁹.
3. Projekt ustawy w przedmiocie wydzierżawienia niezagospodarowanych użytków rolnych¹¹⁰.

¹⁰⁷ Remuneracja – wynagrodzenie wyrównawcze, odszkodowanie.

¹⁰⁸ Nie publikuje się. Wykaz obejmuje Okręgowe Komisje Ziemskie i Komisariaty w poszczególnych miejscowościach wraz z adresami.

¹⁰⁹ Nie publikuje się. Projekt wycofano.

¹¹⁰ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 18 marca 1920 r. w przedmiocie wydzierżawiania niezagospodarowanych użytków rolnych, Dz.U. 1920, nr 28, poz. 165.

- [3a.] Uzasadnienie [projektu ustawy w przedmiocie wydzierżawienia niezagospodarowanych użytków rolnych].
4. Wniosek Prezydenta Ministrów w sprawie zarządu gmachów publicznych, przeznaczonych na cele reprezentacyjne.
 5. Regulamin Komitetu Ekonomicznego Ministrów, zatwierdzony uchwałą Rady Ministrów z dnia 19 lutego 1920 r.

°Załącznik do punktu 4. N° 3°

Uzasadnienie [projektu ustawy w przedmiocie wydzierżawienia niezagospodarowanych użytków rolnych]

UZASADNIENIE

Dotychczasowa praktyka przy stosowaniu Ustawy Tymczasowej z dnia 8 marca 1919 r. w przedmiocie wydzierżawiania niezagospodarowanych użytków rolnych oraz Ustawy z dnia 28 lipca 1919 r. w przedmiocie zmian art. 9 Ustawy z dnia 8 marca 1919 r. wykazała, że przewidziany w Ustawach tych termin dzierżaw przymusowych odstręcza wielu kandydatów od wydzierżawiania gruntów leżących odłogiem, jako zbyt krótki.

Uprawa gruntów niezagospodarowanych wymaga dużego stosunkowo nakładu w pierwszym roku i dzierżawca, nie mając pewności, że dzierżawa zostanie prolongowana i na lata następne, nie ma gwarancji, że nakłady te zdoła w przeciągu 1 lub 2 lat wycofać. Z tego względu ustawa nie mogła być w całej pełni wykonana. Projekt ustawy niniejszej przedłuża dzierżawy przymusowe do roku 1924.

W związku z tą zasadniczą zmianą ustaw poprzednich o wydzierżawianiu niezagospodarowanych użytków rolnych zachodzi konieczność zmian przepisów o przymusowym wydzierżawianiu odłogów i w innych kierunkach, a między innymi w stosunku do tenuty dzierżawnej, organów powołanych do wypuszczania w dzierżawę itp.

Wobec tego, że zmiany te w sposób dość daleko idący odkształcają tekst pierwotnych ustaw, okazało się rzeczą najpraktyczniejszą zaprojektowanie nowej ustawy i odwołanie ustaw poprzednich.

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych

**Wniosek Prezydenta Ministrów w sprawie zarządu gmachów publicznych,
przeznaczonych na cele reprezentacyjne**

^hWniosek^h °Uchwała^c

^hNa Rady^h Ministrów

°W sprawie budynków państwowych przeznaczonych na cele reprezentacyjne,
z dnia 19 lutego 1920 r.°

Na wniosek Prezydenta Ministrów, Rada Ministrów^h stwierdza^h °uchwała^c, że Zamek Królewski w Warszawie łącznie z Pałacem pod Blachą, Łazienki Królewskie, Belweder, Wawel i Spała są gmachami reprezentacyjnymi Rzeczypospolitej Polskiej i że, z uwagi na ten ich charakter, przeznaczone są do użytku Naczelnika Państwa.

Spomiędzy wskazanych powyżej gmachów, te gmachy lub ich części, które Naczelnik Państwa nie zastrzeże sobie do użytkowania, będą na wniosek Ministra Robót Publicznych °złożony w porozumieniu z Ministrem Sztuki i Kultury^c uchwałami Rady Ministrów przeznaczone na pomieszczenie muzeów^h lub^h, instytucji użyteczności publicznej o charakterze ogólnonarodowym °lub urzędów państwowych^c.

Stosownie do ustawy z dnia 29 kwietnia 1919 r. art. 1 p. 3 (Dz.Pr. Nr 39 p. 283) zarząd gospodarczy tych gmachów oraz należących do nich parków, ogrodów i budynków gospodarczych wykonywać będzie Ministerstwo Robót Publicznych °z zachowaniem przepisów °uchwała^a o opiece nad zabytkami sztuki i kultury z dnia 31 października 1918 r.°

O ile by z powyższymi gmachami pozostawały w związku znaczniejsze dobra państwowe, mogące stanowić odrębny kompleks gospodarczy, jako to lasy, ziemie^h rolne^h i ogrody owocowe, leżące poza obrębem parków, to dobra te będą odłączone od kompleksu reprezentacyjnego i pozostawać będą pod zarządkiem Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

°Za zgodność°

Regulamin Komitetu Ekonomicznego Ministrów, zatwierdzony uchwałą Rady Ministrów z dnia 19 lutego 1920 r.

°Regulamin Komitetu Ekonomicznego Ministrów zatwierdzony uchwałą Rady Ministrów z dnia 19 lutego 1920 r.°

^hWniosek Przewodniczącego Komitetu Ekonomicznego Ministrów na Radę Ministrów, w przedmiocie regulaminu Komitetu Ekonomicznego Ministrów, uchwalonego na posiedzeniu tegoż Komitetu, dnia 28 stycznia b.r.^h

Rada Ministrów raczy uchwalić:

°Art.° 1. W skład Komitetu Ekonomicznego Ministrów wchodzi w charakterze stałych jego członków: Minister Skarbu, jako przewodniczący, Minister Spraw Zagranicznych, Minister Spraw Wojskowych, Minister Kolei Żelaznych, Minister Aprowizacji, Minister Przemysłu i Handlu, Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Minister Robót Publicznych i Minister byłej Dzielnicy Pruskiej oraz Generalny Komisarz Ziem Wschodnich.

Prezydent Ministrów uczestniczy w posiedzeniach Komitetu Ekonomicznego według własnego uznania °osobiście lub przez delegowaną przez siebie osobę°, inni Ministrowie uczestniczą w posiedzeniach Komitetu, gdy są rozpatrywane sprawy z ich resortu.–

Wiceministrowie, ewentualnie Szefowie Sekcji, gdzie nie ma Wiceministrów, mogą uczestniczyć w Komitecie Ekonomicznym obok swych Ministrów °z głosem decydującym, w razie zastępstwa Ministra.° Przy rozpatrywaniu specjalnych spraw w Komitecie Ekonomicznym mogą być zawezwane na posiedzenia według uznania Przewodniczącego lub Komitetu Ekonomicznego osoby postronne, których obecność może być potrzebna °i uczestniczą w posiedzeniach° z głosem doradczym.–

°Art.° 2. Komitet Ekonomiczny Ministrów ustala program i ogólne zasady polityki ekonomicznej Rządu i rozpatruje wszelkie wnioski prawodawcze z dziedziny polityki gospodarczej, tudzież wszystkie sprawy, znaczenia ekonomicznego, które wymagają uzgodnienia w postępowaniu między Ministrami. Sprawy te nie mogą być wnoszone na pełną Radę Ministrów przed ich rozpatrzeniem przez Komitet Ekonomiczny.–

Prócz spraw wyżej wymienionych do zakresu działania Komitetu Ekonomicznego należy:

1) ^hZatwierdzenie, o ile ustawy nie przewidują innego załatwienia sprawy:^h
^cRozpatrywanie i rozstrzyganie spraw dotyczących:^c

- a) umów eksportowych, rządowych,
- b) umów o dostawach rządowych, zagranicznych,
- c) koncesji eksploatacyjnych, koncesji wywozowych, oraz gwarancji rządowych,
- d) pożyczek rządowych dla towarzystw i spółek ponad 500 tysięcy marek.^c

2) ^hWydawanie^h ^crozpatrywanie i uchwalanie^c rozporządzeń i zarządzeń ^hw dziedzinie gospodarczej, mających ogólny charakter lub^h ^cmających większą doniosłość gospodarczą względnie^c dotyczących kilku Ministerstw ^creprezentowanych w Komitecie Ekonomicznym^c.

^h3) Sprawy, nie wymagające wnoszenia ustaw do Sejmu, i nie zastrzeżone kompetencji Rady Ministrów, są decydowane przez Komitet Ekonomiczny ostatecznie: wymagające zaś wnoszenia ustawy lub decyzji Rady Ministrów, są rozpatrywane przez Komitet Ekonomiczny, w celu uzgodnienia poglądów odnośnych Ministerstw przed wniesieniem na plenum Rady Ministrów.^h

^cArt. 9.^c Sprawy, decydowane przez Komitet Ekonomiczny, ostatecznie podlegać będą bądź ogłoszeniu, jako rozporządzenia zainteresowanych Ministrów ^hi Ministra Skarbu^h, bądź wykonaniu przez poszczególne Ministerstwa.

^cArt. 3.^c Sprawy dotyczące jednego Ministerstwa i wymagające jedynie uzgodnienia z ministerstwem Skarbu w zakresie potrzebnych środków, o ile nie mają ogólnoeconomicznego znaczenia, na Komitet Ekonomiczny nie wchodzi.–

^cArt. 5.^c Sprawy na Komitet Ekonomiczny wprowadza jego Przewodniczący na skutek wniosków Ministrów.–

^cArt. 6.^c Przewodniczącemu Komitetu Ekonomicznego winny być dostarczane niezwłocznie wiadomości o wszystkich ważniejszych wydarzeniach z życia gospodarczego i o przedsięwziętych rozporządzeniach i zarządzeniach. Zarządzenia te i rozporządzenia poddaje Przewodniczący pod rozpatrywanie Komitetu Ekonomicznego według swego uznania.–

^cArt. 7.^c Przewodniczący Komitetu Ekonomicznego może żądać od poszczególnych Ministrów lub Kierowników urzędów dostarczenia mu potrzebnych materiałów wyjaśnień i sprawozdań.–

^cArt. 8.^c W zastępstwie Ministra Skarbu przewodniczy na posiedzeniach Komitetu jeden z Ministrów, członków Komitetu Ekonomicznego, uproszony przez Ministra Skarbu.

^c Art. 4. W sprawach określonych w punkcie 2-gim uchwała Komitetu Ekonomicznego obowiązuje mających ją wykonać Ministrów, o ile nie wnieśli sprzeciwu na Radę Ministrów. Uchwałą Komitetu Ekonomicznego nie mogą być ostatecznie rozstrzygnięte sprawy zastrzeżone w kompetencji ^hSejmu, Naczelnika Państwa,^h Rady Ministrów.^c

Komitet Ekonomiczny może powziąć prawomocną uchwałę, gdy w posiedzeniu uczestniczy większość Ministrów^c lub ich zastępców^c wchodzących w skład Komitetu Ekonomicznego. Wszelkie kwestie decydowane będą zwykłą większością głosów^c obecnych Ministrów. W razie równowagi głosów^c rozstrzyga głos Przewodniczącego. ^hW razie sprzeciwu zainteresowanego Ministra lub rozstrzeleniu się głosów sprawa winna być poddana rozpatrzeniu na pełnej Radzie Ministrów.^h Uchwały, dotyczące poszczególnych resortów, nie mogą być powzięte w nieobecności odpowiedniego Ministra lub jego zastępcy.–

^hPrzewodniczący Komitetu Ekonomicznego
Ministrów
Sekretarz Generalny^h
^cPrezydent Ministrów
Przewodniczący Komitetu Ekonomicznego Ministrów^c

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 9.

22

PROTOKÓŁ 17-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 23 lutego 1920 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Zagranicznych	p. Stanisław Patek
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Rolnictwa i D[óbr] P[ąństwowych]	p. dr Franciszek Bardel
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Apropowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Pracy i O[pieki] S[połecznej]	p. Edward Peplowski
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Kierownik Min[isterstwa] Zdrowia Publicznego	p. dr Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzieln[icy] Prus[kiej]	p. Adam Poszwiński
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Sztuki i Kult[ury]	p. Jan Heurich
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. Edward Lechowicz
Protokółuje:	p. dr Franciszek Bubeniczek

Początek posiedzenia o godz. 5 m. 30 po południu.

1. Protokół 16-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 19 lutego r.b. wobec niewniesienia przeciw niemu żadnego sprzeciwu – uznano za przyjęty.

2. P. Minister Bardel porusza przed porządkiem dziennym trudności komunikacyjne, czynione transportom zboża na zasiew, wstrzymanym na okres 14-dniowy oraz opóźnianie asygnowania przyznanych na zagospodarowanie odłogów kredytów, wreszcie odmowę przyznania produktów naftowych jako środka kompensacyjnego za potrzebne maszyny i narzędzia rolnicze. W sprawie tej udzieli wyjaśnień p. Prezydent oraz p. Minister Apropowizacji.

3. ^bZałącznik] N° 1. ^b Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie tymczasowej organizacji władz administracyjnych 1-ej instancji na obszarze miast Warszawy, Łodzi, Lublina przyjęto, przy czym p. Kierownik Min. Zdrowia Publicznego zwraca uwagę na to, że byłoby wskazane wyjaśnić stosunek miejskich władz sanitarnych w tych miastach do władz rządowych.

4. ^bZałącznik] N° 2. ^b Przyjęto projekt ustawy o taksach dla notariuszów, wprowadzając doń następujące zmiany:

a) w art. 1-ym lit. D. wierszu 5-ym dodano na końcu słowa: „nie więcej jednak niż 100 marek”,

b) w art. 2-im ustępie 3-im zmieniono sumę „50 mk” na „100 marek”.

5. Decyzję co do projektu ustawy o utworzeniu Urzędu Sztuk Pięknych względnie Urzędu Sztuki i Kultury po dłuższej dyskusji załatwiono na razie tylko zasadniczo postanawiając, że Ministerstwo Sztuki i Kultury ma być zniesione jako samoistne i zamienione na Dyrekcję Sztuk Pięknych, podległą p. Prezydentowi Ministrów. Szczegóły zaś reorganizacji mają być ustalone na następnym posiedzeniu.

6. Zwrócono się do p. Kierownika Min. Zdrowia Publicznego z apelacją, by zechciał zająć się jak najenergiczniej sprawą pomieszczenia biur rządowych i dostarczenia pomieszczeń dla urzędników państwowych.

7. Przyjęto wnioszek p. Ministra Wojciechowskiego o mianowanie p. Wacława Wyczyńskiego zastępcą Generalnego Komisarza wyborczego dla Pomorza.

^fL. Skulski^f

8. P. Minister Poczt i Telegrafów zawiadamia, że dr Jan Urbański zgłosił dymisję ze stanowiska Podsekretarza Stanu w tem Ministerstwie, która została przez niego przyjęta. P. Minister prosi o wyznaczenie p. d-rowi Urbańskiemu w razie mianowania go na nowe stanowisko „ad personem” III kategorii płacy, na co Rada Ministrów wyraziła swą zgodę.

Koniec posiedzenia o godz. 8 m. 45 wieczorem.

^{cd}Uwaga.^d Brak protokołu 18 posiedzenia Rady Ministrów, posiedzenie o tej numeracji w ogóle nie odbyło się; zmiana numeracji nastąpiła wskutek przeoczenia, którego na razie nie spostrzeżono; ponieważ następne protokoły otrzymały już mylne kolejne realne numery, naprawa tej pomyłki nie dała się już skutecznie.^c

^{fi}...^{if}

Załączniki

Wykaz:

1. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie tymczasowej organizacji władzy administracyjnej I instancji na obszarze miast Warszawy, Łodzi i Lublina¹¹¹ wraz z motywami wniosku.
2. Projekt ustawy o taksie dla notariuszów, urzędujących w obrębie okręgów apelacyjnych warszawskiego i lubelskiego¹¹².

^cZałącznik do punktu 3. N° 1^c

Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie tymczasowej organizacji władzy administracyjnej I instancji na obszarze miast Warszawy, Łodzi i Lublina wraz z motywami wniosku

MINISTERSTWO
SPRAW WEWNĘTRZNYCH

Nr. A0.596/1.

Warszawa,

13 lutego 1920 r.

D O

RADY MINISTRÓW

Motywy wniosku.

Sprawa unormowania organizacji rządowych władz administracyjnych i w związku z tem sprawa przedstawicielstwa władzy państwowej na terenie miast Warszawy, Łodzi i Lublina nie została dotychczas w sposób zasadniczy uregulowaną. Normuje ją poniekąd okólnik Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 3 kwietnia 1919 r. Nr 43789/II-0-4541 (Dziennik Urzędowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Nr 23, poz. 305), który stanowi, że w miastach Warszawie, Łodzi i Lublinie funkcję reprezentanta władzy polityczno-administracyjnej powierza się Naczelnikowi miejskiej policji komunalnej. Z chwilą ogłoszenia ustawy z dnia 24 lipca 1919 r. (Dziennik Praw P.P. Nr 61, poz. 363) o policji państwowej, która funkcje tej policji ograniczyła wyłącznie do służby bezpieczeństwa,

¹¹¹ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie tymczasowej organizacji władz administracyjnych 1-ej instancji na obszarze miast Warszawy, Łodzi i Lublinie, Dz.U. 1920, nr 20, poz. 106.

¹¹² Nie publikuje się. Ustawa w tym kształcie prawdopodobnie nie została uchwalona.

powstała konieczność stworzenia w powyższych miastach organu, któremu można by przekazać czynności, przewidziane dla władzy administracyjnej I instancji oraz reprezentację organu centralnego. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych mianowało wtedy w mieście Warszawie i Łodzi komisarzy rządowych, pozostawiając chwilowo ze względów natury technicznej w mieście Lublinie nadal Naczelnika Policji na stanowisku reprezentanta rządu centralnego. Dokonano tego jednak nie w drodze rozporządzenia organizacyjnego, lecz faktycznie, tworząc w ten sposób akt dokonany, z którym późniejsze ustawy i rozporządzenia już się liczyły (art. 11 oraz art. 6 przepisów wejściowych – Dziennik Praw P.P. Nr 61, poz. 363, art. 4 rozporządzenia wykonawczego Rady Ministrów z dnia 13 listopada 1919 r. – Dziennik Ustaw R.P. Nr 90, poz. 489 oraz szereg rozporządzeń władz centralnych).

Celowości tych instytucji nie da się zaprzeczyć, zważywszy, że miasta powyższe liczebnie równają się przeciętnemu typowi powiatu, zatem do odnośnego miasta ze względów administracyjnych przyłączone by być nie mogły oraz że tradycja tak okupacyjna, jak rosyjska przewidywała w tych miastach odrębne władze administracyjne (prezydium policji względnie policmajstrów).

W chwili obecnej wobec prawnego unormowania konstrukcji władz administracyjnych I instancji w popartych rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 28 sierpnia 1919 r. (Dziennik Ustaw R.P. Nr 72, poz. 426) powstała do wymienionych powyżej miast w ustawodawstwie polskim luka; rozporządzenie bowiem powołane nie obejmowało tych miast. Niemniej zachodzi konieczność wymiany przepisów organizacyjnych w tym kierunku także i z tego względu, że wobec uruchomienia województw wypadnie określić stosunek organów rządowych, w miastach utworzonych, do władz administracyjnych II instancji.

Zachodzi tedy konieczność wydania przepisów organizacyjnych dla władz rządowych w powyższych miastach. Podstawę prawną do wydania takiego rozporządzenia tworzy art. 19 dekretu Rady Regencyjnej z dnia 3 stycznia 1918 r. (Dziennik Praw Królestwa Polskiego Nr 1, poz. 1) o tymczasowej organizacji władz naczelnych w Polsce, który nadaje Ministrom uprawnienie do organizacji władz w swoim zakresie, oraz uchwała sejmowa z dnia 28 sierpnia 1919 r., na zasadzie której Rada Ministrów dała rozporządzenie z dnia 28 sierpnia 1919 r. (Dz. Ustaw R.P. Nr 72, poz. 426), a której celem było nie tylko zorganizowanie władzy administracyjnej I instancji w powiatach, ale w ogóle skonstruowanie urzędów państwowych I instancji.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych stanęło na stanowisku, że w kwestii tej należy ulegalizować jedynie stan faktyczny, o ile chodzi o miasta Warszawę i Łódź, to znaczy utrzymać istniejące do dzisiaj komisariaty rządowe; w mieście zaś Lublinie stworzyć analogiczną instytucję z uwagi na to, że – jak dotychczasowa praktyka wykazała – komisariaty rządowe funkcjonują sprawnie.

Załączony projekt przewiduje co do komisariatu rządowego w mieście Warszawie pewien wyjątek, konieczny z tego względu, że w myśl art. 1 ustawy z dnia 2 sierpnia 1919 r. (Dziennik Ustaw R.P. Nr 65, poz. 395) Warszawa jako stolica Państwa, wyjęta jest z terytorium województwa, wobec czego komisariat rządowy w mieście Warszawie od wojewody nie może być zależnym na równi z komisariatami w Łodzi i w Lublinie.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wnosi zatem, co następuje:

Rada Ministrów zechce uchwalić projekt¹¹³.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 9.

¹¹³ Zob. s. 289, przypis 111.

23

PROTOKÓŁ 19-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 26 lutego 1920 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister W[yznań] R[eligijnych] i O[świecenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Rolnictwa i D[óbr] P[aństwowych]	p. dr Franciszek Bardel
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołoczko
Minister Apropowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Pracy i O[pieki] S[połecznej]	p. Edward Pełowski
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	p. dr Władysław Seyda
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publiczn[ego]	p. dr Witold Chodźko
Prezes Głównego Urzędu Ziemińskiego	p. Tomasz Wilkoński
Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Przem[ysłu] i Handlu	p. dr Henryk Strassburger
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzieln[icy] Prus[kiej]	p. Adam Poszwiński
Szef Sekcji w Prezydium Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Protokółuje:	p. dr Bronisław Hełczyński

Początek posiedzenia o godz. 5 m. 15 po południu.

1. Przeciwno protokołowi 17-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 23 lutego r.b. żaden z pp. Ministrów nie zgłosił sprzeciwu, wobec czego uznano go za przyjęty.

2. Przyjęto wnioski o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do nominacji na stanowisko Podsekretarza Stanu w Min. Spraw Wewnętrznych p. Juliusza Dunikowskiego, na stanowisko Szefa Sekcji w IV kat. Płacy (ad personam) w Min. W.R. i O.P. ks. Biskupa Adolfa Szelażka, na stanowisko Prezesa Dyrekcji Kolei Państwowych w Gdańsku p. Tadeusza Czarnowskiego, na stanowisko Szefa Urzędu Walki z Lichwą i Spekulacją p. Józefa Ptasia.

3. ^bZałączniki N° 1–4.^b W sprawie wysokości deputatów urzędniczych postanowiono po dłuższej dyskusji, by za styczeń i luty wydać urzędnikom deputaty w wysokości, w jakiej je dotąd otrzymywali ze względu na to, że są to deputaty zaległe, a jeśli chodzi o marzec, nastąpi odrębna decyzja w związku z nową regulacją uposażenia urzędników, jaka w ciągu tego miesiąca ma nastąpić. Zarazem wyrażono życzenie, by deputaty były na przyszłość wydawane bez takich opóźnień, jakie dotąd miały miejsce.

4. ^bZałącznik N° 5.^b Upoważniono p. Ministra Spraw Wewnętrznych do zatwierdzenia statutu stowarzyszenia urzędników Min. Spraw Wewnętrznych ze zmianami, jakie uważa on za stosowne do niego wprowadzić.

5. Rozpatrywanie projektu ustawy o ludowych szkołach rolniczych męskich i żeńskich odroczone do następnego posiedzenia celem umożliwienia Ministerstwu W.R. i O.P. zajęcie stanowiska zarówno wobec kwestii zasadniczej, czy mają one podlegać Min. Rolnictwa i D.P., czy też Min. W.R. i O.P. jako też wobec szczegółów projektu.

6. ^bZałączniki N° 6 i 7.^b Przyjęto projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia Naczelnej Rady Sanitarnej w redakcji, zaproponowanej przez Sekcję Legislacyjną Prezydium Rady Ministrów.

7. ^bZałącznik N° 8.^b Przyjęto wniosek Min. Skarbu w sprawie utworzenia przy tem Ministerstwie „Państwowego Urzędu Eksportu Drzewnego” z następującymi zmianami:

- a) do art. 3 p. 9 dodaje się zdanie: „Co do lasów rządowych konieczne jest w tej mierze uprzednie porozumienie z Ministerstwem Rolnictwa i D.P.”,
- b) w art. 4 w ustępie pierwszym słowa „Radę Ministrów na wniosek” skreśla się, a w ustępie końcowym słowa „Komitet Ekonomiczny Ministrów na wniosek Ministra Skarbu” zastąpi się słowami „Minister Skarbu”.

Uchwała powyższa zostanie ogłoszona w postaci rozporządzenia Rady Ministrów.

8. ^bZałącznik N° 9.^b Przyjęto wniosek Min. W.R. i O.P. w sprawie oddania na użytek Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie gmachów b. Sejmu i Wydziału Krajowego z tą zmianą, że gmachy te oddaje się na użytek Uniwersytetu tymczasowo oraz z tem zastrzeżeniem, że znajdujące się w odnośnym kompleksie gmachy Banku Krajowego nie zostaną oddane na użytek Uniwersytetu.

9. ^bZałącznik] N° 10.^b Przyjęto projekt ustawy o utworzeniu Urzędu Sztuk Pięknych z następującymi zmianami:

- a) Art. 1 otrzymuje brzmienie: „Utworzone dekretem z dnia 5 grudnia 1918 (Dz.Pr. No 19, poz. 52) Ministerstwo Sztuki i Kultury przekształca się na Urząd Sztuk Pięknych”. W związku z tem wszędzie w tekście słowa „Urząd Sztuki i Kultury” zastępuje się słowami „Urząd Sztuk Pięknych”.
- b) W art. 2 przed słowem „opieka” wstawia się słowa „czuwanie i”, a po słowach „sztuką dramatyczną” wstawia się słowa „i teatrami, nad muzeami tudzież zbiorami i zabytkami sztuki i kultury estetycznej, krajobrazem, instytucjami artystycznymi”.
- c) W art. 2 w punkcie a) po słowie „artystycznych” wstawia się słowa „oraz szkół sztuki dekoracyjnej”.
- d) W art. 2 po punkcie a) wstawia się punkt b) w następującym brzmieniu: „współdziałanie z Ministerstwem W.R. i O.P. w układaniu programu przedmiotów artystycznych w szkołach ogólnokształcących i zawodowych”.
- e) Redakcję dotychczasowego punktu b) polecono ustalić Min. Sztuki i Kultury w porozumieniu z Min. Spraw Wewnętrznych i Prezydium Rady Ministrów.
- f) W art. 3 słowa „Rady Ministrów” zastępuje się słowami „Prezydenta Ministrów”.

10. W poruszonej przez Pana Prezydenta Ministrów sprawie stanowiska, jakie Rząd winien zająć wobec toczącej się w Komisji konstytucyjnej Sejmu dyskusji nad art. 48 i 49 projektu Konstytucji, tj. nad uprawnieniem Prezydenta Rzeczypospolitej w dziedzinie naczelnego dowództwa nad armią postanowiono zaproponować tej Komisji ze strony Rządu następującą redakcję art. 49 (co do art. 48, orzekającego, że Prezydent Rzeczypospolitej jest zwierzchnim naczelnikiem wszystkich sił zbrojnych Rzeczypospolitej, nie ma sporu): „Na wypadek wojny mianowany jest na wniosek Rady Ministrów przez Prezydenta Rzeczypospolitej naczelnym wódcą armii, który zarazem jest Ministrem Spraw Wojskowych, odpowiedzialnym przed Sejmem”.

11. W poruszonej przez Pana Prezydenta Ministrów sprawie przekształcenia Polskiej Agencji Telegraficznej na agencję półurzędową i nadanie odpowiedniej koncesji prywatnemu przedsiębiorstwu uznano takie przekształcenie za bardzo wskazane i upoważniono p. Prezydenta do przeprowadzenia wstępnych pertraktacji w przedkładającymi swe oferty konsorcjami.

Koniec posiedzenia o godz. 10 m. 25 wieczorem.

†L. Skulski†

Załączniki

Wykaz:

1. [Deputaty urzędnicze].
2. [Normy żywnościowe dla rodzin oficerów].
3. Stosunek miesięcznego deputatu urzędniczego do deputatu oficerów i członków ich rodzin.
4. [Wniosek Ministerstwa Apropowizacji o zrównanie deputatów urzędniczych z deputatami dla „ciężko pracujących”].
5. Statut Zrzeszenia Urzędników Ministerstwa Spraw Wewnętrznych¹¹⁴.
6. Wniosek [Ministerstwa Zdrowia Publicznego] wraz z motywami wniosku w przedmiocie utworzenia Naczelnej Rady Sanitarnej. [Projekt] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia Naczelnej Rady Sanitarnej¹¹⁵.
7. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia Naczelnej Rady Sanitarnej. „Redakcja Sekcji Legislatywnej Pr.R.M.”¹¹⁶
8. Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie utworzenia przy Ministerstwie Skarbu „Państwowego Urzędu Eksportu Drzewa”¹¹⁷.
9. [Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie oddania na użytek Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie gmachów b. Sejmu i Wydziału Krajowego Galicji].
10. [Projekt] ustawy o utworzeniu Urzędu Sztuk Pięknych.

¹¹⁴ Nie publikuje się. Statut składa się z sześciu punktów mających następujące tytuły: 1. Nazwa i teren działalności. 2. Cele Zrzeszenia. 3. Skład Zrzeszenia. 4. Zarząd Sprawami Zrzeszenia. 5. Sąd Koleżeński. 6. Fundusze.

Zrzeszenie było instytucją prawną, apolityczną, obejmowało „wszystkie ziemie Państwa Polskiego”. Celem Zrzeszenia było „wyrobienie i umocnienie w swych członkach poczucia i honoru obywatelskiego i świadomości obowiązków względem Ojczyzny tudzież rozwój etyki i solidarności koleżeńskiej; ochronę i popieranie interesów swych członków pod względem duchowym i materialnym”.

¹¹⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 21 sierpnia 1922 r. o Naczelnej Radzie Sanitarnej oraz wojewódzkich i powiatowych radach sanitarnych, M.P., nr 209 z 15 września 1922 r. Rozporządzenie to znacznie różni się od projektu.

¹¹⁶ Nie publikuje się. Załącznik nieczytelny. Wpisano na nim drugi tekst dotyczący następnego załącznika.

¹¹⁷ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 lutego 1920 r. w przedmiocie utworzenia przy Ministerstwie Skarbu Państwowego Urzędu eksportu drzewnego, M.P., nr 55 z 8 marca 1920 r.

[Deputaty urzędnicze]

Warszawa, dn. 26 II 1920.

NOTATKA I

Urząd Zaopatrywania Pracowników Państwowych, założony w sierpniu 1919 przez b. Departament Gospodarczy, nie jest kooperatywą lecz instytucją państwową, subsydiowaną przez Skarb Państwa bez współudziału finansowego pracowników państwowych. Artykuły pierwszej potrzeby są dostarczane po cenach maksymalnych urzędowych.

Za podstawę cen sprzedażnych służy:

- a) cena zakupu,
- b) wydatki administracyjne i handlowe,
- c) 2% pokrycie nieprzewidzianych start, jak manco transportowe kolejami i wozami, manco przy paczkowaniu, na wyschnięcie, zabezpieczenie od kradzieży, zniszczenia lub zanieczyszczenia.

Poza wyżej wymienioną kalkulacją Urząd nie ma prawa pobierać jakichkolwiek zysków.

Liczba pracowników zaopatrywanych przez UZPP w r. 1917–18 wynosi 1150 osób, w r. 1918–19 – 5700 osób, w r. 1919–20 – 139 339 osób, z czego:

W Warszawie			
pracownicy państwowi			
zaopatrywanie w artykuły	”	instyt. o charakt. państw.	
żywnościowe, odzież,	”	” ” ” ogóln.-społ.	34 846
obuwie itd.		profesorowie, docenci, nauczyciele i pracownicy administracyjni wszystkich zakładów naukowych i wychowawczych	

Prowincja (b. Królestwo Kongresowe)

Co do kategorii jak w Warszawie, Zaopatrywanie w odzież i materiały na ubranie lub bieliznę b e z p o ś r e d n i o z UZPP; artykuły żywnościowe z własnych powiatów za pośrednictwem

referentów aprowizacyjnych i delegatów urzędników danego powiatu	<u>58 239</u>
do przeniesienia	930 85
z przeniesienia	930 85

Małopolska (Wschodnia i Zachodnia).

Co do kategorii: jak w Warszawie.

Co do zaopatrywania również jak w Warszawie
ogółem zaopatruje UZPP urzędników (bez rodzin)

46 254
139 339

3) Racje żywnościowe i inne wynoszą:

stale co miesiąc	{	8 kg mąki 0,6 " kasz i strączkowych 0,6 " cukru 1 " soli kawa, herbata, owsianka itp. w/g możliwości	}	O ile UZPP zdoła zakupić z wolnego handlu (Poznańskie) większe ilości artykułów spożywc., podnosi się ilość mąki do 10 kg, ilość kasz i strączkowych do 2 kg.
raz na 3 lata	{	6 metr. materiałów na ubranie i palto lub 10 metr. materiałów na bieliznę. 1 para obuwia dla osób samotnych, lub 2 pary dla osób posiadających rodzinę.	}	O ile UZPP otrzyma po cenach urzędowych inne materiały, jak pończochy, skarpetki, rękawiczki, trykoty, chustki, – sprzedaje pracownikom państwowym na zasadach j.w.
raz na rok	{	90 pudów węgla w r. 1917/18 i 1918/19 30 pudów węgla w r. 1919/20	}	

Cena sprzedajna, za jaką urzędnik państwowy nabywa wszystkie wymienione
wyżej artykuły wynosi przeciętnie Mrk 75,- miesięcznie. Wartość rynkowa
sprzedawanych towarów wynosi przeciętnie Mrk 525,- miesięcznie.

Suma zaoszczędzona miesięcznie przez pracownika wynosi Mrk 450,-

Suma zaoszczędzona miesięcznie przez wszystkich, zaopatrywanych przez
UZPP pracowników wynosi 139 399 x 450, tj. Mk 62 702 550,-

3) Kapitał obrotowy UZPP wynosił:

w r. 1917	-	Mrk	40 000,-
" " 1918	-	"	360 000,-
" " 1919	-	"	4 000 000,-

Razem otrzymał UZPP ze Skarbu Mrk 4 400 000,-

Powyższe udowadnia, iż kredyt wyznaczony na jednego pracownika wynosi:
w r. 1919-20 Mk 4377, podczas gdy w r. 1917 wynosił Mk 32,- jakkolwiek ceny
artykułów pierwszej potrzeby podniosły się średnio o 540% a mianowicie:

cukier podrożał	7	razy	} tj. średnio 540%
mąka	4	i pół razy	
kasza	7	"	
obuwie	5	"	
materiały	3	i pół "	

W tym samym czasie kapitał obrotowy, przypadający na jednego pracownika podniesiony został z Mk 32,- na Mk 4377 tj. o 37%.

Ponieważ zakup na jednostkę wynosi średnio Mk 75,- a kapitał obrotowy Mk 4377 przeto Urząd Zaopatrywania jest w możności okazywać wydatną pomoc tylko wskutek szybkiego obrotu kapitałem, który wynosi $75:4377 \times 17$ tj. 20,5 razy rocznie. – Obrót kapitału na jednego urzędnika UZPP wynosi miesięcznie Mk 43 348, – (styczeń 1920).

Wynagrodzenie na każde 100 mk obrotu wynosi ok. 3,99 (październik 1919).

Całkowity obrót w m-cu styczniu 1920 wynosił Mk 4 334 801,-

Ogólna liczba urzędników UZPP w styczniu 1920 r. wynosiła 100 osób wymienione 1) wszystkie, w punkcie 1c) starty wynoszą pół procent. Średnia pensja urzędnika UZPP bez ostatniej podwyżki sejmowej wynosiła 1...736,- miesięcznie, z obecną podwyżką sejmową wynosi od 60%–85% więcej, w zależności od stanu rodzinnego.

U.Z.P.P.

26.2.1920 r.

NOTATKA 2.

Ilości artykułów spożywczych, otrzymywane obecnie przez pracowników państwowych:

mąka żytnia	dziennie	gr 330	miesięcznie kg	10
” pszenna	”	” 66	”	” 2
fasola	”	” 33	”	” 1
kasza	”	” 33	”	”
cukru	”	” 20	”	” 0,6
-----		-----		-----
R a z e m	”	gr 482	”	Kg 14,6

Dla Warszawy na 35 000 osób potrzeba miesięcznie 51 wagonów

” prowincji ” 59 000 ” ” ” 86 ”

” Małopolski ” 46 000 ” ” ” 67 ”

R a z e m dla 140 000 osób ” ” 204 wagony miesięcznie

Notatka 5.

Deputaty na miesiąc grudzień U.Z.P.P. rozpoczną wydawać w dniu 26 stycznia r.b., ukończył zaś w dniu 21 b.m. wydając 34 578 deputatów.

W skład deputatu grudniowego wchodziły następujące produkty:

10 kg	mąki żytniej
1 ”	fasoli
1 ”	pęczaku
600 ”	cukru

za ogólną sumę mk 37,40

Zaś na kupony zapasowe wydawane były:

1 kg soli	mk	1,10
3 pud. szprot	”	20,-

Ogólna cena racji żywnościowej wynosiła na miesiąc grudzień

Mk 58,50

Przyczyną opóźnienia w wydawaniu deputatów grudniowych było:

1) nieotrzymywanie zboża z P.U.Zb. jako przykład służyć może, iż z otrzymanego przydziału Min. Aprowizacji na mc. grudzień, które nadeszło do U.Z.P.P. 2 XII r.z., pierwszą dyspozycję na wydanie ziarna z mag. P.U.Zb. otrzymano dopiero 29 XII.

2) ziarno otrzymywane na dyspozycję z mag. P.U. Zb., było tak wilgotne, iż normalna produkcja młynów U.Z.P.P. zmniejszyła się o 50%

3) wobec zmniejszenia się produkcji młynów U.Z.P.P. chcąc ukryć dzienny niedobór mąki niezbędny dla paczkarni, zażądał od P.U.Zb. odpowiednią ilość mąki poznańskiej, która w ilości potrzebnej nie otrzymał. Jako przykład służyć może przydzielenie przez Min. Aprowizacji 17 wag. mąki poznańskiej, która miała być wydana U.Z.P.P. do dnia 1 lutego, tymczasem do dnia tego otrzymano 9 wagonów tylko.

4) jedną z większych przyczyn w opóźnianiu deputatów był strajk młynarzy trwający od dnia 8 lutego do 16 t.m., oraz ⁱ...¹ar młyna Frydrychewicza, który mógł dostarczać dla U.Z.P.P. dwóch wagonów mąki dziennie

5) podczas trwającego strajku młynów, U.Z.P.P. posiadając zapasy mąki w młynach nie mógł jej wywieść, z powodu przeszkód stawianych przez strajkujących robotników młynarskich i jedynie dzięki interwencji Komisarza Rządu, mąka powyższa została zawieziona do mag. U.Z.P.P.

DEPUTAT STYCZNIOWY

Deputat styczniowy nie może być wcześniej ^cobecnie^c wydany. Aczkolwiek U.Z.P.P. posiada wszystkie produkty w magazynie, ^cjednakże^c mąki żytniej jest zaledwie na 6000 deputatów licząc po 7 kg na osobę, ^hdopóki nie otrzyma niezbędnej ilości mąki do rozpoczęcia sprzedaży deputatów.^h Niezbędną ilością jest dziewięć wagonów mąki, otrzymanie których zależne jest od P.U.Zb.

Karta żywnościowa za mc. styczeń obejmuje:

600 gr	cukru
3 kg	mąki pszennej
7 ”	” żytniej
1 ”	kaszy jęczmiennej
1 ”	pęczaku
1 ”	soli

Na ogólną sumę

Mk 46,50

Ponadto wydawane będzie

kupon zapasowy N. 1 – 1/4 f. herbaty za mk 10,-
" " N. 2 – 1/2 f. kawy niepal. " 15,50
" " N. 3 – 1 kg kaszy grycz. " 7,-

Przyczyny opóźnienia wydawania deputatów są te same co w mc. grudniu.

DEPUTAT za m-c LUTY

Wydawanie racji żywnościowych za m-c luty ściśle uzależnione jest od systematycznego i całkowitego otrzymania zboża, względnie mąki z Państwowego Urzędu Zbożowego.

Brak powyższych artykułów w PUZb. jest główną przyczyną opóźnienia, jak również nienadejście artykułów, które UZPP nabywa w wolnym handlu.

Projektowany skład racji żywnościowej na m-c luty jest następujący:

7 kg mąki żytniej
5 " " pszennej (amerykańskiej). Uzależnione od otrzymania odpowiedniego przydziału z PUZb
2 " soli
0,6 kg cukru
0,5 " jarzyn suszonych I-ma
0,5 " " " II-ma
2 kg kaszy jęczmiennej
0,5 funt. herbaty
ok. 1 funt. oleju rzepakowego
0,5 ft. kawy niepalonej

°Załącznik do punktu 3. N° 2°

[Normy żywnościowe dla rodzin oficerów]

ODPIS.

MINISTERSTWO APROWIZACJI

Sekcja Polityki Apropowizacyjnej

Wydział Pol.Apr.

N-1549/Rf.II.

Warszawa,

dnia 9 lutego 1920 roku.

Do

MINISTERSTWA SPRAW WOJSKOWYCH.

Dotyczy ustalenia norm
żywnościowych dla rodzin oficerów.-

Zgodnie z porozumieniem z przedstawicielami Ministerstwa Spraw Wojskowych, Ministerstwo Aprowizacji akceptuje proponowane normy żywnościowe dla członków rodzin oficerów.

Normy te dla dorosłej osoby wynosić mają na miesiąc:

Mąki	12	kg
Mięsa	4,50	”
Tłuszczu	1,50	”
Jarzyny	4,50	”
Ziemniaków	15	”
Marmelady	1,50	”
Cukru	1,50	”
Kawy ziarn.pal.	0,40	”
Cykorii	0,30	”
Herbaty	0,20	”

Dla dzieci normy miesięczne wynosić mają połowę norm powyższych.

W celu wprowadzenia w życie zasady, że osoby, otrzymujące środki żywnościowe z wojskowych urzędów gospodarczych, nie mogą korzystać z aprowizacji ogólnej, Ministerstwo Aprowizacji prosi o wydanie stanowczych zarządzeń, proponując rozstrzygnięcie tej sprawy w podobny sposób, jak to zrobiono w stosunku do kolejarzy. Mianowicie: członkowie rodzin oficerskich mogą otrzymać tzw. deputaty z urzędów gospodarczych wojskowych jedynie na podstawie poświadczeń urzędów aprowizacyjnych, że z ogólnego zaopatrzenia w żywność nie korzystają.

W celu kontroli, urzędy gospodarcze wojskowe przesyłać winny urzędom aprowizacyjnym miejscowym listy tych osób, które deputaty otrzymały.

Odpis tego rozporządzenia zechce Ministerstwo Spraw Wojskowych przesłać Ministerstwu Aprowizacji.–

MINISTER APROWIZACJI
/–/ St. Śliwiński.

Zgodne z oryginałem:

Kierownik K/IV:

fi if

Do

PANA HEŁCZYŃSKIEGO
Prezydium Rady Ministrów.
Do wiadomości.

R.G.

Stosunek miesięcznego deputatu urzędniczego do deputatu oficerów i członków ich rodzin

Stosunek miesięcznego deputatu urzędniczego do deputatu oficerów i członków ich rodzin przedstawia się jak niżej:

<u>Oficer w garnizonie</u>			<u>Członek rodziny oficera</u>	<u>Normy zwykłe dla wszystkich</u>	<u>Deputaty urzędnicze</u>	
Mąka	12	kg	12	kg	5,40 kg teoretycznie	10 kg
Mięso	7,50	”	4,50	”	–	–
Tłuszcze	1,80	”	1,50	”	–	–
Jarzy ny	4,50	”	4,50	”	0,6 ”	2 ”
Ziemniaki	15	”	15	”	–	–
Marmelada	1,50	”	1,50	”	–	–
Cukier	2,50	”	1,50	”	od 3000–5000 mieszk. 100 gr od 5000–25 000 mieszk. 300 gr ponad 25 000 mieszk. 400 gr	600 gr
		Dzieci połowę				miesięcz- nie
Kawa ziarn.	0,40	”	0,40	”	–	–
Cykoria	0,30	”	0,30	”	–	–
Herbata	0,20	”	0,20	”	–	–
Papierosy	300	sztuk	–	–	–	–

Urzednicy otrzymują deputaty z Urzędu Zaopatrywania Pracowników Państwowych, poza tem korzystają z norm żywnościowych ustalonych dla aprowizacji ogólnej. Członkowie rodzin urzędniczych nie otrzymują żadnych deputatów.

Oficerowie i członkowie ich rodzin otrzymują należne im deputaty ze składów Intendentury¹¹⁸. Z aprowizacji ogólnej korzystać nie powinni. W rzeczywistości jednak zasada ta nie jest ściśle przestrzegana w życiu, skutkiem czego Ministerstwo Aproprowizacji zwróciło się do Ministerstwa Spraw Wojskowych w dn. 6/II 1920 r. L.1549, z żądaniem wydania stanowczych zarządzeń, które by położyły kres

¹¹⁸ Intendentura – jednostka organizacyjna w Wojsku Polskim zaopatrująca go w żywność, mundury i sprzęt.

korzystania oficerów i ich rodzin z aprowizacji ogólnej oraz zakomunikowania o wydaniu zarządzenia.

Do dnia dzisiejszego Ministerstwo Aprowizacji nie otrzymało żadnej odpowiedzi z Ministerstwa Spraw Wojskowych.–

‘Załącznik do punktu 3. N° 4’

[Wniosek Ministerstwa Aprowizacji o zrównanie deputatów urzędniczych z deputatami dla „ciężko pracujących”]

DO PUNKTU 5-go.

Ze względu na konieczność unikania fermentu wśród ludności, wywołanego „uprzywilejowaniem” urzędników państwowych na punkcie aprowizacji, Ministerstwo Aprowizacji wnosi o zrównanie deputatów urzędniczych z deputatami, przyznanymi kategorii tzw. „ciężko pracujących”.

Jednocześnie wszakże Ministerstwo uważa za słuszne, aby równoważnik wartości odjętych w ten sposób urzędnikom państwowym artykułów pierwszej potrzeby, wynoszący, według załączonego obliczenia Mk 197,15, był im wypłacany gotówką w postaci specjalnego dodatku.–

U Z A S A D N I E N I E

WNIOSKU, PRYZNAJĄCEGO URZĘDNIKOM PAŃSTWOWYM,
JAKO REKOMPENSATĘ ZA ZMNIEJSZONY DEPUTAT ŻYWNOŚCIOWY,
MIESIĘCZNIE MK 197,15 FEN.

Tak zwane „deputaty” żywnościowe, przyznane w swoim czasie urzędnikom państwowym w postaci artykułów pierwszej potrzeby po cenach znacznie niższych od cen rynkowych, stanowiły dla większości urzędników znaczny zasiłek.

Ponieważ ilość artykułów pierwszej potrzeby, otrzymywanych w postaci „deputatów”, nawet po doliczeniu normy ogólnej, nie wystarcza na wyżywienie przeciętnej rodziny, pracownicy państwowi zmuszeni byli po niepomiarne wysokie, często paskarskich cenach nabywać pewną ilość tych artykułów – co odbijało się nadzwyczaj ujemnie na ich szczupłym budżecie.

Obecnie, przez odjęcie części „deputatów”, wydatki urzędnika państwowego niepomiarne wzrosną, gdyż będą oni zmuszeni do nabywania jeszcze większych ilości mąki, kasz, strączkowych i cukru postronnie.

Wskutek zmniejszenia „deputatu”, urzędnicy państwowi jeszcze bardziej odczują obecną drożyznę i wszelka zwyżka cen artykułów pierwszej potrzeby fatalnie odbijać się będzie na ich szczupłym budżecie.

Do dnia 1 października 1919 r. urzędnicy państwowi otrzymywali miesięcznie, tytułem „deputatu”, 10 kg mąki, 2 kg kasz i strączkowych i 2 kg cukru, płacąc za to Mk 42,50 fen.

Według projektu Ministerstwa Apropowizacji, urzędnicy mają nadal otrzymywać tylko 8 kg mąki, 0,6 kg cukru i 0,6 kg kasz, czyli o 2 kg mąki, 1,4 kg kasz i 1,4 kg cukru mniej, aniżeli dotychczas.

SPECYFIKACJA WNIOSKU POWYŻSZEGO.

OBECNIE URZĘDNIK PŁACI: PO REDUKCJI DEPUTATU BĘDZIE PŁACIĆ:

2 kg mąki	Mk 6,20	Za 2 kg mąki, licząc po	Mk 15,-
		za funt	Mk 75,-
1,4 kg cukru	13,85	” 1,4 kg cukru, licząc po	Mk 30,-
		za funt	105,-
1,4 kg kaszy	4, 80	” 1,4 kg kaszy, licząc po	Mk 12,-
		za funt	42,-

Mk 24,85

Mk 222,-

Różnica wynosi Mk 197,15 fen.

„Załącznik do punktu 6. N° 6^c

Wniosek [Ministerstwa Zdrowia Publicznego] wraz motywami wniosku w przedmiocie utworzenia Naczelnej Rady Sanitarnej oraz [projekt] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia Naczelnej Rady Sanitarnej

Ministerstwo Zdrowia Publicznego

Warszawa

Do Nr XIV $\frac{3472}{111}$ /20

Dn. 18 lutego 1920 roku.

Wniosek

Na Radę Ministrów w przedmiocie utworzenia Naczelnej Rady Sanitarnej.

Motywy wniosku

W myśl uchwały Rady Ministrów z dnia 17 stycznia 1920 roku i celem wykonania tej uchwały należy dać rozporządzenie o utworzeniu Naczelnej Rady Sanitarnej.

Rozpoznaniu tej Rady podlegać winny wszystkie sprawy z dziedziny państwowej administracji sanitarnej, wymagające łącznej działalności poszczególnych

urzędów i władz sanitarnych dla skorygowania prowadzonej w tym kierunku akcji państwowej.

Wniosek

Rada Ministrów uchwalić raczy

ROZPORZĄDZENIE

Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia Naczelnej Rady Sanitarnej
Na podstawie art. 1 zasadniczej ustawy sanitarnej (Dz.Pr.P.P. Nr 63/19 poz. 371) na wniosek Ministra Zdrowia Publicznego Rada Ministrów zarządza, co następuje:

Art. 1.

Powołuje się Naczelną Radę Sanitarną, złożoną z Szefów agend sanitarnych urzędów, organizacji i władz centralnych, posiadających takie agendy.

Art. 2.

Naczelna Rada Sanitarna powołuje się celem skoordynowania i scentralizowania całej akcji dotyczącej spraw zdrowotnych i higieny społecznej, prowadzonej przez poszczególne władze państwowe.

Art. 3.

Rozpoznaniu Naczelnej Rady Sanitarnej podlegają wszystkie sprawy, dotyczące zdrowotności i higieny społecznej, a wymagające łącznej działalności poszczególnych urzędów i władz centralnych.

Art. 4.

Pierwotny skład Naczelnej Rady Sanitarnej określi Minister Zdrowia Publicznego w porozumieniu z Prezydentem Ministrów.

Naczelnej Radzie Sanitarnej przysługuje prawo kooptacji przyszłych członków.

Art. 5.

Przewodniczącą Naczelnej Rady Sanitarnej jest Minister Zdrowia Publicznego. Zastępcą przewodniczącego i sekretarza Naczelna Rada Sanitarna wybiera spośród swoich członków.

Art. 6.

Uchwalony przez siebie regulamin Naczelna Rada Sanitarna przedkłada do zatwierdzenia Ministrowi Zdrowia Publicznego.

Warszawa, dn. ... lutego 1920 roku.

Prezydent Ministrów:

Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego:

Na posiedzeniu Rady Ministrów
w dniu lutego ... 1920 roku
uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem.

°Załącznik do punktu 8. N° 9°

[Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie oddania na użytek Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie gmachów b. Sejmu i Wydziału Krajowego Galicji]

Ministerstwo
Wyzn. Rel. i Oświecenia Publi.
24 lutego 1920 r.
L. 1535-IV/20

Do
PREZYDIUM RADY MINISTRÓW
W W a r s z a w i e

Uniwersytet Jana Kazimierza we
Lwowie. Użytkowanie gmachów
b. Galicyjskiego Sejmu i Wydziału Krajowego

Najważniejszą i najpilniejszą potrzebą Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie jest nowy gmach uniwersytecki. Obecny bowiem stary budynek nie wystarcza od dawna na właściwe cele i grozi ruiną. Wskutek tego już Rząd austriacki postanowił budowę nowego gmachu uniwersyteckiego, która miała być rozpoczęta w lecie 1914 r. na podstawie poprzednio przyjętych planów i jedynie wojna uniemożliwiła budowę.

Budowanie gmachu uniwersyteckiego jest w obecnych warunkach rzeczą niewykonalną, dlatego też szukając innego wyjścia należy przeznaczyć dla Uniwersytetu inny odpowiedni budynek we Lwowie, mianowicie kompleks gmachów b. Sejmu i Wydziału Krajowego Galicji. Za wyborem tych gmachów przemawiają następujące powody:

a) Odpowiadają one, według sprawozdania Władz uniwersyteckich, należycie potrzebom Uniwersytetu i nie wymagają w tym celu znaczniejszych adaptacji.

b) Wobec rozwiązania Sejmu i Wydziału Krajowego b. Galicji wspomniane budynki przechodzą na własność Skarbu Polskiego i przestają służyć obecnemu przeznaczeniu; na pomieszczenie przyszłych miejscowych władz wystarczają inne gmachy rządowe, których znaczna liczba znajduje się we Lwowie.

Wobec powyższego stanu rzeczy składam Radzie Ministrów następujący
w n i o s e k:

Gmachy b. Sejmu i biur Wydziału Krajowego Galicji we Lwowie, w kompleksie między ulicami Marszałkowską, Mickiewicza, Kościuszki i Trzeciego Maja, oddaje się na użytek Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie dla pomieszczenia sal wykładowych, seminariów, zakładów naukowych, biur oraz na połączone z tem cele. Faktyczne oddanie gmachów Uniwersytetowi nastąpi przy uwzględnieniu potrzeb urzędów mieszczących się obecnie we wspomnianych gmachach.

MINISTER

/-/ T. Łopuszański

°Załącznik do punktu 9. N° 10°

[Projekt] ustawy o utworzeniu Urzędu Sztuk Pięknych

Art. 1. Znosi się utworzone dekretem z dnia 5 grudnia 1918 r. (Dz.Pr. Nr 19/18 p. 52) Ministerstwo Sztuki i Kultury.

Równocześnie tworzy się Urząd Sztuki i Kultury. Urząd Sztuki i Kultury podlega Prezydentowi Ministrów.

Art. 2. Do zakresu działania Urzędu Sztuki i Kultury należy opieka nad architekturą, malarstwem, rzeźbą, sztukami graficznymi i zdobniczymi, muzyką, literaturą piękną, sztuką dramatyczną, oraz wykształceniem estetycznym narodu, a w szczególności:

- a) kierownictwo szkół artystycznych wszelkich stopni i typów, względnie nadzór nad niemi;
- b) nadzór artystyczny nad teatrami i widowiskami;
- c) organizowanie, względnie popieranie wystaw, muzeów, konkursów z dziedziny sztuk pięknych i sztuki stosowanej;
- d) popieranie rozwoju wszystkich gałęzi twórczości artystycznej, opieka nad artystami i nad instytucjami, związanymi ze sztuką;
- e) opiniowanie o estetyce budowy osiedli, gmachów państwowych, parków i plantacji publicznych oraz przebudów, restauracji i zmian w gmachach kościelnych i państwowych, jakoż we wszystkich wypadkach, w których urzędy państwowe lub instytucje społeczne o wydanie opinii zwrócą się do Urzędu Sztuk Pięknych;
- f) inwentaryzacja zabytków sztuki i kultury i opieka nad niemi;
- g) przygotowywanie projektów ustaw celem przedkładania ich przez Rząd Sejmowi;

h) współdziałanie ze stanowiska artystycznego z właściwymi Ministrami w sprawach, mających związek ze sztuką i kulturą.

Art. 3. Na czele Urzędu Sztuki i Kultury^c stoi Dyrektor mianowany przez Naczelnika Państwa na wniosek Prezydenta^c Ministrów. Dyrektor Urzędu zalicza się do kategorii III, a wicedyrektor do kategorii IV płac urzędników państwowych.

Art. 4. Sprawy przekazane przez ustawy i rozporządzenia dotychczasowe Ministrowi Sztuki i Kultury, przechodzą do zakresu działania Urzędu Sztuki i Kultury^c.

Art. 5. Urząd Sztuki i Kultury^c podlega Prezydentowi Ministrów.

Art. 6. Wykonanie Ustawy niniejszej poleca się Prezydentowi Ministrów.

Art. 7. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 9.

24

PROTOKÓŁ 20-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 1-go marca 1920 r.

Przewodniczy	pan Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Zagranicznych	p. Stanisław Patek
Minister Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Wyznań Rel[igijnych] i O[święcenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Rolnictwa i Dóbr Państw[owych]	p. dr Franciszek Bardel
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Aprowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Pracy i O[pieki] S[połecznej]	p. Edward Peplowski
Kierownik Min[isterstwa] Zdrowia Publicznego	p. dr Witold Chodźko
Prezes Głównego Urzędu Ziemiańskiego	p. Tomasz Wilkoński
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. Edward Lechowicz
Szef Sekcji w Min[isterstwie] b. Dzielnic Pruskiej	p. Bohdan Chełmicki
Protokółuje:	p. dr Bronisław Hełczyński

Początek posiedzenia o godz. 5-ej m. 30 po poł.

1. Protokół z 19-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 26-go lutego b.r. – wobec niewniesienia przeciw niemu żadnego sprzeciwu uznano za przyjęty.

2. ^bZałącznik] N° 1.^b W dyskusji nad projektem ustawy o ludowych szkołach rolniczych męskich i żeńskich, przedstawionym przez Min. Rolnictwa i D.P., p. Minister W.R. i O.P. zastrzegł sobie możliwość poruszenia zasadniczego

pytania, czy szkoły te mają podlegać kompetencji Min. Rolnictwa i D.P., czy też Min. W.R. i O.P., przy omawianiu projektu ustawy o zakresie działania władz naczelnych.

Następnie po dłuższej dyskusji przedstawiony projekt w zasadzie przyjęto, polecając ustalenie ostatecznego jego tekstu Min. Rolnictwa i D.P. w porozumieniu z Min. W.R. i O.P., Min. b. Dzielnicy Pruskiej oraz Prezydium Rady Ministrów.

3. Decyzję co do wniosku Min. Skarbu w sprawie utworzenia straży celnej odroczone do następnego posiedzenia, celem uprzedniego porozumienia się w tej sprawie Min. Skarbu z Min. Spraw Wewnętrznych, Wojskowych, Apropowizacji oraz b. Dzielnicy Pruskiej.

4. ^bZałącznik N° 2.^b Przyjęto przedstawione przez Min. Skarbu poprawki do opracowanego przez Sejmową Komisję Zdrowia Publicznego projektu ustawy o ograniczeniach w obrocie handlowym napojami alkoholowymi, przy czym w art. 6-ym punkt g)2) projektu, przedłożonego przez Min. Skarbu, skreślono. Poprawki te zostaną zakomunikowane w imieniu Rządu przewodniczącemu Komisji Zdrowia Publicznego i będą bronione na Komisji przez Min. Skarbu oraz Spraw Wewnętrznych.

5. ^bZałączniki N° 3 i 4.^b Przyjęto przedstawiony przez Min. Skarbu projekt ustawy w przedmiocie urządzenia loterii i założenia Polskiej Państwowej Loterii Klasowej z tą zmianą, że w art. 1-ym słowo „przywilejem” zastąpiono słowem „monopolem”.

6. ^bZałącznik N° 5.^b Przyjęto przedstawiony przez Min. Spraw Wewnętrznych projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie podziału Województwa Pomorskiego na okręgi wyborcze.

7. ^bZałącznik N° 6.^b Przyjęto przedstawiony przez Min. Skarbu projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia Urzędu Propagandy Pożyczek Państwowych ze zmianami, zaproponowanymi przez Sekcję Legislacyjną Prezydium Rady Ministrów.

8. Przyjęto przedstawiony przez Min. Spraw Wojskowych projekt ustawy w przedmiocie podwyższenia dotychczasowych zasiłków dla inwalidów wojskowych w redakcji, zaproponowanej przez Sekcję Legislacyjną Prezydium Rady Ministrów.

Koniec posiedzenia o godz. 8-ej m. 45 wieczorem.

^fL. Skulski^f

Załączniki

Wykaz:

1. [Projekt] ustawy o ludowych szkołach rolniczych męskich i żeńskich w Rzeczypospolitej Polskiej¹¹⁹.
- [1a.] Uzasadnienie [ustawy o ludowych szkołach rolniczych męskich i żeńskich w Rzeczypospolitej Polskiej].
2. Projektowane zmiany do [opracowanego przez Sejmową Komisję Zdrowia Publicznego] projektu ustawy o ograniczeniach w obrocie handlowym napojami alkoholowymi¹²⁰.
3. [Projekt] ustawy w przedmiocie urządzania loterii i założenia Polskiej Państwowej Loterii Klasowej¹²¹.
4. [Motywy projektu ustawy w przedmiocie urządzania loterii i założenia Polskiej Państwowej Loterii Klasowej].
5. [Projekt] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie podziału Województwa Pomorskiego na okręgi wyborcze.
6. [Projekt] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia Urzędu Propagandy Pożyczki Państwowej¹²².
7. [Projekt] ustawy w przedmiocie podwyższenia dotychczasowych zasiłków dla inwalidów wojskowych¹²³.

^cZałącznik do punktu 2. N° [1a]^c

Uzasadnienie [ustawy o ludowych szkołach rolniczych męskich i żeńskich w Rzeczypospolitej Polskiej]

Uzasadnienie

Uchwalenie niniejszej Ustawy jest niezbędne dla uregulowania stosunków, jakie obecnie panują w dziedzinie ludowego szkolnictwa rolniczego. Nie krępując

¹¹⁹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 9 lipca 1920 o ludowych szkołach rolniczych, Dz.U. 1920, nr 62, poz. 398. Tekst w niewielkim stopniu różni się od przyjętej ustawy. Zmiany dotyczą głównie redakcji. Zmniejszyła się także liczba artykułów z 42 do 20.

¹²⁰ Nie publikuje się. Ustawa z dn. 23 kwietnia 1920 o ograniczeniach w sprzedaży napojów alkoholowych, Dz.U. 1920, nr 37, poz. 210. Tekst zbliżony w treści, poza zwiększeniem w ustawie z 23 kwietnia przewidzianych kar pieniężnych i pozbawienia wolności za nieprzestrzeganie ustawy. Kolejne modyfikacje do ustawy z dnia 23 kwietnia w ustawie z 16 września 1920 r. (Dz.U. 1920, nr 98, poz. 650).

¹²¹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 26 marca 1920 r. w przedmiocie urządzania loterii i założenia Polskiej Państwowej Loterii Klasowej, Dz.U. 1920, nr 31, poz. 180. Ustawa ogłoszona z niewielkimi zmianami.

¹²² Nie publikuje się. M.P., nr 61 z 15 marca 1920 r.

¹²³ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 26 marca 1920 r. w przedmiocie nadzwyczajnego dodatku do tymczasowych zasiłków dla inwalidów wojskowych, Dz.U. 1920, nr 31, poz. 182. Ustawa z modyfikacjami w stosunku do projektu.

chęci społeczeństwa do zakładania i prowadzenia ludowych szkół rolniczych, Ustawa niniejsza przyczyni się do właściwego rozmieszczenia szkół w poszczególnych miejscowościach Państwa.

Co się tyczy artykułów, dotyczących publicznych ludowych szkół rolniczych, to uchwalenie tego działu jest koniecznością dla wprowadzenia w życie Uchwały sejmowej, z dn. 22/VII 1919 r., dotyczącej ludowego szkolnictwa rolniczego.

Minister:
F. Bardel^f

°Załącznik do punktu 5. N° 4°

[Motywy projektu ustawy w przedmiocie urządzania loterii i założenia Polskiej Państwowej Loterii Klasowej]

MOTYWA USTAWY.

Loteria klasowa jest instytucją znaną na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej. W ziemiach byłego zaboru rosyjskiego została już w r. 1808 (w Księstwie Warszawskim) założona państwowa loteria klasowa, po r. 1815 przeszła jener. Dyrekcja tej loterii pod władzę Komisji przychodów i skarbu, a po zwinięciu tejże r. 1869 pod zarząd Banku Polskiego.

Po zamknięciu tegoż Banku w r. 1885 objął zarząd tejże loterii, warszawski kantor Banku Państwa rosyjskiego, który wykonywał ją na rzecz Skarbu państwa rosyjskiego, aż do ewakuacji władz rosyjskich z kraju tj. do lipca 1915 r. W czasie wojny powstało tu kilka prywatnych loterii klasowych dobroczynnych, które się cieszyły wcale dobrem powodzeniem.

Czysty dochód jakie przedsiębiorstwa te z loterii otrzymywały można obliczać na przeszło 4 000 000 Mk rocznie. W zaborze austriackim prowadzone były dwie loterie austr. państwowe tj. loteria liczbowa i od r. 1913 klasowa. Obie miały wielkie powodzenie i dawały razem państwu austriackiemu dochodu czystego około 20 000 000 Kor rocznie.

W zaborze pruskim operowała loteria klasowa pruska.

Z powyższego wynika, że instytucja gry na loterii klasowej w całej Polsce jest dobrze znaną i cieszy się powodzeniem, daje zatrudnienie i środki utrzymania wielkiej ilości osób (kolektorów) i może dobrze zorganizowana przysporzyć wcale znaczny dochód Skarbowi Państwa.

Jakkolwiek podstawa instytucji gry loteryjnej, chęć publiczności otrzymania zysku przypadkowego, napotyka z rozmaitych stron na liczne zarzuty wykazujące ujemne jej wpływy, to jednak zważyć należy, że życie współczesne tysiące daje przykładów, gdzie rola przypadku w rzeczach związanych z osiągnięciem majątku osobistego

jest decydującą i że dalej chęć ta wszystkim ludziom mniej lub więcej właściwa nie da się wykorzenić, a w danym wypadku loteria klasowa jest najniewinniejszą formą kontraktu losowego, gdyż wyklucza jednostki ekonomicznie słabsze od udziału wskutek względnie dość wysokiej ceny losów. Z tego punktu widzenia wprowadzenie tej loterii, a raczej utrzymanie nadal tej, jak wyżej wspomniano już w Polsce od dawna wprowadzonej i znanej instytucji jest niewątpliwie uzasadnionem, tem bardziej że w razie przeciwnym nielegalny napływ losów zagranicznych byłby mimo surowych kar nie do uniknięcia.

Do art. 1, 2, 3, 4, 5.

Nie ulega wątpliwości, że obecny stan rzeczy, w którym kilka przedsiębiorstw prywatnych, choćby nawet instytucji humanitarnych, ze wszech miar poparcia godnych, urządza na swą rękę loterię, jest objawem najzupełniej niezdrowym i do utrzymania nadal wprost niemożliwym.

Już nowa konkurencja przedsiębiorstw prowadzi do zbytnej, często kłamliwej reklamy, spekulującej na niedoświadczeniu warstw mniej inteligentnych i do forsownego narzucania losów do zbytu często także za pomocą ułożenia planów gry w ten sposób, by publiczność uboższą niską ceną pierwszej klasy pociągnąć do gry i zmusić do jej kontynuowania [oznaczeniem?] wysokich wygranych w ostatniej klasie (mimo znacznie wyższych cen klas dalszych zwłaszcza ostatniej). Szkodliwym objawem tej konkurencji jest rozpowszechniona – zwłaszcza w b. zaborze rosyjskim sprzedaż czasem wygranej jednego losu na pewien przeciąg czasu tzw. „gra na dniówkę” wciągająca niską ceną wkładki w ten spotęgowany hazard klasy uboższe i dająca szerokie pole niesumiennej spekulacji sprzedających losy.

Zmonopolizowanie loterii przez państwo i prowadzenie jej we własnym zarządzie, zapobiega z jednej strony tym spekulacyjnym wybrykom instytucji prywatnych (zarząd państwowy nie czyniąc reklamy i ustanawiając jednakową cenę dla losów każdej klasy nie nakłaniania nikogo do gry) z drugiej zaś przysparza Skarbowi dochód dość znaczny i to przy należytej organizacji od ludzi lepiej się mających, którym wydatek na losy uszczerbku nie zrobi.

Konieczną również jest ewidencja i kontrola państwa co do urządzania loterii prywatnych przez organizacje i instytucje społeczne oraz osoby prywatne. Pożyczki premiowe nie należą do gier hazardowych nie podlegają więc przepisom loteryjnym, dla uniknięcia jednak wszelkich możliwych wątpliwości należy to wyraźnie zaznaczyć.

Do art. 6, 7.

W konsekwencji monopolu musi być też urządzenie i kierownictwo w przedmiocie loterii skoncentrowane a ułożenie planu gry loterii państwowej musi uwzględnić urzędnicy istniejące w kraju, z którymi publiczność już jest obznajomiona i także postanowienia planów gry loterii państw. ościennych.

Do art. 8.

Przepis ten wypływa z natury organizacji gry loteryjnej, który przyznaje wygrane każdemu okazicielowi losu a nie osobie z imienia i nazwiska oznaczonej, z tego powodu nie może być mowy o egzekucji wierzycieli osób nie oznaczonych i przepis ten kładzie tamą zbytecznym procesom.

Kwestią zasadniczą i dla powodzenia loterii niezmiernie ważną jest by okaziciel losu był zawsze uważany za tegoż właściciela i otrzymywał swą wygraną natychmiast bez żadnych dalszych formalności.

Wygrane zatem nie mogą być dotknięte wyrokiem sądowym lub administracyjnym. Zasada ta była ściśle przestrzegana przy wszystkich loteriach państwowych; w razie kradzieży losu lub w razie sporu o własność tegoż, może na skutek interwencji władz o nastąpić mającej wypłacie zostać powiadomiony organ bezpieczeństwa, który pociągnie do odpowiedzialności względnie spowoduje legitymowanie się osoby, której wygrana zostaje wypłacona.

Do art. 9.

Przepis tego artykułu jest konsekwencją zasady monopolu państwowego.

Do art. 10.

Rzeczą handlowo zupełnie racjonalną jest, że kolektorzy nie płacą należności za losy z góry, lecz regulują tę należność z dołu po ciągnięciu każdej klasy.

Dla zabezpieczenia Skarbu Państwa winni w tym celu złożyć kaucję w papierach wartościowych według oszacowania Zarządu Loterii. Papiery te stanowią zatem zastaw i podlegają przepisowi prawa cywilnego o zastawach majątku ruchomego obowiązującego w miejscowości, gdzie zastaw się składa, więc w Warszawie (art. 2073–2084 K.C.)

Szczególnie krępujące dla instytucji kredytowych i zarządów loterii jest zastrzeżenie art. 2078 K.C. zakazujące wierzycielowi sprzedawania przedmiotu zastawu, w razie nieuiszczenia długu lecz konieczności wyjednywania w tym celu wyroku sądowego, połączonego z kosztami i wielką stratą czasu. Artykuł ten idzie tak daleko, że uznaje za nieważne dobrowolne upoważnienie zastawnika do sprzedaży zastawu bez wyroku sądowego. Natomiast art. 2084 K.C. przewiduje możliwość wyjątków do tej reguły ogólnej dla przedsiębiorstw, które uzyskują od właściwej władzy specjalne upoważnienie na zasadzie swej ustawy.

Takie upoważnienie posiadał b. Bank Państwa Rosyjskiego, zawiadujący loterią i posiadają różne banki prywatne i lombardy, na zasadzie swoich ustaw zatwierdzonych przez władze. Trzeba zatem koniecznie dla sprawności działania Zarządu Państwowej loterii Klasowej nadać jej to prawo sprzedawania kaucji i zastawów kolektorskich na giełdzie bez wyjednywania wyroku sądowego.

Drugim nader krępującym warunkiem przy zastawach ruchomego majątku jest przepis art. 2074 K.C. wymagający zarejestrowania aktu zastawu, ażeby był

ważny względem osób trzecich, tj. innych wierzycieli zastawnika. Zarejestrowanie to, którego celem jest nadanie aktowi daty pewnej, uzyskuje się u nas przez poświadczenie podpisu zastawnika przez notariusza. Jest to procedur uciążliwy, ale konieczny w stosunkach prywatnych.

Gdy jednak wierzycielem biorącym zastaw jest Urząd Państwowy, którego nikt o zmowę z dłużnikiem posądzić nie może, zarejestrowanie zastawu w dzienniku tego urzędu jest dostateczną gwarancją dla osób trzecich daty zawarcia tego aktu i złożenia zastawu. Trzeba to jednak koniecznie wyrazić w samej ustawie, ażeby uniknąć ewentualnych procesów i nie narazić się na utratę przywilejów pierwszeństwa do wartości zastawu.

Do art. 11.

Loterie tzw. fantowe (gdzie jako wygrane są przedmioty galanteryjne, biżuterie i obrazy lub t.p. z w y ł ą c z e n i e m pieniędzy lub papierów wartościowych) mają właściwie bardzo mało cech gry hazardowej, gdyż wartość wygranych mało ma siły przyciągającej – są to raczej zabawy towarzyskie. Loterie te nie wytwarzają konkurencji loterii państwowej i mogą być bez obawy dozwolone zwłaszcza, gdy mają być urządzone na cele dobroczynne. Konieczną jest tylko pewna kontrola tychże.

Loterie pieniężne jednorazowe sprzeciwiają się już owej wspomnianej zasadzie wyłączności loterii państwowej i mogą również prowadzić do wyzysku publiczność, zwłaszcza w razie wytworzenia się konkurencji kilku towarzystw operujących. Urządzanie tych loterii mogłoby być dozwolone li tylko w wypadkach wyjątkowych bardzo poważnym instytucjom na cele dobroczynne i użyteczności publicznej pod ścisłą kontrolą władz.

Do art. 12, 13, 14.

O ile loterie urządza państwo, przepisy o opodatkowaniu gry są zbyteczne, gdyż cały dochód, jaki z tego źródła da się osiągnąć, można uchwycić w drodze odpowiedniego ukształtowania kontraktu gry (co też czyni się w projektowanym art. 7).

Opodatkowanie loterii prywatnych możliwe jest w trojaki sposób: przedmiotem podatku może być stawka, bądź wygrana, bądź jedna i druga. Systemu pierwszego trzyma się prawo niemieckie. System trzeci znajdujemy w prawie austriackim, gdzie uścić należy od stawek „taksę” 10%-ową i należność około 1/2%, a od wygranych należność w wysokości 25%. Ten system trzeci zastosowano też w projekcie niniejszym. Danina od stawek uzasadniona jest jako podatek zbytkowy, obciążający wydatki na cele zbędne; danina zaś od wygranych jako podatek, obciążający wzbogacenie się bez pracy.

Wzorem prawa austriackiego podatek od wygranych pobierany będzie przy loteriach fantowych tylko wówczas, jeżeli wygrywający, korzystając z prawa

wyboru przyznanego mu w umowie gry, nie bierze wygranego przedmiotu lecz żąda wypłacenia ustalonej naprzód wartości wygranej w g o t ó w c e. Przeciwno opodatkowaniu wygranych, które wypłaca się in natura, przemawiają trudności techniczne. Wynikają one najpierw z konieczności szacowania przedmiotów, przeznaczonych do gry, co byłoby połączone z pracą niepozostającą w odpowiednim stosunku do wyniku finansowego. Dalej trzeba zwrócić uwagę na to, że przedsiębiorstwa loterii niejednokrotnie przedmiotów owych nie otrzymują na własność, lecz rozporządzają tylko przyrzeczeniem kupców wydania tych przedmiotów wygrywającym, wobec czego byłoby krzywdzącym obciążanie przedsiębiorstwa podatkiem w razie niesprzedania losu, na który padła wygrana. Na koniec uzależnianie wypłaty wygranych in natura od uprzedniego złożenia wysokiego nieraz podatku, a zatem zniewalanie wygrywającego, nieposiadającego odpowiedniej sumy pieniężnej do starania się o nią, wpłynęłyby nader niekorzystnie na zbyt losów.

Do art. 15, 16, 17.

Postanowienia dotyczące tych artykułów są tylko konsekwencją zasady monopolu państwowego a ustawodawstwo w tym przedmiocie uwzględnić musi ustrój odnośnych władz w różnych dzielnicach państwa.

Do art. 18.

Przepis ten wynika z natury rzeczy i nie potrzebuje dalszego wyjaśnienia.

Do art. 19.

W konsekwencji monopolu musi być też ustawodawstwo w przedmiocie loterii ujednostajnione przy równoczesnym usunięciu ustaw dotychczasowych. Co do pozostawienia w mocy przepisów w przedmiocie opodatkowania umów lub zakładów z gry wynikających, jest to koniecznym dla usunięcia wszelkich wątpliwości tem więcej, że odnośne przepisy prawa niemieckiego dotyczą również totalizatora.

Do art. 20.

Na pewne uwzględnienie zasługują niewątpliwie dawni kolektorowie państwowi byłych trzech zaborów, którzy ze względów organizacyjnych lub osobistych nie mogą otrzymać kolekturę nowej loterii państwowej i utraciwszy dotychczasowe źródło zarobku znajdują się w nędzy. Tym również należy w miarę tego jak długo kolekturę prowadzili i w miarę ich położenia finansowego wypłacać (dopóki nie znajdą innego źródła zarobku) skromne zapomogi z funduszy loterii, by ich ochronić od ewentualnie im grożącego kija żebraczego.

Ministerstwo Skarbu przewiduje na ten cel początkowy wydatek w łącznej sumie około 200 000 Mk rocznie, który w miarę ubytku osób interesowanych zmniejszać się będzie.

[Projekt] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie podziału Województwa Pomorskiego na okręgi wyborcze

**ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW
w przedmiocie podziału Województwa Pomorskiego
na okręgi wyborcze.**

Na zasadzie art. 2 ustawy z dnia 1 sierpnia 1919 r. o uzupełniających wyborach do Sejmu Ustawodawczego z dalszych części b. zaboru pruskiego (Dz.Pr. Nr 65 p. 393) Województwo Pomorskie (Dz.P. Nr 64 p. 385, art. 9) zostaje podzielone na dwa okręgi wyborcze, a mianowicie:

I. Okręg wyborczy, obejmujący powiaty: Pucki, Wejherowski, część powiatu Gdańskiego Wyżyny, Kartuski, Kościerski, Tczewski, Kwidzyński, Staro-Gardzki, Chojnicki, Człuchowski i Złotowski, z ilością 9 mandatów, a siedzibą głównej komisji wyborczej w Kościerzynie.

II. Okręg wyborczy, obejmujący powiaty: Tucholski, Świecki, Chełmiński, Toruński miejski i wiejski, Wąbrzeski, Grudziądzki miejski i wiejski, Brodnicki, Lubawski i Niborski, z ilością 11 mandatów a siedzibą głównej komisji wyborczej w Grudziądzu.

Warszawa, dnia 1 marca 1920 r.

PREZYDENT MINISTRÓW

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 9.

PROTOKÓŁ
21-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 8-go marca 1920 r.

Przewodniczy	pan Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Zagranicznych	p. Stanisław Patek
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Wyznań Religijnych i Ośw[iecenia] Publ[icznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Apropowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Pracy i Opieki Społecznej	p. Edward Pełowski
Kierownik Min[isterstwa] Zdrowia Publicznego	p. dr Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Naczelnik Wydziału p.o. Szefa Sekcji	p. dr Władysław Studziński
Protokółuje:	p. Daniel Rodich

Początek posiedzenia o godz. 5-ej m. 30 po południu.

1. Protokół z 20-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 1 marca 1920 r. – wobec niewniesienia przeciw niemu żadnego sprzeciwu uznano za przyjęty.

2. Przedstawiony przez p. Ministra Sprawiedliwości we formie wniosku nagłego poza porządkiem dziennym projekt przyznania kancelaryjnym urzędnikom sądowym na terenie b. Kongresówki tymczasowego dodatku miesięcznego odroczone na wniosek p. Ministra Skarbu do następnego posiedzenia Rady Ministrów.

3. ^bZałącznik N° 1.^b Przyjęto wniosek Min. Przemysłu i Handlu w sprawie udzielenia dalszego kredytu na budowę rurociągów gazowo-naftowych w Małopolsce i upoważniono p. Ministra Przemysłu i Handlu do wniesienia

do Sejmu Ustawodawczego żądania o przyznanie na powyższy cel kredytu w wysokości 85 milionów marek.

4. ^bZałącznik] N° 2.^b Przyjęto przedstawiony przez Ministerstwo Skarbu projekt ustawy w przedmiocie zakazu dokonywania wypłat w walucie rublowej i w przedmiocie przerachowania zobowiązań rublowych z następującymi zmianami:

- a) w art. 4-ym w pierwszej linii po słowach „na walutę rublową” wstawiono słowa „(na ruble „carskie”)”,
- b) w art. 5-ym w drugiej linii skreślono słowa „na marki polskie”,
- c) art. 12 otrzymuje brzmienie następujące: „Sumy pieniężne w walucie rublowej, złożone jako depozyty, bądź też złożone w kasach państwowych lub komunalnych jako kaucje podlegają zwrotowi w walucie rublowej”,
- d) w art. 14-ym zastąpiono słowo „zawartemu” słowem „wyrażonemu”,
- e) w art. 15-ym kwotę „1 000 000” zastąpiono kwotą „500 000”.

5. P. Minister Przemysłu i Handlu referuje we formie wniosku nagłego sprawę ruchu strajkowego w Zagłębiu węglowym Dąbrowskiem, mającego jego zdaniem podłoże komunistyczne i obejmującego około 60% kopalni.

Po dłuższej dyskusji powzięła Rada Ministrów następującą uchwałę:

„Stwierdza się niebezpieczny stan ruchu strajkowego w Zagłębiu węglowym Dąbrowskiem i wzywa się p. Ministra Spraw Wewnętrznych do przedsięwzięcia środków dla zapewnienia bezpieczeństwa i porządku i zażądanie potrzebnych na ten cel kredytów”.

6. P. Minister Pracy i O.S. referuje sprawę strajku robotników budowlanych i stawia dwa wnioski: a) pierwszy, aby uznać kontrakt zawarty przed około miesiącem między przedsiębiorcami i robotnikami budowlanymi przy współdziałaniu Ministerstwa Pracy i O.S. za podstawę do dalszych pertraktacji a przekreślić pracę komisji, złożonej z delegatów 6 Ministerstw, która bez współdziałania Min. Pracy i O.S. przyjęła stawki tak niskie, że zupełnie nie nadają się do przyjęcia przez robotników oraz b) drugi wniosek, aby Min. Przemysłu i Handlu wywarło nacisk na przedsiębiorców metalowych, aby byli skłonniejsi do ustępstw wobec robotników, celem ukończenia strajku metalowców. Ponadto oświadczył p. Minister Pracy i O.S., iż w razie przyjęcia pierwszego wniosku przyznano by robotnikom wyższe stawki jedynie za czas od dnia 1 stycznia 1920 do dnia rozpoczęcia strajku i za dni rzeczywistej pracy, natomiast nie można by przyznać im wynagrodzenia za czas strajku.

W dyskusji pan Prezydent Ministrów podał do wiadomości Rady, iż dnia 5 marca b.r. po porozumieniu się z p. Ministrem Skarbu upoważnił p. Ministra Pracy i O.S. do złożenia oświadczenia, że Rząd w razie dokonanych podwyżek podda rewizji kontrakty, zawarte z przedsiębiorcami i uwzględnić będzie słuszne i należycie umotywowane przekroczenia cen kosztorysowych, wynikające ze

zwyczajki płacy za robociznę, które to oświadczenia Rada Ministrów przyjęła do wiadomości.

Na koniec uchwaliła Rada Ministrów upoważnić p. Ministra Pracy i O.S. do przeprowadzenia pertraktacji z robotnikami budowlanymi, biorąc za podstawę kontrakt, zawarty przed miesiącem pomiędzy pracodawcami a robotnikami budowlanymi przy współudziale Min. Pracy i O.S. w porozumieniu z Min. Robót Publicznych.

Sprawę pertraktacji, celem zażegnania strajku metalowego poruczono p. Ministrowi Przemysłu i Handlu.

7. ^bZałącznik] N° 3.^b Przyjęto wnioszek Min. Spraw Wojskowych i Min. Pracy i O.S. w przedmiocie ustanowienia Komisji Szacunkowej dla opiniowania cen jednostkowych za roboty budowlane z następującymi zmianami:

- a) ustęp 1 otrzymuje brzmienie następujące: „Przy Ministerstwie Skarbu ustanawia się Komisję Szacunkową dla opiniowania w każdym poszczególnym wypadku w sprawach określania podwyżki cen jednostkowych na zakontraktowane roboty budowlane”,
- b) w ustępie 2-im skreśla się w pierwszej i drugiej linii słowa: „Prezydium Rady Ministrów” i zastępuje je słowami: „Ministerstwa Skarbu”. Następnie w czwartej linii skreśla się słowa „Ministerstwa Skarbu”. Wreszcie w szóstej linii skreśla się słowa „Najwyższej Izby Kontroli” i zastępuje słowami „Ministerstwa Aprowizacji”.

8. ^bZałączniki] N° 4 i 5.^b Przyjęto wnioski o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do nominacji na stanowisko Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Poczty i Telegrafów p. Włodzimierza Feliksa Dobrowolskiego, na stanowisko Szefa Sekcji w Min. Skarbu p. Józefa Adamowicza, na stanowisko Szefa Sekcji w Ministerstwie Kolei Żelaznych p. inż. Kazimierza Zipsera przy równoczesnym uchwaleniu nowego etatu Szefa Sekcji w Min. Kolei Żelaznych oraz wnioszek w przedmiocie przyznania Edmundowi Różyńcy, referentowi w Min. Kolei Żelaznych dodatku za wysługę lat w wysokości 50 Mk miesięcznie od 15 listopada 1919 r.

9. Przyjęto do wiadomości zawiadomienie p. Ministra Skarbu o pertraktacjach, prowadzonych celem zaciągnięcia zagranicznej pożyczki państwowej w Ameryce.

10. ^bZałącznik] N° 6.^b Na wniosek pana Prezydenta Ministrów, stosując analogicznie uchwałę Sejmu Ustawodawczego z 20 stycznia 1920 r. w przedmiocie podwyższenia diet poselskich, powzięła Rada Ministrów następującą uchwałę:

„Pobory, fundusz reprezentacyjny, fundusz dyspozycyjny i zapomogowy Naczelnika Państwa podnosi się o 60% dotychczasowej wysokości, to jest do sumy łącznej 104 000 mk miesięcznie z tem, że suma ta będzie ulegać dalszemu wyższeniu automatycznie i jednocześnie o ten sam najniższy procent, jaki będzie ustalony, jako podwyżka drożyzniana dla niezonatych pracowników państwowych”.

11. ^bZałącznik] N° 7.^b Przyjęto przedłożony przez p. Ministra Skarbu projekt odezwy Rządu w sprawie pożyczki wewnętrznej.

12. Przyjęto do wiadomości nadesłane przez rektora Uniwersytetu Lwowskiego w imieniu Senatu akademickiego podziękowanie za uchwałę Rady Ministrów, powziętą na 19-em posiedzeniu w dniu 26 lutego 1920 r. w przedmiocie oddania na użytek Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie gmachów b. Sejmu i Wydziału Krajowego.

13. Przyjęto do wiadomości powołanie od życia Wydziału Organizacyjnego przy Prezydium Rady Ministrów, celem wykonania uchwały Rady Ministrów z 16 stycznia b.r. i rozwiązanie Komisji Kwalifikacyjnej powołanej uchwałami Rady Ministrów z dnia 15 kwietnia i 6 maja 1919 roku.

Koniec posiedzenia o godz. 9-ej m. 15 wieczorem.

Ł. Skulski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie udzielenia dalszego kredytu na budowę rurociągów gazowo-naftowych w Małopolsce.
2. Wniosek i [projekt] ustawy Ministra Skarbu w przedmiocie zakazu dokonywania wypłat w walucie rublowej i w przedmiocie przerachowania zobowiązań rublowych na marki polskie przedstawiony przez Ministerstwo Skarbu¹²⁴.
3. Wniosek Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Pracy i Opieki Społecznej w przedmiocie ustanowienia Komisji Szacunkowej dla opiniowania cen jednostkowych za roboty budowlane wraz z motywami wniosku¹²⁵.
- [3a.] Motywy wniosku [Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Pracy i Opieki Społecznej w przedmiocie ustanowienia Komisji Szacunkowej dla opiniowania cen jednostkowych za roboty budowlane].
4. Wniosek [Ministerstwa Kolei Żelaznych] w sprawie mianowania inż. Kazimierza Zipsera do IV kategorii płacy urzędników państwowych ad personam¹²⁶.

¹²⁴ Nie publikuje się. Wniosek dotyczy przedłożenia Sejmowi projektu ustawy przez Ministra Skarbu – Ustawa z dnia 29 kwietnia 1920 roku o zakazie dokonywania wypłat w walucie rublowej rosyjskiej i przerachowaniu zobowiązań rublowych na marki polskie, Dz.U. 1920, nr 38, poz. 216. Ustawa z niewielkimi modyfikacjami w stosunku do projektu. Zmniejszono liczbę artykułów z 17 do 11.

¹²⁵ Wniosek nieczytelny. Publikuje się tylko motywy wniosku.

¹²⁶ Nie publikuje się. We wniosku zyciorys i droga zawodowa inż. Kazimierza Zipsera. Minister Bartel (podpisany pod wnioskiem) prosi o uchwalenie przedstawienia Naczelnikowi Państwa wniosku „na zamianowanie inż. Kazimierza Zipsera Szefem Sekcji „extra statum” w Ministerstwie Kolei Żelaznych z uposażeniem według IV kategorii płacy urzędników państwowych”.

5. Wniosek [Ministerstwa Kolei Żelaznych] w sprawie przyznania referentowi Sekcji Eksploatacyjnej Ministerstwa Kolei Żelaznych Edmundowi Rużyczcze dodatku za wysługę lat¹²⁷.
6. [Wniosek Prezydenta Ministrów w przedmiocie podwyższenia diet poselskich]¹²⁸.
7. [Projekt odezwy Rządu w sprawie pożyczki wewnętrznej].

‘Załącznik do punktu 3. N° 1’

Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie udzielenia dalszego kredytu na budowę rurociągów gazowo-naftowych w Małopolsce

MINISTERSTWO
PRZEMYSŁU I HANDLU
Sekcja Górniczo-Hutnicza
Telefony Nr 312–45 do 312–49
N° 879/20 Sek. II
147/B.P./20

WARSZAWA, DN. 21 lutego 1920 r.
ELEKTORALNA 2

Wniosek

Ministerstwo Przemysłu i Handlu na Radę Ministrów w sprawie udzielenia dalszego kredytu na budowę rurociągów gazowo-naftowych w Małopolsce w myśl Ustawy Sejmowej z dnia 2 maja 1919 roku, Uchwały Sejmowej z dnia 10 lipca 1919 roku i Uchwały Sejmowej z dnia 30 stycznia 1920 roku.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu prosi o przyznanie dalszego kredytu w wysokości 85 (osiemdziesięciu pięciu) milionów marek na wybudowanie sieci rurociągów gazowo-naftowych w okolicy Gorlice–Sanok.

Minister
Przemysłu i Handlu.
^fA. Olszewski^f
Szef Sekcji II.
St. Świętochowski

¹²⁷ Nie publikuje się. W protokole nazwisko referenta w Ministerstwie Kolei Żelaznych napisano przez ó – Róźyczka (Róźyczce), w załączniku natomiast występuje jako Rużyczka. We wniosku krótki życiorys zawodowy Edmunda Rużyczki.

¹²⁸ Nie publikuje się. Treść załącznika identyczna jak w protokole.

Motywy wniosku [Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Pracy i Opieki Społecznej w przedmiocie ustanowienia Komisji Szacunkowej dla opiniowania cen jednostkowych za roboty budowlane]

Motywy wniosku.

Przedsiębiorcy budowlani zwrócili się do Rządu z oświadczeniem, że wobec podwyższonych cen na materiały budowlane i robocizną, nie będą mogli prowadzić nadal przyjętych robót w zakładach państwowych. Przedsiębiorców tych jest znaczna liczba (w Okręgu Generalnym Warszawskim Ministerstwa Spraw Wojskowych kiludziesięciu). Roboty prowadzone są na zasadzie umów zawartych przed kilkoma miesiącami pomiędzy władzami rządowymi a poszczególnymi przedsiębiorstwami na własne ich ryzyko. Zwyżka robotnicza rosnąca przeciętnie około 65%, była ustalona dwukrotnie na skutek żądań robotników, wystawionych do przedsiębiorstw w maju i wrześniu r.ub w umowach zatwierdzonych przez Inspektora Pracy. Zwyżka cen na materiały budowlane trwa bez przerwy i wynosi od maja do chwili obecnej 60%. Na skutek prośby zgłoszonej przez przedsiębiorstwa Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej zwołano naradę międzyministerialną, która odbyła się dnia 23 października w Sekcji Ochrony Pracy. Komisja międzyministerialna uznała zgłoszenia przedsiębiorców w zasadzie za słuszne, wysokość podwyżki nie może w zasadzie być, zdaniem Komisji, ustalona ryczałtowo, zależy ona w każdym wypadku od wielu koniunktur, jako termin zawarcia kontraktu lub rozpoczęcia roboty, treść kontraktu, rodzaj roboty itp. Komisja międzyministerialna przy omawianiu trudności ustalenia procentowego udziału Rządu w częściowym pokryciu podwyższenia kosztu robót brała pod uwagę z jednej strony obowiązek przedsiębiorcy przewidywania takich zwyżek, z drugiej strony jednak nie mogła im odmówić charakteru siły wyższej wobec ich nagłości i paskarskiej atmosfery, która w znacznej części wywołuje takie nieobliczalne następstwa. Wobec tego Komisja uznała za konieczne oddzielne rozpatrywanie każdej umowy i określenie wysokości podwyżki w każdym poszczególnym wypadku przez specjalną Komisję z udziałem przedstawicieli Ministerstw zainteresowanych.

Przedstawiciele Ministerstwa Spraw Wojskowych kategorycznie oświadczyli, że roboty prowadzone w tym Ministerstwie ze względu na swój charakter konieczności obsłużenia armii nie mogą ulec najmniejszej przerwie do tego stopnia, że nie zważając na takie lub inne wyniki narad zmuszeni będą sprawę z przedsiębiorcami załatwić samodzielnie. Przedsiębiorcy prowadzący roboty budowlane w Ministerstwie Spraw Wojskowych oświadczały ze swej strony, że w razie nieuwzględnienia w najbliższym czasie przynajmniej części ich zgłoszenia

zmuszeni będą przerwać robotę z powodu braku funduszy na prowadzenie jej w normalnych warunkach.

Biorąc pod uwagę, że w razie zawieszenia robót przez przedsiębiorców budowlanych zarówno w Ministerstwie Spraw Wojskowych jak i w innych Ministerstwach zostaną pozbawione pracy dalsze rzesze robotników (około 40 tysięcy tylko w Ministerstwie Spraw Wojskowych), co ze stanowiska państwowego jest ze wszech miar niepożądane, gdyż Rząd w ostatnich czasach robi wszystkie wysiłki, w celu zatrudnienia mas pracujących. ^{i...i} przedsiębiorcy, pracujący dla Ministerstwa Spraw Wojskowych nie otrzymali dotąd podwyżek, przyznanych przedsiębiorcom kontynuującym roboty dla innych Ministerstw. Komisja uznała obok konieczności powołania wyżej omawianej Komisji za pożądane upoważnienie przez Radę Ministrów Ministerstwa Spraw Wojskowych do załatwienia sprawy przedsiębiorców w czasie jak najkrótszym, zanim projektowana Komisja rozpocznie swą działalność.

°Załącznik do punktu 11. N° 7°

[Projekt odezwy Rządu w sprawie pożyczki wewnętrznej]

ODEZWA RZĄDU

Polska wkracza z okresu walki o byt polityczny w okres wewnętrznej odbudowy swojego życia. Czekają nas ogromne zadania: podniesienie gospodarstwa rolnego i przemysłowego, walka z drożyzną i walka z emidiami, budowa floty handlowej, dróg wodnych i komunikacji lądowej, budowa szkół i innych kulturalnych urządzeń. Nie pokryjemy tych wszystkich potrzeb zwyczajnym dochodem z podatków, ani nie uzyskamy pomocy obcej, zanim sobie sami pomagać nie zaczniemy. Zasoby pieniężne całej naszej ziemi, od ^hsinych^h wód Bałtyku po ^hśnieżne^h Tatry, od śląskich złóż węglowych po litewskie bory, muszą popłynąć szerokim strumieniem ku zadaniom, bez spełnienia których nie ^hzasłużymy na miano^h staniemy się nowoczesnym państwem.

Pożyczka wewnętrzna, do której podpisywania wzywa Rząd wszystkich mieszkańców Polski, nie jest dla °nikogo° ciężarem. Jest sposobnością korzystnego umieszczenia pieniędzy, jest hamulcem, który powstrzyma spadek waluty, tak dla wszystkich dotkliwy. Kto w niej umieści swoje zasoby, da dowód, że rozumie łączność interesu własnego z interesem powszechnym.

Państwo wywiąże się wtedy z swych rozległych obowiązków, gdy wszyscy bez wyjątku w tej pożyczce wezmą udział, bez względu na to, do jakiej klasy należą, z jakiej dzielnicy pochodzą, jaką wiarę wyznają. Pomyślny wynik pożyczki jest zawisły nie tylko od bogatych, ^hlecz i od ubogich, gdyż ich^h °albowiem i° skromne oszczędności mogą ^hdać^h °się złożyć na° miliardy.

Wszystkie narody składały ogromne sumy na pożyczki wojenne. Wiele pieniędzy wydobyli najeźdźcy z polskiej ziemi na cele, nam wrogie. Dzisiaj społeczeństwo nie może odmówić państwu polskiemu tego, co potrzeba na jego odbudowę, na jego odrodzenie. Niechaj wyniki tej pożyczki będą wyznaniem wiary we własne siły wobec całego świata, który patrzy na początki naszego nowego życia państwowego; niechaj będą dowodem, że nie zmarnujemy wolności, po tylu latach i tak wielkim trudem zdobytej.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 9.

PROTOKÓŁ
tajnego posiedzenia Rady Ministrów, które się odbyło po
posiedzeniu jawnym N. 21 – dnia 8 marca 1920 w sprawie
propozycji ze strony Rządu rosyjskiego przystąpienia do rokowań
pokojowych¹²⁹

Pan Minister Spraw Zagranicznych Patek odczytuje notę do państw Ententy¹³⁰, w której podane są w ogólnej formie zasady, na których Rząd gotów jest przystąpić do pertraktacji pokojowych z Rządem Sowietów.

Pan Prezydent Ministrów Skulski przedkłada zasadniczy plan warunków pokojowych i sposób ich przeprowadzenia a w szczególności:

„Polska żądać będzie od Rosji ^adezanaksji¹³¹ i zrzeczenia się wszelkich praw do ziem leżących w granicach posiadania Polski w roku 1772.

Utworzona zostanie nowa linia odpowiadająca wymaganiom strategicznym, ekonomicznym i administracyjnym na leżącą pomiędzy obecną linią strategiczną i granicą z r. 1772. Będzie to minimalna granica wymagań Polski. Linia ta byłaby głównie określana od granicy Łotewskiej do przyszłej północnej granicy Ukrainy.

W razie osiągnięcia przy pertraktacjach z Rosją granicy z roku 1772, Polska sama obmyśli sposób porozumienia się z ludnością co do swobodnego wypowiedzenia o przynależności państwowej.

W razie osiągnięcia ustąpienia wojsk sowieckich nie do granicy roku 1772 lecz do wspomnianej tzw. linii bezpieczeństwa, Polska zażąda od Rosji dania możliwości ludności zamieszkującej terytorium pomiędzy linią bezpieczeństwa a granicą z roku 1772 swobodnego wypowiedzenia się o swej przynależności państwowej. Polska zaś obmyśli sama sposób porozumienia się z ludnością po swojej stronie, jednak bez jakiegokolwiek ingerencji Rosji.

Delegacja polska wysłana do pertraktacji pokojowych wysnuwając postulat granicy z roku 1772, nie zerwie pertraktacji przed wysunięciem tzw. linii bezpieczeństwa, jako warunku swych wymagań minimalnych.

¹²⁹ Rękopis.

¹³⁰ 13 marca 1920 r. Stanisław Patek wręczył posłom Francji, Wielkiej Brytanii, Stanów Zjednoczonych i Włoch notę rządu polskiego przedstawiającą ogólne zasady ewentualnych rozmów pokojowych z bolszewikami.

¹³¹ Dezaneksja (nł.) – zwrócenie kraju uprzednio anektowanego temu państwu, od którego był oderwany.

Na północy nastąpi ściślejsze porozumienie z Łotwą przy czym Łotwa otrzyma od Polski Łatgalię. Dynaburg należałby do Łotwy, wschodnia część powiatu Iłukszańskiego należałaby do Polski. Co do określenia granicy między Polską a Łotwą toczą się pertraktacje.

Na południu poparty zostanie postulat tzw. ukraiński, tj. postulat stworzenia samodzielnego państwa ukraińskiego.

Polska określi jedynie zachodnią i północną granicę Ukrainy, mniej więcej odpowiadającą linii Zbrucza i Styru z tą ewentualnością, że granica polska może być na razie przesunięta na wschód i poza Styr ewentualnie do linii Horynia, biegnąc dalej od północy po dawnej granicy guberni wołyńskiej aż do Dniepru, pozostawiając jednak przy Polsce ujście Prypeci.

Przewidywane jest ustąpienie w przyszłości Ukrainie pewnych terytoriów z powiatów Równo, Dubno i Krzemieniec w zamian za Kamieniec Podolski.

Polska nie przesądza wschodnich granic Ukrainy, pozostawiając jej samej uzyskanie tych granic od Rosji. Polska nie będzie się mieszała do spraw ukraińskich na terytoriach poza granicami r. 1772. Polska nie będzie toczyła wojny dla uzyskania jakiegokolwiek terytorium ukraińskiego i zobowiąże się jedynie do odstąpienia Ukrainie tych terytoriów, leżących w granicach r. 1772, które by uzyskała od Rosji, czy to w drodze dyplomatycznej w myśl postulatu przyjętego przez Rosję ^adezanaksji^a dawnego terytorium Rzeczypospolitej czy też w wyniku swoich walk przeciwko bolszewikom.

Umowa między Rządem Polskim a Rządem Ukraińskim zostanie zawarta w najbliższej przyszłości, możliwie w okresie rozpoczęcia pertraktacji z Rządem Sowiec. Umowa ta określi granice na poprzednio wymienionych zasadach oraz zabezpieczy Polsce korzyści ekonomiczne.

W myśl porozumienia Prezydenta Ministrów z P. Naczelnikiem Państwa w stosunku do sprawy Białoruskiej i Litewskiej ustalono:

- a) Koncepcja utworzenia Państwa białoruskiego sfederalizowanego z Polską ma być zaniechana, należy natomiast dać Białorusinom koncesje w dziedzinie samorządu i kultury na terytorium okręgu Mińskiego i dalszych na wschód od tegoż uzyskanych terytoriach. Grodzieńszczyzna i Wileńszczyzna włączone będą do Polski bez żadnych koncesji dla Białorusinów (nieznaczny wyjątek stanowić mogą jedynie niektóre powiaty tych ziem).
- b) Z Litwą nastąpi rozgraniczenie terytoriów, a to po zawarciu pokoju z Rosją z tem, że Wilno pozostałoby przy Polsce jako *conditio sine qua non*. Ta zasada została przyjęta ze względu na dążenie Litwy do samodzielności państwowej i nieprzychylnego jej stanowiska wobec Polski, co czyni nierealnym porozumienie na zasadach dawnego historycznego ustroju Rzeczypospolitej.

Sprawę porozumienia z Litwą na razie uważać należy za nieaktualną.

Delegacja pokojowa układać się będzie z 4 przedstawicieli Rządu wraz z 4 zaproszonych przez Rząd posłów sejmowych.

Miejszem pertraktacji powinna być miejscowość położona blisko linii bojowej. Rząd ze względu na konieczność utrzymania dla obydwóch stron komunikacji kolejowej i telegraficznej jest przeciwny wyjazdowi delegacji do Rosji, jak również wyznaczaniu miejsca rokowań wewnątrz państwa polskiego.

W stosunku do Ententy należy podczas rokowań z Rosją zachowywać możliwie najlepsze stosunki i kontakt, wybrać jednak należy taktykę polegającą na komunikowaniu postulatów polskich, nie zaś na poddawaniu postulatów akceptacji.

Przed rozpoczęciem rokowań z Rosją należy dążyć do ścisłego porozumienia z Finlandią, Łotwą i Rumunią. Przy tem przyjęłoby się zasadę wzajemnego popierania swych postulatów bez wiązania się jednak ze strony Polski, uniemożliwiającego zawarcia oddzielnego pokoju.

Podane tezy są podstawami działania. Bliższe ich sprecyzowanie jak również określenie innych warunków Polski z dziedziny ekonomicznej i wojskowej nastąpi w najbliższym czasie przez Min. Spraw Zagr. przy użyciu specjalnej komisji, w skład której wejdą zainteresowane Ministerstwa.

Rada Ministrów przeprowadziła nad powyższemi tezami wyczerpującą dyskusję i przyjęła je w całości.

Ł. Skulski^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 9.

PROTOKÓŁ
22-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 10 marca 1920 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Zagranicznych	p. Stanisław Patek
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister W[yznań] R[igijnych] i O[święcenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Rolnictwa i D[óbr] P[aństwowych]	p. dr Franciszek Bardel
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczt i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Aprowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Pracy i O[pieki] S[połecznej]	p. Edward Peplowski
Kierownik Min[isterstwa] Zdrowia Publicznego	p. dr Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzielnicy Prus[kiej]	p. Adam Poszwiński
Dyrektor Głównego Urzędu Statystycznego	p. dr Józef Buzek
Szef Sekcji w Prezydium Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Protokółuje:	p. dr Bronisław Hełczyński

Początek posiedzenia o godz. 8 m. 15 wieczorem.

1. Przeciwno protokołowi 21-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 8-go marca b.r. żaden z pp. Ministrów nie podniósł sprzeciwu, wobec czego uznano go za przyjęty.

2. Upoważniono p. Ministra Skarbu na jego wniosek nagły do wniesienia do Sejmu noweli do ustawy z dnia 27 stycznia 1920 r. w sprawie przyznania

nadzwyczajnego dodatku drożyznianego urzędnikom i funkcjonariuszom państwowym, zmierzającej w tym kierunku, by wdowcom lub wdowom z jednym dzieckiem przyznać dodatek drożyzniany w wysokości nie 65% względnie 60% poprzednich poborów, lecz 75% względnie 70% tychże poborów, a więc w tej samej wysokości, w jakiej pobierają go żonaci lub zamężni bezdzietni.

3. ^bZałącznik N° 1.^b Przyjęto projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wprowadzenia polskich marek statystycznych z następującą zmianą: w art. 7-ym słowo „marca” zastępuje się słowem „kwietnia”.

4. ^bZałączniki N° 2 i 3.^b Przyjęto wnioski Min. Sprawiedliwości w sprawie przyznania urzędnikom kancelaryjnym sądowym tymczasowego dodatku miesięcznego i zaaprobowano przedłożony przez nie projekt reskryptu do prezesów Sądu Najwyższego oraz Sądów Apelacyjnych i Okręgowych okręgów apelacyjnych Warszawskiego i Lubelskiego z następującymi zmianami:

- a) w ustępie wstępnym skreśla się słowa „do pobieranych płac”;
- b) na końcu dodaje się słowa: „i nie daje podstawy do odpowiedniego podwyższenia sejmowych dodatków drożyznianych, przyznanych ustawą z dnia 27 stycznia 1920 r.”

5. ^bZałącznik N° 4.^b Przyjęto wnioski Min. Skarbu w sprawie organizacji straży celnej z następującymi zmianami:

- a) w punkcie II, 1 słowo „tych” zastępuje się słowami „wskazanych przez Ministra Skarbu”,
- b) w punkcie II, 2 po słowach „Ministerstwa Spraw Wewnętrznych: wstawia się słowa „względnie Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej”,
- c) w punkcie II, 3 słowa „i Apropowizacji” zastępuje się słowami „Apropowizacji, Przemysłu i Handlu oraz b. Dzielnicy Pruskiej”.

6. ^bZałącznik N° 5.^b Przyjęto przedstawiony przez Min. Skarbu projekt ustawy w przedmiocie nabywania przez Min. Skarbu sum w walucie zagranicznej, uzyskanych ze sprzedaży nieruchomości obcokrajowcom z następującymi zmianami:

- a) polecono ograniczyć czas trwania mocy obowiązującej tej ustawy na okres roczny od dnia jej ogłoszenia,
- b) polecono wprowadzić przepis, nadający Min. Skarbu prawo pierwokupu nieruchomości, zaofiarowanych obcokrajowcom, po zaofiarowanej im cenie w markach polskich,
- c) polecono wprowadzić przepis unieważniający wszelkie umowy, sprzeczne z tą ustawą,
- d) w art. 2-im słowa, następujące po słowie „kursu” zastępuje się słowami „ustalanego periodycznie przez Ministra Skarbu”,
- e) w art. 4-ym po słowach „Ministra b. Dzielnicy Pruskiej” wstawia się słowa „w porozumieniu z Ministrem Skarbu”.

Przeredagowanie projektu w myśl powyższych dyrektyw polecono Ministerstwu Skarbu w porozumieniu z Prezydium Rady Ministrów.

7. ^bZałącznik] N° 6.^b Przyjęto przedstawiony przez Min. Skarbu projekt ustawy o tymczasowych warunkach wywozu za granicę z następującymi zmianami:

- a) w art. 3-im, 5-ym i 14-ym słowa „w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu” zastępuje się słowami „w porozumieniu z zainteresowanymi Ministrami w zakresie przedmiotów, eksportowanych przez podległe im Ministerstwa i Urzędy”,
- b) w art. 6-ym dodaje się słowa „a ewentualnie i z innymi Ministrami w zakresie przedmiotów, eksportowanych przez podległe im Ministerstwa i Urzędy.”

8. ^bZałącznik] N° 7.^b Przyjęto wnioszek Min. Przemysłu i Handlu w sprawie otrzymania surowców z zagranicy na warunkach kompensaty gotowymi towarami, polecając tę uchwałę przeredagować w formie dwóch odrębnych rozporządzeń, z których pierwsze, dotyczące zwolnienia od sekwestru i świadczeń wojennych odnośnych surowców i wyrobów wydadzą Minister Spraw Wojskowych i Minister Spraw Wewnętrznych na podstawie ustawy o świadczeniach wojennych, a drugie w sprawie wywozu odnośnych wyrobów za granicę wyda Minister Przemysłu i Handlu na podstawie dekretu o wywozie towarów za granicę, przywozie ich z zagranicy i przewozie tranzytowym w porozumieniu z Ministrem Skarbu. Ustalenie ostateczne tekstu obu rozporządzeń polecono wymienionym Ministerstwom w porozumieniu z Prezydium Rady Ministrów.

9. ^bZałącznik] N° 8.^b Przyjęto przedstawiony przez Min. Skarbu projekt ustawy w przedmiocie opłat stemplowych od umów ubezpieczenia.

10. Przyjęto do wiadomości oświadczenie p. Ministra Rolnictwa i D.P., iż dotąd otrzymał tylko bardzo nieznaczne kwoty na poczet kredytu 1 miliarda marek, przyznanego na zagospodarowanie odłogów, i oświadczenie p. Ministra Skarbu, iż udzieli w tej mierze wyjaśnień po szczegółowym zbadaniu przyczyn zwłoki.

Koniec posiedzenia o godz. 12 m. 10 w nocy.

^fL. Skulski^f

Załączniki

Wykaz:

1. [Projekt] rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wprowadzenia polskich marek statystycznych¹³².
2. Reskrypt do Pp. Prezesów: Sądu Najwyższego oraz Sądów Apelacyjnych i Okręgowych okręgów apelacyjnych Warszawskiego i Lubelskiego.

¹³² Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 marca 1920 r. w przedmiocie wprowadzenia polskich marek statystycznych, Dz.U. 1920, nr 25, poz. 155.

3. Projekt przyznania kancelaryjnym urzędnikom sądowym na terenie b. Kongresówki tymczasowego dodatku miesięcznego.
 4. Wniosek Ministerstwa Skarbu [w sprawie organizacji straży celnej].
 5. Wniosek Ministra Skarbu w sprawie przedłożenia Sejmowi Ustawy Tymczasowej w przedmiocie nabywania przez Ministerstwo Skarbu sum w walucie zagranicznej, uzyskanych ze sprzedaży nieruchomości obcokrajowcom.
 6. Wniosek Ministra Skarbu w sprawie przedłożenia Sejmowi projektu ustawy o tymczasowych warunkach wywozu towarów za granicę.
 7. Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie otrzymania surowców z zagranicy na warunkach kompensaty gotowymi towarami.
 8. Projekt ustawy o opłatach stemplowych od ubezpieczeń¹³³.
- [8a.] Uzasadnienie projektu ustawy o opłatach stemplowych od ubezpieczeń.

°Załącznik do punktu 4. N° 2°

Reskrypt do Pp. Prezesów: Sądu Najwyższego oraz Sądów Apelacyjnych i Okręgowych okręgów apelacyjnych Warszawskiego i Lubelskiego

R E S K R Y P T

do Pp. Prezesów: Sądu Najwyższego oraz Sądów Apelacyjnych i Okręgowych okręgów apelacyjnych Warszawskiego i Lubelskiego.

Na zasadzie uchwały Rady Ministrów przyznają z dniem 1 stycznia 1920 r. urzędnikom Kancelarii Sądu Najwyższego oraz kancelarii sądowych i prokuratorских w okręgach apelacyjnych Warszawskim i Lubelskim, którzy pełnią obecnie służbę, tymczasowy dodatek miesięczny^h do pobieranych płac^h według następującej skali:

I	Naczelnik Kancelarii Sądu Najwyższego	100 mk
II	Starszy Sekretarz Sądu Najwyższego, Sekretarz Naczelnny Sądu Najwyższego	300 mk
III	Sekretarz Sądu Najwyższego, Sądów Apelacyjnych i Okręgowych, Starsi Skarbnicy, Starsi Rachmistrze	400 mk
IV	Pomocnicy Sekretarzy Sądu Najwyższego, Sądów Apelacyjnych i Okręgowych, Sekretarze Sądów Pokoju okręgów miejskich, Skarbnicy i Rachmistrze	400 mk
V	Sekretarze Sądów Pokoju okręgów wiejskich	350 mk

¹³³ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 16 lipca 1920 r. o opłatach stemplowych od ubezpieczeń. W ustawie modyfikacje w stosunku do projektu, Dz.U. 1920, nr 75, poz. 509.

VI Starsi Kanceliści	200 mk
VII Kanceliści z wyłączeniem kancelistów Sądów Pokoju okręgów wiejskich	100 mk

Zarządzenie niniejsze, jako tymczasowe, ma moc obowiązującą do czasu uregulowania poborów urzędników państwowych w drodze ustawodawczej

i...
i...
i...

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

„Załącznik do punktu 4. N° 3°

Projekt przyznania kancelaryjnym urzędnikom sądowym na terenie b. Kongresówki tymczasowego dodatku miesięcznego

PROJEKT PRYZNANIA KANCELARYJNYM URZĘDNIKOM SĄDOWYM NA TERENIE B. KONGRESÓWKI TYMCZASOWEGO DODATKU MIESIĘCZNEGO.

Uzasadnienie.

Sejm Ustawodawczy na 114 posiedzeniu w dniu 27 stycznia r.b., na wniosek posła Fichny, uchwalił „Wezwać Rząd do przedłożenia Sejmowi jak najrychlej projektu zrównania stanowisk urzędników sądowych ze stanowiskiem urzędników innych Ministerstw, to znaczy projektu przesunięcia pracowników sądowych do wyższych kategorii płac”. Bezpośrednim powodem dla powzięcia powyższej uchwały przez Sejm była istniejąca dotychczas nierówność uposażenia kancelaryjnych urzędników sądowych w stosunku do urzędników innych dykasterii, zajmujących analogiczne stanowiska, co jaskrawo uwydatniło zestawienie budżetów poszczególnych Ministerstw według preliminarza budżetowego na okres od 1 stycznia do 31 czerwca 1919 roku, przedstawionego Sejmowi przez pana Ministra Skarbu.

Z dokonanych wycień wynika, że:

1) Ministerstwo Sprawiedliwości zatrudnia stosunkowo największą liczbę urzędników XI kategorii, wówczas gdy w innych dykasteriach, zwłaszcza powstałych później, brak zupełnie pracowników XI i X kategorii (Ministerstwo Zdrowia Publicznego, Apropowizacji, Izba Kontroli Państwa, Prokuratoria Generalna) lub pracowników XI kategorii (Ministerstwo Kultury i Sztuki) albo też liczba urzędników XI kategorii w stosunku do innych kategorii jest nieznaczna, jak np. w Ministerstwie Skarbu (1%), w Ministerstwie Rolnictwa, Przemysłu i Handlu, Robót Publicznych (6%) podówczas gdy w Ministerstwie Sprawiedliwości liczba urzędników XI kategorii stanowi 5 część ogółu pracowników.

2) Pracownicy, zaliczani w Ministerstwie Sprawiedliwości do XI kategorii w innych Ministerstwach bywają zaliczani do X, a nawet do IX kategorii, aczkolwiek spełniają czynności identyczne z czynnościami lepiej uposażonych pracowników innych dykasterii. Ten nieprawidłowy stan rzeczy daje się wytłumaczyć szeregiem względów, z których najważniejsze są następujące:

Ministerstwo Sprawiedliwości powstało przed innemi w dobie okupacji niemieckiej¹³⁴ i otrzymało od władz okupacyjnych nader szczupłe środki dla uposażenia swych pracowników. Natomiast pozostałe Ministerstwa utworzone po wyjściu okupantów, powołując do swego resortu pracowników, starały się złagodzić ciężkie warunki ekonomiczne przez udzielanie swym urzędnikom płac w wyższych stopni.

Brak dostatecznej ilości wykwalifikowanych urzędników wywołał niezdrową konkurencję pomiędzy poszczególnymi Ministerstwami, które ubiegając się o pozyskanie dobrego pracownika przelicytowują się wzajemnie w zaofiarowaniu wyższej płacy.

Dążenie do zrównania urzędników wszystkich dykasterii za pomocą wprowadzenia jednostajnej nomenklatury dla pozornie identycznych czynności wywołało ten skutek, że jedną i tę samą nazwę przystosowano do odmiennych faktycznie rodzajów pracy.

Jako typowy przykład podobnego nieuwzględnienia różnic związanych z rodzajem pracy, mogą posłużyć czynności objęte ogólną nazwą sekretarza.

Sekretarze w Centralnych ^aZarządów^a są zaliczeni do IX kategorii i mają możliwość awansowania na wyższe stanowiska pomocników referentów (kateg. VIII), a nawet referentów względnie Naczelników Kancelarii (kat. VII).

Sekretarze sądowi, zakres czynności których odpowiada bezwzględnie czynnościom Naczelników Kancelarii zostali zidentyfikowani ze sekretarzami Zarządów Centralnych, aczkolwiek poza nazwą, nie mają z nimi nic wspólnego. Zaliczono ich do IX kategorii, zamykając im drogę do jakiegokolwiek awansu, gdyż organizacja sądów nie przewiduje stanowisk pomocników referentów, referentów, zastępców Naczelników Kancelarii i Naczelników Kancelarii. To samo można powiedzieć o pomocnikach sekretarzy (kat. X) spełniających czynności, odpowiadające czynnościom zastępców Naczelników Kancelarii (kat. VIII).

Jednocześnie należy zaznaczyć, że dla objęcia stanowiska w kancelarii sądowej jest wymagane, poza długoletnią nieraz praktyką, złożenie specjalnych egzaminów wprowadzonych bądź ustawowo, bądź w drodze rozporządzenia ministerialnego.

Równie opłakane są warunki materialne pozostałych pracowników kancelarii sądowych.

¹³⁴ Chodzi o Ministerstwo Sprawiedliwości w gabinecie Jana Kucharzewskiego, powołane przez Radę Regencyjną.

Wskutek braku dostatecznej ilości etatów wyższych kategorii nie mogą oni uzyskiwać odpowiadającego gatunkowi ich pracy uposażenia, aczkolwiek czynności ich sprowadzają się częstokroć do całkowitego zastępowania sekretarzy (kanceliści w sądach pokoju) lub wykonywania poszczególnych funkcji sekretarskich (starsi kanceliści sądów okręgowych) w tych wypadkach gdy sekretarze wskutek nadmiaru pracy nie mają możliwości wypełnienia wszystkich, związanych z ich urzędem, czynności.

Mając na względzie powyższe przedkładam RADZIE MINISTRÓW projekt przyznania od dnia pierwszego stycznia r.b. tymczasowego dodatku najbardziej pokrzywdzonym kancelaryjnym urzędnikom sądowym, urzędującym na terenie byłej Kongresówki, a mianowicie: sekretarzom wszystkich kategorii i ich pomocnikom w sądach najwyższym, apelacyjnych, okręgowych oraz sądach pokoju, starszym rachmistrzom i skarbnikom, rachmistrzom, skarbnikom, starszym kancelistom oraz kancelistom.

Przyjęcie zgłoszonego projektu nie przesądza bynajmniej sprawy ostatecznego uregulowania poborów kancelaryjnych pracowników sądowych wszystkich dzielnic Polski w związku z projektowaną zmianą Tymczasowych Przepisów Służbowych dla urzędników państwowych z dnia 11 czerwca 1918 roku.

Dodatkowo wydatki połączone z wykonaniem wymienione projektu wynoszą kwartalnie sumę około 2 000 000 marek, nie obciążą więc zbyt mocno budżetu państwowego natomiast dadzą Ministerstwu Sprawiedliwości możliwość zatrzymania w sądownictwie licznej rzeszy wypróbowanych i gorliwych pracowników.

Wobec nagłości sprawy wnoszę aby RADA MINISTRÓW uchwalić raczyła zgłoszony przeze mnie do wiadomości załączony projekt reskryptu, który za Jej zgodą, zamierzam wystosować do Prezesów Sądów: Najwyższego oraz Sądów Apelacyjnych i Okręgowych w okręgu apelacji Warszawskiej i Lubelskiej. W analogiczny sposób była zdecydowana przez Radę Ministrów na posiedzeniu 99 z dnia 19 lipca 1919 roku sprawa Reskryptu Ministerstwa Sprawiedliwości w przedmiocie przyznania urzędnikom sądowym w Małopolsce poborów wyższych klas rang.

Minister Sprawiedliwości

Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie organizacji straży celnej

Do L. 10084/20

W n i o s e k M i n i s t e r s t w a S k a r b u

Rada Ministrów uchwalić raczy:

I. Poleca się Ministrowi Skarbu rozpocząć niezwłoczne przygotowania do utworzenia Stałej Straży Celnej, zorganizowanej i wyszkolonej na sposób wojskowy, która w miarę ustalenia się stosunków politycznych i granic Rzeczypospolitej obejmowałaby ich ochronę pod względem gospodarczo-celnym. Projekt odnośnej ustawy sejmowej winien być przedstawiony na Radę Ministrów w najkrótszym czasie.

II. Do czasu przejścia przez Straż celną ochrony granic, poleca się Ministrowi Spraw Wojskowych poczynić następujące zarządzenia:

1. niezwłocznego obstawienia tych odcinków granicy, tak stałych jak i tymczasowych, na których nie jest jeszcze rozlokowana Wojskowa Straż Graniczna, silnym kordonem wojska celem tymczasowego wykonania zadań tej straży;
2. podporządkowanie czynności Wojskowej Straży Granicznej względnie oddziałów wojskowych pełniących czynności Straży Granicznej rozporządzeniem Ministerstwa Skarbu w sprawach dozoru nad obrotem towarów, a rozporządzeniem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Skarbu w sprawach dozoru nad ruchem podróźnych przez linię celną. W tym celu mają być przy Dowództwach Wojskowej Straży Granicznej ustanowieni urzędnicy Ministerstwa Skarbu, którzy będą uprawnieni do wydawania potrzebnych zarządzeń i wskazówek w powyższym zakresie;
3. przedstawienie w porozumieniu z Ministerstwami Skarbu, Spraw Zagranicznych, Spraw Wewnętrznych i Apropowizacji na Radę Ministrów projektu rozporządzenia, regulującego stosunek Wojskowej Straży Granicznej do zarządzeń Władz cywilnych w zakresie ochrony granicy, pod względem politycznym i gospodarczo-celnym oraz zapewniającego egzekutywę należną tym zarządzeniom.

Wniosek Ministra Skarbu w sprawie przedłożenia Sejmowi Ustawy Tymczasowej w przedmiocie nabywania przez Ministerstwo Skarbu sum w walucie zagranicznej, uzyskanych ze sprzedaży nieruchomości obcokrajowcom

MINISTERSTWO SKARBU

Departament Kredytowy

Wydział I

I.21483/20

Wniosek na Radę Ministrów w sprawie przedłożenia Sejmowi Ustawy Tymczasowej w przedmiocie nabywania przez Ministerstwo Skarbu sum w walucie zagranicznej, uzyskanych ze sprzedaży nieruchomości obcokrajowcom.

Rada Ministrów raczy upoważnić Ministra Skarbu do wniesienia na Sejm następującego wniosku:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

USTAWA

W przedmiocie nabywania przez Ministerstwo Skarbu sum w walucie zagranicznej, uzyskanych ze sprzedaży nieruchomości obcokrajowcom.

Art. 1.

W wypadkach, gdy sprzedaż nieruchomości w myśl ustawy z dnia ... w przedmiocie przenoszenia prawa własności nieruchomości na obcokrajowców, zależy od zezwolenia Ministra Skarbu, cena kupna powinna być umówiona w walucie zagranicznej, wskazanej przez Ministra Skarbu.

Art. 2.

Należna sprzedawcy suma w walucie zagranicznej przed zawarciem aktu sprzedaży powinna być przez nabywcę złożona do depozytu Ministerstwa Skarbu, które po zawarciu aktu sprzedaży, wypłaci sprzedawcy równowartość w markach polskich według kursu ustalonego przez Ministra Skarbu w każdym poszczególnym wypadku.

Art. 3.

W wypadkach przewidzianych w art. 1 notariusze i sądy nie mogą sporządzać aktów prawnych ani na tych aktach podpisów stron uwierzytelniać, władze hipoteczne zaś nie mogą przepisywać tytułu własności na nabywcę bez

przedstawienia dowodu złożenia do depozytu M-stwa Skarbu w walucie zagranicznej sumy ustalonej w myśl art. 2.

Art. 4.

Upoważnia się Ministra b. Dzielnicy Pruskiej do wydania zgodnych z niniejszą ustawą przepisów w przedmiocie nabywania sum w walutach zagranicznych, osiągniętych ze sprzedaży obcokrajowcom na obszarach b. Dzielnicy Pruskiej nieruchomości.

Art. 5.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Art. 6.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Skarbu i Sprawiedliwości
Warszawa, dnia 5 marca 1920 r.

Minister Skarbu
^fWł. Grabski^f

Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem
na posiedzeniu Rady Ministrów
w dniu ... marca 1920 r.

°Załącznik do punktu 7. N° 6°

**Wniosek Ministra Skarbu w sprawie przedłożenia Sejmowi projektu ustawy
o tymczasowych warunkach wywozu towarów za granicę**

MINISTERSTWO SKARBU
Departament Kredytowy.
Wydział I.
I.24891/20

Wniosek na Radę Ministrów w sprawie
przedłożenia Sejmowi projektu ustawy
o tymczasowych warunkach wywozu towarów
za granicę.

Rada Ministrów raczy upoważnić Ministra Skarbu do wniesienia na Sejm
następującego wniosku:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

U S T A W A

o tymczasowych warunkach wywozu towarów za granicę.

Art. 1.

Pozwolenia na wywóz towarów za granicę mogą być wydawane jedynie wtedy gdy wywoźący zadeklarował władzy, wydającej pozwolenia, cenę sprzedażną towarów nie niższą od ceny normalnej tego towaru na zagranicznych rynkach odbiorczych z potrąceniem kosztów transportu.

Art. 2.

Władza, od której zależy zezwolenie na wywóz towaru, ma prawo zamiast wydania pozwolenia wydać orzeczenie o nabyciu tego towaru przez Skarb po cenie zadeklarowanej przez wywoźącego z opłatą towaru w markach polskich, według kursu określonego w myśl art. 5 i 6.

Art. 3.

Towary dozwolone do wywozu, ile w zamian nie będą za zgodą władz, od których zależy zezwolenie na wywóz towarów, przywiezione inne towary, mogą być sprzedane za granicą, jedynie za waluty zagraniczne, które oznaczy Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu.

Art. 4.

Sumy w walucie zagranicznej, uzyskane za towary, sprzedane za granicą winny być odstąpione na rzecz Skarbu do dyspozycji Ministerstwa Skarbu. Ministerstwo Skarbu nabywa te sumy niezależnie od daty ich wpływu, według kursów które obowiązywały w dniu złożenia przez wywoźącego zabezpieczenia, (art. 7).

Art. 5.

Kursy, według których Skarb nabywa waluty zagraniczne (art. 4) ustala Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu w zależności od kategorii towaru oraz od różnicy cen danego towaru na rynku krajowym i na zagranicznym rynku odbiorczym

Art. 6.

Wykazy towarów, ze wskazaniem, który z kursów (art. 5) ma być stosowany przy nabywaniu na rzecz Skarbu waluty zagranicznej, ustala Minister Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 7.

Przed otrzymaniem zezwolenia na wywóz towaru, wywoźący obowiązany jest złożyć władzy, wskazanej przez Ministra Skarbu, wystarczające zabezpieczenie, co do odstąpienia Skarbowi w walucie zagranicznej całej sumy zadeklarowanej w myśl art. 1, według kursu ustalonego dla danej kategorii towaru (art. 5 i 6).

Art. 8.

Wywożący, niezależnie od zabezpieczenia złożonego w myśl art. 7 odpowiada całym swym majątkiem za straty wynikłe z nieodstąpienia Skarbowi waluty zagranicznej, uzyskanej ze sprzedaży towarów (art. 4).

Art. 9.

Władze, wydające pozwolenie na wywóz towaru, w każdym poszczególnym wypadku, określą termin, w którym waluta zagraniczna (art. 4) winna być postawiona do dyspozycji Ministerstwa Skarbu, prolongata tego terminu jest dopuszczalna jedynie w wypadkach wyjątkowych.

Art. 10.

Skutki prawne przewidziane w art. 8 nie nastąpią, o ile uzyskaną ze sprzedaży towarów walutę zagraniczną (art. 4) wywożący postawi do ^{i...i} 9. lecz w okresie czasu nie przekraczającym terminu pierwotnie określonego.

W tym wypadku wywożący płaci na rzecz Skarbu we właściwej walucie zagranicznej odsetki za zwłokę w wysokości 1% od sumy przewidzianej w art. ^{i...i} za pierwszy i 2% za każdy następny tydzień lub część tygodnia opóźnienia.

Art. 11.

Sumy w walucie zagranicznej uzyskane w myśl art. 4, użyte będą w pierwszym rzędzie na zaspokojenie w drodze niezbędnych zakupów zagranicznych dla potrzeb zakładów przemysłowych, wywożących swe produkty na zakup surowców, materiałów i narzędzi pomocniczych oraz w drugim rzędzie takichże potrzeb instytucji państwowych oraz przedsiębiorstw prywatnych zobowiązanych do dostarczania swych wyrobów i produktów po cenach przez Rząd normowanych.

Art. 12.

Przepisy art. od 1–11 nie mają zastosowania do towarów, wywożonych drogami kołowemi, przeznaczonych do bezpośredniego użytku mieszkańców strefy przygranicznej. Dla towarów tych Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu ustanowi stałe opłaty wywozowe w markach polskich, nieprzekraczające 40% ich wartości.

Art. 13.

Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu określi termin wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 14.

Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Ministrowi Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu, o ile zaś chodzi o wykonanie na obszarze

Dzielnicy Pruskiej – Ministrowi tej Dzielnicy w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem Przemysłu i Handlu.

Warszawa, dnia 5 marca 1920 roku

Minister Skarbu
/-/ Grabski

Uchwała zapadła
zgodnie z wnioskiem na
posiedzeniu Rady Ministrów
w dniu ... marca 1920 roku.

°Załącznik do punktu 8. N° 7°

Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie otrzymania surowców z zagranicy na warunkach kompensaty gotowymi towarami

MINISTERSTWO
PRZEMYSŁU I HANDLU
WARSZAWA, D. 4/III 1920 R.
N° 2443/1823/BP.

W N I O S E K

Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie otrzymania surowców
z zagranicy na warunkach kompensaty gotowymi towarami.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

W celu ułatwienia zaopatrzenia polskiego przemysłu włókienniczego na niezbędne do uruchomienia jego zagraniczne surowce, oraz gwoli umożliwienia zapłaty za nie przez wywóz gotowych wyrobów postanawia się, co następuje:

§ 1. Nie podlega sekwestrowi i świadczeniom wojennym:

- a) napływające do Polski na potrzeby przemysłu surowce włókniste jako to: bawełna, wełna, juta oraz odpadki z tychże i z jedwabiu (schappe).
- b) surowce we wszelkiej postaci, przeznaczone dla przemysłu włókienniczego oraz czesanka lub przędza, przysłane do Polski na sprzedaż (konsygnację i komis) przez domy zagraniczne,
- c) wyroby włókniste, przeznaczone przez producentów do wywozu za granicę w takiej ilości, jaka jest niezbędną na spłatę należności za powyższe surowce.

§ 2. Tkaniny włókniste w ilościach, określonych w punk. c. § 1, korzystają z prawa wywozu za granicę za pozwoleniem urzędów do tego powołanych.

W wyjątkowych wypadkach urzędy te mogą udzielić pozwolenia na wywóz za granicę i półfabrykatów.

Firmy zagraniczne, które powierzą zakładom przemysłowym w Polsce surowce włókniste do przeróbki, korzystają z prawa wywozu za granicę w takiej ilości wyprodukowanych dla nich wyrobów, jak określona jest dla wytwórców krajowych.

§ 3. Przędza lub gotowa tkanina „CAMBRIC” dla przemysłu hafciarskiego (Kalisz), tudzież przędza dla przemysłu koronkarskiego korzystają ze wszystkich wyłuszczonej w §§ 1 i 2 praw.

§ 4. Wykonanie niniejszej uchwały poleca się Ministrowi Przemysłu i Handlu.

Pr. M.
M. Spr. Wojsk.
M. Spr. Wewn.^c

Uchwała zgodnie z wnioskiem
zapadła dnia ... 1920 r.

MINISTER
/-/ A. Olszewski
SzeF Sekcji Przemysłowej
^fCzesław Klarner

UZASADNIENIE

Za koniecznością wydania powyższej Uchwały przemawiają względy następujące:

1) wszystkie dotychczasowe wysiłki w kierunku uruchomienia przemysłu włókienniczego, a również i zakupiony przez Rząd zapas bawełny w ilości 27 000 bel dały wynik taki, że powołano do pracy zaledwie około 35% ogólnej ilości wrzecion i około 29% krosien,

2) względnie mały stopień uruchomienia przemysłu tłumaczy się całym szeregiem trudności przy zakupie surowców; najważniejszą rolę w danej sprawie odegrały:

- a) brak do nas zaufania u zagranicznych banków i importerów,
- b) nieuregulowanie starych długów przedwojennych,
- c) deprecjacja marki polskiej,
- d) brak waluty zagranicznej,

3) w obecnej chwili przeróbka bawełny rządowej zbliża się ku końcowi,
4) kontrakt z domem belgijskim (Alfred Hauteur) na wełnę pozostaje pod znakiem zapytania wobec spóźnienia ratyfikacji jego ze strony Skarbu i nasuwa się wątpliwość, czy będzie w ogóle w całości wykonany.

5) zakupy bawełny za gotówkę dokonywane są przez przemysłowców łódzkich przeważnie w Bremie, co też i spowodowało w ostatnich czasach nadzwyczajny u nas popyt na marki niemieckie i co wpływa na dalszą deprecjację marki polskiej.

Wobec oświadczonego stanu rzeczy na okres przejściowy, tj. na miesiące najbliższe jedyną możliwą celową formą zaopatrzenia przemysłu w surowiec jest zawieranie umów na zasadzie spłaty za te surowce należności wyrobionym z nich gotowym towarem. Ten rodzaj importu i eksportu da dla potrzeb krajowych 30 do 45% wytwórczości fabrycznej.

Zamierzenia tego rodzaju mogą być osiągnięte li tylko przy nieodzownej gwarancji Rządu, iż jak napływające do Polski surowce, tak i tkaniny, przeznaczone w odnośnej ilości na wywóz dla spłaty należności za surowiec, nie będą podlegały ani sekwestrom, ani też świadczeniom wojennym. Jest to warunek „sine qua non” i wobec tego uzależnia on los całego naszego przemysłu włókienniczego w najbliższej przyszłości.

Ta sama gwarancja rządu winna się dotyczyć również przemysłu hafciarskiego (Kalisz) i przemysłu koronkarskiego, bowiem pożądanem jest, by wytwórczość ich powołaną została do życia również jak najprędzej.

Spłata należności za surowiec ma być dokonywaną gotowymi tkaninami, a nie przędzą; w przeciwnym razie tkalnie i wykończalnie pozostają bez pracy, a tymczasem zatrudniają one w porównaniu z przędzalniami ilość robotników znacznie większą. Z tego względu w nader tylko wyjątkowych wypadkach wskazanem jest wydawanie pozwoleń na wywóz przędzy i półfabrykatów w roli spłaty należności za surowiec.

Powodując się wyżej przytoczonymi motywami i biorąc pod uwagę, że w związku z decyzją Konferencji Pokojowej o wznowieniu handlu z Rosją¹³⁵ sytuacja dla naszego przemysłu pogarsza się jeszcze więcej. Ministerstwo Przemysłu i Handlu prosi Radę Ministrów, by zgłoszony projekt raczyła uchwalić jak najspieszniej.

°Załącznik do punktu 9. N° [8a]°

Uzasadnienie projektu ustawy o opłatach stemplowych od ubezpieczeń

UZASADNIENIE

projektu ustawy w przedmiocie opłat stemplowych od umów ubezpieczenia.

1. Część ogólna.

W przedmiocie opłat od umów ubezpieczenia obowiązują obecnie na ziemiach Państwa Polskiego przepisy objęte przyległym zestawieniem. Jak z zestawienia

¹³⁵ 16 stycznia 1920 r. Rada Najwyższa z inicjatywy Brytyjczyków uchwaliła wniosek o zniesieniu blokady gospodarczej z Rosją i ponownym rozpatrzeniu sprawy zawarcia traktatu handlowego z państwem bolszewików.

tego wyniku, opłaty unormowane odnośnymi przepisami są tak różnorodne i tak nierównomierne, a same przepisy tak zawiłe i kazuistyczne, że zarówno dla ubezpieczających, jak i dla ubezpieczonych następują wiele trudności i kłopotu przy ich stosowaniu, zwłaszcza, gdy zachodzi komplikacja przy stosowaniu dla poszczególnych Zakładów ubezpieczeń przepisów obowiązujących w różnych obszarach Polski.

Ta różnorodność ustaw, obowiązujących w jednym Państwie w tej samej dziedzinie ustroju prawno-prywatnego, ta nierównomierność opłat pobieranych w poszczególnych obszarach Państwa Polskiego – skłoniły Ministerstwo Skarbu do opracowania projektu jednolitej ustawy dla całego Państwa.

Przy opracowaniu tego projektu kierowano się prócz względów natury finansowej, przede wszystkim zasadą, aby sama ustawa była krótką, jak i zrozumiałą tak, by nie nastęczała żadnych trudności przy jej stosowaniu, zwłaszcza, że obliczenie, czyli wymiar opłaty pozostawiono w pierwszym rządzie samym Zakładom ubezpieczeń, względnie przedstawicielom takich Zakładów.

Przechodząc do efektu finansowego zauważyć wypada, że przy układach stawek brano pod uwagę w pierwszym rządzie siłę ekonomiczną podatników, z drugiej zaś strony nie można było pominąć opłakanych obecnie stosunków finansowych Państwa. To też stawki ogólnie podwyższono, jednak nie ponad miarę wytrzymałości podatników. Proponowane bowiem w projekcie stawki przewyższają nieco stawki obowiązujące w zaborze austriackim, natomiast wyższe są znacznie od stawek unormowanych w przepisach obowiązujących na innych obszarach Państwa Polskiego. Stąd też śmiało wnosić można, że efekt finansowy z tego źródła dochodu będzie znacznie wyższy od dotychczasowego.

Ścisłych cyfr jednak dzisiaj podać nie można dla braku odpowiednich danych statystycznych.

Część szczegółowa.

Do art. 1, 5 i 10.

Opłacie podlegać mają umowy dotyczące ubezpieczeń wszelkiego rodzaju oraz wypłaty sum ubezpieczonych.

Obojętną jest rzecz, czy na tego rodzaju umowy, względnie wypłaty sporządzono pisemne dokumenty lub nie, a jeśli je sporządzono, czy dokumenty te posiadają przepisane formalności prawne, czy nie.

Poddano więc opłacie stemplowej wszelkie umowy ubezpieczenia zawarte oraz wypłaty sum ubezpieczonych dokonane tak przez Krajowe Zakłady Ubezpieczeń, jak również przez przedstawicieli, oraz filie i reprezentacje takich Zakładów zagranicznych bez względu na to, czy umowę zawarł względnie wypłaty dokonał sam Zakład lub jego filia, czy reprezentacja, albo agent Zakładu, lub jego pełnomocnik.

Każda jednak umowa ubezpieczenia od chwili jej zawarcia aż do chwili wykonania zawiera cały szereg rozmaitych aktów pośrednich, pozostających

w ścisłym związku z jej zawarciem lub wykonaniem. Otóż celem uproszczenia sprawy poddano opłacie stemplowej tylko samą umowę ubezpieczenia i wypłatę sumy ubezpieczonej; owe zaś akty pośrednie i innego rodzaju dokumenty, pozostające w ścisłym związku z zawarciem umowy lub jej wykonaniem nie podlegają już odrębnej opłacie np. wnioski, rachunki, kwity itp.

Nie można jednak uważać za akty w rozumieniu art. 5 projektu prócz wymienionych tam weksli i innych dokumentów, wystawionych przez ubezpieczonych na pokrycie składek – także aktów dotyczących umów o pożyczki na podkład polis, albo umów o zastaw polis itp., ponieważ takie akty nie stoją w ścisłym związku ani z zawarciem ani z wykonaniem umowy ubezpieczenia.

Takie więc weksle, akty i dokumenty – podlegają opłacie stemplowej wedle ogólnych przepisów odnośnej ustawy.

Do art. 2 i 3.

Przez składkę rozumieć należy wszelkie świadczenia, do których obowiązany jest ubezpieczony na rzecz ubezpieczających na podstawie umowy ubezpieczenia, po potrąceniu jednak zwrotu (bonus) wypłaconego ubezpieczonemu tytułem udziału w zyskach, oraz po odliczeniu kwot, przypadających ubezpieczającym tytułem zwrotu zapłaconych od umowy ubezpieczenia opłat państwowych i danin publicznych, jak również po odliczeniu ewentualnych odsetek za zwłokę.

Do art. 4.

Stawki ustalono w porozumieniu z Delegatami Związku Polskich instytucji ubezpieczeniowych.

Przy ustaleniu stawek kierowano się przede wszystkim zasadą, aby obciążyć wyższą stawką te przedmioty ubezpieczenia, które łatwo zniosą wyższą opłatę, z drugiej jednak strony brano pod uwagę także rozwój ekonomiczny kraju i poszczególnych warstw społeczeństwa.

Toteż najwyższe, bo 5%-owe stawki zastosowano w dziale ubezpieczeń od ognia, kradzieży z włamaniem i od przerwy w ruchu przedsiębiorstwa, potem następują stawki 2%-owe w dziale ubezpieczeń od wypadków, od odpowiedzialności cywilno-prawnej i w dziale ubezpieczeń życiowych, we wszystkich zaś innych działach zastosowano stawkę w wysokości 1% ze względu na to, że obłożone nimi interesy ubezpieczeniowe bądź to nie mogłyby, bądź z wielką tylko trudnością byłyby w stanie znieść znaczniejsze obciążenie podatkowe. W przyszłości w miarę ekonomicznego rozwoju i wzmożenia się połączonego z tem dobrobytu ubezpieczeniowego stawki te zawsze będzie można poddać rewizji.

Przy wypłacie sum ubezpieczonych ustalono już tylko dwa rodzaje stawek, a mianowicie w dziale ubezpieczeń życiowych 3/4% zaś we wszystkich innych działach 1%; dział życiowy dlatego mniej obciążono, ażeby popierać ubezpieczenia życiowe, które mają na celu przyuczyć społeczeństwo do oszczędności i zapobiegliwości.

Do art. 6.

ad 1) Powodem uwolnienia interesów reasekuracyjnych od opłat stemplo-
wych była w pierwszym rzędzie zasada „non bis in idem”, więc cel uniknięcia
podwójnego opodatkowania tego samego przedmiotu. Jednak i względy natury
polityczno-ekonomicznej wchodziły w grę. Trzeba bowiem pamiętać, że każdy
prawie interes reasekuracyjny obejmuje cały szereg umów zawieranych między
poszczególnymi Zakładami ubezpieczeń o ten sam przedmiot. Wyjaśni to
następujący przykład:

Osoba A ubezpiecza w Zakładzie B wysoki kapitał. Zakład B, obawiając się
straty, jaką by mógł ponieść w razie ziszczenia się w wypadku, pod którym ubez-
pieczenie zawarto, reasekuruje ten kapitał w zakładzie C, ten znowu w Zakładzie
D itd. Powstał więc cały szereg umów o jeden i ten sam kapitał; w umowach
tych mogą brać udział Krajowe Zakłady ubezpieczeń, jak i Zakłady zagraniczne.

Chodziłoby teraz o kwestię, czy na tych transakcjach nie poniesie szkody samo
Państwo, przez wywóz pieniędzy za granicę, o ile Zakłady Krajowe ubezpieczeń
reasekurowały się przeważnie w Zakładach zagranicznych.

Pod tym względem jednak można być spokojnym, gdyż nasze Zakłady
ubezpieczeń mają już swoją przeszłość i są ekonomicznie dość stare, a w miarę
rozwoju Państwa Polskiego, wzrosnie także siła ekonomiczna ludności, wzrosnie jej
dobrobyt, a tem samem podniesie się znaczenie Krajowych Zakładów ubezpieczeń
tak, że i zagranica nabierze zaufania do Polskich instytucji ubezpieczeniowych
i będzie chętnie zawierała interesy reasekuracyjne w naszym kraju, co w wysokim
stopniu przyczyni się nie tylko do ekonomicznego rozwoju Krajowych Zakładów
ubezpieczeń, ale nadto spowoduje napływ pieniędzy zagranicznych do Kraju,
a tem samem Państwo Polskie nie tylko nie poniesie żadnej szkody, ale przeciwnie
zyska na znaczeniu wobec zagranicy.

Obciążenie zaś interesów reasekuracyjnych opłatami stempłowymi pocią-
gnęłoby za sobą politykę odwetową zagranicy, a co gorsze spowodowałoby
z pewnością zastój w tych interesach, gdyż z powodu wysokości składek Instytucje
zagraniczne przestałyby reasekurować się w Instytucjach Polskich.

ad 2) Tu zaliczyć należy między innymi także umowy, zawarte przez przystą-
pienie do Zakładów ubezpieczeń, opartych na prawie publicznem w myśl ustaw
obowiązujących na poszczególnych obszarach Państwa Polskiego, np. ubez-
pieczenia robotników od wypadków, kasy chorych, kasy brackie, górnicze,
zarejestrowane kasy zapomogowe, ubezpieczenia pensyjne itp.

Do art. 8, 11, 12, 13 i 22.

Obowiązek uiszczenia opłaty ciąży tak na ubezpieczającym jak i na ubezpie-
czających tj. od Zakładów ubezpieczeń Krajowych, oraz od przedstawicieli lub
zastępców, względnie od filii takich Zakładów zagranicznych, pozostawiając im
regres do ubezpieczonych, a to dla uproszczenia manipulacji, gdyż tylko Krajowe

Zakłady ubezpieczeń oraz przedstawiciele takich Zakładów zagranicznych mają sobie poruczony wymiar, względnie obliczenie opłaty osobno co do każdego działu ubezpieczenia i wniesienie jej do Kasy skarbowej. Sprawdzenie zaś tego obliczenia i ostateczne ustalenie wysokości opłaty pozostawiono już Władzy skarbowej. Obliczenie czyli wymiar opłaty następuje z dołu, osobno za każdy rok rachunkowy na podstawie składek zebranych w tym roku wedle zamknięć rachunkowych.

Władza skarbowa ma więc zbadać obliczenie i orzec, czy wysokość obliczonej opłaty w każdym dziale ubezpieczenia za dany rok rachunkowy odpowiada rzeczywistemu stanowi rzeczy. O tem orzeczeniu zawiadamia Władza skarbowa ubezpieczającego i Kasę skarbową.

Do art. 14.

Chodziłoby o wyjaśnienie kwestii, jakie wpłaty kwartalne mają uiścić ubezpieczający w pierwszym roku po wejściu w życie niniejszej ustawy. Otóż co do Zakładów już istniejących dłużej niż rok przed wejściem w życie ustawy – mają Zakłady ubezpieczeń to obliczenie uskutecznić prowizorycznie na podstawie zamknięć rachunkowych z poprzedniego roku, zaś co do Zakładów istniejących krócej niż rok przed wejściem w życie ustawy, albo dopiero nowo utworzonych – winno obliczenie nastąpić w przybliżeniu wedle spodziewanych składek rocznych w każdym dziale ubezpieczenia.

Ponieważ zaś opłatę pobiera się z dołu za dany rok rachunkowy, – więc ostateczne obliczenie nastąpi dopiero wedle faktycznie pobranych w tym roku składek po zamknięciu rachunków.

Do art. 19.

Czyn karygodny może być dwojaki. Jeden ma na celu świadome, z powziętym już z góry zamiarem uchylenia siebie lub osoby zastąpionej od świadczenia podatkowego, ma więc zły zamiar, polegający na chęci wyrządzenia szkody Skarbowi Państwa; drugi to bierne, choć może nawet świadome, zachowanie się danego osobnika, wynikające raczej z niedbalstwa, niż z chęci narażenia Skarbu Państwa na szkodę. I dlatego różną jest karygodność tych czynów: pierwszy karze ustawa, jako przestępstwo skarbowe podług wielokrotności ukróconej i narażonej na ukrócenie opłaty; do drugiego zaś stosuje się tylko karę porządkową.

W pierwszym wypadku do karygodności złego czynu nie potrzeba koniecznie jego dokonania, wystarczy samo usiłowanie.

Do art. 21.

Część ostatnia tego artykułu konieczną jest ze względu na różnorodność, jaka by wynikła w razie pominięcia tej kwestii milczeniem. Orzeczenie Władz skarbowych mających siedzibę na obszarze b. zaboru austriackiego, podlegałoby zaskarżeniu przed Sądem Najwyższym na podstawie ustawy austriackiej

z 22/10.1875 Dz.u.p.N. 236 z r. 1876, oraz art. 5 dekretu z 8/2.1919 (Dz.Pr. poz. 200). Na obszarze b. zaboru pruskiego obwiniony miałby prawo zaskarżenia przed sądem zwyczajnym na postawie §§ 459–469 niemieckiej procedury karnej. Wreszcie na obszarze b. zaboru rosyjskiego w braku odpowiednich przepisów zaskarżenie byłoby w ogóle niedopuszczalne. Wprawdzie rozbieżność taka istnieje już obecnie co do całego szeregu danin, ale wynika ona z dotychczasowej mocy obowiązującej przepisów wydanych przez państwa zaborcze i przez okupantów, a ujawnia się nie tylko co do środków prawnych, lecz także w różnych innych kierunkach (co do wysokości daniny, sposobu ustalenia podstawy wymiaru itd.). W danym wypadku nie mielibyśmy do czynienia z ustawą obowiązującą w całym Państwie, jedynie w jednej tylko dzielnicy, z ustawą na ogół jednolitą, tylko co do innej – bardzo zasadniczej kwestii – podtrzymującą dotychczasowy rozdzźwięk.

Należy więc albo wydać jednolitą dla całego Państwa ustawę o sądownictwie administracyjnym, albo uznać decyzję Władzy skarbowej, wydaną wskutek odwołania, za ostateczną. Ponieważ pierwsze nie nastąpiło pozostaje drugie. Zaznaczono jednak wyraźnie, że przepis odnośny obowiązuje tylko do czasu wydania jednolitej ustawy o sądownictwie administracyjnym; utraci więc moc automatycznie z chwilą, w której ustawa taka wejdzie w życie.

Z E S T A W I E N I E

przepisów obowiązujących dotychczas w przedmiocie opłat od umów ubezpieczenia.

I. w byłym zaborze austriackim:

Ces. rozp. z 15 września 1915, Dz.U.P. Nr 280.

Opłaty wynoszą:

1. a) od umowy reasekuracyjnej 1/2%,
b) ” ” przy ubezpieczeniach od gradu i ubezpieczeniach bydła 1%,
c) przy innych ubezpieczeniach 2% od faktycznie opłacanych premii rocznie;
2. Obok tego przy wypłacie odszkodowań płaci się przy ubezpieczeniach bydła i transportu, jak niemniej od gradu i ognia 1/2%, przy innych ubezpieczeniach 1%;
3. przy udzielaniu pożyczek na polisy i spłacie odsetek od tych pożyczek płaci się 1% od łącznej sumy pożyczek i odsetek, wypłaconych w roku.

II. w b. okupacji austriackiej:

Obowiązuje dawna rosyjska ustawa stemplowa o opłatach (Tom V, Zbiór Praw z r. 1903) ze zmianami wynikającymi z rozporządzenia c. i k. generalnego gubernatora wojskowego z 27 sierpnia 1918 dotyczącego ustanowienia podstawowych danin i kar w walucie koronowej (Dz. Rozp. Zarządu wojsk. w Polsce cz. XVI poz. 53).

- a) ogień

przy rocznej premii niższej od 1000 k. opłata 20 h–7 K., ponad 1000 K. 1/2% od rocznej premii;

b) gradobicie wolne (art. 681 ros.ust.stempl.);

c) inne ubezpieczenia:

Premia roczna do 75 K. opłata od 20 h–3 K. 50 h; przy premii ponad 75 k. stała opłata 7 k., płatna raz jeden przy zawarciu umowy; przy dalszem płaceniu premii uiszcza się tylko opłatę od kwitu 20 h o ile kwota zapłacona tytułem premii przewyższa 12 k. 50 h.

III. w byłym zaborze pruskim:

Obowiązuje poz. tar. 70 ustawy o podatku stemplowym z dnia 30 czerwca 1909 pruski zbiór ustaw, str. 535

1) ubezpieczenia życia i renty (ponad 3000 mk)	1/20%	od ubezpieczonej sumy licząc po 10 f. od każdych nawet niepełnych 200 mk.
2) ubezpieczenie od wypadków i odpowiedzialności, przy których roczne premie nie przekraczają 40 mk	1/2%	od łącznej kwoty umówionych premii, licząc po 10 f. od każdych nawet niepełnych 20 mk.
3) inne ubezpieczenia (ogień, grad, bydło itd.) za każdy rok trwania ubezpieczenia (ponad 3000 mk)	1/1000%	tj. 1 f. od 1000 mk ubezpieczonej sumy, licząc po 10 f. od każdych nawet niepełnych 10 000 mk.

IV. w b. okupacji niemieckiej:

Obowiązuje poz. 25 taryfy wprowadzonej rozp.b.G.G.warsz. z 19 VII 1916, Dz.rozp.N. 40, poz. 126.

Nowelę stanowi dekret Naczelnika Państwa z 7.I.1919, Dz.Pr. N. 7 poz. 105 wraz z rozp. Ministra skarbu z 12 V 1919 Dz.Pr. N. 39 poz. 291.

Opłata wynosi:

przy wszelkiego rodzaju ubezpieczeniach 1/2% od łącznej sumy pretensji za cały czas ubezpieczenia.

Przy ubezpieczeniach na czas nieoznaczony przyjmuje się iloczyn z pomnożenia rocznej premii przez $12^{1/2}$.

Nadto co do ubezpieczeń od ognia oprócz opłat pod II i III, których podstawę stanowi premia, obowiązują na terenie b. Królestwa Kongresowego przepisy ustawodawstwa rosyjskiego co do opłat wynoszących 5/100% od każdego tysiąca sumy ubezpieczenia (art. 378–383 zbioru ustaw o opłatach).

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 9.

28

PROTOKÓŁ 23-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 11 marca 1920 r.

Przewodniczy	pan Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Wyzn[añ] Rel[igijnych] i Ośw[iecenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Rolnictwa i D[óbr] P[añstwowych]	p. dr Franciszek Bardel
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Aprowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Pracy i O[pieki] S[połecznej]	p. Edward Peplowski
Kierownik Min[isterstwa] Zdrowia	
Publ[icznego]	p. dr Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium]	
R[ady] M[inistrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie	
b. Dzielnicy Pruskiej	p. Adam Poszwiński
Szef Sekcji w Prez[ydium]	
Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Nacz[elnik] Wydz[iału]	
p.o. Szefa Sekcji	p. dr Władysław Studziński
Protokółuje:	p. Daniel Rodich.

Początek posiedzenia o godz. 5-ej m. 45 po południu.

1. Przeciw protokołowi 22 posiedzenia Rady Ministrów w dniu 10 marca b.r. żaden z pp. Ministrów nie podniósł sprzeciwu, wobec czego uznano go za przyjęty.

2. Po dyskusji na temat strejków wybuchłych w Warszawie, powzięła Rada Ministrów następujące uchwały:

- a) stwierdza się, strejki obecne mają podłoże polityczne a nie ekonomiczne i że o tem należy poinformować opinię publiczną;

- b) należy oddziaływać na społeczeństwo w kierunku stworzenia warunków samoobrony przeciw strejkom przez zorganizowanie odpowiednich rezerw pracowników dla zakładów powszechnej użyteczności publicznej;
 - c) wzywa się pana Ministra Sprawiedliwości do przygotowania projektu ustawy zabraniającej wszelkiej działalności zmierzającej do zatrzymania ruchu instytucji użyteczności publicznej i zagrażającej surowymi karami wszelkie jej przekroczenia;
 - d) uruchomienie elektrowni warszawskiej przeprowadzić bezwzględnie przy pomocy Władz wojskowych.
3. ^bZałącznik N° 1.^b Przyjęto przedstawiony przez pana Ministra Przemysłu i Handlu projekt ustawy o obrocie towarowym z zagranicą z następującymi zmianami:
- a) W art. 2 po słowach „Ministrem Apropowizacji w pierwszym ustępie dodano słowa: „Ministrem Rolnictwa i D.P., Ministrem Zdrowia Publicznego, Ministrem Spraw Wojskowych i Ministrem Robót Publicznych”.
 - b) W art. 3 po słowach „z Ministrem Skarbu” w pierwszym ustępie dodano słowa: „i zainteresowaniem Ministerstwem”.
 - c) W art. 5 w punkcie f) dodano po słowach „Okręgowych Urzędów” słowa „i zatwierdzanie ich zarządzeń”.
 - Punkt g) skreślono w całości.
 - d) Art. 8 skreślono w całości.
 - e) W art. 9 ustęp pierwszy otrzymuje następujące brzmienie: „Winni niestosowania się do przepisów niniejszej ustawy oraz rozporządzeń na jej podstawie wydanych, o ile nie podlegają surowszemu ukaraniu wedle obowiązujących ustaw karnych, ulegną karze:”.
 - f) W art. 10 słowo „zmianie” w linii drugiej zastąpiono słowem „zamianie”.
 - g) W art. 12 zastąpiono w pierwszym ustępie słowo „granicznemu” słowem „pogranicznemu” oraz dodano w drugim ustępie tegoż artykułu po słowach „Minister Skarbu” słowa „i Minister Rolnictwa i D.P.”
 - h) W art. 14 skreślono w pierwszym ustępie słowa „w porozumieniu z Ministrem Skarbu”.
4. ^bZałączniki N° 2 i 3.^b Przedłożony przez pana Ministra Skarbu poza porządkiem dziennym w formie wniosku nagłego projekt ustawy skarbowej na okres od 1 lipca 1919 do 31 marca 1920 r. oraz na okres od 1 kwietnia 1920 do 31 grudnia 1920 r. wraz z odnośnym preliminarzem budżetowym i planem finansowym przyjęto bez zmian.
5. ^bZałącznik N° 4.^b Uchwalono upoważnić sędziów i urzędników pełniących służbę na terenie plebiscytowym Śląska wschodniego do złożenia przyrzeczenia służbowego wobec komisji międzynarodowej¹³⁶, o ile ta komisja żądać

¹³⁶ Międzysojusznicza Komisja Plebiscytowa przybyła na Śląsk 30 stycznia 1920 r.

będzie bezwarunkowo złożenia przyrzeczenia, a to wedle przedłożonych tekstów, w których wprowadzono następujące zmiany:

- a) w rocie dla sędziów słowo „poddanym” zastąpiono słowem „oddanym”, słowo „sprawie” zastąpiono słowem „pracy” oraz skreślono zwrot „jako też zgodnie z postanowieniami wysokiej komisji międzynarodowej”.
- b) w rocie dla urzędników zastąpiono słowo „sprawie” słowem „pracy”, dodano po słowie „sumiennością” słowa „i bezstronnie”, oraz skreślono zwrot „jako też zgodnie z postanowieniami wysokiej komisji międzynarodowej”.

Równocześnie postanowiono nie zwalniać wspomnianych sędziów oraz urzędników od złożonej przysięgi służbowej.

Wykonanie powyższej uchwały uzależniono od zgody pana Ministra Spraw Zagranicznych.

6. Wniosek pana Ministra Spraw Zagranicznych o upoważnienie go do przedłożenia Sejmowi do ratyfikacji układu urzędniczego z Niemcami z dnia 9 listopada 1919 r., protokołu dodatkowego z tej samej daty, protokołu dodatkowego z dnia 8 stycznia 1920 r., oraz umowy dodatkowej z dnia 9 stycznia 1920 r.¹³⁷ uznano na wniosek pana Podsekretarza Stanu w Min. b. Dzielnicy Pruskiej, p. Poszwińskiego, jako bezprzedmiotowy i zdjęto z porządku dziennego.

Uzasadniając swój wniosek, nadmienił pan Podsekretarz Stanu Poszwiński, iż ustawa miałyby obowiązywać jedynie do 31-go marca 1920 r., podczas gdy pan Zygmunt Seyda i pan Szebeko otrzymali już pełnomocnictwa uprawniające ich do zawarcia nowego układu urzędniczego z Niemcami, który prawdopodobnie przed 31 marca 1920 r. zostanie zawarty.

Koniec posiedzenia o godz. 8 m. 30 wieczór.

Ł. Skulski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Projekt ustawy o obrocie towarowym z zagranicą¹³⁸.
- 2–3. [Projekt ustawy skarbowej na okres od 1 lipca 1919 do 31 marca 1920 r. oraz na okres od 1 kwietnia 1920 do 31 grudnia 1920 r. wraz z odnośnym preliminarzem budżetowym i planem finansowym]¹³⁹.

¹³⁷ Chodzi o umowy polsko-niemieckie dotyczące unormowania spraw urzędniczych na terenach b. zaboru pruskiego.

¹³⁸ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 15 lipca 1920 r. o obrocie towarowym z zagranicą, Dz.U. 1920, nr 79, poz. 527. Ustawa w wersji rozszerzonej w stosunku do projektu.

¹³⁹ Nie publikuje się. W zestawieniu ogólnym dochodów i wydatków za okres od 1 lipca 1919 do 31 marca 1920 r. dochody wyniosły 3 060 744 213 mk; wydatki wyniosły 15 158 558 350 mk.

W planie na okres od 1 kwietnia 1920 do 31 grudnia 1920 r. wpływy przewidywano na 47 754 164 747 mk; wydatki na 47 556 311 838 mk.

4. [Odpis depeszy z MSZ dotyczący sędziów i urzędników pełniących służbę na terenie plebiscytowym Śląska wschodniego, mających składać przyrzeczenia].

°Załącznik do punktu 5. N° 4°

[Odpis depeszy z MSZ dotyczący sędziów i urzędników pełniących służbę na terenie plebiscytowym Śląska wschodniego, mających składać przyrzeczenia]

Odpis depeszy

bratkowski polextern warszawa

cieszyn misja koalic 60 157 7/3 21

W dniu wczorajszym komisja postanowiła zażądać następującej formuły przyrzeczeń, które proszę zaraz zakomunikować radzie ministrów, dla sędziów: przyrzekam na honor jako sędzia powołany do wymiaru sprawiedliwości w kraju ^hpoddanym^h °oddanym° na czas plebiscytu na śląsku wschodnim władzy wysokiej komisji międzynarodowej, że będę spełniać moje czynności, oddając tej ^hsprawie^h °pracy° całą moją wiedzę i z całą sumiennością, według praw i przepisów obowiązujących ^hjako też zgodnie z postanowieniami wysokiej komisji międzynarodowej^h stop dla urzędników: „przyrzekam na honor jako urzędnik podlegający na czas plebiscytu na śląsku wschodnim rozkazom wysokiej komisji międzynarodowej, że będę spełniał moje czynności oddając tej pracy całą moją wiedzę i z całą sumiennością według praw i przepisów obowiązujących ^hjako też zgodnie z postanowieniami wysokiej komisji międzynarodowej^h stop „równocześnie komisja prosi rząd polski żeby zniósł lub zawiesił na czas plebiscytu moc przysięgi jemu złożonej przez niektórych urzędników, oraz o ogłoszenie wymienionego zwolnienia przed dniem 20 marca w którym to dniu urzędnicy złożyć mają komisji piśmienne powyższe przyrzeczenie – morstin +

Nr. 20744/D.4180/VI/20

M.S.Z. Warszawa dnia 10 marca 1920 r.
Prezydium Rady Ministrów
w miejscu

przesyła się do wiadomości i kompetentnego załatwienia.

Za Ministra
/-/ Podpis

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 9.

29

PROTOKÓŁ 24-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 15 marca 1920 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister W[yznań] R[eligijnych] i O[świecenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	p. dr Franciszek Bardel
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Apropozycji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Pracy i O[pieki] S[połecznej]	p. Edward Peplowski
Kierownik Min[isterstwa] Zdrowia Publicznego	p. dr Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium] Rady Ministrów	p. dr. Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzielnicy Pruskiej	p. Adam Poszwiński
Szef Sekcji w Prezydium Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Naczelnik Wydziału w Prez[ydium] Rady Ministrów	p. dr Władysław Studziński
Protokółuje:	p. dr Bronisław Hełczyński

Początek posiedzenia o godz. 5 m. 20 po południu.

1. Przeciwno protokołowi 23-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 11-y marca b.r. żaden z pp. Ministrów nie zgłosił sprzeciwu, wobec czego uznano go za przyjęty.

2. P. Prezydent Ministrów oraz pp. Ministrowie Olszewski, Leśniewski i Bartel udzielają wyjaśnień w sprawie stanowiska, jakie Rząd zamierza zająć oraz środków, które należy przedsięwziąć w razie wybuchu strejku powszechnego.

3. ^bZałącznik] N° 1.^b Przyjęto wniosek nagły p. Ministra Wojciechowskiego w przedmiocie ustanowienia składu głównych Komisji Wyborczych dla okręgów wyborczych Województwa Pomorskiego.

4. ^bZałącznik] N° 2.^b P. Minister Bardel zgłasza wniosek nagły w sprawie stanowiska, jakie Rząd winien zająć wobec uchwalonych przez Sejmową Komisję poprawek do rządowego projektu ustawy o przymusowym wydzierżawianiu niezagospodarowanych użytków rolnych. Spośród tych poprawek niektóre są – zdaniem p. Ministra – do przyjęcia, natomiast niektórym należy się stanowczo sprzeciwić. Do tych ostatnich należą – wedle pana Ministra – następujące poprawki:

- a) poprawka do art. 4, zmierzająca do tego, by dzierżawca płacił właścicielowi nie w gotówce, lecz w naturze. W sprawie tej postanowiono zażądać stanowczo utrzymania brzmienia projektu rządowego ze względu na mający być wprowadzonym system zupełnego sekwestru ziemiopłodów;
- b) poprawka do art. 8, przenosząca koszty wydzierżawienia na skarb państwa oraz przerzucająca ciężar płacenia podatków na dzierżawcę. W sprawie tej uznano za wskazane bronić stanowiska projektu rządowego, o ile chodzi o ponoszenie kosztów wydzierżawienia przez właściciela, natomiast co do podatków postanowiono zaproponować rozwiązanie kompromisowe, polegające na tem, że przez pierwszy rok dzierżawy podatki te będą obciążać właściciela, przez następne zaś dzierżawcę. Zarazem wyrażono przekonanie, że w stosunku do gruntów odlegiem leżących winny być zastosowane znaczne ulgi podatkowe.

W sprawie zajęcia stanowiska co do innych poprawek, zgłoszonych przez Komisję, postanowiono pozostawić p. Ministrowi Rolnictwa i D.P. wolną rękę.

5. ^bZałącznik] N° 3.^b Przyjęto przedstawiony przez Min. Skarbu w trybie nagłym projekt ustawy w przedmiocie zmiany asygnat pożyczki państwowej z r. 1918 subskrybowanej w złocie po kursie nominalnym, na obligacje pożyczki.

6. ^bZałącznik] N° 4.^b Przyjęto zaaprobowany już w zasadzie poprzednio, a przedstawiony w trybie nagłym przez Min. Skarbu projekt ustawy o stempowaniu i wymianie banknotów koronowych, emitowanych przez Bank Austro-Węgierski.

7. ^bZałączniki] N° 5 i 6.^b W sprawie zgłoszonych przez Min. Sprawiedliwości w trybie nagłym projektów ustaw o załatwianiu zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami w przedsiębiorstwach użyteczności publicznej i o ochronie dostaw na cele publiczne oraz o ochronie wytwórczości w czasie odbudowy kraju, mających na celu zapobieżenie strajkom w przedsiębiorstwach użyteczności publicznej, uznano za wskazane zastąpienie tych projektów jednym projektem, którego opracowanie powierzono Min. Sprawiedliwości w porozumieniu z Min. Pracy i O.S., Przemysłu i Handlu oraz b. Dzielnicy Pruskiej, przy czem udzielono następujących ogólnych dyrektyw:

- a) projekt ma przekazywać rozstrzygnięcie wszystkich zatargów w przedsiębiorstwach użyteczności publicznej sądom rozjemczym;
- b) za niezgłoszenie zatargu sądowi rozjemczemu, jak również za niewykonanie jego orzeczeń winny być wprowadzone surowe kary;
- c) byłoby wskazane ograniczyć działalność tych sądów rozjemczych do rozstrzygania zatargów nie mających charakteru ekonomicznego, np. przez wprowadzenie postanowienia, iż płace w przedsiębiorstwach użyteczności publicznej winny być o pewien procent wyższe od płac analogicznych pracowników w innych przedsiębiorstwach.

Ze względu na ważność sprawy upoważniono p. Ministra Sprawiedliwości do wniesienia opracowanego w porozumieniu z wymienionymi ministerstwami projektu do Sejmu bez uprzedniego przedkładania go do aprobaty Radzie Ministrów.

8. Rozpatrywanie zgłoszonego przez Min. Sprawiedliwości w trybie nagłym projektu ustawy o zwalczaniu lichwy wojennej (paskarstwa) odroczone do następnego posiedzenia celem uprzedniego wyrównania istniejących jeszcze różnic zdań na posiedzeniu Komitetu Ekonomicznego Ministrów, na które w tym celu obok zwykłych jego członków zaproszeni winni być pp. Ministrowie Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych.

9. ^bZałącznik] N° 7.^b Przyjęto przedstawiony przez Min. Spraw Wojskowych projekt ustawy o tymczasowych emeryturach wojskowych bez zmian.

10. W związku z uchwaleniem projektu ustawy o tymczasowych emeryturach wojskowych polecono Prezydium Rady Ministrów na wniosek p. Ministra Skarbu opracować projekt ustawy o emeryturach dla funkcjonariuszów państwowych, równocześnie zaś polecono wszystkim Ministerstwom nadesłać mu odpowiednie materiały i dezyderaty w tym względzie.

11. ^bZałącznik] N° 8.^b Przyjęto przedstawiony przez Min. W.R. i O.P. projekt ustawy o tymczasowym ustroju władz szkolnych z następującymi zmianami:

- a) w art. 3 ustęp drugi skreślono;
- b) w art. 4 słowa „gminnych i miejscowych” zastąpiono słowami: „i gminnych (miejscowych)”;
- c) do art. 9 i 10 dodaje się słowa: „a na ziemiach b. Dzielnicy Pruskiej w porozumieniu z Ministrem b. Dzielnicy Pruskiej”.

12. Przyjęto wniosek o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do nominacji na stanowisko Szefa Departamentu Zdrowia Publicznego w Min. b. Dzielnicy Pruskiej p. d-ra Pawła Gantkowskiego.

13. ^bZałącznik] N° 9.^b Przyjęto wniosek Min. Pracy i O.S. w sprawie przedłużenia do końca marca rb. terminu wpłacania zapomóg bezrobotnym.

14. Przyjęto do wiadomości oświadczenie p. Ministra Skarbu, iż projekt nowej tabeli płac urzędniczych został już opracowany, ponieważ jednak nie będzie on mógł być uchwalony przez Sejm przed świętami, a Rząd chciałby już z dniem 1-ym marca przyznać swym funkcjonariuszom te odpowiednio podwyższone pobory,

przeto Min. Skarbu zamierza wypłacić pobory za kwiecień już po 20-ym marca, a pobory za maj po 10-ym kwietnia. Ponieważ projektowana podwyżka wynosi około 50% dotychczasowych poborów, przeto za marzec i kwiecień należałyby się funkcjonariuszom w razie przyjęcia, jako terminu, nowej regulacji płac dnia 1-go marca r.b., zamiast 2-ch zwiększonych, mniej więcej 3 dotychczasowe płace. Ewentualne różnice zostałyby wyrównane przy wypłacie poborów 1-go maja.

15. ^bZałącznik] N° 10.^b Przyjęto zgłoszony przez p. Ministra Spraw Wewnętrznych w trybie nagłym wniosek co do składu Tymczasowego Wydziału Samorządowego b. Królestwa Galicji i Lodomerii i upoważniono go do wniesienia tego wniosku w imieniu Rządu do Sejmu.

Koniec posiedzenia o godz. 8 m. 50 wieczorem.

†L. Skulski†

Załączniki

Wykaz:

1. [Projekt] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia Głównych Komisji Wyborczych dla okręgów wyborczych Województwa Pomorskiego.
2. Sprawozdanie komisji rolnej o przedłożonym przez Rząd projekcie ustawy w przedmiocie wydzierżawiania niezagospodarowanych użytków rolnych (Druk sejmowy nr 1566). Projekt ustawy [i poprawki] w przedmiocie wydzierżawiania niezagospodarowanych użytków rolnych¹⁴⁰.
3. Motywy wydania ustawy w przedmiocie zmiany asygnat pożyczki państwowej z r. 1918 subskrybowanej w złocie [po kursie nominalnym, na obligacje pożyczki].
4. Wniosek [Ministra Skarbu] w przedmiocie przedłożenia Sejmowi ustawy o stemplowaniu i wymianie banknotów koronowych, emitowanych przez Bank Austriacko-Węgierski¹⁴¹.
5. Projekt ustawy o załatwianiu zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami w przedsiębiorstwach użyteczności publicznej.
6. Projekt ustawy o ochronie dostaw na cele publiczne oraz o ochronie wytwórczości w czasie odbudowy kraju.
7. Projekt ustawy o tymczasowych emeryturach wojskowych¹⁴².
8. Projekt ustawy o tymczasowym ustroju władz szkolnych¹⁴³.

¹⁴⁰ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 18 marca 1920 w przedmiocie wydzierżawiania niezagospodarowanych użytków rolnych, Dz.U. 1920, nr 28, poz. 165.

¹⁴¹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 24 marca 1920 r. o stemplowaniu i wymianie banknotów koronowych, emitowanych przez Bank Austriacko-Węgierski, Dz.U. 1920, nr 28, poz. 166.

¹⁴² Nie publikuje się. Ustawa z dnia 29 maja 1920 r. o tymczasowych emeryturach wojskowych, Dz.U. 1920, nr 47, poz. 286.

¹⁴³ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 4 czerwca 1920 o tymczasowym ustroju władz szkolnych, Dz.U. 1920, nr 50, poz. 304. Ustawa rozszerzona w stosunku do projektu o obszerne wyszczególnienie zakresu działania kuratorów okręgu szkolnego.

9. [Wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej w sprawie przedłużenia do końca marca 1920 r. terminu wpłacania zapomóg bezrobotnym].
10. Wniosek rządowy [dotyczący składu Tymczasowego Wydziału Samorządowego b. Królestwa Galicji i Lodomerii].

°Załącznik do punktu 3. N° 1°

[Projekt] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia Głównych Komisji Wyborczych dla okręgów wyborczych Województwa Pomorskiego

Na zasadzie art. 3 ustawy z dnia 1 sierpnia 1919 r. o uzupełniających wyborach do Sejmu Ustawodawczego z dalszych części b. zaboru pruskiego (Dz.Pr. Nr 65 p. 393) na wniosek zastępcy Generalnego Komisarza Wyborczego ustanawia się następujący skład głównych komisji wyborczych województwa Pomorskiego:

Dla I okręgu wyborczego z siedzibą w Kościerzynie – przewodniczący: EMIL SOBIECKI, prezes Sądu Okręgowego w Starogardzie, zastępca przewodniczącego: dr JAN HRYNIEWIECKI, sędzia Sądu Okręgowego w Starogardzie, członkowie: ks. IGNACY NAWACKI, proboszcz w Kościerzynie, BOLESŁAW SŁOMIŃSKI, sekretarz w Kościerzynie i STANISŁAW LEJA, kupiec w Kościerzynie.

Dla II okręgu wyborczego z siedzibą w Grudziądzu przewodniczący: ERNEST FERENS, sędzia Sądu Okręgowego w Grudziądzu, zastępca przewodniczącego dr KAROL FLACH, sędzia Sądu Okręgowego w Grudziądzu, członkowie: JULIAN SZYCHOWSKI, adwokat w Grudziądzu, WŁADYSŁAW KULERSKI, księgarz w Grudziądzu i ks. STANISŁAW JARZĘBSKI, proboszcz z Mokrego pod Grudziądzem.

dnia 15 marca 1920 r.

PREZYDENT MINISTRÓW

/-/ Skulski

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH

/-/ S. Wojciechowski.

Motywy wydania ustawy w przedmiocie zmiany asygnat pożyczki państwowej z r. 1918 subskrybowanej w złocie [po kursie nominalnym, na obligacje pożyczki]

DEPARTAMENT KREDYTOWY

1.

Z urzędu.

W sprawie wydania Ustawy w przedmiocie zamiany asygnat pożyczki państwowej z r. 1918, subskrybowanej w złocie na akcje 5%-wej pożyczki państwowej 1920 r. z pięciokrotnym przerachowaniem.

MOTYWY

Pierwsza pożyczka państwowa 1918 r. zaciągnięta w i...łej a zarazem trudnej chwili odradzania się Państwa Polskiego została przez część obywateli, zwłaszcza w b. Dzielnicy pruskiej pokryta złotem według kursu nominalnego. i...i świadczący o ofiarności i wzniosłych uczuciach patriotycznych tych obywateli, a zarazem posiadający nader rozległe dla Skarbu Polskiego znaczenie winien być w odpowiedni sposób wyróżniony. Okazja po temu nadarza się, wobec wypuszczenia nowych pożyczek państwowych 1920 r. przeznaczonych częściowo na wykupienie pożyczki z r. 1918. W związku z tem Ministerstwo Skarbu uznaje za wskazane nadanie obywatelom asygnat pożyczki państwowej 1918 r. nabytych za prawa wymiany tych asygnat na obligacje 5%-wej pożyczki wewnętrznej 1920 r. w stosunku pięciokrotnym.

Nadanie tego prawa będzie z jednej strony należyłą oceną przez Państwo ofiarnego czynu, z drugiej zaś strony będzie doniosłym impulsem dalszych ofiar na rzecz Państwa przy subskrybowaniu pożyczek 1920 r.

Wykonanie powyższej Ustawy jest ze względów technicznych możliwe, wobec tego, że na odnośnych oryginałach zostały umieszczone adnotacje, świadczące o nabyciu asygnacji na złoto.

Rada Ministrów upoważnić raczy Ministra Skarbu do przedłożenia Sejmowi Ustawodawczemu następującego wniosku:

W N I O S E K

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

U S T A W A

w przedmiocie zamiany asygnat pożyczki państwowej z r. 1918, subskrybowanej w złocie po kursie normalnym, na obligacje pożyczki z 1920 r.

Art. 1.

Osoby, które pożyczkę państwową z r. 1918 subskrybowały w złocie po kursie nominalnym, mają prawo, w razie zamiany asygnat tamtej pożyczki na obligacje pożyczki z r. 1920 do otrzymania tych obligacji na sumę 5-ciokrotnie wyższą od sumy przez nich subskrybowanej.

Art. 2.

Wykonanie tej Ustawy powierza się Ministrowi Skarbu.–
Warszawa, dnia ... marca 1920 r.

°Załącznik do punktu 7. N° 5°

Projekt ustawy o załatwianiu zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami w przedsiębiorstwach użyteczności publicznej

PROJEKT

ustawy o załatwianiu zatargów zbiorowych pomiędzy
pracodawcami a pracownikami w przedsiębiorstwach
użyteczności publicznej.

Art. 1.

Dla załatwiania zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami w przedsiębiorstwach, które Rada Ministrów w drodze rozporządzenia uzna za przedsiębiorstwa użyteczności publicznej tworzy się Komisje Rozjemcze.

Art. 2.

Komisja Rozjemcza jest wyłącznie właściwą do załatwiania zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcą lub pracodawcami a pracownikami w przedmiocie warunków pracy lub wynagrodzenia za pracę.

Orzeczenie Komisji Rozjemczej obowiązuje pracodawcę i pracowników, których zatarg był przedmiotem jej orzeczenia.

Art. 3.

Wszelki zatarg zbiorowy w przedmiocie warunków pracy lub wynagrodzenia za pracę, powstały pomiędzy pracodawcą lub pracodawcami a pracownikami, o ile nie zostanie załatwiony w drodze dobrowolnego porozumienia się stron, winien być poddany rozstrzygnięciu Komisji Rozjemczej.

Do postawienia wniosku o rozstrzygnięcie zatargu przez Komisję Rozjemczą zobowiązani są tak pracodawcy jako też pracownicy, pomiędzy którymi zatarg powstał.

Art. 4.

Komisja Rozjemcza składa się z wyznaczonego przez Ministra Sprawiedliwości sędziego jako przewodniczącego, ^hz delegata Ministerstwa Przemysłu i Handlu, z delegata Ministerstwa Pracy i sześciu asesorów^h i czterech asesorów^c, a mianowicie z ^htrzech^h ^c2^c przedstawicieli pracodawcy lub pracodawców oraz z ^htrzech^h ^c2^c pracowników będących u byłego pracodawcy^c przedstawicieli związku zawodowego ^cpracowników, będących w ⁱ...ⁱ pracodawcy^c, do którego należą pracownicy, będący z zatargu z pracodawcą, wybranych przez związek zawodowy z góry na jeden rok.

Art. 5.

Miejsce siedziby Komisji Rozjemczych, sposób wybierania asesorów, postępowanie przed Komisją Rozjemczą i sposób wykonywania jej orzeczeń określi Minister Pracy w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.

Art. 6.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie w dni czternaście po ogłoszeniu.
Wykonanie jej poleca się Ministrowi Pracy i Ministrowi Sprawiedliwości.

^cZałącznik do punktu 7. N° 6^c

Projekt ustawy o ochronie dostaw na cele publiczne oraz o ochronie wytwórczości w czasie odbudowy kraju

PROJEKT

ustawy o ochronie dostaw na cele publiczne oraz
o ochronie wytwórczości w czasie odbudowy kraju

Art. 1.

1. Kto rozmyślnie nie wykonuje lub nie wykonuje należycie umowy, zawartej z władzą o dostawę przedmiotów zapotrzebowania dla siły zbrojnej w czasie wojny, albo o dostawę środków żywności dla zażegnania głodu lub podrożenia środków żywności, ulegnie za występki karze więzienia (w b. zaborze austriackim karze aresztu ścisłego) do sześciu miesięcy i grzywnie do 200 000 marek albo jednej z tych kar.

2. Jeżeli niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy nastąpiło z niedbalstwa, winny ulegnie za wykroczenie karze aresztu do sześciu tygodni i grzywnie do 50 000 marek albo jednej z tych kar.

3. Karom, wymienionym w ust. 1 i 2, ulegną także dostawcy pośredni, pośrednicy, pełnomocnicy i pracownicy dostawcy lub przedsiębiorstwa przewozowego, którzy, świadomi celu dostawy, rozmyślnie lub z niedbalstwa sprowadzają jej niewykonanie lub nienależyte wykonanie.

Art. 2.

1. Kto dostawcę, dostawcę pośredniego, pełnomocnika lub pracownika dostawcy lub przedsiębiorstwa przewozowego rozmyślnie powstrzymuje/lub usiłuje powstrzymać od wykonania dostawy, określonej w art. 1, lub czyni mu w tym przeszkody, ulegnie za występki karze, przewidzianej w ustępie pierwszym art. 1.

2. Jeżeli użyto w tym celu gwałtu, pogróżki lub innych środków napastliwych, winny – o ile czyn nie podpada pod surowsze przepisy ustaw karnych – ulegnie za występki karze więzienia (w b. zaborze austriackim karze aresztu ścisłego) do lat trzech oraz grzywnie do 100 000 marek albo jednej z tych kar.

Art. 3.

Kto samowolnie porzuca pracę w gospodarstwie rolnem lub przedsiębiorstwie użyteczności publicznej przed upływem terminu najmu usług lub w wypadku najmu na termin nieokreślony bez uprzedzenia pracodawcy w terminie, określonym w przepisach, zwyczaju miejscowym lub w umowie, ulegnie za występki karze więzienia (w b. zaborze austriackim karze aresztu ścisłego) do sześciu miesięcy i grzywnie do 10 000 marek albo jednej z tych kar.

Art. 4.

Rada Ministrów w drodze rozporządzenia oznaczy przedsiębiorstwa, które z powodu szczególnej ważności dla celów państwa lub dobra ogółu należy uważać za przedsiębiorstwa użyteczności w rozumieniu niniejszej ustawy.

Art. 5.

Kto przy użyciu gwałtu lub pogróżki albo w inny sposób napastliwy usiłuje powstrzymać drugiego lub przeszkodzić mu w prowadzeniu gospodarstwa rolnego lub przedsiębiorstwa użyteczności publicznej albo w pracy w takimże gospodarstwie lub przedsiębiorstwie, – o ile czyn nie podpada pod surowsze przepisy ustaw karnych – ulegnie za występki karze więzienia (w b. zaborze austriackim karze aresztu ścisłego) do jednego roku i grzywnie do 50 000 marek albo jednej z tych kar. W razie zaś rzeczywistego powstrzymania lub przeszkodzenia karze więzienia (w b. zaborze austriackim karze aresztu ścisłego) do lat trzech i grzywnie do 100 000 marek albo jednej z tych kar.

Art. 6.

Jeżeli jeden z czynów, określonych w art. 1 ust. 1 (3), art. 2, 3 i 5, bądź sam przez się bądź w związku z czynami innych osób, działających w wyraźnym lub milczącym porozumieniu ze sprawcą, wywołał lub powiększył albo mógł wywołać lub powiększyć klęskę głodu lub znaczny brak środków żywności, albo pozbawił lub mógł pozbawić ludność całkiem lub w części wody, opału, światła lub innych niezbędnych przedmiotów, a sprawca był tego świadom, winny ulegnie

za zbrodnie karze ciężkiego więzienia do lat pięciu, z którą można połączyć grzywnę do 200 000 marek.

Art. 7.

Jeżeli jeden z czynów, określonych w art. 6, popełniono wśród wymienionych tam okoliczności w zamiarze wywołania zaburzeń i niepokojów, a czyn nie podpada pod surowsze przepisy ustaw karnych, można karę ciężkiego więzienia przedłużyć od lat dziesięciu i połączyć z nią grzywnę aż do 500 000 marek.

Art. 8.

Podżegacz ulega karze, przepisanej dla sprawcy.

Art. 9.

1. Grzywna, nie dająca się ściągnąć lub nieściągalna jej część ulega zamianie na areszt wedle słusznego uznania sądu przy uwzględnieniu wielkości przewinienia, wysokości grzywny i stosunków osobistych skazanego, nigdy jednak na czas dłuższy niż trzy miesiące.

2. Na wypadek nieściągalności grzywny lub części grzywny, nałożonej obok kary pozbawienia wolności, orzeka się przedłużenie tej kary wedle słusznego uznania sądu przy uwzględnieniu wielkości przewinienia, wysokości grzywny i stopnia orzeczonej kary pozbawienia wolności; przedłużenie kary pozbawienia wolności nie może jednak wynosić więcej niż trzy miesiące, ani też łącznie z orzeczoną karą pozbawienia wolności przekraczać najwyższego jej wymiaru, którym ustawa za czyn karygodny grozi.

Art. 10.

Art. 367 do 369 i 377 ros. kod. karnego z r. 1903 uchyla się.

Art. 11.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie w dni czternaście po ogłoszeniu; art. 1 do 9 tracą moc obowiązującą po upływie pięciu lat od ogłoszenia.

Wykonanie tej ustawy poleca się Ministrowi Sprawiedliwości.

[Wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej w sprawie przedłużenia do końca marca 1920 r. terminu wpłacania zapomóg bezrobotnym]

J.F./Bs.

DO

RADY MINISTRÓW.

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej prosi Radę Ministrów o uchwalenie następującego wniosku.

Treść wniosku.

1. Na mocy art. 9 Ustawy z dnia 4 listopada 1919 r. (Dz.Ust. Nr 89 poz. 483 za rok 1919) przedłuża się do końca miesiąca marca 1920 r. prawo do otrzymywania zapomóg tym bezrobotnym, dla których trzynastotygodniowy okres pobierania zapomóg upływa w dniu 1-go marca 1920 r. w byłych okręgach pomocy dla bezrobotnych: Warszawa I, Warszawa (Podmiejski) II; Łódź VI, Kalisz VII, Częstochowa IX, Radom XI.–

2. Wykonanie tego rozporządzenia przekazuje się Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej.

3. Rozporządzenie niniejsze obowiązuje od dnia 1 marca 1920 r.–

Uzasadnienie.

W myśl ustępu pierwszego art. 9-go ustawy Tymczasowej z dnia 4 listopada 1919 r. prawo pobierania zasiłków przysługuje bezrobotnym w ciągu 13 tygodni.–

Na mocy ustępu drugiego tegoż artykułu 9-go Rząd ma prawo w wyjątkowych wypadkach przedłużyć prawo do pobierania zapomóg na czas do jednego miesiąca ponad termin powyżej określony.–

Ze względu na to, że zapomogi na mocy powyższej Ustawy są wydawane od dnia 1 grudnia, przeto już od dnia 1 marca upływa przepisany okres wydawania zapomóg.–

Biorąc pod uwagę, że uruchomienie robót publicznych może nastąpić dopiero w kwietniu rb. Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej na podstawie ustępu drugiego art. 9-go-Ustawy z dnia 4 listopada 1919 r. wnosi o przedłużeniu prawa do pobierania zapomóg na przeciąg jednego miesiąca tj. do dnia 1-go kwietnia 1920 r.–

Warszawa, d. 3 marca 1920 r.

MINISTER
/-/ E. Peplowski.

Wpłynęło na Radę Ministrów
dnia ... 1920 r.
Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem.–

Prezydent Ministrów:

°Załącznik do punktu 15. N° 10°

**Wniosek rządowy [dotyczący składu Tymczasowego Wydziału Samorządowego
b. Królestwa Galicji i Lodomerii]**

Wniosek rządowy.

Na zasadzie art. 5. Ustawy z dnia 30 stycznia 1920 r. (Dz.Ust. Nr 11.p. 61)
co do składu Tymczasowego Wydziału Samorządowego b. Królestwa Galicji
i Lodomerii z W.K. Krakowskiem.

A.) Kandydaci na Członków

1) Włodzimierz DECYKIEWICZ, wiceprezydent Namiestnictwa Galicyjskiego,
ur. w r. 1865. we Lwowie, religii grecko-kat. stanu wolnego, zamieszkały we
Lwowie, przy ul. Kopernika 3.

2) Dr Władysław JAHL, członek Wydziału Krajowego b. adwokat ur. w r. 1851.
w Węgliskach, w Galicji, religii rzym.-kat. żonaty, zamieszkały we Lwowie
ul. Teatyńska L: 7.

3) Dr Zygmunt hr. LASOCKI, emerytowany Radca Namiestnictwa Galicyj-
skiego urodzony w r. 1867. w Ixelles pod Bruxellą w Belgii, religii rzym.-kat.
żonaty, zamieszkały we Lwowie ul. Trzeciego Maja L: 2.

4) Inż. Daniel MAJEWSKI, urzędnik przeworskiego Towarzystwa
Cukrowniczego, urodzony w r. 1874 w Zawichoście, b. guberni radomskiej,
religii rzym.-kat. żonaty, zamieszkały we Lwowie ul. Fredry L: 9.

5) Inż. Jakób PAWŁOWSKI, st. komisarz Budownictwa Rady Powiatowej
w Dobromilu, ur. w r. 1884, w Żbikowie w Galicji, religii rzym.-kat. żonaty,
zamieszkały w Dobromilu.

6) Dr Zbigniew PAZDRO, profesor Politechniki, ur. w r. 1877. w Przewłóce
w Galicji, żonaty, religii rzym.-kat., zamieszkały we Lwowie przy ul. Gipsowej L: 28.

B.) Kandydaci na zastępców Członków.

1) Dr Michał GREK, adwokat ur. w r. 1862 w Chorostkowie w Galicji, religii
rzym.-kat. żonaty, zamieszkały we Lwowie ul. Kraszewskiego L: 7.

2) Dr. Bogusław LONGCHAMPS, adwokat (b. urzędnik konceptowy
b. Galicyjskiej Prokuratorii Skarbu) ur. w r. 1884. w Kołomyi, religii rzym.-kat.
żonaty, zamieszkały przy ul. Grodzickich L: 4. we Lwowie.

3) Bronisław SZUBA, profesor gimnazjalny w VIII. klasie rangi ur. w r. 1887.
żonaty, zamieszkały w Tarnowie.–

MINISTER
S. Wojciechowski^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 9.

30

PROTOKÓŁ 25-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 18 marca 1920 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister W[yznań] R[eligijnych] i O[świecenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Aprowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	p. dr Władysław Seyda
Kierownik Min[isterstwa] Zdrowia Publicznego	p. dr Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Rolnictwa i D[óbr] P[aństwowych]	p. Zygmunt Chmielewski
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i O[pieki] S[połecznej]	p. Aleksander Prystor
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie b. Dzieln[icy] Prus[kiej]	p. Adam Poszwiński
Szef Sekcji w Prezydium Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Naczelnik Wydziału w Prezydium Rady Ministrów	p. dr Władysław Studziński
Komisarz Państw[owego] Urzędu dla spraw J.U.R.	p. dr Kazimierz Pawlikowski
Protokółuje:	p. Daniel Rodich

Początek posiedzenia o godz. 4 m. 30 po południu.

1. Protokół z 24-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 25 marca 1920 r. wobec niewniesienia przeciw niemu żadnego sprzeciwu – uznano za przyjęty.

2. ^bZałącznik] N° 1.^b Przedstawiony przez Min. Sprawiedliwości projekt ustawy o przywróceniu praw majątkowych unitom, przyjęto bez zmian.

3. ^bZałącznik] N° 2.^b Przyjęto przedstawiony przez Min. Sprawiedliwości projekt ustawy o zwalczaniu lichwy wojennej (paskarstwa) z następującymi zmianami:

a) w art. 3 zastąpiono słowa „Ministrem Przemysłu i Handlu” na końcu drugiego ustępu słowami „właściwymi Ministrami”,

b) art. 12 otrzymuje następujące brzmienie:

„Władze państwowe cywilne i wojskowe oraz władze samorządowe winny udzielać Urzędowi walki z lichwą żądanej pomocy i donosić im o przestępstwach przewidzianych w ustawie niniejszej”.

Również uchwalono, iż przy wydawaniu rozporządzenia wykonawczego, do powyższej ustawy należy porozumieć się z Min. Spraw Wojskowych.

4. ^bZałącznik] N° 4.^b W dyskusji nad przedstawionym przez Min. Sprawiedliwości projektem ustawy o ochronie dostaw na cele publiczne oraz o ochronie wytwórczości w czasie odbudowy kraju wyłoniły się pewne różnice zdań wobec czego powzięto za zgodą p. Ministra Sprawiedliwości następujące uchwały:

a) powyższy projekt ustawy zdejmuje się z porządku dziennego dzisiejszego posiedzenia Rady Ministrów,

b) powierza się p. Ministrowi Sprawiedliwości ponowne opracowanie tego projektu w porozumieniu z Min. Pracy i O.S. jako uzupełnienie projektu ustawy o załatwianiu zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami w przedsiębiorstwach użyteczności publicznej,

c) pojęcie przedsiębiorstw użyteczności publicznej należy możliwie najbardziej zwęzić, a następnie dążyć do tego ażeby wynagrodzenie pracowników w tych przedsiębiorstwach z reguły nie mogło być niższe niż w innych analogicznych przedsiębiorstwach.

5. Pan Podsekretarz Stanu dr Wróblewski referuje sprawę projektu będącego przedmiotem obrad w Komisji konstytucyjnej Sejmu Ustawodawczego, a dotyczącego zamieszczenia w konstytucji postanowienia o powołaniu do życia Najwyższej Izby Kontroli Państwa (względnie wedle nowej terminologii Najwyższej Izby Obrachunkowej). O powyższym projekcie Rząd nie był zawiadomiony przed posiedzeniem. Należy na najbliższym posiedzeniu komisji konstytucyjnej określić stanowisko Rządu. Idzie o następujące kwestie:

a) czy w konstytucji należy w ogóle przewidzieć kontrolę administracyjną,

b) czy określenie tej kontroli w konstytucji ma być tylko ogólne czy też szczegółowe. Wedle wniosku komisji konstytucyjnej miałyby już konstytucja zawierać postanowienie, że Prezesa Izby mianuje Naczelnik Państwa, na wniosek Marszałka Sejmu,

c) czy już w konstytucji ma być stwierdzona nieusuwalność członków kolegium Izby (analogicznie i w granicach nieusuwalności sędziów),

d) o ile by zakres działania Izby miał być w konstytucji określony, czy należy zatrzymać kontrolę wstępną.

Po dyskusji powzięła Rada Ministrów uchwałę, iż zgadza się na stwierdzenie w konstytucji, że dla przeprowadzania kontroli administracyjnej istnieje Najwyższa Izba Kontroli Państwa, lecz odnośne postanowienie powinno być możliwe najbardziej ogólnikowe, a zorganizowanie Izby pozostawione osobnej ustawie.

Również zgodzono się na zasadę nieusuwalności członków kolegium, ale nie jej prezesa z tem, że to postanowienie należy do osobnej ustawy.

Natomiast oświadczyła się Rada Ministrów stanowczo przeciw mianowaniu Prezesa Izby na wniosek Marszałka Sejmu, a za jedynie dopuszczalne uznała mianowanie na wniosek Rady Ministrów, która również mogłaby stawiać wniosek na jego usunięcie.

Wreszcie oświadczyła się Rada Ministrów przeciw utrzymaniu w przyszłej ustawie o Izbie Kontroli, kontroli wstępnej.

Koniec posiedzenia o godz. 7 m. 30 wieczorem.

Ł. Skulski^f

Załączniki

W y k a z:

1. [Projekt] ustawy o przywróceniu praw majątkowych unitom¹⁴⁴.
 2. [Projekt] ustawy o zwalczaniu lichwy wojennej¹⁴⁵.
 3. Projekt ustawy o ochronie dostaw na cele publiczne oraz o ochronie wytwórczości w czasie odbudowy kraju¹⁴⁶.
- [3a.] Motywy do projektu ustawy o ochronie dostaw na cele publiczne oraz o ochronie wytwórczości w czasie odbudowy kraju.

¹⁴⁴ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 16 lipca 1920 r. o przywróceniu praw majątkowych unitom, Dz.U. 1920, nr 89, poz. 583. Ustawa zmodyfikowana w stosunku do projektu.

¹⁴⁵ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 2 lipca 1920 r. o zwalczaniu lichwy wojennej, Dz.U. 1920, nr 67, poz. 449.

¹⁴⁶ Nie publikuje się. Treść załącznika taka jak w załączniku 6 do punktu 7 protokołu 24 posiedzenia Rady Ministrów z 15 marca 1920 r. W artykule 2 zwiększono tylko karę ze 100 000 marek na 200 000 marek.

Motywy do projektu ustawy o ochronie dostaw na cele publiczne oraz o ochronie wytwórczości w czasie odbudowy kraju

M O T Y W Y

do projektu ustawy o ochronie dostaw na cele publiczne oraz o ochronie wytwórczości w czasie odbudowy kraju.

Ciężkie są warunki, wśród których Rzeczpospolita przystępuje do odbudowy kraju i do zakładania fundamentów pod gmach swojej państwowości i dobrobytu narodu. Ograbiona przez państwa zaborcze i przez okupantów z wielu bogactw kraju, ogołocona z narzędzi produkcji, bronić musi nieustalonych granic przed otaczającymi ją ze wszystkich stron wrogami, a wewnątrz kraju walczyć z dewaluacją marki polskiej, z niedomaganiem gospodarczymi i komunikacyjnymi, z trudnościami w aprowizacji ludności, z rozkładowymi objawami agitacji, rozwijanej przez wrogów państwowości polskiej, a także z doktrynerstwem i z „narowami” swoich własnych obywateli, nabytymi w długoletniej niewoli. Niemal na każdym kroku piętrzą się przeszkody, które trzeba usunąć, bo chodzi tu o walkę o byt Rzeczypospolitej. Pomóc Ojczyźnie, by wyszła z tej walki zwycięsko; jest dziś naczelnym obowiązkiem każdego obywatela, rzeczą ustawodawcy zaś jest umożliwić i zabezpieczyć jego spełnienie.

Sprawność i odporność siły zbrojnej, broniącej granic i całości państwa przed wrogiem, zależy w znacznej mierze od nienagannego zaspokajania potrzeb armii. Dzielność, duch bohaterski, który wślawił żołnierza polskiego, i wszystkie inne cnoty żołnierskie nie starczą, by wroga pokonać, jeżeli aparat zaopatrywania wojska w przedmioty zapotrzebowania nie będzie współdziałał sprawnie i punktualnie.

Ale praca nad odbudową oraz nad utwaleniem podwalin Ojczyzny nie tylko wre na granicach państwa i jest nie tylko obowiązkiem żołnierza; także wewnątrz kraju koniecznym jest wytężenie sił każdego obywatela, aby wielką i intensywną pracą przyczynić się do wytworzenia zapasu wartości gospodarczych i umysłowych, koniecznego do stworzenia podstaw, na których w przyszłości rozwinie się ustrój państwa praworządne i zakwitnie dobrobyt narodu. Stworzyć warunki, niezbędne dla współdziałania obywateli przy budowaniu Ojczyzny, i ubezpieczyć je, jest rzeczą równie konieczną i pilną, jak troska o zaopatrzenie wojska w umundurowanie, broń i amunicję, środki żywności itp.

Stosunki wyjątkowe, wśród których odbywa się praca nad obroną i budowaniem Ojczyzny, wymagają nadzwyczajnych zarządzeń ustawodawczych, dla których wskaźnikiem nie mogą być doktryny, w czasach normlanych powstałe

i obliczone na prawidłowe stosunki życia państwowego. Wyjątkowe warunki oraz wielkość celu tej pracy czynią koniecznym i usprawiedliwionym użycie nadzwyczajnych środków dla umożliwienia jej i zabezpieczenia, zwłaszcza że także działania i zaniedbania ludzkie, które pracą na polu powyższem utrudniają względnie zmniejszają jej owocność, nabierają pod wpływem wspomnianych stosunków wyjątkowych i ze względu na wielkość i świętość celu, któremu się przeciwstawiają, cech całkiem odmiennych, niż w czasach i stosunkach normalnych.

Działania i opuszczenia, które wśród stosunków prawnych jak naruszenia umownych praw prywatnych są tylko bezprawiem cywilnem, dającym poszkodowanemu prawo do żądania wynagrodzenia szkody, – w warunkach, jakie Polska obecnie przeżywa, odbijają się tak ujemnie na najżywotniejszych interesach państwa, zagrażają dobrom, będącym podstawą bytu państwowości w sposób tak groźny, że państwo, aby umożliwić sobie istnienie i rozwój, nie może już poprzestawać na przyznawaniu ulgi cywilnej poszkodowanemu, lecz musi przeciwdziałać im zapobiegawczo i represyjnie.

Niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy, zawarte z władzą o dostawę przedmiotów zapotrzebowania dla siły zbrojnej czy też o dostawę środków żywności dla ludności, traci w warunkach obecnych charakter bezprawia, które polega tylko na niedotrzymaniu zobowiązania z umowy i uzasadnia tylko roszczenie o dodatkowe dopełnienie umowy i wynagrodzenie szkody. Pod względem przedmiotowym łączy się z niem bowiem szkoda lub co najmniej niebezpieczeństwo dla doniosłych interesów państwa; pod względem podmiotowym tkwi w tem bezprawiu co najmniej świadomość sprawcy, że naraża państwo na wielkie niebezpieczeństwo, czy to osłabiające jego siłę zbrojną przez niedostarczenie jej na czas przedmiotów zapotrzebowania czy też podkupując podstawę życia ludności w kraju, stwarzając nadto grunt podatny do zaburzeń i niepokoju i często łączy się jednak z tą świadomością także zamiar wywołania skutków powyższych, wymierzony wprost przeciw państwu.

Podobnie przedstawiają się stosunki pracy.

Samowolne ^hwydalenie pracownika przez pracodawcę lub też samowolne^h porzucenie pracy przez pracownika rodzi w czasach normalnych tylko odpowiedzialność cywilną lub co najwyżej administracyjno-karną, po stronie tego, kto złamał umowę najmu usług lub wykroczył przeciw istniejącym w tym względzie przepisom administracyjnym; odpowiedzialność sądowo-karna jest tu rzadkiem zjawiskiem ustawodawstwa. Również zbiorowe ^hwydalenie pracowników lub^h opuszczanie pracy ^hprzez tychże^h zmierza w czasach normalnych tylko do uzyskania korzystniejszych warunków płacy, jako takie jest wymierzone przeciw ^hpracownikom przeciw^h jednemu lub kilku pracodawcom, ale ani przeciw ustawie ani przeciwko państwu. Chodzi tu o zrobienie korzystnego rachunku ^hz pracownikami lub^h z pracodawcą. Interes państwa ogranicza się zatem często

do zapobieżenia, aby przy sposobności załatwiania tego rodzaju rachunków nie zakłócano porządku prawnego, spokoju publicznego i nie ograniczano indywidualnej wolności obywatelskiej. W czasach normalnych prawo koalicji jest uprawnionym aktem samoobrony przeciw wyzyskowi, uprawianemu przez stronę państwa. (Zasadzie tej sprzeciwiają się postanowienia art. 367 do 369 ros. kod. karn. z r. 1903, tak jak z zasada równouprawnienia wszystkich wobec prawa nie da się pogodzić art. 377 tegoż kodeksu karnego, wobec czego projekt proponuje definitywne uchylenie tych przestarzałych norm karnych).

Inny charakter i inne znaczenie dla państwa mają te zjawiska obecnie. Wzywanie do porzucenia pracy pod hasłem walki o korzystniejsze jej warunki stało się nie tylko zjawiskiem występującem epidemicznie, niemal codziennie, ale ponadto bywa używane i nadużywane przez agentów państw nieprzyjacielskich oraz przez inne wrogie żywioły do prowadzenia polityki przeciwpaństwowej lub co najmniej do uprawiania propagandy poza nowym porządkiem prawnym i społecznym. Zbiorowe porzucanie pracy na czas dłuższy czy krótszy łączy się wśród warunków obecnych zawsze z wielką szkodą dla ogółu ludności, dla gospodarstwa narodowego i dla porządku prawnego w państwie; zmniejsza siłę wytwórczą kraju, uszczupla zapasy produktów krajowych, wywołuje olbrzymią zwyżkę cen, sprowadza braki w zaspokajaniu najistotniejszych potrzeb życia wszystkich, a szerokie warstwy ludności ubogiej rzuca na pastwę głodu i nieodłącznych od klęski głodu a dla państwa równie groźnych nieszczęść, tj. wywołuje rozrost chorób epidemicznych i wzrost przestępstw przeciw cudzemu życiu i mieniu.

W czasach wyczerpania gospodarczego, które przeżywa obecnie nie tylko Polska, lecz prawie cała Europa, najcenniejszym dobrem w gospodarstwie narodowym jest praca ludności, największą siłą państwa jest pracowitość narodu. Praca, będąca zawsze czynnikiem twórczym, dziś jest siłą tworzącą państwo i niezbędnym warunkiem jego istnienia i rozwoju, jest więc dobrem zbyt istotnym dla istnienia państwa, aby wolno było bezkarnie nie pracować, mimo że się ma zdolność i sposobność do pracy z wynagrodzeniem. W czasie, kiedy do najświętszych obowiązków każdego obywatela polskiego należy złożyć na ołtarzu odradzającej się Ojczyzny wysiłki swej pracy, aby łącznie z mężnym żołnierzem polskim nową Polskę budować, bronić i umacniać, nie wolno podkopywać istnienia państwa i podstaw porządku prawnego przez porzucanie lub utrudnianie pracy. Tych, którzy nie poczuwają się do powyższego obowiązku wobec nas i państwa, państwo ma prawo zmusić do pracy.

Zniewalając do pracy na rzecz gospodarstwa narodowego tych, którzy nie chcą pracować, państwo, które, aby istnieć musi przede wszystkim usunąć skutki zniszczenia wojną i wyczerpania gospodarczego, ma również obowiązek zabezpieczyć obywatelom, którzy są świadomi swoich obowiązków wobec Ojczyzny i chcą pracować, wolność pracy, chronić ich przed wszelkimi zamachami na

to święte ich prawo, tem bardziej zaś od wszelkiego terroru, mającego na celu zmusić ich do zaprzestania pracy.

Rozwiązanie stosunku pracy pomiędzy pracodawcą a pracownikiem w przypadkach i w sposób, określony w umowie lub w ustawach powinno pozostać dopuszczalnem nawet w gospodarstwach rolnych i innych przedsiębiorstwach użyteczności publicznej i nawet w okresie, w którym interes państwa wywołuje konieczność użycia nadzwyczajnych środków ustawodawczych dla zabezpieczenia wytwórczości kraju. Ustawowe ograniczenia wolności pracy w powyższym kierunku nie leżą w interesie ochrony i podniesienia wytwórczości kraju.

Wychodząc z powyższych względów zasadniczych, projekt stawia pod sankcję karną:

1. obowiązek należytego wykonania umów, zawartych z władzą o dostawę:
 - a) przedmiotów zapotrzebowania dla siły zbrojnej w czasie wojny,
 - b) środków żywności dla zażegnania klęski głodu albo podrożenia środków żywności;
2. obowiązek pracodawcy i pracownika do utrzymania stosunku pracy zgodnie z postanowieniami umowy lub ustawy.

Interes państwa, uzasadniający potrzebę wzięcia stosunków pracy pod ochronę sankcji karnej, jest zarazem wskaźnikiem, jakim rodzajom pracy należy się ta ochrona. Projekt przyznaje ją bezwzględnie tylko pracy w gospodarstwach rolnych, gdyż wytwórczość gospodarstw rolnych stanowi – zwłaszcza w Polsce – najistotniejszą podstawę gospodarstwa narodowego i najważniejsze źródło dobrobytu narodu. Poza tem bierze projekt pod szczególną ochronę tylko pracę w tych przedsiębiorstwach, które ze względu na szczególną ważność dla celów państwa lub dla dobra ogółu Rada Ministrów uzna za przedsiębiorstwa użyteczności publicznej. Wyczerpujące wyliczenie ich w ustawie jest niemożliwe i niewskazane; interes państwa i ogółu ludności zwłaszcza w państwach, rozpoczynających dopiero proces ewolucji, podlega ciągłemu rozwojowi i zmianom, których ustawodawca nie może z góry przewidzieć ani ścisłą definicją określić, nadto zaś ewolucja pociągnie za sobą z natury rzeczy ten skutek, że w miarę uzupełniania braków, wywołanych wojną, i w miarę podnoszenia się ogólnego dobrobytu zakres przedsiębiorstw użyteczności publicznej w znaczeniu powyższem będzie ulegał coraz większemu ścieśnianiu.

Kwalifikację kryminalną i stopień karygodności przestępstw uzależnia projekt od stopnia winy (zły zamiar i wina nieumyślna), od środków, użytych celem ograniczenia indywidualnej wolności kontraktowej lub wolności pracy i od wielkich skutków, a więc od rodzajów szkody lub niebezpieczeństwa, wywołanych przez popełnienie czynu karygodnego.

Niektóre z czynów, które projekt uznaje za przestępstwa mogą w miarę okoliczności przedmiotowych, wśród których zostały popełnione, lub w miarę zamiaru sprawcy przybrać pewne ogólne znamiona przedmiotowe lub podmiotowe,

z powodu których podpadać będą pod surowsze przepisy ustaw karnych dzielnicowych wobec czego projekt czyni w tym kierunku wyraźne zastrzeżenie.

Projekt stoi na stanowisku, że normy karne, które proponuje, należy uważać za przepisy wyjątkowe, za nadzwyczajne środki ustawodawcze, podyktowane wprawdzie względami konieczności państwowej, wywołanej przez naglące potrzeby państwa. a więc konieczne i słuszne, ale słuszne i konieczne tylko tak długo, dopóki trwać będzie ów stan konieczności państwowej. W nadziei, że stan ten nie potrwa dłużej niż lat 5, że pięcioletnia wyężona praca wszystkich sił, powołanych do pracy twórczej w gospodarstwie narodowym, wobec bogactw przyrodniczych kraju i tężyzny indywidualnej polskiego robotnika wystarczy do wydobycia kraju z opłakanego stanu gospodarczego, w jakim znajduje się obecnie, projekt ogranicza moc obowiązujących tych wyjątkowych norm karnych na okres pięciu lat po ogłoszeniu ustawy. Wyjątek stwarza projekt tylko dla przepisu art. 10, gdyż przestarzałe normy rosyjskiego kodeksu karnego, które artykuł ten uchyla, nie mogą ostać się w czasach normalnych wobec uznanej prawie powszechnie zasady wolności koalicji ^hpracodawców i^h pracowników i równości wszystkich wobec prawa.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 9.

31

PROTOKÓŁ

26-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 20 marca 1920 r.

Przewodniczy	pan Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Wyznań Rel[igijnych i O[święcenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Aprowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Pracy i Opieki Społecznej	p. Edward Pełowski
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	p. dr Władysław Seyda
Kierownik Min[isterstwa] Zdrowia Publicznego	p. dr Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Sprawiedliwości	p. Jan Morawski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Rolnictwa i D[óbr] P[aństwowych]	p. Zygmunt Chmielewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] B. Dzielnicy Pruskiej	p. Adam Poszwiński
Szef Sekcji w Prezydium Rady Min[istrów]	p. Edward Lechowicz
Szef Departamentu do Spraw Morskich	p. admirał Kazimierz Porębski
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Spraw Wojskowych	p. ppułk Grzegorz Stefanowicz
Naczelnik Wydziału w Prezydium Rady Ministrów	p. Ludomir Grendyszyński
Protokołuje:	p. dr Bronisław Hełczyński

Początek posiedzenia o godz. 8 m. 40 wieczorem.

1. ^bZałączniki N° 1 i 2.^b Przyjęto wnioski Min. Poczty i Telegrafów w sprawie uzupełnienia uchwały Rady Ministrów z dnia 5 lutego 1920 r. w sprawie umun-

durowania woźnych i gońców z tą zmianą, że uzupełnienie art. 8 winno brzmieć: „Pozaetatowym pocztylionom, nadzorcom i monterom telegrafu i telefonów winno Ministerstwo Poczty i Telegrafów na przyszłość przyznać umundurowanie albo dodatki za zużycie prywatnej odzieży już po upływie trzech miesięcy nienagannej służby”.

Zarazem upoważniono w myśl wniosku Prezydium Rady Ministrów Ministerstwa, Władze i Urzędy Centralne do załatwienia w przyszłości spraw umundurowania funkcjonariuszów, zajętych wyłączenie w ich dykasterii po osiągnięciu zgody, względnie po porozumieniu się z Prezydentem Ministrów, Ministrem Skarbu i Ministrem Spraw Wojskowych.

2. ^bZałącznik] N° 3.^b Przyjęto projekt ustawy o polskich statkach handlowych morskich z następującymi zmianami:

- a) w art. 10 słowo „nabycia” zastępuje się słowem: „stwierdzenia”, a słowo: „krajowym” słowami: „państwowym, utworzonym przez Min. Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Min. Spraw Wojskowych”.
- b) W art. 34 przed słowami: „Ministra Spraw Wojskowych” wstawia się słowa: „Ministra Przemysłu i Handlu i do”.

W poruszonej przez pana Ministra Tołłoczkę sprawie zamieszczenia w tej ustawie przepisu, który by na polskie statki handlowe nakładał obowiązek przewożenia za pewną opłatą poczty, uznano za wskazane umieszczenie takiego przepisu w osobnej ustawie, której opracowanie polecono Min. Poczty i Telegrafów.

3. ^bZałączniki] N° 4 i 5.^b Przyjęto wniosek Min. Kolei Żelaznych w sprawie upoważnienia Ministra Kolei Żelaznych do tymczasowego zajęcia na okres do lat trzech składów kolejowych na Placu Broni, należących do Towarzystwa Warszawskiego Składów Towarowych. Zarazem zobowiązano p. Ministra Kolei Żelaznych do porozumienia się z instytucjami, korzystającymi ze składów na placu Broni w tym kierunku, by ograniczyły one użytkowaną przez siebie przestrzeń tak, aby na tymczasowe pomieszczenie komory celnej pozostało nie mniej niż 2500 m², oraz polecono Min. Kolei Żelaznych zbudować w porozumieniu z Min. Spraw Wojskowych na jednej ze stacji węzła Warszawskiego kosztem według cen obecnych 200 000 mk magazynu lżejszego typu o obszarze nie mniej od 3000 m² dla pomieszczenia zasobów Min. Spraw Wojskowych, przeniesionych ze składów na placu Broni w celu dalszego zwolnienia miejsca dla komory celnej.

4. ^bZałączniki] N° 6, 7, i 8.^b Przyjęto przedstawione przez Min. Skarbu projekty ustaw o podwyższeniu podatku gruntowego w b. zaborze austriackim, o podwyższeniu podatku domowo-klasowego w b. zaborze austriackim, oraz o ujednostajnieniu i podwyższeniu podatków gruntowych i podymnego na obszarze b. Królestwa Kongresowego, a zarazem przyjęto do wiadomości oświadczenie p. ministra Skarbu, że projekty te zostaną wniesione do Sejmu łącznie z projektami ustaw o podwyższeniu podatków osobisto-dochodowego, przemysłowego,

majątkowego i rentowego, które w najbliższych dniach przyjdą do rozpatrzenia Rady Ministrów.

5. ^bZałącznik] N° 9.^b Przyjęto przedstawiony przez Min. Skarbu w trybie nagłym projekt ustawy w przedmiocie uzupełnienia ustawy z dnia 13 lutego 1920 roku.

6. Przyjęto do wiadomości oświadczenie p. Ministra Pracy i O.S. o potrzebie sprostowania punktu 7-go protokołu 21-go posiedzenia Rady Ministrów z dnia 8-go marca b.r. w tym kierunku, iż zakres działania powołanej tą uchwałą do życia przy Ministerstwie Skarbu Komisji Szacunkowej rozciąga się na opiniowanie spraw określania podwyżki cen jednostkowych za zakontraktowane przez Rząd roboty nie tylko budowlane lecz wszelkie inne.

Koniec posiedzenia o godzinie 10 m. 45 wieczorem.

^fL. Skulski^f

Załączniki

Wykaz:

1. [Zmiany do uchwały Rady Ministrów z 5 lutego 1920 r.] w przedmiocie umundurowania woźnych i gońców, pocztylionów, nadzorców oraz monterów telegrafu i telefonów.
2. Zdanie Wydziału Organizacyjnego [Prezydium Rady Ministrów w sprawie umundurowania funkcjonariuszy państwowych].
3. Projekt ustawy o polskich statkach handlowych morskich¹⁴⁷.
- [3a.] Uzasadnienie [projektu ustawy o polskich statkach handlowych morskich].
4. [Wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie upoważnienia go do tymczasowego zajęcia na okres do lat trzech składów kolejowych na Placu Broni, należących do Towarzystwa Warszawskiego Składów Towarowych].
5. [Uchwała Rady Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Kolei Żelaznych do tymczasowego zajęcia na okres do lat trzech składów kolejowych na Placu Broni].
6. Projekt ustawy o podwyższeniu podatku gruntowego na obszarze b. zaboru austro-węgierskiego¹⁴⁸.
- [6a.] Motywy [projektu ustawy o podwyższeniu podatku gruntowego na obszarze b. zaboru austro-węgierskiego].
7. Projekt ustawy o podwyższeniu podatku domowo-klasowego na obszarach b. zaboru austriacko-węgierskiego¹⁴⁹.

¹⁴⁷ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 28 maja 1920 r. o polskich statkach handlowych morskich, Dz.U. 1920, nr 47, poz. 285. W ustawie niewielkie modyfikacje w stosunku do projektu. W projekcie 34 art., w ustawie 32.

¹⁴⁸ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 14 lipca 1920 r. o podwyższeniu podatku gruntowego na obszarze b. zaboru austriacko-węgierskiego. Dz.U. 1920, nr 61, poz. 389.

¹⁴⁹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 16 lipca 1920 r. o podwyższeniu podatku domowo-klasowego na obszarach byłego zaboru austriacko-węgierskiego, Dz.U. 1920, nr 70, poz. 469.

- [7a.] Motywy [do projektu ustawy o podwyższeniu podatku domowo-klasowego na obszarach b. zaboru austriacko-węgierskiego].
8. Projekt ustawy o ujednostajnieniu i podwyższeniu podatków gruntowych i podymnego na obszarze b. Królestwa Kongresowego¹⁵⁰.
- [8a.] Motywy [do projektu ustawy o ujednostajnieniu i podwyższeniu podatków gruntowych i podymnego na obszarze b. Królestwa Kongresowego].
9. Wniosek i projekt ustawy [Ministra Skarbu] w przedmiocie uzupełnienia ustawy z dnia 13 lutego 1920 roku w przedmiocie dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej¹⁵¹.

°Załącznik do punktu 1. N° 1°

[Zmiany do uchwały Rady Ministrów z 5 lutego 1920 r.] w przedmiocie umundurowania woźnych i gońców, pocztylionów, nadzorców oraz monterów telegrafu i telefonów

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia ... marca 1920
w sprawie
umundurowania woźnych i gońców, pocztylionów, nadzorców oraz
monterów telegrafu i telefonów (uzupełnienie rozporządzenia Rady Ministrów
z dnia 5 lutego 1920 r.)

Rada Ministrów, wprowadza następujące zmiany do uchwały swej z 5/II. 1920 r. w przedmiocie umundurowania woźnych i gońców, postanawia nowe brzmienie niektórych punktów a mianowicie:

ad 1. Etatowym woźnym i starszym gońcom, zajętych w Ministerstwach i Urzędach Centralnych, jak i w Urzędach Ministerstwa i Urzędem Centralnym podległych, a również pocztylionom i nadzorcom oraz monterom telegrafów i telefonów przyznaje się °na przyszłość° umundurowanie, według jednolitego wzoru składającego się z bluzy, spodni, płaszcza i czapki.–

ad 3a. Po słowach „i starszym gońcom”, należy wstawić „pocztylionom, nadzorcom i monterom telegrafu i telefonów”.–

ad 3b. jak pod 3a.

ad 6. Cały ten ustęp należy skreślić, a wstawić następujący:

¹⁵⁰ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 14 lipca 1920 o ujednostajnieniu i podwyższeniu podatków gruntowych i podymnego na obszarze b. Królestwa Kongresowego, Dz.U. 1920, nr 71, poz. 477.

¹⁵¹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 26 marca 1920 r. w przedmiocie uzupełnienia ustawy z dnia 13 lutego 1920 r. dotyczącej dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej, Dz.U. 1920, nr 31, poz. 179.

„w wypadkach opuszczenia służby już to w drodze dobrowolnej rezygnacji, już też w drodze przymusowego wydalenia, umundurowanie musi być bezwarunkowo zwrócone przez odnośnego funkcjonariusza”.

ad 7. Po dotychczasowym ustępie należy dopisać:

w wypadkach zagubienia, lub straty munduru, albo jego części składowych, powstałych nie z winy danego funkcjonariusza ma bezpośrednia jego władza przedstawić Władzy Centralnej umotywowany wniosek na bezpłatne wydanie nowego munduru.

ad 8. Po końcowych słowach „z powodu braku wolnych posad etatowych” należy dopisać:

„Pozaetatowym^c pocztym, nadzorcom i monterom telegrafu i telefonów, może Ministerstwo Poczty i Telegrafów „na przyszłość” przyznać umundurowanie, albo dodatki za zużycie prywatnej odzieży, już po upływie trzech miesięcy nienagannej służby.

UMOTYWOWANIE WNIOSKU MINISTERSTWA POCZTY I TELEGRAFÓW.

Wstawienia słów: „a również pocztym, nadzorcom i monterom telegrafów i telefonów” Min. P. i T. domaga się ze względu na specjalny swój ustrój wewnętrzny. Większość niższych funkcjonariuszy pocztowych (około 90%) nie może być identyfikowana z woźnymi i gońcami, gdyż rodzaj tych czynności wymaga fachowego wykształcenia. Zgodnie też z dotychczasową tradycją i żądaniami tych funkcjonariuszy, nie są oni zaliczeni do woźnych, lecz stanowią odrębne, urzędowo zatwierdzone kategorie. Aczkolwiek prawo do otrzymania umundurowania przez tych funkcjonariuszy nie może ulegać wątpliwości, jednak z brzmienia wstępnej części I. ustępu rozp. z dnia 5 II 1920 można by wnosić nie bez formalnej słuszności, że te kategorie służby państwowej mają być pozbawione korzystania z bezpłatnego umundurowania.

Dalsze brzmienie I. ustępu z zatrzymaniem słów: „b. zaboru rosyjskiego”, pomijając sprzeczność z zasadniczą ideą państwową – ujednostajnienia administracji na całym obszarze Rzeczypospolitej polskiej, byłoby istotnie niesprawiedliwe i krzywdzące dla licznego zastępu niższych funkcjonariuszy, zawdzięczyliby bowiem gorsze uposażenie niejednokrotnie traktowaniu różnych dzielnic b. zaborów.

Ustanowienie takie napotka na energiczne przeciwdziałanie pracowników zorganizowanych jak wiadomo w ogólnopaństwowe związki i domagających się wobec tego jednolitego traktowania wszystkich pracowników bez względu na przynależność do któregoś zaboru.

Zważyć wreszcie należy, iż takie wyłączone orzeczenie spowodowałoby taki stan, iż funkcjonariusze państwowi zamieszkali i pełniący służbę na ziemiach kresowych, które leżą wprawdzie w obrębie „byłego zaboru

rosyjskiego”, których przynależność do państwa polskiego nie jest jednak stanowczo przesądzoną, byłiby znacznie lepiej uposażeni, aniżeli ci którzy pełnią służbę od początku istnienia państwa polskiego na ziemiach rdzennie polskich.

Proponując opuszczenie słów: „b. zaboru rosyjskiego”, Min. P. i T. nie przesądza ewentualnej możliwości dodatkowego rozpatrzenia sprawy funkcjonariuszów państwowych, pozostających na ziemiach b. zaboru rosyjskiego, w Polsce jeszcze nieprzyznanych.

Ze swej strony Min. P. i T. określi w odnośnych przepisach wykonawczych wysokość odszkodowań dla tych funkcjonariuszów, którzy byli zaopatrzeni w mundury przez byłe rządy zaborcze.

ad 3a. Wstawienia słów: „pocztylionom, nadzorcom i monterom telegrafu i telefonów” konieczne jako konsekwencja wstawienia tych słów w pierwszym ustępie.

ad 6. Zezwolenie na noszenie urzędowego umundurowania powinno być przyznane jedynie czynnym funkcjonariuszom państwowym. W wypadkach, gdy ktoś dobrowolnie z tej służby ustąpi, a tem bardziej, gdy w drodze karnej został wydalony, umundurowanie powinien zwrócić. Postanowienie takie jest konieczne ze względu na zapobieżenie nadużyciom, oraz narażania munduru, a zarazem i powagi władz i urzędów państwowych przez niewłaściwe zachowywanie się osobnika prywatnego odzianego w mundur urzędowy.

Zwrócone mundury można by zużytkować, przyznając je funkcjonariuszom pozaetatowym, o których mowa w ustępie 8-ym omawianego rozporządzenia. Dopuszczalność sprzedaży mundurów przez rząd może spowodować jeszcze jedną niepożądaną konsekwencję. Funkcjonariusze, którzy zdołają zaoszczędzić umundurowanie mogą snadnie być zachęceni do sprzedaży zaoszczędzonych mundurów handlarzom itp. i w ten sposób przysporzyć wielu osobników „niby urzędowych”. Takiemu handlowi należy stanowczo zapobiec w przepisach wykonawczych poszczególnych Ministerstw, równocześnie jednak i omawiane rozporządzenie powinno być pod tym względem wyraźne i stanowcze, niedopuszczające nawet myśli, iż mundur urzędowy mógłby być przez kogokolwiek prehandlowany.

W końcu musi Min. P. i T. zauważyć, iż dotychczasowe brzmienie punktu 6-go jest i z tego jeszcze względu niepożądane, iż przesądza poniekąd kwestię dziś może jeszcze niezbyt aktualną, która nią jednak niebawem się stanie, – kwestię emerytów. Emerytom, którzy po długoletniej i uczciwej służbie opuszczają szeregi pracowników czynnych, należałoby przyznać prawo do noszenia mundurów bez zwrotów kosztów.

Ministerstwo P. i T. jest zdania, iż proponowana przezeń stylizacja, warując słuszne prawa Skarbu, nie przesądza poruszonej ostatnio kwestii,

a zarazem zapobiega noszeniu munduru przez niepowołane jednostki. Dlatego uprasza się o przyjęcie tej poprawki.

- ad 7. Ministerstwo P. i T. proponuje dodatkowy ten ustęp ze względów słuszności. Woźny, który utracił lub zniszczył mundur nie z własnej winy, lecz skutkiem przyczyn od niego niezależnych, powinien otrzymać nowy mundur bezpłatnie, po odpowiednim, niewątpliwie, sprawdzeniu faktu przez bezpośrednie przełożone władze.

W tym kierunku winny organy podległe władzom centralnym posiadać pewne i wyraźne dyrektywy.

- ad 8. Należący do kategorii pocztylionów, listonosze, konduktorzy, depeszeni oraz nadzorcy lub monterzy telegrafu i telefonów, pełniąc odrębną, wysoce odpowiedzialną służbę, zmuszeni są z tytułu swej służby mieć dostęp nie tylko do domów prywatnych, lecz również do władz wojskowych, na dworce kolejowe itp., do których dostęp innym funkcjonariuszom, choćby państwowym jest niedozwolony. Jest przeto oczywiste, iż funkcjonariusz taki musi być odziany w ten sposób, aby od pierwszego wejrzenia nie nasuwał wątpliwości co do swego charakteru urzędowego. Już ten wzgląd przemawia za tem, aby przy ustalaniu zasadniczych postanowień mundurowych kategorię tę traktować ze specjalną uwagą. Funkcjonariusze pocztowi powinni by otrzymywać umundurowanie z chwilą rozpoczęcia swych czynności. Jeśli Min. P. i T. nie nalega na uchwalenie takiego postanowienia, to jednak stanowczo musi domagać się, aby po 3-ch miesiącach umundurowanie mogło być tym funkcjonariuszom wydawane.

Dalszy, niemniej ważny wzgląd, który zaleca szczególną uwagę przy ustalaniu zasad umundurowania dla tej kategorii służby państwowej, jest ustawiczne niemal przebywanie funkcjonariuszy na otwartym powietrzu, wskutek czego odzież wystawiona jest ustawicznie na niszczące działanie wpływów atmosferycznych.

Jest kwestią niewątpliwą, iż funkcjonariusze pocztowi prywatną swą odzież, w którą obecnie są odziani, niszczą w stopniu daleko wyższym, aniżeli woźni innych kategorii, którzy z reguły niemal przebywają w lokalach biurowych.

Z tych przeto wszystkich względów Ministerstwo P. i T. uprasza o przyjęcie proponowanego przezeń uzupełnienia do punktu 3-go.

Zdanie Wydziału Organizacyjnego [Prezydium Rady Ministrów w sprawie umundurowania funkcjonariuszy państwowych]

ZDANIE WYDZIAŁU ORGANIZACYJNEGO.

Prezydium Rady Ministrów (Wydział Organizacyjny) zauważa do załączonego wniosku Ministerstwa Poczty i Telegrafów co następuje:

Radzie Ministrów winny być przedkładane do decyzji wnioski w sprawie umundurowania funkcjonariuszów państwowych tylko wówczas, gdy chodzi o ustalenie ogólnych zasad, kroju i warunków używania, w tym ostatnim wypadku tylko wtedy, gdy uniform wydaje się w naturze, w końcu wówczas, gdy chodzi o umundurowanie pewnych kategorii funkcjonariuszów, zajętych we wszystkich lub kilku dykasteriach.

Natomiast o ile chodzi o pewne kategorie funkcjonariuszów zajętych tylko w pewnych dykasteriach (np. służbę pocztową i telegraficzną, straż więzienną, straż celną i kontroli skarbowej, straż leśną, dozorców rzecznych i budowli wodnych itp.) należałoby, zdaniem Wydziału Organizacyjnego, kwestię ich umundurowania pozostawić uznaniu i decyzji właściwej władzy centralnej, która uwzględniając specjalne właściwości służby, podległej jej kategorii funkcjonariuszów, wydałaby za zgodą Ministra Skarbu, a w porozumieniu z Prezydentem Ministrów stosowne zarządzenia.

Zgoda Ministra Skarbu jest nieodzowną z uwagi na trwałe obciążenie Skarbu, jeżeli mundur wydawany będzie in natura a równocześnie wprowadzony przymus mundurowy, porozumienie z Prezydentem Ministrów konieczne celem utrzymania pewnej jedolitości w kraju, który ustalić należy zgodnie z tradycją strojów narodowych i dawnych mundurów służby cywilnej polskiej.

Przed wydawaniem ostatecznych zarządzeń należy zasięgnąć również opinii Ministerstwa Spraw Wojskowych, które pismem z dnia 1919 (okólnik Prezydenta Ministrów z dnia) zastrzegło sobie wyrażenie zdania w tej sprawie.

Jednolity wzór munduru dla woźnych państwowych dotąd ustalony nie został, (na wyniki bowiem prac i propozycje Podkomisji uniformowej przy byłej Komisji urzędniczej P.P. przesłane wszystkim władzom centralnym do oświadczenia się, ewentualnie poczynienia uwag i wniosków dotąd nie nadesłano wszystkich odpowiedzi) sprawa jednolitego kroju mundurów polskich funkcjonariuszów państwowych jest jeszcze w stadium przygotowawczem i dopiero po zebraniu całego materiału przedłożona będzie Radzie Ministrów do decyzji.

Sprawa rozciągnięcia mocy obowiązującej uchwał Rady Ministrów w sprawie umundurowania woźnych i gońców starszych na cały obszar Rzeczypospolitej

jest złączona ściśle z wprowadzeniem w życie ustawy o państwowej służbie cywilnej, której projekt opracowany już szczegółowo, w najbliższej przyszłości złożony będzie Radzie Ministrów do aprobaty.

Kwestię umundurowania nie należy, zdaniem Prezydium Ministrów wrywać z całokształtu ustaw i rozporządzeń, normujących stosunki służbowe funkcjonariuszów państwowych, lecz traktować ją łącznie z ustawami zasadniczymi, dopiero po ich wprowadzeniu i zniesieniu ustaw i przepisów, obowiązujących dotychczas w innych dzielnicach Rzeczypospolitej.

Co do dalszych uzupełnień proponowanych przez Ministra do punktu 6 i 7 uchwały Rady Ministrów z dnia 5 lutego 1920 r. Prezydium Rady Ministrów nadmienia ad p. 6, że obowiązek bezwarunkowego zwrotu części mundurowych w razie rezygnacji lub wydalenia będzie w regule niewykonalny, a ewentualne egzekwowanie go na drodze skargi cywilnej będzie kosztowniejsze aniżeli wartość zniszczonego munduru; ad p. 7, że stwierdzenie faktu, że funkcjonariusz stracił lub zagubił części munduru bez własnej winy będzie w większości wypadków nie do przeprowadzenia, wobec czego i poprzednio nie proponował ani obecnie nie proponuje żadnych uzupełnień uchwały Rady Ministrów z dnia 5 lutego 1920.

Co do rozciągnięcia mocy obowiązującej tej uchwały na woźnych i st. gońców, zajętych we władzach i urzędach II i I instancji, Prezydium Rady Ministrów nadmienia, że zwróciło się do Ministerstwa Skarbu pismem z dnia o opinię w sprawie rozciągnięcia mocy obowiązującej wszystkich przepisów dla woźnych władz centralnych (okólnik Prezydenta Ministrów z dnia 18 kwietnia 1918 L.583 i inne) na funkcjonariuszów władz I i II instancji, dotąd jednak odpowiedzi w tej sprawie nie otrzymał, odpowiedź więc ponagla, a po jej nadejściu przedstawi bezzwłocznie stosowne wnioski.

Wobec powyższego stanu rzeczy Rada Ministrów uchwalić raczy co następuje:

1) Upoważnia się Ministerstwo Poczty i Telegrafów do wydania zarządzeń w sprawie umundurowania listonoszy, pocztylionów, monterów, w ogóle funkcjonariuszów niższej służby pocztowej, telefonicznej i telegraficznej po porozumieniu się z Prezydentem Ministrów, Ministrem Skarbu i Ministrem Spraw Wojskowych.

2) Upoważnia się Ministerstwa, Władze i Urzędy Centralne do załatwiania w przyszłości spraw umundurowania funkcjonariuszów, zajętych wyłącznie w ich dykasterii po osiągnięciu zgody, względnie po porozumieniu się z Prezydentem Ministrów, Ministrem Skarbu i Ministrem Spraw Wojskowych^h z czynnikami, o których mowa w ustępie 1^h.

Warszawa, dnia ... marca 1920 r.

NACZELNIK WYDZIAŁU ORGANIZACYJNEGO:

Uzasadnienie [projektu ustawy o polskich statkach handlowych morskich]

UZASADNIENIE

Ogólna treść ustawy.

Ustawa niniejsza ma na celu dać definicję „polskiego statku morskiego”, tj. statku, który będzie podnosił, polską banderę, oraz korzystał z opieki, ochrony i pomocy ekonomicznej Rzeczypospolitej Polskiej.

Analogiczne ustawy innych państw.

Analogiczne ustawy spotykamy w kodeksach wszystkich państw przyznanie praw statku narodowego najczęściej bywa uzależnione od przynależności państwowej jego właściciela.

A n g l i a.

Według prawa angielskiego o żegludze handlowej z dnia 15 sierpnia 1894 roku (Merchant Shipping Act., 1894):

1) Statek uznaje się za angielski, gdy wyłącznie należy do osób, które w myśl tego prawa mogą być właścicielami angielskich statków, a mianowicie:

- a) naturalni obywatele angielscy,
- b) osoby, które otrzymały prawo naturalizacji na mocy aktu Zjednoczonego Królestwa, a także na mocy aktu, lub rozporządzenia właściwej prawodawczej władzy jakiegokolwiek posiadłości brytyjskiej,
- c) osoby, które otrzymały prawo obywatelstwa na mocy specjalnych dekretów,
- d) korporacje i stowarzyszenia, stworzone w myśl praw którejkolwiek części posiadłości Jej Królewskiej Mości i podlegające owym prawom, o ile mają główne handlowe zakłady w tych posiadłościach.

F r a n c j a.

We Francji w końcu XVIII wieku prawo wymagało dla uznania statku za narodowy, aby:

- a) należał on w zupełności do obywateli francuskich,
- b) załoga statku przynajmniej w 3/4 składała się z Francuzów (akt nawigacyjny z dnia 21 września 1793 r.)

i dopiero po upływie 1/2 stulecia, gdy francuska flota handlowa umocniła się i powiększyła i gdy morskie przedsiębiorstwa posiadały dostateczne kapitały, wyżej wymienione wymagania prawa co do własności uległy zmniejszeniu o połowę, ale pozostało w mocy wymaganie względem załogi statku. (Prawo z dnia 9 czerwca 1845 r. punkt 11).

Stany Zjednoczone Północnej Ameryki.

Prawo Stanów Zjednoczonych Północnej Ameryki uznaje statek za narodowy, o ile:

- a) jest on miejscowego pochodzenia i całkowicie należy do obywateli miejscowych;
- b) zawładnięto nim przy pomocy obywateli Stanów Zjednoczonych i uznano za prym¹⁵² legalny,
- c) był skonfiskowany, jako rekompensata za pogwałcenie praw Stanów Zjednoczonych, i statkiem tym w zupełności władają obywatele Stanów.

Włochy.

Według prawa włoskiego o flocie handlowej z dnia 24 października 1877 roku, dla otrzymania patentu włoskiego statki powinny należeć do obywateli Królestwa, lub do cudzoziemców stale w nim zamieszkałych, lub mieszkających tam nie mniej ^{i...i} pięciu lat.

Jednak cudzoziemcy, chociażby i nie zamieszkiwali tam stale, mogą być współwłaścicielami statku, udział ich jednak nie może przekraczać 1/3 wartości jego.

W myśl tego artykułu spółki komandytowe, których zarządy mają siedzibę poza granicami Włoch, uznane są za narodowe, jeżeli jeden z osobiście odpowiedzialnych wspólników, którego nazwisko wchodzi w nazwę firmy, jest obywatelem Królestwa. Spółki tego rodzaju składające się z cudzoziemców, lecz ^{i...i}, lub mające główny zarząd w Królestwie, są traktowane na równi z cudzoziemcami, stale zamieszkałymi w Królestwie.

Spółki akcyjne uznane są za narodowe, jeżeli ich główny zarząd przebywa w Królestwie i tam też odbywają się walne zebrania akcjonariuszów.

Filie cudzoziemskich towarzystw, które otrzymały pozwolenie Rządu na funkcjonowanie w obrębie Królestwa, są traktowane na równi z cudzoziemcami, stale zamieszkałymi w Królestwie, o ile one rzeczywiście mają w jego granicach swego reprezentanta – pełnomocnika.

Cudzoziemcy, którym nie zaliczono stałego zamieszkania i pobytu w kraju w ciągu 5 lat, którzy jednak jakimkolwiek sposobem nabyli prawo własności na statek włoski w części, przekraczającej 1/3 jego wartości, obowiązani są w przeciągu roku nadnormową część własności zbyć osobie, posiadającej prawo utrzymywania statków włoskich.

Rosja.

Do rosyjskiej bandery mają prawo tylko rosyjskie statki (art. 122.1906 r.). Uznane są za rosyjskie tylko takie statki morskie, których właściciele i załogi odpowiadają następującym warunkom:

¹⁵² Prym – własność nieprzyjaciela lub kontrabanda zdobyta podczas wojny na morzu.

- 1) jeżeli statek należy tylko do jednej osoby, lub też do kilku spółwłaścicieli, muszą oni posiadać prawo obywatelstwa rosyjskiego,
- 2) jeżeli statek jest własnością spółki firmowej, lub firmowo-komandytowej, to wszyscy spółnicy, włączając i spółników osobiście nieodpowiedzialnych, winni być obywatelami rosyjskimi,
- 3) jeżeli statek należy do akcyjnego towarzystwa lub też spółki z udziałami imiennymi, to wszystkie akcje i udziały powinny być imienne i należeć wyłącznie do obywateli rosyjskich, prócz tego zarząd musi mieć swoją siedzibę w Rosji, a członkowie zarządu i jego prezesi – administratorowie muszą być koniecznie obywatelami rosyjskimi (art. 1224.1906 r.).

Prawo rosyjskie odstępuje od powyższych wymagań dla statków które, do wydania aktualnego prawa, były uprawnione do rosyjskiej bandery (art. 122⁴, 122⁵, 122⁷ – 1906 r.) jednak zmiany w składzie spółwłaścicieli można dokonywać tylko zgodnie z aktualnym prawem. Jeżeli prawo własności na statek w całości lub pewnej części przejdzie do cudzoziemca, lub też obywatel rosyjski, który to prawo posiada, przyjmie obce poddaństwo, – w obydwóch wypadkach obowiązani są oni swoje prawo odstąpić obywatelowi rosyjskiemu w ciągu 3 lat pod groźbą utraty prawa do bandery rosyjskiej (art. 122², 122³, – 1906 r.)

Na otrzymanie prawa do bandery rosyjskiej wpływa wzgląd na miejsce budowy statku.

Na statkach rosyjskich może być nie więcej, niż 1/4 marynarzy cudzoziemców, za wyjątkiem, kiedy ilość cudzoziemców w składzie załogi jest określoną przez specjalne rozporządzenia lub traktaty (art. 197).

Projekt kodeksu żeglugi handlowej w redakcji, jaką jej nadała najwyżej zatwierdzona w tym celu specjalna narada, stanowi prawie dosłowny odpis art. 1224 Kodeksu Handlowego; artykuł ten wchodzi z następującego założenia: statek tylko w tym wypadku może być uznany za rosyjski, jeżeli został on zbudowany, lub nabyty za kapitał, należący do rosyjskiego poddanego i jeżeli zarząd przedsiębiorstwa powierzono rosyjskiemu poddanemu; przy tem twierdzenie powinno być konsekwentnie zastosowane do wszystkich form spółwłasności, niezależnie od tego, czy statek ma jednego właściciela, czy też kilku spółwłaścicieli i należy do spółki, spółki akcyjno-komandytowej i spółki akcyjnej. Kapitał cudzoziemski może brać udział w akcyjnej spółce żeglugowej, ale tylko w charakterze zaczerpniętego kapitału, który otrzymuje wynagrodzenie w wysokości pewnego procenta. Zdaniem specjalnej narady, nie można protestować przeciwko takiemu udziałowi cudzoziemskiego kapitału w rosyjskiem żeglugowo-akcyjnem przedsiębiorstwie; udział ten nawet jest bardzo pożądany i korzystny i nie należy czynić podobnemu napływowi obcego kapitału żadnych wstrętów. (Projekt Kodeksu o Handlowej Żegludze z komentarzami 1911 r. str. 2–8).

N i e m c y.

Według prawa niemieckiego z dnia 22 czerwca 1899 r. o korzystaniu z bandery cesarsko-niemieckiej, statek uznaje się za niemiecki, jeżeli on należy wyłącznie do obywateli Niemiec.

Za obywateli niemieckich uznane są:

spółki firmowe i firmowo-komandytowe, jeżeli wszyscy osobiście odpowiedzialni spółnicy są obywatelami Rzeszy Niemieckiej^{i...i} na przedsiębiorstwa handlowe i przemysłowe, oraz osoby prawne jeżeli mają siedzibę w granicach Cesarstwa, a spółki akcyjno-komandytowe tylko wtedy, gdy osobiście odpowiedzialni członkowie są obywatelami niemieckimi (§ 2).

A u s t r o - W ę g r y.

W Austro-Węgrzech obowiązują następujące warunki:

Statek musi być wciągnięty do rejestru okrętowego, zaopatrzony w świadectwo tymczasowe; musi przynajmniej w^{i...i} być narodową własnością; każdy Austro-Węgierski statek musi być dowodzony przez obywatela tego państwa, a, o ile uprawiają zaoceaniczną żeglugę, prócz kapitana, musi mieć na pokładzie jeszcze obywatela austro-węgierskiego w charakterze szturmana (tenente)¹⁵³; każdy austro-węgierski statek musi być przypisany do ojczystego portu w Austro-Węgrzech.

S z w e c j a.

Według prawa szwedzkiego o żegludze z dnia 12 czerwca 1891 roku, statek uznaje się za szwedzki, jeżeli chociażby 2/3 jego wartości jest własnością obywateli szwedzkich; statek zaś, należący do akcyjnego towarzystwa, uważany jest za szwedzki, jeżeli zarząd tego towarzystwa znajduje się w Szwecji i składa się z akcjonariuszów – obywateli szwedzkich.

Pełnomocnik spółwłaścicieli zawsze powinien być obywatelem szwedzkim i stale zamieszkiwać w Szwecji (art. 1).

N o r w e g i a.

Według § 1 prawa norweskiego o żegludze (Norsk Lov om Sjøfarten z dnia 20 lipca 1893 r., statek uważany jest za norweski, jeżeli jest wyłączną własnością obywateli norweskich; statek, należący wspólnie do obywateli norweskich i szwedzkich uważany jest za norweski, jeżeli pełnomocnik spółwłaścicieli jest obywatelem norweskim i stale zamieszkuje w Norwegii.

Statek, należący do akcyjnego towarzystwa, uznany jest za norweski, jeżeli miejsce stałego zamieszkania (Selskabets Hovedkontor) i w miejscu stałego pobytu zarządu jego (Bestyrelzens Seed) są na terytorium Królestwa i zarząd składa się z akcjonariuszów – obywateli norweskich.

¹⁵³ Szturman – oficer nawigacyjny; tenente (wł.) – porucznik, pierwszy oficer.

Dania.

Według prawa duńskiego o żegludze z dnia 1 kwietnia 1890 roku statek uważany jest za duński, jeżeli minimum 2/3 jego wartości stanowi własność obywateli duńskich, którzy nie są poddanyymi innych państw, lub też takich osób, które mieszkały w Danii nie mniej, niż w ciągu 5 lat; statek, należący do akcyjnego towarzystwa, uważany jest za duński, jeżeli zarząd jego jest w Danii i składa się z akcjonariuszów, odpowiadających wymaganiom, stawianym właścicielom statków.

Przyczyny wywołujące ograniczenia.

Z powyższego zestawienia wynika, iż każde państwo dąży, aby służąca potrzebom kraju flota handlowa stanowiła własność jego obywateli co najmniej w przeważającej części. Dążenie to spowodowane jest poważnymi przyczynami natury politycznej i ekonomicznej.

Jeżeli państwo posługuje się statkami cudzoziemskimi nawet przy zachowaniu równowagi pomiędzy wwozem i wywozem bilans handlowy pozostanie ujemnym, ponieważ jest stale obłożony kosztami transportu, i tym więcej będzie obciążony im większa będzie wymiana towarów. Ponieważ wymiana towarów mniejszego państwa oblicza się na miliony ton, to suma stale z kraju wypływająca, nie może być uważana za drobną. Następnie, ponieważ w takich wypadkach wolną placówkę o¹...¹wują tylko duże przedsiębiorstwa żeglugowe, ujawniające wysoką skłonność do łączenia się w syndykaty (trusty), to c¹...¹ handel zewnętrzny danego państwa oddaje się na łaskę i niełaskę tego konsorcjum. Państwo wywozi towary nie tam, gdzie może uzyskać większą cenę, i sprowadza nie stamtąd, gdzie potrzebne towary są tańsze, ale zmuszone jest przede wszystkim liczyć się z kierunkiem istniejących linii żeglugowych.

Flota cudzoziemska, eksploatująca dany kraj w czasie pokoju, w czasie wojny przestanie mu służyć, to uprawianie żeglugi do portu państwa wojującego jest przedsięwzięciem ryzykownym. Utrzymanie jednak kontaktu ze światem najczęściej właśnie decyduje o losie wojny, jak to wymownie świadczy przykład Anglii i Ameryki. Flota zaś handlowa, ściśle z krajem związana, mobilizuje się na czas wojny i przynosi państwu olbrzymie korzyści.

Korzyści te jednak są o tyle realne, o ile flota faktycznie należy do obywateli danego państwa. Statki podnoszące banderę narodową, ale stanowiące własność cudzoziemców, nie tylko nie są dla danego państwa pożyteczne, ale, odwrotnie niezmiernie szkodliwe, bo, opanowując tę gałąź handlu, uniemożliwiają rozwój własnej floty. Stanowczo lepiej nie mieć żadnego okrętu, niż stworzyć flotę fikcyjnie narodową; toteż im dane państwo jest biedniejsze, im mniej posiada środków transportu, tem więcej ograniczeń dla obcokrajowców musi ono stworzyć.

Chcąc stworzyć własną flotę, państwo musi popierać budowę statku w kraju i nadawać przywileje przy ich eksploatacji. Wszelkie ustawy, wydane w tym celu, z natury rzeczy muszą mieć charakter ogólnikowy, jednakowy dla wszystkich

statków, podnoszących banderę danego państwa. Jeżeli zaś tą budową szafowano, to ekonomiczna pomoc państwa staje się bezcelową, ponieważ trafia w ręce niepowołane.

Podstawy niniejszego projektu.

Niniejszy projekt „Ustawy o polskich statkach handlowych morskich” wychodzi z powyżej wyłuszczonej założenia. Stanowisko ochronne wobec obcokrajowców zostało w nim wyraźnie podkreślone. Jednocześnie starano się, aby wprowadzone ograniczenia nie zawierały nic nadto, co jest koniecznie potrzebne dla ochrony polskiej inicjatywy. Przy opracowaniu niniejszego projektu dominowała zasada, żeby minimalne żądania co do właścicieli statków przeprowadzić konsekwentnie i uniemożliwić nadużycia. Udział kapitałów obcych w przedsiębiorstwach żeglugowych nie jest bynajmniej uniemożliwiony, lecz uwarunkowany udziałem kapitałów polskich, którym zastrzeżono dominujący wpływ na całe przedsiębiorstwa.

Chociaż udział obywateli polskich, w myśl niniejszego projektu, może tylko cokolwiek przewyższać udział obcokrajowców, to jednak uznano za możliwe w poszczególnych wypadkach dopuścić kapitał obcokrajowy w ilości nieograniczonej. Ten wyjątek zastrzeżony jest dla naszego uchodźstwa, które przy obecnym stanie naszej waluty jedynie jest w możności należycie zasilić swymi kapitałami większe przedsiębiorstwo żeglugowe.

Działy II i III niniejszego projektu nie są oryginalne i przewidują powszechnie przyjęte formalności przy rejestrowaniu statków, oraz kary za nadużycia.–

°Załącznik do punktu 3. N° 4°

[Wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie upoważnienia go do tymczasowego zajęcia na okres do lat trzech składów kolejowych na Placu Broni, należących do Towarzystwa Warszawskiego Składów Towarowych]

MINISTERSTWO KOLEI ŻELAZNYCH

WARSZAWA, NOWY-ŚWIAT N° 14.

DN. 8 marca 1920 r.

N° 36./8527

Do
Rady Ministrów.

Dnia 5 marca Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów upoważnił Ministra Kolei Żelaznych do zajęcia tymczasowo na rzecz kolei składów kolejowych na placu Broni w Warszawie, należących do Warszawskiego Towarzystwa Składów

Towarowych i do porozumienia się z obecnymi użytecznikami tych składów w liczbie z Ministerstwem Spraw Wojskowych co do nowego podziału pomieszczenia składów pomiędzy nimi, oraz Komorą Celną Warszawską.

Wobec tego Minister Kolei Żelaznych wnosi

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Na podstawie art. 21, 22, 23, 24 i 25 Dekretu Naczelnika Państwa o wyłączeniu przymusowem na użytek dróg żelaznych z dnia 7 lutego 1919 r. upoważnia się Ministra Kolei Żelaznych do tymczasowego zajęcia na okres do lat trzech Składów Kolejowych na placu Broni w Warszawie, należących do Towarzystwa Warszawskiego Składów Towarowych.

MINISTER

^fK. Bartel^f

^cZałącznik do punktu 3. N° 5

[Uchwała Rady Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Kolei Żelaznych do tymczasowego zajęcia na okres do lat trzech składów kolejowych na Placu Broni]

^c5/III 920 4)^c

Wobec dotkliwego braku pomieszczeń składowych kolejowych w Węźle Warszawskim zachodzi konieczność najdalej posuniętej oszczędności w gospodarce istniejącymi składami kolejowymi.

Z zasadą tą nie da się pogodzić stan obecny, kiedy składy kolejowe, które z natury rzeczy powinny mieć jednego gospodarza – Ministerstwo Kolei Żelaznych pozostaje w przypadkowym posiadaniu różnych instytucji i skutkiem tego są wyzyskiwane tylko w stosunku do potrzeb użytkowników, a nie do właściwej ich pojemności. Tak np. magazyny na pl. Broni doskonale nadające się na komorę celną otrzymują obecnie (styczeń i luty) przeciętnie 17 wagonów dziennie, kiedy przy 10 000 m² obszaru użytecznego mogłyby obrobić co najmniej 150 wagonów dziennie. Prawie 1000 m² obszaru tych magazynów jest użyte przez MSW na niedopuszczalne pod względem pożarowym przechowanie płynów łatwopalnych, a komora celna warszawska nie ma miejsca na składy.

Oszczędniejsze wykorzystanie istniejących w Warszawie składów kolejowych w połączeniu z zaspokojeniem tymczasowem koniecznej potrzeby komory celnej może być osiągnięte tylko drogą przekazania tymczasowemu zarządu składami kolejowymi na pl. Broni właściwemu ich gospodarzowi MKŻ, które porozumie się z dotychczasowymi ich użytkownikami i Departamentem Celnym co do właściwego podziału użytkowania składów.

To może się stać na zasadzie prawomocnego Dekretu Naczelnika Państwa z d. 7 lutego (Dziennik Praw poz. 162).

Niezależnie od tego należałoby niezwłocznie upoważnić MKŻ do wybudowania magazynu kolejowego lżejszego typu o obszarze nie mniej 3000 m² kosztem według cen obecnych 2 000 000 mk ażeby dać Departamentowi Ceł możliwość pomieszczenia komory na pl. Broni przez przeniesienie składów innych instytucji do nowego magazynu.

Dlatego MKŻ wnosi:

Rada Ministrów uchwalić raczy:

1) na podstawie art. 21 i 24 Dekretu Naczelnika Państwa o wywłaszczeniu przymusowym na użytek dróg żelaznych z d. 7 lutego 1919 r. upoważnić Ministra Kolei Żelaznych do zajęcia na okres do lat trzech składów kolejowych na pl. Broni, należących do Towarzystwa Warszawskiego składów towarowych.

2) Zobowiązać Ministra Kolei Żelaznych do porozumienia się z instytucjami, korzystającymi ze składów na pl. Broni do ograniczenia obszaru użytkowanego w celu przestrzeni składów, niezbędnej do tymczasowego pomieszczenia komory celnej nie mniej niż 2500 m².

3) Wezwać MKŻ do śpiesznego zbudowania w porozumieniu z MSW na jednej ze stacji Węzła Warszawskiego kosztem według cen obecnych 2 000 000 mk magazynu lżejszego typu o obszarze nie mniejszym od 3000 m² dla pomieszczenia zasobów MSW przeniesionych ze składów na pl. Broni w celu dalszego zwolnienia miejsca dla komory celnej.

4) Uchwała niniejsza zastępuje p. 2 uchwały Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 25 lutego.

^cWarszawa 5/III-920^c

^cZałącznik do punktu 4. N^o [6a]^c

Motywy [projektu ustawy o podwyższeniu podatku gruntowego na obszarze b. zaboru austriacko-węgierskiego]

M O T Y W Y.

Podatek gruntowy opiera się na ustawie z dn. 24 maja 1869 oraz na przepisach późniejszych i pobiera się od wszystkich gruntów, które mogą być użytkowane dla celów rolniczych wedle ich przeciętnej intraty, ustalonej katastrzem¹⁵⁴ poddawanym co lat 15 rewizji.

W myśl ustawy z dn. 24 maja 1869 podstawą do wymiaru podatku gruntowego jest czysty dochód katastralny parcel gruntowych w każdym rodzaju uprawy.

¹⁵⁴ Kataster – rejestr o gruntach i budynkach.

Ponieważ kataster pomimo ewidencji staje po pewnym czasie przestrzałym, przeto przyjęta została zasada, że księgi i wykazy katastralne będą zakładane w Austrii co lat 15, tj. dochody po upływie 15 lat mają być poddawane rewizji. W praktyce jednak powyższa zasada nie była ściśle przestrzegana i zapowiedziane rewizje w rzeczywistości tylko bardzo nieznaczne zmiany wprowadziły. Nie jest się dalekim prawdy twierdząc, że za podstawę do wymiaru podatku gruntowego i innych opłat państwowych na nich opartych służą dochody, które istniały jeszcze w połowie ubiegłego stulecia (ceny bowiem na zboże, które posłużyły do ustalenia dochodów przy pierwszych katastralnych pomiarach były brane za lata 1859–1864).

Taryfa klasyfikacyjna, w której podany jest czysty dochód dla każdego rodzaju uprawy, w czasie ostatniej rewizji katastru, dokonanej w roku 1896 nie była zmieniona; ograniczono się tylko do przesunięcia niektórych gruntów z wyższej do niższej klasy dochodu czystego i jedynie parcele leśne były przesunięte do klasy wyższej. Wskutek tego w Galicji obniżoną została ogólna suma dochodu z 24 488 299 złr. do 23 122 144 złr. = 46 244 288 kor.

Następna rewizja katastru, która miała się odbyć w roku 1911 nie doszła do skutku. A wobec tego podstawą do wymiaru podatku jest dochód katastralny z dawnych lat.

Przeprowadzenie obecnie rewizji katastru, tak z racji wyjątkowego stanu ekonomicznego, jak zmienionych warunków obiegu walutowego, nie byłoby wskazane. Również za zaniechaniem przeprowadzenia głębszych zmian w podatku gruntowym przemawia okoliczność wprowadzenia w życie reformy agrarnej a także niedostateczność i przeciążenie organów wymiarowych i mierniczych.

Stopa podatku w Małopolsce po kilkakrotnych zmianach ustalona została ustawą z dn. 23 stycznia 1914 (Dz.u.p.N.14) w wysokości 19,3% dochodu katastralnego według pomiarów z roku 1869. Późniejsze rozporządzenia wprowadzają jeszcze:

- a) dodatek wojenny w wysokości 80% wspomnianego podatku, czyli 15,44% dochodu katastralnego (cesarskie rozporządzenie z dn. 28 sierpnia 1916 Dz.u.p.N.280),
- b) osobno 2% opłatę od dochodu katastralnego na pokrycie niedoborów spowodowanych umorzeniami podatku gruntowego z powodu klęsk żywiołowych (cesarskie rozporządzenie z dn. 16 marca 1917 Dz.u.p.N.124).

Razem zatem wynosi stopa podatku 36,74% dochodu katastralnego. Przy realizacji, likwidowaniu, wykazywaniu do egzekucji itp. czynnościach, każda ze wzmiankowanych części podatku musi być osobno uwidoczniona w księdze podatków gruntowych; zważywszy 4 ratową ich opłatę, oraz znaczną ilość (2½ milj.) płatników wymiar tego podatku w tej formie jak obecnie dla odnośnych urzędów jest niezmiernie trudnym i niezrozumiałym dla płatników.

Dochód katastralny określony w roku 1896, a właściwie w 1869, ani w przybliżeniu nie odpowiada dzisiejszemu stanowi rzeczy.

Możliwe, że przyjęte do katastru normy czystych dochodów były zbliżone do rzeczywistych intrat z gospodarstw przed laty, obecnie jednak nie są wyrazem dochodów istotnych. Wykazać ścisłą lub nawet zbliżoną różnicę między intratami przewidzianymi w katastrze, a temi jakie gospodarstwa w rzeczywistości przynoszą, jest bardzo trudnem z braku rzeczowych danych ku temu, oraz z racji stale wzrastających cen na produkty gospodarstwa wiejskiego.

Trudno nawet wnioskować z cen kupna sprzedaży ziemi, gdyby sądzić, że cena ziemi jest bądź co bądź wyrazem intraty. Ceny bowiem ziemi są obecnie znacznie niższe od tych, jakie by były, gdyby nie istniały powody paraliżujące normalny obrót ziemią, a zarazem stosunki, z wielu względów nieprzyjazne dla prowadzenia gospodarstwa rolnego.

Najważniejszym, a niewątpliwym wyrazem zmienionych stosunków jest katastrofalny spadek waluty, a co zatem idzie i wzrost cen na artykuły produkcji rolnej i gospodarstwa wiejskiego.

Gdy w roku 1896, według oświadczenia Komitetu Galicyjskiego Towarzystwa gospodarczego we Lwowie, ceny najważniejszych gatunków ziemiopłodów na targu lwowskim wynosiły za 100 kg: pszenica 15 kor, żyto 12,40 kor, jęczmień 13, owies 12 kor, to już w roku 1918 ceny wynosiły: pszenica 160 kor, żyto 160 kor, jęczmień 140, owies 120 kor, siano 25 kor, ziemniaki 20, a w obecnej chwili i te ostatnie ceny znacznie wzrosły często nawet dziesięciokrotnie. Przytaczać cyfry cen obecnych wydaje się zbytecznem, gdyż one niemal z tygodnia na tydzień się podnoszą.

Ceny produktów rolnych najdobitniej świadczą, że intrata katastralna będąca podstawą do wymiaru podatku już i przed wojną znacznie się różniła od rzeczywistej intraty. Zmiany zaszły w ostatnich latach w stosunkach ekonomicznych kraju tę różnicę tylko silnie pogłębiły. W czasie wojny stosunek popytu do podaży produktów rolnych uległ znacznym zmianom, ustał również prawidłowy handel zbożem, wobec tego podniosły się ogromnie ceny na produkta spożywcze, a więc i intrata niezmiernie się zwiększyła.

Dochód zaś katastralny nie będąc rewidowanym przez dłuższy przeciąg czasu odbiegł absolutnie od dochodu rzeczywistego. Może on jednak być uważany za klucz do repartycji podatku.

Wobec niemożności ustalenia rzeczywistego dochodu, należy uwzględniając zmienione warunki walutowe, przystosować odpowiednie normy podatkowe.

Państwo w wydatkach swych musi stosować się do cen, jakie obecnie istnieją, nie tylko więc słusznem, ale koniecznem jest, by i podatki były pobierane w sumach według rzeczywistej wartości, względnie zdolności kupczej pieniędzy, w jakich są płacone.

Gdy korona w roku 1913 lub w pierwszej połowie 1914 była równa 1,07 fr. w złocie, to dziś ona równa się 1,75 santima, czyli 100 koron warte są 1,75 fr. obecna jej wartość wynosi zaledwie 1,7% dawnej, a więc spadek stanowi 98,3%.

Aczkolwiek wymiar podatku przystosowany do rzeczywistych dochodów z gospodarstw, musiałby ulec gruntownym zmianom, wszakże wobec trudności, z jakimi takie zmiany są związane, projekt nie zrywa z dotychczasową podstawą wymiaru podatku tj. z dochodem czystym katastralnym z dawnych lat.

Służyć on ma i nadal za podstawę wymiaru podatku.

W celu uproszczenia podatku i zaoszczędzenia pracy nad prowadzeniem trzech jego kategorii: zasadniczego – 19,3% – 80% dodatku wojennego i 2% opłaty, projekt przewiduje wprowadzenie jednolitej stawki podatku gruntowego. Ma ona objąć wszystkie trzy kategorie wyżej wyszczególnione. Dlatego więc projektuje się uchylene odnośnych nowel o nich traktujących.

Mając na celu uchwycenie choć w przybliżeniu rzeczywistego dochodu z gospodarstwa, projektuje się podwyższenie stopy podatkowej.

Pragnąc opodatkowanie gruntów w Małopolsce zrównać z takimże opodatkowaniem w b. Królestwie Polskiem, projektuje się podwyższenie podatku gruntowego do 350% czystego dochodu katastralnego.

Dotychczas wszystkie podatki gruntowe wyniosły łącznie 36,74% dochodu katastralnego czyli średnio z 1 morga 1 kor 28 hal. (wedle wyników rewizji katastru na podstawie ustawy z r. 1896 wynosi przeciętny dochód katastralny z morga 3,52 kor) – 89,6 fen. według równi 100 kor = 70 mk, gdy w b. Królestwie podatki gruntowe pobiera się dotąd w wysokości 97,2 fen. średnio od morga. Stosunek ten, obliczony na podstawie wyników podatku, rozłożonych na ilość opodatkowanych gruntów, zbliża ciężar podatkowy morga gruntu w Galicji i Królestwie bardziej do siebie (80 : 82) wskutek praktykowanych w Galicji odpisów podatku z powodu klęsk elementarnych z jednej strony, a niedoborów podatkowych z powodów technicznych w Kongresówce z drugiej strony. Podwyższony na 350% czystego dochodu katastralnego podatek będzie w stosunku do dochodu rzeczywistego jeszcze bardzo umiarkowany, a istotnie b. niskim w odniesieniu do obecnych cen produktów rolnych, oraz wartości waluty, a szczególnie intrat osiągniętych przez mniejsze jednostki gospodarcze. Średnie obciążenie jednego morga wyniesie 8 mk 66 f. i stanowić będzie 9,6 krotne zwiększenie w porównaniu do obecnego.

W b. Królestwie odnośny projekt podwyższa podatek gruntowy do 8 mk 70 f. średnio z morga. (Dołącza się tabelkę porównawczą obciążenia średnio na 1 morg w b. Królestwie i Małopolsce tak dotychczasowego jak i projektowanego).

Obciążenie łącznie podatkami państwowymi gruntów w b. Królestwie, jeżeli uważa się podymne jako uzupełniający podatek, obciążający rentę gruntową, według projektu wyniesie na 1 morg średnio 10 mk 96 f., podczas gdy w b. Galicji podatek gruntowy łącznie z domowo-klasowym stosownie podwyższonym, który może być porównanym z podymnym w b. Królestwie, o ile opłacanym jest od domów służących za mieszkanie właścicieli-rolników, stanowić będzie obciążenie 1 morga w kwocie 9 mk 78 fen. tj. niżej o 1 mk 18 f. Porównywanie podymnego z domowo-klasowym jest – o ile chodzi o obciążone tymi podatkami kategorie

płatników – tylko częściowo uzasadnione, a to z uwagi na znaczne różnice w zasadach wymiaru tych podatków i w obowiązku podatkowym. Gdyby zupełne obciążenie zrównać, należałoby podatek gruntowy pobierać w rozmiarach ponad 350% mając na uwadze znaczną ilość mało urodzajnych gruntów w okolicach podgórskich oraz niższą kulturę rolną w Małopolsce i większe rozdrobnienie własności mniejszej.

Projektowane podwyższenie wymaga jednak zerwania z systemem kontyngensowania, inaczej podwyższenie podatku dałoby się skutecznie jedynie w drodze zarządzenia nowej rewizji katastrów, co przy obecnych stosunkach jest niemożliwe i niewskazane.

Finansowy efekt projektowanego podwyższenia podatku gruntowego przedstawiać się będzie:

Dochód katastralny ustalony w roku 1896 wyraża się w sumie 46 210 610 kor. Jeżeli się wprowadzi jednolitą stopę podatku gruntowego w wysokości 350% dochodu katastralnego, to suma podatku wyniosłaby w okrągłych cyfrach 161 737 000 koron wzgl. 113 215 000 mk z sumy tej jednakże należy potrącić około 20% na gospodarstwa zniszczone skutkiem działań wojennych, dotknięte przez szkody żywiołowe itp., a wtedy wpływ rzeczywisty w najbliższym okresie rocznym wyniosłby około 90 572 000 marek.

Podwyższenie to pozwoliłoby na zwolnienie od podatku kontrybuentów drobnych z roczną kwotą podatku niżej 2 marek. Uwolnienie takie wskazane jest nie tylko ze względów społecznych lecz i technicznych, oszczędziłoby bowiem dużo mozolnej i mało produkcyjnej pracy koło uwidoczniania i likwidowania minimalnych kwot podatkowych, których ściąganie jest niezmiernie drogiem i często nieopłacającym się. Projektowane uwolnienie nosiłoby charakter uwolnienia personalnego a nie realnego, to znaczy byłoby uwolnieni posiadacze gospodarstw, a nie same gospodarstwa. Wobec tego podatek gruntowy musiałby być i nadal w księdze podatku uwidoczniiony. Również należałoby pozostawić bez zmian postanowienie cesarskie z dnia 16 marca 1919 (Dz.u.p.N.124) o ulgach w podatkach gruntowych z powodu klęsk żywiołowych, oraz zawarte w rozporz. wykonaw. z dn. 25 grudnia 1917 (Dz.u.p.N.516) szczegółowe przepisy co do postępowania przy przyznawaniu ulg.

Podatek gruntowy służy także jako środek pomocniczy do obliczania podatkowej wartości nieruchomości przy wymiarze tj. należytości prawnych: w § 50 ustawy o należytościach z dn. 9 lutego 1850 (Dz.u.p.N.50) wypowiedziana jest zasada, że najniższa wartość nieruchomości (podlegającej podatkowi gruntowemu), jaka może być przyjęta za podstawę do wymiaru należytości prawnej stanowić ma 70-krotny podatek gruntowy, obliczony a 22,7% dochodu katastralnego (rozp. Ministra Skarbu z dn. 23 grudnia 1897, Dz.u.p.N.301).

Ponieważ ta wartość podatkowa jest wielokrotnie niższą od wartości obrotowej, byłoby więc wskazaniem podwyższyć tę wartość przez zastosowanie

dotychczasowego sposobu jej obliczania także do podwyższonego podatku gruntowego. Ta podwyższona wartość podatkowa będzie zawsze jeszcze znacznie niższą od faktycznej wartości obrotowej.

Z podatkiem gruntowym ściśle są związane również dodatki autonomiczne, dla obliczenia których służy dotąd za podstawę 22,7% stopa podatków gruntowych (punkt 2 § 3 ust. z dn. 23 stycznia 1914, dz.rozp.N.14). Mając jednakże na uwadze, że zachowywanie tego przepisu wobec zupełnie innej skali podatkowej byłoby niesprawiedliwione, projekt przewiduje uchylenie mocy przepisu p. 2 § 3 ust. z dn. 23 stycznia 1914 i ustanowienie jako podstawy dla obliczania dodatków autonomicznych podwyższonej stopy podatkowej.

TABELA PORÓWNAWCZA.

Obciążenia średnio na 1 mórg.

a) Cyfry wyrażone są w markach i fenigach

b) Walutę koronową przeliczono w stosunku 1 kor – 70 fen.

	W b. Królestwie Polskiem				W Małopolsce (b. Galicji)			
	Podat- ków grunto- wych	Dodat- ku do głównych podatków grun- towych na rzecz powia- towych związków komunal- nych	Podym- nego	Łącz- nie	Pod- datku grun- towe- go	Domo- wo-klaso- wego przy oblicze- niu 8-10 ogólnego wpływu jako ob- ciążające- go domy rolników	Dodat- ku auto- nomicz- nego do podatku grun- towego w wy- sokości 50% tegoż.	Łącznie
Dotychczas pobiera się:	0,97.2	0,64.2	0,32.2	1,94	0,89.6	0,14	0,45	1,49
Projekty przewidują:	8,70	4,23	2,26	15,19	8,66	1,12	4,33	14,11
Ilokrotność podwyżki wyraża się:	8,9	6,6	7	7,7	9,6	8	9,6	9,5

U W A G A: Wysokość dodatków autonomicznych w Małopolsce przyjęto w cyfrach zbliżonych do rzeczywistości jednakże wobec równych norm w powiatach trudno jest ściśle określić, jaka faktycznie suma obciążeń obecnie grunta oraz w jakiej wysokości okaże się potrzeba pobierania tych dodatków w przyszłości jako ustanawianych osobnymi ustawami; przy tem nie uwzględnia się jednak

72% dodatków krajowych z uwagi na zniesienie funduszu krajowego, wskutek czego dodatki te prawdopodobnie już w r. 1921 odpadną.

°Załącznik do punktu 4. N° [7a]°

Motywy [projektu ustawy o podwyższeniu podatku domowo-klasowego na obszarach b. zaboru austriackiego]

MOTYWY.

Podatek domowo klasowy w Małopolsce pobiera się na zasadzie przestarzałej ustawy z dnia 23 lutego 1882 (Dz.u.p. Nr 17)

Podstawą wymiaru tego podatku nie jest ani intrata¹⁵⁵ domu, ani wartość jego, lecz ilość części mieszkalnych. Nieprzystosowany jest również do zamożności i siły płatniczej posiadacza. Nadto wpływa szkodliwie na sposób budowy domów, pod względem bezpieczeństwa od ognia, wygody, higieny i estetyki w budowie a także powoduje możliwość obejścia prawa i ukrócenia podatku przez wewnętrzne przeistoczenie dokonane po zaklasowaniu domu np. powiększenie ilości części składowych przez wstawienie ścian lub przeistoczenie użytych pierwotnie na cele ekonomiczne lub przemysłowe części domu na mieszkalne.

Mimo te braki Ministerstwo powstrzymuje się z dokonaniem gruntownej reformy tego podatku do czasu wejścia życia w normalniejszą kolej uregulowania obiegu walutowego, oraz przedsięwzięcia innych reform podatkowych w związku z przeprowadzeniem reformy agrarnej, rozgraniczeniem finansowości skarbu i związków komunalnych.

Wpływ tego podatku w Małopolsce jest niewielki (3 276 000 K.) nie równo- waży on nawet podatku podymnego pobieranego w b. Królestwie (6 473 000 Mk) jakkolwiek opłacany jest poza domami znajdującymi się po wsiach, przez znaczną ilość domów położonych w miastach niepodlegających w całości podatkowi domowo czynszowemu, gdy natomiast w miastach Kongresówki wszystkie nieruchomości tak wynajmowane jak i służące na mieszkanie samych właścicieli podlegają podatkowi od nieruchomości miejskich zbliżonemu w swej konstrukcji do podatku domowo czynszowego istniejącego w Małopolsce.

Prawda, że w Królestwie podymne opłacają zakłady handlowe i przemysłowe lecz to dla usprawiedliwienia nieznacznego dochodu z podatku domowo klasowego w Galicji większego znaczenia nie ma.

Podatek domowo klasowy w pewnych klasach taryfowych mianowicie I–VII i XIII–XVI w większości wypadków można uznać podobnie jak i podymne

¹⁵⁵ Intrata – zysk, zarobek.

w Królestwie za uzupełnienie podatku gruntowego, gdyż domy tych kategorii przeważnie służą za mieszkanie rolnikom, w pieⁱ...ⁱ małorolnych we wsiach. Słusznym więc jest dla zrównania obciążenia podatkowego z b. Królestwa podnieść stawki podatkowe dziesięciokrotnie.

Z uwagi jednak, że taka podwyżka dla domów o 1 do 3 izbach może byłaby zbyt wysoka, gdyż częstokroć mogłaby dotknąć właścicieli mało lub bezrolnych, a więc pozbawionych tych dużych zysków, jakie rolnicy ze sprzedaży swojej produkcji osiągają, projekt przewiduje podwyższenie dotychczasowych stawek dla domów zaliczonych do klas I do XIII 10-krotnie, dla domów klasy XIV i XV tj. dwu i trzy izbowych 8-krotnie, a dla klasy XVI jednoizbowych 6-krotnie.

Opodatkowanie takie, jeżeli można je do pewnego stopnia porównać z podymnym w Królestwie, będzie prawie zrównanym, najniższa bowiem stawka podymnego dla osady włościańskiej o przestrzeni do 3 morgów stanowi w b. okupacji niemieckiej 2 Mk 16 fen. a w b. okupacji austriackiej 6 K.

Przy projektowanej 6-krotnej podwyżce wynosić będzie 13 Mk i kategorii te można porównać z domami jednoizbowymi w Małopolsce, które według projektu opłacać będą 13 Mk względnie 7 Mk (dla domów o jednej izbie poza miejscowością zamieszkałą lub zbudowanych z trzciny, ziemi, plecionki tudzież pali) w następnej kategorii osad do 15 morgów, która będzie opłacać 26 Mk i kategorię tę można by porównać z domami o 2 względnie o 3 izbach w Małopolsce, które według projektu opłacać będą 19 względnie 24 Mk i wreszcie kategorii pierwszej, czyli wyższej o przestrzeni gruntów ponad 15 morgów, które opłacać będą 69 Mk, kategorię tę można by porównać z domami w Małopolsce o czterech izbach, które opłacać będą według projektu 69 Mk.

Po wprowadzeniu projektowanego podwyższenia podatek domowo klasowy w Małopolsce w najbliższym okresie rocznym uwzględniając konieczność znacznych umorzeń z racji skutków kataklizmu wojennego i przyjmując to umorzenie w wysokości 20% całego podatku winien przynieść wpływu kasowego około 14 675 000 Marek (normalny wymiar sięgać będzie sumy około 18½ miliona Marek) gdy odnośny projekt dla byłego Królestwa przewiduje wpływ z podymnego w wysokości 36 251 000 Mk przy sumie normalnego wymiaru 45½ miliona Marek, czyli, że Małopolska, która co [do] wielkości obszaru i zaludnienia równa się 2/3 b. Królestwa, aby wyrównać wpływ podymnego miałaby opłacać podatku domowo klasowego 24 166 000 Mk przy pełnym wymiarze w sumie około 30 milionów Marek, a nie jak to według przybliżonego obliczenia wypada.

Lecz tak wysokie podwyższenie tego podatku nie wydaje się być możliwym wobec wadliwości konstrukcji tego podatku i zarazem nie wskazane dla uniknięcia przeciążenia jednostek podatkowych znajdujących się w miastach, co do których podwyższenie podatku głównie uzasadnia się wzrostem szacunku domów w związku ze spadkiem wartości pieniędzy.

Jeżeli będziemy rozpatrywali rzecz z punktu widzenia obecnej wartości i siły nabywczej znajdujących się w obiegu walut, w których daniny państwowe są uiszczane, to podwyżka byłaby w zupełności usprawiedliwioną w wysokości 30-krotnej, albowiem spadek marki jest 30-krotny, a korony znacznie większy.

W celu uproszczenia wymiaru i poboru podatku oraz rachunkowości, a przy tem wobec braku i znikomej wartości monety zdawkowej wskazane jest stawki podatkowe przeliczać na pełne marki i dlatego należy należności stanowiące niżej 50 fen. opuszczać, a wyż. zaokrąglić do pełnej marki.

Wobec powyższego, Ministerstwo Skarbu przedstawia następujący

WNIOSEK.

Rada Ministrów raczy uchwalić wniesienie załączonego projektu ustawy o podwyższeniu stawek podatku domowo-klasowego na obszarach b. zaboru austriacko-węgierskiego do rozpatrzenia Sejmowi.

Warszawa, dnia ... marca 1920 roku.

°Załącznik do punktu 4. N° [8a]°

Motywy [projektu ustawy o ujednostajnieniu i podwyższeniu podatków gruntowych i podymnego na obszarze b. Królestwa Kongresowego]

MOTYWY.

Podatki gruntowe i podymnego wymierza się i pobiera na obszarach b. Królestwa Kongresowego w zasadzie na podstawie dawnej ustawy rosyjskiej o podatkach bezpośrednich według wydania 1903 r. Przy czem stawki podatkowe wyrażone w walucie rublowej przelicza się zgodnie z rozporządzeniami b. władz okupacyjnych: w b. okupacji niemieckiej na marki według równi 100 r.–216 mk, a w b. okupacji austriackiej 100 r.–200 Kor. Oprócz tego b. władze niemieckie podwyższyły podatki gruntowe dodatkowe z 60% podatku głównego na 150% poczynając od 1-go kwietnia 1917 rb. władze austriackie zaś, uchylając pobór dodatkowych podatków gruntowych i dworskiego podymnego, oraz 15% drogowego i 10% opłaty na utrzymanie sądów gminnych, podwyższyły główne podatki gruntowe i podymnego o 110%.– W rzeczywistości jednak ta 10% opłata na sądy gminne została następnie przez rozporządzenie wykonawcze b. gubernatorstwa wojennego lubelskiego utrzymana i obecnie jest pobierana w b. okupacji austriackiej. W b. okupacji niemieckiej takąż opłata nie jest pobierana, natomiast pobiera się 15% opłata drogowa na rzecz powiatowych związków komunalnych; na rzecz tychże związków pobiera się na całym obszarze Kongresówki specjalna opłata transportowa, przekazana im Dekretem z dnia 7 lutego 1919 r. najniewłaściwiej zresztą, gdyż wysokość tej opłaty była ustanawiana

przez b. Rządy gubernialne w zależności od kosztów transportu więźniów, osób przesyłanych w drodze transportowej itp., których to obowiązków powiatowe związki komunalne nie przejęły.

Ponieważ z chwilą podwyższenia stóp podatkowych i związki komunalne uzyskają znacznie zwiększone środki z wpływu dodatków do podatków państwowych, niezbędnym jest uchylić inne dodatki ustanowione na specjalne cele.

Ustawa rosyjska nie daje możności odnośnie wymierzonego podatku, a także zawiera ograniczenia odnośnie do przyznawania ulg przy spłacie tj. co do odraczania płatności lub rozkładania podatku na raty. W czasach normalnych upoważnienia, zawarte w ustawie, wystarczały, w obecnych jednak warunkach, gdy skutek wojny i połączonych z nią szkód żywiołowych, całe połacie kraju są zniszczone zupełnie, mnóstwo jednostek gospodarczych całkiem zrujnowanych, wsie wysiedlone lub spalone itp. władza skarbową musi mieć możliwość przyznawania daleko idących ulg, aż do całkowitego umarzenia podatku. Poza tem ustawa nie przewiduje uwolnienia od podatku wszystkich gruntów, należących do Państwa, wymieniając w uwolnieniach tylko lasy skarbowe, a także nie dość wyraźnie określa uwolnienia od podymnego budynków należących do Państwa. Obecnie z chwilą przejścia na własność Państwa majątków donacyjnych, a także z racji posiadania w ręku Państwa niemal wszystkich dróg żelaznych, uwolnienie takie jest niezbędnym, już choćby z tytułu preliminarowania i wykonania budżetów.

Tak z powodów wyżej wyłuszczonych, jak z racji zmienionych warunków walutowych, co spowodowało, że Państwo zniewolone do ponoszenia wydatków według skali dzisiejszej siły nabywczej marki polskiej, musi dążyć do wybierania danin państwowych w stosunku do wartości względnie zdolności kupczej istniejącej waluty. Ministerstwo Skarbu projektuje prócz wprowadzenia nieznacznych uzupełnień do przepisów Ustawy przystosowania stawek podatkowych do zmienionych warunków.

Stawki podatkowe, zawarte w taryfach stanowiących integralną część ustawy, wyrażone są w walucie rublowej srebrnej. Rubel wówczas równał się 4 frankom, 3,33 1/3 markom niemieckim, 1 rub. 25 kop. równały się dolarowi, 6 rub. 15 kop. równały się funtowi sterlingowi. Po dokonanej zaś reformie walutowej przez Ministra Wittego w r. 1897 i zredukowaniu wartości rubli z 1/10 imperiała na 1/5 imperiała, tenże był jeszcze równy 2,67 franka i 2,16 mk w złocie.

Wniosek na podwyższenie stawek podatkowych uzasadnia się w następujący sposób:

Podatek gruntowy winien obciążać intratę. Wysokość tej intraty starano się w chwili wprowadzenia podatku wysledzić metodą pośrednią, polegającą na wnioskowaniu o intracie z cen ziemi. Za intratę rosyjskie Ministerstwo Finansów uważało 6% wartości ziemi. Intratę w tej wysokości uznać należy obecnie za zbyt niską, byłaby ona usprawiedliwiona gdyby nie istniały warunki niesprzyjające przystosowaniu się cen ziemi do nadzwyczajnego spadku wartości

waluty obiegowej, oraz niebywałego wzrostu cen artykułów wytwórczości rolniczej. Jednakże ustawa z dnia 10 lipca 1919 określająca zasady reformy rolnej z jej konsekwencją, jak zakaz obrotu ziemią, obawa większych posiadaczy ziemi przed skutkami tej reformy, skłaniająca ich do zaniechania czynienia inwestycji w swoich majątkach, aby nie stracić nakładów pracy i kapitału, zatamowanie parcelacji przeprowadzonych w trybie normalnym itp. oraz skutki zmienionych stosunków w dziedzinie robocizny spowodowały, że ceny ziemi daleko odbiegają od tych norm, jakie by były dzięki wyjątkowym koniunkturam dla zbytu produktów gospodarstwa wiejskiego, tak, że pomimo 13-krotnego spadku wartości waluty w ostatnich 3 miesiącach ceny ziemi w tym czasie prawie nie wzrosły w porównaniu z rokiem 1918 i pierwszą połową 1919 r. Bez przesady przeto można przyjąć za odpowiadającą rzeczywistości cyfrę 8% intraty w stosunku do średnich cen ziemi.

Przeciętna cena ziemi w roku 1864 nie przekraczała 30 rb za mórg, najlepszej zaś 60–70 rub. Za średnią obecną cenę, mimo wyżej wspomnianych okoliczności, należy uważać 1500 mk za mórg, gdyż ceny wahają się od 1000 mk do 4–5 000 mk pol. za mórg, czyli że cena ta wzrosła około 25 razy.

Dokładnych danych z braku materiałów oraz wobec okoliczności, że nieomal już z reguły w akcie kupna–sprzedaży nie ujawniają kontrahenci rzeczywistej ceny transakcyjnej, trudno jest zebrać i dostarczyć. Wniosek powyższy potwierdzają jednak poszczególne przykłady zawartych w ostatnim czasie transakcji, znanych Ministerstwu Skarbu, jak np., że w powiecie Chełmskim w roku 1919 odprzedano 100 mórg 92 pr. bez inwentarzy i budynków za 100 000 rubli, a 2 morgi 204 pr. za 4000 rb, że parę majątków w powiecie Grójeckim sprzedano po 100 000 rub. za włókę. Dokonano również szeregu innych transakcji mniej więcej w granicach podobnych cen. W powiecie Siedleckim za 12 morgów bez budynku i inwentarzy ofiarowano 20 000 mk itp. Jako dalszy sprawdzian wartości ziemi mogą posłużyć ceny najgłówniejszych artykułów produkcji rolnej oraz bydła i trzody chlewnej, przeznaczonych na rzeź. Gdy w latach 1864–1866 średnia cena żyta wynosiła 2 rub. 15 kop. za korzec (motywy do rosyjskiego projektu ustawy podatkowej), to obecnie korzec żyta według ceny ustanowionej przez Ministerstwo Apropowizacji wynosi 250 mk nie wspominając już o cenach osiągniętych, co ma miejsce przeważnie w odniesieniu do własności mniejszej w wolnym handlu, które sięgają wprost zawrotnych cyfr (1000 i wyżej mk) a pszenicy 2000 mk (czyli wzrost przeszło 30-to krotny). Z ziemniakami rzecz się ma podobnie, w czasach przedwojennych rzadko kiedy osiągały ceny wyżej 1 rub. za korzec wagi 7 pudów i ceny te, jako produktu o znaczeniu lokalnym, były niejednakowe w całym kraju, jednakże przeważnie nie wyższe, częstokroć niższe. Obecnie ceny dochodzą do 100 mk na miejscu, w miastach znacznie więcej. Średnio można ustalić na 50 mk za korzec 6-cio pudowy. Ceny nabiału i produktów mleczarskich wzrosły w takim samym stosunku, że to co kosztowało 2 kop. kosztuje markę lub więcej. Bydło

sprzedawane na rzeź, jako jeden z wytworów gospodarstwa wiejskiego, w ostatnim czasie osiąga wprost zawrotne cyfry i tak, funt żywej wagi wołowiny 8–10 mk, gdy w latach 1864–1866 nie przekraczał 3–4 kop., funt wieprza tuczonego żywej wagi dochodzi w ostatnich czasach do 13–15 mk, kiedy jeszcze w roku 1913 nie więcej jak tyleż kopiejek. Drób i jaja kosztują mniej więcej tyle marek ile dawniej kopiejek.

Dochód z tego źródła stanowi niemal wyłącznie dobro i powiększenie rentowności gospodarstw mniejszej własności, co się odnosi również i do trzody chlewnej, gdyż większe folwarki tylko w pewnej części zajmują się chowem trzody, a już nigdy w tak dużych, proporcjonalnie do posiadanych obszarów ziemi rozmiarach. W tem więc prócz tańszej produkcji leży przewaga większej rentowności małej własności nad większą.

Najważniejszym jednak argumentem za podwyżkę stawek podatkowych jest spadek wartości marki polskiej w stosunku do pieniędzy pełnowartościowych oraz przedmiotów przedstawiających wartość realną.

Do wybuchu wojny rubel był wart 2 fr. 67 san. złotych, marka niemiecka 1,24 fr. Obecnie zaś 1 frank w złocie kosztuje 25 mk pol., czyli inaczej mówiąc 100 rubli złotych kosztuje 6675 mk, a odwrotnie 1 marka – 1 do 2 kopiejek. Jeżeli zaś przerachowywać za pomocą zamiany stosunku marki do korony, a tej ostatniej do franka, to rezultat wypada jeszcze bardziej niekorzystny, gdyż korona ostatnio notowaną jest niżej 2 santimów¹⁵⁶. Przez porównanie np. z dolarami jest jeszcze gorzej.

Jeżeli nawet przyjąć za punkt widzenia, że kursy giełdowe dewiz lub obcej waluty nie odzwierciedlają istotnej wartości marki polskiej, a to z uwagi na prawo popytu i podaży, jednakże byłoby ryzykownem twierdzić, że cena złota, tej podstawy, służącej jako miernik walutowy, nie jest miarodajną, tem bardziej, że wobec zakazu wywozu złota z granic Państwa, cena jego jest znacznie niższa od ceny dewiz, co by nie mogło mieć miejsca w tym stopniu, gdyby można dowolnie przysyłać walutę złotą. Tu zaś widzimy, że 100 rubli złotych kosztuje około 6000 mk, z czego wynika, że marka polska może być uważana za równoważnik najwyżej 2 kopiejek przedwojennych. Zresztą ten stosunek potwierdzają ceny najważniejszych artykułów codziennej potrzeby, nie mówiąc o takich, których zauważa się brak (bo tu różnica wyraża się nawet tak, że za markę kupuje się mniej niż dawniej za kop. np. chleb, tkaniny itp.), ale przy zakupach rzeczy, których braku w kraju nie powinno się odczuwać. Nasuwa się potrzeba porównania dawniejszego obciążenia z projektowanym. Według taryfy podatku gruntowego dworskiego średnia wysokość podatku głównego w pow. Kutnowskim, posiadającym najurodzajniejsze grunta, a przeto i najwyżej

¹⁵⁶ Santim (san.) – powinno być centym (fr. centime), drobna moneta równa jednej setnej franka.

opodatkowane, wynosi 30 kop. z morgi, w powiecie biłgorajskim, mającym najsłabsze grunta 7,2 kop. Średnia zaś wysokość dla b. Królestwa wynosiła 18 kop. z morga podatku głównego. Podatek dodatkowy ustawa przewiduje z wysokości 60% głównego. Jeżeli więc podwyższy te stawki czterokrotnie, to obciążenie na mórg średnio dla pow. Kutnowskiego wyniesie 14 mk 51 fen., a dla pow. Biłgorajskiego 3 mk 48 fen., średnio zaś dla całego Królestwa 8 mk 70 fen.

<u>Skarb obecnie</u>	<u>Powiat obecnie</u>
średnio z morga:	dodatek w wysokości 150%
pod. grunt. 38,88	58,3
” dod. 58,32	drogow. 5,8
-----	-----
Razem 97,20	64,11

łącznie mk 1,61

projektuje się:	projektuje się:
pod. grunt. 5,44	dodatkowy w wys. 78%
” dod. 3,26	pod. głównego 4,24

łącznie 12,94 mk

czyli 8,3 razy tyle co obecnie.

Podwyżka ta jednakże podnosi pobierane podatki gruntowe w rzeczywistości w b. okupacji niemieckiej tylko 8-krotnie, a nieco więcej w b. okupacji austriackiej. Dzisiejsza norma podatku głównego wraz ze 150% dodatkowym oraz 15% drogowym, stanowi obciążenie za mórg w ilości 1 mk 4 fen. średnio dla okupacji niemieckiej. W b. okupacji austriackiej podatek gruntowy jest niższy (natomiast podymne zostało podwyższone o 110%). Obciążenie w takiej przeciętnej dla b. Królestwa Polskiego wysokości, wobec 30-krotnego spadku waluty, nie tylko można uważać za wygórowane, lecz za minimalne, albowiem stanowić ono będzie 7,25% przeciętnej rocznej intraty, jeżeli za tę intratę uważać będziemy 8% od średniej ceny ziemi w sumie 1500 marek za mórg, a 9,44% od intraty w wysokości 6%. Wtedy, gdy w Austrii wynosiły one w roku 1869 22,7%, a na Węgrzech 25,5% czystej intraty w Prusach 9,54%. W Austrii i Prusach podpadają przy tem pod podatek gruntowy stawy i jeziora, gdy u nas grunta pod rzekami, stawami, jeziorami, drogami i wygonami nie podlegają opodatkowaniu. Było to zresztą w czasach normalnych, obecnie wszędzie opodatkowanie znakomicie wzrosło. Opodatkowanie zaś na rzecz Skarbu wyniesie w podatku gruntowym głównym wraz z 60% dodatkowym i w podymnym, przyjmując podwyżkę tegoż jako średnią 7-krotną (8-krotną dla większych jednostek i 6-ciokrotną dla mniejszych) po 10 mk 94 f. za mórg.

Przy tej wysokości stawek podatkowych wynik przypuszczalnie osiągnie się w okrągłych cyfrach:

Podatku dworskiego gówn.	47 119 000	Mk
” ” dodatk.	28 271 000	”
” włościan. i osad		
główny	43 372 000	”
” ” dodatk.	26 023 000	”
Podymnego ogółem	36 251 000	”

Razem	181 036 000	Mk

Do opodatkowania przyjmuje się ogólną przestrzeń gruntów w ilości 16 807 116 morgów, gdy dotychczas według budżetu b. Departamentu dochodów stałych, było opodatkowanych 20 042 474 morgów, z tej cyfry jednak należy obliczyć 5% gruntów dworskich jako grunta wolne od podatku z powodu przejścia dóbr donacyjnych na własność państwa; 10% z ogólnej przestrzeni na grunta zniszczone przez skutki kataklizmu wojennego i około 5% na grunta ubyte przez odpadnięcie pow. Mariampolskiego, Władysławowskiego, Wyłkowyskiego i Kalwaryjskiego (gub. Suwalskiej) od Królestwa oraz zmniejszenia się przestrzeni gruntów w osadach przemianowanych na miasta, w których zaprowadzono podatek od nieruchomości miejskich.

Stawki podymnego dworskiego głównego wskazane w dodatku do uwagi do art. 150 co do jednostek w majątkach kl. I-IV właściwem jest podwyższyć 8-krotnie, a w majątkach kl. V-iej 6-krotnie, dodatkowo zaś podymne dworskie pobierać należy w wysokości 1% od sumy szacunku ubezpieczeniowego każdej budowli, z zastrzeżeniem, że jeżeli budowla jest oszacowana powyżej 100 000 mk, to podatek oblicza się od tej ostatniej sumy. Zastrzeżenie takie jest niezbędnem w celu uniknięcia przeciążenia wartościowych budynków na wsi, o zachowanie których, jako świadczących o rozwoju i kulturze narodu, należy się troszczyć, aby nic nie uronić z dorobku. Podwyżka z 1/4 na 1 cały % jest wskazana z uwagi na liczne budowle przemysłowe np. cukrownie, gorzelnie, krochmalnie, browary itp., które przy obecnej normie są niewspółmiernie nisko opodatkowane w porównaniu z podobnymi zakładami fabrycznymi, znajdującymi się na gruntach miejskich, a opłacającymi podatek państwowy od nieruchomości.

Stawki podymnego z osad włościańskich oraz innych nieruchomości, znajdujących się w osadach (w małych miasteczkach) podwyższa się dla kl. I-iej w stosunku 8-krotnym, a dla pozostałych II i III kl. 6-krotnie. Obniżka dla mniejszych jednostek gospodarczych objaśnia się potrzebą ulgi podatkowej dla drobniejszych posiadaczy rolnych, którzy mając domostwa nie osiągają jednak większych przychodów, wobec nieznacznej ilości posiadanych gruntów.

Podatki więc gruntowe obciążają ziemię wedle projektu w stosunku 0,51 wartości, łącznie z podymnym w wysokości 0,72 tzn. stosunkowo nieco więcej jak w roku 1866.

Poza tem uwzględniając stale wzrastające potrzeby powiatowych związków komunalnych, zamykających budżety swoje deficytami, niezbędnem jest zezwolić im na pobieranie dodatków do podatku gruntowego w wyższej niż dotychczas mierze, jednakże wysokość ta nie powinna przekraczać 50% norm podatku gruntowego pobieranego na rzecz Skarbu Państwa. Aby osiągnąć podstawę dla podobnej normy bez uchylania przepisu w p. 1 art. 7 dekretu z dnia 7 lutego 1919 (Dz.pr. N.14 poz.151), dającego prawo tym związkom pobierania dodatku w wysokości 150% głównego podatku gruntowego, projekt ustala jako podstawę do obliczania rzeczzonego dodatku, nie od całej podwyższonej kwoty, lecz tylko od 52% tejże, co stanowić będzie 78% stawek głównego podatku gruntowego, a 48,62 całego podatku łącznie z dodatkowym. Przy tak rozszerzonym prawie poboru dodatku przez związki komunalne, te ostatnie otrzymają zwiększenie wpływów z tego źródła w rozmiarze 6.6-krotnym, co pozwoli im na nieobciążanie tych samych źródeł opłatami w innych postaciach.

Dodając powyższy dodatek do podatków gruntowych, pobieranych rzecz Skarbu, oraz podymnego, obciążenie jednego morga średnio dla całego b. Królestwa wyrazi się w kwocie 15 Mk 19 f. Przy tem wypada nadmienić, że pobieranie dodatków w tej wysokości zależeć będzie w pierwszym rzędzie od potrzeb, a następnie od uchwał odnośnych ciał samorządowych.

Z uwagi na dochody obecne nie można uważać tego za nadmierne opodatkowanie własności rolnej, przy tem nie można pominąć milczeniem tego faktu, że poza handlem, który w ostatnim czasie osiąga kolosalne zyski, drugą grupą obywateli, posiadających zdolność płatniczą, są rolnicy. Z tych ostatnich w szczególności mniejsi posiadacze rolni nagromadzili znaczne kapitały, wycofując tem samem duże ilości gotówki z obiegu, co zniewala Państwo do dalszych emisji znaków pieniężnych, a tem samem powoduje deprecjację waluty.

W projekcie ustawy musiało Ministerstwo Skarbu ze względów rzeczowych zająć stanowisko odmienne od zapatrywania sejmowej komisji skarbowo-budżetowej wyrażonego w sprawozdaniu z dnia 31 lipca 1919 r. co do progresywnego opodatkowania gruntów dworskich, gdyż to byłoby sprzeczne z zasadami, przyjętymi dla podatków przychodowych. Większa własność jest poza tem znacznie więcej obciążana podatkiem majątkowym ze stawkami progresywnymi, do pewnego stopnia obciążają podatek hipoteczny, który aczkolwiek może być przekładany przez opłacającego podatek dłużnika na wierzyciela, to jednakże w praktyce rzadko to ma miejsce. Zasada postępowości obciążenia podatkowego w zależności od absolutnej wysokości dochodu znajdzie zresztą całkowite zastosowanie przy państwowym podatku dochodowym, który dostatecznie obciąży wszelkie nadwyżki dochodów większej własności w skali silnie progresywnej. Wprowadzenie zaś progresji do podatku gruntowego byłoby nie tylko sprzeczne z podstawowymi zasadami skarbowości, ale chybiałoby celu, a jednocześnie utrudniłoby spieszny wymiar i pobór, przy czem nastęrczałoby wiele technicznych trudności.

Co zaś do projektowanego przez komisję skarbowo-budżetową zaliczenia lasów i przestrzeni leśnych do kl. IV rolnych gruntów – należy zaznaczyć, że obecnie dla wymiaru tych podatków lasy i przestrzenie leśne oraz małej urodzajności gruntu i pastwiska wspólnie są zaliczone do kl. V gruntów dworskich, względnie kl. IV gruntów włościańskich, przeto przesunięcie samych lasów i przestrzeni leśnych do jakiej bądź innej klasy, wymagałoby wyłączenia ich z tej kategorii gruntów. Takie przeklasowanie części gruntów wobec braku katastru w b. zaborze rosyjskim wymagałoby z natury rzeczy przeprowadzenia pomiarów, dotyczących przestrzeni, a zatem w obecnym warunkach staje się prawie że niewykonalnym. W końcu należy zaznaczyć, że niniejsza reforma ma charakter prowizoryczny i że chodzi o przystosowanie poboru podatków do zmienionych warunków oraz potrzeb Skarbu Państwa. Zasadnicze zreformowanie podatków gruntowych i podymnego zostanie podjęte z chwilą zaistnienia bardziej normalnych warunków życia ekonomicznego.

Dla uproszczenia wymiaru i rachunkowości a także poboru podymnego, jako też wobec dającego się odczuwać braku drobnej waluty zdawkowej i jej znikomej wprost wartości, projekt ustanawia przerachowywanie stawek podatkowych, wyrażonych w rublach na walutę markową w pełnych markach, przy tem należności w ilości 50 i więcej fenigów mają być liczone za markę, a niżej 50 fenigów zupełnie opuszczać.

Obciążenia średnio na 1 mórg.

a) Cyfry wyrażone są w markach i fenigach

b) Walutę koronową przerachowano w stosunku 1 kor – 70 fen.

	W b. Królestwie Polskiem			W Małopolsce (b. Galicji)				
	Podatków grunto- wych	Dodatku do głównych podatków grun- towych na rzecz powia- towych związków komunal- nych	Po- dym- nego	Łącz- nie	Podatku grunto- wego	Domowo- klasowego przy obli- czeniu 8/10 ogólnego wpływu jako obciąża- jącego domy rolników	Dodatku autono- micz- nego do podatku grun- towego w wyso- kości 50% tegoż	Łącznie
Dotychczas pobiera się:	0,97.2	0,64.2	0,32.2	1,94	0,89.6	0,14	0,45	1,49
Projekty przewidują:	8,70	4,23	2,26	15,19	8,66	1,12	4,33	14,11
Ilokrotność podwyżki wyraża się:	8,9	6,6	7	7,7	9,6	8	9,6	9,5

Uwaga: Wysokość dodatków autonomicznych w Małopolsce przyjęto w cyfrach zbliżonych do rzeczywistości jednakże wobec różnych norm w powiatach trudno jest ściśle określić, jaka faktycznie suma obciąża obecnie grunta oraz w jakiej wysokości okaże się potrzeba pobierania tych dodatków w przyszłości jako ustanawianych osobnymi ustawami; przy tem nie uwzględnia się jednak 72% dodatków krajowych z uwagi na zniesienie funduszu krajowego, wskutek czego dodatki te prawdopodobnie już w r. 1921 odpadną.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 9.

32

PROTOKÓŁ 27-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 22 marca 1920 r.

Przewodniczy	pan Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Zagranicznych	p. Stanisław Patek
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Wyznań Religijnych i O[świecenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Aprowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	p. dr Franciszek Bardel
Minister Pracy i Opieki Społecznej	p. Edward Peplowski
Prezes Głównego Urzędu Ziemińskiego	p. Tomasz Wilkoński
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Skarbu	p. dr Ignacy Weinfeld
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Przem[ysłu] i Handlu	p. dr Henryk Strassburger
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzielnicy Pr[uskiej]	p. Adam Poszwiński
Szef Sekcji w Prezydium Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Naczelnik Wydziału w Prez[ydium] Rady Ministrów	p. Ludomir Grendyszyński
Protokółuje:	p. Daniel Rodich

Początek posiedzenia o godz. 4 m. 40 pp.

1. Protokóły z 25 i 26 posiedzenia Rady Ministrów w dniach 18-go i 20-go marca 1920 r. – wobec niewniesienia przeciw nim żadnego sprzeciwu – uznano za przyjęte.

2. ^bZałącznik N° 1 i 2.^b Przedłożony przez p. Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego projekt ustawy o organizacji Urzędów Ziemskich poddano wyczerpującej dyskusji, w której ustalono poszczególne zmiany w projekcie oraz zasady, na podstawie których projekt winien ulec przeredagowaniu i być ponownie wniesionym na Radę Ministrów. Zmiany te są następujące:

- a) pojęcie słowa „bezrolnych” o ile przychodzi w projekcie ustawy jako to w art. 9, 17, 23 należy ściślej i dokładniej określić;
- b) w art. 6 i 8 należy przy nowej redakcji wziąć pod rozwagę, czy nie należałoby zupełnie usunąć wzmianki o wiceprezecie;
- c) w art. 9 punkt d) słowa „jeden ze stałych” zastąpić słowami „jeden z trzech stałych”;
- d) w art. 10 po początkowych słowach „Potrzebną liczbę” wstawić słowo „trzech”;
- e) w art. 11 w pierwszym zdaniu po słowie „przewodniczącego” wstawić słowo „jednego,” oraz na końcu tego zdania zastąpić słowa „od rolników” słowem „rolnika”;
- f) na końcu art. 20 dodać zwrot „o ile specjalne ustawy nie postanowią inaczej”;
- g) redakcję art. 23 i 38 należy ustalić w porozumieniu z Min. Spraw Wewnętrznych, a w szczególności wobec zastrzeżeń pana Ministra Spraw Wewnętrznych wziąć pod rozwagę, czy w art. 23 należy pozostawić starostę jako członka Powiatowej Rady Ziemskiej, a w art. 38 Min. Spraw Wewnętrznych jako mające współdziałać przy wykonaniu ustawy wobec okoliczności, iż poza tem nigdzie w ustawie nie ma wzmianki o współdziałaniu organów administracji politycznej;
- h) sprawę usunięcia z tekstu projektu ustawy art. 34, 35 i 36, zawierających przepisy przejściowe w odniesieniu do ziem b. zaboru pruskiego, względnie ich przeredagowania, rozważy pan Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego w porozumieniu z p. Ministrem b. Dzielnicy Pruskiej i wspólnie ustali tekst zarówno tych artykułów jako też i innych, o ile miałyby się odnosić do ziem b. zaboru pruskiego. Jako przewodnią zasadę należałoby przyjąć raczej usunięcie tych postanowień z niniejszej ustawy, natomiast dołożyć starań do zupełnego przejęcia całego odnośnego działu na ziemiach b. zaboru pruskiego w możliwie najkrótszym czasie.
- i) na końcu art. 37 dodać zwrot „w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i D.P. i po uzyskaniu zatwierdzenia ze strony Prezydium Rady Ministrów”.

3. ^bZałącznik N° 3.^b Przedłożony przez p. Ministra Rolnictwa i D.P. projekt ustawy o organizacji ludowego szkolnictwa rolniczego w Rzeczypospolitej Polskiej przyjęto z następującymi zmianami:

- a) w art. 5 opuścić na końcu pierwszego ustępu słowa „lub Izbach Rolniczych” a na ich miejsce wstawić zwrot „Mogą je także zakładać i utrzymywać Izby Rolnicze”;
- b) w art. 7 dodano na końcu drugiego ustępu po słowach „Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych” zwrot „w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych” oraz skreślono w całości trzeci ustęp tego artykułu od słów „Postanowienia” do słów „komunalnemi”;
- c) w art. 8 dodano w pierwszym ustępie po słowach „mianuje” słowa „kierownika i”;
- d) art. 12 otrzymuje następujące brzmienie: „W celu zarządzania ludowymi publicznymi szkołami rolniczymi w powiecie, założonemi przez powiatowe związki komunalne lub Izby Rolnicze utworzone będą powiatowe komisje szkolne dla ludowych szkół rolniczych.

W skład tych komisji dla szkół założonych przez powiatowy związek komunalny wchodzi trzech delegaci wybrani przez Sejmik powiatowy, z których jednego wybiera Sejmik na prezesa, a drugiego na wiceprezesa komisji, w wypadku zaś założenia szkoły przez Izbę Rolniczą wybór trzech delegatów, a spośród nich prezesa i wiceprezesa komisji przysługuje Izbie Rolniczej; nadto wchodzi do powiatowej komisji szkolnej przedstawiciel Ministerstwa Rolnictwa i D.P., inspektor szkolny oraz kierownik (kierownicza) istniejących w powiecie publicznych ludowych szkół rolniczych z głosem doradczym.

Komisja może na posiedzenia swe zapraszać rzeczoznawców z głosem doradczym.

Mandat delegatów do komisji szkolnej kończy się z wygaśnięciem mandatu do Sejmiku powiatowego, względnie do Izby Rolniczej”.

4. ^bZałącznik N° 4.^b Przyjęto do wiadomości przedłożony przez p. Ministra Poczty i Telegrafów projekt taryf pocztowo-telegraficznych (podwyższonych) z tą zmianą, aby wymienioną w poz. A.2. opłatę za pojedyncze kartki urzędowego nakładu podnieść dla dogodniejszej podzielności kwoty z „35 fen.” na „40 fen.”, a kartek z odpowiedzią z „70 fen.” na „80 fen.”

5. ^bZałącznik N° 5.^b Przyjęto przedłożony przez Min. Spraw Wewnętrznych projekt ustawy o tymczasowej organizacji władz administracyjnych II instancji na obszarze b. Królestwa, Galicji i Lodomerii z W.Ks. Krakowskiem z następującymi zmianami:

- a) art. III skreślono w całości.
- b) w art. IV zastąpiono słowa „podanem zostanie do wiadomości osobnem rozporządzeniem” zwrotem „nastąpi na mocy osobnego rozporządzenia”.

6. ^bZałącznik N° 6.^b Przyjęto przedłożony przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej projekt składu osobowego (etatu) Oddziałów Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej we Lwowie i Krakowie przy czem wobec art. 9 tymczasowych przepisów służbowych, uchylono wniosek o nominację

dwóch starszych radców Prokuratorii Generalnej „ad personam”, a natomiast powiększono proponowany etat dwóch urzędników referendarskich w Va. kategorii płac i uchwalono przedstawić Naczelnikowi Państwa do nominacji na etatowych starszych radców Prokuratorii Generalnej d-ra Władysława Szymańskiego i d-ra Witolda Starzyńskiego.

7. Uchwalono przedstawić Naczelnikowi Państwa do nominacji Podsekretarza Stanu w Min. Spraw Zagranicznych posła Jana Dąbskiego i prof. Stefana Dąbrowskiego i zgodzono się na utworzenie w Min. Spraw Zagranicznych drugiego etatu Podsekretarza Stanu oraz uchwalono przedstawić Naczelnikowi Państwa do nominacji na stanowisko Szefa Sekcji w Prezydium Rady Ministrów d-ra Władysława Studzińskiego.

8. ^bZałącznik] N° 7.^b Przyjęto do wiadomości wnioszek Min. Spraw Zagranicznych w sprawie przystąpienia Polski do międzynarodowej Unii dla publikacji taryf celnych bez zmian.

9. Przyjęto wnioszek Min. Spraw Wewnętrznych o zawiadomieniu Pana Prezydenta Ministrów o nominacjach urzędników dla władz prowincjonalnych, względnie we władzach prowincjonalnych w Va, Vb i VI kategorii płac w następującym brzmieniu:

„Rozszerzając przepis art. 10 (ustęp 2-gi) tymczasowych przepisów służbowych z dnia 11 czerwca 1918 r. (Dz. Praw. poz. 13) oraz powołując się na odnośną uchwałę Rady Ministrów z dnia [21?] grudnia 1918 r. Rada Ministrów postanawia: »O zamierzonych nominacjach urzędników w urzędach podległych Ministerstwu (Centralnym Urzędem państwowym) na stanowiska Va, Vb i VI kategorii płacy Ministrowie komunikują uprzednio Panu Prezydentowi Ministrów«”.

10. Po przedstawieniu przez pana Ministra Spraw Zagranicznych, iż poseł amerykański uzala się jakoby żadne z Ministerstw pism jego nie załatwiało, poruczono p. Ministrowi Spraw Zagranicznych zajęcie się tą sprawą, a w szczególności powierzenie Ministrowi pełnomocnemu p. Przeździeckiemu sprawdzenia, w jakim stadium załatwiania poszczególne sprawy w odnośnych Ministerstwach się znajdują i zawiadomienie o tem posła amerykańskiego.

Koniec posiedzenia o godz. 9 m. 45 wieczorem.

^fL. Skulski^f

Załączniki

Wy k a z:

1. Projekt ustawy o organizacji Urzędów Ziemskich¹⁵⁷.

¹⁵⁷ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 6 lipca 1920 r. o organizacji Urzędów Ziemskich, Dz.U. 1920, nr 70, poz. 461. Niewielkie modyfikacje w ustawie w stosunku do projektu.

2. [Zmiany do protokołu 27 posiedzenia Rady Ministrów z 22 marca 1920 r.].
 3. Projekt ustawy o organizacji ludowego szkolnictwa rolniczgo w Rzeczypospolitej Polskiej¹⁵⁸.
- [3a.] Uzasadnienie [projektu ustawy o organizacji ludowego szkolnictwa rolniczgo w Rzeczypospolitej Polskiej].
4. Projekt taryf pocztowo-telegraficznych¹⁵⁹.
 5. [Projekt] ustawy o tymczasowej organizacji władz administracyjnych II instancji na obszarze b. Królestwa, Galicji i Lodomerii z W.Ks. Krakowskiem¹⁶⁰.
 6. Zestawienie przyjętego przez Ministerstwo Skarbu składu osobowego oddziałów Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej we Lwowie i Krakowie.
 7. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie przystąpienia Polski do międzynarodowej Unii dla publikacji taryf celnych.

°Załącznik do punktu 2. N° 2°

[Zmiany do protokołu 27 posiedzenia Rady Ministrów z 22 marca 1920 r.]

°Załącznik do protokołu 27 posiedz. R.M. z dnia 22 czerwca 1920 punkt 2. h)°

MINISTERSTWO

Warszawa, dn. 18. czerwca 1920 r.

B. DZIELNICY PRUSKIEJ

N° Dz. W-a./7437/20

DO
PREZYDIUM RADY MINISTRÓW
w m i e j s c u.

Odnośnie protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 22 marca b.r. wnoszę o następującą zmianę ustępu h. p. 2:

W ustawie zmieniono proponowane z projekcie Powiatowe Rady Ziemskie na Powiatowe Urzędy Ziemskie oraz Gminne Komisje Doradcze na Gminne Komisje Ziemskie.

¹⁵⁸ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 9 lipca 1920 r. o ludowych szkołach rolniczych, Dz.U. 1920, nr 62, poz. 398. W ustawie niewielkie modyfikacje w stosunku do projektu. Projekt 21 art., ustawa 20 art.

¹⁵⁹ Nie publikuje się. Rozporządzenie Ministra Pocht i Telegrafów w sprawie podwyższenia opłat pocztowych, telegraficznych i telefonicznych, Dz.U. 1920, nr 29, poz. 173. W rozporządzeniu modyfikacje w stosunku do projektu.

¹⁶⁰ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 3 grudnia 1920 r. o tymczasowej organizacji władz administracyjnych II instancji na obszarze b. Królestwa, Galicji i Lodomerii z W.Ks. Krakowskiem oraz na wchodzących w skład Rzeczypospolitej obszarach Spisza i Orawy, Dz.U. 1920, nr 117, poz. 768.

Ustęp h. – i to ostatnie zdanie – ^hwniosku^h ^cpunktu^c 2. z protokołu 27 posiedzenia Rady Ministrów z dnia 22 marca 1920. skreśla się, wstawiając w to miejsce poniższą redakcję wedle propozycji Podsekretarza Stanu p. Poszwińskiego:

„Jako przewodnią zasadę można by przyjąć, że

„Ustawa niniejsza nie obowiązuje na ziemiach b. Dzielnicy Pruskiej. Dla niej Minister b. Dzielnicy Pruskiej zobowiązany będzie w terminie określonym przez Radę Ministrów do wniesienia w porozumieniu z Prezesem Głównego Urzędu Ziemskiego Ustawy przejściowej aż do ukończenia zadań Urzędu Osadniczego jako następcy b. Komisji Kolonizacyjnej”.

MINISTER.

wz.

i...i

^cDołączyć do protokołu 27ego posiedzenia^c

^fL. Skulski^f

^cZałącznik do punktu 3. N° 3^c

Uzasadnienie [projektu ustawy o organizacji ludowego szkolnictwa rolniczego w Rzeczypospolitej Polskiej]

U z a s a d n i e n i e

Uchwałą z dn. 22 lipca 1919 roku Sejm wezwał rząd do przedłożenia w czasie najbliższym projektu organizacji niższych szkół rolniczych i gospodarczych. Czyniąc zadość powyższej uchwale Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych opracowało niniejszy projekt ustawy.

Minister

^cZałącznik do punktu 6. N° 6^c

Zestawienie przyjętego przez Ministerstwo Skarbu składu osobowego oddziałów Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej we Lwowie i Krakowie

Z E S T A W I E N I E

przyjętego przez Ministerstwo Skarbu
składu osobowego
oddziałów PROKURATORII GENERALNEJ
Rzeczypospolitej Polskiej we Lwowie i Krakowie.
Urzednicy referendarscy (etatowi)

W kategorii płac IV	2
Va	h ^{6h} c ^{8c}
Vb	12
VI	14
VII	12
VIII	12
IX	12
Razem	70
<u>Urzednicy kancelaryjni</u>	
W kategorii płac VII	2
VIII	6
IX	9
X	10
XI	10
razem	42
<u>Urzednicy nieetatowi</u>	
W kategorii płac XI	7.

°Załącznik do punktu 8. N° 7°

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie przystąpienia Polski do międzynarodowej Unii dla publikacji taryf celnych

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH
SEKCJA TRAKTATOWA.
WARSZAWA,
dn. 1 marca 1920 r.
N° 13425/A.408.I.

°R.M. 20/3 20 przyjęto°

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie przystąpienia w imieniu Rządu Polskiego do międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych.

Rada Ministrów uchwała:

1) Upoważnia się pana Ministra Spraw Zagranicznych do przystąpienia Polski do międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych, zawartej w Brukseli dn. 5 lipca 1890 r. z zastrzeżeniem następnej ratyfikacji przez odpowiednią władzę Rzeczypospolitej Polskiej.

2) Wykonanie niniejszej uchwały poleca się panu Ministrowi Spraw Zagranicznych.-

Minister

Wniosek niniejszy został
przyjęty na posiedzeniu dnia ...

Uzasadnienie wniosku.

Ministerium Spraw Zagranicznych oraz Ministerium Skarbu, jako interesowane w sprawach celnych, są za przystąpieniem Polski do międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych, gdyż pociągnie to za sobą niewielkie koszty, a służyć może jako jeden dowód więcej, że Polska należy do państw, rozumiejących potrzebę zbliżenia międzynarodowego na polu kulturalnym i gospodarczym.

Minister
St. Patek^f

Règlement d'exécution de la convention instituant un Bureau
international pour la publication des tarifs douaniers
(Article 13 de la convention)

Article premier – Le Bulletin international des douanes sera publié en cinq langues à savoir: en allemand, en anglais, en espagnol, en français et en italien.

Art. 2. Chaque Etat faisant partie de l'Union à la faculté de faire traduire et de publier à ses frais tout ou partie du Bulletin dans telle langue qu'il trouve utile, pourvu que ce ne soit pas l'une des langues adoptées par le bureau international.

Chacun des Etats de l'Union aura de même le droit de faire reproduire de simples extraits de tarifs ou, exceptionnellement parties du Bulletin, soit dans un organe officiel local, soit dans ses documents parlementaires.

Il est entendu d'ailleurs que chaque Etat reste libre comme par le passé de publier dans la langue originale ou en traduction, tous les tarifs douaniers, pourvu que le texte publié ne soit pas l'oeuvre même du Bureau international.

Art. 3 Le Bureau international s'engage à apporter les plus grands soins dans la traduction des lois de douane et des publications officielles interprétatives de ces lois, mais il est entendu que les gouvernements intéressés n'assument pas de responsabilité quant à l'exactitude de ces traductions et qu'en cas de contestation le texte original sera leur seul guide.

Un avertissement dans ce sens sera imprimé en note et en caractères gras au bas de la première page de chaque livraison.

- Art. 4 Le format du Bulletin sera déterminé par le bureau.
- Art. 5 Chaque Gouvernement fera connaître en quelle langue, parmi celles adoptées par le Bureau international, il désire recevoir les exemplaires du Bulletin, qui représenteront sa part d'intervention dans les frais de l'institution. Un Gouvernement pourra prendre un certain nombre d'exemplaires en une langue et le restant en d'autres langues.
- Art. 6 Le Bureau international ne peut fournir d'abonnements qu'aux gouvernements des pays faisant partie de l'Union.
- Art. 7 Le montant de la contribution proportionnelle de chaque Etat lui est rendu en abonnements au Bulletin de l'Union, calculés au prix de 15 francs chacun.
- Art. 8 Les dépenses sont calculées approximativement comme suit:
- A) Traitements de fonctionnaires et employés au Bureau international, y compris un supplément de traitement de 15 p.c. fr. 75 000
- B) Frais d'impression et d'envoi du Bulletin de l'Union fr. 30,000
- C) Location et entretien du local affecté au Bureau international, chauffage, éclairage, fournitures, frais de bureau, etc.
..... fr. 20 000
- Total..... fr. 125 000
- Art. 9 Le Ministre des Affaires Etrangères de Belgique est chargé de prendre les mesures nécessaires pour l'organisation et le fonctionnement du Bureau international, en restant dans les limites tracées par la convention et par le présent règlement.
- Art. 10 Le chef du Bureau international est autorisé, sous l'approbation du Ministre des affaires étrangères de Belgique, à reporter sur l'exercice en cours les sommes non employées de l'exercice écoulé. Ces sommes serviront, le cas échéant, à constituer un fond de réserve destiné à parer aux dépenses imprévues. Ladite réserve ne pourra, en aucun cas, dépasser 25 000 francs. Le surplus permettra éventuellement d'abaisser le prix de l'abonnement au Bulletin sans accroissement du nombre d'exemplaires garanti par les Etats contractants; cet excédant pourra servir aussi à couvrir les frais qu'occasionnerait l'adjonction d'une nouvelle langue de traduction à celles énumérées à l'article I-er.
Cette dernière mesure ne pourra se réaliser qu'avec l'assentiment unanime des Etats et colonies faisant partie de l'Union.

Fait à Bruxelles, le 5 Juillet mille huit cent quatre-vingt-dix,
pour être annexé à la convention en date de ce jour.

Pour la République Argentine Carlos Calvo y Capdevila	Pour la Tasmanie Martin Gosselin A.-E. Bateman
Pour l'Autriche-Hongrie Eperjesy	Pour Terre-Neuve Martin Gosselin A.-E. Bateman
Pour la Belgique Lambermont Léon Biebuyck Kebers	Pour Victoria Graham Berry
Pour la Bolivie Joaquin Caso	Pour la Grèce P. Mulle
Pour le Chili N. Peña Vicuña	Pour le Guatemala Alexis Capouillet
Pour l'Etat Indépendant du Congo Edm. van Eetvelde	Pour la République de Haïti G. de Deken
Pour la République de Costa-Rica Manuel M. de Peralta	Pour l'Italie et ses colonies J. de Renzis
Pour le Danemark et ses colonies Schack de Brockdorff	Pour le Mexique Edm. Van den Wyngaert
Pour l'Espagne et ses colonies J.-G. de Agüera	Pour le Nicaragua ...
Pour les Etats-Unis d'Amérique Edwin H. Terrell	Pour le Paraguay Henri Oostendorp
Pour la France et ses colonies A. Bourée	Pour les Pays-Bas et ses colonies Henri Testa L.-E. Uyttenhoooven
Pour la Grande Bretagne et diverses colonies anglaises Martin Gosselin A.-E. Bateman	Pour le Pérou Joaquin Lemoine
Pour l'Inde Britannique Martin Gosselin A.-E. Bateman	Pour le Portugal et ses colonies Henrique de Macédo Pereira Coutinho Augusto César Ferreira de Mesquita
Pour le Dominion du Canada Charles Tupper	Pour la Roumanie J. Vacaresco
Pour l'Australie de l'Ouest ...	Pour la Russie G. Kamensky

Pour le Cap de Bonne-Espérance	Pour le Salvador
Martin Gosselin	Emile Eloy
A.-E. Bateman	
Pour Natal	Pour le Royaume de Siam
Martin Gosselin	Frederick Verney
A.-E. Bateman	
Pour la Nouvelle-Galles du Sud	Pour la Turquie
Saul Samuel	Et. Carathéodory
Pour la Nouvelle-Zélande	Pour la Suisse
Francis Dillon Bell	E. Paccaud
Pour le Queensland	Pour l'Uruguay
.....	F. Susviela Guarch
Pour le Venezuela	
Luis Lopez Mendez.	
‘Za zgodność ^c	
if ... fi	

Convention concernant la création d'une Union international pour la publication des tarifs douaniers entre la République Argentine, l'Autriche-Hongrie, la Belgique, la Bolivie, le Chili, l'Etat Indépendant du Congo, la République de Costa-Rica, le Danemark et ses colonies, l'Espagne et ses colonies, les Etats-Unis d'Amérique, la France et ‘ses colonies les Îles^c et Britannique ‘et diverses colonies anglaises^c le Dominion du Canada, les colonies de l'Australie de l'Ouest, du Cap de Bonne-Espérance, de Natal, de la Nouvelle-Galles du Sud, de la Nouvelle-Zélande, de Queensland, de Tasmanie, de Terre Neuve et de Victoria, la Grèce, le Guatemala, la République de Haïti, l'Italie et ses colonies, le Mexique, le Nicaragua, le Paraguay, les Pays-Bas et leurs colonies, le Pérou, le Portugal et ses colonies, la Roumanie, la Russie, le Salvador, le Royaume de Siam, la Suisse, la Turquie, l'Uruguay et le Venezuela¹⁶¹.

Les soussignés, dûment autorisés, ont, sous réserve d'approbation, arrêté la convention suivante:

Article premier. – Il est formé entre les pays ci-dessus énumérés et tous les pays qui, dans la suite, adhéreront à la présente convention, une Association sous le titre de: Union internationale pour la publication des tarifs douaniers.

Art. 2. Le but de l'Union est de publier, à frais communs, et de faire connaître, aussi promptement et aussi exactement que possible, les tarifs douaniers

¹⁶¹ a1) Ont adhéré ultérieurement à l'Union internationale: l'Allemagne, la Confédération Australienne, le Brésil, la Chine, La République de Cuba, la Suède, la Colombie, l'Egypte, l'Equateur, le Japon, la Norvège, la Perse, la Bulgarie, la Serbie, le République Dominicaine, la République de Honduras et la République de Panama.^a

des divers Etats du globe et les modifications que ces tarifs ‘subiront’ dans la suite.

Art. 3. A cette fin, il sera créé à Bruxelles, un Bureau international chargé de la traduction et de la publication de ces tarifs, ainsi que des dispositions législatives ou administratives qui y apporteront des modifications.

Art. 4. Cette publication se fera dans un recueil intitulé: Bulletin internationale des douanes. (organe de l’Union internationale pour la publication des tarifs douaniers).

On adoptera à cet effet les langues commerciales les plus usitées.

Art. 5. Le personnel du Bureau international sera nommé par les soins du Ministère des affaires étrangères de Belgique, qui fera les avances de fonds nécessaires et veillera à le marche régulière de l’institution.

Art. 6. Dans la correspondance adressée par le Bureau international aux gouvernements adhérents on fera usage de la langue française.

Art. 7. Un rapport sur les travaux et la gestion financière du Bureau international sera adressé chaque année aux gouvernements adhérents.

Art. 8. Le budget annuel des dépenses du Bureau international est fixé au chiffre maximum de 125 000 francs.

En outre, un capital de 50 000 francs sera mis, la première année à la disposition du Ministre des affaires étrangères de Belgique pour les frais d’installation du Bureau.

Les Etats et colonies qui useraient ultérieurement de la faculté d’adhésion prévue à l’article 14 auront à payer leur cote-part de cette somme de 50,000 francs, sur la base de répartition fixée par l’article 9.

Les Etats et colonies qui se retireraient de l’Union à l’expiration du premier terme de sept années perdront leur droit de copropriété dans le fonds commun.

En cas de liquidation, le fonds commun sera partagé entre les Etats et les colonies de l’Union, d’après la base de répartition fixée par l’article 9.

Art. 9. En vue de déterminer équitablement la part contributive des Etats contractants, ceux-ci sont répartis, a raison de l’importance de leur commerce respectif, en six classes intervenant chacune ‘dans’ la proportion d’un certain nombre d’unités, savoir:

1-re classe, – Pays dont le commerce se montre régulièrement à plus de 4 milliards de francs: 55 unités.

2-e classes. – Pays dont le commerce se monte régulièrement de 2 à 4 milliards de francs: 40 unités.

3-e classe. – Pays dont le commerce se monte régulièrement de 500 millions à 2 milliards de francs: 25 unités.

4-e classe. – Pays dont le commerce se monte régulièrement de 100 à 500 millions de francs: 20 unités.

5-e classe. – Pays dont le commerce se monte régulièrement de 50 à 100 millions de francs: 15 unités.

6-e classe. – Pays dont le commerce est régulièrement inférieur à 50 millions de francs: 5 unités.

Art. 10. Pour les pays dont la langue ne sera pas employée par le Bureau international, les chiffres ci-dessus seront respectivement diminués des deux cinquièmes. Ils seront donc réduits:

Pour la 1-re classe	à 33 unités.
-- 2-e --	à 24 --
-- 3-e --	à 15 --
-- 4-e --	à 12 --
-- 5-e --	à 9 --
-- 6-e --	à 3 --

Art. 11. Le total de la dépense annuelle, divisé par la somme des unités attribuées ^caux^c différents Etats contractants, en exécution des dispositions qui précèdent, donnera l'unité de dépense. Il suffira de multiplier celle-ci par le nombre d'unités assigné à chacun de ces Etats pour connaître le montant de sa contribution dans les frais du Bureau international.

Art. 12. À l'effet de mettre l'institution à même de rédiger le Bulletin international des douanes aussi exactement que possible, les parties contractantes lui enverront, directement et sans retard, deux exemplaires :

- A. De leur loi douanière et de leur tarif douanier, mis soigneusement à jour.
- B. De toutes les dispositions qui y apporteront dans la suite des modifications;
- C. Des circulaires et instructions que les dits gouvernements adresseront à leurs bureaux de douane concernant l'application du tarif ou la classification des marchandises, et qui peuvent être rendues publiques ;
- D. De leurs traités de commerce, conventions internationales et lois intérieures qui ont un rapport direct avec les tarifs douaniers en vigueur.

Art. 13- Un règlement d'exécution ayant la même force obligatoire que la présente convention déterminera le mode de publication du Bulletin de l'Union et tout ce qui est relatif au budget du Bureau international et à l'organisation intérieure du service

Art. 14- Les Etats et les colonies qui n'ont ^hpas^h ^cpris part^c à la présente convention seront admis à y accéder ultérieurement. L'accession sera notifiée par écrit au Gouvernement belge qui la fera connaître à tous les autres gouvernements contractant. L'accession emportera de plein

droit adhésion à toutes les clauses et admission à tous les avantages stipulés dans la présente convention.

Art. 15- La présente convention sera mise à exécution le I-er Avril 1891 et elle restera en vigueur pendant sept ans.

Si douze mois avant l'expiration des sept premières années la présente convention n'a pas été dénoncée, l'Union subsistera pendant un nouveau terme de sept années et ainsi de suite, de sept en sept ans.

La dénonciation sera adressée au Gouvernement belge. Elle n'aura d'effet qu'à l'égard du pays qui l'aura faite, la convention restant exécutoire pour les autres pays de l'Union. Les gouvernements pourront introduire dans la présente convention de commun accord et en tout temps, les améliorations qui seraient jugées utiles ou nécessaires.

En foi de quoi, les soussignés ont signé la présente convention et y ont apposé leur cachet.

Fait à Bruxelles le 5 juillet mil huit cent quatre- vingt-dix.¹⁶²

‘Za zgodność’
if . fi
...

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 9.

¹⁶² Dodano taką samą listę nazwisk, jak wyżej w dokumencie.

33

PROTOKÓŁ 28-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 24 marca 1920 r.

Przewodniczy	pan Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Wyznań Religijnych i O[świecenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	p. dr Franciszek Bardel
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Apropowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Pracy i Opieki Społecznej	p. Edward Pełowski
Kierownik Min[isterstwa] Zdrowia Publicznego	p. dr Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Skarbu	p. dr Roman Rybarski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Przem[ysłu] i Handlu	p. dr Henryk Strassburger
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzieln[icy] Prusk[iej]	p. Adam Poszwiński
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Wiceprezes Prokuratury Generalnej	p. dr Jan Waygart
Przedstawiciel Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich	p. Michał Kossakowski
Naczelnik Wydziału w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Studziński
Naczelnik Wydziału w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. Ludomir Grendyszyński
Protokółuje:	p. dr Bronisław Hełczyński

Początek posiedzenia o godz. 5 m. 30 po poł.

1. ^bZałącznik N° 1. ^bPrzeciwko przedstawionemu przez Zarząd Cywilny Ziem Wschodnich projektowi dekretu Naczelnego Wodza w przedmiocie wyboru

przedstawicieli ludności Ziemi Wschodnich, zajętych przez Wojsko Polskie, jak również przeciw dołączonemu do niego projektowi ordynacji wyborczej dla tychże ziem zasadniczych sprzeciwów nie podniesiono, uznano natomiast potrzebę przeredagowania niektórych ustępów tych projektów, do czego upoważniono pp. Ministrów Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości w porozumieniu z Głównym Komisarzem Wyborczym p. Bronisławem Sobolewskim oraz Zarządem Cywilnym Ziemi Wschodnich. Po wprowadzeniu do tych projektów odpowiednich zmian redakcyjnych zostaną one przedstawione do zatwierdzenia Naczelnemu Wodzowi bez ponownego wchodzenia pod obrady Rady Ministrów.

2. ^bZałącznik N° 2.^b W sprawie zgłoszonego przez Prezydium Rady Ministrów wniosku, dotyczącego tzw. „soboty angielskiej” w okresie letnim roku, powzięto, uzupełniając uchwałę z dnia 16 stycznia b.r. w sprawie godzin urzędowych, następującą ^auchwałę^a:

„W okresie letnim, tj. od dnia 1 kwietnia do dnia 30 września, czas urzędowania w soboty we wszystkich urzędach państwowych trwa zamiast siedmiu pięć godzin”.

3. Projekt statutu Związku Lekarzy Rządowych w Państwie Polskiem oraz wniosek Min. Spraw Zagranicznych w sprawie przystąpienia Polski do Międzynarodowego Urzędu Higieny Publicznej zdjęto na razie z porządku dziennego.

4. ^bZałącznik N° 3.^b Przyjęto przedstawiony przez Min. Skarbu projekt ustawy o podatku osobisto-dochodowym z tą zmianą, że postanowiono zastosować progresję także w stosunku do dochodów od 500 000 mk do 1 000 000 mk i doprowadzić podatek do wysokości 30% dochodu przy dochodzie 1 000 000 mk rocznie.

5. ^bZałącznik N° 4.^b W sprawie przedstawionego przez Min. Skarbu projektu ustawy w przedmiocie ujednostajnienia na obszarze b. zaboru rosyjskiego ustaw i rozporządzeń o podatku przemysłowym oraz podwyższenia stawek podatkowych p. Podsekretarz Stanu Strassburger zgłosił imieniem Min. Przemysłu i Handlu wniosek o odroczenie rozpatrywania tego projektu ze względu na to, że Ministerstwo to nie było w stanie zapoznać się z nią należycie i zająć wobec niego stanowisko. Żądanie odroczenia decyzji w tej sprawie motywował p. Podsekretarz Stanu nadto tem, że Min. Przemysłu i Handlu ma ustawowo zapewniony współudział w opracowywaniu projektów ustaw, dotyczących przemysłu i handlu i w danym razie prawa tego zostałyby pozbawione. Ze względu wszakże na nagłość sprawy i konieczność wniesienia omawianego projektu jednocześnie z uchwalonymi już innymi projektami podatkowymi żądaniu temu odmówiono, projekt przyjęto i upoważniono p. Ministra Skarbu do wniesienia go do Sejmu. Równocześnie wszakże polecono Min. Skarbu, by porozumiało się z Min. Przemysłu i Handlu co do wprowadzenia doń ewentualnie pewnych poprawek, które zostałyby postawione w Komisji Sejmowej.

6. P. Minister Hebdzyński komunikuje, że na Komisji Prawniczej Sejmu rozpatrywany jest wniosek nagły posła Władysława Dębskiego, zmierzający do

rozszerzenia nadanych Urzędowi Walki z Lichwą i Spekulacją uprawnień w tym kierunku, by mógł on wydawać orzeczenia karne w drodze administracyjnej do 1 roku więzienia i do 1 miliona marek grzywny. Przeciwno temu projektowi wypowiedzieli się na Komisji przedstawiciele Min. Sprawiedliwości oraz Przemysłu i Handlu, ze względu na wniesiony już do Sejmu rządowy projekt ustawy o walce z lichwą i spekulacją, w którym projektowane jest odmienne unormowanie kompetencji tego urzędu, natomiast przedstawiciel Min. Apropowizacji wypowiedział się za tym wnioskiem, wobec czego Komisja wezwała Rząd do zajęcia w tej sprawie jednolitego stanowiska. W wyniku dyskusji nad tą sprawą upoważniono p. Ministra Sprawiedliwości do złożenia oświadczenia, że Rząd jest przeciwny temu wnioskowi oraz, że jego stanowisko w tej mierze sprecyzowane jest w złożonym Sejmowi projekcie ustawy o walce z lichwą i spekulacją, a jednocześnie polecono p. Ministrowi Apropowizacji zwrócić uwagę swemu przedstawicielowi w Komisji na niedopuszczalność zajmowania stanowiska sprzecznego z intencjami Rządu.

7. Przyjęto wbrew głosowi p. Ministra Bardla wnioski Min. Spraw Zagranicznych o przedstawienie Naczelnikowi Państwa wniosku o mianowanie hr. Ksawerego Orłowskiego Posłem Nadzwyczajnym i Ministrem Pełnomocnym Rzeczypospolitej Polskiej przy rządach Stanów Zjednoczonych Brazylii oraz Republiki Chili, Urugwaju i Paragwaju z pozostawieniem w dotychczasowej randze Posła Nadzwyczajnego i Ministra Pełnomocnego II klasy.

8. ^bZałącznik] N° 5.^b W sprawie wniosku Min. Skarbu, dotyczącego nominacji Dyrektorów Izb Skarbowych w b. Królestwie Kongresowym uznano, że przyznanie im IV kategorii płacy nie mieściłoby się w ramach ustanowionego ustawowo etatu, zaś przyznawanie tej kategorii płacy ad personam miałyby już wprowadzić za sobą pewne precedensy, praktyka tego rodzaju jednak jest niewłaściwa i należy jej położyć kres. Z tego względu uznano za wskazane, by p. Minister Skarbu mianował przedstawionych kandydatów urzędnikami Va kategorii płacy i przyznał im ewentualnie pewne dodatki funkcyjne, które by wyrównały różnicę między poborami Va i IV kategorii płacy. Specjalnie jeśli chodzi o dotychczasowego Szefa Sekcji w Min. Skarbu p. Alfreda Simona, który ma być mianowany Dyrektorem Izby Skarbowej w Lublinie, zatrzyma on przysługującą mu dotąd kategorię płacy.

9. Na wniosek p. Ministra Wojciechowskiego polecono Min. Spraw Wojskowych udzielenie jeszcze przed świętami wielkanocnymi jeńcom ukraińskim, znajdującym się w obozach¹⁶³, w możliwie szerokich rozmiarach bezterminowych urlopów, które przeciągnęłyby się aż do czasu, gdy będzie można zastosować do nich ogólną amnestię. Zarazem zwrócono Min. Spraw Wojskowych uwagę na potrzebę starannego odwszenia tych jeńców przed wypuszczeniem ich na

¹⁶³ Chodzi o żołnierzy Ukraińskiej Armii Halickiej, wziętych do niewoli w czasie walk o Galicję Wschodnią w latach 1918–1919.

wolność, by zapobiec rozszerzeniu przez nich epidemii. W tym kierunku winno się Min. Spraw Wojskowych porozumieć się z Min. Zdrowia Publicznego.

Koniec posiedzenia o godz. 7 m. 25 wieczorem.

Ł. Skulski^f

Załączniki

Wykaz:

1. [Projekt] dekretu Naczelnego Wodza Wojska Polskiego w przedmiocie wyboru przedstawicieli ludności Ziemi Wschodnich zajętych przez Wojsko Polskie.
2. Wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie tzw. soboty angielskiej w okresie letnim roku.
3. Projekt ustawy o państwowym podatku dochodowym i podatku uzupełniającym¹⁶⁴.
4. Projekt ustawy w przedmiocie ujednostajnienia na obszarze b. zaboru rosyjskiego ustaw i rozporządzeń o podatku przemysłowym oraz podwyższania stawek podatkowych¹⁶⁵.
- [4a.] Motywy projektu [ustawy w przedmiocie ujednostajnienia na obszarze b. zaboru rosyjskiego ustaw i rozporządzeń o podatku przemysłowym oraz podwyższania stawek podatkowych].
5. Wniosek [Ministra Skarbu] w sprawie mianowania Dyrektorów Izb Skarbowych [w b. Królestwie Kongresowym]._

^cZałącznik do punktu 1. N° 1^c

[Projekt] dekretu Naczelnego Wodza Wojska Polskiego w przedmiocie wyboru przedstawicieli ludności Ziemi Wschodnich zajętych przez Wojsko Polskie

DEKRET

Naczelnego Wodza Wojska Polskiego
w przedmiocie wyboru przedstawicieli ludności Ziemi Wschodnich
zajętych przez Wojsko Polskie.

W myśl uchwał Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, zapadłych w dniach 11. sierpnia i 25. listopada 1919 roku, zarządza się co następuje:

¹⁶⁴ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 16 lipca 1920 r. o państwowym podatku dochodowym i podatku majątkowym, Dz.U. 1920, nr 82, poz. 550. W ustawie wprowadzono pewne modyfikacje w stosunku do projektu. W projekcie 165 art., w ustawie 168 art.

¹⁶⁵ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 6 lipca 1920 r. w przedmiocie ujednostajnienia na obszarze b. zaboru rosyjskiego ustaw i rozporządzeń o podatku przemysłowym, Dz.U. 1920, nr 66, poz. 437. Ustawa z modyfikacjami w stosunku do projektu, liczba artykułów w projekcie i ustawie taka sama.

- Art. I. Celem urzędowego wyrażenia woli ludności Ziem Wschodnich zajętych przez Wojsko Polskie w sprawie jej losów prawno-politycznych, mają być przeprowadzone ^hprzez czynniki miejscowe^h wybory przedstawicieli ^hwybranych przez^h ludności tubylczej i stałej w stosunku jednego przedstawiciela na każde pięćdziesiąt tysięcy mieszkańców ^czajętych przez W.P. ziem b. W.Ks. Litewskiego^c przez powszechne, równe, bezpośrednie, tajne i proporcjonalne głosowanie.
- Art. II. Szczegółowe zasady organizacji, przeprowadzenia i weryfikacji wyboru przedstawicieli ludności Ziem Wschodnich, sposób bliższego określenia terminu i obszaru głosowania, oraz podziału tego obszaru na okręgi wyborcze, jako też normy, zabezpieczające prawidłowość wyboru zawarte są w zatwierdzonej przeze mnie „Ordynacji Wyborczej dla Ziem Wschodnich zajętych przez Wojsko Polskie”, do niniejszego dekretu dołączonej.
- Art. III. Osobnem zarządzeniem mojem oznaczone będzie, gdzie i kiedy wybrani w myśl ust. 1 przedstawiciele ludności Ziem Wschodnich mają się zebrać dla obrad w przedmiocie, w ust. 1 wskazanym.
- Art. IV. Uchwały zgromadzeń przedstawicieli ludności Ziem Wschodnich zajętych przez Wojsko Polskie, powzięte pod przewodnictwem własnego Prezydium, a w obecności Komisarza Rzeczypospolitej Polskiej, winny być niezwłocznie przesłane Marszałkowi Sejmu Rzeczypospolitej dla przedłożenia Sejmowi.
- Art. V. Wykonanie niniejszego dekretu poleca się Jeneralnemu Komisarzowi Ziem Wschodnich.

Warszawa, dnia ... 1920 r.

Wódz Naczelny

Ordynacja Wyborcza dla Ziem Wschodnich zajętych przez Wojsko Polskie¹⁶⁶.

Dodatek Nr 3. Szczegóły Obliczeń Głosowania¹⁶⁷.

Dodatek Nr 2. Protokół Głosowania¹⁶⁸.

¹⁶⁶ Nie publikuje się.

¹⁶⁷ Dodatek Nr 3 zawiera wskazówki dotyczące metody dokonania obliczeń.

¹⁶⁸ Dodatek Nr 2 – druk do wypełnienia po zakończeniu głosowania w lokalu Komisji Wyborczej.

**Wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie tzw. soboty angielskiej
w okresie letnim roku**

Wniosek Prezydium Rady Ministrów
na Radę Ministrów
w sprawie tzw. „soboty angielskiej”
w okresie letnim roku.

U Z A S A D N I E N I E.

Aby umożliwić urzędnikom i funkcjonariuszom państwowym w zbliżającym się okresie letnim roku szersze korzystanie z odpoczynku niedzielnego, Rada Ministrów raczy uchwalić:

W okresie letnim roku, tj. od dnia 1. maja do dnia 30. września, czas urzędowania „normalnego” w soboty we wszystkich urzędach trwa zamiast siedmiu, pięć godzin.

„Załącznik do punktu 5. N° [4a]”

**Motywy projektu [ustawy w przedmiocie ujednostajnienia na obszarze
b. zaboru rosyjskiego ustaw i rozporządzeń o podatku przemysłowym oraz
podwyższeniu stawek podatkowych]**

MOTYWY PROJEKTU.

Na obszarze byłego zaboru rosyjskiego obowiązują obecnie wydane przez austriackie i niemieckie władze okupacyjne ustawy i rozporządzenia o podatku przemysłowym, które zasadniczo opierają się wprawdzie na ustawie rosyjskiej, jednak co do niektórych istotnych postanowień jak np. co do obowiązku podatkowego, wysokości stawek podatkowych itp. zawierają znaczne różnice.

Na obszarze b. okupacji austriackiej obowiązuje dawna ustawa rosyjska z dnia 8 czerwca 1898 o podatku przemysłowym z pewnymi zmianami tylko co do wysokości stawek podatkowych, spowodowanymi zmianą stosunków, zaś na obszarze b. okupacji niemieckiej rozporządzenie b. Jen. Gub. Warszawskiego¹⁶⁹ z dnia 5 lipca „1916” Nr rozp. 109 (Dz. Rozp. Nr 38) i przepisy wykonawcze z 7 sierpnia 1916 Nr Rozp. 125 (Dz. rozp. N. 40). Rozporządzenie to opiera się wprawdzie na ustawie rosyjskiej o podatku przemysłowym, jednak wprowadza znaczne istotne zmiany,

¹⁶⁹ Chodzi o generał-gubernatora warszawskiego Hansa Hartwiga von Beselera.

a mianowicie znosi prawie wszystkie uwolnienia z art. 371 i 372 rosyjskiej ustawy, wprowadza tabelę klasyfikacji przedsiębiorstw do ustanawiania zasadniczego podatku przemysłowego odmienną od tabeli w ustawie rosyjskiej, ustanawia inne stawki zasadniczego podatku przemysłowego i podział miejscowości na 3 klasy, podczas gdy ustawa rosyjska odróżnia 4 klasy itp.

Stopa podatku od kapitału przedsiębiorstw sprawozdawczych wynosi na obszarze b. okupacji niemieckiej 0,225% bez względu na wysokość zysku, zaś na obszarze b. okupacji austriackiej w wypadku, gdy zysk nie przekracza 3% kapitału zakładowego 0,225% a przy zysku wyższym 0,3%.

W b. okupacji niemieckiej podatek repartycyjny jest kontyngensowym, a wymiar i pobór wyznaczonej sumy kontyngensu tego podatku należy do gmin, które otrzymują tytułem kosztów wymiany i poboru 15% od sumy repartycyjnej, wpłaconej do Kasy skarbowej.

Odmienne od ustawy rosyjskiej podciągnięto pod podatek repartycyjny także dochód z zajęć zawodowych jak lekarzy, adwokatów, inżynierów, architektów itp.

W b. okupacji austriackiej rozporządzeniem b. Jen. Gub. w Lublinie¹⁷⁰ z dnia 3 marca 1918 N. 300014 zniesiono wyznaczanie kontyngensu i zarządzono pobór tego podatku od czystego zysku wedle progresywnej stopy procentowej.

Podatku procentowego od zysku od przedsiębiorstw nieobowiązanych do publicznego składania sprawozdań w obu byłych okupacjach nie wymierza się.

Następstwem wyżej wymienionych różnic jest nierównomierne obciążenie płatników na obszarze b. okupacji austriackiej i niemieckiej.

Zanim w związku z ogólnem przekształceniem naszego systemu podatkowego przystąpić można do wprowadzania w całym Państwie jednolitych ustaw o podatkach bezpośrednich we wszystkich dziedzinach opodatkowania, koniecznym jest już obecnie, celem równomiernego obciążenia płatników na całym obszarze b. zaboru rosyjskiego znieść rozporządzenia władz okupacyjnych, dotyczące poboru podatku przemysłowego i przywrócić moc obowiązującą ustawy rosyjskiej, lecz zarazem podwyższyć odpowiednio stawki podatkowe w celu powiększenia dochodów Państwa i bardziej równomiernego opodatkowania przychodów z handlu i przemysłu w stosunku do obciążenia nieruchomości gruntowych, a w szczególności nieruchomości w miastach.

Na zasadzie dat, zebranych ze źródeł urzędowych („Priłożenie k otczetu gosudarstwienago kontrola” i „Wiestnik Ministerstwa Finansów za 1908 god” oraz „Głównyja osnovania projekta reformy gosudarstwienago promysłowego nałoga”, wniesione do b. izby państwowej 28 września 1919 r.) opodatkowanie handlu i przemysłu w b. Królestwie Polskiem wynosiło w roku 1908-ym:

Podatek zasadniczy (świadczenia handlowe i przemysłowe) 2 453 437 Rb
” procentowy (od zysku) 5 755 424 ”

¹⁷⁰ Chodzi o generał-gubernatora lubelskiego Antona Lipoścaka.

” repartycyjny 269 237 ”

Razem podatki państwowe 8 478 098 Rb

Podatki specjalne (na drogi, sądy i kwatery wojskowe)

30% podatku zasadniczego) 736 032 Rb

” gminne (kanon, na sądy pokoju, na szkoły) 482 704 ”

Dla porównania absolutnego i stosunkowego opodatkowania nieruchomości gruntowych (wiejskich), nieruchomości w miastach, tudzież handlu i przemysłu na rzecz państwa i na potrzeby lokalne można przytoczyć następujące dane za rok 1908-my:

	Podatki państwowe	Podatki specjalne	Podatki gminne
Nieruchomości wiejskie i w osadach (podatek) gruntowy i podymne	9 188 532 rb	1 711 946 rb	4 560 000 rb
Nieruchomości w miastach	5 800 300 rb	671 196 rb	5 396 402 rb
Handel i przemysł	8 478 098 rb	736 032 rb	482 704 rb

Obciążenie przeciętnego przychodu w r. 1908 wyniosło:

	Podatki państwowe	Podatki specjalne	Podatki gminne	Razem
dla wiejskich nieruchomości (grunty)	5%	1%	2,5%	8,5%
dla nieruchomości w miastach	10%	1,2%	10%	21,2%
handlu i przemysłu	8%	0,85%	0,58%	9,33%

W roku 1914 (październik) wskutek podniesienia ceny świadectw handlowych i przemysłowych o 30%, obciążenie przeciętnego przychodu w handlu i przemysłu wyniosło:

9% 1,13% 0,58% 10,71%

było zatem nieco większe niż obciążenie nieruchomości ziemskich, i w dwójnasób mniejsze niż obciążenie nieruchomości miejskich.

Celem słusznego wyrównania tych różnic oraz dostosowania obciążenia podatkowego do siły płatniczej tej kategorii podatników wprowadza się odpowiednie zmiany w dotychczasowych przepisach,

W szczególności (Dz.pr. 15 poz. 211).

Znosi się rozporządzenia b. władzy okupacyjnej niemieckiej z dnia 5 lipca N. rozpr. 109 (Dz.Rozp. Nr 38) i z dnia 7 sierpnia 1916 N. rozp. 125 (Dz.Rozp. N. 40) dotyczące poboru podatku od handlu i przemysłu, oraz rozporządzenia b. Jen. Gub. w Lublinie z dnia 3 marca 1918 N. 300014 o poborze podatku

repartycyjnego, natomiast wprowadza się na całym obszarze b. zaboru rosyjskiego ustawę rosyjską o podatku przemysłowym z następującymi zmianami.

Wprowadza się nowy podział miejscowości na klasy. Ustawa niemiecka dzieliła miejscowości na 3 klasy, zaś b. ustawa rosyjska obowiązująca w obszarze b. okupacji austriackiej na 4 klasy. Zatrzymuje się obecnie podział na 4 klasy, jednak ustanawia się nową klasyfikację miejscowości pod względem poboru zasadniczego podatku przemysłowego, mając na uwadze ilość ludności i rozwój stosunków handlowych i przemysłowych danej miejscowości.

Następnie ustala się nowe stawki zasadniczego podatku przemysłowego. Punktem wyjścia były zasadnicze stawki zawarte w ustawie rosyjskiej po uwzględnieniu 50% podwyżki, wprowadzonej jeszcze przez rząd rosyjski, i 30% państwowych dodatków do podatku. Tak ustalone stawki w rublach przeniesiono na walutę markową mnożąc przez 2,16, a następnie kwotę tę podwyższono obecnie 4 krotnie z wyrównaniem do sumy okrągłej, zaś stawki od III kategorii przedsiębiorstw handlowych i od VI kategorii przedsiębiorstw przemysłowych 5 krotnie, a to celem usunięcia niestosunkowej różnicy między stawkami.

Klasyfikację przedsiębiorstw handlowych pod względem poboru zasadniczego podatku przemysłowego zatrzymuje się z ustawy rosyjskiej. Przy tem podane w niej jako też w innych postanowieniach ustawy o podatku przemysłowym kwoty w rublach przyjmuje się w podwójnej wysokości w markach, zaś dane co do miar i wag przelicza się na nowe miary i wagi zaprowadzono Dekretem Naczelnika Państwa z dnia 8 lutego 1919 r. (Dz.pr. 15 poz. 211.)

Zawarte w art. 371 i 372 uwolnienia od podatku przemysłowego zmienia się względnie ogranicza odpowiednio do obecnych stosunków.

Ustawę rosyjską z 13/X 1917, która na obszarze b. zaboru rosyjskiego nie weszła w życie, zniesiono pobór podatku repartycyjnego, a natomiast podatek od zysku przedsiębiorstw nieobowiązanych do publicznego składania sprawozdań podwyższono na 7% od czystego zysku. Stopę tę podniesiono od roku 1918 na 9 1/2% ustawą z dnia 1 stycznia 1918 r.

Zgodnie z powyższą tendencją znosi się obecnie podatek repartycyjny i wprowadza się pobór podatku procentowego od zysku, lecz wedle stopy procentowej i progresywnej w wysokości od 2–8% od czystego zysku.

Przy tem podwyższa się minimum zysku uwolnionego od podatku w art. 485 p. 3 i 4 na kwotę 2000 mk.

Nadto odmiennie od ustawy rosyjskiej podciąga się pod ten podatek także dochód z zajęć zawodowych: lekarzy, dentyistów, felczerów, adwokatów, obrońców sądowych, rejentów (notariuszów), inżynierów, autorów, redaktorów, artystów, architektów, techników, chemików, rękodzielników artystycznych i ajentów.

Również zmienia się ze względów praktycznych postanowienia co do opodatkowania przedsiębiorstw nowo powstałych lub zaniechanych w ciągu roku podatkowego w podobny sposób, jak to wprowadziła ustawa rosyjska

z dnia 3/5 1916, która jednak nie została ogłoszona na obszarze byłego zaboru rosyjskiego.

Stopę podatkową przy podatku od kapitału dla przedsiębiorstw sprawozdawczych podwyższa się z 0,225% względnie 0,3% na 0,5% bez względu na wysokość zysku w stosunku od kapitału zakładowego.

Nadto wprowadza się mało znaczące zmiany niektórych postanowień ustawy wskazane głównie ze względu na obecną organizację władz skarbowych, lub też zmierzające do ułatwienia czynności wymiarowych. W szczególności zmienia się postanowienie art. 479 w tym kierunku, że rewizję ksiąg towarzystw sprawozdawczych ma prawo zarządzić i dokonać Izba skarbową przez swego delegata, a nie potrzebując wyjednania każdorazowo pozwolenia Ministra Skarbu.

Terminy zawarte w art. 477 do sprawdzenia ksiąg towarzystw sprawozdawczych zmienia się, a mianowicie termin sześciomiesięczny na dwunastomiesięczny, zaś termin trzymiesięczny na sześciomiesięczny.

Uwagę do art. 526 co do kar za prowadzenie handlu lub innych procederów bez należytego świadectwa przemysłowego zmienia się w ten sposób, że kara jako też dodatkowy podatek mogą być wymierzone i ściągnięte za 5 lat poprzednich.

°Załącznik do punktu 8. N° 5°

Wniosek [Ministra Skarbu] w sprawie mianowania Dyrektorów Izb Skarbowych w b. Królestwie Kongresowym

MINISTERSTWO SKARBU

WARSZAWA, DN. ... 19 ... R.

do L. 21040/20.

Departament Administracyjny.

Wydział: 3.

WNIOSEK NA RADĘ MINISTRÓW

W sprawie mianowania Dyrektorów Izb Skarbowych.

UZASADNIENIE

W wykonaniu art. 12, 13 i 15 ustawy z dnia 31 lipca 1919 r. Dz.Pr.P.P. Nr 65, poz. 391, o tymczasowej Organizacji Władz i Urzędów skarbowych wydało Ministerstwo Skarbu dnia 30 stycznia 1920 r. rozporządzenie (Dz.Pr.P.P. Nr 15, poz. 81, którym postanowiono, że ustawą powyższą na razie wprowadza się tylko na obszarze województw: Białostockiego, Kieleckiego, Lubelskiego, Łódzkiego, Warszawskiego i w mieście stoł. Warszawie, a to z dniem 1 kwietnia 1920 r.

Powołana ustawa przewiduje jako instancję II. izby skarbowe.

Na razie zamierzam utworzyć 5 takich Izb, a to w Białymstoku, Kielcach, Lublinie, Łodzi i Warszawie.

Celem przysporzenia Dyrektorom potrzebnego autorytetu na ich bardzo odpowiedzialnych stanowiskach i z uwagi na to, że będą oni reprezentować władzę skarbową w terytorialnie rozległych okręgach, należałoby przyznać im aż do ostatecznego uregulowania stosunków pracowników państwowych IV-tą kat. płac. (Etaty są w preliminarzu budżetowym przewidziane).

Jako najodpowiedniejszych na stanowiska dyrektorów Izb uważam:

dla Białegostoku: Karola Górę, dla Kielc: Bolesława Markowskiego, dla Lublina: obecnego Szefa Sekcji Ministerstwa Skarbu, Alfreda Simona, dla Łodzi: Mikołaja Zawadzkiego, a dla Warszawy: Edwarda Zienkowskiego.

Bliższe daty co do tych kandydatów zawierają tabele kwalifikacyjne załączone przy tut. piśmie z dnia 10 marca 1920 r. L. 21040/20¹⁷¹.

W n o s z ę p r z e t o

WNIOSEK

Rada Ministrów raczy uchwalić

1) przyjmuje się do wiadomości tymczasowe zaliczenie Dyrektorów Izb skarbowych do IV-iej kat. płac,

2) upoważnia się Ministra Skarbu do przedłożenia Naczelnikowi Państwa wniosku na zamianowanie Karola Góry, Dyrektorem Izby skarbowej w Białymstoku, Bolesława Markowskiego, Dyrektorem Izby Skarbowej w Kielcach, Mikołaja Zawadzkiego, Dyrektorem Izby Skarbowej w Łodzi, Edwarda Zienkowskiego, Dyrektorem Izby Skarbowej w Warszawie i zwolnienia Alfreda Simona z obecnie zajmowanego stanowiska Szefa Sekcji Ministerstwa Skarbu i zamianowania go Dyrektorem Izby Skarbowej w Lublinie, wszystkich w IV-iej kat. płac.

Warszawa, dnia 24^c marca 1920 r.

MINISTER SKARBU:

^fW. Grabski^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 9.

¹⁷¹ Tabeli kwalifikacyjnych brak.

34

PROTOKÓŁ 29-go posiedzenia Rady Ministrów Rzpltej Polskiej w dniu 29 marca 1920 r.

Przewodniczy	pan Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Zagranicznych	p. Stanisław Patek
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Aprowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Pracy i Opieki Społecznej	p. Edward Pepełowski
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	p. dr Franciszek Bardel
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego	p. dr Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Ministrów	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Skarbu	p. dr Ignacy Weinfeld
Szef Sekcji w Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej	p. Bogdan Chełmicki
Szef Sekcji w Prezydium Rady Ministrów	p. dr Władysław Studziński
Szef Sekcji w Prezydium Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Protokółuje:	p. dr Franciszek [Bubeniczek-]Bubieński

Początek posiedzenia o godz. 5 min. 30 ppół.

1. Protokół 28-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 24-ym marca b.r. – wobec niezgłoszenia przeciw niemu żadnych sprzeciwów – uznano za przyjęty.

2. Pan Prezydent Ministrów podnosi niedopuszczalność takich zajęć, jakie w ostatnich czasach coraz częściej się wydarzają odnośnie do trudności i szykan, czynionych kurierom dyplomatycznym, i prosi panów Ministrów Skarbu, Kolei

Żelaznych oraz b. Dzielnicy Pruskiej o wydanie stanowczych zarządzeń celem położenia raz kresu temu niemożliwemu stanowi. Przy tem Pan Prezydent zawiadamia, że wyda nadto z Prezydium Rady Ministrów okólnik w tej sprawie, który to krok Rada Ministrów zaakceptowała.

W związku z tem Pan Prezydent Ministrów podnosi brutalny sposób postępowania, przy rewizjach w Skalmierzycach¹⁷², prosząc Min. b. Dzielnicy Pruskiej o bezwarunkową zmianę tego stanu przynajmniej przez wyznaczenie urzędnika lub oficera, który by kierował i nadzorował wykonywanie rewizji, oraz o wydanie szczegółowych przepisów co do sposobu przeprowadzenia rewizji w sposób humanitarny; przy tem należałoby zastosowywać surowe środki rewizyjne tylko do osób podejrzanych, a za to ewentualnie zaostrzyć kary wobec winnych na przemytnictwie przychwyconych.

3. ^bZałącznik] N° 1.^b Przyjęto wniosek p. Ministra Spraw Wewnętrznych o zatwierdzenie Statutu stowarzyszenia urzędników państwowych i komunalnych w Tomaszowie Lubelskim, w którym skreślono w § 3-im, punkt d.

4. ^bZałącznik] N° 2.^b Przyjęto wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie ustalenia trybu postępowania przy wykonywaniu postanowień ust. 2-go art. 10 Tymczasowych Przepisów Służbowych dla Urzędników Państwowych.

5. Przyjęto wniosek Min. Kolei Żelaznych o przyznanie referentowi Włodzimierzowi Sokołowskiemu dodatku za wysługę lat, a dalej wnioski o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do mianowania d-ra Emila Antoniego Szmida szefem Departamentu Skarbu w Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej oraz inż. Józefa Opolskiego szefem sekcji w Ministerstwie Robót Publicznych.

6. ^bZałącznik] N° 3.^b Przyjęto wniosek Min. Spraw Zagranicznych w sprawie przystąpienia Polski do międzynarodowej konwencji chłodniczej.

7. ^bZałącznik] N° 4.^b Odnośnie do wniosku p. Ministra Poczty i Telegrafów w sprawie objęcia w bezpośredni zarząd administracji pocztowej na Ziemiach Wschodnich wyjaśnił Pan Prezydent, że będzie on poddany rozpatrywaniu dopiero po uprzednim zasięgnięciu zdania Naczelnego Wodza.

8. Odbyto 1-e czytanie art. 1-go i 2-go projektu Ustawy o zakresie działania władz naczelnych, przy czem oświadczono się za następującymi zmianami, polecając stylistyczne ujęcie ich Prezydium Rady Ministrów:

- a) W art. 1-ym p. 1 skrócono do zdania = „Prezydent Ministrów jest kierownikiem i przedstawicielem Rządu, oprócz praw i obowiązków nałożonych w konstytucji, zwołuje on posiedzenia Rady Ministrów, przewodniczy jej i kieruje jej pracami”, p. 2-gi skrócono do zdania = „Prezydent Ministrów czuwa na jednolitością ogólnej polityki Rządu, sprawuje nadzór nad działalnością poszczególnych Ministrów oraz

¹⁷² Miejscowość graniczna z Niemcami. Miejscowość ta razem z większością historycznej Wielkopolski na mocy traktatu wersalskiego została włączona do Polski.

przestrzega granic ich kompetencji”; p. 3-ci skreślono, a do 4-go dodano wyliczenie, pomieszczone w p. 2-im projektu

b) W art. 2-im przedsięwzięto następujące skrócenie = „Prezydent Ministrów i Ministrowie tworzą Radę Ministrów, stanowiącą rząd. Rada Ministrów ustala kierunek rządu i poszczególnych ministrów, a w szczególności:

- 1) rozpatruje i zatwierdza ogólne plany działania ministrów, zatwierdza projekty ustaw i wnioski przedkładane Sejmowi oraz sprawozdania,
- 2) ustala organizację ministerstw i urzędów centralnych (statuty organizacyjne),
- 3) rozstrzyga sprawy, przekraczające zakres działania jednego ministra, o ile co do nich nie osiągnięto porozumienia właściwych ministrów,
- 4) rozstrzyga sprawy, które Prezydent Ministrów lub Rada Ministrów na wniosek właściwego ministra uzna za mające znaczenie polityczne albo większą doniosłość społeczną lub gospodarczą,
- 5) załatwia wszelkie inne sprawy zastrzeżone Radzie Ministrów ustawami lub zlecone jej przez Naczelnika Państwa.

Koniec posiedzenia o godz. 8 min. 45 wieczorem.

†L. Skulski†

Załączniki

Wykaz:

1. Statut Stowarzyszenia Urzędników Państwowych i Komunalnych w Tomaszowie Lubelskim¹⁷³.
2. Wniosek [Prezydium Rady Ministrów] w sprawie ustalenia trybu postępowania przy wykonywaniu postanowień ustępu 2-go art. 10 Tymczasowych Przepisów Służbowych dla Urzędników Państwowych.
3. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie przystąpienia Polski do międzynarodowej Konwencji chłodniczej¹⁷⁴.
4. Wniosek Ministra Poczty i Telegrafów w sprawie objęcia administracji pocztowej na Ziemiach Wschodnich w bezpośredni zarząd.
5. [Projekt] ustawy o zakresie działania władz naczelnych.

¹⁷³ Nie publikuje się. Statut obejmuje 43 artykuły, w których przedstawiono cel i prawa stowarzyszenia, wymieniono kategorie członków, władze stowarzyszenia, zarząd, sąd koleżeński, komisję rewizyjną i charakter zebrań.

¹⁷⁴ W załączniku treść konwencji także w języku francuskim (Convention proposée à la ratification des gouvernements par la Conférence internationale du froid tenue à Paris les 15, 16 et 17 décembre 1919).

Wniosek [Prezydium Rady Ministrów] w sprawie ustalenia trybu postępowania przy wykonywaniu postanowień ustępu 2-go art. 10 Tymczasowych Przepisów Służbowych dla Urzędników Państwowych

Wniosek na Radę Ministrów
w sprawie ustalenia trybu
postępowania przy wykonywaniu
postanowień ustępu 2-go
art. 10 Tymcz. Przep. Służb. dla
Urzęd. Państw.

Wynikające nieustannie nieporozumienia przy wykonywaniu postanowień ustępu 2-go art. 10 Tymcz. Przep. Służb. dla Urzęd. Państwowych z dnia 11 czerwca 1918 r. zniewalają do ustalenia trybu postępowania przy zawiadamianiu o zamierzonych nominacjach urzędników na stanowiska od V do VII kategorii płac łącznie. Obowiązujące w tym względzie uchwały Rady Ministrów¹⁷⁵: z dnia 29 sierpnia 1918 r. (p. IV protokołu 50 posiedzenia Rady Ministrów w dniu 29 sierpnia 1918 r.) i z dnia 27 grudnia 1918 r. (p. XV protokołu 30 posiedzenia Rady Ministrów w dniu 27 grudnia 1918) wywołane potrzebą i warunkami chwili, w której zostały powzięte, obecnie wytworzonym stosunkom nie odpowiadają. Miały bowiem one na celu jedynie odciążenie porządku dziennego obrad Rady Ministrów; w praktyce jednak ze względu na ich redakcję wywołały i wywołują nadal szereg sporów, a przez nadawaną im nader swobodną i błędną interpretację, uniemożliwiają spełnienie zadań, wynikających z treści art. 7 Dekretu o organizacji władz naczelných (Dz.P.K.P. z r. 1918 Nr 1. p. 1.).

W dodatku przytoczona uchwała Rady Ministrów z dnia 29 sierpnia 1918 r. jest sprzeczna z nieulegającym najmniejszej wątpliwości brzmieniem ustępu 2-go art. 10 Tymcz. Przep. Służb. dla Urzęd. Państwowych.

Mając tedy na uwadze: potrzebę odciążenia porządku dziennego obrad Rady Ministrów, dalsze uregulowanie i ujednostajnienie dotychczasowej praktyki Ministerstw i Centralnych Urzędów Państwowych w zakresie dokonywania nominacji urzędników na stanowiska od V do VII kategorii płac łącznie i należyte uzgodnienie jej z obowiązującymi przepisami prawnymi, wreszcie, najważniejsze umożliwienie powołanym w tym celu organom dokładnego i należytego wykonania uchwały Rady Ministrów, powziętej na 5-em posiedzeniu w dniu 16 stycznia rb. (p. 12 protokołu), Rada Ministrów raczy uchwalić:

¹⁷⁵ Chodzi o Rady Ministrów funkcjonujące na mocy dekretu Rady Regencyjnej o Tymczasowej Organizacji Władz Naczelných w Królestwie Polskiem z dnia 3 stycznia 1918 r., Dz.P.K.P. 1918, nr 1, p. 1.

„Obowiązek uprzedniego zawiadomienia Prezydenta Rady Ministrów o zamierzonych nominacjach na stanowiska ^cod^c VII kategorii wzywż w urzędach centralnych, a od VI-ej kategorii w urzędach II-ej i I-ej instancji, dotyczy zarówno nominacji kandydatów nowo wstępujących do służby państwowej jak i urzędników nominowanych na wyższe stanowiska w drodze awansu”.

^cZałącznik do punktu 6. N° 3^c

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie przystąpienia Polski do międzynarodowej Konwencji chłodniczej

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH
WARSZAWA,
DN. 12 marca 1920 r.
N° 18588/A.510.I.

W N I O S E K

Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie przystąpienia
Polski do międzynarodowej Konwencji chłodniczej.

Rada Ministrów uchwala:

1. Upoważnia się pana Ministra Spraw Zagranicznych do przystąpienia lub do zlecenia przystąpienia w imieniu Rządu Polskiego do międzynarodowej Konwencji chłodniczej, wypracowanej w Paryżu na międzynarodowej konferencji chłodniczej w dniach 15–17 grudnia 1919 r., z zastrzeżeniem następnej ratyfikacji przez odpowiednią władzę Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Wykonanie niniejszej uchwały poleca się panu Ministrowi Spraw Zagranicznych.

Wniosek niniejszy został
przyjęty na posiedzenie dnia ...

UZASADNIENIE WNIOSKU.

Ministerium Spraw Zagranicznych oraz cały szereg zainteresowanych Ministeriów i organizacji społecznych są za przystąpieniem Polski do międzynarodowej Konwencji chłodniczej, gdyż pociągnie to za sobą niewielkie koszty, a służyć może jako jeden dowód więcej, że Polska należy do państw, rozumiejących potrzebę zbliżenia międzynarodowego na polu kulturalnym i gospodarczym.

Minister:
‘St. Patek’

KONWENCJA
przedstawiona do ratyfikacji Rządów przez Międzynarodową
Konferencję Chłodnictwa.
(Odbytą w Paryżu w dn. 15, 18 i 17 Grudnia 1919 r.)

Artykuł 1.

Zostaje założony Międzynarodowy Instytut Chłodnictwa z siedzibą w Paryżu, zależny od Rządów, które zobowiązały się do udziału w jego funkcjonowaniu.

Rządami tymi mają być:

1) Na początku: Rządy Państw, Dominiów i Kolonii zaproszonych do przysłania swoich przedstawicieli na międzynarodową konferencję Chłodnictwa dn. 15 grudnia 1919 r.

2) W następstwie: Rządy Państw, Dominiów i Kolonii, których dopuszczenie do Międzynarodowego Instytutu chłodnictwa będzie uchwalone przez Konferencję ogólną, przewidzianą w art. 4 niniejszej Konwencji, większością dwóch trzecich członków obecnych lub ich przedstawicieli.

Artykuł 2.

Osoby fizyczne lub prawne specjalnie zasłużone w nauce lub przemyśle chłodniczym, oraz dobrodzieje Instytutu Chłodnictwa będą mogli, na zasadzie uchwały komitetu Wykonawczego, otrzymać tytuł członka korespondenta Instytutu.

Artykuł 3.

Głównem zadaniem Instytutu, który ograniczy swoją działalność do dziedziny międzynarodowej będzie:

1) popierać naukę chłodnictwa w teorii i w praktyce jak również rozwój i rozpowszechnianie studiów i badań naukowych lub technicznych, dokonanych w tej dziedzinie.

2) popierać studia, dotyczące najlepszego rozwiązania kwestii, związanych z konserwacją przewozem i rozdziałem produktów, ulegających zepsuciu;

3) ogłaszać wiadomości, dotyczące wszechświatowego stanu produktów chłodniczych pod trojakim względem i produkcji, obiegu i zużycia, wskazując przy tem źródła ogłaszanych wiadomości.

4) centralizować wszelkie wiadomości i dokumenty naukowe, techniczne i ekonomiczne, dotyczące produkcji i zastosowania chłodnictwa w celu ogłaszania takowych.

5) centralizować w celu badania takowych, wszelkie ustawy, przepisy i wiadomości, dotyczące przemysłu chłodniczego. W razie, gdyby tego okazała się potrzeba, przedstawiać zatwierdzeniu Rządów środki, dążące do ulepszenia i ujednostajnienia przepisów, odnoszących się do międzynarodowego obiegu produktów, dla których zastosowanie chłodnictwa może okazać się korzystnym;

- 6) organizować międzynarodowe kongresy chłodnictwa;
- 7) pozostawać w stałym związku z zainteresowanymi ugrupowaniami naukowymi i zawodowymi w celu urzeczywistnienia swojego programu działania.

Wszelkie kwestie, dotyczące interesów chłodniczych, prawodawstwa i administracji poszczególnych państw są wykluczone, z kompetencji Międzynarodowego Instytutu Chłodnictwa.

Artykuł 4.

Międzynarodowy Instytut Chłodnictwa podlega władzy i kontroli Konferencji ogólnej, złożonej z przedstawicieli, wyznaczonych przez państwa uczestniczące.

Państwa, które nie życzą sobie bezpośrednio uczestniczyć w Międzynarodowym Instytucie Chłodnictwa, mogą przedstawić na swoje miejsce, dla reprezentowania swego kraju, odpowiednie ugrupowania. Liczba przedstawicieli każdego państwa na Konferencji ogólnej jest określona w art. 9 niniejszej Konferencji, który ustala Udział Państw w wydatkach Instytutu.

Konferencja ogólna zbiera się przynajmniej raz na dwa lata.

Artykuł 5.

Konferencja ogólna, drogą tajnego głosowania, wybiera spośród swoich członków na przeciąg lat czterech Komitet wykonawczy złożony: z Prezesa, sześciu Vice-Prezesów i dwunastu administratorów, Prezesi Komisji Międzynarodowych, przewidzianych w art. 7 niniejszej Konwencji, wchodzi do Komitetu wykonawczego z głosem doradczym. Komitet wykonawczy zbiera się przynajmniej dwa razy do roku. Zadaniem jego jest wprowadzić wykonanie uchwały powziętej przez Konferencję ogólną. Ma prawo zupełnej kontroli nad administracją Instytutu. Wybiera drogą tajnego głosowania dyrektora, który pełni obowiązki sekretarza generalnego Konferencji ogólnej. Ustala regulamin zasadniczy dla personelu oraz wydaje wszelkie zarządzenia, potrzebne dla funkcjonowania instytutu.

Członkowie Komitetu wykonawczego, w razie niemożności przybycia na posiedzenie, mają prawo delegować na takowe jednego ze swych kolegów z Komitetu. Komitet wykonawczy będzie mógł spośród swoich członków utworzyć Komitet Kierowniczy.

W przerwie pomiędzy posiedzeniami Komitet Wykonawczy wykonywa funkcje Konferencji ogólnej z zastrzeżeniem, ratyfikowania przez nią powziętych przez Komitet uchwał. Administratorzy zarządzają wydatkami i inkasują wpływy. Przygotowują budżet, który co rok powinien być ułożony przez Komitet wykonawczy. Przedstawiają co rok sprawozdanie z położenia finansowego Instytutu.

Jedynie administratorzy mają prawo podpisywać kwity w imieniu Instytutu oraz wystawiać, przyjmować i wypłacać weksle, przekazy i czeki na rachunek Instytutu lub też na jego zlecenie. Administratorzy mogą spośród siebie wybrać jednego dla pełnienia wszystkich lub też części z powyżej wymienionych funkcji.

Artykuł 6.

Pracę w Instytucie wykonywa personel płatny, złożony z dyrektora mianowanego przez Komitet wykonawczy i z urzędników potrzebnych dla funkcjonowania Instytutu.

Na przedstawienie dyrektora, Komitet wykonawczy, mianuje i odwołuje urzędników wszelkich kategorii.

Artykuł 7.

Studia, przewidziane w art. 3-im niniejszej Konwencji będą przedsięwzięte i prowadzone przez Międzynarodowe Komisje, których liczbę i zadania określi Konferencja ogólna.

Studia te dotyczą spraw, związanych z wytworzeniem i zastosowaniem chłodnictwa we wszystkich dziedzinach, mianowicie:

Uzyskania niskich temperatur,
materiału i instalacji chłodniczych,
zastosowania chłodnictwa w przemyśle,
transportów,
prawodawstwa,
nauczania,
statystyki i ogólnej ekonomii.

Konferencja ogólna wyznacza dla każdej Komisji prezesa, który obowiązany jest zdawać przed nią sprawę z czynności Komisji.

Skład każdej Komisji jest również określany przez Konferencję ogólną, na przedstawienie wybranego przez nią prezesa i z uwzględnieniem życzeń, wyrażonych przez Stowarzyszenie Chłodnicze lub też przez inne organizacje naukowe lub przemysłowe w kraju, które przystąpiły do niniejszej Konwencji.

Artykuł 8.

Prace Komisji i wszelkiego rodzaju wiadomości, zebrane przez Biuro centralne Instytutu, są na mocy art. 3 niniejszej Konwencji, wykazane w Dzienniku. Oficjalnie to wydawnictwo jest drukowane w językach angielskim i francuskim, jednakże na żądania krajów interesowanych będzie mogło być wydawane również w którymkolwiek języku tych krajów, które przystąpiły do niniejszej Konwencji, o ile na to pozwolą środki zwyczajne i nadzwyczajne Instytutu.

Dziennik jest rozsyłany bezpłatnie do wszystkich krajów, które przystąpiły do niniejszej Konwencji w ilości egzemplarzy, proporcjonalnej do kategorii, do której kraje te zostały zapisane przez konferencję ogólną.

Artykuł 9.

Koszty, potrzebne dla funkcjonowania Instytutu są pokryte przez

1) roczne subwencje państw, które zobowiązały się do udziału w jego funkcjonowaniu i których wkłady zostały określone podług poniższych kategorii:

Kategorie	Subwencje roczne	Liczba przedstawicieli na Konferencji Ogólnej.
-----	-----	-----
I	12 000	6
II	2 000	5
III	6 000	4
IV	4 000	3
V	2 000	2
VI	1 000	1

2) Przez dochody z prenumeraty na Dziennik i ze sprzedaży wydawnictw Instytutu na zasadach, ustalonych przez Komitet wykonawczy.

3) Przez składki, darowizny i zapisy, uczynione prawnie na rzecz Instytutu z zastosowaniem art. 2 niniejszej Konwencji.

Artykuł 10.

Każdy Rząd, który od chwili założenia przystąpił do Międzynarodowego Instytutu Chłodnictwa przyjmuje na siebie zobowiązanie przystosowania w nim na przebieg lat 10-u z milczącym odroczeniem umowy co 5 lat. Każdy Rząd ma prawo ustąpić z Instytutu lub zmienić kategorię, do której został zaliczony po upływie każdego okresu, i po uprzednim wymówieniu przynajmniej rok naprzód.

Każdy rząd, przystępujący do Instytutu później jest związany do upływu pierwszego dziesięcioletniego okresu, o ile został przyjęty w ciągu pierwszych 5-u lat tego okresu. W przeciwnym razie będzie związany aż do upływu dodatkowego, pięcioletniego okresu, który nastąpi po okresie, w którym został przyjęty.

Artykuł 11.

Niniejsza Konwencja wejdzie w życie 1-go stycznia 1920 r.

°Załącznik do punktu 7. N° 4°

Wniosek Ministra Poczt i Telegrafów w sprawie objęcia administracji pocztowej na Ziemiach Wschodnich w bezpośredni zarząd

Odpis.

WNIOSEK.

Ministra Poczt i Telegrafów w sprawie objęcia administracji pocztowej na Ziemiach Wschodnich w bezpośredni zarząd.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Art. 1.

Z dniem 1 kwietnia 1920 r. wyłącza się Zarząd poczty, telegrafu i telefonu z zakresu działania Generalnego Komisarza Ziem Wschodnich i przydziela się go Ministerstwu Poczt i Telegrafów.

Art. 2.

Na wydatki połączone ze sprawowaniem zarządu poczt, telegrafu i telefonu od powyższego terminu przyznaje się kredyt 5 (pięciu) milionów marek polskich, które będą włączone do budżetu Ministerstwa Poczt i Telegrafów na najbliższy okres budżetowy.

Art. 3.

Wszelkie ruchomości i nieruchomości, które służyły dla celów poczty, a były własnością państwa rosyjskiego lub rządów okupacyjnych w czasach zaboru tych Ziem, przechodzą na własność państwa polskiego i zostają pod zarządem Ministerstwa Poczt i Telegrafów.

Art. 4.

Wykonanie niniejszej uchwały powierza się Ministrowi Poczt i Telegrafów.

Uzasadnienie:

Naczelne Dowództwo Wojsk Polskich zaproponowało Ministerstwu Poczt i Telegrafów pismem z dnia 28 czerwca 1919 r. Nr 2778/K.G./III, objęcie administracji pocztowej na Ziemiach Wschodnich, zawiadamiając, że w myśl rozkazu Wodza Naczelnego, instytucje pocztowe podlegać będą nadzorowi Komisarza Generalnego.

Rozporządzeniem z dnia 6 czerwca 1919 r. Nr 16990 zorganizowało Ministerstwo dla obszarów północnych Ziem Wschodnich Dyрекcję Poczt i Telegrafów w Wilnie, a administrację pocztową w obszarach południowych powierzyło zastępczo Dyрекcji Poczt i Telegrafów w Lublinie. Granica między oboma okręgami biegnie północną granicą powiatów politycznych: Włodzimierz Wołyński, Kowel i Łuck.

Administracja i służba wykonawcza telegraficzna i telefoniczna na Ziemiach Wschodnich spoczywa nadal w rękach wojskowości, a przejęcie tej gałęzi komunikacyjnej jest tematem rokowań z Naczelnem Dowództwem Wojsk Polskich.

Administrację poczt sprawuje Ministerstwo Poczt i Telegrafów z ramienia Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich na jego rachunek. Zarząd Cywilny przyznał kredyty według następujących preliminarzy:

- a) dla Dyрекcji P.-t. w Wilnie, na czas od 1 lipca do 31 grudnia 1919 r.
5 087 670 rubli,
- b) dla Dyрекcji p.-t. w Lublinie na czas od 1 lipca do 31 grudnia 1919 r.
1 490 290 marek.

Kredyty te, tak w jednym jak i w drugim preliminarzu nie były całkowicie wyczerpane.

W sprawie uzyskania kredytów na czas od 1 stycznia do 31 marca 1920 r. rokuje się z Zarządem Cywilnym Ziem Wschodnich oraz z Zarządem Cywilnym Ziem Wołynia i Frontu podolskiego.

Zależność administracji pocztowej od Zarządu Ziem Wschodnich, który podzielił się ostatnio na dwie samodzielne jednostki, wpływa bardzo ujemnie na sprężystość i szybkość zarządzeń, a ponadto przyczynia wiele pracy tak Zarządom Ziem Wschodnich jako też i Ministerstwu Poczty i Telegrafów, wskutek potrzeby wymiany pism tudzież rozmaitych wykazów i rachunków.

Ponadto cierpią na tem także i interesa ludności, gdyż w tych warunkach nie można zaprowadzić wszystkich działów służby pocztowej jak np. obrotu przekazowego Ziem Wschodnich z resztą Ziem Rzeczypospolitej Polskiej, a to z powodu odrębnych budżetów i trudności rozrachunku.

Zarządy Cywilne Ziem Wschodnich i Ziem Wołynia i Frontu podolskiego uznają w zupełności niedogodność obecnego swego stosunku do Ministerstwa Poczty i Telegrafów i oświadczyły swą zgodę na odstąpienie administracji poczty w bezpośredni Zarząd Ministerstwa Poczty i Telegrafów.–

Warszawa, dnia /6 marca 1920 r.

Minister:

L. Tołłoczko w.r.

Za zgodność z oryginałem: if...^{fi}

Załącznik do punktu 8. N° 5^c

[Projekt] ustawy o zakresie działania władz naczelnych

U S T A W A O ZAKRESIE DZIAŁANIA WŁADZ NACZELNYCH.

Art. 1.

Prezydent Ministrów.

1. Prezydent Ministrów jest naczelnikiem rządu Państwa i reprezentuje ten rząd na wewnątrz i na zewnątrz; kontrasygnuje ustawy państwowe i dekry Naczelnika Państwa; przechowuje pieczęć państwową; zwołuje posiedzenia Rady Ministrów, przewodniczy jej i kieruje jej pracami; przedstawia Naczelnikowi Państwa kandydatów na ministrów i składa mu sprawozdania z działalności rządu.

2. Prezydent Ministrów czuwa nad wykonaniem ustaw państwowych, dekretów Naczelnika Państwa, rozporządzeń i uchwał Rady Ministrów oraz nad działalnością poszczególnych ministrów i jej zgodnością z ogólnym programem polityki rządu. W szczególności zaś do zakresu działania Prezydenta Ministrów należy:
 - a) czuwanie nad ukwalifikowaniem personelu urzędniczego oraz nad ekonomią pracy i celowym organizowaniem administracji państwowej;
 - b) przygotowywanie projektów ustaw, normujących ustrój państwa, organizację władz naczelnych i wzajemny ich stosunek;
 - c) czuwanie nad biegiem prac w dziedzinie inicjatywy ustawodawczej rządu i prac, związanych z przygotowaniem projektów dekretów Naczelnika Państwa, rozporządzeń Rady Ministrów i poszczególnych ministrów oraz regulaminów ministerstw, tudzież piecza nad technicznym udoskonaleniem działalności organów rządowych w tym zakresie;
 - d) rozstrzyganie sporów kompetencyjnych między ministrami, względnie przedstawianie odnośnych wniosków Radzie Ministrów;
 - e) informowanie prasy w miarę potrzeby o ogólnym programie politycznym lub poszczególnych zamierzeniach rządu;
 - f) wydawanie gazety rządowej, zarząd drukarni państwowej oraz kierownictwo polskiej Agencji Telegraficznej.
3. Prezydentowi Ministrów służy prawo wszechstronnego informowania się o działalności całokształtu aparatu państwowego i wydawania potrzebnych w tym celu zarządzeń.
4. Bezpośredniemu kierownictwu Prezydenta Ministrów podlega Prezydium Rady Ministrów, w którego zakresie działania leży urzeczywistnianie kompetencji Prezydenta Ministrów, określonych w ustępach 2 i 3.

Art. 2.

Rada Ministrów.

Rada Ministrów jest naczelnym organem zbiorowym stanowiącym rząd Państwa.

Rada Ministrów ustala program polityki rządu i uzgadnia działalność wszystkich jego organów. Do zakresu działania Rady Ministrów należy w szczególności:

1. Rozpatrywanie i zatwierdzanie programów działania ministrów oraz planów wykonania tych programów; rozpatrywanie sprawozdań z działalności ministrów.
2. Rozpatrywanie i uchwalanie projektów ustaw oraz upoważnianie ministrów do przedkładania ich Sejmowi.
3. Rozpatrywanie i uchwalanie preliminarza budżetowego i kredytów pozabudżetowych oraz przedłożeń rządowych, dotyczących stanu liczebnego armii i poboru rekruta.

4. Uchwalanie projektów dekretów i innych aktów rządowych Naczelnika Państwa, których opracowanie zostało przekazane Radzie Ministrów bądź przez ustawę, bądź przez Naczelnika Państwa.
5. Decydowanie w sprawach organizacji władz i urzędów państwowych.
6. Uchwalanie regulaminów Rady Ministrów i poszczególnych ministerstw.
7. Rozstrzyganie spraw przekraczających zakres działania jednego ministra, o ile co do nich nie osiągnięto porozumienia właściwych ministrów.
8. Rozstrzyganie spraw należących do zakresu działania poszczególnych ministrów, które Prezydent Ministrów lub Rada Ministrów na wniosek właściwego Ministra, albo właściwi ministrowie uznają za mające znaczenie polityczne albo większą doniosłość społeczną lub gospodarczą.
9. Przedstawianie Naczelnikowi Państwa w wypadkach przewidzianych ustawą, wniosków o mianowaniu na urzędy państwowe, w myśl przepisów o służbie państwowej.
10. Załatwianie wszelkich innych spraw, zastrzeżonych Radzie Ministrów ustawami lub zleconych jej przez Naczelnika Państwa.
11. Wydawanie rozporządzeń we własnym zakresie działania.

Art. 3.

Ministrowie.

1. Ministrowie w powierzonych im działach administracji państwowej stanowią naczelną władzę rządzącą, kontrasygnują ustawy, dekrety Naczelnika Państwa i rozporządzenia Rady Ministrów w zakresie swego działania.
2. Do każdego z Ministrów należy w zakresie jego działania:
 - a) opracowywanie programu działalności;
 - b) przygotowywanie i wnoszenie na Radę Ministrów projektów ustaw, dekretów Naczelnika Państwa i rozporządzeń Rady Ministrów;
 - c) prace przygotowawcze do traktatów umów oraz konwencji międzynarodowych i międzypaństwowych;
 - d) układanie i uzasadnianie preliminarza budżetowego oraz kredytów pozabudżetowych;
 - e) wykonywanie budżetu oraz dysponowanie kredytami i funduszami, przyznanymi poza budżetem;
 - f) wydawanie ogólnych zarządzeń celem zapewnienia przepisom obowiązującym należytego wykonania;
 - g) organizacja i kierownictwo podległych władz i urzędów, i nadzór nad ich działalnością;
 - h) wydawanie, względnie zatwierdzanie instrukcji i regulaminów podległych urzędów oraz wydawanie rozporządzeń;
 - i) sprawy obsadzania urzędów centralnych i lokalnych oraz zarządzenia, dotyczące ruchu służbowego i nadzoru dyscyplinarnego w granicach obowiązujących ustaw;

- j) sprawy, związane z opieką nad pracownikami podległych urzędów oraz nad ich rodzinami;
 - k) zatwierdzanie statutów zrzeszeń pracowników ministerstwa i podległych urzędów;
 - l) zarząd, użytkowanie i eksploatacja majątku państwowego, ^{ih...hi} przekazanego Ministerstwom i podległym urzędom;
 - m) sprawy fundacyjne i zatwierdzanie zapisów i darowizn;
 - n) gromadzenie, zestawianie i opracowywanie w porozumieniu z Głównym Urzędem Statystycznym danych statystycznych;
 - o) załatwianie spraw, przekazanych ministrowi ustawami specjalnymi;
 - p) wydawanie dziennika urzędowego.
3. Ministrowie urzeczywistniają swoje kompetencje i włożone na nich zadania bezpośrednio przez ministerstwa, pośrednio przez podległe im inne władze i urzędy.

Art. 4.

Minister Spraw Wewnętrznych.

Do zakresu działania Ministra Spraw Wewnętrznych należy ogólny zarząd kraju, utrzymanie porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz nadzór nad samorządem, a w szczególności:

1. Ogólna administracja:
 - a) sprawy podziału administracyjnego kraju, regulacji granic województw, powiatów i gmin, podnoszenia miejscowości do rzędu miasteczek i miast, wyłączenia miast z powiatów, zmiany nazw miejscowości;
 - b) sprawy wyborów do Sejmu i ciał samorządowych;
 - c) sprawy obywatelstwa, (przynależności państwowej i gminnej), metrykalne i zmiany nazwisk;
 - d) nadzór nad działalnością instytucji wzajemnych ubezpieczeń;
 - e) ustanawianie i wykonywanie zarządu przymusowego zakładów i urzędzeń użyteczności publicznej;
 - f) współdziałanie z Głównym Urzędem Statystycznym przy spisach ludności i innych pracach statystyki państwowej;
- ^{h...h}
2. Służba bezpieczeństwa publicznego i obyczajności:
 - a) czuwanie nad ciągłością granic Państwa i kontrola ruchu granicznego w porozumieniu z Ministrami Spraw Zagranicznych oraz Wojskowych i innymi interesownymi Ministrami;
 - b) organizacja, wyszkolenie i kierownictwo służby bezpieczeństwa;
 - c) udzielanie koncesji na zakłady widowiskowe i drukarnie;
 - d) legalizacja i rejestracja stowarzyszeń i związków, niemających na celu zysków materialnych;

- e) nadzór nad prasą, drukarniami, składami druków, zgromadzeniami, stowarzyszeniami i widowiskami;
 - f) sprawy meldunkowe i paszportowe;
 - g) internowanie oraz wydalanie z danej miejscowości lub z granic Państwa;
3. Nadzór nad samorządami w zakresie działania ministerstwa:
- a) czuwanie nad organizacją i działalnością samorządu powiatowego, miejskiego i gmin wiejskich oraz opieka nad instytucjami o charakterze publicznym i ich życiem gospodarczym, rozstrzyganie w sprawach samorządu i ich ciał, sprawy finansów komunalnych oraz komunalnych kas oszczędnościowych;
 - b) inicjatywa ustawodawcza w zakresie spraw samorządowych.
- Współdziałanie z właściwymi ministrami:
- a) w sprawach poboru i powoływania do wojska, dostarczania podwód, zakwaterowywania i zaopatrywania wojska;
 - b) w sprawach emigracji i reemigracji;
 - c) w sprawach zatargów między pracodawcami i pracownikami.

Art. 5.

Minister Spraw Zagranicznych.

Do zakresu działania Ministra Spraw Zagranicznych należą sprawy stosunków Państwa polskiego z państwami zagranicznymi, a w szczególności:

1. Zastępstwo praw i interesów Państwa wobec państw zagranicznych.
2. Obrona praw poszczególnych obywateli Państwa za granicą.
3. Przygotowywanie przy współdziałaniu właściwych ministrów i zawieranie z zagranicznymi państwami traktatów oraz umów tudzież wyjednywanie ich ratyfikacji.
4. Utrzymywanie stosunku z zagranicznymi poselstwami, uwierzytelnionymi przy Naczelniku Państwa i pośrednictwo w komunikowaniu się tych poselstw z krajowymi władzami Państwa.
5. Opiniowanie w sprawach obcych rządów i obcych obywateli w razie interwencji poselstw uwierzytelnionych przy Naczelniku Państwa lub zagranicznych poselstw Państwa.
6. Organizacja przedstawicielstw dyplomatycznych i konsularnych za granicą.
7. Udzielanie instrukcji posłom, agentom dyplomatycznym oraz konsulom; tym ostatnim w zakresie działania ministerstwa.
8. Legalizowanie dokumentów wystawionych w kraju, a przeznaczonych do użytku za granicą, jak również dokumentów wystawionych za granicą, a przeznaczonych do użytku w kraju.
9. Współdziałanie w sprawach emigracji, imigracji i reemigracji.

Art. 6.

Minister Spraw Wojskowych.

Do zakresu działania Ministra Spraw Wojskowych należy organizacja zbrojnej obrony Państwa, a w szczególności:

1. Zarządzenia związane z przygotowaniem i wykonaniem planu obrony Państwa oraz prowadzeniem wojny.
2. Organizacja armii:
 - a) organizacja kadr wszelkich rodzajów broni;
 - b) formowanie jednostek bojowych;
 - c) uzupełnianie osobowe wojska, jako to:
 - określanie normy kontyngensu rekruta i wyjednywanie jej w drodze ustawodawczej, przeprowadzanie poboru rekruta i wcielanie go do armii, przyjmowanie ochotników, urlopowanie i zwalnianie z wojska, przygotowywanie korpusu oficerów i urzędników wojskowych (nadawanie stopni i szarż oraz osuwanie ich, nagradzanie, pensjonowanie i zwalnianie);
 - d) zawodowe wyszkolenie i bojowe wyćwiczenie wojska;
 - e) sprawy remontu końskiego armii.
3. Uzbrojenie i zaopatrzenie armii w amunicję.
4. Aprowizacja, ekwipunek, materialne zaopatrzenie i zakwaterowanie wojska oraz organizacja dostaw i świadczeń przymusowych dla wojska.
5. Dyslokacja wojska i mobilizacja armii.
6. Komunikacje wojskowe: lądowe, wodne i napowietrzne.
7. Zarząd nieruchomości oddanych do użytku wojska, budownictwo, fortyfikacje i konstrukcje wojskowo-techniczne.
8. Urządzanie i eksploatacja na rachunek Skarbu Państwa zakładów technicznych, fabryk i wytwórni wojskowych.
9. Ochrona zdrowia wojsk, organizacja służby wojskowo-sanitarnej i szpitalnictwa wojskowego.
10. Organizacja wojskowej służby weterynaryjnej (walka z chorobami zaraźliwymi, szpitale końskie, laboratoria i instytucje serologiczne).
11. Opieka nad inwalidami wojskowymi i ich rodzinami.
12. Sprawy emerytur i rent dla wojskowych i ich rodzin.
13. Szkolnictwo wojskowe, zawodowe, podniesienie oświaty ogólnej w wojsku i rozwój nauki wojskowej.
14. Sądownictwo i więziennictwo wojskowe.
15. Duszpasterstwo wojskowe wszelkich wyznań w Państwie uznanych.
16. ^{ih...} ^{hi}
17. Współdziałanie w sprawach należących do zakresu innych ministerstw i urzędów, a dotyczących interesów obrony i bezpieczeństwa Państwa.

Art. 7.

Do zakresu działania Ministra Spraw Wojskowych prócz zadań wyszczególnionych w art. 6. niniejszej ustawy, należą wszystkie sprawy z zakresu marynarki wojennej i handlowej oraz organizacji i administracji portów, żegluga morskiej i wojennej flotyli rzecznej.

Art. 8.

Minister Skarbu.

Do zakresu działania Ministra Skarbu należy zarząd wszelkich spraw, wchodzących w zakres skarbowości oraz polityki finansowej Państwa, a w szczególności:

1. Opracowywanie planu polityki finansowej.
2. Układanie budżetu Państwa i projektowanie kredytów pozabudżetowych.
3. Organizacja i administracja przychodów i rozchodów Państwa:
 - a) administracja Centralnej Kasy Państwowej;
 - b) organizacja i administracja podatków bezpośrednich, opłat skarbowych i danin;
 - c) organizacja i administracja podatków pośrednich oraz monopolów państwowych;
 - d) organizacja i administracja ceł i nadzoru granicznego;
 - e) sprawy emerytur i pensji wypłacanych ze skarbu Państwa;
 - f) sprawy rozrachunków między Państwem Polskim a państwami zagranicznymi, z wyjątkiem rozrachunków przekazanych Głównemu Urzędowi Likwidacyjnemu;
 - g) ustalenie w porozumieniu z interesowanymi ministrami wszelkiego rodzaju taryf, taks oraz sfery podatków i opłat;
 - h) orzecznictwo w sprawach skarbowych i podatkowych, przyznawanie ulg i odroczeń podatkowych, nakładanie i znoszenie kar skarbowych;
 - i) organizacja i administracja funduszy Skarbu Narodowego;
 - k) organizacja i administracja Loterii Państwowej;
 - l) organizacja i administracja państwowych zakładów graficznych;
 - m) organizacja i administracja obrotu naftą.
4. Sprawy związane z zobowiązaniami Państwa:
 - a) organizacja i realizacja kredytu państwowego;
 - b) sprawy zaciągania i umarzania pożyczek państwowych i administracja długów państwowych;
 - c) sprawy zobowiązań Państwa z tytułu gwarancji, udzielonych przedsiębiorstwom ekonomicznym, społecznym i prywatnym;
 - d) opiniowanie w sprawach udzielania koncesji, wymagających gwarancji lub czynnego udziału Skarbu państw.
 - e) naczelny zarząd sprawami Krajowej Kasy Pożyczkowej.
5. Sprawy walutowe:

- a) sprawy obrotu pieniężnego zewnętrznego, waluty obcokrajowej i polityki dewizowej zagranicznych rynków pieniężnych;
- b) sprawy monetarne i emisyjne.
6. Organizacja giełd pieniężnych i regulowanie ich działalności w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu.
7. Nadzór nad bankami, instytucjami kredytowymi i przedsiębiorstwami asekuracyjnymi obliczonymi na zysk, zatwierdzanie statutów tych instytucji (prócz zakładów drobnego kredytu) w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu.
8. Ustanawianie i wykonywanie państwowego zarządu przymusowego w stosunku do sum pieniężnych i kapitałów w gotówce, papierów wartościowych lub zobowiązań, o ile nie stanowią one przynależności majątków, poddanych państwowemu zarządowi przymusowemu innych ministrów.
9. Udział w zatwierdzaniu statutów towarzystw akcyjnych.

Art. 9.

Minister Sprawiedliwości.

Do zakresu działania Ministra Sprawiedliwości należą wszelkie sprawy, dotyczące zarządu wymiaru sprawiedliwości oraz sprawy z tym zarządem związane, a w szczególności:

1. Organizacja i naczelna administracja sądów i urzędów sądowych oraz nadzór nad nimi.
2. Organizacja i naczelne kierownictwo Urzędu Prokuratorskiego.
3. Opracowywanie projektów ustawodawczych w zakresie:
 - a) organizacji wymiaru sprawiedliwości;
 - b) materialnego prawa cywilnego i karnego;
 - c) postępowania w sprawach cywilnych i karnych.
4. Sprawy Komisji Kodyfikacyjnej.
5. Organizacja, administracja oraz inspekcja więzień i zakładów wychowawczo-poprawczych.
6. Sprawy, związane z ułaskawieniem skazanych.
7. Redakcja i administracja Dziennika Ustaw.
8. Nadzór nad palestrą.

Art. 10.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Do zakresu działania Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego należą sprawy ^{ih...}^{hi} wyznaniowe, opieka nad nauką i sprawy, związane z krzewieniem oświaty, a w szczególności:

1. Wykonanie praw i opieki Państwa w sprawach wyznaniowych
 - a) sprawy organizacji gmin wyznaniowych, uposażenia duchowieństwa, oraz nominacji lub zatwierdzania na stanowiskach duszpasterzy poszczególnych wyznań;

- b) sprawy zrzeszeń wyznaniowych;
 - c) sprawy sporów w łonie poszczególnych wyznań lub pomiędzy dwoma różnymi wyznaniem, o ile ulegają załatwieniu w drodze administracyjnej.
2. Opieka nad nauką i sprawy związane z krzewieniem oświaty:
- a) kierownictwo zakładów naukowych i wychowawczych wszelkich stopni i typów, z wyjątkiem tych, które ustawą przydzielone zostały innemu ministerstwu, względnie nadzór nad nimi;
 - b) organizacja oświaty pozaszkolnej, względnie popieranie i uzupełnianie inicjatywy społecznej w tym kierunku,
 - c) nadzór nad budownictwem szkolnym pod względem potrzeb pedagogicznych;
 - d) organizacja i nadzór, zarząd archiwów i bibliotek państwowych oraz nadzór nad wszystkimi archiwami i bibliotekami publicznymi;
 - e) ratowanie istniejących w Państwie zabytków archiwalnych od zniszczenia oraz współdziałanie w rewindykacji zbiorów archiwalnych i bibliotek stanowiących własność Państwa;
 - f) nadzór nad działalnością ciał samorządnych i instytucji o charakterze publicznym w zakresie spraw oświatowych;
 - g) udzielanie pomocy materialnej instytucjom samorządowym i prywatnym na cele oświatowe.

Art. 11.

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

Do zakresu działania Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych należy piecza nad rozwojem rolnictwa i leśnictwa oraz związanych z nimi gałęzi produkcji krajowej, tudzież zarząd dóbr państwowych i dóbr, oddanych zarządowi państwowemu, a w szczególności:

W zakresie rolnictwa i leśnictwa:

- 1) Organizacja produkcji rolniczo-leśniczej oraz regulowanie obrotu artykułami tej produkcji.
- 2) Przedsięwzięcie środków ku prawidłowemu urządzeniu, udoskonaleniu i powiększeniu wytwórczości gospodarstwa wiejskiego, a mianowicie:
 - a) organizowanie i przeprowadzanie melioracji rolnych;
 - b) zakładanie i kierownictwo instytucji naukowo-doświadczalnych;
 - c) organizowanie wzorowych gospodarstw wiejskich, konkursów, muzeów;
 - d) tworzenie i prowadzenie zakładów i stacji hodowlanych;
 - e) organizowanie i popieranie wystaw ze wszelkich gałęzi gospodarstwa wiejskiego, przemysłu rolnego i leśnego;
 - f) organizacja i kierownictwo niższych szkół rolniczych oraz oświaty pozaszkolnej w kierunku zawodowym;
 - g) popieranie techniczne i finansowe rozwoju wszelkich gałęzi produkcji rolnej oraz z rolnictwem związanej jako to: produkcji roślinnej, zwierzęcej

- (hodowla koni, bydła, trzody chlewnej i innych zwierząt domowych), leśnej i przemysłu drzewnego, przemysłu rolnego oraz drobnego przemysłu wiejskiego, rybołówstwa i pszczelarstwa, ulepszeń rolnych różnego rodzaju;
- h) ułatwianie nabywania przez rolników maszyn, narzędzi, nawozów, nasion i innych środków niezbędnych lub pożytecznych dla produkcji ziemiopłodów;
 - i) udzielanie pomocy przy uruchamianiu i odbudowie zniszczonych przez wojnę gospodarstw rolnych i leśnych oraz przemysłu na potrzeby rolnictwa i leśnictwa;
 - j) popieranie rozwoju stowarzyszeń rolniczych oraz spółek kredytowych, handlowych i wytwórczych o charakterze rolniczo-gospodarczym.
3. Ochrona wszelkich gałęzi gospodarstwa wiejskiego przez:
 - a) nadzór nad wykonywaniem odnośnych ustaw ochronnych;
 - b) zwalczanie szkodników roślinnych i zwierzęcych oraz zwierzęcych chorób zakaźnych;
 - c) przeprowadzanie zalesień ochronnych;
 - d) wykonywanie policji polowej i leśnej.
 4. Policja weterynaryjna oraz organizacja pomocy weterynaryjnej.
 5. Badania meteorologiczne oraz stosowanie wyników tych badań w dziedzinie rolnictwa i leśnictwa.
 6. Ocena i klasyfikacja gruntów dla celów administracji państwowej.
 7. Sprawy zajmowania lasów prywatnych w celu zaopatrywania ludności w drzewo budulcowe i opałowe.
 8. Zarząd stadnin państwowych.
 9. Współdziałanie z właściwymi ministrami w celu zabezpieczenia interesów rolnictwa i leśnictwa i związanych z nimi gałęzi przemysłu:
 - a) przy układaniu taryf celnych i przewozowych, opracowywaniu przepisów przewozowych, projektowaniu nowych dróg lądowych i wodnych, regulowaniu transportów, projektowaniu podatków i danin obciążających gospodarstwa rolne i leśne;
 - b) przy projektowaniu i wykonywaniu melioracji pierwszorzędnych, opracowywaniu ustawodawstwa;
 - c) ^{i..i} opieki społecznej nad pracownikami rolnymi, układaniu projektów ubezpieczeń społecznych, tudzież umów o pracę w gospodarstwach wiejskich;
 - d) przy układaniu projektów i przy organizacji ubezpieczeń przymusowych nieruchomości wiejskich;
 - e) przy ocenie zdolności gospodarstw do świadczeń aprowizacyjnych, wyznaczaniu kontyngensu i cen na ziemiopłody;
 - f) przy układaniu przepisów i organizowaniu zaopatrzenia armii w żywność, paszę i opał, przy poborze koni i innych zwierząt na potrzeby wojska,

przy rekwizycjach wszelkich przedmiotów z gospodarstwa wiejskiego przy oznaczaniu cen na przedmioty rekwirowane;

- g) przy organizacji obrotów giełd towarowych w dziedzinie produkcji rolnej i leśnej;
- h) przy organizacji szkolnictwa zawodowego, średniego i wyższego;
- i) przy likwidacji szkód, wyrządzonych przez okupantów.

W dziedzinie zarządu dóbr państwowych:

- 10. Zarząd dobrami państwowymi oraz dobrami poddanymi zarządowi Państwa, tudzież związanymi z tem[i] przedsiębiorstwami i urządzeniami.

Art. 12.

Minister Przemysłu i Handlu.

Do zakresu działania Ministra Przemysłu i Handlu należy piecza nad rozwojem przemysłu i handlu, a w szczególności:

- 1. Organizacja przemysłu i handlu:
 - a) opracowywanie i wykonywanie planu polityki gospodarczej w dziedzinie przemysłu i handlu;
 - b) przeprowadzanie badań, dotyczących potrzeb przemysłu i handlu krajowego oraz udostępnianie wiadomości, tyjących się stosunków gospodarczych Polski z krajami zagranicznymi;
 - c) przeprowadzanie badań o zapotrzebowaniu sił roboczych, o stosunkach kredytowych i walutowych; o zasobach naturalnych w kraju i o stanie rynków zbytu;
 - d) urządzenie i popieranie wystaw z dziedziny przemysłu i handlu;
 - e) popieranie rozwoju zrzeszeń i stowarzyszeń wytwórczo-handlowych, czuwanie nad ich działalnością gospodarczą oraz kontrola nad nimi; współudział w zatwierdzaniu statutów banków przemysłowych i towarzystw akcyjnych;
 - f) nadzór nad wykonywaniem ustaw przemysłowych oraz orzecznictwo w sprawach przemysłowych, nie należących do właściwości sądów; udzielanie uprawnień przemysłowych;
 - g) ustanawianie w porozumieniu z Ministrem Pracy i Opieki Społecznej warunków technicznych produkcji przemysłowej, mających na celu bezpieczeństwo pracy; wydawanie przepisów dotyczących ochrony bezpieczeństwa pracy, nadzór nad ich wykonaniem, a w szczególności nadzór nad wykonaniem przepisów o kotłach parowych;
 - h) opieka nad rozwojem rzemiosł i drobnego przemysłu;
 - i) regulowanie i kontrola obrotu towarowego;
 - k) organizacja i regulowanie obrotu giełd towarowych;
 - l) opiniowanie o nominacjach konsulów i nominowanie w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych agentów handlowych przy polskich konsulatach za granicą;

- m) kierowanie działalnością konsułów w sprawach gospodarczych;
 - n) ustanawianie i wykonywanie państwowego zarządu przymusowego nad przedsiębiorstwami przemysłowymi i handlowymi;
 - o) dokonywanie za granicą na żądanie innych ministerstw zakupu surowców i fabrykantów.
2. Sprawy górnictwa i hutnictwa:
 - a) ogólna polityka gospodarcza w tej dziedzinie;
 - b) badania geologiczne;
 - c) pomiary terenów kopalnianych;
 - d) technika górnictwa i hutnictwa;
 - e) wydawanie konsensów górniczych;
 - f) inspekcja górnicza.
 3. Sprawy związane z elektryfikacją kraju.
 4. Sprawy miar i wag.
 - a) sprawdzanie i uwierzytelnianie narzędzi mierniczych;
 - b) wydawanie zezwoleń na wyrób, reparację i sprzedaż narzędzi mierniczych;
 - c) nadzór nad zakładami wyrobu tych narzędzi.
 5. Sprawy pobiercze:
 - a) próbowanie jakości szlachetnych kruszców i cechowanie wyrobów tych kruszców;
 - b) rejestracja złotników,
 - c) nadzór nad obrotem kruszców drogocennych, podlegających obowiązkowi cechowania.
 6. Ochrona własności wynalazków, znaków towarowych, modeli i rysunków fabrycznych oraz wydawania patentów.
 7. Współdziałanie z właściwymi ministrami w celu zabezpieczenia interesów przemysłu i handlu:
 - a) przy układaniu taryf celnych i przewozowych, opracowywaniu przepisów przewozowych, projektowaniu nowych dróg lądowych i wodnych, regulowaniu transportów, projektowaniu podatków i danin, obciążających przemysł i handel;
 - b) przy organizowaniu i regulowaniu działalności giełd pieniężnych, instytucji kredytowych i dyskontowych;
 - c) przy opracowywaniu ustawodawstw: handlowego, wekslowego i morskiego oraz przy ustalaniu przepisów, dotyczących zakresu działania innych ministrów, a mających wpływ na stosunki handlowe i przemysłowe;
 - d) przy organizowaniu szkolnictwa zawodowego w dziedzinie przemysłu i handlu.

Art. 13.

Minister Kolei Żelaznych.

Do zakresu działania Ministra Kolei Żelaznych należy naczelne kierownictwo i nadzór nad wszystkimi sprawami kolejowymi w Państwie, a w szczególności:

1. Naczelny zarząd wszystkich dróg szynowych, tak państwowych, jak prywatnych oraz budowa, względnie nadzór nad budową tych dróg, a mianowicie:
 - a) organizacja budowy kolei oraz budownictwo na potrzeby kolei;
 - b) budowa i naprawa parowozów i taboru kolejowego;
 - c) sprawy zaopatrywania kolei w surowce i materiały niezbędne dla budowy i eksploatacji kolei;
 - d) piecza nad rozwojem urzędzeń kolejowych;
 - e) sprawy, związane z wydawaniem koncesji na budowę i eksploatację kolei;
 - f) sprawy związane z dzierżawą lub skupem przez Państwo istniejących kolei prywatnych;
 - g) zezwalanie na otwieranie i zamykanie ruchu na pewnych przestrzeniach kolei użytku publicznego;
 - h) zezwalanie na zamykanie dawnych i otwieranie nowych stacji oraz ustalanie ich nazw;
 - i) ustanawianie nowych lub zmiany dawnych rozkładów jazdy pociągów;
 - j) okresowe układanie planów przewozu transportów na kolejach;
 - k) ustanawianie i zmiana taryf oraz przepisów o przewozie pasażerów, towarów, zwierząt i ciał zmarłych;
 - l) ustalanie wzorów biletów kolejowych oraz dokumentów przewozowych, tudzież ich drukowanie;
 - m) ustalanie odległości taryfowych między stacjami i poszczególnymi punktami taryfowymi;
 - n) ustalanie trybu załatwiania reklamacji o wynagrodzenie za nieszczęśliwe wypadki i szkody powstałe przy przewozie oraz zwrot nadpłat tudzież nadzór nad sposobem załatwiania tych reklamacji;
 - o) regulowanie spraw, dotyczących stosunków kolei krajowych a zagranicznymi;
 - p) budowa, naczelne kierownictwo oraz konserwacja kolejowej sieci telegraficznej i telefonicznej.
2. Zwierzchnie kierownictwo i nadzór nad służbą zdrowia i weterynaryjną na wszystkich kolejach w Państwie i wydawanie w tym względzie przepisów w porozumieniu z właściwymi ministrami.
3. Współdziałanie z właściwymi ministrami:
 - a) w organizacja zawodowych szkół kolejowych;
 - b) w sprawach dotyczących urzędzeń celnych na stacjach kolejowych;
 - c) w sprawach organizacji policji na kolejach.

Art. 14.

Minister Poczty i Telegrafów.

Do zakresu działania Ministra Poczty i Telegrafów należy naczelne kierownictwo i nadzór nad wszelkimi sprawami pocztowo-telegraficznymi w Państwie, a w szczególności:

1. Naczelny zarząd poczt, telegrafów i telefonów, a mianowicie:

- a) wyznaczanie terytorialnego zakresu działania urzędów pocztowo-telegraficznych i telefonicznych;
- b) organizacja poczty i telegrafu polowego;
- c) organizacja i urządzenia telegrafu iskrowego oraz nadzór ruchu radiotelegraficznego;
- d) budowa i konserwacja linii państwowych telegraficznych i telefonicznych, prócz linii kolejowych;
- e) piecza nad rozwojem urzędów pocztowo-telegraficznych i telefonicznych;
- f) zaopatrywanie poczt, telegrafów i telefonów w materiały niezbędne dla budowy i eksploatacji;
- g) organizacja ruchu pocztowego na drogach żelaznych, traktatach, wodach i powietrzem, w szczególności zawieranie w tym przedmiocie umów i układów z zarządami kolejowymi oraz przedsiębiorstwami transportu kołowego, wodnego i napowietrznego tudzież rozrachunki z temi przedsiębiorstwami;
- h) sprawy wstrzymywania ruchu pocztowego, telegraficznego i telefonicznego;
- i) sprawy znaczków pocztowych, telegraficznych i telefonicznych, a w szczególności oznaczanie rodzajów i wartości znaczków oraz udzielanie pozwoleń na ich sprzedaż;
- j) układanie w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem Przemysłu i Handlu taryf ruchu pocztowo-telegraficznego, wewnętrznego i międzynarodowego;
- k) sprawy związane z wydawaniem koncesji na prywatne urządzenia telefoniczne i nadzór nad nimi;
- l) sprawy stosunku przedsiębiorstw instalacji elektrycznych o silnym prądzie do państwowych instytucji telegrafu i telefonu oraz współdziałanie przy wydawaniu i zmianach koncesji dla elektrowni i kolei elektrycznych;
- m) opiniowanie w sprawach wydawania patentów na wynalazki w dziedzinie telegrafu i telefonu.

2. Organizacja i zarząd Pocztovej Kasy Oszczędności.

3. Współdziałanie w sprawach celnych w zakresie ruchu pocztowego.

4. Współdziałanie z Ministrem Przemysłu i Handlu w sprawach związanych z elektryfikacją kraju.

Art. 15.

Minister Robót Publicznych.

Do zakresu działania Ministra Robót Publicznych należy projektowanie i wykonywanie robót publicznych w dziedzinie budownictwa wodnego i lądowego, melioracji oraz komunikacji wodnej i kołowej, a w szczególności:

1. W zakresie budownictwa wodnego i komunikacji wodnej:
 - a) melioracje pierwszorzędne terenów krajowych i współdziałanie w przeprowadzaniu melioracji rolnych;
 - b) studia i urządzenia w zakresie wykorzystania źródeł energii wodnej naturalnej;
 - c) budowa, regulacja i utrzymanie dróg wodnych, wewnętrznych i pogranicznych, portów i przystani rzecznych oraz urządzeń pomocniczych w tym zakresie;
 - d) budownictwo statków rzecznych i nadzór nad prywatnymi zakładami budowy tych statków;
 - e) zarząd sprawami żeglugi wewnętrznej oraz organizowanie, utrzymanie i eksploatacja państwowych środków transportu wodnego wewnętrznego,
h... h
 - f) rozstrzyganie sporów w sprawach wodnych i irygacyjnych nie należących do właściwości sądów.
2. W zakresie budownictwa lądowego:
 - a) regulacje i zabudowanie miast, wsi i miejscowości kuracyjnych;
 - b) zabudowa osad ludzkich zniszczonych w czasie wojny i klęsk żywiołowych;
 - c) przeprowadzanie robót kanalizacyjnych i wodociągowych;
 - d) poszukiwanie i badanie materiałów budowlanych.
3. W zakresie komunikacji kołowej:
 - a) budowa i utrzymanie publicznych dróg kołowych i mostów;
 - b) udzielanie koncesji przedsiębiorstwom przewozowym, samochodowym i zaprzęgowym.
4. Budowa, utrzymanie i zarząd wszelkich gmachów państwowych z wyjątkiem budowli kolejowych, górniczych i wojskowych.
5. Pomiary ogólne kraju i szczegółowe zdjęcia geometryczne dla sporządzenia map katastralnych.
6. Ogólna administracja i policja techniczna w zakresie budownictwa i konsultacji z wyjątkiem policji kolejowej, górniczej i przemysłowej.
7. Nadzór nad działalnością ciał samorządnych i instytucji o charakterze publicznym w zakresie budownictwa ogólnego, wodnego i drogowego.
8. Współdziałanie z właściwymi ministrami w sprawach technicznych:
 - a) w sprawach patentowych, miar i wag, tudzież elektryfikacji kraju;
 - b) w sprawach budowlano-mieszkaniowych i higienicznych;
 - c) w organizacji szkolnictwa technicznego i zawodowego.

Art. 16.

Minister Pracy i Opieki Społecznej.

Do zakresu działania Ministra Pracy i Opieki Społecznej należą sprawy ochrony pracy we wszystkich dziedzinach pracy robotniczej, ruchu wychodźczego i przychodźczego, oraz opieka społeczna nad ludnością, a w szczególności:

1. Inspekcja pracy:

- a) wydawanie przepisów, postanowień i zarządzeń mających na celu ochronę pracy oraz nadzór nad ich wykonaniem;
- b) nadzór nad wykonywaniem ustaw i rozporządzeń, określających wzajemny stosunek przedsiębiorców i pracowników;
- c) rozpoznawanie i zatwierdzanie tabeli kar i regulaminów porządku wewnętrznego oraz cenników opłat za mieszkanie robotników w budynkach fabrycznych, za używanie poszczególnych ubikacji i za artykuły sprzedawane w sklepach fabrycznych;
- d) ⁱ... ⁱ tabeli płac robotniczych;
- e) przedsięwzięcie środków dla zapobiegania zatargów między przedsiębiorcami i robotnikami, załatwianie polubowne sporów;
- f) nadzór nad wykonaniem przepisów dotyczących pracy i nauki szkolnej małoletnich robotników;
- g) ściganie w drodze sądowej wykroczeń przeciwko przepisom i rozporządzeniom mającym na celu ochronę pracy;
- h) nadzór nad wykonywaniem przepisów o rozkładzie i długości dnia roboczego;
- i) opiniowanie w sprawie wydawania pozwoleń na otwarcie lub przebudowę zakładów przemysłowych.

2. Współdziałanie w akcji, zmierzającej do kulturalnego i ekonomicznego podniesienia poziomu warstwy robotniczej, rejestracji związków pracowniczych i nadzór nad ich działalnością.

3. Pośrednictwo pracy i emigracja robotnicza:

- a) pośrednictwo pracy dla wszelkich kategorii robotników poszukujących pracy tak wewnątrz kraju, jak i za granicą;
- b) udzielanie informacji o krajowych i zagranicznych stosunkach zarobkowych, ochrona przed wyzyskiem podczas podróży i na miejscu pobytu za granicą, kontrola treści umów, zawieranych z robotnikami sezonowymi na roboty za granicą;
- c) popieranie reemigracji, ochrona wychodźców i reemigrantów w granicach kraju;
- d) zbieranie danych statystycznych, dotyczących rynków pracy ruchu wychodźczego i przychodźczego;
- e) repartycja rąk roboczych w kraju;
- f) rejestracja bezrobotnych;

- g) nadzór nad prywatnymi instytucjami pośrednictwa pracy w kraju i za granicą.
4. Kierownictwo w sprawach ubezpieczeń społecznych warstw robotniczych na wypadek choroby, niezdolności do pracy, starości, nieszczęśliwych wypadków przy pracy, braku pracy, ubezpieczeń wdów i sierot, nadzór nad instytucjami tych ubezpieczeń.
- W dziedzinie opieki społecznej:
5. Opieka nad dziećmi i młodzieżą:
- a) ochrona socjalno-prawna sierot i dzieci nieślubnych;
 - b) opieka nad młodzieżą zaniedbaną i przestępną oraz zapobieganie zepsuciu młodzieży;
 - c) popieranie sportów mających na celu rozwój fizyczny i duchowy młodzieży.
6. Opieka nad kobietami brzemiennymi, położnicami, matkami karmiącymi oraz nad matkami obciążonymi dziećmi pozbawionymi żywicieli.
7. Opieka nad starcami, inwalidami, nieuleczalnie chorymi i upośledzonymi umysłowo.
8. Opieka nad ofiarami wojny, nad pokrzywdzonymi przez wypadki losowe oraz nad pozbawionymi pracy bez swej winy.
9. Opieka nad pokrzywdzonymi przez państwa zaborcze w walce o niepodległość za swe przekonania polityczne i religijne.
10. Opieka nad rodzinami więźniów i nad więźniami po odcierpieniu kary.
11. Walka z niechęcią do pracy, żebractwem, włóczęgostwem, alkoholizmem i nierządem.
12. Sprawy osiedleńczo-mieszkaniowe.
13. Popieranie ruchu współdzielczego i współdziałanie z nim.
14. Nadzór i kontrola nad działalnością opiekuńczą samorządową i prywatną, nad fundacjami, zapisami, darowiznami i ofiarami na cele opiekuńcze.
15. Legalizacja statutów i rejestracja towarzystw, zakładów i instytucji opiekuńczych.
16. Udzielanie pomocy materialnej samorządowym i prywatnym instytucjom i zakładom opiekuńczym.

Art. 17.

Minister Zdrowia Publicznego.

Do zakresu działania Ministra Zdrowia Publicznego należy nadzór zwierzchni nad wszystkimi sprawami zdrowotnymi w Państwie oraz naczelne kierownictwo spraw lekarskich, a w szczególności:

1. W dziedzinie walki z chorobami w ogóle:
- a) zwalczanie chorób zakaźnych;
 - b) szpitalnictwo, pielęgniarstwo i ratownictwo;
 - c) opieka sanitarno-lekarska nad dzieckiem i matką;

- d) opieka lekarska nad psychicznie chorymi;
 - e) sanitarno-lekarska walka z nierządem.
2. W dziedzinie spraw higieniczno-sanitarnych:
- a) higiena i inspekcja sanitarna ^{ih}...^{hi} mieszkań;
 - b) higiena więzień;
 - c) higiena zawodowa, a w szczególności higiena przemysłu, rzemiosł i komunikacji lądowej i wodnej;
 - d) nadzór nad środkami żywności i przedmiotami użytku oraz współdziałanie w sprawach odżywiania się ludności;
 - e) nadzór nad publicznymi i prywatnymi zakładami leczniczymi, zdrojowiskami, uzdrowiskami tudzież zakładami badania produktów spożywczych;
 - f) opiniowanie w sprawach zaopatrywania w wodę i usuwania wód zużytych.
3. W dziedzinie spraw lekarskich:
- a) nadzór nad praktyką lekarską, sprawy izb lekarskich, współdziałanie w sprawie studiów lekarskich;
 - b) nadzór nad personelem lekarskim pomocniczym oraz nadzór sanitarny nad technikami dentystycznymi, fryzjerami i golarzami;
 - c) nadzór nad personelem farmaceutycznym, zrzeczeniami aptekarskimi oraz współdziałanie w sprawach studiów farmaceutycznych;
 - d) nadzór nad dopuszczaniem na rynek zbytu środków leczniczych, surowic i szczepionek oraz regulowanie ich produkcji i sprzedaży; nadzór nad wyrobem i sprzedażą kosmetyków i farb; koncesjonowanie aptek, składów aptecznych i innych zakładów trudniących się wyrobem i sprzedażą środków leczniczych, nadzór nad nimi oraz ustalanie taksy aptekarskiej; sprawy hodowli i sprzedaży roślin leczniczych.
4. Nadzór nad działalnością Czerwonego Krzyża.
5. Nadzór nad działalnością samorządów w sprawach zdrowotności publicznej.
6. Sprawy szkolnictwa zawodowo-lekarskiego, średniego i niższego.
7. Popieranie stowarzyszeń, zakładów i fundacji we wszystkich dziedzinach zdrowia publicznego oraz popularyzacja wiadomości z dziedziny higieny.
8. Współdziałanie z właściwymi ministrami:
- a) w sprawach sanitarno-weterynaryjnych;
 - b) w sprawach lekarskiej opieki nad inwalidami i kalekami;
 - c) w sprawach związanych z emigracją i imigracją;
 - d) w zwalczaniu alkoholizmu.
9. Wszelkie inne sprawy z działu policji lekarskiej, policji sanitarnej, higieny społecznej i medycyny sądowej, o ile nie należą do zakresu działania innych ministrów.

Art. 18.

Minister Apropowizacji.

Do zakresu działania Ministra Apropowizacji należy zaopatrywanie ludności w artykuły żywności oraz w przedmioty pierwszej potrzeby, regulowanie obrotu tymi artykułami tudzież regulowanie wzajemnego stosunku między produkcją a konsumcją, a w szczególności:

1. Ustalanie podstaw polityki aprowizacyjnej oraz opracowywanie planu aprowizacyjnego, ewidencja zasobów aprowizacyjnych w kraju;
2. Regulowanie obrotu artykułami spożywczymi, w szczególności zbożem, roślinami strączkowymi i okopowymi oraz artykułami pierwszej potrzeby, ustalanie cen na te produkty w porozumieniu z właściwymi ministrami.
3. Regulowanie i kontrola przewozu wewnątrz Państwa artykułów spożywczych i pierwszej potrzeby.
4. Realizowanie i ujednostajnianie akcji zakupu artykułów pierwszej potrzeby.
5. Kontrola nad obrotem i zużyciem artykułów, wyłączonych z wolnego handlu.
6. Udzielanie zezwoleń na uruchamianie zakładów przemysłowych, przetwarzających artykuły wyłączone z wolnego handlu.
7. Przydział do bezpośredniego spożycia dla artykułów spożywczych i pierwszej potrzeby instytucjom państwowym i społecznym jako to: wojsku, więzieniom, szpitalom itp.
8. Pomoc dla pracowników państwowych przy zaopatrywaniu w środki żywności i artykuły pierwszej potrzeby.
9. Organizowanie i regulowanie aprowizacji robotników ciężko pracujących.
10. Repartycja i przydział artykułów pierwszej potrzeby instytucjom państwowym i społecznym, kooperatywom i prywatnym handlującym, pośredniczącym w zaopatrywaniu ludności drogą sprzedaży, oraz rozdział artykułów skonfiskowanych.
11. Zwalczanie lichwy i spekulacji.
12. Opiniowanie w sprawach podatków pośrednich.
13. Współdziałanie z Ministrem Spraw Wojskowych w sprawie organizacji straży granicznej.

Art. 19.

Minister b. Dzielnicy Pruskiej.

Do zakresu działania Ministra b. Dzielnicy Pruskiej należy tymczasowa administracja b. dzielnicy pruskiej oraz sprawy, związane z przygotowaniem przejścia władz i urzędów tej dzielnicy pod bezpośrednie kierownictwo władz centralnych Państwa a w szczególności:

1. Sprawowanie zarządu ziem b. dzielnicy pruskiej we wszystkich działach administracji państwowej, o ile działy te nie zostały przekazane odpowiedniemu ministrowi.

2. Stopniowa reorganizacja władz i urzędów b. dzielnicy pruskiej według zasad ustalonych dla całego Państwa.
3. Wydawanie w porozumieniu z właściwymi ministrami przepisów wykonawczych dla wprowadzenia polskich ustaw.
4. Wydawanie rozporządzeń, zaprowadzających zmiany niemieckich i pruskich ustaw i rozporządzeń, mających na celu zupełne odłączenie władz i urzędów od Niemiec i przystosowanie ich do ustroju i trybu postępowania do nowych warunków politycznych, wpływających z przyłączenia b. dzielnicy pruskiej do Państwa.

Przepisy przejściowe.

Art. 20.

Postanowienia sprzeczne z niniejszą ustawą tracą moc obowiązującą.

Art. 21.

Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Prezydentowi Ministrów oraz właściwym Ministrom i Prezesom Głównych Urzędów.–

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 9.

PROTOKÓŁ
30-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 1 kwietnia 1920 r.¹⁷⁶

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister W[yznań] R[eligijnych]	
i O[święcenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Aprowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Pracy i O[pięki]	
S[połecznej]	p. Edward Pełowski
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	p. dr Władysław Seyda
Kierownik Min[isterstwa] Zdrowia	
Publicznego	p. dr Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium]	
Rady Min[instrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie]	
Spraw Zagr[anicznych]	p. Jan Dąbski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie]	
Rolnictwa i D[óbr] P[aństwowych]	p. Zygmunt Chmielewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie]	
b. Dziel[nicy] Prus[kiej]	p. Adam Poszwiński
Komisarz Generalny Państw[owego]	
Urzędu do spraw powrotu J.U.R.	p. dr Kazimierz Pawlikowski
Dyrektor Departamentu w Min[isterstwie]	
Spraw Zagr[anicznych]	p. Kazimierz Olszowski
Szef Sekcji w Prezydium	
Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Szef Sekcji w Prezydium	

¹⁷⁶ Od 30 posiedzenia Rady Ministrów przy poszczególnych punktach protokołów posiedzeń Rady Ministrów brak adnotacji o numeracji załączników. Numeracja załączników została wprowadzona przez autorkę opracowania.

Początek posiedzenia o godz. 5 m. 30 po południu.

1. Przeciwko protokołowi 29-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 29-go marca b.r. żaden z pp. Ministrów nie podniósł sprzeciwu, wobec czego uznano go za przyjęty.

2. Po dłuższej dyskusji nad wnioskami Prezydium Rady Ministrów oraz Min. Spraw Zagranicznych w sprawie utworzenia Urzędu Emigracyjnego i w sprawie likwidacji Państwowego Urzędu do spraw powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników przyjęto większością głosów pierwszy z tych wniosków, w myśl którego Urząd Emigracyjny ma być utworzony przy Min. Pracy i O.S., a nie przy Min. Spraw Zagranicznych. Wniosek ten przyjęto z następującymi zmianami:

a) w art. 2-im słowa „Zdrowia Publicznego” zastępuje się słowami „b. Dzielniczy Pruskiej”,

b) art. 3-ci otrzymuje następujące brzmienie: „Na mocy art. 2-go, 3-go i 13-go Dekretu z dnia 30 grudnia 1918 r. o utworzeniu Państwowego Urzędu do Spraw Powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników (Dz. Praw Nr 3 z 1919 r. poz. 84). Urząd ten, podlegający dotychczas bezpośrednio Radzie Ministrów, przekazuje się pod władzę Ministra Pracy i Opieki Społecznej, któremu poleca się przeprowadzenie jego stopniowej likwidacji w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych i Ministrem Zdrowia Publicznego.

3. Przyjęto wniosek Min. Spraw Zagranicznych w sprawie przystąpienia Polski do Międzynarodowego Urzędu Higieny Publicznej z tem, że udział Polski w pokrywaniu kosztów tego Urzędu będzie oznaczony w myśl art. 11 jego ustawy według I kategorii.

4. Przyjęto wniosek Min. Spraw Zagranicznych w sprawie wydania rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie tymczasowego uregulowania ruchu tranzytowego i sąsiedzkiego między Polską a Niemcami z uwzględnieniem zmian, zaproponowanych przez Min. Poczty i Telegrafów oraz z tem, że termin wejścia w życie tego rozporządzenia będzie oznaczony przez Min. Spraw Zagranicznych w porozumieniu się z Min. Kolei Żelaznych, Poczty i Telegrafów oraz b. Dzielniczy Pruskiej.

5. Przyjęto przedstawiony przez Min. Sprawiedliwości projekt ustawy w przedmiocie taksy tymczasowej dla pisarzy hipotecznych z zastrzeżeniem porozumienia się z Min. Skarbu co do ewentualnego podwyższenia tej taksy.

6. Na wniosek Min. Rolnictwa i D.P. upoważniono je do bezwłocznego zakupu w porozumieniu z Najwyższą Izbą Kontroli Państwa dóbr Jaworzyna ks. Hohenlohego na Spiszu, zastrzegając na razie zupełną poufność dla tej transakcji.

7. Projekt statutu Związku Lekarzy rządowych w Państwie Polskiem zdjęto na razie z porządku dziennego.

8. Przyjęto przedstawiony przez Min. b. Dzielnicy Pruskiej projekt ustawy w przedmiocie dodatku do należitości z §§ 95 i 96 ustawy stempłowej niemieckiej.

9. W sprawie przedstawionego przez Prezydium Rady Ministrów projektu ustawy orderu „Orła Białego” Rada Ministrów uznała ustanowienie takiego orderu dla obywateli Państwa Polskiego za niepotrzebne, natomiast wobec stwierdzonej potrzeby nadawania cudzoziemcom, którzy oddali sprawie polskiej pewne usługi, honorowych odznaczeń w formie orderów, poleciło Prezydium Rady Ministrów opracowanie projektu odpowiedniej ustawy.

10. P. Minister Sprawiedliwości komunikuje, że celem wykonania umowy, zawartej przez Polskie Towarzystwo Czerwonego Krzyża z Rosyjskiem Towarzystwem Czerwonego Krzyża w dniu 9 listopada 1919 r., a dotyczącej wymiany jeńców cywilnych¹⁷⁷, należałoby wydać rządowi rosyjskiemu szereg osób, obwinionych o przestępstwa, przewidziane przez kodeks karny, a po części nawet prawomocnie zasądzonych, z których w dodatku niektóre są obywatelami polskimi.

Po dyskusji nad tą sprawą uznano, że wydanie obywateli polskich, będących pod Sądem, jest niedopuszczalne.

Natomiast możliwe byłoby w poszczególnych wypadkach, tam gdzie jest odpowiednia podstawa pozbawienia tych osób obywatelstwa polskiego i prawa powrotu do kraju, z takiej możliwości skorzystać.

11. Zatwierdzono ogłoszone przez Ministra Zdrowia Publicznego w Nr 43 Monitora Polskiego rozporządzenie z dnia 17 lutego b.r. w sprawie utworzenia Państwowego Instytutu Dentystycznego i zgodzono się na ogłoszenie go w Dzienniku Ustaw w formie rozporządzenia Rady Ministrów.

12. Wniosek p. Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o utworzenie etatu drugiego Podsekretarza Stanu w Ministerstwie W.R. i O.P. nie uzyskał większości głosów.

Koniec posiedzenia o godz. 8 m. 50 wieczorem.

Ł. Skulski^f

¹⁷⁷ Chodzi o umowę podpisaną w Mikaszewiczach (białorus. Mikaševičy, ros. Mikaševiči). Na czele delegacji bolszewików stał Julian Marchlewski. Stronę polską reprezentowali Michał Kossakowski i Ignacy Boerner. 2 listopada podpisano umowę obligującą bolszewików do odesłania na linię demarkacyjną przetrzymywanych przez nich Polaków. 9 listopada podpisano kolejną umowę dotyczącą wzajemnego przekazywania jeńców cywilnych.

Załączniki

Wykaz:

1. [Wniosek w sprawie utworzenia Urzędu Emigracyjnego oraz w sprawie likwidacji Państwowego Urzędu do spraw powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników].
2. [Wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych o przystąpienie Polski do Międzynarodowego Urzędu Higieny Publicznej].
3. [Projekt] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie tymczasowego uregulowania ruchu tranzytowego i sąsiedzkiego pomiędzy Polską a Niemcami¹⁷⁸.
- 3a. Wniosek [Ministra Spraw Zagranicznych] w sprawie tymczasowego uregulowania ruchu tranzytowego i sąsiedzkiego pomiędzy Polską a Niemcami.
4. [Projekt] ustawy w przedmiocie taksy tymczasowej dla pisarzy hipotecznych¹⁷⁹.
5. Wniosek w sprawie upoważnienia Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych do bezzwłocznego zakupu, w porozumieniu z Najwyższą Izbą Kontroli Państwa, dóbr Jaworzyna ks. Hohenlohego.
6. [Projekt] ustawy [przedstawiony przez Ministra b. Dzielnicy Pruskiej] w przedmiocie zmiany ustaw stemplowych obowiązujących na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej.
7. [Projekt] ustawy w sprawie ustanowienia orderu „Orła Białego”¹⁸⁰.
8. Wniosek Ministra Sprawiedliwości w przedmiocie wydania Rządowi rosyjskiemu jeńców cywilnych w wykonaniu umowy z dnia 9 listopada 1919 r.
9. [Egzemplarz „Monitora Polskiego”, nr 43 z 23 lutego 1920 r.]¹⁸¹.

^cZałącznik do punktu 2^c. [N° 1]

[Wniosek w sprawie utworzenia Urzędu Emigracyjnego oraz w sprawie likwidacji Państwowego Urzędu do spraw powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników]

Wniosek
na Radę Ministrów w sprawie
utworzenia Urzędu Emigracyjnego
oraz w sprawie likwidacji Państwowego
Urzędu do spraw powrotu
Jeńców, Uchodźców i Robotników

¹⁷⁸ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1920 r. w przedmiocie tymczasowego uregulowania ruchu tranzytowego i sąsiedzkiego między Polską a Niemcami, Dz.U. 1920, nr 30, poz. 176.

¹⁷⁹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 14 lipca 1920 w przedmiocie taksy tymczasowej dla pisarzy hipotecznych, Dz.U. 1920, nr 67, poz. 451. Niewielkie modyfikacje w stosunku do projektu.

¹⁸⁰ Ustawa z dnia 4 lutego 1921 r. o ustanowieniu orderu „Orła Białego”, Dz.U. 1921, nr 24, poz. 136. W ustawie znaczne różnice w stosunku do projektu.

¹⁸¹ Nie publikuje się.

Sejm Ustawodawczy na posiedzeniu w dniu 19 marca b.r. powziął następującą rezolucję:

„Sejm wzywa Rząd, aby jak najspieszniej zorganizował samodzielny Urząd Emigracyjny, w którym by zostały skupione wszystkie sprawy, dotyczące emigracji, reemigracji i opieki nad wychodźcami z wyłączeniem ich z innych urzędów”.

Ponieważ w myśl art. 29 dekretu z dnia 3 stycznia 1918 dz. pr. Nr 1 poz. 1 oraz w myśl postanowień dekretu z dnia 27 stycznia 1919 dz. pr. Nr 11 poz. 127 (o organizacji państwowych urzędów pośrednictwa pracy i opieki nad wychodźcami) polityka wychodźcza należy do Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej, przeto Urząd Emigracyjny powinien być podporządkowany temu Ministerstwu.

Państwowy Urząd do spraw powrotu jeńców, uchodźców i robotników, utworzony dekretem z dnia 30 grudnia 1918 dz. pr. Nr 3 poz. 84, jest w myśl art. 2 tego dekretu urzędem tymczasowym i ma za zadanie akcję repatriacyjną. Urząd ten z konieczności zajął się także akcją reemigracyjną. Z uwagi na to, że akcja repatriacyjna jest już na ukończeniu, a całokształt spraw emigracyjnych i reemigracyjnych ma być w myśl powołanej rezolucji Sejmu skupiony na Urzędzie Emigracyjnym z wyłączeniem ich z innych urzędów, istnienie w obecnym czasie Państwowego Urzędu do spraw powrotu J.U.R. jest zbędne.

Wobec powyższego i na podstawie Opinii Ministerstw: Pracy i Opieki Społecznej, Spraw Zagranicznych, Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Skarbu oraz Spraw Wewnętrznych – Prezydium Rady Ministrów wnosi o uchwalenie następującego wniosku:

Uchwała Rady Ministrów w sprawie utworzenia Urzędu Emigracyjnego przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej oraz w sprawie likwidacji Państwowego Urzędu do spraw powrotu jeńców, uchodźców i robotników.

Art. 1.

W myśl rezolucji Sejmu Ustawodawczego z dnia 19 marca b.r. oraz na podstawie art. 29 dekretu z dnia 3 stycznia 1918 dz. pr. Nr 1 poz. 1 i postanowień dekretu z dnia 27 stycznia 1919 dz. pr. Nr 11 poz. 127 Rada Ministrów uchwała utworzenie Urzędu Emigracyjnego przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej, w którym mają być skupione wszystkie sprawy, dotyczące emigracji, reemigracji i opieki nad wychodźcami z wyłączeniem ich z innych urzędów z tem jednakowoż zastrzeżeniem, że agendy Urzędu Emigracyjnego poza granicami Państwa mają być wykonywane za pośrednictwem placówek Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Art. 2.

Wewnętrzny ustrój Urzędu Emigracyjnego przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej ureguluje osobna instrukcja Ministra Pracy i Opieki Społecznej, wydana w porozumieniu z Prezydentem Ministrów oraz Ministrem Spraw Zagranicznych^h oraz Zdrowia Publicznego^h, a zatwierdzona przez Radę Ministrów.

Art. 3.

Na mocy art. 2, 3 i 13 dekretu z dnia 30 grudnia 1918 dz. pr. Nr 3 poz. 84 „wyjmuje się spod kompetencji R. Min. i przekazuje się^c poleca się Komisarzowi Generalnemu Państwowego Urzędu do spraw powrotu jeńców, uchodźców i robotników przeprowadzenie w porozumieniu z Ministerstwem Pracy i Opieki Społecznej stopniowej likwidacji Państwowego Urzędu „do^c spraw powrotu J.U.R. ^hz przekazaniem majątku tego Urzędu oraz będących w jego posiadaniu budynków, urzędzeń, materiałów, aparatów itp. Urzędowi Emigracyjnemu przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej, który winien również przejąć personel urzędniczy Państwowego Urzędu do Spraw Powrotu J.U.R.

Agendy placówek zagranicznych Państwowego Urzędu do spraw powrotu J.U.R. mają być przekazane placówkom Ministerstwa Spraw Zagranicznych.^h

„Załącznik do punktu 3^c. [N° 2]

[Wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych o przystąpienie Polski do Międzynarodowego Urzędu Higieny Publicznej]

12 marca 20

20038/A.561.I

przystąpienie Polski do Office International.

Do
Prezydium Rady Ministrów
w m i e j s c u.

Ministerium Spraw Zagranicznych przesyła w załączeniu wniosek w sprawie przystąpienia Polski do Międzynarodowego Urzędu Higieny Publicznej oraz teksty francuski i polski odnośnej konwencji¹⁸², zawartej w Rzymie dnia 9 grudnia 1907 r. z prośbą o przedłożenie do Radzie Ministrów do zatwierdzenia.

W zastępstwie
fi...if

3 załączniki¹⁸³.

12 marca 20

20038/A.561.I

¹⁸² Brak.

¹⁸³ Brak.

W N I O S E K

Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie przystąpienia
Polski do Międzynarodowego Urzędu Higieny Publicznej.

Rada Ministrów uchwala:

1. Upoważnia się pana Ministra Spraw Zagranicznych do przystąpienia w imieniu Rządu Polskiego do Międzynarodowego Urzędu Higieny Publicznej, ukonstytuowanego na podstawie umowy, zawartej w Rzymie dnia 9 grudnia 1907 r., z zastrzeżeniem następnej ratyfikacji przez odpowiednią władzę Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Wykonanie niniejszej uchwały poleca się Ministrowi Spraw Zagranicznych. Wniosek niniejszy został przyjęty na posiedzeniu dnia ...

U z a s a d n i e n i e w n i o s k u.

Ministerium Spraw Zagranicznych oraz Ministerium Zdrowia Publicznego, jako interesowane w sprawach higieny publicznej, są za przystąpieniem Polski do Międzynarodowego Urzędu Higieny Publicznej, gdyż pociągnie to za sobą niewielkie koszty, a służyć może jako jeden dowód więcej, że Polska należy do państw, rozumiejących potrzebę zbliżenia międzynarodowego, na polu działalności kulturalnej.

Minister:

°Załącznik do punktu 4°. [N° 3a]

Wniosek [Ministra Spraw Zagranicznych] w sprawie tymczasowego uregulowania ruchu tranzytowego i sąsiedzkiego pomiędzy Polską a Niemcami

°Wniosek Nagły°

Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Warszawa dn. ... 1920 r.

Nr.....

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych
w sprawie
tymczasowego uregulowania ruchu tranzytowego i sąsiedzkiego pomiędzy
Polską a Niemcami.

U z a s a d n i e n i e:

Na mocy art. 89 Traktatu Wersalskiego Polska obowiązana jest udzielić wolnego tranzytu dla osób, towarów, okrętów, statków, wagonów i poczty

między Prusami Wschodnimi a resztą Niemiec poprzez terytorium Polski, nie wyłączając wód terytorialnych, traktując ruch tranzytowy nie gorzej jak wewnętrzny ruch krajowy. Żadne cła od tranzytu pobierane nie będą.

Jakkolwiek art. 98 Traktatu stanowi, że w materii tranzytu, o którym mowa, między Polską a Niemcami winna być zawarta w ciągu roku od ratyfikacji Traktatu specjalna konwencja, niemniej jednak jest rzeczą niewątpliwą, że i przed zawarciem tej konwencji ruch tranzytowy między Prusami Wschodnimi a resztą Niemiec przez obszary polskie zapewniony być winien.

Rokowania nawiązane w tej materii przed niedawnym czasem z Niemcami nie dały wyniku, gdyż Delegacja Niemiecka wobec przewrotu dokonanego w Berlinie¹⁸⁴ opuściła Warszawę i niepodobna jest w chwili obecnej nawet w przybliżeniu określić, kiedy rokowania te na nowo wszczęte zostaną.

Z uwagi na to, że przywrócenie normalnego ruchu kolejowego jest jednym z najistotniejszych warunków ustalenia się normalnych stosunków w Europie, że sprawa ta ma nie tylko doniosłe ekonomiczne, lecz również polityczne znaczenie, wreszcie z uwagi, że art. 89 Polskę obowiązuje już obecnie – należy dążyć do prowizorycznego choćby na razie uregulowania stosunków w tej dziedzinie między Polską a Niemcami.

Przepisy Tymczasowe do niniejszego dołączone opracowane zostały przez ekspertów delegowanych do rokowań z Niemcami przez Ministrów: Spraw Zagranicznych, Kolei Żelaznych, Skarbu, Spraw Wewnętrznych oraz Poczty i Telegrafu, tudzież przez Naczelne Dowództwo w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wojskowych.

Z uwagi na wypadki w Niemczech mogłaby zachodzić wątpliwość co do tego, od jakiej daty Przepisy te, ułatwiające znakomicie ruch, mają być wprowadzone. Wobec tego byłoby rzeczą wskazaną, ażeby Rada Ministrów upoważniła Prezydenta Rady łącznie z Ministrem Spraw Zagranicznych do rozstrzygnięcia sprawy owego terminu. W każdym razie uchwalenie Przepisów już obecnie jest rzeczą konieczną, tak ażeby odnośne nasze władze mogły zawczasu otrzymać tekst Przepisów i przygotować się należycie do ich wprowadzenia w wykonanie, zaś o terminie wykonania zgodnie z powyższym otrzymają w swoim czasie zawiadomienie.

Na zasadzie powyższego mam zaszczyt wnosić, by Rada Ministrów uchwaliła załączone Przepisy Tymczasowe o ruchu tranzytowym i sąsiedzkim między Polską a Niemcami, obejmujące również przepisy o ruchu węglowym z Górnego Śląska do Prus Wschodnich, polecając wprowadzenie w ^dwykonanie przepisów tych z dniem, który Prezydent Ministrów w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych określi^d.

Minister Spraw Zagranicznych

¹⁸⁴ Wyjazd delegacji niemieckiej nastąpił z czasem, kiedy w Berlinie 13 marca 1920 r. dokonano próby puczu Kappa-Lüttwitza.

Załącznik.

[Projekt] rozporządzenia Rady Ministrów z dnia ... w przedmiocie tymczasowego uregulowania ruchu tranzytowego i sąsiedzkiego pomiędzy Polską z Niemcami¹⁸⁵.

^cZałącznik do punktu 6^c. [N° 5]

Wniosek w sprawie upoważnienia Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych do bezzwłocznego zakupu, w porozumieniu z Najwyższą Izbą Kontroli Państwa, dóbr Jaworzyna ks. Hohenlohego

MINISTERSTWO
ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH

Sekcja..... Wydział.....
No.....Dnia 19 ... r.

SPRAWA

kupna dóbr Jaworzyna.

DOTYCHCZASOWE UCHWAŁY I DECYZJE:

..... z dn. 19..... r.

..... z dn. 19..... r.

..... z dn. 19..... r.

..... z dn. 19..... r.

..... z dn. 19..... r.

Budżet wydatków Ministerstwa § poz.

Budżet dochodów Ministerstwa § poz.

W N I O S E K.

Upoważnić Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych do bezzwłocznego zakupu w porozumieniu z Najwyższą Izbą Kontroli Państwa dóbr Jaworzyna ks. Hohenlohego.

Uzasadnienie

Wedle informacji otrzymanych z Głównego Komitetu Plebiscytowego Spisko-Orawskiego w Nowym Targu ma zostać sprzedana przez księcia Christiana Hohenlohego wieś Jaworzyna w powiecie Kezmarskim na Spiszu, osada będąca kluczem do najpiękniejszej części Tatr, leżąca na obszarze plebiscytowym. Toczą się mianowicie w tej kwestii pertraktacje z rządem czeskim, jako ewentualnym nabywcą; przejście do rąk czeskich łączyłoby się z utratą tej miejscowości dla

¹⁸⁵ Nie publikuje się.

Rzeczypospolitej, gdyż wydana na łup bezwzględnego terroru czeskiego, przepadłaby dla nas przy plebiscycie. Nadmienić należy, że posiadłość ta ze słynnym zwierzyńcem, położona w najpiękniejszej części Tatr spiskich, obejmująca doliny Jaworzyny i Białej Wody – jest jedną z najpiękniejszych w środkowej Europie i nadaje się nadzwyczaj na polski park naturalny.

Minister:
fi...if

°Załącznik do punktu 8°. [N° 6]

[Projekt] ustawy [przedstawiony przez Ministra b. Dzielnicy Pruskiej] w przedmiocie zmiany ustaw stemplowych obowiązujących na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej

USTAWA

z dnia w przedmiocie zmiany ustaw stemplowych obowiązujących na obszarze b. dzielnicy pruskiej.

Artykuł I.

§ 1. Ustanowiona w taryfie poz. 32. pruskiej ustawy o stemplach z 31/7.1895 r./26/6.1909 r., jednoprocetowa opłata wynosić będzie w przyszłości 3 1/2%, a w wypadkach, gdy nieruchomość zmienia właściciela po raz drugi w ciągu 6-ciu miesięcy, 5%.–

Opłata wynosi tylko 2%, jeżeli cena sprzedażna lub zamienna przedmiotu nie przekracza kwoty 50 000 marek.–

§ 2. Przewidziany w § 96, ustawy Rzeszy o opłatach stemplowych 1/3% dodatek będzie pobierany tak długo, jak długo na obszarze b. dzielnicy pruskiej obowiązywać będzie wspomniana ustawa Rzeszy.–

Artykuł II.

Ustawa niniejsza obowiązuje od chwili jej ogłoszenia.

Artykuł III.

Wykonanie tej ustawy poleca się Ministrowi b. dzielnicy pruskiej.–

U S T A W A

z dnia w przedmiocie dodatku do należytości z §§ 95 i 96 ustawy stemplowej niemieckiej.

Art. 1. Przewidziane w §§ 95 i 96 niemieckiej ustawy stemplowej dodatki do należytości będą pobierane i po dniu 31 Marca 1920 tak długo, jak długo

na ziemiach b. dzielnicy pruskiej obowiązywać będzie ustawa Rzeszy o opłatach stemplowych.

Art. 2. Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Ministrowi B. Dzielnicy Pruskiej.

M O T Y W Y

Ustawa Rzeszy z 30.3.1917 Dz. p.p. str. 297 przepisuje, iż prawo Państwa do poboru dodatku do należności od nieruchomości fideikomisowych ustanowione w ustępie 4 paragrafu 95 i prawo poboru dodatku do opłat od przeniesienia nieruchomości z ustępu I. paragrafu 96 ustawy niemieckiej o opłatach stemplowych, kończy się z dniem 31 Marca 1920.

Dodatki wynoszą drugie tyle, co same należności a więc: w wypadku pierwszym 100% do należności 1/90% wartości nieruchomości, w drugim 100% do należności 1/3% ceny kupna.

Ponieważ same należności są umiarkowane, przeto opłacanie owych dodatków nie będzie ciężarem dotkliwym; Skarb Państwa zaś w obecnych czasach nie może się pozbywać nawet najskromniejszych dochodów.

°Załącznik do punktu 9°. N° [7]

[Projekt] ustawy w sprawie ustanowienia orderu „Orła Białego”

U S T A W A

Orderu „Orła Białego”.

Art. 1.

Ustanawia się order „Orła Białego” w celu odznaczania znamienitych zasług zarówno cywilnych jak wojskowych położonych w czasie pokoju lub wojny dla chwały i korzyści Rzeczypospolitej.

Art. 2.

Order „Orła Białego” dzieli się na cztery klasy, których ozdoby są:
I-ej klasy: Wielki Krzyż orderu, ośmiorożny, czerwono emaliowany z białymi brzegami, kulkami złotymi po rogach, pękami srebrnych promieni u kątów ramion i orłem rozpiętym na krzyżu biało emaliowanym z koroną, dziobem i szponami złotymi, zawieszony na szerokiej wstędze błękitnej przepasanej przez prawe ramię na lewy bok wraz z gwiazdą orderową złożoną z ośmiu pęków srebrnych promieni ^hze złotym^h czerwonoemaliowanym czteroramiennym krzyżem w pośrodku i umieszczonym na jego ramionach napisem „pro patria, fide et lege” do noszenia obok wstęgi na lewej piersi.

II-ej klasy: Krzyż mniejszy od „Wielkiego Krzyża” zawieszony na szyi na podobnej węższej wstędze wraz z gwiazdą orderową przepisaną dla I-ej klasy do noszenie na lewej piersi.

III-ej klasy: Krzyż taki sam jak II klasy bez gwiazdy.

IV-ej klasy: Krzyż mniejszy od krzyża III klasy do noszenia na lewej piersi.

Wzory rysunkowe ozdób orderowych i ich wymiary według klas podane będą w osobnym załączniku do ustawy niniejszej.

Art. 3.

Orderem „Orła Białego” mogą być odznaczeni tylko obywatele polscy, którzy mogą się wykazać przynajmniej dwudziestoletnią istotną sumienną i nieskazitelną pracą w urzędach cywilnych lub wojskowych, instytucjach samorządnych lub społecznych.

Art. 4.

Nikt nie może otrzymać orderu klasy wyższej jeżeli uprzednio przynajmniej w przeciągu lat 4-ch nie był Kawalerem orderu w klasie niższej.

Art. 5.

Od ustanowionych w art. 3 i 4 norm mogą być czynione odstępstwa, ^hwszakże z zachowaniem kolejności klas^h dla tych nieskazitelnego charakteru i sumiennej pracy obywateli, którzy się szczególnie zasłużyli ojczyźnie przez dokonanie czynów wybitnych, niezwykle zalety umysłu i charakteru ujawniających jako to:

1. wybitną twórczość na polu nauki, sztuki i literatury,
2. wielką ofiarność na cele publiczne: zakładanie i utrzymywanie własnym kosztem szpitali, szkół, przytułków, ochron i innych instytucji użyteczności publicznej,
3. bezpłatne pełnienie obowiązków publicznych z pożytkiem dla kraju przy wykazaniu wybitnych zdolności i sumienności pracy.
4. zaprojektowanie i przeprowadzenie z niezaprzeczeniem dobrym skutkiem ulepszeń w jakimkolwiek bądź dziale administracji państwowej.
5. uzyskanie przewyższających oczekiwania Rządu korzyści przy wykonaniu jego zleceń.
6. zapobiegnięcie wielkim klęskom przez zarządzenie środków śpiesznych i skutecznych.
7. czyny wybitnego męstwa i odwagi dokonane ze skutkiem znaczne korzyści przynoszącym.
8. wydatne przyczynienie się do rozwoju rolnictwa, przemysłu lub rękodzieł przez dokonanie wynalazków lub wytrwałą i owocną działalność.

Art. 6.

Odznaczeni orderem tworzą Zgromadzenie Kawalerów Orła Białego z Wielkim Mistrzem, Kanclerzem i Kapitułą orderu na czele.

Art. 7.

Naczelnik Państwa jest z urzędu Wielkim Mistrzem orderu i jako taki przewodniczy Kapitułe.

Art. 8.

W zastępstwie Wielkiego Mistrza przewodniczy Kapitułe najstarszy klasą i kolejnością Kawaler Orderu, który nosi tytuł Kanclerza orderu.

Art. 9.

Kapituła orderu składa się z dwunastu najstarszych kolejnością kawalerów orderu po trzech z każdej klasy.

Art. 10.

Kapituła wybiera spośród kawalerów orderu sekretarza orderu.

Art. 11.

Kapituła zarządza sprawami orderu, przygotowuje i przedkłada do właściwego zatwierdzenia projekty zarządzeń i ustaw w sprawach dotyczących orderu oraz opiniuje w sprawie wniosków o nadanie odznak orderowych.

Art. 12.

Odznaki orderowe nadaje Naczelnik Państwa w drodze osobnych dekretów ogłaszanych w dzienniku urzędowym po zasięgnięciu opinii Kapituły orderu, która wypowiada się tylko co do honorowości i nieskazitelności kandydatów.

Opinia Kapituły nie będzie zasięgana w wypadkach odznaczania orderem cudzoziemców i we wszystkich wypadkach nadawania kawalerom orderu odznak orderowych klas wyższych od tych, którzy uprzednio byli odznaczeni.

Art. 13.

Dekret o odznaczeniu orderem winien zawierać wyszczególnienie zasług, za które order zostaje nadany.

Art. 14.

Kandydatów na kawalerów orderu przedstawia Rada Ministrów na podstawie wniosków poszczególnych Ministrów, którzy składają je każdy w zakresie swojego działania;

Naczelnikowi Państwa zastrzega się jednak prawo własnej inicjatywy w tym kierunku.

Art. 15.

Naczelnik Państwa władny jest na wniosek Kapituły w drodze dekretu ustanowić maksymalną liczbę kawalerów orderu w każdej klasie.

Art. 16.

Odnaczonemu orderem służy tytuł Kawalera orderu właściwej klasy oraz prawo pierwszeństwa przy obsadzaniu posad państwowych cywilnych i wojskowych w stosunku do kandydatów o tych samych kwalifikacjach orderem „Orła Białego” lub orderem „Virtuti Militari” nie odznaczonych.

Art. 17.

Cudzoziemcy, którzy położyli zasługi dla państwa polskiego mogą być zaszczytni odznakami orderu wszystkich klas niezależnie od norm ustanowionych w art. 3, 4 i 5 nie mogą być jednak członkami Kapituły ani Zgromadzenia.

Art. 18.

Odnaczony orderem winien wpłacić tytułem kosztów kancelarii orderu w I-ej klasie marek 300, w II-ej 200, w III-ej 100, a w IV-ej 50 i zwrócić koszt ozdób orderu.

Art. 19.

Przestaje być kawalerem Orderu i traci prawo do prerogatyw i przywilejów z jego mandatem związanych kto na mocy wyroku sądowego pozbawiony został praw obywatelskich lub za czyny niehonorowe na mocy zatwierdzonego przez Naczelnika Państwa orzeczenia kapituły ze zgromadzenia kawalerów został wykluczony.

Art. 20.

Szczegóły organizacji Zgromadzenia i Kapituły, zasady i porządek przedkładania wniosków o nadanie orderu oraz przepisy normujące sposób wręczania, otrzymywania i noszenia odznak orderu ustanowione będą w statucie orderu zatwierdzonym w drodze ustawodawczej.

Art. 21.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia jednak odznaczenia orderem mogą mieć miejsce w drodze wyjątku także za zasługi położone dla Państwa Polskiego przed jej wydaniem.

Przepisy przechodnie.

Art. 23.

Niezwłocznie po wejściu w życie niniejszej ustawy Naczelnik Państwa powoła na wniosek Rady Ministrów dwunastu członków tymczasowej kapituły spośród duchowieństwa, profesorów szkół wyższych oraz funkcjonariuszy państwowych cywilnych i wojskowych z jednoczesnym nadaniem powołanym odznak orderu IV klasy.

Art. 24.

Naczelnik Państwa powierzy jednemu z członków tymczasowej kapituły tymczasowe pełnienie funkcji kanclerza orderu.

Art. 25.

W miarę mianowania kawalerów orderu Orła Białego ustępują z kapituły członkowie tymczasowi poczynając od najmłodszego wiekiem. Z chwilą wstąpienia do Kapituły dwunastego członka stałego przewodnictwo w zastępstwie Wielkiego Mistrza przechodzi do kanclerza i Kapituła przestaje być tymczasową.

Art. 22.

Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Prezydentowi Ministrów.

Motywy do projektu ustawy orderu „Orła Białego” Uwagi ogólne.

Potrzeba ustanowienia orderu jest tak widoczna, że wykazywanie jej jest zbyt częste. W obecnym czasie nie ma państwa, które by nie posiadało odznak orderowych. Anglia posiada ich 74 począwszy od orderu Podwiązki kończąc na medalach udzielonych za cywilne zasługi. Francja posiada ich 44 nie licząc 5 orderów tak zwanych „protektoratów”.

U nas brak orderów wywołał pojawienie się najróżniejszych znaczków pamiątkowych, które zewnętrznym wyglądem przypominają odznaki orderowe. W ten sposób odznaczyli się uczestnicy walk korpusu Dowbora-Muśnickiego z bolszewikami¹⁸⁶, obrońcy Lwowa¹⁸⁷, uczestnicy ataku pod Rokitną¹⁸⁸ itp.

Państwo polskie nie powinno dłużej pozbawiać się tego tak mało kosztownego a przy tem tak bardzo skutecznego środka pobudzającego obywateli do współzawodnictwa w służeniu mu.

Praca na urzędach państwowych wobec jej niskiego wynagradzania coraz bardziej zaczyna nabierać charakteru ofiary materialnej na rzecz państwa ze strony tych, którzy ją pełnią.

Chociaż niewątpliwie podstawowym motywem służenia państwu będzie zawsze poczucie obowiązku obywatelskiego to jednak aby zapewnić sobie usługi

¹⁸⁶ Chodzi o I Korpus Polski dowodzony przez gen. Józefa Dowbora-Muśnickiego. Powstał w lipcu 1917 r. na terenach Białorusi. Składał się z żołnierzy polskich wywodzących się z armii rosyjskiej. W maju 1918 r. Korpus został rozbrojony przez Niemców. Większość żołnierzy przybyła do Warszawy. Uczestniczyli w odzyskaniu niepodległości. Od jesieni 1918 r. zostali włączeni do Wojska Polskiego. Dowórczyzy brali też udział w walkach z bolszewikami.

¹⁸⁷ Chodzi o walki polsko-ukraińskie w latach 1918–1919.

¹⁸⁸ Chodzi o ułanów 2 szwadronu II Brygady Legionów Polskich i ich walki z Rosjanami pod Rokitną 13 czerwca 1915 r. Legionistami dowodził rtm. Zbigniew Dunin-Wąsowicz.

ambitnych i energicznych jednostek Państwo będzie zmuszone, jeżeli już nie ich potrzeby materialne to przynajmniej ich miłość własną starać się zaspokoić.

Niemniej ważne są względy polityki zagranicznej. Raporty legacji zagranicznych wciąż zwracają uwagę na to, że są w stosunku do innych legacji w położeniu o wiele gorszym, nie rozporządzają bowiem jak tamte odznakami orderowymi i w ten sposób pozbawione są skutecznego środka zyskiwania przychylności wpływowych osób dla interesów państwa polskiego.

Jedna z legacji donosi, że usługi oddawane bywają najczęściej w nadziei otrzymania odznaki orderowej i że niekiedy się jej niedwuznacznie i dość natarczywie domagano.

Zarzuty, które u nas bywają zazwyczaj przeciwko orderom wysuwane są następujące:

1) Ustanawianie orderów sprzeczne jest z przekazaniem nam przez naszą tradycję historyczną pojęciem równości dawnej szlacheckiej, dzisiaj rozszerzonej na powszechność obywateli państwa. 2) znaczenie orderów polega na oddziaływaniu na próżność ludzką, a zatem jako podnieta dla niskich instynktów jest niemoralne.

Co do pierwszego zarzutu to błędnym jest przekonanie, że nasz naród szlachecki wyróżniał się tak bardzo od innych narodów brakiem próżności i mało był czuły na wszelkie wyróżnienia.

Znaną była u nas pogoń za urzędami i starostwami tak zwanym „chlebem dobrze zasłużonych”. Wstręt zaś do orderów polegał na niechęci wzmożenia wpływów królewskich i co na jedno wychodzi do wzmocnienia władzy państwowej.

Zamiar Władysława IV-tego ustanowienia orderu „Niepokalanego poczęcia” udaremniony został ^hniemym^h ^cwiecznym^c strachem przed „absolutum dominium”.

Niechęć do orderów nie miała więc swego źródła, w idei równości, lecz w indywidualizmie szlacheckim, który się przeciwstawiał idei państwowej. Motywem wszelkich działań ludzkich jest na ogół otrzymanie nagrody za swoją pracę. Mniej szlachetna część ludzkości pragnie być nagradzana dobrami materialnymi, bardziej idealnie usposobiona gotowa jest do ofiar i wyrzeczeń się na rzecz ogółu, lecz w zamian za to pragnie widocznych dowodów uznania ze strony współobywateli.

Formy tego uznania bywają różne w zależności od temperamentów i usposobień tych co je pragną zdobyć. Jedni wrażliwi są na poklask tłumów, inni znajdują zadowolenie dla swojej ambicji w piastowaniu honorowych urzędów, godności obywatelskich i innych zaszczytów. Jest jednak jedna klasa ludzi, przed którą zamknięta jest główna działalność publiczna dająca możliwość reklamowania swoich zasług wobec szerokiego ogółu, która skazana jest na cichą często anonimową a przy tem mało intratną pracę – to są funkcjonariusze państwowi.

Państwo nie może rezygnować z użycia jedyne go środka, jaki mu dla wyróżnienia zasług na tem polu położonych pozostaje, a którym jest nadawanie odznak orderowych.

Do art. 2.

Order „Orła Białego” podzielony jest na cztery klasy, a nie na pięć jak na przykład Order „Virtuti Militari”, aby zaznaczyć wysoki charakter tego orderu jako orderu wielkiej zasługi. Należałoby raczej zmniejszyć niż powiększyć liczbę klas orderu. Order „Orła Białego” związany nazwą z naszym godłem państwowym powinien pozostać zawsze najwyższą odznaką orderową.

Spis odznak orderowych nie jest ostateczny i powinien być ustalony na podstawie opinii rzeczoznawców.

Do art. 2, 4 i 5.

W artykułach tych przewidziane zostały dwie drogi prowadzące do otrzymania orderu: z jednej strony długotrwała bo 20 letnia służba publiczna i powolne awansowanie z klasy do klasy, z drugiej strony wybitne zasługi dla państwa i społeczeństwa, które zwalniają od wszelkich terminów i kolejności klas. Na pozór mogłoby się wydawać, że ustanowienie tych terminów jest zbyt sztywne, jeżeli już z góry przewiduje się możliwość niestosowania się do nich. Kierowano się tutaj jednak następującymi względami: 1) uzależnienie w zasadzie otrzymania orderu od pełnienia służby publicznej będzie wpływało przyciągająco na jednostki ambitne i energiczne 2) długotrwała, sumienna i nieskazitelna służba publiczna nawet przy braku wybitnych zdolności powinna zostać wyróżniona, chociażby nawet w trybie jak najbardziej powolnym. Dając możliwość otrzymania orderu po dwudziestu latach sumiennej i nieskazitelnej pracy, projekt nie wiąże z terminem prawa do otrzymania odznaki.

W miarę następujących nominacji na kawalerów orderów, liczba kawalerów będzie musiała ulec ograniczeniu i dalsze nadania uzależnione będą od liczby wakansów, które otwierać się będą tylko dla najzdolniejszych i najsumienniejszych jednostek spośród tych, które na podstawie niniejszej ustawy mogłyby aspirować do otrzymania odznaki. Projekt przewiduje możliwość takiego ograniczenia w artykule 15. Już teraz w ustawie ograniczać liczbę kawalerów, podczas kiedy nie wiadomo, jaki obrót przybierze nadawanie orderu nie wydaje się być wskazane.

Praktyka życiowa w pierwszych latach istnienia orderu nadając orderowi charakter odznaki większej lub mniejszej zasługi pozwoli dopiero w przybliżeniu ocenić, jakie granice należy zakreślić liczbie kawalerów orderu w każdej klasie.

Do art. 10 i 12.

O nadawaniu orderów nie decyduje Kapituła lecz Rząd. Zasługi cywilne szczególnie w służbie rządowej położone są tej natury, że Kapituła nie byłaby zawsze w stanie zdobyć się na właściwą ich ocenę, ponieważ jednak kawalerowie orderu mają tworzyć Zgromadzenie Kawalerów czyli pewnego rodzaju korporację więc Kapituła powinna mieć możliwość wydania opinii o tym czy kandydat posiada moralne kwalifikacje do wejścia jako członek w skład Zgromadzenia.

Ponieważ cudzoziemcy odznaczeni orderem w skład Zgromadzenia nie mają wchodzić a kawalerowie orderu awansowali do klas wyższych uprzednio jako kawalerowie klasy niższej w skład Zgromadzenia wchodzili, przeto opiniowanie Kapituły w tych wszystkich wypadkach nie dałoby się uzasadnić.

Do art. 11 i 17.

Ocena usług oddanych przez cudzoziemców Państwu polskiemu musi z konieczności być wydawana na podstawie zupełnie innych kryteriów niż to będzie miało miejsce w stosunku do obywateli polskich. Względy celowości czynią pożądanem jak najmniejsze krępowanie przepisami czynników decydujących w tej mierze, chodzi tu bowiem przede wszystkim o interes Państwa polskiego a mniej o odznaczenie rzeczywistej zasługi. Z drugiej strony mogłaby ucierpieć na tem wewnętrzna organizacja orderu, w skład której weszłoby wiele elementów niepożądanych, dlatego też pozostawiając jak największą dowolność Rządowi przy nadawaniu odznak orderowych cudzoziemcom projekt ustawy niniejszej stawia ich poza ramy organizacji orderu.

°Załącznik do punktu 10°. [N° 8]

Wniosek Ministra Sprawiedliwości w przedmiocie wydania Rządowi rosyjskiemu jeńców cywilnych w wykonaniu umowy z dnia 9 listopada 1919 r.

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI

W a r s z a w a

Dnia ... kwietnia 1920 r.

N° 10261/20

W N I O S E K

Ministra Sprawiedliwości

w przedmiocie wydania Rządowi rosyjskiemu jeńców
cywilnych w wykonaniu umowy z dnia 9 listopada 1919 r.

-:-

Na podstawie upoważnienia, otrzymanego z Ministerstwa Spraw Wojskowych i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Polskie Towarzystwo Czerwonego Krzyża zawarło w dniu 9 listopada z.r. w Mikaszewicach z Rosyjskim Towarzystwem Czerwonego Krzyża umowę tej treści, że oba Rządy (polski i rosyjski) zobowiązują się wydać sobie wzajemnie jeńców cywilnych. Wprawdzie co do pojęcia „jeńców cywilnych” nastręcza wspomniana umowa z powodu swej nieściślej stylizacji pewne wątpliwości; to jednak mogłoby mieć znaczenie tylko wtedy, gdyby w przyszłości rząd rosyjski zażądał wydania pewnych osób, powołując się na wspomnianą umowę.

Obecnie chodzi o wydanie osób, które indywidualnie wymieniono na 5-ciu listach, dołączonych do umowy.

Między temi osobami znajduje się 8 osób, pozostających w więzieniu w dyspozycji władz sądowych, częścią już osądzonych nieprawomocnym wyrokiem I-ej instancji, częścią pozostających jeszcze pod śledztwem (Chmielewicz Ignacy, Gliński Paweł, Giehler Łazarz, Klimkiewicz Piotr, Lenarczyk Stanisław, Szpinak Chaim, Słucki Aleksander i Żbikowski Stefan). Wszyscy ci obwinieni stoją pod zarzutem popełnienia przestępstw przeciw Państwu Polskiemu. Niektórzy z nich są obywatelami polskimi.

Wydanie ich Rządowi rosyjskiemu mogłoby tylko wówczas nastąpić, gdyby przede wszystkim uzyskano co do nich umorzenie postępowania karnego w drodze abolicji.

Czy tak daleko idący środek ma być w danym wypadku zastosowany, zwłaszcza względem tych obwinionych, którzy są obywatelami Państwa Polskiego, rozstrzygnąć należy nie z samego tylko stanowiska interesu wymiaru sprawiedliwości, lecz raczej z politycznego punktu widzenia. O ile bowiem wyższe względy państwowe wymagają dotrzymania ze strony Rządu Polskiego wspomnianej umowy, tj. wydania w s z y s t k i c h o s ó b, wymienionych w tej umowie, ma się im podporządkować interes wymiaru sprawiedliwości, domagający się kary dla przestępców.

Ponieważ więc sprawa ta nie wyłącznie ze stanowiska resortowego musi być rozstrzygniętą, pozwalam sobie przedstawić ją do decyzji Rady Ministrów.

Wedle wyjaśnienia Ministerstwa Spraw Zagranicznych zgodzono się na zamieszczenie na liście osób, Rządowi rosyjskiemu wydać się mających, także i takich osób, przeciw którym wdrożone zostało postępowanie karne o przestępstwa ścigane sędownie, – z tego powodu, ponieważ bolszewicy aresztowali bardzo wielu Polaków pod pretekstem spełnienia przez nich przestępstw (spekulacji), a chodziło o ich uratowanie z rąk bolszewickich. Także i pod względem obywatelstwa państwowego nie czyniono różnicy z powodu, że na liście osób, przez Rząd rosyjski wydać się mających, musiano zamieścić bardzo wielu Polaków, posiadających obywatelstwo rosyjskie.

Z uwagi na to, że, jak zaznacza Ministerstwo Spraw Zagranicznych, możemy uratować kilka tysięcy Polaków kosztem wydania kilkuset bolszewików lub ich zwolenników i że w razie odmowy wydania Rządowi rosyjskiemu pewnej liczby osób, zamieszczonych na listach, mogłoby być wstrzymane wydanie znacznie większej liczby naszych obywateli uważam, że mimo trudności, jakie zachodzą ze stanowiska obowiązujących ustaw przeciw wydaniu osób ściganych sędownie, – zawartą przez Czerwony Krzyż umowę wykonać należy w całej rozciągłości.

Nie mogę natomiast zgodzić się na to, aby ci obwinieni, którzy są obywatelami polskimi, mogli przy wydaniu ich Rządowi rosyjskiemu zastrzegać sobie jeszcze wyraźnie prawo obywatelstwa polskiego i powrotu do kraju. Już bowiem to

samo, że Rząd Polski zgadza się na wydanie swych własnych obywateli rządowi obcemu, z którym (jak dotychczas) pozostaje na stopie wojennej, przedstawia się jako daleko idąca koncesja, tem bardziej, jeżeli się zważy, że obywatele ci dopuścili się przestępstw, skierowanych przeciw bezpieczeństwu własnego państwa i że mimo to przyznaje im się bezkarność drogą abolicji. Takie zastrzeżenie ubliżałoby w danych warunkach powadze Rządu Państwa Polskiego. Sądzę przeto, że należałoby w tych wypadkach żądać od obwinionych, aby w deklaracji, którą stosownie do postanowień umowy winni wypełnić, złożyli oświadczenie, iż wyjeżdżając do Rosji, zrzekają się obywatelstwa polskiego.

Reasumując to, wnoszę o powzięcie uchwały, że zawarta przez Towarzystwo Czerwonego Krzyża umowa z dnia 9 listopada z.r. winna być wykonana także odnośnie do tych osób, wymienionych na listach, które za przestępstwa pociągane są do odpowiedzialności sądowej, że co do tych osób należy uzyskać abolicję i oddać władzom bezpieczeństwa publicznego.–

Minister Sprawiedliwości

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 10.

36

PROTOKÓŁ

31-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 8 kwietnia 1920 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Zagranicznych	p. Stanisław Patek
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. dr Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister W[yznań] R[eligijnych] i O[świecenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Aprowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Rolnictwa i D[óbr] P[aństwowych]	p. dr Franciszek Bardel
Minister Pracy i O[pieki] S[połecznej]	p. Edward Peplowski
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium] Rady Ministrów	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzieln[icy] Prusk[iej]	p. Adam Poszwiński
Szef Sekcji w Prezydium Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Wiceprezes Prokuratorii Gener[alnej] Rzpltej Pol[skiej]	p. dr Jan Waygart
Naczelnik Wydziału w Prezydium Rady Min[istrów]	p. Ludomir Grendyszyński
Protokółuje:	p. Daniel Rodich

Początek posiedzenia o godz. 5 m. 30 po południu.

1. Protokół z 30-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 1 kwietnia r.b. po uwzględnieniu poprawki zgłoszonej przez p. Ministra Sprawiedliwości do punktu 10-go, wobec niewniesienia zresztą żadnego sprzeciwu – uznano za przyjęty.

2. P. Minister Rolnictwa i D.P. poruszył poza porządkiem dziennym sprawę transportów zboża siewnego oraz ziemniaków z Poznańskiego, po czym po

dyskusji na ten temat przyjęto do wiadomości wyjaśnienie p. Ministra Kolei Żelaznych, że wszelkie zarządzenia celem zapewnienia potrzebnej ilości wozów kolejowych i parowozów, dla powyższych transportów zostały już wydane i że w najbliższych dniach nastąpi znaczne polepszenie w tym kierunku.

3. Wniesiony przez p. Ministra Skarbu poza porządkiem dziennym w trybie nagłym projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zamknięcia granic Państwa przez okres 10 dni w czasie wymiany i stemplowania banknotów koronowych przyjęto z następującymi zmianami:

- a) w art. 2 skreślono w całości zdanie „Postanowienie to dotyczy także ruchu przygranicznego” oraz dodano w drugim ustępie tegoż artykułu po słowach „Minister Spraw Wewnętrznych” słowa „względnie Ministra b. Dzielnicy Pruskiej”,
- b) w art. 3 zastąpiono w przedostatniej linii słowo „Kwidzyń” słowem „Grudziądz.”

Na koniec stwierdzono, że postanowienie art. 6 daje możliwość wydania specjalnych zarządzeń w odniesieniu do ruchu granicznego z Gdańskiem, następnie dla transportów węgla ze Śląska Górnego oraz dla transportów zboża z Poznańskiego dla Śląska.

4. Przyjęto przedstawiony przez p. Ministra Skarbu w trybie nagłym poza porządkiem dziennym wniosek na wypłacenie urzędnikom państwowym pomiędzy 10-ym a 15-ym kwietnia b.r. poborów za miesiąc maj b.r. tytułem dalszej zaliczki na poczet regulacji płac, będącej w opracowaniu, a mającej działać wstecz od 1 marca b.r.

5. Na wznowiony przez p. Ministra Skarbu w trybie nagłym poza porządkiem dziennym wniosek dotyczących przyznania dyrektorom Izb Skarbowych w Krakowie, Warszawie i Kielcach IV-ej kategorii płac, uznano, że przyznawanie tej kategorii płac ad personam jest niewłaściwe, że jednak ze względu na wyjątkowe stanowisko Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie p. Minister Skarbu wystąpi z wnioskiem na stworzenie etatu z IV-ej kategorii płac na to stanowisko.

6. Projekt ustawy o organizacji Urzędów ziemskich zdjęto z porządku dziennego aż do czasu uzgodnienia tekstu na konferencji, na którą Główny Urząd Ziemski zaprosi Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Skarbu, Sprawiedliwości, Rolnictwa i D.P. oraz b. Dzielnicy Pruskiej.

7. Sprawę stosunków panujących na terenach plebiscytowych w Warmii i na Mazurach referował p. Podsekretarz Stanu dr Wróblewski, przedstawiając upośledzenie ludności polskiej i nieprzyznawanie jej praw wpływających z traktatu pokojowego.

W toku dyskusji p. Minister Spraw Zagranicznych oświadczył, iż poseł włoski Tommasini¹⁸⁹ podjął się interweniowania w tej sprawie u swego rządu w Rzymie,

¹⁸⁹ Francesco Tommasini pełnił funkcję posła włoskiego w Warszawie w latach 1919–1924.

a wyjeżdżający do Paryża poseł Piltz¹⁹⁰ będzie również interweniował, natomiast p. Minister Skarbu zwrócił uwagę na to, że byłoby pożądanym przyczynianie się Rządu polskiego do kosztów utrzymania Komisji Międzysojuszniczych¹⁹¹, jak to ma miejsce na innych terenach.

Wreszcie na wniosek p. Prezydenta Ministrów uchwalono – nie ograniczając się do protestów składanych przedstawicielom poszczególnych mocarstw – wystąpić wobec Rady Najwyższej w Paryżu¹⁹² z żądaniem wprowadzenia w życie równouprawnienia ludności polskiej w myśl postanowień Traktatu Pokojowego o plebiscycie na tych obu obszarach oraz usunięcia wyłącznego dotąd niemal wpływu miejscowych władz niemieckich i organów bezpieczeństwa, wreszcie domagać się z naciskiem odsunięcia terminów plebiscytów w ten sposób, ażeby plebiscyty w Warmii i na Mazurach nie odbyły się w żadnym razie przed plebiscytem na Górnym Śląsku.

8. Przyjęto wnioski Prokuratorii Generalnej Rzplitej Polskiej o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do nominacji na stanowiska Starszych Radców Prokuratorii Generalnej Rzplitej Polskiej panów:

- a) Dr. Wincentego Mączyńskiego
- b) Dr. Macieja Mączyńskiego
- c) Dr. Stanisława Skrachy
- d) Dr. Franciszka Sawy
- e) Dr. Walentego Staniszewskiego
- f) Dr. Eugeniusza Bartła
- g) Franciszka Ciąglińskiego
- h) Kazimierza Kierskiego
- i) Tadeusza Wenera

oraz na stanowiska Radców Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej panów:

- a) Dr. Wiktora Osuchowskiego
- b) Dr. Tadeusza Sobolewskiego
- c) Dr. Alfreda Krausa
- d) Dr. Stanisława Rybarskiego
- e) Dr. Stanisława Marczaka
- f) Dr. Adama Lardemera

¹⁹⁰ Erazm Piltz, dyplomata i publicysta, był często wysyłany przez polskie MSZ do Paryża w celu prowadzenia negocjacji.

¹⁹¹ Komisja Międzysojusznicza wyznaczona przez Ligę Narodów miała nadzorować przeprowadzenie plebiscytu.

¹⁹² Rada Nawyższa w Paryżu – główny organ konferencji pokojowej w Paryżu, skupiała szefów rządów Wielkiej Brytanii, Francji, Włoch, USA i Japonii. Po zakończeniu konferencji jej funkcje przejęła Rada Ambasadorów. W protokole powinna być wymieniona ona, a nie Rada Najwyższa.

- g) Dr. Józefa Brzeskiego
- h) Dr. Franciszka Bossowskiego
- i) Dr. Karola Skrowaczewskiego
- j) Dr. Zygmunta Kulczyckiego
- k) Dr. Adama Olgierda Karpuski
- l) Dr. Romana Longchamps'a de Berier
- m) Dr. Mariana Gubrynowicza
- n) Stefana Idzkowskiego
- o) Stanisława Hłasko.

9. Przyjęto wniosek p. Ministra Kolei Żelaznych w przedmiocie przedłożenia do decyzji Naczelnika Państwa projektu dekretu o wywłaszczeniu gruntów pod budowę kolei: Łódź–Kutno–Płock, Płock–Sierpc z przebudową wąskotorowej linii Nasielsk–Sierpc oraz Kutno–Strzałków. Podczas dyskusji nad powyższym wnioskiem poruczono p. Ministrowi Sprawiedliwości wygotowanie projektu Ustawy o wywłaszczeniu.

10. Uznano rachunek b. Prezydenta Ministrów p. Ignacego Paderewskiego na kwotę 467 566 franków francuskich, stanowiącą pozycję kosztów dwukrotnej podróży i pobytu z delegacją w Paryżu w sprawach urzędowych i uchwalono zwrócić p. Paderewskiemu złożony w Prezydium Rady Ministrów czek.

11. Na skutek zapytania p. Ministra Apropowizacji w sprawie rzekomego zamówienia tłuszczów u firmy Wilson w Ameryce, która miała nawet otrzymać zadek i przynagla odebranie zamówienia postanowiono zwrócić się w tej sprawie listownie do p. Paderewskiego z prośbą o wyjaśnienie.

12. Na wniosek pana Prezydenta Ministrów uchwalono przyznać p. Marianowi Dubieckiemu, ostatniemu żyjącemu członkowi Rządu narodowego z roku 1863 dożywotnią dotację ze Skarbu Państwa, której wysokość ustali pan Prezydent Ministrów w porozumieniu z panem Ministrem Skarbu,

13. Przyjęto wniesiony przez p. Ministra Spraw Wojskowych poza porządkiem dziennym wniosek nagły, w przedmiocie urlopowania jeńców wojennych b. armii zachodnioukraińskich z tą zmianą, iż słowa „na czas nieograniczony” zastąpiono słowami „bezterminowe”.

14. Pan Prezydent Ministrów zakomunikował, że w sprawie not nadesłanych przez Rząd amerykański, reklamujących jakoby nieprzychylnie odnoszenie się Rządu polskiego do obywateli amerykańskich odbyła się konferencja u Prezydenta Ministrów z udziałem panów Ministrów Skarbu, Spraw Zagranicznych, Przemysłu i Handlu oraz posła amerykańskiego Gibson[a]¹⁹³, na której wszystkie sprawy ku obopólnemu zadowoleniu zostały wyjaśnione, w wyniku czego poseł

¹⁹³ Chodzi o Hugh S. Gibsona, posła Stanów Zjednoczonych w Warszawie w latach 1919–1924.

Gibson zawiadomił listownie Pana Prezydenta Ministrów, że sprawę uważa za załatwioną.

Koniec posiedzenia o godzinie 8 m. 45 wieczorem.

Ł. Skulski^f

Załączniki

Wykaz:

1. [Projekt] rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zamknięcia granic Państwa przez okres 10-ciu dni w czasie wymiany i stemplowania banknotów koronowych¹⁹⁴.
2. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie wywłaszczenia gruntów pod budowę kolei: Łódź–Kutno–Płock, Płock–Sierpc z przebudową wąskotorowej linii Nasielsk–Sierpc oraz Kutno–Strzałków.
3. [Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w przedmiocie urlopowania jeńców wojennych b. armii zachodnioukraińskich]¹⁹⁵.

^cZałącznik do punktu 9^c. [N° 2]

Wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie wywłaszczenia gruntów pod budowę kolei: Łódź–Kutno–Płock, Płock–Sierpc z przebudową wąskotorowej linii Nasielsk–Sierpc oraz Kutno–Strzałków

^cNr 543/9.G^c

WNIOSEK

Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów w sprawie wywłaszczenia gruntów pod budowę kolei: Łódź – Kutno – Płock, Płock – Sierpc z przebudową wąskotorowej linii Nasielsk – Sierpc, oraz Kutno – Strzałków.

TREŚĆ WNIOSKU.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

„Przedłożyć do decyzji Naczelnika Państwa projekt dekretu o wywłaszczeniu gruntów pod budowę kolei: Łódź – Kutno – Płock, Płock – Sierpc z przebudową wąskotorowej linii Nasielsk – Sierpc oraz Kutno – Strzałków”.

¹⁹⁴ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie zamknięcia granic Państwa przez okres 10 dni w czasie wymiany i stemplowania banknotów koronowych, Dz.U. 1920, nr 32, poz. 192.

¹⁹⁵ Władze polskie wiosną 1920 r. przygotowywały się do likwidacji problemu jeńców ukraińskich. Zob. też s. 423, przypis 163.

Art.1.

Na potrzeby budowy poniższych kolei państwowych poleconej przez ustawy z dnia 11 kwietnia r. 1919 (Dz.Pr. Nr 32, poz. 266, 267 i 268), ulegają wywłaszczeniu przymusowemu grunty wraz z budynkami i wszystkim, co na tych gruntach się znajduje, w powiatach, jak niżej, mianowicie:

I. na rzecz budowy kolei Łódź – Kutno – Płock: w powiatach: Łódzkim – do 129 hekt., Łęczyckim – do 146 hekt., Gostyńskim do 157 hekt., Kutnowskim do 123 hekt., i Płockim – do 126 hekt., razem do 681 hekt.

II. na rzecz budowy kolei Płock – Sierpc z przebudową wąskotorowej linii Nasielsk – Sierpc; w powiatach: Płockim do 101 hekt., Sierpeckim – do 202 hekt., Płońskim do 223 hekt. i Pułtuskim do 39 hekt., razem do 565 hekt.

III. na rzecz budowy kolei Kutno – Strzałków: w powiatach: Kutnowskim do 107 hekt., Kolskim – do 144 hekt., Słupeckim do 67 hekt. i Konińskim do 162 hekt., razem do 480 hekt.

Art.2.

Rzeczony grunty i inne nieruchomości ulegają natychmiastowemu zajęciu po dokonaniu opisu w myśl końcowego ustępu art. 20 dekretu z dn. 7 lutego r. 1919 (Dz.Pr. Nr 14, poz. 162).

UZASADNIENIE.

Budowa linii kolejowych Łódź – Kutno – Płock, Płock – Sierpc z przebudową linii wąskotorowej Nasielsk – Sierpc i Kutno – Strzałków została uchwaloną przez Sejm Ustawodawczy w dniu 11 kwietnia 1919 r. Stosownie do art. 4 odnośnych ustaw, ogłoszonych w Nr 32 Dziennika Praw z dnia 17 kwietnia 1919 r. (pozycja 266, 267 i 268) należało przystąpić do robót przy budowie tych kolei niezwłocznie celem zatrudnienia bezrobotnych. Wobec tego potrzebne grunty uległy na razie czasowemu zajęciu w myśl art. 21 dekretu Naczelnika Państwa z dnia 7 lutego 1919 r. o wywłaszczeniu przymusowem (Dziennik Praw Nr 14–1919 r. poz. 162).

Dla określenia wartości zajmowanych gruntów bądź to w drodze dobrowolnej umowy z ich właścicielami, bądź to przez Komisje szacunkowe niezbędną jest dekretna Naczelnika Państwa o wywłaszczeniu. (Art.1. dekretu o wywłaszczeniu).

Do projektu dekretu dołącza się plany budowy odnośnych linii kolejowych; w planach tych oznaczony jest w przybliżeniu obszar potrzebnych pod budowę gruntów w obrębie każdego powiatu.

MINISTER
K. Bartel^f

Wniesiono na Radę Ministrów
dnia ... 1920 r.

Uchwała zapadła zgodnie
z wnioskiem.

Prezydent Ministrów:

„Załącznik do punktu 13^c. [N° 3]

**[Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w przedmiocie urlopowania jeńców
wojennych b. armii zachodnioukraińskich]**

Ministerstwo Spraw Wojskowych
„A 865/A.P.“

Do
Rady Ministrów

Ministerstwo Spraw Wojskowych wnosi o uchwalenie następującego wniosku
nagłego:

Rada Ministrów upoważnia Ministra Spraw Wojskowych do zwrócenia się
z wnioskiem do Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza, by polecił Ministrowi
Spraw Wojskowych zarządzić, według planu opracowanego przez wymienione
wyżej Ministerstwo urlopowanie ^hna czas nieograniczony^h „beztymczasowe“^c do
miejsc zamieszkania z obozów jeńców i Oddziałów Robotniczych tych jeńców
wojennych b. armii zachodnioukraińskich, którzy, jako rolnicy, rzemieślnicy
i robotnicy mogą być użyteczni w dziele odbudowy kraju.

U m o t y w o w a n i e:

Państwo Polskie obecnie faktycznie sprawuje zwierzchnictwo nad wschodnią
Małopolską¹⁹⁶. Przywróciło tam ład i spokój i zabezpieczyło obywatelom naszego
kraju [zupelną?] i całkowitą ochronę życia i wolności. Dało rękojmię szczerych
zamiarów i również szczerego i spokojnego działania w duchu sprawiedliwości
oraz prawa w stosunku do wszystkich mieszkańców bez różnicy narodowości,
języka, rasy i religii.

Działając w duchu powyższych zasad Ministerstwo Spraw Wojskowych
występuje z wnioskiem o udzielenie bezterminowych urlopów internowanym

¹⁹⁶ Problem Galicji Wschodniej był dyskutowany wielokrotnie w czasie konferencji poko-
jowej w Paryżu. W listopadzie 1919 r. Rada Najwyższa chciała powierzyć Polsce te tereny
jedynie w formie mandatu na okres 25 lat. Delegacji polskiej udało się jednak w tym czasie
powstrzymać mocarstwa zachodnie przed wprowadzeniem tej decyzji w życie.

Ukraińcom w myśl uchwały Rady Ministrów z dnia 24 marca 1920 r., celem przyspieszenia procesu pojednania i zgodnego współżycia mieszkańców wschodniej Małopolski, jako też w usiłowaniu przyniesienia zniszczonemu długotrwałą wojną krajowi pomocy w pracy nad odbudową gospodarki, zwłaszcza na polu rolnictwa.

Minister Spraw Wojskowych
fJ. Leśniewski^f
Generał Porucznik

Wniesiono na Radę Ministrów
dnia ... 1920 r.
Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem

Prezydent Ministrów:

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 10.

PROTOKÓŁ
32-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 12 kwietnia 1920 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Zagranicznych	p. Stanisław Patek
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Skarbu	p. dr Władysław Grabski
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Pracy i O[pieki]	
S[połecznej]	p. Edward Peplowski
Minister W[yznań] R[eligijnych]	
i O[święcenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Aprowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Rolnictwa i D[óbr]	
P[aństwowych]	p. dr Franciszek Bardel
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie]	
Spraw Zagan[icznych]	p. dr Stefan Dąbrowski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie]	
Przem[yślu] i Handlu	p. dr Edward ¹⁹⁷ Strassburger
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie]	
b. Dzieln[icy] Prus[kiej]	p. Adam Poszwiński
Szef Sekcji w Min[isterstwie]	
b. Dzieln[icy] Prus[kiej]	p. Bohdan Chełmicki
Szef Sekcji w Prezydium	
Rady Ministrów	p. dr. Wł. Studziński
Szef Sekcji w Prezydium	
Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Protokółuje:	p. dr. Franciszek [Bubeniczek-]Bubieński

Początek posiedzenia o godz. 5 m. 30 po południu.

1. Protokół 31-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 7-ym kwietnia wobec niezgłoszenia przeciw niemu żadnego sprzeciwu uznano za przyjęty.

¹⁹⁷ Pomyłka w protokole. Powinno być Henryk.

2. Przyjęto wniosek nagły Ministerstwa W.R. i O.P. w sprawie przyznania kredytu do wysokości 6 500 000 Mk na pokrycie wydatków Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie za czas od 1 stycznia do 31 marca 1920 r. oraz kredytu budowlanego dla tego Uniwersytetu w wysokości 7 500 000 Mk.

3. Przyjęto nagły wniosek p. Ministra Skarbu o przedłużenie na jeden miesiąc pełnomocnictw komisarzy dla strzeżenia granic przed napływem niestemplowanych koron oraz przyjęto do zatwierdzającej wiadomości dokonane mianowanie 4-ym komisarzem p. Stanisława Jasińskiego.

4. Przyjęto nagły wniosek p. Ministra Skarbu w przedmiocie rozsprzedaży obligacji pożyczki państwowej w dniu 3 maja b.r.

5. P. Minister Sprawiedliwości cofnął wniosek Ministerstwa Sprawiedliwości w sprawie uzupełnienia ordynacji adwokackiej dla b. zaboru austriackiego – wobec zasadniczego sprzeciwu p. Ministra dra Bardla.

6. Przyjęto wniosek Min. Spraw Zagranicznych w sprawie przystąpienia Polski do porozumienia, dotyczącego międzynarodowej wymiany wydawnictw urzędowych i innych publikacji, zawartego w Brukseli dnia 15 marca 1886 r.

7. Przyjęto wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych w sprawie udziału Polski w 7-ym Kongresie Powszechnego Związku Poczтового w Madrycie, polecając dalsze zajęcie się tą sprawą Ministerstwu Poczty i Telegrafów.

8. Przyjęto projekt ustawy o ratyfikacji konwencji kolejowej polsko-rumuńskiej z dnia 4 listopada 1919 r.

9. Przyjęto wnioski o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do mianowania Szefami Sekcji w Ministerstwie Apropowizacji: pp. Kazimierza Ligowskiego, Bronisława Fudakowskiego oraz inż. Stanisława Kopernickiego, dalej Szefem Sekcji w Ministerstwie Poczty i Telegrafów inż. Ludwika Albina Chełmińskiego.

10. W dalszym ciągu dyskusji nad projektem ustawy o zakresie działania władz naczelnych omówiono artykuły 3-ci i 4-ty, wprowadzając do nich następujące zmiany:

a) w art. 3-im w p. 2-im pod lit. a) zastąpiono słowa „opracowanie programu” słowami „ustalanie kierunku”, pod lit. b) dodano na końcu zdania słowa „oraz zastępowanie tych projektów i spraw swego resortu przed Sejmem”, dalej uchwalono złączyć razem przepisy lit. f) z lit. h), zaś skreślić wyliczenie pod lit. k), a pod l) słowa „i eksploatacja”, wreszcie pod lit. c) słowa „i międzypaństwowych”,

b) p. 3-ci art. 3-go skreślono,

c) art. 4-y przyjęto w brzmieniu projektu pana Ministra Spraw Wewnętrznych.

Koniec posiedzenia o godz. 8-ej wieczorem.

†L. Skulski†

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek [Ministra Skarbu] w sprawie przedłużenia pełnomocnictw Komisarzy dla strzeżenia granic przed napływem niestemplowanych koron.
2. Wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie rozsprzedaży obligacji pożyczki państwowej w dniu 3 Maja b.r.
3. Wniosek i projekt ustawy Ministra Sprawiedliwości o uzupełnieniu ordynacji adwokackiej dla b. zaboru austriackiego z dnia 6 lipca 1868 r.¹⁹⁸
4. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie przystąpienia Polski do porozumienia, dotyczącego międzynarodowej wymiany wydawnictw urzędowych i innych publikacji, zawartego w Brukseli d. 15 marca 1886 r.
5. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie ratyfikacji Konwencji Kolejowej polsko-rumuńskiej z d. 4 listopada 1919 r. i projekt ustawy o ratyfikacji konwencji kolejowej polsko-rumuńskiej z dnia 4 listopada 1919 r.

^cZałącznik do punktu 3^c. [N° 1]

Wniosek [Ministra Skarbu] w sprawie przedłużenia pełnomocnictw Komisarzy dla strzeżenia granic przed napływem niestemplowanych koron

Ministerstwo Skarbu.

L. z dnia 19...

weszło dnia 19...

SEKCJA: Departament Cei

WYDZIAŁ:

Z urzędu

Wniosek na Radę Ministrów w sprawie przedłużenia pełnomocnictw Komisarzy dla strzeżenia granic przed napływem niestemplowanych koron.

Uzasadnienie wniosku

Z powodu zbliżającego się terminu wymiany koron na marki i wynikającej stąd potrzeby zamknięcia granic przed napływem niestemplowanych koron z Rumunii, Czechosłowacji, Niemieckiej Austrii i Węgier zamianowała Rada Ministrów uchwałą z dnia 16 stycznia 1920 r. (Monitor Polski Nr 51) Dyrektorów Okręgów skarbowych dr. Władysława Peca w Krakowie, Eugeniusza Kohmana w Samborze i Maksymiliana Neumana w Kołomyi na przeciąg trzech miesięcy komisarzami dla obrony granic przed przemytnictwem towarów, w szczególności koron niestemplowanych.

¹⁹⁸ Nie publikuje się. Projekt został wycofany.

Komisarze ci mają według tej uchwały prawo dobierania sobie w porozumieniu z odnośną władzą cywilną II-ej instancji względnie wojskową pomocników spośród urzędników wszelkich władz cywilnych oraz spośród członków siły zbrojnej i wydawania wszelkich zarządzeń, które uznają za stosowne w celu należytego wykonania poruczonego im działania.

Według ustawy z 24 marca 1920 r. (Dziennik Ust. Nr 28 poz. 166) banknoty, emitowane przez Bank Austro-Węgierski, podlegają wymianie na obszarach b. zaboru i okupacji austr.-węgierskiej, terminy rozpoczęcia i zakończenia oraz porządek wymiany i stemplowania oznaczyć ma pan Minister Skarbu, któremu też polecone jest wykonanie ustawy.

Zgodnie z treścią powyższej ustawy ustalono na konferencji międzyministerialnej, odbytej 30 marca 1920 r. w Departamencie Kred. Min. Skarbu, że także koron, będących w obiegu na wschód od dawnej granicy galicyjsko-rosyjskiej i dawnej granicy Król. Polskiego, a zatem na wschód od Zbrucza i Bugu po Brześć Litewski, nie należy dopuścić do stemplowania.

W związku z tem okazała się potrzeba mianowania 4. komisarza dla strzeżenia granic, a mianowicie nie branego poprzednio w rachubę odcinka od granicy Dyrekcji Okręgu skarbowego w Brodach i dalej na północ wzdłuż Bugu do Brześcia Litewskiego.

Czyniąc zadość tej potrzebie ustanowił pan Minister Skarbu w wykonaniu wyżej powołanej ustawy 4-go komisarza w osobie Stanisława Jasińskiego, byłego urzędnika celnego posiadającego wszystkie wymagane w tym wypadku kwalifikacje, na warunkach analogicznych jak pierwsi trzej komisarze, wyznaczając dla niego na razie termin działalności od 15 kwietnia do 15 maja 1920 r.

Pełnomocnictwa pierwszych trzech komisarzy kończą się z upływem trzech miesięcy tj. dnia 15 kwietnia b.r., względnie, o ile by liczyć ważność nie od daty uchwały Rady Ministrów, tylko od daty doręczenia pełnomocnictw, z dniem 22 kwietnia b.r. Ponieważ akcja wymiany i stemplowania koron ukończy się dopiero za kilka tygodni (około sześć), przeto i czynności komisarzy, związane ściśle z tą akcją muszą być przedłużone o ten czasokres.

Wobec powyższego Departament Ceł po porozumieniu się z Departamentem Kredytowym wnosi na przedłużenie pełnomocnictw komisarzy dla strzeżenia granic do końca maja b.r. i przyjęcie do zatwierdzającej wiadomości dokonanego mianowania 4-go komisarza.

Warszawa, dnia ... kwietnia 1920 r.

fi...if

^cZałącznik do punktu 4^c. [N° 2]

Wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie rozsprzedaży obligacji pożyczki państwowej w dniu 3 Maja b.r.

MINISTERSTWO SKARBU
N° 486/ Pr.

Warszawa, dn. 9 kwietnia 1920 r.

W n i o s e k
Ministra Skarbu w przedmiocie rozsprzedaży
obligacji pożyczki państwowej w dniu 3 Maja b.r.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

„W dniu święta narodowego 3 maja rb. dozwala się na sprzedaż pożyczki państwowej i wszystkie urzędy państwowe, którym tę sprzedaż powierzono, mają być otwarte do tego celu”.

Minister
^fwz. R. Rybarski^f

^cZałącznik do punktu 6^c. [N° 4]

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie przystąpienia Polski do porozumienia, dotyczącego międzynarodowej wymiany wydawnictw urzędowych i innych publikacji, zawartego w Brukseli d. 15 marca 1886 r.

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH
WARSZAWA,
DN. 20 marca 1920 R.
N^o A.550.I./25836

W N I O S E K

Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie przystąpienia
Polski do porozumienia, dotyczącego międzynarodowej
wymiany wydawnictw urzędowych i innych publikacji,
zawartego w Brukseli d. 15 marca 1886 r.

Rada Ministrów uchwała:

1. Upoważnia się ^hPana^h Ministra Spraw Zagranicznych ^hdo przystąpienia lub do zlecenia do przystąpienia^h ^edo zgłoszenia przystąpienia^e w imieniu Rządu polskiego do porozumienia, dotyczącego międzynarodowej wymiany

wydawnictw urzędowych i innych publikacji, zawartego w Brukseli d. 15 marca 1886 r., z zastrzeżeniem następnej ratyfikacji przez odpowiednią władzę Rzeczypospolitej polskiej.

2. ^hWykonanie niniejszej uchwały poleca się Panu Ministrowi Spraw Zagranicznych.^h

Wniosek niniejszy został przyjęty na posiedzeniu dnia ...

UZASADNIENIE WNIOSKU.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych popiera powyższy Wniosek ze względu na konieczność nawiązania przez Polskę kontaktu z innymi państwami na polu twórczości umysłowej, tem bardziej iż koszta utrzymania biura, zadaniem którego byłoby dokonywanie wymiany publikacji, nie będą znaczne.

Minister
^fSt. Patek^f

^cZałącznik do punktu 8^c. [N° 5]

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie ratyfikacji Konwencji Kolejowej polsko-rumuńskiej z d. 4 listopada 1919 r. i projekt ustawy o ratyfikacji konwencji kolejowej polsko-rumuńskiej z dnia 4 listopada 1919 r.¹⁹⁹

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH
WARSZAWA,
DN. 19 marca 1920 R.
N° 18918/A.634.I

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie ratyfikacji
Konwencji Kolejowej polsko-rumuńskiej z d. 4 listopada 1919 r.

Rada Ministrów uchwała:

Upoważnić Pana Ministra Spraw Zagranicznych do wniesienia do Sejmu projektu ustawy o ratyfikacji Konwencji Kolejowej polsko-rumuńskiej z d. 4 listopada 1919 r.

¹⁹⁹ Dołączono treść konwencji w języku francuskim.

Wniosek niniejszy
został przyjęty
na posiedzeniu dnia ...

UZASADNIENIE WNIOSKU.

W dniu 4 listopada 1919 r. zawartą została w Bukareszcie tymczasowa Konwencja Kolejowa polsko-rumuńska. Ponieważ uregulowanie stosunków komunikacyjnych Polski z Rumunią posiada pierwszorzędą doniosłość polityczną i gospodarczą, i z uwagi na to, że ze względów ogólnych zależy winno Polsce na dochowaniu przez się zobowiązań międzynarodowych, Ministerstwo Spraw Zagranicznych ma zaszczyt wnieść o ratyfikację rzeczonyj Konwencji przez Sejm Ustawodawczy.

Minister:
fSt. Patekf

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH
WARSZAWA,
DN. 19 marca 1920 R.
N° 18918/A.634.I.

PROJEKT USTAWY w przedmiocie ratyfikacji Konwencji Kolejowej polsko-rumuńskiej z d. 4 listopada 1919 r.

Art. 1. Zatwierdza się tymczasową konwencję Kolejową polsko-rumuńską, zawartą d. 4 listopada 1919 r. w Bukareszcie.

Art. 2. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Spraw Zagranicznych.

Minister:
fSt. Patekf

KONWENCJA TYMCZASOWA DOTYCZĄCA STOSOWANIA BEZPOŚREDNIEGO OBROTU TOWAROWEGO POMIĘDZY POLSKĄ A RUMUNIĄ.

Część pierwsza Kwestie handlowe.

A. Transport towarów, których wywóz jest dozwolony na mocy wewnętrznych przepisów każdego Państwa, będzie dokonany na następujących zasadach:

- I. Międzynarodowej Konwencji Berneńskiej z 14 Października 1890 r. łącznie z dodatkami i dopełniającymi warunkami, przy zastosowaniu zmian i dopełnień wskazanych poniżej.

1) Do art. 1.

Niniejsza Konwencja dotyczy bezpośredniego obrotu towarów pomiędzy wszystkimi stacjami kolei państwowych i prywatnych. Pewne zastrzeżenia mogą być poczynione co do:

- a) Kolei eksploatowanych przez administrację wojskową,
- b) Kolei wąskotorowych,
- c) Kolei położonych w tych częściach Polski, która należała do Rosji lub Niemiec.

Zarządy kolei zobowiązują się do wzajemnego komunikowania sobie powyższych zastrzeżeń.

2) Do art. 6.

- a) Do każdego ładunku powinien być dołączony fracht na którym potrzebne wskazówki winny być drukowane w językach polskim i francuskim, o ile ładunek jest wysyłany w Polsce, a w językach rumuńskim i francuskim o ile jest wysyłany w Rumunii.

Aż do wydania nowych zarządzeń będą również dozwolone frachty wewnętrzne ważne w kraju wysyłającym, pod warunkiem jednak, że na frachcie będzie wypisane: fracht międzynarodowy.

Powołanie się na Konwencję międzynarodową lub na regulamin transportowy etc. powinno być przez ekspedytora wykreślone i zastąpione następującą wzmianką:

„Przewóz na warunkach, ważnych dla bezpośredniego obrotu towarów pomiędzy Polską i Rumunią”.

Frachty wystawione w Polsce będą redagowane w języku polskim a frachty wystawione w Rumunii w języku rumuńskim.

Na granicy kolej odbierająca powinna dokonać tłumaczenia wszelkich wskazówek zawartych we frachcie. Pod tym względem kolej będzie uważana za mandatariusza ekspedytora i ponosi wobec władz celnych, odpowiedzialność za ewentualne konsekwencje, mogące wyniknąć z niedokładnego tłumaczenia. Ekspedytor może jednak wypisać sam wskazówki w obu językach.

Przepisy zawarte w art. 6 punkt I b) nie będą stosowane. Zarządy kolei wskażą drogi, któremi ładunki będą skierowane i podług których zostaną otaksowane, jak również stacje, na których mają być dokonane formalności celne i ewentualne rewizje policyjne.

3) Do art. 7.

Koleje nie przyjmują żadnej odpowiedzialności za straty wynikające z niedokładnego wskazania nazwy stacji lub też niekompetencji wskazanej stacji.

4) Do art. 10

Przepisy zawarte w art. 10 punkty 1 i 2, stosują się również do upoważnienia na import i eksport.

W razie braku lub niedokładności podobnego dokumentu na stacji wysyłającej, kolej ma prawo odmówić przesłania ładunku. Na wypadek gdyby stwierdzenie tych braków nastąpiło na której ze stacji pośrednich lub granicznych, kolej ma prawo wstrzymać ładunek, zostawiając go do dyspozycji ekspedytora, w takim razie ekspedytor winien ponieść mogące wyniknąć z tego koszty (składowe, magazynowe etc.).

5) Do art. 12.

a) Od stacji wysyłającej do stacji granicznej ładunki winny być opłacone dalej zaś do stacji przeznaczenia wysłane za zaliczeniem.

Koszta pośrednie i graniczne wynikłe przed przekazaniem ładunku sąsiedniej Kolei winny być później pokryte przez ekspedytora. Stacja wysyłająca ma prawo żądać depozytu jako gwarancji.

b) Przekazanie prawa reklamacji nie jest dozwolone.

6) Do art. 13.

Nie są dozwolone ani zaliczki ani zwroty kosztów.

7) Do art. 14.

Ten artykuł stosowany nie będzie.

8) Do art. 15.

Przepis późniejszy będzie przyjęty o tyle tylko, o ile dotyczy wyłącznie zmiany odbiorcy na teje stacji przeznaczenia.

9) Do art. 26 i 27.

Dopóki fracht nie został wręczony odbiorcy prawo wytaczania spraw sądowych, lub niezależnie od sądów, przedstawianie reklamacji, kolejom przysługuje wyłącznie ekspedytorowi; prawo to przysługuje odbiorcy z chwilą, gdy mu fracht został wręczony.

Sprawy wytaczane przez ekspedytora będą mogły być kierowane tylko do administracji wysyłającej, a sprawy wytaczane przez odbiorcę do administracji odbiorczej.

Przekazywanie tych praw nie jest dozwolone.

10) Do art. 28.

Przepisy zawarte w tym art. nie będą stosowane.

11) Do art. 33.

O ile ładunki wysłane pociągami pośpieszonymi, nie zostaną dostarczone w ciągu 45 dni, a ładunki wysłane pociągami towarowymi w ciągu 90 dni od dnia wysłania, strony interesowane mają bez przedstawienia innych dowodów – uważać towar za zagubiony.

12) Do art. 30, 34 i 37.

„ciągu trzech miesięcy po wejściu w życie niniejszej Konwencji odpowiedzialność kolei w stosunku do wysłanych towarów będzie tymczasowo

ograniczona z tem prawem, że maksimum wynagrodzenia za reklamacje, przedstawione przez Rumunię określa się na 1,50 lei za kilog. i na 1,50 mar. za kilog. za reklamacje przedstawione przez Polskę.

13) Do art. 38.

Deklarowanie procentu do ładunku nie jest dozwolone.

II) Poza tem na kolejach rumuńskich będą stosowane przepisy wewnętrzne rumuńskie, na kolejach polskich, przepisy wewnętrzne polskie.

III) W każdym Państwie będą stosowane taryfy i przepisy taryfowe wewnętrzne.

IV. Poza tem będą stosowane, opracowane przez komitet transportowy Konwencji, które wkrótce będą poddane rewizji, zwłaszcza w kwestiach, dotyczących granic kompetencji, przewidzianych dla załatwienia reklamacji. Specjalnie termin określony w art. 4) Konwencji z dn. 1 lipca 1907 dotyczący podziału odszkodowań za międzynarodowe transporty kolejami, zostaje od chwili obecnej przedłużony z dni 14 na 60.

- B. 1) Obie strony obowiązują się wzajemnie komunikować obowiązujące zastrzeżenia, dotyczące eksportu i importu pewnych przedmiotów.
- 2) Zastrzeżenia co do obrotu i przeszkód na kolejach polskich będą komunikowane Dyrekcji Kolei w Bukareszcie i Dyrekcjom w Cluji i Ceresti, dotyczące zaś kolei rumuńskich będą komunikowane Ministerium Kolei w Warszawie i Dyrekcji w Stanisławowie.
- 3) Obie strony wyrażają chęć utworzenia możliwie prędko Urzędu rozrachunkowego. Do chwili stworzenia tego urzędu i ustalenia waluty, nie będą ustanowione taryfy bezpośrednie.
- C. Rząd rumuński obowiązuje się swobodnie przepuszczać pociągi polskie na linii Babin–granica Stefanesti, Zaleszczyki–granica.
- 1) Rumuni dokonywać będą rewizji celnej na stacjach Napolocanti, Korosmezo, Cristiatik i Babin, Polacy na stacjach Śniatyn, Korosmezo, Zaleszczyki i Horodenka (ewentualnie Jasionów Polny). Przystanki Pagy Taero i Zavele będą również zamknięte.
- 2) Każdy pociąg towarowy winien być zaopatrzony w rejestr frachtowy w trzech egzemplarzach wraz z wyszczególnieniem wagonów.
- 3) Oficerowie celni obu państw powinni możliwie najkrótszą drogę być zaopatrzeni w zaświadczenia, dotyczące wywozu i wwozu towarów.
- 4) Agenci straży celnej, towarzyszący pociągom, korzystają z bezpłatnego przejazdu do urzędu celnego jednej granicy do urzędu celnego drugiej granicy.
- 5) Obie administracje są obowiązane w możliwie jak najkrótszym czasie zawiadamiać urzędy celne o wszelkich zmianach w rozkładzie pociągów dotyczących przychodzenia i wychodzenia pociągów. Na przestrzeni Horodenka–Zaleszczyki podróżni, bagaże i towary są wolni od wszelkich upoważnień dla importu, eksportu i tranzytu.

- Władze rumuńskie przedsięwzją niezbędne środki dla zapobieżenia wszelkim nadużyciom. Podróżnym wolno mieć przy sobie najwyżej 1000 koron mających kurs w Polsce.
- 7) Do rewizji celnej towarów wysłanych tranzytem przez terytorium rumuńskie lub polskie, będą stosowane przepisy celne obowiązujące dla tranzytu w każdym z tych krajów.
- E. 1. Władze rumuńskie dokonywać będą rewizji paszportów na stacjach Napolocauti, Korosmezo (Woronenka lub Horodenka) a władze polskie w Zaleszczykach. W pociągu pośpiesznym z wagonami bezpośredniej komunikacji Bukareszt–Warszawa, kontrola paszportów w miarę możliwości będzie dokonywaną w wagonie.
- 2) Na tych stacjach granicznych, gdzie polska rewizja celna (Korosmezo) dokonywa się na terytorium rumuńskim. Polska będzie miała prawo ustanowić kontrolę polityczną i utrzymywać potrzebną liczbę agentów policyjnych.
- 3) Podróżni przejeżdżający na przestrzeni Babin–Stefanesti Zaleszczyki są wolni od paszportów, podlegają jedynie rewizji celnej.
- 4) Wagony przewożące tych podróżnych będą zamknięte i eskortowane przez straż wojskową polsko-rumuńską w celu uniknięcia wsiadania i wysiadania na terytorium rumuńskim.
- 5) Władze polskie i rumuńskie mogą używać na terytorium zaprzyjaźnionem czterech agentów dla kontroli. Agenci ci powinni się przedstawić władzom celnym i policyjnym państwa sąsiedzkiego.
- 6) Agenci kolejowi pocztowi, policyjni i celni jak również organy kontrolujące, pełniące służbę na punktach granicznych mają prawo w sprawach służbowych, przechodzić przez granicę bez formalności paszportowych. Obowiązani są jedynie do przedstawienia swoich legitymacji. Agentom przebywających na Korosmezo przysługuje to samo prawo nawet gdy odbywają podróże nie w celach służbowych.
- 7) Aż do czasu ustalenia normalnej komunikacji, oba państwa mają prawo podczas przejazdu pociągu towarowego przez terytorium sąsiedniego państwa dodać mu konwój straży wojskowej czy cywilnej, złożony z dziesięciu ludzi na każdy pociąg, z tem zastrzeżeniem, że straż nie będzie uzbrojona w karabiny.

Część II.

Sprawy dotyczące ruchu.

Wagony potrzebne dla wzajemnych transportów będą dostarczone przez stację ekspediującą.

- 2) Wagony C.F.R. kursujące na liniach polskich winny być odsyłane próżne lub naładowane na linie rumuńskie.

Rumunia przyjmuje na siebie to samo zobowiązanie w stosunku do wagonów P.K.P.

Dla powyższych wagonów będą na stacjach granicznych utrzymywane specjalne rejestry.

- 3) Wagony osobowe i towarowe będą wzajemnie zwracane każdy z osobna bez względu na to, czyją będą własnością.
- 4) Za użytkowanie wagonów wymienionych w punktach 2 i 3 koleje polskie, względnie rumuńskie będą płaciły po 3 marki polskie od wagonu dziennie, licząc dzień od 9 do 24 godzin.
W miarę możliwości wagony będą zwracane kolei właścicielce w przeciągu dni (15) piętnastu od ich otrzymania.
- 5) Poza tem dla wszystkich powyżej wymienionych wagonów obowiązywać będą przepisy dla wagonów Kolejowego Związku niemieckiego z 1 stycznia 1913.
- 6) Przepisy dla wagonów tranzytowych, należących do innych państw będą ustalone wkrótce na specjalnej konferencji.

B. Przewóz podróźnych i bagažu.

- 1) Polskie pociągi osobowe tranzytowe będą kursowały od i do Nepolocauti, Korosmezo i Zaleszczyki, pociągi rumuńskie do tychże stacji, a polskie pociągi tranzytowe przez Babin–Stefanesti–Christiatik. Na stacjach Nepolocauti, Korosmezo i Stefanesti służbę ruchu, nawet w kierunku Polski, pełni personel rumuński.

Służba telegraficzna.

- 1) Wszystkie stacje graniczne będą połączone linią telegraficzną (i ewentualnie telefonicznie).
- 2) Depesze służbowe pomiędzy stacjami i władzami kolejowemi zredagowane po francusku lub po niemiecku będą przyjmowane i wysyłane do miejsca przeznaczenia.

Zarządzenie Ostateczne

Konwencja niniejsza może być wymówioną 1-go każdego miesiąca z zawiadomieniem na miesiąc naprzód.

Pisane w Bukareszcie w 2 egzemplarzach
4 Listopada 1919 r.

Franciszek Moskwa
ze strony Polski

Ze strony kolei rumuńskich
Major Adler

Jenerał Brescu
Generalny Wice-Dyrektor celny.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 10.

38

PROTOKÓŁ

33-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 15 kwietnia 1920 r.

Przewodniczy	p . Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister W[yznań] R[eligijnych] i O[świecenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Aprowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Rolnictwa i D[óbr] P[aństwowych]	p. dr Franciszek Bardel
Minister Pracy i O[pieki] S[połecznej]	p. Edward Peplowski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Skarbu	p. dr Roman Rybarski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Przem[yślu] i Handlu	p. dr Henryk Strassburger
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzieln[icy] Pruskiej	p. Adam Poszwiński
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. Edward Lechowicz
Szef Sekcji w Prezydium Rady Ministrów	p. dr Władysław Studziński
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Skarbu	p. Jugosław Wyszatycy ²⁰⁰
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Sprawiedliwości	p. Stanisław Wyrobek
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Zdrowia Publicznego	p. dr Józef Jaworski
Naczelnik Wydziału w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. Ludomir Grendyszyński
Protokółuje:	p. Daniel Rodich

²⁰⁰ Pomyłka w protokole. Powinno być Lubosław Wyszatycy.

Początek posiedzenia o godz. 5 m. 35 po południu.

1. Protokół z 32-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 12 kwietnia b.r. wobec niewniesienia przeciw niemu żadnego sprzeciwu – uznano za przyjęty.

2. Wniesiony przez p. Ministra Rolnictwa i D.P. w trybie nagłym poza porządkiem dziennym projekt ustawy w przedmiocie uzupełnienia postanowień ustawy z dnia 13 lutego 1920 r. a w szczególności zwolnienia podań o udzielenie pożyczek z kredytu jednego miliarda marek, przyznanego na zagospodarowanie odłogów od wszelkich opłat stemplowych i innych przyjęto z zastrzeżeniem poprzedniego uzgodnienia tekstu projektu ustawy ze Sekcją Legislatywną Prezydium Rady Ministrów oraz pod warunkiem uzyskania zgody ze strony p. Ministra Skarbu.

3. Wniosek p. Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie wywłaszczenia gruntów włościan we wsi Miedziana Góra pod Kielcami, niezbędnych dla prowadzenia Państwowej Kopalni Miedzi w Miedzianej Górze – przyjęto bez zmiany z tem, iż przy dokonywaniu wywłaszczenia porozumie się p. Minister Przemysłu i Handlu z p. Ministrem Rolnictwa i D.P.

4. Wniosek p. Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie wywłaszczenia gruntów włościan we wsi Posądzka, Starostwa Miechowskiego, niezbędnych dla prowadzenia Państwowej Kopalni Siarki w Posądzce – przyjęto bez zmiany z tem, iż przy dokonywaniu wywłaszczenia porozumie się p. Minister Przemysłu i Handlu z p. Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

5. Przyjęto przedłożony przez P. Ministra Poczty i Telegrafów spis władz i urzędów, podległych Ministerstwu Poczty i Telegrafów, którym należy wysyłać z urzędu „Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej” i „Monitora Polskiego”.

6. Na podstawie przedstawionego ze strony Ministerstwa Skarbu projektu głównych zasad regulacji i ujednostajnienia poborów urzędników państwowych, rozwinęła się dyskusja, przy czym Rada Ministrów przyjęła większością głosów następujące zasady, mające służyć jako wskazówki dla komisji układającej projekt regulacji płac:

a) Możliwe przyspieszenie wniesienia łącznie wszystkich projektów ustaw w przedmiocie regulacji i ujednostajnienia poborów urzędników państwowych przekazuje się Prezydium Rady Ministrów.

b) PP. Ministrowie: Spraw Wewnętrznych, Kolei Żelaznych, Sprawiedliwości, Wyznań Rel. i Oświecenia Publicznego, Spraw Wojskowych oraz Poczty i Telegrafów złożą swoje projekty do Prezydium Rady Ministrów w ciągu tygodnia.

c) Ustala się pensję stałą zasadniczą, dla urzędników państwowych w następujących kwotach miesięcznie:

I stopień służbowy	5000 Mk.
II ” ”	4250 ”
III ” ”	3600 ”

IV	”	”	3000	”
V	”	”	2400	”
VI	”	”	1900	”
VII	”	”	1450	”
VIII	”	”	1000	”
IX	”	”	850	”
X	”	”	700	”
XI	”	”	550	”
XII	”	”	400	”

- d) Przy stopniowaniu dodatku drożyznianego należy uwzględnić trzy grupy stosunków rodzinnych, a mianowicie:
- 1) urzędnicy wolni i żonaci lub wdowcy (tzw. mała rodzina)
 - 2) urzędnicy mający jedno lub 2 dzieci (średnia rodzina)
 - 3) urzędnicy mający 3 lub więcej dzieci (duża rodzina).
- e) W skali dodatku drożyznianego należy przeprowadzić łagodniejsze stopniowanie aniżeli przy pensji zasadniczej.
- f) Przyjąć w zasadzie dodatek za wysługę lat, pozostawiając wypracowanie wniosku co do ustalenia jego wysokości i terminów przyznawania Komisji.
- g) Przyjąć w zasadzie dodatek za studia wyższe, pozostawiając wypracowanie wniosku co do ustalenia jego wysokości Komisji.
- h) Przyjęto normowanie wysokości dodatku drożyznianego co 3 miesiące.

Przeciwko wszystkim uchwałom zapadłym w odniesieniu do p. 6 wniósł p. Minister Kolei żelaznych następującej treści:

„Ponieważ podstawę rozpraw Rady Ministrów stanowią winny wnioski przesyłane przez odnośne Ministerstwa do zapoznania się wszystkim Ministrom – zakładam przeciwko wszystkim uchwałom Rady Ministrów w sprawie regulacji płac urzędników zapadłym na posiedzeniu Rady Ministrów z dnia 15 kwietnia r.b. sprzeciw, gdyż odnośny projekt nie był znany ani mnie ani innym członkom Rady, a porządek dzienny podejmowania uchwał w tej sprawie nie przewidywał”.

Również wniósł sprzeciw i votum separatum wobec powyższych uchwał p. Podsekretarz Stanu Poszwiński jako zastępca p. Ministra b. Dzielnicy Pruskiej:

„Imieniem Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej wnoszę sprzeciw i votum separatum wobec wszystkich uchwał dzisiejszej Rady Ministrów, odnoszących się do Ustawy o płacach urzędniczych, gdyż raz sama Ustawa względnie jej projekt nie został poprzednio przedłożony Ministrom do rozpatrzenia i zapoznania się, a na porządku obrad były nie uchwały w sprawie płac, a tylko przedstawienie głównych zasad.

Poza tem sprzeciw mój uzasadniam i tem, że szereg uchwał, dotyczących płac, zawiera elementy antysocjalne”.

P. Przewodniczący Minister Spraw Wewnętrznych St. Wojciechowski stwierdził, że powzięte decyzje mają jedynie charakter dyrektyw dla Komisji opracowującej projekt i że komisja wobec zastrzeżonego iunctim dla koniecznych odrębnych projektów dla poszczególnych wymienionych pod b) Ministerstw ma możliwość wyrównania różnic względnie przyjęcia z definitywnymi wnioskami na Radę Ministrów.

7. Przyjęto wniosek wniesiony w trybie nagłym poza porządkiem dziennym o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do mianowania na stanowisko Podsekretarza Stanu w Min. b. Dzielnicy Pruskiej p. inż. Władysława Kucharskiego.

Koniec posiedzenia o godzinie 9 m. 15 wieczorem.

†L. Skulski†

Załączniki

Wykaz:

1. Projekt ustawy w przedmiocie uzupełnienia postanowień ustawy z dnia 13 lutego 1920 r. [o przyznaniu jednego miliarda marek na zagospodarowanie odłogów gruntowych na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej i Ziemi Wschodnich]²⁰¹.
- 1a. Uzasadnienie projektu ustawy w przedmiocie uzupełnienia postanowień ustawy z dnia 13 lutego 1920 r. [o przyznaniu jednego miliarda marek na zagospodarowanie odłogów gruntowych na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej i Ziemi Wschodnich].
2. Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie wyłączenia gruntów włościan w wsi Miedziana Góra pod Kielcami, niezbędnych dla prowadzenia Państwowej Kopalni Miedzi w Miedzianej Górze.
3. Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie wyłączenia gruntów włościan w wsi Posądz, Starostwa Miechowskiego, niezbędnych dla prowadzenia Państwowej Kopalni Siarki w Posądzu.
4. Spis władz i urzędów, podległych Ministerstwu Poczty i Telegrafów, którym należałoby wysyłać z urzędu „Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej” i „Monitora Polskiego”²⁰².

²⁰¹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 14 lipca 1920 r. w przedmiocie uzupełnienia postanowień ustawy z dnia 13 lutego 1920 r. o przyznaniu jednego miliarda marek na zagospodarowanie odłogów gruntowych na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej i Ziemi Wschodnich, Dz.U. 1920, nr 61, poz. 390. W ustawie niewielkie modyfikacje w stosunku do projektu. Do projektu ustawy wrócono na posiedzeniu 19 kwietnia.

²⁰² Nie publikuje się. Spis obejmuje instytucje w Warszawie, Krakowie, Wilnie, Lwowie, Lublinie i Łodzi.

Uzasadnienie projektu ustawy w przedmiocie uzupełnienia postanowień ustawy z dnia 13 lutego 1920 r. [o przyznaniu jednego miliarda marek na zagospodarowanie odłogów gruntowych na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej i Ziemi Wschodnich]

U Z A S A D N I E N I E.

W ustawie z dnia 13 lutego 1920 r. o przyznaniu jednego miliarda marek na zagospodarowanie odłogów gruntowych na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej i Ziemi Wschodnich (Dz.Ust. Nr 17 z dn. 25 lutego 1920 r. poz. 86) nie ma postanowienia, uwalniającego podanie o udzielenie pożyczek, załączniki od tych podań, zaświadczenia, skrypty dłużne, pokwitowania od opłat stemplowych i skarbowych.

Uwolnienie zainteresowanych od rzeczonych opłat jest konieczne z uwagi na to, że tendencją ustawy jest udzielenie jak najdalej idącej pomocy rolnikom, zniszczonym przez wojnę i dążącym do odbudowy swych gospodarstw. Nadto ściąganie opłat wpływałoby na szybkość załatwiania czynności, co również jest z tego punktu widzenia gospodarczego niepożądane. Konieczną jest również rzeczą wprowadzenie przepisu gwarantującego użycie uzyskanych przez rolników pożyczek na cel ustawą przewidziany.

Minister
Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie wywłaszczenia gruntów włościan we wsi Miedziana Góra pod Kielcami, niezbędnych dla prowadzenia Państwowej Kopalni Miedzi w Miedzianej Górze

MINISTERSWO
PRZEMYSŁU I HANDLU
SEKCJA GÓRNICZO-HUTNICZA
N° 1697/20 Sek II

WARSZAWA, DN. 9 kwietnia 1920 R.
ELEKTORALNA 2

W n i o s e k
Ministra Przemysłu i Handlu
w sprawie wywłaszczenia gruntów włościan wsi
Miedziana Góra pod Kielcami, niezbędnych dla
prowadzenia Państwowej Kopalni Miedzi w Miedzianej Górze.

Uprasza się Radę Ministrów o przyjęcie wniosku i przedłożenie Naczelnikowi Państwa projektu wywłaszczenia gruntów prywatnych we wsi Miedziana-Góra na potrzeby eksploatacji miedzi, stanowiącej pilną potrzebę państwową.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Wniesiony przez Ministra Przemysłu i Handlu projekt przymusowego wywłaszczenia gruntów włościan wsi Miedziana Góra ogólnej przestrzeni 64 136,6 m² (około 12 mórg), zgodnie z załączonym planem, wykonanym przez Biuro Miernicze w Dąbrowie w marcu 1920 r., na rzecz Państwowej Kopalni Miedzi w Miedzianej Górze – przedstawia się Naczelnikowi Państwa do zatwierdzenia w myśl art. 1 i 2 Dekretu z dnia 7 lutego 1919 r. (Dz. Praw N. 14, poz. 162 z r. 1919).

M.P.

Minister
/-/ A. Olszewski.

Szef Sekcji II:
/-/ St. Świętochowski.

Przyjęto na posiedzeniu
Rady Ministrów dnia ... 1920 r.

M O T Y W Y

do wniosku w sprawie wywłaszczenia gruntów, niezbędnych
dla prowadzenia Państwowej Kopalni Miedzi w Miedzianej Górze.

Złóża rud miedzianych w miejscowości „Miedziana Góra” pod Kielcami przez szereg wieków stanowiły własność Skarbu Rzeczypospolitej i dostarczały miedź na potrzeby Państwa. Eksploatacja tych kopalń została zatrzymana w r. 1829, wskutek zwiększonego przypiływu wody, któremu nie mogły poddać ówczesne środki techniczne.

Rząd rosyjski, mając bogate kopalnie miedzi w głębi Rosji, na Uralu i Kaukazie, nie myślał o uruchomieniu kopalń Miedzianogórskich, i grunta skarbowe, należące do kopalni, przekazał miejscowym włościanom. Dopiero w czasie obecnej wojny, w celu zdobycia miedzi na potrzeby wojskowe, rząd austriacki, podczas okupacji kraju, rozpoczął pracę nad uruchomieniem kopalni w Miedzianej Górze i w roku 1916 przystąpił do przeprowadzenia szeregu robót poszukiwawczych. Po ustąpieniu okupantów polskie władze górnicze przejęły od nich i prowadzą dalej rozpoczęte roboty.

Nie ulega wątpliwości, iż przedsiębiorstwo państwowe, mające na celu zbadanie i eksploatację miedzianogórskich złóż rudy miedzianej, ma nie tylko charakter użyteczności publicznej, lecz jest koniecznością państwową; zabezpieczyć może

bowiem Polsce otrzymywanie z własnych kopalń pewnych ilości miedzi – metalu niezbędnego nie tylko dla rozmaitych gałęzi przemysłu, ale przede wszystkim dla celów wojskowych.

Na podstawie badań, delegowanych przez polskie władze górnicze, Komisji geologów i górników oraz osiągniętych już wyników został obecnie ułożony plan systematycznych robót poszukiwawczych i przygotowawczych, do których niezwłocznie należy przystąpić.

Dla racjonalnego i ekonomicznego wykonania zakreślonego planu jest koniecznym posiadanie terenu obejmującego stare szyby, a będącego raz własnością włościan. Ponieważ jedni z nich nie zgadzają się na odstąpienie potrzebnych dla prowadzenia robót działków, inni zaś wyrażają zgodę na odstąpienie swych działków, lecz w zamian za grunta w tej samej wsi, a takich gruntów do nabycia nie ma, – przeto dalsze prowadzenie robót górniczych w Miedzianej Górze jest możliwym jedynie w drodze przymusowego wywłaszczenia na rzecz państwa Polskiego, wskazanych w załączonym planie, działków ziemi.

Za zgodność z oryginałem
^fM. Kołodziejczak^f

^cZałącznik do punktu 4^c. [N° 3]

Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie wywłaszczenia gruntów włościan we wsi Posądz, Starostwa Miechowskiego, niezbędnych dla prowadzenia Państwowej Kopalni Siarki w Posądz

M.P. i H.
Sekcja Górniczo-Hutnicza
9 kwietnia 20
1696/20 Sek. II

WNIOSEK
Ministra Przemysłu i Handlu
w sprawie wywłaszczenia gruntów włościan we wsi
Posądz, Starostwa Miechowskiego, niezbędnych dla
prowadzenia Państwowej Kopalni Siarki w Posądz.

Uprasza się Radę Ministrów o przyjęcie wniosku i przedłożenie Naczelnikowi Państwa projektu wywłaszczenia gruntów prywatnych wsi Posądz na potrzeby eksploatacji siarki, stanowiącej pilną potrzebę państwową.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Wniesiony przez Ministra Przemysłu i Handlu projekt przymusowego wywłaszczenia gruntów włościan wsi Posądz, ogólnej przestrzeni 82 793 m² (około 15 mórg), zgodnie z załączonym planem²⁰³, wykonanym przez Biuro Miernicze w Dąbrowie w marcu 1920 r., na rzecz Państwowej Kopalni Siarki w Posądz – przedstawia się Naczelnikowi Państwa do zatwierdzenia w myśl art. 1 i 2 Dekretu z dnia 7 lutego 1919 r. (Dziennik Praw N. 14, poz. 162 z r. 1919).

Minister
/-/ ^fA. Olszewski^f
Szef Sekcji II:
/-/ St. Świętochowski

Przyjęto na posiedzeniu Rady
Ministrów dnia ... 1920.

HL.

M O T Y W Y

do wniosku w sprawie wywłaszczenia gruntów, niezbędnych
dla prowadzenia państwowej Kopalni siarki w Posądz.

Założona przez austriackie władze okupacyjne w roku 1917 kopalnia i wytapiarnia siarki w Posądz (starostwo Miechowskie, około Proszowic) przeszła w listopadzie 1918 r. pod zarząd Sekcji Górniczo-Hutniczej Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

Kopalnia siarki w Posądz wraz z wytapiarnią zatrudnia obecnie około 180 robotników i produkuje około 25 000 kg rafinowanej siarki miesięcznie; przy sprzyjających okolicznościach będzie mogła produkować znacznie większe ilości i pokrywać zapotrzebowanie całego kraju. Koszt własny siarki wynosi około 8 Mk, a cena sprzedażna około 10 Mk za 1 kg. Obecnie kopalnia dostarcza siarkę częściowo dla przemysłu chemicznego; głównym jednak odbiorcą jest Ministerstwo Zdrowia Publicznego, które pokrywa całkowicie w Posądz swe zapotrzebowanie, i Ministerstwo Spraw Wojskowych. Na porządku dziennym jest również sprawa zaopatrzenia w siarkę mających powstać w kraju fabryk prochu, ewentualnie wywożenia siarki do Niemiec, jako rekompensaty za dostarczane dla górnictwa materiały wybuchowe.

Wobec braku siarki we wszystkich krajach ościennych i konieczności zaopatrywania się w ten produkt z Włoch lub Ameryki, krajów odległych, z którymi komunikacja łatwo może być przerwana, istniejąca kopalnia i wytapiarnia siarki, ze względu na obronę kraju, a również i na rozwój przemysłu chemicznego,

²⁰³ Brak.

ma bezsprzecznie charakter użyteczności publicznej, a poniekąd konieczności Państwowej.

Kopalnia i wyciągarnia położone są na gruntach prywatnych, do których Rząd Polski nie posiada żadnego tytułu prawnego. Dla zabezpieczenia normalnego istnienia obu zakładów jest niezbędnym posiadanie pewnej ilości własnego gruntu, tak dla robót górniczych jak i dla wzniesienia brakujących jeszcze zabudowań fabrycznych. Ponieważ właściciele gruntów, miejscowi włościanie, jedni nie zgadzają się na odstąpienie swych działków, inni stawiają nadmierne żądania, w poszczególnych zaś wypadkach ma się do czynienia z małoletnimi – przeto, ze względu na konieczność szybkiego uregulowania sprawy i umożliwienia wykonania niezbędnych robót jeszcze w bieżącym roku, zachodzi obecnie potrzeba przymusowego wywłaszczenia na rzecz Państwa Polskiego wskazanych w załączonym planie działków ziemi.

Za zgodność z oryginałem
fM. Kołodziejczak^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 10.

39

PROTOKÓŁ 34-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 19-ym kwietnia 1920 r.

Przewodniczy	pan Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Wyznań Religijnych i O[święcenia] P[ublicznego]	
Minister Rolnictwa i D[óbr] P[aństwowych]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Franciszek Bardel
Minister Kolei Żelaznych	p. Antoni Olszewski
Minister Poczty i Telegrafów	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Robót Publicznych	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Apropowizacji	p. Andrzej Kędzior
Minister Pracy i O[pieki] S[połecznej]	p. Stanisław Śliwiński
Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Ministrów	p. Edward Pepełowski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Spraw Zagranicznych	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzielnicy Pruskiej	p. Jan Dąbski
Szef Sekcji w Prezydium Rady Ministrów	p. Adam Poszwiński
Szef Sekcji w Prezydium Rady Ministrów	p. dr Władysław Studziński
Naczelnik Wydziału w Prezydium Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Pułkownik w Ministerstwie Spraw Wojskowych	p. Ludomir Grendyszyński
Szef Sekcji w Ministerstwie Zdrowia Publiczn[ego]	p. Jan Szpakowski ²⁰⁴
Naczelnik Wydziału w Min[isterstwie] Zdrowia Publiczn[ego]	p. dr Józef Jaworski
Protokółuje Radca Ministerialny	p. Jan Adamski dr Jerzy Buzek

²⁰⁴ Pomyłka w protokole. Powinno być Edward Szpakowski.

Początek posiedzenia o godz. 5 m. 30 po południu.

1. Protokół z 33-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 15-go kwietnia b.r. – wobec niewniesienia przeciw niemu żadnego sprzeciwu – uznano za przyjęty.

2. Przyjęto wniesioną przez pana Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w trybie nagłym poza porządkiem dziennym poprawkę do uchwalonego na posiedzeniu w dniu 15-ym kwietnia b.r. projektu ustawy w przedmiocie uzupełnienia postanowień ustawy z dnia 13 lutego 1920 r., dotyczącej zwolnienia podań o udzielenie pożyczek z kredytu jednego miliarda marek, przyznanego zagospodarowanie odłogów od wszelkich opłat stemplowych i innych. Do wspomnianego projektu należy wstawić, jako drugi artykuł, ustęp: „Skrypty dłużne na terenie b. Królestwa Kongresowego, o ile by osoba otrzymująca pożyczkę była niepiśmienną, mogą być sporządzone bez względu na wysokość sumy pożyczkowej przed sędzią pokoju w tej miejscowości, gdzie pożyczka ma być podniesiona lub przed sędzią pokoju właściwym według położenia gruntu, na który pożyczka ma być udzielona”.

W ten sposób artykuł drugi projektu będzie obecnie artykułem trzecim itd.

3. Przyjęto następujące projekty wniesione przez pana Ministra Skarbu w trybie nagłym, poza porządkiem dziennym, z zastrzeżeniem ustalenia redakcji tekstu w porozumieniu z Sekcją Legislatywną Prezydium Rady Ministrów:

- a) projekt ustawy o biletach skarbowych,
- b) projekt ustawy o wypuszczeniu serii I biletów skarbowych,
- c) projekt ustawy w przedmiocie dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej,
- d) projekt ustawy w przedmiocie papierów mających bezpieczeństwo pupilarne,
- e) projekt ustawy w przedmiocie przyznania bonifikacji posiadaczom asygnat 5% wewnętrznej pożyczki państwowej z r. 1918,
- f) projekt ustawy w przedmiocie przyjmowania obligacji wojennych pożyczek austriacko-węgierskich przy subskrypcji wewnętrznej długoterminowej pożyczki państwowej z r. 1920.

4. Przyjęto wniesiony przez pana Ministra Spraw Wojskowych w trybie nagłym poza porządkiem dziennym projekt ustawy w przedmiocie przedłużenia mocy obowiązującej ustawy z dnia 8 kwietnia 1919 r. o dostarczaniu mieszkań na potrzeby wojska (Dz. Pr. 1919 r. Nr 31, poz. 262).

5. Przyjęto do wiadomości projekt rozporządzenia pana Ministra Robót Publicznych w sprawie utworzenia Okręgowych Dyrekcji Robót Publicznych w Krakowie i Lwowie.

6. Po dyskusji nad wnioskiem pana Ministra b. Dzielnicy Pruskiej, złożonym w trybie nagłym poza porządkiem dziennym, by wyjątkowo w roku bieżącym uczcić święto 3 maja uroczystym dniem pracy społecznej, postanowiono inicjatywę w tej sprawie pozostawić Sejmowi.

7. Wniosek pana Ministra Skarbu w przedmiocie zatwierdzenia tymczasowego układu polsko-austriackiego z dnia 9 stycznia 1920 r. przyjęto.

8. Przyjęto projekt ustawy w przedmiocie zmiany niektórych przepisów ustawy o ochronie lokatorów z następującymi poprawkami:

Art. 3 projektu otrzymuje brzmienie: „Podwyżka komornego za mieszkania nie może przekraczać 100% podstawowego komornego”.

Art. 4 otrzymuje brzmienie: „Przepisy niniejszej ustawy stosują się do szkół”.

Postanowienie art. 5, ust. 1 z dnia 28 czerwca 1919 r. skreśla się.

W art. 6 projektu, zamiast „100%” ma być „200%”.

Art. 7 projektu skreśla się.

W art. 8 projektu skreśla się wyrazy: „tudzież za wodę i wywózkę nieczystości”. Dalej skreśla się całe trzecie zdanie tego artykułu.

Art. 11, ustęp 3 ustawy otrzymuje brzmienie: „Ustawa ta nie stosuje się także do budynków, które nabył na własność Skarb Państwa Polskiego. Wszystkie umowy najmu i dzierżawy, dotyczące takich budynków i ich przynależności rozwiązują się z mocy prawa z dniem zawarcia umowy, a biorący w najem powinni przedmiot najmu opróżnić za „uprzednim ustawowym wypowiedzeniem”^a po dostarczeniu im mieszkań przez gminę, która w tym celu może korzystać z postanowień ustawy o obowiązku Zarządów gmin miejskich dostarczania pomieszczeń (Dz. Ust. Nr 92/19, poz. 398)”.

W art. 13, ustęp 2, p.7 projektu skreśla się wyrazy: „Jednakże urząd rozjemczy dla spraw najmu (sąd) może z przyczyn słusznych udzielić na to zezwolenia”.

W art. 26, ustęp 1 projektu w miejsce wyrazów: „z wyjątkiem pobieranych na rzecz gminy specjalnych opłat kancelaryjnych od każdego zwrócenia się do urzędu” należy wstawić wyrazy: „strona jednak interesowana ponosi koszt postępowania w sprawie tudzież specjalne opłaty na rzecz gminy od każdego zwrócenia się do urzędu”.

W § 3 projektu należy skreślić wyrazy: „o żądaniu podwyżki należy zawiadomić biorących w najem z zachowaniem przyjętych w danej miejscowości terminów do wymówienia mieszkań”.

9. Wniosek pana Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie wysłania pociągu do Galacu²⁰⁵ celem przewiezienia do Polski zakupionych w swoim czasie przez kupiectwo polskie, a pozostawionych w Galacu na składzie surowców, przyjęto.

10. Przyjęto projekt ustawy pana Ministra Rolnictwa i Dób Państwowych w sprawie zmiany art. 18 ustawy z dnia 25-go lipca 1919 r. w przedmiocie dóbr donacyjnych.

11. Przyjęto projekt ustawy w sprawie upoważnienia pana Ministra Przemysłu i Handlu do wydawania zarządzeń w zakresie nadzoru nad przemysłem złotniczym i handlem wyrobami złotniczymi oraz organizacji urzędów probierczych

²⁰⁵ Chodzi o Gałacz (rum. Galați).

na obszarach b. zaborów austriackiego i rosyjskiego z zastrzeżeniem ustalenia redakcji tekstu w porozumieniu z Sekcją Legislatywną Prezydium Rady Ministrów.

12. Przyjęto wniosek w przedmiocie praw służbowych b. wykładających na Uniwersytecie Warszawskim i Politechnice Warszawskiej w brzmieniu wniosku pana Ministra Skarbu z 22 marca 1920 r. Nr 82160/22558.19.

13. Przyjęto wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie Komisji Rehabilitacyjnej utworzonej w myśl uchwały Rady Ministrów z dnia 4-go października 1919 (pkt. 15) i z dnia 16-go października 1919 (pkt. 16), przy czym postanowiono skreślić w ustępie 3-im wniosku wyrazy: „w miarę uznania”.

Koniec posiedzenia o godzinie 9 m. 30 wieczorem.

†L. Skulski^f

Załączniki

W y k a z:

1. Projekty ustaw: 3a) o biletach skarbowych²⁰⁶; 3b) o wypuszczeniu serii I biletów skarbowych²⁰⁷; 3c) w przedmiocie dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej²⁰⁸; 3d) w przedmiocie papierów mających bezpieczeństwo pupilarne²⁰⁹; 3e) w przedmiocie przyznania bonifikacji posiadaczom asygnat 5% wewnętrznej pożyczki państwowej z r. 1918²¹⁰; 3f) w przedmiocie przyjmowania obligacji wojennych pożyczek austriacko-węgierskich przy subskrypcji wewnętrznej długoterminowej pożyczki państwowej z r. 1920²¹¹.

²⁰⁶ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 30 kwietnia 1920 r. o biletach skarbowych, Dz.U. 1920, nr 38, poz. 218.

²⁰⁷ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 30 kwietnia 1920 r. o wypuszczeniu serii I biletów skarbowych, Dz.U. 1920, nr 38, poz. 219.

²⁰⁸ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 30 kwietnia 1920 r. w przedmiocie dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej, Dz.U. 1920, nr 38, poz. 217. W projekcie ustawy art. 1 brzmiał: „Upoważnia się Polską Krajową Kasę Pożyczkową do doprowadzenia stanu emisji jej biletów, prócz biletów emitowanych na zasadzie art. 2 ustawy z dnia 26 marca 1920 r. (Dz.U., nr 31, poz. 179) do kwoty 14 000 000 000 marek polskich, łącznie z kwotą 11 000 000 000 marek polskich, ustaloną artykułem 1. tejsze Ustawy”.

W Ustawie z 30 kwietnia sumę 14 000 000 000 zamieniono na 16 000 000 000.

²⁰⁹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 30 kwietnia 1920 r. w przedmiocie papierów mających bezpieczeństwo pupilarne, Dz.U. 1920, nr 38, poz. 220.

²¹⁰ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 30 kwietnia 1920 r. w przedmiocie przyznania bonifikacji posiadaczom asygnat 5% wewnętrznej pożyczki państwowej z r. 1918, Dz.U. 1920, nr 38, poz. 221.

²¹¹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 11 maja 1920 r. w przedmiocie przyjmowania obligacji wojennych pożyczek austriackich przy subskrypcji wewnętrznej długoterminowej pożyczki państwowej z r. 1920, Dz.U. 1920, nr 42, poz. 250. Występują różnice w stosunku do projektu.

2. [Projekt] ustawy w przedmiocie przedłużenia mocy obowiązującej ustawy z dnia 8 kwietnia 1919 r. o dostarczaniu mieszkań na potrzeby wojska (Dz.Pr. 1919 r. Nr 31. poz. 262)²¹².
- 2a. Motywy [projektu ustawy w przedmiocie przedłużenia mocy obowiązującej ustawy z dnia 8 kwietnia 1919 r. o dostarczaniu mieszkań na potrzeby wojska (Dz.Pr. 1919 r. Nr 31. poz. 262)].
3. Wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie zatwierdzenia tymczasowego układu polsko-austriackiego z dnia 9 stycznia 1920 r. [dotyczącego ochrony majątków obopólnych obywateli, znajdujących się w granicach drugiego państwa oraz swobody przesiedlania się ich przedsiębiorstw].
4. [Uzasadnienie i uwagi do zmiany niektórych przepisów ustawy o ochronie lokatorów]²¹³.
5. Wniosek nagły Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie wysłania pociągu do Galacu [w celu przewiezienia do Polski pozostawionych tam na składzie surowców].
6. Wniosek i projekt ustawy Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie zmian w ustawie probierczej²¹⁴.
- 6a. Uzasadnienie [projektu ustawy Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie zmian w ustawie probierczej].
7. [Wniosek i projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie praw służbowych b. wykładających na Uniwersytecie Warszawskim i Politechnice Warszawskiej].
8. Wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie Komisji Rehabilitacyjnej utworzonej w myśl uchwały Rady Ministrów z dnia 4 października 1919 i z dnia 16 października 1919.
9. [Projekt ustawy Ministra Rolnictwa i Dób Państwowych w sprawie zmiany art. 18 ustawy z dnia 25-go lipca 1919 r. w przedmiocie dóbr donacyjnych]²¹⁵.
- 9a. Uzasadnienie [projektu ustawy Ministra Rolnictwa i Dób Państwowych w sprawie zmiany art. 18 ustawy z dnia 25-go lipca 1919 r. w przedmiocie dóbr donacyjnych].

²¹² Nie publikuje się. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1920 r. w przedmiocie przedłużenia mocy obowiązującej ustawy z dnia 8 kwietnia 1919 r. o dostarczaniu mieszkań na potrzeby wojska, Dz.U. 1920, nr 37, poz. 211.

²¹³ Nie publikuje się projektu ustawy, na który naniesiono liczne zmiany. Zob. projekt ustawy na posiedzeniu Rady Ministrów z 5 lutego 1920 r., s. 209.

²¹⁴ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 16 lipca 1920 r. o upoważnieniu Ministra Przemysłu i Handlu do wydawania zarządzeń w zakresie nadzoru nad przemysłem złotniczym i handlem wyrobami złotniczymi oraz organizacji urzędów probierczych na obszarach b. zaborów austriackiego i rosyjskiego, Dz.U. 1920, nr 70, poz. 470. Ustawę poszerzono o zapis ustanawiający kary za wykroczenia przeciwko postanowieniom ustawy.

²¹⁵ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 26 października 1920 r. w sprawie zmiany art. 18 ustawy z dnia 25-go lipca 1919 r. w przedmiocie dóbr donacyjnych, Dz.U. 1920, nr 103, poz. 682.

Motywy [projektu ustawy w przedmiocie przedłużenia mocy obowiązującej ustawy z dnia 8 kwietnia 1919 r. o dostarczaniu mieszkań na potrzeby wojska (Dz.Pr. 1919 r. Nr 31. poz. 262)]

M O T Y W Y

Moc obowiązująca ogłoszonej w Dzienniku Praw 1919 roku Nr 31. poz. 262 Ustawy o dostarczaniu mieszkań na potrzeby wojska wygasa z dniem 12 kwietnia r.b.–

Ministerstwo Spraw Wojskowych, świadome i ujemnych skutków wspomnianej Ustawy, przystąpiło do opracowania projektu nowej Ustawy w tymże przedmiocie.–

Zanim jednak projekt ten może stać się Ustawą i wejść w życie zachodzi pilna potrzeba utrzymać prowizorycznie w dalszym ciągu moc obowiązującą wyżej wspomnianej Ustawy z dnia 8 kwietnia 1919 r.–

Tą myślą powodowane Ministerstwo Spraw Wojskowych przekłada projekt niniejszej Ustawy.–

Czyniąc tak Ministerstwo miało również na względzie słuszne interesy ludności. W razie bowiem wygaśnięcia wyżej wspomnianej Ustawy ludność byłaby zmuszona dostarczać mieszkań na mocy przepisów wydanych przez b. okupantów.

W tym wypadku ciężary jakie by na ludność spadły byłyby znacznie większe.

Wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie zatwierdzenia tymczasowego układu polsko-austriackiego z dnia 9 stycznia 1920 r. [dotyczącego ochrony majątków obopólnych obywateli, znajdujących się w granicach drugiego państwa oraz swobody przesiedlania się ich przedsiębiorstw]

MINISTERSTWO SKARBU

Departament Kredytowy

L.15656/20

Główny Urząd Likwidacyjny w sprawie ratyfikacji układu w przedmiocie zwolnienia majątków obywateli polskich „w Austrii” spod zamknięcia.

Ratyfikacja układu przez Radę Ministrów jest wystarczająca, gdyż układ jest tylko czasowy (do wejścia w życie traktatu pokojowego z Austrią) i nie wymaga zmian w prawodawstwie.

Układ, w tej formie, w jakiej został zawarty, jest dla Polski korzystny, gdyż w zamian za co najwyżej do setek milionów dochodzących kapitałów austriackich, ulokowanych w terenach naftowych w Małopolsce zwolnił miliardowe fundusze polskie, polokowane w bankach wiedeńskich.

Działanie układu, jak wyżej zaznaczono, jest ograniczone wejściem w życie traktatu pokojowego, wobec jednak nie dość szczęśliwej redakcji protokołu końcowego układu, który mógłby być komentowany jako zlecenie się przez Polskę praw wypływających z traktatu pokojowego, pożądanem jest umieszczenie odnośnego zastrzeżenia w postanowieniu ratyfikacyjnym.

Wobec powyższego Minister Skarbu wnosi:

WNIOSEK

Rada Ministrów uchwalić raczy:

UCHWAŁA RADY MINISTRÓW
w przedmiocie zatwierdzenia tymczasowego
układu polsko-austriackiego z d. 9 stycznia 1920 r.

§ 1.

Rada Ministrów zatwierdza Układ, zawarty w Wiedniu w dniu 9 stycznia 1920 r. między Rządem Polskim a Austriackim w sprawie zawarcia umowy państwowej o traktowaniu obopólnych poddanych, stowarzyszeń i osób prawnych co do ich majątków, znajdujących się w granicach drugiego państwa i co do zarządzeń poczynionych dla przygotowania daniny majątkowej, ^cz zastrzeżeniem^c ^hRada Ministrów zastrzega przy tem^h, że układ powyższy nie może naruszać postanowień traktatu Mocarstw Sprzymierzonych i Zjednoczonych z Austrią w St. Germain en Laye²¹⁶ i zmienić uprawnień przysługujących Państwu Polskiemu i jego obywatelom w myśl tego traktatu, niezależnie od kwestii zawarcia przewidywanej umowy dodatkowej według art. 265.–

Warszawa, dnia 25^c lutego 1920 r.

Minister Skarbu

^fW. Grabski^f

²¹⁶ Traktat pokojowy w Saint-Germain-en-Laye pomiędzy Austrią a państwami ententy został zawarty 10 września 1919 r.

Uchwała zapadła zgodnie z
wnioskiem na posiedzeniu
Rady Ministrów w d. ... lutego 1920 r.–

UKŁAD

między Rządem Polskim a Austriackim w sprawie zawarcia
umowy państwowej o traktowaniu obopólnych poddanych,
stowarzyszeń i osób prawnych co do ich majątków,
znajdujących się w granicach drugiego państwa i co do
zarządzeń poczynionych dla przygotowania daniny majątkowej.

Art. 1.

Rząd Polski i austriacki zobowiązują się zawrzeć po ratyfikacji Traktatu pokojowego w myśl jego art. 265 osobny układ, co do ochrony majątków swych obywateli, znajdujących się w granicach drugiego państwa, jako też co do swobody przesiedlania się ich przedsiębiorstw.

Aż do wejścia w życie traktatu pokojowego zobowiązują się obie strony wydać następujące rozporządzenia:

Rząd Polski znosi wszystkie tymczasowe zajęcia i ograniczenia rozporządzalności odnoszące się do własności austriackich obywateli, w szczególności zarządzenia, dotyczące własności obywateli austriackich w zakresie uprawnień naftowych i zaniechanie w tym względzie aż do zawarcia układu w myśl ust. 1 tego artykułu takich samych lub podobnych zarządzeń z zastrzeżeniem wszakże egzekucji i zabezpieczenia pretensji podatkowych w poszczególnych wypadkach, tudzież w szczególności także zarządzeń do przygotowania i przeprowadzenia daniny majątkowej (art. II).

Rząd austriacki zobowiązuje się natomiast równocześnie zaniechać w taki sam sposób zajęcia i ograniczenia rozporządzalności majątków obywateli polskich. Co się tyczy jednak austriackiej daniny majątkowej zobowiązuje się Rząd austriacki – z zastrzeżeniem przyszłych umów, tyczących się przeprowadzenia tej daniny majątkowej – zarządzenia zamknięcia majątków, wydane w celu przygotowania daniny majątkowej zmienić w sposób następujący:

§ 1.

Zamknięcia wkładek, należności, depozytów w papierach wartościowych i skrzytek bankowych znosi się po ogłoszeniu bez jakiegokolwiek retencji co do takich majątków,

1) które są własnością obywateli Państwa Polskiego, którzy do 1-go stycznia 1919 r. ani nie mają miejsca zamieszkania, ani też stale nie przebywają w Austrii pod warunkiem, że w czasie od 1-go sierpnia 1914 r. nie wykonywali w Austrii czynności zarobkowej, która spowoduje najpóźniej do dnia 31 grudnia 1919 r.

wymiar podatku zarobkowego, albo też co najmniej doręczenie indywidualnego wezwania do przedłożenia fasji podatkowej;

2) są własnością obywateli Państwa Polskiego, którzy po 1 sierpnia 1914 r. zatrzymując nadal swe zagraniczne miejsce zamieszkiwania, mieli w Austrii stałe miejsce pobytu, choćby tam i po 1 stycznia 1919 r. przebywali, jeżeli opuszczą nie później jak 1 maja 1920 r. terytorium austriackie pod takim samym warunkiem;

3) są własnością obywateli Państwa Polskiego, którzy aż do rozpadnięcia się Monarchii Austriackiej, jako publiczni funkcjonariusze (Państwa lub dworu), jako wojskowi lub jako członkowie parlamentu pełnili funkcje na terytorium Austrii i wskutek tego także zamieszkali w tym wypadku także, jeżeli nie mając możliwości przeniesienia miejsca zamieszkania do Państwa Ojczystego i obecnie jeszcze w Austrii przebywają, lub najdalej do 1 maja 1920 r. przebywać będą pod warunkiem punktu 1.

Analogiczne stosowanie do obywateli Państwa Polskiego, którzy z funduszów publicznych Państwa Polskiego pobierają pobory emerytalne, nastąpi w wypadkach, w których emeryt wskutek stosunków wojną spowodowanych zamiaru przesiedlenia się do swego Państwa Ojczystego dotychczas wykonać nie zdołał.

4) są własnością obywateli Państwa Polskiego, którzy jako urzędnicy, funkcjonariusze lub słudzy Państwa Polskiego, na zlecenie swego rządu w celu pełnienia swojej służby w Austrii przebywać muszą, warunkami punktu 1.

5) są własnością stowarzyszeń lub osób prawnych, które swą siedzibę mają w Państwie Polskiem, a w granicach państwa austriackiego nie utrzymują żadnego zakładu ruchu.

Majątki takich obywateli polskich, którzy w czasie od 1 sierpnia 1914 r. wykonywali czynności zarobkowe, uzasadniające wymierzenie im w Austrii podatku zarobkowego, zwalnia się wszakże spod wszelkiego zamknięcia co do tej części ich majątku, co to która prawdopodobnie nie pochodzi z takich czynności zarobkowych. Rząd Rzeczypospolitej austriackiej będzie miał o to starania, ażeby władze podatkowe w przystosowaniu do tego postanowienia brały słuszny wzgląd na szczegółową sytuację gospodarczą dotkniętych obywateli polskich, a w wyjątkach wątpliwych zasięgały rzeczoznawczej opinii przedstawicielstwa polskiego w Wiedniu.

§ 2.

Należności, które mają polskie instytucje kredytowe w instytucjach kredytowych, znajdujących się w granicach Austrii, zwolnione będą po zgłoszeniu w zupełności.

Instytucje polskie uprawnione z tytułu takich należności zobowiążą się jednak, że środków płatniczych w ten sposób uzyskanych nie będą używały do wypłat poza granicami b. Monarchii Austriacko-Węgierskiej.

Z depozytów w papierach wartościowych złożonych przez polskie instytucje kredytowe, względnie przez państwowe zakłady w instytucjach kredytowych lub państwowych kasach, znajdujących się w Austrii zwolnione będą po zgłoszeniu następujących części:

1) te papiery wartościowe, które deponujące instytucje wiążącym oświadczeniem wyraźnie oznaczają, jako swoją własność, lub jako własność komitentów podpadających pod postanowienia § 1 punkt. 1–5. Depozyty, które instytucje deponujące ustanowiły w Austrii na swoje imię na podstawie papierów wartościowych, złożonych u siebie przez inne osoby nie uchodzą za własność tych instytucji w myśl niniejszych postanowień.

Zagraniczne walory, które nabyły austriackie banki lub komisjonariusze w sposób dający się stwierdzić na rachunek polskich obywateli, wymienionych w § 1 punkt. 1–5, są wolne od wszelkich zarządzeń mających na celu użycie takich walorów, do wypłat państwowych. Jako dowody, służą w pierwszym rzędzie odnośne wyciągi kontowe.

2) Te walory, które przywieziono po 1 sierpnia 1914 r. jako dobro kryte (bergungsgüter) i bez zmiany właściciela pozostały jeszcze w przechowaniu Austrii.

3) Te pożyczki wojenne, które na mocy zleceń subskrypcyjnych, udzielonych polskim instytucjom kredytowym, przez swych komitentów, te instytucje kredytowe subskrybowały we własnym imieniu w Pocztovej Kasie Oszczędności, a które jeszcze znajdują się faktycznie w tej Kasie, albo przez nią w jednej z austriackich kas depozytowych złożone zostały dla odnośnej instytucji kredytowej polskiej. Subskrypcja i ewentualne złożenie winny być poświadczane przez Pocztową Kasę Oszczędności.

Co do walorów, objętych punktami 1–3, zamknięcie jest tak długo skutecznym, dopóki ich właściciele, których wskaże deponująca instytucja kredytowa, ich nie zgłoszą się u władzy podatkowej w miejscu siedziby kasy depozytowej i dopóki na skutek tego nie zwolni ich władza podatkowa. Tę grupę walorów będzie mógł następnie Bank deponujący przenieść do innej kasy depozytowej i to austriackiej, jako depozyt zamknięty na imię właściciela. Zamknięte pakiety, które przywieziono do Austrii po 1 sierpnia 1914 r. jako dobro kryte, a których nie otwierano, mogą być, o ile są własnością osób w § 1 punkt. 1–5 wymienionych, bez otwierania do kraju z powrotem przywiezione po uprzednim zawiadomieniu urzędu skrytkowego (Safeserramt).

§ 3.

Wywóz zwolnionych efektów jest dopuszczalny przed zaopatrzeniem ich znakiem dokonanej kontroli. Ich właścicielom wolno jest jednak zostawić je w depozycie aż do zaopatrzenia ich znakiem kontrolnym. Obligi b. Państwa Austriackiego winne zostać pod zamknięciem lub być wywiezione przez kasę depozytową natychmiast bezpośrednio za granicę.

Tytuły (Titres) pożyczek wojennych winne być przed wywiezieniem opatrzone stemplem, stwierdzającym, że znajdowały się 9-go września 1919 r. w Austrii i były w posiadaniu polskiem.

§ 4.

Osobom, wymienionym w § 1 punkt. 1–5 udziela władze podatkowe zezwolenia na wywóz przewidzianego w ustawie o uchylaniu się przed podatkiem. Zezwolenie takie uczyni zbędną zgodę na wywóz Centrali Dewiz.

§ 5.

Osoby, wymienione w § 1 punkt. 1–5 nie podlegają zobowiązaniom, ustalonym w ustawie z 4-go lipca 1919 r. Dz.u.p. Nr 252.

Art. II.

W razie zaprowadzenia daniny majątkowej i analogicznych zarządzeń w celu jej zabezpieczenia także w Polsce, zgadza się Rząd Polski na wzajemne stosowanie przepisów, przewidzianych w art. I do austriackich obywateli i ich majątku w Polsce położonego.

Wiedeń, dn. 9 stycznia 1920 r. /-/ Twardowski /-/ Reisch

Protokół końcowy.

1. Aby usunąć możliwą wątpliwość, czy w czasie między wejściem w życie traktatu pokojowego, a dojściem do skutku układu w myśl 1) ust. art. I rządy umowę zawierające nie byłyby przecież uprawnione do ponownego zaprowadzenia takich zajęć i ograniczeń rozporządzalności, odnoszących się do własności obopólnych poddanych, które mają być wykluczone w myśl art. I ust. 3 i 4), zgodziły się strony umowę zawierające, na następującą autentyczną interpretację art. I niniejszego układu.

Postanowienia tego układu co do obustronnie już zarządzonych zajęć i ograniczeń rozporządzalności, odnoszących się do własności obopólnych poddanych mają prowizoryczne znaczenie aż do wejścia w życie traktatu pokojowego.

Zobowiązanie natomiast, by w przyszłości nie przywrócić zniesionych zarządzeń i nie wydawać równych lub podobnych zarządzeń tego rodzaju, z zastrzeżeniem środków egzekucji i zabezpieczania pretensji podatkowych [w] poszczególnych wypadkach, tudzież zarządzeń dla przygotowania daniny majątkowej na ważność i po ratyfikacji pokoju, aż do zawarcia układu przewidzianego w art. I ust. 1).

Za Rząd austriacki oświadcza gotowość umożliwienia Poselstwu Polskiemu we Wiedniu zużytkowania tych wykazów o stanie depozytów, które w wykonaniu tego układu znajdują się w posiadaniu władz austriackich przez ich wydanie.

/-/ Twardowski
Wiedeń, dnia 9-go stycznia 1920 roku.
L.S. /w laku/
Pełnomocnik G.U.L. w Wiedniu

/-/ Reisch
L.S. /w laku/
Deutsch. Staatsam.
d. Finanzen

^cZałącznik do punktu 8^c. [N° 4]

[Uzasadnienie i uwagi do zmiany niektórych przepisów ustawy o ochronie lokatorów]

U z a s a d n i e n i e

Ad 1. Już art. 3, 4 i 6 Projektu Ustawy zmian niektórych przepisów Ustawy o ochronie lokatorów zostały przyznane znaczne podwyżki komornego, na mocy zaś Art. 8 właściciele nieruchomości mogą pobierać opłaty dodatkowe w wysokości wydatków rzeczywistych, przypadających na dane mieszkanie za ogrzewanie i oświetlenie mieszkań z własnych urządzeń centralnych, tudzież za wodę i wywózkę nieczystości. Z tą tak znaczną zmianą na korzyść właścicieli nieruchomości Ustawy z dnia 28 czerwca²¹⁷, byłoby niesprawiedliwym w dzisiejszym przełomowym okresie życia społecznego stawiać na stanowisku uprzywieleżowanym jednostki (właścicieli nieruchomości) kosztem ogółu (lokatorów). Obecnie właściciel nieruchomości nie będzie obowiązany do remontu domu, remont bowiem należałby do lokatorów; za wodę, usuwanie nieczystości zapłaci lokator i jeszcze właścicielowi przypadną znaczne zwwyżki komornego, niczem nie umotywowane.

Remont domu powinien bezwzględnie obciążyć właściciela domu, rząd zaś powinien przyjąć z pomocą kredytową, umożliwiającą właścicielom nieruchomości remont domu. W tym celu Ministerstwo Zdrowia Publicznego opracowało projekt Ustawy w przedmiocie utworzenia Państwowego Funduszu Budowlanego na remont zniszczonych domów i pomieszczeń mieszkalnych oraz na wykańczanie domów rozpoczętych przed wojną – projekt został przesłany Ministerstwu: Robót Publicznych i Skarbu do opinii w dniu 9 lutego rb.

Ad. 2. W wypadkach zajęcia pomieszczeń drogą rekwizycji na potrzeby urzędów państwowych, rząd jest obowiązany z pomocą zarządów gmin miejskich

²¹⁷ Zob. Ustawa z dnia 28 czerwca 1919 r. o ochronie lokatorów, Dz.Pr.P.P. 1919, nr 52, poz. 335.

dostarczyć mieszkań lokatorom eksmitowanym. (Ustawa z dnia 27 listopada o obowiązku zarządów gmin miejskich dostarczenia pomieszczeń²¹⁸), w wypadkach zaś kupna domu przez władze rządowe, te ostatnie mają prawo jedynie za wypowiedzeniem uprzednim usunąć lokatorów, nie troszcząc się o to czy w obecnym ostrym braku mieszkań eksmitowany znajdzie inne mieszkanie. Przez uchwalenie odpowiedniego Art. upoważni się władze komunalne do dostarczania mieszkań lokatorom, usuwanym z budynków, przechodzących na własność Skarbu i jednocześnie Rząd uniknie zarzutu, że przez skupywanie domów powiększa liczbę poszukujących mieszkań.

Ad. 3. Z chwilą odrodzenia się niepodległej Polski wzrasta stale racjonalny ruch handlowy nie oparty na spekulacji i wyzysku konsumentów. Powstają we wszystkich miejscowościach kraju setki jeżeli nie tysiące organizacji Spółdzielczych i zaraz w pierwszych początkach swego istnienia napotykają nieprzewidywane trudności w wyszukiwaniu pomieszczeń na sklepy i składy, dzięki Ustawie o ochronie lokatorów, ^azabraniająca^a eksmisji. Przez zastrzeżenie się odpowiednim artykułem w zmianach ustawy umożliwiony będzie szybki rozrost kooperatyw spożywczych. Aby uniknąć spekulacji na sklepy, projekt Artykułu w redakcji Ministerstwa Zdrowia Publicznego przewiduje wymawianie i najem lokali jedynie za zgodą zarządów komunalnych.

Minister Zdrowia Publicznego
Wz. W. Chodźko^f

Warszawa, dn. 18 marca 1920 r.

Rada Ministrów na posiedzeniu
z dnia.....przyjęła
Ustawę zgodnie z wnioskiem.–

PREZYDENT MINISTRÓW:

W przedmiocie zmian
w Ustawie o ochronie lokatorów.

Ustawa o ochronie lokatorów dąży w interesie dobra publicznego do ograniczenia właścicieli domów w ich prawie rozporządzania swoją własnością. Ze względu na obecne czasy jest to koniecznym, oczywiście jednak ograniczenia te nie

²¹⁸ Zob. Ustawa z dnia 27 listopada 1919 r. o obowiązku zarządów gmin miejskich dostarczenia pomieszczeń, Dz.U. 1919, nr 92, poz. 498.

powinny iść aż tak daleko, ażeby prawo rozporządzania własnością stało się fikcją. Tymczasem wyliczone w art. 13. przyczyny wypowiedzenia najmu w praktyce sprowadziły prawo właścicieli domów rozporządzania swoją własnością do zera, i w wielu wypadkach zapewniły opiekę lokatorom przy ciągnięciu przez nich nielegalnych zysków z cudzej własności przez odstępowanie swoich mieszkań za wysokie sumy osobom trzecim lub podnajmowanie pokoi w tych lokalach, co przecież celem ustawy nie było. Przy tem bezkarność pod tym względem lokatorów, gdyż jak wykazała praktyka, udowodnienie takiej nielegalnej transakcji jest zbyt trudnem, jeszcze bardziej gmatwa kwestię mieszkaniową i utrudnia wszelką akcję w tym kierunku. Z powyższych względów należałoby w Ustawie wprowadzić zastrzeżenia, które utrudniłyby lokatorom spekulację mieszkaniem, ponieważ z jednej strony łatwiejszym jest zwalczanie spekulacji właścicieli domów, gdyż tych jest i mniej i łatwiej ich dosięgnąć, z drugiej zaś strony opieka nad ciągnącymi zyski z cudzej własności wtedy, kiedy właściciel ma zyski minimalne lub żadnych, nie może być uznana za zgodną z pojęciem sprawiedliwości. Z tych względów w art. 13 Ustawy winien być wprowadzony punkt 7-my o następującem brzmieniu: ^d„Jeżeli biorący w najem ustąpił przedmiot wynajmu lub podnajął część wynajmowanego przez siebie lokalu komu innemu bez zgody wypuszczającego w najem”.^d

Prócz tego ograniczenia prawa własności nie mogą tak daleko sięgać, ażeby właściciel domu nie mógł rozporządzać lokalami w swoim domu i wtedy, kiedy chodzi o niego osobiście lub o najbliższą jego rodzinę. Nawet w rosyjskiej Ustawie o ochronie lokatorów, obowiązującej za czasów rządów Gabinetu Kiereńskiego²¹⁹, było wprowadzone zastrzeżenie, że właściciel domu może usunąć lokatora, o ile udowodni, że lokal ten potrzebny jest dla niego. Zastrzeżenie to jest bezwzględne słuszne, gdyż wprowadzenie ograniczenia w tym kierunku przeczy elementarnym pojęciom o własności, która w pierwszym rządzie nadaje prawa użytkowania rzeczy będącej w posiadaniu, jej posiadaczowi. Jaskrawym przykładem niesprawiedliwości, wpływającej z tego ograniczenia, mogą służyć domy w miastach i miasteczkach prowincjonalnych, które często budowane były przez właścicieli nie w celach dochodowych, a na własne mieszkania.

Domki te, opuszczane przez swoich właścicieli z przyczyn wojennych, powypuszczane zostały osobom trzecim, które obecnie po powrocie właścicieli oczywiście opierając się na Ustawie o ochronie lokatorów, nie chcą z tych domów się usunąć. Jeżeli się zwróci uwagę na to, że powracający właściciele tych domków, zbiedzeni tułaczką na obczyźnie najczęściej nie posiadają żadnych większych materialnych środków, to niesprawiedliwość tego ograniczenia staje się aż nadto wymowną.

²¹⁹ Aleksander Fiodorowicz Kiereński kierował w Rosji Rządem Tymczasowym w okresie od 20 lipca do 8 listopada 1917 r. Został obalony przez bolszewików.

Z powyższych względów należałoby, jako punkt 7-my art. 13. wprowadzić zastrzeżenie: ^d„Jeżeli właściciel domu potrzebuje lokalu dla siebie lub dla swoich krewnych do 2-go stopnia pokrewieństwa włącznie^{d 220}

Do
Jego Ekscelencji
Pana Prezydenta Ministrów
Rzeczypospolitej Polskiej
w Warszawie.

Właściciele domów na przedmieściach m. Łodzi:
Bałut, Żubardzia, Radogoszcza, Chojen, Rokicia,
Dąbrówki, Kozin i Widzewa.

Jeżeli obowiązująca ustawa mieszkaniowa z d. 28 VI 1919 r. przez ograniczenie komornego, przy nadzwyczajnej drożyznie artykułów budowlanych i kosztów utrzymania domów, krzywdzi w sposób zgoła nieuzasadniony właścicieli domów w śródmieściu, gdzie jednakże dla większych lokali, bądź co bądź, ustawa przewiduje małą podwyżkę czynszu komornianego od 10 do 50%, to krzywda, wyrządzana tak bezwzględną ustawą, jeszcze więcej odczuwać się daje właścicielom domów na przedmieściach, tak zw. robotnikom-chałupnikom, gdyż domy na przedmieściach zawierają przeważnie mieszkania pojedyncze, przeciwko cenie komornianej których skierowaniem jest ostrze obowiązującej ustawy.

Ustawowe obostrzenie jednak miało na celu ochronę niemogących płacić lokatorów, tj. robotników, rzemieślników i innych pracowników, którzy, posiadając przed wojną małe zarobki płacili zwykle 1/6 zarobkowanej sumy na mieszkanie.

Przykład: robotnik zarabiający przed wojną rb trzy tygodniowo, płacił tygodniowo 50 kop. za mieszkanie. Ustawa mieszkaniowa miała na celu utrzymanie tego przedwojennego stosunku komornego do zarobkowania. Tymczasem obecnie pracownicy tej kategorii zarabiają parokrotnie więcej, jednakże za mieszkanie pragnęliby płacić nadal minimalną przedwojenną stawkę lub też, co się najczęściej zdarza, nie chcą płacić nic zgoła, co jest bardzo niesprawiedliwym.

Jeżeli zważymy, że na skutek obniżenia komornego przez ustawę mieszkaniową, nikt nie ma odwagi włożyć kapitału do budowy domu i wobec zastoju w przemyśle budowlanym, skupiony na przedmieściach rzemieślnik czy też robotnik za podstawę swego bytu widzieć musi otrzymywany czynsz komorniany ze swojej chałupy, – to przyjdziemy do przekonania, że przy obowiązującej ustawie mieszkaniowej najznośniejszy chociażby był takiego właściciela jest niemożliwym. Doszło już nawet do tego, że, pomimo zakazu Magistratu niektórzy właściciele w porze nocnej rozbierają swoje domki na sprzedaż na opał, wobec

²²⁰ W tym miejscu tekst urywa się.

braku środków do życia, na opłacanie podatków i stróża. A już i mowy być nie może o tem, aby pomyśleć ^hdzisiaj^h o kosztownym dzisiaj remoncie, a chociażby i o wprawieniu szyby okiennej. Remontować i nie ma za co i nie opłaci się, gdyż to, co ewent. otrzyma się za komorne, jest prawie niczem w porównaniu z kosztem artykułów budowlanych i robocizny. Zaś ogólnie wiadomem jest jak zdewastowane działaniami wojennymi zostały przedmieścia Łodzi i, gdyby nie ograniczenia komornego przez ustawę, właściciele mieliby środki na odrestaurowanie zrujnowanych domów, przez co zapobiegłoby się w stopniu znacznym brakom mieszkań w Łodzi.

Tymczasem, wobec wzrastającej ustawicznie drożyzny i przy działaniu ustawy mieszkaniowej, byt właścicieli domów na przedmieściach stale się pogarsza, przez co wytwarza się proletariat, zebrzący zapomóg u Rządu, po które wszakże w innych warunkach rzemieślnik-chałupnik nie sięgnąłby wcale. Korzystając zaś z tak wyjątkowo złego położenia właścicieli, już od dziada pradziada osiadłych w swych chałupach, wielu paskarzy wykupuje domy i pozbawia własności najlepszych dla Państwa obywateli.

Z powyższych motywów prosimy Pana Prezydenta Ministrów o skasowanie obowiązującej ustawy mieszkaniowej z d. 28 VI 1919 r.²²¹

^cZałącznik do punktu 9^c. [N° 5]

Wniosek nagły Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie wysłania pociągu do Galacu [w celu przewiezienia do Polski pozostawionych tam na składzie surowców]

MINISTERSTWO
PRZEMYSŁU I HANDLU
WARSZAWA, DN. 10 kwiet. 1920 r.
N° 60/20 P.P.

W N I O S E K
N A G Ł Y

Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie
wysłania pociągu do Galacu.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Celem przewiezienia do Polski pozostawionych w Galacu na składzie surowców, jako to: wełny, tytoniu itp., zakupionych w swoim czasie przez

²²¹ Pod tekstem bardzo duża liczba odręcznych podpisów.

kupiectwo polskie za pośrednictwem misji b. Ministra Iwanowskiego w Rosji Południowej, a potrzebnych dla przemysłu krajowego, poleca się Ministerstwu Kolei Żelaznych wysłanie do Galacu pociągu, składającego się z 30 wagonów towarowych wraz z lokomotywą polską i brygadą. Przy wykonaniu tego zadania będą pomocne Ministerstwu Kolei Żelaznych wszystkie właściwe władze rządowe.

MINISTER

fi...if

Uchwała zgodnie z wnioskiem
zapadła dnia ... 1920 r.

UZASADNIENIE

Leżące na składzie w Galacu surowce zostały zakupione w końcu roku ubiegłego przez kupców i przemysłowców polskich za pośrednictwem misji b. Ministra Iwanowskiego w Rosji Południowej²²².–

Pociąg wysłany w styczniu roku bieżącego w celu przewiezienia tych surowców do Polski, został pomimo interwencji Ministerstwa Przemysłu i Handlu użyty na przewóz polskich uchodźców z Rosji.

Towary znajdujące się w Galacu, z przeznaczeniem dla Polski będą w razie dalszej zwłoki sprzedane na miejscu w drodze licytacji z niepowetowaną dla Polski stratą. Na to zaś, aby Rumunia własnym taborem odstawiła je do granicy polskiej nie można liczyć, tem bardziej, że surowce są zakupione w Południowej Rosji i nabycie ich przez Rumunię przedstawiałoby dużą dla niej korzyść.

Dotychczasowe zabiegi Ministerstwa Przemysłu i Handlu w celu otrzymania zgody Ministerstwa Kolei Żelaznych na wysłanie pociągu z polską lokomotywą nie dały żadnego rezultatu.–

²²² Jerzy Iwanowski w lecie 1919 r. stanął na czele misji handlowo-gospodarczej przybyłej do Jekaterynodaru. Celem tej misji, zleconej przez Piłsudskiego, były rozmowy i nawiązanie stosunków handlowych z Antonem Denikinem. We wrześniu 1919 r. udało mu się nawet podpisać umowę handlową z Dowództwem Sił Zbrojnych Południa Rosji. Klęski ponoszone przez Denikina nie sprzyjały jednak jej realizacji i Iwanowski w grudniu 1919 r. wrócił do Warszawy.

Uzasadnienie [projektu ustawy Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie zmian w ustawie probierczej]

UZASADNIENIE.

Zajęcie Warszawy przez Niemców w r. 1915²²³ oraz spowodowana przez to ewakuacja urzędu probierczego warszawskiego do Moskwy wprowadziła wielki zamęt do przemysłu złotniczego oraz do handlu wyrobami złotymi i srebrnymi. Niektórzy wytwórcy wcale nie stemplowali swoich wyrobów, niektórzy stemplowali je cechami probierczymi własnego pomysłu, inni wreszcie zanosili wyroby do powstałych w tym czasie tajnych probierni, które stemplowały podrobionymi rosyjskimi stemplami, przy tem wszystkie te stemple były wybijane na wyrobach najczęściej bez sprawdzenia zawartości w nich drogiego metalu, wskutek czego wybijane próby bardzo często nie odpowiadały zawartości złota i srebra. Są wypadki, że niesumienny wytwórca posrebrza z wierzchu przedmiot, zrobiony z metalu nieszlachetnego, wybija na nim znak, oznaczający srebro 84 próby i sprzedaje przedmiot, jako srebrny. Stan taki, trwający dotychczas, jest z wielką szkodą dla Państwa oraz dla społeczeństwa: pozbawia Państwo należnych mu opłat za probowanie i cechowanie wyrobów złotniczych. Społeczeństwo w postaci osób, nabywających wyroby złotnicze, traci na jakości metalu gdyż zamiast wyrobu należytej próby otrzymuje wyrób niskopróbny, lub zrobiony z metalu nieszlachetnego, z wierzchu pozłożony lub posrebrzony, co przy obecnych wysokich cenach na drogie metale może powodować znaczne straty. Z powyższych względów Ministerstwo Przemysłu i Handlu, opierając się na niezniesionej dotychczas ustawie probierczej rosyjskiej (Zbiór praw ros. t. XI, cz. II, dal. ciąg z r. 1906), zorganizowało Urząd Probierczy w Warszawie, który mógłby już w najbliższej przyszłości rozpocząć swoją działalność, lecz stoją temu na przeszkodzie niektóre artykuły ustawy rosyjskiej. Tak naprz.: art. art. 514 i 515 mówią, że stemple mają być wyrabiane w Mennicy w Petersburgu, art. 507 przewiduje próby, nie odpowiadające co do jakości i ilości potrzebom miejscowym, organizacja urzędów probierczych (art. 498) nie jest dostosowana do warunków Państwa Polskiego itp.; także dawne rosyjskie opłaty pobiercze (Ustawy o opłatach, Zbiór praw ros. tom V, wyd. z r. 1903, dal. ciąg z r. 1912) nie są dostosowane do obecnych cen złota i srebra; poza tem koniecznem jest wydanie przepisów przechodnich, które pozwolą przejść od obecnego stanu dowolności do obowiązkowego cechowania państwowymi stemplami polskimi.

²²³ Latem 1915 r. na froncie wschodnim państwa centralne w wyniku zwycięstw nad wojskami ententy, głównie Rosji, doprowadziły do wycofania się Rosji ze znacznych obszarów Królestwa Polskiego.

Co się tyczy urzędów probierczych w Małopolsce, mianowicie, w Krakowie i Lwowie, działających na podstawie ustawy austriackiej z dnia 19 sierpnia 1865 r. (Dziennik praw Państwa, zeszyt XXIX, No 75 wydany dnia 12 czerwca 1866 r.), to te doniosły, że ich zapas stempli probierczych jest już na wyczerpaniu i wystarczy najwyżej na 3 miesiące, potrzebnem więc jest wydanie przepisów, które pozwolą przejść tym urzędom na stemple polskie. Zachodzi jeszcze ta okoliczność, że w myśl art. 495 ustawy probierczej rosyjskiej urzędy probiercze w Kongresówce podlegają Ministerstwu Przemysłu i Handlu, w Małopolsce zaś w myśl § 2 ustawy austriackiej – Ministerstwu Skarbu. Ta rzecz również wymaga zarządzenia, które by dokonało zespolenia urzędów probierczych pod względem administracyjnym. Potrzeba szybkiego załatwienia wyliczonych tutaj pobieżnie spraw oraz wielu innych kwestii drobniejszych o charakterze specjalnym, jak dokonywanie prób, opłacanie przez złotników świadectw złotniczych, prowadzenie ksiąg handlowych itp. zniewala Ministerstwo Przemysłu i Handlu do wniesienia na Sejm Ustawodawczy niniejszego wniosku, który zmierza do tego, aby zanim będzie przygotowana, a następnie uchwalona przez Sejm Ustawodawczy ogólna, jednolita Ustawa probiercza dla całego Państwa Polskiego, tymczasowo Sejm upoważnił Rząd w osobie Ministra Przemysłu i Handlu do wprowadzenia koniecznych zmian w obecnie obowiązujących Ustawach w b. zaborach rosyjskim i austriackim. Na razie wobec zupełnie innych przepisów probierczych w b. dzielnicy pruskiej wniosek niniejszy tych przepisów nie dotyka.

MINISTER

^f/-/^f Olszewski^f

Kierownik

Głównego Urzędu Probierczego

^f/-/^f Wasilewski^f

^cZałącznik do punktu 12^c. [N° 7]

[Wniosek i projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie praw służbowych b. wykładających na Uniwersytecie Warszawskim i Politechnice Warszawskiej]

Do PREZYDIUM

RADY MINISTRÓW

Wniosek w przedmiocie praw
służbowych b. wykładających
w Uniwersytecie Warszawskim
i Politechnice Warszawskiej.

Obowiązki profesorów w Uniwersytecie i Politechnice Warszawskiej pełnili do końca marca 1919 tzw. wykładowcy, nie będący w ścisłym tego słowa znaczeniu urzędnikami państwowymi, lecz jedynie powołani na ograniczony okres czasu za umówionem wynagrodzeniem.

Tym z wykładowców, którzy pozostali następnie mianowani profesorami, zaliczono czas spędzonej w charakterze wykładowców do służby państwowej.

Uznając za słuszne, by tę samą korzyść przyznać także byłym wykładowcom, którzy przechodzą do innych gałęzi służby państwowej, przedkładam poniższy projekt „Rozporządzenia Rady Ministrów” z prośbą o jego przyjęcie:

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW
w przedmiocie praw służbowych b. wykładowców
na Uniwersytecie Warszawskim i na Politechnice Warszawskiej.

Art. 1) Osobom, które zajmowały stanowiska wykładowców na Uniwersytecie Warszawskim i na Politechnice Warszawskiej, czas zajmowania tych stanowisk zalicza się do służby państwowej.

Art. 2) Osoby, które zajmowały stanowiska wykładowców na Uniwersytecie Warszawskim i na Politechnice Warszawskiej w półroczu zimowym roku akademickiego 1918/19, w razie mianowania na urząd państwowy przed dniem 2 października 1919 r. będą uważane za pozostające nieprzerwanie w służbie państwowej.

Minister
podp. Jan Łukasiewicz

Ministerstwo Skarbu
Dep. budżet.

Nr 82160/22558.19

W przedmiocie praw służbowych
b. wykładowców w Uniwersytecie
Warsz. i Politechnice.

Warszawa, dn. 22 marca 1920 r.

W odpowiedzi na pisma z dn. 25 września oraz z dn. 8 listopada 1919 r. Nr 11900/19, Ministerstwo Skarbu ma zaszczyt oznajmić, iż zgadza się na następujące brzmienie wniosku w przedmiocie praw służbowych b. wykładowców na Uniwersytecie Warszawskim i Politechnice:

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

w przedmiocie praw służbowych b. wykładowców w Uniwersytecie warszawskim i politechnice warszawskiej.

Urzednicy, którzy w półroczu zimowym roku szkolnego 1918/19 pozostawali na stanowiskach wykładowców w Uniwersytecie Warszawskim i Politechnice

Warszawskiej, a którzy mianowani byli na urzędy państwowe nie później jak 2 października 1919 r. mają być uważani za pozostających w służbie państwowej polskiej nieprzerwanie od chwili powołania na stanowisko wykładających w tej kategorii płac, w której zostali mianowani, jednakowoż nie w wyższej niż VI-ej, jeżeli nie mieli prawa zasiadania w Wydziale i nie w wyższej niż V-a jeżeli to prawo posiadali.

W zastępstwie
/-/ podpis

Do
Prezydium Rady Ministrów

°Załącznik do punktu 13°. [N° 8]

Wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie Komisji Rehabilitacyjnej utworzonej w myśl uchwały Rady Ministrów z dnia 4 października 1919 i z dnia 16 października 1919

Wniosek
na Radę Ministrów w sprawie
Komisji Rehabilitacyjnej utworzonej
w myśl uchwały Rady Ministrów
z dnia 4 października 1919 (pkt. 15)
i z dnia 16 października 1919 (pkt. 16).

Przewodniczący Komisji Rehabilitacyjnej dla urzędników i nauczycieli Żydów w b. Galicji Wschodniej złożył w myśl ust. V-go regulaminu tej Komisji, sprawozdanie z wyniku prac, dołączając akta dochodzeń i uchwały Komisji.

Uchwały Komisji brzmiały:

1. uznać odmowę przyjęcia do służby państwowej polskiej za u z a s a d n i o n ą,
2. uznać odmowę przyjęcia do służby państwowej polskiej za n i e u z a s a d n i o n ą,
3. zostawić sprawę b e z r o z p o z n a n i a.

Uchwały ad 1. – powzięła Komisja w tych wypadkach, w których przeprowadzone dochodzenia wykazały postępowanie nieprawidłowe i wrogie polskości. Reprezentanci Żydów pp. Rosmarin i Halpern zgłosili we wszystkich tych wypadkach, z wyjątkiem jednego, (Izaak Hoffman st. nauczyciel rel. mojż. w Borszczowie) votum separatum, domagające się uznania odmowy przyjęcia za nieuzasadnioną.

Uchwały ad 2. – zapadły w tych wypadkach, w których Komisja nie dopatrzyła się w postępowaniu funkcjonariuszów żadnych nieprawidłowości i uznała je za poprawne.

Uchwały ad 3. – zapadły wówczas, gdy funkcjonariusza przyjęto już tymczasem do służby albo też, wskutek śmierci lub nieprzyjęcia przez miejscowe urzędy z powodu służbowej nieudolności lub moralnych przeszkód, sprawa usunięta została spod kompetencji Komisji.

Wszystkich spraw wpłynęło do Komisji 267, z tego zakończono spraw 207 – pozostało 60. Cyfrę tę stanowią przeważnie sprawy, których uzupełniające dochodzenia nie zostały przez władze polityczne miejscowe zakończone. Z ogólnej liczby zakończonych spraw: w 76 sprawach Komisja wystąpiła z opinią o przyjęcie do służby polskiej państwowej funkcjonariuszów Żydów wbrew decyzji miejscowych urzędów. W 66 sprawach o odmowę miejscowych urzędów co do przyjęcia do służby polskiej tych funkcjonariuszów uznała Komisja za uzasadnioną. 65 spraw pozostawiła Komisja bez rozpatrzenia. Nie rozpatrywano również spraw 161 funkcjonariuszów Żydów Stanisławowskiej Dyrekcji Kolei Żelaznej, a to także z tego powodu, że w myśl regulaminu prace Komisji obejmować miały tylko tych funkcjonariuszów, którzy przed 1 października r.z. do służby polskiej się zgłosili, co w powyższych wypadkach nie miało miejsca.

^hPonieważ do Komisji Rehabilitacyjnej powołano jako członków dwóch reprezentantów ludności żydowskiej a więc nie urzędników. Wiadomość o utworzeniu takiej Komisji wywołała odruch w społeczeństwie polskim b. Galicji Wschodniej, a także sprzeciw ze strony prezesów i członków Komisji Rehabilitacyjnych Krajowych.^h ^evide regulamin § V i czy zgłosili się? vide akta^e Dnia 11-go marca wycofali się z prac Komisji przedstawiciele ludności żydowskiej, a to jakoby ze względu na błędną interpretację regulaminu Komisji. Bezpośrednią przyczyną tej secesji była okoliczność, że większość Komisji uznała uruchomienie kolei żelaznych przez funkcjonariuszów Żydów podczas inwazji ukraińskiej za udział w walce z Polakami, czego konsekwencją miało być uznanie odmowy przyjęcia do polskiej służby tych funkcjonariuszów za uzasadnioną.

Uważając zadanie międzyministerialnej Komisji Rehabilitacyjnej za skończone, sprawę zaś za czysto polityczną i wchodzącą w zakres interesu wszystkich pp. Ministrów – przedstawiam ją Radzie Ministrów z następującym wnioskiem: Rada Ministrów raczy uchwalić:

1. Rozwiązuje się utworzoną w myśl uchwały Rady Ministrów z dnia 4 października r.z. i 16 października r.z. Komisję Rehabilitacyjną w celu zbadania postępowania urzędników i nauczycieli Żydów w b. Galicji Wschodniej podczas inwazji ukraińskiej.
2. Sprawy, w których uzupełniające dochodzenia nie zostały przez miejscowych Starostów zakończone i wskutek tego przez Komisję Rehabilitacyjną rozpatrywane nie były, przekazuje się właściwym pp. Ministrom do

ostatecznego załatwienia we własnym zakresie działania, ewentualnie przy pomocy miejscowych lub specjalnych Komisji Rehabilitacyjnych, z tem jednakowoż, aby kierowały się zasadami międzyministerialnej Komisji Rehabilitacyjnej.

3. Odstępuje się sprawy przez międzyministerialną Komisję Rehabilitacyjną już zakończone właściwym pp. Ministrom do dalszego użytku i zarządzania^h w miarę uznania.^h

^c19/IV 1920^c

PREZYDENT MINISTRÓW:
^fŁ. Skulski^f

^cZałącznik do punktu 10^c. N^o [9a]

Uzasadnienie [projektu ustawy Ministra Rolnictwa i Dób Państwowych w sprawie zmiany art. 18 ustawy z dnia 25-go lipca 1919 r. w przedmiocie dóbr donacyjnych]

UZASADNIENIE

Ustawa z dnia 25-go lipca 1919 r. w przedmiocie dóbr donacyjnych przyszła do skutku w ten sposób, iż Sejm Ustawodawczy w trzecim czytaniu wprowadził do projektu Komisji zmianę, polegającą na skreśleniu artykułu 4 projektu, uchwalonego przez Komisję Rolną. Rezultatem skreślenia tego artykułu, dopuszczającego pod pewnymi warunkami zwrot nakładów, poczynionych przez donatariuszów w b. dobrach donacyjnych, była zmiana numeracji poszczególnych artykułów projektu, począwszy od artykułu 5. Art. 5 projektu zmienił oznaczenie na 4, art. 6 na 5 itd. Art. 9 projektu, orzekający dopuszczalność odszkodowania dzierżawców i administratorów poręczających b. dóbr donacyjnych za nakłady i inwestycje, uchwalony przez Sejm Ustawodawczy z pewnymi modyfikacjami, koniecznymi ze względu na skreślenie art. 4 projektu, otrzymał oznaczenie art. 8.

W konsekwencji tych zmian powinien być ulec zmianie art. 18 ustawy (art. 15 projektu komisji) zawierający postanowienie wykonawcze i cytujący art. 4 i 5 ustawy.

Z zestawienia treści tego artykułu z art. 4 i 5 projektu, względnie ustawy, wynika niewątpliwie, że artykuł ten tylko przez przeoczenie w tem brzemieniu uchwalony został i wobec skreślenia art. 4 projektu i zmiany numeracji art. 9 na art. 8 powinien cytować jedynie art. 8.

Ponieważ sprostowanie tej omyłki nastąpić może tylko w drodze ustawodawczej, Ministerstwo Rolnictwa i D.P. przedstawia powyższy projekt ustawy.

Minister Rolnictwa
i Dóbr Państwowych

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 10.

PROTOKÓŁ
35-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 22 kwietnia 1920 r.

Przewodniczy	Minister Spraw Wewnętrznych p. Stanisław Wojciechowski
Obecni:	
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister W[yznań] R[eligijnych] i O[świecenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Aprowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Rolnictwa i D[óbr] P[aństwowich]	p. dr Franciszek Bardel
Minister Pracy i O[pieki] S[połecznej]	p. Edward Pełowski
Prezes Głównego Urzędu Ziemińskiego	p. Tomasz Wilkoński
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Skarbu	p. dr Roman Rybarski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzielnicy Pruskiej	p. Adam Poszwiński
Komisarz Generalny Państwowego Urzędu do spraw powrotu J.U.R.	p. dr Kazimierz Pawlikowski
Szef Sekcji Prezydium Rady Ministrów	p. dr Władysław Studziński
Szef Sekcji Prezydium Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Szef Sekcji Min[isterstwa] Zdrowia Publicznego	p. dr Józef Jaworski
Naczelnik Wydziału w Prezydium Rady Ministrów	p. Ludomir Grendyszyński
Naczelnik Wydziału w Min[isterstwie] Spraw Zagranicznych	p. Wacław Babiński
Protokółuje:	p. Daniel Rodich

Początek posiedzenia o godz. 5 m. 30 po południu.

1. Protokół z 24-go²²⁴ posiedzenia Rady Ministrów w dniu 19 kwietnia b.r. wobec niewniesienia przeciw niemu żadnego sprzeciwu uznano za przyjęty.

2. Przyjęto przedłożony przez Ministra Skarbu projekt ustawy o tymczasowym podwyższeniu i zrównaniu stawek przy niektórych opłatach stemplowych (należnościach bezpośrednich i stemplowych) na obszarach b. zaboru rosyjskiego i austriackiego z tą jedyną zmianą, iż wymienioną w części II Art. 9 projektu ustawy oraz w dołączonym zestawieniu stawkę przy przeniesieniu własności rzeczy nieruchomości podwyższono z „6%” na „10%”.

3. Wniesioną przez Ministra Robót Publicznych w formie wniosku nagłego sprawę opróżnienia przez władze wojskowe w Zamościu budynku na pomieszczenie internatu przekazano Ministrowi Robót Publicznych do załatwienia w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

4. Przedłożony przez Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego projekt ustawy o organizacji Urzędów Ziemskich przyjęto z następującymi zmianami:

- a) W art. 9 ustęp c) słowa „urzędnicy Głównego Urzędu Ziemskiego wyznaczeni” zastąpiono słowami „urzędnik Głównego Urzędu Ziemskiego wyznaczony”,
- b) Art. 10 otrzymuje następujące brzmienie: „Dla rozpatrywania spraw, należących do zakresu działania Głównej Komisji Ziemskiej Prezes lub Wiceprezes zwołuje posiedzenia Komisji w składzie ustalonym w art. 9”,
- c) Artykuły 34, 35 i 36 projektu ustawy skreśla się, a w ich miejsce wstawia się nowy art. 34 w następującym brzmieniu: „Na ziemiach b. zaboru pruskiego, przyłączonych do Polski niniejsza ustawa nie ma zastosowania tak długo dopóki Rada Ministrów nie postanowi jej częściowego lub ogólnego wprowadzenia w życie także i w tej części Państwa. Sprawy należące w myśl niniejszej ustawy do zakresu działania Głównego Urzędu Ziemskiego oraz podległych mu organów na ziemiach b. dzielnicy pruskiej normuje w drodze rozporządzeń Minister b. Dzielnicy Pruskiej w porozumieniu z Prezesem Głównego Urzędu Ziemskiego”.

5. Wniesiony przez Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego projekt rozporządzenia w przedmiocie uruchomienia nowych Komisji Ziemskich okręgowych na terenie b. Królestwa Kongresowego oraz powołania Delegatów okręgowych i powiatowych G.U.Z. na terenie b. zaboru austriackiego przyjęto z tem zastrzeżeniem, że ostateczne redakcyjne opracowanie tekstu rozporządzenia ma nastąpić w porozumieniu z sekcją Legislatywną Prezydium Rady Ministrów.

6. Przedłożony przez Ministra Skarbu projekt ustawy w przedmiocie ustawy stemplowej od sprzedaży przedmiotów zbytku przyjęto z następującymi zmianami:

²²⁴ Pomyłka w protokole. Powinno być 34-go.

- a) w art. 1 zastąpiono słowa „Ministra Skarbu” słowami „Rada Ministrów”,
- b) w Art. 20 początek drugiego ustępu otrzymuje następujące brzmienie:
„Naruszenie tego obowiązku dla celów nieurzędowych przez urzędników państwowych będzie ukarane, – niezależnie itd.”,
- c) w Art. 20 skreślono w ostatnim ustępie słowa: „wskutek popartego dowodami żądania przedsiębiorcy”,
- d) uzgodnienie dołączonego do projektu ustawy spisu przedmiotów zbytku, podlegających opłacie w myśl niniejszej ustawy powierzono Ministrowi Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu,
- e) ostateczne redakcyjne opracowanie tekstu ustawy ma nastąpić w porozumieniu z Sekcją Legislacyjną Prezydium Rady Ministrów.

7. Przedłożony przez Ministra Skarbu projekt ustawy o podatku od kapitałów i rent przyjęto bez zmian.

8. Przedłożony przez Ministra Skarbu projekt ustawy w przedmiocie opłaty stemplowej od kart do gry przyjęto z tą jedną zmianą, iż w art. 1 słowa „5 marek” zastąpiono słowami „25 marek”.

9. Rada Ministrów, przystępując do obrad nad przedłożonym przez Prezydium Rady Ministrów projektem ustawy o likwidacji Państwowego Urzędu do spraw powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników zreasumowała swoją uchwałę powziętą w tej sprawie na 30 posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 1 kwietnia rb. pozostając jednak przy zasadzie wyrażonej w tej uchwale, tj. że Państwowy Urząd do spraw powrotu J.U.R. ma być zlikwidowany.

Projekt wyżej wymienionej ustawy przyjęto z następującymi zmianami:

- a) art. 2 ustalono w następującym brzmieniu „Szczegółowy plan likwidacji zatwierdzi Rada Ministrów na wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej po porozumieniu z Generalnym Komisarzem Państwowego Urzędu do spraw powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników”,
- b) art. 3 ustalono w następującym brzmieniu: „Likwidację Państwowego Urzędu do spraw powrotu J.U.R. przeprowadza Minister Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Generalnym Komisarzem Państwowego Urzędu do spraw powrotu J.U.R.”
- c) Wygotowanie tekstu Art. 4 porucza się Prezydium Rady Ministrów po czym cały projekt przedłożony być ma Radzie Ministrów.

10. Przedłożony przez Prezydium Rady Ministrów projekt rozporządzenia Rady Ministrów w wykonaniu uchwały Sejmu Ustawodawczego z dnia 19 marca rb. w przedmiocie utworzenia Urzędu Emigracyjnego przy Ministerstwie Pracy i O.S. przyjęto z tą jedyną zmianą, iż punkt 1) art. 2 otrzymał następujące brzmienie „Opiniowanie w sprawach udzielania koncesji zagranicznym kompaniom okrętowym na sprzedaż w Polsce biletów III kl. i międzypokładowych”.

11. Zgłoszonego przez Ministra Skarbu w trybie nagłym poza porządkiem dziennym wniosku o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do nominacji na

stanowisko Szefa Sekcji Ministerstwa Skarbu w IV kategorii płac Dyrektora Okręgu Skarbowego w Krakowie dr. Władysława Peca przy pozostawieniu go na dotychczasowym miejscu służbowym Rada Ministrów nie przyjęła, natomiast uchwaliła:

- a) zaliczyć stanowisko Dyrektora okręgu skarbowego w Krakowie do IV kategorii płac i
- b) przedstawić Naczelnikowi Państwa do nominacji na to stanowisko dr. Władysława Peca.

12. Minister Skarbu dr Grabski przedstawił plan polityki finansowej na przyszłość oraz zapowiedział wniesienie w niedługim czasie projektu ustawy w daninie majątkowej.

^fS. Wojciechowski^f

Przewodnictwo obejmuje Prezydent Ministrów p. Leopold Skulski.

13. Na podstawie przedłożonego przez Prezydium Rady Ministrów projektu ustawy o uposażeniu urzędników i państwowych funkcjonariuszów niższych oraz projektu ustawy o uposażeniu pracowników kolei państwowych przedłożonego przez p. Ministra Kolei Żelaznych wywiązała się dłuższa dyskusja po czym ustalono następujące zasady, mające służyć jako dyrektywy dla Komisji obradującej w Prezydium Rady Ministrów:

- a) Uposażenie urzędnika stałego składa się z płacy normalnej i dodatku drożyznianego,
- b) Sprawa przyznania dodatku za wysługę lat wymaga jeszcze uzgodnienia,
- c) Wysokość dodatku drożyznianego (nazwanego w projekcie uzupełnieniem płac normalnych, które to określenie ulega zmianie) oznaczać będzie Rada Ministrów bez podania czasokresu, w którym ma nastąpić,
- d) Przy stopniowaniu płacy i dodatku drożyznianego należy uwzględnić cztery grupy stosunków rodzinnych i uzgodnić ten punkt,
- e) Dodatek na studia wyższe przyjęty w zasadzie należy uzgodnić.

Koniec posiedzenia o godz. 11 wieczorem.

^fL. Skulski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Projekt ustawy o tymczasowym podwyższeniu i zrównaniu stawek przy niektórych opłatach stemplowych (należnościach bezpośrednich i stemplowych) na obszarach b. zaboru rosyjskiego i austriackiego²²⁵.

²²⁵ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 16 lipca 1920 r. o podwyższeniu i zrównaniu stawek przy niektórych opłatach stemplowych (należnościach bezpośrednich i stemplowych) na

- 1a. Uzasadnienie projektu ustawy [o tymczasowym podwyższeniu i zrównaniu stawek przy niektórych opłatach stemplowych (należytościach bezpośrednich i stemplowych) na obszarach b. zaboru rosyjskiego i austriackiego].
2. Projekt ustawy o organizacji Urzędów Ziemskich²²⁶.
3. Projekt rozporządzenia w przedmiocie uruchomienia nowych Komisji Ziemskich okręgowych na terenie b. Królestwa Kongresowego oraz powołania Delegatów okręgowych i powiatowych G.U.Z. na terenie b. zaboru austriackiego²²⁷.
- 3a. Uzasadnienie [projektu rozporządzenia w przedmiocie uruchomienia nowych Komisji Ziemskich okręgowych na terenie b. Królestwa Kongresowego oraz powołania Delegatów okręgowych i powiatowych G.U.Z. na terenie b. zaboru austriackiego].
4. [Projekt] ustawy w przedmiocie opłaty stemplowej od sprzedaży przedmiotów zbytku²²⁸.
5. Projekt ustawy o podatku od kapitałów i rent oraz Tabela każdorazowej skapitalizowanej wartości świadczenia pieniężnego w wysokości jednej marki na pewną ilość lat dla obliczenia podatku od kapitałów i rent²²⁹.
6. [Projekt] ustawy w przedmiocie opłaty stemplowej od kart do gry²³⁰.
- 6a. Uzasadnienie projektu ustawy w przedmiocie opłaty stemplowej od kart do gry.
7. [Wniosek na Radę Ministrów i projekt] ustawy o likwidacji Państwowego Urzędu do spraw powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników.
8. Rozporządzenie Rady Ministrów w wykonaniu uchwały Sejmu Ustawodawczego z dnia 19. Marca 1920 r. w przedmiocie utworzenia Urzędu Emigracyjnego przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej²³¹.
9. [Projekt] ustawy o uposażeniu urzędników i państwowych funkcjonariuszów niższych²³².
10. Ogólne uwagi do projektu ustawy o uposażeniu pracowników Polskich Kolei Państwowych.

obszarach b. zaboru rosyjskiego i austriackiego, Dz.U. 1920, nr 73, poz. 498. Ustawa nieznacznie zmodyfikowana i poszerzona. W projekcie artykułów 17, w ustawie artykułów 20.

²²⁶ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 6 lipca 1920 r. o organizacji Urzędów Ziemskich, Dz.U. 1920, nr 70, poz. 461. W ustawie niewielkie modyfikacje w stosunku do projektu.

²²⁷ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia Komisji Okręgowych Ziemskich na terenie b. Królestwa Kongresowego oraz wyznaczenia delegatów okręgowych i powiatowych Głównego Urzędu Ziemskiego na ziemiach b. zaboru austriackiego, Dz.U. 1920, nr 39, poz. 240.

²²⁸ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 16 lipca 1920 r. o opłacie stemplowej od sprzedaży przedmiotów zbytku, Dz.U. 1920, nr 79, poz. 528.

²²⁹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 16 lipca 1920 r. o podatku od kapitałów i rent, Dz.U. 1920, nr 76, poz. 517. Projekt ustawy różni się tylko zapisem w art. 1. W projekcie jest: „Podatkowi od kapitałów i rent podlegają kapitały ponad 500 Mk”, w ustawie: „Podatkowi od kapitałów i rent podlegają kapitały ponad 2000 Mk”.

²³⁰ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 6 lipca 1920 r. w przedmiocie opłaty stemplowej od kart do gry, Dz.U. 1920, nr 101, poz. 666. Ustawa nieznacznie różni się od projektu. W art. 1 projektu przewidziano 25 marek od talii za karty do gry, w ustawie sumę tę zmieniono na 30 mk. W art. 10 projektu przewidywano karę grzywny dla właścicieli przedsiębiorstw w wysokości 10 000 marek, w ustawie zmieniono na 30 000.

²³¹ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia Urzędu Emigracyjnego przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej, Dz.U. 1920, nr 39, poz. 232.

²³² Nie publikuje się. Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu urzędników i niższych funkcjonariuszów państwowych, Dz.U. 1920, nr 65, poz. 429. Teksty projektu i ustawy różnią

Uzasadnienie [projektu ustawy o tymczasowym podwyższeniu i zrównaniu stawek przy niektórych opłatach stemplowych (należnościach bezpośrednich i stemplowych) na obszarach b. zaboru rosyjskiego i austriackiego]

UZASADNIENIE

Obowiązujące na ziemiach Rzeczypospolitej Polskiej ustawy o opłatach stemplowych wymagają jak najrychlejszego ujednostajnienia. Ustawy te bowiem pomijając ich różnorodną budowę wewnętrzną i niejednolite zasady, na których się opierają mają w poszczególnych rodzajach opłat najrozmaitsze stawki. Prace celem ujednostajnienia tych ustaw są już wprawdzie w toku, lecz wykończenie ich i wprowadzenie w życie będzie wymagało jeszcze dłuższego okresu czasu. Zanim zamierzone ujednostajnienie w całej pełni nastąpi, należy dążyć już teraz ze względu na nierównomierne obciążenie obywateli opłatami w poszczególnych dzielnicach Państwa do ujednostajnienia obecnie obowiązujących stawek. Wyrazem tego dążenia jest projekt niniejszej ustawy w którym stawki te się zrównuje a zarazem ze względu na ciężkie położenie finansowe Państwa tymczasowo do pewnego stopnia podwyższa.

Przy podwyższeniu i ujednostajnieniu obecnem uwzględniono tylko pewne rodzaje opłat, a mianowicie te, które ze względu na częstotliwość mogą przynieść większy dochód Skarbowi Państwa, pominięto zaś te rodzaje, co do których odnośnie projektu ustaw są już bliskie urzeczywistnienia (podatek spadkowy, opłaty wekslowe, opłaty od ubezpieczeń i podatek od kart do gry) oraz te, których ujednostajnienie bądź natrafiłoby na razie na znacznie większe trudności, bądź wynik finansowy nie byłby tak wybitnym.

Do dotkniętych tą ustawą rodzajów opłat należą opłaty od przeniesienia nieruchomości, od przeniesienia ruchomości, od cesji, od obligów (skryptów dłużnych) od spółek, od pokwitowań, od rachunków i od pełnomocnictw.

Jako zasadę przyjęto, aby wspomniane opłaty wynosiły od przeniesienia nieruchomości 6%, od przeniesienia ruchomości, cesji i obligów 1%, od pokwitowań 1/2%, od rachunków 2/10%, od umowy o spółki akcyjne 3%, od umowy o spółki innego rodzaju 2%, a od pełnomocnictw 20 mk.

Sposób, w jaki starano się cel niniejszej ustawy osiągnąć wskazuje dołączona tabela.-

się. W projekcie przewidziano m.in. podział na małe, średnie i duże rodziny, a w ustawie tego brak. Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu pracowników kolei państwowych, Dz.U. 1920, nr 65, poz. 430. Tekst ustawy różni się od jej projektu.

Z E S T A W I E N I E

Przedmiot:	B. okupacja austr.-węgierska			B. okupacja niemiecka.			B. zabór austriacki.		
	Obecna stawka:	Proponuje się:	Wobec tego stawka wynosić będzie:	Obecna stawka:	Proponuje się:	Wobec tego stawka wynosić będzie:	Obecna stawka:	Proponuje się:	Wobec tego stawka wynosić będzie:
Przeniesienie nieruchomości.	4,5% (4% alienacyjna 0,5% aktowa)	podwyższenie opłaty alienacyjnej o 40%	6,1% (5,6% + 0,5%)	5%	podwyższenie opłaty o 20%	10%	4% i 25% dodatek	6%	6%
Kupno ruchomości, dostawy i zamiana ruchomości.	0,5% ³⁾ (względnie 0,1%)	podwyższenie opłaty o 100%	1% (względnie 0,2%)	0,5%	podwyższenie opłaty o 100%	1%	Sk. III (1%)	-	1%
Cesja wierzycielności.	0,5%	podwyższenie opłaty o 100%	1%	0,5%	podwyższenie opłaty o 100%	1%	Sk. II (0,5%)	Sk. III (1%)	1%
Skrypta dłużne / (obligi).	0,2% względnie 0,5%	podwyższenie opłaty o 400% względnie o 100%	1%	0,1% ^{xx)} względnie 0,5%	podwyższenie opłaty o 100%	1%	Sk. II (0,5%)	Sk. III (1%)	1%

Spółki akcyjne.	1%	podwyższenie opłaty o 200%	3%	2%	podwyższenie opłaty o 50%	3%	Sk. III (1%)	podwyższenie opłaty o 200%	3%
Inne spółki.	0,5%	podwyższenie opłaty o 300%	2%	0,5%	podwyższenie opłaty o 100%	2%	Sk. II (0,5%)	podwyższenie opłaty o 300%	1%
Kwity.	stała opłata 20 fen.	0,5%	0,5%	0,1% względnie stała opłata 20 fen.	0,5%	0,5%	Sk. II (0,5%)	-	0,5%
Rachunki.	stała opłata 20 fen.	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	stała opłata w kwotach od 2 h. – 50 h.	0,2%	0,2%
Pełnomocnictwa.	stała opłata 4 mk 90 fen.	20 mk	20 mk	stała opłata w kwotach od 1 mk 80 fen. do 20 mk	20 mk	20 mk	stała opłata 2 K.	20 mk	20 mk

x) Umowy handlowe (art. 57 p. 3 ros. ustawy stemplowej).

xx) Skrypta dłużne zabezpieczone hipoteką.

Uzasadnienie [projektu rozporządzenia w przedmiocie uruchomienia nowych Komisji Ziemskich okręgowych na terenie b. Królestwa Kongresowego oraz powołania Delegatów okręgowych i powiatowych G.U.Z. na terenie b. zaboru austriackiego]

UZASADNIENIE.

Rozwój spraw, związanych z przebudową ustroju rolnego i konieczność planowego ich prowadzenia. Pałaca potrzeba niezwłocznego uruchomienia prowizorycznych organów ziemskich na terenie Małopolski w celu skutecznego nadzoru nad parcelacją oraz należytego regulowania kolonizacji i obrotu ziemią.

PREZES
Głównego Urzędu Ziemskiego
T. Wilkoński^f

Wpłynęło do Rady Ministrów dnia
... 1920 r. Uchwała zapadła zgodnie
z wnioskiem.

PREZYDENT MINISTRÓW

^cZałącznik do punktu 8^c. [N° 6a]

Uzasadnienie projektu ustawy w przedmiocie opłaty stemplowej od kart do gry

UZASADNIENIE.

projektu ustawy w przedmiocie opłaty stemplowej od kart do gry.

UWAGI OGÓLNE.

Wydanie jednolitej dla całego państwa ustawy w przedmiocie opodatkowania kart do gry jest pożądane z przyczyn następujących:

Karty do gry są przedmiotem zbytkowym. Ta ich cecha uzasadniałaby, już sama przez się, nie tylko ustanowienie opłaty, obciążającej ich użycie, lecz także wysoką stawkę takiej daniny. Do tego przyłącza się okoliczność, że nie mamy w danym wypadku do czynienia ze zbytkiem szlachetnym, z jednym z owych rodzajów konsumpcji zbędnej, które nieodłączne są od wyższej kultury. Chodzi tu owszem o objaw etycznie ujemny, społecznie szkodliwy. Nie może tu mieć znaczenia zarzut, przeciwstawiany nieraz tendencją opodatkowania zbytku, zarzut

wypływający z obawy, że wysoki podatek odstraszy od konsumpcji a tem samem osłabi lub zniszczy odnośną gałąź wytwórczości.

Wywodom powyższym nie odpowiada stan rzeczywisty, nie odpowiadają przepisy o opodatkowaniu kart do gry, obowiązujące obecnie w poszczególnych dzielnicach Polski.

Na obszarze b. okupacji niemieckiej opłata wynosi tylko 80 fenigów od talii (rozp.b.gen.gub.warsz. z 19 lipca 1918 r. Dz.rozp. Nr 39 poz.118).

Przepisy obowiązujące na obszarze b. zaborów austriackiego i pruskiego (ustawa austriacka z 15 kwietnia 1881 Dz.u.p. Nr 43^x, względnie ustawa Rzeszy Niemieckiej z 3 lipca 1878 Dz.pr. str. 113^{xx}) ustanawiają dwie stawki, uzależniając wysokość opłaty od ilości kart w jednej talii i ochraniając niejako w ten sposób pewne kategorie gier od zbytniego obciążenia opłatą. Stawki wynoszą według prawa austriackiego 30 h. lub 60 h., według niemieckiego 30 fenigów lub 60 fenigów zależnie od tego, czy talia zawiera kart 36 lub mniej lub czy ilość kart przewyższa 36. Prawo austriackie idzie jeszcze dalej w różniczkowaniu, stanowiąc, że opłatę uiścić należy w wysokości dwukrotnej (60 h. lub 1 kor 26 h.) od kart „lakierowanych i zmywalnych”, przepis ten uzasadniony dłuższą używalnością kart tego rodzaju, ma jednak małe znaczenie finansowe, a oczywiście komplikuje stosowanie ustawy.

Stan prawny wprost niezwykły, wytworzył się na obszarze b. okupacji austriacko-węgierskiej. Okupant wydał jedno tylko zarządzenie: ustanowił cło w wysokości 1 kor od talii (poz. 98 taryfy celnej, wprowadzonej rozporządzeniem z 9 stycznia 1917 r. Dz.rozp.c. i k. zarządu wojskowego w Polsce, część II Nr 4), a nie wydał żadnych przepisów o opodatkowaniu kart do gry, sporządzonych w kraju. Byłoby jednak mylnem mniemanie, że wobec tego obowiązują na obszarze b. okupacji austriacko-węgierskiej odpowiednie przepisy rosyjskie. Prawo rosyjskie nie znało opłaty od kart do gry, gdyż karty były przedmiotem monopolu, nie państwowego jednak, lecz ustanowionego na rzecz „cesarskich zakładów wychowawczych” (zakładu cesarzowej Marii) (art. 66 ustawy przemysłowej oraz dodatek do tego artykułu; Zb.pr. t. XI cz. II). Jakkolwiek powołane przepisy rosyjskie nie zostały dotychczas formalnie uchylone ani przez okupanta ani przez władzę ustawodawczą polską, to jednak rozumie się samo przez się, że nie obowiązują, gdyż dalsza ich moc obowiązująca nie dałaby się pogodzić z udziałnością państwa polskiego. Ustanie monopolu nie oznacza jednak w danym wypadku przywrócenia swobody produkcji indywidualnej. Takiej konsekwencji bowiem sprzeciwia się art. 344 kodeksu karnego rosyjskiego z r. 1903, który to kodeks obowiązuje tymczasowo na obszarze dawnego Królestwa Kongresowego na podstawie rozporządzenia. Tymczasowej Rady Stanu

^{x)} w dalszym ciągu oznaczono skróceniem „u.n.”

^{xx)} w dalszym ciągu oznaczono skróceniem „u.n.”

z 7 sierpnia 1917 (Dz.urz.Dep.Sprawiedl.T.R.S.K.P. Nr 1. dział I poz. 6) i dekretu z 4 lutego 1919 r. (Dz.pr. poz. 188). W powołanym art. 344, opartym na zasadzie monopoli, postanowiono, że „winny wyrobu kart do gry na sprzedaż ulegnie karze więzienia na czas do miesiący sześciu”.

Wynikałoby stąd, że na obszarze b. okupacji austriacko-węgierskiej nie ma wprawdzie opłaty od kart do gry, że jednak interes skarbu państwa w tej dziedzinie chroni – oprócz cła – zakaz wyrobu. Atoli i ten wniosek nie jest bez zarzutu, wobec tego, że powołanem rozporządzeniem T.R.S. wprowadzono rosyjski kodeks karny również do obszaru ówczesnego gen. gubernatorstwa warszawskiego, przy czym jednak gen. gubernator warszawski ani rozporządzeniem swem z 11 sierpnia 1917 (Dz.rozp. Nr 84 poz. 331), którem zatwierdził wspomniany akt ustawodawczy polski ani żadnym innym przepisem nie uchylił § 1 rozporządzenia z 19 lipca 1916 (Dz.rozp. Nr 39 poz. 113), w myśl którego wyrób kart do gry jest dopuszczalny za zezwoleniem Szefa Administracji.

Z powyższego zestawienia przepisów obecnie obowiązujących okazuje się nie tylko, że stawki obecne są zbyt niskie, ale też że stan prawny na obszarze b. okupacji austriacko-węgierskiej stanowi zagadkę, której rozwiązanie przy pomocy wykładni w żadnym razie nie może zadowolić; prowadzi ono bowiem albo do zakazu produkcji, co byłoby niesprawiedliwością w stosunku do innych dzielnic albo do dozwolenia wytwórczości wolnej od opłaty, co byłoby nie tylko niesprawiedliwym lecz też połączonym ze stratą dla skarbu państwa. Zachodzi więc potrzeba rozstrzygnięcia w drodze ustawodawczej.

Za rychłem ujednostajnieniem przemawia też znaczna różnica między stawką obowiązującą na obszarze b. okupacji niemieckiej, a najwyższymi nawet stawkami na obszarze b. zaboru austriackiego i pruskiego.

Uwagi szczegółowe.

Do art. 1

Z ogólnikowej stylizacji części pierwszej tego artykułu wynika, że opłacie podlegają zasadniczo (tj. z wyjątkiem kart, wymienionych w części drugiej) zarówno karty do gry sporządzone w kraju jako też przywiezione z zagranicy – te ostatnie niezależnie od cel.

Możemy sobie wprawdzie wyobrazić konstrukcję prawną, przy której zagraniczne karty do gry podlegają jedynie cłu, dostatecznie przewyższającemu opłatę wewnętrzną. Atoli system wybierania nie tylko cła lecz także opłaty wewnętrznej jest stosowniejszym ze względów techniki ustawodawczej – zwłaszcza dlatego, że przy systemie przeciwnym znak wartościowy (stempel) stwierdzający uiszczenie opłaty, musiałby być używany również jako dowód uiszczenia cła, a to spowodowanie do wspólnego mianownika dwóch pojęć różnych pociągałoby za sobą często kolizję i utrudniałoby stosowanie ustawy. Nadto sposób obrany w niniejszem projekcie, stanowi duże ułatwienie przy rokowaniach o traktaty handlowe.

Część druga dotyczy również kart zagranicznych, znajdujących się na obszarze państwa polskiego chwilowo celem dalszego przewozu za granicę.

(Co do przedmiotów unormowanych artykułem pierwszym por. § 1 u.a. i § 1 u.n.)

Do art. 2.

(Por. §§ 3, 8 i 9 u.a. oraz §§ 3 i 7 u.n.)

Do art. 3.

(Por. §§ 1–3 u.n. §§ 2 i 3 u.n.)

Do art. 4.

Z artykułu tego wynika, że projektowana ustawa pozostawia nietknięte przepisy ustaw przemysłowych. O ile więc te ostatnie wymagają dla utworzenia fabryki kart do gry lub do ich sprzedaży zezwolenia władzy administracyjnej, fabryka nie będzie mogła być otwarta, jeżeli sprzeciwi się bądź władza administracyjna bądź skarbowa (Por. § 4 u.a. §§ 4 i 6 u.n.)

Do art. 6.

(Por. § 10 u.n. oraz uwagę do art. 7.)

Do art. 6.

(Por. § 11 i 12 u.a. §§ 6 i 9 u.a.)

Do art. 7.

Na podstawie części pierwszej tego artykułu wydane zostaną w szczególności przepisy o danych, których ma dostarczyć starający się o zezwolenie na wyrób, o tem jak ma być urządzoną wytwórnia i jakich zasad należy się trzymać przy wyrobie i przechowaniu kart do gry, o księgach, które winni prowadzić wytwórcy i sprzedawcy tudzież o obowiązkach wytwórców i sprzedawców wobec organów kontrolujących.

(Por. §§ 2–9 oraz 11 i 12 u.a. §§ 5, 6 i 9 u.n.)

Część druga wzorowana na art. 10 i 12 dodatku do art. 66 rosyjskiej ustawy przemysłowej (o którym była mowa „W uwagach ogólnych”) pozostaje w związku z faktem, że w lokalach, określonych w art. 6 zazwyczaj używa się każdej talii tylko do jednej gry, po czym takie karty już użyte, ale jeszcze będące w bardzo dobrym stanie, sprzedają się. Do specjalnych warunków części drugiej art. 7 należeć mogą: specjalny stempel urzędowy i zarządzenie, że odnośnym przedsiębiorstwom i stowarzyszeniom wolno nabywać karty do gry wyłącznie w miejscach sprzedaży, wskazanych im przez władzę skarbową; zakaz używania kart, zaopatrzonych w specjalny stempel poza lokalami, wymienionymi w art. 6.

Przepis, zawarty w części drugiej art. 7, ma zatem na celu zapewnić przestrzeganie zakazu sprzedaży kart używanych, zawartego w art. 5.

Do art. 8.

(Por. § 9 u.a. i § 7 u.n.)

Do art. 9–18

Do podstawowych zasad, od których zależy prawidłowość budowy polskiego prawa skarbowego, należą te, które dotyczą karania przestępstw, popełnianych na szkodę skarbu państwa. Chodzi o rozstrzygnięcie, czy i o ile czyny i zaniechania, których skutkiem jest zmniejszenie dochodów z danin publicznych, uważać mamy za przestępstwa w rozumieniu kodeksu karnego lub czy za przestępstwa *sui generis*; trzeba ustalić kompetencję dla orzecznictwa w sprawach tego rodzaju oraz wydać jednolite dla wszelkich danin lub przynajmniej dla większych grup tychże przepisy o postępowaniu. W dziedzinie tej zachodzą między poszczególnymi prawami dzielnicowymi wielkie różnice, a obmyślenie zasad jednakich wymaga dłuższego czasu. Postanowienia karne, mieszczące się w niniejszym projekcie, które w braku swych zadań podstawowych ułożyć musiano, należy więc uważać za tymczasowe, wcale nie przesądzające wytycznych, na których polskie prawo karne skarbowe ma być ostatecznie oparte.

1. W zakresie podatku od kart do gry za najcięższe z przestępstw uważać trzeba podrobienie stempla. O niem jednak nie ma mowy w niniejszym projekcie, gdyż zupełnie wystarczają odpowiednie postanowienia obowiązujących u nas kodeksów karnych (art. 434 k.k. rosyjskiego § 199 lit.d.) oraz §§ 202 i 203 k.k. austr. i 278 L.2 k.k. niemieckiego.

2. Z kolei należy rozpatrzyć rozpowszechnienie kart do gry, zaopatrzonych w stempel podrobiony.

Pod tym względem postanawia kodeks karny rosyjski w powołanym już art. 434, że karze więzienia na czas od roku jednego i miesiący sześciu do lat sześciu ulega winny użycia podrobionego znaku wartościowego jako autentycznego z wiedzą o tem lub zbycia tegoż. Karę więzienia na czas od lat trzech do lat sześciu wymierzyć należy, o ile winny ze zbytu znaków wartościowych podrobionych uczynił sobie proceder. Z innego ustępu art. 434 wynika, że chodzi o „znak wartościowy, mający stanowić dowód opłacenia podatku lub poboru państwowego”.

W myśl art. 273 L.I kodeksu karnego niemieckiego ulega karze więzienia od trzech miesięcy do lat pięciu, kto czyni użytek z podrobionych znaków stemplowych. Według autentycznej wykładni, zawartej w § 12 u.n., przepis art. 273 L.I k.k. odnosi się również do kart do gry.

Prawa austriackie określa czyn, o którym mowa, jako „ciężkie przekroczenie skarbowe” tj. jako przestępstwo *sui generis*, które oceniać należy według skarbowej ustawy karnej w r. 1835 i ustanawia karę grzywny wynoszącą z reguły 1000 koron. Przepis ten mieści się w § 15 u.a. i w myśl projektowanego art. 21 przestałby obowiązywać wraz z całą ustawą, w której jest zawarty. Wprawdzie z ogólnych

przepisów: § 103 austr. skarbowej ustawy karnej oraz § 14 u.a., wypływa zasada „zbiegu idealnego” przestępstwa w rozumieniu kodeksu karnego z „przekroczeniem skarbowym”, atoli jest bardzo wątpliwe, czy według kodeksu karnego austriackiego można rozpowszechnienie kart do gry ze stemplem podrobionym uznać w ogóle za karygodne, najwyżej można by zakwalifikować jako oszustwo (§ 197) puszczenie w obieg kart takich, połączone z prowadzeniem w błąd (z zatajeniem ich wadliwości), pozostałaby więc luka co do wypadków, których nie tylko zbywca, lecz i nabywca świadom jest tego, że stempel jest podrobiony.

Skonstruowanie jednolitego dla całego państwa przepisu, określającego czyn, o którym mowa, jako przestępstwo ulegające karze w drodze sądowej natrafia na duże trudności zwłaszcza dlatego, że powołane przepisy kodeksów karnych rosyjskiego i niemieckiego dotyczą nie tylko stempla do kart do gry, lecz w ogóle znaków stemplowych. Najstosowniej będzie więc ujednostajnienie odroczyć do czasu wydania polskiego kodeksu karnego (które umożliwi ustalenie zasad jednolitych dla znaków stemplowych w ogóle), tymczasem zaś, pozostawiając bez zmiany art. 434 k.k. rozp. i § 278 k.k. niem. ułożyć ze względu na obszar b. zaboru austriackiego normę jednolitą jedynie dla zakresu prawa karnego administracyjnego skarbowego, dopuszczając „zbieg idealny” z prawem karnem sądowym. Ta zasada zbiegu idealnego, znana – jak już wyżej zaznaczono – w prawie austriackim, nie jest też obca niemieckiemu, gdyż wypowiedzi ją wyraźnie § 12 u.n.

3. Normę tę zawiera projektowany art. 9. Wzorem prawa niemieckiego (§§ 10 i 12 u.n. i verba legis „karty do gry, które wbrew niniejszej ustawie nie są zaopatrzone w przepisany stempel”) obejmuje on zarówno rozpowszechnianie kart ze stemplem podrobionym jako też takich, które wcale nie są ostemplowane. Co do tego ostatniego czynu obecny stan ustawodawstwa jest następujący:

Według prawa austriackiego (§13 u.n.) nie jest on ani przestępstwem w rozumieniu kodeksu karnego ani przekroczeniem skarbowym lecz „uszczipieniem stempla”, za które ustanowiona jest kara pieniężna w wysokości 50-krotnej daniny zwyczajnej; wymierza ją władza skarbowa; zamiana na karę pozbawienia wolności nie jest przewidziana. Według zasady, przyjętej w prawie skarbowym niemieckim, wszystkie czyny, które w ustawach skarbowych uznane są za karygodne – a zatem także rozpowszechnienie nieostemplowanych kart do gry (§§ 10–12 oraz 19 u.n.) – uważa się za przestępstwa w rozumieniu kodeksu karnego. Zasada ta ma jednak znaczenie więcej teoretyczne, gdyż z reguły postępowanie przeprowadza i orzeczenie karne wydaje władza skarbowa, a powyższa myśl zasadnicza ujawnia się tylko w tem, że w pewnych w ustawie określonych wypadkach może bądź władza skarbowa bądź obwiniony jeszcze przed załatwieniem sprawy w pierwszej instancji skierować ją na drogę sądową, oraz że obwiniony w razie skazania może albo odwołać się do wyższej instancji administracyjnej albo zaskarżyć decyzję władzy skarbowej sądownie; tym ostatnim

razem sąd rozpatruje sprawę na nowo, nie zużytkowują wcale wyników postępowania administracyjnego (§§ 459–462 niemieckiej procedury karnej, nadto co do podatków pośrednich – ustawa pruska z 26 lipca 1897 Zb.pr. str. 237; co do bezpośrednich p.n.p. § 73 pruskiej ustawy o podatku przemysłowym z 24 czerwca 1891 Zb.pr. str. 202, § 27 pruskiej ust. o opodatkowaniu przedsiębiorstw wędrownych z 3 lipca 1876, Zb.pr. str. 247; § 76 pruskiej ustawy o podatku dochodowym z 19 lipca 1906 r., Zb.pr. str. 260). Prawo rosyjskie w ogólności trzyma się tej samej zasady, jaką znajdujemy w prawie niemieckim (p. np. art. 69 ust. o podatkach bezpośrednich art. 1677 zbioru ustaw o akcyzach Zb.pr. tom V. wyd. z r. 1903), uczyniło jednak wyjątek co do kart do gry, przekazując orzecznictwo w sprawach o „niezachowanie przepisów o handlu kartami do gry” bezwzględnie sądowi (art. 343 kodeksu karnego). Wyjątek ten nie da się uzasadnić, zwłaszcza że chodzi o fakta nieskomplikowane, łatwe do stwierdzenia.

Część trzecia art. 9 znajdzie zastosowanie np. wówczas, jeżeli ktoś, któremu skutek zamówienia nadesłano skrzynię z kartami do gry, dopiero po otwarciu jej spostrzeża, że karty nie są ostemplowane.

(Por. przedostatni ustęp § 13 u.a.)

Do art. 10 i 11

4. (Por. §§ 13 i 26 u.a. oraz § 10, 12 i 18 u.n.)

Część druga art. 10 jest potrzebna dlatego, ponieważ w braku takiego przepisu mogłoby się zdarzyć, że właściciel przedsiębiorstwa, który popełnił czyn określony w art. 9 byłby z powodu małej ilości talii nieostemplowanych, które wpadły w ręce władzy – karany łagodniej niż ten, który tylko tolerował czyn taki, popełniony przez personel.

5. Art. 12 por. z §§ 14 – 16 u.n. oraz §§ 13, 16 u.n.

6. Art. 14 por. z art. 343 k.k. rozp.; § 40 k.k. niem.; § 15 u.a.; §§ 10–13 i 14 u.n.

7. Art. 15 por. z 18 u.a.

8. Art. 16 por. z 19 u.a.

9. (Do art. 17)

Część ostatnia tego artykułu konieczna jest ze względu na różnorodność, jaka by wynikała w razie pominięcia odnośnej kwestii milczeniem. Orzeczenia władz skarbowych, mających siedzibę na obszarze b. zaboru austriackiego, podlegałyby zaskarżeniu przed Sądem Najwyższym na podstawie ustawy austriackiej z 22 października 1875 Dz.u.p. Nr 36 z 1876 oraz art. 5 dekretu z 8 lutego 1919 (Dz.pr. poz. 200). Na obszarze b. zaboru pruskiego obwiniony miałby prawo zaskarżenia przed sądem zwyczajnym na podstawie §§ 459–469 niemieckiej procedury karnej. Na koniec na obszarze b. zaboru rosyjskiego w braku odpowiednich przepisów zaskarżenie byłoby w ogóle niedopuszczalne. Wprawdzie rozbieżność taka istnieje już obecnie co do całego szeregu danin. Ale wynika ona z tymczasowej mocy obowiązujących przepisów wydanych

przez państwa zaborcze i okupantów i ujawnia się nie tylko co do środków prawnych lecz także w różnych innych kierunkach (co do wysokości daniny sposobu ustalenia podstawy wymiaru itd.). W danym wypadku zaś mielibyśmy do czynienia z ustawą obowiązującą w całym państwie, a nie w jednej tylko dzielnicy, z ustawą na ogół jednolitą, a tylko co do jednej – bardzo zasadniczej – kwestii podtrzymującą dotychczasowy rozdzźwięk. Należy więc albo wydać jednolitą dla całego państwa ustawę o sądownictwie administracyjnym albo uznać decyzję władzy skarbowej, wydaną wskutek odwołania, za ostateczną. Ponieważ pierwsze nie nastąpiło, pozostaje drugie. Zaznaczono jednak wyraźnie, że przepis odnośny obowiązuje tylko do czasu wydania jednolitej ustawy o sądownictwie administracyjnym, utraci więc moc automatycznie z chwilą, w której ustawa taka wejdzie w życie.

10. Art. 19 por. z § 81 u.a. i § 20 u.n.

Art. 20.

Spowodowany jest rezolucją dnia 3 marca 1920 r., którą Sejm wezwał Rząd do obmyślenia źródeł dochodu celem zasilenia instytucji, opiekujących się żołnierzami oraz instytucji, których celem jest popieranie rozwoju dzieci.

Ustanowienie takiego monopolu będzie również dla Skarbu Państwa z dużą korzyścią. Wspomniane instytucje bowiem (np. Państwowy Komitet Pomocy Dzieciom) pobierają subwencje ze skarbu państwa. Wysokie dochody, jakie one niewątpliwie mieć będą z monopolu, uczynią owe subwencje zbytecznymi lub spowodują znaczne zmniejszenie ich. Nadto władza skarbowa będzie miała do czynienia z jednym tylko wytwórcą kart do gry, co ogromnie uprości administrację opłatami stemplowymi od kart do gry i zmniejszy koszt tej administracji.–

°Załącznik do punktu 9°. [N° 7]

[Wniosek na Radę Ministrów i projekt] ustawy o likwidacji Państwowego Urzędu do spraw powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników

W n i o s e k
na Radę Ministrów w sprawie projektu
ustawy o likwidacji Państwowego Urzędu
do spraw powrotu Jeńców, Uchodźców
i Robotników.

Państwowy Urząd do spraw powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników, utworzony dekretem z dnia 30 grudnia 1918 r. (Dz.Pr. Nr 3 z r. 1919 poz. 84)

jest w myśl art. 2 tego dekretu urzędem tymczasowym i ma za zadanie akcję repatriacyjną. Urząd ten z konieczności zajął się także akcją reemigracyjną. Z uwagi na to, że akcja repatriacyjna zbliża się ku końcowi, a całokształt spraw emigracji, reemigracji i opieki nad wychodźcami został skupiony w Urzędzie Emigracyjnym przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej z wyłączeniem ich z innych urzędów, istnienie Państwowego Urzędu do spraw powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników w krótkim czasie okaże się zbędnym.

Jednakowoż likwidacja tego Urzędu może nastąpić tylko stopniowo w miarę zakończenia zadań, włożonych nań wymienionym na wstępie dekretem.

Ponieważ dekret z dnia 30 grudnia 1918 r. (Dz.Pr. Nr 3 z r. 1919 poz. 84) o utworzeniu Państwowego Urzędu do spraw powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników oraz dekret z dnia 5 lutego 1919 r. (Dz.Pr. Nr 13 poz. 143) w sprawie zmiany dekretu z dnia 30 grudnia 1918 r. o utworzeniu Państwowego Urzędu do spraw powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników zostały swego czasu przedłożone Sejmowi Ustawodawczemu do zatwierdzenia, przeto uchylenie tych dekretów może nastąpić tylko w drodze ustawy. Wobec ^htego^h ^cpowyższego^c Prezydium Rady Ministrów wnosi o uchwalenie następującego wniosku:

U s t a w a
o likwidacji Państwowego Urzędu
do spraw powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników

Art. 1. Utworzony dekretem z dnia 30 grudnia 1918 r. (Dz.Pr. Nr 3 z r. 1919 poz. 84) Państwowy Urząd do spraw powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników likwiduje się.

Art. 3. Likwidację Państwowego Urzędu do spraw powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników ^hw miarę zakończenia zadań włożonych na Urząd wymienionym dekretem^h przeprowadza Minister Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu ^hz Ministrem Spraw Zagranicznych oraz Zdrowia Publicznego^h ^ez Generalnym Komisarzem Państwowego Urzędu do spraw powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników^e.

Art. 2. Szczegółowy plan likwidacji zatwierdzi Rada Ministrów na wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej ^cpo porozumieniu z Generalnym Komisarzem Państwowego Urzędu do spraw powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników^c ^hw porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych oraz Zdrowia Publicznego^h. ^hRada Ministrów określi również, na jaki cel ma być przeznaczony majątek Państwowego urzędu do spraw powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników oraz będące w jego posiadaniu budynki, urządzenia, aparaty i materiały.^h

Art. 4. Z chwilą ukończenia likwidacji Państwowego Urzędu do spraw powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników dekret z dnia 30 grudnia 1918 r. (Dz.Pr. Nr 3 z r. 1919 poz. 84) o utworzeniu Państwowego Urzędu do spraw powrotu Jeńców,

Uchodźców i Robotników oraz dekret z dnia 5 lutego 1919 r. (Dz.Pr. Nr 13 poz. 143) w sprawie zmiany dekretu z dnia 30 grudnia 1918 r. o utworzeniu Państwowego Urzędu do spraw powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników tracą moc obowiązującą.

°Załącznik do punktu 13°. [N° 9]

Ogólne uwagi do projektu ustawy o uposażeniu pracowników Polskich Kolei Państwowych

Ogólne uwagi do projektu ustawy o uposażeniu pracowników Polskich Kolei Państwowych.

Do przedłożenia ^aniniejszenia^a projektu powoduje mnie nagląca konieczność ujednostajnienia poborów pracowników kolejowych we wszystkich byłych dzielnicach Państwa Polskiego, z tej przyczyny, że wymiana pracowników kolejowych pomiędzy dzielnicami, a w szczególności uzupełnianie stanu pracowników w był. Dzielnicy pruskiej przybiera coraz większe rozmiary.

Po dłuższym rozważaniu i kilkakrotnem omówieniu pierwotnego projektu na konferencjach z innemi Ministerstwami przyszedłem do przekonania, że możliwem jest wniesienie niniejszego projektu z przyczyn dalej wyłuszczonych, przy czem jednak zastrzegam się, że postanowienia tego projektu nie mogą w niczem przedsądzać postanowień przyszłej pragmatyki służbowej. Projektem tym bowiem zostali objęci także robotnicy stali tj. tacy, których stosunek służbowy do Zarządu kolei jest trwały, a nie przejściowy, jak u robotników czasowo tylko zatrudnionych, sezonowych lub kontraktowych.

Uwagi do szczegółów projektu. Wysokość kwot w poszczególnych stopniach.

Wysokość kwot w poszczególnych stopniach płacy należałoby utrzymać ze względu na minimum egzystencji, jakie musi się dać pracownikom poszczególnych stopni z uwzględnieniem ich wymogów życiowych, a przede wszystkim ze względu na pracowników najniższego stopnia, którzy by ewentualnem obniżeniem projektowanej płacy nie tylko nie otrzymali 50% podwyżki, ale w wielu wypadkach, przede wszystkim zaś przy liczniejszych rodzinach, otrzymaliby nawet mniej, niż otrzymują dotychczas. Najniższy stopień płacy musi przeto wynosić co najmniej 400 marek i musi następnie płaca iść progresywnie ku stopniom wyższym zarówno z różnicą pomiędzy poszczególnymi stopniami tak, że różnice w stopniach niższych muszą być mniejsze, zaś rosnać ku stopniom wyższym.

Dodatek rodzinny.

Proponowane przez Komisję Rady Ministrów dwa stopnie dodatku rodzinnego tj. 200 i 400 marek są niewystarczające, albowiem przyznanie dodatku w kwocie 400 marek rodzinie z trzech wzgl. czterech osób złożonej, na równi z rodziną, składającą się z siedmiu lub ośmiu osób, wskazuje na nieliczenie się z temi większymi rodzinami. Z tego rodzaju rozwiązaniem nie mogą się pogodzić, albowiem personel kolejowy składa się przeszło 80% z niższych pracowników, którzy – jak w ogóle w sferze niższej – mają przeważnie większą ilość dzieci, aniżeli ta mała część pracowników wyższych stopni. Poza tem uważam uwzględnienie rodzin liczniejszych za wskazane także ze względów społecznych.

Wobec tego proponuję trzy klasy dodatku rodzinnego:

- I. kl. – do trzech osób – 200 marek
- II. ” – ” pięciu ” 350 ”
- III. ” – powyżej pięciu osób – 450 ”

Nadmienić należy jeszcze, że w Małopolsce było dotychczas 8 klas i że do tej ostatniej klasy zaliczano pracownika, mającego 7 i więcej osób na utrzymaniu.

Dodatek za wysługę lat.

Wysokość tego dodatku musi bezwarunkowo wynosić co najmniej 3% dlatego, żeby umożliwić pracownikowi po wysłużeniu 33 lat osiągnięcie podwójnej wysokości jego pierwszej płacy, czyli płacy, od której rozpoczął. Ponadto wiadomem jest z doświadczenia, że spomiędzy pracowników służby wykonawczej bardzo mała część dosługuje pełnych lat, zaś większość umiera lub przechodzi na emeryturę przed czasem bądź to skutkiem okaleczeń na służbie, bądź też skutek utraty zdrowia w ogóle, gdyż praca kolejowa w wyższym stopniu absorbuje organizm, aniżeli inne zawody z wyjątkiem kopalń i fabryk, w których brak powietrza względnie zatrucie go przez różne połączenia chemiczne oddziałują szkodliwie na zdrowie. Pomiędzy konduktorami, a przede wszystkim kierownikami parowozów są tylko wyjątki, które dosługują pełni lat.

Wobec tego, że większa część pracowników kolejowych przechodzi na emeryturę przed czasem, należy ich pobory w ten sposób ukształtować, aby, idąc na emeryturę przed czasem, miał z czego żyć. Przez przyznanie 3% za wysługę lat, a nie mniej, podniosą się pobory przy przejściu na emeryturę, a tem samem i emerytura sama będzie większą.

Przez to zapobieży się także w odpowiednim stopniu stwarzaniu malkontentów społecznych, na czem Państwu również musi zależeć.

Uzupełnienie uposażenia.

Przy tem uzupełnianiu nie można zastosować jednolitej normy do wszystkich stopni dlatego, że ono ma na celu jedynie złagodzenie odczuwanej drożyzny. Nie da się zaprzeczyć, że tę drożyznę odczuwają wszyscy w równym stopniu, lecz

też wszyscy co do najniezbędniejszych potrzeb życiowych mniej więcej równymi środkami finansowymi mogą ją pokonać. Ponieważ w wyższych stopniach są pobory większe, należy więc stosownie niższy przyznać dodatek, zaś w stopniach niższych odpowiednio wyższy i w ten sposób zbliżyć je do siebie, gdyż – jak już powiedziałem – pokonanie trudności życiowych co do najniezbędniejszych potrzeb wymaga wprowadzić nie równych, lecz też i niezbyt różnych co do ilości środków pieniężnych.

Różnice, które mimo to pozostaną, mają służyć na zaspokojenie potrzeb stanu. Nie ulega wątpliwości, że tą niewielką różnicą nie zostaną one w pełni zaspokojone, lecz to właśnie będzie stanowić ofiarę pracowników tych wyższych stopni ze względu na trudne położenie finansowe Państwa.

Proponuję zatem dodatek drożyzniany czyli tzw. uzupełnienie uposażenia przez odpowiednie % płacy stałej i to na razie dla stopnia 1 do 4 100%, a następnie w każdym stopniu po 10% więcej. Ten sposób przyznawania w każdym stopniu niższym o 10% więcej ma na pierwszy rzut oka tylko tę jedną ujemną stronę, że jest zbyt szczegółowy. W rzeczy samej jednak nie spowoduje on żadnych trudności technicznych przy likwidacji poborów, gdyż jest obojętnym, czy likwidujący urzędnik pomnoży stałą płacę przez ten czy ów procent. Dodatnią natomiast stroną jest czułość na siłę finansową w każdym poszczególnym stopniu. Tej czułości właśnie nie posiada system łączenia kilku stopni w jedną grupę, gdyż znikają lub zbyt mało uwydatniają się różnice pomiędzy poszczególnymi grupami.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 10.

41

PROTOKÓŁ 36-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 26 kwietnia 1920 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Wyznań Rel[igijnych] i Oświecenia Publ[icznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Rolnictwa i D[óbr] P[aństwowych]	p. dr Franciszek Bardel
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Apropowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Pracy i O[pieki] S[połecznej]	p. Edward Peplowski
Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego	p. Tomasz Wilkoński
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Spraw Zagraniczn[yh]	p. Jan Dąbski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzielnicy Pruskiej	p. Adam Poszwiński
Szef Sekcji w Prezydium Rady Ministrów	p. dr Władysław Studziński
Szef Sekcji w Prezydium Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Zdrowia Publicznego	p. dr Józef Jaworski
Protokółuje Radca Ministerialny	p. dr Jerzy Buzek

Początek posiedzenia o godz. 5 po południu.

1. Protokół 35-go posiedzenia Rady Ministrów z dnia 22 kwietnia rb. wobec niewniesienia żadnego sprzeciwu – uznano za przyjęty.

2. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów normujący użytkowanie funduszu osadniczego, przeznaczonego do dyspozycji Głównego Urzędu Ziemskiego na

mocy uchwały sejmowej z dnia 19 grudnia 1919 r. przyjęto z następującymi zmianami:

- a) w art. 1 i 2 inwalidów wojskowych, o ile są rolnikami, należy wymienić na pierwszym miejscu;
- b) w art. 1 p. b) i c) należy dodać na końcu wyrazy „w porozumieniu z Ministrem Skarbu”;
- c) w art. 8 skreślono wyrazy: „W celu ułatwienia Głównemu Urzędowi Ziemskiemu zarządzenia przeznaczonym do jego dyspozycji funduszem osadniczym”;
- d) 2-gie zdanie art. 13 otrzymuje brzmienie: „Decyzja zawierać będzie szczegółowe warunki na jakich pożyczka została udzielona a przede wszystkim jej wysokość, termin, stopę procentową oraz sposób spłaty i zabezpieczenia”;
- e) art. 14 otrzymuje brzmienie: „Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego może przelać uprawnienia, dotyczące przyznania pożyczki, na Prezesa właściwej Komisji Ziemskiej Okręgowej. Decyzję swą Prezes Komisji Ziemskiej Okręgowej przesyła Prezesowi Głównego Urzędu Ziemskiego dla wydania rozporządzenia P.P. Bankowi Rolnemu o jej wykonaniu”.
- f) odnośnie do postanowień art. 16, 17 i 18 uchwalono wziąć za podstawę w miejsce ceny kupna sprzedaży szacunek gruntu;
- g) do art. 17 p. b) należy na końcu dodać wyrazy: „w ciągu pierwszych 10-ciu lat, a 4% w ciągu lat następnych”;
- h) art. 22 ma brzmieć: „Udzielone pożyczki mają być zabezpieczone hipotecznie”;
- i) po art. 31 należy wstawić artykuł: „Sposób stosowania niniejszego rozporządzenia na ziemiach b. zaboru austriacko-węgierskiego do czasu wprowadzenia tam organizacji Urzędów Ziemskich określa przepisy wydane przez Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego”.

3. Projekt ustawy o zmianie cen za dostarczanie energii elektrycznej w zasadzie przyjęto a ostateczną redakcją zlecono Międzyministerialnej Konsultacji Prawnej.

4. Wniosek w sprawie wydelegowania przedstawiciela Rzplitej do Komisji ankietowej, wysłać się mającej do Rosji przez Radę Administracyjną Międzynarodowego Biura Pracy przy Lidze Narodów, Minister Pracy i Opieki Społecznej wycofał, pozostawiając decyzję w tej rzeczy panu Prezydentowi Ministrów.

5. Projekt ustawy o budowie publicznych szkół powszechnych w zasadzie uchwalono, zlecając przeredagowanie projektu Ministrowi Wyznań Rel. i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych, Robót Publicznych i Skarbu przy uwzględnieniu następujących wskazówek:

- a) w miejsce art. 5 i 6 należy wprowadzić artykuł stanowiący, że szkoły mają być budowane w myśl planów normalnych wydanych przez Ministra

Wyznań Rel. i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Robót Publicznych.

b) Postanowienie art. 7 należy uzgodnić z ustawą z 27 maja 1919 r. Dz.U.Rz.P. Nr 44 poz. 311.

c) Art. 9 należy skreślić, a art. 10 połączyć z art. 5, względnie 7.

Wniosek Ministra Rolnictwa i D.P. dra Bardla, aby szkoły budowało Państwo, a gminy przyczyniały się robocizną i datkiem pieniężnym upadł.

6. Przyjęto przedłożony przez Ministra Skarbu dodatkowy wykaz urzędów, którym należy wysłać z urzędu „Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej” (No 7332 Dz. Gł. P.R.M.)

7. W sprawie rezolucji Sejmowej Komisji Rolnej z dnia 23 kwietnia rb. wniesionej w trybie nagłym poza porządkiem dziennym postanowiono, ażeby interesowani Ministrowie podali do wiadomości Komisji odpowiednie wyjaśnienia na najbliższym posiedzeniu.

8. Wniosek Ministra Apropowizacji o przekazanie Ministerstwu Kolei Żelaznych całkowitej kompetencji odnośnie do ruchu transportowego na rzece Wiśle, wniesiony w trybie nagłym poza porządkiem dziennym, a zmodyfikowany na posiedzeniu w ten sposób, żeby istniejący zarząd taborem przewozowym, którym rozporządza Ministerstwo Robót Publicznych oddać Ministerstwu Kolei Żelaznych – przyjęto.

Koniec posiedzenia o godzinie 10 wieczór.

†L. Skulski†

Załączniki

Wykaz:

1. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów normujący użytkowanie funduszu osadniczego, przeznaczonego do dyspozycji Głównego Urzędu Ziemskiego na mocy uchwały sejmowej z dnia 19 grudnia 1919 r.²³³
2. Wniosek i projekt ustawy Ministra Przemysłu i Handlu o zmianie cen za dostarczanie energii elektrycznej²³⁴.
3. [Projekt] ustawy o budowie publicznych szkół powszechnych²³⁵.
4. Rezolucja Komisji Sejmowej z dnia 23 kwietnia 1920 r.
5. [Wniosek Ministra Apropowizacji o przekazanie Ministerstwu Kolei Żelaznych całkowitej kompetencji odnośnie do ruchu transportowego na rzece Wiśle].

²³³ Nie publikuje się. Załącznik nieczytelny.

²³⁴ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 15 lipca 1920 o zmianie cen za dostarczanie energii elektrycznej, Dz.U. 1920, nr 70, poz. 466. Ustawa w niewielkim stopniu zmodyfikowana.

²³⁵ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 17 lutego 1922 r. o budowie publicznych szkół powszechnych, Dz.U. 1920, nr. 18, poz. 144. Ustawa zmodyfikowana w stosunku do projektu.

Rezolucja Komisji Sejmowej z dnia 23 kwietnia 1920 r.

Odpis.

MINISTERSTWO KOLEI ŻELAZNYCH

Warszawa, Nowy-Świat 14.

dn. kwietnia 1920

Rezolucja Komisji Sejmowej
z dnia 23 kwietnia b.r.

Komisja Rolna zmuszona jest stwierdzić, że sprawa zasiewów nie postąpiła należycie naprzód.

Ponieważ stan tego rodzaju grozi Państwu katastrofą głodową na przyszłość, wzywa się Rząd, ażeby dołożył wszelkich jak najwięcej energicznych starań, by uruchomić wszystkie środki transportowe, jakimi Rząd rozporządza, a równocześnie by winnych tego stanu pociągnął do jak najsurowszej odpowiedzialności.–

Za zgodność:

/–/ K. Bartel.

[Wniosek Ministra Apropowizacji o przekazanie Ministerstwu Kolei Żelaznych całkowitej kompetencji odnośnie do ruchu transportowego na rzece Wiśle]

Do

Rady Ministrów

Treść wniosku:

Wobec niezbędności skoncentrowania w jednym ręku spraw transportowych, kolejowych i rzecznych Ministerstwo Apropowizacji wnosi o przekazanie Ministerstwu Kolei Żelaznych całkowitej kompetencji odnośnie do ruchu transportowego na rzece Wiśle.

Motywy wniosku:

Niedomagania i braki transportowe są w chwili obecnej jedną z głównych przyczyn, uniemożliwiających Ministerstwu Apropowizacji planową akcję aproowizacyjną, nie pozwalających na wykorzystanie posiadanych zapasów przez niemożność ich dowiezienia.

Jedynie jak najdalej idące skoordynowanie ruchu transportowego sieci wodnej i kolejowej, stworzenie z nich jednolitej całości przez planowe połączenie i kierownictwo (możliwe tylko przy poddaniu obydwu działów kompetencji jednego Ministerstwa) pozwoli na maksymalne wyzyskanie posiadanych przez Państwo środków transportowych.

W celu powyższym Ministerstwo Aproprowiacji uważa za bezwzględnie konieczne włączenie do kompetencji Ministerstwa Kolei Żelaznych spraw ruchu transportowego na Wiśle.

MINISTER
/-/ St. Śliwiński

Warszawa, dnia 26 kwietnia 1920 r.

Wniesiono na Radę Ministrów

dn. ... kwietnia 1920 r.

Uchwała zapadła zgodnie

z wnioskiem.

PREZYDENT MINISTRÓW

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 10.

42

PROTOKÓŁ 37-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 29 kwietnia 1920 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister W[yznań] R[eligijnych] i O[święcenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Aprowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Rolnictwa i D[óbr] P[aństwowych]	p. dr Franciszek Bardel
Minister Pracy i O[pieki] S[połecznej]	p. Edward Peplowski
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	p. dr Władysław Seyda
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Spraw Zagran[icznych]	p. Jan Dąbski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzielnicy Pruskiej	p. Adam Poszwiński
Komisarz Generalny Państw[owego] Urzędu do spraw powrotu J.U.R.	p. dr Kazimierz Pawlikowski
Szef Sekcji w Prezydium Rady Ministrów	p. dr Władysław Studziński
Szef Sekcji w Prezydium Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Zdrowia Publicznego	p. dr Józef Jaworski
Protokółuje	p. Daniel Rodich

Początek posiedzenia o godz. 8 m. 45 po południu.

1. Protokół 36-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 26 kwietnia b.r. – wobec niewniesienia przeciw niemu żadnego sprzeciwu – uznano za przyjęty.

2. Rada Ministrów zreasumowała obie uchwały powzięte na 30 posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 1 kwietnia b.r. i na 35 posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 22 kwietnia b.r. w przedmiocie likwidacji Państwowego Urzędu do spraw powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników i przyjęła przedłożony przez Prezydium Rady Ministrów nowo opracowany projekt ustawy w przedmiocie zniesienia Państwowego Urzędu do spraw powrotu J.U.R. bez żadnych zmian.

P. Prezydent Ministrów stwierdza konieczność przejścia personelu Państwowego Urzędu do spraw powrotu J.U.R. przez Ministra Pracy i O.S., który przejmuje agendy tego urzędu, na co Minister Pracy i O.S. się zgadza.

3. Wniesiony przez Min. Spraw Wojskowych projekt ustawy o Głównym Urzędzie Morskim zdjęto na życzenie Ministra Przemysłu i Handlu z porządku dziennego, a to ze względu na uchwałę Rady Ministrów z dnia 3 lutego b.r., wobec czego niniejszy projekt jak i opracowany przez Min. Przemysłu i Handlu projekt o Władzach do spraw handlowej żeglugi morskiej winien być przed wniesieniem go na Radę Ministrów stosownie do powołanej wyżej uchwały uzgodnionym na posiedzeniu Komitetu Ekonomicznego Ministrów.

4. Projekt ustawy aprowizacyjnej na rok 1920/21 zdjęto za zgodą Ministra Aprowizacji z porządku dziennego celem wzięcia go na posiedzenie Rady Ministrów w następny czwartek, przy czym interesowani pp. Ministrowie przygotowują do tego czasu swoje wnioski w tej sprawie.

5. Projekt ustawy w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustawy z dnia 7 kwietnia 1919 r. w sprawie powołania dyplomowanych lekarzy do służby czynnej wojskowej (Dz.Pr. Nr 31, poz. 260 z 1919 r.) po dyskusji przyjęto bez zmian.

6. Projekt ustawy o płacy wojskowych zawieszonych w czynnościach służbowych oraz odbywających kary sądowe lub dyscyplinarne, przyjęto z następującymi zmianami:

- a) w art. 1 skreślono słowa: „na skutek wdrożonego przeciwko nim postępowania karnego”,
- b) art. 2 skreślono w całości,
- c) w art. 6, linia 3 dodano po słowach „połączona z degradacją stopnia” słowa: „inni”,
- d) w art. 8 skreślono literę „a)”, jako oznaczenie ustępu drugiego, następnie w tym samym ustępie zastąpiono słowo „niemu” słowem: „nim” oraz skreślono słowo: „go”, a nadto skreślono cały ustęp.

7. Przyjęto wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie upoważnienia go na dalsze 3 miesiące od dnia 2 maja do dnia 2 sierpnia 1920 r. do wydawania na całym obszarze b. zaboru rosyjskiego zarządzeń wyjątkowych na mocy ustawy z dnia 25 lipca 1919 r. w przedmiocie zapewnienia bezpieczeństwa Państwa i utrzymania porządku publicznego w czasie wojny bez zmian.

8. Rada Ministrów zatwierdziła statut „Ligi urzędników państwowych” bez zmian.

9. Wniosek Ministra Pracy i O.S. w sprawie kredytu 10 000 000 Mk na prowadzenie tanich kuchni i herbaciarni m.st. Warszawy, przekazano do bezpośredniego załatwienia Ministrowi Pracy i O.S. w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

10. Na zgłoszony w trybie nagłym poza porządkiem dziennym wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych uchwalono zaproponować na członka Tymczasowego Wydziału Samorządowego b. Królestwa Galicji i Lodomerii wraz z Wielkim Księstwem Krakowskim p. Jana Szczyrka radnego m. Lwowa, w miejsce inż. Daniela Majewskiego, który wyboru nie przyjął.

11. Wniesiony przez Ministra Pracy i O.S. projekt ustawy w przedmiocie ustanowienia państwowej fundacji dla sierot „Wieś Kościuszkowska” zdjęto na razie z porządku dziennego aż do uzgodnienia projektu przez Ministra Pracy i O.S. z Ministrem Skarbu oraz Rolnictwa i D.P.

12. Projekt ustawy o udzieleniu amnestii w b. dzielnicy pruskiej przyjęto skreślając jedynie wstęp poprzedzający art. 1.

13. Przedstawione przez Podsekretarza Stanu w Min. Spraw Zagranicznych p. Dąbskiego zaproszenie Poselstwa szwedzkiego do wzięcia udziału delegatów Rządu i organizacji rolniczych w podróży naukowo-rolniczej po Szwecji przyjęto do wiadomości z tem, że Minister Spraw Zagranicznych przekaze zaproszenie Ministrowi Rolnictwa i D.P. do załatwienia w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

14. Przedłożony przez Ministra Skarbu w trybie nagłym poza porządkiem dziennym projekt uzupełnienia ustawy o ochronie lokatorów przyjęto z następującymi zmianami:

- a) w projektowanym art. 8 A. skreślono ustęp trzeci, który miał następujące brzmienie: „Dodatkowe te opłaty uiszczone być winny wraz z komornem, a nieuiszczenie ich pociąga wszystkie te skutki, co nieuiszczenie komornego”,
- b) w projektowanym ust. 4 art. 20 skreślono w ustępie trzecim słowa: „według uznania”.

15. P. Podsekretarz Stanu w Min. b. Dzielnicy Pruskiej p. Poszwiński porusza poza porządkiem dziennym kwestię czy zatrzymują moc kontrakty zawarte z kopalniami śląskimi o dostawę węgla wobec objęcia administracji węglowej przez Komisję aliancką. Rada Ministrów przekazuje tę sprawę do załatwienia Ministrowi Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem b. Dzielnicy Pruskiej i Spraw Zagranicznych.

16. Minister Spraw Wewnętrznych p. Wojciechowski zwraca uwagę na opracowany przez sejmową komisję administracyjną projekt ustawy o powołaniu do życia komisji sejmowej dla badania i prowadzenia dochodzeń na polu

administracji państwowej i oświadcza, iż w swoim imieniu zamierza wystąpić na posiedzeniu Komisji Sejmowej przeciw temu zamiarowi, jako naruszającemu zasady o kompetencji władzy ustawodawczej i wykonawczej.

Reasumując wyniki dyskusji, która się nad powyższą sprawą wyłoniła stwierdził p. Prezydent Ministrów niedopuszczalność powoływania stałych Komisji sejmowych, które by miały spełniać funkcje administracyjne i konieczność stwierdzenia tego na posiedzeniu sejmowej komisji administracyjnej przez p. Ministra Wojciechowskiego w imieniu całego Rządu. Gdyby to nie odniosło skutku wystąpi Rząd w tej sprawie na plenum Sejmu.

Koniec posiedzenia o godzinie 11 m. 15 wieczorem.

†L. Skulski†

Załączniki

Wykaz:

1. [Zreasumowanie uchwał Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia i 22 kwietnia 1920 r. w przedmiocie likwidacji Państwowego Urzędu do spraw powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników]²³⁶.
2. Projekt Ustawy aprowizacyjnej na rok 1920/21²³⁷.
3. Projekt ustawy w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustawy z dnia 7 kwietnia 1919 r. w sprawie powołania dyplomowanych lekarzy do służby czynnej wojskowej²³⁸.
- 3a. Motywy projektu ustawy w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustawy z dnia 7 kwietnia 1919 r. w sprawie powołania dyplomowanych lekarzy do służby czynnej wojskowej.
4. Projekt ustawy o płacy wojskowych zawieszonych w czynnościach służbowych oraz odbywających kary sądowe lub dyscyplinarne²³⁹.
- 4a. Uzasadnienie projektu ustawy o płacy wojskowych zawieszonych w czynnościach służbowych oraz odbywających kary sądowe lub dyscyplinarne.
5. Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie upoważnienia go na dalsze 3 miesiące od dnia 2 maja do dnia 2 sierpnia 1920 r. do wydawania na całym obszarze b. zaboru rosyjskiego zarządzeń wyjątkowych.

²³⁶ Nie publikuje się. Zob. protokoły posiedzeń Rady Ministrów wraz z załącznikami z 1 i 22 kwietnia 1920 r.

²³⁷ Nie publikuje się. Zdjęto z porządku obrad. Zob. Ustawa z dnia 9 lipca 1920 r. o aprowizacji na rok gospodarczy 1920/21, Dz.U. 1920, nr 56, poz. 348.

²³⁸ Nie publikuje się. Tekst nieczytelny. Zob. także Ustawa z dnia 7 kwietnia 1919 r. w sprawie powołania dyplomowanych lekarzy do czynnej służby wojskowej, Dz.Pr.P.P. 1919, nr 31, poz. 260.

²³⁹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 9 lipca 1920 o płacy wojskowych zawieszonych w czynnościach służbowych oraz odbywających kary sądowe lub dyscyplinarne, Dz.U. 1920, nr 61, poz. 384. Niewielkie modyfikacje w stosunku do projektu.

6. Statut „Ligi Urzędników Państwowych”²⁴⁰.
7. [Projekt] ustawy o udzieleniu amnestii w b. dzielnicy pruskiej²⁴¹.
- 7a. Motywy do projektu ustawy o udzieleniu amnestii w b. dzielnicy pruskiej.
8. Wniosek projektujący uzupełnienie ustawy o ochronie lokatorów²⁴².

°Załącznik do punktu 5^c, N° [3a]

Motywy projektu ustawy w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustawy z dnia 7 kwietnia 1919 r. w sprawie powołania dyplomowanych lekarzy do służby czynnej wojskowej

M o t y w y

W czasie wojny armia potrzebuje znaczniejszej ilości lekarzy. Potrzeb tych nie zaspokaja ustawa z dnia 7 kwietnia 1919 r. zarządzająca powołanie do służby wojskowej lekarzy do 42 roku życia.

Okazuje się więc konieczność rozszerzenia art. 4²⁴³ powyższej ustawy w tym kierunku aby w czasie wojny mogli być powołani do służby wojskowej lekarze aż do 50 roku życia, zwłaszcza że stosunkowo znaczna liczba lekarzy wojskowych zginęła w walce z epidemiami, które w wysokim stopniu w obszarach etapowych się szerzą.

Zmiana treści art. 4-go ustawy z dnia 7 kwietnia 1919 r. uzasadniona jest tem, że często żądania władz cywilno-państwowych mają na celu uwolnienie ze służby czynnej powołanych lekarzy, nie liczą się zupełnie z wymogami służby wojskowej. Konieczną więc jest zmiana art. 4-go w tym duchu, by ostateczna decyzja w kwestii zwolnień należała do Ministerstwa Spraw Wojskowych.

²⁴⁰ Nie publikuje się. Statut zawierał stwierdzenie, że „Zadaniem „Ligi Urzędników Państwowych” jest doskonalenie stanu urzędniczego pod względem etycznym zawodowym oraz intelektualnym”, a także określał tryb działania Ligi, władze i fundusze.

²⁴¹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 14 maja 1920 o o udzieleniu amnestii w b. dzielnicy pruskiej, Dz.U. 1920, nr 42, poz. 252.

²⁴² Nie publikuje się. Zob. protokół posiedzenia Rady Ministrów z 5 lutego 1920 r.

²⁴³ W tekście zapisano „art. 1”, poprawiono na art. 4, jak wynika z dalszej treści załącznika.

Uzasadnienie projektu ustawy o płacy wojskowych zawieszonych w czynnościach służbowych oraz odbywających kary sądowe lub dyscyplinarne

UZASADNIENIE

Osoby wojskowe, zawieszone w czynnościach na skutek wdrożonego przeciw nim postępowania karnego lub pozostające w areszcie śledczym, otrzymują przez szereg nieraz miesięcy całkowite pobory, co zupełnie nie produktywnie obciąża budżet Państwa, ponieważ wspomniane osoby żadnej służby nie pełnią.

Konieczną więc jest rzeczą, uregulowanie tej kwestii w drodze ustawodawczej, w ten sposób, by tego rodzaju osoby aż do wydania co do nich prawomocnego wyroku, otrzymywały pobory zredukowane.

To samo winno mieć zastosowanie i do osób wojskowych zawieszonych w urzędowaniu na skutek wdrożonego przeciw nim dochodzenia honorowego.

Wreszcie jest zupełnie uzasadnione, by oficerowie i równorzędni, którzy w myśl obowiązujących przepisów, zostali w drodze dyscyplinarnej zawieszeni w urzędowaniu, ponieśli również pewne materialne konsekwencje swego niewłaściwego zachowania się.

Zarówno sprawiedliwość, jak i ogólny wzgląd na dobro służby wymagają tego, aby takie osoby, które nie pełnią służby z własnej winy, nie były traktowane na równi ze spełniającymi sumiennie swoje obowiązki służbowe.-

Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie upoważnienia go na dalsze 3 miesiące od dnia 2 maja do dnia 2 sierpnia 1920 r. do wydawania na całym obszarze b. zaboru rosyjskiego zarządzeń wyjątkowych

MINISTERSTWO
SPRAW WEWNĘTRZNYCH

Nr BB.10
Warszawa
23 kwietnia 1920 r.

Wniosek w sprawie upoważnienia
Ministra Spraw Wewnętrznych na
dalsze 3 miesiące od dnia 2 maja

do dnia 2 sierpnia 1920 r. do wydania na całym obszarze b. zaboru rosyjskiego zarządzeń wyjątkowych na mocy ustawy z dnia 25 lipca 1919 w przedmiocie zapewnienia bezpieczeństwa Państwa i utrzymania porządku publicznego w czasie wojny.

Do
RADY MINISTRÓW
w miejscu

Z dniem 2 maja r.b. ekspirują uprawnienia Ministra Spraw Wewnętrznych do wydawania na obszarze b. zaboru rosyjskiego zarządzeń wyjątkowych na mocy Ustawy z dnia 25 lipca 1919 r. w przedmiocie zapewnienia bezpieczeństwa Państwa i utrzymania porządku publicznego udzielane rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 stycznia (Dz. Ustaw No 9 poz. 54).

Ponieważ ze względu na obecną sytuację w kraju (wzmoczona działalność agitatorów komunistycznych po przerwaniu przedwstępnych rokowań z Rosją, oznaki zbliżającej się fali strejkowej i inne niepokojące objawy) uznają za konieczne przedłużenie powyższych uprawnień na dalsze 3 miesiące od dnia 2 maja do dnia 2 sierpnia rb. w myśl części drugiej art. 1 wyżej wskazanej Ustawy.

wnoszę

aby Rada Ministrów uchwalić raczyła następujące:

Rozporządzenie RADY MINISTRÓW:

„W myśl części drugiej art. 1 Ustawy z dnia 25 lipca 1919 w przedmiocie zapewnienia bezpieczeństwa Państwa i utrzymania porządku publicznego w czasie wojny (Dz.Pr. 1919 r. No 61 poz. 364) R a d a M i n i s t r ó w przedłuża udzielone Ministrowi Spraw Wewnętrznych Rozporządzeniem z dnia 30 stycznia 1920 r. (Dz. Ustaw No 9 poz. 54) upoważnienie do wydawania na całym obszarze b. zaboru rosyjskiego zarządzeń wyjątkowych na okres dalszych 3 miesięcy, od dnia 2 maja do dnia 2 sierpnia 1920 r. Rozporządzenie niniejsze uzyskuje moc obowiązującą z dniem ogłoszenia”.

MINISTER
S. WOJCIECHOWSKI w. r.

Motywy do projektu ustawy o udzieleniu amnestii w b. dzielnicy pruskiej

MINISTERSTWO
B. DZIELNICY PRUSKIEJ
Departament Sprawiedliwości.

M O T Y W Y

do projektu Ustawy o amnestii b. dzielnicy pruskiej

I.

Dekretem Naczelnika Państwa z dnia 8 lutego 1919 r. Nr. 16 Dz.Pr.P.P. poz. 219 została ogłoszona z okazji zwołania Sejmu Ustawodawczego Zjednoczonej i Niepodległej Polski, ogólna amnestia cywilna i wojskowa.

Amnestia ta objęła wszystkie obszary zjednoczone pod władzą Państwa Polskiego z wyjątkiem obszarów b. dzielnicy pruskiej, która toczyła jeszcze podówczas ciężkie walki z Niemcami i po oswobodzeniu części ks. Poznańskiego spod jarzma pruskiego, organizowała własnymi siłami administrację kraju pod władzą Komisariatu Naczelnej Rady Ludowej.

Z amnestii ludowej skorzystały zatem obszary Rzeczypospolitej Polskiej stanowiące poprzednio część składową państw rosyjskiego i austriacko-węgierskiego, nie skorzystała natomiast, bo prawnie skorzystać jeszcze nie mogła ta dzielnica, w której twarda pięść pruska najciężej może gnębiła społeczeństwo polskie i w której – jak wszystko w Prusiech w odniesieniu do Polaków – sądy pruskie wymierzały sprawiedliwość bezwzględnie, nierzadko może zbyt ostro, czasem może nawet z uprzedzeniem.

Ustawą z 1 sierpnia 1919 Nr 64 Dz.Pr.P.P. zostały ziemie b. Dzielnicy pruskiej prawnie wcielone do Rzeczypospolitej Polskiej i podporządkowane władzy organów centralnych, tj. Sejmu, Naczelnika Państwa i Ministrów.

Dekret Naczelnika Państwa z 8 lutego 1919 r. o amnestii nie został ogłoszony prawnie w b. dzielnicy pruskiej.

Amnestia ogólna może być prawnie wydana w Państwie Polskiem obecnie tylko w drodze ustawy sejmowej.

II.

Obszary b. dzielnicy pruskiej nie skorzystały dotąd z ulg amnestyjnych i stanowią w tym względzie wyjątek. Obszary Państwa Polskiego poza b. dzielnicą pruską objęła amnestia z 8 lutego 1919 r.

Zasada równości wymaga, aby b. dzielnica pruska otrzymała te ulgi amnestyjne, które przypadły w udziale reszcie ziem polskich ze strony Państwa Polskiego.

Ludność b. dzielnicy pruskiej oczekuje wydania amnestii tem pewniej, ile że amnestia zdoła choć w części złagodzić surowość orzeczeń władz pruskich.

Amnestia przyczyni się także do usunięcia tych prawnych wątpliwości, które powstały przez dalsze prowadzenie spraw karnych przejętych od sądów niemieckich, pomimo zmiany materialnego prawa karnego w duchu państwowości polskiej.

Jakkolwiek wreszcie zasadniczym motywem zastosowania projektowanej amnestii musi być łaska, udzielona przez Państwo z racji swego tryumfu tj. uzyskania niepodległości, to jednak w motywach do projektu ustawy amnestyjnej nie można pominąć i tego względu praktycznego, iż przez ogłoszenie amnestii zostaną odciążone polskie sądy, znajdujące się dopiero w stadium organizacyjnym i przeciążone nawałem spraw karnych pozostawionych im przez sądy niemieckie.

III.

Zdaniem Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej stosowną chwilą do ogłoszenia amnestii w b. dzielnicy pruskiej będzie ta chwila, w której po raz pierwszy wejdą do Sejmu nowo obrani posłowie z ziem poza b. linią demarkacyjną, objętych po ratyfikacji traktatu wersalskiego.

Z tą bowiem dopiero chwilą nastąpi zupełne i całkowite zlanie się pod względem prawno-państwowym całego obszaru b. dzielnicy pruskiej z Rzeczpospolitą Polską i obszary te dopiero mając swych przedstawicieli w Sejmie Ustawodawczym będą korzystały z pełni praw obywatelstwa polskiego.

Amnestia wedle projektu Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej nie obejmuje tych obszarów b. dzielnicy pruskiej, których przynależność państwowa będzie rozstrzygnięta w drodze plebiscytów. Obszary te zdaniem Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej winny otrzymać w swoim czasie daleko idącą amnestię polityczną i zwyczajną, opartą na innych, szerszych podstawach.

IV.

Projekt ustawy o amnestii dla b. dzielnicy pruskiej jest oparty na zasadach ogólnych amnestii wedle dekretu z 8 lutego 1919 r. Nr 16 Dz.Pr.P.P. poz. 219.

W ustępie początkowym projektu wyłącza z motywów wyżej pod III. przedstawionych od zastosowania amnestii, tereny plebiscytowe.

Projekt dotyczy tylko amnestii dla osób cywilnych, albowiem powołany wyżej Dekret z 8 lutego 1919 r. obejmując amnestię wojskową, dotyczył osób wojskowych całego państwa Polskiego, a zatem także wojskowych w b. dzielnicy pruskiej.

ad art. 2 i 3 Zasady w tych artykułach postawione odpowiadają w zupełności przepisom art. 1 Dekretu o amnestii z 8 lutego 1919 r.

ad art. 4 W artykule tym zarządza się umorzenie postępowania karnego (abolicją) i całkowite ułaskawienie (amnestię) w drobnych wykroczeniach i w przestępstwach prasowych.

W przestępstwach tych – analogicznie do art. 2 Dekretu amnestyjnego z 8 lutego 1919 r. – zarządza się zatem ze względu na specjalny charakter tych przestępstw zupełne wstrzymanie postępowania, o ile przestępstwo popełniono przed wejściem w życie ustawy o amnestii.

W projekcie ustawy amnestyjnej nie objęto abolicję przestępstw spowodowanych ruchem strajkowym i zarobkowym, albowiem sankcja karna za te przestępstwa zawarta w § 153 niemieckiej ordynacji procederowej, została uchylona ustawą Rzeszy niemieckiej z 22 maja 1918 r. Dziennik Praw Rzeszy str. 423.

ad art. 5 Polsko-niemiecką umową z dnia 1 października 1919 r.²⁴⁴ została zagwarantowana m.i. wzajemna amnestia za wszelkie czyny ścigane sędownie lub dyscyplinarnie, a polegające na rozwinięciu działalności wojskowej, politycznej lub narodowej na korzyść drugiej strony (art. 6 umowy).

Na mocy tej umowy podpadły pod amnestię odnośne czyny, o ile zostały popełnione przed dniem wejścia w życie tej umowy (20 października 1919 r.) Umowa ta gwarantuje bezkarność z dwoma ograniczeniami: a) że czyn został popełniony przed dniem 20 października 1919 r. i b) że został popełniony na „korzyść drugiej strony”.

Projekt ustawy o amnestii rozszerza w art. 5 w odniesieniu do osób podlegających orzecznictwu sądów w b. dzielnicy pruskiej ważność umowy z 1 października 1919 r. na okres czasu aż do chwili wejścia w życie ustawy o amnestii i rozszerza na osoby wszelkiej narodowości.

Okoliczność, że w art. 3 projektu ustawy powołuje się na umowę polsko-niemiecką, a zatem na akt międzynarodowy, nie może prowadzić do mylnego przypuszczenia, że w artykule tym rozszerza się jednostronnie postanowienia traktatu z naruszeniem zasady wzajemności.

Ustawa o amnestii jest aktem wewnętrznej administracji państwowej i zasada międzynarodowa wzajemności nie ma z tym aktem nic wspólnego. Amnestia jest prawem wyjątkowej powszechnej łaski. Amnestia wydawana przez Państwo w chwili historycznej, powinna dotyczyć wszystkich obywateli bez względu na narodowość. Pośród ludności niemieckiej w b.dz.pr. znajduje się znaczny procent osób, które nie wykonały jeszcze prawa opcji. Osoby te nie są obywatelami polskimi, lecz Państwo może i ma prawo obdarzyć ich dobrodziejstwem amnestii. Akt taki miałby charakter wysoce polityczny i jest wskazany względami polityki wewnętrznej.

W art. 5 projektu ustawy rozszerzono dlatego zastosowanie ulg zawartych w umowie polsko-niemieckiej na czas aż do wejścia w życie tej ustawy. Powołana umowa jako akt międzynarodowy objęła jedynie osoby działające na korzyść drugiej strony, a więc w b.dz.pr. z reguły Niemców. Słuszność wymaga, aby te

²⁴⁴ 1 października 1919 r. w Berlinie został podpisany polsko-niemiecki układ amnestyjny.

same ulgi, które Państwo Polskie zobowiązało się stosować wobec obcych, zostały przyznane także Polakom względnie mieszkańcom b.dz.pr. wszelkiej narodowości.

ad art. 6 Dalszą ulgą mającą wielkie znaczenie ze względu na możliwość poprawy skazanych osobników, jest postanowienie o wymazaniu kar z rejestru i z policyjnych list karnych. Projekt ogranicza tę ulgę tylko do lżejszych przestępstw względnie lżejszych orzeczonych już kar, a wyklucza od tej ulgi przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu mienia (kradzieże i oszustwa), albowiem prewencyjne znaczenie instytucji rejestru kar ma w odniesieniu do tych przestępstw znaczenie dla całego społeczeństwa.

ad art. 7 Amnestia wedle projektu ustawy odnosi się do czynów popełnionych przed wejściem w życie ustawy. Postanowienie to znajduje uzasadnienie w intencji amnestii jako aktu łaski z okazji zupełnego zespolenia ziem b. zaboru pruskiego z Państwem Polskiem, a zatem dzień ostateczny winien przypaść na chwilę, która stanowi motyw uchwalenia amnestji tj. dzień ogłoszenia ustawy.

ad art. 8 Amnestia winna obejmować jedynie skutki karne w odniesieniu do osoby, a nie do przedmiotów majątkowych, dlatego prawomocne konfiskaty, których w dodatku najczęściej uchylić już nie byłoby można, oraz koszta prawomocnie orzeczone winny być wyłączone spod ulg amnestyjnych.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 10.

P R O T O K Ó Ł

38-go, 39-go i 40-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej
Polskiej, odbytych w dniach 1-ym, 5-ym i 6-ym maja 1920 r.

Przewodniczy	pan Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Wyznań Religijnych i O[świecenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Rolnictwa i D[óbr] P[aństwowych]	p. dr Franciszek Bardel
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Apropowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Pracy i Opieki Społecznej	p. Edward Peplowski
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	p. dr Władysław Seyda
Prezes Prokuraturii Generalnej Rzpltej Polskiej	p. Stanisław Bukowiecki
Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Ministrów	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Spraw Zagranicznych	p. Jan Dąbski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Spraw Zagranicznych	p. dr Stefan Dąbrowski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Kolei Żelaznych	p. Julian Eberhardt
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzielnicy Pruskiej	p. Adam Poszwiński
Pułkownik w Ministerstwie Spraw Wojskowych	p. Jan Szpakowski ²⁴⁵
Szef Sekcji w Prezydium Rady Ministrów	p. dr Władysław Studziński
Szef Sekcji w Prezydium Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Szef Sekcji w Ministerstwie	

²⁴⁵ Pomyłka w protokole. Powinno być Edward Szpakowski.

Początek posiedzeń o godzinie 4½ po południu.

1. Przyjęto wniesiony przez Ministra Skarbu trybem nagłym poza porządkiem dziennym projekt ustawy w przedmiocie uwolnienia pożyczki długoterminowej od jednorazowej daniny majątkowej, której częściowy pobór zarządził Dekret Naczelnika Państwa z dnia 29-go stycznia 1919 roku²⁴⁶.

2. Prezydent Ministrów odczytuje pismo Ministra Spraw Wojskowych z 24-go kwietnia 1920 r. L.708/20 B.P.1T, po czym konstatuje, że Ministerstwo Spraw Wojskowych jest równorzędne z innymi Ministerstwami wobec tego organizacja tego Ministerstwa podlega kompetencji innych Ministrów.

Przystąpiono do rozpatrywania artykułu 6-go projektu ustawy o organizacji Władz naczelnych w stylizacji złożonej przez Ministra Spraw Wojskowych:

- a) w punkcie 7 skreślono wyrazy „ustalanie cen, normy i sposobów finansowania zapotrzebowań wojska” i ustalono konieczność załatwiania reszty spraw w tym punkcie wymienionych w porozumieniu z właściwymi Ministrami;
- b) punkt 9 należy przeredagować w tym kierunku, że w sprawach wymienionych w pierwszej części tego punktu Minister Spraw Wojskowych komunikuje swoje dezyderaty właściwemu Ministrowi, a przejęcie spraw wymienionych w drugiej części tego punktu ma nastąpić jedynie za zgodą Rady Ministrów;
- c) w punkcie 10, zamiast wyrazów „wiążące decyzje” ma być „podawanie wniosków”;
- d) punkty 11, 12, 15, 19, 24, 26, 28, 29, 30 i 31 skreślono;
- e) punkt 14 otrzymuje brzmienie: „zarząd wszelkich gruntów będących w posiadaniu wojska”;
- f) punkt 16 otrzymuje brzmienie: „budowa i eksploatacja zakładów technicznych, które wyłączone są, jako specjalnie wojskowe, spod zarządu Ministra Przemysłu i Handlu”;
- g) punkt 25 otrzymuje brzmienie: „pomiary i kartografia dla celów wojskowych”;
- h) do punktu 27 dodano wyrazy: „w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych”.

3. Przyjęto opracowany w Prezydium Rady Ministrów w myśl uchwał Rady Ministrów powziętych na posiedzeniach w dniach 15-go i 22-go kwietnia b.r. projekt ustawy o uposażeniu urzędników i państwowych funkcjonariuszy niższych z następującymi zmianami:

²⁴⁶ Zob. Dekret w przedmiocie poboru jednorazowej państwowej daniny od nieruchomości i majątku w kapitale, Dz.Pr.P.P. 1919, nr 11, poz. 128.

- a) zamiast wyrazów „płaca normalna” przyjęto wyrazy „płaca zasadnicza”;
- b) dla wymiaru dodatku drożyznianego w IX stopniu służbowym postanowiono wprowadzić zmianę w kierunku polepszenia uposażenia tego stopnia płacy;
- c) w art. 4 w miejsce 2% pobieranej w danej chwili zasadniczej płacy uchwalono 2½% tej płacy; dalej uchwalono, by ilość lat w służbie obcej odbytych do wysługi lat policzano w najwyższym wymiarze lat 20-u; zaliczenie to nie przesądza sprawy policzania do emerytury; służbę polską liczy się bez ograniczenia;
- d) odnośnie do ustępu ostatniego art. 4 postanowiono, by dodatki za wysługę lat przyznawano dopiero po czterech latach służby;
- e) w art. 5 ustępie przedostatnim przyjęto, zamiast „10 jednostek” – „10%”;
- f) w art. 6 w miejscu drugiego zdania, które skreślono, należy umieścić postanowienie, że wyjątki od zasady zawartej w zdaniu pierwszym tego artykułu są dopuszczalne na postawie porozumienia właściwego Ministra z Ministrem Skarbu;
- g) odnośnie do art. 7 postanowiono, by uposażenie przyznawać urzędnikowi stałemu od dnia 1-go następnego miesiąca od chwili mianowania;
- h) artykuł 10 skreślono.

Podsekretarz Stanu p. Adam Poszwiński zastrzega ostateczne stanowisko Ministra b. Dzielnicy Pruskiej co do uchwalonej zasady w artykule 19, zapowiadając złożenie dodatkowego wniosku na Radę Ministrów odpowiadającego dotychczasowym zasadom i warunkom pragmatyki płac w b. Dzielnicy Pruskiej. Rada Ministrów przyjmuje to oświadczenie do wiadomości.

Minister Rolnictwa zwraca uwagę, że pod zaborem austriackim jest kategoria podurzędników, do której należą leśniczowie, mający egzamina państwowe z leśnictwa. Projekt ustawy o nich nie wspomina i wnosi więc, by leśniczych tych wzięto również pod uwagę w przepisach przejściowych.

Uchwalono sprawę uzgodnić w Prezydium Rady Ministrów.

4. Przyjęto projekt ustawy o uposażeniu sędziów i prokuratorów z dodatkiem, by aplikanci, którzy zostali mianowani sędziami bez rozpoczęcia sześcioletniej aplikantury pobierali przez ten czas płace aplikantów egzaminowanych.

Wniosek Prezesa Prokuratorii Generalnej, żeby urzędnicy referendarscy Prokuratorii Generalnej byli na tych samych warunkach co sędziowie, uzyskał jeden głos.

5. Przyjęto projekt ustawy o uposażeniu urzędników służby zewnętrznej policji państwowej z tą zmianą, iż w miejsce proponowanego przez Ministra Spraw Wewnętrznych dodatku drożyznianego ma się przyznać proponowany przez Ministra Skarbu dodatek drożyzniany i funkcyjny, które się połączy. Numerację i nazwy ustali Prezydium Rady Ministrów w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

6. Przyjęto projekt ustawy o wynagradzaniu nauczycieli publicznych szkół ludowych, przy czym a) skonstatowano, że w dodatku drożyznianym uwzględniono zwiększone wydatki na mieszkanie, światło, opał, ubranie i jedzenie, że zatem dodatek drożyzniany przyznać się powinno w całości tylko wtedy, jeżeli urzędnik nie pobiera tych świadczeń w naturze; w wypadkach, kiedy urzędnik otrzymuje w naturze mieszkanie i opłaca się z tego dodatku wartość mieszkania z opałem, jednak w maksymalnej kwocie 15% dodatku, b) uchwalono zaliczyć niekwalifikowanych nauczycieli szkół ludowych do XI stopnia służbowego.

Postanowienie pod a) ma się umieścić w ustawie wymienionej w punkcie 3 i analogiczne przepisy wstawić w dalszych ustawach o uposażeniu urzędników.

7. Przyjęto projekt ustawy o stabilizacji i wynagradzaniu przedstawicieli dyrektorów państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminariów nauczycielskich i preparand i inspektorów szkolnych okręgowych, przy czym uchwalono a) że początkowa płaca zasadnicza ma wynosić 1200,- marek miesięcznie, a uposażenie składać się ma z płacy zasadniczej, dodatku drożyznianego i 25%-go dodatku za wyższe studia z egzaminem; ten ostatni dodatek uzasadniony jest tem, że w obecnych warunkach bardzo wielu nauczycieli nie ma tych kwalifikacji i ich uposażenie o ten dodatek będzie zmniejszone; b) że uposażenie inspektorów szkolnych okręgowych obejmie się ustawą osobną.

8. Przyjęto projekt o stabilizacji i wynagrodzeniu etatowych nauczycieli, dyrektorów i instruktorów państwowych szkół zawodowych oraz seminariów dla nauczycieli szkół zawodowych z tem zastrzeżeniem, iż przy płacach instruktorów należy osłabić stopniowanie. Prezydium Rady Ministrów w porozumieniu z Ministrami Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i Skarbu zmodyfikuje projekt uposażenia instruktorów, biorąc pod uwagę postanowienia o uposażeniu analogicznych zajęć kolejowych.

9. Projekt ustawy o wynagrodzeniu profesorów, docentów i pomocniczych sił naukowych w państwowych szkołach akademickich przyjęto z tą zmianą, iż wysokość uposażenia profesorów zwyczajnych ma odpowiadać płacy urzędników państwowych w IV stopniu służbowym ze wszystkimi dodatkami, a uposażenie profesorów nadzwyczajnych płacy urzędników państwowych V stopnia służbowego ze wszystkimi dodatkami.

10. Projekt ustawy o uposażeniu pracowników kolei państwowych przyjęto z tą zmianą, że w art. 3 w miejsce 3% płacy zasadniczej tytułem dodatku za wysługę lat za każdy do emerytury policzalny pełny rok służby państwowej przyjęto 2½%; prócz tego, tabelę płac zwiększono o jeden stopień.

11. Uchwalono następujące wnioski złożone przez Prezydenta Ministrów:

1. Do czasu wejścia w życie ustawy o regulacji płac urzędniczych i zaliczenia dotychczasowego personelu do odpowiednich stopni służbowych, wstrzymuje się awansowanie urzędników z dotychczasowych stanowisk na urzędy wyższe bądź w tej samej, bądź w innej dykasterii oraz definitywne mianowanie urzędników

pozaetatowych. W okresie przejściowym czynności urzędów wakujących spełniane będą zastępstwa bądź przez innych urzędników, bądź przez kandydatów na te urzędy powołanych prowizorycznie. W razie koniecznej potrzeby odstąpienia tego przepisu właściwy Minister zgłosi do Prezydenta Ministrów wnioski odpowiednio umotywowany.

2. Do czasu zatwierdzenia przez Radę Ministrów etatów odpowiednich urzędów w myśl art. 9 Tymczasowych Przepisów Służbowych wstrzymuje się tworzenie i obsadzanie nowych stanowisk lub urzędów i w ogóle powiększanie personelu urzędniczego. W razie pilnej i niezbędnej potrzeby właściwy Minister może zgłosić na Radę Ministrów specjalny wniosek o zatwierdzenie dodatkowej pozycji etatu.

3. Każde Ministerstwo i urząd centralny w jak najkrótszym czasie złoży do Prezydium Rady Ministrów swoje wnioski co do tego: jakiej kwalifikacji pod względem wykształcenia wymagać należy od kandydatów do zajęcia różnych stanowisk w zakresie danego Ministerstwa oraz jaki okres czasu minimalny upływać powinien pomiędzy jednym a drugim awansowaniem urzędnika w każdej poszczególnej ^ag r u p i e^a urzędów.

4. Każde Ministerstwo zaproponuje co do każdej grupy urzędników od jakiego stopnia rozpoczynając, do jakiego najwyższego stopnia dojść mogą maksymalnie urzędnicy danej grupy (referendarscy, rachunkowi, kancelaryjni itp.).

5. Zgodnie z uchwałą Rady Ministrów z 16-go maja 1919 r. przypomina się jej treść, a mianowicie:

1. Staranie się urzędnika o przeniesienie do innej władzy może nastąpić jedynie za pośrednictwem dotychczasowej władzy przełożonej.
2. Przyjęcie do służby państwowej, uzyskane z obejściem tej zasady będzie bezwzględnie unieważnione.
3. Zaleca się pp. Ministrom i Kierownikom Władz Centralnych, by postarali się dla swych urzędów pozyskiwać urzędników, zajmujących już stanowiska w innych urzędach.
i uzupełnia tem postanowieniem, że dotychczasowa władza przełożona ma być zawiadamiana także o stopniu, na który dany urzędnik ma być powołany.
6. Ponieważ – zgodnie z uchwalonym projektem regulacji uposażeń – kategoria V–b została z dniem 1-ym maja 1920 r. zniesiona, przeto dalsze nominacje na ten stopień nie mogą mieć miejsca.
7. Ministerstwo Spraw Wojskowych przedłoży do dnia 14-u w porozumieniu z Prezydium Rady Ministrów i Ministrem Skarbu projekt uposażenia wojskowych.
8. Redakcję projektów uposażeń przeprowadzi Prezydium Rady Ministrów w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu i interesowanym Ministerstwem.

12. Przyjęto wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie przedłożenia Sejmowi do ratyfikacji umowy zawartej dnia 13 kwietnia 1920 r. pomiędzy Rządem Rzeczypospolitej a Gdańskiem w sprawie wyżywienia tego miasta.
13. Projekt ustawy o opłatach stemplowanych od weksli przyjęto bez zmian.
14. Przyjęto wniosek Ministra Poczt i Telegrafów w przedmiocie zwinięcia Dyrekcji Poczt i Telegrafów w Łodzi z tą zmianą, iż w art. 2 skreślono słowo „automatycznie”.
15. Wniosek Ministra Rolnictwa i D.P. w sprawie wydania ustawy w przedmiocie utworzenia Państwowej Rady Rolniczej nie uzyskał większości, natomiast upoważniono Ministra Rolnictwa i D.P. do zwołania Państwowej Rady Rolniczej na podstawie reskryptu Rady Regencyjnej z dnia 19-go lipca 1918 r. (Nr 105 „Monitora Polskiego”).
16. P. Podsekretarz Stanu dr Wróblewski zdaje sprawę z przebiegu obrad sejmowej komisji konstytucyjnej z dnia 5 maja b.r. po czym ustalono, że spośród projektów zgłoszonych w komisji, tj.: wniosków posła Niedziałkowskiego, ks. Lutosławskiego i posła Fichny Rząd uważa za bezsporną tylko tezę objętą postanowieniem art. 12a wniosku ks. Lutosławskiego:

„Każdy obywatel ma prawo do opieki państwa nad jego pracą a także w razie braku pracy, choroby, wypadku i niedołęstwa – drogą ubezpieczenia społecznego i ustawodawstwa ochrony pracy”

co do reszty zaś Rząd zastrzega sobie decyzję.

Koniec posiedzenia o godzinie 9 m. 30 wieczorem.

Ł. Skulski^f

Załączniki

Wykaz:

1. [Projekt] ustawy w przedmiocie uwolnienia pożyczki długoterminowej od jednorazowej daniny majątkowej²⁴⁷.
2. [Pismo Ministra Spraw Wojskowych w sprawie zmian w organizacji Ministerstwa Spraw Wojskowych z 24-go kwietnia 1920 r.]

²⁴⁷ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 19 maja 1920 w przedmiocie uwolnienia 5% długoterminowej, wewnętrznej pożyczki państwowej od jednorazowej daniny majątkowej, Dz.U. 1920, nr 45, poz. 273.

W projekcie użyto tylko określenia obligacje pożyczki długoterminowej. W ustawie obligacje 5% pożyczki długoterminowej.

3. [Projekt ustawy o uposażeniu urzędników i państwowych funkcjonariuszy niższych]²⁴⁸.
4. [Projekt] ustawy o uposażeniu sędziów i prokuratorów Rzeczypospolitej Polskiej²⁴⁹.
5. Projekt ustawy o uposażeniu urzędników służby zewnętrznej policji państwowej²⁵⁰.
- 5a. [Pismo Ministerstwa Spraw Wewnętrznych do Rady Ministrów w sprawie projektu ustawy o uposażeniu policji państwowej].
6. [Projekt] ustawy o wynagradzaniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych²⁵¹.
7. [Projekt] ustawy o stabilizacji i o wynagradzaniu nauczycieli, dyrektorów, lekarzy, dentyistów i sekretarzy państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminariów nauczycielskich i preparand, inspektorów szkolnych okręgowych oraz ich referentów i sekretarzy²⁵².
8. [Projekt] ustawy o stabilizacji i wynagradzaniu etatowych nauczycieli, dyrektorów, instruktorów, lekarzy, dentyistów, i sekretarzy państwowych szkół zawodowych oraz seminariów dla nauczycieli szkół zawodowych²⁵³.
9. [Projekt] ustawy o wynagrodzeniu profesorów, docentów i pomocniczych sił naukowych w państwowych szkołach akademickich²⁵⁴.
10. [Projekt] ustawy o uposażeniu pracowników kolei państwowych wypracowany w Ministerstwie Kolei Żelaznych²⁵⁵.
- 10a. Uwagi do projektu ustawy o uposażeniu pracowników polskich kolei państwowych.
 11. Wnioski Prezydenta Ministrów²⁵⁶.
- 11a. Motywa wniosku ex praesidio na Radę Ministrów.
12. [Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie przedłożenia Sejmowi do ratyfikacji umowy zawartej dnia 13 kwietnia 1920 r. pomiędzy Rządem Rzeczypospolitej a Gdańskiem w sprawie wyżywienia tego miasta].

²⁴⁸ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 13 lipca 1920 o uposażeniu urzędników i niższych funkcjonariuszów państwowych, Dz.U. 1920, nr 65, poz. 429. Rozpatrywano na posiedzeniu 22 kwietnia. Ustawa zmodyfikowana w stosunku do projektu.

²⁴⁹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu sędziów i prokuratorów (wymiar sprawiedliwości) Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. 1920, nr 65, poz. 436. Ustawa zmodyfikowana w stosunku do projektu.

²⁵⁰ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu wyższych i niższych funkcjonariuszów policji państwowej, Dz.U. 1920, nr 65, poz. 431. Ustawa zmodyfikowana w stosunku do projektu.

²⁵¹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 13 lipca 1920 o uposażeniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych, inspektorów szkolnych i zastępców inspektorów szkolnych, Dz.U. 1920, nr 65, poz. 434. Ustawa zmodyfikowana w stosunku do projektu.

²⁵² Nie publikuje się. Ustawa z dnia 13 lipca 1920 o uposażeniu nauczycieli, dyrektorów państwowych szkół ogólnokształcących, seminariów nauczycielskich i preparand oraz wizytatorów szkół, Dz.U. 1920, nr 65, poz. 433.

²⁵³ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 13 lipca 1920 o uposażeniu nauczycieli, dyrektorów, instruktorów państwowych szkół zawodowych oraz seminariów dla nauczycieli szkół zawodowych, Dz.U. 1920, nr 65, poz. 435. Ustawa zmodyfikowana w stosunku do projektu.

²⁵⁴ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 31 marca 1922 o uposażeniu profesorów i pomocniczych sił naukowych w szkołach akademickich, Dz.U. 1922, nr 28, poz. 226. Ustawa zmodyfikowana w stosunku do projektu.

²⁵⁵ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 13 lipca 1920 o uposażeniu pracowników kolei państwowych Dz.U. 1920, nr 65, poz. 430. Ustawa zmodyfikowana w stosunku do projektu.

²⁵⁶ Nie publikuje się. Tekst powtórzony z punktu 11 protokołu.

13. Projekt ustawy o opłatach stemplowanych od weksli²⁵⁷.
14. [Wniosek Ministra Poczty i Telegrafów w przedmiocie zwinięcia Dyrekcji Poczty i Telegrafów w Łodzi]²⁵⁸.
- 14a. Uzasadnienie wniosku [Ministra Poczty i Telegrafów w przedmiocie zwinięcia Dyrekcji Poczty i Telegrafów w Łodzi].
15. Wniosek i projekt ustawy Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w sprawie wydania ustawy w przedmiocie utworzenia Państwowej Rady Rolniczej²⁵⁹.
16. [Sprawozdanie Podsekretarza Stanu dr. Wróblewskiego z przebiegu obrad sejmowej komisji konstytucyjnej z dnia 5 maja 1920 r.].

°Załącznik do protokołu posiedzeń Rady Min. z 1, 5 i 6 maja 1920. p. 2^c. N° [2]

[Pismo Ministra Spraw Wojskowych w sprawie zmian w organizacji Ministerstwa Spraw Wojskowych z 24-go kwietnia 1920 r.]

MINISTER
SPRAW WOJSKOWYCH
Warszawa dn. 24 kwietnia 1920 r.
Liczb. 708/20 B.P.1T.

Odpis.

Tajne.

Do

PREZYDIUM RADY MINISTRÓW
w miejscu

Na pismo L.6969 z dnia 10 IV 1920 r. w związku z nadesłanym zapytaniem w sprawie zmian w organizacji MSWojsk., mam zaszczyt donieść:

1) że MSWojsk. ma charakter oddziału wojskowego więc organizacja jego, jako oparta na zasadach dyscypliny i organizacji wojskowej, nie może być kwestionowana przez Radę Ministrów.–

2) że jedynie zainteresowane w tej sprawie Ministerstwo Skarbu było dokładnie informowane o projektach reorganizacji MSWojsk. i w dniu 2 marca rb. zatwierdziło nowe etaty.–

²⁵⁷ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 16 lipca 1920 o opłatach stemplowanych od weksli, Dz.U. 1920, nr 83, poz. 553. Projekt różni się nieznacznie od ustawy.

²⁵⁸ Nie publikuje się. Dyrekcja Poczty i Telegrafów w Łodzi została utworzona rozporządzeniem Ministerstwa Poczty i Telegrafów z 21 lutego 1919 r. Znosi się ją z dniem 30 czerwca 1920 r.

²⁵⁹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 17 marca 1925 r. o Państwowej Radzie Rolniczej Dz.U. 1925, nr 41, poz. 278 oraz Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 20 grudnia 1926 r. w sprawie zmiany ustawy z dnia 17 marca 1925 r. o Państwowej Radzie Rolniczej Dz.U. 1926, nr 127, poz. 737. Ustawa różni się znacznie od projektu.

Powyższe opieram nadto na precedensie, że pierwsza reorganizacja MSWojsk. z kwietnia 1919 r. nie była wcale rozpatrywana przez Radę Ministrów.–

Równocześnie mam zaszczyt przesłać Panu Prezydentowi 1 egzemplarz reorganizacyjnego rozkazu, rozsyłając go również do innych ministerstw.

Minister Spraw Wojskowych
/-/ Leśniewski
Generał-Porucznik

Plik aktów dotyczących
reorganizacji MSWojsk.

°Załącznik do punktu 5°. N° [5a]

[Pismo Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w sprawie projektu ustawy o uposażeniu policji państwowej]

DO
R A D Y M I N I S T R Ó W

Jeżeli policja rzeczywiście ma odpowiadać w przyszłości swemu zadaniu, to musi się składać z ludzi w niepowszedniej mierze uczciwych, posiadających wysokie poczucie obowiązku i cieszących się zaufaniem ludności.

Dotychczasowi funkcjonariusze policji w ogólności nie pochodzą z odpowiedniego właściwego dla policji środowiska; brak odpowiedniego typu w policji, należy przypisać z jednej strony nienawiści do dawnej rosyjskiej policji i wzdargie, którą społeczeństwo dla niej żywiło, a z drugiej strony tej okoliczności, że służba w policji obecnie nie przedstawia korzystnych widoków dla nowo wstępujących. Jeżeli ludzie z odpowiedniego środowiska mają wstępować do policji państwowej, to płaca ich powinna być co najmniej równomierną z taką, którą oni na innej drodze życiowej otrzymywać by mogli.

Obecnie policja jest gorzej płatna, aniżeli jakikolwiek zawód cywilny. Większość funkcjonariuszów policji służy jedynie z tego powodu, że innego zatrudnienia znaleźć nie mogła; funkcjonariusze ci nie mają zamiaru włożenia całego swego serca w swój obecny zawód i wielu z nich wyraźnie oświadcza, że gdy tylko fabryki uruchomione zostaną, opuszczą policję, w celu uzyskania popłatniejszej pracy.

Kandydat na funkcjonariusza policji powinien być nie tylko pewnego określonego wzrostu i rozwoju fizycznego, lecz powinien mieć pod każdym względem silne zdrowie. Obowiązki, które policja ma do pełnienia są różnorodne i wyczerpujące, nie ma też dobrego funkcjonariusza policji bez rozwiniętej ogólnej

inteligencji, pamięci i daru obserwacji. Wszystkie te zalety powinien funkcjonariusz policji posiadać w wyrażnie nieprzeciętnej mierze. Charakter jego powinien być nieposzlakowany, powinien być ludzkim i uprzejmym i posiadać w ogóle taki zespół zalet moralnych, umysłowych i fizycznych i w takim stopniu, w jakim w innych urzędach one wymagane nie są. Funkcjonariusz policji ma sobie powierzona taką władzę, że może ona poważnie naruszać wolność obywateli. Wymaganem jest od funkcjonariusza policji, aby w każdym położeniu, działał z taktem i rozsądkiem i to na zasadzie własnej jedynie inicjatywy i na własną odpowiedzialność, gdy tylko w najróżnorodniejszych wypadkach zajdzie tego potrzeba.

Brzemie osobistej władzy i odpowiedzialności nałożonej na funkcjonariusza policji jest znacznie większe, aniżeli to, jakie ma nałożone jakikolwiek inny publiczny funkcjonariusz niższego stopnia.

Policja w szczególnym stosunku stoi do społeczeństwa; każdy funkcjonariusz policji z chwilą gdy wstąpi na służbę do policji, staje się strażnikiem prawa i porządku, dzięki któremu społeczeństwo może oddawać się swej pracy w spokoju i bezpieczeństwie. Jest on rzeczywiście jedynym czynnikiem, przy pomocy którego Rząd może zapewnić poszanowanie prawa i przepisów. Bierze on na siebie szczególną odpowiedzialność także co do zapobiegania, jak i co do śledzenia przestępstw i aczkolwiek z obywateli nie może być całkowicie zdjęty obowiązek strzeżenia swej własności i oddawania przestępców w ręce sprawiedliwości, to jednak funkcjonariusz policji w pierwszym rzędzie powołanym jest do zapobiegania przestępstwom i do śledzenia przestępców wszelkiego rodzaju; zajmuje on więc zasadniczo stanowisko zaufane, które to zaufanie powinien on bezwzględnie umieć i móc utrzymać. Istotą sprawy jest, aby w policji niepodzielnie panowało poczucie obowiązku roztaczania skutecznej opieki względem ogółu.

Wszystko to powinno służyć za podstawę przy rozpatrywaniu zasadniczego stanowienia policji i koniecznego jej wynagrodzenia.

Należy także zdać sobie sprawę z tego, że funkcjonariusz policji w prywatnym swoim życiu jest często w najrozmaitszy sposób krępowany; jest to skutek charakteru jego służby. W każdym czasie, czy to na służbie czy poza nią, musi funkcjonariusz policji utrzymać pewien poziom godności postępowania osobistego, odpowiadający jego stanowisku i to z konieczności nakłada na niego pewne ograniczenia, które w innych zawodach nie istnieją, albo nie obowiązują w tym samym stopniu innych publicznych funkcjonariuszów. Jest on wystawiony na to, że może być pociągniętym do służby w każdej chwili w razie potrzeby i wskutek tego, by móc sprostać temu zadaniu, jest on ograniczony w wyborze miejsca zamieszkania. Szczególne też są pokusy, na które funkcjonariusz policji jest wystawiony, zwłaszcza pokusy na tle przekupstwa itp. A ponieważ każde przewinienie musi być surowo karane, jest to tylko słuszne, iżby wynagrodzenie funkcjonariusza policji było takie, by obawa przed trudnościami materialnymi,

na skutek niedostatecznej wysokości płacy, nadmiar złego tych pokus nie potęgowała.

Czynności funkcjonariusza policji także wystawiają go na szczególne niebezpieczeństwa. Może on w każdej chwili mieć obowiązek zatrzymania niebezpiecznego uzbrojonego zbrodniarza; często mają do czynienia z osobnikami pijanymi, wśród których są najczęściej sprawy uszkodzeń cielesnych, dalej bierze udział w tłumieniu gwałtownych rozruchów itp.

Warunkiem służby w policji powinno być, aby funkcjonariusz jej nie zajmował się ani pośrednio ani bezpośrednio, jakimkolwiek handlem lub pobocznym zarobkiem (ponieważ cały jego czas powinien być do rozporządzenia Państwa) wobec tego wykluczonym jest, aby funkcjonariusz policji miał możliwość powiększenia dochodów, podejmując się zarobkowania w wolnych od służby chwilach.

I dlatego też nader ważnym jest, aby jako kompensata za te ciężkie warunki służby, funkcjonariusz policji miał szczególne korzyści, które nie przypadają w udziale zwyczajnemu robotnikowi, a zwłaszcza powinien być pozbawiony troski, co do zabezpieczenia siebie w razie ustąpienia ze służby; powinien mieć urlop w zupełności płatny; powinno mu przypaść w udziale dobrodziejstwo emerytury, według takiej skali, która w zupełności zabezpieczy byt na stare lata, gdy szereg lat służby będzie miał za sobą.

Przy rekrutowaniu do policji Rząd jest zmuszony współzawodniczyć z zawodami wolnymi i przy ustaleniu płacy policjanta brać w rachubę wysokość płac w tych zawodach. Płaca policjanta najniższej rangi, powinna być wystarczająca na utrzymanie. Ze względu na samą odpowiedzialność policjanta oraz ze względu na ograniczenia i niebezpieczeństwa, którym podlega, powinien on pobierać płacę wyższą od innych urzędników państwowych tej samej kategorii. Dopóki płaca policjanta nie będzie wystarczała na utrzymanie i dopóki nie będzie przedstawiała żadnych korzyści w porównaniu z zarobkiem pracowników w cywilnych zawodach, dopóty pożądanymi kandydaci do policji zgłaszać się nie będą. Obecnie płaca policjanta bezwzględnie nie wystarcza na życie, wynosi ona mniej niż połowę zarobku przeciętnego robotnika i z tego powodu do służby policyjnej zgłasza się typ ludzi niepożądany.

Z przytoczonych wyżej powodów Ministerstwo Spraw Wewnętrznych nie może solidaryzować się z żadnym projektem, w myśl którego funkcjonariusz na tak odpowiedzialnym stanowisku, jak policja, pobierałby miesięcznie mniej niż to jest uznane za konieczne dla utrzymania przeciętnego robotnika.

Podług obliczeń Ministerstwa Aprowizacji koszt wyżywienia rodziny robotniczej, złożonej z męża, żony i dwojga dzieci wynosił na 1 marca rb. 100 marek dziennie; Ministerstwo Zdrowia Publicznego w tym samym czasie określiło tę sumę na 111,25 marek dziennie. Ministerstwo Pracy za minimalną normę płacy dziennej robotnika niewykwalifikowanego w lutym rb. przyjęło 98 mk. Na podstawie tych, jako też własnych obliczeń, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

doszło do przekonania, że minimalna płaca policjanta posterunkowego, żonatego z dwojgiem dzieci, powinna wynosić co najmniej 3000 mk miesięcznie.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych kładzie stanowczy nacisk na to, że policja jako organ mający do spełnienia obowiązki zupełnie odmienne od reszty urzędników nie powinna być płatną na zasadzie szematu płac dla innych funkcjonariuszów państwowych; zwłaszcza w najniższych rangach muszą zachodzić poważne odchylenie w kierunku zwiększenia uposażenia policji, jeżeli mają się zgłaszać odpowiedni kandydaci do służby i jeżeli ma być zapewniona skuteczna działalność policji.

Wobec uznanej trudności w znalezieniu dostatecznych środków na słuszne płace, płaca wyższych funkcjonariuszów policji wzrasta nie w takim stopniu, jak w projekcie Prezydium Rady Ministrów i Ministra Skarbu i dla najwyższej rangi Komendanta Głównego Policji wynosi tylko 3 mniej więcej razy tyle, co płaca posterunkowego nieżonatego, różniąc się już niewiele od norm przyjętych dla innych funkcjonariuszów państwowych tej samej kategorii.

Różnica między wynagrodzeniem policjantów, a innych urzędników państwowych, powinna z wyżej przytoczonych motywów istnieć i w czasach normalnych. Dlatego też w projektowanej tabeli płac dla policji uwzględniona jest osobna pensja zasadnicza nieco wyższa od przewidzianej w projekcie Ministerstwa Skarbu dla ogółu urzędników państwowych, mianowicie za podstawę do obliczenia wzięta była suma 800 mk miesięcznie dla posterunkowego i 3200 mk dla Komendanta Głównego, pensje innych szarż zostały określone w zależności od tego, jak ważne i odpowiedzialne czynności są powierzane. W ten sposób Komendant Główny otrzymałby cztery razy większą pensję zasadniczą, niż posterunkowy, co należy uznać za niewystarczające, jednak nie chcąc zbyt nisko określać pensji posterunkowego, a nie mogąc odpowiednio podwyższyć pensji Komendanta Głównego, trzeba stosunek ten tymczasowo utrzymać. Całkowite pobory dla funkcjonariuszów policji mają się składać z pensji zasadniczej i dodatku drożyznianego. Pensja zasadnicza nie powinna podlegać ciągłym zmianom, dlatego też w podanej niżej tabeli jest zaznaczona od razu, jako określona kwota pieniężna dla każdej rangi, natomiast dodatek drożyzniany powinien być uzależniony od cen rynkowych na artykuły pierwszej potrzeby i dlatego wysokość jego musi być zmienna. Za podstawę do obliczenia dodatku drożyznianego wzięto pewną zasadniczą jednostkę X, której wysokość będzie ustalana przez Radę Ministrów tak często, jak tego będą wymagały wahania cen rynkowych. Wysokość X na kwartał drugi 1920 r. winna wynosić najmniej 100 mk.

Specjalne warunki pracy niższych funkcjonariuszów służby śledczej, a mianowicie konieczność prowadzenia nieregularnego życia, częstsze narażanie się na niebezpieczeństwo i konieczność przyciągania do policji śledczej elementów najpewniejszych pod względem moralnym i najlepiej fachowo i ogólnie wykształconych nakazują lepiej ich uposażyć, aniżeli zwykłych policjantów.

Należałoby to unormować w ten sposób, aby posterunkowy w służbie śledczej, pobierał pensję przodownika, przodownik st. przewodnika, st. przewodnik aspiranta, aspirant w służbie śledczej pensję aspiranta plus połowa różnicy między pensją aspiranta a podkomisarza. Od podkomisarza wzwyż funkcjonariusze policji śledczej pobieraliby pensje takie same, jak funkcjonariusze policji zwykłej.

Wobec powyższego Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wnosi aby Rada Ministrów raczyła zaaprobować następującą ustawę o uposażeniu urzędników służby zewnętrznej Policji Państwowej:

°Załącznik do punktu 10°. N° [10a]

Uwagi do projektu ustawy o uposażeniu pracowników polskich kolei państwowych

Do przedłożenia niniejszego projektu powoduje mnie nagląca konieczność ujednostajnienia poborów pracowników kolejowych we wszystkich b. dzielnicach Państwa Polskiego z tej przyczyny, że wymiana pracowników kolejowych pomiędzy dzielnicami a w szczególności uzupełnianie stanu pracowników w b. dzielnicy pruskiej przybiera coraz większe rozmiary, zaś różnorodność wynagrodzenia powoduje chaos w administracji i niezadowolenie pomiędzy pracownikami poszczególnych dzielnic.

Po dłuższym rozważaniu i kilkakrotnem umówieniu pierwotnego projektu na konferencjach z innymi Ministerstwami przyszedłem do przekonania, że możliwym jest wniesienie niniejszego projektu z przyczyn dalej wyłuszczonych, przy czym jednak zastrzegam się, że postanowienia tego projektu nie mogą w niczem przesądzać rozporządzeń przyszłej pragmatyki służbowej. Projektem tym bowiem zostali objęci także robotnicy stali tj. tacy, których stosunek służbowy do Zarządu Kolei jest trwały, a nieprzejściowy, jak u robotników czasowo tylko zatrudnionych, sezonowych lub kontraktowych.

Stopnie płacy. Przy ustaleniu wysokości kwot w poszczególnych stopniach płacy uwzględnione zostało przede wszystkim minimum egzystencji, jakie musi się dać pracownikom poszczególnych stopni w uwzględnieniu ich wymogów życiowych a przede wszystkim, ze względu na pracowników najniższego stopnia płacy, którzy by przy ewentualnem obniżeniu projektowanej płacy nie tylko nie otrzymaliby 50% podwyżki, ale w wielu wypadkach, przede wszystkim zaś przy liczniejszych rodzinach, otrzymaliby nawet mniej niż otrzymują dotychczas. Najniższy stopień

płacy musi przeto wynosić co najmniej 400 mk, i musi następnie płaca iść progresywnie ku stopniom wyższym zarówno z różnicą między poszczególnymi stopniami, tak, że różnice w stopniach niższych muszą być mniejsze, zaś rosną ku stopniom wyższym, stosownie do odpowiedzialności, jaka ciąży na tych pracownikach, zajmujących kierownicze stanowiska.

Projekt niniejszy proponuje 17 stopni płacy, w ścisłym wzajemnym związku ze sobą, czyli nie rozgranicza stopni płacy właściwych urzędników od reszty służby państwowej, i to dlatego, że pracownicy niektórych działów niższej służby będą tak samo, jak pracownicy stopni XI-IV czyli urzędnicy we właściwym tego słowa znaczeniu, uzyskiwali stanowiska w stopniach wyższych, a nawet przechodzili do stopni płacy przewidzianych dla Urzędników. Ilość zaś stopni jest możliwe ściśle dostosowaną do wielkiej różnorodności zajęcia w służbie kolejowej i wymaganego natężenia sił umysłowych i fizycznych, jako też stopnia inteligencji.

Dodatek za wysługę lat. Niniejszy projekt zarzuca w zupełności system tworzenia w poszczególnych kategoriach czy też klasach kilku stopni płacy o posuwanie pracownika co pewną ilość lat do wyższego stopnia płacy w miarę odpowiedniego wyniku jego pracy, a to z tej przyczyny, że ten system, chociażby nie miał miana awansu czasowego czyli automatycznego, to jednak w praktyce takim on się z czasem stanie. System zaś ten okazał się dla pracowników pilnych i zdolnych niekorzystnym, a dla Państwa szkodliwym, gdyż popierał lenistwo i zabijał ambicję pracownika.

Po cóż ma się trudzić i narażać zdrowie na szwank, skoro on bez tego dojdzie do pewnego określonego stopnia płacy. Różnica zaś w czasie osiągnięcia tego najwyższego stopnia choćby nawet po 3 i 4 latach byłaby za małym ekwiwalentem założony trud przez cały szereg lat.

Aby tego uniknąć, proponuję stopnie płacy stosownie do zajmowanego stanowiska i dodatek za wysługę lat w miejsce tak zwanego awansu czyli posuwania w płacy przy zajmowaniu tego samego stanowiska i nadal. Pracownik, aby przeszedł do wyższego stopnia płacy, musi według tego projektu otrzymać wyższe stanowisko, a otrzyma je wtedy, jeżeli to stanowisko zawakuje i jeżeli pracą na niższym stanowisku złożył dostateczny dowód, że na nowym stanowisku obowiązkom w zupełności odpowie. W ten sposób umożliwi się posunięcie do wyższego stopnia płacy tylko jednostkom prawdziwie zdolnym i pilnym a nie tym, którzy odsiedzieli pewną ilość lat w pewnym stopniu płacy. Rekompensatę natomiast za to, że pracownik nie może osiągnąć wyższego stopnia

płacy bądź to dla braku wakansów, bądź też dla braku wybitniejszej kwalifikacji, ma stanowić proponowany właśnie dodatek za wysługę lat i dlatego wysokość tego dodatku musi bezwarunkowo wynosić co najmniej 3%, ażeby umożliwić pracownikowi osiągnięcie podwójnej wysokości jego pierwszej płacy po 33 latach służby.

Wiadomem jest ponadto z doświadczenia, że spośród pracowników służby wykonawczej bardzo mała część dosługuje pełnych lat, zaś większość umiera lub przechodzi na emeryturę przed czasem bądź to skutkiem okaleczeń w służbie, bądź też skutkiem utraty zdrowia w ogóle, gdyż praca kolejowa w wyższym stopniu absorbuje organizm, aniżeli inne zawody państwowe.

Pomiędzy konduktorami a przede wszystkim kierownikami parowozów są tylko wyjątki, które dosługują pełnych lat.

Wobec tego, że większa część pracowników kolejowych przechodzi na emeryturę przed czasem, należy ich pobory w ten sposób ukształtować, aby idąc na emeryturę przed czasem, miał z czego żyć.

Przez przyznanie 3% za wysługę lat, a nie niższy wymiar, podniosą pobory przy przejściu na emeryturę a tem samem i emerytura sama będzie większa. Przez to zapobieży się także w odpowiednim stopniu stwarzaniu malkontentów społecznych, na czem Państwu również musi zależeć.

Dodatek drożyzniany. Uzupelnienie uposażenia na czas wyjątkowych stosunków drożyznianych ma stanowić proponowany dodatek drożyzniany, przy wymiarze którego ma być uwzględniony stopień płacy pracownika, jego stosunki rodzinne a szczególnie stosunki drożyzniane w miejscowości jego zatrudnienia.

Nikt nie zaprzeczy bowiem, że im wyższy w hierarchii urzędnik czy też pracownik, tem "większy" ma wydatki ze względu na stosunki tak swoje jak i swej rodziny.

Stosunki rodzinne uwzględnia projekt przez rozróżnienia pracownika samotnego, z małą, średnią i dużą rodziną.

Wysokość dodatku drożyznianego nie może być równą dla pracowników zatrudnionych w wielkich środowiskach życiowych, jak i dla tych, którzy mieszkają po małych miasteczkach lub wsiach, gdyż ceny artykułów żywnościowych są różne. Gdyby przyznano dodatek drożyzniany jednakowy dla wszystkich miejscowości, w takim razie przeważna ilość pracowników kolejowych opierałaby się przeniesieniu ich z tańszej do droższej miejscowości, a tem samem i możność przenoszenia pracowników ze względów służbowych w znacznej mierze byłaby ograniczoną. Doświadczenie zaś uczy, że dobro służby cierpi skutkiem takich ograniczeń.

System wymiaru dodatku drożyznianego podług tych zasad polega na tem, że 17 stopni płac dzieli się na 5 grup i dla każdej z tych grup ustala się jedną stałą w tablicy umieszczonej w art. 4. projektu ustawy uwidocznioną cyfrę, którą następnie mnoży się przez cyfrę ustaloną przez Radę Ministrów na podstawie rozpatrzenia stosunków drożyznianych w każdej z pięciu klas miejscowości. Ta stała cyfra określona jest w projekcie ustawy jako mnożna, zaś owa cyfra ^hokreślona^h ruchoma, ulegająca zmianom w miarę zmiany stosunków drożyznianych jako mnożnik. Kwota wynikła z ich pomnożenia da wysokość dodatku drożyznianego dla poszczególnego stopnia płacy.

Jest to wprawdzie system obliczania nieco skomplikowany, lecz ma tę zaletę, że przy zmianach wysokości dodatku drożyznianego wymaga jedynie zmiany jednej jedynej cyfry, to jest owego mnożnika w którym każdorazowe stosunki drożyzniane mogą znaleźć jak najdokładniejszy wraz.

Minister.
Dr Bartel.

°Załącznik do punktu 11^c. N° [11a]

Motywa wniosku ex praesidio na Radę Ministrów

MOTYWA

Wniosku ex praesidio na Radę Ministrów.

Pomimo wszystkich usiłowań Prezydium Rady Ministrów w ciągu lat dwóch, nie dało się dotychczas osiągnąć ujednostajnienia i w ogóle uporządkowania polityki personalnej w poszczególnych Ministerstwach.

Ujemna opinia o sposobie angażowania i awansowania urzędników rozpowszechniona wśród społeczeństwa i wśród posłów sejmowych jest, niestety, w znacznym stopniu usprawiedliwiona.

Prezydium Rady Ministrów, które w swoim Wydziale personalnym koncentruje ewidencję i – jak dotąd – formalną tylko kontrolę całego ruchu służbowego, musi stwierdzić, że wypadki nominacji i awansów, których nieformalność lub wadliwość wynika już z samych dokumentów, są o wiele częstsze i jaskrawsze, aniżeli to przypuszcza opinia publiczna.

Jednym z głównych powodów takiego stanu rzeczy jest wadliwe obsadzenie Wydziałów personalnych. Na czele tych Wydziałów stoją często ludzie, którzy nie posiadają nie tylko prawniczego, ale niekiedy nawet ogólno-średniego wykształcenia szkolnego, którzy nie tylko nie posiadają elementarnych wiadomości

z zakresu prawa państwowego i administracyjnego, ale nie podejrzewają, że taka nauka istnieje; którzy sami zostali urzędnikami od bardzo niedawna i żadnego należycie zorganizowanego biura nie widzieli. Nic dziwnego, że nie posiadając sami odpowiednich swemu stanowisku kwalifikacji, muszą być wyrozumiali na brak właściwych kwalifikacji u kandydatów na urzędy, nie będąc zaś w stanie zrozumieć motywów, a niekiedy i treści obowiązujących przepisów stosują je najzupełniej dowolnie albo ich zgoła nie stosują. Okólniki instrukcyjne i reklamacje Prezydium Rady Ministrów, zamiast służyć za wskazówkę i pomoc wydziałom personalnym poszczególnych Ministerstw i Urzędów, spotykają się z ich strony z zasadniczym oporem, a przynajmniej opozycją.

Nie było ani jednego gabinetu, który by nie próbował uporządkować stosunków urzędniczych, czego dowody znaleźć można w protokołach obrad i uchwał wszystkich kolejnych Rad Ministrów,

W roku zeszłym, w czasie sprawowania funkcji Prezydenta Ministrów przez Ministra Spraw Wewnętrznych, p. Wojciechowskiego utworzona została pod jego osobistym przewodnictwem osobna wielka międzyministerialna Komisja Kwalifikacyjna, która zwiedzała biura ministerialne i badała kwalifikacje urzędników. Wyniki tych badań nie zostały zużytkowane dla braku odpowiedniej egzekutywy i zostały wskazane nowo utworzonemu Wydziałowi Organizacyjnemu.

Tymczasem zaś urzędnicy zakwalifikowani ujemnie przed Komisją przez zwierzchników nie tylko pozostają na dawnych stanowiskach, ale często nawet przyjmują awanse.

“II.^c Podług obowiązujących przepisów etaty oraz zmiany organizacyjne w poszczególnych Ministerstwach winny być zatwierdzone przez Radę Ministrów. Tymczasem niektóre Ministerstwa nie przedstawiają swoich etatów Radzie Ministrów, poprzestają na tem, że Ministerstwo Skarbu zgodziło się na wstawienie odpowiedniej pozycji do budżetu.

Taka procedura sprzeczna jest z brzmieniem i duchem ustawy, która zmierza do tego, aby etaty były rozpatrywane nie tylko ze stanowiska budżetowego, ale organizacyjnego.

“III.^c Wobec mającej nastąpić niebawem ogólnej regulacji płac, co połączone [będzie] z zaliczeniem urzędników do nowych stopni służbowych, wobec głosów z Trybuny Sejmowej wzywających do gruntowej sanacji stosunków w urzędach, a opartych na krytyce obecnego sposobu obsadzania urzędów, nastęrcza się odpowiednia sposobność dokonania ogólnej rewizji dotychczasowej praktyki co do tworzenia urzędów, obsady stanowisk urzędniczych i skorygowania niejednego popełnionego błędu.

Do tego wszakże potrzeba, aby pp. ministrowie zechcieli wejrzeć w tę sprawę osobiście, nie wyręczając się zastępcami.

“IV.^c “Wobec powyższego, jak i^c Wobec zaś ujawniających się starań i zabiegów ze strony urzędników różnych dykasterii, zmierzających do uzyskania właśnie

jeszcze przed ewentualną rewizją względnie redukcją personelu nominacji lub awansu, proponuję, aby Rada Ministrów powzięła następujące uchwały:

°Załącznik do punktu 12^c. N° [12]

[Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie przedłożenia Sejmowi do ratyfikacji umowy zawartej dnia 13 kwietnia 1920 r. pomiędzy Rządem Rzeczypospolitej a Gdańskiem w sprawie wyżywienia tego miasta]

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH
WARSZAWA,

DN. 28 kwietnia 1920 R.

°ad No 35442-923-AI^c

W n i o s e k
na Uchwałę Rady Ministrów.

Na wniosek Ministra Spraw Zagranicznych Rada Ministrów na posiedzeniu, d. przyjęła do wiadomości umowę z dn. 13/IV-1920, zawartą pomiędzy Rządem Rzeczypospolitej Polskiej, reprezentowanym przez pp: Leona Plucińskiego, Podsekretarza Stanu w Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej i Leonarda Zaborowskiego, Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Apropowizacji, a Sir Reginald Towerem, Tymczasowym Administratorem Gdańska – w sprawie wyżywienia Gdańska aż do czasu nowych żniw.

Rada Ministrów umowę tę aprobuje, potwierdza i postanawia zwrócić się do Sejmu z prośbą o jej ratyfikowanie.

U z a s a d n i e n i e w n i o s k u .

Minister Spraw Zagranicznych uważa za konieczne, ażeby Sejm Ustawodawczy ratyfikował umowę, na mocy której Polska bierze na siebie obowiązek aprowizowania Gdańska. Minister Spraw Zagranicznych spodziewa się na tej drodze zjednać sobie zarówno żywioły kierownicze, jak i najszersze warstwy ludności gdańskiej, gdyż aprowizacja obszaru przyszłego Wolnego Miasta jest bardzo niedostateczna, na skutek czego ludność narażona jest na poważne braki.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych uważa, że, ze względów natury politycznej, uzyskanie sobie sympatii gdańszczyzan na drodze realnej, jaką jest aprowizacja, jest w najwyższym stopniu wskazane.

Za Ministra
fi...if

UKŁAD

w sprawie zaopatrzenia w żywność Gdańska aż do nowych zbiorów²⁶⁰.

Pomiędzy Rządem Rzeczypospolitej Polskiej, w imieniu którego działali Podsekretarz Stanu p. Leonard Zaborowski i p. Leon Pluciński z jednej strony a Sir Reginald Towerem, Przedstawicielem Głównych Sprzymierzonych i Stowarzyszonych Państw i Administratorem przyszłego Wolnego Miasta Gdańska z drugiej strony zawarty został następujący Układ:

Art. 1.

Rząd Polski zobowiązuje się:

Dostarczyć Urzędowi Gospodarczemu dla obszaru przyszłego Wolnego Miasta Gdańska, – na czas od 1-go Kwietnia do 31 Sierpnia r. 1920, następujących środków żywności:

1) 5600 tonn mąki żytniej 80% przemiału po cenie 300 Mk (trzysta marek) za 100 kg franco stacja nadawcza, w workach nabywcy. Dostawa winna być dokonaną w czterech równych ratach, a mianowicie: pierwsza rata w Kwietniu, druga w Maju, trzecia w Czerwcu, czwarta w Lipcu roku bieżącego.

2) Krup i kaszy jęczmiennej w ogólnej liczbie 250 tonn po cenie 500 Mk (pięćset marek) za 100 kg. Warunki dostawy jak w art. 1.

3) 50 tonn mąki kartoflanej prima po cenie 1,000 Mk (tysiąc marek) za 100 kg. Warunki dostawy jak w art. 1.

4) 6700 tonn kartofli jadalnych starego zbioru po cenie 85 Mk (osiemdziesiąt pięć marek) za 100 kg franco stacja nadawcza. Dostawa winna nastąpić w miesiącach Kwietniu, Maju i Czerwcu. Cena jest obliczona za należycie wybrane kartofle. W razie dostarczenia niewybranych kartofli, cena zostanie obniżoną, przyjmując jako zasadniczą cenę 65 Mk (sześćdziesiąt pięć marek) za 100 kg niewybranych kartofli.

5) Wieprzów na rzeź ogólnej wagi żywej tygodniowo po cenie 1000 Mk (tysiąc marek) waluty niemieckiej za 100 kg żywej wagi. Rząd polski zastrzega, iż w razie podniesienia się cen na wieprze wewnątrz kraju w tymże stosunku podniesie się cenę 1000 niemieckich marek. O podwyżce powinien być zawiadomiony Urząd Gospodarczy 21 dni przed wprowadzeniem takowej.

Gdańsk zobowiązuje się zezwolić na wywóz do Polski koni i bydła rozplodowego. Na wypadek, gdyby nastąpiły jakie ograniczenia w sprawie tego wywozu, lub też wywóz został wstrzymany, ustaje również zobowiązanie Rządu Polskiego w sprawie kontyngensu wieprzów.

6) Urzędowi Gospodarczemu do 1 Czerwca będzie przysługiwało prawo zakupu jaj na Pomorzu. Wyjątek będą stanowiły okręg Tczewa (Dirschau),

²⁶⁰ Załączono wersję niemiecką układu.

miasto i okręg Grudziądz (Grauderz) i Toruń (Thorn). Po bliższem porozumieniu powinny być w tym celu jak najspieszniej urządzone punkty zborne w pojedynczych okręgach. Gdańsk będzie płacił za jaja cenę rynkową i mogące wyniknąć koszta dodatkowe.

W razie gdyby nie wypowiedziano umowy najpóźniej 15 Maja, będzie to znaczyło, iż została przedłużoną od 1 Czerwca na czas nieograniczony, z 14-dniowem wymówieniem. Z chwilą wymówienia nastąpi układ w sprawie dostarczania Gdańskowi pewnej określonej ilości jaj. Materiał do opakowania będzie dostarczany przez Gdańsk.

Art. 2.

Rząd Polski zezwala na dostawę mleka z pojedynczych, w pobliżu granicy położonych, polskich mleczarni. Rząd polski porozumie się bliżej z Urzędem Gospodarczym w celu omówienia szczegółów dotyczących mleczarni, rodzaju dostawy i ilości dostarczanego mleka.

Rozrachunek nastąpi za pośrednictwem Starostw; obowiązywać będzie każdorazowa, w Wolnem Mieście ustalona, najwyższa hurtowa cena mleka (w niemieckiej walucie).

Art. 3.

Zaopatrywanie Gdańska w ryby z obecnie do Polski należącego nadmorskiego wybrzeża, powinno być utrzymane w dotychczasowym stanie.

O ile by, na skutek rozporządzeń Rządu Polskiego, wprowadzono w tym względzie jakie zmiany, winno nastąpić porozumienie w celu ustalenia jaka, ściśle określona, ilość ryb ma być dostarczaną Gdańskowi.

Art. 4.

Rząd Polski zezwala na wolny wywóz do obszarów Gdańska świeżych, nie podlegających kontyngensowi jarzyn, z nadgranicznych okręgów.

W sprawie tego wywozu Rząd Polski wyda specjalne zarządzenia, dotyczące czasu i miejsca przechodzenia przez granicę, jak również rodzaju opakowania.

Art. 5.

Rząd Polski przystaje na to, żeby za pośrednictwem Pomorskiej Izby Rolniczej wwożono i wywożono z Gdańska do Polski i odwrotnie wszelkie nasiona.

Art. 6.

Oba układające się Rządy zgadzają się na to, żeby na zasadzie kontraktów z plantacjami, przez wspólną granicę obie strony, z wyjątkiem koniecznych środków kontroli, nie czyniły żadnych trudności.

Cukrownie winny się zobowiązać do zawierania kontraktów na dostawę buraków tylko z plantacjami położeniami na tych obszarach, które im dotychczas

dostarczały buraków. Układające się Rządy zastrzegają sobie prawo unieważnienia kontraktów, które by do tych warunków się nie zastosowały.

Cukrownie będą miały prawo płacić plantatorom tylko ceny obowiązujące w kraju plantatorów i w walucie tegoż kraju.

Każdy z układających się rządów zastrzega sobie dostawę wytworzonych z jego buraków produktów i produktów ubocznych bez cła i podatku, po cenach ustalonych dla własnych fabryk każdego z obu krajów.

O ile na zasadzie obowiązujących umów fabryki zwracają plantatorom buraków niektóre produkty lub odpadki w naturze, na ogólne żądanie rządów winno to i nadal mieć miejsce, bez względu na granicę.

Art. 7.

Gdańsk obowiązuje się dostarczyć Rządowi Polskiemu 500 tonn cukru nieczyszczonego (Erstprodukt) po cenie 12 Mk (dwanaście marek) za kg. Poza tem obowiązują warunki dostawy istniejące w ogóle w obecnej chwili przy dostawach w handlu cukrem

Art. 8.

Gdańsk ofiaruje rządowi polskiemu 3000 centnarów marmolady podług prób po cenie, która jeszcze ma być ustaloną. Rząd Polski powinien najdalej do końca Kwietnia zawiadomić, czy ofertę tę przyjmie.

Art. 9.

Gdańsk postara się o to, aby pozostające jeszcze w prywatnem posiadaniu rośliny strączkowe zostały sprzedane Polsce.

Rząd Polski winien w ciągu bieżącego tygodnia powziąć postanowienie co do przyjęcia lub odrzucenia tych ofert.

Art. 10.

W razie gdyby Rząd Polski doświadczał trudności w dokonaniu umówionych dostaw z powodu braku wagonów, Gdańsk winien sam starać się o dostarczenie wagonów ze swego zapasu.

Art. 11.

Ceny ustalone w niniejszej Umowie obliczone są w polskich markach (polskiej walucie) o ile nie nastąpią specjalne, sprzeczne z tem postanowieniem porozumienia.

Art. 12.

Gdańsk zobowiązuje się nie wysyłać do żadnego innego kraju z wyjątkiem Polski produktów żywności, dostarczonych Gdańskowi przez Polskę, jak również wszelkich produktów żywności, które mogą być uważane za surogat (Ersatz) takowych i wytworów, wyprodukowanych z tych środków żywności.

To samo stosuje się do surowców, z których mają być wyprodukowane powyżej wymienione środki żywności (np. Margaryna).

O wywozie – o ile takowy będzie w ogóle dozwolony – może być mowa dopiero w tym wypadku, jeśli Rząd Polski w określonym terminie na kupno się nie zdecyduje.

Art. 13.

Odpowiednie urzędy obu rządów porozumieją się bliżej co do szczegółów wykonania powyższych postanowień.

Art. 14.

Piśmienne zobowiązanie aprowizacyjne Rządu Polskiego z d. 1 Marca 1920, zezwalające na wwóz środków żywności w tak zwanym drobnym ruchu granicznym, traci swoją moc. Zobowiązanie to traci moc w chwili, gdy, na zasadzie Art. 1 N. 5, będzie dokonana pierwsza dostawa wieprzów, o ile Polska nie będzie zmuszoną zamknąć w ogóle swojej granicy dla przyczyn niezależnych od jej gospodarki żywnościowej, i o ile to zobowiązanie aprowizacyjne nie zostanie już wprzód cofnięte.

Art. 15.

Gdańsk zleci swemu urzędowi do handlu zewnętrznego, by zasadniczo udzielał zgody na wywóz do Polski, o ile to nie będzie w sprzeczności z gospodarczą umową zawartą z Państwem Niemieckim oraz z zabezpieczeniem własnych niezbędnych potrzeb Gdańska.

Art. 16.

Umowa niniejsza wchodzi w życie po ratyfikacji takowej; tymczasowe jej wykonanie nie powinno jednak z tego powodu podlegać opóźnieniu.

Gdańsk 13 kwietnia 1920

Podpisy: /-/ Leon Pluciński

/-/ Leonard Zaborowski

/-/ Reginald Tower

Ratyfikacja, wymieniona w Art. 16 powinna być przez Rząd Polski dokonana w Warszawie, a za przyszłe Wolne Miasto Gdańsk przez główne sprzymierzone i stowarzyszone państwa w Paryżu.

**[Uzasadnienie wniosku Ministra Poczt i Telegrafów w przedmiocie zwinięcia
Dyrekcji Poczt i Telegrafów w Łodzi]**

Uzasadnienie.

Dyrekcja Poczt i Telegrafów w Łodzi powstała samorzutnie po rozbrojeniu okupantów, a jej organizacja została zatwierdzona rozporządzeniem Ministerstwa Poczt i Telegrafów z dnia 21 lutego 1919 r. Nr 8444/I.

Okręg Dyrekcji łódzkiej obejmuje następujące powiaty: Nieszawa, Włocławek, Gostynin, Kutno, Łowicz i Skierniewice – ziemi Warszawskiej; Słupca, Konin, Koło, Łęczyca, Kalisz, Turek, Sieradz i Wieluń – ziemi Kaliskiej; Łask, Łódź, Brzeziny i Rawa – ziemi Piotrkowskiej.

Dla porównania obszarów dyrekcyjnych posłuży następujące zestawienie statystyczne:

- a) Dyrekcja Poczt i Telegrafów w Warszawie obejmuje 56 533,65 km.², z ludnością 5 078 974 mieszkańców. Czynnych urzędów pocztowych: 154.
- b) Dyrekcja Poczt i Telegrafów w Łodzi obejmuje 21 866,40 km.², z ludnością 3 069 232 mieszkańców. Czynnych urzędów pocztowych: 88.
- c) Dyrekcja Poczt i Telegrafów w Lublinie obejmuje 34 308,60 km.², z ludnością 3 143 000 mieszkańców. Czynnych urzędów pocztowych: 94.
- d) Dyrekcja Poczt i Telegrafów we Lwowie obejmuje 65.649 km.², z ludnością 6 369 000 mieszkańców. Czynnych urzędów pocztowych: 636.
- e) Dyrekcja Poczt i Telegrafów w Krakowie obejmuje 29 654,8 km.², z ludnością 3 781 648 mieszkańców. Czynnych urzędów pocztowych: 336.
- f) Dyrekcja Poczt i Telegrafów w Wilnie obejmuje 103 425,46 km.², z ludnością 4 524 700 mieszkańców. Czynnych urzędów pocztowych: 101.

Ponadto przydzielono obszar województwa wołyńskiego (11 powiatów z obszarem 52 231,02 km.², i ludnością 2 775 300) do okręgu Dyrekcji Poczt i telegrafów w Lublinie, zaś obszar województwa podolskiego (4 powiaty, obszar i ludność niewiadome) do okręgu Dyrekcji Poczt i Telegrafów we Lwowie.

W porównaniu do innych okręgów dyrekcyjnych jest okręg Dyrekcji łódzkiej najmniejszy, tak pod względem obszaru, jako też pod względem zaludnienia.

Okręg ten nie może być powiększony na zachód, gdyż sprzeciwia się temu odrębny ustrój administracji b. zaboru pruskiego, na wschód zaś i południe nie jest rozszerzenie okręgu wskazane, gdyż musiano by zmniejszyć obszar Dyrekcji warszawskiej, lub lubelskiej.

Wydatki na utrzymanie Dyrekcji wynosiły w ubiegłym dziewięciomiesięcznym okresie budżetowym około 600 000 marek, który to wydatek będzie Skarbowi Państwa na przyszłość w większej części zaoszczędzony.

Zwolniony personel Dyrekcji Poczt i Telegrafów w Łodzi w liczbie 35 urzędników będzie mógł być użyty dla zasilenia administracji poczt i telegrafów w b. zaborze pruskim i na Ziemiach Wschodnich.

W okręgu Dyrekcji Poczt i Telegrafów w Warszawie jest obecnie czynnych urzędów pocztowo-telegraficznych 154. Po przyłączeniu okręgu łódzkiego liczba urzędów będzie wynosić 242, a ich administrację sprawować może jedna Dyrekcja bez wszelkich trudności.

W ten sposób nastąpi częściowe wyrównanie okręgów dyrekcyjnych tak pod względem obszaru, jak i pod względem ilości urzędów pocztowych.

Minister Poczt i Telegrafów
L. Tołłoczko w.r.

°Załącznik do punktu 16°. N° [16]

[Sprawozdanie Podsekretarza Stanu dr. Wróblewskiego z przebiegu obrad sejmowej komisji konstytucyjnej z dnia 5 maja 1920 r.]

Projekt posła Niedziałkowskiego i tow.

Praca i jej przedstawicielstwo.

Art. 73.

Praca zarobkowa dzieci poniżej 15 lat, praca nocna kobiet i robotników młodocianych w gałęziach przemysłu, szkodliwych dla zdrowia jest zakazana.

Art. 74.

Wszyscy, utrzymujący się z pracy zarobkowej, będą mieli, zgodnie z przepisami, które ustali uchwała specjalna, zapewnioną pomoc i opiekę prawa, całkowitą swobodę organizowania się i walczenia o lepsze warunki bytu, zabezpieczone utrzymanie na wypadek choroby, kalectwa, braku pracy, a także w starości.

Art. 75.

Wolność strajków jest zagwarantowana.

Art. 76.

Ustawy osobne określą minimum płacy zarobkowej i maksymalny dzień pracy w poszczególnych gałęziach przemysłu.

Art. 77.

W poszczególnych zakładach przemysłowych utworzone będą robotnicze komitety fabryczne, względnie kopalniane, do reprezentowania i obrony interesów pracy, ewentualnie uczestnictwa w zarządzie przedsiębiorstwa.

Ustawa osobna określi kompetencje i sposób wyboru tych komitetów.

Art. 78.

Dla reprezentowania i obrony potrzeb i dążeń wszystkich obywateli Rzeczypospolitej, utrzymujących się z pracy najemnej, zostaje powołana Izba pracy, złożona z tyluż członków, ilu posłów zasiada w Sejmie, i wybrana na lat trzy przez Rady Delegatów Robotniczych miast i wsi, związki zawodowe robotników i przez organizacje pracowników umysłowych, wynajmujących swą pracę przedsiębiorstwom lub państwu w stosunku do ilości pracujących każdej kategorii.

Ustawa osobna określi szczegółową ordynację wyborczą do Izby pracy.

Art. 79.

Izba pracy sama sprawdza wartość wyborów.

Art. 80.

Izba pracy wybiera swego Przewodniczącego i całe Prezydium, opracowuje i zatwierdza swój regulamin wewnętrzny.

Art. 81.

Posiedzenia Izby pracy są jawne.

Nikt nie może być pociągnięty do odpowiedzialności za zgodne z prawem sprawozdanie z publicznego posiedzenia Izby pracy.

Art. 82.

Izba pracy sama wyznacza terminy swoich posiedzeń plenarnych, nie rzadziej jednak niż raz na trzy miesiące. Nadzwyczajne posiedzenia plenarne zwołuje Przewodniczący na mocy uchwały Prezydium na żądanie Sejmu, Prezydenta Rzeczypospolitej, Rady Ministrów na żądanie przynajmniej 1/3 członków Izby pracy.

Pierwsze posiedzenie plenarne nowo wybranej Izby pracy zwołuje Prezydent Rzeczypospolitej dekretem specjalnym z kontrasygnatą Prezesa Rady Ministrów i Ministra Pracy.

Art. 83.

Członkowie Izby pracy nie mogą być pociągani do odpowiedzialności za działalność wynikającą z ich stanowiska, jako członków Izby pracy.

Art. 84.

Członkowie Prezydium Izby pracy i stałych komisji pobierają stałe uposażenie miesięczne w wysokości określonej w ustawie. Członkowie pozostali pobierają diety od obecności na posiedzeniu i zwrot kosztów podróży.

Art. 85.

Dla prawomocności uchwał Izby pracy wymagana jest obecność przynajmniej połowy jej członków.

Wszelkie uchwały Izby pracy za wyjątkiem dotyczących spraw zastrzeżonych w niniejszej ustawie konstytucyjnej, zapadają zwykłą większością głosów.

Art. 86.

Wszelkie projekty ustaw, dotyczących prawnej ochrony pracy, prawodawstwa fabrycznego, prawodawstwa strajkowego, ubezpieczeniowego i w ogóle stosunków pomiędzy pracą a kapitałem muszą być przed ich uchwaleniem skierowane do Izby pracy dla uzyskania jej opinii.

Art. 87.

We wszystkich sprawach, wymienionych w art. 86, Izbie pracy przysługuje prawo wnoszenia ustaw do Sejmu.

Art. 88.

Izba pracy może uchwałą powziętą większością 2/3 głosów, zażądać poddania uchwały lub ustawy przyjętej, względnie odrzuconej w Sejmie głosowaniu ludowemu, jeżeli w wynikach głosowania sejmowego widzi szkodę oczywistą dla interesów pracy.

Art. 89.

Izba pracy może na mocy uchwały powziętej większością głosów odwołać się do ministrów z interpelacjami i zapytaniami, na które ministrowie winni są udzielać odpowiedzi.

Komisje Izby pracy mogą w sprawach wymienionych w art. 86 niniejszej ustawy żądać od władz rządowych potrzebnych im wyjaśnień i materiałów.

Art. 90.

Minister Pracy może być postawiony przez Izbę pracy uchwałą powziętą większością 2/3 głosów w stan oskarżenia w wypadkach i trybie przewidzianym w art. 72 ustawy niniejszej.

Projekt ks. Lutosławskiego
po art. 12 art. 12a.

Każdy obywatel ma prawo do opieki państwa nad jego pracą, a także w razie braku pracy, choroby, wypadku i niedołęstwa – drogą ubezpieczenia społecznego i ustawodawstwa ochrony pracy.

po art. 12 art. 12b.

Jako organy reprezentacyjne oraz opiniodawcze we właściwym swoim zakresie będą powołane drogą osobnych ustaw dla poszczególnych dziedzin życia narodowego izby rolnicze, handlowe, przemysłowe, pracy najemnej i inne, połączone w Naczelną Radę Gospodarczą Rzeczypospolitej, których współpraca z władzami państwowymi w kierowaniu życiem narodowym i w zakresie zamierzeń ustawodawczych będzie ustawami ustalona.

po art. 37.

Wszyscy obywatele mają obowiązek pracą własną przynosić wartości dorobkowi przeszłych pokoleń i podnosić ogólną wartość majątku narodowego, tak materialnego jak i duchowego.

Projekt posła Fichny
PRACA I JEJ PRZEDSTAWICIELSTWO.

Art. 1.

Dla reprezentowania i obrony potrzeb wszystkich obywateli Rzeczypospolitej utrzymujących się z pracy najemnej, zostaje powołana Izba Pracy wybrana na lat 5, składająca się z połowy członków w stosunku do pełnej ilości posłów w Sejmie.

Sposób wyborów określi osobna ustawa.

Art. 2.

Wszelkie projekty ustaw, dotyczących stosunku pracy do kapitału, muszą być przed ich uchwaleniem skierowane do Izby Pracy dla uzyskania jej opinii.

Art. 3.

Izbie Pracy przysługuje w dziedzinie ustawodawstwa robotniczego prawo interwencji.

Art. 4.

Izba Pracy ma prawo zwracania się do Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej z interpelacjami i zapytaniami, na które Ministerstwo w określonym czasie winne odpowiedzieć.

Komisje Izby Pracy mogą w sprawach wymienionych w art. 2 niniejszej ustawy, żądać od władz rządowych potrzebnych wyjaśnień i materiałów.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 10.

44

PROTOKÓŁ 41-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 10 maja 1920 r.

Przewodniczy	pan Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Wyznań Rel[igijnych] i Oświecenia Publ[icznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Aprowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Pracy i O[pieki] S[połecznej]	p. Edward Peplowski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Spraw Zagr[anicznych]	p. Jan Dąbski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzielnicy Prus[kiej]	p. Adam Poszwiński
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Apro wizacji	p. Leonard Zaborowski
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Ministrów	p. dr Władysław Studziński
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Rolnictwa i D[óbr] P[aństwowych]	p. Józef Raczyński
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Zdrowia Publicz[nego]	p. dr Józef Jaworski
Protokółuje Radca Ministerialny	p. dr Jerzy Buzek

Początek posiedzenia o godz. 4 m. 30.

1. Przyjęto a) wniosek Ministra Sprawiedliwości o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do zatwierdzenia nominacji Macieja Glogiera, prezesa sądu okręgowego w Radomiu, szefem sekcji w Ministerstwie Sprawiedliwości;

- b) wniosek Ministra Sprawiedliwości o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do zatwierdzenia nominacji doktora Bronisława Stelmachowskiego sędzią Sądu Najwyższego;
- c) wniosek Ministra Kolei Żelaznych o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do zatwierdzenia nominacji inżyniera Juliana Eberhardta podsekretarzem stanu w Ministerstwie Kolei Żelaznych;
- d) wniosek Ministra Kolei Żelaznych o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do zatwierdzenia nominacji inżyniera Bogusława Dobrzyckiego prezesem Dyrekcji Kolei Państwowych w Poznaniu;
- e) wniosek Ministra Kolei o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do zatwierdzenia nominacji inżyniera Ludwika Zagórnego-Marynowskiego dyrektorem Kolei Państwowych w Stanisławowie.

2. Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie zwolnienia Ludwika Gorazdowskiego ze stanowiska dyrektora Głównego Urzędu do Zaopatrywania Armii przyjęto do wiadomości.

3. Przyjęto projekt ustawy aprowizacyjnej na rok 1920/21 z następującymi zmianami:

- a) w art. 1-ym po wyrazach „wydanych na mocy niniejszej ustawy” należy wstawić wyrazy „przez Ministra Apropowizacji w porozumieniu z Ministrami Skarbu, Rolnictwa i Dóbr Państwowych i Przemysłu i Handlu”;
- b) art. 3 otrzymuje brzmienie: „Ilości zajętych ziemiołódów lub przetworów ziemiołódów, jakie pozostawione będą poszczególnym osobom na pokrycie własnych potrzeb spożywczych i gospodarczych określą rozporządzenia Ministra Apropowizacji wydane w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych;
- c) art. 4 należy uzupełnić w tym kierunku, że ogólna suma wypłacona za ziemiołody ma się równać sumie, którą za nie należy pobrać; dalej wyrazy „podlegające zajęciu” należy zastąpić wyrazem „zajęte”;
- d) w art. 6 należy skreślić wyrazy: „na koszt i ryzyko posiadacza zajętych ziemiołódów lub ich przetworów, używając do tego jego zabudowań i wszelkich środków pomocniczych gospodarstwa”;
- e) art. 7 i 9 należy skreślić;
- f) w art. 11 należy w punkcie f) skreślić wyrazy „lub przez niedbalstwo”; do ustępu przedostatniego należy dodać zdanie: „Oprócz tego w wypadkach przemieniału ziemiołódów może być orzeczone zamknięcie zakładu przemysłowego, w którym przekroczenie zostało dokonane, na czas najwyżej jednego roku”. W ustępie ostatnim tego artykułu należy wstawić w miejsce wyrazów „organa Ministerstwa Apropowizacji”, wyrazy „władze administracyjne”, oraz dodać zdanie: „Odwołanie służy do władzy administracyjnej 2-giej instancji”;

g) art. 14 i 15 należy skreślić;

h) dodano artykuł: „Na ziemiach b. dzielnicy pruskiej Minister b. Dzielnicy Pruskiej wyda w porozumieniu z Ministrem Apropowizacji rozporządzenia niezbędne do przeprowadzenia na rzecz Państwa ziemiopłodów oraz ich przetworów a również do określenia cen na nie”.

4. Przyjęto wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie przeznaczenia budynków po komorach celnych w Aleksandrowie i Granicy na sanatoria dla chorych pracowników kolejowych.

5. Przyjęto wniosek Ministerstwa Zdrowia Publicznego o przekształcenie dotychczasowego Wydziału aprowizacji sanitarnej tego Ministerstwa na państwowy Zakład aprowizacji sanitarnej.

6. Przyjęto wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o utworzenie etatu Zastępcy Delegata Rządu w Olsztynie.

7. Przyjęto dodatkowy wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie bezpłatnego wysyłania Dziennika Ustaw D.O.G. Pomorze, Instytutom: Wojskowo-Technicznemu, Wojskowo-Geograficznemu, Naukowo-Wydawnicznemu, Wojskowemu Instytutowi Weterynaryjno-Bakterjologicznemu, Dowództwu Strzelców Granicznych i Dowództwu Żandarmerii.

8. Przyjęto w trybie nagłym poza porządkiem dziennym wniosek o upoważnienie Ministra Pracy i O.S. do kupna na rzecz Skarbu Państwa na lokale biurowe Ministerstwa nieruchomości Nr 5525 przy ul. Marszałkowskiej Nr 84 w Warszawie położonej, za cenę 3 600 000 marek polskich.

9. Wniesiony przez Ministra Spraw Wojskowych w trybie nagłym poza porządkiem dziennym a) projekt rozporządzenia Rady Ministrów dotyczącego wprowadzenia w życie wojskowego kodeksu karnego; b) projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie wprowadzenia w życie na całym obszarze Państwa Polskiego ustawy wojskowego postępowania karnego dla wspólnej siły zbrojnej z 5 lipca 1912 r. przyjęto w zasadzie.

Wprowadzenie poprawek szczegółowych do obu rozporządzeń w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych i Sprawiedliwości oraz ustalenie redakcji zlecono Prezydium Rady Ministrów.

10. Przyjęto wniesiony w trybie nagłym poza porządkiem dziennym projekt ustawy w przedmiocie upoważnienia Ministra Skarbu do udzielania kooperatywom urzędników państwowych pomocy finansowej.

11. Przyjęto wniosek Ministra b. Dzielnicy Pruskiej, aby w ustawie o uposażeniu urzędników ustanowić dla ziem b. zaboru pruskiego 6 kategorii miejscowości oraz dodać jeszcze dwie najniższe kategorie dla funkcjonariuszów niższych z płacą zasadniczą 300 i 350 mk.

Koniec posiedzenia o godzinie 9 m. 30.

Ł. Skulski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie zwolnienia Ludwika Gorazdowskiego ze stanowiska dyrektora Głównego Urzędu do Zaopatrywania Armii²⁶¹.
2. Projekt Ustawy Apropowizacyjnej na rok 1920/1921²⁶².
3. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie przeznaczenia budynków po komorach celnych w Aleksandrowie i Granicy na sanatoria dla chorych pracowników kolejowych.
4. [Wniosek Ministerstwa Zdrowia Publicznego w przedmiocie rozporządzenia Rady Ministrów o przekształcenie dotychczasowego Wydziału Apropowizacji Sanitarnej tego Ministerstwa na państwowy Zakład Apropowizacji Sanitarnej].
5. [Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o utworzenie etatu Zastępcy Delegata Rządu przy Komisji Międzysojusznicy i Konsula Generalnego w Olsztynie].
6. [Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie bezpłatnego wysyłania Dziennika Ustaw]²⁶³.
7. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów dotyczącego wprowadzenia w życie wojskowego kodeksu karnego²⁶⁴.
- 7a. Uzasadnienie projektu rozporządzenia dotyczącego wprowadzenia w życie wojskowego kodeksu karnego.
8. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie wprowadzenia w życie na całym obszarze Państwa Polskiego ustawy wojskowego postępowania karnego dla wspólnej siły zbrojnej z 5 lipca 1912 r.²⁶⁵
- 8a. Uzasadnienie projektu rozporządzenia w przedmiocie wprowadzenia w życie na całym obszarze Państwa Polskiego ustawy wojskowego postępowania karnego dla wspólnej siły zbrojnej z 5 lipca 1912 r.
9. Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie ustawy o pomocy finansowej dla kooperatyw urzędników państwowych.

²⁶¹ Nie publikuje się.

²⁶² Nie publikuje się. Porównanie z projektem przedstawionym na posiedzeniu w dniu 29 kwietnia 1920 r., załącznik 2. Ustawa z dnia 9 lipca 1920 o aproowizacji na rok gospodarczy 1920/1921, Dz.U. 1920, nr 56, poz. 348.

²⁶³ Nie publikuje się. We wniosku powołano się na art. 6 ustawy z dn. 31 lipca 1919 r. (Dz.U. 1920, nr 66, poz. 400) w sprawie wysyłania „Dziennika Ustaw Rzeczypospolitej”. Pod wnioskiem widnieje podpis ministra Józefa Leśniewskiego.

²⁶⁴ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 maja 1920 r. w przedmiocie wprowadzenia w życie Wojskowego Kodeksu Karnego, Dz.U. 1920, nr 59, poz. 369.

²⁶⁵ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 maja 1920 r. w przedmiocie wprowadzenia w życie na całym obszarze Rzeczypospolitej ustawy wojskowego postępowania karnego dla wspólnej siły zbrojnej z 5 lipca 1912 r., Dz.U. 1920, nr 59, poz. 368. W projekcie art. 184, w rozporządzeniu drukowanym w „Dzienniku Ustaw” art. 186.

Wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie przeznaczenia budynków po komorach celnych w Aleksandrowie i Granicy na sanatoria dla chorych pracowników kolejowych

W N I O S E K

Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów w sprawie przeznaczenia budynków po komorach celnych w Aleksandrowie i Granicy na sanatoria dla chorych pracowników kolejowych.

Treść wniosku.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

„1) Powołać komisję międzyministerialną dla zbadania sprawy należytego użytkowania budynków po komorach celnych w Aleksandrowie i Granicy celem ewentualnego przekazania ich Ministerstwu Kolei Żelaznych na sanatoria dla chorych pracowników kolejowych.

2) Wyznaczyć komisjom tym, złożonym z przedstawicieli Ministerstw: Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Robót Publicznych, Kolei Żelaznych i Spraw Wewnętrznych termin 10-cio dniowy na przedstawienie wniosków”.

Uzasadnienie.

Budynki komór celnych w Aleksandrowie i Granicy, położone przy liniach kolejowych nad dawną rosyjską granicą państwową, były zbudowane na gruntach kolejowych kosztem rosyjskiego Skarbu Państwa i stanowiły jego własność. Wobec przesunięcia granicy, komory celne są w tych miejscowościach zupełnie zbędne i wobec tego wzmiankowane budynki winny być należycie wyzyskane dla innych celów, z uwzględnieniem przede wszystkim potrzeb Zarządu Kolei Żelaznych, jako naturalnego nabywcy byłego właściciela gruntu, na którym budynki zbudowano.

Położenie budynków celnych, znajdujących się w Aleksandrowie, w pobliżu miejscowości leczniczej Ciehocinka czyni je bardzo odpowiednimi na pomieszczenia chorych pracowników kolejowych, potrzebujących leczenia solankowego; budynki zaś celne znajdujące się w Granicy wśród sosnowego lasu w suchej piaszczystej okolicy nadawałaby się najlepiej na terytorium dla piersiowo chorych i wyczerpanych nerwowo.

Obecnie kompleks budynków po komorze celnej w Aleksandrowie zajmujący około 31 590 m. kw. terytorium kolejowego składa się z pięciu domów murowanych piętrowych o powierzchni ogólnej parteru około 2781 m. kw. i jest zajęty tylko częściowo przez starostwo Nieszawskie, tudzież przewodników b. komory celnej, mieszkających w Aleksandrowie a niepowołanych dotąd

do czynnej służby w nowo powstających urzędach celnych; w większej części zaś zięją one pustkami i ulegają stopniowo dewastacji. Przekazanie więc tych budynków Ministerstwu Kolei Żelaznych dałoby się z łatwością przeprowadzić i umożliwić Zarządowi Kolejowemu jeszcze w tegorocznym sezonie leczniczym otwarcie sanatorium dla chorych pracowników kolejowych.

Budynki zaś po komorze celnej w Granicy, są obecnie użytkowane przez urząd walki z dudem plamistym, a więc tylko przejściowo; wobec tego i tu opróżnienie tych budynków nie natrafiłoby na większe trudności, a Zarządowi Kolejowemu oddałoby ogromne usługi, gdyby i te budynki przekazane były już w najbliższym czasie do dyspozycji Ministerstwa Kolei Żelaznych, które uzyskałoby przez to możliwość oparcia akcji sanitarnej na kolejach na trwałych podstawach.

Warszawa, dnia 30 kwietnia 1920 r.

Minister
K. Bartel^f

^cZałącznik do punktu 5^c. N^o [4]

[Wniosek Ministerstwa Zdrowia Publicznego w przedmiocie rozporządzenia Rady Ministrów o przekształcenie dotychczasowego Wydziału Apropowizacji Sanitarnej tego Ministerstwa na państwowy Zakład Apropowizacji Sanitarnej]

^cRod/Leg^c

MINISTERSTWO
ZDROWIA PUBLICZNEGO.

Warszawa, dn. 2 kwietnia 1920 r.

---oOo---

Nr KXIV $\frac{10377}{500}$ /30

Do
PREZYDIUM RADY MINISTRÓW.

Upraszam o przedłożenie Radzie Ministrów o uchwalenie następującego

W n i o s k u:

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Rozporządzenie

Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia Państwowego Zakładu Apropowizacji Sanitarnej.

Art. 1. Przy Ministerstwie Zdrowia Publicznego tworzy się Państwowy Zakład Apropowizacji Sanitarnej.

^cdotychczasowy wydział przekształca się na zakład^c

Art. 2. Zadaniem Państwowego Zakładu Apropowizacji Sanitarnej jest zaopatrywanie w środki sanitarno-farmaceutyczne i w przedmioty użytku konieczne dla urzędzeń zakładów leczniczych wszystkich instytucji leczniczych Ministerstwa Zdrowia Publicznego oraz instytucji lub zakładów przez Ministerstwo wskazanych.

Art. 3. Z pośrednictwa Państwowego Zakładu Apropowizacji Sanitarnej przy zaopatrywaniu się w środki sanitarno-farmaceutyczne mogą korzystać wszystkie inne władze państwowe oraz w miarę możliwości instytucje ministerialne.

Art. 4. Wewnętrzny ustrój Państwowego Zakładu Apropowizacji Sanitarnej określi osobna instrukcja Ministra Zdrowia Publicznego.

Art. 5. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Ministrów:
Minister Zdrowia Publicznego:
Minister

w z.

fJ. Jaworski^f

Uchwalono na Radzie Ministrów zgodnie
z wnioskiem z dnia ... 1920 r.

Prezydent Ministrów:

UZASADNIENIE

Brak środków leczniczych i sanitarnych oraz przedmiotów koniecznych dla zaopatrzenia szpitali w ogóle, a epidemicznych w szczególności powoduje dla władz państwowych konieczność bezpośredniego zaopiekowania się sprawą dostarczania tych artykułów, które czy to w drodze importu z zagranicy, czy to w drodze krajowej produkcji, popieranej przez Państwo chociaż w części zaspokoją miejscowe potrzeby.

Rosnąca z dnia na dzień wyżka cen na środki lecznicze z jednej strony jest wywołana niżką kursu waluty polskiej, z drugiej strony jednak jest spowodowana spekulacją, która z powodu wielkiego zapotrzebowania i jednocześnie braku towaru wpływa na niespółmierne podnoszenie się cen.

Celem możliwego utrzymania cen na artykuły lecznicze i sanitarne na poziomie odpowiadającym istotnej tych artykułów wartości, celem zaopatrzenia państwowych zakładów leczniczych w niezbędne środki, czerpiąc je z pierwszego źródła i nie potęgując nowymi zakupami od hurtowników rosnącej spekulacji oraz celem możliwego udostępnienia ludności nabywania lekarstw konieczny jest udział państwa w sprawie unormowania sprawy apropowizacji sanitarno-farmaceutycznej. Zadanie to spełniał dotąd Wydział Apropowizacji Sanitarnej Ministerstwa Zdrowia Publicznego. Obecna organizacja tego Wydziału jest niedogodną i krępującą, a to z powodów następujących:

Wydział Apropowizacji Sanitarnej wykonywa funkcje nieadministracyjne, a wyłącznie handlowe. Ujęcie tego wydziału w ramy biurowości Ministerstwa, podporządkowanie go krępującym formalnościom urzędu administracyjnego wpływa ujemnie na szybkość i sprężystą działalność nie urzędu, a raczej instytucji jakim jest ten Wydział, posiadający zresztą i tak odrębną rachunkowość i konstrukcję organizacyjną.

Oprócz tego Wydział Apropowizacji Sanitarnej nosi charakter przejściowy i nie powinien być traktowany jako część składowa centralnego państwowego urzędu administracyjnego.

Ze względów powyższych obecny Wydział Apropowizacji Sanitarnej Ministerstwa należy przekształcić na odrębny i autonomiczny w zakresie swego działania „Państwowy Zakład Apropowizacji Sanitarnej”, wydzielając go z Ministerstwa i nie nadając mu charakteru urzędu czy też władzy, a poruczając jedynie wykonanie pewnego przejściowego zadania.

Urzednicy tego Zakładu, jako funkcjonariusze instytucji niestałej, byłiby pracownikami kontraktowymi. Zakład nie potrzebowałby posiadać odrębnego kredytu, a budżet jego byłby oparty na kredycie udzielanym innym państwowym instytucjom i urzędom, których potrzeby Zakład Apropowizacji Sanitarnej musiałby zaspokajać. Rozchody swoje Zakład ten pokrywałby z zysków wynikających z różnicy pomiędzy ceną kupna i sprzedaży w jakim to celu, aby zysk ten osiągnąć Zakład doliczałby do cen sprzedażnych pewien procent na koszta administracyjne, a nadwyżkę tę pokrywałyby instytucje korzystające z pośrednictwa Zakładu.

[pieczętka] PREZYDIUM RADY MINISTRÓW

Podano dn. 21/4 1920 r.

No 7777

Załącz. 17

egzemplarz wysłano Sekc. Legisl. 21/4 X
Rod/Leg^c

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o utworzenie etatu Zastępcy Delegata Rządu przy Komisji Międzysojuszniczej i Konsula Generalnego w Olsztynie

38658/S.3774/I.

Na urząd Zastępcy Delegata Rządu przy Komisji Międzysojuszniczej²⁶⁶ w Olsztynie i Konsula Generalnego tamże, o uchwalenie którego w etatach organizacyjnych jednocześnie z niniejszem Ministerstwo Spraw Zagranicznych wnosi na Radę Ministrów, proponowany jest p. CZESŁAW ANDRYCZ.

P. Andrycz, ur. w r. 1878 na Wołyniu, ukończył politechnikum w Rydze i złożył prawniczy egzamin ministerialny w Petersburgu, po czym czas jakiś służył w rosyjskim ministerstwie spraw zagranicznych w charakterze vice-konsula w Marsylii.

Następnie przeszedł do służby w ministerstwie rolnictwa. W r. 1919, w styczniu, objął stanowisko szefa departamentu administracyjno-technicznego w Narodowym Komitecie Polskim, pełniąc jednocześnie z ramienia tegoż Komitetu obowiązki Konsula Generalnego w Paryżu. Następnie od dn. 1-go lipca 1919 został szefem Misji Polskiej z ramienia Delegacji Pokojowej w Nadrenii.

Na zasadzie powyższego mam zaszczyt wnosić:

Aby Rada Ministrów raczyła:

Mianować p. Czesława Andrycza Zastępcą Delegata Rządu przy Komisji Międzysojuszniczej w Olsztynie i Konsula Generalnego w temże mieście, w kategorii płac Va, na czas plebiscytowy.

Minister Spraw Zagranicznych:

^fDąbski^f

Warszawa, dn. 30 Kwietnia 1920.

38658/S.3774/I.

Wobec nakazanej przez całokształt stosunków politycznych i plebiscytowych konieczności utworzenia etatu Zastępcy Delegata Rządu przy Komisji Międzysojuszniczej w Olsztynie i Konsula Generalnego w rzeczonem mieście, mam zaszczyt wnosić:

Aby Rada Ministrów raczyła:

Uchwalić w etatach organizacyjnych urząd Zastępcy Delegata Rządu przy Komisji Międzysojuszniczej w Olsztynie i Konsula Generalnego tamże, w kategorii płac Va, i przyznać odpowiedni etat.

²⁶⁶ Komisja Międzysojusznicza przebywała tam w związku z mającym się odbyć plebiscytem.

Minister Spraw Zagranicznych:

^cwz. ^c fi... if

Warszawa, dn. ... Kwietnia 1920.

^cZałącznik do punktu 9^c. N^o [7a]

Uzasadnienie projektu rozporządzenia Rady Ministrów dotyczącego wprowadzenia w życie wojskowego kodeksu karnego

UZASADNIENIE

Ustawą sejmową z dnia 29 lipca 1919 r. upoważniona została Rada Ministrów do wydania rozporządzenia wprowadzającego w życie kodeks wojskowy niemiecki z r. 1872 i wojskową ustawę postępowania karnego austriackiego z r. 1912 w zakresie sądownictwa wojskowego po poczynieniu w wymienionych ustawach odpowiednich zmian i uzupełnień w myśl art. 3. powyższej ustawy. Rozporządzenie to winno być następnie przedłożone Sejmowi do zatwierdzenia na najbliższym jego posiedzeniu.

Do wydania rozporządzenia zakreślony został w ustawie z 29 lipca 1919 r. termin 4 miesięczny, który został następnie ustawą z 20/I 1920 r. ogłoszoną dnia 29 stycznia 1920 r. przedłużony o 3 miesiące. Przedłożony projekt rozporządzeń opracowany został w porozumieniu z Ministerstwem Sprawiedliwości. Zawiera on przepisy przechodnie do niem. wojsk. kodeksu karnego i kodeksów karnych dzielnicowych; kodeks karny wojskowy obejmuje tylko przestępstwa wojskowe, za przestępstwa pospolite zaś sążeni mają być wojskowi wedle poszczególnych kodeksów dzielnicowych.

Ponieważ kodeks karny niemiecki nie posiada części ogólnej, lecz zawiera jedynie postanowienia ogólne natury specjalnej odsyłając zresztą do postanowień ogólnych powszechnej ustawy karnej – przeto w przepisach przechodnich usunięto różnice wynikające z porównania ustaw trzech dzielnic, tak, by za przestępstwa wojskowe był żołnierz w całym państwie jednolicie traktowany.

Szczegółowe umotywowanie poszczególnych artykułów przedłożone zostanie równocześnie z wniesieniem Rozporządzenia do Sejmu.

Uzasadnienie projektu rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie wprowadzenia w życie na całym obszarze Państwa Polskiego ustawy wojskowego postępowania karnego dla wspólnej siły zbrojnej z 5 lipca 1912 r.

UZASADNIENIE.

Ustawą sejmową z dnia 29 lipca 1919 r. upoważniona została Rada Ministrów do wydania rozporządzenia wprowadzającego w życie kodeks wojskowy niemiecki z r. 1872 i wojskową ustawę postępowania karnego austriackiego z r. 1912 w zakresie sądownictwa wojskowego po poczynieniu w wymienionych ustawach odpowiednich zmian i uzupełnień w myśl art. 3. powyższej ustawy. Rozporządzenie to winno być następnie przedłożone Sejmowi do zatwierdzenia na najbliższym jego posiedzeniu.

Do wydania rozporządzenia zakreślony został w ustawie z 29 lipca 1919 r. termin 4 miesięczny, który został następnie ustawą z 20/I 1920 r. ogłoszoną dnia 29 stycznia 1920 r. przedłużony o 3 miesiące.

Przedłożony projekt rozporządzeń opracowany został w porozumieniu z Ministerstwem Sprawiedliwości. Zawiera on przepisy przechodnie do austriackiej wojskowej ustawy postępowania karnego i uwzględnienia zmiany w organizacji wojska i sądownictwa wojskowego.

W redakcji przepisów przechodnich przyjęto podział na dwa działy. Dział pierwszy zawiera przepisy treści organizacyjnej, które mają mieć w miejsce dotychczas obowiązującej ustawy o tymczasowej organizacji sądownictwa wojskowego wydanej dekretem z dnia 19 stycznia 1919 r. Dz. Rozk. Wojsk. 11 z 1919 poz. 393, względnie odnośnych przepisów ustawy austriackiej, które zostały definitywnie uchylone. Postanowienia odnoszą się do zakresu sądownictwa wojskowego, właściwości rzeczowej sądów oraz składów sądów wojskowych tak w czasie pokoju jak ten przy postępowaniu polowym i doraźnym opierają się na ustawie austriackiej.

W szczególności w miejsce istniejących obecnie sądów pułkowych wprowadzono jako sądy pierwszej instancji analogicznie do sądów brygady z ustawy austriackiej – sądy załogowe, w sądach okręgów generalnych odpowiadających sądom dywizyjnym z ustawy austriackiej wprowadzono instytucję posiedzeń gospodarczych.

Z dekretu o tymczasowej organizacji sądownictwa wojskowego przeniesione zostały przepisy o oficerskim Korpusie Sędziowskim, o prokuratorach wojskowych i oficerach sądowych, o kancelariach sądów wojskowych, o oficerach sądowych i odpowiedzialności dyscyplinarnej oficerów K.S. i uzgodnione odpowiednio z przepisami przyjętymi z ustawy austriackiej.

Dział drugi zawiera właściwe przepisy przechodnie do austr. Ustawy i odnosi się pod względem treści do postępowania w sądach karnych wojskowych. Przepisy działu drugiego mają odmienną formę od działu pierwszego, gdyż przepisy te nie dadzą się inkorporować do ustawy austriackiej. Zawierają one w szczególności zmiany wywołane odmiennymi warunkami organizacyjnymi oraz uzgadniają dzielnicowe kodeksy karne z postanowieniami materialnego kodeksu wojskowego niemieckiego w kwestiach do postępowania sądowego.

°Załącznik do punktu 10°. N° [9]

Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie ustawy o pomocy finansowej dla kooperatyw urzędników państwowych

W N I O S E K

Ministerstwa skarbu w sprawie
ustawy o pomocy finansowej dla
kooperatyw urzędników państwowych.

Rada Ministrów

raczy zatwierdzić projekt ustawy do złożenia Sejmowi ustawodawczemu.

PROJEKT

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

USTAWA

w przedmiocie upoważnienia Ministra Skarbu do udzielania kooperatywom urzędników państwowych pomocy finansowej.

Art. 1. Upoważnia się Ministra Skarbu do udzielania kooperatywom urzędników państwowych na zaopatrzenie swych członków w °mieszkanie° środki żywności i artykuły pierwszej potrzeby pomocy finansowej w formie pożyczek bądź oprocentowanych, bądź bezprocentowych, oraz gwarancji rządowych względem prywatnych instytucji finansowych do wysokości 200 milionów marek.

Art. 2. Powyższa pomoc finansowa ma być udzielana stosownie do zdolności kredytowej, oraz rezultatów działalności poszczególnych kooperatyw, bądź na uruchomienie przedsięwzięcia, bądź na dostarczenie im odpowiednich środków obrotowych.

Art. 3. Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Ministrowi Skarbu.

UZASADNIENIE.

Obecne stosunki ekonomiczne, będące wynikiem długoletniej wojny światowej, spowodowały zubożenie pewnej części ludności, a w szczególności tej, która ograniczona jest do stałych dochodów i tem samem pozbawiona możliwości zdobycia środków potrzebnych w obecnych warunkach do życia.

Sytuację tę najdotkliwiej uczuwają urzędnicy państwowi i jakkolwiek Rząd w ocenie ich potrzeb, śpieszył im z pomocą przez odpowiednie podwyższenie poborów i rozwijanie akcji deputatowej, to jednakże pomoc ta okazuje się niewystarczającą wobec ciągłego wzrostu cen rynkowych, którym podwyżki poborów nadążyć nie mogą.

W tych warunkach najwłaściwszą drogą, prowadzącą do sanacji stosunków, jest samopomoc urzędników, oparta na opiece i pomocy Rządu.

W zrozumieniu korzyści, płynących z ruchu współdziałania poczęli urzędnicy państwowi zakładać kooperatywy, które jakkolwiek pozbawione odpowiednich środków finansowych, działają dodatnio i przyniosły już znaczną pomoc urzędnikom, zaopatrując ich w środki żywności i artykuły pierwszej potrzeby z wykluczeniem pośrednictwa, powodującego tak znaczny wzrost cen.

Kooperatywy te walczą jednakże z ogromnymi trudnościami finansowymi i wobec wielkiej drożyzny wszystkich artykułów żywności i pierwszej potrzeby, kapitały, którymi dysponują okazują się albo niewystarczającymi do jakiegokolwiek akcji na szerszą skalę, albo też wskutek zupełnego braku środków obrotowych, kooperatywy urzędnicze, aczkolwiek mogące działać bardzo sprawnie i skutecznie, wcale nie rozpoczynają swojej działalności.

Powyższy projekt ustawy, mający na celu udzielenie pomocy finansowej kooperatywom urzędniczym, w wysokim stopniu przyczyni się do ich rozwoju i tem samem przyniesie pokaźną pomoc całemu stanowi urzędniczemu.

MINISTER

^cw.z. ^c ^f... ^f

Warszawa, dn. ... maja 1920 r.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 10.

PROTOKÓŁ
42-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 13 maja 1920 r.

Przewodniczy	pan Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Rolnictwa i D[óbr] P[aństwowych]	p. dr Franciszek Bardel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Wyznań Religijnych i O[świecenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Apropowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Spraw Zagranicznych	p. dr Stefan Dąbrowski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzielnicy Prus[kiej]	p. Adam Poszwiński
Szef Sekcji w Prezydium Rady Ministrów	p. dr Władysław Studziński
Szef Sekcji w Prezydium Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Rolnictwa i D[óbr] P[aństwowych]	p. dr Józef Raczyński
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Zdrowia Publicz[nego]	p. dr Józef Jaworski
Protokółuje	p. Daniel Rodich

Początek posiedzenia o godz. 4 m. 30 po południu.

1. Protokół z 37 posiedzenia Rady Ministrów w dniu 29 kwietnia 1920 wobec niewniesienia żadnego sprzeciwu uznano za przyjęty.

2. Nawiązując do uchwał powziętych na posiedzeniach Rady Ministrów w dniach 29 marca, 12 kwietnia i 5 maja 1920 r. odnośnie do Art. 1, 2, 3, 4 i 6., ukończono pierwsze czytanie całego projektu Ustawy o organizacji Władz naczelných, a w szczególności na podstawie tekstu opracowanego przez

Prezydium Rady Ministrów Art. 5 (Minister Spraw Zagranicznych), Art. 7 i Art. 8 (Minister Skarbu), następnie na podstawie tekstów przedłożonych przez jednośnych Ministrów Art. 9 (Minister Sprawiedliwości), Art. 10 (Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego), Art. 11 (Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych), Art. 12 (Minister Przemysłu i Handlu), Art. 13 (Minister Kolei Żelaznych), Art. 14 (Minister Poczty i Telegrafów), Art. 15 (Minister Robót Publicznych), Art. 16 (Minister Pracy i Opieki Społecznej), Art. 17 (Minister Zdrowia Publicznego) oraz Art. 18 (Minister Aprowizacji)²⁶⁷ i Art. 19 (Minister b. Dzielnicy Pruskiej)²⁶⁸ – oba ostatnie artykuły oraz Art. 14 na podstawie tekstu opracowanego przez Prezydium Rady Ministrów.

Ostateczne stylistyczne ujęcie przyjętych zmian polecono Prezydium Rady Ministrów.

Jako integralną część niniejszego protokołu, dołącza się pierwotny tekst projektu Ustawy opracowanego przez Prezydium Rady Ministrów oraz tekst opracowany przy uwzględnieniu zmian przyjętych powyższymi uchwałami Rady Ministrów.

Koniec posiedzenia o godzinie 9 m. 45 wieczorem.

Ł. Skulski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Ustawa o zakresie działania Władz Naczelnych. 'Projekt opracowany przez Prezydium Rady Ministrów'.
2. [Tekst przedłożony przez Ministra Sprawiedliwości].
3. [Tekst przedłożony przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego].
4. [Tekst przedłożony przez Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych].
5. [Tekst przedłożony przez Ministra Przemysłu i Handlu].
6. [Tekst przedłożony przez Ministra Kolei Żelaznych].
7. [Tekst przedłożony przez Ministra Robót Publicznych].
8. [Tekst przedłożony przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej].
9. [Tekst przedłożony przez Ministra Zdrowia Publicznego].
10. [Projekt] ustawy o zakresie działania Władz Naczelnych.

²⁶⁷ Brakuje załącznika z tekstem przedłożonym przez Ministra Aprowizacji.

²⁶⁸ Brakuje załącznika z tekstem przedłożonym przez Ministra b. Dzielnicy Pruskiej.

**Ustawa o zakresie działania Władz Naczelnych. „Projekt opracowany przez
Prezydium Rady Ministrów”**

U S T A W A
O ZAKRESIE DZIAŁANIA
WŁADZ NACZELNYCH

Art. 1.

Prezydent Ministrów.

1. Prezydent Ministrów jest naczelnikiem rządu Państwa i reprezentuje ten rząd na wewnątrz i na zewnątrz; kontrasygnuje ustawy państwowe i dekrety Naczelnika Państwa; przechowuje pieczęć państwową; zwołuje posiedzenia Rady Ministrów, przewodniczy jej i kieruje jej pracami; przedstawia Naczelnikowi Państwa kandydatów na ministrów i składa mu sprawozdania z działalności rządu.
2. Prezydent Ministrów czuwa nad wykonaniem ustaw państwowych, dekretów Naczelnika Państwa, rozporządzeń i uchwał Rady Ministrów oraz nad działalnością poszczególnych ministrów i jej zgodnością z ogólnym programem polityki rządu. W szczególności zaś do zakresu działania Prezydenta Ministrów należy:
 - a) czuwanie nad ukwalifikowaniem personelu urzędniczego oraz nad ekonomią pracy i celem organizowaniem administracji państwowej;
 - b) przygotowywanie projektów ustaw, normujących ustrój państwowy, organizację władz naczelnych i wzajemny ich stosunek;
 - c) czuwanie nad biegiem prac w dziedzinie inicjatywy ustawodawczej rządu i prac, związanych z przygotowaniem projektów dekretów Naczelnika Państwa, rozporządzeń Rady Ministrów i poszczególnych ministrów oraz regulaminów ministerstw, tudzież piecza nad technicznym udoskonaleniem działalności organów rządowych w tym zakresie;
 - d) rozstrzyganie sporów kompetencyjnych między ministrami, względnie przedstawianie odnośnych wniosków Radzie Ministrów;
 - e) informowanie prasy w miarę potrzeby o ogólnym programie politycznym lub poszczególnych zamierzeniach rządu;
 - f) wydawanie gazety rządowej, zarząd drukarni państwowej oraz kierownictwo Polskiej Agencji Telegraficznej.
3. Prezydentowi Ministrów służy prawo wszechstronnego informowania się o działalności całokształtu aparatu państwowego i wydawania potrzebnych w tym celu zarządzeń.

4. Bezpośredniemu kierownictwu Prezydenta Ministrów podlega Prezydium Rady Ministrów, w którego zakresie działania leży urzeczywistnianie kompetencji Prezydenta Ministrów określonych w ustępach 2 i 3.

Art. 2.

Rada Ministrów

Rada Ministrów jest naczelnym organem zbiorowym, stanowiącym rząd Państwa.^hPolskiego^h.

Rada Ministrów ustala program polityki rządu i uzgadnia działalność wszystkich jego organów. Do zakresu działania Rady Ministrów należy w szczególności:

1. Rozpatrywanie i zatwierdzanie programów działania ministrów oraz planów wykonania tych programów; rozpatrywanie sprawozdań z działalności ministrów.
2. Rozpatrywanie i uchwalanie projektów ustaw oraz upoważnianie ministrów do przedkładania ich Sejmowi.
3. Rozpatrywanie i uchwalanie preliminarza budżetowego i kredytów pozabudżetowych oraz przedłożeń rządowych, dotyczących stanu liczebnego armii i poboru rekruta.
4. Uchwalanie projektów dekretów i innych aktów rządowych Naczelnika Państwa, których opracowanie zostało przekazane Radzie Ministrów bądź przez ustawę, bądź przez Naczelnika Państwa.
5. Decydowanie w sprawach organizacji władz i urzędów państwowych.
6. Uchwalanie regulaminów Rady Ministrów i poszczególnych ministerstw.
7. Rozstrzyganie spraw przekraczających zakres działania jednego ministra, o ile co do nich nie osiągnięto porozumienia właściwych ministrów.
8. Rozstrzyganie spraw należących do zakresu działania poszczególnych ministrów, które Prezydent Ministrów lub Rada Ministrów na wniosek właściwego ministra uznają za mające znaczenie polityczne albo większą doniosłość społeczną lub gospodarczą.
9. Przedstawianie Naczelnikowi Państwa w wypadkach przewidzianych ustawą, wniosków o mianowanie na urzędy państwowe, w myśl przepisów o służbie państwowej.
10. Załatwianie wszelkich innych spraw, zastrzeżonych Radzie Ministrów ustawami lub zleconych jej przez Naczelnika Państwa.
11. Wydawanie rozporządzeń we własnym zakresie działania.

Art. 3.

Ministrowie.

1. Ministrowie w powierzonych im działach administracji państwowej stanowią naczelną władzę rządzącą; kontrasygnują ustawy, dekrety Naczelnika Państwa i rozporządzenia Rady Ministrów z zakresu swego działania.
2. Do każdego z ministrów należy w zakresie jego działania:

- a) opracowywanie programu działalności;
 - b) przygotowywanie i wnoszenie na Radę Ministrów projektów ustaw, dekretów Naczelnika Państwa i rozporządzeń Rady Ministrów;
 - c) prace przygotowawcze do traktatów umów oraz konwencji międzynarodowych i międzypaństwowych;
 - d) układanie i uzasadnianie preliminarza budżetowego oraz kredytów pozabudżetowych;
 - e) wykonywanie budżetu oraz dysponowanie kredytami i funduszami przyznanymi poza budżetem;
 - f) wydawanie ogólnych zarządzeń celem zapewnienia przepisom obowiązującym należytego wykonania;
 - g) organizacja i kierownictwo podległych władz i urzędów i nadzór nad ich działalnością;
 - h) wydawanie, względnie zatwierdzanie instrukcji i regulaminów podległych urzędów oraz wydawanie rozporządzeń;
 - i) sprawy obsadzania urzędów centralnych i lokalnych oraz zarządzenia, dotyczące ruchu służbowego i nadzoru dyscyplinarnego w granicach obowiązujących ustaw;
 - j) sprawy, związane z opieką nad pracownikami podległych urzędów oraz nad ich rodzinami;
 - k) zatwierdzanie statutów zrzeszeń pracowników ministerstwa i podległych urzędów;
 - l) zarząd, użytkowanie i eksploatacja majątku państwowego, przekazanego podległym urzędom;
 - m) sprawy fundacyjne i zatwierdzanie zapisów i darowizn;
 - n) gromadzenie, zestawianie i opracowywanie w porozumieniu z Głównym Urzędem Statystycznym danych statystycznych;
 - o) załatwianie spraw, przekazanych ministrowi ustawami specjalnymi;
 - p) wydawanie dziennika urzędowego.
3. Ministrowie urzeczywistniają swoją kompetencję i włożone na nich zadania bezpośrednio przez ministerstwa, pośrednio przez podległe im inne władze i urzędy.

Art. 4.

Minister Spraw Wewnętrznych.

Do zakresu działania Ministra Spraw Wewnętrznych należy ogólny zarząd kraju, utrzymanie porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz nadzór nad samorządem, a w szczególności:

1. Ogólna administracja:

- a) sprawy podziału administracyjnego kraju, regulacji granic województw, powiatów i gmin, podnoszenia miejscowości do rządu miasteczek i miast, wyłączenie miast z powiatów, zmiany nazw miejscowości;

- b) sprawy wyborów do Sejmu i ciał samorządnych;
 - c) sprawy obywatelstwa, (przynależności państwowej i gminnej) metrykalne i zmiany nazwisk;
 - d) nadzór nad działalnością instytucji wzajemnych ubezpieczeń;
 - e) ustanawianie i wykonywanie zarządu przymusowego zakładów i urzędzeń użyteczności publicznej;
 - f) współdziałanie z Głównym Urzędem Statystycznym przy spisach ludności i innych pracach statystyki państwowej;
 - g) orzecznictwo administracyjne w wypadkach przewidzianych ustawami.^c
2. Służba bezpieczeństwa publicznego i obyczajowości:
- a) czuwanie nad całością granic Państwa i kontrola ruchu granicznego w porozumieniu z Ministrami Spraw Zagranicznych, Spraw Wojskowych i innymi interesowanymi Ministrami;
 - b) organizacja, wyszkolenie i kierownictwo służby bezpieczeństwa;
 - c) udzielanie koncesji na zakłady widowiskowe i drukarnie;
 - d) legalizacja i rejestracja stowarzyszeń i związków, nie mających na celu zysków materialnych;
 - e) nadzór nad prasą, drukarniami, składami druków, zgromadzeniami, stowarzyszeniami i widowiskami;
 - f) sprawy meldunkowe i paszportowe;
 - g) internowanie oraz wydalanie z danej miejscowości lub z granic Państwa;
3. Nadzór nad samorządem:
- a) czuwanie nad organizacją i działalnością samorządu powiatowego miejskiego i gmin wiejskich oraz opieka nad instytucjami o charakterze publicznym i ich życiem gospodarczym; rozstrzyganie w sprawach samorządu tych ciał, sprawy finansów komunalnych oraz komunalnych kas oszczędnościowych;
 - b) inicjatywa ustawodawcza w zakresie spraw samorządowych.
4. Współdziałanie z właściwymi ministrami:
- a) w sprawach poboru i powoływania do wojska, dostarczania podwód, zakwaterowywania i zaopatrywania wojska;
 - b) w sprawach emigracji i reemigracji;
 - c) w sprawach zatargów między pracodawcami i pracownikami.

Art. 5.

Minister Spraw Zagranicznych.

Do zakresu działania Ministra Spraw Zagranicznych należą sprawy stosunków Państwa Polskiego z państwami zagranicznymi, a w szczególności:

1. Zastępstwo praw i interesów Państwa wobec państw zagranicznych.
2. Obrona praw poszczególnych obywateli Państwa za granicą.

3. Przygotowywanie przy współudziale właściwych ministrów i zawieranie z zagranicznymi państwami traktatów oraz umów, tudzież wyjednywanie ich ratyfikacji.
4. Utrzymywanie stosunku z zagranicznymi poselstwami, uwierzytelnionymi przy Naczelniku Państwa i pośrednictwo w komunikowaniu się tych poselstw z krajowymi władzami Państwa.
5. Opiniowanie w sprawach obcych rządów i obcych obywateli w razie interwencji poselstw uwierzytelnionych przy Naczelniku Państwa lub zagranicznych poselstw Państwa.
6. Organizacja przedstawicielstw dyplomatycznych i konsularnych za granicą.
7. Udzielanie instrukcji posłom, agentom dyplomatycznym oraz konsulom; tym ostatnim w zakresie działania ministerstwa.
8. Legalizowanie dokumentów wystawionych w kraju, a przeznaczonych do użytku za granicą, jak również dokumentów wystawionych do użytku za granicą, a przeznaczonych do użytku w kraju.
9. Współdziałanie w sprawach emigracji, imigracji i reemigracji.

Art. 6.

Minister Spraw Wojskowych.

Do zakresu działania Ministra Spraw Wojskowych należy organizacja zbrojnej obrony Państwa, a w szczególności:

1. Zarządzenia związane z przygotowaniem i wykonaniem planu obrony Państwa oraz prowadzenia wojny.
2. Organizacja armii:
 - a) organizacja kadr wszelkich rodzajów broni;
 - b) formowanie jednostek bojowych;
 - c) uzupełnianie osobowe wojska, jako to:
określanie normy kontyngensu rekruta i wyjednywanie jej w drodze ustawodawczej, przeprowadzanie poboru rekruta i wcielanie go do armii, przyjmowanie ochotników, urlopowanie i zwalnianie z wojska, przygotowywanie korpusu oficerów i urzędników wojskowych (nadawanie stopni i szarż oraz posuwanie w nich, nagradzanie, pensjonowanie i zwalnianie);
 - d) zawodowe wyszkolenie i bojowe wyćwiczenie wojska;
 - e) sprawy remontu końskiego armii;
3. Uzbrojenie i zaopatrzenie armii w amunicję.
4. Aprowizacja ekwipunek, materialne zaopatrzenie i zakwaterowanie wojska oraz organizacja dostaw i świadczeń przymusowych dla wojska.
5. Dyslokacja wojska i mobilizacja armii.
6. Komunikacje wojskowe: lądowe, wodne i powietrzne.
7. Zarząd nieruchomości oddanych do użytku wojska, budownictwo, fortyfikacje i konstrukcje wojskowo-techniczne.

8. Urządzenie i eksploatacja na rachunek Skarbu Państwa zakładów technicznych, fabryk i wytwórni wojskowych.
9. Ochrona zdrowia wojsk, organizacja służby wojskowo-sanitarnej i szpitalnictwa wojskowego.
10. Organizacja wojskowej służby weterynaryjnej (walka z chorobami zaraźliwymi, szpitale końskie, laboratoria i instytucje serologiczne).
11. Opieka nad inwalidami wojskowymi i ich rodzinami.
12. Sprawy emerytur i rent dla wojskowych i ich rodzin.
13. Szkolnictwo wojskowe zawodowe, podniesienie oświaty ogólnej w wojsku i rozwój nauki wojskowej.
14. Sądownictwo, i więziennictwo wojskowe.
15. Duszpasterstwo wojskowe wszelkich wyznań w Państwie uznanych.
16. Współudział w sprawach należących do zakresu innych ministerstw i urzędów, a dotyczących interesów obrony i bezpieczeństwa Państwa.

Art. 7.

Do zakresu działania Ministra Spraw Wojskowych prócz zadań, wyszczególnionych w art. 6 niniejszej ustawy, należą wszystkie sprawy z zakresu marynarki wojennej i handlowej oraz organizacji i administracji portów, żeglugi morskiej i wojennej flotyli rzecznej.

Art. 8.

Minister Skarbu.

Do zakresu działania Ministra Skarbu należy zarząd wszelkich spraw, wchodzących w zakres skarbowości oraz polityki finansowej Państwa, a w szczególności:

1. Opracowywanie ^{ci} i wykonywanie^c planu polityki finansowej.
2. Układanie budżetu Państwa i projektowanie kredytów pozabudżetowych.
3. Organizacja i administracja przychodów i rozchodów Państwa:
 - a) administracja Centralnej Kasy Państwowej;
 - b) organizacja i administracja podatków bezpośrednich, opłat skarbowych i danin;
 - c) organizacja i administracja podatków pośrednich oraz monopolów państwowych;
 - d) organizacja i administracja ceł i nadzoru granicznego;
 - e) sprawy emerytur i pensji, wypłacanych ze Skarbu Państwa;
 - f) sprawy rozrachunków między Państwem Polskim a państwami zagranicznymi z wyjątkiem rozrachunków, przekazanych Głównemu Urzędowi Likwidacyjnemu;
 - g) ustalanie w porozumieniu z interesowanymi ministrami wszelkiego rodzaju taryf, taks oraz stopy podatków i opłat;
 - h) orzecznictwo w sprawach skarbowych i podatkowych, przyznawanie ulg i odroczeń podatkowych; nakładanie i znoszenie kar skarbowych;

- i) organizacja i administracja funduszków Skarbu Narodowego;
 - k) organizacja i administracja Loterii Państwowej;
 - l) organizacja i administracja państwowych zakładów graficznych;
 - m) organizacja i administracja obrotu naftą.
4. Sprawy, związane z zobowiązaniami Państwa:
- a) organizacja i realizacja kredytu państwowego;
 - b) sprawy zaciągania i umarzania pożyczek państwowych i administracja długów państwowych;
 - c) sprawy zobowiązań Państwa z tytułu gwarancji, udzielanych przedsiębiorstwom ekonomicznym, społecznym i prywatnym;
 - d) opiniowanie w sprawach udzielania koncesji, wymagających gwarancji lub czynnego udziału Skarbu Państwa;
 - e) naczelny zarząd sprawami Krajowej Kasy Pożyczkowej.
5. Sprawy walutowe:
- a) sprawy obrotu pieniężnego wewnętrznego, waluty obcokrajowej i polityki dewizowej zagranicznych rynków pieniężnych;
 - b) sprawy monetarne i emisyjne;
6. Organizacja giełd pieniężnych i regulowanie ich działalności w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu.
7. Nadzór nad bankami, instytucjami kredytowymi i przedsiębiorstwami asekuracyjnymi, obliczonemi na zysk; zatwierdzanie statutów tych instytucji (prócz zakładów drobnego kredytu) w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu.
8. Ustanawianie i wykonywanie państwowego zarządu przymusowego w stosunku do sum pieniężnych i kapitałów w gotówce, papierów wartościowych lub zobowiązań, o ile nie stanowią one przynależności majątków, poddanych państwowemu zarządowi przymusowemu innych ministrów.
9. Udział w zatwierdzaniu statutów towarzystw akcyjnych.

Art. 9.

Minister Sprawiedliwości.

Do zakresu działania Ministra Sprawiedliwości należą wszelkie sprawy, dotyczące zarządu wymiaru sprawiedliwości oraz sprawy z tym zarządem związane, a w szczególności:

1. Organizacja i naczelna administracja sądów i urzędów sądowych oraz nadzór nad nimi.
2. Organizacja i naczelne kierownictwo Urzędu Prokuratorskiego.
3. Opracowywanie projektów ustawodawczych w zakresie:
 - a) organizacji wymiaru sprawiedliwości.
 - b) materialnego prawa cywilnego i karnego,
 - c) postępowania w sprawach cywilnych i karnych.

4. Sprawy Komisji Kodyfikacyjnej.
5. Organizacja, administracja oraz inspekcja więzień i zakładów wychowawczo-poprawczych.
6. Sprawy, związane z ułaskawianiem skazanych.
7. Redakcja i administracja Dziennika Ustaw.
8. Nadzór nad palestrą.

Art. 10.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Do zakresu działania Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego należą sprawy wyznaniowe, opieka nad nauką i sprawy, związane z krzewieniem oświaty, a w szczególności:

1. Wykonywanie praw i opieki Państwa w sprawach wyznaniowych:
 - a) sprawy organizacji gmin wyznaniowych, uposażenia duchowieństwa, oraz nominacji lub zatwierdzania na stanowiskach duszpasterzy poszczególnych wyznań;
 - b) sprawy zrzeszeń wyznaniowych;
 - c) sprawy sporów w łonie poszczególnych wyznań lub pomiędzy dwoma różnymi wyznaniem, o ile ulegają załatwieniu w drodze administracyjnej.
2. Opieka nad nauką i sprawy, związane z krzewieniem oświaty:
 - a) kierownictwo zakładów naukowych i wychowawczych wszelkich stopni i typów, z wyjątkiem tych, które ustawą przydzielone zostały innemu ministerstwu, względnie nadzór nad nimi;
 - b) organizacja oświaty pozaszkolnej, względnie popieranie i uzupełnianie inicjatywy społecznej w tym kierunku;
 - c) nadzór nad budownictwem szkolnym pod względem potrzeb pedagogicznych;
 - d) organizacja i ^hnadzór^h zarząd archiwów i bibliotek państwowych oraz nadzór nad wszystkimi archiwami i bibliotekami publicznymi;
 - e) ratowanie istniejących w Państwie zabytków archiwalnych od zniszczenia oraz współudział w rewindykacji zbiorów archiwalnych i bibliotek stanowiących własność Państwa,
 - f) nadzór nad działalnością ciał samorządnych i instytucji o charakterze publicznym w zakresie spraw oświatowych;
 - g) udzielanie pomocy materialnej instytucjom samorządowym i prywatnym na cele oświatowe.

Art. 11.

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

Do zakresu działania Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych należy piecza nad rozwojem rolnictwa i leśnictwa oraz związanych z nimi gałęzi produkcji krajowej,

tudzież zarząd dóbr państwowych i dóbr, poddanych zarządowi państwowemu, a w szczególności:

W zakresie rolnictwa i leśnictwa:

- 1) Organizacja produkcji rolniczo-leśnej^h oraz regulowanie obrotu artykułami tej produkcji.^h
- 2) Przedsięwzięcie środków ku prawidłowemu urządzeniu, udoskonaleniu i powiększeniu wytwórczości gospodarstwa wiejskiego, a mianowicie:
 - a) organizowanie i przeprowadzanie melioracji rolnych;
 - b) zakładanie i kierownictwo instytucji naukowo-doświadczalnych;
 - c) organizowanie wzorowych gospodarstw wiejskich, konkursów, muzeów;
 - d) tworzenie i prowadzenie zakładów i stacji hodowlanych;
 - e) organizowanie i popieranie wystaw ze wszelkich gałęzi gospodarstwa wiejskiego, przemysłu rolnego i leśnego;
 - f) organizacja i kierownictwo niższych szkół rolniczych oraz oświaty pozaszkolnej w kierunku zawodowym;
 - g) popieranie techniczne i finansowe rozwoju wszelkich gałęzi produkcji rolnej oraz z rolnictwem związanej jako to: produkcji roślinnej, zwierzęcej (hodowla koni, bydła, trzody chlewnej i innych zwierząt domowych), leśnej i przemysłu drzewnego, przemysłu rolnego oraz drobnego przemysłu wiejskiego, rybołówstwa i pszczelnictwa, ulepszeń rolnych różnego rodzaju;
 - h) ułatwianie nabywania przez rolników maszyn, narzędzi, nawozów, nasion i innych środków niezbędnych lub pożytecznych dla produkcji ziemiopłodów;
 - i) udzielanie pomocy przy uruchamianiu i odbudowie zniszczonych przez wojnę gospodarstw rolnych i leśnych oraz przemysłu na potrzeby rolnictwa i leśnictwa;
 - j) popieranie rozwoju stowarzyszeń rolniczych oraz spółek kredytowych, handlowych i wytwórczych o charakterze rolniczo-gospodarczym;
3. Ochrona wszelkich gałęzi gospodarstwa wiejskiego przez:
 - a) nadzór nad wykonywaniem odnośnych ustaw ochronnych;
 - b) zwalczanie szkodników roślinnych i zwierzęcych oraz zwierzęcych chorób zakaźnych;
 - c) przeprowadzanie zalesień ochronnych;
 - d) wykonywanie policji polowej i leśnej.
4. Policja weterynaryjna oraz organizacja pomocy weterynaryjnej.
5. Badania meteorologiczne oraz stosowanie wyników tych badań w dziedzinie rolnictwa i leśnictwa.
6. Ocena i klasyfikacja gruntów dla celów administracji państwowej;
7. Sprawy zajmowania lasów prywatnych w celu zaopatrzenia ludności w drzewo budulcowe i opałowe.
8. Zarząd stadnin państwowych.

9. Współdziałanie z właściwymi ministrami w celu zabezpieczenia interesów rolnictwa i leśnictwa i związanych z nimi gałęzi przemysłu:
- a) przy układaniu tariff celnych i przewozowych, opracowywaniu przepisów przewozowych, projektowaniu nowych dróg lądowych i wodnych, regulowaniu transportów, projektowaniu podatków i danin obciążających gospodarstwa rolne i leśne;
 - b) przy projektowaniu i wykonywaniu melioracji pierwszorzędných, opracowywaniu ustawodawstwa wodnego oraz projektowaniu odbudowy osad wiejskich;^c
 - c) przy wykonywaniu opieki społecznej nad pracownikami rolnymi, układaniu projektów ubezpieczeń społecznych, tudzież umów o pracę w gospodarstwach wiejskich;
 - d) przy układaniu projektów i przy organizacji ubezpieczeń przymusowych nieruchomości wiejskich;
 - e) przy ocenie zdolności gospodarstw do świadczeń aprowizacyjnych, wyznaczeniu kontyngensu i cen na ziemiopłody;
 - f) przy układaniu przepisów i organizowaniu zaopatrzenia armii w żywność, paszę i opał, przy poborze koni i innych zwierząt na potrzeby wojska, przy rekwizycjach wszelkich przedmiotów z gospodarstwa wiejskiego przy oznaczaniu cen na przedmioty rekwirowane;
 - g) przy organizacji i regulowaniu obrotów giełd towarowych w dziedzinie produkcji rolnej i leśnej;
 - h) przy organizacji szkolnictwa zawodowego, średniego i wyższego;
 - i) przy likwidacji szkód, wyrządzonych przez okupantów.

W dziedzinie zarządu dóbr państwowych:

10. Zarząd dobrami państwowymi oraz dobrami poddanemi zarządowi Państwa, jako to: lasami, gruntami, majątkami wiejskimi, funduszami, tudzież związanymi z tem przedsiębiorstwami i urządzeniami.

Art. 12.

Minister Przemysłu i Handlu.

Do zakresu działania Ministra Przemysłu i Handlu należy piecza nad rozwojem przemysłu i handlu, a w szczególności:

1. Organizacja przemysłu i handlu:
 - a) opracowywanie i wykonywanie planu polityki gospodarczej w dziedzinie przemysłu i handlu;
 - b) przeprowadzanie badań, dotyczących potrzeb przemysłu i handlu krajowego oraz udostępnianie wiadomości, tyczących się stosunków gospodarczych Polski z krajami zagranicznymi;
 - c) przeprowadzanie badań o zapotrzebowaniu sił roboczych, o stosunkach kredytowych i walutowych, o zasobach naturalnych w kraju i o stanie rynków zbytu;

- d) urządzanie i popieranie wystaw z dziedziny przemysłu i handlu;
 - e) popieranie rozwoju zrzeszeń i stowarzyszeń wytwórczo-handlowych, czuwanie nad ich działalnością gospodarczą oraz kontrola nad nimi; współudział w zatwierdzaniu statutów banków przemysłowych i towarzystw akcyjnych;
 - f) nadzór nad wykonywaniem ustaw przemysłowych oraz orzecznictwo w sprawach przemysłowych, nienależących do właściwości sądów; udzielanie uprawnień przemysłowych;
 - g) ustanawianie w porozumieniu z Ministrem Pracy i Opieki Społecznej warunków technicznych produkcji przemysłowej, mających na celu bezpieczeństwo pracy; wydawanie przepisów, dotyczących ochrony bezpieczeństwa pracy, nadzór nad ich wykonaniem, a w szczególności nadzór nad wykonaniem przepisów o kotłach parowych;
 - h) opieka nad rozwojem rzemiosł i drobnego przemysłu;
 - i) regulowanie i kontrola obrotu towarowego;
 - k) organizacja i regulowanie obrotu giełd towarowych;
 - l) opiniowanie o nominacjach konsulów i nominowanie w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych agentów handlowych przy polskich konsulatach za granicą;
 - m) kierowanie działalnością konsulów w sprawach gospodarczych;
 - n) ustanawianie i wykonywanie państwowego zarządu przymusowego nad przedsiębiorstwami przemysłowymi i handlowymi;
 - o) dokonywanie za granicą na żądanie innych ministerstw zakupu surowców i fabrykatów.
2. Sprawy górnictwa i hutnictwa:
 - a) ogólna polityka gospodarcza w tej dziedzinie;
 - b) badania geologiczne;
 - c) pomiary terenów kopalnianych;
 - d) technika górnictwa i hutnictwa;
 - e) wydawanie konsensów górniczych;
 - f) inspekcja górnicza.
 3. Sprawy, związane z elektryfikacją kraju.
 4. Sprawy miar i wag:
 - a) sprawdzanie i uwierzytelnianie narzędzi mierniczych;
 - b) wydawanie zezwoleń na wyrób, reparację i sprzedaż narzędzi mierniczych;
 - c) nadzór nad zakładami wyrobu tych narzędzi.
 5. Sprawy probiercze:
 - a) próbowanie jakości szlachetnych kruszców i cechowanie wyrobów z tych kruszców;
 - b) rejestracja złotników;

- c) nadzór nad obrotem kruszców drogocennych, podlegających obowiązkowi cechowania.
- 6. Ochrona własności wynalazków, znaków towarowych, modeli i rysunków fabrycznych oraz wydawanie patentów.
- 7. Współdziałanie z właściwymi ministrami w celu zabezpieczenia interesów przemysłu i handlu:
 - a) przy układaniu taryf celnych i przewozowych, opracowywaniu przepisów przewozowych, projektowaniu nowych dróg lądowych i wodnych, regulowaniu transportów, projektowaniu podatków i danin, obciążających przemysł i handel;
 - b) przy organizowaniu i regulowaniu działalności giełd pieniężnych, instytucji kredytowych i dyskontowych;
 - c) przy opracowywaniu ustawodawstw: handlowego, wekslowego i morskiego oraz przy ustalaniu przepisów, dotyczących zakresu działania innych ministrów, a mających wpływ na stosunki handlowe i przemysłowe;
 - d) przy organizowaniu szkolnictwa zawodowego w dziedzinie przemysłu i handlu.

Art. 13.

Minister Kolei Żelaznych.

Do zakresu działania Ministra Kolei Żelaznych należy naczelne kierownictwo i nadzór nad wszystkimi sprawami kolejowymi w Państwie, a w szczególności:

- 1. Naczelny zarząd wszystkich dróg szynowych, tak państwowych, jak prywatnych oraz budowa, względnie nadzór nad budową tych dróg, a mianowicie:
 - a) organizacja budowy kolei oraz budownictwo na potrzeby kolei;
 - b) budowa i naprawa parowozów i taboru kolejowego;
 - c) sprawy zaopatrywania kolei w surowce i materiały niezbędne dla budowy i eksploatacji kolei;
 - d) piecza nad rozwojem urządzeń kolejowych;
 - e) sprawy związane z wydawaniem koncesji na budowę i eksploatację kolei;
 - f) sprawy związane z dzierżawą lub skupem przez Państwo istniejących kolei prywatnych;
 - g) zezwalanie na otwieranie i zamykanie ruchu na pewnych przestrzeniach kolei użytku publicznego;
 - h) zezwalanie na zamykanie dawnych i otwieranie nowych stacji oraz ustalanie ich nazw;
 - i) ustanawianie nowych lub zmiany dawnych rozkładów jazdy pociągów;
 - j) okresowe układanie planów przewozu transportów na kolejach;
 - k) ustanawianie i zmiana taryf oraz przepisów o przewozie pasażerów, towarów, zwierząt i ciał zmarłych;
 - l) ustalanie wzorów biletów kolejowych oraz dokumentów przewozowych, tudzież ich drukowanie;

- m) ustalanie odległości taryfowych między stacjami i poszczególnymi punktami taryfowymi;
 - n) ustalanie trybu załatwiania reklamacji o wynagrodzenie za nieszczęśliwe wypadki i szkody powstałe przy przewozie, oraz o zwrot nadpłat tudzież nadzór nad sposobem załatwiania tych reklamacji;
 - o) regulowanie spraw dotyczących stosunków kolei krajowych z zagranicznymi;
 - p) budowa, naczelne kierownictwo oraz konserwacja kolejowej sieci telegraficznej i telefonicznej.
2. Zwierzchnie kierownictwo i nadzór nad służbą zdrowia i weterynaryjną na wszystkich kolejach w Państwie i wydawanie w tym względzie przepisów w porozumieniu z właściwymi ministrami.
3. Współdziałanie z właściwymi ministrami:
- a) w organizacji zawodowych szkół kolejowych;
 - b) w sprawach, dotyczących urzędzeń celnych na stacjach kolejowych;
 - c) w sprawach organizacji policji na kolejach.

Art. 14.

Minister Poczty i Telegrafów.

Do zakresu działania Ministra Poczty i Telegrafów należy naczelne kierownictwo i nadzór nad wszelkimi sprawami pocztowo-telegraficznymi i telefonicznymi w Państwie, a w szczególności:

1. Naczelny zarząd poczt, telegrafów i telefonów, a mianowicie:
- a) wyznaczanie terytorialnego zakresu działania urzędów pocztowo-telegraficznych i telefonicznych;
 - b) organizacja poczty i telegrafu polowego;
 - c) organizacja i urządzenia telegrafu iskrowego oraz nadzór ruchu radio-telegraficznego;
 - d) budowa i konserwacja linii państwowych telegraficznych i telefonicznych, prócz linii kolejowych;
 - e) piecza nad rozwojem urzędzeń pocztowo-telegraficznych i telefonicznych;
 - f) zaopatrywanie poczt, telegrafów i telefonów w materiały, niezbędne dla budowy i eksploatacji;
 - g) organizacja ruchu pocztowego na drogach żelaznych, traktach, wodach i powietrzem, w szczególności zawieranie w tym przedmiocie umów i układów z zarządami kolejowymi oraz przedsiębiorstwami transportu kołowego, wodnego i napowietrznego tudzież rozrachunki z temi przedsiębiorstwami;
 - h) sprawy wstrzymywania ruchu pocztowego, telegraficznego i telefonicznego;
 - i) sprawy znaczków pocztowych, telegraficznych i telefonicznych, a w szczególności oznaczenie rodzajów i wartości znaczków oraz udzielanie pozwoleń na ich sprzedaż;

- j) układanie w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem Przemysłu i Handlu taryf ruchu pocztowo-telegraficznego, wewnętrznego i międzynarodowego;
 - k) sprawy związane z wydawaniem koncesji na prywatne urządzenia telefoniczne i nadzór nad nimi;
 - l) sprawy stosunku przedsiębiorstw instalacji elektrycznych o silnym prądzie do państwowych instytucji telegrafu i telefonu oraz współdziałanie przy wydawaniu i zmianach koncesji dla elektrowni i kolei elektrycznych;
 - m) opiniowanie w sprawach wydawania patentów na wynalazki w dziedzinie telegrafu i telefonu.
2. Organizacja i zarząd Pocztovej Kasy Oszczędności;
 3. Współdziałanie w sprawach celnych w zakresie ruchu pocztowego.
 - 4.^h Współdziałanie z Ministrem Przemysłu i Handlu w sprawach związanych z elektryfikacją kraju.^h

Art. 15.

Minister Robót Publicznych.

Do zakresu działania Ministra Robót Publicznych należy projektowanie i wykonywanie robót publicznych w dziedzinie budownictwa wodnego i lądowego, ^hmelioracji oraz komunikacji wodnej i kołowej, a w szczególności:^h

1. W zakresie budownictwa wodnego ^{hi} i komunikacji wodnej:^h
 - a) melioracje pierwszorzędne terenów krajowych i współdziałanie w przeprowadzaniu melioracji rolnych;
 - b) studia i urządzenia w zakresie wykorzystania źródeł energii wodnej naturalnej;
 - c) budowa, regulacja i utrzymanie dróg wodnych, wewnętrznych i pogranicznych, portów i przystani rzecznych oraz urządzeń pomocniczych w tym zakresie;
 - d) budownictwo statków rzecznych i nadzór nad prywatnymi zakładami budowy tych statków;
 - e) zarząd sprawami żeglugi wewnętrznej oraz organizowanie, utrzymanie i eksploatacja państwowych środków transportu wodnego wewnętrznego; ^ckoncesjonowanie przedsiębiorstw żeglugi wewnętrznej;
 - f) rozstrzyganie sporów w sprawach wodnych i irygacyjnych nienależących do właściwości sądów;
2. W zakresie budownictwa lądowego:
 - a) regulacja i zabudowanie miast, wsi i miejscowości kuracyjnych;
 - b) odbudowa osad ludzkich, zniszczonych w czasie wojny i klęsk żywiołowych;
 - c) przeprowadzanie robót kanalizacyjnych i wodociągowych;
 - d) poszukiwanie i badanie materiałów budowlanych.
3. W zakresie komunikacji kołowej:

- a) budowa i utrzymanie publicznych dróg kołowych i mostów;
- b) udzielanie koncesji przedsiębiorstwom przewozowym, samochodowym i zaprzęgowym.
- 4. Budowa, utrzymanie i zarząd wszelkich gmachów państwowych z wyjątkiem budowy kolejowych, górniczych i wojskowych.
- 5. Pomiary ogólne kraju i szczegółowe zdjęcia geometryczne dla sporządzania map katastralnych.
- 6. Ogólna administracja i policja techniczna w zakresie budownictwa i komunikacji, z wyjątkiem policji kolejowej, górniczej i przemysłowej.
- 7. Nadzór nad działalnością ciał samorządnych i instytucji o charakterze publicznym w zakresie budownictwa ogólnego, wodnego i drogowego.
- 8. Współdziałanie z właściwymi ministrami w sprawach technicznych:
 - a) w sprawach patentowych, miar i wag, tudzież elektryfikacji kraju;
 - b) w sprawach osiedleńczo-mieszkaniowych i higienicznych;
 - c) w organizacji szkolnictwa technicznego i zawodowego.

Art. 16.

Minister Pracy i Opieki Społecznej.

Do zakresu działania Ministra Pracy i Opieki Społecznej należą sprawy ochrony pracy we wszystkich dziedzinach pracy robotniczej oraz opieka społeczna nad ludnością, a w szczególności:

1. Inspekcja pracy:
 - a) wydawanie przepisów, postanowień i zarządzeń mających na celu ochronę pracy oraz nadzór nad ich wykonaniem;
 - b) nadzór nad wykonaniem ustaw i rozporządzeń, określających wzajemny stosunek przedsiębiorstw i pracowników;
 - c) rozpoznawanie i zatwierdzanie tabeli kar i regulaminów porządku wewnętrznego oraz cenników opłat za mieszkania robotników w budynkach fabrycznych, za używanie poszczególnych ubikacji i za artykuły sprzedawane w sklepach fabrycznych;
 - d) zaświadczenie tabeli płac robotniczych;
 - e) przedsięwzięcie środków dla zapobiegania zatargom między przedsiębiorcami i robotnikami; załatwianie polubowne sporów;
 - f) nadzór nad wykonaniem przepisów dotyczących pracy i nauki szkolnej małoletnich robotników;
 - g) ściganie w drodze sądowej wykroczeń przeciwko przepisom i rozporządzeniom mającym na celu ochronę pracy;
 - h) nadzór nad wykonaniem przepisów o rozkładzie i długości dnia roboczego;
 - i) opiniowanie w sprawie wydawania pozwoleń na otwarcie lub przebudowę zakładów przemysłowych.

2. Współdziałanie w akcji, zmierzającej do kulturalnego i ekonomicznego podniesienia poziomu warstwy robotniczej, rejestracja związków pracowniczych i nadzór nad ich działalnością.
3. Pośrednictwo pracy i emigracja robotnicza:
 - a) pośrednictwo pracy dla wszelkich kategorii robotników poszukujących pracy tak wewnątrz kraju, jak i za granicą;
 - b) udzielanie informacji o krajowych i zagranicznych stosunkach zarobkowych, ochrona przed wyzyskiem podczas podróży i na miejscu pobytu za granicą, kontrola treści umów, zawieranych z robotnikami sezonowymi na roboty za granicą;
 - c) popieranie reemigracji, ochrona wychodźców i reemigrantów w granicach kraju;
 - d) zbieranie danych statystycznych, dotyczących rynków pracy, ruchu wychodźczego i przychodźczego;
 - e) repartycja rąk roboczych w kraju;
 - f) rejestracja bezrobotnych;
 - g) nadzór nad prywatnymi instytucjami pośrednictwa pracy w kraju i za granicą.
4. Kierownictwo w sprawach ubezpieczeń społecznych warstw robotniczych na wypadek choroby, niezdolności do pracy, starości, nieszczęśliwych wypadków przy pracy, braku pracy, ubezpieczeń wdów i sierot, nadzór nad instytucjami tych ubezpieczeń.

W dziedzinie opieki społecznej:

5. Opieka nad dziećmi i młodzieżą:
 - a) ochrona socjalno-prawna sierot i dzieci nieślubnych,
 - b) opieka nad młodzieżą zaniedbaną i przestępną oraz zapobieganie zepsuciu młodzieży;
 - c) popieranie sportów mających na celu rozwój fizyczny i duchowy młodzieży;
6. Opieka nad kobietami brzemiennymi, położnicami, matkami karmiącymi oraz nad matkami obciążonymi dziećmi pozbawionymi żywicieli.
7. Opieka nad starcami, inwalidami, nieuleczalnie chorymi i upośledzonymi umysłowo.
8. Opieka nad ofiarami wojny, nad pokrzywdzonymi przez wypadki losowe oraz nad pozbawionymi pracy bez swej winy.
9. Opieka nad pokrzywdzonymi przez państwa zaborcze w walce o niepodległość, za swe przekonania polityczne i religijne.
10. Opieka nad rodzinami więźniów i nad więźniami po odcierpieniu kary.
11. Walka z niechęcią do pracy, żebractwem, włóczęgostwem, alkoholizmem i nierządem.
- ^h12. Sprawy osiedleńczo-mieszkaniowe.^h
13. Popieranie ruchu współdzielczego i współdziałanie z nim.

14. Nadzór i kontrola nad działalnością opiekuńczą, samorządową i prywatną,^h nad fundacjami, zapisami, darowiznami i ofiarami na cele opiekuńcze.^h
15. Legalizacja statutów i rejestracja towarzystw, zakładów i instytucji opiekuńczych.
16. ^hUdzielanie pomocy materialnej samorządowym i prywatnym instytucjom i zakładom opiekuńczym.^h

Art. 17.

Minister Zdrowia Publicznego.

Do zakresu działania Ministra Zdrowia Publicznego należy nadzór zwierzchni nad wszystkimi sprawami zdrowotnymi w Państwie oraz naczelne kierownictwo spraw lekarskich, a w szczególności:

1. W dziedzinie walki z chorobami w ogóle:
 - a) zwalczanie chorób zakaźnych ^c oraz chorób, występujących nagminnie^c;
 - b) szpitalnictwo, pielęgniarstwo i ratownictwo;
 - c) opieka sanitarno-lekarska nad dzieckiem i matką;
 - d) opieka lekarska nad psychicznie chorymi;
 - e) sanitarno-lekarska walka z nierządem.
2. W dziedzinie spraw higieniczno-sanitarnych:
 - a) higiena i inspekcja sanitarna mieszkań;
 - b) higiena więzień;
 - c) higiena zawodowa, a w szczególności higiena przemysłu rzemiosł i komunikacji lądowej i wodnej;
 - d) nadzór nad środkami żywności i przedmiotami użytku oraz współdziałanie w sprawach odżywiania się ludności;
 - e) nadzór nad publicznymi i prywatnymi zakładami leczniczymi, zdrojowiskami, uzdrowiskami, tudzież zakładami badania produktów spożywczych;
 - f) opiniowanie w sprawach zaopatrywania w wodę i usuwania wód zużytych.
3. W dziedzinie spraw lekarskich:
 - a) nadzór nad praktyką lekarską, sprawy izb lekarskich, współdziałanie w sprawie studiów lekarskich;
 - b) nadzór nad personelem lekarskim pomocniczym oraz nadzór sanitarny nad technikami dentystycznymi, fryzjerami i golarzami;
 - c) nadzór nad personelem farmaceutycznym, zrzeczeniami aptekarskimi oraz współdziałanie w sprawach studiów farmaceutycznych;
 - d) nadzór nad dopuszczeniem na rynek zbytu środków leczniczych, surowic i szczepionek oraz regulowanie ich produkcji i sprzedaży; nadzór nad wyrobem i sprzedażą kosmetyków i farb; koncesjonowanie aptek, składów aptecznych i innych zakładów trudniących się wyrobem i sprzedażą środków leczniczych, nadzór nad nimi oraz ustalanie taksy aptekarskiej; sprawy hodowli i sprzedaży roślin leczniczych.

4. Nadzór nad działalnością Czerwonego Krzyża.
5. Nadzór nad działalnością samorządów w sprawach zdrowotności publicznej.
6. Sprawy szkolnictwa zawodowo-lekarskiego, średniego i niższego.
7. Popieranie stowarzyszeń, zakładów i fundacji we wszystkich dziedzinach zdrowia publicznego oraz popularyzacja wiadomości z dziedziny higieny.
8. Współdziałanie z właściwymi ministrami:
 - a) w sprawach sanitarno-weterynaryjnych;
 - b) w sprawach lekarskiej opieki nad inwalidami i kalekami;
 - c) w sprawach, związanych z emigracją i imigracją;
 - d) w zwalczaniu alkoholizmu.
9. Wszelkie inne sprawy z działy policji lekarskiej, policji sanitarnej, higieny społecznej i medycyny sądowej, o ile nie należą do zakresu działania innych ministrów.

Art. 18.

Minister Apropowizacji.

Do zakresu działania Ministra Apropowizacji należy zaopatrywanie ludności w artykuły żywności oraz w przedmioty pierwszej potrzeby, regulowanie obrotu tymi artykułami, tudzież regulowanie wzajemnego stosunku między produkcją a konsumpcją, a w szczególności:

1. "Opracowywanie i wykonywanie planu polityki apropowizacyjnej"; ewidencja zasobów apropowizacyjnych w kraju.
2. Regulowanie obrotu artykułami spożywczymi, w szczególności zbożem, roślinami strączkowymi i okopowymi oraz artykułami pierwszej potrzeby; ustalanie cen na te produkty w porozumieniu z właściwymi ministrami.
3. Regulowanie i kontrola przewozu wewnątrz Państwa artykułów spożywczych i pierwszej potrzeby.
4. Realizowanie i ujednostajnianie akcji zakupu artykułów pierwszej potrzeby.
5. Kontrola nad obrotem i zużyciem artykułów, wyłączonych z wolnego handlu;
6. Udzielanie zezwoleń na uruchamianie zakładów przemysłowych, przetwarzających artykuły wyłączone z wolnego handlu.
7. Przydział do bezpośredniego spożycia artykułów spożywczych i pierwszej potrzeby instytucjom państwowym i społecznym, ^hjako to: wojsku, więzieniom, szpitalom itp.^h
8. Pomoc dla pracowników państwowych przy zaopatrywaniu w środki żywności i artykułu pierwszej potrzeby.
9. Organizowanie i regulowanie apropowizacji robotników ciężko pracujących.
10. Repartycja i przydział artykułów pierwszej potrzeby instytucjom państwowym i społecznym, kooperatywom i prywatnym handlującym, pośredniczącym w zaopatrywaniu ludności drogą sprzedaży, oraz rozdział artykułów skonfiskowanych.

11. Zwalczanie lichwy i spekulacji.
12. ^hOpiniowanie w sprawach podatków pośrednich.
13. Współdziałanie z Ministrem Spraw Wojskowych w sprawie organizacji straży granicznej^h.

Art. 19.

Minister b. Dzielnicy Pruskiej.

Do zakresu działania Ministra b. Dzielnicy Pruskiej należy tymczasowa administracja b. dzielnicy pruskiej oraz sprawy, związane z przygotowaniem przejścia władz i urzędów tej dzielnicy pod bezpośrednie kierownictwo władz centralnych Państwa, a w szczególności:

1. Sprawowanie zarządu ziem b. dzielnicy pruskiej we wszystkich działach administracji państwowej, o ile działy te nie zostały przekazane odpowiedniemu ministrowi.
2. Stopniowa reorganizacja władz i urzędów b. dzielnicy pruskiej według zasad ustalonych dla całego państwa.
3. Wydawanie w porozumieniu z właściwymi ministrami przepisów wykonawczych dla wprowadzenia polskich ustaw.
4. Wydawanie rozporządzeń, zaprowadzających zmiany niemieckich i pruskich ustaw i rozporządzeń, mających na celu zupełne odłączenie władz i urzędów od Niemiec i przystosowanie ich do ustroju i trybu postępowania do nowych warunków politycznych, wypływających z przyłączenia b. dzielnicy pruskiej do Państwa.

^{hc}Przepisy przejściowe^{ch}

^hURZĘDY.

Art. 20.

I. Główny Urząd Ziemski.

Do zakresu działania Głównego Urzędu Ziemskiego należą sprawy związane z przebudową ustroju rolnego w Państwie, a w szczególności:

1. Przygotowywanie projektów ustaw w przedmiocie przebudowy ustroju rolnego.
2. Dokonywanie przebudowy ustroju rolnego w myśl ustaw właściwych.
3. Organizacja i kierownictwo urzędów ziemskich.
4. Sprawy komisji osadniczej w Poznaniu, komisji agrarnych w b. zaborze austriackim oraz instytucji dla tworzenia włości rentowych na ziemiach polskich b. zaboru pruskiego i b. zaboru austriackiego.
5. Likwidacja spraw oddziałów b. Rosyjskiego Banku Włościąńskiego na ziemiach polskich.
6. Sprawy Państwowego Banku Rolnego.
7. Inne sprawy z przebudową ustroju związane, przekazane Głównemu Urzędowi Ziemskiemu przez właściwe ustawy lub rozporządzenia.^h

^{hc}Art. 20.

Postanowienia sprzeczne z niniejszą ustawą tracą moc obowiązującą.

Art. 21.

Wykonywanie niniejszej ustawy poleca się Prezydentowi Ministrów oraz właściwym Ministrom.^{ch}

^hArt. 21.

Główny Urząd Likwidacyjny.

Do zakresu działania Głównego Urzędu Likwidacyjnego należy likwidacja stosunków finansowych Państwa z tytułu zaborów, wojny i okupacji, a w szczególności:

1. Przygotowanie i prowadzenie Państwa wszelkich spraw, dotyczących się rozrachunku z innymi państwami z tytułu byłych zaborów, wojny i okupacji oraz wykonanie w tym zakresie traktatów pokojowych lub umów.
2. Ustalanie wysokości strat, poniesionych wskutek wojny przez Państwo Polskie i poszczególnych jego obywateli, oraz uzyskanie wszelkich odszkodowań i rozrachunek z poszkodowanymi.
3. Rozpatrywanie i opiniowanie przed załatwieniem lub przed wniesieniem na Radę Ministrów wszystkich spraw, przygotowanych w poszczególnych ministerstwach i urzędach, a dotyczących wymienionego wyżej rozrachunku państwowego i odszkodowań.^h

Przepisy przejściowe.

Art. 20.

Postanowienia sprzeczne z niniejszą ustawą tracą moc obowiązującą.

Art. 21.

Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Prezydentowi Ministrów oraz właściwym ministrom i Prezesom Głównym Urzędów.

[Tekst przedłożony przez Ministra Sprawiedliwości]

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI.

Warszawa

O d p i s.

Dnia 8 marca 1920 roku.

Nr 6539/581/20.

Do
Prezydium Rady Ministrów
w miejscu.

do Nr 3048.

Powołując się na uchwałę Rady Ministrów z dn. 19 lutego 1920 r., (punkt 7 wyciągu z protokołu 16-go posiedzenia). Ministerstwo Sprawiedliwości ma zaszczyt do wyliczenia w art. 9 projektu ustawy o zakresie działania władz naczelných, tyżącego się Ministerstwa Sprawiedliwości, zgłosić następujące poprawki:

1. Organizacja, naczelne kierownictwo i nadzór nad sądami, urzędami sądowymi i prokuratorami – ^hz wyjątkiem sądownictwa wojskowego^h – oraz naczelny nadzór służbowy nad personelem tych władz i urzędów;
2. Organizacja, naczelna administracja i nadzór nad więzzeniami i zakładami wychowawczo-poprawczymi oraz naczelny nadzór służbowy nad personelem tych ^hwładz i urzędów^h więzień i zakładów;
- ^h3.^h ^c4^h Spółdzianie w wykonywaniu prawa łaski przez Naczelnika Państwa w sprawach sądowych;
- ^h4.^h ^c3^c Organizacja i nadzór nad ^hpalestrą^h adwokaturą, rejentami oraz innymi osobami, powołanemi do współdziałania przy wymiarze sprawiedliwości;
5. Redakcja i administracja Dziennika Ustaw;
6. Sprawy Komisji Kodyfikacyjnej.

Wyliczenie rodzajów, projektów ustawodawczych, których opracowanie należy do zakresu działania Ministerstwa Sprawiedliwości, jest z jednej strony niepotrzebne wobec zasady naczelnej art. 9 w związku z postanowieniem art. 3 L. 2 b), składającym w ręce każdego z ministrów inicjatywę ustawodawczą we wszystkich sprawach, należących do jego zakresu działania, – z drugiej zaś strony niedokładne, gdyż powinny należeć tu także projekty ustawodawcze, dotyczące więziennictwa, domów poprawy, domów pracy przymusowej, palestry, obrońców, ksiąg hipotecznych itp. –

Minister Sprawiedliwości
(podpis)

[Tekst przedłożony przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego]

Art. 10.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

Do zakresu działania Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego należą sprawy wyznaniowe, sprawy wychowania, szkolnictwa, higieny szkolnej, krzewienia oświaty, opieka nad nauką, a w szczególności:

1. Wykonywanie praw i opieki państwa w sprawach wyznaniowych;
 - a) sprawy organizacji gmin wyznaniowych, uposażenia duchowieństwa, oraz nominacji lub zatwierdzania na stanowiskach duszpasterzy poszczególnych wyznań;
 - b) sprawy zrzeczeń wyznaniowych;
 - c) sprawy sporów w łonie poszczególnych wyznań lub pomiędzy dwoma różnymi wyznaniem, o ile ulegają załatwieniu w drodze administracyjnej.
2. Kierownictwo, nadzór względnie opieka państwowa nad wychowaniem, szkolnictwem, oświatą i nauką.
 - a) kierownictwo zakładów naukowych i wychowawczych wszelkich stopni i typów zarówno ogólnokształcących jak zawodowych, „co do zawodowych we współdziałaniu z odnośnymi Ministrami” z wyjątkiem tych, które ustawą przydzielone zostały innemu ministerstwu, względnie nadzór nad nimi;
 - b) organizacja oświaty pozaszkolnej, względnie popieranie i uzupełnianie inicjatywy społecznej w tym kierunku;
 - c) zwierzchnie kierownictwo instytucji państwowych, opieka nad instytucjami publicznymi, poświęconymi nauce, z wyjątkiem tych, które zostały przydzielone ustawą innemu ministerstwu;
 - d) organizacja i zarząd bibliotek państwowych, nadzór nad bibliotekami publicznymi, współdziałanie w rewindykacji bibliotek, będących własnością państwa;
 - e) opieka pozaszkolna nad zdrowiem i rozwojem fizycznym młodzieży szkolnej;
 - hf) nadzór nad działalnością ciał samorządnych w dziedzinie wychowania, szkolnictwa, oświaty pozaszkolnej, nauki oraz opieki nad zdrowiem i rozwojem fizycznym młodzieży szkolnej;^h
 - g) udzielanie pomocy materialnej ciałom samorządnym instytucjom o charakterze publicznym oraz jednostkom prywatnym na cele wychowania, szkolnictwa, oświaty pozaszkolnej, nauki oraz opieki nad zdrowiem i rozwojem fizycznym młodzieży szkolnej;
 - h) współdziałanie z Ministerstwem Robót Publicznych w kierowaniu budownictwem szkolnym i nadzór nad niem.

[Tekst przedłożony przez Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych]

Art. 11.

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

Do zakresu działania Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych należy piecza nad rozwojem rolnictwa i leśnictwa oraz związanych z nimi gałęzi produkcji krajowej, tudzież zarząd dóbr państwowych i dóbr, poddanych zarządowi państwowemu, a w szczególności:

w zakresie rolnictwa i leśnictwa:

- 1) organizacja produkcji rolniczo-leśnej oraz regulowanie obrotu artykułami tej produkcji,
- 2) przedsięwzięcie środków ku prawidłowemu urządzeniu, udoskonaleniu i powiększeniu wytwórczości gospodarstwa wiejskiego, a mianowicie:
 - a) organizowanie i przeprowadzanie melioracji rolnych „przy współudziale Ministra Robót Publicznych,” tudzież „użytkowanie” „uprawa i eksploatacja” torfowisk,
 - b) zakładanie i kierownictwo instytucji naukowo-doświadczalnych, popieranie rozwoju stacji doświadczalnych,
 - c) organizowanie i kierownictwo „samoistnych” „niższych” szkół rolniczych i pokrewnych, „wszystkich stopni i typów jako też oświaty pozaszkolnej w kierunku zawodowym,”
 - d) przedsięwzięcie i popieranie wydawnictw rolniczych,
 - e) organizowanie „i popieranie” wzorowych gospodarstw wiejskich, tworzenie i prowadzenie zakładów i stacji hodowlanych,
 - f) organizowanie i popieranie konkursów, wystaw i muzeów wszelkich gałęzi gospodarstwa wiejskiego, przemysłu rolnego i leśnego,
 - g) popieranie techniczne i finansowe rozwoju wszelkich gałęzi produkcji rolnej, ogrodniczej, leśnej, chowu zwierząt domowych, rybactwa, pszczelnictwa, przemysłu rolnego, leśnego oraz drobnego przemysłu wiejskiego,
 - h) ułatwianie rolnikom nabywania maszyn, narzędzi, nawozów, nasion i innych środków niezbędnych lub pożytecznych dla produkcji ziemiopłodów,
 - i) udzielanie pomocy przy uruchomieniu i odbudowie zniszczonych przez wojnę gospodarstw rolnych i leśnych oraz „wspólnie z Min. Przemysłu i Handlu” przemysłu na potrzeby rolnictwa i leśnictwa,
 - k) „współdziałanie w” organizacji pośrednictwa pracy na potrzeby gospodarstw rolnych i leśnych,

- 3) popieranie rozwoju zawodowych ^ci spółdzielczych^c stowarzyszeń rolniczych oraz spółdzielni kredytowych, handlowych i wytwórczych o charakterze rolniczo-gospodarczym, zatwierdzanie statutów zawodowych ^ci spółdzielczych^c stowarzyszeń rolniczych, sprawy przymusowych organizacji rolniczych;
- 4) ochrona wszelkich gałęzi gospodarstwa wiejskiego przez:
 - a) nadzór nad wykonywaniem odnośnych ustaw ochronnych,
 - b) zwalczanie szkodników roślinnych i zwierzęcych,
 - c) przeprowadzanie zalesień ochronnych;
 - ^hd) wykonywanie policji polowej i leśnej;^h
- 5) ^hpolicja^h ^cnadzór^c weterynaryjny oraz organizacja pomocy weterynaryjnej;
- 6) sprawy łowiectwa i rybołówstwa;
- 7) ^hbadania^h meteorologicznych oraz^h ułatwianie stosowania wyniku badań meteorologicznych ^htych badań^h w dziedzinie rolnictwa i leśnictwa;
- 8) ocena i klasyfikacja nieruchomości wiejskich, ziemiopłodów i inwentarzy gospodarskich dla celów administracji państwowej;
- ^h9) sprawy zajmowania lasów prywatnych w celu zaopatrzenia ludności w drzewo budulcowe i opałowe^h ^cObacz 1.2 lit.c.^c
- 10) sprawy dotyczące ustroju rolnego oraz współdziałanie z właściwymi władzami w kształtowaniu form prawnych władania, użytkowania i obrotu ziemią;
- 11) współdziałanie z właściwymi Ministrami w celu zabezpieczenia interesów rolnictwa i leśnictwa i związanych z nimi gałęzi przemysłu:
 - ^ha) przy zawieraniu umów międzynarodowych, układaniu taryf celnych i przewozowych, opracowaniu przepisów przewozowych, projektowaniu nowych dróg lądowych i wodnych, regulowaniu transportów, projektowaniu podatków i danin obciążających gospodarstwa rolne, leśne i przemysł rolny,
 - b) przy projektowaniu i wykonywaniu melioracji pierwszorzędnych, opracowywaniu ustawodawstwa wodnego oraz projektowaniu odbudowy osad wiejskich,
 - c) przy wykonywaniu opieki społecznej nad pracownikami rolnymi, układaniu projektów ubezpieczeń społecznych, tudzież umów o pracach w gospodarstwach wiejskich,
 - d) przy układaniu projektów i przy organizacji ubezpieczeń przymusowych nieruchomości wiejskich,
 - e) przy ocenie zdolności gospodarstw do świadczeń aprowizacyjnych, wyznaczeniu kontyngensu i cen na ziemiopłody,
 - f) przy układaniu przepisów i organizowaniu zaopatrzenia armii w żywność, kaszę i opał, przy poborze koni i innych zwierząt na potrzeby wojska,

przy rekwizycjach wszelkich przedmiotów gospodarstwa wiejskiego,
przy oznaczaniu cen na przedmioty rekwirowane^h,

^cObacz 1.2 lit.c^c

- ^{hg}) przy organizacji i regulowaniu obrotów giełd towarowych w dziedzinie produkcji rolnej i leśnej,
 - h) przy likwidacji szkód wyrządzonych przez okupantów,
 - i) przy załatwianiu reklamacji rolników, powołanych do służby wojskowej;^h
- 12) reprezentacja rolnictwa polskiego na zjazdach i instytucjach międzynarodowych;
- 13) zarząd dobrami państwowymi oraz dobrami, poddanymi zarządowi państwa, jako to: lasami, gruntami, majątkami wiejskimi, fundacjami, tudzież związanymi z temi przedsiębiorstwami i urządzeniami.

^cZałącznik do protokołu^c. N° 5

[Tekst przedłożony przez Ministra Przemysłu i Handlu]

Art. 12.

MINISTER PRZEMYSŁU I HANDLU.

Do zakresu działania Ministra Przemysłu i Handlu należy piecza nad rozwojem przemysłu, handlu i górnictwa, a w szczególności:

W zakresie organizacji i administracji przemysłu, handlu i górnictwa:

- a.) opracowywanie i wykonanie planu polityki gospodarczej w dziedzinie przemysłu, handlu i górnictwa,
- b.) nadzór nad wykonywaniem ustaw i rozporządzeń regulujących sprawy przemysłu, handlu i górnictwa, a w szczególności orzecznictwo oraz udzielanie wszelkich uprawnień,
- c.) udzielanie pomocy państwowej przy uruchamianiu i odbudowie zniszczonych przez wojnę lub klęski żywiołowe warsztatów produkcji przemysłowej i górniczej,
- d.) gromadzenie, ustalanie i opracowywanie danych, dotyczących stanu przemysłu i handlu krajowego oraz udostępnianie wiadomości, tyczących się stosunków gospodarczych Polski z krajami zagranicznymi,
- e.) przeprowadzanie badań o zapotrzebowaniu sił roboczych, o stosunkach kredytowych i walutowych, o zasobach naturalnych kraju i o stanie rynków zbytu,
- f.) organizowanie i popieranie wystaw z dziedziny przemysłu, handlu i górnictwa,
- g.) popieranie zrzeszeń i stowarzyszeń wytwórczych i handlowych, czuwanie nad ich działalnością gospodarczą, kontrola nad nimi, ^horaz popieranie ruchu współdzielczego^h,

- h.) opieka nad rozwojem rzemiosł oraz popieranie rzemiosł i przemysłu drobnego ludowego,
- i.) organizowanie i popieranie instytucji badawczo-naukowych z zakresu przemysłu i techniki wydawnictw techniczno handlowych,
- j.) organizacja pozaszkolnej oświaty zawodowej, popieranie i uzupełnianie inicjatywy społecznej w tym kierunku,
- k.) ustanawianie warunków technicznych produkcji przemysłowej i górniczej oraz wydawanie w porozumieniu z M. Pracy i Opieki Społecznej przepisów, rozporządzeń i postanowień, mających na celu techniczną ochronę pracy; nadzór nad ich wykonaniem sprawy nadzoru kotłów parowych ^cz wyjątkiem kotłów parowozowych na terenie kolejowym.^c
- l.) ustanawianie i wykonywanie państwowego zarządu przymusowego nad przedsiębiorstwami przemysłowymi, handlowymi i górnictwami,
- m.) regulowanie i kontrola obrotu towarowego zarówno wewnętrznego jak i zewnętrznego,
- n.) organizacja i kontrola giełd ^hprzy współudziale właściwych Ministrów^h ^ctowarowych^c,
- o.) opiniowanie o nominacjach konsulów i nominowanie w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych radców handlowych, agentów handlowych przy polskich poselstwach i konsulatach,
- p.) kierowanie działalnością konsulów w sprawach gospodarczych,
- q.) ^hoświadczenie się co do^h ^copiniowanie^c wszelkich zamówień, robionych przez urzędy i władze państwowe, tak cywilne, jak i wojskowe za granicą,
- r.) wykonywanie traktatów, umów i konwencji międzynarodowych z zakresu przemysłu, handlu i górnictwa,
- s.) układanie taryf celnych w porozumieniu z interesowanymi Ministrami oraz opracowywanie zasad polityki celnej w zakresie przemysłu i górnictwa,
- t.) opiniowanie ^horaz ingerowanie^h w sprawach związanych z wykonaniem ustaw celnych.

W zakresie górnictwa i hutnictwa oprócz spraw, wymienionych w poprzednich punktach, także następujące sprawy:

- a.) nadzór państwowy nad górnictwem i hutnictwem wraz z eksploatacją soli, żywic ziemnych i gazów ziemnych we wszystkich sprawach, ustawami górnictwami objętych,
- b.) opieka nad rozwojem technicznym i ekonomicznym zakładów górniczych i hutniczych,
- c.) zarząd i oddawanie w dzierżawę państwowego majątku górniczego i hutniczego łącznie z salinami i przewodami gazów ziemnych,
- d.) zarząd i oddanie w dzierżawę terenów naftowych na gruntach państwowych,
- e.) obrót węglem i koksem (sekwestr, podział, sprzedaż),

- f.) szkolnictwo górnicze niższe i średnie oraz współudział w sprawach szkolnictwa górniczego wyższego,
- g.) badania geologiczne,
- h.) ochrona źródeł mineralnych ze stanowiska górniczego i geologicznego, Marynarka handlowa i sprawy organizacji i administracji portów handlowych morskich ^cw porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.^c

Sprawy dotyczące gospodarki elektrycznością i elektryfikacją kraju, a mianowicie:

- a.) wydawanie uprawnień na zakładanie i prowadzenie przedsiębiorstw elektrycznych,
- b.) udzielanie w porozumieniu z M. Robót Publicznych zezwoleń na przeprowadzanie przewodników elektrycznych przez publiczne drogi, ulice i place,
- c.) wydawanie przepisów bezpieczeństwa i policja techniczno-elektryczna,
- d.) wydawanie pozwoleń technicznych na budowę i uruchomienie zakładów elektrycznych,
- e.) sprawy, dotyczące ^helektryfikacji kolei w związku z ^hogólnej elektryfikacji kraju, ^cw porozumieniu z Ministrem Robót Publicznych.^c
- f.) budowa państwowych zakładów elektrycznych,
- g.) zarząd państwowymi zakładami elektrycznymi, oraz ustanawianie i wykonywanie nadzoru nad prywatnymi zakładami elektrycznymi,
- h.) współudział z odnośnymi Ministrami przy wydawaniu koncesji na kolejki i tramwaje elektryczne,

Miary i wagi.

Sprawy pobiercze, tyżące próbowania kruszców szlachetnych i wyrobów z tych kruszców.

Sprawy ochrony własności przemysłowej wynalazków, znaków towarowych, modeli i wzorów.

Zatwierdzanie statutów Stowarzyszeń z kapitałem zmiennym, ^cw porozumieniu z Ministrem Skarbu.^c

Współdziałanie z właściwymi ministrami w celu zabezpieczenia interesów przemysłu, handlu, górnictwa i żegluga:

- a.) przy układaniu taryf przewozowych i tabel tarowych, opracowywaniu przepisów celnych i przewozowych, projektowaniu nowych dróg lądowych i wodnych, regulowaniu transportów, projektowaniu podatków i danin, obciążających przemysł i handel,
- ^hb.) przy układaniu taryf ruchu pocztowo-telegraficznego,
- c.) przy wprowadzaniu i wykonywaniu monopoli państwowych z zakresu wytwórczości przemysłowej i górniczej,^h
- d.) przy organizowaniu i eksploatacji wszelkich zakładów rządowych o charakterze wytwórczym,
- e.) przy wydawaniu zamówień rządowych na wyroby przemysłowe,

- f.) przy opracowywaniu i ogłaszaniu zarządzeń o świadczeniach wojennych, lub innych, wkraczających w dziedzinę przemysłu, handlu, górnictwa i żeglugi morskiej,
- ^hg.) przy opracowywaniu ustawodawstw w zakresie prawa handlowego, wekslowego i morskiego oraz przy ustalaniu przepisów, dotyczących zakresu działania innych Ministrów, a mających wpływ na stosunki handlowe i przemysłowe,
- h.) w sprawach żeglugi śródlądowej oraz portów i przystani rzecznych,^h
- i.) przy organizowaniu i nadzorze szkolnictwa zawodowego wyższego, średniego i niższego w dziedzinie przemysłu i handlu,
- ^hj.) w zatwierdzaniu statutów banków, instytucji kredytowych i przedsiębiorstw asekuracyjnych oraz przy organizowaniu i regulowaniu działalności instytucji kredytowych w zakresie przemysłu,^h
- k.) w zatwierdzaniu statutów spółek akcyjnych,
- l.) przy wydaniu przepisów, postanowień i zarządzeń mających na celu społeczną ochronę pracy,
- m.) przy regulowaniu zatargów między pracownikami i pracodawcami w dziedzinie przemysłu, handlu i górnictwa.–

^cZałącznik do protokołu^c. N° 6

[Tekst przedłożony przez Ministra Kolei Żelaznych]

Art.13.

Ministerstwo Kolei Żelaznych.

Do zakresu działania Ministerstwa Kolei Żelaznych należy naczelne kierownictwo i nadzór nad wszelkimi sprawami kolejowymi w Państwie oraz zarząd kolejami państwowymi i prywatnymi, pozostającymi w administracji Państwa, a w szczególności:

W zakresie naczelnego kierownictwa i nadzoru nad wszystkimi drogami szynowymi tak państwowymi jak prywatnymi:

1.

W sprawach ogólnych.

- a) orzecznictwo w sprawach kolejowych, nie podlegających rozstrzygnięciu sądowemu;
- b) sprawy, dotyczące stosunków kolei krajowych z zagranicznymi;
- c) regulowanie spraw, dotyczących stosunków sąsiednich kolei prywatnych krajowych o ile sprawy te nie podlegają orzecznictwu sądowemu;
- d) piecza nad rozwojem sieci kolejowej i jej urządzeń;
- e) zezwolenia na studia wstępne dla budowy nowych kolei;

- f) sprawy koncesji na budowę i eksploatację nowych kolei użyteczności publicznej i zezwolenia na budowę kolei użyteczności prywatnej;
- g) wydawanie rozporządzeń, przepisów i regulaminów dotyczących stosunków bezpieczeństwa i porządku na kolejach oraz zasadniczych przepisów dla wykonywania służby ruchu, przepisów o sygnalizacji, przepisów taryfowo-przewozowych, jako też wszelkich innych przepisów i rozporządzeń, dotyczących całego kolejnictwa;
- h) zwierzchnie kierownictwo i nadzór nad służbą sanitarną i weterynaryjną na kolejach w porozumieniu z odnośnymi Ministerstwami;
- i) sprawy wykształcenia zawodowego personelu kolejowego;
- k) sprawy, dotyczące stosunków kolei do sąsiadów;
- ^{h)} l) opiniowanie w sprawach patentów z dziedziny kolejnictwa;
- m) sprawy, dotyczące użytkowania kolei dla celów wojskowych w czasie pokoju i wojny w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wojskowych;
- n) sprawy przewozu poczty w porozumieniu z Ministerstwem Pocht i Telegrafów;
- o) sprawy elektryfikacji kolei w porozumieniu z właściwym Ministerstwem;
- p) sprawy ubezpieczenia społecznego pracowników kolejowych (kasy chorych, ubezpieczenia od wypadków itp.) w porozumieniu z właściwymi Ministerstwami;
- r) nadzór ogólny nad gospodarką wszelkich kolei;
- s) współdziałanie z właściwymi Ministerstwami w sprawach, dotyczących urządzeń celnych na stacjach kolejowych;
- t) współdziałanie z właściwymi Ministerstwami w sprawach organizacji policji na kolejach.

2.

W sprawach budowy kolei, budownictwa kolejowego i taboru.

- a) oznaczanie i zatwierdzanie typów i normalnych konstrukcji dla budowy kolei, taboru, telegrafu, telefonów i wszelkich innych urządzeń kolejowych;
- b) zatwierdzanie projektów wstępnych i szczegółowych dla budowy nowych kolei, oraz zatwierdzanie projektów budowli na istniejących kolejach, jeżeli budowle te w myśl odnośnych przepisów lub warunków koncesji podlegają zatwierdzeniu władz państwowych;
- c) zezwolenie na oddanie do użytku wykonanych budowli na gruncie kolejowym;
- d) nadzór nad budową i utrzymaniem kolei, taboru, kolejowej sieci telegraficznej i telefonicznej i innych urządzeń kolejowych;
- e) nadzór nad kotłami parowymi na terenie kolejowym.

3.

W sprawach eksploatacji kolei.

- a) zezwolenia na otwarcie ruchu na nowo wybudowanych kolejach;
- b) wstrzymanie ruchu na istniejących kolejach;

- c) otwieranie nowych stacji kolejowych, znoszenie istniejących, oraz ustalanie nazw stacji kolejowych;
 - d) sprawy rozkładów jazdy pociągów;
 - e) plany przewozu transportów na kolejach;
 - f) sprawy taryfowe. (Ustanawianie taryf, ich zmiany, dokumenta przewozowe, odległości taryfowe i wszelkie inne sprawy, pozostające w łączności z taryfami);
 - g) nadzór nad wykonywaniem służby kolejowej w dziedzinie eksploatacji.
- W dziedzinie kolei państwowych i kolei w administracji Państwa pozostających.

4.

Sprawy upaństwowienia względnie wykupu kolei prywatnych, oraz przejęcie takich kolei w administrację Państwa.

5.

Sprawy stosunku kolei ^c samorządowych i ^c prywatnych do sąsiednich kolei państwowych lub w administracji Państwa pozostających.

6.

Ustanawianie i znoszenie władz i urzędów kolejowych, oznaczanie ich okręgów, siedzib i zakresów działania.

7.

Sprawy zaopatrywania kolei w tabor, w surowce, materiały i wszelkie inne urządzenia i przedmioty potrzebne do budowy lub eksploatacji kolei.

8.

Przepisy, dotyczące ustalenia stosunku służbowego personelu kolejowego do Państwa, oraz wszelkie przepisy, regulaminy i instrukcje służbowe.

^{h9}.

Regulowanie stosunku władz i urzędów kolejowych do władz i urzędów innych gałęzi administracji państwowej w porozumieniu z właściwymi Ministerstwami oraz regulowanie stosunku urzędów i władz kolejowych do instytucji samorządnych.

10.^h ^{c9c}

Budowa nowych kolei państwowych lub kolei prywatnych przez organa państwowe oraz sprawy budowy nowych na kolejach istniejących.

^{h11}.^h ^{c10c}

Sprawy, dotyczące utrzymania istniejących budowli, taboru, sieci telegraficznej i telefonicznej, oraz wszelkich innych urządzeń kolejowych na kolejach państwowych i w administracji Państwa pozostających.

^h12. ^c11

Stacje doświadczalne dla celów kolejnictwa.

^h13 ^c12

Rozrachunki kolei państwowych i w administracji Państwa pozostających z obcemi zarządami kolejowymi i z innymi Ministerstwami.

^h14.

Sprawy ruchu turystycznego.

15. ^h ^c13

Współdziałanie w sprawach kolejowych szkół zawodowych.

^h16.

Wszelkie inne sprawy, wynikające z faktu sprawowania zarządu kolejami.

17.

Współdziałanie z właściwymi Ministerstwami we wszelkich sprawach kolejnictwa dotyczących.^h

^c14.

Współdziałanie z Ministrem Poczty i Tel. w sprawie poczt, telegrafów, lokali itd.

15.

Lotnictwo.^c

^cZałącznik do protokołu^c. N° 7

[Tekst przedłożony przez Ministra Robót Publicznych]

Art. 15. Minister Robót Publicznych.

Do zakresu działania Ministra Robót Publicznych należy projektowanie, wykonanie i zarząd robót publicznych w dziedzinie budownictwa wodnego, drogowego i lądowego, a w szczególności:

1. W zakresie budownictwa wodnego:

- a) regulacja i kanalizacja rzek żeglownych, regulacja rzek spławnych;
- b) budowa i utrzymanie kanałów żeglownych, portów i przystani, oraz urządzeń pomocniczych;
- c) budowa statków rzecznych i nadzór nad prywatnymi zakładami budowy tych statków;
- d) żegluga wewnętrzna koncesjonowanie i nadzór przedsiębiorstw żeglugi wewnętrznej,

- e) regulacja rzek niespławnych, zabudowanie potoków górskich, obwałowanie rzek, melioracje pierwszorzędne i współudział w projektowaniu i wykonaniu melioracji rolnych,
 - f) badanie sił wodnych, kataster sił wodnych, budowa zbiorników wodnych, zużytkowanie sił wodnych dla uzyskania energii elektrycznej ^cprzy współudziale Ministra Przemysłu i Handlu;^c
 - g) zakładanie i prowadzenie państwowych stacji doświadczalnych wodnych,
 - h) kanalizacja i wodociągi,
 - i) rozstrzyganie sporów wodnych,
 - ^hk) nadzór nad gospodarką wodną organów samorządowych i osób prywatnych.^h
2. W zakresie budownictwa drogowego:
 - a) Budowa i utrzymanie publicznych dróg i mostów,
 - ^hb) udzielanie koncesji przedsiębiorstwom przewozowym, samochodowym i zaprzęgowym;
 - c) nadzór nad gospodarką drogową organów samorządowych.^h
 3. W zakresie budownictwa lądowego:
 - a) budowa, utrzymanie i zarząd wszelkich budynków państwowych z wyjątkiem kolejowych, górniczych i ^cwojskowych^c ^hstrategicznych, nadzór nad gospodarką budowlaną organów samorządowych i instytucji o charakterze publicznym.^h
 - b) regulacja i zabudowanie miast, wsi i miejscowości kuracyjnych,
 - c) odbudowa osad zniszczonych ^hprzez wojnę i klęski żywiołowe^h;
 4. Pomiary ogólne kraju i szczegółowe zdjęcia geometryczne, ^hdla sporządzenia map katastralnych;^h
 - ^h5. Popieranie ruchu turystycznego.^h
 6. Organizacja kursów fachowych dla wykształcenia niższego personelu technicznego;
 7. Ogólna administracja i ^hpolicja^h ^cnadzór^c techniczny w zakresie budownictwa wodnego, drogowego i lądowego z wyjątkiem ^hpolicji^h kolei, górnictwa i przemysłu;
 - ^h8. Nadzór nad działalnością ciał samorządnych i instytucji o charakterze publicznym w zakresie budownictwa wodnego, drogowego i lądowego.^h
 9. (ustęp 9 art. 1. ustawy z 29 kwietnia 1919 r. Dz.Pr.Państwa Nr 39 poz. 283).

[Tekst przedłożony przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej]

Art. 16.

Minister Pracy i Opieki Społecznej.

Do zakresu działania Ministra Pracy i Opieki Społecznej należą sprawy stosunków pracy najemnej i ochrony pracy we wszystkich dziedzinach wytwórczości oraz opieka społeczna nad ludnością, a w szczególności:

1. W dziedzinie ochrony pracy:

- a) nadzór nad wykonaniem ustaw i przepisów normujących stosunki pracy najemnej, ^hlub zabezpieczających położenie prawne i społeczne osób pracujących na zasadzie najmu, lub pracujących niesamodzielnie;^h
- b) wydawanie zarządzeń celem zapewnienia bezpieczeństwa pracy oraz ochrony życia i zdrowia pracujących ^cw porozumieniu z właściwymi Ministrami.^c
- c) współdziałanie przy zawieraniu zbiorowych umów pracy oraz polubowne załatwianie zatargów między pracodawcami a pracownikami;
- ^hd) udzielanie opinii w przedmiocie rozporządzeń i ustaw, dotyczących pracy, a opracowywanych przez innych ministrów;
- e) udzielanie opinii w sprawach wydawania pozwoleń na otwarcie lub przebudowę zakładów przemysłowych;
- f) ściganie w drodze przez prawo przewidzianej wykroczeń przeciwko przepisom i zarządzeniom w zakresie ustaw o inspekcji pracy;^h
- g) rejestracja pracowniczych związków zawodowych i nadzór nad ich działalnością;
- h) ^hwspółdziałanie w akcji aprowizacyjnej oraz ^h ^cpopieranie^c akcji zmierzającej do kulturalnego podniesienia warstw pracujących;
- i) współdziałanie przy organizowaniu nauki małoletnich oraz wykształcenia zawodowego wszystkich pracujących na zasadzie najmu;

2. W dziedzinie pośrednictwa pracy i emigracji zarobkowej:

- ^ha) zbieranie i udzielanie informacji o krajowych stosunkach zarobkowych;
- b) zbieranie danych statystycznych, dotyczących rynków pracy;^h
- c) repartycja rąk roboczych w kraju i organizacja państwowego pośrednictwa pracy;
- d) nadzór nad samorządowymi, społecznymi i prywatnymi instytucjami pośrednictwa pracy w kraju. ^hi gromadzenie danych w odnośnych instytucjach zagranicznych w zakresie polskiego wychodźstwa zarobkowego;^h
- e) ^hrejestracja bezrobotnych i organizacja pomocy dla^h ^copieka nad^c bezrobotnymi;

- f) ochrona wychodźców i reemigrantów oraz akcja emigracyjna i reemigracyjna.
3. W dziedzinie ubezpieczeń społecznych:
- a) akcja państwowa w zakresie ubezpieczeń na wypadek choroby, macierzyństwa, niezdolności do pracy, starości, nieszczęśliwych wypadków przy pracy, braku pracy, ubezpieczeń wdów i sierot;
 - b) udział w organizowaniu odnośnych instytucji społecznych;
 - c) nadzór nad wszelkimi instytucjami tych ubezpieczeń.
4. W dziedzinie opieki społecznej:
- a) opieka nad dziećmi i młodzieżą ^cpozaszkolną^c, a w szczególności sierotami, półsierotami, dziećmi nieślubnymi, zaniedbanymi, opuszczonymi, przestępnymi oraz zagrożonymi przez wpływy złego otoczenia;
 - b) ochrona macierzyństwa i opieka nad matkami obciążonymi dziećmi;
 - c) opieka nad starcami, inwalidami, nieuleczalnie chorymi, upośledzonymi umysłowo i w ogóle nad niezdolnymi do pracy całkowicie lub częściowo;
 - d) opieka nad bezdomnymi ofiarami wojny, ^hnad^h ^ci szczególnie ciężko^c poszkodowanymi. ^hskutkiem wypadków niedających się przewidzieć, oraz nad pokrzywdzonymi przez państwa zaborcze za przekonania polityczne i religijne^h;
 - e) opieka nad rodzinami więźniów i nad więźniami po odbyciu kary. ^hjako też opieka nad więźniami w czasie odbywania kary w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości,^h
 - f) walka z ^hniechęcią do pracy^h, żebractwem, ^hwłóczęgostwem^h, alkoholizmem ^hi nierządem^h ^ci opieka nad instytucjami walczącymi z nierządem;^c
 - g) ^cwspółdziałanie w^c sprawach osiedleńczych ^hi mieszkaniowe^h ^cz Głównym Urzędem Ziemskim;^c
 - h) popieranie ^hruchu współdzielczego^h ^cstowarzyszeń^c i związków o charakterze wzajemnej pomocy, ^horaz współdziałanie w tym zakresie z instytucjami państwowymi i społecznymi;^h
 - i) nadzór i kontrola nad działalnością ^hopiekuńczą samorządową i prywatną, nad fundacjami, zapisami, darowiznami i ofiarami na cele opiekuńcze^h ^cinstytucji dobroczynnych subsydiowanych przez Rząd;^c
 - j) rejestracja towarzystw, zakładów i instytucji opiekuńczych tudzież legalizacja ich statutów;
 - ^hk) udzielanie pomocy materialnej samorządowym i prywatnym instytucjom i zakładom opiekuńczym.^h

[Tekst przedłożony przez Ministra Zdrowia Publicznego]

Art. 17.

MINISTER ZDROWIA PUBLICZNEGO.

Do zakresu działania Ministra Zdrowia Publicznego należy nadzór zwierzchni nad wszystkimi sprawami zdrowotnymi w Państwie oraz naczelne kierownictwo spraw lekarskich, a w szczególności:

1. W dziedzinie lecznictwa i higieny społecznej:
 - a.) zwalczanie chorób zakaźnych oraz chorób, występujących nagminnie;
 - b.) szpitalnictwo, pielęgniarstwo i ratownictwo;
 - c.) walka ze śmiertelnością niemowląt i opieka higieniczno-lekarska nad dzieckiem i matką;
 - d.) ustalanie warunków zdrowotnych pracy kobiet i dzieci;
 - e.) opieka nad psychicznie chorymi;
 - f.) leczenie alkoholików;
 - g.) zwalczanie chorób wenerycznych i walka z nierządem;
 - h.) higiena i inspekcja mieszkań ^ci gmachów publicznych;^c
 - ^h i.) higiena gmachów publicznych;
 - j.) higiena szkolna;
 - k.) higiena więzień;^h
 - l.) higiena zawodowa, a w szczególności higiena przemysłu i rzemiosł oraz higiena komunikacji lądowej i wodnej, sanitarny nadzór portów;
 - m.) popieranie sportów, mających na celu rozwój fizyczny i duchowy młodzieży;
 - n.) nadzór nad środkami żywności i przedmiotami użytku oraz badanie ich; współdziałanie w sprawach odżywiania się ludności; zakłady badania środków spożywczych;
 - o.) nadzór nad publicznymi i prywatnymi zakładami leczniczymi, zdrojowiskami, uzdrowiskami, zakładami kąpielowymi; koncesjonowanie prywatnych zakładów leczniczych, zdrojowisk i uzdrowisk;
 - p.) nadzór higieniczno-sanitarny nad grzebaniem zwłok, cmentarzami i grzebowiskami;
 - r.) sprawy zaopatrywania w wodę i usuwanie wód zużytych; ochrona czystości powietrza, wody i gleby;
 - s.) nadzór na działalnością Czerwonego Krzyża ^cw czasie pokoju;^c
 - t.) nadzór nad działalnością samorządów w sprawach zdrowotności publicznej;
 - u.) popieranie stowarzyszeń, zakładów i fundacji we wszystkich dziedzinach zdrowia publicznego; popieranie rozwoju wiedzy lekarskiej;

- sprawy popularyzacji wiadomości z higieny, cenzura ogłoszeń treści lekarskiej;
2. W dziedzinie kierownictwa i nadzoru nad sprawami lekarskimi:
 - a.) kontrola uprawnień do wykonywania praktyki lekarskiej i dentystrycznej ^coraz^c nadzór nad ^hpraktyką lekarską i dentystryczną^h ^cjej wykonywaniem^c; sprawy izb i zrzeszeń lekarskich; registracja personelu leczniczego;
 - b.) nadzór nad personelem lekarskim pomocniczym oraz nadzór sanitarny nad technikami dentystrycznymi, fryzjerami, golarzami; ^hopiniowanie w sprawach wydawania koncesji dla techników dentystrycznych, golarzy i fryzjerów ^h^cwydawanie koncesji dla techników dentystrycznych, golarzy i fryzjerów^c;
 - c.) nadzór nad aptekami, personelem farmaceutycznym, ^hzrzeszeniami aptekarskimi oraz sprawy izb i zrzeszeń aptekarskich^h ^czrzeszeniami^c
 - d.) nadzór nad wyrobem i ^hnad dopuszczeniem na rynek zbytu^h ^csprzedając^c środków leczniczych, surowic i szczepionek ^horaz regulowanie ich produkcji i sprzedaży^h; nadzór nad wyrobem i sprzedażą kosmetyków i farb; koncesjonowanie aptek ^ci nadzór nad nimi, nadzór nad^c składami aptecznymi i innymi zakładami trudniącymi się wyrobem i sprzedażą środków leczniczych, ^hnadzór nad nimi,^h farmakopea oraz ustalanie taksy aptekarskiej; sprawy hodowli i sprzedaż roślin leczniczych;
 - e.) sprawy zawodowego szkolnictwa lekarskiego ^hśredniego i^h niższego;
 - ^hf.) sprawy sądowo-lekarskie.^h
 3. Współdziałanie z właściwymi Ministrami:
 - a.) w sprawach podziału administracyjnego kraju, regulacji granic Województw, powiatów i gmin;
 - b.) w sprawach sanitarno-weterynaryjnych;
 - c.) w sprawach urządzeń sanitarnych na kolejach żelaznych;
 - d.) w sprawach ubezpieczeń społecznych;
 - e.) w sprawach lekarskiej opieki nad inwalidami i kalekami;
 - f.) w sprawach, związanych z emigracją i imigracją;
 - g.) w sprawach zakładów wychowawczo-poprawczych;
 - h.) w sprawach przywozu, wywozu i przewozu środków leczniczych;
 - i.) w sprawach studiów lekarskich i farmaceutycznych, szkół i klas dla niedorozwiniętych umysłowo;
 - j.) w sprawach opieki sanitarnej podczas przeprowadzania jeńców, uchodźców i robotników przez ziemie polskie;
 4. Wszelkie inne sprawy z działu policji lekarskiej, policji sanitarnej i higieny społecznej.

[Projekt] ustawy o zakresie działania władz naczelnych

Art. 1.

Prezydent Ministrów.

1. Prezydent Ministrów jest kierownikiem i przedstawicielem Rządu; oprócz praw i obowiązków, zastrzeżonych w konstytucji, zwołuje posiedzenia Rady Ministrów, przewodniczy jej i kieruje jej pracami.
2. Prezydent Ministrów czuwa nad jednolitością ogólnej polityki Rządu, sprawuje nadzór nad działalnością poszczególnych ministrów oraz przestrzega granic ich kompetencji.
3. Bezpośredniemu kierownictwu Prezydenta Ministrów podlega Prezydium Rady Ministrów, którego zakresie działania leży:
 - a) czuwanie nad ukwalifikowaniem personelu urzędniczego oraz nad ekonomią pracy i celem organizowaniem administracji państwowej;
 - b) przygotowywanie projektów ustaw, normujących ustrój państwowy, organizację władz naczelnych i wzajemny ich stosunek;
 - c) czuwanie nad biegiem prac w dziedzinie inicjatywy Rządu i prac, związanych z przygotowaniem projektów dekretów Naczelnika Państwa, rozporządzeń Rady Ministrów i poszczególnych ministrów oraz regulaminów ministerstw, tudzież piecza nad technicznym udoskonaleniem działalności organów rządowych w tym zakresie;
 - d) informowanie prasy w miarę potrzeby o ogólnym programie politycznym lub poszczególnych zamierzeniach Rządu;
 - e) wydawanie gazety rządowej;

Art. 2.

Rada Ministrów.

Prezydent Ministrów i ministrowie tworzą Radę Ministrów, stanowiącą Rząd. Rada Ministrów ustala kierunek polityki Rządu i poszczególnych ministrów, a w szczególności:

1. rozpatruje i zatwierdza ogólny plan działania ministrów, zatwierdza projekty ustaw i wnioski przedkładane Sejmowi oraz sprawozdania;
2. ustala organizację ministerstw i urzędów centralnych (statuty organizacyjne);
3. rozstrzyga sprawy, przekraczające zakres działania jednego ministra, o ile co do nich nie osiągnięto porozumienia właściwych ministrów;
4. rozstrzyga sprawy, które Prezydent Ministrów i Rada Ministrów, na wniosek właściwego ministra uznają za mające znaczenie polityczne albo większą doniosłość polityczną lub gospodarczą;
5. załatwia wszelkie inne sprawy, zastrzeżone Radzie Ministrów ustawami lub zlecone jej przez Naczelnika Państwa.

Art. 3.
Ministrowie

1. Ministrowie w powierzonych im działach administracji państwowej stanowią naczelną władzę rządzącą; kontrasygnują ustawy, dekrety Naczelnika Państwa i rozporządzenia Rady Ministrów z zakresu swego działania.
2. Do każdego z ministrów należy w zakresie jego działania:
 - a) ustalanie kierunku działalności;
 - b) przygotowywanie i wnoszenie na Radę Ministrów projektów ustaw, dekretów Naczelnika Państwa, rozporządzeń Rady Ministrów oraz obrona tych projektów i spraw swego resortu przed Sejmem;
 - c) prace przygotowawcze do traktatów, umów oraz konwencji międzynarodowych;
 - d) układanie i uzasadnianie preliminarza budżetowego oraz kredytów dodatkowych;
 - e) wykonywanie budżetu oraz dysponowanie kredytami i funduszami, przyznanymi poza budżetem;
 - f) wydawanie rozporządzeń tudzież zarządzeń celem zapewnienia przepisom obowiązującym należytego wykonania;
 - g) organizacja i kierownictwo podległych władz i urzędów oraz nadzór nad ich działalnością;
 - h) sprawy obsadzania urzędów centralnych i lokalnych oraz zarządzenia, dotyczące ruchu służbowego i nadzoru dyscyplinarnego w granicach obowiązujących ustaw;
 - i) sprawy, związane z opieką nad pracownikami podległych urzędów oraz nad ich rodzinami;
 - j) zarząd i użytkowanie majątku państwowego przekazanego podległym urzędom;
 - k) sprawy fundacyjne i zatwierdzanie zapisów i darowizn;
 - l) gromadzenie, zestawianie i opracowywanie w porozumieniu z Głównym Urzędem Statystycznym danych statystycznych;
 - m) załatwianie spraw, przekazanych ustawami specjalnymi;
 - n) wydawanie Dziennika Urzędowego.

Art. 4.
Minister Spraw Wewnętrznych.

Do zakresu działania Ministra Spraw Wewnętrznych należą sprawy, wchodzące w zakres ogólnej administracji kraju, o ile nie są zastrzeżone innym ministrom lub urzędom, sprawy, dotyczące utrzymania publicznego porządku i bezpieczeństwa oraz sprawy, dotyczące samorządu, a w szczególności:

1. W zakresie spraw ogólnej administracji:
 - a) przeprowadzanie wyborów do Sejmu;

- b) sprawy podziału administracyjnego kraju, regulacja granic województw, powiatów i gmin, zmiany nazw miejscowości oraz przedkładanie wniosków w przedmiocie podnoszenia miejscowości do rzędu miast;
 - c) administracja stosunków osobistych: sprawy obywatelstwa (przynależności państwowej i gminnej), sprawy metrykalne i zmiany nazwisk;
 - d) ewidencja ludności indywidualna i zbiorowa, księgi ludności;
 - e) ustanawianie i wykonywanie zarządu przymusowego zakładów i urzędzeń użyteczności publicznej, orzekanie o wywłaszczeniu w obrębie swego zakresu działania;
 - f) załatwianie spraw związanych z poborem wojskowym, mobilizacją, demobilizacją, świadczeniami wojskowymi, osobistymi i rzeczowymi oraz innych spraw wojskowych w ramach obowiązujących ustaw;
 - g) sprawy podwodowe i kwaterunkowe;
 - h) orzecznictwo administracyjne i administracyjno-karne, darowanie kar administracyjnych;
2. W zakresie spraw dotyczących utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego:
- a) czuwanie nad stanem bezpieczeństwa oraz zapobieganie wewnętrznym niepokojom;
 - b) nadzór nad ruchem ludności: kontrola (rejestracja), zezwalanie na zamieszkiwanie oraz wydalenie cudzoziemców, sprawy meldunkowe i paszportowe;
 - c) sprawy zgromadzeń i zjazdów;
 - d) kontrola ruchu granicznego i czuwanie nad całością granic państwa;
 - e) sprawa aresztów policyjnych;
 - f) sprawy ruchu publicznego;
 - g) organizacja i kierownictwo policji;
 - h) nadzór nad obrotem niebezpiecznych materiałów, sprawy broni, amunicji, materiałów wybuchowych itp.
 - i) nadzór nad stowarzyszeniami: legalizacja i rejestracja stowarzyszeń i związków, nie mających na celu zysków materialnych; zatwierdzanie statutu stowarzyszeń spożywczych;
 - j) nadzór państwowy nad prasą i drukarniami oraz składami druków;
 - k) koncesjonowanie i nadzór teatrów, kinematografów i widowisk (cenzura teatralna i cenzura film);
 - l) udzielanie koncesji na przedsiębiorstwa kasowe i lombardy;
 - m) wykonywanie wyjątkowych pełnomocnictw w zakresie utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego.
3. W zakresie spraw samorządowych:
- a) nadzór nad organizacją i działalnością finansów komunalnych;

- b) sprawy finansów komunalnych, Banku Komunalnego oraz komunalnych kas oszczędności;
 - c) działalność instrukcyjna.
4. Współdziałanie z innymi Ministrami w wypadkach przewidzianych ustawą tudzież w innych sprawach dotyczących zakresu działania Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 5.

Minister Spraw Zagranicznych.

Do zakresu działania Ministra Spraw Zagranicznych należą sprawy stosunków Państwa Polskiego z państwami zagranicznymi, a w szczególności:

1. zastępstwo praw i interesów Państwa wobec państw obcych.
2. obrona praw poszczególnych obywateli Państwa za granicą;
3. przygotowywanie przy współudziale właściwych ministrów i zawieranie z obcymi państwami traktatów oraz umów tudzież wyjednywanie ich ratyfikacji, z wyjątkiem zawierania umów dotyczących wymiany towarów w obrocie z zagranicą;
4. utrzymywanie stosunków z zagranicznymi poselstwami, uwierzytelnionymi przy Naczelniku Państwa i pośrednictwo w komunikowaniu się tych poselstw z krajowymi władzami Państwa;
5. opiniowanie w sprawach obcych rządów i obcych obywateli, w razie interwencji poselstw, uwierzytelnionych przy Naczelniku Państwa, lub zagranicznych poselstw Państwa;
6. organizacja przedstawicielstw dyplomatycznych i konsularnych za granicą, tych ostatnich w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu;
7. udzielanie instrukcji posłom, agentom dyplomatycznym oraz konsulom, tym ostatnim w zakresie działania ministerstwa;
8. legalizowanie dokumentów wystawionych w kraju, a przeznaczonych do użytku za granicą, jak również dokumentów, wystawionych za granicą, a przeznaczonych do użytku w kraju;
9. współudział w sprawach emigracji, imigracji i reemigracji.

^aArt. 5.^a

Minister Spraw Wojskowych.

Do zakresu działania Ministra Spraw Wojskowych należy organizacja obrony państwa tudzież wszelkie sprawy administracji wojskowej i zaopatrzenia wojska we wszelkie potrzeby, a w szczególności:

- 1) zarządzenia związane z przygotowaniem planu obrony państwa oraz prowadzenia wojny;
- 2) organizacja armii w czasie pokoju i wojny i sprawy z nią związane;
- 3) sprawy mobilizacji i demobilizacji armii;

- 4) sprawy dyslokacji wojska;
- 5) uzupełnianie stanu liczbowego wojska, a w szczególności określanie normy kontyngensu rekruta i wyjednywanie jej w drodze ustawodawczej, pobór i zaciąg ochotniczy, wszelkie sprawy personalne wojskowe;
- 6) wszelkie sprawy związane z uzbrojeniem i zaopatrzeniem armii w materiały bojowe, sprzęt techniczny i zaborowy;
- 7) sprawy aprowizacji, ekwipunku, kwaterunku wojska, sprawy remontu końskiego, mobilizacji i klasyfikacji koni, sprawy organizacji i pociągnięcia do przymusowych świadczeń na rzecz wojska, personelu i materiału, i w ogóle wszelkie sprawy dotyczące wojskowego gospodarstwa i zaopatrywania armii w porozumieniu z właściwymi ministrami;
- 8) organizacja, budowa, konserwacja i zarząd twierdz, obozów warownych i umocnień polowych i w ogóle wszelkie sprawy związane z fortyfikacjami charakteru stałego jako też przechodniego;
- 9) stawianie wniosków i dezyderatów w sprawach środków komunikacyjnych lądowych, wodnych i napowietrznych i sprawowanie za zgodą Rady Ministrów agencji innych Ministerstw w zakresie komunikacji, w tych wypadkach, kiedy obrona Państwa tego wymagać będzie. Sprawy transportów i ruchu wojsk.
- 10) Sprawy wojskowej służby łączności i poczty polowej, oraz stawianie wniosków w przedmiocie budowy połączeń telegraficznych, telefonicznych. Radiotelegrafia dla celów strategicznych.
- 11) Organizacja, zarząd i konserwacja obozów letnich, strzelnic, pól i placów ćwiczeń;
- 12) Zarząd wszelkich gruntów będących w posiadaniu wojska;
- 13) Budowa i eksploatacja zakładów technicznych, które wyłączone są jako specjalnie wojskowe spod zarządu Ministra Przemysłu i Handlu;
- 14) Sprawy wojskowej służby sanitarnej, szpitalnictwa wojskowego i w ogóle ochrony zdrowia wojsk.
- 15) Sprawy wojskowej służby weterynaryjnej i wszystkie sprawy związane z ochroną zdrowia zwierząt w armii.
- 16) Sprawy szkolnictwa wojskowego;
- 17) Sprawy wojskowego sądownictwa i więziennictwa;
- 18) Sprawy wojskowego duszpasterstwa wszystkich wyznań i opieka nad grobami wojskowych;
- 19) Sprawy emerytów i rent dla osób wojskowych i ich rodzin, tudzież sprawy opieki nad wojskowymi inwalidami i ich rodzinami;
- 20) Pomiary i kartografia dla celów wojskowych;
- 21) Sprawy wojskowych misji i placówek zagranicznych związanych z zakresem działania Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych.

Art. 7.

Do zakresu działania Ministra Spraw Wojskowych prócz zadań, wyszczególnionych w art. 6 niniejszej ustawy, należą wszystkie sprawy z zakresu marynarki i żeglugi wojennej.

Art. 8.

Minister Skarbu.

Do zakresu działania Ministra Skarbu należy zarząd wszelkich spraw, wchodzących w zakres skarbowości oraz polityki finansowej Państwa a w szczególności:

1. Opracowywanie i wykonywanie planu polityki finansowej.
2. Układanie budżetu Państwa i projektowanie kredytów pozabudżetowych.
3. Organizacja i administracja przychodów i rozchodów Państwa:
 - a) administracja Centralnej Kasy Państwowej;
 - b) organizacja i administracja podatków bezpośrednich, opłat skarbowych i danin;
 - c) organizacja i administracja podatków pośrednich oraz monopolów państwowych;
 - d) organizacja i administracja ceł i nadzoru granicznego towarowego;
 - e) sprawy emerytur i pensji, wypłacanych ze Skarbu Państwa;
 - f) sprawy rozrachunku między Państwem Polskim a państwami zagranicznymi, z wyjątkiem rozrachunków, przekazanych Głównemu Urzędowi Likwidacyjnemu;
 - g) ustalanie w porozumieniu z interesowanymi ministrami wszelkiego rodzaju taryf, taks oraz stopy podatków i opłat, względnie opiniowanie o nich;
 - h) orzecznictwo w sprawach skarbowych i podatkowych, przyznawanie ulg i odroczeń podatkowych, nakładanie i znoszenie kar skarbowych;
 - i) organizacja i administracja funduszy Skarbu Narodowego;
 - k) organizacja i administracja loterii państwowej;
 - l) organizacja i administracja państwowych zakładów graficznych;
 - m) organizacja i administracja obrotu naftą;
4. Sprawy związane z zobowiązaniami Państwa:
 - a) organizacja i realizacja kredytu państwowego;
 - b) sprawy zaciągania i umarzania pożyczek państwowych i administracja długów państwowych;
 - c) sprawy zobowiązań Państwa z tytułu gwarancji udzielanych przedsiębiorstwom ekonomicznym, społecznym i prywatnym, w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu;
 - d) opiniowanie w sprawach udzielania koncesji wymagających gwarancji, lub czynnego udziału Skarbu Państwa;
 - e) naczelny zarząd sprawami Krajowej Kasy Pożyczkowej;

5. Sprawy walutowe:
 - a) sprawy obrotu pieniężnego wewnętrznego, waluty obcokrajowej i polityki dewizowej zagranicznych rynków pieniężnych;
 - b) sprawy monetarne i emisyjne.
6. Organizacja giełd pieniężnych i regulowanie ich działalności w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu.
7. Nadzór nad instytucjami finansowymi, kredytowymi i asekuracyjnymi.
8. Ustanawianie i wykonywanie państwowego zarządu przymusowego w stosunku do sum pieniężnych, kapitałów w gotówce, papierów wartościowych lub zobowiązań, o ile nie stanowią one przynależności majątków, poddanych państwowemu zarządowi przymusowemu innych ministrów.
9. Udział w zatwierdzaniu statutów towarzystw akcyjnych.

Art. 9.

Minister Sprawiedliwości.

Do zakresu działania Ministra Sprawiedliwości należą wszelkie sprawy, dotyczące zarządu wymiaru sprawiedliwości oraz sprawy z tym zarządem związane, a w szczególności:

1. Organizacja, naczelne kierownictwo i nadzór nad sądami, urzędami sądowymi i prokuratorami oraz naczelny nadzór służbowy nad personelem tych władz i urzędów.
2. Organizacja, naczelna administracja i nadzór nad więziami i zakładami wychowawczo-poprawczymi oraz naczelny nadzór służbowy nad personelem tych więzień i zakładów.
3. Organizacja i nadzór nad adwokaturą, rejentami, oraz innymi osobami, powołanymi do współdziałania przy wymiarze sprawiedliwości.
4. Współdziałanie w wykonywaniu prawa łaski przez Naczelnika Państwa w sprawach sądowych.
5. Redakcja i administracja Dziennika Ustaw.
6. Sprawy Komisji Kodyfikacyjnej.

Art. 10.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

Do zakresu działania Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego należą sprawy wyznaniowe, sprawy wychowania, szkolnictwa, higieny szkolnej krzewienia oświaty, opieka nad nauką a w szczególności:

- 1) Wykonywanie praw i opieki Państwa w sprawach wyznaniowych:
 - a) sprawy organizacji gmin wyznaniowych, uposażenia duchowieństwa oraz nominacji lub zatwierdzania na stanowiskach duszpasterzy poszczególnych wyznań;
 - b) sprawy zrzeczeń wyznaniowych;

- c) sprawy sporów w łonie poszczególnych wyznań lub pomiędzy dwoma różnymi wyznaniem, o ile ulegają załatwieniu w drodze administracyjnej.
- 2) Kierownictwo, nadzór względnie opieka państwowa nad wychowaniem, szkolnictwem, oświatą i nauką:
 - a) kierownictwo zakładów naukowych i wychowawczych wszelkich stopni i typów zarówno ogólnokształcących jak zawodowych z wyjątkiem tych, które ustawą wydzielone zostały innemu Ministerstwu, względnie nadzór nad nimi;
 - b) organizacja oświaty pozaszkolnej, względnie popieranie i uzupełnianie inicjatywy społecznej w tym kierunku;
 - c) zwierzchnie kierownictwo instytucji państwowych i opieka nad instytucjami publicznymi, poświęconymi nauce, z wyjątkiem tych, które zostały przydzielone ustawą innemu Ministerstwu,
 - d) organizacja i zarząd bibliotek państwowych, nadzór nad bibliotekami publicznymi, współdziałanie w rewindykacji bibliotek, będących własnością Państwa;
 - e) opieka poszkolna nad zdrowiem i rozwojem fizycznym młodzieży szkolnej;
 - f) udzielanie pomocy materialnej ciałom samorządnym i instytucjom o charakterze publicznym oraz jednostkom prywatnym na cele wychowania, szkolnej oświaty pozaszkolnej, nauki oraz opieki nad zdrowiem i rozwojem fizycznym młodzieży szkolnej;
 - g) współdziałanie z Ministrem Robót Publicznych w kierowaniu budownictwem szkolnym i nadzór nad niem.

Art. 11.

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

Do zakresu działania Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych należy piecza nad rozwojem rolnictwa i leśnictwa oraz związanych z nimi gałęzi produkcji krajowej tudzież Zarząd Dóbr Państwowych i zarząd poddany zarządowi Państwowemu a w szczególności:

W zakresie rolnictwa i leśnictwa:

- 1) organizacja produkcji rolniczo-leśnej oraz regulowanie obrotu artykułami tej produkcji;
- 2) przedsięwzięcie środków ku prawidłowemu urządzeniu, udoskonaleniu i powiększaniu wytwórczości gospodarstwa wiejskiego a mianowicie:
 - a) organizowanie i przeprowadzanie melioracji rolnej przy współdziałaniu Ministra Robót Publicznych,
 - b) uprawa i eksploatacja torfowisk,
 - c) zakładanie i kierownictwo instytucji naukowo-doświadczalnych, popieranie rozwoju stacji doświadczalnych,

- d) organizowanie i kierownictwo niższych szkół rolniczych i pokrewnych,
 - e) przedsięwzięcie i popieranie wydawnictw rolniczych,
 - f) organizowanie i popieranie wzorowych gospodarstw wiejskich, tworzenie i prowadzenie zakładów i stacji hodowlanych,
 - g) organizowanie i popieranie konkursów, wystaw i muzeów wszelkich gałęzi gospodarstwa wiejskiego, przemysłu rolnego i leśnego,
 - h) popieranie techniczne i finansowe rozwoju wszelkich gałęzi produkcji rolnej, ogrodniczej, pszczelnictwa, przemysłu rolnego, leśnego i drobnego przemysłu wiejskiego,
 - i) ułatwianie rolnikom nabywania maszyn, narzędzi, nawozów, nasion i innych środków niezbędnych lub pożytecznych dla produkcji ziemiopłodów,
 - k) udzielanie pomocy przy uruchomieniu i odbudowie zniszczonych przez wojnę gospodarstw rolnych i leśnych oraz przy współdziałaniu Ministra Przemysłu i Handlu przemysłu na potrzeby rolnictwa i leśnictwa,
 - l) współdziałanie w organizacji pośrednictwa pracy na potrzeby gospodarstw rolnych i leśnych.
- 3) popieranie rozwoju zawodowych i współdzielczych stowarzyszeń rolniczych oraz spółdzielni kredytowych handlowych i wytwórczych o charakterze rolniczo-gospodarczym, zatwierdzanie statutów zawodowych i współdzielczych stowarzyszeń rolników, sprawy przymusowych organizacji rolniczych.
- 4) Ochrona wszelkich gałęzi gospodarstwa wiejskiego przez:
- a) nadzór nad wykonaniem odnośnych ustaw ochronnych,
 - b) zwalczanie szkodników roślinnych i zwierzęcych,
 - c) przeprowadzanie zalesień ochronnych;
5. Nadzór weterynaryjny oraz organizacja pomocy weterynaryjnej;
6. Sprawy łowiectwa i rybołówstwa;
7. Ułatwianie stosowania wyników badań meteorologicznych w dziedzinie rolnictwa i leśnictwa;
8. Ocena i klasyfikacja nieruchomości wiejskich, ziemiopłodów i inwentarzy gospodarskich dla celów administracji państwowej;
9. Sprawy dotyczące ustroju rolnego oraz współdziałanie z właściwymi władzami w kształtowaniu form prawnych władania, użytkowania i obrotu ziemią;
10. Współdziałanie z właściwymi Ministrami w celu zabezpieczenia interesu rolnictwa i leśnictwa i związanych z nimi gałęzi przemysłu;
11. Reprezentacja rolnictwa polskiego na zjazdach i [w] instytucjach międzynarodowych.

W zakresie zarządu Dóbr Państwowych.

12. Zarząd dobrami państwowymi oraz dobrami, poddanymi zarządowi państwa jako to: lasami, gruntami, majątkami wiejskimi, fundacjami, tudzież związanymi z temi przedsiębiorstwami i urządzeniami.

Art. 12.

Minister Przemysłu Handlu.

Do zakresu działania Ministra Przemysłu i Handlu należy piecza nad rozwojem przemysłu, handlu i górnictwa a w szczególności:

1. W zakresie organizacji i administracji przemysłu, handlu i górnictwa:
 - a) opracowywanie i wykonywanie planu polityki gospodarczej w dziedzinie przemysłu, handlu i górnictwa,
 - b) nadzór nad wykonywaniem ustaw i rozporządzeń regulujących sprawy przemysłu, handlu i górnictwa, a w szczególności orzecznictwo oraz udzielanie wszelkich uprawnień,
 - c) Udzielanie pomocy państwowej przy uruchomianiu i odbudowie zniszczonych przez wojnę lub klęski żywiołowe warsztatów produkcji przemysłowej i górniczej.
 - d) Gromadzenie, ustalanie i opracowywanie danych, dotyczących stanu przemysłu i handlu krajowego oraz udostępnianie wiadomości, tyczących się stosunków gospodarczych Polski z krajami zagranicznymi.
 - e) Przeprowadzanie badań o zapotrzebowaniu sił roboczych, o stosunkach kredytowych i walutowych, o zasobach naturalnych i o stanie rynków zbytu.
 - f) Organizowanie i popieranie wystaw z dziedziny przemysłu, handlu i górnictwa.
 - g) Popieranie zrzeczeń i stowarzyszeń wytwórczych i handlowych, czuwanie nad ich działalnością gospodarczą, kontrola nad nimi.
 - h) Opieka nad rozwojem rzemiosł oraz popieranie rzemiosł i przemysłu drobnego ludowego.
 - i) Organizowanie i popieranie instytucji badawczo-naukowych z zakresu przemysłu i techniki wydawnictw technicznych handlowych.
 - j) Organizacja pozaszkolnej oświaty zawodowej, popieranie i uzupełnianie inicjatywy społecznej w tym kierunku.
 - k) Ustanawianie warunków technicznych produkcji przemysłowej i górniczej oraz wydawanie w porozumieniu z M. Pracy i Opieki Społecznej przepisów, rozporządzeń i postanowień, mających na celu techniczną ochronę pracy; nadzór nad ich wykonaniem; sprawy nadzoru kotłów parowych z wyjątkiem kotłów parowozowych na terenie kolejowym.
 - l) Ustanawianie i wykonywanie państwowego zarządu przymusowego nad przedsiębiorstwami przemysłowymi, handlowymi i górnictwami.
 - m) Regulowanie i kontrola obrotu towarowego zarówno wewnętrznego jak i zewnętrznego.
 - n) Organizacja i kontrola giełd towarowych.
 - o) Opiniowanie o nominacjach konsulów i nominowanych w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych radców handlowych, agentów handlowych przy polskich poselstwach i konsulatach.

- p) Kierowanie działalnością konsulów w sprawach gospodarczych.
 - r) Opiniowanie wszelkich zamówień, robionych przez urzędy i władze państwowe, tak cywilne, jak i wojskowe za granicą.
 - s) Wykonywanie traktatów, umów i konwencji międzynarodowych z zakresu przemysłu, handlu i górnictwa.
 - t) Układanie taryf celnych w porozumieniu z interesowanymi Ministrami oraz opracowywanie zasad polityki celnej w zakresie przemysłu i górnictwa.
 - u) Opiniowanie w sprawach związanych z wykonywaniem ustaw celnych.
2. W zakresie górnictwa i hutnictwa oprócz spraw wymienionych w poprzednich punktach, także następujące sprawy:
 - a) nadzór państwowy nad górnictwem i hutnictwem wraz z eksploatacją soli, żywic ziemnych i gazów ziemnych we wszystkich sprawach, ustawami górnictwami objętych;
 - b) opieka nad rozwojem technicznym i ekonomicznym zakładów górniczych i hutniczych;
 - c) zarząd i oddawanie w dzierżawę państwowego majątku górniczego i hutniczego łącznie z salinami i przewodami gazów ziemnych;
 - d) zarząd i oddawanie w dzierżawę terenów naftowych na gruntach państwowych;
 - e) obrót węglem i koksem (sekwestr, podział, sprzedaż);
 - f) Szkolnictwo górnicze niższe i średnie oraz współudział w sprawach szkolnictwa górniczego wyższego;
 - g) badanie geologiczne;
 - h) ochrona źródeł mineralnych ze stanowiska górniczego i geologicznego.
 3. Marynarka handlowa i sprawy organizacji i administracji portów handlowych morskich w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.
 4. Sprawy dotyczące gospodarki elektrycznością i elektryfikacją kraju, a mianowicie:
 - a) Wydawanie uprawnień na zakładanie i prowadzenie przedsiębiorstw elektrycznych;
 - b) Udzielanie w porozumieniu z M. Robót Publicznych zezwoleń na przeprowadzanie przewodników elektrycznych przez publiczne drogi, ulice i place;
 - c) wydawanie przepisów bezpieczeństwa i policja techniczno-elektryczna;
 - d) wydawanie pozwoleń technicznych na budowę i uruchomienie zakładów elektrycznych;
 - e) sprawy dotyczące ogólnej elektryfikacji kraju w porozumieniu z Min. Robót Publicznych;
 - f) budowa państwowych zakładów elektrycznych;
 - g) zarząd państwowymi zakładami elektrycznymi, oraz ustanawianie i wykonywanie nadzoru nad prywatnymi zakładami elektrycznymi;

- h) współdziałal z odnośnymi Ministrami przy wydawaniu koncesji na kolejki i tramwaje elektryczne.
5. Miary i wagi.
 6. Sprawy pobiercze, dotyczące próbowania kruszców szlachetnych i wyrobów z tych kruszców.
 7. Sprawy ochrony własności przemysłowej wynalazków, znaków towarowych, modeli i wzorów.
 8. Zatwierdzanie statutów stowarzyszeń z kapitałem zmiennym w porozumieniu z Ministrem Skarbu.
 9. Współdziałanie z właściwymi Ministrami w celu zabezpieczenia interesów przemysłu, handlu, górnictwa i żeglugi:
 - a) przy układaniu taryf przewozowych i tabel tarowych, opracowywaniu przepisów celnych i przewozowych, projektowaniu nowych dróg lądowych i wodnych, regulowaniu transportów, projektowaniu podatków i danin obciążających przemysł i handel;
 - b) przy organizowaniu i eksploatacji wszelkich zakładów rządowych o charakterze wytwórczym;
 - c) przy wydawaniu zamówień rządowych na wyroby przemysłowe;
 - d) przy opracowywaniu i ogłaszaniu zarządzeń o świadczeniach wojennych, lub innych, wkraczających w dziedzinę przemysłu, handlu, górnictwa i żeglugi;
 - e) przy organizowaniu i nadzorze szkolnictwa zawodowego wyższego, średniego i niższego w dziedzinie przemysłu i handlu;
 - f) w zatwierdzaniu statutów spółek akcyjnych;
 - g) przy wydaniu przepisów, postanowień i zarządzeń mających na celu społeczną ochronę pracy;
 - h) przy regulowaniu zatargów między pracownikami i pracownicami w dziedzinie przemysłu, handlu i górnictwa.

Art. 14.

Minister Poczty i Telegrafów.

Do zakresu działania Ministra Robót i Telegrafów należy naczelne kierownictwo i nadzór nad wszelkimi sprawami pocztowymi, telegraficznymi i telefonicznymi w Państwie, a w szczególności:

1. Naczelny zarząd poczt, telegrafów i telefonów, a mianowicie:
 - a) wyznaczanie terytorialnego zakresu działania urzędów pocztowo-telegraficznych i telefonicznych;
 - b) organizacja poczty i telegrafu polowego;
 - c) organizacja i urządzenia telegrafu i telefonu iskrowego oraz nadzór ruchu radiotelegraficznego;
 - d) budowa i konserwacja linii telegraficznych i telefonicznych dla potrzeb Państwa;

- e) piecza nad rozwojem urzędzeń pocztowo-telegraficznych i telefonicznych;
 - f) zaopatrywanie poczt, telegrafów i telefonów w materiały niezbędne do budowy i eksploatacji;
 - g) organizacja ruchu pocztowego na drogach żelaznych, traktach, wodach i powietrzem, w szczególności zawieranie w tym przedmiocie umów i układów z zarządem kolejowemi oraz przedsiębiorstwami transportu kołowego, wodnego i napowietrznego tudzież rozrachunki z temi przedsiębiorstwami;
 - h) sprawy wstrzymywania ruchu pocztowego, telegraficznego i telefonicznego;
 - i) sprawy znaczków pocztowych, telegraficznych i telefonicznych, a w szczególności oznaczanie rodzajów i wartości znaczków oraz udzielanie pozwoleń na ich sprzedaż;
 - j) układanie w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem Przemysłu i Handlu taryf ruchu pocztowego, telegraficznego i telefonicznego;
 - k) sprawy związane z wydawaniem koncesji na prywatne urządzenia telefoniczne i nadzór nad nimi;
 - l) sprawy stosunku przedsiębiorstw instalacji elektrycznych o silnym prądzie do urzędzeń telegrafu i telefonu;
 - m) opiniowanie w sprawach wydawania patentów na wynalazki w dziedzinie poczty, telegrafu i telefonu.
2. Organizacja i zarząd Pocztovej Kasy Oszczędności.
 3. Współudział w sprawach celnych w zakresie ruchu pocztowego.

Art. 15.

Minister Robót Publicznych.

Do zakresu działania ministra Robót Publicznych należy projektowanie, wykonanie i zarząd robót publicznych w dziedzinie budownictwa wodnego, drogowego, i lądowego, a w szczególności:

- 1) W zakresie budownictwa wodnego:
 - a) regulacja i kanalizacja rzek żeglownych spławnych i granicznych,
 - b) budowa i utrzymanie kanałów żeglownych, portów i przystani oraz urzędzeń pomocniczych,
 - c) budowa statków rzecznych i nadzór nad prywatnemi zakładami budowy tych statków,
 - d) żegluga wewnętrzna, koncesjonowanie i nadzór przedsiębiorstw żeglugi wewnętrznej,
 - e) regulacja rzek niespławnych, zabudowanie potoków górskich, obwałowanie rzek, melioracje pierwszorzędne i współudział w projektowaniu i wykonaniu melioracji rolnych,
 - f) badanie sił wodnych, kataster sił wodnych dla uzyskania energii elektrycznej przy współudziale Ministra Przemysłu i Handlu,
 - g) zakładanie i prowadzenie państwowych stacji doświadczalnych wodnych,

- h) kanalizacja i wodociągi,
- i) rozstrzyganie sporów wodnych.
- 2) W zakresie budownictwa drogowego:
 - a) budowa i utrzymanie publicznych dróg i mostów,
 - b) udzielanie koncesji przedsiębiorstwom przewozowym samochodowym i zaprzęgowym.
- 3) W zakresie budownictwa lądowego:
 - a) budowa, utrzymanie i zarząd wszelkich budynków państwowych z wyjątkiem kolejowych, górniczych i wojskowych,
 - b) regulacja i zabudowanie miast, wsi i miejscowości kuracyjnych,
 - c) odbudowa osad zniszczonych.
- 4) Pomiary ogólne kraju i szczegółowe zdjęcia geometryczne.
- 5) Organizacja kursów fachowych dla wykształcenia niższego personelu technicznego.
- 6) Ogólna administracja i nadzór techniczny w zakresie budownictwa wodnego, drogowego i lądowego z wyjątkiem kolei, górnictwa i przemysłu.

Art. 16.

Minister Pracy i Opieki Społecznej.

Do zakresu działania Ministra Pracy i Opieki Społecznej należą sprawy stosunków pracy najemnej i ochrony pracy we wszystkich dziedzinach wytwórczości oraz opieka społeczna nad ludnością, a w szczególności:

- 1) W dziedzinie ochrony pracy:
 - a) nadzór nad wykonaniem ustaw i przepisów normujących stosunki pracy najemnej,
 - b) wydawanie zarządzeń celem zapewnienia bezpieczeństwa pracy oraz ochrony życia i zdrowia pracujących w porozumieniu z właściwymi ministrami,
 - c) współdziałanie przy zawieraniu zbiorowych umów pracy oraz polubowne załatwianie zatargów między pracodawcami a pracownikami,
 - d) rejestracja pracowniczych związków zawodowych i nadzór nad ich działalnością,
 - e) popieranie akcji zmierzającej do kulturalnego podniesienia warstw pracujących,
 - f) współdziałanie przy organizowaniu wykształcenia zawodowego wszystkich pracujących na zasadzie najmu.
- 2) W dziedzinie pośrednictwa pracy i emigracji zarobkowej:
 - a) repartycja rąk roboczych w kraju i organizacja państwowego pośrednictwa pracy,
 - b) nadzór nad samorządowymi, społecznymi i prywatnymi instytucjami pośrednictwa pracy w kraju,

- c) opieka nad bezrobotnymi,
 - d) ochrona wychodźców i reemigrantów oraz akcja emigracyjna i reemigracyjna.
- 3) W dziedzinie ubezpieczeń społecznych:
- a) akcja państwowa w zakresie ubezpieczeń na wypadek choroby, macierzyństwa, niezdolności do pracy, starości, nieszczęśliwych wypadków przy pracy, braku pracy, ubezpieczeń wdów i sierot,
 - b) udział w organizowaniu odnośnych instytucji społecznych,
 - c) nadzór nad wszelkimi instytucjami tych ubezpieczeń.
- 4) W dziedzinie opieki społecznej:
- a) opieka nad dziećmi i młodzieżą pozaszkolną w szczególności sierotami, półsierotami, dziećmi nieślubnymi, zaniedbanymi, opuszczonymi, przestępnymi oraz zagrożonymi przez wpływy złego otoczenia;
 - b) ochrona macierzyństwa i opieka nad matkami obciążonymi dziećmi;
 - c) opieka nad starcami, inwalidami, nieuleczalnie choremi, upośledzonymi umysłowo i w ogóle niezdolnymi do pracy całkowicie lub częściowo;
 - d) opieka nad bezdomnymi ofiarami wojny i ogólnie ciężko poszkodowanymi;
 - e) opieka nad rodzinami więźniów i nad więźniami po odbyciu kary;
 - f) walka z żebractwem i alkoholizmem oraz opieka nad instytucjami zapobiegającymi nierządowi;
 - g) współdziałanie z Głównym Urzędem Ziemskim w sprawach osiedleńczych;
 - h) popieranie stowarzyszeń i związków o charakterze wzajemnej pomocy;
 - i) nadzór i kontrola nad działalnością instytucji dobroczynnych subsydiowanych przez rząd;
 - k) rejestracja towarzystw, zakładów i instytucji opiekuńczych tudzież legalizacja ich statutów.

Art. 17.

Minister Zdrowia Publicznego.

Do zakresu działania Ministra Zdrowia Publicznego należy nadzór zwierzchni nad wszystkimi sprawami zdrowotnymi w Państwie oraz naczelne kierownictwo spraw lekarskich a w szczególności:

- 1) W dziedzinie lecznictwa i higieny społecznej:
- a) zwalczanie chorób zakaźnych oraz chorób występujących nagminnie;
 - b) szpitalnictwo, pielęgniarstwo i ratownictwo;
 - c) walka ze śmiertelnością niemowląt i opieka higieniczno-lekarska nad dzieckiem i matką;
 - d) ustalanie warunków zdrowotnych pracy kobiet i dzieci;
 - e) opieka nad psychicznie chorymi;
 - f) leczenie alkoholików;
 - g) zwalczanie chorób wenerycznych i walka z nierządem;

- h) higiena i inspekcja mieszkań oraz gmachów publicznych;
 - i) higiena zawodowa, a w szczególności higiena przemysłu i rzemiosł oraz higiena komunikacji lądowej i wodnej, sanitarny nadzór portu;
 - j) popieranie sportów, mających na celu rozwój fizyczny i duchowy młodzieży;
 - k) nadzór nad środkami żywności i przedmiotami użytku oraz badanie ich; współdziałanie w sprawach odżywiania się ludności; zakłady badania środków spożywczych;
 - l) nadzór nad publicznymi i prywatnymi zakładami leczniczymi, zdrojowiskami, uzdrowiskami, zakładami kąpielowymi; koncesjonowanie prywatnych zakładów leczniczych, zdrojowisk i uzdrowisk;
 - m) nadzór higieniczno-sanitarny nad grzebaniem zwłok, cmentarzami i grzebowiskami;
 - n) sprawy zaopatrywania w wodę i usuwania wód zużytych; ochrona czystości powietrza, wody głęby;
 - o) nadzór nad działalnością Czerwonego Krzyża w czasie pokoju;
 - p) popieranie stowarzyszeń, zakładów i fundacji we wszystkich dziedzinach zdrowia publicznego; popieranie rozwoju wiedzy lekarskiej; sprawy popularyzacji wiadomości z higieny, cenzura ogłoszeń o treści lekarskiej,
- 2) W dziedzinie kierownictwa i nadzoru nad sprawami lekarskimi:
- a) kontrola uprawnień do wykonywania praktyki lekarskiej i dentystrycznej oraz nadzór nad jej wykonywaniem; sprawy izb i zrzeszeń lekarskich; rejestracja personelu lekarskiego;
 - b) nadzór nad personelem lekarskim pomocniczym oraz nadzór sanitarny nad technikami dentystrycznymi, fryzjerami, golarzami; wydawanie koncesji technikom dentystrycznym, golarzom i fryzjerom;
 - c) nadzór nad aptekami, personelem farmaceutycznym, zrzeszeniami aptekarskimi oraz sprawy izb i zrzeszeń aptekarskich;
 - d) nadzór nad wyrobem i sprzedażą środków leczniczych, surowic i szczepionek; nadzór nad wyrobem i sprzedażą kosmetyków i farb; koncesjonowanie aptek i nadzór nad nimi oraz składami aptecznymi i innymi zakładami trudniącymi się wyrobem i sprzedażą środków leczniczych; farmakopsa oraz ustalanie taksy aptekarskiej; sprawy hodowli i sprzedaży roślin leczniczych;
 - e) sprawy zawodowego szkolnictwa lekarskiego niższego.
- 3) Współdziałanie z właściwymi ministrami:
- a) w sprawach podziału administracyjnego kraju, regulacji granic województw, powiatów i gmin;
 - b) w sprawach sanitarno-weterynaryjnych;
 - c) w sprawach urzędzeń sanitarnych na kolejach żelaznych;
 - d) w sprawach ubezpieczeń społecznych;
 - e) w sprawach lekarskiej opieki nad inwalidami i kalekami;

- f) w sprawach związanych z emigracją i imigracją;
 - g) w sprawach zakładów wychowawczo-poprawczych;
 - h) w sprawach przywozu, wywozu i przewozu środków leczniczych;
 - i) w sprawach studiów lekarskich i farmaceutycznych, szkół i klas dla niedorozwiniętych umysłowo;
 - j) w sprawach opieki sanitarnej podczas przeprowadzania jeńców, uchodźców i robotników przez ziemie polskie.
- 4) Wszelkie inne sprawy z działu policji lekarskiej, policji sanitarnej i higieny społecznej.

Art. 18.

Minister Aprowizacji.

Do zakresu działania Ministra Aprowizacji należy zaopatrywanie ludności i wojska w środki żywności oraz artykuły pierwszej potrzeby, regulowanie obrotu tymi artykułami tudzież regulowanie wzajemnego stosunku między produkcją a konsumpcją, a w szczególności:

- 1) opracowywanie i wykonanie planu polityki aprowizacyjnej; ewidencja zasobów aprowizacyjnych w kraju;
- 2) regulowanie obrotu artykułami spożywczymi, w szczególności zbożem, roślinami strączkowymi i okopowymi oraz artykułami pierwszej potrzeby, ustalanie cen na te produkty w porozumieniu z właściwymi ministrami;
- 3) regulowanie i kontrola przewozu wewnątrz Państwa artykułów spożywczych pierwszej potrzeby;
- 4) Zrealizowanie i ujednostajnienie akcji zakupu artykułów pierwszej potrzeby;
- 5) Kontrola nad obrotem i użyciem artykułów spożywczych i pierwszej potrzeby, wyłączonych z wolnego handlu;
- 6) Udzielanie zezwoleń na uruchomienie zakładów przemysłowych, przetwarzających artykuły wyłączone z wolnego handlu;
- 7) Przydział do bezpośredniego spożycia artykułów spożywczych i pierwszej potrzeby instytucjom państwowym i społecznym;
- 8) Pomoc dla pracowników państwowych przy zaopatrywaniu w środki żywności i artykuły pierwszej potrzeby;
- 9) Organizowanie i regulowanie aprowizacji robotników ciężko pracujących;
- 10) Repartycja i przydział artykułów pierwszej potrzeby instytucjom państwowym i społecznym, kooperatywom i prywatnym handlującym pośredniczącym w zaopatrywaniu ludności drogą sprzedaży^c oraz rozdział artykułów skonfiskowanych;^c
- 11) Zwalczanie lichwy i spekulacji;
- 12) Likwidacja majątków z dziedziny aprowizacji pozostałego po okupantach, a nie objętego likwidacją przez Główny Urząd Likwidacyjny.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 10.

46

PROTOKÓŁ 43-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17-go maja 1920 r.

Przewodniczy	pan Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Zagranicznych	p. Stanisław Patek
Minister Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Rolnictwa i D[óbr] P[aństwowych]	p. dr Franciszek Bardel
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Pracy i Opieki Społecznej	p. Edward Pepełowski
Minister Aprowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Wiceminister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Kazimierz Sosnkowski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Kultury i Sztuki	p. Jan Heurich
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzielnicy Pruskiej	p. Adam Poszwiński
Szef Sekcji Administracyjnej	
Prez[ydium] R[ady] Min[istrów]	p. dr Władysław Studziński
Szef Sekcji Legislatywnej Prez[ydium] R[ady] Min[istrów]	p. Edward Lechowicz
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Zdrowia Publicznego	p. dr Józef Jaworski
Protokółuje Radca Ministerialny	dr Jerzy Buzek

Początek posiedzenia o godzinie 5 m. 30.

1. Protokoły z posiedzeń 38, 39 i 40 oraz posiedzenia 41 – wobec niewniesienia sprzeciwu – uważa się za przyjęte.

2. Przyjęto wnioski nagły Ministra Skarbu w sprawie utworzenia urzędów skarbowych podatków i opłat skarbowych tudzież kas skarbowych na obszarze miast Łodzi i Warszawy.

3. Do redakcji ustawy w przedmiocie przekształcenia Ministerstwa Sztuki i Kultury na Urząd Sztuk Pięknych, ustalonej na 19-em posiedzeniu Rady

Ministrów dnia 26-go lutego 1920 r. przyjęto poprawkę Ministra Spraw Wewnętrznych, by w miejsce art. 2.c) 2.) wstawić postanowienie: „współdziałanie z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych w wykonaniu nadzoru nad przedsiębiorstwami widowiskowo-rozrywkowymi”.

4. Przyjęto wniosek Ministra Spraw Wojskowych o przedstawienie naczelnikowi Państwa do zatwierdzenia nominacji inż. Ignacego Jabłońskiego dyrektorem Głównego Urzędu Zaopatrywania Armii.

5. Wniosek Ministra Robót Publicznych co do kompetencji Okręgowych Dyrekcji i Robót Publicznych i Powiatowych, względnie miejscowych Biur odbudowy w sprawach przekazanych tym organom ustawą z 2 III 1920 r. (Dz Ust. Nr 24, poz. 143) o technicznej odbudowie kraju przyjęto łącznie z dodatkiem Ministra Spraw Wewnętrznych, by w miejsce wyrazów: „przez Okręgowe Dyrekcje Robót Publicznych i Powiatowe Biura odbudowy, a nie przez Urzędy Wojewódzkie (Okręgowe Dyrekcje Robót Publicznych), względnie przez Starostwa (Powiatowe Biura odbudowy)” wstawić wyrazy: „we wszystkich sprawach z zakresu administracji technicznej łącznie z gospodarstwem techniczno-administracyjnym i sprawami personalnymi przez te urzędy techniczne”.

6. Przyjęto wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie wykonania ustawy z 9-go marca 1920 r. o osnowie: 1) upoważnia się Ministerstwo Spraw Wojskowych do wydatkowania w gotówce w markach polskich lub walutach obcych 250-iu milionów franków, tj. 1/5 kwoty 1¼ miliarda franków, uchwalonych ustawą z dnia 9-go marca rb. (Dz.Ust. Nr 25, poz. 154) na zaopatrzenie armii w 1920 r.,

2) pozostały miliard franków zostanie zrealizowany przez Ministerstwo Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu i za pośrednictwem Ministerstwa Spraw Zagranicznych drogą wyjednaną kredytu towarowego za granicą na poczet 5-io miliardowej pożyczki uchwalonej ustawą z dnia 28-go marca 1919 r. (Dz.Pr. Nr 29, poz. 252).

7. Przyjęto projekt ustawy w przedmiocie kredytu dla Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej.

8. Przyjęto wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie wypłacenia funkcjonariuszom państwowym poborów służbowych i dodatków przed 20-ym maja i 10-go czerwca z tem, że ustawa wniesiona do Sejmu o uposażeniu wejdzie w życie od 1 VII 1920.

9. Przyjęto projekt ustawy o ubezpieczeniach państwowych i o państwowej dyrekcji ubezpieczeń.

10. Przyjęto projekt rozporządzenia Rady Ministrów o wprowadzeniu w życie na obszarze b. dzielnicy pruskiej ustawy w sprawie wydawania Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.Ust. Nr 66 z 1919 r. poz. 400) z dniem 1-ym lipca 1920 r.

Koniec posiedzenia o godzinie 9 m. 30.

†L. Skulski†

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek [Ministra Skarbu] w sprawie utworzenia urzędów skarbowych podatków i opłat skarbowych, kas skarbowych na obszarze miast Łodzi i Warszawy²⁶⁹.
2. [Projekt ustawy w przedmiocie utworzenia Urzędu Sztuk Pięknych]. Redakcja ustalona na 19 posiedzeniu Rady Ministrów z dn. 26 lutego 1920 r.²⁷⁰
3. [Wniosek Ministra Spraw Wojskowych o przedstawienie naczelnikowi Państwa do zatwierdzenia nominacji inż. Ignacego Jabłońskiego dyrektorem Głównego Urzędu Zaopatrywania Armii]²⁷¹.
4. Wniosek Ministra Robót Publicznych co do kompetencji Okręgowych Dyrekcji Robót Publicznych i Powiatowych, względnie miejscowych Biur odbudowy w sprawach przekazanych tym organom ustawą z 2/3. 1920 r. (Dz.Ust. Nr 24, poz. 143) o technicznej odbudowie kraju.
5. [Wniosek Ministra Skarbu w sprawie wykonania ustawy z 9-go marca 1920 r. o osnowie].
6. Projekt ustawy w przedmiocie kredytu dla Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej.
7. Projekt ustawy o ubezpieczeniach państwowych i o Państwowej Dyrekcji Ubezpieczeń²⁷².
- 7a. Motywy do projektu ustawy o ubezpieczeniach państwowych i o Państwowej Dyrekcji Ubezpieczeń.
8. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 maja 1920 roku, o wprowadzeniu w życie na obszarze b. dzielnicy pruskiej „Ustawy w sprawie wydawania Dziennika Ustaw Rzplitej Polskiej”²⁷³.

²⁶⁹ Nie publikuje się. Ministerstwo Skarbu wnioskowało o utworzenie poprzez osobne rozporządzenia wykonawcze dla Łodzi dwóch lub trzech i dla Warszawy pięciu urzędów skarbowych podatków i opłat skarbowych, a także powiększyć liczbę kas skarbowych w Warszawie do trzech, zaś w okolicach Łodzi utworzyć dwie nowe kasy skarbowe, w Pabianicach i Zgierzu.

²⁷⁰ Nie publikuje się. Zob. protokół 19 posiedzenia Rady Ministrów z 26 lutego 1920 r. wraz z załącznikiem nr 10, s. 294, 307, 308.

²⁷¹ Nie publikuje się. Do wniosku dołączono życiorys inżyniera-technologa Ignacego Jabłońskiego. Wnioskowano o zatwierdzenie nominacji z 1 maja 1920 r.

²⁷² Nie publikuje się. Ustawa z dnia 23 czerwca 1921 o przymusie ubezpieczenia od ognia i o Polskiej Dyrekcji Ubezpieczeń Wzajemnych, Dz.U. 1921, nr 64, poz. 395. Ustawa zmodyfikowana w stosunku do projektu.

²⁷³ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów o wprowadzeniu w życie na obszarze b. dzielnicy pruskiej ustawy w sprawie wydawania Dziennika Ustaw Rzplitej Polskiej, Dz.U. 1920, nr 47, poz. 288.

Wniosek Ministra Robót Publicznych co do kompetencji Okręgowych Dyrekcji Robót Publicznych i Powiatowych, względnie miejscowych Biur odbudowy w sprawach przekazanych tym organom ustawą z 2/3. 1920 r. (Dz. Ust. Nr 24, poz. 143) o technicznej odbudowie kraju

Wniosek nagły

Ministra Robót Publicznych co do kompetencji Okręgowych Dyrekcji Robót Publicznych i Powiatowych względnie miejscowych Biur odbudowy w sprawach przekazanych tym organom ustawą z 2/3. 1920 r. (Dz.ust. Nr 24, poz. 143) o technicznej odbudowie kraju.

Uzasadnienie:

W myśl ustawy z 29/4. 1919 r. (Dz.Pr. Nr 39, poz. 283) drugą instancją w sprawach, należących do zakresu działania Ministerstwa Robót Publicznych, są utworzone na zasadzie tej ustawy Okręgowe Dyrekcje Robót Publicznych.

Ten charakter i zakres działania zatrzymały Okręgowe Dyrekcje Robót Publicznych także po wprowadzeniu Województw w myśl ustawy z 2/8. 1919 r. (Dz.U. Nr 65, poz. 395) ustawa z 2/3. 1920 r. (Dz.U. Nr 24, poz. 143) o organizacji odbudowy technicznej odróżnia pewne sprawy jako należące do władz adm. II. inst. oraz do Starostw, od spraw innych, które wyraźnie przekazuje Okręgowym Dyrekcjom Robót Publicznych i powiatowym względnie Miejscowym Biurom odbudowy jako organom w zakresie tych czynności od Województw i Starostw niezależnym.

Zgodnie z powołanymi ustawami, w szczególności z ustawą z 2/3. 1920 r. (Dz.U. Nr 24, poz. 143), wygotowany został projekt rozporządzenia wykonawczego do tej ustawy.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych jednak stoi na stanowisku, że w wydać się mającym rozporządzeniu wykonawczym do powołanej ustawy czynności ustawą tą zastrzeżone Okręgowym Dyrekcjom Robót Publicznych i Powiatowym Biurom odbudowy, przekazane być winny Urzędowi Wojewódzkim (Okręgowym Dyrekcjom Robót Publicznych) i Starostwom (Powiatowym Biurom odbudowy), a co do Miejscowych Biur Odbudowy specjalna instrukcja wydana przez Ministra Robót Publicznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych określić winna stosunek tych Biur do Województw i Starostw.

Ponieważ rozporządzenie wykonawcze nie może zmieniać obowiązującej ustawy, przeto stojąc na stanowisku ustawy z 2 marca (Dz.R.P. Nr 24, poz. 143) wnoszę:

Rada Ministrów r a c z y u c h w a l i ć:

Czynności, przekazane ustawą z 2/3. 1920 r. (Dz.U. Nr 24, poz. 143) Okręgowym Dyrekcjom Robót Publicznych i Powiatowym Biurom odbudowy,

wykonywane być mają zgodnie z tą ustawą samoistnie ^dprzez Okręgowe Dyrekcje Robót Publicznych i Powiatowe Biura odbudowy a nie przez Urzędy Wojewódzkie (Okręgowe Dyrekcje Robót Publicznych) względnie przez Starostwa (Powiatowe Biura odbudowy)

Warszawa, dnia 8.maja 1920 r.

Minister Robót Publicznych:^d

^fKędzior^f

^cZałącznik do punktu 6^c. N^o [5]

**[Wniosek Ministra Skarbu w sprawie wykonania ustawy z 9-go marca 1920 r.
o osnowie]**

Rada Ministrów uchwalić raczy:

- 1) upoważnia się Ministerstwo Spraw Wojskowych do wydatkowania w gotówce, w markach polskich lub w walutach obcych, 250 milionów franków tj. 1/5 kwoty 1¼-miliarda franków, uchwalonych ustawą z dnia 9 marca rb. (Dz.U.R. Nr 25 poz. 154) na zaopatrzenie armii w 1920 r.
- 2) pozostały miliard franków zostanie zrealizowany przez Ministerstwo Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu i za pośrednictwem Ministerstwa Spraw Zagranicznych drogą wyjednaną kredytu towarowego za granicą na poczet 5 miliardowej pożyczki, uchwalonej ustawą z dnia 28 marca 1919 r. (Dz. Pr. Nr 29 poz. 252).

MOTYWY

Projekt ustawy skarbowej za czas od d. 1/VII 1919 do 31/III 1920 i od d. 1/IV 1920 do d. 31/XII 1920 uchwalony przez Radę Ministrów, d. 11 marca 1920 r. i wniesiony do Sejmu upoważnia Ministerstwo Spraw Wojskowych do wydatkowania miesięcznie nie więcej jak miliard marek.

Natomiast zapotrzebowanie pieniężne Ministerstwa Spraw Wojskowych na kwiecień wynosiło 2 012 000 000 Mk, na maj – 2 251 000 000 marek, w następnych dwu miesiącach ma wynosić przeciętnie około 2 miliardów miesięcznie z zastrzeżeniem okoliczności nieprzewidzianych.

Wedle oświadczenia Ministerstwa Spraw Wojskowych cała różnica ponad miliard marek miesięcznie winna być zarachowana na poczet nadzwyczajnych kredytów, przyznanych ustawą z d. 9 marca o zaopatrzeniu armii (Dz.Ust. Rz.P. Nr 25 poz. 154).

Wprawdzie pomieniona ustawa przewiduje zaliczki gotówkowe w markach polskich i walutach obcych, ale poleca Ministerstwu Spraw Wojskowych porozumienie się z Ministerstwem Skarbu, a co najważniejsze stawia na pierwszym

miejscu realizację przyznanego kredytu 1¼ miliarda franków drogą zakupów kredytowych na poczet 5 miliardów pożyczki zagranicznej, uchwalonej d. 28 marca 1919 r., co jest zrozumiałe, gdy się zważy, że w motywach swoich i intencjach omawiana ustawa ma bezwzględnie na celu odciążenie Skarbu Państwa od wypłat gotówkowych.

Wydatkując znaczne sumy wyłącznie w markach polskich bez wskazania przy tem Ministerstwu Skarbu uprzednio ogólnej wysokości funduszków markowych, które należałoby odnieść na poczet ustawy z d: 9 marca rb., Ministerstwo Spraw Wojskowych odwraca całkowicie zasadę przyjętą w tej ustawie, działa bez dostatecznych podstaw prawnych i uniemożliwia M-stwu Skarbu opracowanie planu finansowego na dłuższą metę.

W tym stanie rzeczy, oraz mając na uwadze rozporządzalne środki Skarbu Państwa, Ministerstwo Skarbu ma zaszczyt prosić o powzięcie uchwały zgodnie z wnioskiem.

Warszawa, dnia 17 maja 1920 r.

^cw.z.^c

^fWeinfeld^f

^cZałącznik do punktu 7^c. N^o [6]

Projekt ustawy w przedmiocie kredytu dla Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej

PRZEDŁOŻENIE RZĄDOWE.

Projekt ustawy w przedmiocie kredytu dla Skarbu Państwa w Polskiej krajowej kasie pożyczkowej.

Art. 1.

Pożyczkę Skarbu Państwa, zaciągniętą w Polskiej krajowej kasie pożyczkowej do dn. 1 kwietnia 1920 r. na pokrycie niedoboru budżetowego, zatwierdza się w wysokości 14 775 000 000 MK.

Art. 2.

Upoważnia się Ministra Skarbu do zaciągnięcia, na pokrycie deficytu budżetowego, dalszej pożyczki w Polskiej krajowej kasie pożyczkowej w kwocie 7 000 000 000 Mk.

Art. 3.

Wykonanie niniejszej ustawy, która wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia, powierza się Ministrowi Skarbu.

UWAGI DO PROJEKTU USTAWY.

Ad. art. 1. Wydatki państwowe, niepokryte dochodami, zaspokajane były od chwili przewrotu w listopadzie 1918, 5% pożyczką wewnętrzną i pożyczką Skarbu Państwa na rachunku otwartym w Polskiej krajowej kasie pożyczkowej, 5% państwowa przyniosła 544 962 000 Mk, 789 878 000 Kor, 439 185 000 rb. Dług zaś Skarbu Państwa na rachunku otwartym w Polskiej krajowej kasie pożyczkowej w czasie od 11 listopada 1918 r. do 11 grudnia 1918 r., tj. aż do dnia wejścia w życie nowej ustawy Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej (Dz.Praw N. 19 z roku 1918 poz. 56) 100 000 000 Mk, a uzyskany on został na zastaw asygnat Polskiej pożyczki państwowej z r. 1918.

Z dniem 11 grudnia 1918 r. otworzyła Polska krajowa kasa pożyczkowa Skarbowi Państwa dalsze kredyty na rachunku otwartym na podstawie uchwał Rady Ministrów, zatwierdzonych przez Naczelnika Państwa, a to zgodnie z art. 12 ustawy Polskiej krajowej kasy pożyczkowej, który wymagał tego warunku dla krótkoterminowych, najdłużej 6-cio miesięcznych pożyczek Skarbu Państwa, zaciągniętych w Polskiej krajowej kasie pożyczkowej przed zebraniem się Sejmu. Tą drogą upoważniono Skarb Państwa do zaciągnięcia do dnia 3/2 1919 r. długu na rachunku otwartym w łącznej wysokości 525 000 000 Mk. Łączna kwota długu Skarbu Państwa w Polskiej krajowej kasie pożyczkowej wyniosła zatem w maju 1919 625 000 000 Mk.

Ustawa z dnia 30 maja 1919 r. Dz. Praw N. 44 poz. 312 upoważnia Ministra Skarbu do zaciągnięcia dalszej pożyczki krótkoterminowej w Polskiej krajowej kasie pożyczkowej w kwocie 500 000 000 Mk.

Ponadto zawierał przedłożony dnia 3 kwietnia 1919 r. (druk N. 402) Sejmowi projekt preliminarza budżetowego na okres od 1 stycznia do 30 czerwca 1919 r. w art. 3 upoważnienie Ministra Skarbu do pokrycia operacjami kredytowymi niedoboru budżetowego, wykazanego przejętym częściowo do wiadomości przez Sejm, budżetem za powyższy okres.

Takie same upoważnienie zawierał art. 5 projektu prowizorycznej ustawy skarbowej za czas od 1 lipca 1919 r. do 30 września 1919 r., przedłożony Sejmowi pismem z 24 czerwca 1919 r. L. 42125/11634.–

Do zaciągnięcia dalszej pożyczki w Polskiej krajowej kasie pożyczkowej upoważnia wreszcie Ministra Skarbu art. 3 przedłożonego Sejmowi dnia 12 marca 1920 r. (L.27586/20) projektu ustawy skarbowej na okres od 1 lipca 1919 r. do 31 marca 1920 r. i od 1 kwietnia 1920 r. do 31 grudnia 1920 r.

Zaciągnięty na powyższych podstawach dług Skarbu Państwa na rachunku otwartym Polskiej krajowej kasy pożyczkowej, pokryty, zgodnie z art. 12 ustawy Polskiej krajowej kasy pożyczkowej, krótkoterminowymi, co 6 miesięcy odnawianymi obligami Ministra Skarbu, wynosił:

dnia 1 kwietnia 1920 r.14 775 000 000 Mk.

Pozostałości zaś kredytowe na rachunku Skarbu Państwa, składające się z koron, rubli i różnej waluty zagranicznej, wynoszą w tym dniu przeszło
..... 150 000 000 Mk.

Wykazany preliminarzem budżetowym (Druk N. 402) na okres od 1 stycznia do 30 czerwca 1919 r. deficyt wynosi2 030 223 710 Mk.

Deficyt zaś za czas od 1 lipca 1919 r. do 31 marca 1920 r. wyniesie według przedłożonego Sejmowi dnia 12 marca 1920 r. projektu Ustawy skarbowej
..... 12 062 054 020

R a z e m 14 092 277 730 Mk

Dług Skarbu Państwa w Polskiej krajowej kasie pożyczkowej pokrywa się zatem w dniu 1 kwietnia 1920 w zupełności z deficytem budżetowym jeżeli się uwzględni ponadto wynoszące około 800 milionów marek przekroczenia budżetowe, zatwierdzone legalnie, a w szczególności oparte na specjalnych tytułach ustawowych jak np. na ustawie o zagospodarowaniu odłogów (ust. z 13/2 1920 Dz.Ust. N. 17 poz. 86) ustawa o dodatkach drożyznianych dla urzędników (ust. z 27/1 1920 Dz. Ust. N. 7 poz. 47) itd.

Ponieważ uchwała Sejmu z dnia 13 lutego 1920 r. Dz. ustaw N. 17 poz. 84 uzależnia zaciąganie pożyczek przez Skarb Państwa od uprzedniego zezwolenia Sejmu, przeto Rząd projektuje w art. 1 ustawy przyjęcia do zatwierdzającej wiadomości przez Sejm wysokości całego długu, powstałego do dnia 17 kwietnia 1920 r.

Ad. art. 2. Ponieważ przewidziane w planie finansowo-gospodarczym na okres od 1 kwietnia 1920 r. do 31 grudnia 1920 r. wpływy z pożyczek wewnętrznych, jako też z pożyczki w Stanach Zjednoczonych oraz wpływy z tytułu zwiększonych dochodów, nastąpią dopiero w późniejszych miesiącach 1920 r., przeto wykazany w preliminarzu budżetowym na powyższy okres deficyt będzie musiał być obecnie jeszcze pokrywany pożyczką Skarbu Państwa na rachunku otwartym w Polskiej krajowej kasie pożyczkowej.

Prócz powyższego deficytu normalnego, będzie trzeba obecnie zaspokoić także zwiększone skutkiem ofensywnych operacji strategicznych potrzeby wojska, dalej potrzebne będą znaczne fundusze na pokrycie wydatku, związanego z wykonaniem ustawy o zagospodarowaniu odłogów (ust. z 13/2 1920 Dz.Ust. N. 17 poz. 86), oraz na wypłatę nieprzewidzianych jeszcze w budżecie na okres od 1/VII 1919 do 31/3 1920 dodatków drożyznianych dla pracowników państwowych (ust. z 27 stycznia 1920 r. Dz.u. N. 7 poz. 47), wreszcie na nową regulację poborów tych pracowników.

Stosownie do powyższego zapotrzebowania projektuje art. 2 ustawy upoważnienie Ministerstwa Skarbu do zaciągnięcia w Polskiej krajowej kasie pożyczkowej dalszej pożyczki na rachunku otwartym w kwocie okrągło 7 miliardów marek.–

Motywy do projektu ustawy o ubezpieczeniach państwowych i o Państwowej Dyrekcji Ubezpieczeń

MOTYWY DO PROJEKTU USTAWY PAŃSTWOWEJ DYREKCJI UBEZPIECZEŃ.

Do art. 1.

Troska o bezpieczeństwo ogniowe, budownictwo ogniotrwałe i rozwój straży ogniowych należą w państwie nowożytnym do zakresu bezpośrednich zadań samorządów z zachowaniem jedynie ogólnej kontroli i dyrektywy władz rządowych. Gdyby przeto technika ubezpieczeń ogniowych pozwalała poszczególnym gminom wiejskim i miejskim na samodzielne utrzymywanie odrębnych zakładów publicznych ubezpieczeń od ognia, wówczas gminy te byłyby władne powoływać do życia także i zakłady ubezpieczeniowe lokalne oraz inne instytucje w zakresie walki z klęską ogniową.

Zawodowy jednak postulat techniki ubezpieczeniowej oparty na losowości takiego zjawiska, jakim jest pożar, zjawiska, którego rozmiarów i częstotliwości z góry przewidzieć się nie da, wymaga, aby zakres działania ubezpieczeń od ognia obejmował możliwie rozległy teren. Przy odpowiednim rozłożeniu ryzyka na znaczną ilość przedmiotów, położonych w różnych okolicach i w różnych będących warunkach, zarówno pod względem konstrukcji i pokryć, jak i skupienia, skutki materialne klęski, spowodowanej przez ogień, nie spadną nigdy w całości na jedną kategorię obiektów, gdyż zrównoważone będą wynikami, osiągniętymi przy ubezpieczeniu obiektów innej kategorii. Poszczególnym gminom natomiast przy byle większym pożarze groziłaby niewypłacalność, gdyby przez powiązanie wielkich ilości tych gmin w jeden łańcuch solidarnej odpowiedzialności i wzajemnej rękojmi nie stworzono automatycznej reasekuracji ewentualnego nadmiaru szkód, na które każda gmina narażoną jest przez częste o dużem napięciu pożary masowe, epidemiczne nawiedzające nasze wsie i drobne miasta.

Należy więc zarówno w zakresie budowli, jak i mienia ruchomego stworzyć organizację wielką, obejmującą całokształt zagadnienia walki z klęską ogniową, organizację, która zwiąże w tym zakresie poszczególne gminy w jedną całość gospodarczą. Podjąć się tej organizacji może wyłącznie prawodawstwo i to jest ideą przewodnią projektu niniejszej ustawy.

Wyłączność ubezpieczania budowli przez Państwową Dyrekcję Ubezpieczeń nie powinna być utożsamiana z monopolem państwowym o podkładzie fiskalnym, prowadzonym przez Skarb Państwa w celu osiągnięcia zysków. Jakkolwiek bowiem projekt ustawy monopolizuje gospodarczo w jednej instytucji znaczną część ubezpieczeń ogniowych, jednak całość finansów instytucji pozostaje bezpośrednio

w rękach społeczeństwa, zaś, jak to z art. 11 Projektu ustawy wynika, wszelkie nadwyżki obracane będą na inwestycje społeczne.

Podstawą organizacyjną projektowanej instytucji będzie zakład Ubezpieczeń Wzajemnych budowli od ognia w b. Królestwie Polskiem, posiadający dostatecznie wyszkolony aparat, gotowy do zasilenia w każdej chwili znacznie powiększonej w projekcie co do zakresu i terytorium działalności instytucji.

Przymus w zakresie ubezpieczeń ogniowych, przez zakład ten wykonywany, istnieje w b. Królestwie Polskiem od roku 1803 i uregulowany jest ustawą z r. 1900, uzupełnioną dekretem Naczelnika Państwa z dnia 7 lutego 1919 r. (Dziennik Praw Nr 14, poz. 190). St.m. Warszawa prowadzi ubezpieczenia budowli od ognia we własnym zakresie w ramach ustawy z r. 1843.

Budowle fabryczne, które należą przeważnie do towarzystw akcyjnych nie odpowiadają, jako obiekty, zadaniom, stawianym Państwowej Dyrekcji Ubezpieczeń w zakresie ochrony jednostki w walce z klęską ogniową; przeto w projekcie pozostawia się ich ubezpieczenie do uznania właścicieli zachowując (art. 3) dla P.D.U. jedynie przywilej pierwszeństwa pewnej wysokości.

Do art. 4.

Ubezpieczenia na życie mają być prowadzone w kierunku tzw. ubezpieczeń ludowych (bez oględzin lekarskich), rozgałęzionych szeroko w Anglii, Ameryce i Niemczech. W klasie robotniczej oraz wśród zawodów wolnych egzystencja rodziny jest tak związana z życiem i zdrowiem jej żywiciela, iż przedwczesna śmierć jest jednocześnie ciosem podważającym byt materialny pozostałych członków rodziny. Zadaniem instytucji publicznej byłoby więc spopularyzowanie idei ubezpieczeniowej w tym duchu, aby uprzystępnić szerokim sferom za niską cenę zaopatrzenie swoich najbliższych na wypadek śmierci żywiciela, np. zabezpieczenie nieletnich dzieci, ubezpieczenia posagowe itp. Państwowa Dyrekcja Ubezpieczeń, docierająca organizacją swą do najdrobniejszych ośrodków życia społecznego (gmin, kółek rolniczych, parafii), będzie miała możliwość rozgałęzienia tych zabezpieczeń znacznie korzystniej, niż uczynić to mogą przedsiębiorstwa prywatne, dostosowane organizacyjnie do sfer majątniejszych. Wśród ludności włościańskiej ubezpieczenia ludowe zapobiegają rozdrabnianiu się gospodarstw rolnych przy działach spadkowych, bowiem ojciec rodziny będzie miał możliwość wyposażyć swych synów, zabezpieczając im przy pełnoletniemu niezbędny fundusz do samodzielnego nabycia ziemi. W związku z tym przyrost drobnej własności oprze się na racjonalniejszych ekonomicznych podstawach. Organizacja ubezpieczeń ludowych wiąże się doskonale z aparatem P.D.U. i rokować może jak najlepsze rezultaty.

Szkody, wyrządzone przez grad nie dadzą się tak kalkulacyjnie przewidzieć, jak szkody ogniowe. Ulegają one w poszczególnych latach znacznym wahanom i przeto omijane są przez zakłady prywatne, a zwłaszcza towarzystwa akcyjne.

Najczęściej spotykaną organizacją ubezpieczeń przeciwgradowych są zrzeszenia spółdzielcze, np. towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych, przeto tem więcej nadaje się do tego organizacja publiczna docierająca do najdrobniejszych komórek życia gospodarczego, która dać może ludności w zakresie powyższych bardzo dotkliwych nieraz szkód tę opokę jakiej ze strony towarzystw prywatnych jest ona pozbawioną. Ubezpieczenia od gradu dotyczą jednakże szkód w jednym tylko dziale ziemiopłodów i w pewnym tylko okresie ich znajdowania się na pniu, przeto nie mogą być porównywane ze szkodami, wyrządzanymi przez ogień, gdzie wraz z budynkiem ginie wieloletni dobytek ruchomy w postaci narzędzi i plonów pracy, inwentarz martwy, żywy, krescencja itp.

To samo powiedzieć się da i o ubezpieczeniu inwentarza żywego od pomoru, skutkiem czego i ten dział ujęto w projekcie P.D.U. w razie dobrowolnego zawierania umów, nie zaś przymusu powszechnego. Nie wyklucza to jednak tworzenia całego szeregu związanych ze sobą drobnych kooperatyw ubezpieczeniowych czy to na gruncie gmin, czy kółek rolniczych; te ostatnie ułatwiłoby krzewienie idei samopomocy i samoorganizacji ubezpieczeniowej pod kierunkiem i przy udziale Państwowej Dyrekcji Ubezpieczeń. Wzór tego rodzaju organizacji istnieje w północnej Francji, południowych Niemczech i niektórych kantonach Szwajcarii. Ma on za sobą uświęconą tradycję i kulturę wzajemnej pomocy, która wydała w tych państwach pierwszorządne rezultaty. Prowadzenie przez P.D.U. takich dobrowolnych działów ubezpieczeń zaszczerpi w ludności ideę oszczędności i zapobiegliwości, a jest również i dlatego wskazane, że instytucja społeczno-państwowa jest obliczona na zyski, przy wielkich obrotach zapewni ludności przystępne czynsze i dogodniejsze warunki, niż zakłady prywatne.

Do art. 8.

Państwowa Dyrekcja Ubezpieczeń: a) w budżecie Państwa nie figuruje, b) powołuje do kierownictwa całokształtem swych spraw ogół ubezpieczonych, c) łączy w jedną całość funkcje poszczególnych samorządów w zakresie walki z klęską ogniową i szkodami losowymi, wreszcie d) uzyskane z operacji ubezpieczeniowych zyski, po uformowaniu koniecznych rezerw, przekazuje na cele społeczne. Specyficzny ten charakter jej zasad i organizacji nie pozwala, by finanse jej poddane były ogółowi przepisów obowiązujących instytucje rządowe, uzależnione od Skarbu Państwa. W tym więc zakresie projekt ustawy udziela zakładowi samodzielność. Przywilej ten wszakże pociąga za sobą wymagania, by instytucja była samostarczalna tj. by Skarb Państwa nie odpowiadał w zasadzie za ewentualne straty.

Do art. 9, 12, 13, 14 i 15.

Każdy z działów ubezpieczeniowych stanowi oddzielną, niezależną od innych gałąź ubezpieczeniową. Różnica pomiędzy poszczególnymi działami

ubezpieczeń, wynikająca z odmiennej ich budowy, powoduje też potrzebę odmiennego stosowania technicznych podstaw ubezpieczania. Tak np. oddanie rezerw w ubezpieczeniach ogniowych, jako krótkoterminowych, zawieranych zwyczajnie na jeden rok, zupełnie inaczej się przedstawia i innym musi podlegać przepisom i kalkulacjom, niż przy ubezpieczeniach życia zawieranych na dłuższy okres. Zarówno przeto co do zysku, jak i pokrywania strat należy działać te prowadzić odrębnie, gdyż tylko w ten sposób zachować można bezpieczeństwo finansowe każdej poszczególnej gałęzi. Natomiast staje się konieczną wspólna administracja, zapewniająca zmniejszenie kosztów gospodarczych, co się w pierwszym rządzie da osiągnąć przez częściowe zatrudnienie wspólnego personelu do różnych działów.

Do art. 16.

Organizacje strażackie, jako zrzeszenia natury ideowej i humanitarnej, stale i wszędzie wspierane są przez władze komunalne i państwowe. Niezależnie od tego dotychczasowe Ubezpieczenia Wzajemne w b. Królestwie Polskiem, w pieczy nad stanem bezpieczeństwa ogniowego w kraju biorą żywy udział w organizowaniu ochotniczych straży ogniowych i czuwają nad ich rozwojem. Centrala Ubezpieczeń Wzajemnych w Warszawie wydatkami zasila pomocą zawodową i pieniężną związek ochotniczych straży ogniowych (subsydium roczne przekracza 100 000 mk), popiera wydawanie i sama ogłasza drukiem wszelkiego rodzaju popularne publikacje w zakresie walki z klęską ogniową, udziela znaczniejszych subwencji czasopismu „Przegląd Pożarniczy”, wreszcie asygnuje corocznie znaczniejsze kwoty na zasiłki pieniężne dla nowo powstających straży, uzupełnia tabory i rekwizyty, a także wypłaca zasiłki za wyjazdy do pożarów. Od chwili przejścia w ręce polskie za okupantów instytucji Ubezpieczeń Wzajemnych wydatkowano wyłącznie na cele straży ogniowych (zasiłki, inspektoraty, instruktorzy) przeszło 3 030 000 mk (łącznie z sumą na ten cel preliminowaną na rok 1920). Należy zresztą podkreślić, iż w akcji ratowniczej zrzeszeń strażackich powstają dla P.D.U. znaczne bezpośrednie korzyści materialne w postaci znaczniejszych szkód pogorzelowych.

Do art. 17.

Przy Ubezpieczeniach Wzajemnych istnieje w myśl postanowień Dekretu Naczelnika Państwa z dn. 7 lutego 1919 r. Rada Nadzorcza, Zakres czynności instytucji, ząębający się o najważniejsze kwestie natury gospodarczej, wymaga, by objęta przymusem ubezpieczeniowym ludność miała dostęp do kierowania jej sprawami i decydowania o sposobie poborów składek i zużytkowania funduszków. Projekt przewiduje w Radzie Nadzorczej jako minimum 5-ciu delegatów od miast, nie przesądając zresztą kwestii, czy wśród wybranych przez Sejmiki 10-ciu delegatów nie znajdą się prócz tego czynnik, reprezentujące

interesy miejskie. Chodzi tu o utrzymanie proporcji stosownie do wysokości świadczeń poszczególnych grup. W ogólnym portfelu instytucji miasta, jako niepodlegające łatwopalności, należą do kategorii korzystnych ryzyk ogniowych, ponieważ jednak ilościowe są znacznie mniej liczne, niż ubezpieczenia wiejskie, przeto jedynym pośrednim wyjściem przy organizacji reprezentacji ubezpieczonych jest proponowany klucz zapewniający obu kategoriom możliwe sprawiedliwe ustosunkowanie.

W związku z art. 23 niniejszego projektu, ustalającym nie tylko nadzorcze atrybucje Rady, ale i jej funkcje kierownicze, Ministerstwo stawia pod rozwagę sprawę ewentualnej zmiany terminu „Rada Nadzorcza” na „Rada”.

Do art. 19.

Udział bezpośredni fachowego delegata Rządu ułatwi w wielu radach nadzór rządowy, zapobiegając w ten sposób ewent. przewlekaniu ich przy załatwianiu drogą pisemną.

Do art. 20.

Sprzeczność interesów towarzystw prywatnych, a instytucji publicznej (zwłaszcza w dziale ubezpieczeń dobrowolnych) nie daje pewności, iż osoby zainteresowane w prywatnych instytucjach ubezpieczeniowych, będą mogły zająć bezstronne stanowisko wobec spraw P.D.U. Podobne postanowienia zawiera cytowany dekret Naczelnika Państwa odnośnie Rady Nadzorczej obecnie istniejących Ubezpieczeń Wzajemnych.

Do art. 23.

W zestawieniu atrybucji Rady Nadzorczej Ministerstwo kierowało się specjalnie tym względem, by zapewniając instytucji daleko sięgający samorząd, wyposażyć Radę wedle możliwości w jak najszerszy zakres działania. Poszczególne punkty art. 23 wyczerpują w zakresie kompetencji Rady Nadzorczej prawie całość zasadniczych spraw. Jedynie sprawy, wypływające z odpowiedzialności Rządu przed Sejmem i zwierzchniej kontroli nad instytucją zastrzeżone zostały do decyzji Ministra Spraw Wewnętrznych (art. 38).

Do art. 24.

Postanowienie to wskrzesza dawną tradycję Polskiej Dyrekcji Ubezpieczeń z r. 1843. Wykonując przedstawicielstwo interesów ubezpieczonej ludności zarówno w gminach, jak i w miastach, radcowie ubezpieczeniowi będący niejako okiem społecznym w dziedzinie ubezpieczeń państwowych. Pozostając w bezpośrednim kontakcie z Radą Nadzorczą, będą oni imieniem tejże Rady na miejscu polubownie rozstrzygać spory i kwestie wynikające z umów ubezpieczeniowych, upraszczając zarówno ludności, jak i instytucji tryb postępowania i czuwając nad dopełnieniem zobowiązań, z umów tych wynikających.

Do art. 25.

Uzależnienie w miastach ilości radców od ilości nieruchomości pozostaje w związku z art. 27. Jak zaznaczono, najwłaściwszym wykładnikiem uprawnień reprezentacyjnych poszczególnych interesów jest dla P.D.U. ilość ubezpieczonych nieruchomości. Poza tem chodzi również o równomierny rozkład czynności tak, by na jednego radcę ubezpieczeniowego czynności tych nie wypadało zbyt wiele.

Gdyby dla miast i powiatów ziemskich prowadzono jednaką ilość radców, np. po jednym, wówczas, obok innych niedogodności, byłoby to połączone z krzywdą dla miast, które nieraz dorównywając na każdą jednostkę ilościom ubezpieczeń powiatom, nie miałyby przy wyborach do Rady Nadzorczej odpowiedniej proporcji.

Do art. 28.

Z wejściem w życie projektowanej ustawy dotychczasowa organizacja ubezpieczeń przymusowych w b. Królestwie Polskiem, cierpi na nadmiernem scentralizowaniu czynności głównych w Zarządzie, ulegając szerszej decentralizacji. Przy Dyrekcji w Warszawie pozostawione są tylko czynności, wymagające zogniskowania (art. 31). Rozstrzyganie zasadniczych kwestii, dotyczących całokształtu interesów, przez kolegium¹...¹we nie jest więcej wskazane, niż decydowanie ich przez jednostkę, np. Prezesa.

Do art. 29.

P.D.U. jako organ administrujący ubezpieczeniami państwowemi, jest instytucją państwową i przeto jej urzędnicy etatowi winni być urzędnikami państwowymi.

Do art. 31.

Zarząd, jako organ wykonawczy przygotowuje i załatwia sprawy techniczne, związane z normlanym biegiem czynności P.D.U., tudzież przygotowuje materiał i wnioski do obrad Rady Nadzorczej.

Do art. 32.

Podobnie, jak radcowie ubezpieczeniowi są organami społecznemi, otrzymującymi funkcje od Rady Nadzorczej, tak znów organami Zarządu, względnie urzędowemi i fachowymi wykonawcami jego zleceń są kierownicy oddziałów. Podział na oddziały przystosowany będzie do potrzeb miejscowej ludności. Podział na okręgi, odpowiadający obszarom administracyjnym (Województwa) nie jest możliwy ze względu na odmienny charakter rozgałęzienia działalności P.D.U., jednakże musi być zachowany warunek, aby okręgi w poszczególnych Województwach odpowiadały w łączności granicom danego Województwa i nie dzieliły poszczególnych powiatów.

Do art. 36, 37.

Postanowienia te normują współdziałanie władz z poborem składki ogniowej jak to ma już miejsce w b. Król. Pol.

Do art. 38.

Działalność P.D.U., kierowanej przez Radę Nadzorczą, która jest organem o składzie zmiennym, podlega ogólnej kontroli Ministra Skarbu w szczególności: punkt b) ma na celu uregulowanie sposobu lokowania funduszy zgodnie z interesem ubezpieczonych i przepisami Skarbu Państwa, punkt c) znajduje uzasadnienie w tem, iż urzędnicy etatowi są urzędnikami państwowymi i podlegają zwierzchniej władzy Ministra, a przeto budżet łącznie z etatem winien ustalać ostatecznie Minister, punkt d) łącznie z punktem c) jest środkiem potrzebnym do stałej kontroli Ministerstwa Skarbu i czuwania nad prawidłowym podziałem nadwyżek, punkt e) wypływa stąd, iż P.D.U. jest instytucją publiczną, a więc jej taryfy mają charakter obowiązujący. Z tych względów sankcja Ministra jest dla nich nieodzowną. Zatwierdzanie przez Ministra stopy procentowej i formuły obliczenia rezerwy premiowej ma zapobiec ewent. dowolnym zmianom tych podstawowych norm przez organa P.D.U.

Do art. 39 i Przepisów przejściowych.

B. Król. Kongresowe posiada Zakład Ubezpieczeń Państwowych ogarniający w chwili bieżącej przeszło 80% ogólnego oszacowania budowli na tym terenie, mimo że przymus co do każdej nieruchomości rozciąga się jedynie do 10 000 rb sumy ubezpieczeniowej. Rozszerzenie dotychczasowej granicy całości (100%) sumy oszacowania budowli (z wyjątkiem zakładów fabrycznych) byłoby dla ludności niewątpliwie pożyteczne, bowiem osiągnane z całości ubezpieczenia zyski szłyby w większej, niż dotychczas mierze na cele instytucji publicznej.

Miasto Warszawa posiada zakład ubezpieczeń publicznych, oparty na powszechnym przymusie w granicach sumy całkowitego oszacowania (ustawa z r. 1843).

Na obszarze Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich wprowadzono niedawno ubezpieczenia przymusowe, zgodnie z obowiązującą w b. Królestwie Kongresowym (rozp. Generalnego Komisarza Wschodn. z dn. 31/XII-1919 r.).

Na terenie Małopolski działają z miejscowych polskich zakładów ubezpieczeniowych tylko dwa prywatne (Towarzystwo „Krakowskie” i „Wisła”) tudzież w Galicji Wschodniej ukraiński „Dniestr”. Rozciągnięcie działalności ubezpieczeń państwowych na Małopolskę znalazłoby dla tego obszaru wielkie kulturalne uzasadnienie i nie powinno organizacyjnie napotkać przeszkód istotnych. Wyszczególnione krajowe towarzystwa oparte są na wzajemności, a przeto nie posiadające cech przedsiębiorstw zarobkowych. Łatwo mogłyby przy dobrych chęciach swych Zarządów wejść w skład projektowanej instytucji publicznej.

Gdyby jednak możliwość ta nie uległa urzeczywistnieniu, działalność P.D.U. bynajmniej egzystencję powyższych instytucji nie poderwie i tylko z pożytkiem dla społeczeństwa rozgraniczy sferę działania, pozostawiając zakładowi publicznemu budowlę, a towarzystwom prywatnym możliwość akwizycji ubezpieczeń ruchomości.

Na terenie b. zaboru pruskiego istnieje już od dawna kilka zakładów ubezpieczeń publicznych o odmiennej nieco strukturze, niż P.D.U. Scalenie tych zakładów w dobie obecnej nie byłoby konieczne, ani zawodowo wskazane tak długo, jak długo administracja ziem b. zaboru pruskiego nie będzie ujednolicona z resztą ziem Rzeczypospolitej Polskiej.

Szczegółowe omówienie objętych niniejszym projektem kwestii znajduje się w załączonym dla pp. członków Komisji Administracyjnej aneksie.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 10.

PROTOKÓŁ
44-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 20 maja 1920 r.

Przewodniczy	pan Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Zagranicznych	p. Stanisław Patek
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Rolnictwa i D[óbr]	
P[aństwowych]	p. dr Franciszek Bardel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołoczko
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	p. dr Władysław Seyda
Minister Pracy i O[pieki]	
S[połecznej]	p. Edward Peplowski
Kierownik Min[isterstwa] Zdrowia	
Publicznego	p. dr Józef Jaworski
Prezes Głównego Urzędu	
Likwidacyjnego	p. Józef Karśnicki
Podsekretarz Stanu w Prezydium	
Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie]	
Spraw Wewnętrznych]	p. dr Juliusz Dunikowski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie]	
Spraw Zagranicznych]	p. Jan Dąbski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie]	
Spraw Zagranicznych]	p. dr Stefan Dąbrowski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie]	
Skarbu	p. dr Ignacy Weinfeld
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie]	
Apropowizacji	p. Leonard Zaborowski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie]	
b. Dzieln[icy] Prusk[iej]	p. Adam Poszwiński
Szef Sekcji w Prezydium	
Rady Ministrów	p. dr Władysław Studziński
Szef Sekcji w Prezydium	

Rady Ministrów
Naczelnik Wydziału w Prezydium
Rady Ministrów
Protokółuje:

p. Edward Lechowicz
p. Ludomir Grendyszyński
p. Daniel Rodich

Początek posiedzenia o godzinie 5 m. 30 po południu.

1. Protokół 43-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 17 maja 1920 r. wobec niewniesienia żadnego sprzeciwu – uznano za przyjęty.

2. Projekt ustawy o rejestracji i stemplowaniu obligacji austriackich pożyczek wojennych przyjęto z następującymi zmianami:

- a) w art. 2 na wstępie po słowach „Prócz obligacji” dodano słowa „austriackich” oraz na końcu artykułu po słowach „Kasy Oszczędności” dodano słowa „we Wiedniu”;
- b) w art. 3 skreślono początkowe słowa „Do zgłoszenia się” oraz zastąpiono w drugiej linii słowa „obowiązani są” słowami „zgłosić się mogą”;
- c) w art. 4 skreślono punkt b) zawierający słowa „sądom oraz” oraz na końcu słowa artykułu „która wydana będzie w drodze wykonania niniejszej ustawy”;
- d) w art. 6 skreślono w trzeciej linii słowo „natomiast” oraz pierwsze zdanie od słów „Rejestracja” do słów „pożyczek wojennych” umieszczono na końcu artykułu;
- e) w art. 7 umieszczono pomiędzy pierwszym a drugim zdaniem następujące zdanie: „Umowy zawarte wbrew przepisom niniejszego artykułu są nieważne”.

3. Projekt ustawy o służbie domowej zdjęto z porządku dziennego z tem, że zostanie umieszczony na porządku dziennym najbliższego posiedzenia.

4. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych w przedmiocie wniesienia do Sejmu Ustawodawczego projektu ustawy o budowie linii kolejowej Redy–Kartuzy przyjęto z następującymi zmianami:

- a) w art. 1 skreślono słowa „wszelkich potrzebnych”;
- b) art. 5 otrzymał następujące brzmienie: „Na rok 1920 uchwała się kredyt w wysokości 15 000 000 marek”;
- c) art. 6 i 7 przestawiono.

5. Przedłożony przez Ministra Robót Publicznych projekt statutu „Związku Inżynierów drogowych Ministerstwa Robót Publicznych” zdjęto z porządku dziennego celem poprzedniego uzgodnienia tekstu przez Sekcję Legislacyjną Prezydium Rady Ministrów i wprowadzenia ewentualnie potrzebnych zmian.

6. Przedłożony przez Ministra Spraw Wewnętrznych projekt statutu „Związku lekarzy rządowych w Państwie Polskiem” w zasadzie zatwierdzono z zastrzeżeniem zmian, które Ministerstwo Spraw Wewnętrznych uzna za wskazane.

7. Projekt ustawy tymczasowej o źródłach dochodowych gmin wiejskich na terenie byłego zaboru rosyjskiego przyjęto z jedyną zmianą pierwszej części Art. 3, która otrzymuje następujące brzmienie:

„Dodatki gminne mogą być ustanawiane do następujących podatków państwowych:

1) do zasadniczego państwowego podatku przemysłowego od przedsiębiorstw handlowych:

a) dla klasy I i II do wysokości 15%

b) ” ” III, IV i V ” 30%,

2) do zasadniczego państwowego podatku przemysłowego od przedsiębiorstw przemysłowych:

a) dla klasy I, II, III, IV – do wysokości 10%

b) ” ” V, VI, VII, VIII ” ” 20%

3) do państwowego podatku akcyzowego do wysokości 50%.

Dodatki gminne w wysokości przekraczającej normy, powyżej określone, mogą być wprowadzone jedynie za zgodą Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu, o ile ustawa o państwowym podatku przemysłowym nie będzie zawierała w tym względzie specjalnych ograniczeń”.

8. Sprawę gwarancji rządowej dla Związku robotniczych stowarzyszeń współdzielczych w Warszawie zdjęto z porządku dziennego.

9. Przyjęto projekt ustawy o komunalnych kasach oszczędności z poprawką zgłoszoną przez przedstawiciela Min. Spraw Wewnętrznych co do składania funduszy komunalnych kas oszczędności w Banku Komunalnym.

10. Projekt ustawy o ulgach w opłacaniu zaległych procentów od intabulowanych wierzytelności, tudzież zaległych podatków i danin publicznych, w okręgu Sądu Apelacyjnego we Lwowie przyjęto bez zmian.

11. Wniosek Ministra Robót Publicznych w przedmiocie rozporządzenia Rady Ministrów normującego stosunek Starostw do inżynierów drogowych przyjęto z jedyną zmianą w pierwszym ustępie punktu 2), w którym skreślono zwrot „które również prowadzą wszelkie sprawy dyscyplinarne inżynierów drogowych i ich pomocników” a na jego miejsce wstawiono słowa „wchodzącym w skład Województwa”.

12. Sprawę przedstawienia Sejmowi Ustawodawczemu do ratyfikacji prowizorycznej umowy zawartej pomiędzy Rządem Polskim a Tymczasowym Administratorem Wolnego Miasta Gdańska, mającej na celu uregulowanie spraw komunikacji między Polską a terenem Gdańska, zdjęto na razie z porządku dziennego z tem, iż przed ponownym wzięciem sprawy na porządek dzienny obrad Rady Ministrów Ministerstwo Spraw Zagranicznych roześle odpisy umowy wszystkim pp. Ministrom celem umożliwienia zapoznania się z jej treścią.

13. Przyjęto wniosek Min. B. Dzielnicy Pruskiej o bezpłatne dostarczanie 1 egzemplarza Dziennika Ustaw Rz.P. dla biura Komitetu Gospodarczego tegoż Ministerstwa.

14. Na wniosek Ministra Poczt i Telegrafów p. Tołłoczki omówiono sprawę projektu umowy z francusko-rumuńskim Towarzystwem żeglugi napowietrznej co do komunikacji pomiędzy Paryżem i Warszawą, przy czem po wyjaśnieniu stanu rzeczy przez p. Podsekretarza Stanu dr. Wróblewskiego uchwalono przekazać całą sprawę Ministrowi Kolei Żelaznych do kompetentnego traktowania.

15. P. Prezydent Ministrów przedstawił sprawę nawiązania stosunków handlowych z Ukrainą i potrzebę powołania do życia organu rządowego, który by czuwał nad całokształtem związanych z tem zadań zgodnie z interesem Państwa.

W tym celu za zgodą Naczelnika Państwa zamierzonym jest utworzenie Ekspozytury Komitetu Ekonomicznego Ministrów przy Naczelnym Dowództwie, do której wejdą przedstawiciele Ministrów Skarbu, Przemysłu i Handlu, Apropowizacji, Rolnictwa i D.P., Kolei Żelaznych i Naczelnego Dowództwa. Rada Ministrów przyjęła do wiadomości utworzenie Ekspozytury Komitetu Ekonomicznego.

16. Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Zagranicznych w przedmiocie udzielenia Poselstwu niemieckiemu w Warszawie zezwolenia na kupno domu przy ul. Pięknej Nr 17 upadł wobec sprzeciwu Ministra Skarbu, który odmowę motywował potrzebą lokalności w powyższym domu na pomieszczenie biur Głównej Komisji Szacunkowej, która musi terminowo wykonać bardzo doniosłe prace, wynikające z traktatu pokojowego i zastrzega, że tego rodzaju wnioski stawiane mogą być tylko z inicjatywy Ministra Skarbu.

17. Wniosek nagły Min. b. Dzielnicy Pruskiej w sprawie przeniesienia Urzędu Osadniczego z Poznania do Bydgoszczy i umieszczenia go w tamtejszym gmachu b. Dyrekcji kolejowej oraz oddania dotychczasowego gmachu Urzędu Osadniczego na cele Uniwersytetu Poznańskiego zdjęto z porządku dziennego z powodu nieobecności Prezesa Głównego Urzędu Ziemińskiego oraz postanowiono wziąć sprawę na porządek dzienny najbliższego posiedzenia i zaprosić na nie Prezesa Głównego Urzędu Ziemińskiego.

18. Wniesiony poza porządkiem dziennym wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych w sprawie niesienia doraźnej pomocy kolonii polskiej w Kijowie nie został przyjęty w proponowanym tekście, natomiast uchwaliła Rada Ministrów poruczyć zajęcie się tą sprawą Polskiemu Towarzystwu Czerwonego Krzyża przy współudziale Ministerstwa Spraw Wojskowych oraz wezwać wszystkie Ministerstwa do udzielenia potrzebnej pomocy w swoim zakresie.

19. Wniosek Min. Przemysłu i Handlu o utworzenie Głównej Dyrekcji Państwowych Zakładów Górniczych i Hutniczych odesłano na wniosek Podsekretarza Stanu p. Poszwińskiego do Komitetu Ekonomicznego Ministrów celem poprzedniego wyrażenia opinii.

Koniec posiedzenia o godz. 9 m. 30 wieczorem.

†L. Skulski†

Załączniki

Wykaz:

1. Projekt ustawy o rejestracji i stemplowaniu obligacji austriackich pożyczek wojennych²⁷⁴.
2. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych w przedmiocie wniesienia do Sejmu Ustawodawczego projektu ustawy o budowie linii kolejowej Redy–Kartuzy.
3. [Projekt ustawy tymczasowej o źródłach dochodowych gmin wiejskich na terenie byłego zaboru rosyjskiego]²⁷⁵.
4. [Projekt] ustawy o komunalnych kasach oszczędności²⁷⁶.
- 4a. Motywy do projektu ustawy o komunalnych kasach oszczędności.
5. Projekt ustawy o ulgach w opłacaniu zaległych procentów od intabulowanych wierzytelności, tudzież zaległych podatków i danin publicznych, w okręgu Sądu Apelacyjnego we Lwowie²⁷⁷.
6. Wniosek Ministra Robót Publicznych [w przedmiocie rozporządzenia Rady Ministrów normującego stosunek Starostw do inżynierów drogowych].
7. Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych na Radę Ministrów w sprawie niesienia doraźnej pomocy kolonii polskiej w Kijowie²⁷⁸.

°Załącznik do punktu 4^c. N° [2]

Wniosek Ministra Kolei Żelaznych w przedmiocie wniesienia do Sejmu Ustawodawczego projektu ustawy o budowie linii kolejowej Redy–Kartuzy

Ministerstwo Kolei Żelaznych

W N I O S E K

Ministra Kolei Żelaznych w sprawie budowy linii kolejowej Redy–Kartuzy.

Treść wniosku.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

²⁷⁴ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 9 lipca 1920 r. o rejestracji i stemplowaniu obligacji austriackich pożyczek wojennych, Dz.U. 1920, nr 61, poz. 387.

²⁷⁵ Zob. protokół 57 posiedzenia Rady Ministrów z 8 lipca 1920 r., s. 910. Na posiedzeniu tym wycofano z Sejmu przedłożony projekt ustawy.

²⁷⁶ Nie publikuje się. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 13 kwietnia 1927 r. o komunalnych kasach oszczędności. Dz.U. 1927, nr 38, poz. 339. Rozporządzenie zmodyfikowane w stosunku do projektu.

²⁷⁷ Nie publikuje się. Ustawa z 30 czerwca 1920 r. o ulgach w spłacaniu zaległych procentów od intabulowanych wierzytelności tudzież zaległych podatków i danin publicznych w okręgu Sądu Apelacyjnego we Lwowie, Dz.U. 1920, nr 52, poz. 319.

²⁷⁸ Wniosek nie został przyjęty. Publikuje się go ze względu na wagę spraw.

Wnieść do Sejmu Ustawodawczego niniejszy projekt Ustawy o budowie linii kolejowej Redy–Kartuzy:

Art. 1.

Upoważnia się Rząd do poczynienia ^hwszelkich potrzebnych^h zarządzeń celem wykonania budowy kolei parowej normalnotorowej z Redy do Kartuz, jako kolei państwowej głównej, pierwszorzędnej, oraz do jej sfinansowania.

Art. 2.

Budowa rozpocznie się w r. 1920.

Art. 3.

Upoważnia się Rząd do opracowania projektów, ogólnego i szczegółowego ułożenia kosztorysu budowy, oznaczenia stacji i przystanków oraz do oznaczenia terminu otwarcia ruchu.

Art. 4.

Eksploatacja i ruch pociągów, prowadzone będą wedle ustaw i przepisów, obowiązujących na kolejach państwowych.

Art. 5.

^hKredyt niezbędny^h ^cNa^c rok 1920 uchwała się kredyt wysokości 15 000 000 marek. ^huchwała się.^h

Art. 6.

Ustawa wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Art. 7.

Wykonanie ustawy porucza się Ministrowi Kolei Żelaznych.

Uzasadnienie

Budowy kolei Redy–Kartuzy długości około 30 km zażądało ze względów taktycznych Naczelne Dowództwo Wojsk Polskich. Linia ta jednoczy sieć kolei polskich b. Zaboru Pruskiego, oraz terytorium przyznanych Polsce traktatem pokojowym w korytarzu Wisły z portem Puck, po ominięciu terytorium Gdańskiego co będzie miało donośne znaczenie ze względów gospodarczych.–

Warszawa dn. 18 kwietnia 1920 r.

Minister
^fK. Bartel^f

Wniesiono na porządek dzienny
posiedzenia Rady Ministrów dnia ... 1920.
Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem.

Prezydent Ministrów:

[Projekt ustawy tymczasowej o źródłach dochodowych gmin wiejskich na terenie byłego zaboru rosyjskiego]

MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH

Nr SF.2297/1. Warszawa, dn.

1920 r.

Do

RADY MINISTRÓW

w miejscu.

System finansowy gmin wiejskich opiera się obecnie na przepisach, zawartych w art. 16, p.d) Ukazu z dn. 19-go lutego/2 marca 1864 r. oraz na postanowieniach Komitetu Urządzającego z dn. 13/26 kwietnia 1865 r. i z dnia 3 lipca 1870 r.

Art. 16, p.d) Ukazu z r. 1864 zawiera jedynie ogólną normę prawną, na mocy której ustanowienie i rozkład składek gminnych i ciężarów, odnoszących się do całej gminy, należy do atrybucji zebrania gminnego. Sposób, w jaki ma się odbywać rozkład tych składek, uregulowany został Postanowieniem Komitetu Urządzającego z dnia 13/26 kwietnia 1865 r. w tym sensie, że składki na utrzymanie zarządu gminnego mają być rozkładane na osoby, posiadające własność ziemską w gminie, stosownie do ilości użytkowego gruntu. Przepis ten mówi tylko o składce na utrzymanie zarządu gminnego, został on jednak w praktyce zastosowany i do innego rodzaju składek (wyjąwszy składki szkolne).

Postanowienie Komitetu Urządzającego z dn. 3-go lipca 1870 r. mówi o rozkładzie składki gminnej w tych gminach i osadach, które nie mają charakteru rolniczego. W tego rodzaju miejscowościach, niezależnie od składek gruntowych, może być pobierana składka od budynków.

Powyższy system finansowy gmin wiejskich, oparty prawie wyłącznie na opodatkowaniu gruntów, winien ulec modyfikacji.

W dawniejszych stosunkach był on poniekąd usprawiedliwiony, ponieważ według ustawy gminnej z 1864 r. prawo udziału w zebraniach gminnych mieli jedynie właściciele gruntów; obecnie jednak, wobec przyznania tego prawa wszystkim mieszkańcom gminy, wspomniana wyłączność składki gminnej, jako podatku gruntowego, nie powinna być nadal utrzymywana.

Należałoby więc pociągnąć do płacenia składek gminnych przedsiębiorstwa handlowe i przemysłowe, jak również ludność bezrolną, która na mocy Dekretu o wyborach do Rad Gminnych otrzymała prawa wyborcze.

Trzeba zaznaczyć, że same gminy wiejskie, uważając dzisiejszy system opodatkowania za nieodpowiedni, zwracały się w całym szeregu wypadków do władz rządowych z prośbą o zreformowanie tego systemu.

W związku z powyższym Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu ma zaszczyt przedłożyć Radzie Ministrów

Projekt ustawy tymczasowej o źródłach dochodowych gmin wiejskich na terenie byłego zaboru rosyjskiego.

Art. 1.

Gminy wiejskie mogą na pokrycie swych wydatków, niezależnie od korzystania z dochodów z majątku własnego oraz z przedsiębiorstw gminnych, ustanawiać następujące pobory:

- 1) opłaty,
 - 2) dodatki do podatków państwowych,
 - 3) podatek pogłówny,
 - 4) składkę gruntową,
 - i 5) składkę od budynków
- na zasadach, poniżej wyłuszczonych.

Art. 2.

Opłaty pobierane być mogą za korzystanie z urządzeń i zakładów gminnych, jako to: ambulatoriów, urządzeń kąpielowych, zakładów dezynfekcyjnych itd.

Opłaty winny być ustanawiane w takiej wysokości, aby ogólna ich suma nie przekraczała wydatków, związanych z założeniem i utrzymaniem danego urządzenia lub zakładu.

Wydaje się rzeczą niewskazaną przekazywanie gminom wiejskim prawa pobierania opłat za czynności administracyjne urzędów gminnych, a to z tego względu, że czynności te są załatwiane przeważnie przez wójta, jako urzędnika administracji państwowej, nie zaś urzędnika komunalnego. Ponieważ dla urzędników gminnych nadzwyczaj trudnem byłoby klasyfikowanie czynności na komunalne i państwowe, ze względu na pomieszanie tych funkcji w najniższej jednostce administracyjnej, jaką jest gmina, – należy na razie zupełnie pozbawić gminy prawa ustanawiania opłat administracyjnych. Za takim rozwiązaniem sprawy przemawia również i ten fakt, że niektóre opłaty, jak np. za sporządzanie aktów stanu cywilnego, mogą być ustalane tylko w drodze ustawodawczej.

Te same motywy odnoszą się *mutatis mutandis* do opłat od podań, wnoszonych do urzędów gminnych.

Art. 3.

Dodatki gminne mogą być ustanawiane do następujących podatków państwowych:

1) do zasadniczego państwowego podatku przemysłowego od przedsiębiorstw handlowych:

- a) dla klasy I i II – do wysokości 75%
- b) dla klasy III, IV, V – do wysokości 150%

przy czym zakłady hurtowej lub detalicznej sprzedaży trunków wysokokowych mogą być opodatkowane do wysokości 300% zasadniczego państwowego podatku od przedsiębiorstw handlowych;

2) do zasadniczego państwowego podatku przemysłowego od przedsiębiorstwa przemysłowych:

- a) dla klasy I, II, III i IV – do wysokości 50%
- b) dla klasy V, VI, VII i VIII – do wysokości 100%

Przy wprowadzeniu przez gminy wiejskie maksymalnych stawek podatkowych, wymienionych w art. 3-cim, obciążenie podatkowe w granicach gmin wiejskich, przedstawiać się będzie w sposób następujący:

1.) Przedsiębiorstwa handlowe.

Klasa		Podatek państw.	Podatek powiat.	Podatek gminny		R a z e m
I	mk	1800,-	1350,-	1350,-	mk	4500,-
II	”	240,-	180,-	180,-	”	600,-
III	”	35,-	52,50	52,50	”	140,-
IV	”	10,-	15,-	15,-	”	40,-
V-a	”	50,-	75,-	75,-	”	200,-
V-b	”	15,-	22,50	22,50	”	60,-

„Przyjęto poprawkę art. 3.c”

Art. 3.

„Dodatki gminne mogą być ustanawiane do następujących podatków państwowych:

1) do zasadniczego państwowego podatku przemysłowego od przedsiębiorstw handlowych:

- a) dla klasy I i II do wysokości 15%
- b) dla klasy III, IV, V ” 30%,

2) do zasadniczego państwowego podatku przemysłowego od przedsiębiorstwa przemysłowych:

- a) dla klasy I, II, III i IV – do wysokości 10%
- b) ” ” V, VI, VII, VIII ” ” 20%,

3) do państwowego podatku akcyzowego do wysokości 50%.

^hUchwały reprezentacji gminnych, dotyczące wprowadzenia dodatków do podatków państwowych w maksymalnej wysokości, przewidzianej w niniejszym artykule, wymagają zatwierdzenia Wydziału Powiatowego.^h Dodatki gminne w wysokości, przekraczającej normy, powyżej określone, mogą być wprowadzone jedynie za zgodą Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu, o ile ustawa o państwowym podatku przemysłowym nie „będzie” zawierała w tym względzie specjalnych ograniczeń”.-

Zakłady hurtowej sprzedaży trunków wysokowych obciążone będą w sposób następujący:

Podatek państwowy	Podatek powiat.	Podatek gminny	R a z e m
mk 240,- ¹	180,-	720,-	mk 1140,-

Zakłady detalicznej sprzedaży trunków wysokowych obciążone będą w sposób następujący:

Podatek państwowy	Podatek powiat.	Podatek gminny	R a z e m
mk 35,-	52,50	105,-	mk 192,50

2) Przedsiębiorstwa przemysłowe.

Klasa	Podatek państwowy	Podatek powiat.	Podatek gminny	R a z e m
I	mk 6000,-	3000,-	3000,-	mk 12 000,-
II	” 3500,-	1750,-	1750,-	” 7000,-
III	” 1800,-	900,-	900,-	” 3600,-
IV	” 600,-	300,-	300,-	” 1200,-
V	” 200,-	200,-	200,-	” 600,-
VI	” 40,-	40,-	40,-	” 120,-
VII	” 15,-	15,-	15,-	” 45,-
VIII	” 5,-	-	5,-	” 10,-

Art. 4.

1/4 część wydatków gminnych, które nie zostały pokryte ze źródeł, wymienionych w artykułach 2-gim i 3-cim, rozkłada się na ludność bezrolną gminy w formie podatku pogłównego. Podatek ten opłacają wszyscy bez różnicy płci bezrolni mieszkańcy gminy, mający 21 lat skończonych i pobierający powyżej 500 marek dochodu miesięcznego w pieniądzu lub naturze, albo w pieniądzu i naturze jednocześnie.

Wprowadzenie tego podatku wydaje się koniecznym wobec potrzeby pociągnięcia do ponoszenia ciężarów na rzecz samorządu ludności bezrolnej, która otrzymała prawa wyborcze w samorządzie gminnym.

Wobec tego, że dotychczas nie istnieje państwowy podatek dochodowy, wprowadzenie podatku pogłównego, będącego surogatem podatku dochodowego, jest jedynym środkiem opodatkowania ludności bezrolnej.

Art. 5.

Sumę wydatków gminnych, niepokrytych przez wymienione w art. 2-gim, 3-cim i 4-ym źródła dochodowe, rozkłada się na osoby, posiadające własność ziemską w gminie, stosownie do ilości użytkowego gruntu. Lasy podlegają składce na równi z gruntami rolnymi.

Art. 6.

W osadach, w których na skutek małej ilości gruntów ziemskich staje się trudnem ściśle zastosowanie przepisów o rozkładzie składki gruntowe i gdzie inne dochody są niewystarczające dla pokrycia wszystkich wydatków gminnych, dozwolone jest obciążać składką oprócz ziemi budynki, będące własnością mieszkańców osady.

Ogólna suma składki od budynków w osadach, podlegająca rozkładowi, winna się znajdować w takim stosunku do ogólnej składki gruntowej, rozkładana na właścicieli gruntów ziemskich w danej gminie, w jakim znajduje się liczba mieszkańców osady w danej gminie do liczby mieszkańców wsi.

Rozkład składki od budynków dokonywa się na podstawie wartości nieruchomości, ustalonej według szacunku Wzajemnych Ubezpieczeń od ognia w formie jednostajnego odsetka od sumy szacunkowej.

Art. 7.

Budynki, służące celom użyteczności publicznej (kościół, szkoły, szpitale itd.) oraz grunty ziemskie, stanowiące własność instytucji użyteczności publicznej, nie podlegają składce gminnej.

Art. 8.

Wszelkie przepisy, sprzeczne z niniejszą Ustawą, tracą moc obowiązującą. Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH

^fS. Wojciechowski^f

Wniesiono na Radę Ministrów
dnia ... 1920 r.

Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem.

Prezydent Ministrów:

Motywy do projektu ustawy o komunalnych kasach oszczędności

M O T Y W Y

do projektu Ustawy o Komunalnych Kasach Oszczędności.

W każdym z byłych trzech zaborów, wchodzących obecnie w skład Rzeczypospolitej Polskiej, istnieje znaczna liczba gwarantowanych przez ciała samorządne zakładów oszczędnościowych i pożyczkowo-oszczędnościowych, których byt opiera się na podstawie odpowiednich aktów prawodawczych lub statutów, uznanych za wzorowe i zaleconych przez władzę państwową.–

B. zabór pruski posiadał w 1914 roku w Księstwie Poznańskim 96 kas z 265-ciu zbiernicami, Górny Śląsk – 214 kas z 887-miu zbiernicami, Prusy Zachodnie – 55 kas z 257-miu zbiernicami, Galicja liczyła w 1913 roku 55 zakładów tego rodzaju, Królestwo Kongresowe 1300 gminnych i osadowych kas pożyczkowo-oszczędnościowych.–

Gromadząc gotowiznę, składaną z całym zaufaniem przez wkładców, udzielając racjonalnego kredytu ludności i wspierając budżety ciał samorządnych bezzwrotnymi dotacjami oraz taniemi pożyczkami, instytucje te posiadają doniosłe znaczenie gospodarcze, stwierdzone w ciągu długiego szeregu lat ich istnienia.

Utrzymanie zakładów oszczędnościowych, gwarantowanych przez ciała samorządne, leży więc zarówno w interesie ludności, jak i gmin. Sprawa ta nie jest pozbawiona jednak i doniosłości państwowej, gdyż Państwo ma tu do czynienia z całkowicie już wykończoną i na ogół nader sprawnie funkcjonującą organizacją finansową, nie potrzebuje więc stwarzać jej od zawiązku, a ograniczyć się jedynie do przystosowania jej do zmienionych warunków politycznych, gospodarczych i prawnych.–

Rozpocząć tę pracę należy od stworzenia prawnej podstawy istnienia wspomnianych instytucji.–

Obowiązujące jeszcze obecnie a odziedziczone po państwowości zaborczej prawodawstwo, dotyczące komunalnych kas oszczędności, stworzyło trzy zasadnicze typy zakładów, różniące się charakterem lub stosunkiem do gminy.–

1. Kasy b. zaboru pruskiego, istniejące na podstawie Regulaminu z dnia 12 grudnia 1838 roku, są instytucjami komunalnymi we właściwym tego słowa znaczeniu, ściśle związanymi z gminą gwarantującą i zarządzanymi przez wyznaczonych do tego członków przedstawicielstwa gminnego.–

2. Kasy b. zaboru austriackiego, zakładane na mocy Regulatywu z dnia 27 września 1844 r., gwarantowane przez gminę bez ograniczenia lub z oznaczeniem maksymalnej wysokości ogólnej wkładów, do której gmina je poręcza, stanowią

odrębne od gminy zasoby prawne, ingerencja zaś gminy w sprawie zarządzania kasą ogranicza się do wyboru Wydziału, jako organu nadzorczego, który wybiera względnie mianuje zarząd właściwy w postaci dyrekcji.–

3. Gminne kasy pożyczkowo-oszczędnościowe b. Królestwa Kongresowego, istniejące na podstawie statutu, zatwierdzonego przez Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 26 listopada st.st. 1906 r., stanowią instytucje drobnego kredytu, ściśle związane z zarządem gminnym, gwarantowane przez gminy lub zgromadzenia gromadzkie tylko o tyle, o ile wynika to z brzmienia art. 360 Kodeksu Karnego z r. 1885-go, powołanego w § 87 wspomnianego statutu.

Prócz tych trzech odmiennych a właściwych każdemu z b. zaborów komunalnych instytucji finansowych, czwarty rodzaj stanowią zakładane obecnie przez ziemskie i miejskie związki komunalne b. zaboru rosyjskiego na mocy punktu c art. 7-go Dekretu o tymczasowej ordynacji powiatowej²⁷⁹ i punktu 10-go art. 11-go Dekretu o samorządzie miejskim (z dnia 4 lutego 1919 r.)²⁸⁰ powiatowe i miejskie kasy oszczędności.–

Statut wzorowy, regulujący ich działalność, został w uznaniu pilnej potrzeby ludności i gmin samorządnych opracowany przez Wydział Komunalny Kas Oszczędności Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i poddany szczegółowemu omówieniu na konferencjach z udziałem przedstawicieli Ministerstwa Skarbu, Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Związku Rewizyjnego Spółek Kredytowych oraz Sekcji Prawnej i Sekcji Samorządowej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych; w tej drodze ustalone jego brzmienie ostateczne.–

Jako instytucje, ekonomicznie związane z gminą, z jednej strony wskutek poręki tej ostatniej, a z drugiej przez udzielanie jej kredytu, komunalne kasy oszczędności poddano z mocy ustaw, regulujących ich działalność, nadzorowi władz państwowych, sprawujących nadzór nad związkami samorządowymi, więc Ministerstwu Spraw Wewnętrznych (art. 19 i 20 Regulaminu pruskiego, art. 27 Regulatywu austriackiego i § 4 Patentu cesarskiego z dnia 26 listopada 1852 r. §§ 74, 76, 90–92 Statutu z 1906 r. § 41 i Statutu wzorowego z r. 1919).

Jednakże i tutaj widzimy taki sam brak jednolitości, jaki cechuje różnorodność charakteru prawnego tych zakładów. W b. zaborze pruskim i Królestwie Kongresowym nadzór sprawują organy nadzoru nad samorządem, w b. zaborze austriackim, zaś władza polityczna deleguje do każdej kasy oddzielnego komisarza.–

Również i pod względem ulg podatkowych trzy systemy fiskalne różnie traktowały komunalne zakłady oszczędnościowe. Gdy bowiem prawodawstwo pruskie zwalnia je zupełnie od podatku przemysłowego (§ 514 g) ustawy o podatku przemysłowym z dnia 24 czerwca 1891 r.) i opłat gminnych (§ 28 ustawy

²⁷⁹ Zob. Dekret o tymczasowej ordynacji powiatowej dla obszarów Polski byłego zaboru rosyjskiego, Dz.Pr.P.P. 1919, nr 13, poz. 141.

²⁸⁰ Zob. Dekret o samorządzie miejskim, Dz.Pr.P.P. 1919, nr 13, poz. 140.

o opłatach gminnych z dnia 14 lipca 1893 roku i § 3 Nr 4 ustawy o podatku przemysłowym) jako też uznaje książeczki oszczędnościowe za niepodlegające opłacie stemplowej (taryfa 58 I c. ustawy stemplowej z dnia 31 lipca 1875 roku), fiskus austriacki uważał za możliwe zwolnić kasy oszczędności jedynie od spłaty stempla od książeczek wprowadzonych dla pożyczek hipotecznych (reskr. min. fin. z dnia 17 sierpnia 1875 r. L.18126), od książeczek oszczędnościowych (art. 21 Regulatywa 1844 roku) i podań donoszących rządowi, jako władzy opiekuńczej, o wykonaniu polecenia winkulacji i dewinkulacji (tar. 43 ust. 1 ustawy z dnia 13 grudnia 1862 r. i § 1 ust.1 rozp. ces. z dnia 26 grudnia 1897 r.); z podatków nie obowiązywał kas oszczędności b. zaboru austriackiego jedynie podatek od odsetek od wkładów oszczędnościowych, zwany należnością procentową (reskr. min. skarbu z dnia 1 października 1864 r. L.12716). Gminne kasy pożyczkowo-oszczędnościowe b. Królestwa Kongresowego posiadają wszystkie prawa i przywileje przysługujące instytucji drobnego kredytu; nie opłacają mianowicie państwowego podatku przemysłowego (§ 1 uchwały Rady Państwa z dnia 7/20 czerwca 1904 r.) zwolnione są od opłat stemplowych: korespondencja i podania w sprawie pozwolenia na zakładanie kas, zobowiązania z tytułu pożyczek, w nich zaciąganych, dowody i zaświadczenia o wkładach (§ 2 rzeczony uchwały R.P.); wreszcie wkłady tak zwane testamentowe mniejsze od tysiąca rubli wolne są od opłaty spadkowej (§ 3 rzeczony uchwały).

Ta niejednolitość dotychczasowych przepisów, dotyczących komunalnych zakładów oszczędnościowych, może być usunięta jedynie przez wydanie ustawy, której projekt dołącza się do niniejszego.–

Ustawa ta stworzy normy, które umożliwią rozwój już istniejących i stanowić będą podstawę dla kas nowo powstających.

Przy opracowaniu przedkładanego projektu Ustawy miano na widoku potrzebę łatwego dostosowania do niej kas b. zaboru austriackiego i pruskiego, które osiągnęły wysoki stopień rozwoju, wobec czego wszelkie zakłócenie biegu ich czynności było niepożądanem.

Według projektu prawo zakładania kas oszczędnościowych przysługuje nie tylko poszczególnym jednostkom samorządnym, lecz również i specjalnym związkom ich w tym celu tworzonym, pod warunkiem przyjęcia gwarancji za całość i bezpieczeństwo złożonych w kasie funduszków.–

Ustawa nadaje kasom charakter osób prywatnych, co jest niezbędne dla zapewnienia im samodzielności w operacjach finansowych a tem samem dla umożliwienia należytego rozwoju. By jednak interesy gminy gwarantującej nie były narażone na szwank, przedstawicielstwo komunalne ma zapewniony udział w ustanawianiu zarządu i organu kontrolującego czynności kasy.–

Prócz operacji biernych (przyjmowanie oszczędności) kasy są uprawnione do prowadzenia określonych ustawą operacji czynnych – lokowania własnych i powierzonych funduszków i oprocentowanie, zapewniające im źródło pokrycia

wydatków ma wypłatę odsetek od oszczędności, na koszta administracyjne itd. Lokaty te winne odpowiadać wymaganiom bezpieczeństwa pupilarnego. Ponadto ustawa zezwala kasom na prowadzenie operacji pośredniczących charakteru bankowego, jednakże bez angażowania własnych kapitałów, a jedynie na rachunek i zlecenie wkladców.–

Zyski obracane są na pokrycie wszelkich wydatków kasy oraz na utworzenie funduszu rezerwowego, stanowiącego dodatkowe zabezpieczenie powierzonych kasie funduszy oraz zmniejszającego odpowiedzialność gminy za ich całość. Po dojściu funduszu rezerwowego do określonej ustawą wysokości czysty zysk przekazany być może na miejscowe cele użyteczności publicznej.–

Ponieważ ten sposób użytkowania czystych zysków nadaje kasom wybitne piętno zakładów użyteczności publicznej, a nie przedsiębiorstw zarobkowych, ustawa nadaje im pewne przywileje podatkowe, zwalniające od niektórych spłat stemplowych.–

Działalność kas regulują statuty, które winny zawierać przewidziane ustawą przepisy, stanowiące jej rozwinięcie i zgodne ponadto z obowiązującymi prawami ogólnymi.–

Zatwierdzanie statutów ustawa przekazuje Ministrowi Spraw Wewnętrznych, jako najwyższemu organowi nadzoru państwowego nad samorządem; sprawowanie zaś nadzoru nad działalnością kas oszczędności powierza odnośnym organom Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Natomiast wydawanie zarządzeń w sprawie bezpieczeństwa gotowizny i papierów wartościowych pozostawia całkowicie Ministrowi Skarbu.–

Wreszcie celem organizacyjnego zespolenia kas z uwagi na wspólność ich zadań oraz dla ujednostajnienia ich polityki oszczędnościowej i administracji, ustawa zezwala na tworzenie związków kas oraz związkowych instytucji finansowych, których zadaniem będzie regulowanie obrotów pieniężnych poszczególnych kas przez przejmowanie nadmiaru ich gotówki, zasilanie pieniędzmi w razie potrzeby i ułatwianie lokat.–

Zasady „Ustawy o Komunalnych Kasach Oszczędności” podane w powyższym zarysie, znajdują swe rozwinięcie w 31 artykułach projektu, które wymagają następujących wyjaśnień.

Do art. 1.

Pod jednostkami samorządowymi rozumieć należy zarówno gminy miejskie i wiejskie, jak i powiatowe związki komunalne oraz ewentualnie wojewódzkie, o ile by ustawa o samorządzie w przyszłości je przewidziała. Wyłączenie gmin wiejskich jest o tyle niepożądane, że z jednej strony już istnieje z górą 1300 kas gminnych pożyczkowo-oszczędnościowych, których masowa likwidacja wywołałaby zaburzenia w stosunkach gospodarczych ludności wiejskiej, z drugiej zaś niesłusznym byłoby pozbawiać gminy większe zwłaszcza przemysłowe

(np. w okręgu górniczym Zagłębia) prawa zakładania kas, których nie mogłyby zastąpić oddziały kasy powiatowej lub miejskiej.–

Zastrzeżenie prawa używania nazwy Kasy Oszczędności tylko dla zakładów, działających na podstawie niniejszej Ustawy i dla zakładów państwowych, ma na celu zapobieżenie wprowadzaniu w błąd publiczności przez zakłady prywatne, prowadzone w celach zarobkowych często spekulacyjnych, a niedające tak pełnej gwarancji jak Kasy Oszczędności komunalne i państwowe.

Otwieranie agentur i oddziałów jest środkiem koniecznym uprzyśpieszenia ludności miejsca składania pieniędzy, którego nadzwyczajną wprost skuteczność stwierdzono na zachodzie.–

Regulamin pruski i Regulatyw austriacki odnośnego przepisu nie zawierają, konieczność jednak życiowa spowodowała uregulowanie tej sprawy w drodze rozporządzeń ministerialnych i zamieszczenia odpowiednich postanowień w statutach poszczególnych kas.–

Do art. 2.

Poręka jednostki samorządowej stanowi podstawę zaufania ludności i daje jej rękojmię zupełnego bezpieczeństwa oszczędności złożonych w kasach analogicznie do gwarancji Państwa w stosunku do tego rodzaju zakładów państwowych.–

Ponieważ poręczenie za całość funduszków kasy stanowi (aczkolwiek teoretycznie) powiększenie zobowiązań gminy, przeto uchwała o jego przyjęciu winna być powzięta na warunkach przepisanych dla uchwał w sprawach pożyczek.–

Do art. 3.

Przepisy obce prawodawstwu austriackiemu i pruskiemu.

W Prusiech sprawę tę załatwiono w drodze reskryptów ministerialnych z dnia 24 stycznia i 7 kwietnia 1900 r.

Aczkolwiek nasze dotychczas obowiązujące przepisy prawne, a mianowicie art. 4 Dekretu z dnia 4 lutego 1919 r. o ordynacji powiatowej przewidują tworzenie związków specjalnych tylko przez powiaty ziemskie i miejskie, to jednak niewątpliwie prawo to zostanie rozszerzone i na inne związki samorządne. W dziedzinie oszczędności ważnym jest szczególnie umożliwienie niektórym gminom wiejskim wstępowania w związki specjalne. Częstość bowiem w gminach wiejskich gęsto zaludnionych, jak np. w okolicach przemysłowych kasa powiatowa nie mogłaby działać z należytym skutkiem inaczej jak pod warunkiem otwierania licznych oddziałów, prowadzących operacje samodzielne, to znów nadmiernie komplikowałoby rachunkowość i kontrolę, a gminom nie dawałoby wszystkich korzyści związanych z posiadaniem własnej kasy oszczędności.–

Proporcjonalny rozdział poręki pomiędzy poszczególne jednostki samorządowe, tworzące związek specjalny, ma na celu zmniejszenie dla poszczególnych gwarantów skutków ewentualnej katastrofy z jednoczesnym utrzymaniem pełni bezpieczeństwa funduszków.

Do art. 4.

Zastrzeżenie Ministrowi Spraw Wewnętrznych prawa udzielania pozwoleń na zakładanie kas oraz zatwierdzanie ich statutów ma na celu zupełnie obiektywne traktowanie sprawy, nie zawsze możliwe dla władz II-ej instancji. Te ostatnie otrzymają pełnomocnictwo do zatwierdzania statutów stanowiących odpis statutu wzorowego ściśle odpowiadających ustawie. W razie zaś jakiegokolwiek oddalenia od przepisów statutu wzorowego lub wprowadzenia postanowień nieprzewidzianych ani w nim, ani w ustawie, decyzja będzie przysługiwała Ministrowi Spraw Wewnętrznych na podstawie odnośnego wniosku władzy II-ej instancji.–

Do art. 5.

Wobec doniosłego znaczenia kas oszczędności odmowa pozwolenia za założenie może mieć miejsce poza wypadkiem nielegalności uchwały przedstawicielstwa komunalnego i niezgodności statutu i prawom, wtedy gdy założenie kasy jest niepotrzebne i narażałoby odnośną jednostkę komunalną na bezcelowe wydatki (np. założenie kasy miejskiej w niewielkim mieście, wydzielonem z powiatu, który posiada już kasę powiatową), jak również, gdy niemożliwym jest utrzymanie zasadniczego warunku jej istnienia, jak i stanowi gwarancja bezpieczeństwa powierzonych kasie funduszów.– Naruszenie równowagi budżetu jednostki gwarantującej, spowodowne założeniem kasy oszczędności, jest dowodem słabości finansowej tej jednostki, a tem samem niezdolności do zagwarantowania bezpieczeństwa funduszów kasy.–

Do art. 6.

Zwolnienie jednostek samorządnych od uiszczenia opłaty stemplowej od podań, wnoszonych w sprawie zakładania kas oszczędności, ma na celu ułatwienie samego zakładania tych instytucji, tak pożądaných ze stanowiska interesów gospodarczych zarówno gminy jak i jej mieszkańców.– Właściwy komunalnym kasom oszczędności charakter zakładów użyteczności publicznej usprawiedliwia również i dla zwolnienia ich od opłat stemplowych.–

Do art. 7.

Osobowość prawna kas oszczędności stanowi zasadniczy warunek w ich rozwoju. Ani Regulatyw austriacki ani Regulamin pruski wyraźnego przepisu w tej mierze nie zawierają. Odnośnie b. zaboru austriackiego miarodajnymi są orzeczenia austriackiego trybunału, ustawy z dnia 21 października 1890 r. L.128 Hye. Nr 492 i z dnia 28 października 1891 r. L.3383, które uznają komunalne kasy oszczędności na odrębne od gmin osoby prawne i przyznają im nawet czynne prawa wyborcze w gminie. Potwierdzenie tego stanu rzeczy zawiera również statut wzorowy z roku 1892-go, którego § 2-gi wyraźnie zastrzega, że „kasa oszczędności nie jest zakładem gminnym (powiatowym) lecz instytucją

samodzielnie założoną i urządzoną. Natomiast w Prusiech zarówno reskrypty ministerialne (z dnia 22 lutego 1887 i 15 sierpnia 1891 r. i 23 marca 1900 r.), jak orzeczenie sądu Rzeszy (z dnia 25 kwietnia 1892 r.) i sądu Kasacyjnego (z dnia 12 lutego i 24 października 1881 r. i z dnia 4 lipca 1904 r.) odmawiają komunalnym kasom oszczędności osobowości prawnej.–

Stan ten dla instytucji finansowej jest wysoce niepożądanym, gdyż daje możliwość zbytniego wpływania przedstawicielstwu komunalnemu na codzienny bieg operacji kasy, co przy niesprzyjających okolicznościach mogłoby mieć opłakane następstwa. Poza tem wzrosłe uzależnienie kasy od zarządu gminy tamuje swobodę ruchów niezbędną przy operacjach finansowych, często niecierpiących zwłoki.

Do art. 8.

Przepis tego artykułu wypływa z przyznania kasom odrębnej osobowości prawnej.

Do art. 9.

Artykuł ten zawiera tylko przepisy ogólne, którym statut winien zadość uczynić, a to celem niekępowania działalności poszczególnych kas i umożliwienia opracowywania statutów, jak najszerzej uwzględniających warunki i potrzeby miejscowe. Ten sam cel ma na widoku zastrzeżenie Ministrowi Spraw Wewnętrznych prawa zatwierdzenia statutów, zawierających postanowienia, nieprzewidziane w ustawie.–

Do art. 10.

Prawo gwarantującej jednostki samorządnej do wyboru władz kasy wypływa z obowiązku poręczenia za całość jej funduszów i za zobowiązania. Przyjmując gwarancję, gmina winna mieć możność wywierania wpływu należytego na bieg interesów kasy, aby sama nie została uszkodzona. Jest to możliwe wtedy tylko, gdy kierownictwo kasy spoczywa w rękach ludzi, którym gmina może całkowicie zaufać, a więc pochodzących z wyboru przedstawicielstwa komunalnego.–

Do art. 11.

Oznaczenie najniższej kwoty, przyjmowanej jako wkład (zwykle w wysokości jednostki monetarnej) ma na celu uprzystępnienie kasy jak najszerzym warstwom społecznym; ustalenie maksimum wkładu zapobiegnie składaniu na rachunku oszczędnościowym kwot większych, celem uzyskania oprocentowania wyższego, aniżeli normalnie płacone od sum, złożonych na rachunku bieżącym.–

Wprowadzenie rachunku bieżącego ma na celu wygodę wkładców i poparcie rozwoju tak rozpowszechnionych dziś obrotów czekowych i przekazowych, dla uniknięcia jednak konieczności utrzymania zbyt wielkich sum w gotowiznie płynnej konieczne jest ograniczenie ogólnej sumy tych wkładów w stosunku do

innych lokat. Wyłączenie kredytu w rachunku bieżącym stanowi zabezpieczenie funduszów klasy, które dzięki temu nie będą narażone na ryzyko.

Do art. 12.

Ustawowe oznaczenie stopy procentowej w określonej wysokości utrudniałoby ewentualną jej zmianę, zależną od potrzeb i warunków miejscowych. Z tego względu ustawa przewiduje tylko, by statut zawierał postanowienia o sposobie określania stopy oprocentowania wkładów, dając tem samem możliwość dostosowania jej do każdorazowych warunków bez potrzeby wyjednywania zatwierdzenia zmiany statutu.

Do art. 13.

Wyznaczanie terminu wypłat w zależności od wysokości sum wypłaconych ma na celu zapobiegnięcie trudnościom płatniczym, w jakich kasa mogłaby się znaleźć np. przy runie oraz zwolnienie od konieczności trzymania zbyt wielkiej gotowizny w stanie płynnym, co pociągnęłoby pewne straty dla kasy.–

Do art. 14.

Termin przedawnienia zgodnie z ustanowionym przez kodeksy cywilne obowiązujące na ziemiach polskich.–

Zastrzeżenie dla zarządów kas prawa zawierania z wkładcami umów o niepodleganiu wkładów przedawnieniu ma na celu umożliwienie przyjmowania wkładów o charakterze zapisów itp. na terminy dłuższe co leży w interesie samej kasy.–

Do art. 15.

Przepis posiadający znaczenie praktyczne dla utrzymania ewidencji wkładów i ich kontroli.

Do art. 16.

Celem przepisów tego artykułu jest ułatwienie obrotów kas przez nadanie książeczce oszczędnościowej do pewnego stopnia charakteru papieru na okaziciela. Dzięki temu wkładcy utrzymują możliwość podnoszenia pieniędzy za pośrednictwem członków rodziny, osób zaufanych itp. bez potrzeby zaopatrywania ich w urzędowe plenipetencje, co związane jest z kosztami i stratą czasu. Ponadto wobec takiego charakteru książeczki oszczędnościowe na równi z papierami wartościowymi mogą być składane tytułem wadium kaucji itp., nie narażając właściciela ich na stratę w odsetkach, których bieg przerwie nie ulegnie.–

Przepisy tego artykułu zgadzają się zupełnie z odnośnymi przepisami regulaminu pruskiego (art. 14) i regulatywu austriackiego (art. 14). Aczkolwiek prawodawstwo rosyjskie nie zezwala na taki sposób dokonywania wypłat, to jednak praktyka kas galicyjskich i poznańskich dowiodła, że niebezpieczeństwa dla kasy z tego powodu nie ma, zwłaszcza że interesy wkładców znajdują zupełne zabezpieczenia w przepisach art. 17.–

Do art. 17.

Zastrzeżenie wkładu stanowi dla wkładców zabezpieczenie od nadużyć ze strony osób trzecich w wypadkach przywłaszczenia książeczki oszczędnościowej, gdyż książeczka zastrzeżona staje się imienną w ścisłym znaczeniu tego słowa i realizowaną być może tylko przez jej właściciela lub osobę, posiadającą odpowiednie upoważnienia za okazaniem dowodów osobistych.–

Poza tem umożliwia się tą drogą również składanie wkładów warunkowych, legatów itp.

Do art. 18.

Prawodawstwo, obowiązujące na terytorium b. Królestwa Kongresowego, takiego postępowania amortyzacyjnego nie znało.

Ponieważ zaś w myśl art. 16-go książeczki niezastrzeżone są właściwie papierem na okaziciela, przeto postępowanie amortyzacyjne odnośnie takich książeczek winno być analogiczne do postępowania przepisanego na wypadek utracenia tytułu na okaziciela.

Identyczne przepisy zawiera art. 15 Regulaminu pruskiego i art. 17 Regulatywu austriackiego, przewidujący również półroczny termin edyktalny.–

Do art. 19.

Wszystkie wyszczególnione lokaty mają charakter pupilarny z wyjątkiem wymienionych pod „g”.

Zastrzeżenie w punkcie „a” by połowę papierów wartościowych kas stanowiły papiery państwowe lub gwarantowane przez państwo, ma na celu wyzyskanie tych zakładów na rzecz kredytu państwowego.

Lokaty wymienione w punkcie „b” mają na celu ułatwienie gminie gwarantującej taniego kredytu, zwłaszcza krótkoterminowego.

Zezwolenie na lokaty hipoteczne daje kasom szerokie pole działalności społecznie użytecznej, mogą one bowiem z natury rzeczy udzielać tego kredytu na warunkach znacznie dogodniejszych, aniżeli to czyni kapitał prywatny.

Operacje lombardowe wymienione pod „e” nie przedstawiają żadnego ryzyka, gdyż zabezpieczenie pożyczki stanowią walory, uznane za nadające się do lokaty własnych funduszy kasy.

Punkt „f” uzasadniony jest koniecznością utrzymania przez kasy pewnej części funduszy w stanie płynnym, wypływającą z obowiązku natychmiastowego wypłacania wkładów do pewnej wysokości i ma na celu ochronę kas od utraty całkowitych odsetek, jakie płyną, gdy sumy te będą ulokowane.

Trzymanie wolnej gotowizny na rachunku bieżącym w innych instytucjach finansowych zapewnia kasom przynajmniej odsetki zwykłe od takich lokat płacone.

Dopuszczenie niepupilarnych lokat, wymienionych w punkcie „g” i „h”, ma na celu umożliwienie kasom spełnienia społecznie użytecznych zadań udzielania

racjonalnego kredytu instytucjom zasługującym na poparcie; ponadto zaś przyczyni się do rozwoju kredytu handlowego, co ważnem jest szczególnie dla prowincji.

Wreszcie eskont papierów wylosowanych lub wypowiedzianych ma na widoku wygodę wkładców obok zupełnie pewnego zysku dla kas, które mają większą łatwość realizowania rzeczonych walorów.

Przez określenie w ustępie końcowym maksymalnej granicy pożyczek pod zastaw papierów wartościowych i na weksle zmniejsza się ryzyko kasy; przyznanie zaś kasom przywilejów na zastawianych walorach jest zrównaniem ich pod tym względem z instytucjami finansowemi akcyjnymi.

Do art. 20.

Operacje, wymienione w tym artykule, stanowią udogodnienie dla publiczności, która zwłaszcza na głębokiej prowincji z konieczności załatwia sprawy tego rodzaju przez pośredników prywatnych za lichwiarskie wynagrodzenie. Obok więc zysku, jaki kasy z tego źródła mogą osiągać, ważnem jest przeprowadzenie sanacji w tej dziedzinie i uprzyśtępnienie tych obrotów dla ludności.

Ponieważ cały szereg operacji, wymienionych w §§ 19 i 20, będzie niedostępny dla kas oszczędności gmin wiejskich ze względów po prostu technicznych, ustawowo zaś ograniczenie ich do operacji pewnego rodzaju mogłoby krępować rozwój tych zakładów, zależny od zmiany warunków miejscowych, projekt uwzględnia uregulowanie tej kwestii przez rozporządzenie Ministrów, którym powierzono pieczę nad kasami.

Do art. 21.

Przez posiadanie własnych funduszów rezerwowych kasy unikną potrzeby uciekania się do pomocy finansowej gminy gwarantującej, przez co zmniejsza się odpowiedzialność tej ostatniej, prócz tego zaś otrzymują możliwość czynienia takich wydatków jak budowa własnego pomieszczenia itp.

Do art. 22.

Właściwie kasy powinny cały zysk, jako pochodzący z obrotów funduszami wkładców, przekazywać tym ostatnim w postaci czy to premii, czy też podwyższenia stopy oprocentowania wkładu.

Pierwsze jest o tyle niemożliwe, że należałoby przeprowadzić drobiazgowo zróżniczkowanie wkładców, faktycznie bowiem kasy otrzymują zyski od wkładów pewnej wysokości, w miarę wzrostu której wzrastają i zyski; ponadto zaś nie można byłoby wyłączać od udziału w premiach tych wkładców, którzy wkłady określonej wysokości wycofali przed końcem roku operacyjnego, gdyż i one również przyniosły kasie zyski. Byłoby to jednak tak olbrzymiem skomplikowaniem rachunkowości, że w praktyce staje się niewykonalnem.

Drugie prowadziłoby do częstych zmian stopy procentowej od wkładów i celem utrzymania jej w określonej wysokości do podwyższania oprocentowania

lokat czynnych, głównie hipotek, gdy przy innych jest to niemożliwe. Przez to kasy stanęłyby na równi z kapitałem prywatnym, co byłoby zaprzeczeniem zasady użyteczności publicznej, jaką instytucje te winny kierować się w swych operacjach biernych i czynnych.

Jedynym wyjściem jest przeznaczanie nadwyżki zysków na cele miejscowe użyteczności publicznej, których realizowanie należy do gminy gwarantującej, przez to bowiem z zysków kasy korzystać będą wszyscy wkładcy jednakowo. Przy tem nie bez znaczenia jest fakt, że stanowić to będzie jednocześnie ulgę dla budżetu gminy, którego nie obciążą wydatki, dokonywane na rachunek zysków kasy oszczędności i że w ten sposób gmina otrzyma wynagrodzenie za swoją gwarancję.

Do art. 23.

Likwidacja zakładu użyteczności publicznej, jakim jest kasa oszczędności, może nastąpić jedynie w wypadku, gdy bieg jej interesów przynosi gwarantowi lub wkładcom szkodę zamiast korzyści. Ponieważ przedstawicielstwo komunalne może być zainteresowane w utrzymaniu kasy pomimo jawnej szkody, stąd płynącej, dla dobra sprawy wprowadzono interwencję obiektywnej władzy nadzorczej obok pozostawienia decyzji samemu przedstawicielstwu komunalnemu.

Do art. 24.

Wybór ciała likwidującego kasę, pozostawiono przedstawicielstwu komunalnemu, gdyż o ile przyczyną likwidacji jest nieudolność zarządu kasy, to brak zaufania do niego spowoduje wyłonienie specjalnej komisji; jeżeli zaś przyczyna tkwi gdzie indziej nie ma powodu powierzać kierownictwa postępowaniem likwidacyjnym komu innemu zamiast zarządowi dokładnie obeznanemu ze stanem interesów kasy. Nadzór państwowy w osobie specjalnie wyznaczonego przedstawiciela władzy jest niezbędny, gdyż możliwa sprzeczność interesów wkładców kasy oraz gminy gwarantującej wymaga szczególnie troskliwej uwagi.

Do art. 25.

Powierzenie nadzoru nad Komunalnymi Kasami Oszczędności władzy nadzorczej nad samorządem wynika logicznie ze ścisłego związku, jaki zachodzi pomiędzy istnieniem tych zakładów a gwarantującą jednostką samorządną.

Gospodarstwo bowiem gminy, odpowiadającej za całość funduszy Kasy, musi być prowadzone w ten sposób, by odpowiedzialność nie stała się tylko nominalną, z drugiej zaś strony i czynności kasy nie powinny zagrażać finansom gminy.

Dalszy, a również ścisły związek z gminą wypływa z toku samych operacji kasy, przez które ta ostatnia może stać się wierzycielem gminy.

Analogiczne przepisy zawiera Regulamin Pruski (art. 2, 19, 20) oraz Regulatyw Austriacki (art. 27).

Ponieważ warunkiem celowego wykonywania nadzoru nad kasą oszczędności jest dokładna znajomość biegu jej interesów, władzy nadzorczej musi przysługiwać prawo uczestnictwa w posiedzeniach zarządu. Obecność na nich naczelnika związku komunalnego stanowi dodatkowo zabezpieczenie interesów gminy od możliwego uszczerbku.

Do art. 26.

Tok instancji odwoławczej wynika z przepisów art. 25. o nadzorze nad czynnościami komunalnych kas oszczędności.

Termin wystarcza zupełnie do wniesienia umotywowanego zażalenia na ręce władzy kompetentnej.

Do art. 27.

Składanie sprawozdań bezpośredniej władzy nadzorczej ma na celu kontrolę działalności poszczególnych kas oszczędności i dostarczanie materiału do sformułowania odpowiedniego wniosku dla władzy zarządzającej.

Sprawozdania zatwierdzone, dostarczane będą z odpowiednim wnioskiem Ministerstwu dla zorientowania się w całości spraw oszczędnościowych i ustalania wytycznych dla polityki kas.

Ogłaszanie sprawozdań w pismach – poza reklamą – ma na celu określenie pierwiastka jawności interesów kas.

Do art. 28.

Przepisy o obrocie pieniędzmi i papierami wartościowymi należą do zakresu działania Ministerstwa Skarbu, uprawnienia więc jego w tej dziedzinie muszą się rozciągać również i na komunalne kasy oszczędności, jako instytucje pieniężne.

Do art. 29.

Ustawowego zagwarantowania komunalnym kasom oszczędności prawa łączenia się w związki brak w prawodawstwie zarówno pruskim, jak i austriackim. Tymczasem jest to sprawa bardzo ważna, gdyż wspólne cele, jakie zakłady te mają na widoku, winna odpowiadać jednolitej organizacji i metod działania, zwłaszcza że zadaniom swym kasy podoleją tem łatwiej, im większą wykażą łączność.

W odczuciu potrzeby tej łączności zakłady oszczędnościowe Niemiec i Austrii tworzyły związki, z których na ziemiach polskich istniały w b. zaborze pruskim „Posener Provinzial-Sparkassenverband” „Verband der Kommunalen Sparkassen der Provinzen Ost- und Westpreussen” i „Verband Schlesien”, w b. zaborze austriackim zaś – „Związek Galicyjskich Kas Oszczędności” z siedzibą we Lwowie.

Utworzenie centrali bankowej Kas Oszczędności stanowi dalekosiężny etap rozwoju tych zakładów. Głównem obok innych zadaniem tych instytucji jest wyrównywanie braku i nadmiaru gotowizny przez umożliwienie kasom

lokowania gotówki w dobie obfitego jej przyływu i pomoc w wywiązywaniu się z obowiązków w razie wzmożonego zapotrzebowania wkładów. (Do spełnienia tych zadań nadaje się w zupełności istniejący Bank Komunalny, gdyż jako centrala pieniężna związków komunalnych posiada cały niezbędny do tej działalności aparat organizacyjny i rozporządza odpowiednimi środkami).

Nadzór nad związkami kas oszczędności i zatwierdzanie ich statutów zastrzega się Ministrowi Spraw Wewnętrznych, organizacje te bowiem mają do spełnienia zadania czysto administracyjno-organizacyjne, odnośnie zaś związkowych instytucji finansowych bezpośrednio z gospodarką jednostek samorządnych nie związanych decyzja i nadzór w pierwszym rzędzie należy do Ministra Skarbu.

Do art. 30.

Ponieważ co do zasady swej Ustawa stoi w zupełnej zgodzie z przepisami cytowanych już ustaw pruskiej i austriackiej, termin 2-let dostosowania się do niej statutów wszystkich działających na ziemiach polskich komunalnych kas oszczędności najzupełniej wystarcza, w razie zaś poszczególnego wypadku nadzwyczajnego zatrzeżone Ministerstwu Spraw Wewnętrznych prawo prologaty tego terminu ułatwi wyjście z trudności.

Do art. 31.

Wprowadzenie ustawy w życie przez Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu wynika z tych uprawnień, jakie przysługują każdemu z nich w stosunku do kas, ich związków i związkowych instytucji finansowych; odnośnie byłej dzielnicy pruskiej z mocy ustawy z dnia 1 sierpnia 1919 r. o tymczasowej organizacji zarządu b. dzielnicy pruskiej (art. 6) powołany do tego jest Minister b. Dzielnicy Pruskiej, działający w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych i Skarbu.–

°Załącznik do punktu 11^c. N^o [6]

Wniosek Ministra Robót Publicznych [w przedmiocie rozporządzenia Rady Ministrów normującego stosunek Starostw do inżynierów drogowych]

WNIOSEK MINISTRA ROBÓT PUBLICZNYCH

Rada Ministrów raczy uchwalić:

1) Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 XI 1919 r. Dz.u.r. Nr 90. poz. 488 i 489, które normują stosunki Starostów do inżynierów drogowych, zmienia się po myśli art. 6 Dekretu z 7 lutego 1919 r. Dz.r.p. Nr 14. poz. 149 o tyle, że aż do czasu wprowadzenia w życie nowej ustawy drogowej, inżynierowie drogowi

przydzieleni do wydziałów powiatowych dla prowadzenia gospodarki drogowej, podlegają teraz Wydziałom powiatowym.

2) Pod względem technicznym inżynierowie drogowi podlegają bezpośrednio Dyrektorom Okręgowym robót publicznych "wchodzącym w skład Województwa".

W sprawach administracyjnych wymagających znajomości techniki drogowej, inżynierowie drogowi są zobowiązani dawać swoją opinię na żądanie Starostw.

3) Diety i inne wydatki osobowe oraz rzeczowe dla inżynierów drogowych i ich pomocników ponosi Ministerstwo Robót Publicznych ze swego budżetu.

Warszawa 12 maja 1920 r.

Minister Robót Publicznych (-) ^fKędzior

^cZałącznik do punktu 18^c. N^o [7]

Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych na Radę Ministrów w sprawie niesienia doraźnej pomocy kolonii polskiej w Kijowie

^c2031/20 BP II^c

Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych na Radę Ministrów w sprawie niesienia doraźnej pomocy kolonii polskiej w Kijowie.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

1. Upoważnia się Ministra Spraw Wojskowych do wyznaczenia oficera ze wszelkimi pełnomocnictwami celem zorganizowania i niesienia natychmiastowej pomocy ludności polskiej w Kijowie.
2. Minister Kolei Żelaznej odda natychmiast do dyspozycji wyżej wspomnianego oficera 20 wagonów towarowych i 1 osobowy, które po odpowiednim przedzyniefekowaniu i oczyszczeniu będą sformowane w specjalny pociąg, który by przewiózł do Kijowa żywność oraz Komitet, który będzie tę żywność rozdawał. Upoważnia się oficera wyznaczonego przez Ministra Spraw Wojskowych, do zniesienia się z tutejszemi "kołaki" kresowemi, Kołem Kobiet, Czerwonym i Białym Krzyżem itd. ażeby natychmiast zorganizować kuchnie dla kolonii polskiej, zebrać pewną zapomogę pieniężną oraz trochę ubrania.
3. Upoważnia się wyżej wspomnianego oficera do wywiezienia z Kijowa tych osób z kolonii polskiej, które nie mają za co egzystować i których mężowie lub ojcowie są wywiezieni jako zakładnicy.
4. Upoważnia się wyżej wspomnianego oficera do zorganizowania w okolicach Warszawy miejsca, dokąd można by tych uchodźców przyjąć, nakarmić i zaopiekować się nimi.

48

PROTOKÓŁ

45-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 25 maja 1920 r.

Przewodniczy	pan Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Spraw Zagranicznych	p. Stanisław Patek
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister W[yznań] R[eligijnych] i O[święcenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Pracy i O[pieki] S[połecznej]	p. Edward Peplowski
Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Rolnictwa i D[óbr] P[aństwowych]	p. Zygmunt Chmielewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Apropozycji	p. Leonard Zaborowski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Spraw Zagraniczn[ych]	p. dr Stefan Dąbrowski
Szef Sekcji Administr[acyjnej] w Prezydium Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Studziński
Szef Sekcji Legislatywnej w Prezydium Rady Min[istrów]	p. Edward Lechowicz
Szef Sekcji w Min[isterstwie] b. Dzielnicy Pruskiej	p. Bohdan Chełmicki
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Zdrowia Publicznego	p. dr Józef Jaworski
Protokółuje Radca Ministerialny	p. dr Jerzy Buzek

Początek posiedzenia o godzinie 5 po południu.

1. Protokół 44-go posiedzenia Rady Ministrów – wobec niewniesienia żadnego sprzeciwu – uważa się za przyjęty.

2. Wniosek Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w sprawie przeniesienia Urzędu Osadniczego w Poznaniu do Bydgoszczy i umieszczenia go w tamtejszym gmachu b. Dyrekcji Kolejowej oraz oddania dotychczasowego gmachu Urzędu Osadniczego na cele Uniwersytetu Poznańskiego przyjęto z tą zmianą, że przeniesienie ma się rozpocząć zaraz i wymieniony gmach Urzędu Osadniczego w Poznaniu ma być oddany Uniwersytetowi najpóźniej dnia 1 stycznia b.r.

3. Sprawę redukcji placówek wojskowych za granicą pozostawiono do porozumienia się interesowanym Ministrom tj. Ministrom Spraw Zagranicznych, Spraw Wojskowych i Skarbu.

4. Wniosek o przekazanie Uniwersytetowi Jana Kazimierza ruchomości, znajdujących się w oddanych Uniwersytetowi gmachach b. Sejmu i Wydziału Krajowego, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego uzupełnił w tym kierunku, by Rada Ministrów ustaliła, że gospodarzem tych gmachów jest Uniwersytet i Uniwersytet dysponuje lokalami bez prawa do ruchomości, a w razie nieporozumienia rozstrzygną spór Minister Spraw Wewnętrznych z Ministrem W.R. i O.P.

Uchwalono sprawę zarządzenia lokalami pozostawić porozumieniu Ministra Spraw Wewnętrznych z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

5. Łącznie z wnioskiem Ministra W.R. i O.P. o przekazanie Uniwersytetowi Jana Kazimierza ruchomości znajdujących się w gmachach b. Sejmu i Wydziału Krajowego we Lwowie, zlecono Prezydium Rady Ministrów utworzenie komisji stałej, która by prowadziła ewidencję ruchomości, stanowiących własność Państwa i nimi dysponowała.

6. Sprawę organizacji władz do spraw morskich przekazano konferencji interesowanych Ministrów u Pana Prezydenta odbyć się mającej, po czym konkretne wnioski będą przedłożone Radzie Ministrów.

7. Projekt ustawy o ustroju szkół akademickich przyjęto z dodatkiem, że postanowienie objęte ustępem ostatnim art. 47 nie dotyczy profesorów honorowych i z uzupełnieniem art. 111, w którym po wyrazach: „Prywatne szkoły akademickie mogą otrzymać na mocy rozporządzenia” należy wstawić wyrazy: „po wysłuchaniu opinii kolegiów wszystkich państwowych szkół wyższych tego samego typu”.

8. Przyjęto wniosek nagły Prezydium Rady Ministrów w przedmiocie zmian w ustawie z dnia 27 listopada 1919 r. o obowiązku zarządów gmin miejskich dostarczania pomieszczeń.

9. Przyjęto wniosek nagły Prezydium Rady Ministrów w sprawie upoważnienia Prefekta przy Komisji Międzynarodowej w Cieszynie dla wschodniej części Księstwa Cieszyńskiego i Prezesa Sądu Okręgowego w Cieszynie do złożenia imieniem Rządu Rzeczypospolitej Polskiej oświadczenia co do przejścia sędziów i urzędników administracyjnych we wschodniej części Śląska Cieszyńskiego na etat Państwa Polskiego w następującej osnowie:

1) Rząd Rzeczypospolitej Polskiej oświadcza, że pełniący służbę na obszarze Śląska Cieszyńskiego urzędnicy administracyjny, podlegający Prefektowi przy Międzynarodowej Komisji w Cieszynie dla wschodniej części Śląska Cieszyńskiego oraz sędziowie i urzędnicy sądowi, podlegli Prezesowi Sądu Okręgowego w Cieszynie, którzy objawią zamiar wstąpienia do służby państwowej polskiej traktowani będą – o ile chodzi o uposażenia z zaliczeniem poprzednich lat służby i zapewnienie emerytury dla nich – a zaopatrzenia wdowiego i sierociego dla ich rodzin z u p e ł n i e n a r ó w n i z urzędnikami państwowymi w Polsce.

2) Rada Ministrów upoważnia Prefekta przy Komisji Międzynarodowej w Cieszynie dla wschodniej części Księstwa Cieszyńskiego i Prezesa Sądu Okręgowego w Cieszynie do oświadczenia, że wniesione do Sejmu Ustawodawczego projekty ustaw o uposażeniu urzędników, sędziów i prokuratorów (wymiar sprawiedliwości), nauczycieli, pracowników kolejowych i policji państwowej – przewidują znaczną podwyżkę pensji zasadniczych, powiększający się w miarę wzrostu cen artykułów nieodzownej potrzeby dodatek drożyzniany, którego stawki rosą w miarę liczebności rodziny urzędnika, w końcu dodatek automatyczny za wysługę lat, przy czym liczy się ze służby w państwie zaborczem do lat 20 włącznie, ze służby w państwie polskim każdy rok bez ograniczenia.

Urzędnik otrzyma płacę równorzędnego jego klasie rangi stopnia służbowego bez względu na to, czy uposażenie danej klasy rangi otrzymał z nominacji, czy też w drodze czasowego posuwania.

Rząd przygotowuje projekt ustawy, który przewiduje, że do emerytury ma być zaliczony cały czas służby państwowej w państwie zaborczem, będzie to miało wpływ również na wysokość zaopatrzenia wdów i sierot.

Uposażenie emerytalne i zaopatrzenie wdów i sierot będą oparte na tych samych zasadach co i uposażenie urzędników czynnych – składać się będzie z zasadniczej pensji emerytalnej, wdowiej lub sieroczej i dodatku drożyznianego, powiększającego się w miarę wzrostu drożyzny i przy wymiarze emerytury będzie braną pod uwagę nie tylko wysokość pensji zasadniczej, lecz także dodatku za wysługę lat.

Odnosnie do sędziów i nauczycieli oparto wniesione do Sejmu projekty ustaw o uposażeniu na zupełnie odrębnych i nowych zasadach, ażeby co do pierwszych i drugich uwzględnić specjalne warunki, w jakich wykonuje swój zawód.

W najbliższej przyszłości Rząd wniesie do Sejmu projekt ustawy o służbie cywilnej (pragmatyki służbowej) oparty na zasadach nowożytnych i demokratycznych, w którym określono wyraźnie i jasno obowiązki, a także prawa urzędników i funkcjonariuszów państwowych, a także projekt ustawy emerytalnej, oparty na zasadach, o których wyżej mowa.

10. Przyjęto wniesiony w trybie nagłym przez Ministra Spraw Wojskowych projekt ustawy w przedmiocie poboru roczników 1895 i 1902.

11. Przyjęto projekt ustawy o służbie domowej z następującymi zmianami:

- a) art. 2 – skreślono;
- b) w art. 10 skreślono wyrazy: „lub nieopatrzność”;
- c) w art. 16 skreślono wyrazy: „za przestępstwa grożące co najmniej więzieniem, a w b. zaborze austriackim ścisłym aresztem, lub wreszcie w razie faktycznego dłużej nad trzy tygodnie trwającego aresztu”;
- d) w art. 21 skreślono wyraz „każdą”;
- e) art. 23 skreślono;
- f) art. 26 otrzymuje brzmienie: „Praca służącej(ego) trwać może najwyżej od 6 rano do 9 wieczorem lub od 7 rano do 10 wieczór i od 8 rano do 11 w nocy z ogólnymi przerwami trzech godzin do rozporządzenia służącej(ego). W niedzielę praca kończy się najpóźniej o czwartej po południu”;
- g) art. 28 otrzymuje brzmienie: „Każda(y) służąca(y) ma po roku służby prawo do dwóch tygodni płatnego urlopu”;
- h) w art. 32 skreślono wyrazy: „z gratyfikacji tzw. gwiazdki”;
- i) art. 34 skreślono;
- k) w art. 39 skreślono wyrazy „w komórkach, na pawlaczach”;
- l) art. 41 otrzymuje brzmienie: „Zakazuje się używania kobiet i dziewcząt do froterki nożnej. Kobietom i młodocianym płci obojga zakazuje się dźwigania nadmiernych ciężarów i szkodliwych dla zdrowia niebezpiecznych robót”;
- m) w art. 45 skreślono wyrazy „od lat 14”;
- n) w miejsce pierwszych dwóch zdań art. 46 należy wstawić zdanie: „Przy przyjmowaniu do służby młodocianych wymagane jest wyraźne zezwolenie rodziców i opiekunów, gdzie to przez prawo cywilne jest wymagane”;
- o) w art. 49 zamiast od 7 rano do 8 wieczór przyjęto od 7 r. do 9 wieczór i ” ” 6 ” ” 7 ” ” ” 6 ” ” 8 ” ;
- p) w art. 50 skreślono wyrazy: „wykonywane zgodnie z artykułem 28;
- r) w art. 53 skreślono art. 46 i wstawiono go do artykułów wyliczonych w art. 54;
- s) w art. 54 skreślono art. 2, a wyraz „administracyjnej” zastąpiono wyrazem „sądowej”;

Redakcję ostateczną projektu zlecono Sekcji Legislatywnej Prezydium Rady Ministrów w porozumieniu z Ministrami Pracy i Opieki Społecznej i Sprawiedliwości.

Koniec posiedzenia o godzinie 10 wieczorem.

†L. Skulski†

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej na Radę Ministrów w sprawie przeniesienia Urzędu Osadniczego z Poznania do Bydgoszczy i umieszczenia go w tamtejszym gmachu b. Dyrekcji Kolejowej oraz oddania dotychczasowego gmachu Urzędu Osadniczego na cele Uniwersytetu Poznańskiego.
2. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie redukcji wydatków na przedstawicielstwa wojskowe za granicą.
3. Wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na Radę Ministrów [o przekazanie Uniwersytetowi Jana Kazimierza ruchomości, znajdujących się w oddanych Uniwersytetowi gmachach b. Sejmu Wydziału Krajowego].
4. Projekt ustawy o ustroju najwyższych szkół w Państwie Polskim²⁸¹.
5. [Wniosek nagły Prezydium Rady Ministrów] w przedmiocie zmian w ustawie z dnia 27 listopada 1919 r. o obowiązku zarządów gmin miejskich dostarczania pomieszczeń²⁸².
6. Wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie upoważnienia Prefekta przy Komisji Międzynarodowej w Cieszynie dla wschodniej części Księstwa Cieszyńskiego i Prezesa Sądu Okręgowego w Cieszynie do złożenia imieniem Rządu Rzeczypospolitej Polskiej oświadczenia co do przejścia sędziów i urzędników administracyjnych we wschodniej części Śląska Cieszyńskiego na etat Państwa Polskiego.
7. [Projekt] ustawy w przedmiocie poboru roczników 1895 i 1902²⁸³.
- 7a. Uzasadnienie [projektu ustawy w przedmiocie poboru roczników 1895 i 1902].
8. [Projekt] ustawy o służbie domowej²⁸⁴.

²⁸¹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o szkołach akademickich, Dz.U. 1920, nr 72, poz. 494. Ustawa z niewielkimi modyfikacjami w stosunku do projektu.

²⁸² Nie publikuje się. Ustawa z dnia 15 lipca 1920 r. w przedmiocie zmian w ustawie z dnia 27 listopada 1919 r. o obowiązku zarządów gmin miejskich dostarczania pomieszczeń, Dz.U. 1920, nr 60, poz. 371.

²⁸³ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 15 czerwca 1920 w przedmiocie poboru roczników 1895 i 1902 r., poboru byłych podoficerów, urodzonych w latach od 1890 do 1894 włącznie i poboru byłych szeregowych, urodzonych w latach 1885 do 1894 włącznie, którzy w armiach obcych, względnie w wojsku lub formacjach polskich, służyli w oddziałach jazdy, konnej artlerii i konnej straży granicznej, Dz.U. 1920, nr 48, poz. 298.

²⁸⁴ Nie publikuje się. Ustawa w wersji projektu, składająca się z 60 artykułów, prawdopodobnie nigdy nie weszła w życie.

Wniosek Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej na Radę Ministrów w sprawie przeniesienia Urzędu Osadniczego z Poznania do Bydgoszczy i umieszczenia go w tamtejszym gmachu b. Dyrekcji Kolejowej oraz oddania dotychczasowego gmachu Urzędu Osadniczego na cele Uniwersytetu Poznańskiego

Warszawa, dnia 18 maja 1920.

Wniosek Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej na Radę Ministrów w sprawie przeniesienia Urzędu Osadniczego z Poznania do Bydgoszczy i umieszczenia go w tamtejszym gmachu b. Dyrekcji Kolejowej, oraz oddania dotychczasowego gmachu Urzędu Osadniczego na cele Uniwersytetu Poznańskiego.

Uniwersytet Poznański rozwijający się nader pomyślnie, a stanowiący pierwszorzędnej wagi placówkę nauki i kultury polskiej na kresach zachodnich wymaga celem prawidłowego funkcjonowania bezwzględnie bardzo wielkiego powiększenia swych ubikacji. Dla zaspokojenia częściowego zapotrzebowania w tym kierunku Ministerstwo b. dz. pruskiej rozporządziło dnia 9 marca r.b., iż Urząd Osadniczy ma być z dniem 15 czerwca r.b. przeniesiony do Bydgoszczy i umieszczony tamże w gmachu b. Dyrekcji Kolejowej w Bydgoszczy, gmach zaś Urzędu Osadniczego ma być oddany Uniwersytetowi na cele wydziału medycznego. Rozporządzenie to nastąpiło za zgodą Prezesa Urzędu Osadniczego, który pierwotnie wyrażał różne wątpliwości co do przeniesienia w ogóle, jako też co do terminu, ostatecznie jednakże od nich odstąpił.

Tymczasem Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego powołując się na rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 1919 r. – Dziennik Ustaw Nr 76/20 poz. 436 – oświadczył pismem z dnia 30 marca r.b., że ze swej strony zgodzić się nie może. Jakkolwiek powody w piśmie tym podane, były już rozważane przed wydaniem rozporządzenia z dnia 9 marca r.b. i Prezes Urzędu Osadniczego mimo podniesienia ich na translokację się zgodził, Ministerstwo b. dzielnicy pruskiej uważało, iż nad protestem Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego ze względu na niezupełnie jasną kwestię kompetencji do porządku dziennego przejść nie może.

Równocześnie powstała druga trudność. Ministerstwo Kolei Żelaznych, na które z dniem 1 kwietnia r.b. całkowicie przeszła administracja Kolei Żelaznych byłej dzielnicy pruskiej, umieściło w gmachu byłej Dyrekcji Kolei w Bydgoszczy oddział rachunkowy Dyrekcji Kolei Radomskiej. Jednakże trudność ta będzie mogła być usuniętą dlatego, iż p. Minister K.Z. gotów jest gmach ten oddać, o ile Urząd Osadniczy do Bydgoszczy przeniesiony zostanie, a Oddział rachunkowy gdzie indziej znajdzie pomieszczenie. Według oświadczenia prezydenta miasta Bydgoszczy, to ostatnie będzie mogło każdej chwili nastąpić. Wobec tego chodzi

tylko o protest Prezesa Gł. Urzędu Ziemskiego, który na przeniesienie się nie zgadza.

Ponieważ mimo najusilniejszych starań innego gmachu dla Uniwersytetu znaleźć nie można, przeto Ministerstwo całą sprawę niniejszem podaje pod rozstrzygnięcie Wysokiej Rady Ministrów, wnosząc:

Wysoka Rada Ministrów zechce uchwalić:

1. Urząd Osadniczy przenosi się z dniem 15 czerwca rb. z Poznania do Bydgoszczy i zajmuje tamże gmach b. Dyrekcji Kol.

2. Gmach Urzędu Osadnicz. w Poznaniu oddaje się na cele Uniwersytetu tamtejszego.

MINISTER:

/-/ W. Seyda.

°Załącznik do punktu 3°. N° [2]

Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie redukcji wydatków na przedstawicielstwa wojskowe za granicą

WNIOSEK

Ministra skarbu na Radę Ministrów w sprawie redukcji wydatków na przedstawicielstwa wojskowe za granicą.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

- 1) Poczynając od dnia 1 maja r.b. kasują się wszystkie placówki wojskowe za granicą o charakterze politycznym, a przede wszystkim placówki w Stokholmie, Konstantynopolu, Brukseli, Helsingforsie.
- 2) Pozostałe placówki zostają zredukowane do jednego attaché wojskowego przydzielonego i lokującego się w Poselstwie.
- 3) Pobory attaché wojskowego zostają zrównane z wynagrodzeniem radcy legacyjnego I klasy w charakterze chargé d'affaires.

MOTYWY.

Aby sobie uprzytomnić ile kosztują Skarb Państwa przedstawicielstwa wojskowe za granicą wystarczy przytoczyć wysokość dotacji asygnowanych ostatnio Ministerstwu spraw wojskowych na potrzeby stałych ekspozytur Naczelnego Dowództwa w państwach, dla których za jednostkę wynagrodzenia personelu przyjmuje się markę złotą według równi przedwojennej. A więc wypłacono za kwiecień placówkom w składzie od 2–4 osób:

w Waszyngtonie	– 11 230	Mk zł w dolarach
” Londynie	– 10 680	” ” w funtach st.
” Paryżu		30.000 fr. fr.

” Sztokholmie	– 7660	” ”	w kor. szwed.
” Kopenhadze	– 7600	” ”	” ” duń.
” Brukseli	– 7560	” ”	” fr. belg.
” Bernie	– 7090	” ”	” fr. szwajc.
” Helsingforsie	– 6700	” ”	” fr.
” Bukareszcie	– 9780	” ”	” fran. fr.
” Belgradzie	– 6700	” ”	” ” ”
” Konstantynopolu	– 5650	” ”	” ” ”

czyli w markach polskich około 2 300 000 nie licząc wydatków na utrzymanie miesięczne placówek w Wiedniu, w Budapeszcie, w Rydze i Rewlu, oraz specjalnych Misji wojskowych i gospodarczych na południu Rosji, na Syberii, w Paryżu i Rzymie, co obciąża dodatkowo Skarb Państwa kwotą około 4 milionów marek miesięcznie, budżet bowiem tylko Misji generała Pomiankowskiego²⁸⁵ (w Paryżu) wynosi ca 340 000 fr. fr. na miesiąc.

Ogółem więc suma wydatków Ministerstwa spraw wojskowych związanych ze stałym bądź tymczasowym przedstawicielstwem za granicą (bez Gdańska) wynosi około 6 300 000 Mk pol. miesięcznie.

Obszerna korespondencja przeprowadzona z Ministerstwem spraw wojskowych, Naczelnem Dowództwem i Ministerstwem spraw zagranicznych w przedmiocie zmniejszenia kosztów przedstawicielskich dała dotychczas nikłe rezultaty.

Wprawdzie Ministerstwo spraw wojskowych w zasadzie popierało poczynania Ministerstwa skarbu, Naczelne Dowództwo zaś wyraziło gotowość poczynienia pewnych oszczędności w budżetach niektórych placówek, ale w praktyce wyniki nie były zadowalniające.

Godząc się np. na skasowanie pierwotnie od marca wreszcie od maja stanowiska pomocnika attaché w kilku ekspozyturach, Naczelne Dowództwo jednocześnie tworzy nowe placówki w Rydze, w Rewlu, Tokio i na Kaukazie, co nie tylko anuluje zamierzone oszczędności, ale powoduje nowe wydatki. Przy czym warunki stawiane przez Ministerstwo skarbu przy tworzeniu nowych ekspozytur, lub wnioski dotyczące już istniejących placówek zwykle nie bywają całkowicie uwzględniane, Naczelne Dowództwo bowiem, przyjmując je zasadniczo, wykonanie ich zawiesza powołując się ostatecznie na konieczności wojenne.

Taka metoda nie pozwala na sprawdzenie przedmiotowości argumentów i usuwa w ogóle możliwość dalszej dyskusji. Konieczności wojenne i względy polityczne powodują, że istnieje placówka w Kopenhadze obok placówki w Sztokholmie, że powstaje placówka w Tokio i na Kaukazie, że nie została skasowana placówka w Konstantynopolu, że w Paryżu obok generała Rozwadowskiego²⁸⁶, mającego do

²⁸⁵ Chodzi o gen. Józefa Pomiankowskiego.

²⁸⁶ Gen. Tadeusz Jordan Rozwadowski kierował Polską Misją Wojskową w Paryżu od kwietnia 1919 do lipca 1920 r.

pomocy trzech oficerów, urzęduje w charakterze attaché naval adm. Biergel²⁸⁷, że wreszcie stanowiska w Konstantynopolu, Londynie, Waszyngtonie zostały obsadzone przez generałów.

I nic dziwnego, że w tych warunkach trudno umieścić placówki wojskowe w lokalach poselstw lub konsulatów (ze względów oszczędnościowych), jeżeli przy tem akcja w tym kierunku nie jest dość energicznie prowadzona przez Ministerium spraw zagranicznych pomimo niejednokrotne odezwy Ministerstwa skarbu.

Z istniejących przedstawicielstw dyplomatycznych tylko trzy dotychczas dobrowolnie odstąpiły część lokali placówkom wojskowym: Helsingfors, Bruksela i Konstantynopol. W Wiedniu np. attaché zażądał od poselstwa 4 pokoi, w Rzymie obszerny lokal 2-ch poselstw nie mógł pomieścić Misji generała Kątkowskiego²⁸⁸, pierwotnie w składzie trzech osób, która ulokowała się oddzielnie, płacąc 1000 lirów czynszu miesięcznie.

Liczny i kosztowny personel przedstawicielstw wojskowych za granicą wywołuje zdumienie u obcych, jak o tem donosi jeden z posłów w swoim raporcie, który pozwolę sobie odczytać na Radzie Ministrów.

A poczynania Ministerstwa skarbu, mające na celu zaoszczędzenie waluty obcej przede wszystkim na broń, amunicję i odzież dla armii, nie znajdują istotnego poparcia i zrozumienia ze strony władz wojskowych.

Dowodem tego nadesłany przez Ministerstwo spraw wojskowych nowy projekt instrukcji gospodarczej dla attaché wojskowego opracowany na wniosek Ministerstwa skarbu.

Otóż według nowej instrukcji skład placówki pozostaje ten sam (attaché, pomocnik i podoficer) bez względu na klasę, choć Ministerstwo prosiło o wzięcie pod rozwagę konieczności skasowania pomocnika attaché przynajmniej na placówkach II klasy.

Wynagrodzenie attaché wojskowego równa się niemal poborom Ministra pełnomocnego, przyznaje mu bowiem instrukcja bez względu na szarżę 1300 Mk według parytetu złota zasadniczej pensji plus dodatek na żonę 400 Mk i na każde dziecko 100 M płatne w parytecie złota o ile rodzina mieszka razem z nim za granicą. Poza tem dodatek funkcyjno-lokalny i reprezentacyjny w poprzedniej wysokości zależnie od kategorii drożyznianej.

Właściwie zaś stanowisko attaché ma odpowiadać radcy legac. I klasy w charakterze chargé d'affaires (pensja zasadnicza 900 Mk bez dodatku na rodzinę), stanowisko zaś jego pomocnika sekretarzowi poselstwa I klasy (pensja zasadnicza 600 Mk również bez dodatków rodzinnych).

²⁸⁷ Wiceadmirał Konstanty Biergiel.

²⁸⁸ Gen. Eugeniusz Kątkowski kierował attachatem wojskowym w Rzymie.

Prócz tego placówki w Londynie i Waszyngtonie np. otrzymują specjalny dodatek od 10–20% zasadniczej pensji i dodatku lokalnego wywołanego, jak wyjaśnia instrukcja, spadkiem siły kupczej miejscowej waluty.

Należy stwierdzić wobec tego, iż nadesłany projekt instrukcji nie odpowiada w najmniejszej mierze interesom Skarbu ze szkodą dla pokrycia najistotniejszych rzeczowych potrzeb armii.

W tym stanie rzeczy sprawa dojrzała, zdaniem Ministerstwa skarbu do przedłożenia jej Radzie Ministrów.

Sprawa jest nagła, ponieważ już Sejm w toku dyskusji nad budżetem Ministerstwa spraw wojskowych w komisji skarbowo-budżetowej zwrócił uwagę na konieczność zasadniczej redukcji omawianych wydatków.–

°Załącznik do punktu 4^c. N° [3]

Wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na Radę Ministrów [o przekazanie Uniwersytetowi Jana Kazimierza ruchomości, znajdujących się w oddanych Uniwersytetowi gmachach b. Sejmu Wydziału Krajowego]

°5181/20^c

Nr 316/20.S.

**Wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
na Radę Ministrów.**

Uchwałą z 26 lutego 1920 Rada Ministrów oddała gmachy b. Sejmu i Wydziału Krajowego we Lwowie na tymczasowe pomieszczenie Uniwersytetowi Jana Kazimierza.

Uchwała nie wspominała o ruchomościach, znajdujących się w tych gmachach, a będących obecnie własnością państwa, a więc o meblach, bibliotece, obrazach itp. Dla rozstrzygnięcia wątpliwości, komu rzeczy te mają być oddane, stawiam wniosek:

Ruchomości znajdujące się w oddanych Uniwersytetowi Jana Kazimierza, gmachach b. Sejmu i Wydziału Krajowego we Lwowie: sprzęty, obrazy – wśród nich Unię Lubelską Matejki – bibliotekę itp. oddaje się uniwersytetowi, z wyjątkiem sprzętów i książek potrzebnych do normalnego urzędowania mieszczącym się w gmachu biur.

Ponieważ w myśl uchwały Rady Ministrów, mieszczące się w oddanych uniwersytetowi gmachach urzędy będą mogły na razie czas jakiś jeszcze tam pozostać, a interes uniwersytetu wymaga, by zajmowały one tylko istotnie im

niezbędne pomieszczenia, przeto dla zabezpieczenia tego interesu, oraz dla uniknięcia zatargów stawiam wnioszek:

W przyznanym Uniwersytetowi Jana Kazimierza gmachach b. Sejmu i Wydziału Krajowego we Lwowie pomieszczenia nie mogą być oddawane innym instytucjom bez zgody władz uniwersyteckich; w razie niemożności osiągnięcia porozumienia na miejscu rozstrzyga Minister Robót Publicznych w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych, oraz Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.–

dn. 15 marca 1920 r.

Minister

/–/ T. Łopuszański.

¢Załącznik do punktu 9^c. N^o [6]

Wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie upoważnienia Prefekta przy Komisji Międzynarodowej w Cieszynie dla wschodniej części Księstwa Cieszyńskiego i Prezesa Sądu Okręgowego w Cieszynie do złożenia imieniem Rządu Rzeczypospolitej Polskiej oświadczenia co do przejścia sędziów i urzędników administracyjnych we wschodniej części Śląska Cieszyńskiego na etat Państwa Polskiego

W N I O S E K

Prezydium Rady Ministrów w sprawie upoważnienia Prefekta przy komisji Międzynarodowej w Cieszynie dla wschodniej części Księstwa Cieszyńskiego i Prezesa Sądu Okręgowego w Cieszynie do złożenia imieniem Rządu Rzeczypospolitej Polskiej przyrzeczenia co do przejścia sędziów i urzędników administracyjnych we wschodniej części Śląska Cieszyńskiego na etat Państwa Polskiego.

Prefekt przy Komisji Międzynarodowej w Cieszynie dla wschodniej części Księstwa Cieszyńskiego i Prezes Sądu Okręgowego w Cieszynie złożyli załączonym pismem obszernie sprawozdanie o stosunkach, jakie panują między sędziami i urzędnikami w zachodniej czeskiej i wschodniej polskiej części Śląska Cieszyńskiego i przedstawili wniosek o upoważnienie ich do złożenia tym urzędnikom imieniem Rządu Rzeczypospolitej Polskiej przyrzeczenia, że urzędnicy, którzy zamierzają przejść definitywnie do służby w Państwie Polskiem:

a) zostaną przyjęci na etat urzędników Państwa Polskiego, przy czym będą im policzone poprzednie lata służby i zapewnione emerytury dla nich i dla ich rodzin;

b) nie zostaną wbrew swej woli przeniesieni poza obręb przyszłego Województwa Śląskiego, chyba w drodze dyscyplinarnej, a żonaci – o ile na to

stosunki służbowe pozwolą – pozostaną w najbliższym czasie w dotychczasowych miejscach służbowych.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej przyrzeka tym wszystkim, pełniącym służbę na obszarze Śląska Cieszyńskiego urzędnikom administracyjnym, podlegającym Prefektowi przy Międzynarodowej Komisji w Cieszynie dla wschodniej części Śląska Cieszyńskiego, oraz sędziom i urzędnikom sądowym, podległym Prezesowi Sądu Okręgowego w Cieszynie, którzy objawią zamiar wstąpienia do służby państwowej polskiej, że:

1) traktowani będą – o ile chodzi o uposażenie z zaliczeniem poprzednich lat służby i zapewnienie emerytury dla nich – a zaopatrzenia wdowiego i sierociego dla ich rodzin zupełnie na równi z urzędnikami państwowymi w Małopolsce, przejętymi już do służby państwowej polskiej.

2) nie zostaną wbrew swej woli przeniesieni poza obręb przyszłego Województwa Śląskiego z dotychczasowych miejsc służbowych na inne.

Nadto Rada Ministrów zechce upoważnić Prefekta przy Komisji Międzynarodowej w Cieszynie dla wschodniej części Księstwa Cieszyńskiego i Prezesa Sądu Okręgowego w Cieszynie do oświadczenia, że wniesione do Sejmu Ustawodawczego projekty ustaw o uposażeniu urzędników, sędziów i prokuratorów (wymiar sprawiedliwości), nauczycieli, pracowników kolejowych i policji państwowej – przewidują znaczną podwyżkę pensji zasadniczych, powiększający się w miarę wzrostu cen artykułów nieodzownej potrzeby dodatek drożyzniany, którego stawki rosą w miarę liczebności rodziny urzędnika, w końcu dodatek automatyczny za wysługę lat, przy czym liczy się ze służby w państwie zaborczem do lat 20 włącznie, że służby w państwie polskim każdy rok bez ograniczenia.

Urzędnik otrzyma płacę równorzędnego jego klasie rangi stopnia służbowego bez względu na to, czy uposażenie danej klasy rangi otrzymał z nominacji czy też w drodze czasowego posuwania.

Do emerytury będzie zaliczony cały czas służby państwowej w państwie zaborczem, będzie to miało wpływ również na wysokość zaopatrzenia wdów i sierot.

Uposażenie emerytalne i zaopatrzenie wdów i sierot będą oparte na tych samych zasadach co i uposażenie urzędników czynnych – składać się będzie z zasadniczej pensji emerytalnej, wdowiej i sierociej i dodatku drożyznianego powiększającego się w miarę wzrostu drożyzny i przy wymiarze emerytury będzie braną pod uwagę nie tylko wysokość pensji zasadniczej, lecz także dodatku za wysługę lat.

Niewątpliwie ze względu na dotkliwy brak urzędników rutynowanych otwiera się dla kwalifikowanych urzędników bądź na obszarze Śląska Cieszyńskiego, bądź na innych obszarach Rzeczypospolitej Polskiej możliwość objęcia wyższych

stanowisk urzędniczych czy to przy władzach centralnych czy też władzach i urzędach I i II instancji.

Odnosnie do sędziów i nauczycieli oparto wniesione do Sejmu projekty ustaw o uposażeniu na zupełnie odrębnych i nowych zasadach, ażeby co do pierwszych i drugich uwzględnić specjalne warunki, w jakich wykonuje swój zawód.–

W najbliższej przyszłości Rząd wniesie do Sejmu projekt ustawy o służbie cywilnej (pragmatyki służbowej) oparty na zasadach nowożytnych i demokratycznych, w którym określone wyraźnie i jasno obowiązki, a także prawa urzędników i funkcjonariuszów państwowych, a także projekt ustawy emerytalnej, oparty na zasadach, o których wyżej mowa.

Do wykonania uchwały niniejszej Rady Ministrów upoważnia Pana Prezydenta Ministrów.

U Z A S A D N I E N I E

Prefekt przy Komisji Międzynarodowej w Cieszynie dla wschodniej części Księstwa Cieszyńskiego i Prezes Sądu Okręgowego w Cieszynie przedstawiają w załączonym sprawozdaniu zabiegi Czechów około zjednania sobie sympatii urzędników państwowych na Śląsku Cieszyńskim.

Zabiegi te poparte powiększeniem uposażenia, dostarczaniem artykułów żywności po niższej cenie, polepszeniem warunków awansu, które Czesi wprowadzili na obszarze Śląska zachodniego, podlegającego ich administracji wywołały pewne dążenia i dezyderaty ze strony urzędników we wschodniej części Śląska administrowanej przez Polaków.

Aby choć w części zrównoważyć obietnice i sparaliżować zabiegi Czechów, Prezydium Rady Ministrów proponuje, aby nie tylko zgodnie z wnioskiem Prefekta przy Komisji Międzynarodowej w Cieszynie dla wschodniej części Śląska Cieszyńskiego i Prezesa Sądu Okręgowego w Cieszynie – upoważnić ich do złożenia przyrzeczenia jak wyżej pod 1, i 2, ale upoważnić ich również do przedstawienia urzędnikom państwowym na Śląsku Cieszyńskim zamierzeń Rządu Rzeczypospolitej Polskiej, zdążających do poprawy i zabezpieczenia bytu funkcjonariuszów państwowych i ich rodzin tak przez znaczną podwyżkę uposażenia, którego system ustalono w projektach ustawy w sposób dla funkcjonariuszów państwowych nader korzystny, jak również przez zorganizowanie zaopatrzenia ich w artykuły nieodzownej potrzeby przez dostarczenie ich w naturze po niższych cenach, lub przez udzielanie kooperatywom urzędniczym pomocy w formie wydanych subwencji w gotówce.–

Uzasadnienie [projektu ustawy w przedmiocie poboru roczników 1895 i 1902]

UZASADNIENIE.

Ministerstwo Spraw Wojskowych uchwałą sejmową z dnia 7 Marca 1919 r. o powołaniu roczników 1896–1901 miało pozostawione do dyspozycji prawo wezwania 6 roczników do służby czynnej.

Obecnie po upływie roku, w którym armia Polska się organizowała, źródło to zostało prawie że wyczerpane.

Możliwość odrzucenia przez bolszewików polskich propozycji pokojowych, niewykluczona ewentualność trudnego przebiegu rokowań, wreszcie możliwość komplikacji w związku z akcją plebiscytową na zachodzie nakazują zachowanie wszelkich środków ostrożności.

Ministerstwo Spraw Wojskowych zamierza jednak skorzystać z ustawy tylko w razie koniecznej potrzeby na podstawie wszechstronnej oceny sytuacji.

Jeżeli wziąć poza tem pod uwagę konieczność posiadania dłuższego terminu dla przeprowadzania potrzebnych przygotowań do poboru, opracowanie wszystkich szczegółów dotyczących powołania i wskazanych z tem prac przedwstępnych, oraz wyszkolenia to zachodzi już obecnie konieczność uchwalenia proponowanej ustawy.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 10.

PROTOKÓŁ
46-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 27 maja 1920 r.

Przewodniczy	pan Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Zagranicznych	p. Stanisław Patek
Minister Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Wyznań Religijnych i O[święcenia] P[ublicznego]	p. Tomasz Łopuszański
Minister Rolnictwa i D[óbr] P[aństwowych]	p. dr Franciszek Bardel
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Pracy i O[pieki] S[połecznej]	p. Edward Pepełowski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Spraw Zagranicznych	p. dr Stefan Dąbrowski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzielnicy Pruskiej	p. Adam Poszwiński
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Sprawiedliwości	p. dr Jan Morawski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Skarbu	p. dr Stanisław Rybarski ²⁸⁹
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Kultury i Sztuki	p. Jan Heurich
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Aprovizacji	p. Leonard Zaborowski
Wiceprezes Głównego Urzędu Likwidacyjnego	p. Józef Karśnicki
Szef Sekcji Administracyjnej w Prez[ydium] R[ady] Min[istrów]	p. dr Władysław Studziński
Szef Sekcji Legislatywnej w Prez[ydium] R[ady] Min[istrów]	p. Edward Lechowicz

²⁸⁹ Pomyłka w protokole. Powinno być Roman Rybarski.

Początek posiedzenia o godzinie 5-ej po południu.

1. Przyjęto wniesione trybem nagłym przez Ministra Skarbu

- a) projekt ustawy w przedmiocie przygotowania pożyczki przymusowej z zastrzeżeniem ustalenia redakcji w porozumieniu z Sekcją Legislatywną Prezydium Rady Ministrów oraz z tą zmianą, że w art. 4 p. 4 w miejsce „30 000 marek” wstawiono „36 000 marek”,
- b) projekt ustawy w przedmiocie spłaty pożyczek państwowych, rozpisanych na podstawie ustawy z dnia 27 lutego 1920 (Nr 23 Dz.U.Rz.P.) i ustawy z dnia 27 lutego 1920 (Nr 25 Dz.U.Rz.P.).

2. Przyjęto wniosek Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w sprawie unormowania plac Prezesów, Wiceprezesów i Członków Komisji Szacunkowych Miejskowych i Głównych oraz w sprawie zwiększenia ilości pracowników Komisji Szacunkowej Głównej w Warszawie.

3. Przyjęto wniesiony przez Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rejestracji emerytur i wszelkich pretensji, wynikających ze stosunków służbowych b. funkcjonariuszów cywilnych instytucji rządowych, samorządowych i publicznych b. Królestwa Polskiego i b. Cesarstwa Rosyjskiego Polaków oraz wdów i sierot po nich pozostałych z następującymi uzupełnieniami:

- a) W art. 1-ym ustępie 1-ym po wyrazach „i publicznych” należy wstawić wyraz „Polaków”;
- b) W art. 5 p. b) w miejsce wyrazów „do państwowego urzędu powiatowego” należy wstawić wyrazy „do władz państwowych 1-ej instancji”;
- c) W art. 11.C. w miejsce terminu „do 1 grudnia 1918 r.” przyjęto „do 30 marca 1917”.

4. Przyjęto wniosek Prezydium Rady Ministrów o uchylenie zatwierdzonej na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 10 stycznia 1920 r. instrukcji służbowej dla Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku i przyjęto w zasadzie w miejsce tej instrukcji służbowej wniesiony przez Prezydium Rady Ministrów projekt instrukcji służbowej, dotyczącej załatwiania spraw gdańskich, której drugie czytanie ma się odbyć na następnym posiedzeniu po wprowadzeniu do tekstu zmian w myśl następujących przyjętych wniosków:

- a) wniosek Ministra Kolei Żelaznych i Ministra Spraw Wewnętrznych, by art. IV, V i VIII przeredagować w kierunku wyraźniejszego przeprowadzenia zasady centralizacji, przy czym p. Minister Bartel zauważył, że złączenie art. IV i V mogłoby nastąpić w następującej formie:
„Biuro Komisarza Generalnego składa się z następujących oddziałów:

- 1) polityczny i prezydialny,
- 2) ogólny,
- 3) wojskowy (Min. Spraw Wojskowych),
- 4) paszportowy i konsularny,
- 5) handlowo-przewozowy (Przemysł i Handel),
- 6) emigracyjny (Praca i O.S.),
- 7) prasowy.

Ministrowie Spraw Zagranicznych, Spraw Wojskowych, Skarbu, Przemysłu i Handlu, Aprowizacji, Pracy i O.S. oraz b. Dzielnicy Pruskiej delegują do Biura Komisarza Generalnego urzędników, którzy przydzieleni są do odpowiednich oddziałów Biura”;

- b) wniosek Podsekretarza Stanu, p. d-ra Weinfelda, by przy tej sposobności opracować i wprowadzić schemat jednolitego uposażenia funkcjonariuszów, przydzielanych do Gdańska przez władze centr.;
- c) wniosek Ministra Robót Publicznych, by w art. IV b. dodać zastępcę jego resortu;
- d) wniosek formalny Podsekretarza Stanu, p. Weinfelda, by w myśl tych uchwał zlecić projekt przeredagować.

5. Przyjęto w czytaniu pierwszym wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie technicznego skoordynowania transportów rządowych przez Gdańsk z następującymi zmianami:

- a) w miejsce ustępu 1-go przyjęto ustęp:
„Ogólne prowadzenie strony ekspedycyjno-administracyjnej przewozu morzem ładunków nadchodzących wzgl. odchodzących przez Gdańsk z zagranicy do kraju wzgl. z kraju za granicę koncentruje się w oddziale przewozowym Biura Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku. Strona techniczno-wykonawcza przewozów należy do bezpośredniego zarządu właściwych ministrów, którzy porozumiewają się z Komisarzem Generalnym co do rozgraniczenia kompetencji swoich organów miejscowych”;
- b) ustęp ostatni należy przeredagować w tym kierunku, by oddział transportowy Biura Komisarza Generalnego przeprowadzał całą akcję ładunków rządowych a regulował akcję ładunków prywatnych.

6. Przyjęto wniesiony w trybie nagłym poza porządkiem dziennym przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej projekt Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie powołania Komisji do badania wzrostu kosztów utrzymania rodzin pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu w następującej osnowie:

Na podstawie art. 18 Dekretu z dn. 3/1 1918 (Dz.Pr. Nr 1.2.1918 r.)

postanawia się co następuje:

Art. 1. Przy Głównym Urzędzie Statystycznym ustanawia się Komisję dla wyrażania opinii co do zmiany kosztów utrzymania.

- Art. 2. Komisja składa się: z Dyrektora Głównego Urzędu Statystycznego, jako przewodniczącego lub jego zastępcy, z przedstawicieli Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej, Ministerstwa Aprowizacji, Ministerstwa Skarbu, Ministerstwa Przemysłu i Handlu, Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Ministerstwa Zdrowia Publicznego, dwunastu członków Głównej Rady Statystycznej i jednego referenta fachowego z Głównego Urzędu Statystycznego.
Prócz tego, Komisja ma prawo powoływać rzeczoznawców z głosem doradczym.
- Art. 3. W poszczególnych większych miastach za zgodą Komisji przy Głównym Urzędzie Statystycznym mogą powstawać Komisje Lokalne działające na podstawie specjalnie opracowanego regulaminu.
- Art. 4. Dla powzięcia opinii konieczną jest obecność na posiedzeniu Komisji 2/3 liczby jej członków. W razie równego podziału głosów rozstrzyga głos przewodniczącego.
- Art. 5. Komisja ogłasza miesięczne sprawozdania o wyniku swoich prac w Miesięczniku Statystycznym.
- Art. 6. Regulamin wewnętrzny opracuje sama Komisja.
- Art. 7. Wszelkie władze i urzędy państwowe i samorządowe są obowiązane udzielać Komisji swej pomocy.
Koniec posiedzenia o godzinie 10-ej wieczorem.

†L. Skulski†

Załączniki

Wykaz:

1. Projekt ustawy w przedmiocie przygotowania pożyczki przymusowej²⁹⁰.
2. [Projekt] ustawy w przedmiocie spłaty pożyczek państwowych.
3. Wniosek Głównego Urzędu Likwidacyjnego w sprawie unormowania płac Prezesów, Wiceprezesów i Członków Komisji Szacunkowych Miejskowych i Głównych, oraz w sprawie zwiększenia ilości pracowników Komisji Szacunkowej Głównej w Warszawie²⁹¹.
- 3a. Motywy wniosku Głównego Urzędu Likwidacyjnego w sprawie unormowania płac Prezesów, Wiceprezesów i Członków Komisji Szacunkowych Miejskowych i Głównych, oraz w sprawie zwiększenia ilości pracowników Komisji Szacunkowej Głównej w Warszawie.

²⁹⁰ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 16 lipca 1920 r. w przedmiocie wewnętrznej przymusowej pożyczki państwowej, Dz.U. 1920, nr 67, poz. 455. Ustawa zmodyfikowana w stosunku do projektu.

²⁹¹ Nie publikuje się. Główny Urząd Likwidacyjny wnosi o zmianę uchwały Rady Ministrów z dn. 18 lipca 1919 r. (Protokół 98-go Posiedzenia Rady Ministrów Rzplitej Polskiej, punkt 5).

4. Wniosek Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego o wydanie rozporządzenia w przedmiocie rejestracji emerytur i wszelkich pretensji, wynikających ze stosunków służbowych b. funkcjonariuszów cywilnych instytucji rządowych, samorządowych i publicznych b. Królestwa Polskiego i b. Cesarstwa Rosyjskiego, Polaków oraz wdów i sierot po nich pozostałych.

°Załącznik do punktu 1b°. N° [2]

[Projekt] ustawy w przedmiocie spłaty pożyczek państwowych

U s t a w a z dnia

w przedmiocie spłaty pożyczek państwowych, rozpisanych na podstawie ustawy z dnia 27 lutego 1920 (Nr 23 Dz.U.R.P.) i ustawy z dnia 27 lutego 1920 (Nr 25 Dz.U.R.P.).-

Art. 1.

Posiadaczom obligacji pożyczki krótkoterminowej, rozpisanej na podstawie ustawy z dnia 27 lutego 1920 (Nr 23 Dz.U.R.P.) i pożyczki długoterminowej rozpisanej na podstawie ustawy z dnia 27 lutego 1920 (Nr 25 Dz.U.R.P.) gwarantuje się spłatę kapitału w sposób, określony w art. 2 i 3 niniejszej ustawy w wypadkach w tychże artykułach przewidzianych.

Art. 2.

O ile w sześciu miesiącach, poprzedzających datę płatności obligacji pożyczki krótkoterminowej przeciętny kurs giełdowy marki polskiej, względnie waluty, która ją zastąpi, będzie niższy, niż jeden dolar Stanów Am. Północnej – 150 markom, to wtedy za każde 150 marek wypłaci się sumę w walucie polskiej, określoną przez przeciętny kurs dolara w wyżej oznaczonym terminie.

Art. 3.

O ile w sześciu miesiącach, poprzedzających każdorazową datę płatności obligacji pożyczki długoterminowej przeciętny kurs giełdowy marki polskiej, względnie waluty, która ją zastąpi, będzie niższy, niż jeden dolar Stanów Zjednoczonych Am. Północnej – 100 markom, to wtedy za każde 100 marek wypłaci się w walucie polskiej sumę, określoną przez przeciętny kurs dolara w wyżej oznaczonym terminie.

Art. 4.

Wykonanie tej ustawy powierza się Ministrowi Skarbu.-

°W. Grabski°

Motywy wniosku Gównego Urzędu Likwidacyjnego w sprawie unormowania płac Prezesów, Wiceprezesów i Członków Komisji Szacunkowych Miejskowych i Głównych, oraz w sprawie zwiększenia ilości pracowników Komisji Szacunkowej Głównej w Warszawie

MOTYWY.

Uchwałą Rady Ministrów z dn. 18/VII 1919 r. zostało ustalone wynagrodzenie Prezesów Komisji Szacunkowych w wysokości Mk 30, zaś Członków-nieurzędników w wysokości Mk 20 za posiedzenie. Ponieważ Rozporządzeniem Rady Ministrów z dn. 16/I 1920 r. diety dla pracowników państwowych zostały określone w kwotach dużo wyższych, niż dotychczasowe, przeto wyznaczanie Prezesom Komisji Szacunkowych diet w wysokości Mk 30, a Członkom Komisji nie urzędnikom Mk 20 za posiedzenie, okazuje się niewspółmiernym z dietami Członków tychże Komisji, będących urzędnikami państwowymi. Dla wyrównania tej niewspółmierności zachodzi potrzeba podniesienia Prezesom Komisji Szacunkowych diet do wysokości Mk 60, zaś Członkom-nieurzędnikom – Mk 40 za posiedzenie.

Na mocy tejże Uchwały Rady Ministrów Prezesi Komisji Szacunkowych, otrzymujący pobory czynne lub emerytalne ze Skarbu Państwa, pobierają swe dotychczasowe pobory i diety za posiedzenia. Ponieważ Prezesami Komisji Szacunkowych są w większości wypadków sędziowie, których pobory określają się nader różnorodnie, przeto przez stosowanie wynagrodzenia w formie diet wytwarzają się takie warunki, że w sąsiednich częstokroć Komisjach Prezesi otrzymują rozmaite wynagrodzenie za pracę swą w Komisjach, co wywołuje ferment i niezadowolenie wśród osób interesowanych. Z tego też powodu Główny Urząd Likwidacyjny uprasza o ustalenie zasady, że Prezesom Komisji Szacunkowych Miejskowych mogą być wypłacane pobory podług V^a kat. płac, o ile dany Prezes równocześnie zrzeknie się swych dotychczasowych poborów służbowych i diet za prace w Komisji, oraz o ile podpisze deklarację załączonego wzoru.

Praca Głównej Komisji Szacunkowej w Warszawie była obliczoną od czerwca, najdalej zaś od lipca 1919 r., z tego też powodu Główny Urząd Likwidacyjny projektował skład biura tej Komisji w ilości 67 pracowników, w tym 34 siły koncepcyjne i 33 wykonawcze. Jednakże pierwsza zaliczka na uruchomienie Komisji Szacunkowych była otrzymana dopiero 10 października, przeto do tego czasu prace Komisji nie mogły być rozwinięte. Niemożność otrzymania odpowiedniego lokalu sprawiła, że nawet po otrzymaniu zaliczki na uruchomienie Komisji Szacunkowych Główna Komisja w Warszawie nie mogła należycie

zorganizować swej pracy. Tak więc okazało się, że okres czasu, w którym Główna Komisja ma wykonać swe prace, zmniejszył się o kilkadziesiąt procentów. To też terminowe wykonanie zadań, powierzonych tej Komisji, w składzie pracowników, przewidywanym początkowo, stało się niemożliwe. W toku organizowania pracy okazało się, że jest rzeczą możliwą przenieść punkt ciężkości pracy na siły wykonawcze, pozostawiając siłom konceptowym jeno kontrolę i referowanie spraw na sesjach Komisji. To też Główny Urząd Likwidacyjny uprasza o powzięcie Uchwały, zmniejszającej ilość sił konceptowych z 34 do 28 oraz o zwiększenie ilości sił wykonawczych z 33 do 122.

Zgoda Pana Ministra Skarbu we wszystkich wyliczonych sprawach została już otrzymaną.

ic...ci

Prezes
Głównego Urzędu Likwidacyjnego
wz. J. Karśnicki^{f292}

DEKLARACJA

1. Oświadczam, że przez czas mej (ponownej) służby państwowej o ile bym do niej został powołany – poddaję się obowiązkom i przepisom służbowym i dyscyplinarnym, które obowiązują pracowników tej kategorii, do której w czasie ponownej czynnej służby zostaną zaliczony.
2. Przyjmuję do wiadomości, że z tytułem mej (ponownej) czynnej służby ani ja, ani moja rodzina nie nabywa żadnych praw do emerytury względnie zaopatrzenia.
3. Prawa moje i mojej rodziny do emerytury i zaopatrzenia, nabyte z tytułu mojej poprzedniej czynnej służby pozostają nienaruszone.
4. Przyjmuję do wiadomości, że przez czas (ponownej) czynnej służby ustanie wypłata moich poborów emerytalnych i oświadczam, że tych poborów za ten czas zrzekam.
5. Przyjmuję do wiadomości, że w razie przeznaczenia mnie do służby przy władzy, lub urzędzie poza mem zwykłym miejscem zamieszkania, nie będą mi przysługiwały żadne prawa do zwrotu kosztów podróży i diet, z powodu udania się na to miejsce, jak i z powodu powrotu po uwolnieniu ze służby, oraz, że w razie czynności Komisyjnych poza mem miejscem służbowym, przysługiwać mi będą prawa do kosztów podróży i diet wedle norm, obowiązujących dla pracowników tej kategorii, do której w czasie mej (ponownej) służby zostaną zaliczony.

²⁹² Józef Karśnicki został prezesem w 1922 r. W 1920 r. funkcję tę pełnił Władysław Grabski.

6. Wreszcie przyjmuję do wiadomości, że mojej władzy służbowej przysługuje prawo rozwiązania ze mną tego (nowego) stosunku służbowego każdego czasu bez podania powodów.
dnia

Własnoręczny podpis.

ad. 4. dotyczy urzędników, powołanych do służby z przyznaniem jednej z kategorii (rangi).

°Załącznik do punktu 3°. N° [4]

Wniosek Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego o wydanie rozporządzenia w przedmiocie rejestracji emerytur i wszelkich pretensji, wynikających ze stosunków służbowych b. funkcjonariuszów cywilnych instytucji rządowych, samorządowych i publicznych b. Królestwa Polskiego i b. Cesarstwa Rosyjskiego, Polaków oraz wdów i sierot po nich pozostałych

DO PREZYDIUM RADY MINISTRÓW.

W N I O S E K

Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego o wydanie rozporządzenia w przedmiocie rejestracji emerytur i wszelkich pretensji, wynikających ze stosunków służbowych b. funkcjonariuszów cywilnych instytucji rządowych, samorządowych i publicznych b. Królestwa Polskiego i b. Cesarstwa Rosyjskiego, Polaków, oraz wdów i sierot, po nich pozostałych.–

Główny Urząd Likwidacyjny uprasza Radę Ministrów o uchwalenie projektu rozporządzenia treści następującej:

ROZPORZĄDZENIE

Rady Ministrów w przedmiocie rejestracji emerytur i wszelkich pretensji, wynikających ze stosunków służbowych b. funkcjonariuszów cywilnych instytucji rządowych, samorządowych i publicznych b. Królestwa Polskiego i b. Cesarstwa Rosyjskiego, Polaków, oraz wdów i sierot, po nich pozostałych.–

Art. 1.

Rejestracji podlegają emerytury i wszelkie pretensje funkcjonariuszów cywilnych instytucji rządowych, samorządowych i publicznych, °Polaków° oraz wdów i sierot po nich pozostałych, wynikające ze stosunków służbowych do b. rządu rosyjskiego a w szczególności:

a) wszelkie emerytury b. funkcjonariuszów cywilnych instytucji rządowych i publicznych, oraz pozostałych po nich wdów i sierot;

b) zaległe pensje i inne pobory, stanowiące uposażenie funkcjonariuszów cywilnych;

c) należności z powodu ewakuacji i reewakuacji funkcjonariuszów cywilnych, oraz ich rodzin;

d) należności z powodu spadnięcia z etatu,

e) wszelkie inne należności charakteru służbowego, przypadające na zasadzie przepisów istniejących podczas służby rzeczonych funkcjonariuszów.

Pretensje, zgłaszane przez osoby cywilne i wojskowe z tytułu wojskowego stosunku służbowego do b. rządu rosyjskiego, jak również pretensje, zgłaszane przez wdowy i sieroty, pozostałe po nich, podlegać będą rejestracji w Sekcji Wojenno-Likwidacyjnej Departamentu VII Ministerium Spraw Wojskowych, stosownie do specjalnych instrukcji, które będą wydane w porozumieniu z Głównym Urzędem Likwidacyjnym.

Art. 2.

Celem rejestracji jest przygotowanie przez Główny Urząd Likwidacyjny rozrachunków z państwem rosyjskim z tytułu zaopatrzenia emerytalnego b. funkcjonariuszów cywilnych instytucji rządowych i publicznych, Polaków i pozostałych po nich wdów i sierot, oraz zaległych emerytur, pensji i rozmaitych należności, wynikających ze stosunków służbowych b. funkcjonariuszów rządowych, samorządowych i publicznych Polaków i pozostałych po nich wdów i sierot.–

Wszelkie pretensje, dotyczące szkód i strat, poniesionych wskutek wojny w majątku ruchomym i nieruchomym b. funkcjonariusze, oraz pozostałe po nich wdowy i sieroty winni zgłaszać w trybie ogólnym, wskazanym w Ustawie z dnia 10 maja 1919 r. o ustaleniu i oszacowaniu świadczeń i strat wojennych (Dz.Pr. 1919 r. Nr 41).

Rejestracja, jako taka, nie przesądza ostatecznego uregulowania wspomnianych pretensji przez Rząd Polski i nie uzasadnia żadnych praw^h uprawnień^c osób interesowanych do roszczeń z tego tytułu do Państwa Polskiego.–

Art. 3.

Dla zarejestrowanych emerytur winni dostarczyć dane należyte osoby następujące:

a) emeryci sami;

b) wdowy po b. funkcjonariuszach cywilnych, pobierające pensje emerytalne;

c) pobierające pensje emerytalne sieroty, pozostałe po funkcjonariuszach cywilnych instytucji rządowych i publicznych lub ich opiekunowie;

d) osoby upoważnione do tego przez uprawnionych (p.p. a.b.c.).

Dla zarejestrowania należności, wspomnianych w art. 1. p.p. b.-c. instrukcji niniejszej – zainteresowani funkcjonariusze cywilni instytucji rządowych, samorządowych i publicznych lub wdowy i sieroty po nich pozostałym względnie opiekunowie tych ostatnich.

Art. 4.

Odnośne dane, dotyczące emerytur i w ogóle wszelkich należności służbowych, mają być wyłączone w kwestionariuszach, na ten cel przez Główny Urząd Likwidacyjny ustalonych.

Dane te winny być poparte odpowiednimi dokumentami. W razie ich braku należy się ograniczyć, z konieczności, stwierdzeniem piśmiennym tych lub innych danych przez osoby wiarygodne. Forma stwierdzenia tego jest przytoczona we wspomnianych kwestionariuszach.

Zaświadczenia osób wiarygodnych mogą być na oddzielnych arkuszach załączone do kwestionariusza; podpisy mają być stwierdzone przez odnośne organa rządowe.–

Art. 5.

Do rejestracji należności powyższych ustalone dwa kwestionariusze, mianowicie:

Nr 1. W przedmiocie należności z tytułu emerytur b. funkcjonariuszów cywilnych instytucji rządowych i publicznych b. Królestwa Polskiego i b. Cesarstwa Rosyjskiego, Polaków, również wdów i sierot po nich pozostałych.

Nr 2. W przedmiocie należności, wynikających z charakteru służbowego, a przypadających b. funkcjonariuszom cywilnym instytucji rządowych, samorządowych i publicznych b. Królestwa Polskiego i Cesarstwa Rosyjskiego, Polakom na podstawie istniejących w czasie ich służby ustaw i przepisów.

Art. 6.

Osoby interesowane mogą otrzymywać kwestionariusze w tych instytucjach, do których, według art. 3 rozporządzenia niniejszego, należy składać kwestionariusze po uprzednim wypełnieniu ich, jak również w Starostwach miejscowych.

Art. 7.

Wypełnienie kwestionariuszów należy do osoby interesowanej. Kiedy dla braku jakichkolwiek danych osoba zainteresowana nie jest w możności dać odpowiedzi na takie lub inne pytanie kwestionariusza wówczas objaśnia o tem w uwagach tegoż kwestionariusza, lub na oddzielnym, do niego załączonym, arkuszu.

Art. 8.

Kwestionariusze, należycie wypełnione i dowodami opatrzone, należy składać niezwłocznie, a nie później dn. 1-go sierpnia rb. jak następuje:

a) kwestionariusz Nr 1 dotyczący emerytur do Inspektoratu Skarbowego tego okręgu, w którym emeryt lub emerytka lub sieroty, pozostałe po emerycie przypisani są względem pobierania zaopatrzenia emerytalnego, a w Warszawie i w Łodzi – do Zarządów Skarbowych, Emeryci – kolejjarze zaś winni złożyć swoje kwestionariusze do właściwych Dyrekcji kolejowych, z których pobierają emerytury.

b) kwestionariusz Nr 2, dotyczący rozmaitych pretensji wynikających z charakteru służbowego, winien być złożony ^hdo państwowego urzędu powiatowego^h ^cwładz państwowych I szej instancji^c tej gałęzi administracji, w której funkcjonariusz cywilny ostatnio ^hprzechodził służbę podczas b. rządów cesarstwa rosyjskiego; jeżeli zaś nie ma odpowiedniego urzędu miejscowego, to do starostwa miejscowego^h. ^csłużył lub miejscowych urzędów pocztowych lub^c i...ⁱ

Art. 9.

Inspektorat lub Zarząd Skarbowy sprawdza kwestionariusz Nr 1 – co do należności emerytalnych na podstawie danych zarządów lub inspektoratów i, w razie potrzeby, wnosi do kwestionariusza odpowiednie poprawki. Również dopełnia go na podstawie posiadanych rachunków i innych dowodów, co do tych punktów, na które osoba zainteresowana, dla braku odpowiednich danych, odpowiedzi dać nie mogła. Następnie, po należytem poświadczeniu, kwestionariusz powinien być przesłany niezwłocznie do Głównego Urzędu Likwidacyjnego. Wyjątek stanowią kwestionariusze co do emerytur b. funkcjonariuszów kolei żelaznych; co do nich wszystkie funkcje inspektorów skarbowych spełniają Dyrekcje kolejowe, lecz przesyłają je nie do Głównego Urzędu Likwidacyjnego, a do Ministerstwa Kolei Żelaznych.

Art. 10.

Do ^hPaństwowego Urzędu Powiatowego^h ^curzędów wskazanych w art. 8^c należy wstępne rozpatrzenie kwestionariusza Nr 2 i odpowiednie uzupełnienie go w razie potrzeby na podstawie posiadanych w Urzędzie miejscowym danych, oraz poświadczenia tych w kwestionariuszu wskazanych, a nieudokumentowanych danych, które mogą być stwierdzone w Urzędzie. Następnie Urząd przesyła kwestionariusz do odnośnego Ministerium.–

Art. 11.

A. Rejestracja emerytury dokonywa się na podstawie książeczki emerytalnej lub dekretu Ministerium odnośnego o wyznaczeniu emerytury. Wobec tego b. funkcjonariusze cywilni instytucji rządowych i publicznych oraz pozostałe po nich wdowy i sieroty, którzy nabyli już prawo do pensji emerytalnej, lecz którym do tego czasu jeszcze to zaopatrzenie nie zostało wyznaczone, winni zwrócić się w tym przedmiocie do władz właściwych stosownie do okólnika Ministerium Skarbu z dn. 6 lutego 1919 r. za Nr 54–95 /516/19/ rozesłanego do wszystkich

Ministerstw, Inspektoratów i Zarządów Skarbowych i kas powiatowych (Okólnik ten został ogłoszony w Monitorze z dn. 19 lutego roku Nr 40).

B. Funkcjonariusze cywilni instytucji rządowych, samorządowych i publicznych, Polacy, ewentualnie pozostałe po nich wdowy i sieroty lub spadkobiercy, niezależnie od wspomnianych w punkcie poprzednim kwestionariuszów, dotyczących emerytur, winni równocześnie, jeżeli mają jeszcze inne pretensje, wynikające ze stosunków służbowych, wypełnić i złożyć w trybie powyższym, kwestionariusze oddzielnie, według wzoru Nr 2.

C. Przy obliczaniu należności, wynikających ze stosunków służbowych do państwa rosyjskiego w tych wypadkach, kiedy funkcjonariusz cywilny instytucji ewakuowanej, Polak nie otrzymał zwolnienia od służby w trybie, przez odnośne ustawy przepisany, jest on uważany za spadłego z etatu, o ile posiadał prawa służby państwowej. Terminy spadnięcia z etatu funkcjonariuszów cywilnych tej kategorii ustala się, jak następuje: funkcjonariuszów, cywilnych ewakuowanych liczy się jako spadniętych z etatu od dnia powrotu ich do kraju; funkcjonariuszów zaś, którzy po ewakuacji instytucji rządowych i publicznych ^hb. Królestwa^h ^czaboru rosyjskiego^c byli pozostawieni na miejscu dla ochrony archiwów, lokali etc. lub, mając rozkaz ewakuowania się, nie mogli wyjechać z przyczyn od nich niezależnych i żadnej innej posady rządowej nie otrzymali, liczy się jako pozostających na służbie rządowej lub publicznej rosyjskiej do wstąpienia na służbę polską i nie dłużej, jak do ^h1 grudnia 1918^h ^c30 marca 1917 r.^c, od której to daty liczy się jako spadłych z etatu.

Spadnięcie z etatu dotyczy tylko funkcjonariuszów cywilnych, którzy mieli prawo służby państwowej, pozostali zaś, którzy tych praw nie posiadali, liczą się jako zwolnieni od służby w tychże terminach.

D. Wynagrodzenie ewakuowanych w głąb Rosji funkcjonariuszów cywilnych instytucji rządowych, samorządowych i publicznych winno być obliczone, bądź z tytułu spadnięcia z etatu, bądź utracenia posady, według przepisów istniejących podczas służby tychże funkcjonariuszów.

E. Wyłącznie dla celów rejestracyjnych okres czasu, przez który b. funkcjonariuszom cywilnym należą się pobory z tytułu spadnięcia z etatu, może być doliczony im do lat, wysłużonych na emeryturę.–

F. Niewypłacona należność b. funkcjonariuszom cywilnym z tytułu ewakuacji ich z b. Królestwa Polskiego winna być liczona według norm, wskazanych w przepisach obowiązujących podczas ich służby; co zaś dotyczy kosztów powrotu do kraju (reewakuacji) to wobec tychże przepisów koszta te należy obliczać według rzeczywistych wydatków powrotu zarówno samych funkcjonariuszów cywilnych, jak i ich rodzin.– Koszta te winny być w kwestionariuszu w przybliżeniu wyszczególnione i o ile możności odpowiednio udowodnione.–

G. Zasady obliczenia należności, przypadających b. funkcjonariuszom cywilnym etatowym z tytułu ewakuacji i powrotu do kraju (reewakuacji) winny

być stosowane i do funkcjonariuszów cywilnych z wolnego najmu, jednak przepisy o należnościach z tytułu spadnięcia z etatu do funkcjonariuszów cywilnych z wolnego najmu stosowane być nie mogą; natomiast co do nich, winny być stosowane specjalne przepisy, w poszczególnych dykasteriach obowiązujące (np. Koleje Żelazne).

H. Ewakuowani z b. Królestwa Polskiego funkcjonariusze samorządu gminnego pod względem rejestracji pretensji ich do b. Rządu rosyjskiego, wynikających ze stosunków służbowych, na podstawie obowiązujących podczas ich służby przepisów, mają być traktowani tak, jak funkcjonariusze cywilni rządowi z wolnego najmu.–

I. Wynagrodzenie pozaetatowe, przysługujące funkcjonariuszowi cywilnemu, spadłemu z etatu, dolicza się przy rejestracji niezależnie od wstąpienia funkcjonariusza na służbę państwową polską.

Uchwała, zgodnie z wnioskiem
zapadła w dniu ... 1920 r.

UZASADNIENIE.

Według dekretu z dnia 31 stycznia 1919 r. o utworzeniu Głównego Urzędu Likwidacyjnego (Dz.Pr. Nr 12) do zakresu jego działania należy (art. 2):

1) ustalenie wysokości strat, poniesionych przez państwo i poszczególnych jego obywateli,

2) przygotowanie i prowadzenie wszelkich spraw, dotyczących rozrachunku Państwa Polskiego z sąsiednimi państwami z wszelkich tytułów i

3) uzyskanie wszelkich odszkodowań i rozrachunek z poszkodowanymi.

Dla przygotowania odnośnego materiału do rozrachunku z państwem rosyjskim zaszła potrzeba, między innymi, przeprowadzenia rejestracji emerytur i wszelkich pretensji wynikających ze stosunków służbowych b. funkcjonariuszów cywilnych instytucji rządowych, samorządowych i publicznych b. Królestwa Polskiego i b. Cesarstwa Rosyjskiego, Polaków, oraz wdów i sierot po nich pozostałych.–

Kwestie, wynikię w toku prac przygotowawczych w tym przedmiocie, oraz kwestionariusze i zasady rejestracji rozważone były w Głównym Urzędzie Likwidacyjnym na naradach międzyministerjalnych przy udziale przedstawicieli Prezydium Rady Ministrów i Ministerstw Spraw Wewnętrznych, Skarbu, Sprawiedliwości, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Kolei Żelaznych oraz Poczty i Telegrafów.

Wreszcie ostatecznie opracowane instrukcja i kwestionariusze zostały posłane do Prezydium Rady Ministrów, do wszystkich pp. Ministrów oraz do p. Prezesa Najwyższej Izby Kontroli Państwa przy pismach odnośnych, w których Główny Urząd Likwidacyjny prosił, aby zawiadomiono go do 31 marca rb., jeśli będzie uznana potrzeba jakich zmian lub zastrzeżeń co do operatów pomienionych.

Uwagi i zastrzeżenia, które wpłynęły od poszczególnych pp. Ministrów, przytoczone są w streszczeniu w załączeniu (załącznik A.)²⁹³.

Projekt rozporządzenia oraz kwestionariusze (załączniki B. i C.)²⁹⁴ zostały zredagowane stosownie do zasad instrukcji rzeczowej z uwzględnieniem uwag, zakomunikowanych przez poszczególnych pp. Ministrów.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 10.

²⁹³ Załącznika A brak.

²⁹⁴ Załączników B i C brak.

50

PROTOKÓŁ

47-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej odbytego w dniu 31-ym maja 1920 r.

Przewodniczy	pan Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Wyznań Religijnych i O[świecenia] P[ublicznego]	p. Tomasz Łopuszański
Minister Rolnictwa i D[óbr] P[aństwowych]	p. dr Franciszek Bardel
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Aprowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Pracy i O[pieki] S[połecznej]	p. Edward Pepełowski
Prezes Głównego Urzędu Ziemiańskiego	p. Tomasz Wilkoński
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego	p. dr Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Ministrów	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Spraw Zagranicznych	p. dr Stefan Dąbrowski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzielnicy Pruskiej	p. Adam Poszwiński
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Kultury i Sztuki	p. Jan Heurich
Szef Sekcji Legislacyjnej w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. Edward Lechowicz
Protokółuje Radca Ministerialny	p. dr Jerzy Buzek

Początek posiedzenia o godzinie 5-ej po południu.

1. Protokoły 45 i 46 posiedzenia Rady Ministrów – wobec niewniesienia żadnego sprzeciwu – uważa się za przyjęte.

2. Uchwalono, aby funkcjonariuszom państwowym do płacy dnia 10 czerwca b.r. wypłacić się mającej dodać półmiesięczny pobór, tj. dnia tego wypłacić półtoramiesięczną pensję.

3. Przyjęto projekt ustawy w przedmiocie częściowej zmiany § 6 galicyjskiej krajowej ustawy z 11 lipca 1914 (Dz. Ust. i rozp. kraj. Nr 2 z r. 1915) o obowiązku właścicieli domów w Stoł. Król. Mieście Krakowie wybudowania kanałów domowych, połączenia tychże z miejskimi kanałami ulicznymi oraz o opłatach gminnych za to połączenie.

4. Projekt ustawy w przedmiocie udzielenia Ministrowi Skarbu prawa wydawania rozporządzeń regulujących obrót pieniężny z zagranicą przyjęto w zasadzie; ustalenie redakcji zlecono Ministrowi Skarbu w porozumieniu z Prezydium Rady Ministrów i Ministrem Sprawiedliwości.

5. Prezydent Ministrów komunikuje wynik odbytej w myśl uchwały Rady Ministrów z dn. 25 maja b.r. konferencji w sprawie organizacji władz morskich²⁹⁵ i przedstawia dwa sposoby rozwiązania tej sprawy:

albo utworzyć odrębny urząd cywilny z odpowiedzialnym konstytucyjnie szefem na czele,

albo powierzyć sprawy marynarki wojennej osobnej Sekcji w Ministerstwie Spraw Wojskowych, zaś sprawy handlowo-morskie – Ministrowi Przemysłu i Handlu.

Rada Ministrów przyjęła alternatywę drugą.

6. Projekt instrukcji służbowej dla załatwiania spraw gdańskich przyjęto w czytaniu drugim i ostatnim, a mianowicie:

- a) Artykuły I–III projektu przyjęto bez zmiany.
- b) W miejsce art. IV–IX włącznie przyjęto art. IV–VII nowej redakcji, dodając: w art. IV po słowie „Opieki Społecznej” ministerstwo „Zdrowia Publicznego”, a w art. VII po słowie „administracji” słowa „(zarząd kolei, poczt i telegrafów, Wisły oraz ceł)”, skreślono zaś w tym artykule zdanie „w artykule VIII instrukcji służbowej z dnia 10 stycznia 1920 r. wymienionych”, tudzież słowa „zawartego w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 r.”
- c) Art. X otrzymuje numerację VIII i dodatek w wierszu 2-im po słowie „delegatów” słowa „do władz obcych na obszarze”.
- d) Art. XI otrzymuje numerację IX i następujący dodatek: „Komisarz Generalny pozostaje na etacie Ministerstwa Spraw Zagranicznych, funkcjonariusze przez Prezydenta Ministrów mianowani lub przydzieleni na etacie Prezydium Rady Ministrów, wydatki służbowe zaś, połączone z przydzieleniem funkcjonariuszów przez inne władze centralne, obciążają budżet danej władzy centralnej”.

²⁹⁵ Adnotacja na marginesie: Akta Nr Dz.Gł. 9774 i popr.

e) Art. XII otrzymuje numerację X.

f) Art. XIII otrzymuje numerację XI, a w ust. 2-im skreśla się trzy ostatnie wiersze.

7. Wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie technicznego skoordynowania transportów przez Gdańsk przyjęto w redakcji wypracowanej w myśl uchwały Rady Ministrów z 27 maja.

8. Projekt Rozporządzenia Rady Ministrów z d. 22 kwietnia 1920 r. (Dz. Ustaw poz. 232) przyjęto.

9. Szef Sekcji Legislatywnej Prezydium Rady Ministrów wyjaśnia, że sprawa przejścia przez Rząd teatrów warszawskich na wniosek Ministra Kultury i Sztuki rozpatrywana była w Ministerstwie Skarbu, którego stanowisko wobec wytoczenia procesu przez Magistrat miasta Warszawy o prawo własności budynków tych teatrów – zdaniem Ministerstwa Skarbu – musi podlec rewizji.

Uchwalono, by wniosek Ministra Kultury i Sztuki z 11 II 1920 w sprawie przejścia teatrów rządowych w Warszawie rozpatrywać na Radzie Ministrów dopiero po przygotowaniu w tej rzeczy opinii przez Prokuratorię Generalną.

10. Przyjęto w zasadzie projekt ustawy w przedmiocie przedłużenia czasokresów przedawnienia objętych ustawą z dn. 26 marca 1919 r. (Nr 27 Dz.P.P. p. 246); redakcję ustali Prezydium Rady Ministrów z Ministrem Sprawiedliwości.

Koniec posiedzenia o godzinie 9-ej wieczorem.

Ł. Skulski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek Ministra Robót Publicznych w sprawie noweli ustawy o obowiązku właścicieli domów w Krakowie do łączenia kanałów domowych z miejskimi²⁹⁶.
2. [Projekt] ustawy w przedmiocie udzielenia Ministrowi Skarbu prawa wydawania rozporządzeń regulujących obrót pieniężny z zagranicą.
3. [Projekt] instrukcji służbowej dla załatwiania spraw gdańskich.
4. [Wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie technicznego skoordynowania transportów przez Gdańsk w redakcji wypracowanej w myśl uchwały Rady Ministrów z 27 maja].
5. [Projekt] Rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zmiany art. 4-go rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 kwietnia 1920 r.²⁹⁷

²⁹⁶ Nie publikuje się. Chodzi o zmianę paragrafu 6 galicyjskiej krajowej „ustawy z dnia 11-go lipca 1914 r. (Dz. Ust. i Rozp. Kraj. Nr 2 z r. 1915) o obowiązku właścicieli domów w stołecznem królewskim mieście Krakowie wybudowania kanałów domowych, połączenia tychże z miejskimi kanałami ulicznymi oraz o opłatach gminnych za to połączenie”. Proponowano, aby opłaty ustalała Rada Miejska.

²⁹⁷ Nie publikuje się. Chodzi o Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22-go kwietnia 1920 r. (Dz. Ustaw poz. 232) w przedmiocie utworzenia Urzędu Emigracyjnego. „W art. 4-ym

6. [Projekt] ustawy w przedmiocie przedłużenia czasokresów przedawnienia objętych ustawą z dn. 26 marca 1919 r. (Nr 27 Dz.P.P. p. 246)²⁹⁸.
- 6a. Uzasadnienie [projektu ustawy w przedmiocie przedłużenia czasokresów przedawnienia objętych ustawą z dn. 26 marca 1919 r. Nr 27 Dz.Pr. p. 246].

°Załącznik do punktu 4^c. N° [2]

[Projekt] ustawy w przedmiocie udzielenia Ministrowi Skarbu prawa wydawania rozporządzeń regulujących obrót pieniężny z zagranicą

U S T A W A

w przedmiocie udzielenia Ministrowi Skarbu prawa wydawania rozporządzeń regulujących obrót pieniężny z zagranicą.

Art. 1.

Ministrowi Skarbu przysługuje prawo wydawania rozporządzeń regulujących obrót pieniężny z zagranicą.

Art. 2.

Niestosowanie się do rozporządzeń wymienionych w art. 1 lub zarządzeń na ich podstawie wydanych pociąga za sobą w b. dzielnicach rosyjskiej i pruskiej – karę więzienia do roku jednego i grzywny w wysokości do 100 000 mk lub jedną z tych kar, a dzielnicy austriackiej karę aresztu, lub aresztu ścisłego do roku jednego i grzywny w wysokości do 100 000 mk lub jedną z tych kar.

Niezależnie od powyższych kar, kwoty pieniężne będące przedmiotem przekroczeń tych rozporządzeń ulegają konfiskacie.

Art. 3.

Osoby winne przekroczeń wydanych na podstawie rozporządzeń mogą być pozbawione prawa prowadzenia handlu lub zarządzania przedsiębiorstwem lub też zajmowania się pośrednictwem na czas trzech lat.

Art. 4.

Usiłowanie i udział będą karane.

rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22-go kwietnia 1920 r. (Dz. Ustaw poz. 232) w przedmiocie utworzenia Urzędu Emigracyjnego uchyla się punkt a)”.²⁹⁸

²⁹⁸ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 30 czerwca 1920 r. w przedmiocie przedłużenia czasokresu przedawnienia niektórych roszczeń, objętych ustawą z dnia 26 marca 1919 r., Dz.U. 1920, nr 52, poz. 318.

Art. 5.

Do orzeczenia powołane są sądy w b. dzielnicy rosyjskiej – Sądy pokoju, w b. dzielnicy austriackiej Sądy Okręgowe do spraw skarbowych i w b. dzielnicy pruskiej Sądy powiatowe.

Art. 6.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Skarbu, Ministrowi Sprawiedliwości oraz Ministrowi dla b. dzielnicy pruskiej.

Art. 7.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.–
Warszawa, dnia 30 maja 1920 r.

fW. Grabski^f

^cZałącznik do punktu 6^c. N^o [3]

[Projekt] instrukcji służbowej dla załatwiania spraw gdańskich

I n s t r u k c j a s ł u ż b o w a
dotycząca załatwiania spraw gdańskich.

Przedstawicielstwo Rzeczypospolitej
w Gdańsku.

Art. I.

Jedynym reprezentantem pełnomocnym Rządu Polskiego na terenie Wolnego Miasta Gdańska jest Komisarz Generalny Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku.

Art. II.

Zakres działania Komisarza Generalnego obejmuje całokształt agend i interesów Państwa Polskiego na terenie Wolnego Miasta Gdańska.

Komisarz Generalny czuwa nad wykonywaniem wszelkich uprawnień, przysługujących Państwu Polskiemu w obrębie Wolnego Miasta Gdańska tudzież zawartych z Wolnym Miastem Gdańskim umów oraz sprawuje opiekę na przebywającymi tam obywatelami polskimi.

Art. III.

Komisarz Generalny podlega bezpośrednio Prezydentowi Ministrów, wobec niego też jest za swą działalność odpowiedzialny; od niego jedynie otrzymuje polecenia i wskazówki z wyjątkiem wypadków, przewidzianych w art. XI, który normuje stosunek Komisarza Generalnego do poszczególnych Ministrów.

[...] ²⁹⁹

Art. VIII.

Wysyłanie przez poszczególne Ministerstwa lub urzędy centralne w wyjątkowych razach delegatów do władz obcych na obszar W.M. Gdańska dla celów informacyjnych lub dla załatwienia pewnych określonych spraw, może mieć miejsce jedynie na podstawie uprzedniej zgody Prezydenta Ministrów. Delegat taki, względnie delegacja, powinni być zaopatrzeni w szczegółowe instrukcje i zaraz po przybyciu do Gdańska (względnie na obszar W.M. Gdańska) zgłosić się u Komisarza Generalnego, a na jego żądanie okazać mu swe papiery uwierzytelniające, oraz wyjaśnić cel pobytu oraz wyniki swej delegacji. W razie wykroczenia poza ramy poruczonych funkcji, względnie instrukcji, może Komisarz Generalny żądać natychmiastowego odwołania delegata względnie delegacji.

Art. IX.

Komisarz Generalny dokonywa wydatków w granicach ustalonego budżetu. Kom. Gen. pozostaje na etacie Min. Spraw Zagr., funkcjonariusze przez Prezydenta Min. mianowani lub przydzieleni na etacie Prez.R.M., wydatki służbowe zaś, połączone z przydzieleniem funkcjonariuszów przez inne władze centralne, obciążają budżet samej władzy centralnej.^c

Art. X.

W korespondencji zewnętrznej wszystkie pisma wychodzące z biura Komisarza Generalnego (art. IV) będą zaopatrzone w godło Państwa Polskiego oraz napis: Komisarz Generalny Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku (Commissaire Général de la République Polonaise à Gdańsk). Prawo podpisywania ich przysługuje wyłącznie Komisarzowi Generalnemu lub przez niego specjalnie do tego upoważnionym urzędnikom, a w razie nieobecności Komisarza Generalnego, jego zastępcy.

B. Załatwianie spraw gdańskich przez władze i urzędy centralne.

Art. XI.

Komisarz Generalny przedkłada swe wnioski i sprawozdania w sprawach politycznych, ekonomicznych oraz wszystkich innych zasadniczych Prezydentowi Ministrów i od niego też otrzymuje odpowiedzi na nie, wskazówki, instrukcje i informacje. (art. III.)

W interesie jednolitości działania koncentrują się w Prezydium Rady Ministrów (referat gdański) wszystkie sprawy gdańskie, wyjąwszy działy w art. VIII wspomniane oraz drobne potoczne sprawy, załatwiane przez poszczególne Ministerstwa

²⁹⁹ Nie uwzględniono czterech przekreślonych kart zawierających artykuły IV–IX. Artykuły te znajdują się w załączniku nr 2 do punktu 5 posiedzenia Rady Ministrów z 10 stycznia 1920 r. W wersji zmodyfikowanej artykuły te zostały wstawione po artykule XIII.

w drodze bezpośredniej korespondencji z komisarzem Generalnym, ^hktóry powierza ich dalsze opracowywanie reprezentantom danych władz centralnych (art. IV lit. b) lub też swoim bezpośrednim referentom (art. IV lit. a).^h

Sprawy zasadnicze i ważniejsze, należące do zakresu działania poszczególnych Ministerstw fachowych, załatwiane są w porozumieniu z danym Ministerstwem, względnie Ministerstwami przez referat gdański Prezydium Rady Ministrów, którym też winny właściwe Ministerstwa przesyłać swe wnioski, spostrzeżenia i projekty we wszystkich ważniejszych i zasadniczych sprawach celem dalszego ich zużytkowania i udzielenia poleceń Komisarzowi Generalnemu. Przed ostatecznym rozstrzygnięciem lub wydaniem zarządzenia, należy wysłuchać zdania Komisarza Generalnego.

W wyjątkowo nagłych i niecierpiących zwłoki wypadkach mogą Ministrowie w tych sprawach odnieść się bezpośrednio do Komisarza Generalnego lub odwrotnie przy równoczesnym jednak uwiadomieniu o tem Prezydium Rady Ministrów (referat gdański).

a) Artykuły I–III projektu ^hpozostają^h ^cprzyjęto^c bez zmiany.

b) W miejsce art. IV–IX włącznie ^hwchodzą^h ^cprzyjęto^c art. IV–VII nowej redakcji, ^c dodając w art. IV po słowie „Opieki Społ.” ministerstwo „Zdrowia Publi”, a w art. VII po słowie „administracji” słowa „(zarząd kolei, poczt i telegrafów, Wisły oraz ceł)”, skreślono zaś w tym artykule zdanie „w artykule VIII instrukcji służbowej z dnia 10. stycznia 1920 r. wymienionych” tudzież słowa „zawartego w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 r.”.^c

c) Art. X otrzymuje numerację VIII i dodatek w wierszu 2-im po słowie ^cdelegatów słowa „do władz obcych na obszarze”.^c

d) Art. XI otrzymuje numerację IX i następujący dodatek: „Komisarz Generalny pozostaje na etacie Ministerstwa Spraw Zagranicznych, funkcjonariusze przez Prezydenta Ministrów mianowani lub przydzieleni na etacie Prezydium Rady Ministrów, wydatki służbowe zaś, połączone z przydzieleniem funkcjonariuszów przez inne władze centralne, obciążają budżet danej władzy centralnej”.

e) Art. XII otrzymuje numerację X.

f/) ” XIII ” ” XI, a w ust. 2-im skreśla się trzy ostatnie wiersze.

Art. IV.

Komisarzowi Generalnemu zostaje przydany potrzebny personel referendarski (urzędnicy i oficerowie), jako też pomocnicy (cywilny i wojskowy), tworzący razem biuro Komisarza Generalnego w Gdańsku. Funkcjonariuszów tych mianuje, względnie przydziela na wniosek Komisarza Generalnego Prezydent Ministrów, a Ministrowie: Spraw Zagranicznych, Spraw Wojskowych, Skarbu, Przemysłu i Handlu, Robót Publicznych, Aprowizacji, Pracy i Opieki Społecznej

oraz b. Dzielnicy Pruskiej przydzielają w razie potrzeby za zgodą Prezydenta Ministrów odpowiedni fachowy personel dla załatwiania spraw i zastępowania interesów swego resortu. Co do istnienia tej potrzeby, jako też co do ilości i osób proponowanych kandydatów decyduje Prezydent Ministrów po wysłuchaniu Komisarza Generalnego. Może on też zezwolić na wniosek zainteresowanego Ministra po wysłuchaniu Komisarza Generalnego na przydzielanie także przez inne niewymienione wyżej Ministerstwa lub władze centralne ich fachowych organów.

Komisarzowi Generalnemu przysługuje wyłączne prawo przyjmowania do służby, względnie zwalniania ze służby wszystkich kontraktowych pracowników.

Art. V.

Wszyscy w skład biura Komisarza Generalnego wchodzący funkcjonariusze podlegają służbowo i dyscyplinarnie bezpośrednio Komisarzowi Generalnemu, który też może ich w razie uznanej konieczności zawiesić w pełnieniu służby, skierowując przeprowadzenie sprawy dyscyplinarnej w drodze urzędowej (art. XI) do właściwej władzy centralnej; funkcjonariusze wojskowi podlegają Komisarzowi Generalnemu dyscyplinarnie przez najstarszego rangą oficera biura Komisarza Generalnego; nad personelem kontraktowym sprawuje Komisarz Generalny całkowitą władzę dyscyplinarną.

Wobec władz i urzędów zagranicznych oraz władz i urzędów Wolnego Miasta Gdańska mogą funkcjonariusze biura Komisarza Generalnego występować we wszelkich sprawach jedynie na zlecenie, względnie za wiedzą lub upoważnieniem Komisarza Generalnego i tylko w jego imieniu, jako członkowi jego biura, nie zaś jako przedstawiciela swej władzy centralnej. Władze centralne przesyłają wszelkie instrukcje w sprawach swego resortu do rąk Komisarza Generalnego; otrzymane dotąd instrukcje, jako też wszelkie dalsze, ewentualnie ustnie od swej władzy centralnej otrzymane instrukcje ma dany funkcjonariusz przedstawić natychmiast Komisarzowi Generalnemu.

Komisarz Generalny ma prawo udzielania wchodzącym w skład jego biura funkcjonariuszom urlopów do 8 dni dla załatwienia ważnych spraw osobistych, rodzinnych i majątkowych oraz opiniuje zgłoszenia o dłuższe urlopy tudzież normalne coroczne urlopy dla wypoczynku, których udzielają właściwe władze centralne.

Art. VI.

Dotychczasowe przedstawicielstwa (przedstawiciele) władz centralnych, jak i wszelkie na obszarze Wolnego Miasta Gdańska istniejące polskie urzędy tracą swój charakter i zastrzeżone im w art. V, VI, VII i IX instrukcji służbowej z dnia 10 stycznia 1920 r. odrębności, wchodząc całkowicie w skład jednolitego biura Komisarza Generalnego. To samo dotyczy ewentualnie nowo powstających

urzędów, o ile przy ich utworzeniu nie zostanie wyraźnie inaczej postawione. Komisarz Generalny może zezwolić im na dalsze prowadzenie odrębnej rachunkowości, mają one jednak przedstawiać mu wszelkie zamknięcia rachunkowe oraz sprawozdania kasowe; a Komisarz Generalny może ponadto osobiście lub przez swego delegata przejrzeć każdego czasu ich akta, kasę i księgi rachunkowe.

Art. VII.

Powyższe postanowienia nie dotyczą normalnych czynności fachowych (sprawy bieżące i techniczne) tych, w artykule VIII instrukcji służbowej z dnia 10 stycznia 1920 r. wymienionych, działów administracji, które w myśl traktatu pokojowego, zawartego w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 r., po zawarciu konwencji między Rzeczpospolitą Polską a Wolnym Miastem Gdańskim przejdą pod bezpośredni zarząd władz polskich oraz ich urzędów. O ile jednak chodzi o zarządzenia, odnoszące się lub dotyczące bezpośrednio albo pośrednio polityki lub ogółu mieszkańców Wolnego Miasta Gdańska, nie mogą one być wydawane i w tych działach bez zaciągnięcia wprzód zdania Komisarza Generalnego; w razie jego sprzeciwu decyduje Prezydent Ministrów. Wyjąwszy sprawy natury ściśle technicznej, władze te komunikują się z Komisarzem Naczelnym oraz z władzami i reprezentantami zagranicznymi w Gdańsku, jako też z władzami Wolnego Miasta Gdańska tylko przez Komisarza Generalnego, względnie stosowanie do jego wskazówek i upoważnienia w poszczególnych wypadkach.

‘Motywy do instrukcji’.

Uchwałą z dnia 17 listopada ub.r. Rada Ministrów postanowiła utworzyć Urząd Komisarza Generalnego w Gdańsku, jako jedyne reprezentanta Rzeczypospolitej na obszarze W.M. Gdańska, podlegającego bezpośrednio Panu Prezydentowi Ministrów, a na posiedzeniu w dniu 10 stycznia b.r. przyjęty został projekt Instrukcji służbowej dla Komisarza Generalnego.

Instrukcja ta poddała Naczelnemu Kierownictwu Komisarza Generalnego wszystkie w lutym b.r. na terenie Gdańska istniejące urzędy i delegacje władz centralnych, jako też dalsze przedstawicielstwa władz centralnych, jakie mogły powstawać w wyjątkowych wypadkach za uprzednią zgodą Pana Prezydenta Ministrów. Organa te względnie delegaci mieli podlegać służbowo odnośnym władzom centralnym, a poruczone im sprawy załatwiać za wiadomością Komisarza Generalnego, na zewnątrz mogli oni występować tylko za pośrednictwem Komisarza Generalnego.

Praktyka 3 miesięcy okazała, że tak ogólnie ujęta instrukcja była zupełnie niewystarczająca – wprowadziła anarchię wśród naszego przedstawicielstwa w Gdańsku, a nieład w traktowaniu spraw gdańskich przez władze centralne.

Każdy niemal reprezentant władzy centralnej uważa się w Gdańsku za zupełnie samodzielne delegata, który koresponduje czasem z Komisarzem

Generalnym, komunikuje się na własną rękę nie tylko ze swemi władzami centralnymi lecz i z Komisarzem Naczelnym i władzami gdańskimi, a do Komisarza Generalnego zwraca się o pośrednictwo w tym kierunku tylko o ile chodzi o zdobycie np. gmachu rządowego na biuro, sprowadzając Komisarza Generalnego do roli kwatermistrza. W Gdańsku mamy więc dziś właściwie oprócz Dyrekcji Kolejowej i Pocztovej 7 reprezentantów równolegle obok siebie tam występujących, do których przybywa jako 8-y Komisarz emigracyjny. Reprezentanci ci prowadzą politykę nieraz wzajemnie się wykluczającą. Podczas bowiem gdy Komisarz Generalny starał się o nawiązanie dobrych stosunków z Gdańszczanami oraz z Komisarzem Naczelnym Towerem, przedstawicielem nie tylko Ligi Narodów i W. Mocarstw, lecz dbałym i o interesy Wielkiej Brytanii, niektórzy reprezentanci występują wcale jasno przeciw Anglikom, a posterunki i wykonawcze organa graniczne swemi ustawicznymi szykanami ludności gdańskiej, uniemożliwiały wszelkie porozumienie z ludnością Gdańska, dopomagając elementom hakatystycznym do rozbudzenia w Gdańsku nienawiści do nas.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych zna wypadek, w którym samodzielność reprezentanta jednego z Ministerstw posunęła się do tego, że ważną wiadomość natury gospodarczej podał on jedynie swej władzy centralnej, przemilczał ją zaś wobec Komisarza Generalnego, Pana Prezydenta Ministrów i Ministerstwa Spraw Zagranicznych, choć w tym właśnie czasie toczyły się układy polsko-gdańskie, przy których ta wiadomość była cennym materiałem.

Także i władze centralne nie przestrzegały przepisów instrukcji i mianowały swych delegatów bez zapytania wprzód Pana Prezydenta, zwołują konferencję z wykluczeniem Prezydium Rady Ministrów, w którym jeden z urzędów centralnych chce widzieć jedynie biuro, mające zajmować się ekspedycją jego telegramów do Gdańska. Sprawami Gdańska dotyczącymi zajmują się często zupełnie bez porozumienia z Prezydium Rady Ministrów oraz Komisarzem Generalnym.

Jak fatalne skutki to za sobą pociąga, może o tem świadczyć szereg aktów.

Wszystko to zaś dowodzi, że ogólna instrukcja chybiła celu, do którego jedynie szczegółowe postanowienia doprowadzić mogą.

Przy wydaniu tych nowych przepisów były możliwe 2 zasady: albo zasada jednoosobowości przedstawicielstwa w Gdańsku i scentralizowania wszystkich agend w jednym biurze, albo też przyznanie daleko idącej autonomii wszystkim przedstawicielom poszczególnych władz centralnych.

Z uwagi na ściśle związanie wszystkich spraw w Gdańsku z polityką zagraniczną oraz w myśl przyjętej przez Radę Ministrów poprzednich zasady obecna Instrukcja obiera za punkt wyjścia jednoosobowość i jednolitość: –

[Wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie technicznego skoordynowania transportów przez Gdańsk w redakcji wypracowanej w myśl uchwały Rady Ministrów z 27 maja]

Rada Ministrów uchwalić raczy:

1. Zatwierdzony na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 10 stycznia 1920 r. projekt instrukcji służbowej dla Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku uchyla się, a w miejsce tej instrukcji zatwierdza się załączony projekt „Instrukcji służbowej, dotyczącej zatwierdzania spraw gdańskich”.
2. Całą techniczną^h naturę^h °stronę^c akcji przewozu morzem i Wisłą do Gdańska koncentruje się w Wydziale Transportowym Biura Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej w Gdańsku.

Wszystkie władze i urzędy centralne oczekujące znaczniejszych transportów zagranicznych drogą morską przez Gdańsk do Polski, jako też władze i urzędy, dokonywujące tą drogą urzędowych transportów z Polski za granicę, są obowiązane podawać Wydziałowi Transportowemu Biura Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej w Gdańsku następujące daty:

- a) co do transportów z zagranicy do Polski – przynajmniej 2 miesiące przed wyjściem transportu (odpływu statku) z portu naładowania:
 - 1) przypuszczalną datę wyjścia ładunku,
 - 2) port naładowania,
 - 3) zawartość ładunku,
 - 4) ilość w tonach;
- b) co do transportów z Polski za granicę – przynajmniej 1 miesiąc przed zamierzonym wysłaniem ze stacji nadawczej:
 - 1) zamierzony termin nadania (wysłania z kraju),
 - 2) czy transport do Gdańska odbędzie się koleją czy drogą wodną,
 - 3) przypuszczalną datę nadejścia ładunku do Gdańska,
 - 4) zawartość transportu,
 - 5) ilość w tonach,
 - 6) miejsce przeznaczenia.

Uchwała Rady Ministrów z dnia 31 maja 1920 r.
w przedmiocie skoordynowania transportów przez Gdańsk.

Ogólne przeprowadzenie strony ekspedycyjno-administracyjnej przewozu ładunków nadchodzących, względnie odchodzących przez Gdańsk morzem z zagranicy do kraju, względnie z kraju za granicę, koncentruje się w oddziale

przewozowym Biura Komisarza Generalnego Rzplitej w Gdańsku. Strona techniczno-wykonawcza przewozów należy do bezpośredniego zarządu właściwych ministrów, którzy porozumieją się z Komisarzem Generalnym co do rozgraniczenia kompetencji swoich organów miejscowych.

Wszystkie władze i urzędy centralne oczekujące znaczniejszych transportów zagranicznych drogą morską przez Gdańsk do Polski, jako też władze i urzędy, dokonywujące tą drogą urzędowych transportów z Polski za granicę, są obowiązane podawać Oddziałowi przewozowemu Biura Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej w Gdańsku następujące daty:

- a) co do transportów z zagranicy do Polski – przynajmniej 2 miesiące przed wyjściem transportu (odpływem statku) z portu naładowania,
 - 1) przypuszczalną datę wyjścia ładunku,
 - 2) port naładowania,
 - 3) zawartość ładunku,
 - 4) ilość w tonach;
- b) co do transportu z Polski za granicę – przynajmniej 1 miesiąc przed zamierzonym wysłaniem ze stacji nadawczej:
 - 1) zamierzony termin nadania (wysłania z kraju),
 - 2) czy transport do Gdańska odbędzie się koleją czy drogą wodną,
 - 3) przypuszczalną datę nadejścia ładunku do Gdańska,
 - 4) zawartość transportu,
 - 5) ilość w tonach,
 - 6) miejsca przeznaczenia.

Na podstawie tych dat będzie Oddział przewozowy Biura Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej w Gdańsku w porozumieniu z odnośnymi Ministerstwami (urzędami centralnymi) normować ostatecznie terminy przybywania transportów morskich i wysyłania ich przez Gdańsk oraz przeprowadzać całą akcję wyładowania (załadowania), magazynowania, kontroli i ekspedycji do kraju (koleją i Wisłą) względnie za granicę ładunków rządowych, a regulować akcję ładunków prywatnych.

°Załącznik do punktu 10°. N° [6a]

Uzasadnienie [projektu ustawy w przedmiocie przedłużenia czasokresów przedawnienia objętych ustawą z dn. 26 marca 1919 r. Nr 27 Dz.Pr. p. 246]

UZASADNIENIE

Ustawą z dnia 26 marca 1919 r. p. 246 Nr 27 Dzpp. wprowadzonym zostało wstrzymanie biegu przedawnienia roszczeń wymienionych w par. 1480 – 1486 –

1489 u.cyw. na obszarze b. Zaboru austriackiego na czas do dnia 30 czerwca 1920 r.

Te same powody – które uzasadniały potrzebę wydania ustawy z dnia 26 marca 1919 r. p. 246 Nr 27 Dzpp. istnieją dalej, gdyż wojna i stosunki wyjątkowe – wojną wywołane – trwają nieprzerwanie. Chodzi więc nadal o to, aby wierzyciele mający pretensje ulegające powyższemu krótkiemu przedawnieniu nie byli zniewoleni przed upływem czerwca 1920 r. wytaczać skarg przeciw dłużnikom, zwłaszcza, że wspomniane wyżej stosunki wyjątkowe, zwłaszcza we wschodniej części Małopolski niekiedy uniemożliwiają a w każdym razie w wysokim stopniu utrudniają wierzycielom dochodzenie odnośnych pretensji.–

Przedłużenie powyższych czasokresów przedawnienia – leży także w interesie dłużników – którym w razie przeciwnym groziłaby wielka liczba procesów. Procesów tych można atoli w interesie obu stron uniknąć, jeżeli uchyli się na razie niebezpieczeństwo przedawnienia pretensji. Da to osobom interesowanym możliwość pozasądowego uregulowania tych spraw.

Z tych powodów uważa Ministerstwo Sprawiedliwości wydanie projektowanej ustawy za potrzebne tak w interesie wierzycieli – jak i dłużników – proponując przedłużenie powyższych czasokresów przedawnienia jeszcze o jeden rok. Ponieważ w obowiązującej obecnie ustawie z dnia 26 marca 1919 r. p. 246 Nr 27 Dzpp. czasokresy przedawnienia kończą się dnia 30 czerwca 1920 r. – jest wydanie niniejszej ustawy sprawą pilną.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 10.

51

PROTOKÓŁ 48-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej odbytego w dniu 5 czerwca 1920 r.

Przewodniczy	pan Prezydent Ministrów Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Zagranicznych	p. Stanisław Patek
Minister Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Wyznań Religijnych i O[świecenia] P[ublicznego]	p. Tomasz Łopuszański
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Apropowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Pracy i O[pieki] S[połecznej]	p. Edward Pepełowski
Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego	p. Tomasz Wilkoński
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego	p. dr Witold Chodźko
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	p. dr Władysław Seyda
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzieln[icy] Prusk[iej]	p. Adam Poszwiński
Szef Sekcji Administracyjnej w Prez[ydium] R[ady] Min[istrów]	p. dr Władysław Studziński
Szef Sekcji Legislatywnej w Prez[ydium] R[ady] Min[istrów]	p. Edward Lechowicz
Szef Sekcji w Głównym Urzędzie Ziemijskim	p. Józef Makulski
Protokółuje Radca Ministerialny	dr Jerzy Buzek

Początek posiedzenia o godzinie 4 po południu.

1. Protokół 47 posiedzenia Rady Ministrów przyjęto z następującym dodatkiem do punktu 5-go: „Aż do ostatecznego rozdziału czynności marynarki handlowej i wojennej pozostają sprawy marynarki handlowej w kompetencji Departamentu Spraw Morskich Ministerstwa Spraw Wojskowych”.

2. Celem zapobieżenia wzrastającemu brakowi mieszkań postanowiono przystąpić do budowy baraków dla urzędów i na mieszkania dla urzędników.

Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego wniósł, by baraki budowano nie tylko dla urzędników, ale także dla tych ludzi, których się wysiedli z domów zakupionych przez urząd na pomieszczenie urzędów państwowych.

Uchwalono: 1) by każde Ministerstwo dla siebie przedstawiło Radzie Ministrów projekt budowy baraków we własnym zarządzie;

2) by Ministerstwo Robót Publicznych przystąpiło do budowy baraków za kwoty przez Sejm już uchwalone.

3. Przystąpiono do rozpatrywania projektu ustawy w przedmiocie przyznania Państwu prawa przedsięwzięcia środków dla powiększenia zapasu ziemi na parcelację i osadnictwo.

Prezydent Ministrów stwierdza, że projekt ten był już na porządku dziennym poprzedniego posiedzenia Rady Ministrów, że na życzenie Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych, p. Bardla projekt zdjęto z porządku dziennego tego posiedzenia, że zgodnie z życzeniem Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych z powodu jego nieobecności na dzisiejszym posiedzeniu przeprowadzi się nad projektem tylko dyskusję ogólną, a dyskusję szczegółową i głosowanie przeprowadzi się na posiedzeniu następnym w obecności Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych p. Bardla.

Następnie przeprowadzono ogólną dyskusję i wyrażono opinię, że należałoby przeprowadzić w projekcie następujące zmiany:

- a) art. 1 a) przyjęto w brzmieniu: „nabytych w okresie wojennym po 1 sierpnia 1914 r. do 14 września 1919 r. przez osoby dla których rolnictwo nie było albo nie stało się zajęciem zawodowym”;
- b) postanowienia objęte art. 1 ust. d.) i e.) i art. 10 skreślono;
- c) art. 7 należy uzupełnić w tym kierunku, by objęte nim prawo skargi przyznać i wierzycielom hipotecznym;
- d) art. 9 należy przeredagować w tym kierunku, że część niesporną należności za wykupywaną nieruchomość strony otrzymują zaraz, a resztę po ostatecznym ustaleniu sumy szacunkowej;
- e) art. 13 skreślono;
- f) art. 15 uzupełniono wyrazami: „odnośnie do b. dzielnicy pruskiej w porozumieniu z Ministrem b. Dzielnicy Pruskiej”.

Uchwał formalnych nie powzięto, odkładając je do posiedzenia przy współudziale pana Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Bardla i zarazem postanowiono projekt uzgodnić z zasadami przyjętymi w sprawie reformy rolnej w grudniu 1919 r. przez stronnictwa stanowiące większość sejmową.

Opracowanie redakcji projektu dla drugiego czytania w myśl powyższych wskazówek i porozumienie się w tej sprawie z Ministerstwem Rolnictwa i Dóbr Państwowych zlecono Prezesowi Głównego Urzędu Ziemskiego.

4. Przyjęto projekt ustawy o zakazie wywozu za granicę kruszców szlachejnych.
 5. Przyjęto wniosek Ministra Zdrowia Publicznego o przyznanie wdowie po lekarzu powiatowym, d-rze Władysławie Wojewódzkim – Franciszce Marii Wojewódzkiej jednorazowej zapomogi w kwocie 3200,- marek dla pozostałych po wymienionym lekarzu nieletnich dzieci.
 6. Przyjęto projekt ustawy o taksie dla komorników sądowych.
 7. Przyjęto projekt ustawy o powołaniu b. podoficerów urodzonych w latach 1895 do 1890 włącznie.
 8. Przyjęto projekt ustawy w przedmiocie rozciągnięcia obowiązujących przepisów o nadzwyczajnym dodatku drożyznianym dla emerytów cywilnych oraz dla wdów i sierot po nich, na emerytów wojskowych oraz na wdowy i sieroty po byłych wojskowych.
 9. Przyjęto projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zmiany przepisów o zajęciu ropy (oleju skalnego), obowiązujących na obszarze b. zaboru austriackiego.
 10. Polecono Ministrowi Spraw Wojskowych i Sprawiedliwości przystąpić niezwłocznie do rewizji zasad organizacji sądownictwa wojskowego w celu doprowadzenia go na poziom społecznego systemu wymiaru sprawiedliwości.
 11. Prezydent Ministrów i Minister Spraw Zagranicznych udzielają wyjaśnień w sprawach polityki zagranicznej.
- Dalszy ciąg posiedzenia uznano za tajny.
Koniec posiedzenia o godzinie 9 m. 30 wieczorem.

†L. Skulski†

Załączniki

Wykaz:

1. [Projekt] ustawy w przedmiocie przyznania Państwu prawa przedsięwzięcia środków dla powiększenia zapasu ziemi na parcelację i osadnictwo.
2. [Zaproponowana przez Ministra Rolnictwa redakcja art. 1. projektu ustawy o powiększeniu zapasu ziemi na parcelację i osadnictwo].
3. [Projekt] ustawy o zakazie wywozu za granicę kruszców szlachejnych³⁰⁰.
4. [Projekt] ustawy o taksie dla komorników sądowych³⁰¹.
5. [Projekt] ustawy o powołaniu b. podoficerów urodzonych w latach 1895 do 1890 włącznie.

³⁰⁰ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 15 lipca 1920 r. o zakazie wywozu za granicę kruszców szlachejnych, Dz.U. 1920, nr 62, poz. 404.

³⁰¹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 9 lipca 1920 o taksie dla komorników sądowych, Dz.U. 1920, nr 67, poz. 450.

6. [Poprawki Sekcji Legislatywnej i Wydziału Organizacyjnego w przedmiocie rozciągnięcia obowiązujących przepisów o nadzwyczajnym dodatku drożyznianym dla emerytów cywilnych oraz dla wdów i sierot po nich, na emerytów wojskowych oraz na wdowy i sieroty po b. wojskowych]³⁰².
7. [Projekt] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zmiany przepisów o zajęciu ropy (oleju skalnego), obowiązujących na obszarze b. zaboru austriackiego³⁰³.
- 7a. Motywy [projektu rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zmiany przepisów o zajęciu ropy (oleju skalnego), obowiązujących na obszarze b. zaboru austriackiego].

°Załącznik do punktu 3°. [N° 1]

[Projekt] ustawy w przedmiocie przyznania Państwu prawa przedsięwzięcia środków dla powiększenia zapasu ziemi na parcelację i osadnictwo

U S T A W A

w przedmiocie przyznania Państwu prawa przedsięwzięcia
środków dla powiększenia zapasu ziemi na parcelację i osadnictwo

- Art. 1. W celu powiększenia posiadania zapasu ziemi na osadnictwo i parcelację w myśl uchwały Sejmowej z dnia 10-go lipca 1919 r. Państwu przysługuje prawo przymusowego wykupu następujących nieruchomości ziemskich:
- a) nabytych po 1 stycznia 1915 roku przez osoby, dla których rolnictwo nie było i nie jest głównym zawodem;
 - b) zniszczonych wskutek wypadków wojennych, co do których właściciel nie podjął prac zmierzających do umożliwienia racjonalnej gospodarki;
 - c) administrowanych niedbale, w sposób dla produkcji krajowej szkodliwy;
 - d) tych, które w czasie między 1 stycznia 1915 roku, a 14 września 1919 r. więcej niż dwukrotnie zmieniły właściciela z wyjątkiem wypadków, przejścia własności drogą dziedziczenia lub rozporządzenia ostatniej woli;
 - e) tych, co do których właściciel stosownie do obowiązujących przepisów wystąpi do właściwego urzędu o zezwolenie na przeniesienie prawa własności.
- Art. 2. Zastrzeżone w art. 1 prawa Państwa wykonywa za pośrednictwem Urzędów Ziemskich.

³⁰² Nie publikuje się. Tekst nieczytelny.

³⁰³ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 czerwca 1920 r. w przedmiocie zmiany przepisów o zajęciu ropy (oleju skalnego), obowiązujących na obszarze b. zaboru austriackiego, Dz.U. 1920, nr 70, poz. 474.

- Art. 3. Do przymusowego wykupu w myśl art. 1. ustawy niniejszej Państwo przystępuje dopiero wtedy, gdy nabycie danej nieruchomości od właściciela na mocy dobrowolnego układu okaże się niemożliwym. Normy ogólne dla oznaczenia wysokości ceny kupna przy układach dobrowolnych określa Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego w porozumieniu z Ministrami Skarbu oraz Rolnictwa i Dóbr Państwowych.
- Art. 4. Projekt dobrowolnej umowy w przedmiocie nabycia nieruchomości przez Państwo sporządza Okręgowy Urząd Ziemski i przysyła do zatwierdzenia Prezesowi Głównego Urzędu Ziemskiego.
- Art. 5. Gdy układ dobrowolny do skutku nie dojdzie Okręgowy Urząd w celu zastosowania przymusowego wykupu i ustalenia sumy należnej właścicielowi za wykupywaną nieruchomość, może przystąpić do oszacowania tej nieruchomości trybem i według zasad specjalnej w tej mierze ustawy, a jednocześnie kieruje sprawę wykupu nieruchomości do Komisji Ziemskiej Okręgowej.
- Art. 6. Od ustalonego przez Okręgowy Urząd Ziemski wyniku szacunku stronie interesownej w terminie miesięcznym od chwili ogłoszenia przysługuje prawo odwołania się do Sądów Ogólnych, orzeczenia które są dla Urzędów Ziemskich obowiązujące. Jednak postępowanie w sądach nie wstrzymuje czynności Urzędów Ziemskich w sprawie przymusowego wykupu.
- Art. 7. Komisja Ziemska Okręgowa na posiedzeniu publicznym rozstrzyga czy dana nieruchomość podlega przymusowemu wykupowi. Orzeczenie w tej mierze może być zaskarżone do Głównej Komisji Ziemskiej w trybie wskazanym przez właściciela nieruchomości tylko trybem oficjalnym, stosownie do przepisów Ustawy o Organizacji Urzędów Ziemskich.
- Art. 8. Prawomocne orzeczenia Komisji Ziemskich o przymusowym wykupie stanowią tytuł prawny do wejścia w posiadanie przez Urzędy Ziemskie nabywanych nieruchomości oraz przelewu prawa własności tych nieruchomości na rzecz Państwa.
- Art. 9. Należność za wykupywaną nieruchomość strony interesowane otrzymują nie wcześniej jak przy przelaniu prawa własności na Państwo po ostatecznym ustaleniu sumy szacunkowej bądź przez Urzędy Ziemskie bądź drogą sądową.
- Art. 10. Zastrzeżone dla Państwa prawo wykupu nieruchomości ziemskich wyszczególnionych w art. 1 u.e. winno być zgłoszone w ciągu miesiąca, od dnia wniesienia podania o zezwolenie na przeniesienie tytułu własności.
- Art. 11. W razie jeżeli nieruchomość ziemska ma być sprzedana w drodze przetargu, odnośny Sąd winien zawiadomić o wdrożeniu postępowania i o wyznaczeniu terminu przetargu właściwy terytorialny Główny Urząd

Ziemski. Urzędowi temu przysługuje prawo wzięcia udziału w przetargu bez obowiązku składania przepisowego wadium i nabycia na rzecz Państwa podlegającej przetargowi nieruchomości na cele wskazane w art. 1.

Wszelkie pisma i podania Urzędów Ziemskich wnoszone do sądów, urzędów i władz, oraz wszelkie akty w przedmiocie przeniesienia prawa własności na rzecz Państwa, sporządzone w myśl postanowień niniejszej Ustawy, są wolne od opłat skarbowych, stemplowych i komunalnych. Na ziemiach b. zaboru pruskiego, przyłączonych do Polski, ustawa niniejsza nie ma zastosowania.

Wykonanie niniejszej Ustawy porucza się Prezesowi Głównego Urzędu Ziemskiego w porozumieniu z Ministrami Rolnictwa i Dóbr Państwowych oraz Skarbu i Sprawiedliwości.

^cZałącznik 2 do punktu 3^c. N° 2

**[Zaproponowana przez Ministra Rolnictwa redakcja art. 1 projektu ustawy
o powiększeniu zapasu ziemi na parcelację i osadnictwo]**

Ministerstwo Rolnictwa
Dz. Gł. N° 5251

Minister Rolnictwa proponuje następującą redakcję projektu ustawy o powiększeniu zapasu ziemi na parcelację i osadnictwo.

Art. 1.

W celu zyskania zapasów ziemi na tworzenie zdolnych do intensywnej produkcji włościańskich gospodarstw rolnych, na powiększenie istniejących drobnych gospodarstw do rozmiarów samodzielnych jednostek gospodarczych, na tworzenie kolonii robotniczych i urzędniczych w pobliżu miast i ośrodków przemysłowych, Główny Urząd Ziemski przystąpi niezwłocznie do przymusowego wykupu następujących nieruchomości ziemskich:

1) stanowiących własność osób, lub rodzin należących do potomków panujących w byłej monarchii austro-węgierskiej, rosyjskiej, bułgarskiej i w Rzeszy niemieckiej bez względu na to, czy osoby te są obecnie obywatelami polskimi czy obcokrajowcami,

2) nabytych w przeciągu dziesięciu lat przed wydaniem tej ustawy przez osoby fizyczne lub prawne, dla których rolnictwo nie było i nie jest głównym zawodem,

3) tych, które w przeciągu ostatnich pięciu lat więcej niż dwukrotnie zmieniły właściciela z wyjątkiem wypadków przejścia własności drogą dziedziczenia lub rozporządzenia ostatniej woli,

4) nieprawidłowo z uszczerbkiem dla produkcji krajowej, zagospodarowanych,
5) nadwyżki w majątkach obejmujących więcej niż 60 ha., ziemi ornej, a położonych w powiatach politycznych, które rozporządzeniem Rady Ministrów uznane zostaną za gęsto zaludnione,

6) nadwyżki w majątkach obejmujących więcej niż 180 ha. ziemi ornej, a położonych w województwach: Warszawskim, Łódzkim, Kieleckim, Lubelskim, Białostockim i w Małopolsce z wyłączeniem powiatów, o których mówi ustęp 5 tego artykułu.

7) nadwyżki w majątkach obejmujących więcej niż 400 ha. ziemi ornej na reszcie obszarów Rzeczypospolitej Polskiej już do nich wchodzących, lub wejść mających.

^fK. Bartel^f

^cZałącznik do punktu 7^c. N^o [5]

[Projekt] ustawy o powołaniu b. podoficerów urodzonych w latach 1895 do 1890 włącznie

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH Warszawa, dn. ^c29 IV^c 1920 r.

ODDZIAŁ U. SZTABU

Sekcja Poborowa i Uzupelnień

L.dz. 776 tj.

^c224/20I^c

Wniosek o powołaniu
b. podoficerów r. 1895–1890.

Do

PREZYDIUM RADY MINISTRÓW.

Ministerstwo Spraw Wojskowych wnosi na przedłożenie Sejmowi Ustawodawczemu następującego wniosku nagłego:

„Ustawa o powołaniu b. podoficerów urodzonych w latach 1895–1890 włącznie”.

Art. 1. Powołuje się pod broń byłych podoficerów zawodowych i niezawodnych, urodzonych w latach 1895, 1894, 1893, 1892, 1891, 1890 niezależnie od tego w jakiej armii obcej, ^hwzględnie^h ^cczy^c w formacji, lub w wojsku polskiem stopnie podoficerskie uzyskali.

Art. 2. Wykonanie niniejszej Ustawy ^hporucza^h ^cpowierza^c się Ministrowi spraw wojskowych.

Art. 3. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

U M O T Y W O W A N I E.

W obecnej chwili odczuwa się w armii niezmierny brak podoficerów.

W związku z powołaniem ostatnich dwóch roczników (1900 i 1901) jak również z szeregiem dodatkowych poborów powstał wielki brak sił instruktorskich.

Brak ten zwiększył się tem bardziej, że jednocześnie MSWojsk. przeprowadzało demobilizację starszych roczników, spośród których bardzo znaczna część podoficerów opuściła szeregi armii.

Dla zastąpienia demobilizowanych podoficerów starszych roczników i chociażby częściowego zapewnienia sobie doświadczonych podoficerów, MSWojsk. wnosi o uchwalenie wniosku nagłego o powołaniu b. podoficerów, należących do roczn. 1895–1890 (włącznie).

Według przeprowadzonej (na podstawie ustawy z dn. 23/I r/b) rejestracji, powołanie tych roczników da w przybliżeniu następujące wyniki:

zostało zarejestrowano z roczn. 1895–1890:

podoficerów zawodowych – 572

” niezawodowych 12647

Jeżeli przyjąć, że z powodów rodzinnych, ze względu na reklamacje i ze względu na stan zdrowia 60% tej ilości otrzyma odroczenia, to w rezultacie MSWojsk. otrzyma:

podoficerów zawodowych – 228

” niezawodowych – 5059

R a z e m – 5287.

Liczba ta około 5000 stanowi minimalną potrzebę, pokrycie której w obecnej chwili jest konieczne.

MSWojsk. zaznacza, że do wskazanej liczby dojdzie bardzo nieznaczna liczba podoficerów z b. Dzielnicy Pruskiej, gdzie rejestracja nie jest jeszcze przeprowadzona; jednakże wpłynie to w bardzo nieznacznym stopniu na zwiększenie ilości powołanych, gdyż w stosunku do b. Królestwa Kongresowego i b. zaboru austriackiego ilość podoficerów w b. zaborze pruskim jest znikomą.–

WICEMINISTER SPRAW WOJSKOWYCH

^fSosnkowski^f

Generał-pporucznik

Tajne

L.J.L.457.

°Na R.M.

Na Radę Ministrów

Kancelaria doręczy dziś

Sekcji administracyjnej.

W. dn. 25/V 20 r.°

Motywy [projektu rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zmiany przepisów o zajęciu ropy (oleju skalnego), obowiązujących na obszarze b. zaboru austriackiego]

M O T Y W Y.

Za wydaniem tego rozporządzenia przemawiają następujące względy faktyczne i prawne:

W umowach, zawieranych między właścicielami kopalń a przedsiębiorstwami naftowymi o eksploatację ropy (naftowe kontrakty dzierżawne) wymawiają sobie właściciele gruntu stale, oprócz świadczeń pieniężnych, tzw. udziały brutto, tj. wolny od wszelkich kosztów wiercenia i eksploatacji udział w zysku minerałów żywicznych wydobytych z poddanego eksploatacji gruntu. W umowach tych istnieje również z reguły postanowienie, że uprawnionemu do poboru udziału brutto służy prawo wyboru, czy zechce przypadającą na jego udział ropę pobierać w naturze czy w kwocie pieniężnej, w którym to drugim wypadku dzierżawca (uprawniony do wydobywania ropy, producent ropy) obowiązany jest wypłacać uprawnionemu do poboru (bruttowcowi) odpowiednią do wysokości jego udziału przeznaczoną część kwoty, uzyskanej kaźdocześnie za sprzedaż surowca.

Powyższe udziały „brutto” zastrzegają sobie również dzierżawcy terenów naftowych, odstępując swe prawa naftowe dalszym odbiorcom, a tak w jednym jak i w drugim wypadku tzw. udziały brutto są przedmiotem ciągłych transakcji, skutkiem czego bardzo rzadko pozostają w ręku pierwotnych posiadaczy i stają się przedmiotem rozgałęzionej spekulacji.

W przeciwieństwie do udziałów „brutto” rozumie się przez udziały „netto” te udziały w prawach naftowych, których posiadacze partycypują zarówno w kosztach wiercenia i eksploatacji ropy jak w osiągniętych zyskach (producenci ropy).

Austr. rozp. ces. z 10 sierpnia 1915 dz.u. poz. Nr 239 wprowadzając w interesie publicznym zasadę zajęcia ropy na rzecz Państwa, musiało konsekwentnie odjąć zarówno właścicielom udziałów „netto” jak i „brutto” prawo domagania się wydania w naturze ropy, wypadającej na ich udziały, ograniczało ich jedynie do prawa żądania od właściciela kopalni stosunkowej części odpłaty, uzyskanej ze sprzedaży zajętej ropy. Wówczas rozliczenie między tzw. nettowcami i bruttowcami nie podlegało żadnym trudnościom, albowiem cena nettowej i bruttowej była jednolita.

Stosunki te jednak uległy zasadniczej zmianie w chwili powstania Państwa polskiego. Kiedy bowiem w połowie roku 1919 wyłoniła się kwestia nowego, wzmożonym znacznie kosztom produkcji odpowiedniego ustalenia cen ropy, wyszło Ministerstwo Przemysłu i Handlu z założenia, że z jednej strony racje przemawiające za podwyższeniem ceny ropy nettowej (obciążonej kosztami

produkcji) odnoszą się do ropy bruttowej, albowiem posiadacze udziałów brutto nie partycypują zgoła w kosztach produkcji, z drugiej zaś strony wydało się słusznem, aby nadwyżka zysku, wywołana koniunkturą targową, o ile ona dotyczy ropy bruttowej, zamiast wpływać do kieszeni posiadaczy udziałów brutto, zasiliała Skarb Państwa.

W tej intencji Ministerstwo Przemysłu i Handlu, ustalając rozporządzeniem z dniem 14 lipca 1919 L.719/27 S.II. nowe ceny ropy nettowej na kwotę 70–90 Kor, ustanowiła równocześnie cenę ropy nettowej na 44 Kor (tj. ostatnią cenę, ustaloną dla wszelkiej ropy przez Rząd austriacki).

O ile zasada ta ze względów gospodarczych i skarbowych wydaje się Państwowemu Urzędowi Naftowemu zupełnie słuszną, o tyle wykonaniu jej ze względów prawnych przeciwstawiły się poważne trudności.

Albowiem w myśl par. 8. cyt. austr. rozporządzenia cesarskiego i wydanego na jego podstawie austr. rozporządzenia Ministerstwa Robót Publicznych z 16 sierpnia 1915 dz.u.p.Nr 240 bez względu na cenę, którą by Państwo wypłaciło za zajęłą ropę bruttową, posiadaczom udziałów brutto służy prawo żądania od właściciela kopalni wypłacenia odpowiedniego udziału w uzyskanej odpłacie za całą ropę zajęłą (ein entsprechender Anteil an dem Erlöse für das beschlagnahmte Rohöl) skutkiem czego intencja Rządu zróżniczkowania cen ropy nettowej i bruttowej stałaby się iluzoryczną a zastosowanie rozporządzeń Rządu o cenach ropy mogłoby właściciele kopalń (producentów) narazić na uciążliwe i nader wątpliwe spory sądowe. Ponieważ bowiem ropa z chwilą wydobywania z szybu staje się własnością producenta i oddzielenie ropy bruttowej fizycznie nie jest możliwe, a bruttownicy mają jedynie prawo żądania odpowiedniego udziału w wynagrodzeniu za całą wyprodukowaną ilość ropy, przeto ścisłe stosowanie cyt. rozp. cesarskiego doprowadzić by musiało do konsekwencji, uprawniającej bruttowca do żądania od producenta nie ceny, ustalonej przez Rząd za ropę bruttową, ale ceny przeciętnej, uzyskanej przez producenta za ropę nettową i bruttową.

Względy te wstrzymywały dotychczas Państwowy Urząd Naftowy od objęcia ropy bruttowej, czego wynikiem jest dla przemysłu naftowego nader niekorzystne unieruchomienie znacznych zapasów ropy i przepełnienie zbiorników, z drugiej zaś strony słuszne zarzuty bruttowców, że od chwili powstania Państwa Polskiego pozbawieni są zupełnie należnych dochodów ze swych udziałów brutto.

Aby zatem pogodzić ustaloną już przez Rząd zasadę różniczkowania cen ropy nettowej i bruttowej z postulatami prawnymi, konieczna jest zmiana cytowanego austr. rozporządzenia cesarskiego w tym względzie, iżby zakres praw bruttowców w stosunku do producentów nie ulegał wątpliwości.

Do art. 1. zauważa się, że Państwowy Urząd Naftowy obejmować będzie z reguły ropę bruttową na własny rachunek, bądź celem przerobienia jej w Państwowej Fabryce olejów mineralnych bądź celem użycia jej na eksport itp.

Nadanie rozporządzeniu wstecznej mocy (Art. 2) jest konieczne celem ujęcia wszystkich tych ilości ropy bruttowej, które zostały wyprodukowane aż do chwili obecnej i celem zapobieżenia interesom pozornym.

Art. 3 umieszczono celem uzgodnienia obecnej kompetencji w sprawach naftowych z uchwałą Rady Ministrów z 16 września 1919 (Mon. Polski Nr 221 z 13 października).

Załączony projekt rozporządzenia ustalony został po zasięgnięciu opinii Ministerstwa Sprawiedliwości i Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

Wobec tego, że par. 15 ces. rozp. z 10 sierpnia dz.u.p.Nr 239 nadaje Rządowi upoważnienie dokonywania w niem zmian, a w myśl art. 2 dekretu z dnia 22 listopada 1918 dz.u.p.Nr 17 poz. 41 Rząd Republiki Polskiej stanowią Prezydent Ministrów i Ministrowie, przeto Rada Ministrów właściwą jest do wydawania projektowanego rozporządzenia.

Warszawa, dn. 24 kwietnia 1920

MINISTER SKARBU:
Wł. Grabski mp.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 10.

P R O T O K Ó Ł

49-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej odbytego
w dniu 7 czerwca 1920 r.

Przewodniczy Minister Apropowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Pracy i Opieki Społecznej	p. Edward Peplowski
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	p. dr Władysław Seyda
Kierownik Min[isterstwie]	
Zdrowia Publicznego	p. dr Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie]	
Skarbu	p. dr Ignacy Weinfeld
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie]	
Spraw Zagr[anicznych]	p. dr Stefan Dąbrowski
Szef Sekcji Adm[inistracyjnej]	
Prez[ydium] Rady Ministrów	p. dr Władysław Studziński
Szef Sekcji Legisl[atywnej]	
Prez[ydium] Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Protokółuje Radca Ministerialny	dr Jerzy Buzek

1. Zatwierdzenie Statutu Związku urzędników i funkcjonariuszy niższych Kontroli Skarbowej na obszarach Rzeczypospolitej Polskiej pozostawiono do uznania Ministra Skarbu.

2. Złożony przez ministra Rolnictwa i D.P. projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie ustanowienia egzaminu państwowego dla kandydatów na leśniczych w lasach państwowych i wniosek o skasowanie Instytutu Torfowego i Państwowego Urzędu melioracji rolnych, a stworzenie na ich miejsce sekcji inżynierii rolnej – zdjęto z porządku dziennego z powodu nieobecności Ministra Rolnictwa i D.P. p. dr. Bardla.

3. Rozpatrywanie projektu ustawy o kosztach leczenia niezamożnych obywateli polskich za granicą odroczone do chwili uzgodnienia sprawy z Ministrem Skarbu.

4. Projekt ustawy o przymusowym zgłaszaniu robotników w przedsiębiorstwach niepaństwowych przyjęto ze zmianą postanowienia art. 3 w tym kierunku, że winny ulegnie grzywnie tam wymienionej w drodze administracyjnej, a nie sądowej.

5. Przyjęto wniosek ustawy o rozszerzeniu pełnomocnictw Ministra Przemysłu i Handlu do wywłaszczania wnętrza ziemi i powierzchni gruntu dla celów górniczych z tą zmianą, iż w miejsce wymienionych w nim powiatów należy wstawić cały obszar b. Królestwa Kongresowego. Ograniczenia, objęte ustawą górniczą co do majątków, kasuje się. Art. 2 skreślono.

6. Przyjęto wniosek Ministra b. Dzielnicy Pruskiej o zezwoleniu na przyjęcie i uruchomienie prac pruskiej tzw. „Landesaufnahme” w Berlinie.

Przewodnictwo obejmuje Pan Prezydent Ministrów.

7. Przyjęto projekt ustawy o utworzeniu urzędu Nadzwyczajnego Komisarza Naczelnego do walki z epidemiami z następującymi uzupełnieniami:

- a) do art. 1 dodano wyrazy: „na wniosek Min. Zdrowia Publicznego”,
- b) w art. 4 b) po wyrazie „mobilizowania” wstawiono wyrazy „i ulokowania”. Na końcu art. 4 dodano wyrazy: „w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu”,
- c) do art. 4 dodano ustęp w osnowie: „Budowle wykonywane na potrzeby zwalczania epidemii nie podlegają kontroli Ministerstwa Robót Publicznych”,
- d) po art. 5 dodano art. „Upoważnia się Ministra Skarbu do wydatkowania sum niezbędnych na potrzeby Nadzwyczajnego Komisarza Naczelnego”,
- e) art. następnym otrzymuje brzmienie: „Nadzwyczajnemu Komisarzowi Naczelnemu oddaje się do rozporządzenia wszystkie siły lekarskie oraz pomocnicze siły lekarskie, techniczne i inne fachowe powołane do świadczeń wojennych przy równorzędnym uwzględnieniu potrzeb armii”,
- f) art. 7 skreśla się,
- g) art. 8 skreśla się. Minister Spraw Wojskowych wyda rozporządzenie obejmujące postanowienie, że Nadzwyczajny Komisarz Naczelnym oraz podlegli mu komisarze, o ile są wojskowymi, w spełnianiu swych funkcji nie mogą być kępowani w działalności swej przepisami obowiązującymi wojskowych. W tym celu wyda się komisarzom legitymacje.
- h) art. 9 otrzymuje brzmienie: „Winni przekroczenia rozporządzeń Nadzwyczajnego Komisarza Naczelnego podlegają w drodze administracyjnej karze do wysokości trzech tysięcy marek grzywny lub trzech miesięcy aresztu, względnie grzywny i aresztu łącznie”.

8. Projekt ustawy o organizacji konsulatów i o czynnościach konsulów przyjęto ze zmianami:

- a) w ustępie drugim art. IV skreślono wyraz „ustawowo”,

- b) w art. VII ust. 2-gim po wyrazach „w porozumieniu” dodano wyrazy „Ministrem Skarbu i”;
- c) odnośnie do art. XX, XXI, XXII postanowiono, by instrukcję konsularną wydawano w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości,
- d) w art. XXII ust. 3-cim w miejsce wyrazu „winien” wstawiono wyrazy „będzie upoważniony”; w ust. 4 przed wyrazem „przedstawiciela” należy wstawić „urzędowego”;
- e) w art. XXIV uzupełniono zdanie pierwsze dodatkiem: „na podstawie szczegółowych przepisów”;
- f) uchwalono, by Minister Spraw Zagranicznych pomieścił w ustawie artykuł upoważniający konsulaty polskie do pobierania opłat za czynności urzędowe, a przepisy objęte złożonym projektem ustawy o opłatach konsularnych wydał w porozumieniu z Ministrem Skarbu w formie rozporządzenia.

9. Projekt ustawy o zakresie działania władz naczelnych przyjęto w drugim i ostatnim czytaniu w redakcji załączonej do protokołu.

Koniec posiedzenia o godzinie 9 wieczorem.

†L. Skulski^f

Załączniki

Wykaz:

1. [Projekt] ustawy o przymusowym zgłaszaniu robotników w przedsiębiorstwach niepaństwowych.
2. Projekt ustawy o rozszerzeniu pełnomocnictw Ministra Przemysłu i Handlu do wywłaszczania wnętrza ziemi i powierzchni gruntu dla celów górniczych na obszarze b. Królestwa Kongresowego³⁰⁴.
3. Projekt ustawy o utworzeniu urzędu Nadzwyczajnego Komisarza Naczelnego do walki z epidemiami³⁰⁵.
4. [Projekt] ustawy o organizacji konsulatów i o czynnościach konsulów³⁰⁶.
5. [Projekt] ustawy o opłatach konsularnych³⁰⁷.
6. Projekt ustawy o zakresie działania władz naczelnych.

³⁰⁴ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 15 lipca 1920 r. o rozszerzeniu pełnomocnictw Ministra Przemysłu i Handlu do wywłaszczania ziemi i powierzchni gruntu dla celów górniczych na obszarze b. Królestwa Kongresowego, Dz.U. 1920, nr 70, poz. 464.

³⁰⁵ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 14 lipca 1920 o utworzeniu urzędu Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza do walki z epidemiami, grożąciami Państwu kłęską powszechną, Dz.U. 1920, nr 61, poz. 388. Ustawa została nieznacznie zmodyfikowana w stosunku do projektu. W załączniku do protokołu znajdują się dwie niewiele różniące się wersje projektu.

³⁰⁶ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 11 listopada 1924 r. o organizacji konsulów i czynności konsulów, Dz.U. 1920, nr 103, poz. 944. Ustawa zmodyfikowana w stosunku do projektu.

³⁰⁷ Nie publikuje się.

[Projekt] ustawy o przymusowym zgłaszaniu robotników w przedsiębiorstwach niepaństwowych

Do
Rady Ministrów.–

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej prosi o uchwalenie następującego przedłożenia na Sejm Ustawodawczy:

TREŚĆ PRZEDŁOŻENIA.

USTAWA
O PRZYMUSOWEM ^hMELDOWANIU^h ^cZGŁASZANIU^c
ROBOTNIKÓW
W PRZEDSIĘBIORSTWACH NIEPAŃSTWOWYCH.

Właściciele ˆniepaństwowychˆ przedsiębiorstw przemysłowych, handlowych i komunikacyjnych, lub osoby odpowiedzialne za prowadzenie tych przedsiębiorstw winny, przedłożyć właściwemu Państwowemu Urzędowi Pośrednictwa Pracy i Opieki nad Wychodźcami, wykazy robotników zatrudnionych w dniu wejścia w życie ustawy niniejszej.

Nowo powstające przedsiębiorstwa winny przedkładać powyższe wykazy nie później niż dwa tygodnie po uruchomieniu.

O nowo przyjmowanych i zwalnianych robotnikach winny być ˆw ciągu 3-ch dni od datyˆ ich przyjęcia lub zwolnienia powiadamiane odnośnie Państwowe Urzędy Pośrednictwa Pracy i Opieki nad Wychodźcami.

Za przekroczenie przepisów niniejszej ustawy, winny ulegnie w drodze ^hsądowej^h ˆadministracyjnejˆ grzywnie w wysokości 100–10 000 Mk; w razie nieściągalności grzywny, winny ulegnie karze aresztu do miesiąca.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej.

UZASADNIENIE

Wprowadzenie w życie tymczasowej ustawy o doraźnej pomocy dla bezrobotnych nakłada na władzę państwową obowiązek szczególnie uważnego badania wahań rynku pracy, celem jak najszybszego wyrównania podaży i popytu. Wiąże się z tym bowiem nie tylko naczelnej roli sprawa zmniejszenia bezrobocia ale zarazem sprawa zmniejszenia ciężaru finansowego, jaki nakłada na skarb państwa pomieniona ustawa.

Stąd też Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej powodowane powyższymi względami oraz w myśl rezolucji połączonych komisji robót publicznych i ochrony

pracy Sejmu Ustawodawczego przedkłada ustawę w przedmiocie przymusowego meldowania robotników zwalnianych i nowo przyjmowanych do przedsiębiorstw przemysłowych, handlowych i komunikacyjnych.

Ustawa ta zezwoli Ministerstwu na stałe śledzenie niewielkich zmian rynku pracy u samego źródła i stosować do każdorazowej koniunktury właściwe zarządzenia.

Celem należytego przeprowadzenia obowiązku meldowania, wyposażono odnośne przepisy ustawowe w sankcje karne w postaci grzywny, względnie aresztu.

Warszawa dnia 22/ kwietnia 1920 r.

Minister

/-/ Podpis.

Przyjęto na Radę Ministrów dnia ... 1920 r.

Uchwała zapadła

zgodnie z wnioskiem.–

PREZYDENT MINISTRÓW:

ˆZałącznik do punktu 9ˆ. Nˆ [6]

Projekt ustawy o zakresie działania władz naczelnych

PROJEKT USTAWY o zakresie działania władz naczelnych.

Art. 1.

Prezydent Ministrów.

1. Prezydent Ministrów jest kierownikiem i przedstawicielem Rządu zwołuje posiedzenia Rady Ministrów, przewodniczy jej i kieruje jej pracami.
2. Prezydent Ministrów czuwa nad jednolitością ogólnej polityki Rządu, sprawuje nadzór nad działalnością poszczególnych ministrów oraz przestrzega granic ich kompetencji. W szczególności do zakresu działania Prezydenta Ministrów należy:
 - a) przygotowywanie projektów ustaw, normujących ustrój państwowy, organizację władz naczelnych i wzajemny ich stosunek;
 - b) czuwanie nad biegiem prac w dziedzinie inicjatywy ustawodawczej Rządu i prac, związanych z przygotowywaniem projektów rozporządzeń rządowych;
 - c) czuwanie nad organizowaniem administracji państwowej oraz nad ukwalifikowaniem personelu urzędniczego;
 - d) informowanie prasy, w miarę potrzeby, o ogólnym programie politycznym lub poszczególnych zamierzeniach Rządu;
 - e) wydawanie gazety rządowej.

3. Bezpośredniemu kierownictwu Prezydenta Ministrów podlega Prezydium Rady Ministrów, które urzeczywistnia kompetencje Prezydenta Ministrów, określone w punkcie 2.

Art. 2.

R a d a M i n i s t r ó w.

Prezydent Ministrów i Ministrowie tworzą Radę Ministrów, stanowiącą Rząd. Do zakresu działania Rady Ministrów należy:

1. Ustalanie kierunku polityki Rządu i poszczególnych ministrów.
2. Rozpatrywanie i zatwierdzenia projektów ustaw i wniosków przedkładanych Sejmowi oraz sprawozdań z działalności ministrów.
3. Decydowanie w sprawach organizacji ministerstw i urzędów państwowych.
4. Rozstrzyganie spraw, przekraczających zakres działania jednego ministra, o ile co do nich nie osiągnięto porozumienia właściwych ministrów.
5. Rozpatrywanie spraw, które Prezydent Ministrów lub Rada Ministrów na wniosek właściwego ministra, uzna za mające znaczenie polityczne, albo większą doniosłość społeczną lub gospodarczą.
6. Załatwianie wszelkich innych spraw, zastrzeżonych Radzie Ministrów ustawami, lub zleconych jej przez Naczelnika Państwa.

Art. 3.

M i n i s t r o w i e.

1. Ministrowie w powierzonych im działach administracji państwowej stanowią naczelną władzę rządzącą.
2. Do każdego z ministrów należy w zakresie jego działania:
 - a) ustalanie kierunku działalności;
 - b) przygotowywanie i wnoszenie na Radę Ministrów projektów dekretów Naczelnika Państwa i rozporządzeń Rady Ministrów obrona tych projektów i spraw swego działu przed Sejmem;
 - c) opracowywanie materiałów do traktatów i umów oraz konwencji międzynarodowych;
 - d) układanie i uzasadnianie preliminarza budżetowego oraz kredytów dodatkowych;
 - e) wykonywanie budżetu oraz dysponowanie kredytami i funduszami przyznanymi poza budżetem;
 - f) wydawanie rozporządzeń tudzież zarządzeń celem zapewnienia przepisom obowiązującym należytego wykonania;
 - g) organizowanie i kierownictwo podległych władz i urzędów oraz nadzór nad ich działalnością;
 - h) obsadzanie urzędów we władzach centralnych i lokalnych oraz wydawanie zarządzeń, dotyczących ruchu służbowego i nadzoru dyscyplinarnego w granicach obowiązujących ustaw;

- i) opieka nad pracownikami podległych urzędów oraz nad ich rodzinami;
- j) zarząd i użytkowanie majątku państwowego, przekazanego ministerstwu i podległym mu urzędom;
- k) opieka nad fundacjami i zatwierdzanie zapisów i darowizn;
- l) gromadzenie, zestawianie i opracowywanie w porozumieniu z Głównym Urzędem Statystycznym danych statystycznych;
- m) załatwianie spraw przekazanych ustawami;
- n) wydawanie Dziennika Urzędowego.

3. Ministrowie urzeczywistniają swoją kompetencję i złożone na nich zadania przez Ministerstwa oraz podległe im inne władze i urzędy.

Art. 4.

Minister Spraw Wewnętrznych.

Do zakresu działania Ministra Spraw Wewnętrznych należą sprawy wchodzące w zakres ogólnej administracji kraju, o ile nie są zastrzeżone innym ministrom lub urzędom, sprawy utrzymania publicznego porządku i bezpieczeństwa oraz sprawy, dotyczące samorządu, a w szczególności:

1. W zakresie spraw ogólnej administracji:
 - a) przeprowadzanie wyborów do Sejmu;
 - b) sprawy podziału administracyjnego w kraju, regulacja granic województw, powiatów i gmin, zmiany nazw miejscowości oraz przedkładanie wniosków w przedmiocie podnoszenia miejscowości do rzędu miast;
 - c) administracja stosunków osobistych: sprawy obywatelstwa (przynależności państwowej i gminnej), sprawy metrykalne i zmiany nazwisk;
 - d) ewidencja ludności indywidualna i zbiorowa, księgi ludności;
 - e) ustanawianie i wykonywanie zarządu przymusowego zakładów i urzędzeń użyteczności publicznej; orzekanie o wywłaszczeniu w obrębie swego zakresu działania;
 - f) załatwianie spraw, związanych z poborem wojskowym, mobilizacją, demobilizacją, świadczeniami wojskowymi, osobistymi i rzeczowymi oraz innych spraw wojskowych w ramach obowiązujących ustaw;
 - g) sprawy podwodowe i kwaterunkowe;
 - h) orzecznictwo administracyjne i administracyjno-karne, darowanie kar administracyjnych.
2. W zakresie spraw dotyczących utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego:
 - a) czuwanie nad stanem bezpieczeństwa oraz zapobieganie wewnętrznym niepokojom;
 - b) nadzór nad ruchem ludności: kontrola, zezwalanie na zamieszkiwanie oraz wydalenie cudzoziemców, sprawy meldunkowe i paszportowe;
 - c) sprawy zgromadzeń i zjazdów;

- d) kontrola ruchu granicznego i czuwanie nad całością granic państwa;
 - e) sprawy aresztów policyjnych;
 - f) sprawy ruchu publicznego;
 - g) organizacja i kierownictwo policji;
 - h) nadzór nad obrotem niebezpiecznych materiałów; sprawy amunicji, materiałów wybuchowych;
 - i) nadzór nad stowarzyszeniami; legalizacja i rejestracja stowarzyszeń i związków, niemających na celu zysków materialnych; zatwierdzanie statutów stowarzyszeń spożywczych;
 - j) nadzór państwowy nad prasą, drukarniami oraz składami druków;
 - k) koncesjonowanie i nadzór nad centrami, kinematografami i widowiskami;
 - l) udzielanie koncesji na przedsiębiorstwa komisowe i lombardowe;
 - m) wykonywanie wyjątkowych pełnomocnictw w zakresie utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego.
3. W zakresie spraw samorządowych:
- a) nadzór nad organizacją i działalnością organów komunalnych;
 - b) sprawy finansów komunalnych, Banku Komunalnego oraz komunalnych kas oszczędności;
 - c) działalność instrukcyjna.
4. Współdziałanie z innymi ministrami w wypadkach, przewidzianych ustawą tudzież w innych sprawach, dotyczących zakresu działania Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 5.

Minister Spraw Zagranicznych.

Do zakresu działania Ministra Spraw Zagranicznych należą sprawy stosunków Państwa Polskiego z państwami obcymi, a w szczególności:

- 1. Zastępstwo praw i interesów państwa wobec państw obcych.
- 2. Obrona praw poszczególnych obywateli państwa za granicą.
- 3. Przygotowywanie przy współudziale właściwych ministrów i zawieranie z obcymi państwami traktatów oraz umów, tudzież wyjednywanie ich ratyfikacji, z wyjątkiem zawierania umów, dotyczących wymiany towarów w obrocie z zagranicą.
- 4. Utrzymywanie stosunków z obcymi poselstwami, uwierzytelnionymi przy Naczelniku Państwa i pośrednictwo w komunikowaniu się tych poselstw z krajowymi władzami państwa.
- 5. Opiniowanie w sprawach obcych rządów i obcych obywateli w razie interwencji poselstw, uwierzytelnionych przy Naczelniku Państwa, lub zagranicznych poselstw państwa.
- 6. Organizacja przedstawicielstw dyplomatycznych i konsularnych za granicą – tych ostatnich w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu.

7. Udzielanie instrukcji posłom, agentom dyplomatycznym oraz konsulom; tym ostatnim w zakresie działania Ministerstwa Spraw Zagranicznych.
8. Legalizowanie dokumentów, wystawionych w kraju, a przeznaczonych do użytku za granicą, jak również dokumentów, wystawionych za granicą, a przeznaczonych do użytku w kraju.
9. Współudział w sprawach emigracji, imigracji i reemigracji.

Art. 6.

Minister Spraw Wojskowych.

Do zakresu działania Ministra Spraw Wojskowych należy organizacja obrony państwa tudzież sprawy administracji wojskowej i zaopatrzenia wojska we wszelkie potrzeby, a w szczególności:

1. Zarządzenia związane z przygotowaniem planu obrony państwa oraz prowadzenia wojny.
2. Organizacja armii w czasie pokoju i wojny i sprawy z nią związane.
3. Sprawy mobilizacji i demobilizacji armii;
4. Sprawy dyslokacji wojska;
5. Uzupełnianie stanu liczbowego wojska, w szczególności określanie normy kontyngensu rekruta i wyjednywanie jej w drodze ustawodawczej; pobór i zaciąg ochotniczy; wszelkie sprawy personalne wojskowe.
6. Wszelkie sprawy związane z uzbrojeniem i zaopatrzeniem w materiały bojowe, sprzęt techniczny i taborowy.
7. Sprawy aprowizacji, ekwipunku, kwaterunku wojska, sprawy transportu końskiego, mobilizacji i klasyfikacji koni, sprawy organizacji i pociągania do przymusowych świadczeń na rzecz wojska, personelu i materiału oraz w ogóle wszelkie sprawy, dotyczące gospodarstwa wojskowego i zaopatrywania armii w porozumieniu z właściwymi ministrami.
8. Organizacja, budowa, konserwacja i zarząd twierdz, obozów warownych i umocnień polowych oraz w ogóle wszelkie sprawy, związane z fortyfikacjami charakteru stałego i przechodniego.
9. Stawianie wniosków i dezyderatów w sprawach środków komunikacyjnych lądowych, wodnych i napowietrznych tudzież spraw za zgodą Rady Ministrów, agend innych ministerstw w zakresie komunikacji w tych wypadkach, kiedy obrona państwa tego wymagać będzie; sprawy transportów i ruchu wojsk.
10. Sprawy wojskowej służby łączności i poczty polowej oraz składanie wniosków w przedmiocie budowy połączeń telegraficznych i telefonicznych; radiotelegrafia dla celów strategicznych.
11. Organizacja, zarząd i konserwacja obozów letnich, strzelnic, pól i placów ćwiczeń.
12. Budowa i eksploatacja zakładów technicznych wojskowych wyłączonych spod zarządu Ministra Przemysłu i Handlu.

13. Sprawy wojskowej służby sanitarnej, szpitalnictwa wojskowego i w ogóle ochrony zdrowia wojsk.
14. Sprawy wojskowej służby weterynaryjnej i wszelkie sprawy związane z ochroną zdrowia zwierząt w armii.
15. Sprawy szkolnictwa wojskowego.
16. Sprawy wojskowego sądownictwa i więziennictwa.
17. Sprawy wojskowego duszpasterstwa wszystkich wyznań i opieka nad grobami wojskowych.
18. Sprawy emerytur i rent dla osób wojskowych i ich rodzin, tudzież sprawy opieki nad inwalidami wojskowymi i ich rodzinami.
19. Pomiary i kartografia dla celów wojskowych.
20. Sprawy wojskowych misji i placówek zagranicznych, związanych z zakresem działania Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych.

Art. 7.

Do zakresu działania Ministra Spraw Wojskowych, prócz zadań wyszczególnionych w art. 6 Ustawy niniejszej, należą wszystkie sprawy z zakresu marynarki i żeglugi wojennej oraz wojskowej administracji portów i wybrzeży morskich.

Art. 8.

Minister Skarbu.

Do zakresu działania Ministra Skarbu należy zarząd wszelkich spraw, wchodzących do zakresu skarbowości oraz polityki finansowej państwa, a w szczególności:

1. Opracowywanie i wykonywanie planu polityki finansowej.
2. Układanie budżetu państwa i projektowanie kredytów dodatkowych.
3. Organizacja i administracja przychodów i rozchodów państwa:
 - a) administracja Centralnej Kasy Państwowej;
 - b) organizacja i administracja podatków bezpośrednich, opłat skarbowych i danin;
 - c) organizacja i administracja podatków pośrednich oraz monopolów państwowych;
 - d) organizacja i administracja celi i nadzoru granicznego towarowego;
 - e) sprawy emerytur i pensji wypłacanych ze skarbu państwa;
 - f) sprawy rozrachunku między Państwem Polskim a państwami obcimi z wyjątkiem rozrachunków, przekazanych Głównemu Urzędowi Likwidacyjnemu;
 - g) ustalanie w porozumieniu z interesowanymi ministrami wszelkiego rodzaju taryf, taks oraz stopy podatków i opłat, względnie opiniowanie o nich;
 - h) orzecznictwo w sprawach skarbowych i podatkowych, przyznawanie ulg i odroczeń podatkowych, nakładanie i znoszenie kar skarbowych;

- i) organizacja i administracja funduszków Skarbu Narodowego;
 - j) organizacja i administracja Loterii Państwowej;
 - k) organizacja i administracja państwowych zakładów graficznych;
 - l) organizacja i administracja obrotu naftą.
4. Sprawy związane z zobowiązaniami państwa:
 - a) organizacja i realizacja kredytu państwowego;
 - b) sprawy zaciągania i umarzania pożyczek państwowych i administracja długów państwowych;
 - c) sprawy zobowiązań państwa z tytułu gwarancji, udzielanych przedsiębiorstwom ekonomicznym, społecznym i prywatnym w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu;
 - d) opiniowanie w sprawach udzielania koncesji, wymagających gwarancji lub czynnego udziału skarbu państwa;
 - e) naczelny zarząd sprawami Krajowej Kasy Pożyczkowej;
 5. Sprawy walutowe:
 - a) sprawy obrotu pieniężnego wewnętrznego, waluty obcokrajowej i polityki dewizowej zagranicznych rynków pieniężnych;
 - b) sprawy monetarne i emisyjne.
 6. Organizacja giełd pieniężnych i regulowanie ich działalności w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu.
 7. Nadzór nad instytucjami finansowymi, kredytowymi i asekuracyjnymi.
 8. Ustanawianie i wykonywanie państwowego zarządu przymusowego w stosunku do sum pieniężnych i kapitałów w gotówce, papierów wartościowych lub zobowiązań, o ile nie stanowią one przynależności majątków, poddanych państwowemu zarządowi przymusowemu innych ministrów.
 9. Udział w zatwierdzaniu statutów towarzystw akcyjnych.

Art. 9.

Minister Sprawiedliwości.

Do zakresu działania Ministra Sprawiedliwości należą wszelkie sprawy, dotyczące zarządu wymiaru sprawiedliwości oraz sprawy z tym zarządem związane, a w szczególności:

1. Organizacja, naczelne kierownictwo i nadzór nad sądami, urzędami sądowymi i prokuratorami oraz naczelny nadzór służbowy nad personelem tych władz i urzędów.
2. Organizacja, naczelna administracja i nadzór nad więzieniami i zakładami wychowawczo-poprawczymi oraz nadzór służbowy nad personelem tych więzień i zakładów.
3. Organizacja i nadzór nad adwokaturą, rejentami oraz innymi osobami, powołanymi do współdziałania przy wymiarze sprawiedliwości.
4. Sprawy, związane z ulaskawieniem skazanych wyrokami sądowymi.

5. Redakcja i administracja Dziennika Ustaw.
6. Sprawy Komisji Kodyfikacyjnej.

Art. 10.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego.

Do zakresu działania Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego należą sprawy wyznaniowe, sprawy wychowania, szkolnictwa, higieny szkolnej, krzewienia oświaty oraz opieka nad nauką, a w szczególności:

1. Wykonywanie praw i opieki państwa w sprawach wyznaniowych:
 - a) sprawy organizacji gmin wyznaniowych, uposażenia duchowieństwa oraz nominacji lub zatwierdzania na stanowiskach duszpasterzy poszczególnych wyznań;
 - b) sprawy zrzeczeń wyznaniowych;
 - c) sprawy sporów w łonie poszczególnych wyznań lub pomiędzy dwoma różnymi wyznaniem, o ile ulegają załatwieniu w drodze administracyjnej.
2. Kierownictwo, nadzór, względnie opieka państwowa nad wychowaniem, szkolnictwem, oświatą i nauką:
 - a) kierownictwo zakładów naukowych i wychowawczych wszelkich stopni i typów, zarówno ogólnokształcących, jak zawodowych z wyjątkiem tych, które ustawami przydzielone zostały danemu ministerstwu, względnie nadzór nad nimi;
 - b) organizacja oświaty pozaszkolnej, względnie popieranie i uzupełnianie inicjatywy społecznej w tym kierunku;
 - c) zwierzchnie kierownictwo instytucji państwowych poświęconych nauce i opieka nad takimiż instytucjami publicznymi z wyjątkiem tych, które ustawami przydzielone zostały danemu ministerstwu;
 - d) organizacja i zarząd bibliotek państwowych, nadzór nad bibliotekami publicznymi, współdziałanie w rewindykacji bibliotek, będących własnością państwa;
 - e) opieka pozaszkolna nad zdrowiem i rozwojem fizycznym młodzieży szkolnej;
 - f) udzielanie pomocy materialnej ciałom samorządnym i instytucjom o charakterze publicznym oraz jednostkom prywatnym celem wychowania, szkolnictwa, oświaty pozaszkolnej, nauki oraz opieki nad zdrowiem i rozwojem fizycznym młodzieży szkolnej;
 - g) współdziałanie w kierowaniu budownictwem szkolnym i nadzór nad niem.

Art. 11.

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

Do zakresu działania Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych należy piecza nad rozwojem rolnictwa i leśnictwa oraz związanych z nim gałęzi produkcji

krajowej, tudzież zarząd dóbr państwowych i dóbr, poddanych zarządowi państwowemu, a w szczególności:

W zakresie rolnictwa i leśnictwa:

1. Organizacja produkcji rolniczo-leśniczej oraz regulowanie obrotu artykułami tej produkcji.
2. Przedsięwzięcie środków ku prawidłowemu urządzeniu, udoskonaleniu i powiększeniu wytwórczości gospodarstwa wiejskiego, a mianowicie:
 - a) organizowanie i przeprowadzanie melioracji rolnych przy współudziale Ministra Robót Publicznych;
 - b) uprawa i eksploatacja torfowisk;
 - c) zakładanie i kierownictwo instytucji naukowo-doświadczalnych, popieranie rozwoju stacji doświadczalnych;
 - d) organizowanie i kierownictwo niższych szkół rolniczych;
 - e) przedsięwzięcie i popieranie wydawnictw rolniczych;
 - f) organizowanie i popieranie wzorowych gospodarstw wiejskich; tworzenie i prowadzenie zakładów stacji hodowlanych;
 - g) organizowanie i popieranie konkursów, wystaw i muzeów ze wszelkich gałęzi gospodarstwa wiejskiego, przemysłu rolnego i leśnego;
 - h) popieranie techniczne i finansowe rozwoju wszelkiego gałęzi produkcji rolnej, ogrodniczej, leśnej, chowu zwierząt domowych, rybactw, pszczelnictwa, przemysłu rolnego, leśnego oraz drobnego przemysłu wiejskiego;
 - i) ułatwianie rolnikom nabywania maszyn, narzędzi, nawozów, nasion i innych środków, niezbędnych, lub pożytecznych dla produkcji ziemio-płodów;
 - j) udzielanie pomocy przy uruchomieniu i odbudowie zniszczonych przez wojnę gospodarstw rolnych i leśnych, oraz, przy współudziale Ministra Przemysłu i Handlu, przemysłu na potrzeby rolnictwa i leśnictwa;
 - k) współdziałanie w organizacji pośrednictwa pracy na potrzeby gospodarstw rolnych i leśnych.
3. Popieranie rozwoju zawodowych i współdzielczych stowarzyszeń rolniczych oraz spółdzielni kredytowych, handlowych i wytwórczych o charakterze rolniczo-gospodarczym; zatwierdzanie statutów zawodowych i współdzielczych stowarzyszeń rolników; sprawy przymusowych organizacji rolniczych.
4. Ochrona wszelkich gałęzi gospodarstwa wiejskiego przez:
 - a) nadzór nad wychowaniem odnośnych ustaw ochronnych;
 - b) zwalczanie szkodników roślinnych i zwierzęcych;
 - c) przeprowadzanie zalesień ochronnych.
5. Nadzór weterynaryjny oraz organizacja pomocy weterynaryjnej.
6. Sprawy łowiectwa i rybołówstwa.
7. Ułatwianie stosowania wyników badań meteorologicznych w dziedzinie rolnictwa i leśnictwa.

8. Ocena i klasyfikacja nieruchomości wiejskich, ziemiopłodów i inwentarzy gospodarskich dla celów administracji państwowej.
 9. Sprawy, dotyczące ustroju rolnego oraz współdziałanie z właściwymi władzami w kształtowaniu form prawnych władania, użytkowania i obrotu ziemią.
 10. Współdziałanie z właściwymi ministrami w celu zabezpieczenia interesów rolnictwa i leśnictwa oraz związanych z nimi gałęzi przemysłu:
 - a) przy układaniu taryf celnych i przewozowe, opracowanie przepisów przewozowych, projektowanie nowych dróg lądowych i wodnych, regulowanie transportów, projektowaniu podatków i danin, obciążających gospodarstwa rolne, leśne i przemysł rolny;
 - b) przy projektowaniu i wykonywaniu melioracji pierwszorzędnych, opracowywaniu ustawodawstwa wodnego oraz projektowaniu odbudowy osad wiejskich;
 - c) przy układaniu umów o pracach w gospodarstwach wiejskich;
 - d) przy ocenie zdolności gospodarstw do doświadczeń aprowizacyjnych i wyznaczaniu kontyngensu i cen na ziemiopłody.
- W zakresie zarządu dóbr państwowych:
11. Zarząd dobrami państwowymi oraz dobrami, poddanymi zarządowi państwa jako to: lasami, gruntami, majątkami wiejskimi, fundacjami, związanymi z tem przedsiębiorstwami i urządzeniami.

Art. 12.

Minister Przemysłu i Handlu.

Do zakresu działania Ministra Przemysłu i Handlu należy piecza nad rozwojem przemysłu, handlu i górnictwa, a w szczególności:

1. W zakresie organizacji i administracji przemysłu, handlu i górnictwa:
 - a) opracowywanie i wykonanie planu polityki gospodarczej w dziedzinie: przemysłu, handlu i górnictwa;
 - b) nadzór nad wykonywaniem ustaw i rozporządzeń, regulujących sprawy przemysłu, handlu i górnictwa, w szczególności orzecznictwa oraz udzielanie wszelkich uprawnień;
 - c) udzielanie pomocy państwowej przy uruchomieniu i odbudowie zniszczonych przez wojnę lub klęski żywiołowe warsztatów produkcji przemysłowej i górniczej;
 - d) gromadzenie, ustalanie i opracowywanie danych, dotyczących stanu przemysłu i handlu krajowego oraz udostępnianie wiadomości, tyczących się stosunków gospodarczych państwa z krajami obcemi;
 - e) przeprowadzanie badań o zapotrzebowaniu sił roboczych, o stosunkach kredytowych i walutowych, o zasobach naturalnych kraju i o stanie rynków zbytu;
 - f) organizowanie i popieranie wystaw z dziedziny przemysłu, handlu i górnictwa;

- g) popieranie zrzeszeń i stowarzyszeń wytwórczych i handlowych, czuwanie nad ich działalnością gospodarczą, kontrola nad nimi;
 - h) opieka nad rozwojem rzemiosł oraz popieranie rzemiosł i przemysłu drobnego ludowego;
 - i) organizowanie i popieranie instytucji badawczo-naukowych z zakresu przemysłu i górnictwa;
 - j) organizacja pozaszkolnej oświaty zawodowej, popieranie i uzupełnianie inicjatywy społecznej w tym kierunku;
 - k) ustanawianie warunków technicznych produkcji przemysłowej i górniczej oraz wydawanie w porozumieniu z Ministrem Pracy i Opieki Społecznej przepisów, rozporządzeń i postanowień, mających na celu bezpieczeństwo w zakładach przemysłowych; nadzór nad wykonaniem tych przepisów; sprawy nadzoru kotłów parowych, z wyjątkiem kotłów parowozowych na terenie kolejowym;
 - l) ustanawianie i wykonywanie państwowego zarządu przymusowego nad przedsiębiorstwami przemysłowymi, handlowymi i górnictwami;
 - m) regulowanie i kontrola obrotu towarowego, zarówno wewnętrznego, jak i zewnętrznego;
 - n) organizacja i kontrola giełd towarowych;
hi ... ih
 - o) opiniowanie o nominacjach konsulów i nominowanie w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych radców handlowych oraz agentów handlowych przy polskich poselstwach i konsulatach;
 - p) kierowanie działalnością konsulów w sprawach gospodarczych;
 - r) opiniowanie wszelkich zamówień, robionych przez urzędy i władze państwowe, tak cywilne, jak i wojskowe za granicą;
 - s) wykonywanie traktatów, umów i konwencji międzynarodowych z zakresu przemysłu, handlu i górnictwa;
 - u) opiniowanie w sprawach, związanych z wykonywaniem ustaw celnych.
2. W zakresie górnictwa i hutnictwa, prócz spraw wymienionych w poprzednim punkcie, sprawy następujące:
- a) nadzór państwowy nad górnictwem i hutnictwem wraz z eksploatacją soli, żywic i gazów ziemnych we wszystkich sprawach, ustawami górnictwami objętych;
 - b) opieka nad rozwojem technicznym i ekonomicznym zakładów górniczych i hutniczych;
 - c) zarząd i oddawanie w dzierżawę państwowego majątku górniczego i hutniczego łącznie z salinami i przewodami gazów ziemnych;
 - d) zarząd i oddawanie w dzierżawę terenów naftowych na gruntach państwowych;
 - e) obrót węglem i koksem (sekwestr, podział, sprzedaż);

- f) szkolnictwo górnicze niższe i średnie oraz współdziałanie w sprawach szkolnictwa górniczego wyższego;
 - g) badania geologiczne;
 - h) ochrona źródeł mineralnych ze stanowiska górniczego i geologicznego;
3. Marynarka handlowa i sprawy organizacji i administracji portów handlowych morskich w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.
 4. Sprawy dotyczące gospodarki elektrycznością i elektryfikacji kraju, a mianowicie:
 - a) wydawanie uprawnień na zakładanie i prowadzenie przedsiębiorstw elektrycznych;
 - b) udzielanie w porozumieniu z Ministrem Robót Publicznych pozwoleń na przeprowadzanie przewodników elektrycznych przez drogi publiczne, ulice i place;
 - c) wydawanie przepisów bezpieczeństwa i policja techniczno-elektryczna;
 - d) wydawanie pozwoleń technicznych na budowę i uruchomienie przewodów elektrycznych;
 - e) sprawy, dotyczące ogólnej elektryfikacji kraju w porozumieniu z Ministrem Robót Publicznych;
 - f) budowa i zarząd państwowymi zakładami elektrycznymi oraz ustanawianie i wykonywanie nadzoru nad prywatnymi zakładami elektrycznymi;
 - g) współdziałanie przy wydawaniu koncesji na kolejki i tramwaje elektryczne;
 5. Miary i wagi.
 6. Sprawy probiercze, próbowanie kruszców szlachetnych i wyrobów z tych kruszców.
 7. Sprawy ochrony własności przemysłowej wynalazków, znaków towarowych, modeli i wzorów.
 8. Zatwierdzanie statutów stowarzyszeń z kapitałem zmiennym w porozumieniu z Ministrem Skarbu.
 9. Współdziałanie z właściwymi ministrami w celu zabezpieczenia interesów przemysłu, handlu, górnictwa i żeglugi:
 - a) przy układaniu taryf celnych i przewozowych, opracowywaniu przepisów przewozowych, projektowaniu nowych dróg lądowych i wodnych, regulowaniu transportów, projektowaniu podatków i danin, obciążających przemysł i handel;
 - b) przy organizowaniu i eksploatacji wszelkich zakładów o charakterze wytwórczym;
 - c) przy organizowaniu i nadzorze szkolnictwa zawodowego w dziedzinie przemysłu i handlu;
 - d) przy wydawaniu przepisów, postanowień i zarządzeń, mających na celu społeczną ochronę pracy;

- e) przy regulowaniu zatargów między pracownikami i pracodawcami w dziedzinie przemysłu, handlu i górnictwa;
- f) przy zatwierdzeniu statutów spółek akcyjnych.

Art. 13.

Minister Kolei Żelaznych

Do zakresu działania Ministra Kolei Żelaznych należy naczelne kierownictwo i nadzór nad wszystkimi sprawami kolejowymi w państwie oraz sprawy lotnictwa, a w szczególności:

1. W zakresie kierownictwa i nadzoru nad wszystkimi drogami szynowymi tak państwowymi, jak prywatnymi:
 - a) ustalanie typów i normalnych konstrukcji budowy kolei, taboru i wszelkich innych urządzeń kolejowych;
 - b) ustalanie typów i normalnych konstrukcji telegrafu i telefonu na kolejach w porozumieniu z Ministrem Poczty i Telegrafów;
 - c) udzielanie zezwoleń na studia wstępne dla budowy nowych kolei;
 - d) zatwierdzenie projektów wstępnych i szczegółowych budowy nowych kolei oraz zatwierdzanie projektów budowli na istniejących kolejach, o ile projekty te w myśl przepisów lub warunków koncesyjnych podlegają zatwierdzeniu władz państwowych;
 - e) udzielanie zezwoleń na użytkowanie budowli, wykonanych na planie kolejowym;
 - f) zezwalanie na otwarcie ruchu na kolejach nowo wybudowanych i wstrzymywanie ruchu na kolejach istniejących;
 - g) otwieranie nowych stacji kolejowych, znoszenie istniejących i ustalanie nazw stacji kolejowych;
 - h) sprawy rozkładu jazdy pociągów;
 - i) układanie planów przewozu transportów na kolejach;
 - k) sprawy taryfowe;
 - l) wydawanie przepisów i regulaminów, dotyczących stosunków bezpieczeństwa i porządku na kolejach, wykonywania służby ruchu sygnalizacji, taryfowo-przewozowych, jakoteż wszelkich innych przepisów, dotyczących kolejnictwa w ogóle;
 - m) regulowanie spraw, dotyczących stosunków kolei krajowych i zagranicznych;
 - n) regulowanie spraw, dotyczących wzajemnych stosunków sąsiednich kolei krajowych, o ile sprawy te nie podlegają rozstrzygnięciu sądowemu;
 - o) regulowanie stosunków kolei do właścicieli gruntów sąsiednich;
 - p) piecza nad rozwojem sieci kolejowej i jej urządzeń;
 - r) opiniowanie w sprawach patentów z dziedziny kolejnictwa;
 - s) sprawy koncesji na budowę i eksploatację nowych kolei użyteczności publicznej i zezwolenia na budowę kolei użyteczności prywatnej;

- t) sprawy wyszkolenia zawodowego personelu kolejowego;
 - u) sprawy elektryfikacji kolei w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu;
 - w) sprawy, dotyczące użytkowaniu kolei dla celów wojskowych w czasie pokoju i wojny w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych;
 - x) sprawy przewozu poczty kolejami w porozumieniu z Ministrem Poczty i Telegrafów;
 - y) nadzór nad budową i eksploatacją wszystkich kolei w państwie tudzież nadzór nad wykonywaniem przez koleje prywatne opieki nad pracownikami i ich rodzinami; orzecznictwo, wynikające z powyżej określonego nadzoru;
 - z) nadzór nad kotłami parowymi na terenie kolejowym.
2. W zakresie zarządu kolei państwowych i kolei, pozostających w administracji państwa:
- a) oznaczanie okręgów, siedzib i zakresu działania władz i urzędów podległych;
 - b) sprawy zaopatrywania kolei w tabor, surowce, materiały i wszelkie inne urządzenia i przedmioty, potrzebne do budowy lub eksploatacji kolei;
 - c) sprawy upaństwowienia względnie wykupu kolei prywatnych i przejęcia takich kolei w administrację państwa; sprawy dzierżawy kolei państwowych;
 - d) budowa nowych kolei państwowych oraz budownictwo na potrzeby kolei; budowa i odbudowa kolei prywatnych przez organy państwowe;
 - e) budowa i konserwacja kolejowej sieci telegraficznej i telefonicznej w porozumieniu z Ministrem Poczty i Telegrafów;
 - f) sprawy dotyczące konserwacji istniejących budowli, taboru oraz wszelkich innych urządzeń kolejowych;
 - g) stacje doświadczalne dla celów kolejnictwa;
 - h) rozrachunki kolei państwowych i pozostających w administracji państwa z obcymi zarządami kolejowymi i innymi ministerstwami;
 - i) ustalanie trybu załatwiania reklamacji o wynagrodzeniu za nieszczęśliwe wypadki i szkody powstałe przy przewozie oraz zwrot nadpłat, tudzież nadzór nad sposobem załatwiania tych reklamacji;
 - k) wszelkie inne sprawy, wynikające z zarządu kolei państwowych.
3. Zwierzchnie kierownictwo i nadzór nad służbą zdrowia i weterynaryjną na wszystkich kolejach tak państwowych, jak prywatnych i wydawanie w tym względzie przepisów w porozumieniu z właściwymi ministrami.
4. Współdziałanie z właściwymi ministrami:
- a) w sprawach, dotyczących urządzeń celnych na stacjach kolejowych,
 - b) w sprawach organizacji policji na kolejach;
 - c) we wszystkich innych sprawach, dotyczących kolejnictwa.

Art. 14.

Minister Poczty i Telegrafów.

Do zakresu działania Ministra Poczty i Telegrafów należy naczelne kierownictwo i nadzór nad wszelkimi sprawami pocztowymi, telegraficznymi i telefonicznymi w państwie, a w szczególności:

1. Naczelny zarząd poczt, telegrafów i telefonów, a mianowicie:
 - a) wyznaczanie terytorialnego zakresu działania urzędów pocztowych, telegraficznych i telefonicznych;
 - b) organizacja poczty i telegrafu polowego;
 - c) organizacja i urządzenia telegrafu i telefonu iskrowego oraz nadzór nad ruchem radio-telegraficznym;
 - d) budowa i konserwacja linii telegraficznych i telefonicznych dla potrzeb państwa;
 - e) piecza nad rozwojem urzędów pocztowych, telegraficznych i telefonicznych;
 - f) zaopatrywanie pocztę telegrafów i telefonów w materiały niezbędne do budowy i eksploatacji;
 - g) organizacja ruchu pocztowego na drogach żelaznych, traktach, wodach i powietrzem, a w szczególności zawierania w tym przedmiocie umów i układów z zarządami kolejowymi oraz przedsiębiorstwami transportu kolejowego, wodnego i napowietrznego tudzież rozrachunki z temi przedsiębiorstwami;
 - h) sprawy wstrzymania ruchu pocztowego, telegraficznego i telefonicznego;
 - i) sprawy znaczków pocztowych, telegraficznych i telefonicznych, w szczególności oznaczanie rodzajów i wartości znaczków oraz udzielanie pozwoleń na ich sprzedaż;
 - k) układanie w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem Przemysłu i Handlu taryf ruchu pocztowego, telegraficznego i telefonicznego;
 - l) sprawy, związane z wydawaniem koncesji na prywatne urządzenia telefoniczne i nadzór nad nimi;
 - m) sprawy stosunku przedsiębiorstw instalacji elektrycznych o silnym prądzie do urzędów telegrafu i telefonu;
 - n) opiniowanie w sprawach wydawania patentów na wynalazki w dziedzinie poczty, telegrafu i telefonu.
2. Organizacja i zarząd pocztowych kas oszczędności.
3. Współdziałanie w sprawach celnych w zakresie ruchu pocztowego.

Art. 15.

Minister Robót Publicznych.

Do zakresu działania Ministra Robót Publicznych należy projektowanie, wykonywanie i zarząd robót publicznych w dziedzinie budownictwa wodnego, drogowego i lądowego, a w szczególności:

1. W zakresie budownictwa wodnego:
 - a) regulacja i kanalizacja rzek żeglownych, spławnych i granicznych;
 - b) budowa i utrzymanie kanałów żeglownych, portów i przystani oraz urządzeń pomocniczych;
 - c) budowa statków rzecznych i nadzór nad prywatnymi zakładami budowy tych statków;
 - d) żegluga wewnętrzna, koncesjonowanie i nadzór przedsiębiorstw żeglugi wewnętrznej;
 - e) regulacja rzek niespławnych, zabudowanie potoków górskich, obwałowanie rzek, melioracje pierwszorzędne i współudział w projektowaniu i wykonywaniu melioracji rolnych;
 - f) badanie sił wodnych, kataster sił wodnych, budowa zbiorników wodnych, użytkowanie sił wodnych dla uzyskania energii elektrycznej przy współudziale Ministra Przemysłu i Handlu;
 - g) zakładanie i przeprowadzenie państwowych stacji doświadczalnych wodnych;
 - h) kanalizacja i wodociągi;
 - i) rozstrzyganie sporów wodnych, z wyjątkiem podlegających orzecznictwu sądowemu;
2. W zakresie budownictwa drogowego:
 - a) budowa i utrzymanie publicznych dróg i mostów;
 - b) udzielanie koncesji przedsiębiorstwom przewozowym, samochodowym i zaprzęgowym.
3. W zakresie budownictwa drogowego:
 - a) budowa i utrzymanie wszelkich budynków państwowych z wyjątkiem kolejowych, górniczych i strategicznych;
 - b) regulacja i zabudowanie miast, wsi i miejscowości kuracyjnych;
 - c) odbudowa osad zniszczonych.
4. Pomiary ogólne kraju i szczegółowe zdjęcia geometryczne.
5. Organizacja kursów fachowych dla wykształcenia niższego personelu technicznego.
6. Ogólna administracja i nadzór techniczny w zakresie budownictwa wodnego, drogowego, lądowego z wyjątkiem kolei, górnictwa i przemysłu.

Art. 16.

Minister Pracy i Opieki Społecznej.

Do zakresu działania Ministra Pracy i Opieki Społecznej należą sprawy stosunków pracy najemnej i ochrony pracy we wszystkich dziedzinach wytwórczości oraz opieka społeczna nad ludnością, a w szczególności:

1. W dziedzinie ochrony pracy:
 - a) nadzór nad wykonaniem ustaw i przepisów, normujących stosunki pracy najemnej;

- b) wydawanie zarządzeń celem zapewnienia bezpieczeństwa pracy, ochrony życia i zdrowia pracujących w porozumieniu z właściwymi ministrami;
 - c) współdziałanie przy zawieraniu zbiorowych umów pracy oraz polubowne załatwianie zatargów między pracodawcami a pracownikami;
 - d) rejestracja pracowniczych związków zawodowych i nadzór nad ich działalnością;
 - e) popieranie akcji, zmierzającej do kulturalnego podniesienia warstw pracujących;
 - f) współdziałanie przy organizowaniu wykształcenia zawodowego wszystkich pracujących na zasadzie najmu.
2. W dziedzinie pośrednictwa pracy i emigracji zarobkowej:
- a) repartycja rąk roboczych w kraju i organizacja państwowego pośrednictwa pracy;
 - b) nadzór nad samorządowymi, społecznymi i prywatnymi instytucjami pośrednictwa pracy w kraju;
 - c) opieka nad bezrobotnymi;
 - d) ochrona wychodźców i reemigrantów oraz akcja emigracyjna i reemigracyjna.
3. W dziedzinie ubezpieczeń społecznych:
- a) akcja państwowa w zakresie ubezpieczeń na wypadek choroby, macierzyństwa, niezdolności do pracy, starości, nieszczęśliwych wypadków przy pracy, braku pracy, ubezpieczeń wdów i sierót;
 - b) udział w organizowaniu odnośnych instytucji społecznych;
 - c) nadzór nad wszelkimi instytucjami tych ubezpieczeń.
4. W dziedzinie opieki społecznej:
- a) opieka nad dziećmi i młodzieżą pozaszkolną, w szczególności nad sierotami, półsierotami, dziećmi nieślubnymi, zaniedbanymi, opuszczonymi, przestępnymi oraz zagrożonymi przez wpływy złego otoczenia;
 - b) ochrona macierzyństwa i opieka nad matkami, obarczonymi dziećmi;
 - c) opieka nad starcami, inwalidami, nieuleczalnie chorymi, upośledzonymi umysłowo i w ogóle nad niezdolnymi do pracy całkowicie lub częściowo;
 - d) opieka nad bezdomnymi ofiarami wojny i szczególnie ciężko poszkodowanymi;
 - e) opieka nad rodzinami więźniów i nad więźniami po odbyciu kary;
 - f) walka z żebractwem i alkoholizmem oraz opieka nad instytucjami społecznymi, zapobiegającymi nierządowi;
 - g) współdziałanie z Głównym Urzędem Ziemijskim w sprawach osiedleńczych;
 - h) popieranie stowarzyszeń i związków o charakterze wzajemnej pomocy;
 - i) nadzór i kontrola nad działalnością instytucji dobroczynnych;
 - j) rejestracja towarzystw, zakładów i instytucji dobroczynnych tudzież legalizacja ich statutów.

Art. 17.

Minister Zdrowia Publicznego.

Do zakresu działania Ministra Zdrowia Publicznego należy nadzór nad wszystkimi sprawami zdrowotnymi w państwie oraz naczelne kierownictwo spraw lekarskich, a w szczególności:

1. W dziedzinie lecznictwa i higieny społecznej:
 - a) zwalczanie chorób zakaźnych oraz chorób występujących nagminnie;
 - b) szpitalnictwo, pielęgniarstwo i ratownictwo;
 - c) walka ze śmiertelnością niemowląt i opieka higieniczno-lekarska nad dzieckiem i matką;
 - d) ustalanie warunków zdrowotnych pracy kobiet i dzieci;
 - e) opieka nad psychicznie chorymi;
 - f) leczenie alkoholików;
 - g) zwalczanie chorób wenerycznych i walka z nierządem;
 - h) higiena i inspekcja mieszkań oraz gmachów publicznych
 - i) higiena zawodowa, a w szczególności higiena przemysłu i rzemiosł oraz higiena komunikacji lądowej i wodnej, sanitarny nadzór nad portami;
 - j) popieranie sportów, mających na celu rozwój fizyczny i duchowy młodzieży;
 - k) nadzór nad środkami żywności i przedmiotami użytku oraz badanie ich; współdziałanie w sprawach odżywiania się ludności; zakłady badania środków spożywczych;
 - l) nadzór nad publicznymi i prywatnymi zakładami leczniczymi, zdrojowiskami, uzdrowiskami, zakładami kąpielowymi; koncesjonowanie prywatnych zakładów leczniczych; zdrojowisk i uzdrowisk;
 - m) nadzór higieniczno-sanitarny nad grzebaniem zwłok, cmentarzami i grzebowiskami;
 - n) sprawy zaopatrywania w wodę i usuwania wód zużytych; ochrona czystości powietrza, wody i gleby;
 - o) nadzór nad działalnością Czerwonego Krzyża w czasie pokoju;
 - p) popieranie stowarzyszeń, zakładów i fundacji we wszystkich dziedzinach zdrowia publicznego; popieranie rozwoju wiedzy lekarskiej; sprawy popularyzacji wiadomości z higieny: centrum ogłoszeń treści lekarskiej;
2. W dziedzinie kierownictwa i nadzoru nad sprawami lekarskimi:
 - a) kontrola uprawnień do wykonywania praktyki lekarskiej i dentystrycznej oraz nadzór nad jej wykonaniem; sprawy izb i zrzeszeń lekarskich; rejestracja personelu leczniczego;
 - b) nadzór nad personelem lekarskim pomocniczym oraz nadzór sanitarny nad technikami dentystrycznymi, fryzjerami, golarzami, wydawanie koncesji technikom dentystrycznym, golarzom i fryzjerom;

- c) nadzór nad aptekami, personelem farmaceutycznym, zrzeczeniami aptekarskimi oraz sprawy izb i zrzeczeń aptekarskich;
 - d) nadzór nad wyrobem i sprzedażą środków leczniczych, surowic i szczepionek; nadzór nad wyrobem, sprzedażą kosmetyków i farb; koncesjonowanie aptek i nadzór nad nimi oraz nad składami aptecznymi i innymi zakładami trudniącymi się wyrobem i sprzedażą środków leczniczych; farmakopea oraz ustalanie taksy aptekarskiej sprawy hodowli i sprzedaży roślin leczniczych;
 - e) sprawy zawodowego szkolnictwa lekarskiego niższego;
3. Współdziałanie z właściwymi ministrami;
- a) w sprawach sanitarno-weterynaryjnych;
 - b) w sprawach urzędzeń sanitarnych na kolejach żelaznych;
 - c) w sprawach ubezpieczeń społecznych;
 - d) w sprawach lekarskiej opieki nad inwalidami i kalekami;
 - e) w sprawach, związanych z emigracją i imigracją;
 - f) w sprawach przywozu, wywozu i przewozu środków leczniczych;
 - g) w sprawach studiów lekarskich i farmaceutycznych, oraz szkół i klas dla niedorozwiniętych umysłowo.

Art. 18.

Minister Apropowizacji.

Do zakresu działania Ministra Apropowizacji należy zaopatrywanie ludności i wojska w środki żywności oraz artykułu pierwszej potrzeby, regulowanie obrotu tymi artykułami tudzież regulowanie wzajemne o stosunku między produkcją a konsumcją, a w szczególności:

1. Opracowywanie i wykonywanie planu polityki aprowizacyjnej; ewidencja zasobów aprowizacyjnych w kraju.
2. Regulowanie obrotu artykułami spożywczymi, w szczególności zbożem, roślinami strączkowymi i okopowymi oraz artykułami pierwszej potrzeby; ustalanie cen na te produkty w porozumieniu z właściwymi ministrami.
3. Regulowanie i kontrola przewozu wewnątrz państwa artykułów rolniczych i pierwszej potrzeby.
4. Realizowanie i ujednostajnianie akcji zakupu artykułów pierwszej potrzeby.
5. Kontrola nad obrotem i użyciem artykułów spożywczych i pierwszej potrzeby, wyłączonych z wolnego handlu.
6. Udzielanie zezwoleń na uruchomienie zakładów przemysłowych, wytwarzających artykuły wyłączone z wolnego handlu.
7. Przydział do bezpośredniego spożycia artykułów spożywczych pierwszej potrzeby instytucjom państwowym i społecznym.
8. Pomoc dla pracowników państwowych przy zaopatrywaniu w środki żywności i artykuły pierwszej potrzeby.

9. Organizowanie i regulowanie aprowizacji robotników ciężko pracujących.
10. Repartycja i przydział artykułów pierwszej potrzeby instytucjom państwowym i społecznym, kooperatywom i prywatnym handlującym pośredniczącym w zaopatrywaniu ludności drogą sprzedaży oraz rozdział artykułów skonfiskowanych.
11. Zwalczanie lichwy i spekulacji.
12. Likwidacja majątku z dziedziny aprowizacji, pozostałego po okupacjach, a nieobjętego likwidacją przez Główny Urząd Likwidacyjny.

Art. 19.

Minister b. Dzielnicy Pruskiej.

Do zakresu działania Ministra b. Dzielnicy Pruskiej należy tymczasowa administracja b. dzielnicy pruskiej oraz sprawy, związane z przygotowaniem przejścia władz i urzędów tej dzielnicy pod bezpośrednie kierownictwo właściwych ministrów, a w szczególności:

1. Sprawowania zarządu ziem b. dzielnicy pruskiej we wszystkich działach administracji państwowej, o ile działy te nie zostały przekazane właściwym ministrom.
2. Stopniowa reorganizacja władz i urzędów b. dzielnicy pruskiej według zasad ustalonych dla całego państwa.
3. Wydawanie w porozumieniu z właściwymi ministrami przepisów wykonawczych dla wprowadzenia polskich ustaw.
4. Wydawanie rozporządzeń zaprowadzających zmiany niemieckich i pruskich ustaw i rozporządzeń, mających na celu zupełne odłączenie władz i urzędów do Niemiec i przystosowanie ich nastroju i trybu postępowania do nowych warunków politycznych, wpływających z przyłączenia b. dzielnicy pruskiej do państwa.

Przepisy przejściowe.

Art. 20.

Postanowienia, sprzeczne z niniejszą ustawą, tracą moc obowiązującą.

Art. 21.

Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Prezydentowi Ministrów oraz właściwym Ministrom.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 10.

PROTOKÓŁ

50-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej odbytego dnia 10 czerwca 1920 r.

Przewodniczy	pan Prezydent Leopold Skulski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Wyznań Rel[igijnych] i Oświecenia P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Rolnictwa i D[óbr] P[ąństwowych]	p. dr Franciszek Bardel
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Aprowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Pracy i O[pieki] S[połecznej]	p. Edward Pełowski
Minister b. Dzielnicy Pruskiej	p. dr Władysław Seyda
Kierownik Min[isterstwie] Zdrowia Publicznego	p. dr Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzieln[icy] Pr[uskiej]	p. Adam Poszwiński
Szef Sekcji Admin[istracyjnej]	
Prez[ydium] Rady Ministr[ów]	p. dr Władysław Studziński
Szef Sekcji Legis[latywnej]	
Prez[ydium] Rady Ministr[ów]	p. Edward Lechowicz
Protokółuje Radca Ministerialny	dr Jerzy Buzek

1. Projekt ustawy w przedmiocie przyznania prawa przedsięwzięcia środków dla powiększania zapasu ziemi na parcelację i osadnictwo zdjęto z porządku dziennego z uwagi na dymisję Gabinetu.

2. Wydanie rozporządzenia w przedmiocie ustanowienia egzaminu państwowego dla kandydatów na leśniczych w lasach państwowych pozostawiono Ministrowi Rolnictwa i D.P. w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

3. Wniosek o skasowanie Instytutu Torfowego i Państwowego Urzędu melioracji rolnych, a utworzenie w ich miejsce sekcji inżynierii rolnej Minister Rolnictwa wycofał z porządku dziennego.

4. Projekt ustawy o felczerach przyjęto z poprawką w art. 5, w którym w miejsce wyrazów „organy drugiej instancji Ministerstwa Zdrowia Publicznego” należy wstawić wyrazy „organy administracyjne drugiej instancji”.

5. Projekt ustawy w przedmiocie zwalczania chorób wenerycznych zdjęto z porządku dziennego.

6. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie odroczenia zapłaty prywatno-prawnych wierzytelności pieniężnych w b. zaborze austriackim przyjęto ze zmianą art. I-go ust. 4, który należy przeredagować w tym kierunku, że odsetki tam wymienione należy skapitalizować i rozłożyć na cztery raty, podobnie jak wierzytelność samą.

7. Wniosek Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie przyznania kredytu w wysokości 6 milionów marek na pobudowanie baraków mieszkalnych dla urzędników Ministerstw przyjęto z tem, że w sprawie kredytu ma się kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego porozumieć z Ministrem Skarbu, a w sprawie placu pod budowę z Ministrem Spraw Wojskowych.

8. Przyjęto projekt ustawy zmian w ordynacji wyborczej (Dz.Pr. Nr 18 z dnia 30 grudnia 1918 r.).

9. Rozpatrywanie umowy Rządu Polskiego z Polsko-Amerykańskim Towarzystwem Żeglugi odroczone celem zasięgnięcia opinii Prokuraturii Generalnej.

10. Rozpatrywanie przedłożonego w trybie nagłym przez Ministra Robót Publicznych wniosku w sprawie przeznaczenia terenów b. Koszar Litewskich i b. Korpusu Kadetów w Warszawie pod budowę gmachów dla Ministerstw i niezwłocznego przystąpienia do budowy tychże – odroczone.

Koniec posiedzenia o godzinie 8 wieczorem.

†L. Skulski†

Załączniki

Wykaz:

1. [Projekt] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie ustanowienia egzaminu państwowego dla kandydatów na leśniczych w lasach państwowych³⁰⁸.
- 1a. Uzasadnienie [projektu] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie ustanowienia egzaminu państwowego dla kandydatów na leśniczych w lasach państwowych.

³⁰⁸ Nie publikuje się. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie ustanowienia egzaminu państwowego dla kandydatów na leśniczych w lasach państwowych, 16 sierpnia 1920 r., Dz.U. 1920, nr 81, poz. 547.

2. Wniosek [Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych] o skasowanie Instytutu Torfowego i Państwowego Urzędu Melioracji Rolnych, oraz utworzenie w zamian w składzie Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych Sekcji Inżynierii Rolnej³⁰⁹.
3. [Projekt] ustawy o felczerach³¹⁰.
4. [Projekt] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie odroczenia zapłaty prywatno-prawnych wierzytelności pieniężnych w b. zaborze austriackim³¹¹.
5. Wniosek Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie przyznania kredytu w wysokości 6 milionów Mk na pobudowanie baraków mieszkalnych dla urzędników Ministerstwa.
6. Projekt zmian w ordynacji wyborczej (Dz.Pr. Nr 18 z dnia 30 grudnia 1918) proponowany przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych³¹².

^cZałącznik do punktu 2^c. N^o [1a]

Uzasadnienie [projektu] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie ustanowienia egzaminu państwowego dla kandydatów na leśniczych w lasach państwowych

UZASADNIENIE.

Sprawowanie czynności związanych z urzędem leśniczego w lasach państwowych wymaga przynajmniej paroklasowego wykształcenia ogólnego oraz posiadania odpowiedniej wiedzy fachowej.

Kandydatów na te urzędy zgłasza się bardzo wielu, nader jednak niski procent wśród nich posiada świadectwa z ukończenia choćby niższej szkoły leśnej.

Niezbędnem przeto staje się ustanowienie państwowego egzaminu dla kandydatów na leśniczych w lasach państwowych, którzy przed objęciem urzędu wykazać się winni z posiadania odpowiedniej wiedzy fachowej w nakreślonym w rozporządzeniu zakresie. dając przez to państwu gwarancję należytego spełniania swoich obowiązków.

Warszawa, dn. ... 1920 r.

Minister
Rolnictwa i Dóbr Państwowych
^fF. Bardel^f

³⁰⁹ Nie publikuje się. Wniosek wycofano.

³¹⁰ Nie publikuje się. Projekt wycofano. Ustawa z dnia 1 lipca 1921 r. o uprawnieniach do wykonywania czynności felczerskich, Dz.U. 1921, nr 64, poz. 396.

³¹¹ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 czerwca 1920 r. w przedmiocie odroczenia zapłaty prywatno-prawnych wierzytelności pieniężnych w b. zaborze austriackim, Dz.U. 1920, nr 50, poz. 309.

³¹² Nie publikuje się. Zmiany proponowane do Dekretu o ordynacji wyborczej do Sejmu Ustawodawczego (Dz.U. 1918, nr 18, poz. 46), uwzględniające również zmiany wynikające z Dekretu w sprawie zmiany art. 9 o ordynacji wyborczej do Sejmu Ustawodawczego (Dz.Pr.P.P. 1919, nr 14, poz. 198), dotyczyły kilkunastu artykułów, lecz nie zostały wprowadzone. Kolejna ustawa o ordynacji wyborczej do Sejmu pochodzi z 28 lipca 1922 r. (Dz.U. 1922, nr 66, poz. 590).

Wniosek Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie przyznania kredytu w wysokości 6 milionów Mk na pobudowanie baraków mieszkalnych dla urzędników Ministerstwa

W n i o s e k

Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie przyznania kredytu w wysokości 6 milionów Mk na pobudowanie baraków mieszkalnych dla urzędników Ministerstwa.

Rada Ministrów uchwalić raczy.

Przyznaje się p. Ministrowi Zdrowia Publicznego kredyt w wysokości 6 000 000 marek na pobudowanie 6–8 baraków mieszkalnych dla urzędników państwowych na placu rządowym przy zbiegu Al. Szucha i Al. Belwederskiej obok Gmachu Ministerstwa Zdrowia Publicznego.

U z a s a d n i e n i e

Skutki obecnego kryzysu mieszkaniowego dają się odczuć Ministerstwu Zdrowia Publicznego w stopniu nie mniejszym niż innym urzędom państwowym. Liczni urzędnicy Ministerstwa i to siły lepsze, opuszczają swe stanowiska, wskutek niemożności zdobycia w Warszawie choćby najskromniejszego mieszkania własnego, a z pozostałych na stanowiskach urzędników, znaczna część dotąd lokali nie posiada.

W tym stanie rzeczy Ministerstwo Zdrowia Publicznego zmuszonym jest wszelkim sposobem dostarczyć rzeczonym urzędnikom mieszkań, ponieważ jednak rekwizycja, jak uczy doświadczenie, staje się bezprzedmiotową, przeto pozostaje jedynie pozyskiwanie domów mieszkalnych środkami rządu.

Ministerstwo Zdrowia Publicznego upatrzyło na ten cel plac rządowy, u zbiegu Al. Szucha i Al. Belwederskiej przylegający do Gmachu Ministerstwa Zdrowia Publicznego.

Na placu tym według projektu Ministerstwa mogą stanąć 4 baraki 4-mieszkaniowe po 2 pokoje z kuchnią z wygodami oraz 2 baraki 6-mieszkaniowe z takimi mieszkaniami, lub 4 mieszkaniami 3 pokojowymi, 1 barak o dwóch mieszkaniami 3 pokojowych, wreszcie łazienki i pralnia ogólna, komórki i składziki dla lokatorów – wszystko drewniane, systemu barakowego, szybko wykonalne.

Kwadratura jednego mieszkania wynosi 830 x 770 – 64 m kw., co przy wysokości 3 m 25 czyni zabudowanej przestrzeni 208 m³. Licząc koszt 1 m sześć Mk 800, otrzymamy koszt jednego mieszkania Mk 170 000.

Kolonia zawiera 30 mieszkań, co czyni:

	5 100 000 Mk
Baraki z pralnią etc.	650 000 ”
Nieprzewidziane	250 000 ”

6 000 000 Mk

Baraki mogą być wykonane i oddane do użytku w ciągu 3 do 4 miesięcy.

Minister Zdrowia Publicznego
wz. ^fW. Chodźko^f
Podsekretarz Stanu

Na posiedzeniu Rady Ministrów
w dniu 10 czerwca 1920 r.
uchwała podjęta zgodnie z wnioskiem.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 10.

P R O T O K Ó Ł

51 posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej odbytego dnia 14 czerwca 1920 r.

Przewodniczący	Minister Spraw Wewnętrznych p. Stanisław Wojciechowski
Obecni:	
Minister Skarbu	p. Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	p. dr Franciszek Bardel
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Apropowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Pracy i Opieki Społecznej	p. Edward Peplowski
Kierownik Min[isterstwa] Zdrowia Publicznego	p. dr Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzielnicy Pruskiej	p. Adam Poszwiński
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Spraw Zagr[anicznych]	p. dr Stefan Dąbrowski
Szef Sekcji Admin[istacyjnej]	
Prez[ydium] Rady Ministr[ów]	p. dr Władysław Studziński
Szef Sekcji Legisl[atywnej]	
Prez[ydium] Rady Ministr[ów]	p. Edward Lechowicz
Naczelnik Wydziału Organizacyjnego	
Prezydium Rady Ministrów	p. Ludomir Grendyszyński
Zastępca Ministra Spraw Wojskowych	p. gen. pporucz. Niesiołowski
Protokółuje Radca Ministerialny	dr Jerzy Buzek

Początek posiedzenia o godzinie 5 m. 30 po południu.

1. Protokół 50 posiedzenia Rady Ministrów – wobec niewniesienia sprzeciwu – uważa się za przyjęty.

2. Przedłożony przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej w trybie nagłym projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zwracania urzędnikom

państwowym zamieszkałym stale poza miejscem urzędowania kosztów przejazdu. Rada Ministrów przekazała Prezydium Rady Ministrów i Ministrom Skarbu i Kolei Żelaznych do uzupełnienia i złożenia wniosków.

3. Rada Ministrów przyjęła do wiadomości fakt wniesienia memoriałów urzędników Ministerstw: Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Pracy i Opieki Społecznej i Robót Publicznych w sprawie dalszych wypłat urzędników. Z uwagi na fakt, że sprawa uposażenia urzędników jest już rozpatrywana w Sejmie, Rada Ministrów przekazała Prezydium Rady Ministrów, celem przedłożenia sprawy nowemu Gabinetowi.

4. Wniosek Ministra Robót Publicznych w sprawie wywłaszczenia nieruchomości w sto[ecznym] m[ieście] Warszawie i w gminie Brudno pow[iatu] Warszawskiego pod budowę portów i części kanału żeglownego Bug–Warszawa – przyjęto.

5. Projekt ustawy o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych przyjęto z następującymi zmianami:

- a) art. 1, 2 i 6 należy przeredagować na zasadzie równorzędności państwa i gminy pod względem obowiązku zakładania i utrzymywania publicznych szkół powszechnych,
- b) wyraz „rewir” zastępuje się wyrazem „obwód”,
- c) art. 10 należy umieścić przed art. 9,
- d) ustęp 2-gi art. 13 się skreśla,
” 3-ci ” 13 otrzymuje brzmienie: „Udział państwa i gminy w pokrywaniu świadczeń osobowych określają osobne ustawy”.
- e) art. 17 należy przeredagować w tym kierunku, że gmina ma dostarczyć tych funduszy, które wynikają z ustawowych obowiązków gminy.
- f) w art. 18 po wyrazie funduszu, wstawiono wyrazy „wskazane w art. 17”, oraz skreślono wyrazy: „łącznie z procentami i kosztami administracyjnymi wysokość procentu oznaczy osobnym rozporządzeniem Minister Skarbu”.
- g) w art. 19 skreślono wyraz „wyłącznym” i ustęp ostatni, redakcję tego artykułu zlecono Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z Ministrem Sprawiedliwości,
- h) art. 21 należy przeredagować w porozumieniu z Prezydium Rady Ministrów.

Podsekretarz stanu p. Poszwiński wnosi sprzeciw przeciw przyjęciu projektu ustawy na posiedzeniu dzisiejszym, zastrzegając Ministrowi b. Dzielnicy Pruskiej wniesienie uzupełnień uwarunkowanych stosunkami w b. zaborze pruskim.

6. Rozpatrywanie projektu ordynacji wyborczej do rad miejskich zdjęto z porządku dziennego, ze względu na dymisję Gabinetu.

7. Projekt ustawy w przedmiocie zmian w ustawodawstwie karnem obowiązującym w b. zaborze rosyjskim przyjęto z następującymi poprawkami:

- a) w art. 71 w miejsce 20 marek ustanowiono 50 marek,
- b) w art. 31 w miejsce wyrazów: „do właściwych władz lekarskich” wstawiono wyrazy: „do wojewódzkiego urzędu zdrowia”,
- c) w art. 63 w miejsce wyrazów: „można oznaczyć” wstawiono wyrazy: „oznaczy Rada Ministrów w drodze rozporządzenia”,
- d) ustęp 2-gi art. 64 otrzymuje brzmienie: „Osoby żyjące z dziennego zarobku wezwano z miejscowości, odległej ponad 15 wiorst od siedziby sądu tam i z powrotem otrzymują zwrot wyłożonych kosztów przyjazdu tudzież kosztów powrotu i pobytu w siedzibie Sądu”.

8. Przyjęto projekty rozporządzeń Rady Ministrów w przedmiocie przedłużenia terminów wekslowych w okręgach Sądów apelacyjnych Lubelskiego i Warszawskiego.

9. Minister Skarbu wskazał na konieczność zwiększenia opłat pocztowych, telegraficznych i telefonicznych co najmniej o 100% poczynając od 1 lipca. Proponuje podwyżkę opłaty od listów zwykłych 50 fen. do 1 marki. Na wniosek Min. Poczty i Telegrafów wyrażono opinię, że należałoby inne opłaty zwiększyć w stopniu mniejszym. Stawki dla telegramów zagranicznych mogłyby być obliczone na zasadzie relacji 30 mar. za złote franka, zamiast dotychczasowych 20 mar., a przy tem należałoby uwzględnić kierunki zabezpieczające większą szybkość wymiany telegramów. Opłaty za urządzenie telefonów powinny być zbliżone do rzeczywistych kosztów własnych. Opłaty za czasopisma należałoby obniżyć wobec zwiększenia cen prenumeraty, pozostawiając system ryczałtowy w stosunku procentowym. Przy uwzględnieniu powyższych wskazań wypracuje Min. Poczty i Telegrafów projekt na Radę Ministrów.

Koniec posiedzenia o godzinie 9 wieczorem.

^fS. Wojciechowski

Załączniki

Wykaz:

1. [Projekt] rozporządzenia Rady Ministrów [wniesionego przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej] w przedmiocie zwracania urzędnikom państwowym zamieszkałym stale poza miejscem urzędowania kosztów przejazdu³¹³.
- 1a. Uzasadnienie [projektu rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zwracania urzędnikom państwowym zamieszkałym stale poza miejscem urzędowania kosztów przejazdu].

³¹³ Nie publikuje się. Ministerstwo wnioskowało, aby urzędnikom państwowym, „zamieszkałym stale poza miejscem urzędowania zwracać z funduszków państwowych koszty przejazdu z miejsca zamieszkania do miejsca urzędowania i z powrotem, w wysokości ceny biletu kolejowego oraz także koszty przejazdu ich dzieci do szkół”.

2. Wniosek Ministra Robót Publicznych, w sprawie wywłaszczenia nieruchomości w Warszawie i w gminie Brudno powiatu Warszawskiego pod budowę portu i części kanału żeglownego Bug–Warszawa³¹⁴.
3. [Projekt] ustawy o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych³¹⁵.
4. [Projekt] ustawy w przedmiocie zmian w ustawodawstwie karnym obowiązującym w b. zaborze rosyjskim³¹⁶.
5. [Projekty] rozporządzeń Rady Ministrów w przedmiocie przedłużenia terminów wekslowych w okręgu Sądu Apelacyjnego Lubelskiego i w okręgu Sądu Apelacyjnego Warszawskiego³¹⁷.
6. Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie podwyższenia taryf pocztowych, telegraficznych i telefonicznych.

^cZałącznik do punktu 2^c. N° [1a]

Uzasadnienie [projektu rozporządzenia w przedmiocie zwracania urzędnikom państwowym zamieszkałym stale poza miejscem urzędowania kosztów przejazdu]

Uzasadnienie.

Niepomyślne warunki mieszkaniowe istniejące w większych miastach zmuszają częstokroć mieszkańców do stałego zamieszkania w miejscowościach podmiejskich, służących w czasie normalnym za letniska, miejsca wycieczkowe itp. Szczególnie często zdarza się, że w ten sposób zmuszeni są mieszkać urzędnicy państwowi, którzy ze względów służbowych rzucili swe dotychczasowe miejsce zamieszkania, a którym urzędy mieszkaniowe i gminy miejskie nie zdołały dostarczyć odpowiedniego pomieszczenia.

³¹⁴ Nie publikuje się. We wniosku powołano się na ustawę z 9 lipca 1919 r. (Dz.Pr.P.P., nr 59, poz. 356) o budowie Kanałów Żeglownych, regulacji rzek żeglownych i splawnych, która upoważnia Ministra Robót Publicznych do podejmowania takich działań. Planowano objąć pracami teren około 221 hektarów. W związku z tym, że prowadzenie robót wymagało wywłaszczenia gruntów niezbędne było wydanie postanowienia wywłaszczającego. Co też zaproponowano.

³¹⁵ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 17 lutego 1922 o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych, Dz.U. 1922, nr 18, poz. 143. Ustawa z niewielkimi modyfikacjami w stosunku do projektu. W projekcie 22 artykuły, w ustawie 20 artykułów.

³¹⁶ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 25 lutego 1921 r. w przedmiocie zmian w ustawodawstwie karnym, obowiązującym w b. zaborze rosyjskim, Dz.U. 1921, nr 30, poz. 169. Ustawa z niewielkimi modyfikacjami w stosunku do projektu.

³¹⁷ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 czerwca 1920 w przedmiocie przedłużenia terminów wekslowych w okręgu Sądu Apelacyjnego Lubelskiego, Dz.U. 1920, nr 52, poz. 321. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 czerwca 1920 w przedmiocie przedłużenia terminów wekslowych w okręgu Sądu Apelacyjnego Warszawskiego. Dz.U. 1920, nr 52, poz. 322.

Ten stan rzeczy nakłada na urzędników państwowych znaczne ciężary, gdyż wymaga faktycznego przedłużenia dnia roboczego z powodu dwukrotnego przejazdu koleją, a nadto pociąga za sobą niemałe koszta. Koszta te ciążyć muszą dotkliwie na budżecie urzędniczym wobec wysokich cen biletów kolejowych, a zwłaszcza wobec faktu, że poza miastem mieszkają najczęściej urzędnicy, posiadający rodziny, których członkowie zmuszeni są do codziennej podróży ze względu na pracę zarobkową lub zajęcia szkolne.

By umniejszyć choć częściowo ciężaru urzędnikom państwowym zamieszkałym poza miejscem urzędowania, którzy z braku mieszkań w miejscu służbowym tracą na swą pracę więcej czasu, niż ich koledzy, będący w warunkach dogodniejszych a w dodatku, znaczną część swego wynagrodzenia muszą zużywać na koszta przejazdu, należy zwracać te koszta pomienionej kategorii urzędników oraz ich dzieciom, uczęszczającym do szkół w mieście.

Zarządzenie to umożliwi również urzędnikom, którzy dotąd zamieszkują w niedogodnych warunkach w mieście, a wahali się ze względu na koszta, przenieść się w okolice podmiejskie, znalezienie także mieszkań dogodniejszych. Przyczyni się zatem pośrednio i do poprawienia stosunków mieszkaniowych w miastach, przez zmniejszenie zapotrzebowania ze strony sfer urzędniczych.

Warszawa, dnia 15 czerwca 1920 r.

Minister ^{if ...}fi

Wpłynęło na Radę Ministrów

Dnia.....1920 r.

Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem

Prezydent Ministrów

°Załącznik do punktu 9°. N° [6]

Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie podwyższenia taryf pocztowych, telegraficznych i telefonicznych

Ciężkie położenie finansowe Państwa zmusza je do szukania i bezwzględnie korzystania ze wszelkich dostępnych Państwu źródeł dochodowych.

Między innymi należy dążyć bezwarunkowo do podwyższenia dochodów przedsiębiorstw komunikacyjnych Państwa, a to tem bardziej, że wykazują one wielkie niedobory. Charakter ich monopolowy i wartość użytkowa ich świadczeń pozwalają, zwłaszcza w obecnych stosunkach, na bardzo wydatne podwyższenie taryf bez obawy niekorzystnych skutków dla Skarbu lub dla innych interesów ogólnopaństwowych.

Naturalnie nie może Państwu chodzić przy tem o wyzyskiwanie sytuacji do ostatecznych granic, tak jak to obecnie robią prywatne przedsiębiorstwa, lecz o osiągnięcie należności odpowiadających wartości poszczególnych świadczeń wspomnianych instytucji i dzisiejszym stosunkom pieniężnym.

Stanowisko powyższe Ministerstwa Skarbu znalazło już w Ministerstwie Kolei pełne zrozumienie. Mimo obaw, jakie Ministerstwo to miało co do wpływu dalszej naglej a znacznej podwyżki taryf kolejowych na życie gospodarcze i mimo kilkakrotnych poprzednich daleko idących podwyżek zgodziło się ono na to, aby taryfy przewozowe zarówno osobowe jak i towarowe, przygotowane już do wprowadzenia w życie z dniem 1 czerwca w porównaniu z dotychczasowymi stawkami mające spowodować znaczne podwyższenie przewoźnego (30–70%) zostały dodatkowo podwyższone o 100% nadto oświadczyło Ministerstwo Kolei gotowość do wzięcia pod rozwagę samego okrojowania tych taryf, które by dochód kolei państwowej jeszcze dalej podniosło.

Natomiast Ministerstwo Poczty i Telegrafów dopiero po dłuższych naleganiach Ministerstwa Skarbu podniosło całkiem niskie stawki swych taryf na ogół tylko o 50–100%, ustanawiając taksy, o których absolutnie nie można powiedzieć, że odpowiadają obecnej wartości pieniądza z jednej, a wartości świadczeń odnośnych i własnym koszcie eksploatacyjnym z drugiej strony, nie mówiąc już o olbrzymim rozroście kosztów inwestycyjnych, na których pokrycie trzeba będzie sum idących już setki milionów.

Ponieważ Ministerstwo Poczty i Telegrafów na prośbę Ministerstwa Skarbu z 27 marca b.r. o wdrożenie kroków celem dalszej ogólnej podwyżki taryf nie dało dotąd nawet odpowiedzi, przeto Ministerstwo Skarbu pozwala sobie przedstawić wniosek:

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Poleca się Ministerstwu Poczty i Telegrafów, aby niezwłocznie, w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu wypracowało nowe taryfy pocztowe, telegraficzne i telefoniczne i przedłożyło je Radzie Ministrów wraz z odpowiednim szczegółowym uzasadnieniem do zatwierdzenia.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 10.

PROTOKÓŁ
52-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej odbytego
w dniu 17-go czerwca 1920 r.

Przewodniczący	pan Minister Skarbu Władysław Grabski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Sprawiedliwości	p. Jan Hebdzyński
Minister Wyznań Rel[igijnych] i Oświecenia P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	p. dr Franciszek Bardel
Minister Przemysłu i Handlu	p. Antoni Olszewski
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Robót Publicznych	p. Andrzej Kędzior
Minister Apropowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Minister Pracy i Opieki Społecznej	p. Edward Peplowski
Kierownik Min[isterstwa] Zdrowia Publicznego	p. dr Witold Chodźko
Prezes Prokuraturii Generalnej R[zeczypospolitej]P[olskiej]	p. Stanisław Bukowiecki
Prezes Prokuraturii Gener[alnej] Rz[eczypospolitej] P[olskiej]	p. dr Jan Waygart
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Spraw Zagr[anicznych]	p. dr Stefan Dąbrowski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dzielnicy Pruskiej	p. Adam Poszwiński
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Skarbu	p. dr Stanisław Rybarski ³¹⁸
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Komisarz Rządowy Polsk[iego] Czerw[onego] Krzyża	p. hr. Tyszkiewicz
Pułkownik-Lekarz	p. dr. Zwierzchowski
Protokółuje:	p. Daniel Rodich

³¹⁸ Pomyłka w protokole. Powinno być Roman Rybarski.

Początek posiedzenia o godzinie 5 m. 50 po południu.

1. Protokoły 42 i 51 posiedzenia Rady Ministrów z dnia 13 maja 1920 r. i 14 czerwca 1920 r. – wobec niewniesienia sprzeciwu uznano za przyjęte.

2. Sprawę etatu Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża zdjęto z porządku dziennego z powodu nierozesłania wniosku pp. Ministrom oraz niezgodnienia go z Ministerstwem Skarbu z tem, że wniosek w powyższej sprawie ma opracować i wnieść na Radę Ministrów Ministerstwo Spraw Wojskowych, wychodząc z założenia, iż wszelkie potrzebne kredyty mają obciążać Min[isterstwo] Spr[aw] Wojskowych.

3. Wnioski Ministerstwa Spraw Zagranicznych w przedmiocie wykonania i uzupełnienia rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1/4. 1920 r. Dz.P.P. Nr 30 poz. 176 z dnia 9/4. 1920 r. odnośnie do sprawy tranzytu przez Pomorze zdjęto z porządku dziennego wobec rozbieżności opinii poszczególnych pp. Ministrów celem ich uprzedniego uzgodnienia przez Komisję Międzyministerialną, a jedynie w razie niezgodnienia wszystkie wnioski mają być wniesione ponownie na Radę Ministrów.

4. Nad wnioskiem Min. Robót Publ. w sprawie przeznaczenia terenów byłych koszar litewskich i b. korpusu kadetów w Warszawie pod budowę gmachów dla Ministerstw i niezwłocznego przystąpienia do budowy tychże – wywiązała się dłuższa dyskusja.

W toku dyskusji p. Minister Skarbu Grabski stwierdził, że wszelkie realności i posiadłości, które stanowiły własność państw zaborczych stanowią wyłączną własność Państwa Polskiego, a poszczególne Ministerstwa mogą rewindykować jedynie ich posiadanie, prawo zaś dysponowania i przeznaczania poszczególnych realności i obiektów służy wyłącznie Radzie Ministrów – co Rada Min. przyjęła do wiadomości.

Ostatecznie w sprawie będącej przedmiotem dyskusji przyjęto wniosek p. Ministra Skarbu Grabskiego, aby terena wyżej wymienione oddać Min. Robót Publicznych do poczynienia prac przygotowawczych do budowy gmachów dla Ministerstw z tem, że kompleks gmachu b. Korpusu Kadetów nie ma być ruszonym.

5. Wniosek Min. Robót Publ. w przedmiocie budowy 20 czasowych budynków w Warszawie dla pomieszczenia urzędów państwowych – przyjęto bez zmian.

6. Projekt ustawy o dostarczeniu środków przewozowych oraz materiałów do budowy i utrzymania dróg publicznych i mostów zdjęto z porządku dziennego.

7. Projekt ustawy w przedmiocie niektórych zmian w przepisach tymczasowych o urządzeniu sądownictwa w b. Królestwie Polskim przyjęto z tą zmianą, że w Par. 1 Art. 6 ustęp drugi w punkcie b) skreślono słowa „wybieranych przez kupiectwo według dotychczasowych przepisów”.

8. Minister Spraw Wewn. p. Wojciechowski poruszył konieczność załatwienia kwestii uposażenia policji państwowej przed 1 lipca 1920 r. P. Minister

Grabski stawia wobec tego na porządek dzienny kwestię uposażenia urzędników w ogóle.

Nad powyższą sprawą rozwinęła się dyskusja, po czym Rada Ministrów powzięła następującą uchwałę:

Rada Ministrów uchwala prosić Marszałka Sejmu o zwołanie na 25 czerwca b.r. specjalnego posiedzenia sejmowego, celem uchwalenia ustawy o uposażeniu urzędników wszystkich dykasterii oraz celem upoważnienia, aby w tych Ministerstwach, które nie zdążą wypłacić na 1 lipca br. pensji podług nowej ustawy, można było wypłacić podwójną pensję dotychczasową na cały miesiąc lipiec, a od 1 sierpnia br. wypłacać pensje nowe.

Kwoty, wypłacone na rachunek pensji za sierpień i połowę września będą uznane za dodatek wyrównawczy do 1 lipca b.r. i żadne wypłaty w środku miesiąca więcej dopuszczane nie będą.

Jako najpilniejsze uznano sprawy regulacji poborów policji państwowej oraz funkcjonariuszy kolejowych i pocztowych.

Do zakomunikowania powyższej uchwały Marszałkowi Sejmu zostaje delegowany Minister Skarbu.

9. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie ustroju i czynności Oddziałów Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej przyjęto bez zmian.

10. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o terminie rozpoczęcia czynności Prokuraturii Gener. na terytorium B. Dzielnicy Pruskiej i o otwarciu Oddziału Prokuraturii Generalnej w Poznaniu przyjęto bez zmian z tem uzupełnieniem, że termin podany w Art. 1) i 2) winien opiewać 1 października 1920 r.

11. Projekt ustawy o utraconych tytułach pożyczek państwowych polskich zdjęto z porządku dziennego z powodu niezgodnienia go z Min. Sprawiedliwości.

12. Wniosek Min. Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w przedmiocie przyznania temuż Min. kredytu 24 375 000 (dwadzieścia cztery miliony trzysta siedemdziesiąt i pięć marek) na pokrycie wydatków Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie za czas od 1 kwietnia do 31 grudnia 1920 r., przyjęto.

13. Sprawę rekursów od postanowień Komisarza Nadzwyczajnego m.st. Warszawy zdjęto z porządku dziennego.

Koniec posiedzenia o godz. 8 m. 50 wieczorem.

†W. Grabski†

Załączniki

Wykaz:

1. Wnioski Ministerstwa Spraw Zagranicznych w przedmiocie wykonania i uzupełnienia rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1920 r. Dz.P.P. Nr 30 poz. 176 z dnia 9 kwietnia 1920 r. odnośnie do sprawy tranzytu przez Pomorze³¹⁹.
2. Wniosek Ministra Robót Publicznych w sprawie przeznaczenia terenów b. Koszar Litewskich i b. Korpusu Kadetów w Warszawie pod budowę gmachów dla Ministerstw i niezwłocznego przystąpienia do budowy³²⁰.
3. Wniosek w przedmiocie budowy 20 czasowych budynków w Warszawie dla pomieszczenia urzędów państwowych³²¹.
4. [Projekt] ustawy w przedmiocie niektórych zmian w przepisach tymczasowych o urządzeniu sądownictwa w b. Królestwa Polskim³²².
5. Uchwała Rady Ministrów w przedmiocie ustroju i czynności Oddziałów Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej³²³.
6. Uchwała Rady Ministrów o terminie rozpoczęcia czynności Prokuraturii Generalnej na terytorium b. dzielnicy pruskiej i o otwarciu oddziału Prokuraturii Generalnej w Poznaniu³²⁴.
7. [Projekt] ustawy o utraconych tytułach pożyczek państwowych polskich.
8. Budżet Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie na czas od 1 kwietnia do 31 grudnia 1920 r. przedstawiony przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego³²⁵.

³¹⁹ Wnioski zdjęto z porządku obrad. Publikuje się je ze względu na ich znaczenie.

³²⁰ Nie publikuje się. Powołano się na uchwałę Sejmu z 28 października 1919 r. i 4 lutego 1920 r. „wzywającą Rząd do zapoczątkowania budowy nowych gmachów dla pomieszczenia urzędów centralnych w Warszawie”.

³²¹ Nie publikuje się. Wniosek motywowano potrzebami rozbudowującej się administracji i nowych instytucji. Do załącznika dołączono rysunek „Pawilonów dla tymczasowego pomieszczenia instytucji państwowych”.

³²² Nie publikuje się. Ustawa z dnia 18 marca 1921 r. w przedmiocie niektórych zmian w przepisach tymczasowych o urządzeniu sądownictwa w b. Królestwa Polskim, Dz.U. 1921, nr 30, poz. 172.

³²³ Nie publikuje się. Uchwała Rady Ministrów z dnia 17 czerwca 1920 r. w przedmiocie ustroju i czynności Oddziałów Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. 1920, nr 73, poz. 502.

³²⁴ Nie publikuje się. Uchwała Rady Ministrów o terminie rozpoczęcia czynności Prokuraturii Generalnej na terytorium b. dzielnicy pruskiej i o otwarciu oddziału Prokuraturii Generalnej w Poznaniu, Dz.U. 1920, nr 73 poz. 503.

³²⁵ Nie publikuje się. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego podał sumę 6 500 000 marek przyznaną uchwałą Rady Ministrów z 12 kwietnia 1920 r. i wnioskował o niezbędny jeszcze kredyt w wysokości 24 375 000 marek.

Wnioski Ministerstwa Spraw Zagranicznych w przedmiocie wykonania i uzupełnienia rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1920 r. Dz. P.P. Nr 30 poz. 176 z dnia 9 kwietnia 1920 r. odnośnie do sprawy tranzytu przez Pomorze

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH

Warszawa, dn. 10 czerwca 1920 r.

Rada Ministrów raczy uchwalić następujące wnioski Ministerstwa Spraw Zagranicznych w przedmiocie wykonania i uzupełnienia rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 1/IV. 20 r. Dz.P.P. Nr 30 poz. 176 z dnia 9/IV. 20 r. Umotywowanie jak w przyległym memoriale.

WNIOSKI:

- I) Upoważnia się Ministerstwo Spraw Zagranicznych do przyjęcia propozycji p. Seydoux³²⁶ i postawienia sprawy tranzytu przez Pomorze na porządku dziennym obrad Delegacji polsko-niemieckiej w Paryżu oraz na przyjęcie arbitrażu eksperta w dziedzinie kolejnictwa zaproponowanego przez Radę Ambasadorów.
- II) Poleca się Ministerstwu Kolei Żelaznych, by wydała zarządzenia jak najściślejszego przestrzegania rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 1/IV 20 Dz.pr.p. Nr 30 poz. 176 z dnia 9/IV 20 oraz przedstawiło w jak najkrótszym czasie projekty uzupełnień wspomnianego rozporządzenia, celem usunięcia dotychczasowych niedogodności.
- III) Poleca się Ministerstwu Kolei Żelaznych zarządzić, by nadchodzące z Prus Wschodnich pociągi zawierające materiał odszkodowań dla Państw Ententy przepuszczać przez Tczew i w ogóle przed innymi transportami tranzytu.
- IV) Poleca się Ministerstwu Skarbu, Ministerstwu Apropowizacji, Ministerstwu b. Dzielnicy Pruskiej, Ministerstwu Spraw Wojskowych, za wspólnem porozumieniem wydać przepisy celem ograniczenia liczby i rozmiaru kontroli granicznych.
- V) Poleca się Ministerstwu Spraw Zagranicznych, Ministerstwu Skarbu, Ministerstwu Spraw Wojskowych, Ministerstwu b. Dzielnicy Pruskiej by bezzwłocznie wydały za wspólnem porozumieniem się komisję śledczą na Pomorze, której zadaniem będzie sprawdzić incognito panujące na pomorskim korytarzu stosunki.

³²⁶ Chodzi prawdopodobnie o Jacques'a Seydoux'a, wicedyrektora Departamentu Stosunków Handlowych we francuskim Ministerstwie Spraw Zagranicznych.

VI) Poleca się zainteresowanym Ministerstwom, by wzięły pod baczną uwagę sprawę zastąpienia dotychczasowego personelu funkcjonującego na Pomorzu, biorąc pod uwagę, że personel tak oficerski jak i urzędniczy działający na tak eksponowanym terenie winien być pod każdym względem doborowym.

Warszawa, dn. 8 czerwca 1920.

A I D E - M É M O I R E.

Artykułem 89 Traktatu pokojowego w Wersalu zobowiązała się Rzplta Polska przyznać prawo wolnego tranzytu dla komunikacji między Prusami Wschodnimi a resztą Rzeszy Niemieckiej przez terytorium polskie. Tranzyt obejmuje tak ruch osobowy, jak i towarowy na drogach lądowych i morskich nie wyłączając wód terytorialnych a zarazem komunikację telefoniczną i telegraficzną.

Artykuł 98 Traktatu nakłada na Polskę obowiązek zawarcia w przeciągu roku od dnia wejścia w życie Traktatu pokojowego konwencji z Niemcami, celem zabezpieczenia swobodnej komunikacji między Prusami Wschodnimi a resztą Rzeszy Niemieckiej.

Artykuł 89 zastrzega wreszcie, że Polsce nie przysługuje prawo nakładania na tranzytowy ruch wschodnio-prusko-niemiecki ograniczeń, innych jak te, którym podlega komunikacja polska, lub narodu najbardziej uprzywilejowanego.

Gdyby w przeciągu roku od daty wejścia w życie Traktatu pokojowego bezpośrednie układy polsko-niemieckie nie doprowadziły do zawarcia konwencji, sprawa tranzytu przez polskie Pomorze zostanie uregulowana orzeczeniem Rady Ligi Narodów (art. 98 Traktatu).

Tak więc kwestia niemieckiego tranzytu przez Pomorze nie jest wewnętrzną sprawą polską, nie jest nawet sprawą polsko-niemiecką, przy której załatwieniu obie strony miałyby wolną rękę, jest sprawą międzynarodową w wielkim stylu, od której rozwiązania zależec mogą polskie prawa zwierzchnie na Pomorzu.

Artykuł 92 Traktatu wersalskiego przewidujący międzynarodowy arbitraż w razie sporu w kwestii tranzytu miał niewątpliwie na celu ochronienie Polski od zbrojnych zawikłań, których aż nadto wiele sposobności stwarza dziwna konfiguracja granic polsko-niemieckich stworzona przez Traktat wersalski.

Jednocześnie został jednak stworzony stan rzeczy, pozwalający Niemcom odwoływać się nieustannie przeciw Polsce przed opinią międzynarodową i dążyć do narzucenia Rzplitej międzynarodowej kontroli na terytorium pomorskim.

Ze sposobności tej nie omieszkały Niemcy skorzystać. Ograniczenie suwerenności polskiej na Pomorzu jest w wysokim stopniu złagodzeniem sytuacji wywołanej przez terytorialny podział Niemiec dokonany przez Traktat pokojowy a rozciągnięciem międzynarodowej kontroli nad tranzytem przez Pomorze zamierza Rzesza Niemiecka położyć podwaliny pod wielkie dzieło „der Abschaffung des polischen Korridors”.

Rząd polski uregulował jednostronnie sprawę tranzytu Rozporządzeniem Rady Ministrów w przedmiocie tymczasowego uregulowania ruchu tranzytowego i sąsiedzkiego między Polską a Niemcami z dnia 1/IV 20 r. Dz. Ust. Rzpl. Nr 30 z dnia 9/IV 20 r. poz. 176.

Zamiarem Rządu polskiego było zadośćuczynienie w ten sposób jednostronnie zobowiązaniom, jakie na Rzplitą nakłada artykuł 89 Traktatu wersalskiego a zarazem stworzyć prowizorium umożliwiające zebranie obserwacji i doświadczeń przed przystąpieniem do przewidzianych w art. 98 rokowań z Niemcami.

Jak można było przewidzieć, ten sposób załatwienia sprawy nie mógł być Rządowi niemieckiemu dogodnym. Kwestia korytarza została załatwiona na równi z każdą inną wewnętrzną sprawą polską, został stworzony precedens bezpieczny dla unifikacyjnej polityki niemieckiej. Jest rzeczą zupełnie zrozumiałą, że Rząd niemiecki śledzi ruch tranzytowy z baczną uwagą a zarazem z wszelką możliwą złą wolą wykorzystując każdą niedokładność w funkcjonowaniu polskiego aparatu, każdy nietakt, niezważanie na przepisy polskiego personelu, podnosząc je natychmiast do rzędu kwestii międzynarodowej, a nawet informując państwa Ententy o nieustannym gwałceniu Traktatu wersalskiego przez Rzplitą. Z polskiej strony dolewa się niestety wiele wody na młyn niemiecki.

Przed wszystkim należy podnieść niezwykle brutalność w trzymaniu podróżnych przez polski personel urzędowy, która wyrobiła już komisarzowi polskiemu smutną reputację. Brutalność, której ofiarą padają nie tylko obywatele Rzeszy Niemieckiej wywołała już uwagi i ostrzeżenia od wysokich a dla Polski życzliwie usposobionych dygnitarzy koalicyjnych (Jan Dupont³²⁷). Niektóre zarządzenia polskich władz przyczyniają się w wysokim stopniu do potęgowania atmosfery rozdrażnienia, panującej w polskim korytarzu. I tak np. podróżni podlegają czterokrotnej rewizji dokonywanej przez cztery kategorie funkcjonariuszy (rewizje są następujące: 1. wojskowa, 2. celna, 3. walutowa, 4. aprowizacyjna) przy czym konfiskuje się podróżnym różne przedmioty osobistego użytku bez wystawienia pokwitowania.

Dopuszczalne w cytowanym rozporządzeniu maksimum ruchu towarowego okazuje się niewystarczające. Niemcy tłumaczą fakt, iż nie dostarczyli Francji i Belgii przepisanej traktatem ilości bydła tem, że nie mogą przewieźć transportów przez korytarz. W ten sposób wytworzył się na Polskim Pomorzu stan zapalny, wykorzystywany przez Niemców i budzący w wysokim stopniu zainteresowanie Anglików, którzy wcale niedwuznacznie poczynają przebąkiwać o umiędzynarodowieniu korytarza. Stan ten paraliżuje ponadto – co jest samo przez się zrozumiałe – tendencje polonofilskie w Gdańsku, oraz tendencje separatystyczne w Prusach Wschodnich.

³²⁷ Prawdopodobnie gen. Charles Dupont, przewodniczący Komisji Delimitacji Granicy pomiędzy Polską a Niemcami.

Niekorzystne skutki nie dały też długo czekać na siebie, sprawy korytarza pomorskiego użyli Niemcy jako znakomitego środka do rozbicia polsko-niemieckich rokowań w Paryżu, których dalsze prowadzenie uczynili zawieszonym od dościa do skutku konwencji w sprawie tranzytu (i opcji).

Odrzucenie propozycji niemieckiej traktowania sprawy korytarza w Paryżu pociągnie za sobą:

- 1) zerwanie definitywnie rozpoczętych w Paryżu i korzystnych dla Polski pertraktacji,
- 2) dalszą propagandę antypolską ze strony niemieckiej, przy czym nie zabraknie im wielu poważnych argumentów przemawiających na naszą niekorzyść,
- 3) przypominanie państwom zachodnim, z których nie wszystkie mogą być uważane za neutralne (Anglia), że sprawa pomorska jest sprawą międzynarodową, nad którą winna czuwać Liga Narodów,
- 4) w rezultacie konieczność oddania tej sprawy pod arbitraż Ligi Narodów, która wedle Traktatu pokojowego może narzucić Polsce konwencje o dowolnym brzmieniu.

Przewodniczący dotychczasowych konferencji polsko-niemieckich w Paryżu p. Seydoux, którego dotychczasowa działalność może tylko wzbudzać zaufanie z polskiej strony proponuje przy sprawie korytarza uregulować już obecnie w Paryżu umowę polsko-niemiecką, przy której jako substrakt służyłoby ze strony polskiej Rozporządzenie R.M. z dnia 1/4 20., ze strony niemieckiej zaś wypracowane ad hoc kontrpropozycje. P. Seydoux mniema, że zdołałby nakłonić konferencję ambasadorów do wywarcia presji na Niemcy, by w razie gdyby Polska zgodziła się postawić sprawę obrad na porządku dziennym obrad paryskich, zrzekły się iunctim między pertraktacjami likwidacyjnymi a sprawą opcji, oraz przyjęły w ramach niezgodności poglądów arbitraż jakiej powagi w francuskim kolejnictwie. (Wedle informacji udzielonych przez p. Seydoux arbitrem zostałby Radca Stanu p. Colson).

Wobec powyższego Rada Ministrów raczy uchwalić:

- I. Ministerstwo Spraw Zagranicznych upoważnia się do przyjęcia propozycji p. Seydooux i przedstawienie sprawy tranzytu przez Pomorze na porządku dziennym obrad delegacji polsko-niemieckiej w Paryżu, oraz na przyjęcie arbitrażu eksperta w dziedzinie kolejnictwa zaproponowanego przez Radę Ambasadorów.
- II. Poleca się Ministerstwu Kolei Żelaznych by wydało zarządzenia jak najściślej-szego przestrzegania rozporządzenia z dn. 1/4 20. ^aDz.prz.p.^a Nr 30 ¹...¹ z dn. 9/4 20. oraz przedstawiło w jak najkrótszym czasie projekty uzupełniające do wspomnianego rozporządzenia, celem usunięcia dotychczasowych niedogodności.
- III. Poleca się Ministerstwu Kolei Żelaznych zarządzić, by nadchodzące z Prus Wschodnich pociągi, zawierające materiał odszkodowań dla państw Ententy, były puszczane przez Tczew i w ogóle przed innymi transportami tranzytu.

- IV. Poleca się Ministerstwu Skarbu, Ministerstwu Apropowizacji, Min. B. Dzielnicy Pruskiej i M.S.Wojsk, by za wspólnem porozumieniem wydały przepisy celem ograniczenia liczby i rozmiaru kontroli granicznej.
- V. Ponadto byłoby wskazane by zainteresowane władze wzięły pod rozwagę sprawę obsadzenia Pomorza odpowiednim personelem cywilnym i wojskowym. Na terytoria, na które są zwrócone oczy wszystkich wrogów i niechętnych, oraz do funkcji wysoce drażliwych, z których każdej chwili mogą wyniknąć poważne zakłócenia międzynarodowe, winno się używać wyłącznie doborowego personelu pod każdym względem, a więc przede wszystkim wolnych od wszelkich podejrzeń o przekupstwo – sumienność, brutalność wobec publiczności i braku sprawności. Pożądanem byłoby od personelu oficerskiego i urzędniczego wymaganie gruntownej znajomości języka niemieckiego oraz zwrócenie całemu personelowi uwagę, że wszelkie nadużycia służbowe powodowane narodowościowym szowinizmem, będą jako szkodliwe dla służby państwowej karane.
- VI. Poddaje się pod rozwagę p. Ministra Spraw Wojskowych czy przestępstw słownych popełnianych przez osoby wojskowe na terytorium D.O.G. Pomorze nie można byłoby poddać specjalnie obostrzonej procedurze.

Podsekretarz Stanu:
/-/ Dąbrowski

ˆZałącznik do punktu 11ˆ. Nˆ [7]

[Projekt] ustawy o utraconych tytułach pożyczek państwowych polskich

U S T A W A

o utraconych tytułach pożyczek państwowych polskich.

Art. 1.

Właściciel utraconego tytułu na pożyczkę państwową, celem zachowania swych praw, wnosi do Ministerstwa Skarbu podanie z żądaniem unieważnienia tytułu i wydania duplikatu, względnie wypłacenia należności.

Art. 2.

W podaniu należy wymienić: imię, nazwisko, zajęcie petenta i jego prawne miejsce zamieszkania, wartość nominalną oraz numer i serię utraconego tytułu, uzasadnienie praw do utraconego tytułu, oraz czas i okoliczności, powodujące utratę.

Przy podaniu winna być wniesiona należność za ogłoszenia, wskazane w art. 3.

Art. 3.

Ministerstwo Skarbu ogłasza o utracie na koszt petenta trzykrotnie, w odstępach dwumiesięcznych w Monitorze Polskim i w jednym z czasopism, wychodzących w Warszawie.

Art. 4.

Po upływie ośmiu dni od dnia wydania Monitora Polskiego, w którym pierwsze ogłoszenie wydrukowano, żadne transakcje z zakwestionowanym tytułem dokonywane być nie mogą.

Art. 5.

Jeśli w ciągu roku jednego od dnia pierwszego ogłoszenia nikt nie złoży do realizacji tytułu, Ministerstwo Skarbu wydaje petentowi duplikat tytułu z kuponami bieżącymi lub też – o ile to dotyczy wylosowanego tytułu, albo tytułu wykupionej przez Rząd pożyczki – wypłaca należność. Po upływie wyznaczonego wyżej terminu rocznego, pretensje osób, zgłaszających się z zakwestionowanym tytułem uwzględniane przez Ministerstwo Skarbu nie będą.

Art. 6.

Jeśli w ciągu pomienionego w art. 5 okresu czasu zgłosi się inna osoba z zakwestionowanym tytułem, Ministerstwo Skarbu zapisuje u siebie imię, nazwisko i miejsce zamieszkania tej osoby, stwierdzone dowodem legitymacyjnym i zawiadamia o tem petenta dla umożliwienia mu do dochodzenia swych praw w drodze powództwa sądowego. W wypadkach zakwestionowania tytułów wylosowanych, lub też przez Rząd wykupionych pożyczek, wypłaca okazicielowi zakwestionowanego tytułu należność i zawiadamia o tem patenta jak wyżej.

Art. 7.

Moc obowiązująca niniejszej ustawy rozciąga się i na dokonane zgłoszenia przed wejściem w życie niniejszej ustawy.

Art. 8.

Ustawa wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Art. 9.

Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Ministrowi Skarbu.–

Warszawa, dnia 9 czerwca 1920 r.

^fwz. R. Rybarski^f

Ustawa zapadła zgodnie z
wnioskiem na posiedzeniu Rady
Ministrów w dn. ... czerwca 1920 r.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 10.

**GABINET
WŁADYSŁAWA GRABSKIEGO**

24 CZERWCA – 23 LIPCA 1920

Wprowadzenie

Dymisja rządu Leopolda Skulskiego nastąpiła w momencie kontrofensywy bolszewików. W czasie przeciągającego się kryzysu związanego z powołaniem nowego rządu, wysuwaniem kolejnych kandydatur na premierów i bezskutecznymi próbami konstrukcji nowych gabinetów, 20 czerwca 1920 r. misji sformowania nowego rządu podjął się lider PSL „Piast” Wincenty Witos. Po dwóch dniach jednak zrezygnował i wówczas Naczelnik Państwa Józef Piłsudski powierzył misję utworzenia rządu Władysławowi Grabskiemu. Nominację na stanowisko premiera otrzymał od Naczelnika Państwa 23 czerwca 1920 r.¹

I

Był to pierwszy rząd tworzony przez Władysława Grabskiego (1874–1938). Grabski, ekonomista i historyk z wykształcenia, w latach 1906–1912 był posłem do rosyjskiej Dumy Państwowej z ramienia Narodowej Demokracji. Na forum Dumy zabiegał między innymi o przyznanie autonomii Królestwu Polskiemu. W czasie I wojny światowej wszedł w skład Komitetu Narodowego Polskiego. W latach 1919–1922 był posłem na Sejm Ustawodawczy z listy Związku Ludowo-Narodowego. 13 grudnia 1919 r. objął funkcję ministra skarbu w rządzie Leopolda Skulskiego. Tekę ministra skarbu piastował również w rządzie, którym kierował, a potem w rządach Wincentego Witosa i Władysława Sikorskiego². Ponownie na czele rządu, obejmując również stanowisko ministra skarbu, stanął 19 grudnia 1923 r. Pracami gabinetu kierował do 13 listopada 1925 r., do podania się do dymisji,

¹ J. Goclon, *Rząd Władysława Grabskiego (23 VI–24 VII 1920 r.), skład, działalność i pozycja wobec Rady Obrony Państwa*, s. 75–94; A. Wątor, *Gabinet Władysława Grabskiego*, w: *Gabinety Drugiej Rzeczypospolitej*, red. J. Faryś, J. Pajewski, Szczecin–Poznań 1991; W. Morawski, *Władysław Grabski premier rządu polskiego 23 VI–24 VII 1920, 19 XII 1923–14 XI 1925*, w: *Prezydenci i premierzy*, Wrocław 1992, s. 121–125; K. Badziak, *W oczekiwaniu na przełom. Na drodze od odroczenia do załamania państwa polskiego: listopad 1918 – czerwiec 1920*, Łódź 2004, s. 156–166.

² Szerzej zob. biogram Władysława Grabskiego pióra Kazimierza Piwarskiego, PSB, t. 8, z. 3, Wrocław–Warszawa–Kraków 1959–1960, s. 524–528.

która została przyjęta 14 listopada 1925 r. Po rezygnacji poświęcił się pracy naukowej.

W rządzie kierowanym przez Grabskiego znalazło się kilku ministrów z gabinetu Leopolda Skulskiego. Byli to: Józef Leśniewski – minister spraw wojskowych, Tadeusz Łopuszański – minister wyznań religijnych i oświecenia publicznego, Kazimierz Bartel – minister kolei żelaznych, Ludwik Tołłoczko – minister poczt i telegramów, Stanisław Śliwiński – minister aprowizacji, Witold Chodźko – kierownik Ministerstwa Zdrowia. W posiedzeniu 24 czerwca uczestniczył także w roli ministra spraw zagranicznych Stanisław Patek. W początkach funkcjonowania gabinetu Grabskiego stanowisko ministra przemysłu i handlu zachował również Antoni Olszewski. Nie brał on jednak udziału w pierwszym posiedzeniu rządu. Od drugiego posiedzenia zaś, to jest od 28 czerwca, ministerstwem tym kierował Wiesław Chrzanowski, inżynier, konstruktor silników cieplnych. Chrzanowski funkcję ministra przemysłu i handlu pełnił następnie w rządzie Wincentego Witosa. Ministrem spraw wewnętrznych został prawnik Józef Kuczyński. Po dymisji rządu Grabskiego, do października 1921 r., zajmował on stanowisko drugiego podsekretarza stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych. Ministerstwo Spraw Zagranicznych objął inżynier i dyplomata Eustachy Sapieha. Funkcję ministra spraw zagranicznych pełnił także później w rządzie Wincentego Witosa. Ministerstwem b. Dzielnicy Pruskiej kierował inżynier i ekonomista Władysław Kucharski z ZLN. Kucharski w posiedzeniach rządu uczestniczył od 12 lipca. Do tego czasu na posiedzeniach obecny był jako podsekretarz stanu Adam Poszwiński. Po dymisji rządu Grabskiego, Kucharski nadal kierował Ministerstwem b. Dzielnicy Pruskiej. Ministerstwem Sprawiedliwości kierował Jan Morawski, prawnik, adwokat, sędzia Najwyższego Trybunału Administracyjnego i Sądu Najwyższego, pełniący od 1919 r. funkcję podsekretarza stanu w resorcie sprawiedliwości. W tym charakterze brał dwa razy udział w posiedzeniach rządu Skulskiego. Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych objął Franciszek Bujak z PSL „Piast”, historyk dziejów gospodarczych i społecznych Polski. Ministrem robót publicznych został Gabriel Narutowicz, przyszły prezydent. Stanowisko to pełnił jeszcze w pierwszym rządzie Witosa oraz w pierwszym i drugim rządzie Antoniego Ponikowskiego. W rządach Artura Śliwińskiego i Juliana Ignacego Nowaka Narutowicz piastował tekę ministra spraw zagranicznych.

Rząd Grabskiego posiadał większość parlamentarną. Poparły go następujące kluby: NZL, KPK (Klub Pracy Konstytucyjnej), NPR, PSL „Piast”. 30 czerwca 1920 r. Grabski wygłosił w Sejmie exposé. Na wstępie nawiązał do niezrealizowanej przez poprzedni rząd reformy rolnej i zapowiedział jej przeprowadzenie. Podkreślił, że na ostatnim posiedzeniu rządu, czyli 28 czerwca przyjęto „trzy ustawy zasadnicze w zakresie reformy rolnej: ustawę o Banku Rolnym, ustawę o przeznaczeniu funduszu 1 miliarda marek na parcelację i osadnictwo drobnych gospodarstw i ustawę o uzupełnieniu

zapasu ziemi przeznaczanego dla reformy rolnej”³. Następnie zapowiedział prace w celu udoskonalania aparatu państwowego, walkę z rozrzutnością i wdrażanie programu oszczędnościowego oraz przedstawił projekt ustawy o utworzeniu Rady Obrony Państwa⁴. Projekt ustawy o powołaniu tego organu przegłosowano w Sejmie 1 lipca 1920 r. Działalność Rady nie kolidowała z pracami rządu, choć w zakresie kompetencji sytuowała się ona między parlamentem a rządem⁵. Rada wydawała zarządzenia i rozporządzenia, część z nich w postaci projektów była przedstawiana na posiedzeniach rządu. Informacje te umieszczano w protokołach, a w załącznikach projekty rozporządzeń ROP. 20 lipca 1920 r. Rada przekazała rządowi pełnomocnictwa w sprawie rozpoczęcia rozmów pokojowych z bolszewikami.

II

W okresie miesięcznego premierostwa Władysława Grabskiego odbyło się dziewięć posiedzeń rządu, w tym jedno tajne. Na pierwszym posiedzeniu 24 czerwca uchwalono, „by na posiedzeniach Rady Ministrów wszyscy Ministrowie kolejno zdawali sprawę ze swej działalności w przekazanych im zakresach oraz by zawiadamiali Radę Ministrów stale o stosunkach panujących w ich resortach”. W czasie tego posiedzenia premier postawił wniosek „o przedłużenie pełnomocnictwa komisarzy dla strzeżenia granic do 1 września 1920 r.” oraz jako minister skarbu zgłosił ważny projekt ustawy „o walucie na terytoriach, które zostaną przyłączone do Rzeczypospolitej na podstawie głosowania ludności”. Chodziło o uregulowanie kwestii walutowych na terenach, które miały być włączone do państwa polskiego w myśl traktatu wersalskiego. Grabski zaproponował, aby „Znaki pieniężne w walucie niemieckiej” nie były „poddane przymusowemu wykupowi na rzecz Skarbu Państwa”, ale były „traktowane na równi z innymi walutami zagranicznymi i jako takie dopuszczane do transakcji bankowych i giełdowych”. Jednocześnie wskazał w projekcie, że „Wprowadzenie waluty polskiej jako jedynego prawnego środka płatniczego na obszary wskazane [...] nastąpi w drodze porozumienia się Ministerstwa Skarbu z miejscowymi władzami samorządowymi, lub władzami, które zastępczo będą sprawowały ich mandat”. W trakcie tego posiedzenia rządu przyjęto także projekt „umowy Rządu Polskiego z Polsko-Amerykańskim Towarzystwem Żegluga Morskiej”, projekt ustawy „o właściwości sądów apelacyjnych w b. dzielnicy pruskiej” oraz projekt ustawy „w przedmiocie

³ *Sprawozdanie Stenograficzne ze 156 posiedzenia Sejmu Ustawodawczego z dnia 30 czerwca 1920 r.*, Biblioteka Cyfrowa UMCS; Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 28 czerwca 1920 r.

⁴ *Sprawozdanie Stenograficzne ze 156 posiedzenia Sejmu Ustawodawczego z dnia 30 czerwca 1920 r.*

⁵ J. Goclon, *Rząd Władysława Grabskiego...*, s. 83–84; K. Badziak, *op.cit.*, s. 167.

uzupełnienia ustawy z dnia 30 stycznia 1920 r. [...] o zwalczaniu przestępstw z chęci zysku popełnionych przez urzędników⁶.

Bardzo ważne posiedzenie gabinetu miało miejsce 28 czerwca. Omawiano na nim kwestie, o których premier mówił między innymi w swoim exposé. Przede wszystkim rozpatrzono przedłożony przez Główny Urząd Ziemi projekt ustawy w sprawie przyznania państwu „prawa przedsięwzięcia środków dla utworzenia zapasu ziemi na osadnictwo i parcelację”. Skarb Państwa miał wykupywać ziemię przede wszystkim w majątkach nabytych w czasie I wojny przez osoby, dla których rolnictwo nie stanowiło głównego zajęcia oraz w majątkach zniszczonych w czasie wojny, co do których właściciele nie podjęli prac naprawczych. Aby zrealizować te przedsięwzięcia Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy o przyznaniu „Głównemu Urzędowi Ziemskiemu sumy miliarda marek na parcelację i osadnictwo oraz o przekazaniu Prezesowi Głównego Urzędu Ziemskiego majątków państwowych, przeznaczonych przez ministra Rolnictwa i D.P. na te same cele”. Na tymże posiedzeniu przyjęto też projekt „ustawy w przedmiocie utworzenia zapasu ziemi na wykonanie reformy rolnej”, projekt ustawy o utworzeniu Państwowego Banku Ziemskiego, wniosek ministra skarbu w sprawie „ramowej ustawy o kredycie gwarancyjnym dla instytucji gospodarczych”, wniosek „w sprawie upaństwowienia i założenia nowych państwowych seminariów nauczycielskich, preparand, kursów nauczycielskich i seminariów dla ochroniarek” oraz projekt ordynacji wyborczej do rad miejskich. W czasie posiedzenia 28 czerwca przyjęto również „opracowany przez Główny Urząd Likwidacyjny projekt noty Rządu Polskiego w przedmiocie dyskusji, jaka ma być podjęta na konferencji w Spa z przedstawicielami rządu niemieckiego przez interesowane bezpośrednio mocarstwa sprzymierzone i skojarzone w sprawie wykonania postanowień Traktatu Wersalskiego”. Domagano się, aby w związku z wprowadzeniem rostrzygnięć plebiscytowych na Górnym Śląsku i utworzeniem Wolnego Miasta Gdańska, Polska nie została pozbawiona prawa do udziału w odszkodowaniach, „jakie Traktat Pokojowy nałoży na sprawców zbrodni wojennej”⁷. Sprawy te nie były jednak ostatecznie omawiane na konferencji w Spa.

Konferencja w Spa rozpoczęła się 5 lipca 1920 r. Miała zająć się niemieckimi zobowiązaniami wynikającymi z traktatu wersalskiego. Delegacją polską do 8 lipca 1920 r. kierował Stanisław Patek, potem przewodnictwo przejął premier Władysław Grabski. I to on 10 lipca złożył podpis pod warunkami narzuconymi Polsce przez ententę w zamian za brytyjskie pośrednictwo w zawarciu zawieszenia broni między Polską a Rosją bolszewicką. Należy jednak podkreślić, że rząd Grabskiego starał się uzyskać pośrednictwo państw

⁶ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 24 czerwca 1920 r.

⁷ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 28 czerwca 1920 r. Szerzej zob. B. Malec-Masnyk, *Plebiscyt na Górnym Śląsku: (geneza i charakter)*, Opole 1989; *Stosunki polsko-niemieckie 1919–1932*, red. A. Czubiński, Z. Kulak, Poznań 1990.

ententy w konflikcie z bolszewikami. Sytuacja militarna na froncie stawała się bowiem bardzo niekorzystna, Wojsko Polskie znajdowało się w odwrocie. Wobec czego, w czasie posiedzenia Rady Obrony Państwa 6 lipca 1920 r. postanowiono zwrócić się do Wielkiej Brytanii i Francji z prośbą o pomoc i pośrednictwo w konflikcie z bolszewikami⁸.

Na posiedzeniu rządu 1 lipca 1920 r. uchwalono uznanie niepodległości Litwy „bez określenia granic”, przyznano kredyt w kwocie 15 milionów marek na przeprowadzenie akcji upaństwowienia 13 szkół średnich i założenia nowych oraz na wnioszek premiera Grabskiego uchwalono utworzenie przy Prezydium Rady Ministrów organu kontrolującego służby państwowe „z ogólnopaństwowego i etycznego punktu widzenia”⁹.

Na dwudniowym posiedzeniu 5 i 6 lipca przyjęto między innymi następujące projekty ustaw: w przedmiocie zmiany ustawy z dnia 18 marca 1920 r. „o wydzierżawieniu niezagospodarowanych użytków rolnych”, „o przelaniu praw fiskalnych niemieckich w b. dzielnicy pruskiej na Skarb Państwa Polskiego”, rozpatrywano projekt statutu organizacyjnego Śląska, opracowany przez Komisariat Plebiscytowy Polski w Bytomiu. Dodatkowo Rada Ministrów „wykonując uchwałę Rady Obrony Państwa zleciła Prezydium Rady Ministrów w porozumieniu z Ministrami Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych wypracowanie projektu ustawy ustanawiającej kary na wszystkich, którzy naruszają tzw. front wewnętrzny”. Postanowiono też zwrócić się do Rady Obrony Państwa z wnioskiem w sprawie wynagrodzeń urzędników w wypadku mobilizacji. Podjęto również uchwałę zabraniającą zastępcom rządu wypowiedania zdania w komisjach sejmowych w sposób niezgodny z uchwałami Rady Ministrów lub Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów¹⁰.

Najważniejszymi tematami pozostałych posiedzeń rządu w lipcu 1920 r. były sprawy wojny z bolszewikami. 8 lipca zajmowano się organizacją i działaniem sądownictwa na terenach objętych walkami, taborem kolejowym, opieką nad „ludnością ewakuowaną i uchodzącą z terenów działań wojennych”¹¹. Tego dnia odbyło się także poufne posiedzenie rządu, w czasie którego uznano *de iure* niepodległość Łotwy i postanowiono uczynić to samo „ewentualnie później” wobec Estonii, zajmowano się także zmianami umowy z Łotwą i kwestią sporów terytorialnych z Litwą¹².

⁸ Szerzej zob. A. Nowak, *Pierwsza zdrada zachodu. 1920 – zapomniany appeasement*, Kraków 2015, s. 389–401; M. Nowak-Kiełbikowa, *Stanowisko brytyjskie wobec perspektywy kłęski i efektów zwycięstwa*, w: *Rok 1920 z perspektywy osiemdziesięciolecia*, red. A. Ajnenkiel, Warszawa 2001, s. 288–307; M. Gmurczyk-Wrońska, *Stanisław Patek w dyplomacji i polityce (1914–1939)*, Warszawa 2013, s. 169–180.

⁹ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 1 lipca 1920 r.

¹⁰ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 5 i 6 lipca 1920 r.

¹¹ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 8 lipca 1920 r.

¹² *Ibidem*.

Na posiedzeniach 12, 15, 19 i 21 lipca przyjęto następujące projekty rozporządzeń Rady Obrony Państwa: „o wprowadzeniu ustawy z dnia 25 lipca 1919 r. w przedmiocie zapewnienia bezpieczeństwa Państwa i utrzymania porządku publicznego w czasie wojny w b. Dzielnicy Pruskiej”, „w przedmiocie utworzenia na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej Zachodniej Straży Obywatelskiej”, „w przedmiocie ochrony granic”, „w przedmiocie poddania osób cywilnych sądownictwu wojskowemu”, „w przedmiocie przestępstw skierowanych przeciwko sile zbrojnej i przeciwko całości i bezpieczeństwu Państwa”, „w przedmiocie wprowadzenia wojskowego postępowania doraźnego dla osób wojskowych i dla osób cywilnych”, „o bezpośredniej rekwizycji przez władze wojskowe niektórych przedmiotów dla zaopatrzenia armii”, „w przedmiocie poboru koni”, „o zasiłkach wojskowych dla rodzin osób pełniących służbę w Wojsku Polskim z poboru i ochotników”. 12 lipca przyjęto także projekt ustawy „w przedmiocie umów zawartych przez byłe władze austriackie lub austro-węgierskie odnośnie do majątku państwowego na obszarze b. zaboru austriackiego i Śląsku poaustriackim” oraz dyskutowano „w sprawie zasiłków dla ewakuowanych funkcjonariuszy państwowych i ich rodzin”¹³.

W czasie posiedzenia 15 lipca przyjęto wniosek w sprawie wprowadzenia stanu wyjątkowego na terenie b. dzielnicy pruskiej, projekt rozporządzenia „w przedmiocie sądownictwa wojskowego” oraz projekt ustawy „w przedmiocie wypuszczenia 4% pożyczki premiowej”¹⁴. Na posiedzeniu 19 i 21 lipca przyjęto projekt rozporządzenia Rady Ministrów „w przedmiocie sądów doraźnych w b. zaborze austriackim [...] w okręgu warszawskiego i lubelskiego sądu apelacyjnego”, projekt rozporządzenia w „przedmiocie utworzenia Państwowego Zakładu Apropowizacji Sanitarnej”, projekt ustawy „o monopolu tytoniowym” oraz „o przyznaniu Państwu wyłącznego prawa do poszukiwania rud żelaznych”. Przyjęto także wniosek ministra spraw zagranicznych „w przedmiocie ratyfikacji traktatu w Saint Germain-en-Laye”, dyskutowano nad projektem ustawy dotyczącej Najwyższej Izby Kontroli Państwa oraz potrzebą większej koncentracji działań związanych z zarządzaniem i przeprowadzaniem „ewakuacji mienia państwowego, urzędów i urzędników”¹⁵.

23 lipca odbyło się ostatnie, tajne posiedzenie rządu. Uchwalono wysłanie do Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego pisma w sprawie przeciwdziałania „panice ewakuacyjnej” w Białymstoku oraz we wschodniej Galicji. W protokole znalazło się też sporządzone własnoręcznie przez premiera krótkie sprawozdanie z prac rządu¹⁶.

Małgorzata Gmurczyk-Wrońska

¹³ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 12 lipca 1920 r.

¹⁴ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 15 lipca 1920 r.

¹⁵ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 19 i 21 lipca 1920 r.

¹⁶ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 23 lipca 1920 r.

56

PROTOKÓŁ 53-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej odbytego dnia 24 czerwca 1920 r.

Przewodniczy	pan Prezydent Ministrów Władysław Grabski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Józef Kuczyński
Minister Spraw Zagranicznych	p. Stanisław Patek
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Kierownik Min[isterstwa] Sprawiedliwości	p. dr Jan Morawski
Minister Wyzn[añ] Rel[igijnych] i Oświecenia Publ[icznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	p. dr Franciszek Bujak
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Rolnictwa i D[óbr] P[aństwowych]	p. Zygmunt Chmielewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Przem[ysłu] i Handlu	p. Henryk Strassburger
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Robót Publicz[nych]	p. Henryk Dudek
Minister Aprowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicz[nego]	p. dr Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dziel[nicy] Prusk[iej]	p. Adam Poszwiński
Szef Sekcji Administr[acyjnej]	
Prez[ydium] Rady Ministr[ów]	p. dr Władysław Studziński
Szef Sekcji Legislat[ywnej]	
Prez[ydium] Rady Ministr[ów]	p. Edward Lechowicz
Protokółuje Radca Ministerialny	dr Jerzy Buzek

Początek posiedzenia o godzinie 5-tej po południu.

1. Protokół 52-go posiedzenia Rady Ministrów z dnia 17 czerwca 1920 r. wobec niewniesienia żadnego sprzeciwu uznano za przyjęty.

2. Projekt umowy Rządu Polskiego z Polsko-Amerykańskim Towarzystwem Żeglugi Morskiej przyjęto. Redakcję artykułu, nadającego obranemu przez Rząd

Polski dyrektorowi prawo weta przeciw decyzjom Rady ma ustalić Ministerstwo Spraw Wojskowych (Departament Morski) z Prezesem Prokuraturii Generalnej.

3. Projekt ustawy o dostarczaniu środków przewozowych oraz materiałów do budowy i utrzymywania dróg publicznych i mostów zdjęto z porządku dziennego celem uzgodnienia sprawy przez Ministerstwo Robót Publicznych z interesowanymi Ministerstwami.

4. Wniosek Ministra Robót Publicznych w przedmiocie budowy czasowych baraków na pomieszczenie urzędów i mieszkań dla urzędników Ministerstwa Robót Publicznych przyjęto.

Łącznie z tym wnioskiem przyjęto przedłożony jako nagły wniosek Kierownika Ministerstwa Zdrowia Publicznego w przedmiocie baraków mieszkalnych dla urzędników Ministerstwa Zdrowia Publicznego. Projekt ten jest uzupełnieniem wniosku Kierownika Ministerstwa Publicznego w przedmiocie przyznania kredytu 6 milionów marek na budowanie baraków mieszkalnych dla urzędników tego Ministerstwa przyjętego przez Radę Ministrów dnia 10 czerwca 1920 r.

Zarazem uchwalono, by Minister Robót Publicznych celem rozdziału mieszkań barakowych między poszczególne Ministerstwa zwołał ankietę przedstawicieli wszystkich Ministerstw, a o wyniku swych działań zdał sprawę Radzie Ministrów.

5. Rozpatrywanie projektu ustawy o prawie nieprzyjmowania wierzytelności hipotecznych przedwojennych odroczone celem porozumienia się w tej sprawie Ministra Skarbu z Ministrem Sprawiedliwości.

6. Projekt ustawy o walucie na terytoriach, które zostaną przyłączone do Rzeczypospolitej na podstawie głosowania ludności przyjęto.

7. Przedstawiony ustnie przez Prezydenta Ministrów wniosek o przedłużenie pełnomocnictwa komisarzy dla strzeżenia granic do 1 września 1920 r. przyjęto.

8. Ustalenie szczegółowego rysunku Orła państwowego odroczone, ponieważ Rada Ministrów przedłożony projekt nie uważała za dostatecznie udany.

9. Wniosek Ministra Skarbu w sprawie oddania magazynu tytoniowego (tzw. solnego) przy ul. Grójeckiej w Warszawie do wyłącznego użytku Ministerstwa Skarbu zdjęto z porządku dziennego, pozostawiając sprawę polubownemu załatwieniu przez interesowanych Ministrów.

10. Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o zwiększeniu etatów personalnych Urzędów wojewódzkich na terytorium b. Królestwa przekazano do zreferowania Prezydium Rady Ministrów w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

11. Projekt ustawy o właściwości sądów apelacyjnych w b. dzielnicy pruskiej, jako instancji rewizyjnej w sprawach o występku przyjęto.

12. Sprawę przeniesienia lazaretu Nr 10 z gmachu Ubezpieczalni Krajowej w Poznaniu przekazano Ministrom Spraw Wojskowych i b. Dzielnicy Pruskiej do załatwienia. Minister Spraw Wojskowych ma polecić swym organom opróżnienie gmachu.

13. Projekt ustawy w przedmiocie uzupełnienia ustawy z dnia 30 stycznia 1920 r. Nr 11 Dz.U.Rz.P. poz. 60 i zmiany art. 149 Kod. Kar. ros. z r. 1903 o zwalczaniu przestępstw z chęci zysku popełnionych przez urzędników przyjęto w zasadzie. Redakcję ustali Minister Sprawiedliwości.

14. Wniosek Ministra b. Dzielnicy Pruskiej o opróżnienie przez władze wojskowo-morskie budynku Ludowego w Pucku przyjęto.

Minister Spraw Wojskowych ma zarządzić oddanie budynku do dyspozycji Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej.

15. Postanowiono prosić ministra Spraw Zagranicznych, by brał udział we wszystkich posiedzeniach Rady Ministrów, a w razie niemożności delegował na posiedzenie Podsekretarza Stanu swego Ministerstwa.

16. Uchwalono, by na posiedzeniach Rady Ministrów wszyscy Ministrowie kolejno zdawali sprawę ze swej działalności w przekazanych im zakresach oraz by zawiadamiali Radę Ministrów stale o stosunkach panujących w ich resortach.

Koniec posiedzenia o godzinie 8-mej wieczorem.

fW. Grabski^f

Załączniki

Wykaz:

1. [Wniosek Ministra Spraw Wojskowych, Ministra Przemysłu i Handlu oraz Ministra Skarbu wraz projektem] umowy Rządu Polskiego z Polsko-Amerykańskim Towarzystwem Żeglugi Morskiej.
2. Wniosek Ministra Robót Publicznych w przedmiocie budowy czasowych baraków na pomieszczenie urzędów i mieszkań dla urzędników Ministerstwa Robót Publicznych¹.
3. [Wniosek Ministra Skarbu] na Radę Ministrów w sprawie przedłożenia Sejmowi ustawy o walucie na terytoriach, które zostaną przyłączone do Rzplitej na podstawie głosowania ludności.
4. [Projekt] ustawy o ustanowieniu sądów apelacyjnych w b. dzielnicy pruskiej instancjami rewizyjnymi w sprawach o występki².
- 4a. Motywy [projektu ustawy o ustanowieniu sądów apelacyjnych w b. dzielnicy pruskiej instancjami rewizyjnymi w sprawach o występki].

¹ Nie publikuje się. W myśl uchwały Rady Ministrów z 5 czerwca 1920 r. Ministerstwo Robót Publicznych planowało wybudować na terenie rządowym, położonym między ulicami: Nowowiejską, przedłużeniem Topolowej, przedłużeniem Suchej i przedłużeniem Filtrowej cztery budynki czasowe po 40 pokoi z przeznaczeniem na urzędy Ministerstwa i sześć baraków mieszkalnych dla urzędników.

² Nie publikuje się. Ustawa z dnia 9 lipca 1920 o przekazaniu sądom apelacyjnym w b. dzielnicy pruskiej funkcji instancji rewizyjnej w sprawach o występki, Dz.U. 1920, nr 60, poz. 370.

5. [Projekt] ustawy w przedmiocie uzupełnienia ustawy z dnia 30 stycznia 1920 r. Nr 11 Dz.Pr. poz. 60 i zmiany art. 149 kodeksu karnego rosyjskiego z r. 1903 o zwalczaniu przestępstw z chęci zysku popełnionych przez urzędników.
6. [Wniosek Ministra b. Dzielnicy Pruskiej o opróżnienie zajętego przez władze morsko-wojskowe budynku należącego do Sądu Powiatowego w Pucku przeznaczanego na mieszkanie służbowe dla naczelnika tegoż sądu sędziego Franciszka Neybara]³.

^cZałącznik do punktu 2.^c N^o [1]

[Wniosek Ministra Spraw Wojskowych, Ministra Przemysłu i Handlu oraz Ministra Skarbu wraz z projektem] umowy Rządu Polskiego z Polsko-Amerykańskim Towarzystwem Żeglugi Morskiej

W N I O S E K

Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu
z Ministrem Przemysłu i Handlu i Ministrem Skarbu.

Rada Ministrów raczy upoważnić Ministra Spraw Wojskowych, Ministra Przemysłu i Handlu i Ministra Skarbu do zawarcia umowy, która na posiedzeniu w dniu 9-go czerwca rb. przez Ekonomiczny Komitet Ministrów przyjętą została. Projekt umowy się załącza.

MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH
fJ. Leśniewski^f
Gen. porucznik

U M O W A

RZĄDU POLSKIEGO Z POLSKO-AMERYKAŃSKIM TOWARZYSTWEM
ŻEGLUGI MORSKIEJ.

Rząd Polski w osobie Ministra Spraw Wojskowych, Ministra Przemysłu i Handlu oraz Ministra Skarbu zawiera z Polsko-Amerykańskim T-wem Żeglugi Morskiej (Polish American Navigation Corporation) zarejestrowanem w Stanie Delaware, w osobie prezesa zarządu T-wa do uppełnomocnionego dyrektora p. Tadeusza NIKLEWICZA następującą umowę:

Dla skrócenia strony będą nazywane: Rząd i Towarzystwo.

1. Rząd wchodzi do Polsko-Amerykańskiego T-wa Żeglugi w charakterze akcjonariusza. Polsko-Amerykańskie Towarzystwo nie przestaje być nadal

³ Nie publikuje się. We wniosku opisano szczegółowo całą sytuację związaną z zajęciem budynku przez Komendę I Baonu Morskiego w Pucku i wynikający z tego problem dla sędziego Neybara i jego rodziny.

akcyjnym przedsiębiorstwem prywatnym, działającym na zasadach obecnego statutu.

2. Na własność Rządu przechodni 10 000 sztuk nowych akcji „Common Stock”. Każda z tych nowych akcji „Common Stock”, równoważna jest każdej z dawniej wypuszczonych przez T-wo akcji „Common Stock”, w liczbie 5000 sztuk. Wobec osób trzecich Rząd odpowiada tylko w granicach otrzymanych wartości akcji.

3. T-wo wypuszcza dodatkowo na sumę 7 000 000 dolarów akcji „Preferred Stock” z uprzywilejowaną dywidendą 7%, z których każda równa będzie każdej poprzednio wypuszczonej akcji „Preferred Stock”. T-wo umieści większość tych akcji „Preferred Stock” w rękach obywateli polskiego pochodzenia. Sumy uzyskane z akcji „Preferred Stock” winny być użyte w pierwszym rządzie na kupno statków towarowo-pasażerskich.

4. Nowe akcje „Common Stock” odstąpione Rządowi, partycypować będą w dywidendach w miarę sprzedaży świeżo wypuszczonych akcji „Preferred Stock” z rozliczeniem ilości kapitału, osiągniętego z nowej emisji „Preferred Stock” i terminu jego realizacji.

5. Zarząd T-twa dokładać będzie wszelkich starań w celu nadania przedsiębiorstwu charakteru polskiego.

6. T-two będzie się starać jak najgorzej o podniesienie na swych statkach polskiej bandery i nie będzie stawiało przeszkód w przeniesieniu siedziby do kraju.

7. T-two zobowiązuje się po nabyciu statków towarowo-pasażerskich utrzymywać regularną komunikację między Gdańskiem a Ameryką, nie mniej niż raz na miesiąc. Początkowo linia może być utrzymywana via francuski lub angielski port nad oceanem, nie naruszając regularności komunikacji.

8. Rząd ze strony swej w zamian za ustąpienie 10 000 sztuk akcji „Common Stock” zobowiązuje się dawać pierwszeństwo T-twu w transakcjach kupna i wynajęcia statków, oraz przewozu wszelkich ładunków rządowych w kierunku do Ameryki i odwrotnie, za co T-two pobierać będzie cenę 5% niższą od rynkowych cen Shipping Boardu, lub w razie likwidacji takowego od cen solidnych firm amerykańskich.

9. T-two zobowiązuje się wykonywać rozporządzenia rządu co do rejsów dyktowanych koniecznością państwową z tem zastrzeżeniem, że rząd wypłaci T-twu cenę dzierżawną za tonno-miesiąc o 5 % niższą od rynkowych cen amerykańskich.

10. Sprzedaż statku, z którą jest związane zmniejszenie tonażu, może być przeprowadzona tylko za zgodą Rządu.

11. T-two podlega wszystkim przepisom i wymaganiom, jakie będą zobowiązywały w portach polskich.

12. Zarząd T-twa składać się będzie z 7-iu dyrektorów stałych, 6-ciu obecnych i jednego wybieranego przez Rząd. Dyrektor mianowany przez Rząd może mieć

pomocnika, na którego mocen będzie przelewać część swoich pełnomocnictw z wyjątkiem prawa głosu w Zarządzie.

13. Liczba dyrektorów wybieranych przez Rząd może być zwiększona o 3-ch, lecz tylko przez wybór osób, należących do obecnego składu Zarządu.

14. Każdy z obecnych dyrektorów może być przez Rząd usunięty w drodze wykupu należących do tegoż dyrektora akcji „Common Stock”. O zamiarze nabycia akcji Rząd zawiadomi osobę interesowaną z terminem tygodniowym. Rząd ma pierwszeństwo przy nabywaniu akcji „Common Stock”, należących do Dyrektorów, którzy są obowiązani donieść o swoim zamiarze sprzedaży Rządowi, dając mu dwutygodniowy termin do nabycia. Cena akcji „Common Stock” do końca stycznia 1921 r. ustanawia się na 500 dolarów.

15. W razie wyniknięcia jakich sporów pomiędzy Rządem a T-twem, rozstrzygane one będą przez sąd polubowny, składający się z 4-rech arbitrów po 2-óch z każdej strony i superarbitra, wybranego przez arbitrów. Jeżeli co do mianowania arbitrów strony nie będą mogły dojść do porozumienia w ciągu 6-ciu tygodni od chwili odpowiedniego pisemnego zażądania przez jedną ze stron, to na życzenie strony gotowej do pertraktacji arbitrowie będą mianowani w pełnym składzie przez Sąd Najwyższy w Warszawie.

Posiedzenia Sądu Polubownego odbywać się będą w Warszawie. Sąd obowiązany powziąć decyzję w ciągu 3-ech miesięcy od chwili swego ustanowienia.

16. T-two zobowiązuje się sprzeczne z niniejszą umową przepisy swoich statutów itp. zmienić w jak najkrótszym czasie i nowych sprzecznych nie wprowadzać.

17. Umowa niniejsza nabiera mocy obowiązującej z chwilą podpisania.

18. Umowa niniejsza w 2 jednobrzmiących egzemplarzach spisana przez obie strony podpisana została.

Warszawa, dnia 1920 r.

MIN. SPRAW WOJSK.

PREZES ZARZĄDU

Polsko-Amer. T-twa Żeglugi Morskiej.

MIN. PRZEMYSŁU I HANDLU.

MIN. SKARBU.

[Wniosek Ministra Skarbu] na Radę Ministrów w sprawie przedłożenia Sejmowi Ustawy o walucie na terytoriach, które zostaną przyłączone do Rzplitej na podstawie głosowania ludności

MINISTERSTWO SKARBU

Wniosek na Radę Ministrów w sprawie przedłożenia Sejmowi Ustawy o walucie na terytoriach, które zostaną przyłączone do Rzplitej na podstawie głosowania ludności.

Rada Ministrów zechce upoważnić Ministra Skarbu do przedłożenia pod obrady Sejmu następującego projektu:

U S T A W A

o walucie na terytoriach, które zostaną przyłączone do [Rzeczy]pospolitej na podstawie głosowania ludności.

Art. 1.

Na obszarach, które zostaną przyłączone do Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie głosowania ludności, w myśl art. 88, 94 i 96 Traktatu Pokojowego między mocarstwami sprzymierzonymi i skojarzonymi a Niemcami podpisanego w Wersalu 28 czerwca 1919 r. (Dz.Ust. z d. 26 kwietnia 1920 r. Nr 35 poz. 200) nie znajdzie zastosowania art. 2 Ustawy z d. 20 listopada 1919 r. o walucie w obrębie b. dzielnicy pruskiej⁴, według którego wszystkie zobowiązania w markach niem., winny być uiszczone markami polskimi w równej nominalnej sumie.

Art. 2.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 16 września.

Znaki pieniężne w walucie niemieckiej, znajdujące się w posiadaniu ludności obszarów wskazanych w art. 1 nie będą poddane przymusowemu wykupowi na rzecz Skarbu Państwa, będą natomiast traktowane na równi z innymi walutami zagranicznymi i jako takie dopuszczane do transakcji bankowych i giełdowych.

Art. 3.

Wprowadzenie waluty polskiej jako jedyne go prawnego środka płatniczego na obszary wskazane w art. 1 nastąpi w drodze porozumienia się Ministerstwa Skarbu z miejscowymi władzami samorządowymi, lub władzami, które zastępczo

⁴ Zob. Dz.U. 1919, nr 91, poz. 492.

będą sprawowały ich mandat. W powyższej drodze zostanie ustalony sposób przejścia na polską walutę.

Art. 4.

Wykonanie niniejszej Ustawy powierza się Ministrowi Skarbu.–

Warszawa 20 czerwca 1920 r.

Uchwała zapadła zgodnie z
wnioskiem na posiedzeniu Rady
Ministrów z dn ... czerwca 1920 r.

Minister Skarbu

^fW. Grabski^f

°Załącznik do punktu 11.° N° [4a]

Motywy [projektu ustawy o ustanowieniu sądów apelacyjnych w b. dzielnicy pruskiej instancjami rewizyjnymi w sprawach o występki]

M o t y w y

Na zasadzie art. 2 i 17 ustawy z 1 sierpnia 1919 o tymczasowej organizacji zarządu b. dzielnicy pruskiej (Dz. Praw str. 675) oraz par. 123 L.3 i 136 L.2 niemieckiej ustawy o ustroju sądownictwa z 27 stycznia 1877, zmienionej ustawami z 17 maja 1898, z 20 marca 1905, z 5 czerwca 1905, z 1 czerwca 1909, z 22 maja 1910, z 29 lipca 1913 i 21 października 1917 oraz na podstawie art. 3, 16 i 17 rozporządzenia Ministra b. dzielnicy Pruskiej z 15 grudnia 1919 o organizacji sądownictwa karnego w b. dzielnicy pruskiej (Tyg.Urz. str. 414 i nast.) Sąd Najwyższy w Warszawie rozpoznaje rewizje w sprawach karnych od wyroków sądów okręgowych jako sądów pierwszej instancji, bez względu na to, czy ich przedmiotem jest zbrodnia lub występki.

W ten sposób dokonane przelanie atrybucji Sądu Rzeszy Niemieckiej w Lipsku, jako instancji rewizyjnej w sprawach karnych na Sąd Najwyższy w Warszawie, jak to postanawia ust. 1 art. 17 powołanej ustawy sejmowej powoduje jednak przeciążanie Sądu Najwyższego sprawami, o ile chodzi o występki, zazwyczaj drobnymi. Wskutek zaś trudności komunikacyjnych i braku w Warszawie dostatecznej liczby adwokatów, którzy by chcieli i mogli podjąć się obrony w sprawach tego rodzaju, strony uciekające się do tego środka prawnego są narażone na znaczne niedogodności i koszty niestosunkowo wielkie, co zawsze utrudnia a często wprost uniemożliwia skuteczne popieranie wniesionych rewizji. Zważywszy w końcu, że w myśl odciążenia Sądu Najwyższego przez przekazanie rewizji w pewnych sprawach karnych sądom apelacyjnym, nie jest obcą prawu obowiązującemu w b. dzielnicy pruskiej (par. 123 L.3 i 136 L.2

ustawy o ustroju sądownictwa) i przez wszystkie interesowane koła tutejszego społeczeństwa przychylnie zostanie powitane. Ministerstwo b. dzielnicy pruskiej po porozumieniu się z Ministrem Sprawiedliwości uważa wniesienie projektu ustawy za usprawiedliwione. Zaznacza się na końcu, że ^aw myśl^a, żeby sprawy o występki podlegały sądowi apelacyjnemu jako instancji rewizyjnej spotkała się z przychylną opinią w Sądzie Najwyższym.

^cZałącznik do punktu 13.^c N^o [5]

[Projekt] ustawy w przedmiocie uzupełnienia ustawy z dnia 30 stycznia 1920 r. Nr 11 Dz.Pr. poz. 60 i zmiany art. 149 kodeksu karnego rosyjskiego z r. 1903 o zwalczaniu przestępstw z chęci zysku popełnionych przez urzędników⁵

U S T A W A

z dnia

w przedmiocie uzupełnienia ustawy
z dnia 30 stycznia 1920 r. Nr 11
Dz.Pr. poz. 60 i zmiany art. 149 kod.
kar. ros. z r. 1903.

Art. 1.

Tytuł ustawy z dnia 30 stycznia 1920 r. Nr 11 Dz.U. poz. 60 otrzymuje brzmienie następujące:

„o zwalczaniu przestępstw z chęci zysku, popełnionych przez urzędników”.

Art. 2.

Art. 8 ustawy z dnia 30 stycznia 1920 r. Nr 11 Dz.U. poz. 60 otrzymuje brzmienie następujące:

„Kto zawodowo pośredniczy lub zawodowo współdziała przy skłonieniu lub usiłowaniu skłonienia urzędnika za pomocą podarunku lub innej korzyści majątkowej lub obietnicy tychże, do przestępstwa karnego w myśl przepisów ustawy niniejszej, ulegnie za zbrodnię karze stosownie do przepisów o odpowiedzialności przekupionego urzędnika lub karze, jakiej ulegałby urzędnik, gdyby przekupienia dokonano.

Jeśli takie współdziałanie lub pośredniczenie popełniono odnośnie do osób, ulegających sądownictwu wojskowemu, postąpić należy tak, jakby prze-

⁵ Ustawa z dnia 18 marca 1921 r. o zwalczaniu przestępstw z chęci zysku, popełnionych przez urzędników, Dz.U. 1921, nr 30, poz. 177. Ustawa z licznymi zmianami w stosunku do projektu.

stępstwo popełniono odnośnie do urzędnika, odpowiadającego według ustawy niniejszej.

Jednak wolny będzie od kary ten, kto dopuścił się ‘przestępstwa’ przekupienia ulegającego karze w myśl przepisów ‘artykułu’ niniejszego lub ‘przepisów’ ustaw dzielnicowych, jeśli przyczyni się do wykrycia lub udowodnienia dokonanego przekupienia, zanim władza powołana do ścigania dowie się o jego czynie”.

Art. 3.

W art. 10 ustawy z dnia 30 stycznia 1920 r. Nr 11 Dz.U. poz. 60 wyrazy „wyjęci są urzędnicy, którzy w chwili popełniania przestępstwa nie ukończyli” zastąpić należy wyrazami „wyjęte są osoby, które, w chwili popełnienia przestępstwa nie ukończyły”

Art. 11 tej ustawy otrzymuje brzmienie następujące:

„O ile w art. 1 i 8 inaczej nie postanowiono, przepisy ustawy niniejszej nie stosują się do:

- 1) udziału w przestępstwie (art. 51 k.k. ros. z r. 1903 par. 5. austr. u.k. z r. 1852 i par. 47–49 i 49a niem. k.k. z r. 1871);
- 2) do wypadków przewidzianych w art. 151 cz. 3. k.k. ros. z r.1903 i par. 9 austr. u.k. z r. 1852”.

Art. 4.

W art. 140 cz. 1. k.k. ros. z r. 1903 wyrazy „występku lub zbrodni” zastąpić należy wyrazem „przestępstwa”.

Art. 5.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, wykonanie jej należy do Ministra Sprawiedliwości, a w b. dzielnicy pruskiej do Ministra tej dzielnicy w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.

M O T Y W Y

Załatwiając w dniu 30 stycznia b.r. sprawozdanie Sejmowej Komisji Prawniczej (druk Nr 1329), dotyczące rządowego projektu ustawy w przedmiocie odpowiedzialności urzędników za przestępstwa popełnione z chęci zysku (druk Nr 1256), Sejm Ustawodawczy zajął stanowisko, różniące się od odpowiedniej rezolucji, zapadłej dnia 1 stycznia 1919 r., której wykonaniem był wspomniany projekt rządowy; różnica streszcza się w tem, że rygor nowej ustawy postanowiono odnieść nie tylko do urzędników, lecz także do osób prywatnych, będących uczestnikami przestępstwa.

Na wniosek posła Władysława Dębskiego Sejm uchwalił też – nie odsyłając poprawki do Komisji – art. 8 wspomnianej ustawy w brzmieniu zaproponowanem w poprawce; nie przeprowadzono jednak zmiany postanowień w związku będących w szczególności art. 10, nie zmieniono również tytułu ustawy.

Artykuł 8 w obecnej redakcji wywołuje szereg wątpliwości i niejasności, z kół sędziowskich, prokuratorskich i obrończych dochodzą głosy, wskazujące na wątpliwości redakcyjne, których nie można było zresztą uniknąć bez szczegółowego przedyskutowania zaproponowanej zmiany w Komisji Prawniczej, tem bardziej, że ustawa oparta o systemu trzech różnych kodeksów dzielnicowych wymaga szczególnie subtelnej reakcji.

Wadliwości redakcyjne, których wynikiem jest traktowanie tego samego przestępstwa w sposób nieraz do tego stopnia nierównomierny, że czyn bezkarny w jednej dzielnicy mógł być karany śmiercią w drugiej dzielnicy, uzasadniają potrzebę noweli. Owe wadliwości redakcyjne okażą się na kilku przytoczonych przykładach, które nie wyczerpią jednak wszystkich punktów spornych, wynikających na tle art. 8 ustawy styczniowej.

I.

Skłonienie urzędnika za pomocą łapówki do przestępstwa służbowego ulegać może karze w b. dzielnicy rosyjskiej podług ustawy styczniowej jedynie wówczas, gdy dane przestępstwo służbowe jest zbrodnią lub występkiem (nie wykroczeniem). Ustawodawca bowiem użył w artykule wyrazu „karygodnego”, co wskazywałoby na okoliczność, że tylko wtedy można mówić o wzmożonej odpowiedzialności, gdy przekupienie w myśl ustawy dzielnicowej stosownie do dotychczasowych przepisów ulega karze. Przekupienie zaś urzędnika do wykroczenia służbowego nie ulega karze w b. dzielnicy rosyjskiej (por. art. 149 k.k., motywy ustawodawcze do tego artykułu i O.S.N. z 25/X 1918 r. K. 178/18).

Jeśli tedy ktoś w b. dzielnicy rosyjskiej za pomocą łapówki skłonił urzędnika do ujawnienia tajemnicy urzędowej będzie bezkarny (art. 653 ust.1 i art. 149 k.k.), podczas gdy np. w b. dzielnicy austriackiej winien ulegać karze śmierci w myśl par. 5,101 u.k. i art. 2 p. 2 i art. 8 ustawy styczniowej, jeśli działano zaś bez zamiaru spowodowania szkody (O.N.T. z 13/V 1911 r. Kr. II 106/11 Zb. Nr 3827), karze przewidzianej w par. 105 u.k. względnie w par. 311 u.k.

II.

W art. 8 ustawy styczniowej mowa jest jedynie o przekupieniu urzędnika do zbrodni z par. 101 (art. 2 p. 2) austr. u.k. nie zaś o przekupieniu urzędnika, który przyjmując łapówkę dopuszcza się zbrodni z par. 104 u.k. Choćby nawet ustawodawca nie zamierzał łagodniej traktować przekupienia mającego na celu skłonie[nie] urzędnika do stronności (par. 104), to w każdym razie woli swej nie wyraził w sposób pozwalający sędziemu na karanie śmiercią tego, kto skłonił urzędnika do stronności a więc do zbrodni w par. 104 (par. 105 ustawy karnej).

Natomiast w innych dzielnicach, gdzie ustawodawstwo karne nie czyni różnicy tego rodzaju, co par. 104 w porównaniu z par. 101 austr. u.k. (O.N.T. z 13/V

1911 r. Kr. II 106/11 Zb. Nr 3827) sprawca w wielu podobnych wypadkach ulegnie karze śmierci z mocy art. 8 i 2 p. 2 ustawy styczniowej.

III.

Zestawiając postanowienie art. 8 ustawy styczniowej z art. 3 tej ustawy dochodzimy do następnego ujęcia przepisu prawnego pod względem gramatycznym:

„Osoby cywilne; winne w czasie trwania niniejszej ustawy karygodnego przekupienia urzędnika, w celu skłonienia go do przyjęcia w związku z rozstrzygnianiem spraw urzędowych lub służbowych, bądź podarunku lub innej korzyści majątkowej, bądź obietnicy takiego podarunku lub korzyści majątkowej, danych bez zamiaru skłonienia go do pogwałcenia obowiązków urzędowych lub służbowych, albo do żądania takiego podarunku lub korzyści majątkowej ulegną karze ciężkiego więzienia

Wadliwość przepisu prawnego jest oczywistą i z punktu widzenia obecnej redakcji artykułu 8 ustawy styczniowej można by mówić o wypadku, gdy sprawca przy pomocy łapówki nakłaniał urzędnika do przyjęcia od innej osoby łapówki ofiarowanej bez zamiaru skłonienia urzędnika do pogwałcenia obowiązków urzędowych lub służbowych. Urzędnik odpowiadałby wówczas w myśl art. 3 ustawy styczniowej. Jednak ten kto przy pomocy podarunku skłonił urzędnika do przyjęcia poprzednio odrzuconego podarunku będzie w b. dzielnicy rosyjskiej wolny od kary, ponieważ w tej dzielnicy udział w przestępstwie ściśle służbowym nie ulegnie karze (zob. niżej IV), za ofiarowanie łapówki bez zamiaru skłonienia do naruszenia obowiązków urzędowych lub służbowych jest bezkarne. Podobnie więc jak w przykładzie I wyraz „karygodnego” prowadzi do powyższych konsekwencji, sprowadzając sprawę na grunt ustawodawstw dzielnicowych.

Inaczej przedstawia się sprawa w innych dzielnicach, gdzie istnieje udział osób prywatnych w przestępstwach ściśle urzędniczych (par. 5 austr. ustawy karn., odnośnie do prawa niemieckiego por. wywody Birkmayera Vergl. Darst. des d. und ausl. Strafr. –Allg. Teil T. II str. 76 i nast. tudzież Ohlhausen – Kommentar zum Strafgesetzb. des. d. Reichs r. 1916 uwaga 6 do par. 332 k.k.).

IV.

Prawodawca wspomina w art. 8 ustawy styczniowej o „udziale” w przestępstwach służbowych w b. dzielnicy rosyjskiej. O ile jednak chodzi o tę dzielnicę udział w przestępstwach służbowych możliwy jest jedynie przy tzw. przestępstwach mieszanych tj. stanowiących zarazem istotę przestępstwa ogólnego (np. art. 661 ust. 1 k.k. w związku z art. 574 k.k.): ustawodawstwo to nie ma natomiast udziału w tzw. przestępstwach czysto służbowych tj. takich, których osoba prywatna z natury rzeczy dopuścić się nie może (np. niektóre wypadki z art. 655, 683 k.k.) jak o tem świadczy przepis art. 53 cz. 4. k.k. („szczególne osobiste stosunki, o k r e ś l a j ą c e, zwiększające lub zmniejszające karygodność

tudzież motywy ustawodawcze, w których powiedziano, że „udział osoby prywatnej w przestępstwach służbowych może być uznany za przestępstwo jedynie w tym wypadku kiedy jest zarazem przestępstwem ogólnym tj. czynem zabronionym niezależnie od tego, czy popełni go osoba urzędowa czy prywatna”.

Z racji obecnej redakcji art. 8 ustawy styczniowej przy szeregu przestępstw ściśle urzędniczych sprawca będący osobą prywatną będzie w b. dzielnicy rosyjskiej wolny od kary, podczas, gdy w innych dzielnicach czeka go kara śmierci (np. pomoc do przestępstwa określonego w art. 655 k.k. ros., w porównaniu z par. 5, 101 u.k. i art. 8 i 2 p. 2 ustawy styczniowej i par. 49, 92 niem. k.k. i art. 8 i 2 p. 2 ustawy styczniowej).

V.

Jak wyżej wspomniano w ustawodawstwie karnem b. dzielnicy rosyjskiej udział osób prywatnych w przestępstwach ściśle służbowych jest pojęciowo wykluczony i nie ulega karze.

Przestępstwo określone w art. 3 ustawy styczniowej jest przestępstwem ściśle służbowym (urzedniczem). Ustawodawca używając wyrazu „udział”, a nadto cytując w art. 8 przepis art. 51 k.k. z r. 1903 bez żadnego wyłączenia i omówienia cytuje tem samem i części 4-tą tego artykułu, bez odpowiedniego zneutralizowania wpływającej z tego przepisu zasady bezkarności udziału w takim przestępstwie, którego istotną cechą są szczególne okoliczności osobiste, w danym wypadku stosunek urzędniczy.

Zasadniczo inaczej przedstawia się sprawa udziału w takim przestępstwie w innych dzielnicach (zob. wyżej III). Czyn więc bezkarny w jednej dzielnicy ulega w innych dzielnicach karze ciężkiego więzienia do lat 15.

VI.

Skoro przestępstwa osób ulegających sądownictwu wojskowemu odpowiadające przestępstwom, o których mowa w ustawie styczniowej, oceniane być winny według ustawy z 1 sierpnia 1919 r. Nr 64 Dz.Pr. poz. 386 (art. 15 ustawy styczniowej) przeto ten, kto dopuścił się udziału w podobnym przestępstwie popełnionem przez osobę ulegającą jurysdykcji wojskowej, w szczególności przekupił lub usiłował przekupić taką osobę do podobnych przestępstw, nie ulega karze w myśl art. 8 ustawy styczniowej (*verba legis*) „do popełnienia jednego z przestępstw przewidzianych w art. ustawy n i n i e j s z e j”.

Jest więc oczywistą niekonsekwencją faworyzowanie tego, kto dopuścił się analogicznego przestępstwa odnośnie do osób ulegających sądownictwu wojskowemu.

VII.

Wśród wielu innych niekonsekwencji uderza wypadek, który zdarzyć się może (a nawet już zdarzył się) w dzielnicy austriackiej i pruskiej, a mianowicie,

że pomagający urzędnikowi do przyjęcia łapówki danej w zamiarze skłonienia go do naruszenia obowiązków urzędowych lub służbowych będzie karany daleko łagodniej (więzieniem od 1 dnia do lat 5 lub grzywną do tysiąc pięćset marek – par. 333 niem. kod. kar.), podczas gdy ten, kto pomagał do przyjęcia takiej łapówki danej, bez zamiaru skłonienia urzędnika do pogwałcenia obowiązków urzędowych lub służbowych, ulegnie karze ciężkiego więzienia od lat 4 do 15, względnie w razie okoliczności łagodzących, od roku jednego do lat czterech (p. l. art. 2 nie jest cytowany w art. 9 ustawy styczniowej).

----ooOoo----

Projekt nowej redakcji art. 8 ustawy styczniowej dąży do usunięcia szeregu niezmiennie poważnych wątpliwości, tudzież wyrównania nieraz bardzo zasadniczych nierównomierności dzielnicowych.

Nie stanowi to powrotu do zasad projektu rządowego (druk Nr 1256), ani do projektu Sejmowej Komisji Prawniczej, która godząc się z zapatrywaniem ówczesnego projektu rządowego stanęła na stanowisku ustawy ściśle stanowej. Przeciwnie projekt idzie w zasadzie za myślą wypowiedzianą przez Sejm w głosowaniu, odbytem dnia 30 stycznia b.r. zwracając ostrze ustawy przeciw tym, którzy stanowią prawdziwą przyczynę zła, tj. przeciw jednostkom, które z przekupywania i „pośrednictwem” przy przekupywaniu uczyniły sobie zawód, choćby uboczny; należy w sposób bezwzględny zwrócić się przeciw tym najniebezpieczniejszym kusicielom, których nie brak przy każdym większem nadużyciu popełnionem z okazji dostaw, poboru wojskowego itp.

Projekt nie wymaga do ustalenia momentu zawodowości stwierdzenia poprzednich ukarań, wystarczy jeśli sędzia na podstawie zbadania trybu życia oskarżonego lub na podstawie kilku uzasadnionych oskarżeń dojdzie do przekonania, że ma do czynienia z przestępcą, który z przekupywania i pośrednictwa przy przekupywaniu uczynił sobie zawód (por. np. art. 585 ros. kod. kar. z r. 1903).

W związku ze zmianą art. 8 powstaje zmiana tytułu ustawy styczniowej, tudzież art. 10 i 11 tej ustawy. Ograniczając ustawę do zawodowego przekupywania, względnie pośredniczenia przy przekupywaniu, należy zaostrzyć represją karną przewidzianą w przepisie art. 149 ros. kod. kar. z r. 1903 przez uchylenie ograniczenia odpowiedzialności karnej, wynikającego z obecnej redakcji art. 149 (zob. wyżej I). Zmiana art. 149 kod. kar. ros. z r. 1903 uzasadniałaby odpowiedzialność karną nie tylko wówczas, gdy starano się nakłonić lub skłoniono urzędnika do zbrodni lub występku, lecz także w y k r o c z e n i a.

Zmiana art. 149 k.k. byłaby zmianą stałą. Z chwilą bowiem, gdy Rada Ministrów na zasadzie art. 16 ustawy styczniowej uchyliłaby tę ustawę, uchyliłaby wprawdzie także te postanowienia projektowanej obecnie noweli, które w drodze inkorporacji wejść mają do wspomnianej ustawy styczniowej; nie uchyliłaby

atoli postanowienia art. 4 projektowanej noweli, które nie wchodzi do ustawy styczeniowej, lecz stanowić ma trwałą poprawkę art. 149 kod. kar. wskazaną i w czasach normalnych, której brak dał się odczuć także i w Rosji do tego stopnia, że uchwalono tam w r. 1916 również odpowiednią zmianę art. 149 kodeksu karnego ^arozciągające^a odpowiedzialność karną także na wypadki skłonienia lub usiłowania skłonienia urzędnika do w y k r o c z e n i a.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 10.

PROTOKÓŁ
54-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 28 czerwca 1920 r.

Przewodniczy	pan Prezydent Ministrów Władysław Grabski
Obecni:	
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister W[yznań] R[eligijnych]	
i O[świecenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Przemysłu i Handlu	p. Wiesław Chrzanowski
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Minister Apropowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Kierownik Ministerstwa Spraw	
Wewnętrznych	p. Józef Kuczyński
Minister Sprawiedliwości	p. dr Jan Morawski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie]	
Spraw Zagraniczn[ych]	p. dr Stefan Dąbrowski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie]	
Rolnictwa i D[óbr] P[aństwowych]	p. Zygmunt Chmielewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie]	
Robót Publicz[nych]	p. Henryk Dudek
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie]	
b. Dzieln[icy] Prusk[iej]	p. Adam Poszwiński
Prezes Głównego Urzędu	
Likwidacyjnego	p. Józef Karśnicki
Prezes Głównego Urzędu	
Ziemięskiego	p. Tomasz Wilkoński
Szef Sekcji Adm[inistracyjnej]	
w Prezydium Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Studziński
Szef Sekcji Leg[islatywnej]	
w Prez[ydium] Rady Ministr[ów]	p. Edward Lechowicz
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Pracy	
i Opieki Społ[ecznej]	p. Feliks Turowicz
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Skarbu	p. dr Kazimierz Zaczek
Protokółuje Radca Ministerialny	dr Jerzy Buzek

Początek posiedzenia o godzinie 5 po południu.

1. Protokół 53-go posiedzenia Rady Ministrów z dnia 24 czerwca 1920 – wobec niewniesienia sprzeciwu – uznano za przyjęty.

2. Przyjęto wniosek nagły Ministerstwa Poczty i Telegrafów o wysłanie dwóch delegatów na międzynarodową konferencję pocztową w Paryżu, która ma się rozpocząć 7 lipca b.r.

3. Rozpatrzono przedłożony przez Główny Urząd Ziemiański projekt ustawy w przedmiocie przyznania Państwu prawa przedsięwzięcia środków dla utworzenia zapasu ziemi na osadnictwo i parcelację.

Redakcję ostateczną ustali konferencja, w której wezmą udział Ministrowie Rolnictwa i D.P. i b. Dzielnicy Pruskiej oraz Prezes Głównego Urzędu Ziemiańskiego pod przewodnictwem Prezydenta Ministrów.

Rada Ministrów oświadczyła się za przeredagowaniem: art. 1 ustępu A. w tym kierunku, by nie zaznaczać „objęcia przez Państwo prawa własności”. W ustępie B. ma się wysunąć zgodnie z uchwałą Sejmową z 10 lipca 1919 w przedmiocie zasad reformy rolnej na pierwszy plan majątki gospodarowane z uszczerbkiem dla wytwórczości krajowej.

Następnie za punkt wyjścia ma się wziąć nadwyżki w majątkach od 60 ha do 180 ha ziemi użytkowo-rolnej w poszczególnych ustalonych osobną ustawą okręgach, w których panuje przeludnienie własności rolnej, lub gdzie tego wymagać będą względy narodowej kolonizacji, na reszcie zaś obszarów Rzeczypospolitej powyżej 180 ha za wyjątkiem części b. zaboru pruskiego i ziem wschodnich, gdzie granica ta może być przejściowo podnoszona do 400 ha.

Te nadwyżki mają być stosowane przede wszystkim

- a) do majątków nabytych w okresie wojny po 1-ym sierpnia 1914 do 14-go września 1919 r. przez osoby, dla których rolnictwo nie było albo nie stało się zajęciem zawodowym,
- b) zniszczonych wskutek wypadków wojennych, co do których właściciel nie podjął prac zmierzających do umożliwienia racjonalnej gospodarki, a następnie w miarę potrzeby do innych majątków.

Art. 2-gi ma otrzymać uzupełnienie:

„O wszelkiej dokonanej transakcji winien Główny Urząd Ziemiański zawiadomić Ministerstwo Rolnictwa i D.P., które w ciągu miesiąca od daty otrzymania zawiadomienia ma prawo dany obiekt wyłączyć od parcelacji i za zgodą Ministra Skarbu przeznaczyć go całkowicie lub częściowo na cele ogólnopństwowe”.

4. Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy o przyznaniu Głównemu Urzędowi Ziemiańskiemu sumy miliarda marek na parcelację i osadnictwo oraz o przekazaniu Prezesowi Głównego Urzędu Ziemiańskiego majątków państwowych, przeznaczonych przez ministra Rolnictwa i D.P. na te same cele.

5. Projekt ustawy o utworzeniu Państwowego Banku Rolnego w zasadzie przyjęto, postanowiono jednak, by w tej sprawie opracować dwa projekty: ustawę o utworzeniu Banku Rolnego i statut tego banku.

6. Projekt rozporządzenia o ustaleniu szkód na zdrowiu i życiu wyrządzonych osobom cywilnym przez wydarzenia wojenne – przyjęto.

7. Projekt ustawy w przedmiocie wypłaty zastępczej pewnych kategorii roszczeń i wierzytelności przyjęto w zasadzie. Redakcję projektu ustali Minister Sprawiedliwości z Prezesem Głównego Urzędu Likwidacyjnego.

8. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie przyznania urzędnikom i funkcjonariuszom państwowym zniżki opłat za przejazd kolejami państwowymi – przyjęto i zniżki przyznano i wojskowym oraz urzędnikom nieetatowym, tym ostatnim za przejazdy z miejsca zamieszkania do miejsca zajęcia i z powrotem. Redakcję ustali Minister Kolei Żelaznych.

9. Wniosek Min. Spraw Wewnętrznych o zwiększenie etatów personalnych urzędów wojewódzkich na terytorium b. Królestwa – przyjęto.

10. Projekt Min. Spraw Wewnętrznych ordynacji wyborczej do rad miejskich na wniosek Kierownika Ministerstwa Spraw Wewnętrznych – zdjęto z porządku obrad.

11. Rozpatrywanie projektu ustawy o prawie nieprzyjmowania wierzytelności hipotecznych przedwojennych odroczone do chwili porozumienia się Ministra Skarbu z Ministrem Sprawiedliwości.

12. Wniosek Min. Skarbu w przedmiocie ramowej ustawy o kredycie gwarancyjnym dla instytucji gospodarczych – przyjęto.

13. Projekt ustawy o zwalczaniu chorób wenerycznych zdjęto z porządku dziennego z powodu nieobecności Kierownika Ministerstwa Zdrowia Publicznego.

14. Wniosek Ministra W.R. i O.P. w sprawie upaństwowienia i założenia nowych państwowych seminariów nauczycielskich, preparand, kursów nauczycielskich i seminariów dla ochroniarek – przyjęto w zasadzie, wysokość kredytu ustali Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem W.R. i O.P.

15. Przyjęto opracowany przez Główny Urząd Likwidacyjny projekt noty Rządu Polskiego w przedmiocie dyskusji, jaka ma być podjęta na konferencji w Spa⁶ z przedstawicielami rządu niemieckiego przez interesowane bezpośrednio mocarstwa sprzymierzone i skojarzone w sprawie wykonania postanowień Traktatu Wersalskiego.

Formę aktu Rządu nada projektowi Prezydium Rady Ministrów a Ministerstwo Spraw Zagranicznych roześle reprezentacjom mocarstw sprzymierzonych i skojarzonych.

16. Przyjęto projekt ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z dnia 1 sierpnia 1919 r. orderu wojskowego „Virtuti Militari” (Dz.Ust. N. 67 z dn. 20 sierpnia 1919 r. poz. 409).

Dalszy ciąg posiedzenia Rady Ministrów tajny.

^fW. Grabski^f

⁶ Konferencja w Spa w Belgii odbyła się w dniach 5–16 lipca 1920 r. Uczestniczący w niej przedstawiciele państw ententy, a także Polski, Czechosłowacji i Niemiec zajmowali się przede wszystkim niemieckimi zobowiązaniami wynikającymi z traktatu wersalskiego, a także konfliktem polsko-bolszewickim.

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek nagły Ministerstwa Poczty i Telegrafów w sprawie wysłania dwóch delegatów na międzynarodową konferencję pocztową w Paryżu.
2. [Projekt] ustawy w przedmiocie przyznania Państwu prawa przedsięwzięcia środków dla powiększenia zapasu ziemi na osadnictwo i parcelację⁷.
3. [Projekt] ustawy w przedmiocie utworzenia zapasu ziemi na wykonanie reformy rolnej⁸.
4. [Projekt] ustawy o przyznaniu Głównemu Urzędowi Ziemskiemu sumy miliarda marek na parcelację i osadnictwo oraz o przekazaniu Prezesowi Głównego Urzędu Ziemskiego majątków państwowych, przeznaczonych przez ministra Rolnictwa i D.P. na te same cele.
5. Projekt ustawy w przedmiocie utworzenia Państwowego Banku Ziemskiego.
6. [Projekt] rozporządzenia Rady Ministrów o ustaleniu szkód na zdrowiu i życiu wyrządzonych osobom cywilnym przez wydarzenia wojenne⁹.
7. [Projekt] ustawy w przedmiocie wypłaty zastępczej pewnych kategorii roszczeń i wierzytelności¹⁰.
- 7a. Uzasadnienie do projektu ustawy w przedmiocie wypłaty zastępczej pewnych kategorii roszczeń i wierzytelności.
8. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów w sprawie przyznania urzędnikom i funkcjonariuszom państwowym zniżki opłat za przejazd kolejami państwowymi.
- 8a. Projekt przepisów o przejazdach ulgowych etatowych urzędników i niższych funkcjonariuszy państwowych kolejami żelaznymi¹¹.
9. [Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o zwiększenie etatów personalnych urzędów wojewódzkich na terytorium b. Królestwa]¹².
10. Projekt Ministerstwa Spraw Wewnętrznych ordynacji wyborczej do Rad Miejskich¹³.
11. [Projekt] ustawy o prawie nieprzyjmowania wierzytelności hipotecznych przedwojennych¹⁴.
12. Wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie ramowej ustawy gwarancyjnej.

⁷ Projekt przedłożony Radzie Ministrów 28 czerwca 1920 r.

⁸ Projekt opracowany przez Konferencję zwołaną na podstawie uchwały Rady Ministrów z 28 czerwca 1920 r. Ustawa z dnia 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej, Dz.U. 1920, nr 70, poz. 462.

⁹ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 lipca 1920 r. w sprawie ustalenia szkód na zdrowiu i życiu, wyrządzonych osobom cywilnym przez wydarzenia wojenne, M.P. 1921, nr 24, poz. 62.

¹⁰ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 15 lipca 1920 r. w przedmiocie wypłaty zastępczej pewnych kategorii wierzytelności, należnych obywatelom Państwa Polskiego od niemieckich, austro-węgierskich i austriackich b. rządów zaborczych, względnie okupacyjnych, Dz.U. 1920, nr 70, poz. 465. Ustawa z niewielkimi modyfikacjami w stosunku do projektu.

¹¹ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Ministra Kolei Żelaznych w sprawie ulg w opłatach za przejazd kolejami żelaznymi pracowników państwowych, M.P., nr 147 z 3 lipca 1920 r.

¹² Nie publikuje się. Wyszczególnienie etatów personalnych w poszczególnych Urzędach Wojewódzkich.

¹³ Nie publikuje się. Zdjęto z porządku obrad.

¹⁴ Nie publikuje się. Rozpatrywanie odroczone.

13. Wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie upaństwowienia i założenia nowych państwowych seminariów nauczycielskich, preparand, kursów nauczycielskich i seminariów dla ochroniarek.
14. [Projekt noty Rządu Polskiego opracowany przez Główny Urząd Likwidacyjny w przedmiocie dyskusji, jaka ma być podjęta na konferencji w Spa z przedstawicielami rządu niemieckiego w sprawie wykonania postanowień Traktatu Wersalskiego].
15. [Projekt] ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z dnia 1 sierpnia 1919 r. orderu wojskowego „Virtuti Militari”¹⁵.
- 15a. Uzasadnienie [projektu ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z dnia 1 sierpnia 1919 r. orderu wojskowego „Virtuti Militari”].

°Załącznik do punktu 2°. N° [1]

Wniosek nagły Ministerstwa Poczty i Telegrafów w sprawie wysłania dwóch delegatów na międzynarodową konferencję pocztową w Paryżu

Wniosek nagły

Ministerstwa Poczty i Telegrafów

Rada Ministrów raczy uchwalić, aby na Międzynarodową Konferencję Pocztową w Paryżu, która ma się rozpocząć dnia 7 lipca 1920 r., wysłało Ministerstwo Poczty i Telegrafów dwóch delegatów w osobach p. inż. Jakuba Jasińskiego i p. Sylwestra Maciejewskiego.

Warszawa, dn. 26 czerwca 1920.

°Załącznik do punktu 3°. N° 1 [2]

[Projekt] ustawy w przedmiocie przyznania Państwu prawa przedsięwzięcia środków dla powiększenia zapasu ziemi na osadnictwo i parcelację

Projekt

°Projekt przedłożony Radzie Ministrów 28 czerwca 1920 r.¹⁶

USTAWA

w przedmiocie przyznania Państwu prawa przedsięwzięcia środków dla powiększenia zapasu ziemi na osadnictwo i parcelację.

¹⁵ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 6 lipca 1920 r. w przedmiocie niektórych zmian w ustawie orderu wojskowego „Virtuti Militari” z dnia 1 sierpnia 1919 r., Dz.U. 1920, nr 61, poz. 383.

¹⁶ Na marginesach dokumentu liczne ręczne, niewyraźne (trudne do wkomponowania w tekst) dopiski. Por. ten załącznik oraz następny – nr 2 do punktu 3 z załącznikiem do protokołu z 10 czerwca 1920 r.

„Redakcję Prezydent Prezes Rolnictwo Zabór Pruski ostatecznie ustalić

Art. 1. W celu powiększenia posiadanego zapasu ziemi na osadnictwo i parcelację w myśl uchwały sejmowej z dnia 10-go lipca 1919 roku Państwu przysługuje: („przeznaczone zostaną bez zaznaczenia objęcia prawa własności“)

A. Prawo objęcia na własność:

- a) dóbr należących do członków dynastii panujących lub członków ich rodzin w b. Monarchii austro-węgierskiej, rosyjskiej, bułgarskiej i w Rzeszy Niemieckiej bez względu na to czy osoby te są obecnie obywatelami polskimi czy obcokrajowcami,
- b) dóbr rosyjskiego Banku Włościańskiego i Pruskiej Komisji Kolonizacyjnej,
- c) dóbr martwej ręki – duchownych, biskupich, kapitulnych, klasztornych, plebańskich, jako też rozparcelowanych dóbr poduchownych i poklasztornych – po porozumieniu ze Stolicą Apostolską.

B. Prawo przymusowego wykupu następujących nieruchomości ziemskich:

- a) nabytych w okresie wojny po 1-ym sierpnia 1914 roku do 14-go września 1919 r. przez osoby, dla których rolnictwo nie było albo nie stało się zajęciem zawodowym,
- b) zniszczonych wskutek wypadków wojennych, co do których właściciel nie podjął prac zmierzających do umożliwienia racjonalnej gospodarki,
- c) administrowanych niedbale „nieprawidłowo“, w sposób dla produkcji krajowej szkodliwy,
- d) nadwyżek w majątkach ^hobejmujących powyżej^h o 60 ha „do 180 ha ziemi użytkowo rolnej“ w poszczególnych ustalonych osobną ustawą okręgach, w których panuje przeludnienie i zbytne rozdrobnienie własności rolnej, lub gdzie tego wymagać będą względy narodowej kolonizacji, na reszcie zaś obszarów Rzeczypospolitej Polskiej – powyżej 180 za wyjątkiem części b. zaboru pruskiego i ziem wschodnich, gdzie granica ta może być przejściowo podniesiona do 400 hektarów.

Art. 2. Zastrzeżone w art. 1 lit. B. – prawa Państwo wykonywa za pośrednictwem Urzędów Ziemskich.

Art. 3. Do przymusowego wykupu w myśl art. 1 niniejszej ustawy Państwo przystępuje dopiero wtedy, gdy nabycie danej nieruchomości od właściciela na mocy dobrowolnego układu okaże się niemożliwym. Normy ogólne dla oznaczenia wysokości ceny kupna przy układach dobrowolnych określa Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego

w porozumieniu z Ministrami Skarbu, oraz Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

- Art. 4. Projekt dobrowolnej umowy w przedmiocie nabycia nieruchomości przez Państwo sporządza Okręgowy Urząd Ziemski i przysyła do zatwierdzenia Prezesowi Głównego Urzędu Ziemskiego.
- Art. 5. Gdy układ dobrowolny do skutku nie dojdzie Okręgowy Urząd Ziemski w celu zastosowania przymusowego wykupu i ustalenia sumy należnej właścicielowi za wykupywaną nieruchomość może przystąpić do oszacowania tej nieruchomości trybem i według zasad specjalnej w tej mierze ustawy, a jednocześnie kieruje sprawę wykupu nieruchomości do Komisji Ziemskiej Okręgowej.
- Art. 6. Od ustalonego przez Okręgowy Urząd Ziemski wyniku szacunku stronie interesowanej w terminie miesięcznym od chwili ogłoszenia przysługuje prawo odwołania się do sądów ogólnych, orzeczenia których są dla Urzędów Ziemskich obowiązujące.
Jednak postępowanie w Sądach nie wstrzymuje czynności Urzędów Ziemskich w sprawie przymusowego wykupu.
- Art. 7. Komisja Ziemska Okręgowa na posiedzeniu publicznem rozstrzyga czy dana nieruchomość podlega przymusowemu wykupowi. Orzeczenie w tej mierze może być zaskarżone do Głównej Komisji Ziemskiej w trybie ogólnym przez właścicieli hipotecznych, oraz Prezesa Okręgowego Urzędu Ziemskiego.
- Art. 8. Prawomocne orzeczenia Komisji Ziemskich o przymusowym wykupie stanowią tytuł prawny do wejścia w posiadanie nabywanych przez Urzędy Ziemskie nieruchomości oraz do przelewu prawa własności tych nieruchomości na rzecz Państwa.
- Art. 9. Należność za wykupywaną nieruchomość w sumie niespornej ustalonej drogą oszacowania przez Urzędy Ziemskie (art. 5) otrzymują strony interesowane jednocześnie z przelewem prawa własności na państwo; nadwyżkę zaś szacunku (art. 6) w razie jej przyznania po okazaniu prawomocnego orzeczenia właściwego sądu.
- Art. 10. W razie jeżeli nieruchomość ziemską ma być sprzedana w drodze publicznego przetargu, odnośny sąd winien zawiadomić o wdrożeniu postępowania i wyznaczeniu terminu przetargu właściwy terytorialnie Okręgowy Urząd Ziemski. Urzędowi temu przysługuje prawo wzięcia udziału w przetargu bez obowiązku składania przepisanej wadium i nabycia na rzecz Państwa nieruchomości podlegającej przetargowi – na cele wskazane w art. 1.
- Art. 11. Wszelkie pisma i podania Urzędów Ziemskich wnoszone do sądów, urzędów i władz, oraz wszelkie akty w przedmiocie przeniesienia prawa własności na rzecz państwa, sporządzone w myśl postano-

wień niniejszej Ustawy, są wolne od opłat skarbowych, stemplowych i komunalnych.

Art. 12. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Art. 13. Wykonanie niniejszej Ustawy porucza się Prezesowi Głównego Urzędu Ziemi w porozumieniu z Ministrami Rolnictwa i Dóbr Państwowych oraz Skarbu i Sprawiedliwości; zaś co do ziem b. zaboru pruskiego z Ministrem b. dzielnicy Pruskiej.

°Załącznik do punktu 3°. N° 2 [3]

[Projekt] ustawy w przedmiocie utworzenia zapasu ziemi na wykonanie reformy rolnej

°Projekt opracowany przez Konferencję zwołaną na podstawie uchwały Rady Ministrów z 28 czerwca 1920 r.°

U S T A W A

w przedmiocie utworzenia zapasu ziemi na wykonanie reformy rolnej.

Art. 1.

Na niezbędny do wykonania reformy rolnej zapas ziemi przeznaczają się:

- a) dobra będące własnością państwa (°he° skarbowe i majorackie),
- b) dobra należące do członków b. dynastii panujących lub członków rodzin bez względu na to, czy osoby te są obecnie obywatelami Państwa Polskiego, czy obcokrajowcami,
- c) dobra b. Rosyjskiego Banku Włościańskiego i b. Pruskiej Komisji Kolonizacyjnej,
- d) dobra martwej ręki (duchowne, biskupie, kapitulne, klasztorne, plebańskie) jako też nierozparcelowane dobra poduchowne i poklasztorne po porozumieniu się ze Stolicą Apostolską,
Nadto Państwu przysługuje prawo przymusowego wykupu:
- e) majątków nieprawidłowo zagospodarowanych przynoszących uszczerbek produkcji krajowej, oraz
- f) wszystkich innych majątków prywatnych, prócz wyszczególnionych w art. 3 Ustawy niniejszej, przede wszystkim zaś:
 - 1) zniszczonych wskutek wypadków wojennych, co do których właściciel nie podjął prac zmierzających do umożliwienia racjonalnej gospodarki,
 - 2) nabytych w okresie wojny po 1-ym sierpnia 1914 roku do 14-go września 1919 r. przez osoby, dla których rolnictwo nie było albo nie stało się zajęciem zawodowym.

Art. 2.

Przy wykonaniu punktu f) art. 1. dotychczasowym właścicielom zabezpiecza się zatrzymanie 1 zabudowanego folwarku o obszarze ziemi użytkowo-rolnej w granicach 60–180 ha. Dla ziem b. zaboru pruskiego i ziem wschodnich granica ta, gdzie tego będzie wymagał interes państwa – może być podniesiona do 400 ha. Wielkość tego obszaru w poszczególnych okręgach państwa określi oddzielna ustawa.

^hPrzymusowemu wykupowi przez państwo nie ulegną^h W gospodarstwach poświęconych produkcji nasiennej lub hodowlanej ^hlub rybnej^h istniejących przed 1 stycznia 1919 r., jak również w gospodarstwach stanowiących typ ^hgospodarstwa^h wysoce uprzemysłowionego, ^hktórych utrzymanie^h ^cdopuszcza się zachowanie ich obszaru^c w całości lub pewnej określonej części ^hniewątpliwie^h niezbędnej dla ^hpaństwa i ogółu rolniczego^h ^ccelów utrzymania na wysokości kultury rolniczej Kraju^c.

Art. 3.

Dobra znajdujące się w posiadaniu państwa będą przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych przekazane Głównemu Urzędowi Ziemskiemu na parcelację i osadnictwo po wyłączeniu niezbędnego dla innych celów państwowych zapasów ziemi.

Wykupu ziemi, w myśl ustępu 2 art. 1. dokonywa Główny Urząd Ziemski i niezwłocznie w każdym wypadku zawiadamia Min. Rolnictwa i D.P., które w ciągu miesiąca od daty zwiadowienia ma prawo dany majątek całkowicie lub częściowo wyłączyć od parcelacji i za zgodą Ministra Skarbu przeznaczyć na inne cele państwowe.

Art. 4.

Do przymusowego wykupu, w myśl art. 1 niniejszej Ustawy państwo przystępuje dopiero wtedy, gdy nabycie danej nieruchomości od właściciela na mocy dobrowolnego układu okaże się niemożliwym.

Normy ogólne dla oznaczenia wysokości ceny kupna przy układach dobrowolnych określa Prezes Gł. Urzędu Ziemskiego w porozumieniu z Ministrami Skarbu, oraz Rolnictwa i D.P.

Art. 5.

Projekt dobrowolnej umowy w przedmiocie nabycia nieruchomości przez Państwo sporządza Okręgowy Urząd Ziemski i przesyła do zatwierdzenia Prezesowi Gł. Urzędu Ziemskiego.

Art. 6.

Gdy układ dobrowolny do skutku nie dojdzie Okręgowy Urząd Ziemski w celu zastosowania przymusowego wykupu i ustalenia sumy należnej właścicielowi za wykupywaną nieruchomość może przystąpić do oszacowania tej nieruchomości

trybem i według zasad specjalnej w tej mierze ustawy, a jednocześnie kieruje sprawę wykupu nieruchomości do Komisji Ziemskiej Okręgowej.

Oprócz szacowania wartości gruntu winny być osobno szacowane nakłady zasiewu i uprawy dokonywane na wykupywanej przestrzeni. Odszkodowanie na te nakłady i melioracje winno być wypłacane w pełnej wartości w całkowitem uwzględnieniem praw osób trzecich.

Art. 7.

Od decyzji Okręgowego Urzędu Ziemskiego ustalającej szacunek stronie interesowanej w terminie miesięcznym od chwili doręczenia decyzji przysługuje prawo odwołania się do Komisji.

Jednak postępowanie w sądach nie wstrzymuje czynności Urzędów ziemskich w sprawie przymusowego wykupu.

Art. 8.

Komisja Ziemska Okręgowa na posiedzeniu publicznym rozstrzyga czy dana nieruchomość podlega przymusowemu wykupowi. Orzeczenie w tej mierze może być zaskarżone do Gł. Komisji Ziemskiej w trybie ogólnym przez właścicieli hipotecznych oraz Prezesa Okręgowego Urzędu Ziemskiego.

Decyzje Gł. Komisji Ziemskiej są ostateczne i mogą być zaskarżone przez właściciela wykupywanej nieruchomości tylko trybem kasacyjnym stosownie do przepisów ustawy o organizacji urzędów ziemskich.

Art. 9.

Prawomocne orzeczenia Komisji Ziemskiej o przymusowym wykupie stanowią tytuł prawny do wejścia w posiadanie nabywanych przez urzędy ziemskie nieruchomości oraz do przelewu prawa własności tych nieruchomości na rzecz państwa.

Art. 10.

Niesporną część należności za wykupywaną nieruchomość ustaloną przez urzędy ziemskie otrzymuje strona interesowana jednocześnie z przelewem prawa własności na państwo.

Art. 11.

Przy sprzedaży nieruchomości ziemskiej w drodze publicznego przetargu odnośny sąd winien zawiadomić o wdrożeniu postępowania i o wyznaczeniu terminu przetargu właściwy terytorialnie Okręgowy Urząd Ziemski. Urzędowi temu przysługuje prawo wzięcia udziału przetargu ^aprzez obowiązk^a składania przepisanego wadium.

Art. 12.

Wszelkie pisma i podania urzędów ziemskich wnoszone do sądów, urzędów i władz, oraz wszelkie akta w przedmiocie przeniesienia prawa własności na rzecz

państwa, sporządzone w myśl postanowień niniejszej ustawy, są wolne od opłat skarbowych, stemplowych i komunalnych.

Art. 13.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Art. 14.

Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Prezesowi Głównego Urzędu Ziemskiego w porozumieniu z Ministrami Rolnictwa i D.P. oraz Skarbu i Sprawiedliwości; zaś co do ziem b. zaboru pruskiego z Ministrem b. Dzielnicy Pruskiej.

Warszawa, dnia 29 czerwca 1920 r.

PREZYDENT MINISTRÓW:

PREZES GŁÓWNEGO URZĘDU ZIEMSKIEGO:

MINISTER ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH:

MINISTER SKARBU:

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI:

MINISTER B. DZIELNICY PRUSKIEJ:

°Załącznik do punktu 4^c. N^o [4]

Projekt ustawy o przyznaniu Głównemu Urzędowi Ziemskiemu sumy miliarda marek na parcelację i osadnictwo oraz o przekazaniu Prezesowi Głównego Urzędu Ziemskiego majątków państwowych, przeznaczonych przez ministra Rolnictwa i D.P. na te same cele

DO RADY MINISTRÓW.

Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego wnosi o uchwalenie następującego przedłożenia na Sejm Ustawodawczy:

Treść przedłożenia

Ustawa

o przyznaniu Głównemu Urzędowi Ziemskiemu sumy miliarda marek na parcelację i osadnictwo oraz o przekazaniu Prezesowi Głównego Urzędu Ziemskiego majątków państwowych, przeznaczonych przez Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na te same cele.

Art. 1. Dla powiększenia zapasu ziemi na parcelację i osadnictwo przeznaczają się do dyspozycji Głównego Urzędu Ziemskiego miliard marek.

Art. 2. Na poczet tej sumy zalicza się pół miliarda marek wartości majątków państwowych, przekazanych temu Urzędowi przez Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na te same cele.

- Art. 3. Pozostałe pół miliarda marek w gotówce, a częściowo w długoterminowej pożyczce państwowej obraca się na wykup majątków prywatnych zgodnie z ustawą w przedmiocie przyznania Państwu prawa przedsięwzięcia środków dla powiększenia zapasu ziemi na parcelację i osadnictwo z dnia 1920 r. (Dz. Ustaw Nr poz.).
- Art. 4. Wszelkie prawa i obowiązki przysługujące Ministrowi Rolnictwa i Dóbr Państwowych w stosunku do majątków państwowych z dniem przekazania ich Głównemu Urzędowi Ziemskiemu na cele parcelacji i osadnictwa przechodzą na Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego.
- Art. 5. Zasady i sposób oszacowania majątków państwowych określi instrukcja szacunkowo-klasyfikacyjna, wydana przez Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego w porozumieniu z Ministrami Rolnictwa i Dóbr Państwowych oraz Skarbu.
- Art. 6. Z chwilą wejścia w życie osobnej ustawy o emisji państwowej renty ziemskiej, opartej na objętej ziemi fundusz, przeznaczony na zasadzie ustawy niniejszej, zostanie odpowiednio skonwertowany.
- Art. 7. Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Prezesowi Głównego Urzędu Ziemskiego w porozumieniu z Ministrami Rolnictwa i Dóbr Państwowych oraz Skarbu.
- Art. 8. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

U Z A S A D N I E N I E:

Konieczność niezwłocznego realizowania przez Główny Urząd Ziemski Ustawy w przedmiocie przyznania Państwu prawa przedsięwzięcia środków dla powiększenia zapasu ziemi na parcelację i osadnictwo w myśl zasad Uchwały Sejmowej z dnia 10 lipca 1919 r.

Warszawa, dnia 28/6^c 1920 r.

PREZES
Głównego Urzędu Ziemskiego
^fT. Wilkoński^f

Projekt ustawy w przedmiocie utworzenia Państwowego Banku Ziemskiego

PROJEKT USTAWY

w przedmiocie utworzenia Państwowego Banku Ziemskiego

Art. 1.

W celu współpracy z Urzędami Państwowymi w ich działalności, skierowanej ku naprawie stosunków rolnych i podniesieniu rolnictwa, tudzież dla popierania i powoływania do życia przedsięwzięć, związanych z powyższymi celami, dotychczasowy Polski Państwowy Bank Rolny (Dekret Naczelnika Państwa z dnia 5 lutego 1919 roku Dz.Pr. Nr 12/19, pozycja 134) przekształca się na „PAŃSTWOWY BANK ZIEMSKI”.

Art. 2.

Państwowy Bank Ziemski jako samoistna instytucja kredytowa, jest osobą prawną i używa w pieczęci swej Godła Państwowego.

Art. 3.

Główną siedzibą Państwowego Banku Ziemskiego jest stołeczne miasto Warszawa. Oddziały i agentury Banku mogą być zakładane we wszystkich miejscowościach Rzeczypospolitej.

Art. 4.

Do zakresu działania Państwowego Banku Ziemskiego należy:

A. Administrowanie środkami, przeznaczonymi przez Sejm do dyspozycji organów Rządu na cele parcelacji, osadnictwa i melioracji oraz popieranie rolnictwa (Art. 7 i 8).

Administracja polegać będzie na:

- 1) załatwianiu czynności bankowych, połączonych z przygotowaniem, wydawaniem, oprocentowaniem i umorzeniem walorów państwowych, lub przez Państwo gwarantowanych, wypuszczanych na cele powyżej określone,
- 2) dokonywaniu wypłat i przyjmowaniu wpłat, związanych z użytkowaniem specjalnych funduszy gotówkowych, na te same cele przeznaczonych (art. 4 ustęp A),
- 3) prowadzeniu odrębnej księgowości, oprocentowaniu pozostałości kapitałowych, inkasowaniu i ściąganiu od dłużników rat oraz wszelkich innych należności z tytułu kredytu udzielonego przez Państwo ze środków wymienionych w punktach 1 i 2.

- B. Dokonywanie operacji na własny rachunek, a mianowicie:
- a) zasilanie kredytem na cele obrotowe niespekulacyjnych organizacji parcelacyjnych, osadniczych i melioracyjnych, jak również udział w ich kapitałach zakładowych,
 - b) udzielanie kredytu stowarzyszeniom współdzielczym oraz związkom kredytowym, pożytecznym dla zadań Banku,
 - c) udzielanie pojedynczym osobom kredytu bankowego na potrzeby, związane z parcelacją lub z podniesieniem rolnictwa,
 - d) udzielanie pożyczek na zastaw wszelkich papierów państwowych,
 - e) przyjmowanie wkładów bankowych na oprocentowanie ze specjalnym uprzywilejowaniem instytucji, wskazanych w punktach a i b.
 - f) wszelkie inne czynności bankowe, potrzebne do spełnienia oraz zabezpieczenia poprzednio wymienionych operacji Banku, lub będące w związku z temi operacjami.

Bank może przejmować w wypadkach przymusowej sprzedaży nieruchomości niewypłacalnych dłużników, tudzież nabywać za zgodą Rady Nadzorczej i posiadać w Warszawie i w miastach, gdzie znajdować się będą jego filie i agentury, – gmachy, potrzebne na pomieszczenie biur.

Art. 5.

Środki Państwowego Banku Ziemskiego, oprócz powierzonych mu do administracji funduszków (art. 4 ustęp A) stanowią:

- a) kapitał zakładowy, otrzymany od Skarbu tytułem bezprocentowej niewycofanej dotacji w sumie 100 milionów marek polskich, wpłacany przez Skarb Państwa stopniowo, w miarę potrzeby, związanej z rozwojem działalności Banku, po każdorazowym porozumieniu się Dyrekcji Banku z Ministrem Skarbu. Pierwsza rata, płatna przy otwarciu Banku wynosić będzie 50 000 000,- marek polskich.
- b) ogólny fundusz rezerwowy i specjalne rezerwy, jakie Państwowy Bank Ziemski obowiązany będzie tworzyć z nadwyżek dochodów,
- c) wkłady na rachunki lokacyjne i bieżące (art. 4 p. e),
- d) inne fundusze, jakie Państwowy Bank Ziemski będzie uprawniony przyjmować lub uruchamiać w związku z wykonaniem swych prac, określonych przez statut.

Art. 6.

Na pokrycie wydatków organizacyjnych w pierwszym roku swej działalności otrzyma Państwowy Bank Ziemski ze Skarbu Państwa zasiłek w kwocie 2 500 000 mkp.

Art. 7.

Administrowanie funduszami państwowymi (art. 4 ustęp A) przekazywane będzie Państwowemu Bankowi Ziemskiemu przez ustawy, przyznające te fundusze,

zarządzanie zaś środkami finansowymi, będącymi w rozporządzeniu organów Rządu przed wejściem w życie niniejszej ustawy, powierzone zostanie Bankowi przez władzę nimi dysponującą w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 8.

W terminie ustanowionym dla zamknięcia własnych rachunków Państwowego Banku Ziemskiego (ustęp 1 art. 22), następuje zamknięcie rachunków funduszy przez Bank administrowanych. Po rozpatrzeniu i zaakceptowaniu przez Radę Nadzorczą, Dyrekcja przesyła te zamknięcia władzy, dysponującej funduszem, która zatwierdza je po porozumieniu się z Ministrem Skarbu, w ten sam sposób rozstrzygniętem pozostanie przeznaczenie czystych zysków lub pokrycie strat każdego ze wspomnianych funduszy zgodnie ze zobowiązującymi w tej mierze przepisami prawnymi.

Art. 9.

Kredyt udzielony przez Państwowy Bank Ziemski na własny rachunek (art. 4 ustęp B) ma charakter kredytu krótkoterminowego, uwarunkowanego przestrzeganiem płynności środków Banku.

Art. 10.

Popieranie społecznych organizacji parcelacyjnych, osadniczych i melioracyjnych (art. 4. p. a) obejmować może tylko takie stowarzyszenia, spółki i przedsiębiorstwa, które współdziałają z Głównym Urzędem Ziemskim i Ministerstwem Rolnictwa i Dóbr Państwowych w spełnianiu ich zadań. Udział Banku w tych przedsiębiorstwach nie może przekraczać 1/4 kapitału zakładowego faktycznie wpłacanego do przedsiębiorstwa.

Ogólna suma udziałów w Banku w kapitałach zakładowych tego rodzaju przedsiębiorstw nie może przewyższać połowy kapitału zakładowego Banku.

Art. 11.

Ogólna suma wkładów (art. 4 p. a.) przyjętych przez Bank na oprocentowanie, nie może przewyższać pięciokrotnej sumy jego kapitału zakładowego.

Zasadnicze stopy procentowe stosowane do wkładów ustanawia Rada Nadzorcza Banku.

Art. 12.

Długi hipoteczne, obciążające nieruchomości, na której ma być zabezpieczona pożyczka, przyznana bądź to z funduszy państwowych przez Bank administrowanych (art. 4 ustęp A), – bądź na rachunek Banku (art. 4 ustęp B), – mogą być spłacone poprzednim wierzycielom przed terminem ich płatności.

Art. 13.

Przy udzielaniu pożyczek, wymienionych w artykule poprzednim (art. 12) ustanowione być mogą wszelkie warunki, zmierzające do ich zabezpieczenia.

W szczególności zaś może być zastrzeżone, że do czasu ostatecznego umorzenia pożyczki dłużnik nie ma prawa – bez zezwolenia w odnośnych wypadkach władzy dysponującej funduszem (art. 4 ustęp A) lub Państwowego Banku Ziemskiego (art. 4 ustęp B) – sprzedawać i w ogóle alienować posiadłości ziemskich, oddawać je w zastaw, obciążać długami hipotecznymi, wydzierżawiać lub przekazywać w inny sposób w posiadanie osób trzecich w całości lub w części, wreszcie, że posiadłości takie nie mogą służyć przedmiotom egzekucji w poszukiwaniu osób trzecich, – wszystko to pod rygorem nieważności dokonanej wbrew tym warunkom transakcji. Odpowiednie wpisy będą, umieszczone w dziale III wykazu hipotecznego.

Art. 14.

Egzekucja należności z tytułu pożyczek, wydanych przez Państwowy Bank Ziemski na własny rachunek (art. 4 ustęp B), jak również udzielonych z funduszy państwowych, przez Bank administrowanych (art. 4 ustęp A) odbywa się trybem, przewidzianym dla egzekucji bezspornych należności skarbowych, oraz stosownie do szczegółowych przepisów, jakie wyda Rada Ministrów w przedmiocie egzekucji tych pożyczek.

Art. 15.

Wszystkie akty, dokumenty, pisma i odpisy dotyczące interesów czynności załatwianych przez Państwowy Bank Ziemski na rachunek Państwowych funduszy, przez Bank administrowanych (art. 4 ustęp A), są wolne od wszelkich opłat skarbowych i samorządowych.

Art. 16.

Bezpośrednią zwierzchnią władzą nad Państwowym Bankiem Ziemskim jest Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego, a prawo kontroli w sprawach finansowych Banku przysługuje Ministrowi Skarbu.

Kierownictwo sprawami Banku należy do Dyrekcji i Rady Nadzorczej.

Art. 17.

Zadaniem Rady Nadzorczej jest piecza nad całością majątku bankowego i funduszy mu powierzonych oraz kontrola nad działalnością Dyrekcji Banku.

Rada Nadzorcza składa się z jedenastu członków, mianowanych na przeciąg 3 lat zgodnie z art. 18. Powołuje ją Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego w porozumieniu z Ministrem Skarbu. Atrybucje Rady Nadzorczej bliżej określi statut Banku.

Art. 18.

Skład Rady Nadzorczej jest następujący:

- a) Prezes i Wiceprezes Rady, mianowani przez Naczelnika Państwa na wniosek Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego, przedstawiony Radzie Ministrów w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych oraz Ministrem Skarbu,
- b) trzech członkowie mianowani przez Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego,
- c) trzech członkowie mianowani przez Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych,
- d) trzech członkowie mianowani przez Ministra Skarbu.

W ten sam sposób, jak członków Rady Nadzorczej, wymienionych pod – b, c i d i na ten sam okres czasu mianuje się zastępców członków Rady,

Art. 19.

Do Dyrekcji należy bezpośredni zarząd Banku oraz jego reprezentacja wobec władz i osób trzecich.

Dyrekcja składa się:

- a) z Naczelnego Dyrektora mianowanego przez Naczelnika Państwa na wniosek Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego, przedstawiony Radzie Ministrów w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych oraz Ministrem Skarbu, z poborami według III klasy etatu płac,
- b) z trzech Dyrektorów pobierających wynagrodzenie według IV klasy etatu płac, mianowanych przez Naczelnika Państwa na wnioski przedstawione Radzie Ministrów, – jednego na wniosek Ministra Skarbu, drugiego na wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych, w obu wypadkach w porozumieniu z Prezesem Głównego Urzędu Ziemskiego, trzeciego zaś Dyrektora na wniosek Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego. Jednocześnie Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego mianuje trzech zastępców Dyrektorów, z poborami V klasy etatu płac.

Zarówno członkowie Dyrekcji jak i ich zastępcy mogą mieć przyznany przez Radę Ministrów na wniosek Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego dodatek osobisty, zależnie od ich kwalifikacji zawodowych.

Art. 20.

Urzędnicy Banku są urzędnikami państwowymi.

Zasadniczy etat stałych urzędników Państwowego Banku Ziemskiego zatwierdza Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Dla pewnych stanowisk urzędniczych, wymagających specjalnych kwalifikacji, mogą być w etacie przewidziane dodatki funkcyjne.

Przyjmowanie i zwalnianie urzędników Banku, objętych artykułem niniejszym, pozostawia się Dyrekcji Banku zgodnie z regulaminem wydanym przez Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 21.

Rokiem administracyjnym Banku jest rok kalendarzowy.

W razie ustalenia innego rocznego okresu dla państwowej administracji może Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego w porozumieniu z Ministrem Skarbu ten sam okresu czasu ustanowić jako rok administracyjny Państwowego Banku Ziemskiego.

Art. 22.

Za każdy rok miniony administracyjny przygotowuje Dyrekcja zamknięcie rachunkowe i bilans Banku i przed upływem pierwszego kwartału następnego roku przedkłada Radzie Nadzorczej do sprawdzenia.

Rada Nadzorcza sprawdzwszy zamknięcie rachunków i bilans, uchwała wnioski co do ich zatwierdzenia oraz użycia czystego zysku, lub pokrycia wykazanej straty i wnioski te przedkłada zwierzchniej władzy Banku do zatwierdzenia.

Art. 23.

Z wykazanego i zatwierdzonego czystego zysku przeznaczają się połowę na tworzenie i zasilanie ogólnego funduszu rezerwowego. Druga połowa czystego zysku może być przeznaczona: bądź na tworzenie i zasilanie specjalnych rezerw bankowych, bądź to na dalsze zasilanie ogólnego funduszu rezerwowego Państwowego Banku Ziemskiego, bądź wreszcie na zasilanie specjalnych Funduszy Głównego Urzędu Ziemskiego, przeznaczonych na cele parcelacji i osadnictwa.

Obowiązek uzupełniania ogólnego funduszu rezerwowego trwa, dopokąd fundusz ten nie osiągnie co najmniej 50% kapitału zakładowego Banku. Ogólny fundusz rezerwowy w swej maksymalnej wysokości nie może przekroczyć sumy kapitału zakładowego.

Art. 24.

O ile zamknięcie rachunkowe wykaże stratę, która nie znajduje zupełnego pokrycia ani w specjalnych rezerwach, ani w ogólnym funduszu rezerwowym, strata ta zostanie pokryta z kapitału zakładowego Państwowego Banku Ziemskiego, na zasadzie decyzji zwierzchniej władzy Banku.

W tym wypadku ma być Sejmowi bezzwłocznie przedłożone sprawozdanie i wniosek o uzupełnieniu ze Skarbu Państwa kapitału zakładowego Banku do poprzedniej wysokości.

Art. 25.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia, równocześnie traci moc obowiązującą dekret Naczelnika Państwa z dnia 5 lutego 1919 r. w przedmiocie Statutu Polskiego Państwowego Banku Rolnego (Dz.Pr. Nr 12/19 Poz. 134).

Art. 26.

Państwowy Bank Ziemski przejmuje aktywa i pasywa Polskiego Państwowego Banku Rolnego.

Sumy wpłacone przez Skarb Państwa Państwowemu Bankowi Rolnemu kapitał zakładowy i uzupełniający, przelane zostaną do kapitału zakładowego Banku Ziemskiego (art. 5 p. a), sumy zaś otrzymane na koszty organizacyjne Banku Rolnego, zaliczone będą na poczet zasiłku dla Banku Ziemskiego z temże przeznaczeniem (art. 6).

Art. 27.

Zamianowani do czasu powstania Banku Ziemskiego członkowie Dyrekcji oraz urzędnicy Państwowego Banku Rolnego przechodzą do Banku Ziemskiego z zachowaniem ich dotychczasowych stanowisk.

Art. 28.

W rozwinięciu przepisów ustawy niniejszej Rada Ministrów wyda Statut Państwowego Banku Ziemskiego.

Art. 29.

Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Prezesowi Głównego Urzędu Ziemskiego w porozumieniu z Ministrami Rolnictwa i Dóbr Państwowych oraz Skarbu.

UZASADNIENIE PROJEKTU USTAWY w przedmiocie Państwowego Banku Ziemskiego.

Konieczność
rekonstrukcji banku.

W chwili powołania do życia Polskiego Państwowego Banku Rolnego (5-II 1919) nie było jeszcze dostatecznie ustalone w jaki sposób rozwiązana będzie sprawa rolna i w jakiej formie dla tej akcji zostanie zaprojektowana państwowa pomoc finansowa. Dekret o Banku Rolnym opierając się na dotychczasowych wzorach nadał mu charakter instytucji parcelacyjnej, uposażonej w przywilej udzielania długoterminowego kredytu hipotecznego na zasadzie emisji własnych listów zastawnych, aby dać możliwość wydatnego popierania parcelacji, względnie osadnictwa oraz celowych melioracji rolnych.

Tymczasem sprawa rolna posunęła się na tyle, że z jednej strony znalazła odzwierciedlenie w znanej uchwale Sejmu z 10 lipca 1919 roku, – z drugiej zaś, powołała do życia specjalny centralny urząd (Główny Urząd Ziemski), który uposażony jest w szerokie kompetencje polityczne i ma dysponować

znacznymi funduszami, przeznaczonymi na cele reformy rolnej. Poza tymi okolicznościami Władza Ustawodawcza przyznaje na cele związane z ziemią milionowe sumy, którymi odnośni Ministrowie mają dysponować w myśl wskazań określonych przez Sejm.

W tych warunkach dotychczasowy Statut Banku Rolnego jest zupełnie nierealny, chociażby przez wzgląd na to, iż parcelacyjną działalność Banku przejął inny Urząd, któremu zamierza się nadać prawo wypuszczania Renty Rolnej na wykup ziemi. Gdyby więc dzisiaj trzeba było rozwinąć działalność Banku Rolnego zgodnie z obowiązującym statutem, to wytworzyłaby się nienormalna konkurencja kilku instytucji rządowych, udzielających kredyt na ten sam cel.

Zaznaczyć nadto należy, że w chwili obecnej, jak również i w bliższej przyszłości jest rzeczą zupełnie niewskazaną emitowanie przez Bank własnych walorów procentujących. Pominąwszy bowiem niebezpieczeństwo wypuszczania długoterminowych walorów wobec nieuregulowanej waluty, co odbić się może ujemnie na zaufaniu – rzucenie na rynek omawianych listów zastawnych jest dzisiaj sprzeczne z interesem państwowym. Nie zapowiadając bowiem jakichkolwiek poważniejszych wyników, wytworzy ono szkodliwą konkurencję w realizowaniu pożyczek państwowych, – wówczas gdy nie jest jeszcze utrwalony państwowy kredyt długoterminowy, gdy do rozmieszczenia swych pożyczek Rząd stosuje wszelkie środki będące w jego rozporządzeniu, nadając nabywcom tych papierów nawet znaczniejsze przywileje.

Ponieważ potrzeba realna, oparta na wskazaniach politycznych stwarza konieczność pomocy państwowej na zasadach daleko idących ulg, ponieważ omawiana pomoc państwowa wyraża się przyznaniem poszczególnym Ministrom wielkich sum na cele związane z reformą i kulturą ziemi, – przeto załączony przy niniejszym projekt ustawy kształtuje przyszłą działalność Państwowego Banku Ziemi w dwojaki sposób:

a) jako instytucji zobowiązanej do administracji finansowej funduszami państwowymi, przyznanymi rządowi na cele kredytu rolnego przeważnie długoterminowego,

b) jako instytucji prowadzącej nieryzykowne operacje na własny rachunek, które będą miały na celu przede wszystkim pomoc dorywczą i natychmiastową. Pomoc ta ujawni się pod postacią kredytu przeważnie o charakterze przejściowym, przy czym z natury rzeczy tymczasowość pomocy bankowej polegać będzie na uporządkowaniu i przygotowaniu finansowym do uzyskania długoterminowej pożyczki rządowej.

Przy takim zaprojektowaniu nowej instytucji, zadania Banku jako czynnika przeprowadzenia reform rolnych i jako instytucji powołanej do zaspokajania potrzeb kredytu rolnego nie zostaną spaczone. Przeciwnie

Państwo za pośrednictwem Państwowego Banku Ziemskiego da ludności gruntowną opiekę finansową, zarówno na zasadach długoterminowego kredytu ulgowego jak i krótkiego kredytu bankowego.

Jedynie w stosunku do Skarbu Państwa działalność Banku rozróżnić będzie podane wyżej dwa typy operacji. Celowość takiej i...i działalności wyjaśniona jest poniżej.

Administracja rządowa
na rachunek Rządu.

Wskazania polityki rolnej ujawniły konieczność finansowej pomocy Państwa na cele parcelacji, osadnictwa, melioracji, tudzież popierania rozwoju produkcji rolnej. Pomoc ta zakrojona jest bardzo szeroko i przewiduje udzielenie kredytu na warunkach ulgowych, a nawet zasiłków bezzwrotnych; niepodobna przeto udzielać jej z funduszków obrotowych instytucji bankowej, opierającej egzystencję na własnym budżecie. Czy pomoc państwowa wyrazi się pod postacią emitowania papierów procentujących, losowanych na zasadzie ustanowionego dla pożyczek planu umorzenia, czy zasadzać się będzie na wielkiej liczbie pożyczek gotówkowych, spłacanych przez dłużni szereg lat, – jest rzeczą ze wszech miar wskazaną aby administracja była powierzona aparatowi, wyszkolonemu pod względem bankowym, na którego sprawności będzie mogła polegać. Jesteśmy dopiero w przededniu wielkich projektów związanych z pomocą Państwa dla rolników. Już jednak Główny Urząd Ziemski otrzymał 70 milionów na fundusz osadniczy, zaś Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych m i l i a r d marek na zagospodarowanie odłogów. Równocześnie wiadomo, iż Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych występuje do Sejmu o m i l i a r d marek na przeprowadzenie melioracji rolnych. O przejęcie administracji temi funduszami przez Bank Rolny dopominają się już dzisiaj odnośne urzędy, jakkolwiek dotychczasowy Statut Banku takich zobowiązań dla niego nie przewidywał.

Nakładając na projektowaną instytucję obowiązek finansowej administracji funduszami rządowemi osiągniemy bezsprzeczną korzyść dla samej akcji państwowej. Do poszczególnych bowiem Ministerstw lub Urzędów należeć będzie polityczna strona akcji, przestrzeganie celowości użycia tych funduszków, dysponowanie nimi, – do Banku zaś czynności natury bankowej z akcją tą związane.

Ten rozkład pracy spowoduje znaczą oszczędność dla Skarbu, gdyż zredukowane zostaną wydatki administracyjne odnośnych Urzędów, które nie będą wówczas potrzebowały nadmiernie rozbudowywać swej organizacji lub też stwarzać specjalnych agend, nieraz czasowych. Względ ten jest niezmiernie ważnym wobec trudności organizacyjnych, wynikających z obecnego braku odpowiednio wykwalifikowanych sił. Natomiast Państwowy Bank Ziemski, posługując się swojemi lokalnemi

agendami lub też zastępstwami będzie mógł załatwiać czynności te sprawnie będąc instytucją fachowo zorganizowaną i posiadającą stały wyszkolony personel.

Skoncentrowanie administracji tak poważnymi środkami finansowymi wskazanym jest także ze względów polityki bankowo-walutowej, gdyż niezawodnie ułatwi ono planowość, jednolitość akcji w tym kierunku, co przede wszystkim przyczyni się do znacznego zaoszczędzenia znaków pieniężnych.

Operacje dokonywane
na własny rachunek.

Jak zaznaczono wyżej, działalność Banku jako instytucji samodzielnej, ujęta została w ramy, gwarantujące pożyteczne i racjonalne uzupełnienie akcji Urzędów państwowych, skierowanej ku naprawie stosunków rolnych i podniesieniu rolnictwa.

Finansowa bowiem pomoc, udzielana przez Rząd ze specjalnych funduszy wyrazi się przeważnie pod postacią kredytu długoterminowego lub nawet zasiłków bezzwrotnych, podczas gdy zadaniem Państwowego Banku Ziemi, jako instytucji samodzielnej będzie dopełnienie tej akcji w formie zdrowego krótkoterminowego kredytu, którego zastosowania spodziewać się można obecnie w bardzo szerokim zakresie.

Kredyt taki uważać należy za kredyt pomocniczy w akcji rządowej wówczas, gdy będzie on miał charakter przejściowy i zostanie z zasady zlikwidowany w chwili udzielenia długoterminowego kredytu z funduszy rządowych. Jeśli zaś kredyt bankowy traktować jako pomoc dorywczą, która ostatecznie zaspokoi potrzebę kredytową, – będzie on prawdziwym dobrodziejstwem w tych wypadkach, kiedy uzyskanie długoterminowego kredytu państwowego wymagać będzie dłuższej procedury wstępnej, lub też kiedy zastosowanie jego nie jest przewidzianem.

Popieranie przez Bank niespekulacyjnych organizacji parcelacyjnych, osadniczych i melioracyjnych, czynnych pod kontrolą Urzędów Państwowych i w myśl ich wskazań, umożliwiając sprawną i skuteczną pracę tych instytucji, – ułatwi w znacznym stopniu Głównemu Urzędowi Ziemi oraz Ministerstwu Rolnictwa i Dóbr Państwowych przeprowadzenie przyszłych zamierzeń rolnych.

Kredyt krótkoterminowy na potrzeby rolne będzie zawsze poszukiwany silnie, potrzebny on jest bowiem nie tylko w pewnych okresach rocznej produkcji, lecz przy każdej zmianie planu gospodarstwa rolnego. Specjalnie w czasach dzisiejszych kredyt krótkoterminowy mieć będzie wielkie zastosowanie, gdyż dochodowość gospodarstw rolnych, zwłaszcza mniejszych obywatających się bez pracy najemnej, jest bardzo wysoką nawet przy obecnych cenach ziemi. Pożyczkę zaciągniętą na kupno ziemi,

melioracje lub inwestycje, dobrze gospodarujący rolnik jest w stanie spłacić częstokroć w ciągu paru lat.

Wreszcie zauważyć należy, że operacje bankowe dokonywane na własny rachunek, jakkolwiek przewidują bardzo łagodne warunki procentowe, to jednak będąc oparte na zdrowej potrzebie kredytu, dadzą Bankowi pewien zysk, który niejednokrotnie zrównaży wydatek, połączony z administracją funduszami rządowymi. Przy dzisiejszych olbrzymich cenach materiałów piśmiennych oraz wysokich wynagrodzeniach za pracę fachową, czynności Banku administracyjne obarczą jego budżet bardzo znaczną sumą. Pokrycie tej sumy przez wyniki innych operacji bankowych leżeć będzie bezsprzecznie w interesie Ministerstwa Skarbu.

Środki Banku.

Wobec tego, że projekt ustawy o Państwowym Banku Ziemskim przewiduje jedynie administrację walorów emitowanych na rachunek Państwa, przeto kapitał zakładowy Banku musi być z natury rzeczy znaczniejszy. Kapitał ten zaprojektowany został w wysokości Mkp. sto milionów, co uważać można za wystarczające tylko dlatego, że projektowana ustawa Banku zabezpiecza płynność środków obrotowych przez ustalenie dla samodzielnych operacji bankowych formy kredytu krótkoterminowego.

Rzecz naturalna, że rozwój operacji Banku dokonywanych na własny rachunek, będzie w znacznym stopniu uzależniony od tej ilości wygodnych wkładów, jaką Bank potrafi pozyskać. Oddzielenie operacji ściśle bankowej od politycznej akcji rządu, zmierzającej do przeprowadzenia reform rolnych, pozwala projektowanej instytucji utrzymać charakter jedynie finansowy, uniezależniony od względów natury politycznej. To ostatnie jest rzeczą niezwykle ważną przy zjednywaniu wkładów.

Ponieważ Bank pokrywać ma swoje wydatki administracyjne z własnych dochodów, nie obarczając budżetu Państwa, – przeto zaprojektowany został jednorazowy zasiłek Skarbu na organizację, w kwocie dwu i pół miliona marek. Zasiłek ten jest nieodzownym w początkowym okresie działalności Banku, kiedy rezerwy jeszcze nie istnieją, zaś operacje nie dosięgają jednakowego stopnia rozwoju.

Władze Banku.

Zwierzchnią władzą P. Banku Ziemskiego jest Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego. Ze względu jednak na to, że działalność Państwowego Banku Ziemskiego pozostawać będzie w ścisłym związku z działalnością Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych oraz Skarbu, projekt ustawy zabezpieczającej wpływ tych Ministerstw w sprawach Banku, ustanawiając w bardzo szerokim zakresie udział Ministrów Rolnictwa i Dóbr Państwowych oraz Skarbu w mianowaniu członków Rady Nadzorczej i Dyrekcji Banku.

Ponadto kontrolę nad finansową działalnością Banku ustawa przekazuje Ministrowi Skarbu. Powody skłaniające do uzależnienia w tym względzie Banku od Ministra Skarbu, są bardzo istotne, gdyż Bank Ziemiński ma charakter i zakres działania całkiem inny, niż dotychczasowy Bank Rolny. Główną czynnością nowego Banku będzie wszak administracja państwowych środków finansowych, otrzymywanych przeważnie ze Skarbu pod postacią dotacji lub kredytów, wobec czego Ministerstwo Skarbu powinno mieć nadzór zarówno nad administracją tych funduszy, jak sprawować kontrolę nad ich użytkowaniem zgodnie z interesem Skarbu. Zabezpieczy to zupełnie skoordynowanie działalności Banku z finansowymi zarządzeniami Ministerstwa. Umożliwiony będzie planowy i celowy sposób asygnowania przyznanych kredytów, w miarę faktycznej potrzeby, uniknie się niepotrzebnego nieraz unieruchomienia środków finansowych Państwa.

Ingerencja Ministra Skarbu tem bardziej konieczną jest przy zarządzaniu przez Bank emisją specjalnych walorów państwowych, że sprawy kredytu państwowego należą do kompetencji tego Ministra.

Minister Skarbu, którego obowiązkiem jest piecza nad całokształtem warunków kredytowych Państwa, winien mieć stały bezpośredni wpływ na wszystkie bez wyjątku instytucje bankowe, bez tego bowiem niemożliwa jest planowa i skuteczna polityka kredytowo-walutowa. Zasada ta jest powszechnie uznaną, nie potrzebuje więc bliższego wyjaśnienia. Dostyc przytoczyć przykład chociażby Rosji, gdzie Ministrowi finansów podległy wszystkie Banki a więc i Bank Włociański.

Ciężkie warunki finansowe i walutowe, w jakich Państwo się znajduje, trudność opanowania rynku pieniężnego, brak należytego współdziałania z Rządem ze strony prywatnych sfer bankowych, wskazują, że Minister Skarbu w swej akcji, zmierzonej ku uzdrowieniu istniejącego stanu rzeczy, winien mieć oparcie przede wszystkim na państwowych instytucjach kredytowych.

Potrzeba szybkiego uruchomienia Banku Ziemińskiego.

Wydanie projektowanej ustawy i uruchomienie Państwowego Banku Ziemińskiego jest sprawą nader pilną. Konieczność podjęcia administracji specjalnych funduszy dysponowanych przez Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych oraz Prezesa Głównego Urzędu Ziemińskiego i brak podstaw formalnych do wykonywania tych czynności przez obecny Bank Rolny, jako nieprzewidzianych w Statucie – czynią sprawę tę nad wyraz aktualną.

Przekazanie Bankowi Rolnemu administracji tymczasowego funduszu osadniczego (Rozporządzenie Rady Ministrów z ^adnia maja b.r.^a) napotyka takie trudności natury prawnej, że musi być uważane jedynie jako

tymczasowe do chwili wydania niniejszej ustawy. Między innymi zaznaczyć należy, że Bank Rolny zmuszony jest wykonywać czynności administracyjne bez Rady Nadzorczej, że nie ma podstaw prawnych dla przymusowego ściągania w drodze administracyjnej należności z tytułu pożyczek, które wydane będą przez Główny Urząd Ziemi z tego funduszu.

°Załącznik do punktu 7°. N° [7a]

Uzasadnienie do projektu ustawy w przedmiocie wypłaty zastępczej pewnych kategorii roszczeń i wierzytelności

GŁÓWNY URZĄD LIKWIDACYJNY
Sekcja III, Wydział IV.

UZASADNIENIE

do projektu ustawy w przedmiocie wypłaty zastępczej pewnych kategorii roszczeń i wierzytelności.

Ustawa przewiduje w art. II wypłaty czterech kategorii roszczeń i wierzytelności do b. władz zaborczych i okupacyjnych, których zaspokojenie jest podyktowane wprost nagłą ekonomiczną potrzebą pewnych sfer wierzycieli o ogólnopolskim znaczeniu, oraz względami polityki a w szczególności:

Do kategorii 1. Wypłata pretensji z tytułu umowy o najem usług, a więc dotyczących zasadniczo niewyrównanych zarobków robotników i rzemieślników z czasookresu bezpośrednio przed ustąpieniem okupantów, wzgl. zaborców okazuje się konieczną ze względu natury społecznej i politycznej. Suma tych pretensji jest niewysoka.

Do kateg. 2. Za zrealizowaniem roszczeń kat. 2 przemawiają względy słuszności i sprawiedliwości.

Rozchodzi się bowiem o wydanie wartości, które wychodząc ze stanowiska słuszności i prawnych zasad służyć miały jedynie za zastaw ku zabezpieczeniu tytułu, z którego racji zostały władzom zaborczym powierzone a tem samem, nigdy nie przestały być własnością dysponentów i na własność Skarbu Polskiego przejść nie powinny. Podnosi się przy tem, że kaucje i depozyty składane były przeważnie w walorach, że suma ich nie jest zbyt wysoka i tak np. w b. gubernatorstwie lubel. nie dochodzi do 2 000 000,- Koron tak, że suma zwrotów gotówkowych, które z tego tytułu płacić wypadnie będzie stosunkowo niską.

Do kateg. 3. Za wypłatą roszczeń objętych kat. 3. przemawia przede wszystkim wzgląd natury ekonomicznej, dotyczący żywotnych interesów szerszych warstw dostawców i przedsiębiorców, którzy skutkiem wypadków przewrotu politycznego doznali niesłusznego, często ruiną majątkową zagrażającego uszczerbku, jak niemniej wzgląd słuszności i sprawiedliwości, gdyż chodzi jedynie o wypłaty za takie prace i dostawy, które przeszły do majątku Państwa Polskiego lub zostały spotrzebowane przez ludność cywilną kraju.

Zaspokojenie tych pretensji wzmocni i podniesie akcję odbudowy kraju uniemożliwioną wielu jednostkom i przedsiębiorcom czynnym i energicznym wskutek braku środków i trudności w uzyskaniu kredytu.

Postulat ten był przez sfery interesowne kilkakrotnie w rozmaitych podaniach do Rządu stawiany i wysuwany z całym naciskiem także na Konferencji kwietniowej, odbytej we Lwowie b.r. Przy czym się podkreśla, że analogiczne pretensje do Krajowego Urzędu Odbudowy wypłacane są już obecnie do połowy wysokości sposobem zaliczkowania.

Główny Urząd Likwidacyjny zamierza roszczenia tej kategorii wypłacić w obligacjach pożyczki wewnętrznej w razie nie przyjęcia w tej formie tylko zaliczkować w gotówce do 50% swej wysokości i w tym celu w art. 3. zamieszcza klauzulę:

„wypłaty uskutecznione być mogą także w obligacjach pożyczki wewnętrznej”.

Do kateg. 4. Za wypłatą pretensji instytucji humanitarnych przemawia wreszcie wzgląd na oczywiste dobro kraju i obowiązek Państwa popierania tych instytucji.

Do uskutecznienia wszystkich projektowanych wyżej wypłat potrzebny będzie kredyt na razie w wysokości 150 000 000 Marek, przy czym się zaznacza, że kredyt ten tylko w przybliżeniu wystarczyć może na zaspokojenie odnośnych roszczeń, których rejestracja nie jest jeszcze ukończona ani zestawiona według kategorii wymienionych w art. I niniejszej ustawy.

Wypłata będzie uskuteczniiona na podstawie indywidualnego rozpatrzenia próśb o wypłatę przez Główny Urząd Likwidacyjny działający w porozumieniu z odnośnymi Ministerstwami. Realizację roszczeń należy uważać, jak w ustawie zaznaczono, jako zastępczą wypłatę za byłe rządy niemiecki, austriacki i austriacko-węgierski z prawem regresu do rządów obecnej Austrii i Niemiec a to na podstawie cesji tych roszczeń i zrzeczenia się ze strony poszkodowanego tytułu na rzecz Skarbu Państwa Polskiego. Kredyt 150 mili. Marek podany

jest jedynie w przybliżeniu na podstawie informacji dostarczonych Głównemu Urzędowi Likwidacyjnemu przez koła interesownych wierzycieli.

^cZałącznik do punktu 8^c. N^o [8]

Wniosek Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów w sprawie przyznania urzędnikom i funkcjonariuszom państwowym zniżki opłat za przejazd kolejami państwowymi

MINISTERSTWO KOLEI ŻELAZNYCH
No. 23978/20.

Wniosek

Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów w sprawie przyznania urzędnikom i funkcjonariuszom państwowym zniżki opłat za przejazd kolejami państwowymi.

Treść wniosku:

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Etatowym urzędnikom i niższym funkcjonariuszom państwowym wszystkich działów służby cywilnej z wyłączeniem pracowników Ministerstwa Kolei Żelaznych, którzy korzystają z ulg przejazdowych na podstawie specjalnych przepisów, przyznaje się przy przejazdach kolejami państwowymi lub pozostającymi pod zarządem Państwa ulgę w wysokości 50% normalnej opłaty za przejazd z zachowaniem warunków określonych bliżej w odnośnych przepisach Ministerstwa Kolei Żelaznych.

Uzasadnienie.

Stosownie do nieodwołanych dotychczas w Małopolsce przepisów, jakie obowiązywały na austriackich kolejach państwowych, przysługują urzędnikom państwowym w tej dzielnicy następujące ulgi przy przejazdach kolejami państwowymi:

- a) prawo przejazdu w kl. I za biletem kl. II odnośnego pociągu;
- b) prawo przejazdu w kl. II za biletem kl. III odnośnego pociągu;
- c) prawo przejazdu w kl. III pociągu pospiesznego za biletem kl. III zwykłego pociągu;
- d) prawo przejazdu w kl. III zwykłego pociągu za półbiletami kl. III pociągu pospiesznego.

Z takich samych ulg korzystają i oficjaliści biurowi z tą tylko różnicą, że ulgi te nie rozciągają się dla nich na wypadki przejazdu w kl. I.

Ponieważ koleje b. zaborów rosyjskiego i niemieckiego nie znają żadnych ulg dla pracowników państwowych więc od urzędników tych dwóch ostatnich dzielnic wpływają do Ministerstwa Kolei Żelaznych liczne podania o zniżki w opłacie za przejazd kolejami. Podania te są motywowane ciężkimi warunkami bytu urzędników, dla których zwłaszcza przy zamieszkaniu w okolicach podmiejskich i konieczności codziennych przejazdów do miejsca zajęć służbowych, uiszczanie całkowitej opłaty za przejazd jest nader uciążliwe.

Uznając słuszność motywów przytaczanych przez petentów, Ministerstwo Kolei Żelaznych pismem z dnia 26 kwietnia 1920 r. No. 1262/III zwróciło się do Prezydium Rady Ministrów i do Ministerstwa Skarbu z prośbą o opinię co do możliwości przyznania pracownikom państwowym jednakowej dla wszystkich dzielnic Państwa ulgi przy przejazdach kolejami żelaznymi, projektując aby ulga ta polegała na obniżeniu dla nich opłaty za przejazd 50% i była zawarunkowana okazaniem legitymacji służbowej.

Pismem z dnia 21 maja rb. ^aNo. 8408ª Prezydium Rady Ministrów wyraziło zasadniczo swą zgodę na wprowadzenie projektowanej ulgi z tem tylko zastrzeżeniem, że będzie ona udzielana jedynie stałym (etatowym) urzędnikom. Ministerstwo Skarbu pismem z dnia 11 czerwca rb. ^aNo. 8408ª zawiadomiło również o zajęciu w tej sprawie przychylnego stanowiska, zaznaczając jednakże, że jego zdaniem należałoby ilość przejazdów ulgowych ograniczyć do pewnej cyfry, najwyżej 6 rocznie i określić warunki korzystania z ulgi w sposób wykluczający nadużycia. Ze względu na wagę danej sprawy wprowadzenie ulgi winno nastąpić zdaniem Ministerstwa Skarbu po wyjednananiu odnośnej uchwały Rady Ministrów, o którą upraszam.

W razie uchwalenia wniosku warunki korzystania z ulgi określą odnośne przepisy, których projekt dołącza się do niniejszego wniosku. W projekcie tym nie uwzględniono jednak życzenia Ministerstwa Skarbu do ograniczenia ilości przejazdów ulgowych, gdyż podobne ograniczenie dotknęłoby przede wszystkim urzędników, zmuszonych z powodu braku mieszkań w większych miastach do zamieszkiwania w okolicach podmiejskich i do codziennych przejazdów do miejsca swoich zajęć, chociaż oni najbardziej odczuwają potrzebę ulgi. Ewentualnym zaś nadużyciom zapobiegnie z pewnością warunek okazywania legitymacji służbowej i niemożność odbywania przez urzędnika dalszych podróży bez uzyskania urlopu¹⁷.

Warszawa, dnia 24 czerwca 1920 r.

Minister
fK. Bartel^f

¹⁷ W załączniku zamieszczono także „Wykaz kolei wąskotorowych, stanowiących własność państwa, względnie zarządzanych na jego rachunek”.

Wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie ramowej ustawy gwarancyjnej

Wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie ustawy ramowej ustawy gwarancyjnej.

Na podstawie Uchwały Rady Ministrów z dnia maja 1920 r. wnoszę:
Wysoki Sejm uchwalić raczy:

- Art. 1. Na podstawie Uchwały Rady Ministrów z dnia 13 lutego 1920 r. (Dz. Ust. z 1920 r. Nr 17, poz. 84) uzupełniającej Uchwałę Sejmu z dn. 20 lutego 1919 r. (Dz.Ust. z 1919 r. Nr 19, poz. 226), upoważnia się Ministra Skarbu do udzielania państwowych gwarancji finansowych, do łącznej wysokości 200 000 000 (dwustu milionów) marek polskich, celem przyjęcia z pomocą instytucjom użyteczności publicznej, stowarzyszeniom współdzielczym, oraz przedsiębiorstwom przemysłowym i handlowym, działalność których jest ściśle związana z istnieniem powyższych instytucji, dalej miastom, odnośnie do pożyczek miejskich na administrację, aprowizację i inwestycje, zakładom kredytowym, związanym z odbudową kraju, wreszcie zrzeszeniom i kooperatywom wytwórczym i spożywczym w przedmiocie nabycia artykułów pierwszej potrzeby, tudzież środków technicznych, maszyn, narzędzi, oraz surowców, niezbędnych dla utrzymania w biegu życia gospodarczego kraju.
- Art. 2. Gwarancje powyższe będą udzielane po uzyskaniu odpowiedniego zabezpieczenia dla Skarbu Państwa.
- Art. 3. Wykonanie niniejszej Ustawy powierza się Ministrowi Skarbu w porozumieniu z właściwymi Ministrami.
- Art. 4. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Uzasadnienie.

Uchwała Sejmu z dnia 13 lutego 1920 r. (Dz.Ust. z 1920 r. Nr 17, poz. 84), uzupełniająca Uchwałę Sejmu z dnia 20 lutego 1919 r. (Dz.Ust. z 1919 r. Nr 19, poz. 226) postanawia między innymi, że przyjmowanie przez Państwo gwarancji finansowych nie może nastąpić bez uprzedniego zezwolenia Sejmu.

Przewidziany powołaną Uchwałą sposób postępowania nastęrczyłby wielkie trudności przy udzielaniu gwarancji państwowych całemu szeregowi stowarzyszeń współdzielczych, kooperatyw, związków, instytucji użyteczności publicznej, oraz ściśle związanych z istnieniem tych instytucji przedsiębiorstw przemysłowo-handlowych wreszcie miastom powodując konieczność każdorazowego występowania do Sejmu z odnośnym wnioskiem, dotyczącym częstokroć niewielkich sum.

Niezależnie od tego, że zgłaszanie każdego z tych wniosków do Sejmu niepomiaralnie obciążałoby Sejm pracą nad ich merytorycznym rozważeniem, wymieniony sposób postępowania powodowałby równocześnie wielkie opóźnienie udzielania pomocy finansowych tym instytucjom, dla których pomoc taka bywa zazwyczaj nagłą i nieodzowną koniecznością.

Celem usunięcia tych trudności przedłożony Sejmowi wniosek ustawy przewiduje ramowe upoważnienie Ministra Skarbu do udzielania wymienionym instytucjom niezbędnych gwarancji finansowych w granicach 200 milionów marek polskich. Suma powyższa jest oczywiście niewspółmierną do wysokości potrzeb naszego kraju w dziedzinie proponowanego poparcia finansowego organizacji, mających charakter użyteczności publicznej, przeto Ministerstwo Skarbu przewiduje w niedługim czasie konieczność wystąpienia do Sejmu o jej powiększenie.

Wystąpienia o udzielenie gwarancji są zazwyczaj wywołane szczupłością kapitałów obrotowych wymienionych instytucji, powstałych (j. np. kooperatywy i stowarzyszenia spożywcze) w czasach ostatnich w związku z trudnymi warunkami aprowizacyjnymi oraz koniecznością powiększenia tych kapitałów w drodze uzyskania pożyczek w bankach prywatnych. Te ostatnie zaś, mając na względzie jak najdalej idące zabezpieczenie swego ryzyka, żądają często gwarancji Skarbu Państwa.

To samo odnosi się również do przedsiębiorstw przemysłowo-handlowych, związanych ściśle, jak np. przedsiębiorstwa elektrotechniczne, z istnieniem i funkcjonowaniem takich instytucji użyteczności publicznej, jak elektrownia, tramwaje itp.

Konieczność więc udzielenia pomocy finansowej w podobnych wypadkach i to w jak najszybszym tempie, nie wymaga długich wywodów.

Jednakże pomoc ta nie powinna powodować strat dla Skarbu Państwa i przeto celem zabezpieczenia z jednej strony ryzyka Skarbu, związanego z udzieleniem gwarancji, z drugiej zaś – ograniczenia zbyt wygórowanych żądań – udzielane gwarancje winny opierać się na możliwie wystarczającym zabezpieczeniu ze strony wymienionych przedsiębiorstw oraz instytucji, co zostało przewidziane w art. 2 przedłożonego projektu ustawy.

Ponieważ stwierdzenie konieczności udzielenia gwarancji, czy to na cele aprowizacyjne, czy przemysłowe, czy jakiegokolwiek inne, związane z życiem gospodarczym kraju, wymagać będzie oświadczenia się i opinii interesowanych Ministerstw, przeto udzielanie takich gwarancji następować będzie po uprzednim porozumieniu się Ministra Skarbu z właściwymi Ministrami.

Minister Skarbu
^fW. Grabski^f

Wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie upaństwowienia i założenia nowych państwowych seminariów nauczycielskich, preparand, kursów nauczycielskich i seminariów dla ochroniarek

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA
PUBLICZNEGO

Dnia 1 czerwca 1920 r.

Wniosek Ministra Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego
na Radę Ministrów

w sprawie upaństwowienia i założenia
nowych państwowych seminariów
nauczycielskich, preparand, kursów
nauczycielskich i seminariów dla ochroniarek.

1) Wobec katastrofального braku nauczycieli szkół powszechnych konieczność tworzenia w jak najszybszym tempie seminariów nauczycielskich nie wymaga uzasadnienia. Ministerstwo W.R i O.P. projektuje utworzenie w roku szkolnym 1920/1921 10 (dziesięciu) państwowych seminariów nauczycielskich, z czego trzy mają powstać drogą upaństwowienia seminariów prywatnych. W celu zapewnienia seminariom nauczycielskim frekwencji, Ministerstwo projektuje powiększenie liczby preparand¹⁸ przez założenie 5 (pięciu) nowych zakładów tego typu. Nadto projektuje Ministerstwo W.R. i O.P. otworzenie trzech rocznych państwowych kursów nauczycielskich, których zadaniem będzie przygotowanie do zawodu nauczycielskiego młodzieży kończącej szkoły średnie. B. Królestwo ma obecnie niespełna 15 000 nauczycieli, potrzeba zaś dla powszechnego nauczania 40 000 (dzieci w wieku szkolnym 2 000 000 : 50 = 40 000). Normalny ubytek sił nauczycielskich przy szkolnictwie zorganizowanym (emerytura, śmierć, opuszczanie zawodu it.p.) wynosi przeciętnie od 5 do 7%, co przy 40 000 nauczycieli czyni rocznie od 2000 do 2800; jedno seminarium nauczycielskie daje rocznie od 30–40 nauczycieli, potrzeba zatem będzie dla samej b. Kongresówki 70 do 80 seminariów, aby móc tylko wypełnić stały ubytek roczny. Rzecz zrozumiała, iż liczba istniejących obecnie seminariów (29 państwowych i 17 prywatnych)

¹⁸ Preparanda – dwuletni kurs przygotowawczy organizowany w Polsce w pierwszych latach po odzyskaniu niepodległości w 1918 r. przy seminariach nauczycielskich dla kandydatów, którzy nie ukończyli siedmiu klas szkoły powszechnej; szkoła przygotowawcza.

jest nie tylko bardzo daleką od tego, aby czynić zadość gwałtownym potrzebom systematycznego i planowego rozszerzania sieci szkół powszechnych, lecz nie wystarcza nawet na to, aby mieć możliwość usuwania bądź nauczycieli niewykwalifikowanych, bądź starych i niedołączonych, wreszcie wypełnić luki wobec dezercji nauczycieli do innych zawodów, lepiej wynagradzanych.

Tak nikła liczba projektowanych nowych seminariów i kursów nie odpowiada zatem w najmniejszej mierze potrzebom szkolnictwa; Ministerstwo jednak nie widzi możliwości żądania kredytów na większą liczbę wobec katastrofalnego braku gmachów szkolnych.

2) Kształcenie ochroniarek odbywa się dotychczas w szkołach prywatnych. Ministerstwo W.R. i O.P. jest zmuszone pozostawić na razie dziedzinę wychowania przedszkolnego inicjatywie prywatnej, działającej pod kontrolą i przy poparciu władz państwowych, w celu jednak podniesienia poziomu szkół kształcących ochroniarki, Ministerstwo uważa za rzecz konieczną otwarcie kilku seminariów ochroniarek państwowych, które byłyby wzorem dla szkół prywatnych i dawałyby możliwość wyrobienia pewnej liczby sił fachowych zdolnych do podniesienia poziomu tej tak bardzo zaniedbanej dotychczas dziedziny pracy wychowawczej.

Na rok szkolny 1920/1921 Ministerstwo W.R. i O.P. projektuje otwarcie 2 (dwóch) państwowych seminariów dla ochroniarek.

3) Ponieważ prace organizacyjne przy zakładaniu nowych szkół muszą się rozpocząć najpóźniej w połowie czerwca, a uchwalenie ogólnego wniosku, powiększającego budżet Ministerstwa W.R. i O.P., może nastąpić znacznie później, mam zaszczyt prosić Radę Ministrów o powzięcie następującej uchwały:

Upoważnia się Ministerstwo W.R. i O.P. do natychmiastowego wdrożenia akcji upaństwowienia, względnie założenia z początkiem roku szkolnego 1920/1921 dziesięciu państwowych seminariów nauczycielskich, dwóch państwowych kursów nauczycielskich, dwóch państwowych seminariów dla ochroniarek i pięciu preparand według dołączonego do niniejszego wniosku programu, przy czym wydatek Skarbu Państwa na ten cel ma się zamykać w okresie budżetowym od 1 kwietnia do końca grudnia 1920 roku w kwocie 11 655 292 (jedenaście milionów sześćset pięćdziesiąt pięć tysięcy dwieście dziewięćdziesiąt dwie) marki polskie.

Suma ta zawiera się w ogólnym wniosku Ministerstwa W.R. i O.P. o powiększeniu budżetu, złożonym w Ministerstwie Skarbu dla przedłożenia Sejmowi Ustawodawczemu.

Minister
/-/ Łopuszański

Załącza się:¹⁹

Załącznik Nr 1. Preliminarz budżetowy 10 nowych seminariów nauczycielskich.

¹⁹ Nie publikuje się.

- Załącznik Nr 1a. Wyjaśnienia do budżetu 10 Seminariów.
Załącznik Nr 2. Preliminarz budżetowy 2-ch Państwowych Kursów Nauczycielskich.
Załącznik Nr 2a. Wyjaśnienia do budżetu Państwowych Kursów Nauczycielskich.
Załącznik Nr 3. Preliminarz budżetowy 2-ch Seminariów dla ochroniarek.
Załącznik Nr 3a. Wyjaśnienia do budżetu Seminariów dla ochroniarek.
Załącznik Nr 4. Preliminarz budżetowy 5 Preparand.
Załącznik Nr 4a. Wyjaśnienia do budżetu Preparand.

°Załącznik do punktu 15^c. N° [14]

[Projekt noty Rządu Polskiego opracowany przez Główny Urząd Likwidacyjny w przedmiocie dyskusji, jaka ma być podjęta na konferencji w Spa z przedstawicielami rządu niemieckiego w sprawie wykonania postanowień Traktatu Wersalskiego]

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej w przededniu dyskusji, jaka ma być podjęta z przedstawicielami rządu Niemieckiego przez zainteresowane bezpośrednio Mocarstwa Sprzymierzone i Skojarzone w sprawie wykonania postanowień Traktatu Wersalskiego poczuwa się do obowiązku zwrócenia uwagi Wysokich Rządów Głównych Mocarstw na zasadnicze punkty tych niebezpieczeństw, które w związku ze stanowiskiem Niemiec zagrażają najżywoźniejszym interesom Rzeczypospolitej Polskiej i gwarancjom podstaw jej bytu.

Konferencja paryska ustalając podstawy polityczne bytu państwa polskiego przez cały ciąg swoich prac świadoma była trzech konieczności, na jakich ten byt oprzeć się musiał.

Konieczności te były następujące:

- 1) Przyznanie Polsce zachodnich granic włączających terytoria przemysłowe i górnicze Górnego Śląska, których eksploatacja zapewniła Państwu Pruskiemu złowrogą dla pokoju Europy supremację militarną;
- 2) przyznanie Polsce dostępu do morza, otwierającego bramę niezakłóconej bezpośredniej komunikacji handlowej z Zachodem, a wreszcie
- 3) przyznanie Polsce jako jednemu z narodów najbardziej pokrzywdzonych i mających przed sobą największe zadania regeneracyjne udziału w odszkodowaniach, jakie Traktat Pokojowy nałożył na sprawców zbrodni wojennej.

W ostatniej fazie prac Konferencji Pokojowej wszystkie te trzy niezbędne podstawy żywoźnego rozwoju Polski zostały zachwiane w sposób groźny. Tytułem ustępstw dla Niemiec los Górnego Śląska przekazany został rozstrzygnięciu plebiscytowemu, polski swobodny dostęp do morza ograniczony został do

bezużytecznego prawie minimum przez utworzenie Wolnego Miasta Gdańska z rozległym terytorium okolicznym, do artykułu zaś 232 Traktatu stanowiącego o odszkodowaniach, włączoną została elastyczna formuła zobowiązująca Niemcy do wypłaty odszkodowania tylko w stosunku do tych Mocarstw, które się znajdowały w stanie wojny z Niemcami i za czas, kiedy były w stanie wojny z Niemcami.

Polityka niemiecka korzysta obecnie i korzystać będzie z wszystkich tych trzech uzyskanych zdobyczy, aby pozbawić Polskę i jej terytorium górniczo-przemysłowych, jej dostępu do morza, a wreszcie wszelkich środków mogących stworzyć znośne warunki egzystencji gospodarczej, wobec niesłychanych ciężarów, jakie spadają na Polskę nie tylko w związku z zadaniami, jakie przed nią stoją, ale i z tytułu obarczeń, wynikających z brzmienia Traktatu.

Wysiłki niemieckie w celu oddarcia od Polski Górnego Śląska i Wolnego Miasta Gdańska nie gardzą żadnymi środkami. Zabiegi niemieckie w celu pozbawienia Polski należnego i niezbędnego dla niej udziału w odszkodowaniach będą czynione nie z mniejszą energią. Rząd Rzeczypospolitej Polskiej ma obowiązek z całym naciskiem zwrócić uwagę na bardzo doniosłe znaczenie tego momentu dla dalszego rozwoju zdarzeń i przestrzec przed szeregiem katastrof, do jakich zlekceważenie konieczności uwzględnienia żywotnego interesu i jasnych praw Polski dla równowagi stosunków w centralnej i wschodniej ^aEuropy^a doprowadzić nieuchronnie musiało.

Dla nikogo w Polsce, prowadzącej historyczną walkę z Niemcami od samego zarania swoich dziejów, – w Polsce, którą Państwo Pruskie doprowadziło do rozbioru, – w Polsce, która stawiała budzący światła podziw opór przeciwko eksterminacyjnej polityce wszystkich ^hnarodów^h ^crządów^c Niemieckiego Cesarstwa niemal od pierwszej chwili pierwszego Wersalskiego Traktatu²⁰, – w Polsce, która miała świadomość niewzruszoną, że upadek tego Cesarstwa i tryumf potęg Zachodnich jest warunkiem jej całkowitego wyzwolenia, – w Polsce, która do tego tryumfu dopomagała wszystkimi siłami i przy każdym odzyskaniu jakiegokolwiek swobody ruchów zwracała swoją politykę i swą broń przeciwko niemieckiemu na polskie ziemie najazdowi, – dla nikogo w Polsce nie mogło ulegać wątpliwości, że Polska należy do narodów, które były w nieustannym „état de belligérence”²¹ z Niemcami aż do ostatniej chwili zawarcia Traktatu Wersalskiego, a i po dziś dzień jeszcze do normalnych stosunków pokojowych z państwem niemieckim daremnie starając się powrócić.

²⁰ Chodzi o ogłoszenie w Sali Zwierciadlanej Pałacu w Wersalu powstania Rzeszy Niemieckiej z cesarzem Wilhelmem I na czele 18 stycznia 1871 r. oraz poprzedzające to wydanie traktaty zawarte w Wersalu przez Związek Północnoniemiecki z Badenią, Hesją-Darmstadt, Bawarią i Wirtembergią.

²¹ État de belligérence (fr.) – w stanie wojny.

Wszystkie dedukcje formalne, opierające się na wyzyskiwaniu faktu, że Polska nie miała przez czas wojny własnego narodowego suwerennego rządu, który by był w stanie tą wojną kierować, oburzyć by tylko mogły polskie poczucie prawdy i prawa. Nawet pod względem formalnym mógłby Rząd polski bardzo poważnie kwestionować jurystyczną formalistykę tego wywodu.

Ostatnie obowiązujące akty międzynarodowe w sprawie Polski zawarte są w Traktatach Kongresu Wiedeńskiego 1815 roku²². Korona Polski przyznana była wówczas Cesarzowi Aleksandrowi I-mu i jego następcom na tronie rosyjskim. Polska jako odrębna jednostka państwowa złączona została unią dynastyczną z Rosją. Obalenie tej unii i inkorporacja Polski do Rosyjskiego Imperium przy pozostawieniu jej jednak aż do ostatniej chwili administracyjnej odrębności – było jednostronnym aktem polityki rosyjskiej nigdy przez żaden akt międzynarodowy formalnie nie uznanej, jak tego dowodzi zwłaszcza stanowisko Wielkiej Brytanii w notach wystosowanych do rządu rosyjskiego po polskich walkach wyzwolenicznych 1831 i 1863 roku.

Formalnie Cesarz Rosyjski zatem reprezentował na zewnątrz suwerenną władzę Polski aż po rok 1917 i jako król Polski także wypowiadał w 1914 r. wojnę Niemcom. Enuncjacja rewolucyjnego rządu rosyjskiego po detronizacji „Mikołaja^c zapowiadająca uznanie niepodległości Polski²³ była tylko uprzedzeniem nieuchronnego następstwa rozwiązania tego prawnopolskiego węzła, jakim akty międzynarodowe 1815 roku wiązały Polskę z dynastią rosyjską i stwierdzeniem tego stanowiska, które uznały Główne Mocarstwa Sprzymierzone w traktacie z Polską z 20 czerwca 1919²⁴, uznającym w stosunku do Polski jej „l'indépendance dont elle avait été injustement privé”²⁵.

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej stojący na stanowisku praw naturalnych Polski do zjednoczenia i niepodległości nie przywiązuje wagi do historycznych fikcji prawa międzynarodowego z czasów kongresu wiedeńskiego, ma jednak także prawo żądać, aby z tych fikcji narodowych, na podstawie których legitymowano władze mocarstw zaborczych nad Polską, skoro one mają już być wzięte za podstawę rozumowań prawnopolitycznych, wypowiedziano wnioski ściśle logiczne i nie igrano niemi dowolnie dla udowodnienia takiej potworności, jaką byłoby twierdzenie, że naród polski nie istniał i nie walczył o swoje prawa w stanie de

²² W 1815 r. na Kongresie Wiedeńskim utworzono Królestwo Polskie pod berłem cara rosyjskiego jako króla Polski. Postanowienie dotyczące utworzenia Królestwa Polskiego zostało włączone do Aktu końcowego Kongresu 9 czerwca 1815 r.

²³ Rosyjski Rząd Tymczasowy 30 marca 1917 r. uznał prawo Polaków do niepodległości.

²⁴ Powinno być 28 czerwca.

²⁵ Zob. Dz.U. 1920, nr 110, poz. 728. Użyto stwierdzenia „Wobec tego, że Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone dzięki powodzeniu swego oręża przywróciły Narodowi Polskiemu niepodległość, której był niesprawiedliwie pozbawiony”.

belligérence z Niemcami – przed dniem 23 lutego 1919 roku, datą listu p. Pichona do p. Paderewskiego²⁶.–

Polityka Niemiecka usiłuje igrać faktem, że Mocarstwa Centralne utworzyły w Warszawie aktem arbitralnym 1916 roku²⁷ „państwo polskie pod swoją kontrolą” i że państwo to nie było uznane przez Mocarstwa Sprzymierzone i Skojarzone. Rząd Rzeczypospolitej Polskiej nie ma powodu wątpić, że Wysokie Rządy Sprzymierzone i Stowarzyszone mają dostatecznie wysokie zdanie o tej obłudnej i pozornej kreacji polityki niemieckiej na okupowanych ziemiach Królestwa Polskiego zajętych w ofensywie niemieckiej przeciw Rosji 1915. Aby zrozumieć stosunek ludności Królestwa Polskiego do tej kreacji, trzeba przede wszystkim uświadomić sobie, że była to tylko nowa narzucona forma niewoli, którą polityka ujarzmionych miała zadanie wyzyskać dla powolnego przygotowania sposobów i środków otrząśnięcia się z jarzma przy pierwszych możliwych sposobnościach i gromadzenia cegieł pod odbudowę rozwalonego przez wrogów naszego państwowego gmachu. – Ten cały czas rzekomego istnienia tego „państwa”, którego panem wszechwładnym był aż po dzień otrząśnięcia panowania niemieckiego przez poryw ludności 11-listopada 1918²⁸ ^hbył^h niemiecki generał-gubernator²⁹, nie ustawał ani na jedną chwilę état de belligérence pomiędzy narodem polskim a narzuconą mu władzą.

Polem do tej walki był zasadniczy opór przeciwko próbom wyzyskania żywej siły ludności polskiej dla wzmocnienia potęgi militarnej niemieckiej i niedopuszczenia do zepchnięcia sprawy polskiej z jej podłoża międzynarodowego. Ogłoszone w trzy dni po akcie niemieckim w sprawie Polski wezwania generała-gubernatora Beselera, zarządzające pobór wojskowy, zjednoczyło wszystkie stronnictwa polskie bez żadnego wyjątku w jednomyślnym proteście przeciwko takiemu wyzyskiwaniu tego aktu. W całym narodzie rozbrzmiało hasło, że nikomu nie wolno stawiać się w biurach poborowych. Taką samą walkę podjęła ludność przeciwko wywiezieniu robotników polskich do Niemiec, przeprowadzonemu również w sposób srogi i barbarzyński, jak w Belgii i okupowanych ziemiach Francji. Momentem kulminacyjnym tych walk było ultimatum

²⁶ 23 lutego 1919 r. francuski minister spraw zagranicznych Stéphen Pichon w liście do premiera i ministra spraw zagranicznych Ignacego J. Paderewskiego poinformował, że rząd francuski uznał oficjalnie niepodległe państwo polskie.

²⁷ Chodzi o Akt 5 listopada 1916 r., wydany przez cesarzy Niemiec Wilhelma II i Austrii Franciszka Józefa, proklamujący powstanie samodzielnego państwa z ziem Królestwa Polskiego, ale bez oznaczenia granic.

²⁸ 11 listopada 1918 r. Niemcy podpisały w Compiègne zawieszenie broni z państwami ententy. Wcześniej, 9 listopada abdykował cesarz Wilhelm II. 10 listopada powrócił do Warszawy z Magdeburga Józef Piłsudski, a 11 listopada Rada Regencyjna przekazała mu naczelne dowództwo nad wojskiem.

²⁹ Chodzi o generał-gubernatora warszawskiego Hansa Hartwiga von Beselera.

t.z. Rady Stanu utworzonej przez władze niemieckie w Warszawie w dniu 1 maja 1917 roku domagające się przekazania w ręce polskie pełni władzy cywilnej, oraz odmowa ze strony legionistów polskich przysięgi na braterstwo broni z armiami centralnymi³⁰. Represje nie złamały ducha narodu polskiego. Zawarcie traktatu w Brześciu Litewskim było hasłem burzy, która ogarnęła całą ludność na terenie okupowanym i w Galicji i było powodem rewolucyjnego przejścia na Ukrainę legionów, których jedynym hasłem na początku ich istnienia była formacja polskiej siły zbrojnej dla walki o niepodległość z wszelkim najazdem, i wyodrębnienie powoływanych w Galicji pod sztandary austriackie Polaków z ogólnej militarnej organizacji Mocarstw Centralnych³¹. Bitwa pod Kaniowem z przeważającą siłą niemiecką legiony polskie formowane pod okupacją mocarstw centralnych zmanifestowały krwawo i chlubnie état de belligérance całego narodu polskiego z państwem niemieckim.–

Ludność polska, żyjąca poza kordonem wojennym mocarstw centralnych miała możliwość korzystania z innych sposobów i innych metod walki.

Prowadziły one do tej naturalnej konsekwencji ostatecznej, że armie polskie, stworzone pod zwierzchnią komendą francuską, z zawiązku tych właśnie legionów galicyjskich³², które zdołały się przedrzeć na Ukrainę po Traktacie w Brześciu Litewskim, uznana została za „armée belligérante” przez Wielkie Mocarstwa, które nie wahały się ani chwili przyznać Polsce, jako stronie prowadzącej wojnę, należnego jej miejsca na konferencji paryskiej wśród mocarstw sprzymierzonych i skojarzonych wprzód zanim jakikolwiek akt urzędowy miał możliwość uznania rządu i Państwa Polskiego istniejącego faktycznie i formalnie na Ziemiach Polskich.

Królestwo Polskie znajdując się do połowy 1915 r. pod panowaniem rosyjskim było w stanie belligérance z Niemcami przez sam fakt udziału Imperium Rosyjskiego w wojnie; od połowy 1915 roku najechane przez wojska niemieckie nie przestało być w „état de belligérance” przez sam fakt najazdu, międzynarodowo

³⁰ Mowa o kryzysie przysięgowym z 9 i 11 lipca 1917 r. Żołnierze Legionów Polskich (głównie I i III Brygady) odmówili złożenia przysięgi. Przysięgę złożyła większość żołnierzy II Brygady. Jednostka ta została przekształcona później w Polski Korpus Posiłkowy podległy dowództwu austriackiemu. Dowództwo PKP zachował Józef Haller.

³¹ Traktat w Brześciu Litewskim został podpisany 3 marca 1918 r. między Rosją bolszewicką a państwami centralnymi, czyli Niemcami, Austro-Węgrami i ich sojusznikami, tj. Turcją i Bułgarią oraz 9 marca także w Brześciu z państwami centralnymi i Ukrainą Ludową. Na mocy traktatu w Brześciu Ukrainie przekazano Chełmszczyznę i część Podlasia. Zrozpaczeni żołnierze II Brygady Legionów, pod dowództwem gen. Józefa Hallera, odmówili służby pod austriackim dowództwem i przeszli na drugą stronę frontu. Zostali zaatakowani przez oddziały niemieckie i 11 maja 1918 r. pod Kaniowem koło Kijowa stoczyli bitwę, którą przegrali. Niemcy nie dotrzykali warunków kapitulacji i skierowali Polaków do obozów. Gen. Hallerowi udało się uniknąć niewoli.

³² Żołnierzy II Brygady dowodzonej przez gen. Hallera.

niezmienionego w prawną aneksję od chwili Traktatu Brzeskiego i przejścia legionów galicyjskich przez kordon Mocarstw Centralnych w „état de belligérance” w stosunku do Mocarstw Centralnych weszła czynnie i Galicja, która w maju 1917 roku proklamowała swoją jedność z Królestwem Polskim na zjeździe w Krakowie. Tylko ten stan rzeczy mógł uprawnić udział Polski jako Państwa Sprzymierzonego i Skojarzonego na Konferencji Paryskiej. Rząd Niemiecki sam uznał podpisując Traktat Pokojowy i z Polską ten oczywisty stan rzeczy.

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej nie może zatem żadną miarą przypuścić, aby Wysokie Rządy Głównych Mocarstw mogły pozbawić Polskę jej przywilejów wynikających w sposób oczywisty z art. 232 Traktatu.

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej, powołując się na jednomyślne uchwały Sejmu Warszawskiego, zmuszony jest również oświadczyć, że wszelka zmiana w postanowieniach, tyjących się sposobu ustalenia tych granic zachodnich Polski wobec Niemiec, które pozostawione są plebiscytowi, nie mogłaby w żaden sposób liczyć na aprobatę żadnego Rządu i żadnego Sejmu Rzeczypospolitej i byłaby powodem nie dających się przewidzieć i obliczyć groźnych komplikacji dla pokoju europejskiego, za które Polska uchylić by się musiała od wszelkiej odpowiedzialności – Polska gotowa jest najskrupulatniej spełnić wszelkie postanowienia, do jakich Traktat ją zobowiązuje, wysoko ceniąc przez cały ciąg swojej historii świętość Traktatów Międzynarodowych dobrowolnie przez nią przyjętych; musi stać jednak na stanowisku, że ten sam obowiązek spoczywa na wszystkich Wysokich Kontraktujących Stronach.

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej nie ma żadnego prawa niepokoić się obawą, że Wysokie Rządy Głównych Mocarstw innego są w tej mierze zdania. Stwierdza w szczególności w sposób stanowczy, że od początku rokowań pokojowych żaden akt dyplomatyczny ze strony Wysokich Rządów Głównych Mocarstw nie podał w wątpliwość praw Polski do odszkodowań. Wobec jednak widocznych tendencji polityki niemieckiej do uzyskania na konferencji w Spa bądź do wykluczenia Polski od prawa do odszkodowań, bądź to nawet, zadania ostatecznego ciosu Polsce przez zmianę postanowień w sprawie Górnego Śląska. Rząd Rzeczypospolitej Polskiej zwraca uwagę, że dążenie niemieckie do zrzucenia na Polskę głównego ciężaru ulg, jakich żąda przy wykonaniu Traktatu, ma także zbyt oczywiście na celu przeciwstawienie „interesów Polski interesom Mocarstw Zachodnich”.

Polska obciążona prawie 6 miliardami franków długu z tytułu Traktatu Wersalskiego i „Saint Germainskiego”³³, obciążona nadto nieokreśloną dziś partycypacją w długu rosyjskim, pozostawałaby w razie niekorzystnych zmian Tr. Pok. w sytuacji nieproporcjonalnie cięższej zarówno od Niemiec, nie znających zniszczenia wojennego i posiadających wielką podstawę zasobów regeneracyjnych

³³ Chodzi o traktat pokojowy w Saint-Germain-en-Laye podpisany 10 września 1919 r. między państwami ententy i Austrią, będącą spadkobierczynią Austro-Węgier.

jak i od sąsiednich Czech, które mimo analogicznej sytuacji politycznej, nie ucierpiały niebezpiecznie skutków wojny, a przeciwnie odniosły liczne korzyści przy demobilizacji Austrii, podczas gdy 3/4 obecnych terytoriów polskich było teatrem bezpośrednich walk. Królestwo Polskie stało się ofiarą barbarzyńskiej ewakuacji rosyjskiej w 1915 roku, potem terenem rabunkowej gospodarki okupacyjnej Niemiec i Austrii, świadomie dążącej do ogołocenia kraju i zniszczenia wszelkich placówek produkcji.

Zadośćuczynienie planom niemieckim równałoby się dopuszczeniu do tego, aby Polska stała się terenem wyzysku ekonomicznego dla Niemiec, równałoby się dopuszczeniu do aneksji ekonomicznej; naród Polski stałby się wyrobnikiem dla kapitałów i przedsiębiorczości niemieckiej.

Prócz tego przedłużenie okresu nadludzkich wysiłków Polski w celu zwalczania piętrzących się trudności kryje w sobie dużo groźnych niebezpieczeństw nie tylko dla Polski, która złożyła dowód, że umiała zwycięsko przetrwać nawet półtorawiekową niewolę, ile dla zakończenia stanu chaosu, niepokoju i zamętu w całej wschodniej Europie.

Polska zorganizowana, samowystarczalna uprzemysłowiona, zajęta twórczą pracą jest jedyną gwarancją przeciwko niemieckiej imperialistycznej polityce i planom niemieckiej hegemonii gospodarczej i politycznej na Wschodzie. Traktat Wersalski dostarczył Polsce międzynarodowej prawnopństwowej sankcji dla jej niepodległości – sposób wykonania tego Traktatu może dopiero utrwalić gospodarcze i polityczne podstawy jej bytu. Rząd Rzeczypospolitej Polskiej nie wątpi, że spotka się ze zrozumieniem tego stanu rzeczy ze strony Wysokich Sojusznicznych Rządów Wielkich Mocarstw.

“Załącznik do punktu 16^c. N^o [15a]

Uzasadnienie [projektu ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z dnia 1 sierpnia 1919 r. orderu wojskowego „Virtuti Militari”]

U Z A S A D N I E N I E.

Ustawa z dn. 1 sierpnia 1919 r. orderu wojskowego „Virtuti Militari” nie przewidując nadawanie wszystkich pięciu odznak orderowych przez Kawalerów orderu, powoduje w praktyce znaczne opóźnienia w nadawaniu odznaczeń.

Ponieważ ordery są nie tylko nagrodą za dokonane czyny waleczności ale głównym ich znaczeniem jest utrzymanie szlachetnej podniety moralnej u oficera i żołnierza, przeto nadawanie odznak orderowych ma wtedy pełne znaczenie, jeżeli następuje możliwie szybko po dokonanych czynach waleczności.

Wojsko pracuje w bardzo ciężkich i trudnych warunkach jak dotąd bez żadnych podniet moralnych w formie bezpośredniej nagrody, jakimi są awanse

i odznaczenia. Ponieważ awanse mogą być tylko w pewnych granicach przyznawane, okazuje się konieczność takiej zmiany Ustawy orderu „Virtuti Militari”, by nadawanie odznak orderowych dwóch najniższych stopni można przyspieszyć. To przyspieszenie wykonanie ustawy z dnia 1 VIII [19]19 umożliwiają proponowane zmiany.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 10.

PROTOKÓŁ
55-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
odbytego 1 lipca 1920 r.

Przewodniczący	pan Prezydent Ministrów Władysław Grabski
Obecni:	
Kierownik Min[isterstwa] Spraw Wewnętrznych	p. Józef Kuczyński
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Spr[aw] Zagr[anicznych]	p. dr Stefan Dąbrowski
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Kierownik Min[isterstwa] Sprawiedliwości	p. dr. Jan Morawski
Min[ister] Wyznań Religijnych i O[święcenia] P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwow[ych]	p. dr Franciszek Bujak
Minister Przemysłu i Handlu	p. Wiesław Chrzanowski
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Robót Publ[icznych]	p. Henryk Dudek
Minister Apropowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dziel[nicy] Pr[uskiej]	p. Adam Poszwiński
Kierownik Min[isterstwa] Zdrowia Publicznego	p. dr Witold Chodźko
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Pracy i O[pieki] S[połecznej]	p. Feliks Turowicz
Szef Sekcji Adm[inistracyjnej] w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Studziński
Szef Sekcji Legislat[ywnej] Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. Edward Lechowicz
Protokółuje Radca Min[isterialny]	dr Jerzy Buzek

Początek o godzinie 5-tej min. 30 po południu.

1. Protokół 54-ego posiedzenia Rady Ministrów z dnia 28-go czerwca 1920 r. – wobec niewniesienia żadnego sprzeciwu – uznano za przyjęty.

2. Uchwalono wydelegować do Rady Obrony Państwa jako przedstawicieli Rządu obok Prezydenta Ministrów panów d-ra Kazimierza Bartla, Ministra Kolei Żelaznych, Stanisława Śliwińskiego, Ministra Apropowizacji, Eustachego

Sapiehę, Ministra Spraw Zagranicznych, jako ich zastępców panów Wice-Ministra gen. por. Józefa^c Sosnkowskiego³⁴, Józefa Kuczyńskiego, Kierownika Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Adama Poszwińskiego, Podsekretarza Stanu w Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej. Zastępcy wymienieni na drugim i trzecim miejscu biorą udział w Radzie w razie niemożności wzięcia w niej udziału przez zastępcę wymienionego na pierwszym, względnie drugim miejscu.

3. Uchwalono uznać niepodległość Litwy bez określenia granic.

4. Uchwalono wniosek nagły Ministra Skarbu o przydzielenie magazynu tytoniowego (tzw. solnego) przy ulicy Grójeckiej w Warszawie do wyłącznej dyspozycji Ministerstwa Skarbu i zwolnienie tego magazynu przez władze wojskowe.

5. Uchwalono 1) by urząd Prezesa Pocztovej Kasy Oszczędności zaliczyć do III. kategorii płac urzędników państwowych, 2) by przedstawić panu Naczelnikowi Państwa do mianowania na ten urząd Huberta Ignacego Lindego, obecnego Dyrektora Pocztovej Kasy Oszczędności.

6. Na Wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publ. w sprawie upaństwowienia, względnie założenia nowych szkół średnich, Rada Ministrów upoważniła Ministra Wyznań Rel. i Ośw. Publ. do upaństwowienia trzynastu, a do założenia 'trzech' szkół średnich i przyznała na ten cel kredyt w kwocie 15 milionów marek.

7. Wniosek Ministra Pocht i Telegrafów o zmianie w art. 21 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia b.r. w przedmiocie tymczasowego uregulowania ruchu tranzytowego i sąsiedzkiego między Polską a Niemcami, ogłoszonego w Dzienniku Ustaw Nr 30 poz. 176 – przyjęto.

8. Po dyskusji nad wnioskiem Ministerstwa Robót Publicznych o przekazanie do dyspozycji Ministra Robót Publicznych na cele odbudowy budynków zniszczonych przez wojnę, połowy produkcji szkła szybowego z huty w Szczakowej, zajętej przez Ministerstwo Spraw Wojskowych, uchwalono wezwać Ministra Przemysłu i Handlu, by uruchomił w kraju wszystkie huty szkła, by wyrobione szkło rozdzielał między interesowane Ministerstwa – część oddawał wolnemu handlowi.

9. Projekt ustawy o dostarczaniu środków przewozowych oraz materiałów drzewnych do odbudowy i utrzymania dróg publicznych i mostów – przyjęto z następującymi zmianami:

a) Art. 5p. 5 przyjmuje brzmienie:

„Zarządy zakładów przemysłowych i kopalń co do środków przewozowych do prawidłowego utrzymania ruchu”

³⁴ Chodzi o Kazimierza Sosnkowskiego, wiceministra spraw wojskowych, który wchodził w skład Rady Obrony Państwa.

b) w art. 5 p. 6 w miejscu wyrazu „dobroczynności” – przyjęto wyraz „użyteczności”

c) w art. 5 p. 7 – po wyrazie „posiadaczom” dodano wyrazy „zarejestrowanych lub”

d) w art. 8 po wyrazie „wykazu” dodano wyrazy „lub powoływaniu do świadczeń”.

10. Zatwierdzono w zasadzie statut Urzędu Zaopatrywania pracowników państwowych, zlecając redakcję statutu Sekcji Legislacyjnej Prezydium Rady Ministrów na zasadzie uwag, które nadesłało Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

11. Na wniosek Prezydenta Ministrów uchwalono 1) utworzyć przy Prezydium Rady Ministrów organ, który by miał na celu kontrolę służby państwowej z ogólnopaństwowego i etycznego punktu widzenia,

2) wyznaczyć kilku sędziów śledczych wyłącznie do spraw nadużyć dokonanych przez urzędników i stworzyć osobne dla nich etaty wraz z niezbędnymi siłami kancelaryjnymi.

Zarazem uproszono Kierownika Ministerstwa Sprawiedliwości o przedstawienie Radzie Ministrów na jednym z najbliższych posiedzeń – stanu spraw karnych urzędników państwowych.

Koniec posiedzenia o godzinie 8 wieczór.

W. Grabski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek nagły [Ministra Skarbu] w sprawie przydzielenia magazynu tytoniowego przy ul. Grójeckiej do wyłącznej dyspozycji Ministerstwa Skarbu.
2. Wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego [w sprawie powołania do życia państwowych szkół średnich].
3. Wniosek Ministra Poczty i Telegrafów o zmianę art. 21 Rozporządzenia Rady Ministrów z 1 kwietnia 1920 r. w przedmiocie tymczasowego uregulowania ruchu tranzytowego i sąsiedzkiego między Polską a Niemcami, ogłoszonego w Dzienniku Ustaw Nr 30, poz. 176.
4. Wniosek nagły Ministra Robót Publicznych o przekazanie Ministerstwu Robót Publicznych na cele odbudowy w Małopolsce połowy produkcji szkła szybowego z huty w Szczakowej, zajętego w całości przez Ministerstwo Spraw Wojskowych.
5. Wniosek Ministra Robót Publicznych w sprawie projektu ustawy o dostarczeniu środków przewozowych oraz materiałów do budowy i utrzymania dróg publicznych i mostów³⁵.

³⁵ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 10 grudnia 1920 r. o dostarczeniu środków przewozowych do budowy i utrzymania dróg publicznych i mostów, Dz.U. 1921, nr 6, poz. 31. Ustawa z niewielkimi modyfikacjami redakcyjnymi. W projekcie artykuł 13, w ustawie artykuł 12.

Wniosek nagły [Ministra Skarbu] w sprawie przydzielenia magazynu tytoniowego przy ul. Grójeckiej do wyłącznej dyspozycji Ministerstwa Skarbu

MINISTERSTWO SKARBU
N° 108/Pr./20

WARSZAWA, DN. czerwiec 1920 r.

Wniosek nagły

na posiedzenie Rady Ministrów w dniu ^a21 czerwca^a 1920 w sprawie przydzielenia magazynu tytoniowego (tzw. solnego) przy ul. Grójeckiej do wyłącznej dyspozycji Ministerstwa Skarbu.

Generalna Dyrekcja Monopolu Tytoniowego podjęła przed kilkoma miesiącami za stosownym czynszem od magistratu m. Warszawy nie zajęty przez nikogo i b. zniszczony magazyn przy ul. Grójeckiej tuż obok rządowej fabryki wyrobów tytoniowych. Magazyn ten, przy rozdziale budynków państwowych przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych nikomu nie przydzielony, gdyż żadna Władza po niego się nie zgłosiła, remontowała Generalna Dyrekcja Monopolu Tytoniowego znacznem kosztem, po czym zmagazynowała w nim tytoń i wyroby tytoniowe wartości około 50 milionów Marek, przeznaczone przeważnie dla wojska. Magazyn ten zajęć chce obecnie wojsko dla oddziału automobilowego, a jak później oświadczone na magazyn ziemniaków, a jeszcze później na skład chleba. Magazyn jest jednak monopolowi tytoniowemu niezbędnie potrzebny, nie ma bowiem w Warszawie innego, z którego można by zaaprowizjonować i całą Kongresówkę. Działalność Zarządu monopolowego została zupełnie zasystowana, a z powodu trudności, które jedna Władza państwowa czyni drugiej cierpi życie ekonomiczne kraju i powaga Władzy. W razie dalszych trudności ze strony władz wojskowych musi nastąpić opóźnienie zaaprowizjowania w wyroby tytoniowe nie tylko ludności cywilnej, ale i armii, której aprowizację objęła obecnie Generalna Dyrekcja Monopolu Tytoniowego, podejmując się zorganizować ją należyście do trzech miesięcy. Wobec trudności czynionych przez organa wojskowe, nie mogłaby Władza ta przyjętemu zobowiązaniu zadośćuczynić.

Władze wojskowe ustawiły przed magazynem strażę, które od kilkunastu dni nie dopuszczają do normalnego toku urzędowania, nie pozwalając na zwiezenie do magazynu wyrobów tytoniowych, które Zarząd monopolowy obowiązany jest od prywatnych fabryk odebrać. Jest to b. ważny argument, gdyż prywatne fabryki zapewniły już swe prywatne składy wyprodukowanymi wyrobami tytoniowymi, które obecnie Skarb państwa wbrew zobowiązaniu od nich odebrać i za nie zapłacić nie może. Z tego powodu będą fabryki te musiały ^azastanowić^a w najbliższym czasie zupełnie nową produkcję. Zrujnowanie krajowego przemysłu

tytoniowego, i to tak prywatnego jak i rządowego, stwarza konieczność importu wyrobów tytoniowych z zagranicy, co oczywiście nie jest żądaniem. Sprawa jest nagłą i z tego powodu, że w najbliższym czasie nadejdzie dla Zarządu monopolowego transport surowca z Gdańska (około 40 wagonów), na który nie ma innego pomieszczenia, prócz omawianego magazynu.

Nadto nadmienić trzeba, że w jesieni ma się w tym magazynie odbywać i fermentacja liści tytoniowych ze zbiorów całej Kongresówki i z zachodniej Małopolski. W razie odebrania magazynu zarządowi monopolowemu uniemożliwionoby mu po raz pierwszy w roku bieżącym zamierzone przetwarzanie surowca krajowego w celu ograniczenia zagranicznego importu. Wszelkie żmudne prace przeprowadzone nad zapoczątkowaniem plantacji krajowego tytoniu i cały tegoroczny zbiór poszłyby na marne.

W tej sprawie odnosiło się Ministerstwo Skarbu do Ministerstwa Spraw Wojskowych pismem z dn. 21 maja 1920 L:7776 i z dn. 9 czerwca 1920 L:8966, na którą otrzymano telefoniczną odpowiedź, że Ministerstwo Spraw Wojskowych przy zajęciu magazynu obstaje. Magazyn ma być wojsku potrzebny zwłaszcza z tego powodu, że ono musi opróżnić zakłady Lilpopa. Pretensje swe motywuje wojskowość okolicznością, że omawiany magazyn (niezaintabulowany zresztą na rosyjskie Władze wojskowe) był przed wojną we władaniu rosyjskich Władz wojskowych. Argument ten nie może być decydującym, gdyż nie poszczególne Ministerstwa polskie są spadkobiercami Ministerstw rosyjskich, lecz tylko Skarb państwa polskiego jest spadkobiercą Skarbu rosyjskiego w Polsce. Zasadę tę uznano, przekazując podział budynków państwowych między poszczególne Władze Ministerstwu Rolnictwa. Zresztą decydującym być tu musi nie tylko moment prawny, lecz faktyczna konieczność i interes Skarbu państwa i społeczeństwa. Ponieważ Komitet Ekonomiczny przekazywał sprawę tę do przychylnego załatwienia Ministerstwu Spraw Wojskowych, Władze Wojskowe jednak wedle telefonicznej informacji swego stanowiska zmienić nie chcą, a tymczasem Skarb państwa ponosi milionowe straty, przeto

Rada Ministrów zechce powziąć następującą uchwałę:

Budynek magazynu rządowego tytoniowego tzw. solny położony przy ul. Grójeckiej pozostawia się nadal/oddaje do wyłącznej dyspozycji Ministerstwa Skarbu.

Ministerstwo Spraw Wojskowych wyda natychmiast zarządzenia, by organa wojskowe nie czyniły Władzom skarbowym dalszych trudności i przeszkód w używaniu tego znacznym nakładem kosztów przez Władze skarbowe świeżo zremontowanego magazynu.

Minister Skarbu
†W. Grabski^f

Wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego [w sprawie powołania do życia państwowych szkół średnich]

W n i o s e k Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za Radę Ministrów.

Na terenie b. Królestwa Kongresowego były z chwilą powołania państwowości polskiej prócz kilku szkół, założonych przez okupantów, tylko szkoły prywatne. Jakkolwiek Ministerstwo nie ma bynajmniej zamiaru podkopywania bytu szkolnictwa prywatnego, zwłaszcza o ile ono spełnia dobrze swe zadanie, uważa jednak za niezbędne powołanie do życia większej ilości państwowych szkół średnich. W tem dążeniu jest Ministerstwo zgodne z polityką szkolną wszystkich państw europejskich. Wszędzie tam szkolnictwo średnie państwowe rozwija się jako instytucja demokratyczna nadzwyczajnie silnie. Także dla b. Królestwa Kongresowego sprawa ta wydaje się pilną z tego względu, że inne dzielnice Polski, a więc b. Galicja i Wielkopolska mają już rozległe państwowe szkolnictwo średnie, podczas gdy w Królestwie dotąd zaledwie 13% szkół średnich jest utrzymywanych przez państwo. Wskutek tego tamte dzielnice mają bezpłatną szkołę średnią, podczas gdy w Królestwie Kongresowym wykształcenie średnie dostępne jest w zasadzie tylko zamożniejszym klasom społeczeństwa.

Potrzebę istnienia państwowych szkół średnich odczuwa silnie całe społeczeństwo. Napływ do tych szkół jest olbrzymi. Setki rodziców odchodzą stroskane, na darmo kołacząc o przyjęcie ich dzieci do szkół państwowych. Do Ministerstwa wpływają dziesiątki podań rodziców, proszących o przyjęcie ich dzieci do państwowych szkół. Urzędnicy wszystkich dekanatów uskarżają się, że nie mogą kształcić swych dzieci z powodu wysokich opłat szkolnych.

Opłaty szkolne w szkołach prywatnych wobec ogromnych kosztów utrzymania gron nauczycielskich i wydatków na administrację szkolną są tak wielkie, że tylko, ludzie zamożni mogą im podołać.

Temu stanowi rzeczy nie może się przyglądać obojętnie Państwo, którego obowiązkiem jest stworzyć możliwość kształcenia się średniego dla dzieci wszystkich warstw społecznych. Tę możliwość zaś może dać tylko szkoła państwowa, albo nie biorąca wcale opłat za naukę, albo ustanawiająca opłaty niewysokie i uwalniająca od nich z reguły każde dziecko rodziców niezamożnych.

Jeszcze ważniejszemi są motywy, dotyczące wewnętrznej jakości szkół. Ogromna większość szkół prywatnych nie posiada żadnych urządzeń i pomocy naukowych, będących przecież podstawowym warunkiem wartości nauczania szkolnego. Bez nich nauka zmienia się w czysty werbalizm, niezdolny oddziaływać istotnie na rozwój umysłowy młodzieży. Taka szkoła staje się instytucją niepożyteczną, a nierzadko

i szkodliwą, a społeczeństwo tylko łudzi się, że posiada szkoły, podczas gdy istotnie posiada w przeważnej ilości wypadków ich małowartościowe surogaty. Otóż szkoły prywatne w dzisiejszych czasach nie robią żadnych inwestycji, które umożliwiłyby im spełnienie ich zadań i nie są w stanie ich robić, gdyż cała ich usilność zwrócić się musi ku walce z niedoborem, a ściśle biorąc ku trosce o pokrycie płac nauczycielskich. Tu znowu tylko państwo może dzisiaj złemu zaradzić, upaństwowiając co rok poważniejszą liczbę szkół i wyposażając je w najkonieczniejsze urządzenia i pomoce naukowe.

Najsilniej jednak pcha do upaństwowienia wewnętrzna organizacja szkoły państwowej. W olbrzymiej większości szkoła ta nie ma wcale własnych sił nauczycielskich. Grona nauczycielskie szkół składają się z wielkiej ilości osób, z których znaczna większość uczy w kilku równocześnie szkołach i jest obciążona nieprawdopodobnie wielką ilością lekcji. To przeciążenie pracą sprawia, iż nauczyciele nie mają sił do należytego jej spełnienia, że z konieczności, a nawet wbrew chęci, muszą iść po lini najmniejszego oporu. Ucząc w kilku szkołach nauczyciel nie jest niczem związany z pojedynczą szkołą i jej uczniami. Przychodzi do szkoły najczęściej tylko po to, aby odbyć swą lekcję (do której odbycia nie miał wprost czasu się przygotować), a po lekcji opuszcza natychmiast szkołę, aby iść do innej. W tych warunkach niemożliwym jest bliższe poznanie uczniów, jakiegokolwiek zajęcie się nimi ze strony nauczyciela i jakiegokolwiek poważniejszy wpływ intelektualny. Lekcje muszą mieć charakter werbalny, gdyż nauczyciel nie ma czasu (nawet tam, gdzie istnieją środki) na przygotowanie odpowiednich uzmysłowień, pokazów, doświadczeń, ćwiczeń, urządzenia wycieczek itp. Jeszcze gorszym jest to, że nauczyciel nie ma zupełnie czasu na współzycie z młodzieżą poza lekcjami, na branie udziału w jej życiu społecznym, na organizowanie tego życia, że więc nie może wywierać na nią należytego wpływu wychowawczego. Stan ten jest w jaskrawej sprzeczności ze współczesnymi tendencjami szkolnictwa. Wszędzie panuje niepodzielnie pogląd, iż wychowanie jest funkcją niewspółmiernie wprost ważniejszą od nauczania, że ^adążeniem^a wychowawczym muszą być podporządkowane sprawy dydaktyczne, że szkoła musi być nie uczelnią tylko jaką była dawniej, ale w całej pełni zakładem wychowawczym. Te dążenia, przyjęte powszechnie, stają się kategorycznym imperatywem w Polsce, gdzie właśnie w dziedzinie wychowania tyle jest do odrobienia i do zrobienia i gdzie życie społeczne zbyt mało posiada danych, by mogło zastąpić szkołę w jej zadaniach wychowawczych. To też stan obecny naszego szkolnictwa średniego, w którym szkoła jest prawie wyłącznie uczelnią, udzielającą wiadomości, a mało rozwijającą umysłowo, wcale zaś nie wychowującą młodzieży, jest niedopuszczalny i energiczne przeciwdziałanie mu jest pierwszym obowiązkiem administracji szkolnej.

Do tych względów zasadniczych dołącza się cały szereg względów ubocznych, niemniej jednak ważnych.

I tak w wielu wypadkach chodzi wprost o uratowanie placówki oświatowej, która pozbawiona pomocy państwa musiałaby upaść z niezmierną szkodą dla społeczeństwa.

Wreszcie Ministerstwo zwraca uwagę, że w przeważnej części upaństwowienie szkoły bywa dla Skarbu Państwa pod względem materialnym niezmiernie korzystne. Czynniki społeczne, a nieraz osoby prywatne przekazują Ministerstwu przy tej sposobności nieruchomości, których wartość często sięga poza milion. Gdyby Ministerstwo W.R. i O.P. szło tylko drogą zakładania nowych szkół, musiałby Skarb Państwa ponieść niezmiernie wysokie koszty, złączone z uzyskaniem budynku, zakupem inwentarza i pomocy szkolnych. W wypadkach zaś upaństwowienia – inwentarz lub pomoce naukowe, przechodzące na własność Państwa z okazji upaństwowienia stanowią podstawę inwentarza i pomocy szkolnych przyszłej szkoły państwowej.

Jeżeli więc zważymy, że w pewnej miejscowości pod naporem stosunków musiałby powstać szkoła państwowa, którą trzeba by dopiero zakładać – staje się jasnym, że upaństwowienie jest dla Skarbu Państwa korzystnym, gdyż nie tylko zwiększa martwy kapitał Państwa, lecz oszczędza nowych bieżących wydatków.

Postępując w myśl tych wskazań Ministerstwo od czasu swego istnienia stara się stworzyć planowo ułożoną sieć szkolnictwa średniego państwowego. Zadanie to wcale nie łatwe. Po dawnej szkole rosyjskiej nie pozostało nic, coby można zużyć dla szkoły polskiej. Nawet materialne podstawy rozwoju szkoły średniej, a więc pozostawione przez zaborców gmachy szkolne i ich urządzenia w znacznej części nie są do użycia. Gmachy szkolne otrzymały przeważnie inne przeznaczenie; umieszczono w nich nowo powstałe urzędy lub oddano na potrzeby wojskowości. Inwentarz i pomoce naukowe przeważnie zniszczyli okupanci, którzy w gmachach szkolnych porobili kwatery. Nawet z pozostałych resztek pomocy szkolnych większa część jest nieprzydatna, gdyż są to rosyjskie mapy, rosyjskie książki, które Ministerstwo pragnęłoby jak najdalej odsunąć od oczu dziecka polskiego.

Budowa szkolnictwa polskiego postępuje dwoma drogami. Jedną z nich jest upaństwowienie szkół społecznych i prywatnych, drugą zakładanie nowych szkół. Ministerstwo uważa drugą z nich tzn. zakładanie szkół nowych za bardziej wskazaną. W ten sposób powstaną bowiem nowe placówki, urządzone z reguły wzorowo, prowadzone i rozwijające się od samego początku w duchu metod i zasad przez Ministerstwo szerzonych. Szkoły te z reguły rozwojowe, rozrzucone po całym państwie, mają stać się szkołami wzorowymi, a ich przykład i oddziaływanie rozszerzyć się z czasem na całe szkolnictwo średnie. Jednakże szkół takich może zakładać Ministerstwo niewiele, głównie ze względu na brak lokali szkolnych i ogromne koszty, jakie pociąga za sobą w dzisiejszych czasach zakupienie inwentarza. – Idąc wyłącznie tą drogą, Ministerstwo w roku szkolnym 1920/21 pragnęło przystąpić do upaństwowienia, względnie założenia nowych –

25 szkół średnich. W tym celu opracowało Ministerstwo W.R. i O.P. odpowiedni wniosek na Radę Ministrów, przy czym wydatek Skarbu Państwa na ten cel miał się zamykać w okresie od 1 kwietnia do końca grudnia 1920 roku w kwocie 23 570 115 marek. Przed przedłożeniem tego wniosku Radzie Ministrów, przesłało go Ministerstwo W.R. i O.P. Ministerstwu Skarbu, które pismem z dnia 6 czerwca 1920 Nr 47399/20 Dep. Budż. oznajmiło, że zgadza się zasadniczo na wdrożenie zamierzonej akcji upaństwowienia, względnie założenia nowych szkół średnich w bieżącym okresie budżetowym, o ile kredyt, którym Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego celem przeprowadzenia całej akcji dysponować będzie mogło, będzie ograniczony do wysokości 15 000 000 (piętnaście milionów marek).

Stosownie do żądania Ministerstwa Skarbu Ministerstwo W.R. i O.P. zmodyfikowało swój program zrzekając się ze względu na stan finansów Państwa nieraz z wielką szkodą dla rozwoju szkolnictwa i krzywdą dla pewnych zbiorowisk ludności założenia, względnie upaństwowienia 10 szkół średnich i ogranicza się tylko do otworzenia wprost niezbędnych 15 szkół.

Ten nowy zmniejszony program obejmuje 15 następujących szkół:

I. Szkoły, które Ministerstwo zamierza upaństwowić:

- 1) Ciechanów, 7-kl. gimnazjum męskie Rady Opiekuńczej,
- 2) Częstochowa, gimnazjum żeńskie Wacławów Chrzanowskiej,
- 3) Częstochowa, filologiczne gimnazjum męskie Szudejki,
- 4) Drohiczym, gimnazjum filologiczne koedukacyjne Magistratu miasta,
- 5) Grajewo, gimnazjum koedukacyjne A. Gajdzińskiego,
- 6) Kutno, gimnazjum męskie Tow. Krzewienia wiedzy handlowej,
- 7) Lipno, gimnazjum realne męskie i żeńskie Tow. szkół średnich,
- 8) Olkusz, gimnazjum męskie Komitetu Ratunkowego,
- 9) Płock, 8-kl. gimnazjum żeńskie udziałowe,
- 10) Skierniewice, gimn. filolog. męskie koła Polskiej Macierzy Szkolnej,
- 11) Warszawa, 8-kl. gimn. żeńskie dawniej Tołwińskiej,
- 12) Zduńska Wola, 8-kl. gimn. koedukacyjne.

II. Szkoły, które Ministerstwo zamierza założyć:

- 13) Łódź, gimnazjum żeńskie (rozwojowe),
- 14) Warszawa-Praga, gimnazjum żeńskie (rozwojowe),
- 15) Warszawa, gimnazjum męskie przy ulicy Złotej.

Przekładając ten plan Ministerstwo pragnie go uważać za obowiązujący na rok szkolny 1920/21, z tem zastrzeżeniem, że w razie niemożności założenia względnie upaństwowienia jednej ze szkół powyżej wymienionych weszłaby na ich miejsce jedna ze szkół objętych pierwotnym programem.

Motywy, które skłaniają Ministerstwo do upaństwowienia szkół wyżej wymienionych, znajdują się w objaśnieniach, dodanych do niniejszego wniosku.

Ponieważ prace przygotowawcze do upaństwowienia muszą się rozpocząć w najbliższych dniach, Ministerstwo pragnie zyskać upoważnienie do zawierania odpowiednich aktów i angażowania nauczycieli oraz zyskać zapewnienie, że otrzyma do swej dyspozycji potrzebne na ten cel fundusze.

Z tego powodu, dołączając szczegółowy program i budżet nowych organizacji, proszę, aby Rada Ministrów raczyła powziąć następującą uchwałę:

Upoważnia się Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do natychmiastowego wdrożenia akcji upaństwowienia względnie założenia z początkiem roku szkolnego 1920/21 piętnastu szkół średnich według dołączonego do niniejszego wniosku programu, przy czym wydatek Skarbu Państwa na ten cel ma się zamknąć w okresie budżetowym od 1 kwietnia do końca grudnia 1920 roku w kwocie 15 000 000 mk (piętnaście milionów marek) polskich.

Minister

Do wniosku dołączono:

1) Budżet wydatków i dochodów gimnazjów, których założenie lub upaństwowienie jest projektowane na czas od 1 lipca do 31 grudnia 1920 r.

– Budżet na sumę 15 000 000 mk; przewidywany dochód z opłat wpisowego i czesnego – 650 000 mk; niedobór – 14 350 000 mk.

2) Objasnienia do budżetu ogólnego gimnazjów, których założenia lub upaństwowienie jest projektowane.

3) Objasnienia budżetu szczegółowego (dla poszczególnych miast).

°Załącznik do punktu 7°. N° [3]

Wniosek Ministra Poczty i Telegrafów o zmianę art. 21 Rozporządzenia Rady Ministrów z 1 kwietnia 1920 r. w przedmiocie tymczasowego uregulowania ruchu tranzytowego i sąsiedzkiego między Polską a Niemcami, ogłoszonego w Dzienniku Ustaw Nr 30, poz. 176

Ministerstwo Poczty i Telegrafów

dn. ... czerwca 1920 r.

Nr 15366/1304/IV.

Do Pana

Prezydenta Rady Ministrów

w Warszawie.

Wniosek Ministra Poczty
i Telegrafów o zmianę art. 21
Rozporządzenia Rady Ministrów

z 1 kwietnia br. w przedmiocie
tymczasowego uregulowania ruchu
tranzytowego i sąsiedzkiego między
Polską a Niemcami, ogłoszonego
w Dzienniku Ustaw Nr 30, poz. 176.

W art. 21 rozporządzenia Rady Ministrów ogłoszonego w dz.ust. 30, poz. 176 w przedmiocie tymczasowego uregulowania ruchu tranzytowego i sąsiedzkiego między Polską a Niemcami ograniczono pocztowy ruch sąsiedzki jedynie na Zbąszyń i Rawicz–Korsenz.

Postanowienie to oparte zostało w swoim czasie na tym fakcie, że między Polską a Niemcami istniało jedynie połączenie kolejowe przez Zbąszyń a dalej na Rawicz–Korsenz, a więc i jedyne połączenie pocztowe na trakcie.

Na polecenie Ministerstwa Kolei Żelaznych będą niebawem między G. Śląskiem wzgl. Niemcami a Polską otwarte dalsze sąsiedzkie połączenia kolejowe, wskutek czego powstaje w interesie poczty możliwość wyzyskania tych połączeń kolejowych do przewozu na razie przynajmniej poczty listowej.

Dnia 24 kwietnia br. odbyła się w Dyrekcji kolejowej w Poznaniu konferencja, na której ustalono, że w ruchu sąsiedzkim między Górnym Śląskiem a Polską mają być uruchomione następujące połączenia kolejowe:

1. Poznań–Jarocin–Kluczbork, jeden pociąg tam i z powrotem. Polski garnitur wraz z polskim personelem kolejowym dojeżdża aż do Kluczborka. Jako stację graniczną dla rewizji celnej, paszportowej i aprowizacyjnej ustanawia się stację kolejową Łęka.

2. Krotoszyn–Zduny–Oleśnica, jeden pociąg osobowy tam i z powrotem. Garnitur kolejowy niemiecki z personelem niemieckim dojeżdża do Krotoszyna. Stacja graniczna dla rewizji jak pod 1) Zduny.

3. Wrocław–Rawicz–Poznań, jeden pociąg osobowy tam i z powrotem. Niemiecki garnitur kolejowy z niem. personelem dojeżdża do Leszna. Stacja graniczna dla rewizji jak pod 1) Rawicz.

4. Leszno–Głowowa jeden pociąg. Garnitur Niemiecki przechodzi do Leszna. Stacja graniczna Leszno.

5. Uruchomienie ruchu kolejowego z powrotem przez Zbąszyń (26.4.br.).

6. Poznań–Krzyż jeden pociąg. Polski garnitur z polskim personelem dojeżdża do Krzyża.

Sprawę ewentualnego uruchomienia komunikacji kolejowej przez Piłę pozostawiono w zawieszeniu zależnie od decyzji D.O.Gen. w Poznaniu.

Wobec tego proszę o przeprowadzenie zmiany brzmienia artykułu 21 przytoczonego Rozporządzenia w następujący sposób:

„Art. 21. Pocztowy ruch sąsiedzki między Polską a Niemcami odbywa się w zasadzie na tych liniach kolejowych, na których uruchomiono komunikację

kolejową. Obydwa zarządy pocztowe ustalą wzajemnie według potrzeby, na których liniach kolejowych i przez które stacje granicznie nastąpi wymiana poczty. Przesyłki pocztowe w ruchu sąsiedzkiem podlegają cenzurze”.

Minister
/-/ L. Tołłoczko mp.

°Załącznik do punktu 8°. N° [4]

Wniosek nagły Ministra Robót Publicznych o przekazanie Ministerstwu Robót Publicznych na cele odbudowy w Małopolsce połowy produkcji szkła szybowego z huty w Szczakowej, zajętego w całości przez Ministerstwo Spraw Wojskowych

WNIOSEK NAGŁY
Ministra Robót Publicznych

o przekazanie Ministerstwu Robót Publicznych na cele odbudowy w Małopolsce połowy produkcji szkła szybowego z huty w Szczakowej, zajętego w całości przez Ministerstwo Spraw Wojskowych.

Uzasadnienie:

Na podstawie ustawy z 11/4 1919 r. (Dz.Pr. Nr 32 poz. 264) względnie ustawy z 23/4 1920 (Dz.U. Nr 37 poz. 212) o rzeczowych świadczeniach wojennych Zarząd budownictwa wojskowego Okręgu Generalnego w Krakowie zajął całą produkcję szkła szybowego z huty w Szczakowej około 4 wagony dziennie.

Z powodu tego zajęcia Małopolska pozbawiona jest możności zaopatrzenia się w szkło szybowe dla celów odbudowy budynków, zniszczonych przez wojnę.

Po cenach wygórowanych można wprawdzie nabyć czasem pewne drobne tylko ilości szkła, jednak ten sposób zaopatrywania się w szkło nie jest właściwy ani dostateczny dla przeprowadzenia odbudowy. Nadmieniam się, że podług ustawy z 2/3 1920 r. (Dz.U. Nr 24 poz. 143) Ministrowi Robót Publicznych przysługuje prawo rekwizycji przedmiotów, potrzebnych do odbudowy, i Min. Rob. Publ. właśnie miało zamiar dokonać zajęcia m.i. szkła szybowego jako artykułu do odbudowy niezbędnego.

Ponieważ już obecnie musi być zabezpieczone szkło szybowe dla zaopatrzenia budynków w szyby przed jesienią i zimą, wnoszę:

Rada Ministrów raczy uchwalić: Produkcję szkła szybowego w hucie w Szczakowej, zajętej w całości ze strony Ministerstwa Spraw Wojskowych zwalnia

się w połowie spod tego zajęcia do dyspozycji Ministra Robót Publicznych na cele odbudowy budynków zniszczonych przez wojnę

Minister Robót Publicznych

^fKędzior^f

^cZałącznik do punktu 9^c. N^o [5]

Wniosek Ministra Robót Publicznych w sprawie projektu ustawy o dostarczeniu środków przewozowych oraz materiałów do budowy i utrzymania dróg publicznych i mostów

W N I O S E K

Ministra Robót Publicznych

w sprawie projektu ustawy o dostarczeniu środków przewozowych oraz materiałów do budowy i utrzymania dróg publicznych i mostów

U Z A S A D N I E N I E:

Drogi publiczne na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej znajdują się w dobie obecnej w stanie bardzo złym.

Zapasy materiału do naprawy przeznaczonego zostały już wyczerpane. Ciała samorządowe z braku funduszy nie są w możności rozwinąć należytej energii w gospodarce drogowej.

Przy bliższej analizie powyższego zjawiska okazuje się jednak, że nie tylko w niedostatecznych środkach finansowych leży przyczyna złego, lecz w znacznym stopniu na zły stan dróg publicznych wpływa niemożność dowozu materiałów do budowy dróg z powodu braku środków przewozowych oraz trudności nabycia materiałów do budowy i przebudowy mostów na tychże drogach.

Przewóz większej ilości materiałów do budowy dróg koleją żelazną jest obecnie wykluczony z powodu braku taboru, nabycie zaś samochodów ciężarowych do budowy i utrzymania dróg publicznych musi być odłożone na dalszą przyszłość z powodu wysokości kosztów kupna. Pozostaje więc jedynie przewóz najmowanymi środkami przewozowymi, który natrafia na nieprzewyżnione trudności bądź z powodu wygórowanych cen za wynajęcie, bądź też z powodu niechęci właścicieli środków przewozowych do ich dostawienia.

Nabywanie materiałów do budowy i przebudowy dróg i mostów na drogach publicznych, w drodze kupna natrafia również na nieprzewyżnione trudności z powodu niechęci właścicieli do sprzedaży albo z powodu żądania nadmiernych cen.

W niektórych powiatach Małopolski właściciele lasów żądają od Wydziałów powiatowych zapłaty za drzewo w zbożu, lub dolarach amerykańskich, a ponieważ ciała samorządowe tego żądania spełnić nie mogą, zmuszone są rozebrać lub zamknąć mosty drewniane, aby nie ponosić odpowiedzialności za nieszczęśliwe wypadki.

Statystyka drogowa poucza, iż w okresie czasu od chwili ustąpienia okupantów do dnia 1 listopada 1919 r. użyto w byłym zaborze rosyjskim około 63 000 dniówek podwód³⁶, co dla 11 500 klm. mogło dać przeciętnie 3 m część dostawy kamienia na 1 klm.

Że zaś minimalna dostawa w czasach przedwojennych wynosiła co najmniej około 39 m część na 1 klm., przeto wykonana dostawa jest zaledwie jedną dziesiątą części najniezbędniejszej dostawy kamienia.

Z drugiej strony cena dziennego najmu podwoły obecnie waha się od 50 do 600 M. dziennie w różnych powiatach państwa, w wielu powiatach ceny żądane za wynajęcie podwoły kilkakrotnie przenoszą koszt ich utrzymania, wreszcie w wielu powiatach rozpoczęte roboty drogowe musiałyby być zaniechane z powodu niemożności płacenia wygórowanych cen za podwoły.

Zważywszy, że o ile ze strony Rządu nie zostaną przedsięwzięte zarządzenia doraźne zmierzające ku uruchomieniu środków przewozowych i ku umożliwieniu nabywania materiałów w drodze przymusu stan dróg mógłby spowodować nieobliczalne skutki w życiu gospodarczym Państwa.

Ministerstwo Robót Publicznych uważa za konieczne wydanie ustawy o przymusowym dostarczeniu środków przewozowych i materiałów drzewnych do robót przy budowie i utrzymaniu dróg publicznych za wynagrodzeniem na przeciąg lat pięciu i wnosi: Rada Ministrów raczy uchwalić następujący projekt:

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 11.

³⁶ Podwoda – dostarczanie na żądanie władz państwowych wozu z koniem i woźnicą.

59

PROTOKÓŁ 56-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej odbytego 5 lipca i 6 lipca 1920 r.

Przewodniczący	pan Prezydent Ministrów Władysław Grabski
Obecni w dniu 5 lipca 1920 r.:	
Kierownik Min[isterstwa] Spraw Wewnętrznych	p. Józef Kuczyński
Minister Spraw Zagranicznych	p. Eustachy X. Sapieha
Podsekretarz w Min[isterstwie] Spraw Zagranicznych	p. dr Stefan Dąbrowski
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Kierownik Ministerstwa Sprawiedliw[ości]	p. dr Jan Morawski
Minister Wyznań Rel[igijnych] i Oświecenia P[ublicznego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwow[ych]	p. dr Franciszek Bujak
Minister Przemysłu i Handlu	p. Wiesław Chrzanowski
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Robót Publ[icznych]	p. Henryk Dudek
Minister Apropowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Pracy i Opieki Sp[olečnej]	p. Feliks Turowicz
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] b. Dziel[nicy] Pr[uskiej]	p. Adam Poszwiński
Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego	p. Tomasz Wilkoński
Prezes Głównego Urzędu Likwidacyjnego	p. Józef Karśnicki
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Szef Sekcji Adm[inistracyjnej] Prez[ydium] Rady Ministr[ów]	p. dr Władysław Studziński
Szef Sekcji Legislatywnej w P[rezydium] R[ady] M[inistrów]	p. Edward Lechowicz
Protokołuje Radca Ministerialny	dr Jerzy Buzek

W posiedzeniu dnia 6 lipca 1920 r. brali nadto udział:

Wiceminister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Sosnkowski
Generalny Delegat Rządu dla Galicji	p. Kazimierz Gałęcki
Nieobecni byli w tym dniu:	
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. Józef Leśniewski
Podsekretarz Stanu w M[inisterstwie]	
b. Dziel[nicy] Pr[uskiej]	p. Adam Poszwiński
Prezes Głównego Urzędu Ziemińskiego	p. Tomasz Wilkoński
Prezes Głównego Urzędu Likwidacyjnego	p. Józef Kraśnicki

Początek posiedzenia o godzinie 5 – tej po południu.

1. Protokół 55-ego posiedzenia Rady Ministrów – wobec niewniesienia sprzeciwu – uznano za przyjęty.

2. Upoważniono Ministra Poczty i Telegrafów do zawarcia umowy z franko-rumuńskim Towarzystwem lotniczym i Administracją Poczty i Telegrafów Francji w sprawie przewozu korespondencji pocztowej za pomocą aeroplanów w związku z projektowaną umową pomiędzy Rządem Polskim i wyżej wspomnianem franko-rumuńskim Towarzystwem na pozwolenie urzędu komunikacji lotniczej pomiędzy Warszawą a Francją przez Pragę.

3. Projekt ustawy aprowizacyjnej na rok 1920/21 zdjęto z porządku obrad z uwagi na postanowienia art. 2 i 3 uchwalonej przez Sejm 2 b.m. ustawy o zwalczaniu lichwy oraz ze względu na oświadczenie złożone przez Prezydenta Ministrów w Sejmie dnia 30 czerwca b.r., że obecny Rząd nie wniesie nowego projektu ustawy aprowizacyjnej tylko będzie się starał ażeby zgodnie ze Sejmem przerobić projekt przedłożony przez poprzedni Gabinet.

4. Projekt ustawy o upoważnieniach Rządu w stosunku do powiatów Włodzimierskiego, Kowelskiego, Łuckiego, Rówieńskiego, Dubieńskiego i części Krzemienieckiego zdjęto z porządku obrad ze względu na obecną sytuację wojenną.

5. Projekt ustawy w przedmiocie uzupełnienia i częściowej zmiany ustawy z dnia 18 marca 1920 r. o wydzierżawieniu niezagospodarowanych użytków rolnych – przyjęto.

6. Projekt ustawy o przelaniu praw fiskalnych niemieckich w b. dzielnicy pruskiej na Skarb Państwa Polskiego – przyjęto.

7. Projekt ustawy zmieniającej przepisy o kosztach sądowych i projekt ustawy o podwyższeniu opłat sądowych pobieranych w b. dzielnicy austriackiej na podstawie cesarskiego rozporządzenia z 15 września Dz.u.p. Nr 279 przyjęto.

8. Projekt ustawy o częściowej zmianie art. 5 p. a ustawy o Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej przyjęto.

9. Projekt ustawy o dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej przyjęto.

10. Projekt ustawy o organizacji giełd przyjęto w zasadzie.

Redakcję ustalą: Prezydium Rady Ministrów (Sekcja Legisl.) w porozumieniu z Ministrami Przemysłu i Handlu, Skarbu i Sprawiedliwości.

Na wniosek Prezydium Rady Ministrów

11. Rada Ministrów powzięła uchwałę:

Zastępcom Rządu nie wolno wypowiadać zdania w komisjach sejmowych niezgodnego z uchwałami Rady Ministrów, względnie Komitetu Ekonomicznego Rady Min[istrów], w wypadkach nieprzewidzianych i braku instrukcji zastępcy mają wstrzymać się z wypowiadaniem zdania do chwili powzięcia uchwały przez Radę Ministrów, względnie wydania postanowienia przez właściwych Ministrów.

Na wniosek Ministra Kolei uchwalono, by w Komisjach sejmowych brali udział Ministrowie sami, a w razie niemożności wysyłali na nie urzędników, którzy ściśle wypełniają dane im zlecenia i działać będą w granicach pełnomocnictw. Postanowiono dalej zarządzić zbadanie faktów nieprawidłowego postępowania urzędników wysłanych w zastępstwie Rządu na posiedzenia komisji sejmowych i postąpić w myśl przepisów dyscyplinarnych.

12. Wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie wywłaszczenia gruntów na cmentarz w Puhaczowie przyjęto.

13. Projekt ustawy o likwidacji majątków prywatnych w wykonaniu traktatu pokoju Wersalskiego przyjęto.

14. Rozpatrzono projekt statutu organizacyjnego Śląska opracowanego przez Komisariat plebiscytowy polski w Bytomiu przy udziale posła d-ra Józefa Buzka, a złożony w Sejmie.

Postanowiono, by uwagi do projektu Ministrowie złożyli na ręce Podsekretarza Stanu d-ra Wróblewskiego celem zajęcia tego stanowiska wobec projektu w Sejmie.

15. Przyjęto wniosek Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie dostarczenia odpowiedniego pomieszczenia na Urząd mieszkaniowy st. miasta Warszawy.

16. Omawiając sytuację wojenną i ewentualną konieczność ewakuowania niektórych części kraju, uchwalono pozostawić władzom wojskowym decyzję co do konieczności i czasu ewakuacji, zastrzegając jednak, że ludności cywilnej pozostawioną być musi ⁶ w zasadzie swoboda wyboru lub pozostania na miejscu.

17. Rada Ministrów wykonując uchwałę Rady Obrony Państwa zleciła Prezydium Rady Ministrów w porozumieniu z Ministrami Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych wypracowanie projektu ustawy ustanawiającej kary na wszystkich, którzy naruszają tzw. front wewnętrzny. Odnosny projekt złożony ma być bezzwłocznie w Radzie Obrony Państwa.

18. Po stwierdzeniu przez Ministrów faktu, że po odezwie Rady Obrony Państwa szerokie koła urzędnicze zgłaszają zamiar wstępowania we formacje

ochotnicze, skontaktowano, że do zaciągu ochotniczego ma zastosowanie ustawa z dnia 11 lipca 1919 r. Nr 59 poz. 357 Dz.P.P.P., a w szczególności art. 9 i przepisy wykonawcze objęte rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 20 października 1919 r. Dz.U.R.P. Nr 87 poz. 474. Uchwalono:

- a) zwrócić się do Rady Obrony Państwa z wnioskiem, by art. 7 i 8 ustawy określające wynagrodzenie urzędników na wypadek mobilizacji, względnie uzupełnienia do stanu wojennego – miały zastosowanie także do zaciągu ochotniczego,
- b) że urzędnicy mogą być urlopowani przede wszystkim dla wypełnienia obowiązku z bronią w rękę,
- c) by w każdym urzędzie poddano rewizji wniesione już reklamacje i cofnięto te, które nie są bezwzględnie konieczne.
- d) w końcu powzięto uchwałę, że w każdym urzędzie uwolnienia dla wstąpienia do armii mogą być ograniczone według uznania szefa w miarę wymogów konieczności utrzymania służby, dotyczy to w pierwszym rzędzie urzędów mających bezpośredni związek z akcją wojenną lub o ile chodzi o fachowców trudnych do zastąpienia.

19. Rada Ministrów uchwaliła, by ze względu na powagę chwili zawiesić prawo do urlopów odpoczynkowych.

20. Resztę postanowień powziętych na tym posiedzeniu uznano za poufne. Koniec posiedzeń o godzinie 7. min. 30 wieczór.

W. Grabski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Projekt ustawy aprowizacyjnej na rok 1920/21³⁷.
2. Projekt ustawy o uprawnieniu Rządu w stosunku do powiatów Włodzimierskiego, Kowelskiego, Łuckiego, Rówieńskiego, Dubieńskiego i części Krzemienieckiego³⁸.
3. [Projekt] ustawy w przedmiocie uzupełnienia i częściowej zmiany Ustawy z dn. 18 marca 1920 r. o wydzierżawieniu niezagospodarowanych użytków rolnych (Dz. Ustaw z dnia 1 kwietnia 1920 r. Nr 28 poz. 165)³⁹.
- 3a. Uzasadnienie [projektu ustawy w przedmiocie uzupełnienia i częściowej zmiany Ustawy z dn. 18 marca 1920 r. o wydzierżawieniu niezagospodarowanych użytków rolnych (Dz. Ustaw z dnia 1 kwietnia 1920 r. Nr 28 poz. 165)].

³⁷ Nie publikuje się. Zdjęto z porządku obrad.

³⁸ Nie publikuje się. Zdjęto z porządku obrad.

³⁹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 30 lipca 1921 r. w przedmiocie uzupełnienia i częściowej zmiany ustawy z dnia 18 marca 1920 r. o wydzierżawieniu niezagospodarowanych użytków rolnych, Dz.U. 1921, nr 75, poz. 513. Ustawa z modyfikacjami w stosunku do projektu.

4. [Projekt] ustawy o przelaniu praw fiskalnych niemieckich w b. Dzielnicy Pruskiej na Skarb Państwa Polskiego⁴⁰.
- 4a. Uzasadnienie projektu ustawy o przelaniu praw fiskalnych niemieckich w b. Dzielnicy Pruskiej na Skarb Państwa Polskiego.
5. [Projekt] ustawy zmieniającej przepisy o kosztach sądowych⁴¹.
6. [Projekt] ustawy o podwyższeniu opłat sądowych pobieranych w b. dzielnicy austriackiej na podstawie cesarskiego rozporządzenia z 15 września 1915 r.⁴²
7. [Projekt] ustawy o zmianie art. 5 punkt a ustawy Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej⁴³.
8. [Projekt] ustawy o dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej⁴⁴.
9. [Projekt] ustawy o organizacji giełd w Polsce⁴⁵.
- 9a. Motywy do [projektu] ustawy o organizacji giełd w Polsce.
10. Wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie wywłaszczenia gruntu celem rozszerzenia cmentarza w Puhaczowie⁴⁶.
11. [Projekt ustawy o likwidacji majątków prywatnych w wykonaniu traktatu pokoju, podpisanego w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 r.]⁴⁷.
- 11a. Uzasadnienie do [projektu] ustawy o likwidacji majątków prywatnych w wykonaniu traktatu pokoju, podpisanego w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 r.
12. Statut Organiczny Śląska opracowany przez Komisariat Plebiscytowy Polski w Bytomiu przy bezpośrednim współdziałaniu p. d-ra Buzka⁴⁸.

⁴⁰ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 14 lipca 1920 r. o przelaniu praw skarbowych państw niemieckich oraz praw członków niemieckich domów panujących na Skarb Państwa Polskiego, Dz.U. 1920, nr 62, poz. 400.

⁴¹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 17 marca 1921 r. zmieniająca przepisy tymczasowe o kosztach sądowych, Dz.U. 1921, nr 32, poz. 194. Ustawa z niewielkimi modyfikacjami w stosunku do projektu.

⁴² Nie publikuje się. Ustawa z dnia 1 marca 1921 r. o podwyższeniu opłat sądowych w b. dzielnicy austriackiej, Dz.U. 1921, nr 26, poz. 143. Ustawa z niewielkimi modyfikacjami w stosunku do projektu.

⁴³ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 14 lipca 1920 r. o zmianie art. 5 punktu a ustawy Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej, Dz.U. 1920, nr 62, poz. 402.

⁴⁴ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 16 lipca 1920 r. o dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej, Dz.U. 1920, nr 67, poz. 454.

⁴⁵ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 20 stycznia 1921 r. o organizacji giełd w Polsce, Dz.U. 1921, nr 13, poz. 71. Ustawa z niewielkimi modyfikacjami w stosunku do projektu.

⁴⁶ Nie publikuje się. Ziemska Komisja Okręgowa w Lublinie i Główny Urząd Ziemski zwraca się za pośrednictwem Rady Ministrów o przedłożenie Naczelnikowi Państwa rezolucji zezwalającej na dokonanie przymusowego wywłaszczenia gruntów, położonych w miasteczku Puhaczowie w powiecie Lubelskim w celu poszerzenia tam cmentarza.

⁴⁷ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 15 lipca 1920 r. o likwidacji majątków prywatnych w wykonaniu traktatu pokoju, podpisanego w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 roku, Dz.U. 1920, nr 70, poz. 467.

⁴⁸ Ustawa Konstytucyjna z dnia 15 lipca 1920 r. zawierająca statut organiczny Województwa Śląskiego, Dz.U. 1920, nr 73, poz. 497. Druk: *Powstanie II Rzeczypospolitej. Wybór dokumentów 1866–1925*, pod red. H. Janowskiej i T. Jędruszczaka, Warszawa 1981, dok. 290, s. 563–570. Ustawa z pewnymi modyfikacjami w stosunku do projektu.

13. Wniosek Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie dostarczenia odpowiedniego pomieszczenia na Urząd Mieszkaniowy m.st. Warszawy.

°Załącznik do punktu 5°. N° [3a]

Uzasadnienie [projektu ustawy w przedmiocie uzupełnienia i częściowej zmiany Ustawy z dn. 18 marca 1920 r. o wydzierżawieniu niezagospodarowanych użytków rolnych (Dz. Ustaw z dnia 1 kwietnia 1920 r. Nr 28 poz.165)]

U Z A S A D N I E N I E.

W roku 1920 trzymiesięczny okres od 1 kwietnia 1920 r. (data ogłoszenia ustawy z dnia 16 marca 1920 r.) do 1 lipca 1920 r. okazał się za krótki, aby Ustawa mogła wyrzucić wpływ wystarczający na posiadaczy gruntów leżących odłogiem przez pobudzenie ich bądź to do samodzielnego zagospodarowania tych gruntów, bądź do wydzierżawienia ich w drodze dobrowolnej. Ponieważ dalej w okresie tym departamenty rolnictwa i weterynarii urzędów wojewódzkich, którym powierzono wykonywanie Ustawy były dopiero w stadium organizacyjnym a nadto w wielu starostwach stanowiska referentów rolniczych z powodu braku odpowiednich kandydatów nie były obsadzone i wskutek Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych nie mogło rozwinąć ^aprzez^a 2-ym lipca wystarczającej działalności w zakresie przymusowego wydzierżawienia odłogów – wskazane jest ustanowienie w roku 1920 dodatkowego nowego terminu dla stosowania Ustawy.

Ponadto dla uniknięcia nieporozumień, mogących wyniknąć ze zbyt ogólnej redakcji art. 5 Ustawy z dnia 18 marca 1920 roku wskazane jest ustalenie w drodze ustawodawczej, że terminy prekluzyjne dla przymusowego wydzierżawiania stosują się do momentu, w którym powinny zapadać decyzje organów powołanych do orzekania w I-ej instancji o przymusowym wydzierżawianiu, a nie do samego aktu wypuszczenia w dzierżawę przymusową. Nie powinny być zatem włączone do tych terminów prekluzyjnych okresy czasu pozostawione osobom zainteresowanym dla wniesienia odwołania oraz okresy czasu od wniesienia odwołania do powzięcia decyzji przez organy powołane do orzekania w II-ej instancji.

Poza tem projekt ustawy wprowadza normy dotyczące odwołania się od decyzji powziętej w pierwszej instancji, gdyż dotychczasowa Ustawa norm tych nie zawierała, a były one ustanowione w Rozporządzeniu wykonawczem dn. 30 marca 1920 r.⁴⁹ jedynie na podstawie zwykle stosowanych w analogicznych wypadkach zasad.

Minister Rolnictwa
i Dóbr Państwowych:

⁴⁹ Zob. Dz.U. 1920, nr 29, poz. 174.

Uzasadnienie projektu ustawy o przelaniu praw fiskalnych niemieckich w b. Dzielnicy Pruskiej na Skarb Państwa Polskiego

Uzasadnienie projektu ustawy
o przelaniu praw fiskalnych niemieckich w b. Dzielnicy Pruskiej
na Skarb Państwa Polskiego.

I.

Na podstawie art. 256 traktatu pokoju⁵⁰ otrzymała Rzeczpospolita Polska wszystkie dobra i wszelką własność Rzeszy lub państw niemieckich, położone w obrębie tych terytoriów, tj. niemieckich (Tous biens et propriétés appartenant à l'Empire ou aux États allemands et situés dans ces territoires). Do własności Rzeszy i państw niemieckich zalicza się wszelką własność korony, Rzeszy i państw niemieckich oraz prywatne dobra byłego cesarza niemieckiego i innych osób pochodzenia królewskiego (ustęp 2 artykułu 256). Przyznać trzeba, że określenie tego, co na podstawie traktatu przeszło na własność Rzeczypospolitej nie jest tak ściśle, żeby usuwało wszelką wątpliwość, co do dóbr i własności zaliczać można. Dlatego też Niemcy, mając swój interes na oku, wywodzą, że „dobrami i własnością” są tylko nieruchomości i rzeczy ruchome, nie zaś prawa, gdyż o nich nie można powiedzieć, że są „położone”. Stosując tą interpretację rząd pruski odstąpił w roku 1919/20 na rzecz „Deutsche Bauernbank, towarzystwo z ograniczoną poręką” w Gdańsku wszelkie renty na własnościach kolonizacyjnych i wszelkie renty, które powstały z regulowania posiadłości przez „Mittelstands kasse, towarzystwo z ograniczoną poręką” w Poznaniu i „Bauernbank” w Gdańsku. Bauernbank jest wprawdzie towarzystwem prywatnym, a nie instytucją państwową, lecz głównym jego udziałowcem jest państwo pruskie. Cel rządu pruskiego jest widocznym. Widząc, że nie uchodzi, aby państwo pruskie figurowało jako wierzyciel rent ciężających na nieruchomościach położonych teraz na obszarze państwa polskiego, ceduje dla pozorów renty towarzystwu na zewnątrz zupełnie prywatnemu, lecz zatrzymuje jako najpoważniejszy udziałowiec Bauernbanku tę samą możliwość kontrolowania kolonistów niemieckich, jaką by miał, gdyby rent nie cedował. Rząd pruski zamierza więc w skryty sposób poniekąd dalej prowadzić politykę germanizacyjną na ziemiach polskich „jest to stan rzeczy, którego rząd polski^c ścierpieć nie może. Stan taki sprzeciwia się nie tylko ogólnej zasadzie, że obcemu państwu nie wolno protegować obywateli państwa niepodległego dlatego, że są innej narodowości jak większa część obywateli, lecz sprzeciwia się także duchowi traktatu pokoju, który w wyraźny sposób politykę germanizacyjną potępia nie

⁵⁰ W traktacie wersalskim.

przekazując Polsce długów powstałych z tej polityki i dając przez likwidację majątków prywatnych nowemu Państwu możliwość choć częściowego powetowania szkody, którą rządy pruskie, a zwłaszcza komisja kolonizacyjna wyrządziły.

Interpretacja rządu pruskiego co do pojęcia słów „dobra i własności” (*biens et propriétés*) jest błędną. Że do własności należy zasadniczo zaliczyć nie tylko rzeczy zmysłowe lecz i prawa, temu nie zaprzecza rząd pruski lecz z słowa „położone” dedukuje, że ponieważ prawa nie mogą nigdzie być położone, dlatego pod własnością należy pojmować tylko rzeczy zmysłowo. Z tą interpretacją sprzeczne jest atoli własne ustawodawstwo państwa niemieckiego, które podobnie jak ustawodawstwo innych państw uznaje, że pretensje muszą być gdzieś „położone”. Wskazują się na § 23 ustawy niemieckiej o procedurze cywilnej, który powiada, że przy pretensjach uchodzi za miejsce, gdzie majątek się znajduje, zamieszkanie dłużnika i, jeśli za pretensją rzecz jaka dla bezpieczeństwa odpowiada, także miejsce, gdzie się rzecz znajduje.

Nie ulega wątpliwości, że do „dóbr i własności” należą nie tylko rzeczy zmysłowe, lecz i prawa wszelkie, które według par. 23 wspomnianej ustawy uważać trzeba za położone w b. dzielnicy pruskiej. Z chwilą uprawomocnienia się traktatu przeszła wszelka własność Rzeszy i państw niemieckich *ipso iure* na Rzeczpospolitą Polską. Ponieważ Rząd niemiecki względnie pruski w chwili zawarcia rozejmu dnia 11.11.18⁵¹ winien był się liczyć z tem, że dzielnice pruskie swego państwa będzie musiał oddać Polsce, dlatego cedowanie wszystkich rent ciężących na nieruchomościach w b. dzielnicy pruskiej charakteryzuje się jako „usuwanie wartości, które tak samo sprzeczne jest z ogólnymi pojęciami o przyzwoitości i dobrych obyczajach, jak usuwanie wartości przez osoby prywatne, gdy im grozi egzekucja. Rząd Polski nie może zatem cedowania rent uważać za ważne.

Uprzytomnić trzeba sobie wprawdzie, że ostatecznie Komisja odszkodowań będzie decydowała jak słowa „dobra i własność” pojmować. Komisja odszkodowań ustala według art. 256 traktatu pokoju wartość wszelkich nabytków przez Rzeczpospolitą Polską, będzie więc i decydowała, czy nie tylko nieruchomości i rzeczy ruchome, lecz i prawa położone w b. dzielnicy pruskiej przeszły na Państwo Polskie. Można by więc tymczasem żadnych kroków nie poczynić i dopiero później wobec Komisji z żądaniem wystąpić. Droga ta byłaby jednak z wielu względów niepraktyczną. Wystarczy przytoczyć, że w razie sporu pozycja posiadacza jest zawsze korzystniejszą i że sądy polskie, których funkcje dziś jeszcze częściowo spełniają sędziowanie i notariusze narodowości niemieckiej, mogłoby nie zastosować się do powyższej interpretacji i w ten sposób stworzyć stan, który by nie odpowiadał w zasadzie jednolitości orzecznictwa sądowego. Radykalnie pomóc może tylko ustawa sejmowa.

⁵¹ 11 listopada 1918 r. Niemcy podpisały w Compiègne zawieszenie broni z państwami ententy.

II. Art. 1

Artykuł wychodzi z zasady, że wszelkie prawa zapisane w księgach wieczystych w b. dzielnicy Pruskiej dla fiskusa niemieckiego wzgl. pruskiego, byłego cesarza niemieckiego⁵² oraz innych członków niemieckich domów panujących przeszły z dniem uprawomocnienia się traktatu pokoju ipso iure na Skarb Państwa Polskiego i to w takim zakresie, w jakim prawa te przedstawiały się w chwili zawarcia rozejmu, dnia 11 listopada 1918 r., Główny Urząd Likwidacyjny, Komisariat dla ziem polskich pod b. panowaniem ^hniemieckim^h pruskiem z siedzibą w Poznaniu w obwieszczeniu swem 22 sierpnia 1919 r. (Tyg. Urzęd. str. 235) podaje wprawdzie dzień 4 października 1918 jako datę, od której należy przyjąć mala fides Niemców, ponieważ w dniu tym Niemcy oświadczyły urzędowo, że przyjmują program Wilsona. Projekt uważa jednak dzień zawarcia rozejmu za odpowiedniejszy, gdyż dopiero w układzie rozejmu Niemcy przyjęły na siebie obowiązek nieusuwania żadnych państwowych wartości, które mogłyby służyć jako zestaw dla mocarstw koalicyjnych, i też dopiero z chwilą zawarcia rozejmu, który ich ubezwładnił, winne się były liczyć z utratą polskich dzielnic.

Ustawa Niemiecka o księgach wieczystych (Grundbuchordnung) przepisuje w § 13, że do każdego wpisu potrzebny jest wniosek, o ile ustawa co innego nie przewiduje. Ponieważ z praktycznych względów zaleca się, żeby sądy wpisy skuteczniły nie czekając na wniosek, dlatego potrzebny jest ^hwniosek^h przepis, że sądy z urzędu zobowiązane są do wpisów.

Art. 2

Artykuł 1 podaje ogólną zasadę, że Państwu Polskiemu należą wszelkie prawa i majątki w takim zakresie, w jakim fiskus niemiecki wzgl. pruski posiadał je w dniu 11 listopada 1918. Ponieważ jednak rząd niemiecki w wielkiej części pousuwał prawa na korzyść osób prywatnych, dlatego figurują w księgach wieczystych ^cci ostatni^c jako uprawnieni. Art. 2 podaje przepisy, w jaki sposób przywrócić stan wpisów w dniu 11 listopada 1918. Nie wszystkie zmiany w księgach wieczystych dotyczą atoli Rzeczypospolitej Polskiej. Dlatego art. 2 ogranicza przywrócenie dawniejszego stanu wpisów tylko na te wypadki, w których prawo własności i prawo rzeczowe osób w art. 1 wymienionych uległo jakiegokolwiek zmianie.

Ustęp 2 i 3 potrzebny jest ze względu na przepisy niem. kod. cyw., który zezwala na utworzenie listu dla długu hipotecznego, gruntowego i rentowego i wierzycielom daje możliwość odstąpienia pretensji z listu bez zapisania cesji w księdze wieczystej.

⁵² Chodzi o cesarza Wilhelma II z dynastii Hohenzolernów, który panował w latach 1888–1918.

Art. 3

Osoby, które przez unieważnienie usuwania praw fiskusa poniosły szkodę, nie mogą mieć żadnych ^hpretensji^h roszczeń do Państwa Polskiego. Wynika to z tej racji, że państwo Polskie nie może majątkiem swym odpowiadać za szkody, które z winy rządu niemieckiego lub pruskiego ‘powstały’. Poszkodowanym pozostawia się dochodzenie swych praw przeciw tym, którzy ich szkodę zawinili. Wyjątek stanowi jednak wypadek, w którym dłużnik tj. właściciel nieruchomości spłacił dług swój wprawdzie po 11 listopada 1918 r., o ile dług ten płatny już był przed tym terminem. W tym wypadku bowiem nie można przypuszczać, że nastąpiło usuwanie wartości po 11 listopada 1918 r. Celem zabezpieczenia Skarbu Państwa Polskiego przed szkodami, jakie mogłyby powstać wskutek tego, że Skarb Państwa Polskiego zapłaci Komisji Odszkodowań hipotekę, którą na mocy art. 2 znowu się wpisze, a właściciel nieruchomości potem skorzysta z prawa przyznanego mu w zadaniu 1 ust. 2 art. 3, wprowadzić jednak należy sześciomiesięczny termin prekluzyjny.

Art. 4

Potrzeba art. niniejszego wynika stąd, że mimo skreślenia hipoteki w księdze wieczystej list hipoteczny pozostaje nadal w obiegu, wytwarzając przez to stan prawny, którego niemiecki kodeks cywilny nie przewiduje, gdyż według przepisów tegoż kodeksu zmiana wpisów w księdze wieczystej może jedynie nastąpić za położeniem listu. Potrzebny jest więc przepis, który powiada, że z listu takiego mogą być ^hwytwarzane^h ‘wytoczone’^c tylko te pretensje, które wynikają z wpisów w księgach wieczystych.

Art. 5

Usuwanie wartości na szkodę państwa polskiego mogło nastąpić i w ten sposób, że fiskus niemiecki nieruchomości swą oddał w posiadanie innemu, np. na mocy kontraktu dzierżawy.

Art. 6

Rejestr okrętowy ma dla prawa zastawowego podobne znaczenie, jak księga wieczysta (§ 1259 i nast. kod. cyw.) Dlatego trzeba artykuły 1–5 odpowiednio (zastosować) do rejestru okrętowego.

Art. 7

Art. ten ma na oku rejestr handlowy, spółkowy i rejestr towarzystw.

Art. 8

Potrzeba wydania przepisu zawartego w tym artykule wynika stąd, ponieważ niemieckie i pruskie władze państwowe, tak cywilne jak i wojskowe po zawarciu rozejmu z dnia 11 listopada 1918 r. i wersalskiego traktatu pokoju, a przed objęciem

przez władze polskie ziem Polsce przyznanych zwłaszcza na Pomorzu, zbywały wiele przedmiotów ruchomych na rzecz cywilnych, tak w drodze publicznych licytacji, jak i z wolnej ręki, uniemożliwiając i pod tym względem wykonanie art. 256 wersalskiego traktatu pokojowego. Tak np. niemiecki wojskowy zarząd administracyjny szkoły obserwatorów lotniczych w Toruniu urządził w dniach 5 i 15 lipca 1919 r., oraz 12 sierpnia 1919 r. licytacje i wyprzedał cały inwentarz tej szkoły, wartości kilku milionów marek.

°Załącznik do punktu 10°. N° [9a]

Motywy do [projektu] ustawy o organizacji giełd w Polsce

°Motywy do Ustawy w organizacji giełd w Polsce°

Konieczność uporządkowania stosunków walutowych w Polsce skłania Ministerstwo Skarbu do przedłożenia projektu ustawy o organizacji giełd w Polsce.

Wychodząc z założenia, że dobrze urządzone i sprawnie funkcjonujące giełdy, przez odpowiednie normowanie stosunku popytu do podaży muszą bezwarunkowo wpłynąć na ustalenia kursu waluty polskiej przez odnośne do tego stosunku ustalenie kursu walut obcych i dewiz, Ministerstwo Skarbu musi dążyć do uruchomienia giełd.

O ile chodzi o giełdy pieniężne, to wpływ na ich przyszły skład będzie leżał w przeważnej części w rękach Ministerstwa Skarbu, a to na podstawie ustawy z 23 marca b.r.⁵³, która handel walutami czyni przemysłem koncesjonowanym przez Ministra Skarbu. Słuszność tej zasady zatwierdził już Sejm Ustawodawczy, uchwalając powyższą ustawę. Przedłożony projekt przewiduje dwie zasadnicze nowości, a mianowicie kompetencję Ministra Skarbu odnośnie do giełd pieniężnych, a powtóre przymus giełdowy na giełdach pieniężnych. Stanowisko pierwsze jak i drugie podyktowane jest koniecznością ukrócenia spekulacji walutowej, stanowisko, na które już Ministerstwo Przemysłu i Handlu wyraziło swoją zasadniczą zgodę. Zresztą jest rzeczą słuszną, aby sprawy walutowe, których regulowanie poruczono Ministrowi Skarbu, były od tego Ministra faktycznie zależne. Idąc po tej linii Ministerstwo Skarbu uważa przymus giełdowy za najbardziej celowy w kierunku zwalczania działań giełdy czarnej i redukowania minimum machinacji kulisy giełdowej. O ile bowiem wszyscy handlujący wartościami będącymi przedmiotem obrotu na danej giełdzie będą przymusowo członkami giełdy, a godziny giełdowe będą odpowiednio oznaczone, teren i czas operacji giełd czarnych i kulisy zostanie poważnie zredukowany.

⁵³ Zob. Dz.U. 1920, nr 30, poz. 175.

Opierając się na tych zasadniczych motywach, Ministerstwo Skarbu na podstawie obrad ankiety wywołanej spomiędzy członków Związków banków i Komitetów giełdowych opracowało projekt niniejszej ustawy, który następnie został przesłany do zaopiniowania Komitetom giełdowym, Izbowi handlowym i Ministerstwu b. Dzielnicy Pruskiej, a na podstawie tych opinii dopiero ułożono w porozumieniu z Ministerstwem Przemysłu i Handlu projekt przedłożonej ustawy.

Przystępując do szczegółowego omówienia poszczególnych artykułów należy zauważyć:

- do art. 1. Podział giełd na pieniężne i towarowe jest o tyle ogólny, że nie wyklucza ewentualnie i typu giełdy mieszanej, przy określonym w ostatnich ustępach zakresie działania. Kwestia kompetencji Ministrów omówioną była powyżej.
- do art. 3. Nadzór rządowy nad giełdą jest usprawiedliwiony nie tylko ogólną praktyką, ale i bezpośrednim interesem państwowym; celem uniknięcia ewentualnych niejasności, zakres działania komisarza giełdowego został w samej ustawie unormowany.
- do art. 5. Określa omówiony wyżej przymus giełdowy, przewidując ponadto możliwość należenia do giełdy osób, które Rada Giełdowa przyjmie.
- do art. 6. Warunki należenia do giełd towarowych pozostawia się określeniu Ministra Przemysłu i Handlu, jako sprawę natury mniej piekającej i nie mającej obowiązku liczenia się z ustawą z 23 marca b.r.
- do art. 7. przepis ten wyklucza a priori pewne grupy osób, które ze względu na zajmowane stanowisko lub stosunki majątkowe na giełdzie w ogóle znajdować się nie powinny.
- do art. 8. Wybór Rady pozostawia się członkom giełdy, a celem umożliwienia przeprowadzenia wyborów przewiduje się na giełdach wybory pośrednie, o ile znaczna ilość członków utrudniałaby ustalenie faktycznej woli wyborów.
- do art. 9. Chodzi o to, ażeby do Rady giełdowej – ze względu na przymus giełdowy nie wchodziły mniej odpowiedzialne jednostki, którym by tak poważne i wpływowe stanowiska bez szkody państwa powierzyć należało. Ewentualnie bezskuteczne dalsze wybory mogłyby na dłuższy czas giełdy pozostawić bez należytego kierownictwa, wobec tego przewiduje się możliwość mianowania Rady giełdowej przez właściwego Ministra.
- do art. 11. Uzasadnienie przepisu leży w wielkim znaczeniu i wpływie giełd na stosunki gospodarcze kraju; wpływ na te stosunki może być przyznany tylko obywatelom państwa polskiego.
- do art. 13. Ustanowienie Komisji dyscyplinarnej dla rozstrzygania zarzutów natury etycznej, stawianych członkom giełdy, ma bardzo doniosłe

znaczenie na wyrobienie solidarności i poczucia obywatelskości między członkami giełdy. Komisje takie dały już znakomite rezultaty na giełdach szwajcarskich i niemieckich.

- do art. 14. Ustanowienie Komisji Rozjemczej, dla rozstrzygnięcia sporów wynikających z transakcji giełdowych ma doniosłe znaczenie dlatego, że sprawy takie bywają natychmiast i przez fachowców rozstrzygane i mogą znakomicie odciążyć sądy i tak zawałone sprawami. Ułatwia to znacznie obrót, a jak doświadczenie uczy, Komisje te na ogół cieszą się olbrzymim zaufaniem i wiele spraw i spoza giełdy bywa pod ich orzecznictwo poddawanych. Dla wprowadzenia tych Komisji odnośny artykuł czyni je z reguły obowiązującymi dla członków giełdy, o ile strony inaczej się nie umówiły.
- do art. 15. Ponieważ nie zawsze członek giełdy może brać osobiście udział w zebraniach lub zgromadzeniach giełdowych (np. banki) przeto przewiduje się zastępstwo na ogólnych zasadach pełnomocnictwa oparte, z tem, że radzie giełdowej jest przyznana możność przydzielenia pełnomocnika lub nieprzyjęcie go, o ile ustanowiony pełnomocnik nie dawałby dostatecznych gwarancji, że będzie w stanie odpowiedzieć warunkom, jakich od swoich członków wymaga dana giełda.
- do art. 16 i 17. Przepisy są natury administracyjnej i omówienia nie wymagają.
- do art. 18. Określa się konieczną treść statutu giełdy, która jest bądź natury czysto administracyjnej i omawiań nie wymaga, bądź w ważniejszych punktach, przy odnośnych artykułach jest omówioną.
- do art. 19. Wszelkie umowy zawarte na giełdzie są ważne; zaskarżalność przyznano tylko umowom stwierdzonym kartą umowną (terminatką), ze względu na doprowadzenie notowań do poziomu faktów, opartych na rzeczywistych transakcjach; po tym przepisie Ministerstwo Skarbu spodziewa się, że przeważna część transakcji na giełdzie dokonanych będzie oparta na tych pisemnych dowodach, które też ułatwiają i kontrolę nad agentami giełdowymi.
- do art. 20. Stanowisko maklera giełdowego jest stanowiskiem zaufania i dla podniesienia znaczenia tego urzędu przewiduje się mianowicie maklerów przez właściwych Ministrów. Przepisy o kwalifikacjach, sposobie powoływania i zwalniania maklerów, oraz o ich prawach i obowiązkach zostaną określone przez właściwego Ministra dlatego, że w tym wypadku stopniowy pochod do swobody musi iść w parze z rozwojem życia, wobec czego te przepisy się nie kwalifikują do spetryfikowania ich drogą ustawodawczą.
- do art. 21. Przepisy zawarte są jedyną egzekutywą nad Radą giełdową, która by się nie stosowała do ustawy lub statutu giełdy. Na czas rozwiązania

Rady funkcje jej zastępczo ma pełnić Komisarz rządowy i ze względu na nieprzewlekanie tej sprawy ustanowiono 3 miesięczny termin do przeprowadzenia nowych wyborów do Rady.

do art. 22. Przepis ten jest konieczny ze względu bądź na stosunki polityczne, bądź na stanowisko giełdy wobec interesów państwa, bądź wreszcie na mogące powstać momenty, kiedy Rada nie będzie w stanie opanować prądów kierujących giełdą.

do art. 23. Projekt ustawy jest opracowany z pewną oględnością, a mianowicie z możliwością stosowania uzupełniających przepisów prawa cywilnego i handlowego, które z każdym z b. zaborów są różne; wyraz temu daje ostatnie zdanie tego artykułu, które przewiduje utrzymanie w mocy tych odrębnych w każdym z systemów prawnym norm.

do art. 24. Przepis formalny, natury przejściowej omówienia nie wymaga.

do art. 25. Jest przepis formalny i również omówienia nie wymaga. –

°Załącznik do punktu 13^c. N^o [11a]

Uzasadnienie do [projektu] ustawy o likwidacji majątków prywatnych w wykonaniu traktatu pokoju, podpisanego w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 r.

U Z A S A D N I E N I E.

do Ustawy o likwidacji majątków prywatnych w wykonaniu traktatu pokoju podpisanego w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 r.

Traktat pokoju między mocarstwami sprzymierzonymi i skojarzonymi i Niemcami podpisany w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 roku przyznaje państwom sprzymierzonym prawo zatrzymania i likwidacji majątków, praw i interesów należących w chwili uprawnienia się rzonego Traktatu do obywateli niemieckich na dawnych lub odstąpionych terytoriach tych państw (art. 297 p. b.).

Z tytułu należenia Polski do rządu państw stowarzyszonych z jednej strony zaś w myśl ustępu 4 art. 92 tegoż Traktatu z drugiej strony także prawo o zatrzymaniu i likwidacji majątków niemieckich przysługuje i Polsce.

Zawarowane w Traktacie prawo likwidacji majątków niemieckich dąży do dwóch celów, mianowicie: do odniemczenia stanu posiadania oraz do stworzenia ewikcji⁵⁴ odszkodowań powojennych. Dla przeprowadzenia tej likwidacji majątków prywatnych niemieckich niezbędnym jest wydanie przedłożonej ustawy o likwidacji.

⁵⁴ Ewikcja (łac.) – sądowe pozbawienie kogoś prawa własności rzeczy nabytej prawnie na rzecz kogoś innego; daw. zabezpieczenie, poręka.

Potrzeba wydania takiej ustawy została wysuniętą przez Sejm, który przyjmując w dniu 4 marca 1920 r. ustawę o rejestracji i zabezpieczeniu majątków niemieckich⁵⁵, zapowiedział niniejszą w art. 13 przytoczonej.

Ustawa o likwidacji już w art. 1 zaznacza, że ta ostatnia zamierza ogólnie przepisy, na zasadzie których ma być przeprowadzona likwidacja majątków niemieckich w myśl Traktatu Pokoju.

W samej istocie ustawa niniejsza jest proceduralna, a dla przeprowadzenia tej procedury powołuje ona do życia w osobie Komitetu Likwidacyjnego odrębny organ, istniejący przy Głównym Urzędzie Likwidacyjnym.

Powierzenie likwidacji sądom zwykłym byłoby niepożądanem tak ze względów technicznych wobec przeciążenia tych sądów normalną ich pracą, jak i ze względów celowości, gdyż, jakkolwiek w mowie będąca likwidacja dotyczy majątków praw ludności, których regulatorem jest zazwyczaj sąd, to jednak, przeprowadzana w interesach państwowych, likwidacja ta nie może być traktowana, jako akt z dziedziny stosunków czysto cywilno-prawnych, a więc wymaga ona dla swego wykonania odmiennego od sądu organu, wszelako posiadającego cechy instytucji sądowej.

Utworzenie Komitetu Likwidacyjnego mianowicie przy Głównym Urzędzie Likwidacyjnym tłumaczy się tem, że typem likwidacji majątków będzie likwidacja, wypływająca z traktatu pokojowego, tj. likwidacja powojenna, należąca w jak najszerszym zakresie do kompetencji Głównego Urzędu Likwidacyjnego w myśl Dekretu, który Urząd ten ukonstytuował (Dz.Pr. N-12-1919 r. poz. 132).

W związku z tem w Komitecie w myśl art. 3 Ustawy przewodniczy naczelny zwierzchnik Głównego Urzędu Likwidacyjnego, a resztę kolegium stanowią przedstawiciele: Ministerstwa Spraw Zagranicznych ze względu na międzynarodowy charakter Traktatu Pokoju. Prokuraturii Generalnej, jako ogólnej rzeczniczki interesów skarbu państwa, oraz tego z Ministerstw, do którego właściwości należy likwidowany majątek lub prawo.

Część druga art. 3 treści organizacyjnej ma na celu ewentualne ustalenie techniczne i najbliższe zastosowanie znajdzie w b. dzielnicy pruskiej.–

Art. 2 Ustawy omawia kompetencję Komitetu Likwidacyjnego i określa te trzy formy, w jakich może się wyrazić likwidacja.

Pierwsza z tych form (zbycie przez właściciela art. 7, 8) będzie stosowana do tych majątków i praw, których przyjęciem państwo nie interesuje się, ale które ze względów politycznych winny zmienić właściciela zgodnie z temi względami politycznymi.

Art. 9 i 10 ustawy zawierają sankcję art. 2, grożąc nieważnością zbycia ekonomicznego wbrew warunkom, wskazanym przez Komitet w art. 7 i 8.–

⁵⁵ Zob. Dz.U. 1920, nr 25, poz. 153.

O drugiej formie likwidacji (zatrzymania majątku lub prawa na rzecz państwa) mówią art. 11 i 12, ustalając postępowanie szacowania, identyczne z sądownym, z prawem udziału w tej procedurze właściciela, jako strony.

Art. 13 mówiąc o trzeciej formie likwidacji (sprzedaż przymusowa) określa, w jakich warunkach takowa ma zastosowanie i zapowiada wydanie dodatkowych przepisów proceduralnych.

Art. 14 nadaje postanowieniom Komitetu Likwidacyjnego moc i wykonalność wyroków sądowych, bez czego postanowienia te nie posiadałyby dość wyraźnego waloru realnego, oraz ustala niezaskarżalność tych postanowień niezbędną wobec, jak to już było powiedziane, więcej polityczno-państwowego, niż cywilno-prawnego charakteru samego instytutu tej likwidacji.

°Załącznik do punktu 14^c. N° [12]

Statut Organiczny Śląska opracowany przez Komisariat Plebiscytowy Polski w Bytomiu przy bezpośrednim współdziale p. d-ra Buzka

STATUT ORGANICZNY ŚLĄSKA opracowany przez Komisariat Plebiscytowy Polski w Bytomiu przy bezpośrednim współdziale p. d-ra Buzka.

1. Przepisy ogólne.

Art. 1. Zgodnie z wolą ludu śląskiego – tworzą przyznane Polsce na mocy plebiscytu części Śląska pruskiego i austriackiego Śląsk Polski i są nieodłączną częścią składową Rzeczypospolitej Polskiej.

U w a g a: 1. Pierwszy sejm śląski mocen będzie podzielić Śląsk polski na mniejsze jednostki administracyjne.

U w a g a: 2. Rozszerzenie lub zwężenie granic Śląska polskiego może nastąpić za wspólną zgodą sejmu Rzeczypospolitej i sejmu śląskiego.

Art. 2. Dotychczasowe prawa i rozporządzenia, obowiązujące w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy w granicach Śląska pozostają nadal w mocy, o ile nie zmienia ich niniejsza ustawa.

Art. 3. Wszyscy mieszkańcy ziem tych, posiadający prawo obywatelstwa Rzeczypospolitej Polskiej są równouprawnieni, a wszelkie prawa wyjątkowo zostają zniesione z chwilą wejścia w życie niniejszego statutu.

Art. 4. Niniejsza ustawa konstytucyjna uchyla wszelkie przepisy sprzeczne z jej postanowieniami.

II. Kompetencje władz ogólnopństwowych odnośnie Śląska Polskiego.

Art. 5. Z zakresu ustawodawstwa śląskiego są wyłączone:

1. Prawodawstwo cywilne, handlowe, wekslowe i ^apatetowe^a,
2. Prawodawstwo karne,
3. Sprawy zagraniczne w ogóle, zatwierdzanie traktatów handlowych i przedstawicielstwo konsularne,
4. Ustawodawstwo wojskowe,
5. Ustawodawstwo o obywatelstwie polskim,
6. Ustawodawstwo o pocztach, telegrafach i telefonach,
7. Ustawodawstwo o kolejach i żegludze morskiej i powietrznej.

U w a g a: Dyrekcja kolejowa Śląska Polskiego zarządzać będzie kolejami i kolejkami i własnością państwową kolei i kolejek w ciągu 5 lat, począwszy od daty objęcia władzy na Górnym Śląsku przez władze polskie. Departament kolejowy w Radzie krajowej będzie w ciągu tych 5 lat posiadał względem dyrekcji kolejowej śląskiej wszelkie właściwości ministerstwa kolei.

8. Ustawodawstwo o monecie i walucie.

U w a g a: Wprowadzenie waluty polskiej, jako jedyne go prawnego środka płatniczego, na Górny Śląsk nastąpi w drodze porozumienia się Ministerstwa Skarbu ze śląskimi władzami samorządowymi lub władzami, które zastępczo będą sprawowały ich mandat. W powyższej drodze zostanie ustalony sposób przejścia na walutę polską.

9. Ustawodawstwo o miarach i wagach,
10. Ochrona własności literackiej,
11. Wszystko, co nie jest zastrzeżone dla Śląska w niniejszym statucie organizacyjnym.

III. Kompetencje województwa Śląskiego.

Art. 6. Dla ustawodawstwa śląskiego są zastrzeżone sprawy następujące:

1. Przepisy o używaniu języka polskiego i niemieckiego w służbie zewnętrznej i wszelkich cywilnych władz i urzędów na obszarze Śląska.
2. Przepisy o ustroju śląskich władz administracyjnych tudzież o samorządzie powiatowym i gminnym.
3. Ustawodawstwo sanitarne w całej rozciągłości, z wyjątkiem przepisów o zwalczaniu chorób zaraźliwych i zaraz zwierzęcych.
4. Ustawodawstwo o organizacji sił policyjnych i żandarmerii.
5. Ustawodawstwo o policji budowlanej, ogniowej, drogowej i o utrzymaniu dróg lądowych.
6. Ustawodawstwo w zakresie szkolnictwa ogólnokształcącego i zawodowego wszelkich typów uczelni.

7. Ustawodawstwo w sprawach kościelnych, z wykluczeniem spraw kościelnych wchodzących w zakres polityki zagranicznej (^akonkordat^a).
8. Ustawodawstwo o zaopatrzeniu ubogich i zwalczaniu żebractwa i włóczęgostwa.
9. Ustawodawstwo we wszelkich sprawach, których przedmiotem jest organizacja zawodowa rolnictwa, organizacja kredytu rolniczego, komasacja gruntów, produkcja rolnicza i leśna oraz uprawianie i używanie przeznaczonych na nie obszarów, ochrona pól (policja polowa) i zarządzenia celem tępienia szkodników rolnych i leśnych.
10. Ustawodawstwo o melioracjach rolnych.
11. Ustawodawstwo wodne łącznie z ustawodawstwem o budownictwie wodnym, z wyjątkiem ustawodawstwa o sztucznych drogach wodnych.
12. Ustawodawstwo zaopatrzenia przedsiębiorstw i ludności śląskiej w energię elektryczną.
13. Ustawodawstwo o kolejkach II i III-iorzędnych (lokalnych) oraz o komunikacji elektrycznej i motorowej.
14. Ustawy przeciwko lichwie tudzież ustawodawstwo zmierzające do ukrócenia spekulacji na każdym polu (spekulacji nieruchomości, skup towarów, kwestia mieszkaniowa itd.).
15. Ustawodawstwo w sprawie robót publicznych, dokonanych na koszt Skarbu Śląskiego, względnie w sprawie zakładów użyteczności publicznej tudzież spółek akcyjnych lub kooperatyw, dotowanych ze Skarbu Śląskiego.
16. ustalenie dorocznego budżetu śląskiego i zatwierdzenie zamknięć rachunkowych, zaciąganie pożyczek wojewódzkich, zbywanie, zamiana i obciążanie nieruchomości majątku wojewódzkiego i przyjęcie gwarancji finansowej przez województwo Śląskie.

U w a g a: Sprzedaż publiczna rent i innych obligacji wojewódzkich śląskich będzie mogła być dokonywana poza granicami Śląska tylko za zezwoleniem Ministerstwa Skarbu.

17. Nakładanie podatków i opłat publicznych śląskich i ustanawianie monopolów śląskich stosownie przepisów ustawy przewidziano w art. 7.
18. Wszelkie kontyngentowanie, ograniczenia ocalenia i opodatkowania produkcji Śląska należy do kompetencji władz Województwa Śląskiego.

IV. Kompetencje przejściowe i mieszane.

Art. 7. Zakres praw sejmu śląskiego w dziedzinie skarbowości, stosunek systemu podatkowego śląskiego do systemu podatkowego państwowego

i wzajemny stosunek administracji skarbowej państwowej i śląskiej będzie ustalony w równobrzmiących ustawach: państwowej i śląskiej. Projekt tych ustaw będzie ułożony przez Radę Ministrów w porozumieniu z Radą krajową.

Sejm śląski mocen będzie ujednoczyć podatki dotąd pobierane na Śląsku Górnym i Cieszyńskim i zatrzymać te systemy, które w czasie objęcia władzy przez Polskę na tych ziemiach obowiązywały.

Na Śląsku polskim będą obowiązywały wszelkie ustawy podatkowe wydane przez Sejm Polski dla całego kraju.

Podatki śląskie wpływać będą do skarbu województwa. Z tych dochodów odda Śląsk Polski Rzeczypospolitej ^hPolskiej^h tę sumę, która z uwzględnieniem liczby mieszkańców Śląska Polskiego – przypadać winna skarbowi państwowemu. Kwotę tę ustanowi co rok Rada Ministrów w porozumieniu z Radą krajową.

Art. 8. We wszystkich sprawach niezatrzeżonych wyraźnie dla Śląska Polskiego jest ustawodawstwo śląskie właściwem, dopóki dana sprawa nie została unormowana ustawą państwową, jednolicie dla całej Polski i z wyraźnem wykluczeniem właściwości sejmu śląskiego.

Ustawodawstwo śląskie będzie jednak zawsze uprawnionem do wydawania przepisów cywilnych i karnych w sprawach zastrzeżonych sejmowi śląskiemu na mocy art. 6.

Art. 9. Ustawodawstwo o zabezpieczeniu socjalnem i o zaopatrzeniu inwalidów wojennych tudzież wdów i sierot wojennych jest rzeczą sejmu śląskiego tak długo, dopóki ustawodawstwo państwowe nie zapewni klasie robotniczej, względnie inwalidom, wdowom i sierotom wojennym w całej Rzeczypospolitej Polskiej lepszego lub przynajmniej takiego samego zaopatrzenia, co ustawy na Śląsku ^aobowiązująco^a.

Art. 10. Na własność skarbu śląskiego przechodzi: położona w obrębie województwa śląskiego własność byłego prowincjonalnego związku komunalnego śląskiego i fundusze składów pozostających pod zwierzchnim zarządem sejmu i wydziału prowincjonalnego w Wrocławiu, tudzież własność b. funduszu krajowego śląskiego i innych funduszy i zakładów, pozostających pod zwierzchnim zarządem Sejmu krajowego i wydziału krajowego w Opawie.

V. O sejmie i ustawodawstwie śląkiem.

Art. 11. Pierwszy sejm śląski będzie wybrany w głosowaniu powszechnem, bezpośrednim, równem, tajnem i stosunkowem. Na każdych 25 000 mieszkańców będzie przypadał 1 poseł.

Podział na okręgi wyborcze ustali Rada Ministrów na wniosek tymczasowej Rady krajowej. Wybory do sejmu śląskiego muszą się

odbyć najdalej w ciągu 80 dni od chwili objęcia kraju przez władze polskie.

Jednocześnie zaś wybory do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej odbędą się na Śląsku w tydzień po wyborach do sejmiku śląskiego;

Wybory będą się odbywały według ordynarii wyborczej, obowiązującej przy wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z tem zastrzeżeniem, że prawo wyborcze czynne i bierne przysługuje każdej osobie posiadającej obywatelstwo polskie i zamieszkałej od sześciu miesięcy na Śląsku. Gdyby ze względu na odrębne stosunki Śląska niektóre przepisy tej ordynarii nie mogły znaleźć zastosowania, zastąpi je Rada Ministrów na wniosek tymczasowej Rady krajowej innemi przepisami. Wojewoda pełni funkcje Generalnego Komisarza Wyborczego, określone w ustawie z dnia 1 sierpnia 1919 r. Dz.Ust. pp. 393.

Art. 12. Sejm śląski uchwali ustawę zasadniczą o ustroju województwa śląskiego.

Ustawa ta określi szczegółowo skład sejmiku śląskiego, ordynarię wyborczą do tegoż sejmiku, sposób uchwalania i ogłaszania ustaw śląskich, sposób przeprowadzenia referendum ludowego, prawo sejmiku do wykonywania kontroli nad działalnością wydziału śląskiego, zwłaszcza zaś prawo sejmiku do zwracania się z interpelacjami do wojewody i do wydziału śląskiego, prawo sejmiku do urządzenia ankiet lub delegowania specjalnych komisji w obrębie ustawodawstwa śląskiego i administracji śląskiej, czas trwania mandatu wybieranych członków Rady krajowej, zakres działania i ustroj izby obrachunkowej śląskiej i wszelkie inne kwestie ustroju sejmiku śląskiego Rady krajowej, województwa śląskiego i innych urzędów śląskich.

Art. 13. Ustawę zasadniczą o ustroju Śląska Polskiego, uchwaloną przez sejm śląski poda wojewoda bezzwłocznie do wiadomości Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Na wypadek, gdyby ustawa ta naruszała przepisy niniejszej ustawy konstytucyjnej winien Prezydent Rzeczypospolitej zakazać jej wykonania i zwrócić ją do ponownego rozpatrzenia przez sejm śląski; może to jednak tylko uczynić przed upływem 45 dni od dnia wręczenia mu ustawy.

Gdyby sejm śląski w ponownym rozpatrzeniu miał obstawać przy zakwestionowanych przez Prezydenta Rzeczypospolitej artykułach ustawy, brzmienie odnośnych przepisów ustanawia ostatecznie Sejm Rzeczypospolitej.

Śląska ustawa zasadnicza obowiązuje także wszelkie władze i sądy państwowe.

Art. 14. Sejm śląski określi wypadki niepołączalności mandatu poselskiego z zajmowaniem pewnych stanowisk urzędowych, względnie pewnych zajęć zarobkowych.

- Art. 15. Sejm sprawdza ważność wyborów niezaprotestowanych. O ważności wyborów zaprotestowanych rozstrzyga sąd wyznaczony przez sejm śląski.
- Art. 16. Posła nie wolno nigdy pociągać do odpowiedzialności sądowej lub dyscyplinarnej za działalność (przemówienia, odezwania, manifestacje) w sejmie, wchodzącą w zakres wykonywania mandatu poselskiego.
- W czasie sesji nie wolno bez pozwolenia sejmu posła aresztować na mocy żadnego przepisu lub też przeciwko posłowi wdrożyć śledztwa sądowego lub dyscyplinarnego. Posła chwytanego na gorącym uczynku przy wykonaniu zbrodni uwięzić wolno.
- Na czas sesji na żądanie sejmu znosi się wszelkie więzienia i zawieszają się wszelkie postępowanie karne lub dyscyplinarne.
- Bieg przedawnienia przeciwko posłowi ulega przerwie na czas, przez który korzysta z wyżej wymienionych przywilejów.
- W sprawach o których się poseł dowiedział, w charakterze posła może poseł przed każdą władzą odmówić zeznania, nie wolno też u niego lub w mieszkaniu lub w sejmie w takich sprawach poszukiwać w drodze rewizji środków dowodowych.
- Art. 17. Posłowie otrzymują diety w wysokości określonej uchwałą sejmu. Oprócz tego, przysługuje im prawo bezpłatnego przejazdu na kolejach w obrębie Śląska położonych, a to na tych samych warunkach, co posłom do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej.
- Art. 18. Nikt nie może być pociągnięty do odpowiedzialności za zgodne z prawdą sprawozdanie z jawnego posiedzenia Sejmu.
- Art. 19. Sejm wybiera ze swego grona Marszałka i jego zastępców. Regulamin sejmowy określi prawa i obowiązki Marszałka, liczbę wicemarszałków i sekretarzy, rodzaj i ilość komisji sejmowych tudzież sposób i porządek obrad sejmowych.
- Art. 20. Prezydent Rzeczypospolitej zwołuje, odracza i zamyka Sejm śląski. Sejm winien być zwołany na pierwsze posiedzenie w trzeci wtorek po dniu wyborów i corocznie we wrześniu na sesję zwyczajną. Sesja ta nie może być ani odroczonej, ani zamkniętej przed uchwaleniem budżetu.
- Prezydent Rzeczypospolitej może zwołać sejm śląski w każdym czasie na sesję nadzwyczajną, winien zaś to uczynić na żądanie Rady krajowej w ciągu dwóch tygodni.
- Art. 21. Ustawa zasadnicza śląska określi okres wyborczy sejmu śląskiego. Okres ten nie może trwać dłużej, niż lat 5, licząc od dnia otwarcia Sejmu.
- Prezydent Rzeczypospolitej może rozwiązać sejm śląski, w wypadku tem winien jednak równocześnie zarządzić nowe wybory, które się muszą odbyć w ciągu 75 dni od dnia rozwiązania.

Sejm zbiera się na pierwsze posiedzenie w trzeci wtorek po dniu wyborów.

Art. 22. Prawo początkowania ustaw śląskich przysługuje wojewodzie i sejmowi śląskiemu.

Ustawy śląskie nie mogą naruszać praw obywatelskich, zagwarantowanych w ustawie konstytucyjnej Rzeczypospolitej Polskiej (rozdział V.) ani też przepisów traktatów międzynarodowych, obowiązujących w Rzeczypospolitej Polskiej.

Wojewodzie, zastępcy wojewody, przez wojewodę lub jego zastępcę wydelegowanym urzędnikom województwa oraz ministrom Rzeczypospolitej przysługuje prawo przemawiania w sejmie poza kolejną zapisanych mówców.

VI. Władze administracyjne województwa śląskiego.

Art. 23. Naczelnymi organami administracji województwa śląskiego są Rady krajowe i wojewoda.

Władze administracyjne Śląska Polskiego mają wszelkie kompetencje nadane: a) władzom województw przez ustawy polskie, b) niniejszą ustawą, c) ustawami niemieckimi lub pruskiemi prowincjom, d) ustawami austriackimi Śląskowi Cieszyńskiemu – o ile ustawy te obowiązywały w momencie przejścia władzy przez Polskę.

Art. 24. Rada Krajowa składa się: z wojewody śląskiego z tegoż zastępcy i z 5 członków, wybranych w głosowaniu stosunkowym przez sejm śląski. Przepisy o sposobie wyboru tych członków uchwali sejm śląski.

Wojewodę i tegoż zastępcę mianuje Naczelnik Państwa na wniosek Rady Ministrów.

Naczelnik Państwa może na wniosek Rady Ministrów zwolnić z urzędu wojewodę i tegoż zastępcę z prawem do emerytury.

Art. 25. Wojewoda łączy w sobie w zakresie praw Naczelnego Prezesa i Prezesa Rejencji i praw nadanych wojewodom przez prawa Rzeczypospolitej, mianuje, odwołuje i przenosi wszystkich niższych i średnich urzędników państwowych na Śląsku oraz przedstawia Naczelnikowi Państwa lub odpowiednim ministrom nominację lub odwołanie wyższych urzędników. Wojewoda może zamianować samodzielnie spomiędzy ustalonych urzędników województwa śląskiego jednego lub więcej swoich zastępców i określić zakres ich działania.

Wojewoda może przekazać część pracy do załatwienia wyższym urzędnikom województwa i określić ich zakres działania.

Art. 26. Rada krajowa korzysta z praw ustawą niniejszą lub późniejszymi ustawami jej nadanych i z praw nadanych ustawami pruskiemi radzie prowincjonalnej.

- Art. 27. W zakresie, w jakim jest sejm śląski instancją przewodniczą Rada krajowa zastępuje organ przewidziany dotychczas przez prawodawstwa dla zatwierdzenia rozporządzeń wojewody.
- Art. 28. Aż do wydania ustaw przez sejm śląski wyda Rada krajowa za zgodą wojewody przejściowe przepisy o używaniu języka polskiego we władzach i urzędach, szkołach itd. i o zaprowadzeniu i sposobie zaprowadzenia waluty polskiej (w myśl uwagi do § 8).
- Art. 29. Rada krajowa pełni aż do innego uregulowania sprawy w drodze ustawodawstwa funkcje wydziału rejencji. O ile będzie sądem administracyjnym, wystarcza obecność czterech członków Rady i sędziego zamianowanego przez Prezydenta Rzeczypospolitej. Wtedy w Radzie wojewoda i jego zastępca nie biorą udziału.
- Art. 30. Radę krajową zwołuje wojewoda. Rada rozstrzyga większością głosów bez względu na liczbę obecnych członków.
- Art. 31. Uchwały Rady wykonuje wojewodów wojewoda. Wojewodzie przysługuje prawo do zawieszenia uchwał Rady, o ile się zgadzają z prawem. W takich wypadkach oddaje wojewoda sprawę do rozstrzygnięcia do najwyższego sądu Polskiego.
- Art. 32. Urząd wojewódzki dzieli się na wydziały: wydziałem kieruje dyrektor województwa. Wydział się dzieli na departamenty pod kierownictwem wicedyrektora, a departamenty – na decernaty pod kierownictwem radcy.
- Art. 33. Dyrektorów, wicedyrektorów, radców i urzędników ad VIII klasy począwszy mianuje Naczelnik Państwa na wniosek ministra spraw wewnętrznych po wysłuchaniu wojewody.
- Art. 34. Wojewoda może zawiesić urzędnika w urzędowaniu, o ile wniesie o śledztwo dyscyplinarne.
- Art. 35. Urzędników od IX klasy w górę przenosi Prezydent Państwa na wniosek wojewody, a w przeciągu pierwszych dwóch lat od objęcia władzy przez Polskę może na wniosek Rady krajowej Prezydent usunąć urzędnika z prawem emerytury.
- Art. 36. Urzędnicy państwowi i komunalni i nauczyciele składają przysięgę służbową według roty i sposób przepisany dla urzędników Rzeczypospolitej. Członkowie Rady krajowej przysięgają, że będą pełnili sumiennie obowiązki, zgodnie z prawem i w zamiarze służenia Rzeczypospolitej Polskiej.

VII. Sąd y.

- Art. 37. Wszelkie sądy wydają wyroki w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej.
- Art. 38. Minister Sprawiedliwości utworzy w porozumieniu z Radą krajową sąd apelacyjny dla Śląska Polskiego i wyznacza jego siedzibę.

Atrybucje sądu kameralnego przechodzą na tenże sąd apelacyjny, a atrybucje sądu Rzeszy w Lipsku na Najwyższy Sąd Rzeczypospolitej w Warszawie.

Art. 39. Wszystkie sądy zwyczajne są podporządkowane Ministrowi Sprawiedliwości. W pierwszych trzech latach po objęciu władzy może Prezydent Rzeczypospolitej sędziów dowolnie przenosić, z zastrzeżeniem emerytury zwolnić ze służby.

Minister Sprawiedliwości może zażądać opinii od wojewody lub Rady krajowej i może utworzyć na koszt państwa wydział sprawiedliwości przy województwie.

Art. 40. Sędziów mianuje Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Ministra Sprawiedliwości, a w pierwszych pięciu latach tylko po wysłuchaniu wojewody.

Art. 41. Sejm śląski ustanowi w miejsce sądów niemieckich i pruskich, które nie są sądami zwyczajnymi, sądy administracyjne, aż do ujednoczenia danego prawodawstwa dla całej Polski.

VIII. Przepisy końcowe.

Art. 42. Od chwili przyznania Polsce Śląska Cieszyńskiego aż do objęcia władzy na przyznanym Polsce Górnym Śląsku rządzić będzie w Śląsku Cieszyńskim Tymczasowa Komisja z Komisarzem Rządowym i jego zastępcą na czele, złożona z pięciu członków mianowanych przez Radę Ministrów. Komisarza i jego zastępcę mianuje Prezydent Rzeczypospolitej. Wymienionych pięciu członków Rada Ministrów mianuje na wniosek Komisarza Rządowego z uwzględnieniem miejscowych potrzeb administracyjnych, gospodarczych i narodowościowych, tak polskich, jak i niemieckich.

Od przyjęcia władzy na Górnym Śląsku przez Rzeczpospolitą rządzić będzie na Śląsku Polskim zamianowani przez Prezydenta Rzeczypospolitej wojewoda i jego zastępca i „Tymczasowa Rada krajowa”, złożona z dwudziestu członków, zamianowanych przez Radę Ministrów. Z tych dwudziestu członków pochodzić będą 3/4 z Górnego Śląska i 1/4 ze Śląska Cieszyńskiego. Zamianowanie nastąpi na wniosek wojewody z uwzględnieniem miejscowych potrzeb administracyjnych, gospodarczych i narodowościowych, tak polskich, jak i niemieckich.

Czynność Tymczasowej Rady krajowej ustaje z chwilą ukonstytuowania się Rady krajowej.

Art. 43. W ciągu dziesięciu lat od chwili objęcia Śląska przez Polskę nominacja wszystkich urzędników, których nie mianują lub nie wybierają władze lub instytucje śląskie, nie może nastąpić wbrew woli wojewody.

- Art. 44. Posłowie śląscy w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej nie biorą udziału w rozprawach i głosowaniu dotyczących spraw wyszczególnionych w art. 5, względnie dotyczących budżetu lub urzędowania władz administracyjnych, nie rozciągających swej działalności na obszar Śląska.
- Art. 45. Niniejsza ustawa konstytucyjna uchyla wszelkie przepisy sprzeczne z jej postanowieniami.
- Art. 46. Wykonanie niniejszej ustawy należy do Prezydenta Ministrów.
- Art. 47. Ustawę niniejszą można zmienić tylko za zgodą Sejmu Polskiego lub Śląskiego.
Odnośnie uchwała sejmu śląskiego będzie prawomocną o ile będzie oparta na większości 3/4 liczby wszystkich mandatów. Na żądanie połowy ogólnej liczby posłów wybranych na Śląsku musi być zarządzone w danej sprawie referendum.
- Art. 48. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.–

°Załącznik do punktu 15^c. N° [13]

Wniosek Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie dostarczenia odpowiedniego pomieszczenia na Urząd Mieszkaniowy m.st. Warszawy

Ministerstwo
Zdrowia Publicznego
Warszawa
Dn. 5 lipca 1920 roku.
24647
Nr VII 2/3/20

Wniosek
w przedmiocie dostarczenia
odpowiedniego pomieszczenia
na Urząd Mieszkaniowy m.st. Warszawy

Rada Ministrów
uchwalić raczy:

upoważnia się p. Ministra Przemysłu i Handlu do odstąpienia Urzędowi Mieszkaniowemu m.st. Warszawy 26 pokoi w zarekwirowanym dla Ministerstwa Przemysłu i Handlu hotelu Mazowieckim (Nowogrodzka 37)

Uzasadnienie

Okolicznością wprost uniemożliwiającą normalną działalność Urzędu Mieszkaniowego m.st. Warszawy jest brak odpowiedniego lokalu. Stwierdzają to jednogłośnie wszyscy, którzy mieli do czynienia z Urzędem, stwierdziła również dobitnie Komisja Międzyministerialna pod przewodnictwem gen. Gołogórskiego, która po posiedzeniach w dn. 9, 13, 14, 17 i 22 kwietnia rb., orzekła co następuje: „Rozważając warunki pracy Urzędu Mieszkaniowego, Komisja skonstatowała, że sprawy rekwizycji i przydziału mieszkań nie mogą dać skutecznych rezultatów, jeśli nie będzie wynaleziony dla Urzędu odpowiedni lokal”.

Takiego lokalu Urząd dotychczas nie posiada wskutek tego nie ma możliwości zaangażowania niezbędnej ilości nowych urzędników, ponieważ zaś działalność Urzędu wciąż się rozrasta, dotychczasowy personel urzędniczy i dawniej niewystarczający, staje się absolutnie niedostateczny, wskutek czego rekwizycja pomieszczeń natrafiła na poważne przeszkody.

Ponieważ Urząd Mieszkaniowy, dostarczający pomieszczeń dla urzędów państwowych i urzędników, dla siebie nie ma prawa rekwirować (art. 1 i 10 ustawy z dn. 27 XI 1919 r. Dz.Ust. 92 poz. 498)⁵⁶ przeto należy przyjąć z pomocą Urzędowi Mieszkaniowemu.

Jedynym wyjściem z sytuacji jest ustąpienie Urzędowi części lokalu zarekwirowanego przez Urząd dla któregokolwiek urzędu państwowego. Takim lokalem jest lokal hotelu Mazowieckiego, składający się z 53 pokoi, z których 26 można byłoby odstąpić Urzędowi Mieszkaniowemu.

Minister Zdrowia Publicznego.

wz.

Chodźko

Podsekretarz Stanu

Na posiedzeniu Rady Ministrów

z dnia

Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem:

Prezydent Rady Ministrów.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 11.

⁵⁶ Chodzi o ustawę z dnia 27 listopada 1919 r. o obowiązku zarządów gmin miejskich dostarczania pomieszczeń.

PROTOKÓŁ
57-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
odbytego 8 lipca 1920 r.

Przewodniczy	Minister Apropowizacji p. Stanisław Śliwiński
Obecni:	
Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Ministrów	p. dr Władysław Wróblewski
Kierownik Ministerstwa Spraw Wewnętrznych	p. Józef Kuczyński Eustachy X. Sapieha
Minister Spraw Zagranicznych Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagan[icznych]	p. dr Stefan Dąbrowski p. gen.-por. Józef Leśniewski
Minister Spraw Wojsk[owych] Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Skarbu	p. dr Stanisław Rybarski ⁵⁷ p. Wiesław Chrzanowski p. dr Kazimierz Bartel p. Ludwik Tołłoczko
Minister Przemysłu i Handlu Minister Kolei Żelaznych Minister Poczty i Telegrafów Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Robót Publiczn[ych]	p. inż. Henryk Dudek p. Adam Poszwiński p. Tomasz Wilkoński
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie b. Dzieln[icy] Pr[uskiej] Prezes Głównego Urzędu Ziemięskiego	p. Feliks Turowicz p. Edward Lechowicz dr Jerzy Buzek
Szef Sekcji w Ministerstwie Pracy i O[pieki] S[połecznej] Szef Sekcji Legislatywnej w Prezydium Rady Ministrów Protokółuje Radca Ministerialny	

Początek posiedzenia o godzinie 7 m. 30 wieczorem.

1. Protokół z 56-go posiedzenia Rady Ministrów – wobec niewniesienia sprzeciwu – uznano za przyjęty.

2. Rada Ministrów przyjęła wniosek Ministerstwa Spraw Wewnętrznych o wycofanie ze Sejmu projektu ustawy o źródłach dochodowych gmin wiejskich na terenie b. zaboru rosyjskiego, przesłanego Sejmowi na podstawie uchwały Rady Ministrów z 20 maja b.r.

⁵⁷ Pomyłka w potokole. Powinno być Roman Rybarski.

3. Przyjęto projekt ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z 20 stycznia b.r. o powołaniu prawników do czynnej służby wojskowej (Dz.Ust. Nr 7. p. 45 z r. 1920).

4. Przyjęto wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w sprawie opieki nad ludnością ewakuowaną i uchodzącą z terenów działań wojennych z następującymi zmianami:

- a) art. 1 otrzymuje osnowę: „Ogólne kierownictwo ruchem ludności ewakuowanej i uchodzącej z terenów działań wojennych obejmuje wyłącznie Państwowy Urząd do spraw powrotu jeńców, uchodźców i robotników, działający w ścisłym porozumieniu z właściwymi Ministerstwami”;
- b) art. 2 c: „Planowe rozmieszczenie uchodźców wewnątrz kraju pod ogólnym kierownictwem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych”;
- c) w art. 2 d po wyrazach „dostarczanie kredytów” wstawia się wyrazy „na wszelkie potrzeby z tą akcją związanych”;
- d) do art. 2 e dodaje się wyrazy „zgodnie ze wskazówkami Ministerstwa Spraw Wewnętrznych”;
- e) w art. 2 f skreśla się wyrazy „nadawanie ogólnego kierunku i”;
- f) pod art. 2 f wstawia się ustęp: „g) kontrola sanitarna zgodnie z zarządzeniami Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza do walki z epidemiami”;
- g) w art. 3 w miejsce wyrazów „Państwowego Urzędu do spraw powrotu jeńców, uchodźców i robotników” wstawia się wyrazy „Ministerstwa Skarbu”;
- h) w art. 4 w miejsce wyrazów „z Naczelnym Dowództwem W.P. oraz Ministerstwem Spraw Wewnętrznych wstawia się wyrazy „z właściwymi Ministerstwami”;
- i) w art. 5 w miejsce wyrazu „uchwała” wstawia się wyraz „rozporządzenie”.

5. Sprawę projektu ustawy o unieważnieniu uprawnień górniczych wydanych przez b. władze okupacyjne niemieckie na obszarze b. Królestwa Kongresowego Rada Ministrów pozostawiła do porozumienia Ministrowi Przemysłu i Handlu z Ministrami Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości.

6. Wniosek Prezesa Głównego Urzędu Ziemińskiego w sprawie utworzenia przy Głównym Urzędzie Ziemińskim Komisji do spraw osadnictwa przyjęto.

7. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utrzymania na czas dalszy sądów doraźnych przyjęto.

8. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie ogłoszenia w Dzienniku Ustaw uchwały Rady Ministrów z 20 marca 1920 r. o zajęciu czasowem składów kolejowych na Placu Broni – przyjęto.

9. W sprawie statutu zawodowego związku urzędników państwowych Rzeczypospolitej Polskiej postanowiono zarządzić rozesłanie egzemplarzy Ministrom celem przejrzenia, równocześnie wziąć pod wzgląd drogę wskazaną w tym przedmiocie przez rząd francuski, tj. wziąć inicjatywę i przedłożyć projekt ustawy rządowej, co zlecono Prezydium Rady Ministrów.

10. Wniosek Min. Skarbu o utworzeniu Urzędu Nadzoru nad ubezpieczeniami przyjęto. Skreślono 2-ie zadanie art. 3 i 2-ie zdanie art. 4 projektu.

11. Dodatkowo do uchwały powziętej na posiedzeniu poprzednim postanowiono opracować wniosek w sprawie rozszerzenia postanowienia ustawy z 11 lipca 1919 r., normującej stosunki służbowe funkcjonariuszów państwowych podczas służby wojskowej na pracowników kontraktowych.

12. Przyjęto uzgodniony z Ministrem Sprawiedliwości projekt ustawy o utraconych tytułach pożyczek państwowych polskich.

Koniec posiedzenia o 9-wieczór.

^fSt. Śliwiński^f

^c13. Na posiedzeniu poufnym Rada Ministrów upoważniła Ministra Spraw Zagranicznych

1. do zmiany zasadniczych podstaw umowy z Łotwą już poprzednio przedstawionej.

Radzie Ministrów na posiedzeniu poufnym odnośnie do wschodniej części powiatu iłkukszańskie⁵⁸ – zajętego już obecnie przez Łotwę.

2. do podania rozstrzygnięcia sporów terytorialnych z Litwą arbitrażowi.

3. do uznania de iure niepodległości Łotwy ewentualnie później i Estonii.^c

Załączniki

Wykaz:

1. [Projekt] ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z 20 stycznia 1920 r o powołaniu prawników do czynnej służby wojskowej (Dz.ust. Nr 7, poz. 45 z r. 1920)⁵⁹.
- 1a. Uzasadnienie [projektu ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z 20 stycznia 1920 r o powołaniu prawników do czynnej służby wojskowej (Dz.ust. Nr 7, poz. 45 z r. 1920)].
2. Wniosek nagły Państwowego Urzędu do Spraw Powrotu Jeńców Uchodźców i Robotników.
3. Projekt ustawy o unieważnieniu uprawnień górniczych wydanych przez b. władze okupacyjne niemieckie na obszarze b. Królestwa Kongresowego⁶⁰.
- 3a. Motywy projektu ustawy o unieważnieniu uprawnień górniczych wydanych przez b. władze okupacyjne niemieckie na obszarze b. Królestwa Kongresowego.

⁵⁸ Zgodnie z umową polsko-łotewską z 11 kwietnia 1920 r. oddziały polskie wycofały się z Łatgalii i spornej części powiatu iłkukszańskiego.

⁵⁹ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Obrony Państwa z dnia 14 lipca 1920 r. w przedmiocie powołania prawników do czynnej służby wojskowej, Dz.U. 1920, nr 62, poz. 406. Proponowano podwyższyć liczbę prawników ze 100 na 200.

⁶⁰ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 15 lipca 1920 r. w sprawie unieważnienia zarządzeń b. władz okupacyjnych niemieckich w przedmiocie uprawnień górniczych na obszarze b. Królestwa Kongresowego, Dz.U. 1920, nr 70, poz. 463.

4. [Wniosek Głównego Urzędu Ziemińskiego o uchwalenie wniosku dotyczącego utworzenia przy Głównym Urzędzie Ziemińskim Komisji do spraw osadnictwa].
5. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utrzymania na czas dalszy sądów doraźnych w okręgu warszawskiego i lubelskiego sądu apelacyjnego⁶¹.
- 5a. Uzasadnienie [projektu rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utrzymania na czas dalszy sądów doraźnych w okręgu warszawskiego i lubelskiego sądu apelacyjnego].
6. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie ogłoszenia w Dzienniku Ustaw uchwały Rady Ministrów z d. 20 marca r. 1920 o zajęciu czasowem składów kolejowych na Placu Broni, należących do Towarzystwa Warszawskiego Składów Towarowych.
7. Statut Zawodowego Związku Urzędników Państwowych Rzeczypospolitej Polskiej.
8. [Projekt] rozporządzenia Ministra Skarbu o organizacji Urzędu Nadzoru nad Zakładami Ubezpieczeń⁶².
9. Projekt ustawy o utraconych tytułach pożyczek państwowych polskich.

°Załącznik do punktu 3°. N° [1a]

Uzasadnienie [projektu ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z 20 stycznia 1920 r. o powołaniu prawników do czynnej służby wojskowej (Dz.ust. Nr 7, poz. 45 z r. 1920)]

UZASADNIENIE.

Ustawa z dnia 20 stycznia 1920 r. upoważnia Ministra Spraw Wojskowych do powołania do służby czynnej 100 prawników, a intencją jej było przyspieszenie wymiaru sprawiedliwości w sądach wojskowych przez powiększenie ich personelu. Między wydaniem ustawy a jej wykonaniem zaszły okoliczności, które zmieniają zapotrzebowanie sił prawniczych w sądownictwie wojskowym.

Nastąpiło bowiem powiększenie stanu liczebnego armii na froncie^h oraz powiększenie etapów przez zajęcie nowych obszarów,^h co wywołało potrzebę kreowania całego szeregu nowych sądów polowych, w obrębie zaś etapów, założenia sądów etapowych.

Sądy polowe przy armiach jak i dowództwach okręgów etapowych są tak przeciążone, że w niektórych ilość spraw zawisłych dochodzi do 1000, a są takie, gdzie przekracza 2000 spraw. W organach etapowych nowo utworzonych nie ma zupełnie sądownictwa cywilnego, wskutek czego sprawy karne osób cywilnych załatwiane są przez sądy wojskowe. Ilość tych spraw jest nader wielka.

⁶¹ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie utrzymania na czas dalszy sądów doraźnych w okręgu warszawskiego i lubelskiego sądu apelacyjnego, Dz.U. 1920, nr 61, poz. 395.

⁶² Nie publikuje się. Rozporządzenie Ministra Skarbu o organizacji Urzędu nadzoru nad zakładami ubezpieczeń, Dz.U. 1920, nr 85, poz. 565.

Przy każdej nowej armii jak i dowództwie okręgu etapowego zachodzi potrzeba utworzenia referatu prawnego, który wynosi co najmniej 2–3 sił fachowych. Z braku tych sił nie obsadzono dotychczas 7 referatów sędowo-prawnych przy Dowództwie O.E. a obowiązki ich pełnią sędziowie, urzędujący w sądach polowych.

Oddawanie tych czynności sędziom przy sądach polowych, nie tylko obciąża ich pod względem ilości pracy, ale i ze względów zasadniczych połączone jest ze szkodą wykonywania wymiaru sprawiedliwości.

Jeżeli przyjmie się jako minimalną cyfrę potrzebnych dla jednego sądu polowego wraz z referatem prawnym dowódcy 10 osób to 100 prawników, powołanych obecnie wystarczy zaledwie na zorganizowanie nowo utworzonych sądów polowych.

Na dostateczne uzupełnienie szeregów sądownictwa wojskowego w kraju, powstaje zatem zapotrzebowanie w ramach co najmniej 100 prawników.

Zapotrzebowanie to jest tem silniejsze, że sądownictwo wojskowe w kraju zwiększyło się o jeden Sąd O.G. na Pomorzu (w Grudziądzu), a ponadto w Rzeszowie oraz zamierzone jest utworzenie Espozytury w Brześciu Litewskim.

°Załącznik do punktu 4°. N° [2]

Wniosek nagły Państwowego Urzędu do Spraw Powrotu [Jeńców Uchodźców i Robotników]

Wniosek nagły Państwowego Urzędu
do Spraw Powrotu JUR.

Rada Ministrów raczy
uchwalić następujące wnioski:

- Art. 1. Ogólną opiekę nad ludnością ewakuowaną i uchodzącą z terenów działań wojennych obejmuje wyłącznie Państwowy Urząd JUR, działający w ścisłym porozumieniu z władzami wojskowymi.
- Art. 2. Do zakresu opieki należy:
 - a) przewóz ewakuowanych na podstawie listów transportowych używanych przez państwowy Urząd JUR dla transportu jeńców i uchodźców.
 - b) żywienie podczas drogi.
 - c) planowe rozmieszczenie wewnątrz kraju i ogólne kierownictwo ruchem uchodźczym.
 - d) dostarczanie kredytów, oraz w miarę możliwości żywności i odzienia Województwom, w których obrębie ewakuowani będą rozmieszczeni.
 - e) w miarę uwalniania terenów zajętych przez wojska nieprzyjacielskie reewakuacja uchodźców do miejsca stałego ich zamieszkania.

f) nadawanie ogólnego kierunku i koordynacja pracy wszelkich organizacji społecznych, działających w powyższym zakresie.

Art. 3. Na pokrycie wydatków Rada Ministrów uchwali na wniosek Państwowego Urzędu Jur specjalne kredyty, niezależne od normalnego budżetu Państwowego Urzędu JUR.

Art. 4. Wykonanie niniejszej uchwały poleca się Komisarzowi Generalnemu Państwowego Urzędu JUR w porozumieniu z Naczelnem Dowództwem W.P. oraz Min. Spraw Wewnętrznych.

Art. 5. Uchwała niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

°Załącznik do punktu 5°. N° [3a]

Motywy projektu ustawy o unieważnieniu uprawnień górniczych wydanych przez b. władze okupacyjne niemieckie na obszarze b. Królestwa Kongresowego

M O T Y W Y.

Władze okupacyjne niemieckie w b. Królestwie Kongresowym wydały w czasie wojny szereg przepisów, dotyczących przemysłu górniczego (Aneks I), niezgodnych z obowiązującą w kraju Ustawą Górniczą i wytwarzających wyraźne uprzywilejowanie w tym przemyśle poddanych Rzeszy niemieckiej.

W następstwie powyższych zarządzeń zostały w czasie wojny dokonane, przeważnie przez obcokrajowców, liczne odkrycia rud żelaznych w zachodniej części b. Królestwa, w powiatach Częstochowskim i Wieluńskim. Władze okupacyjne odkrycia te zalegalizowały i na podstawie ich zatwierdziły 65 nadań górniczych na eksploatację rudy żelaznej, oraz wydały odkrywcom odnośne akty nadawcze (Aneks II). Poza tem, na zasadzie dokonanych przez rozmaite osoby i poświadczonych przez władze okupacyjne odkryć rudy żelaznej zostało jeszcze zaprojektowanych 60 nadań górniczych (Aneks III); te ostatnie nadania nie zostały jednak w okresie okupacji zatwierdzone i akty nadawcze nie zostały wydane.

Taki stan rzeczy, wytworzony przez nielegalne rozporządzenia władz okupacyjnych, Ministerstwo Handlu i Przemysłu nie może uznać za odpowiadający wymaganiom prawa i interesu Państwa i sądzi, że w danym wypadku, do poczynionych odkryć rudy żelaznej winna być zastosowana zasada, wyrażona w uchwale Sejmu Ustawodawczego z dnia 10-go lipca 1919 r. odnośnie do odkryć węgla brunatnego w Zagłębiu Dobrzyńskim. Ministerstwo Handlu i Przemysłu wnosi, aby wszelkie prawa, wypływające z poczynionych w okresie okupacji odkryć rud żelaza były przekazane na własność Państwa, a wydane już osobom prywatnym akty nadawcze unieważnione i przepisane na rzecz Państwa. Uzyskane tym sposobem tereny górnicze, obejmujące obszar przeszło 100 klm.²

Państwo będzie mogło, zależnie od okoliczności, albo eksploatować na rachunek własny, albo też wydierżawiać częściowo osobom prywatnym.

Wreszcie, co się tyczy nadań górniczych, zatwierdzonych przez władze okupacyjne na zasadzie odkryć ciał kopalnych, dokonanych jeszcze przed wybuchem wojny (Aneks IV), to zdaniem Ministerstwa Przemysłu i Handlu, nadania te mogą być zatwierdzone jedynie przez odnośne władze Rządu Polskiego, z uwzględnieniem przepisów obowiązującej dotychczas Ustawy Górniczej. Ministerstwo wnosi, aby czynności władz okupacyjnych, dotyczące zatwierdzania powyższych nadań, były uznane za nieważne, a prawa osób prywatnych, nabyte wskutek poczynionych odkryć, były utrzymane w mocy, w tem stadium, w jakim je zastał wybuch wojny. Zatwierdzanie nadania zależęć będzie od wyniku rozpatrzenia przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu praw odkrywcy ciała kopalnego.

Aneksy⁶³:

- Aneks I. Z I/XII 1915 Nr 12. Dziennik rozporz. Generał Gub. Warszaw. p. 31 Rozporządzenie o przemyśle górniczym.
- Aneks II. Spis nadań górniczych na rudę żelazną, zatwierdzonych przez władze okupacyjne niemieckie na podstawie odkryć zrobionych podczas okupacji.
- Aneks III. Wykaz projektowanych nadań górniczych na rudę żelazną na podstawie odkryć zrobionych podczas okupacji.
- Aneks IV. Spis nadań górniczych zatwierdzonych przez władze okupacyjne niemieckie na podstawie odkryć minerałów zrobionych przed wybuchem wojny światowej.

^cZałącznik do punktu 6^c. N^o [4]

[Wniosek Głównego Urzędu Ziemskiego o uchwalenie wniosku dotyczącego utworzenia przy Głównym Urzędzie Ziemskim Komisji do spraw osadnictwa]

Do
PREZYDIUM RADY MINISTRÓW
w m i e j s c u.

Główny Urząd Ziemski wnosi o uchwalenie następującego wniosku:

- I) Utworzyć przy Głównym Urzędzie Ziemskim Komisję do spraw osadnictwa w składzie następującym:

⁶³ Treści aneksów nie publikuje się.

- 1) Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego lub jego zastępca jako przewodniczący;
 - 2) Delegat Głównego Urzędu Ziemskiego;
 - 3) Delegat Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych;
 - 4) Delegat Ministerstwa Skarbu;
 - 5) Delegat Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich.
- Oprócz tego na posiedzenia Komisji zapraszany będzie przedstawiciel Zarządu Cywilnego Ziem Wołynia i Frontu Podolskiego – z głosem doradczym.
- 2) Zadaniem Komisji jest ustalenie wytycznych państwowej polityki osadniczej. Uchwały Komisji w tych sprawach będą obowiązujące dla władz, działających w tym zakresie na odnośnych terenach.
 - 3) Komisja ma prawo powoływania rzeczoznawców, zwoływania ankiet itp.

Uzasadnienie.

Ze sprawą reformy rolnej w Państwie Polskiem wiąże się sprawa przesiedlenia pewnej części ludności rolniczej z okolic rolniczo przeludnionych, do dzielnic słabo zaludnionych lub wyludnionych.

Dzielnicami wyludnionymi są okręg Brzeski i Wołyń Polski.

Pierwszy teren pozostaje pod władzą Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich, drugi stopniowo ma przechodzić pod władzę Rządu Polskiego. Uzgodnienie polityki osadniczej Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich i Zarządu Cywilnego Ziem Wołynia i Frontu Podolskiego z zamiarami Głównego Urzędu Ziemskiego i Rządu Polskiego wymaga obecności przedstawicieli Zarządów Cywilnych w Komisji. Formalnie Zarząd Cywilny Wołynia i Frontu Podolskiego działa już tylko na terytorium Państwa Ukraińskiego. Jego przedstawiciel nie może więc posiadać głosu decydującego.

Potrzeba powołania delegatów od wymienionych Ministerstw nie wymaga uzasadnienia.

P R E Z E S

Głównego Urzędu Ziemskiego

^f/–/ T. Wilkoński^f

Warszawa, dnia 26 czerwca 1920 roku.

Uzasadnienie [projektu rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utrzymania na czas dalszy sądów doraźnych w okręgu warszawskiego i lubelskiego sądu apelacyjnego]

U z a s a d n i e n i e .

Mimo zasadniczej poprawy stosunków bezpieczeństwa, co w znacznej mierze, według sprawozdań urzędów wymiaru Sprawiedliwości, przypisać należy ferowaniu wyroków w postępowaniu doraźnym, nie nadszedł jeszcze czas, w którym można by zrezygnować z zastosowania ustawy z dnia 30 czerwca 1919 w przedmiocie sądów doraźnych⁶⁴.

Powszechny głos sądów i urzędów prokuratorskich oświadcza się na dalszem utrzymywaniem sądów doraźnych mniej więcej w zakresie dotychczasowym (zob. rozp. Rady Ministrów z 1 sierpnia 1919 poz. 380 Dz.pr. i rozporządzenie z 5 stycznia 1920 poz. 17. Dz.U.).

Z zastrzeżeniem przyłączenia się do niniejszego wniosku p. Kierownika Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Ministerstwo Sprawiedliwości wnosi o uchwalenie powyższego rozporządzenia uznając, że szerzenie się niektórych przestępstw wyżej wymienionych nakazuje dalsze utrzymanie sądownictwa doraźnego, przy czem uwzględnić należy również potrzeby państwa prowadzącego wojnę (szczególna ochrona kolei, mostów, telegrafów, telefonów itp.). W porównaniu ze stanem dotychczasowym sądownictwo doraźne ma być cokolwiek ograniczone, mianowicie:

Przestępstwo przewidziane w art. 562 k.k. (łżejsze wypadki uszkodzenia mienia przez pożar) nie wymaga obecnie represji doraźnej, zastrzeżenie w p. 7 projektu uwzględnia potrzeby wiążące się z prowadzeniem wojny.

Koniokradztwo popełnione wśród warunków art. 584 k.k. podlega sądowi doraźnemu na zasadzie art. 584; jest to wynikiem tego, że kodeks z r. 1903 nie zna tzw. idealnego zbiegu przestępstw, zatem koniokradztwo popełniane wśród warunków art. 584 k.k. kwalifikowane będzie w myśl tego artykułu, jako sankcji ostrzejszej. Ograniczenie sądownictwa doraźnego w tym punkcie odpowiada zresztą projektowi ustawodawczemu uchwalonemu na Radzie Ministrów dnia 14 czerwca b.r. (art. 73 projektu ustawy w przedmiocie zmian w ustawodawstwie karanem w b. Zaborze rosyjskim).

⁶⁴ Zob. Dz.U. 1919, nr 55, poz. 341.

Wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie ogłoszenia w Dzienniku Ustaw uchwały Rady Ministrów z d. 20 marca r. 1920 o zajęciu czasowem składów kolejowych na Placu Broni, należących do Towarzystwa Warszawskiego Składów Towarowych

MINISTERSTWO KOLEI ŻELAZNYCH

N° 24391.

Treść wniosku:

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Uchwałę Rady Ministrów z d. 20 marca r. 1920 o zajęciu czasowem na rzecz kolei Państwowych składów na Placu Broni w Warszawie, należących do Towarzystwa Warszawskiego Składów Towarowych, ogłosić w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej.

Uzasadnienie.

Uchwała powyższa powzięta na zasadzie art. 21 dekretu o wywłaszczeniu przymusowemu z d. 7 lutego r. 1919 (Dz.Pr. No 14, poz. 162) ulega opublikowaniu z mocy ustawy z d. 31 lipca r. 1919 o wydawaniu Dziennika Ustaw Rzplitej (Dz.Ust. No 66, poz. 400), jak wszelki przepis powszechnie obowiązujący, ze względów poniższych.

I. Dekret przytoczony zawiera w sobie przepisy tak o wywłaszczeniu stałem jak i na pewien termin, tj. zajęciu czasowem. W wypadku pierwszym władza prawodawcza upoważnia do decydowania sprawy Naczelnika Państwa, w wypadku drugim – Radę Ministrów. Nie ma tam decyzji ogólnej, że wywłaszczeniu przymusowemu ulegają wszystkie w ogóle nieruchomości, które by w miarę potrzeby zajmowały na rzecz swoją urzędy własną władzą, jeno w każdym poszczególnym razie ma się ustalać wyjątki z powszechnego prawa własności – zamiast władzy prawodawczej – przez upoważnione w tym celu przez nią zwierzchnie organy Rządu. Inaczej mówiąc, dekret ustala tylko warunki ogólne, w jakich wywłaszczenie przymusowe może być dokonywanem i przelewa władzę prawodawczą, w razie stwierdzenia tych warunków, na organy powyższe, które w drodze substytucji wydają odpowiednie postanowienia, mające moc obowiązującą ustaw prawodawczych. Każdy zaś wyjątek z prawa powszechnie obowiązującego, zwłaszcza z prawa tak podstawowego dla istniejącego bytu społecznego, jak prawo własności w zasadzie nienaruszalne, musi być i jest w rzeczy samej obowiązujący powszechnie. Wprawdzie nasuwa się tu mimowoli pozorna analogia z prawem rekwizycji lub sekwestru, wykonywanem wprost nie przez władzę zwierzchnią lecz przez urzędy poszczególne, jak Ministerstwa. Analogia to atoli pozorna, w tym bowiem razie chodzi tylko o tymczasowe ograniczenie korzystania

bezpośredniego z własności, urzędy zaś poszczególne mają poruczone sobie jedynie wykonywanie zapadłego prawa ogólnego, gdy w wypadku poprzednim organy zwierzchnie mają upoważnienie do decydowania o wydaniu nowego, zależnego od ich uznania, zarządzenia, ustalającego nie wykonanie istniejącego prawa, lecz odwrotnie – wyłączenie z prawa istniejącego. To zaś wyłącznie dopiero wykonają urzędy poszczególne.

II. Są te zarządzenia obowiązujące powszechnie dlatego również, że obowiązują one nie tylko właścicieli nieruchomości, wywłaszczanych stale lub czasowo, ale też wszystkie osoby trzecie, których interesy z jakiegokolwiek tytułu z wywłaszczeniem tem są związane jak np. wierzycieli, użytkowników dożywotnich, dzierżawców, posiadaczy zastawowych, właścicieli służebności, mieszkańców etc., i już z tego powodu zarządzenia te winne być publikowane w drodze obowiązującej ustawowo.

III. W końcu zarządzenia te są obowiązujące powszechnie, ponieważ zobowiązują do wykonania wszystkie władze krajowe, niezależnie od urzędu, na którego rzecz wywłaszczenie stałe czy czasowe ma być dokonane. Mianowicie na mocy art. 7 i 8 dekretu o wywłaszczeniu przymusowym, powołanego powyżej, opis nieruchomości wywłaszczonej sporządza urzędnik policji miejscowej, oszacowania dokonywa komisja szacunkowa, utworzona pod przewodnictwem komisarza rządowego (starosty) z miejscowego sędziego podkomisarza ziemskiego, lub przy wywłaszczeniu nieruchomości miejskiej – przedstawiciela Magistratu i inspektora skarbowego, oraz o ile wywłaszczenie dotyczy nieruchomości państwowych lub kościelnych, przedstawiciela instytucji właściwej. Zaczem zarządzenie o wywłaszczeniu przymusowym ma być wykonaniem z udziałem władz administracyjnych, wymiaru sprawiedliwości, Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych oraz władz skarbowych. w poszczególnych wypadkach z udziałem innych jeszcze władz państwowych i samorządowych.

W danym razie Ministerstwo Sprawiedliwości w odezwie do Prezydium Rady Ministrów z dn. 27 maja rb. No 17769/20 odmawia ogłoszenia w Dzienniku Ustaw dotyczącej Uchwały Rady Ministrów, władze zaś wykonawcze, niezależnie od Ministerstwa Kolei Żelaznych, odmawiają przystąpienia do wywłaszczenia, motywując to brakiem opublikowania uchwały rzeczonyj w drodze przepisanej, które by nadało tej uchwale cechę zarządzenia obowiązującego powszechnie.

Wobec tego i z uwagi na konieczność pilnego załatwienia sprawy wywłaszczenia, o jakim mowa, Ministerstwo Kolei Żelaznych widzi się zmuszonym udać, na zasadzie ustępu końcowego art. 1 ustawy z dn. 31 lipca r. 1919 o wydawaniu Dziennika Ustaw Rzplitej (Dz.Ust. No 66, poz. 400) z prośbą o uchwalenie wniosku, podanego powyżej.

Warszawa, dnia 17 czerwca 1920 r.

Minister
K. Bartel

Wniesiono na Radę Ministrów
dnia r. 1920.
Uchwałą zapadła zgodnie z wnioskiem.
Prezydent Ministrów:

°Załącznik do punktu 9°. N° [7]

Statut Zawodowego Związku Urzędników Państwowych Rzeczypospolitej Polskiej

STATUT ZAWODOWEGO ZWIĄZKU URZĘDNIKÓW PAŃSTWOWYCH RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

I. Nazwa i charakter Z w i ą z k u.

§ 1. Nazwa związku brzmi: „Związek Zawodowy Urzędników Państwowych R.P.” Związek jest osobą prawną.

§ 2. Siedzibą prawną Związku jest Warszawa, obejmuje on swoją działalnością całe Państwo Polskie.

§ 3. Związek jest stowarzyszeniem czysto zawodowym, bezpartyjnym i apolitycznym. Wszelkie kwestie partyjno-polityczne, lub wyznaniowe są z działalności Związku wykluczone.

II. Cel i zadania Związku.

§ 4. Zadaniem Związku jest skupić wszystkich Urzędników państwowych całej R.P. celem obrony ich zawodowych, ekonomicznych i społecznych interesów, zgodnie z ogólnymi interesami Państwa. Dla urzeczywistnienia swoich zadań, Związek podejmuje stosowne akcje, ankiety, petycje, interwencje itp. / lub też popiera takie akcje ogólne, które dotyczą położenia i interesów Urzędników Państwowych. Związek dąży również do podniesienia pracowników państwowych na najwyższy poziom kulturalny i etyczny, czuwa nad ten, by obowiązki swe spełniali z jak największą sumiennością i sprawnością, odpowiadającą potrzebom społeczeństwa i interesom R.P.

§ 5. Związek broni praw swych członków, zabiega o poprawę ich bytu, tudzież warunków płacy i pracy, dąży do uzyskania dla pracowników i ich rodzin należytego zabezpieczenia społecznego, udziela członkom porady i pomocy prawnej w sprawach wynikających ze stosunku służbowego, zakłada wszelkiego rodzaju kooperatywy, urządza kuchnie i składnice towarów, zakłada kasy wzajemnej pomocy, pensjonaty itp. zwołuje konferencje i zgromadzenia, urządza odczyty, kursa i pogadanki zawodowe, tudzież naukowe, wydaje pisma i podręczniki, zakłada biblioteki i czytelnie, urządza zebrania towarzyskie koncerty,

przedstawienia itp. Zadaniem Związku jest również dążyć do tego, by Państwo dla pracowników i ich rodzin budowało lecznice, schroniska itp.

U w a g a: Celem spełnienia swych zadań, Związek zabiega u rządu o przyznanie mu odpowiednich atrybucji.

III. Członkowie.

§ 6. Członkiem Związku może być każdy urzędnik pobierający uposażenie z funduszków skarbowych, nie wyłączając ^adyjetarjsuzy^{a65}, bez różnicy płci, wyznania i narodowości, zatrudniony w którymkolwiek z urzędów, instytucji zakładów lub przedsiębiorstw państwowych R.P., tudzież pracownicy, zatrudnieni w biurach, lub instytucjach Związku.–

Emeryci mogą być również członkami Związku. Członków przyjmują, na polecenie dwóch członków zarządu Kół ^am^{a66}, które mogą również odmówić przyjęcia. Od odmownej decyzji Zarządu Koła miejscowego kandydat nieprzyjęty może odwołać się do Zarządu Głównego.

IV. Wkładki Członków.

§ 7. Członek Związku opłaca:

- a) jednorazowe wpisowe w wysokości 5 Marek, tudzież wkładkę miesięczną w wysokości: przy pensji do 1000 Marek 4 marki mies.
" " od 1000–2000 " 8 " "
" " od 2000–3000 " 12 " itd.

b) w wyjątkowych wypadkach – jednorazowe składki na skutek uchwały walnego zjazdu delegatów.

W razie nagłej potrzeby może Zarząd Główny zarządzić jednorazową składkę na jakiś ważny, odpowiednio umotywowany cel, z czego zdaje sprawę przed najbliższym walnym zjazdem. Wpisowe, wkładki miesięczne, tudzież składki są bezzwrotne.

Wysokość wkładek (ewentualne podwyższenie lub zniesienie) tudzież wpisowego ustala walny zjazd.

Walne zebrania Kół miejscowych mogą na pokrycie wydatków lokalnych uchwalić wkładki dodatkowo.

V. Prawa i obowiązki Członków.

§ 8. Członek Związku korzysta ze wszystkich świadczeń Związku wyżej określonych, tudzież ze wszystkich w ogóle jego urzędzeń, z zachowaniem specjalnych przepisów regulaminowych, bierze udział w walnych zjazdach (przez delegatów) i wszelkich w ogóle zebraniach, z głosem decydującym, którego innej osobie przekazać nie może; ma również prawo czynnego i biernego wyboru do wszelkich ciał i instytucji związkowych.

⁶⁵ Dietariusz – urzędnik niebędący na etacie, pobierający wynagrodzenie dzienne, diety.

⁶⁶ Kół miejscowych.

Członek Związku, który przestał być urzędnikiem państwowym, korzysta z praw członkowskich, aż do chwili otrzymania innej posady, nie dłużej jednak jak trzy miesiące, o ile utrata stanowiska urzędniczego nie nastąpiła na skutek jego własnych czynów nieetycznych.

§ 9. Każdy członek obowiązany jest stosować się do statutów Związku regulaminów instytucji związkowych, do uchwał walnych zjazdów, postanowień Głównego Zarządu tudzież do wszelkich wskazówek i instrukcji, wydawanych przez kierownictwo ciała Zarządu.

VI. Organizacja Związku.

1. Koła miejscowe:

§ 10. Podstawą organizacji Związku są Koła miejscowe. Koło miejscowe obejmuje zasadniczo teren jednego powiatu, z siedzibą zarządu w mieście powiatowym. Jeżeli w powiecie znajduje się więcej urzędów i instytucji państwowych z większą liczbą urzędników, wówczas tworzy się w powiecie więcej Kół, z których każde jednak nie może liczyć mniej członków jak 50, z siedzibą tych Kół są te miasta w powiecie, w którym jest większa liczba urzędników.

W Warszawie tudzież w miastach wojewódzkich może powstać więcej Kół, które działalnością mogą objąć urzędy lub instytucje z nie mniejszą jednak liczbą członków jak 50.– Urzędy mniejsze mają należeć do Kół sąsiednich, Koła miejscowe mają autonomię w sprawach czysto miejscowych, we wszystkich zaś sprawach ogólnych stosują się do dyrektyw Zarządu Głównego.

Na wydatki miejscowe otrzymają Koła miejscowe z każdej wkładki 35%, resztę zaś odsyłają Zarządowi Głównemu.

§ 11. Walne zgromadzenie Koła miejscowego, które odbywać się ma z reguły po ukończeniu każdego roku administracyjnego (najpóźniej w cztery tygodnie), wybiera: a) Zarząd Koła, złożony z prezesa i 6–12 członków, b) Komisję rewizyjną, złożoną z 3 członków i 3 zastępców. Wszystkie uchwały walnego zgromadzenia Kół miejscowych mają być przedkładane w odpisie Zarządowi Głównemu i Zarządowi Wojewódzkiemu. Walne zebranie zatwierdza sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej i przeprowadza uchwały, dotyczące całej w ogóle działalności Koła miejscowego.

Walne zgromadzenia Kół miejscowych są prawomocne gdy w nich uczestniczy przynajmniej 2/3 członków Koła, o ile w terminie wyznaczonym nie zbierze się wymagana ilość członków – w godzinę po tymże terminie odbędzie się zgromadzenie, prawomocne bez względu na liczbę obecnych.

§ 12. Koła miejscowe jednego Województwa stanowią okręg wojewódzki. Walny zjazd delegatów tych Kół (w stosunku 1 na 50, przy czym reszta ponad 50 liczy się za pełne) wybiera Zarząd wojewódzki z siedzibą w głównym mieście wojew., złożony z 12 członków i 6 zastępców, z których 2/3 zamieszkałych możliwie w siedzibie Zarządu Województwa.

W zarządzie Kół miejscowych i województwa winny być, o ile możliwości, reprezentowane wszystkie urzędy i grupy fachowe.

§ 13. Wojewódzkie zjazdy delegatów Kół, celem wyboru wojewódzkiego Zarządu, odbywają się na zasadzie tych samych postanowień, co walne zebrania członków Kół miejscowych.

Do zjazdu wojewódzkiego, prócz wyboru wojewódzkiego Zarządu, należy wysłuchanie lub przyjęcie do wiadomości / lub nieprzyjęcie sprawozdania z rocznej działalności Kół miejscowych Województwa, a nadto uchwały w miejscowych sprawach Województwa.

Protokół wojewódzkiego zjazdu ma być przedkładany Zarządowi Głównemu. Koszta zjazdu ponoszą Koła miejscowe.

2. Walny zjazd delegatów Kół.

§ 14. Najwyższą instancją Związku jest walny zjazd delegatów Kół m., na który Koła wybierają delegatów w stosunku jednego na 50. Walny Zjazd zwołuje Zarząd Główny, najpóźniej w 8 tygodni po upływie roku administracyjnego, przy czym termin zjazdu i jego porządek dzienny ma być podany członkom do wiadomości w drodze okólnika przynajmniej na 4 tygodnie przed tem.

Zadania walnego zjazdu są następujące:

a) wysłuchać i zatwierdzać sprawozdania z działalności Głównego Zarządu Związku, sprawozdania kasowego, tudzież Komisji Rewizyjnej; b) wysłuchać i zatwierdzić sprawozdania z działalności i stanu finansowego wszelkich w ogóle instytucji, tudzież przedsiębiorstw, utworzonych przy Związku; c) udzielić lub odmówić Zarządowi Gł. absolutorium; d) wybrać na przeciąg roku Zarząd Gł., oraz zastępców, tudzież Komisję Rewizyjną; e) wydawać decyzje co do wysokości wkładek, świadczeń organizacji dla członków, dalej decyzje co do instytucji itp.; f) uchwała ogólne wnioski, dotyczące warunków pracy i płacy i całego w ogóle położenia urzędników państwowych, tudzież akcji w kierunku jego poprawy. Koszta delegatów na walne zebranie ponoszą Koła miejscowe, ewentualnie w drodze składek nadzwyczajnych członków. Uchwały walnego zjazdu zapadają zwykłą większością głosów, z wyjątkiem wypadków, przewidzianych w § 29. Walny Zjazd upoważnia Główny Zarząd do nabycia lub zbycia nieruchomości, zaciągnięcia pożyczek, przyjęcia darowizny lub zapisu.

VII. Główny Zarząd Związku i Komis. Rewizyjna.

§ 15. Wszystkimi sprawami Związku zawiaduje imieniem Walnego zjazdu Zarząd Główny, powołany do wypełnienia wszelkich statusowych zadań Związku, Z.Gł. składa się z 36 członków, tudzież 12 zastępców wybieranych na przeciąg roku spośród członków Związku z możliwem uwzględnieniem wszystkich wojewódzkich okręgów, tudzież urzędów. (grup fachowych).

Na pierwszym konstytuującym zebraniu, które nastąpić ma najpóźniej 24 godziny po wyborze, wybiera Zarząd Gł. prezesa Związku, i dwóch zastępców,

skarbnika (i jego zastępcę), sekretarza Związku tudzież jego zastępcę. Wyżej wymienieni stanowią prezydium Związku. Dla spraw bieżących wyłania Zarząd Gł. ze swego grona Wydział Wykonawczy, złożony z 12 członków, w tem 7 członków prezydium. Ze swej działalności zdaje Wydział Wykonawczy sprawę przed Zarządem Głównym, którego posiedzenia winne odbywać się nie rzadziej jak raz na kwartał. W razie potrzeby może Wydział Wykonawczy zwoływać posiedzenia Zarządu Gł. i w terminach krótszych. Uchwały Zarządu Gł. i W.W. są ważne, gdy zapadną w obecności przynajmniej połowy członków zwykłą większością głosów. W razie równości głosów, rozstrzyga głos przewodniczącego. Większość członków Zarządu Gł. tudzież członków W.W. winni mieszkać w Warszawie.

§ 16. Komisja Rew. przy Zarz. Gł. składa się z 7 członków, tudzież 3 zastępców, w skład których winni możliwie wchodzić i delegaci okręgów wojewódzkich; 2/3 członków Kom. Rew. winno mieć zamieszkanie w siedzibie Zarz. Gł. członkowie K.R. biorą udział w posiedzeniach Zarz. Gł. z głosem doradczym. Zadaniem K.R. badać księgi i kasy wszystkich instytucji związkowych tudzież Kół miejsc., nadto w razie ujawnienia jakichkolwiek błędów w gospodarce finansowej, zwołać nadzwyczajny Walny Zjazd delegatów względnie Walne zebranie członków, właściwego Koła miejsc. ewent. instytucji związkowej przy równoczesnym zawiadomieniu Zarz. Gł. tudzież Zarząd danego Koła miejscowego, względnie instytucji.

VIII. Inne organy Związku.

§ 17. Prócz organów, wymienionych w § 10–16, mogą być wybierane, względnie powoływane, celem spełnienia, przewidzianych w statucie, zadań, zarówno przy Zarządzie Gł., jako też przy Zarządach miejscowych, osobne komisje, jako organa pomocnicze (kulturalno-oświatowe, finansowe, organizacyjno-agitacyjna itp.). Komisje przy Zarz. Gł. powoływane są przez tenże Zarząd, przy Kołach miejscowych, zaś wybierane na dorocznych walnych lub ad hoc zwoływanych zebraniach członków. Wszystkie powyższe komisje podlegają Zarz. Gł. względnie Zarządom Kół miejsc., przy których istnieją.

IX. Przedstawicielstwo Związku wobec władz.

§ 18. Jako zrzeszenie zawodowe, powoływane do obrony interesów urzędników państwowych, jest Związek przedstawicielem Urzędników wobec ich władz przełożonych, zarówno centralnych, jak i miejscowych tudzież wszelkich innych władz państwowych, uprawnionym do występowania wobec tych władz z wszelkimi w ogóle życzeniami, żądaniami lub zażaleniami, dotyczącymi całego ogółu Urzędników państwowych.

§ 19. Z.Gł. ma prawo reprezentowania Urzędników państwowych wobec wszystkich władz od najniższych do najwyższych. Zarząd Wojewódzki wobec władz pierwszej do drugiej instancji w sprawach, należących tylko do ich kompetencji, Zarząd Koła miejsc. – tylko wobec władz przełożonych lub innych, w sprawach

miejscowych. W kwestiach, przekraczających ich kompetencje, mają zarówno Zarządy miejscowe, jak i wojewódzkie, zwracać się do Z.Gł. (Zarząd miejscowy do Zarządu wojewódzkiego).

X. Sekcje fachowe.

§ 20. Dla należytego strzeżenia i obrony interesów i spraw wszystkich kategorii Urzędników państwowych, wybierane są dla odnośnych urzędów, względnie grup fachowych, specjalnie sekcje fachowe, a mianowicie:

a) miejscowe, na ogólnym zebraniu członków Koła z odnośnego urzędu, względnie kategorii grupy fachowej w składzie, odpowiadającym potrzebom miejscowym, nie mniejszym jednak jak 3 członków i 2 zastępców.

b) wojewódzkie, na zebraniach delegatów Kół Województwa, w składzie przynajmniej 4 członków i 3 zastępców.

c) centralne, na dorocznych walnych zebraniach Kół całego Państwa.

Sekcje fachowe mają za zadanie zajmować się służbowymi sprawami swej grupy tudzież poszczególnych jej członków, zbierać wszystkie odnośne materiały (zażalenia itp.) i przekładać je Zarządowi, celem interwencji u odnośnych władz przełożonych; w interwencjach tych, oprócz uprawnionych reprezentantów Zarządu, bierze udział reprezentant właściwej sekcji fachowej.–

§ 21. Sprawy, przekraczające kompetencję organów miejscowych, przekładają sekcje miejscowe, za pośrednictwem miejscowego Zarządu, Zarządowi wojewódzkiemu, który w porozumieniu z sekcją wojewódzką i na podstawie jej opinii wdraża stosowną akcję (przy współdziałaniu delegata danej sekcji wojewódzkiej) u władz wojewódzkich.

Sprawy, których załatwienie należy do władz centralnych, względnie zażalenia przeciw wszelkim decyzjom władz niższych, przesyłane być mają do Zarz. Gł., który postępuje w sposób analogiczny jak powyżej.

§ 22. Sekcje fachowe mają również ze stanowiska interesów swoich grup z uwzględnieniem interesów ogólnych (badać i roztrząsać) wszelkie zarządzenia władz przełożonych (dotyczące warunki pracy i płacy, tudzież całego położenia urzędników – przyjmowanie, przeniesienia, nominacje itp.) i wypracowywać projekty i wnioski, oraz dostarczać wszelkich opracowań fachowych i materiałów niezbędnych Zarządowi w podejmowanych przezeń akcjach.

XI. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie.

§ 23. Zarówno Koła m., jak Zarząd Gł. i Województw mogą w wyjątkowych wypadkach, lub gdy tego zażąda na piśmie przynajmniej połowa członków Kół m., względnie połowa członków Głównego lub Wojew. Zarządów, zwołać Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie przed upływem jednorocznego terminu, przy czym termin zwołania ma być podany do wiadomości członków przynajmniej na dwa tygodnie przedtem.

XII. Sąd polubowny.

§ 24. Spory, wynikłe między członkami Związku lub członkami a organizacjami Związku, rozstrzygają sądy polubowne, (koleżeńskie), przy czym każda strona wybiera sobie sędziów w liczbie najwyżej trzech, ci zaś wybierają superarbitra spoza swego grona spośród członków Związku.

XIII. Pomoc prawna.

§ 25. W sprawach, wynikłych ze stosunku służbowego, ma członek prawo żądać bezpłatnej pomocy i obrony prawnej (doradca prawny). Prośbę członka o obronę prawną rozpatruje Zarząd Koła i przedkłada odpowiedni wniosek Zarządowi Gł., który ostatecznie rozstrzyga.

XIV. Majątek Związku.

§ 26. Majątek Związku, którym zawiaduje Zarząd Gł. tworzy się:

- a) z wpisowego i wkładek członków, tudzież jednorazowych nadzwyczajnych składek,
- b) procentów od kapitałów.
- c) zapisów i darowizn,
- d) zysków z przedsiębiorstwa i wydawnictw ^{oraz} wszelkich innych wpływów.

Majątek może być użyty tylko na cele Związku.

XV. Wybory.

§ 27. Wszystkie odbieralne organy kierownicze Związku powołane są na rok jeden. W razie ustąpienia członka, któregośkolwiek organu, wchodzi w urząd jego zastępca. Wybory odbywają się absolutną większością głosów.

XVI. Zmiana Statutu.

§ 28. W razie potrzeby może być statut niniejszy zniesiony przez Walny Zjazd większością 2/3 głosów.

XVII. Wykreślenie członka ze Związku.

§ 29. Urzędnicy, wydalenii ze służby za czyny nieetyczne, lub którzy ze służby dobrowolnie wystąpili, przestają być członkami Związku. Nadto może być członek wykluczony ze Związku za działalność sprzeczną ze statutem.

Wykluczyć członków ze Związku ma prawo wyłącznie tylko Zarz. Gł. na wniosek Kół miejsc. Od tej uchwały może jednak członek odwołać się do decyzji Walnego Zjazdu delegatów.

XVIII. Rozwiązanie Związku.

§ 30. Rozwiązanie Związku może nastąpić tylko na podstawie uchwały 2/3 delegatów Walnego Zjazdu, reprezentujących najmniej 2/3 ogólnej liczby członków.

Walny Zjazd decyduje wówczas większością 2/3 głosów o tem, na jaki cel majątek Związku ma być przeznaczony.

XIX. Legitymacje i pieczęcie.

§ 31. Członkowie Zarządu otrzymują legitymacje, stwierdzające ich przynależność do Związku,

Każdy Urząd Związku pieczętuje się pieczęcią, w której oprócz nazwy ogólnej Związku ^awymieniony^a będzie nazwa właściwego organu⁶⁷.

^cZałącznik do punktu 12^c. N^o [9]

[Projekt] ustawy o utraconych tytułach pożyczek państwowych polskich

MINISTERSTWO SKARBU

W sprawie ustawy o utraconych
tytułach pożyczek państwowych
polskich.

U S T A W A

o utraconych tytułach pożyczek państwowych polskich.

Art. 1.

Właściciel utraconego tytułu na pożyczkę państwową, celem zachowania swych praw, wnosi do Ministerstwa Skarbu (Urząd Pożyczek Państwowych) podanie z żądaniem unieważnienia tytułu i wydanie duplikatu względnie wypłacenia należności.

Art. 2.

W podaniu należy wymienić: imię, nazwisko, zdjęcie petenta i jego prawne miejsce zamieszkania, wartość nominalną oraz numer i serię utraconego tytułu, oraz czas i okoliczności, powodujące utratę.

Przy podaniu winna być wniesiona należność za ogłoszenie, wskazane w art. 3.

Art. 3.

Ministerstwo Skarbu (Urząd Pożyczek Państwowych) ogłasza o utracie na koszt petenta trzykrotnie, w odstępstwach dwumiesięcznych, w Monitorze Polskim i w jednym z czasopism, wychodzących w Warszawie.

⁶⁷ Pod dokumentem odręczne podpisy.

Art. 4.

Po upływie ośmiu dni od dnia wydania Monitora Polskiego, w którym pierwsze ogłoszenie wydrukowano, żadne transakcje z zakwestionowanym tytułem dokonywane być nie mogą.

Art. 5.

Należność za utracony tytuł, którego termin płatności minął, będzie wypłacony osobie, która zgłosiła utratę tego tytułu, po upływie jednego roku od dnia pierwszego ogłoszenia (art. 3), o ile przed upływem powyższego terminu zgłoszony jako utracony tytuł nie zostanie złożony do opłaty.

Art. 6.

W zamian za zgłoszony jako utracony tytuł, którego termin płatności jeszcze nie nastąpił, zostanie po upływie lat 5 od dnia pierwszego ogłoszenia wydany wraz z bieżącymi kuponami, o ile przed upływem powyższego terminu, utracony tytuł nie zostanie przez inną osobę przedstawiony.

Art. 7.

Jeżeli w ciągu wymienionych w art. 5 i 6 okresów czasu zgłosi się inna osoba z zakwestionowanym tytułem, Ministerstwo Skarbu (Urząd Pożyczek Państwowych) zapisuje u siebie imię, nazwisko i miejsce zamieszkania tej osoby, stwierdzone dowodem legitymacyjnym, i zawiadamia o tem osobę, która utratę tego tytułu w myśl art. 1 zgłosiła, dla umożliwienia dochodzenia swych praw w drodze powództwa sądowego. Niezależnie od powyższego w wypadkach złożenia w terminie wskazanym w art. 5 zakwestionowanych tytułów, termin płatności których już minął, Ministerstwo Skarbu (Urząd Pożyczek Państwowych) wypłaca okazicielowi zakwestionowanego tytułu należność na zasadach ogólnych.

Art. 8.

Posiadacz tytułu zgłoszonego jako utracony, który nie przedstawi tego tytułu w Ministerstwie Skarbu (Urząd Pożyczek Państwowych) w terminach przewidzianych w art. 5 i 6, jak również osoba zgłaszająca utratę tytułu, przedstawionego przez posiadacza w tych terminach, nie mają prawa do odszkodowania ze Skarbu Państwa z tytułu posiadania odnośnych tytułów oraz zgłoszenia tychże jako utraconych.

Art. 9.

Posiadacz tytułu pożyczki, który utracił tylko arkusz kuponowy, względnie arkusz kuponowy z talonem, może otrzymać nowy arkusz kuponowy dopiero po upływie terminu, na jaki był wydany utracony arkusz, przy zgłoszeniu w Ministerstwie Skarbu samego tytułu pożyczki.

Art. 10.

Przez umorzenie dokumentu głównego umarza się także talon.

Art. 11.

Moc obowiązującą niniejszej ustawy rozciąga się i na dokonane zgłoszenia przed wejściem w życie niniejszej ustawy.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 11.

61

PROTOKÓŁ 58-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej odbytego dnia 12-go lipca 1920 r.

Przewodniczy	Minister Apropowizacji p. Stanisław Śliwiński
Obecni:	
Minister Spraw Zagranicznych	p. Eustachy X. Sapieha
Kierownik Ministerstwa Spraw Wewnętrznych]	p. Józef Kuczyński
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Skarbu	p. dr Stanisław Rybarski ⁶⁸
Kierownik Min[isterstwa] Sprawiedliwości	p. dr Jan Morawski
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Wyznań i Rel[igijnych] i O[świecenia] P[ublicznego]	p. Grzegorz Zawadzki
Minister Kolei Żelaznych	p. dr Kazimierz Bartel
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Roln[ictwa] i D[óbr] P[aństwowych]	p. Zygmunt Chmielewski
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Wiesław Chrzanowski
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołoczko
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Robót Publ[icznych]	p. Henryk Dudek
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Pracy i O[pieki] S[połecznej]	p. Feliks Turowicz
Kierownik Min[isterstwa] b. Dzielnicy Pruskiej	p. Władysław Kucharski
Szef Sekcji Adm[inistracyjnej]	p. dr Władysław Studziński
Prezydium Rady Min[istrów]	
Szef Sekcji Legislatywnej	
Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. Edward Lechowicz
Protokółuje Radca Ministerialny	dr Jerzy Buzek

Początek o godzinie 5 – tej po południu.

1. Protokół z 57-go posiedzenia Rady Ministrów odbytego dnia 8-go lipca b.r. – wobec niewniesienia sprzeciwu uznano za przyjęty,

⁶⁸ Pomyłka w protokole. Powinno być Roman Rybarski.

2. Wobec różnic zdań, wynikłych pomiędzy Min. Wyznań i O.P. a Min. Skarbu w sprawie uposażenia nauczycieli szkół średnich, polecono uzgodnić te różnice na doraźnej naradzie, a w razie nie dojścia do porozumienia przedstawić w Sejmie wnioszek Min. Skarbu jako wnioszek Rządu.

3. Wniosek Min. Przemysłu i Handlu w przedmiocie przejęcia od Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej administracji przemysłowej – przyjęto z tą zmianą, że w art. 2 w miejsce wyrazów: „innych Ministerstw zainteresowanych a w szczególności Ministerstw Skarbu i Apropowizacji” wstawiono „zainteresowanych Ministerstw”.

4. Projekt rozporządzenia Rady Obrony Państwa o wprowadzeniu ustawy z dnia 25 lipca 1919 r. w przedmiocie zapewnienia bezpieczeństwa Państwa i utrzymania porządku publicznego w czasie wojny w b. Dzielnicy Pruskiej – przyjęto z zastrzeżeniem ustalenia redakcji w porozumieniu z Prezydium Rady Ministrów.

5. Projekt rozporządzenia Rady Obrony Państwa w przedmiocie utworzenia na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej Zachodniej Straży Obywatelskiej – przyjęto z zastrzeżeniem ustalenia redakcji w porozumieniu z Prezydium Rady Ministrów i Ministrem Spraw Wojskowych.

6. Statut państwowego urzędu zbożowego przyjęto.

7. Projekt rozporządzenia Rady Obrony Państwa w przedmiocie ochrony granic w zasadzie przyjęto. Redakcję ustali Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Prezydium Rady Ministrów oraz Ministrami Skarbu, Sprawiedliwości, Spraw Wojskowych i b. Dzielnicy Pruskiej.

8. Uchwalono, by Min. Spraw Wew. opracowało projekt rozporządzenia Rady Obrony Państwa w sprawie nabywania, posiadania, przechowywania i używania broni palnej.

9. Uchwalono zwołać do Prezydium Rady Ministrów na 13-go b.r. na godzinę 11-tą k o n f e r e n c j ę Ministerstw Spraw Wewnętrznych, Skarbu, Kolei Żelaznych, Poczty i Telegrafów, w sprawie zasiłków dla ewakuowanych funkcjonariuszy państwowych i ich rodzin.

10. Projekt rozporządzenia Rady Obrony Państwa w sprawie upoważnienia Ministra Zdrowia Publicznego do zwiększenia mocy obowiązującej punktu 2 art. VI ustawy z dnia 27 listopada 1919 r o obowiązku zarządów gmin miejskich dostarczania pomieszczeń Dz.Ust. Nr 92 poz. 498 – 1919 r. na czas wojny w tych miejscowościach, w których to będzie uznane za niezbędne – przyjęto z warunkiem, że nowe przepisy obowiązują w 3 tygodnie od chwili ogłoszenia.

11. Wniosku Ministerstwa Zdrowia Publicznego w przedmiocie kredytu nadzwyczajnego na akcję dożywiania dzieci w Polsce nie uwzględniono i przekazano do poprzedniego porozumienia z Minist. Skarbu.

12. Uchwalono opracowane przez Prezydium Rady Ministrów r o z p o r z ą d z e n i e Rady Ministrów, uzupełniające rozporządzenie z dnia 20 października

1919 Dz.U.R.P. Nr 87 poz. 474 wydane celem wykonania ustawy z dnia 11 lipca 1919 r. (Dz.P.P.P. Nr 59 poz. 357), normującej stosunki służbowe funkcjonariuszów państwowych podczas pełnienia służby wojskowej.

13. Po poruszeniu przez Kierownika Min. Sprawiedl. sprawy projektów przygotowanych na najbliższe posiedzenie R.O.P. co do wzmocnienia obrony „frontu wewnętrznego” – postanowiono w zasadzie, aby przede wszystkim przyspieszyć ogłoszenie przyjętego już rozp. wykonawczego do procedury karnej wojskowej, a następnie w sposób odpowiedni poddać jednolicie dla całego obszaru Państwa, czyny karygodne tego rodzaju pod sądownictwo doraźne wojskowe. Prawo materialne (definicja czynów karygodnych) ma być o ile możliwości nie zmieniane. Przygotowanie projektów pozostawiono Prezydium Rady Min. i Ministrowi Sprawiedliwości, Spraw Wewnętrznych i Spraw Wojskowych.

14. Projekt ustawy w przedmiocie zakazu sporządzania, odbijania kopiowania i przechowywania oraz wypuszczania w obieg geograficznych map wojskowych w zasadzie przyjęto. Skalę i określenie rodzaju map oraz redakcję projektu ustali konferencja złożona z Ministrów Spraw Wojskowych, Robót Publicznych, Kolei Żelaznych i b. Dzielnicy Pruskiej.

15. Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie rekwizycji realności Warszawskiego Ziemiańskiego Towarzystwa Mleczarskiego w Warszawie przy ul. Hożej Nr 51 nie przyjęto. Starania o kompromisowe załatwienie sprawy zlecono Podsekretarzowi Stanu z Min. Rolnictwa p. Chmielewskiemu.

16. Projekt ustawy, złożony przez Ministerstwo Spraw Wojskowych o organizacji miernictwa zdjęto z porządku obrad Rady Ministrów. Zarazem postanowiono w sprawie organizacji miernictwa zwołać ankietę z astronomów, profesorów zawodowych, interesowanych Ministerstw, co zlecono Ministrowi Robót Publicznych.

17. Wniosek Ministra Kolei Żel. w sprawie skargi Warszawskiej Dyrekcji Kolei Państwowych na decyzję Min. Spraw Wew. w przedmiocie do opodatkowania torów itp. na rzecz gminy Śniadowo zdjęto z porządku obrad Rady Ministrów.

18. Projekt ustawy w przedmiocie umów zawartych przez byłe władze austriackie lub austro-węgierskie odnośnie do majątku państwowego na obszarze b. zaboru austriackiego i Śląsku poaustriackim przyjęto. Wotum separatum zgłosili Min. Sprawiedliwości i kierownik Min. Spraw Wewnętrznych z uwagi na to, że ustawa taka jest zbędna skoro w myśl Traktatu w Saint Germain Państwo Polskie nie jest zobowiązane do dotrzymywania wymienionych umów.

19. Rada Ministrów uwzględniła skargę wdowy po b. urzędniku rządu rosyjskiego Sewerynie Lewańskim, Bronisławy Lewańskiej przeciw postanowieniu Min. Rolnictwa i D.P. z 31 grudnia 1919 r w przedmiocie przyznania jej pensji emerytalnej, którą podniesiono do rb 300 rocznie.

20. Rada Ministrów przyznała Julii Żórawskiej wdowie po zmarłym na tyfus płamisty lekarzu dr. Władysławie Żórawskim byłym lekarzu przy Sejmiku

powiatowym w Opocznie rentę wdowią w kwocie 2250 mk rocznie począwszy od 1 VI 1919 r.

21. Rada Ministrów przyznała:

- a) Antoninie Dzierżanowskiej, wdowie po Janie Dzierżanowskim posterunkowym polic. w Otwocku i jej dwojgu małoletnim dzieciom jednorazową zapomogę w kwocie 7776 mk.
- b) Wiktorii Fałczyńskiej, wdowie po Piotrze Fałczyńskim, posterunkowym policji powiatu Kozienskiego i jej 5-gu małoletnim dzieciom jednorazową zapomogę w kwocie 22 896 mk.
- c) Mariannie Pasikowskiej, wdowie po Bolesławie Pasikowskim przodowniku policji w Łodzi jednorazową zapomogę w kwocie 8100 mk.
- d) Helenie Słabczyńskiej, wdowie po Józefie Słabczyńskim, posterunkowym policji w Lublinie i jej 2-gu małoletnim dzieciom jednorazową zapomogę w wysokości 17 955 mk.
- e) Leokadii Stankiewiczowej, wdowie po Andrzeju Stankiewicz, kapralu policji powiatu piotrowskiego, jednorazową zapomogę w kwocie 5896 mk 80 fen.
- f) Stanisławie Szafirskiej, wdowie po Marianie Szafirskim posterunkowym policji w Płocku jednorazową zapomogę w kwocie 10 368 mk.

Koniec posiedzenia o 10 wieczór.

St. Śliwiński^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek nagły [Ministerstwa Przemysłu i Handlu na Radę Ministrów dotyczący przejścia całkowitej administracji przemysłowej i handlowej b. Dzielnic Pruskiej pod bezpośrednie kierownictwo Ministra Przemysłu i Handlu].
2. [Projekt] rozporządzenia Rady Obrony Państwa o rozciągnięciu mocy obowiązującej ustawy z dnia 25 lipca 1919 r. w przedmiocie zapewnienia bezpieczeństwa Państwa i utrzymania porządku publicznego w czasie wojny (Dziennik Praw Nr 61 poz. 364) na obszar b. Dzielnic Pruskiej⁶⁹.

⁶⁹ Nie publikuje się. Załączono dwa egzemplarze projektu rozporządzenia: egzemplarz złożony Radzie Ministrów i egzemplarz przedłożony Radzie Obrony Państwa, opracowany przez Prezydium Rady Ministrów, w którym dopisano art. 5 mówiący, iż wykonanie rozporządzenia powierza się „Ministrowi b. Dzielnic Pruskiej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych”. W tej też wersji rozporządzenie zostało ogłoszone. Rozporządzenie Rady Obrony Państwa z dnia 14 lipca 1920 r. o rozciągnięciu mocy obowiązującej ustawy z dnia 25 lipca 1919 r. w przedmiocie zapewnienia bezpieczeństwa Państwa i utrzymania porządku publicznego w czasie wojny na obszar byłej dzielnic pruskiej, Dz.U. 1920, nr 58, poz. 362.

3. [Projekt] rozporządzenia Rady Obrony Państwa w przedmiocie utworzenia na obszarze b. dzielnicy Pruskiej Zachodniej Straży Obywatelskiej⁷⁰.
- 3a. Motywy do rozporządzenia [Rady Obrony Państwa] w przedmiocie Zachodniej Straży Obywatelskiej.
4. [Wniosek Ministerstwa Apropowizacji o zatwierdzenie Statutu Państwowego Urzędu Zbożowego].
- 4a. Statut Państwowego Urzędu Zbożowego⁷¹.
5. [Projekt] rozporządzenia Rady Obrony Państwa w przedmiocie ochrony granic⁷².
6. Wniosek w przedmiocie upoważnienia Ministra Zdrowia Publicznego do zawieszenia na czas wojny mocy obowiązującej punktu 2 art. 6 Ustawy z dnia 27 listopada o obowiązku zarządów gmin miejskich dostarczenia pomieszczeń Dz.Ust. Nr 92 poz. 498.1919 rok.
7. Wniosek [Ministerstwa Zdrowia Publicznego] w przedmiocie kredytu nadzwyczajnego na akcję żywienia dzieci w Polsce⁷³.
8. [Projekt] ustawy w przedmiocie zakazu sporządzania, odbijania, kopiowania i przechowywania oraz wypuszczania w obieg geograficznych map wojskowych.
9. [Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie rekwizycji realności Warszawskiego Ziemiańskiego Towarzystwa Mleczarskiego w Warszawie przy ul. Hożej Nr 51]⁷⁴.
10. [Projekt] ustawy w przedmiocie organizacji miernictwa⁷⁵.
11. [Projekt] ustawy w przedmiocie umów zawartych przez b. rząd austriacki i austro-węgierski co do majątku państwowego⁷⁶.

⁷⁰ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Obrony Państwa z dnia 19 lipca 1920 r. w przedmiocie utworzenia na obszarze b. dzielnicy pruskiej Zachodniej Straży Obywatelskiej, Dz.U. 1920, nr 62, poz. 408.

⁷¹ Nie publikuje się. Statut „Państwowego Urzędu Zbożowego”, Dz.U. 1920, nr 63, poz. 420.

⁷² Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Obrony Państwa z dnia 20 lipca 1920 r. w przedmiocie ochrony granic Dz.U. 1920, nr 64, poz. 426.

⁷³ Nie publikuje się. Nie uwzględniono i przekazano do poprzedniego porozumienia z Ministersterm Skarbu.

⁷⁴ Nie publikuje się. Wniosek nie został przyjęty.

⁷⁵ Nie publikuje się. Zdjęto z porządku obrad.

⁷⁶ Ustawa z dnia 16 lipca 1920 r. w przedmiocie umów, zawartych przez b. władze austriackie lub austro-węgierskie co do majątku państwowego i funduszu religijnego na obszarze b. zaboru austriackiego, Dz.U. 1920, nr 79, poz. 529. Ustawa zmodyfikowana w stosunku do projektu.

Wniosek nagły [Ministerstwa Przemysłu i Handlu na Radę Ministrów dotyczący przejścia całkowitej administracji przemysłowej i handlowej b. Dzielnicy Pruskiej pod bezpośrednie kierownictwo Ministra Przemysłu i Handlu]

MINISTERSTWO
PRZEMYSŁU I HANDLU
WARSZAWA, DN. 10/VII 1920 R.
N° P.P. 697

WNIOSEK NAGŁY

Rada Ministrów uchwalić raczy:

W dążeniu do przejścia całkowitej administracji przemysłowej i handlowej b. Dzielnicy Pruskiej pod bezpośrednie kierownictwo Ministra Przemysłu i Handlu Rada Ministrów postanawia:

1. Od pierwszego sierpnia r.b. Ministerstwo Przemysłu i Handlu ma objąć pod swoje bezpośrednie kierownictwo wszelkie sprawy repartycji całkowitej ilości węgla, przydzielanego dotychczas Departamentowi Przemysłu i Handlu Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej dla potrzeb przemysłu Wielkopolski i Pomorza.

2. Rada Ministrów poleca Ministrom Przemysłu i Handlu oraz b. Dzielnicy Pruskiej utworzenie niezwłocznie Komisji z zaproszeniem do udziału w niej przedstawicieli ^hinnych Ministerstw zainteresowanych, a w szczególności Ministerstw Skarbu i Apropowizacji^h, ^czainteresowanych Ministerstw^c w celu ułożenia wniosków w sprawie przystąpienia w możliwie najkrótszym czasie do stopniowej unifikacji kierownictwa gospodarki przemysłowej i handlowej na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej z innymi obszarami Rzeczypospolitej Polskiej oraz przekazania tego kierownictwa Ministrowi Przemysłu i Handlu. Wnioski swoje Komisja ma przedstawić Radzie Ministrów przed 1-ym sierpnia r.b.

Wniosek przyjęty przez Radę
Ministrów dn 1920 r.

MINISTER
fChrzanowski^f

UZASADNIENIE

Ustawa z dnia 1 sierpnia 1919 r. o tymczasowej organizacji Zarządu b. Dzielnicy Pruskiej⁷⁷ w art. 6 wskazuje, iż do zadań Ministra b. Dzielnicy Pruskiej między innymi należy (art. 6 p. c) „przygotowanie przejścia wszystkich władz

⁷⁷ Zob. Dz.Pr.P.P. 1919, nr 64, poz. 385.

i urzędów b. Dzielnicy Pruskiej pod bezpośrednie kierownictwo właściwych Ministrów, oraz przeprowadzenie reorganizacji tych „władz stosownie do zasad dla całego Państwa przyjętych”.

Dnia 27 kwietnia r.b. Sejm przyjął wniosek nagły posła Trzczińskiego i innych wzywający Rząd do przedłożenia projektu w jaki sposób i w jakim czasie zostanie b. Dzielnica Pruska połączona z resztą Państwa.

Wreszcie na posiedzeniu w dniu 9 lipca r.b. Sejm powziął uchwałę: „Sejm stwierdza, iż unifikacja b. Dzielnicy Pruskiej winna być jak najprędzej przeprowadzona z równoczesną zmianą Ministerstwa na Delegaturę”.

Wobec powyższych wyraźnych wskazówek Ministerstwo Przemysłu i Handlu jest przekonane, że obecnie należy niezwłocznie przystąpić do stopniowej unifikacji administracji przemysłowej i handlowej b. Dzielnicy Pruskiej, tem bardziej iż przemysł polski niewątpliwie cierpi na tem, iż kierownictwo w dziedzinie gospodarki przemysłowej nie jest ujednostajnione.

Już obecnie bez dalszych przygotowań można przekazać Ministerstwu Przemysłu i Handlu sprawy repartycji węgla. Te sprawy obecnie są w rękach różnych urzędów, mianowicie Ministerstwa Handlu i Przemysłu, Departamentu Przemysłowego, Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej i Województwa b. Dzielnicy Pruskiej, które to urzędy nie mogą działać jednolicie bez wzajemnego porozumienia się, a porozumiewanie się wywołałoby zwłokę w załatwianiu spraw, wymagających szybkiej decyzji. Przemysłowcy b. Dzielnicy Pruskiej skarżą się na dokonywaną repartycję węgla. Przejęcie tej sprawy przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu jest rzeczą b. pilną. Inne sprawy, dążące do unifikacji wymagają przygotowania, aby to było przeprowadzone stopniowo, bez wstrząśnięć i łamania dotychczasowego systemu. W tym celu jest wskazane zorganizowanie Komisji złożonej z przedstawicieli zainteresowanych Ministerstw, która by możliwie najszybciej wnioski swoje Radzie Ministrów złożyła.

°Załącznik do punktu 5°. N° [3a]

Motywy do rozporządzenia [Rady Obrony Państwa] w przedmiocie Zachodniej Straży Obywatelskiej

MOTYWY DO ROZPORZĄDZENIA W PRZEDMIOCIE ZACHODNIEJ STRAŻY OBYWATELSKIEJ.

Jako dalsze ogniwo w łańcuchu środków niezbędnych do ratowania bytu Państwa proponuje Ministerstwo b. Dzielnicy Pruskiej wprowadzenie w Wielkopolsce i na Pomorzu Straży Obywatelskiej.

Zagrożenie tychże kresów w obecnej chwili jest ogólnie znane. Wojsko nie może udzielić dostatecznej pomocy. Władze wojskowe zwróciły się do Ministerstwa

b. Dzielnicy Pruskiej z prośbą o zorganizowanie cywilnej służby wartowniczej. Napływ dezertersów do kraju szerzących popłoch i rozkład wewnętrzny jest tak wielki, że służba policyjna bez wydatniej pomocy sił obywatelskich swemu zadaniu nie sprosta.

Ministerstwo proponuje oparcie ustawy na przymusie przynależenia do Straży Obywatelskiej. Siły ochotnicze wstąpią do armii, uchwycić trzeba opieszających i zmusić ich do obrony własnego mienia jako też zakładów użyteczności cywilnej. Nie zamierza się pociągać jednakże wszystkich zobowiązanych do służby, lecz wybrać sobie z zastosowaniem ewentualnie przymusu odpowiedni zespół ludzi, na których będzie można polegać.

W projekcie niniejszym są uwzględnione doświadczenia, które poczyniono w b. Dzielnicy Pruskiej ze Strażą Ludową. I Straż Ludowa była oparta na przymusowej służbie. Przymus jednak stosowano tylko w ograniczonej mierze.

°Załącznik do punktu 6°. N° [4]

[Wniosek Ministerstwa Apropowizacji o zatwierdzenie Statutu Państwowego Urzędu Zbożowego]

Ministerstwo Apropowizacji wnosi o uchwalenie następującego wniosku:

Treść wniosku:

W myśl art. 18 dekretu o tymczasowej organizacji Władz Naczelnych w Królestwie Polskim⁷⁸ przesądzającej, iż „wszelkie sprawy, wychodzące poza zakres kompetencji poszczególnych Ministerstw, lub też dotyczące kilku Ministerstw, rozstrzygane będą przez Radę Ministrów”. Ministerstwo Apropowizacji wnosi niniejszym o formalne zatwierdzenie załączonego Statutu „Państwowego Urzędu Zbożowego”, który to Statut pod względem merytorycznym uzgodniony został z zainteresowanymi Ministerstwami i w ostatecznej formie sankcjonowany przez złożenie podpisów pp. Ministrów: Skarbu – W. Grabskiego, Przemysłu i Handlu – A. Olszewskiego i Ministra Apropowizacji – St. Śliwińskiego.

Motywy wniosku:

„Państwowy Urząd Zbożowy”, kontynuujący działalność dawnych organizacji skupu i normowania obrotu ziemiopłodami okupantów („Landen-Getreide-Gesellschaft für das General-Gouvernement Warschau”, „Landes-Getreide Stelle für das General-Gouvernement Warschau”; „Ernte Verwertungs-Zentrale” i „Urzędy Apropowizacyjne” na ziemiach b. okupacji austriackiej) funkcjonuje

⁷⁸ Chodzi o Dekret Rady Regencyjnej o tymczasowej organizacji Władz Naczelnych w Królestwie Polskim z 3 stycznia 1918 r., Dz.U. 1918, nr 1, poz. 1.

dotychczas na mocy rozporządzeń Ministerstwa Aprowizacji z dn. 13/XI 1918 r. i 15/XI 1918 r., ogłoszonych w „Monitorze Polskim” z r. 1918 NN. 202 i 204.

W gorączkowych przeżyciach pierwszej fazy organizacyjnej, gdzie należało nie tylko utrzymać działania aparatu okupantów, gdyż najmniejsze zatamowanie gospodarki ziemiopłodami groziło krańcowymi konsekwencjami głodu, ale i przejąć od najeźdźcy cały aparat, ustalić remanenty, zabezpieczyć zapasy od ograbienia i wytwarzać nowe podstawy metod działania – nie zwrócono należytej uwagi na formalną stronę aktu, ustalającego byt „Państwowego Urzędu Zbożowego” i z tej „też” przyczyny rozporządzenia Ministerstwa Aprowizacji, ustalające ciągłość aparatów gospodarki ziemiopłodami („Państwowego Urzędu Zbożowego” i „Państwowego Urzędu Ziemiaczanego”) ogłoszono w Monitorze, a nie w „Dzienniku Praw”, również i dekrety okupantów, na których przez pragmatyzm działania P.U.Zb. pod względem formalnym mógł się „oprzeć” nie zostały formalnie potwierdzone; Statut zaś P.U.Zb. mimo 3-letniej działalności danego Urzędu nie został oficjalnie – i w zachowaniu stosownych przepisów opublikowany.

Biorąc pod uwagę, iż 3-letnia działalność omawianego Urzędu, istnienie którego bezwzględnie jest nieodzownym, musi być formalnie sankcjonowana, tj., iż Urząd ten musi się oprzeć na akcie dającym mu moralne prawa istnienia uwzględniając, iż cały szereg uchwał Rady Ministrów przesądza o merytorycznych kwestiach działania P.U.Zb. (a więc uchwała z dn. 6 grudnia 1918 r. w sprawie podwyższenia kapitału P.U.Zb. do sumy 50 000 000 mk – protokół 17 posiedzenia Rady Ministrów Republiki Polskiej z 8/XII 1918 r.; obciążenie P.U.Zb. sumą 300 000 mk tytułem kosztów współdziałania regulacji rozrachunku z robotnikami Magazynów Powązkowskich – Uchwała Rady Ministrów z dn. 6 grudnia 1918 r. punkt 15 A, posiedzenie 17 i że Urząd ten przeprowadza obliczenia remanentów i likwidację rozrachunków na tle przejętego przez siebie aparatu gospodarki ziemiopłodami okupantów, a następnie, że Urząd ten działa już rok 3-ci, operując wielumilionowymi obiektami i że istnienie jego musi być formalnie sankcjonowane – Ministerstwo Aprowizacji zgłasza powyżej zacytowany wniosek zaznaczając, iż pod względem „merytorycznym, pod względem” zasad działania Statut P.U.Zb. został uzgodniony z zainteresowanymi Ministerstwami i że po uwzględnieniu wszelkich poprawek zainteresowanych Ministerstw Statut ten został ostatecznie w dn. 20 lutego r. b. przez p. Ministra Skarbu – W. Grabskiego, p. Ministra Przemysłu i Handlu – A. Olszewskiego i p. Ministra Aprowizacji – St. Śliwińskiego podpisany.

Przy złożeniu Statutu do opublikowania w „Dzienniku Ustaw” Ministerstwa Sprawiedliwości zażądało, by przed opublikowaniem Statutu zgłosić takowy – w myśl art. 18 dekretu o tymczasowej organizacji władz naczelnych w Królestwie Polskim („Dziennik Praw” N. 1 z 1918 r. poz. 1) na posiedzenie Rady Ministrów i po zadośćuczynieniu powyższej formalności Statut P.U.Zb. zostanie w „Dzienniku Ustaw” opublikowany.

Ze względu na konieczność terminowego załatwienia sprawy sankcji Statutu P.U.Zb., czego w pierwszym rzędzie domaga się Najwyższa Izba Kontroli Państwowej – Ministerstwo Aprowizacji prosi o wniesienie powyższego wniosku na posiedzenie Rady Ministrów w trybie nagłym.

Warszawa, dn. ... 1920 r.

Wniesiono na posiedzenie

Rady Ministrów dnia 1920 r.

Uchwała zapadła zgodnie

z wnioskiem

PREZYDENT MINISTRÓW

^cZałącznik do punktu 10^c. N^o [6]

**Wniosek w przedmiocie upoważnienia Ministra Zdrowia Publicznego do zawieszenia na czas wojny mocy obowiązującej punktu 2 art. 6 Ustawy z dnia 27 listopada o obowiązku zarządów gmin miejskich dostarczenia pomieszczeń
Dz.Ust. Nr 92 poz. 498.1919 rok**

Wniosek

w przedmiocie upoważnienia Ministra Zdrowia Publicznego do zawieszenia na czas wojny mocy obowiązującej punktu 2 art. 6 Ustawy z dnia 27 listopada o obowiązku zarządów gmin miejskich dostarczenia pomieszczeń
Dz.Ust. Nr 92 poz. 498.1919 rok.

RADA MINISTRÓW

uchwalić raczy następujący wniosek
na Radę Obrony Państwa

Rada Obrony Państwa upoważnia Ministra Zdrowia Publicznego do zawieszenia mocy obowiązującej punktu 2 art. VI Ustawy z dnia 27 listopada o obowiązku zarządów gmin miejskich dostarczania pomieszczeń. Dz.Ust. Nr 92 poz. 498 – 1919 r. – na czas wojny w tych miejscowościach, w których to będzie uznane za niezbędne.

Uzasadnienie

Wobec olbrzymiego napływu uchodźców z Kresów Zachodnich i obawy wzmożenia się wypadków chorób zakaźnych Ministerstwo Zdrowia Publicznego

po porozumieniu się z Naczelnym Nadzwyczajnym Komisarzem do walki z epidemiami uznano za konieczne ześrodkować uchodźców w pewnych określonych miejscowościach niezaludnionych stale, to jest w letniskach itp. i w tym celu występuje do Rady Ministrów z wnioskiem upoważnienia Ministra Zdrowia Publicznego do zawieszenia mocy obowiązującej punktu 2 art. 6 Ustawy o obowiązku zarządów gmin miejskich dostarczania pomieszczeń (Dz.Ust. Nr 92 poz. 498) w wymienionych miejscowościach według jego uznania.

Minister Zdrowia Publicznego

Na posiedzeniu Rady Ministrów

z dnia

uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem.

Prezydent Ministrów

°Załącznik do punktu 14°. N° [8]

[Projekt] ustawy w przedmiocie zakazu sporządzania, odbijania, kopiowania i przechowywania oraz wypuszczania w obieg geograficznych map wojskowych

MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH

WARSZAWA, DN. °7/VII 1920°

LICZB. °3048 BP.2 20°

U S T A W A

z dnia 1920 r.

W przedmiocie zakazu sporządzenia, odbijania, kopiowania i przechowywania, oraz wypuszczania w obieg geograficznych map sztabowych.

Art. 1.

Zakazuje się sporządzenia, odbijania, kopiowania przechowywania, oraz wypuszczania w obieg geograficznych map °wojskowych° skali 1:75000^h0^h i większych bez specjalnego w każdym poszczególnym wypadku zezwolenia władz wojskowych.

Art. 2.

Wymienione w poprzednim artykule mapy, znajdujące się w posiadaniu osób prywatnych, ulegają przymusowej sprzedaży władzom wojskowym po cenach, jakie ustali Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu.

W tym celu wszyscy posiadacze wspomnianych map obowiązani są złożyć je w terminie i miejscu, wskazanym w rozporządzeniu wykonawczem.

Art. 3.

Winni przekroczenia lub niewykonania postanowień niniejszej ustawy, jak również wydanych na jej mocy rozporządzeń ulegają karze aresztu od 3 dni do 6 miesięcy więzienia lub grzywny od 100 do 500 000 marek.

W b. zaborze pruskim należy wymierzać karę aresztu do 6 tygodni lub więzienia do 6 miesięcy lub grzywny do 500 00 marek.

Znajdujące się w posiadaniu mapy wbrew postanowieniom niniejszej ustawy ulegają konfiskacie.

Do ścigania przestępstwa przewidzianego niniejszym artykułem właściwe są sądy powiatowe (pokoju).

Art. 4.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Art. 5.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, a w b. dzielnicy pruskiej w porozumieniu z Ministrem b. dzielnicy Pruskiej.

MINISTER

fJ. Leśniewski^f

GENERAŁ-PORUCZNIK

UZASADNIENIE.

W chwili obecnej w niektórych księgarniach zarówno warszawskich, jak i prowincjonalnych można znaleźć mapy sztabowe ziem polskich, którei księgarnie te prowadzą całkiem otwarcie wolny handel.

Mapy te, zanim się stały towarem na rynku księgarskim, w większości wypadków stanowiły prawdopodobnie własność okupantów.

Dalsze tolerowanie wolnego handlu temi mapami jest niedopuszczalne przede wszystkim z tego względu, iż puszczanie w obieg map sztabowych i...ⁱtem nieraz w najmniejszych podziałkach, stwarza niebezpieczeństwo zdradzenia tajemnicy wojskowej.

Wobec tego koniecznem jest wprowadzić ustawowy zakaz sporządzania, drukowania i puszczania w obieg map sztabowych. Ponieważ zaś w chwili obecnej daje się odczuć wielki brak tych map w armii do celów operacyjnych, wojskowych, zachodzi potrzeba wycofania jednocześnie map sztabowych z obiegu i z rąk dotychczasowych posiadaczy i przekazania ich właściwym władzom wojskowym na własność i do dyspozycji.

Ponieważ chodzi o to, by wszyscy prywatni posiadacze map sztabowych nie kryli się z tem, lecz dobrowolnie oddali będące w ich posiadaniu do rąk władz właściwych, więc art. 2 projektu wprowadza przymusową sprzedaż tych map

po cenach, ustalonych przez Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Kto jednak uchyli się od tego obowiązku, ten nie tylko zostanie ukarany, na mocy art. 4 projektu, lecz znajdujące się w jego posiadaniu mapy będą skonfiskowane.

^cZałącznik do punktu 18^c. N^o [11]

[Projekt] ustawy w przedmiocie umów zawartych przez b. rząd austriacki i austro-węgierski co do majątku państwowego

MINISTERSTWO
ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH

SPRAWA

Wydania ustawy w przedmiocie umów,
zawartych przez b. rząd austriacki
i austr.-węgierski co do majątku
państwowego.

W N I O S E K

Rada Ministrów uchwalić raczy następujący projekt ustawy:

U S T A W A

z dn. 1920 r.
w przedmiocie umów, zawartych przez byłe władze
austriackie lub austriacko-węgierskie co do majątku
państwowego na obszarze b. zaboru austriackiego.

Art. 1. Prawa i obowiązki, wypływające z niewykonanych dotąd umów, zawartych przez b. władze i urzędy austriackie lub austriacko-węgierskie dotyczących majątku państwowego, znajdującego się w Rzeczypospolitej Polskiej na obszarze b. zaboru austriackiego, przechodzą na Państwo Polskie jedynie w razie uznania tych przez władze polskie stosownie do przepisów niniejszej ustawy.

Art. 2. Wymienione w art. 1. umowy mają być zgłoszone przez osobę, która zawarła umowę, w ciągu 30 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy do właściwego Ministerstwa na ręce władzy lub urzędu, odpowiadającego tej władzy lub urzędowi monarchii austr.-węgierskiej, która zawarła umowę.

Niezgłoszone w tym terminie umowy będą uważane jako nieuznane przez Państwo Polskie.

Art. 3. Ministerstwem właściwym jest to Ministerstwo, które objęło w swój zarząd przedmiot majątkowy, którego umowa dotyczy.

Art. 4. Właściwe Ministerstwo może zgłoszoną umowę uznać, może odmówić uznania lub też może uzależnić uznanie umowy od dopełnienia postawionych przez siebie warunków.

O ile zgłaszający umowę w przeciągu 3 miesięcy od chwili zgłoszenia nie otrzyma ze strony właściwego Ministerstwa zawiadomienia o uznaniu umowy, umowa będzie uważana za nieuznaną.

Przeciwko orzeczeniu, odmawiającemu uznanie, nie ma żadnego odwołania.

Dochodzenie z tytułu nieuznania umowy jakiegokolwiek pretensji na zwykłej drodze prawa jest niedopuszczalne.

Art. 5. Osoby, które na podstawie nieuznanych w myśl niniejszej ustawy umów, poczyniły w majątku państwowym trwałe nakłady, które w myśl umowy po tej ukończeniu mają przejść na własność Skarbu Państwa austriackiego lub austr.-węgierskiego mogą za nie żądać słusznego wynagrodzenia, o ile nakłady te w chwili nieuznania umowy nie były jeszcze zamortyzowane. Od chwili wejścia w życie niniejszej ustawy nie wolno bez wyraźnego zezwolenia właściwego Ministerstwa przedmiotów tych zabierać, ani usuwać z miejsc, w których się znajdują.

Żądanie wynagrodzenia winno być zgłoszone we właściwym Ministerstwie w przeciągu dni 30 od chwili doręczenia interesowanemu zawiadomienia o nieuznaniu umowy, względnie od chwili upływu 3-miesięcznego terminu, wskazanego w ustępie 2 art. 4. Jednocześnie winny być przedłożone dokumenty i rachunki, wykazujące słusność żądania.

Art. 6. Wysokość wynagrodzenia, należnego stronie za poczynione w majątku państwowym trwałe nakłady, wymienione w art. 5, ustala właściwe Ministerstwo.

Art. 7. Orzeczenie właściwego Ministerstwa, określone w art. 6, mogą osoby interesowane zaskarżyć do właściwego sądu.

Art. 8. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Art. 9. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Rolnictwa i Dóbr Państwowych w porozumieniu z interesowanymi Ministrami i prezesem Głównego Urzędu Likwidacyjnego.

Motywy do projektu ustawy w przedmiocie umów,
zawartych przez rząd austriacki i austr.-węgierski
co do majątku państwowego.

a) całość ustawy.

Byłe władze austriackie i austr.-węgierskie zawarły tak przed wojną, jak i w czasie wojny w przedmiocie majątku państwowego różne umowy przeważnie z osobami, zamieszkałymi stale w b. Galicji, podówczas obywatelami austriackimi, a obecnie z mocy art. 70 traktatu w Saint Germain obywatelami Państwa Polskiego. Umowy te, o ile dotyczyły resortu Ministerstwa Rolnictwa, w szczególności sprzedaży drzewa w galicyjskich lasach państwowych, były dla Skarbu Państwa przeważnie niekorzystne co stwierdziła komisja rzeczoznawców, powołana do badania tych umów pismem Ministerstwa Rolnictwa i D.P. z dnia 27/ IX 1919 r. Nr 6547/8.III, wobec czego komisja oświadczyła się zasadniczo za anulowaniem wszystkich umów, nie wykluczając jednak możliwości zawarcia nowych umów z niektórymi z dotychczasowych kontrahentów, zwłaszcza w wypadkach, gdzie kontrahent na podstawie odnośnej umowy poczynił znaczne wkłady (budowa tartaku, kolejki leśnej itd.). Według art. 268 traktatu w Saint Germain pozostają w mocy, z wyjątkiem umów morskich, wszystkie umowy, zawarte przed 1 listopada 1918 między „ressortissants de l'ancien Empire d'autriche” (do których w myśl art. 70 i 268 traktatu należą b. obywatele Austrii, mający prawo przynależności w Galicji) z jednej, a władzami monarchii austro-węgierskiej z drugiej strony. Przy interpretacji postanowienia nasunęło się pytanie, czy z mocy tych umów uprawniona i obowiązana jest w chwili obecnej republika austr.-węgierska, jako sukcesorka dawnej monarchii austr.-węgierskiej, czy też poszczególne państwa partykularne, które powstały na gruzach monarchii, a objęły część majątku państwowego, której umowa dotyczy. Na konferencjach odbytych w tej sprawie w Ministerstwie Rolnictwa, przeważało zapatrywanie pierwsze, które podziela także Ministerstwo Spraw Zagranicznych (pismo z 13/XI 1919 r. Nr 948 Sekcja Traktatowa) i Główny Urząd Likwidacyjny (pismo z 21/XI 1918 r. Nr 2742 II). Wobec tego Rząd Polski na podstawie wspomnianego art. 268 będzie miał po ratyfikacji traktatu wolną rękę w kierunku uznania lub nieuznania odnośnych umów. Ponieważ jednak osoby, zainteresowane w utrzymaniu w mocy odnośnych kontraktów, interpretują postanowienie art. 268 w ten sposób, że odnośnie umowy wiążą obecnie, o ile chodzi o majątek państwowy na terytorium b. Galicji, Skarb Państwa Polskiego, przeto zachodzi potrzeba wydania ustawy, określającej jasne stanowisko Państwa Polskiego wobec tych czynów i usuwającej wszelkie wątpliwości, a to tem bardziej, że Sejmowa Komisja Likwidacyjna wezwała rząd do opracowania projektu odnośnej ustawy.

b) Szczegółowe postanowienie projektu ustawy.

Ustawa, wychodząc z założenia, że odnośne umowy w myśl art. 268 traktatu nie wiążą Państwa Polskiego, postanawia, że prawa i obowiązki z tych umów przechodzą na Państwo Polskie jedynie w razie uznania przez nie odnośnej ustawy (art. 1).

Ustawa dotyczy tylko umów dotąd nie wykonywanych, gdyż wykonane umowy stworzyły już fakty dokonane, których wzruszanie obecnie nie byłoby ani możliwe, ani wskazane.

W art. 2. ustanowiono termin 3-miesięczny, w przeciągu którego umowy winny być zgłoszone, z tem, że umowy w tym terminie nie zgłoszone będą uważane jako nie uznane przez Państwo Polskie. Ustanowienie powyższego terminu jest konieczne w tym celu, by po upływie terminu Państwo Polskie nie potrzebowało się w ogóle liczyć z umowami niezgłoszonymi, nad którymi będzie mogło przejść do porządku dziennego.

Ponieważ zebranie inwestycji, poczynionych przez kontrahenta na podstawie nieuznanej umowy (tartaki, kolejki leśne), uniemożliwiłoby dalsze prawidłowe prowadzenie gospodarstwa, przeto koniecznym jest nałożyć na kontrahenta ustawy obowiązek pozostawienia tych nakładów na gruncie za zwrotem słusznego wynagrodzenia za tę część nakładów, której kontrahent aż do chwili nieuznania umowy nie zdołał zamortyzować (art. 5).

Wysokość tego wynagrodzenia oznacza właściwe Ministerstwo (art. 6), którego decyzje mogą być zaskarżone przed zwykłymi sądami (art. 7).

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 11.

62

PROTOKÓŁ 59-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej odbytego 15 lipca 1920 r.

Przewodniczy	Minister Aprowizacji p. Stanisław Śliwiński
Obecni:	
Kierownik Ministerstwa Spraw Wewnętrznych	p. Józef Kuczyński
Minister Spraw Zagranicznych	p. Eustachy X. Sapieha
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Podsekretarz Stanu w Minist[erstwie] Skarbu	p. dr Roman Rybarski
Kierownik Ministerstwa Sprawiedliwości	p. dr Jan Morawski
Minister Wyznań Rel[igijnych] i Oświec[enia] Publicz[nego]	p. Tadeusz Łopuszański
Minister Przemysłu i Handlu	p. inż. dr Wiesław Chrzanowski
Minister Kolei Żelaznych	p. inż. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Podsekretarz Stanu Min[isterstwa] Robót Publicz[nych]	p. Henryk Dudek
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Pracy i Opieki Społecz[nej]	p. Feliks Turowicz
Kierownik Ministerstwa Zdrowia	p. dr Witold Chodźko
Szef Sekcji Admin[istracyjnej]	
Prez[ydium] Rady Ministrów	p. Władysław Studziński
Szef Sekcji Legislat[ywnej]	
Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. Edward Lechowicz
Protokołuje Radca Ministerialny	dr Jerzy Buzek

Początek o godzinie 5 m 30 po południu.

1. Protokół posiedzenia Rady Ministrów z dn. 12 lipca 1920 roku wobec niewniesienia sprzeciwu uznano za przyjęty.

2. Wniosek Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w przedmiocie zaprowadzenia stanu wyjątkowego na obszarze b. dzielnicy pruskiej – przyjęto.

3. Rozporządzenie Rady Obrony Państwa w przedmiocie przestępstw zagrażających bezpieczeństwu Państwa przez naruszenie tajemnicy wojskowej i rozszerzanie niepokojących wiadomości – przyjęto.

4. Po rozpatrzeniu projektów:

- a) rozporządzenie Rady Obrony Państwa w przedmiocie poddania osób cywilnych sądownictwu wojskowemu,
- b) rozporządzenie Rady Obrony Państwa w przedmiocie przestępstw skierowanych przeciwko sile zbrojnej i przeciwko całości i bezpieczeństwu Państwa,
- c) rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie sądownictwa wojskowego,
- d) rozporządzenia Rady Obrony Państwa w przedmiocie wprowadzenia wojskowego postępowania doraźnego dla osób wojskowych i dla osób cywilnych.

Rada Ministrów na wniosek Kierownika Ministerstwa Sprawiedliwości uchwaliła, że co [do] czynów przeciw bezpieczeństwu Państwa należy stanąć na stanowisku ustaw dzielnicowych i wyliczyć dane przestępstwa z kodeksów dzielnicowych, poddając je jurysdykcji sądów doraźnych wojskowych.

5. Sprawy:

- a) rozporządzenia Rady Obrony Państwa w przedmiocie zbiórki i dostarczania drutu kolczastego,
- b) rozporządzenia Rady Obrony Państwa o wydaniu bezpośrednich nakazów rekwizycyjnych przez władze wojskowe (uzupełnienie ustaw z dnia 28 X 1919. Dz.Ust. Nr 86 poz. 470 z roku 1919),
- c) rozporządzenia Rady Obrony Państwa o bezpośredniej rekwizycji przez władze wojskowe niektórych przedmiotów dla zaopatrzenia armii,
- d) rozporządzenia Rady Obrony Państwa w przedmiocie zaopatrzenia żołnierzy po powrocie do domu w warsztaty pracy czy to na roli, czy w mieście oraz zapewnienia bytu inwalidom.

Rada Ministrów przekazała do rozpatrzenia i zajęcia stanowiska na Radzie Obrony przedstawicielom Rządu z R.O.P. z tem, że Minister Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości zgłosił sprzeciw w sprawie rozszerzenia kompetencji władz wojskowych do bezpośredniego wydawania nakazów rekwizycyjnych.

6. Projekt ustawy w przedmiocie wypuszczenia 4% pożyczki premiowej przyjęto.

7. Rozporządzenie Kierownika Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w przedmiocie ograniczenia muzyk w lokalach publicznych, kabaretów itp. przyjęto do wiadomości.

8. Minister Sprawiedliwości poruszył sprawę ogłoszonego w dzienniku zarządzenia D.O.G. Warszawskiego w sprawie zgłoszenia broni, lornetek itp. artykułów i skonstatował, że rozporządzenie to nie znajduje oparcia w przepisach karnych i powinno być uchylone.

Rada Ministrów przyjęła to wyjaśnienie do wiadomości i zleciła zarządzenie uchylenia wymienionego rozporządzenia Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

9. Rada Ministrów uchwaliła następujące zasady w sprawie wypłacania poborów służbowych, diet itp. dla urzędników i funkcjonariuszy państwowych na obszarze państwa objętym ewakuacją:

- 1) w razie ewakuacji na rozkaz władzy urzędnicy i funkcjonariusze państwowi ewakuowani pobierają nadal należące się im pobory;
- 2) wszyscy urzędnicy i funkcjonariusze państwowi opuszczający z polecenia władzy wskutek ewakuacji urząd stałą siedzibę urzędową, otrzymują zasiłek uchodźcy w wysokości poborów za miesiąc lipiec oznaczonych według okólnika Ministerstwa Skarbu z 28 czerwca 1920 r. L. 57273/20;
- 3) ewakuowani urzędnicy i funkcjonariusze państwowi, którzy pełnią z polecenia władzy przełożonej służbę w nowej czasowej siedzibie urzędu lub czasowo w innym urzędzie poza stałym miejscem zamieszkania albo też z polecenia władzy przełożonej przebywają w wyznaczonej im przez tę władzę miejscowości w pogotowiu służbowym, otrzymują normalne diety, które po upływie 14 dni ulegają redukcji w myśl obowiązujących przepisów;
- 4) urzędnicy i funkcjonariusze państwowi, którzy z rozkazu władzy ewakuowali rodziny, a sami pełnią służbę w pasie ściśle wojennym, otrzymują na czas pełnienia tej służby i rozdzielenia z rodziną podwójne diety;
urzędnicy i funkcjonariusze państwowi, którzy z rozkazu władzy ewakuowali rodzinny, a sami pełnią nadal służbę w pasie wojennym następnym, pobierają diety normalne, a po dniach 14 zredukowane. (przez rodzinę rozumie się tych członków rodziny, których uwzględnia się przy wymiarze dodatku drożyznianego, podług ust. z 27 stycznia 1920 roku Dz.Ust. Nr 7 poz. 47).
- 5) upoważnia się władze do wypłacania ewakuowanym urzędnikom i funkcjonariuszom państwowym etatowym, którzy bądź pozostają sami na stanowisku wysyłają z rozkazu władzy rodziny, bądź będąc ewakuowani sami wyjeżdżają, pozostawiając rodzinę w dotychczasowej siedzibie, bądź też nie mogą w wypadkach zarządzenia ewakuacji wyjechać z powodu obłożnej choroby, udzielania zwrotnych zaliczek na płace w wysokości podwójnych poborów miesięcznych, oznaczonych w punkcie 2-im. Zaliczki te zwrotne są w 12 ratach miesięcznych, począwszy od 1 dnia miesiąca po wypłacie zaliczki
- 6) upoważnia się władze do wypłacenia wcześniejszego ewakuowanym urzędnikom i funkcjonariuszom państwowym opuszczającym siedzibę urzędową, z powodu ewakuacji urzędu poborów za następny miesiąc.
- 7) funkcjonariuszom kontraktowym należy w zasadzie wypowiedzieć stosunek do służby z zachowaniem postanowień umowy służbowej.

O ile by względy służbowe wymagały nieprzerwanego dalszego ich zatrudnienia, traktować ich należy analogicznie do urzędników i funkcjonariuszy państwowych etatowych.

8) urzędnicy i funkcjonariusze państwowi urlopowi nie pobierają diet.

9) pas ściśle wojenny i następny określa Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

10. Przyjęto projekt rozporządzenia Rady Obrony Państwa w przedmiocie przekazania warsztatów w Modlinie Ministerstwu Spraw Wojskowych.

Koniec posiedzenia o godzinie 8 wieczór.

St. Śliwiński^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek nagły Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej w przedmiocie zarządzeń wyjątkowych na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej.
2. [Projekt] rozporządzenia Rady Obrony Państwa w przedmiocie przestępstw popełnionych przez naruszenie tajemnicy wojskowej lub rozgłaszanie niepokojących wiadomości.
3. [Projekt] rozporządzenia Rady Obrony Państwa w przedmiocie poddania osób cywilnych sądownictwu wojskowemu⁷⁹.
4. [Projekt] rozporządzenia Rady Obrony Państwa w przedmiocie przestępstw skierowanych przeciwko sile zbrojnej i przeciwko całości i bezpieczeństwu Państwa.
5. [Projekt] rozporządzenia Rady Obrony Państwa w przedmiocie sądownictwa wojskowego⁸⁰.
6. [Projekt] rozporządzenia Rady Obrony Państwa w przedmiocie wprowadzenia postępowania doraźnego dla osób wojskowych i dla osób cywilnych⁸¹.
7. [Projekt] ustawy w przedmiocie wypuszczenia 4% państwowej pożyczki premiovej⁸².
8. [Projekt] rozporządzenia Kierownika Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w przedmiocie ograniczenia muzyki w lokalach publicznych.
9. Uchwała Rady Ministrów w sprawie wypłacania poborów służbowych, diet itp. dla urzędników i funkcjonariuszy państwowych na obszarze państwa objętym ewakuacją.

⁷⁹ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 lipca 1920 r. w przedmiocie poddania osób cywilnych z powodu przestępstw przeciw sile zbrojnej pod sądownictwo wojskowe, Dz.U. 1920, nr 61, poz. 394. Rozporządzenie ze znacznymi modyfikacjami w stosunku do projektu.

⁸⁰ Nie publikuje się. Rozporządzenie w tej formie prawdopodobnie nie zostało ogłoszone, jednakże kolejne projekty dotyczące sądownictwa wojskowego nawiązywały do niego.

⁸¹ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Obrony Państwa z dnia 30 lipca 1920 r. w przedmiocie wojskowego sądownictwa doraźnego., Dz.U. 1920, nr 71, poz. 479.

⁸² Nie publikuje się. Ustawa z dnia 16 lipca 1920 r. w przedmiocie 4% państwowej pożyczki premiovej, Dz.U. 1920, nr 61, poz. 391.

**Wniosek nagły Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej w przedmiocie zarządzeń
wyjątkowych na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej**

O d p i s.

Wniosek nagły
Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej
w przedmiocie zarządzeń wyjątkowych
na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej.

Ministerstwo b. Dzielnicy Pruskiej wnosi o uchwalenie:

Rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie upoważnienia Ministra b. Dzielnicy Pruskiej do wydawania na całym obszarze b. Dzielnicy Pruskiej zarządzeń wyjątkowych:

W myśl Rozporządzenia Rady Obrony Państwa z dnia
w przedmiocie wprowadzenia ustawy z dnia 25 lipca 1919 na obszar b. Dzielnicy Pruskiej i artykułu 1 ust. 1 ustawy z dnia 25 lipca 1919 r. (Dz.Pr. Nr 61 poz. 364) w przedmiocie zapewnienia bezpieczeństwa Państwa i utrzymania porządku publicznego w czasie wojny Rada Ministrów upoważnia niniejszego Ministra b. Dzielnicy Pruskiej na okres 3 miesięcy od dnia lipca 1920 do dnia października 1920 r. do wydawania na całym obszarze b. Dzielnicy Pruskiej zarządzeń wyjątkowych ograniczających prawo obywatelskie, przewidziane w art. 2 tejże ustawy.

Warszawa, dnia 14 lipca 1920 r.
motywy załącza się.

/-/ W. Kucharski
Kierownik Ministerstwa
b. Dzielnicy Pruskiej.

M O T Y W Y

Nasza sytuacja wojenna odbiła się bardzo ujemnie na stosunkach wewnętrznych w b. Dzielnicy Pruskiej; z powiatów nadgranicznych nadchodzą wiadomości o wypadkach poważniejszego zakłócenia porządku publicznego. W powiecie Działdowskim banda dezertów w czasie poborów do wojska przebiła się przez granice Prus Wschodnich po krwawej walce z naszymi organami bezpieczeństwa publicznego i strzelcami granicznymi. W Lesznie próbowano podpalić gazownię miejską. Władze wojskowe są w posiadaniu dokumentów, według których zamierzali Niemcy wywołać rozruchy w b. Dzielnicy Pruskiej w dniu 11.7.20.

Autentyczność tychże dokumentów nie jest stwierdzona, lecz przypuszczenie przemawia za tem, że istnieje zamiar sprowokowania naszych władz i naszych obywateli przez rozmyślne rozsiewanie takich wieści.

Ze względu na tę sytuację Ministerstwo Spraw Wojskowych wystąpiło już 10 b.m. z wnioskiem o wprowadzenie stanu wyjątkowego w b. Dzielnicy Pruskiej.

Ministerstwo jest tego zdania, że korzystniejszym jest udzielenie władzy administracyjnej pełnomocnictw ustawy z dnia 25 lipca 1920 r. niż wprowadzenie stanu wyjątkowego, które już ze względu na obecny niejednolity stan ustawodawstwa wyjątkowego w b. Dzielnicy Pruskiej jest niepożądanem.

°Załącznik do punktu 3°. N° [2]

[Projekt] rozporządzenia Rady Obrony Państwa w przedmiocie przestępstw popełnionych przez naruszenie tajemnicy wojskowej lub rozgłaszanie niepokojących wiadomości

R O Z P O R Z A D Z E N I E

Rady Obrony Państwa w przedmiocie przestępstw popełnionych przez naruszenie tajemnicy wojskowej lub rozgłaszanie niepokojących wiadomości.

Na mocy artykułu 3 ustawy z dnia 1 lipca 1920 r. (Dz. Ustaw Nr 53/20, poz. 327) Rada Obrony Państwa stanowi, co następuje:

Art. 1.

Kto okoliczności, które w interesie wojskowej obrony państwa winne być zachowane w tajemnicy, w szczególności dotyczące rozmieszczenia lub ruchu wojsk, stanu armii i środków obrony bez właściwego zezwolenia do wiadomości drugiego podaje i w ten sposób zagraża bezpieczeństwu państwa, ulegnie karze ciężkiego więzienia od lat pięciu do piętnastu.

W wypadkach mniejszej wagi wymierzyć należy karę ciężkiego więzienia od roku jednego do lat dziesięciu.

Art. 2.

Karze przewidzianej w ustępie drugim art. 1. ulegnie ten, kto bez właściwego zezwolenia stara się o odebranie wiadomości wymienionych w ustępie pierwszym poprzedzającego artykułu celem podania ich do wiadomości drugiego w sposób zagrażający bezpieczeństwu państwa.

Art. 3.

Kto rozgłasza wiadomości świadomie nieprawdziwe, pozostające w związku z wypadkami wojennymi, które wywołać mogą upadek ducha lub popłoch, ulegnie karze ciężkiego więzienia od jednego roku do lat pięciu.

W wypadkach mniejszej wagi wymierzyć należy karę pozbawienia wolności od czternastu dni do lat trzech.

Art. 4.

Kto rozgłasza przypuszczenia, pozostające w związku z wypadkami wojennymi, mogące wywołać upadek ducha lub popłoch, ulegnie karze pozbawienia wolności do lat trzech.

Art. 5.

Kto dopuści się czynu przewidzianego w art. 1. ustęp drugi i art. 2. z lekko-myślności, ulegnie karze pozbawienia wolności do lat trzech.

Art. 6.

Darowane postanowienia ustaw karnych dzielnicowych pozostają w mocy.

Art. 7.

Przez karę pozbawienia wolności rozumieć należy w b. zaborze rosyjskim i pruskim areszt (albo więzienie do lat trzech), w b. zaborze austriackim areszt lub ścisły areszt.

Art. 8.

W b. zaborze austriackim przestępstwa uregulowane niniejszem rozporządzeniem karą ciężkiego więzienia są zbrodniami, a inne – występkami.

Art. 9.

Przepisy ustaw karnych dzielnicowych o nadzwyczajnem złagodzeniu lub zamianie kary nie stosują się do przestępstw przewidzianych w niniejszem rozporządzeniu.

Art. 10.

Przepisy niniejsze stosują się zarówno do osób ulegających sądownictwu cywilnemu, jak i wojskowemu.

Art. 11.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia w Dzienniku Ustaw. Wykonanie niniejszego rozporządzenia należy do ministra Sprawiedliwości i Spraw Wojskowych.

[Projekt] rozporządzenia Rady Obrony Państwa w przedmiocie przestępstw skierowanych przeciwko sile zbrojnej i przeciwko całości i bezpieczeństwu Państwa

**Rozporządzenie
Rady Obrony Państwa**

z dnia
w przedmiocie przestępstw skierowanych
przeciwko sile zbrojnej i bezpieczeństwu Państwa.

RADA OBRONY PAŃSTWA rozporządza:

Art. 1.

Winny wdania się w porozumiewanie z nieprzyjacielem albo jakiegokolwiek działania lub zaniechanie w tym celu, aby sile zbrojnej polskiej wyrządzić szkodę albo nieprzyjacielowi przynieść korzyść będzie karany za zbrodnię:

a) jeżeli sile zbrojnej została ze względu na operacje przeciwko nieprzyjacielowi rzeczywiście wyrządzona bardzo znaczna szkoda – karą śmierci.

b) we wszystkich innych wypadkach – karą ciężkiego więzienia dożywotniego.

Art. 2.

Winny uwiedzenia żołnierza do naruszenia obowiązku wierności, posłuszeństwa, czujności lub jakiegokolwiek innego obowiązku służby wojskowej oraz winny namawiania powołanego do niespełnienia rozkazu powołującego do służby wojskowej ulegnie za zbrodnię karze ciężkiego więzienia dożywotniego.

Art. 3.

Winny działalności skierowanej przeciwko istnieniu lub organizacji armii, ulegnie za zbrodnię karze dożywotniego ciężkiego więzienia.

Art. 4.

Winny podburzenia przeciwko zarządzonemu przez władzę ochotniczemu zaciągowi wojskowemu ulegnie za zbrodnię karze dożywotniego ciężkiego więzienia.

Art. 5.

Winny utworzenia lub należenia do stowarzyszenia lub związku:

a) zmierzającego do celów, które zagrażają spokojowi albo bezpieczeństwu publicznemu,

b) zmierzającego do gwałtownej zmiany istniejącego ustroju państwowego lub społecznego ulegnie za zbrodnię karze dożywotniego ciężkiego więzienia.

^hArt. 6.

Winny wzniesienia nienawiści pomiędzy poszczególnymi grupami lub klasami ludności ulegnie za zabronię karze dożywotniego ciężkiego więzienia.

Art. 7.

Winny podburzenia robotników, zajętych w przedsiębiorstwach użyteczności publicznej do zaniechania pracy ulegnie za zabronię karze dożywotniego ciężkiego więzienia^h.-

Art. 6.

Winny zbrodni morderstwa, zabójstwa, podpalenia i rabunku ulegnie karze śmierci.

Art. 7.

Winny uszkodzenia środków komunikacji i należących do tychże zakładów, a w szczególności dróg, kolei żelaznych mostów, statków, telegrafów, telefonów itp. ulegnie karze ciężkiego dożywotniego więzienia.

W wypadkach mniejszej wagi można orzec karę więzienia do lat 5-ciu.

Art. 8.

Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia w Dzienniku Ustaw.

Z chwilą uchylenia niniejszego rozporządzenia przepisy prawne uchylne lub zniesione rozporządzeniem niniejszym odzyskują moc prawną.

Art. 9.

Wykonanie niniejszego rozporządzenia należy do Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Sprawiedliwości.

^cZałącznik do punktu 7^c. N^o [8]

[Projekt] rozporządzenia Kierownika Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w przedmiocie ograniczenia muzyki w lokalach publicznych⁸³

Rozporządzenie

Na podstawie art. 2 p. f. ustawy z dnia 25 lipca 1919 r. w przedmiocie zapewnienia bezpieczeństwa Państwa i utrzymania porządku publicznego w czasie wojny (Dz.Pr. N 61 poz. 364) niniejszym zarządzam co następuje:

⁸³ Rękopis.

1. Zabraniam we wszystkich restauracjach, kawiarniach, cukierniach, jadłodajniach itp. zakładach wszelkich koncertów i popisów muzycznych;
2. Zamykam wszelkie kabarety, sale tańca, sale weselne.

Winni niezastosowania się do powyższego rozporządzenia będą karani w drodze administracyjnej karze aresztu do 3 ech miesięcy lub grzywny do 3000 marek.

Warszawa d. 12 VII 1920 r.

Kierownik
Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

°Załącznik do punktu 9°. N° [9]

Uchwała Rady Ministrów w sprawie wypłacania poborów służbowych, diet itp. dla urzędników i funkcjonariuszy państwowych na obszarze państwa objętym ewakuacją

Rada Ministrów uchwaliła następujące zasady w sprawie wypłacania poborów °służbowych° diet itp. dla urzędników i funkcjonariuszy państwowych °na obszarze Państwa Polskiego objętym ewakuacją°:

- 1) w razie ewakuacji na rozkaz władzy urzędnicy i funkcjonariusze państwowi ewakuowani pobierają nadal należące się im pobory;
 - 2) wszyscy urzędnicy i funkcjonariusze państwowi opuszczający z polecenia władzy °w skutek ewakuacji urzędu° stałą siedzibę urzędową otrzymają zasilek uchodźcy w wysokości poborów °za miesiąc lipiec oznaczonych według okólnika Ministerstwa Skarbu z 28 czerwca 1920 r. L. 57273/20°^hotrzymanych w dniu 1 lipca b.r. (etatowi) względnie w wysokości podwójnego normalnego wynagrodzenia miesięcznego (nieetatowi)^h;
 - 3) ewakuowani urzędnicy i funkcjonariusze państwowi, °którzy° pełnią z polecenia władzy przełożonej służbę w nowej czasowej siedzibie urzędu lub czasowo w innym urzędzie poza stałym miejscem zamieszkania albo też z polecenia władzy przełożonej przebywają w wyznaczonej im przez tę władzę miejscowości w pogotowiu służbowym, otrzymują normalne diety, które po upływie 14 dni ulegają redukcji w myśl obowiązujących przepisów;
 - 4) urzędnicy i funkcjonariusze państwowi, którzy z rozkazu władzy ewakuowali rodziny, a sami pełnią nadal służbę w pasie ściśle wojennym, otrzymują na czas pełnienia tej służby i rozdzielenia z rodziną podwójne diety;
- Urzędnicy i funkcjonariusze państwowi, którzy z rozkazu władzy ewakuowali rodziny, a sami pełnią nadal służbę w pasie wojennym

następnym, pobierają diety normalne, a po 14 dniach zredukowane. (przez rodzinę rozumie się tych członków rodziny, których uwzględnia się przy wymiarze dodatku drożyznianego); ^cpodług ust. z 27 stycznia 1920 Dz.Ust. Nr 7 poz. 47^c

- 5) upoważnia się władze do wypłacenia ewakuowanym urzędnikom i funkcjonariuszom państwowym etatowym, którzy bądź pozostają sami na stanowisku wysyłają z rozkazu władzy rodziny, bądź będąc ewakuowani sami wyjeżdżają pozostawiając rodzinę w dotychczasowej siedzibie, bądź też nie mogą w wypadkach zarządzenia ewakuacji wyjechać z powodu obłożnej choroby, udzielanie zwrotnych zaliczek na płace w wysokości podwójnych poborów miesięcznych, oznaczanych w punkcie 2-im. Zaliczki te zwrotne są w 12 ratach miesięcznych, począwszy od dnia 1 miesiąca po wypłacie zaliczki;
 - 6) upoważnia się władze do wypłacania wcześniejszego ewakuowanym urzędnikom i funkcjonariuszom państwowym opuszczającym siedzibę urzędową z powodu ewakuacji urzędu poborów za następny miesiąc;
 - 7) funkcjonariuszom kontraktowym należy w zasadzie wypowiedzieć stosunek służbowy z zachowaniem postanowień umowy służbowej.
- O ile by względy służbowe wymagały ^cnieprzerwanego^c dalszego ich zatrudnienia, traktować ich należy analogicznie do urzędników i funkcjonariuszy państwowych etatowych.
- 8) urzędnicy i funkcjonariusze państwowi urlopowani nie pobierają diet.
 - 9) pas ściśle wojenny i następny określa Minister Spraw Wojennych z Ministrem Skarbu.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 11.

63

PROTOKÓŁ 60-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej odbytego 19 i 21 lipca 1920 r.

Przewodniczy:	Prezydent Ministrów p. Władysław Grabski
Obecni:	
Kierownik Ministerstwa Spraw Zagranicznych	p. Józef Kuczyński
Minister Spraw Zagranicznych	p. Eustachy ks. Sapieha
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Kierownik Ministerstwa Sprawiedliwości	p. dr Jan Morawski
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	p. dr Franciszek Bujak
Minister Przemysłu i Handlu	p. inż. dr Wiesław Chrzanowski
Minister Kolei Żelaznych	p. inż. dr Kazimierz Bartel
Minister Poczty i Telegrafów	p. Ludwik Tołłoczko
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Robót Publicznych	p. inż. Henryk Dudek
Minister Apropowizacji	p. Stanisław Śliwiński
Szef Sekcji w Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej	p. Feliks Turowicz
Kierownik Ministerstwa Zdrowia Publicznego	p. dr Witold Chodźko
Kierownik Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej	p. inż. Władysław Kucharski
Szef Sekcji Administracyjnej w Prezydium Rady Ministrów	p. dr Władysław Studziński
Szef Sekcji Legislacyjnej w Prezydium Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Protokołuje Radca Ministerialny	dr Jerzy Buzek

W dniu 21 lipca 1920 r. byli nadto obecni:

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Skarbu	p. dr Roman Rybarski
Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	p. Tadeusz Łopuszański

Początek posiedzeń o godz. 5 po południu.

1. Protokół posiedzenia z dnia 15 lipca 1920 r – wobec niewniesienia sprzeciwu – uznano za przyjęty.

2. Rada Ministrów uchwaliła, by Ministerstwo Spraw Wojskowych porozumiało się z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości w sprawie wprowadzenia cenzury czasopism w sposób projektowany przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

3. Rada Ministrów uchwaliła wydanie i ogłoszenie odezwy Rządu do społeczeństwa w sprawie żydowskiej pozostawić przyszłemu gabinetowi, który się tworzy, uznając zasadniczo potrzebę wydania takiej odezwy. ^c[patrz niżej.]^c

4. Rada Ministrów uchwaliła: każde Ministerstwo może zarządzić dla udających się jako ochotników na front urzędników i funkcjonariuszy państwowych zaliczkę w wysokości jednomiesięcznych poborów, spłacalną w 6-ciu miesiącach.

Kwoty te będą musiały być w obrachunku z Ministerstwem Spraw Wojskowych przez Ministra Skarbu uwzględnione.

Bliższe zarządzenia wyda Minister Skarbu.

5. Przyjęto a) wniosek Ministra Skarbu w sprawie zakupu przez poselstwo niemieckie domu w Warszawie przy ulicy Pięknej Nr 17,

b) wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie nabycia przez obywatela Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej W.B. Beauchamp nieruchomości ziemskiej w Klarysewie (wilę „Korkowa” i „Kolonja Krystyna”) za sumę 5 000 000 marek polskich.

^cdo punktu 3^c Minister Spraw Wojskowych oświadczył, że wyda rozkaz przypominający podwładnym organom wojskowym wydane dotychczas zarządzenia w przedmiocie zwalczania ekscesów przeciwko Żydom, a Minister Spraw Wewnętrznych, że przygotowuje okólnik do podwładnych władz administracyjnych, treść zarządzenia tego będzie w odpowiedni sposób opublikowana.

6. Przyjęto projekt rozporządzenia Rady Obrony Państwa w przedmiocie poboru koni.

7. Rada Ministrów uchwaliła przedłożyć Naczelnikowi Państwa wniosek o nominację na Komisarza Rządu dla Śląska Cieszyńskiego Zygmunta Żurawskiego i poddać jego urząd Ministerstwu Spraw Wewnętrznych.

8. Rada Ministrów przyjęła do wiadomości, że Prezydent Ministrów na propozycję Kierownika Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej przedłoży Naczelnikowi Państwa wniosek o mianowanie posła Jana Brejskiego – wojewodą pomorskim – i przyjęła do wiadomości, że Jan Brejski zrezygnował ze stanowiska podsekretarza stanu w Min. b. Dzielnicy Pruskiej, a dr Stefan Łaszewski z urzędu wojewody pomorskiego.

9. Przyjęto projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie podania osób cywilnych z powodu przestępstw przeciw sile zbrojnej pod sądownictwo wojskowe.

10. Przyjęto projekt rozporządzenia Rady Ministrów

- a) w przedmiocie sądów doraźnych w b. zaborze austriackim,
- b) w przedmiocie sądów doraźnych w okręgu warszawskiego i lubelskiego sądu apelacyjnego.

11. Sprawę objętą wnioskiem Ministerstwa Pracy i O.S. o utworzeniu państwowego pogotowia opiekuńczego nad żołnierzami przy Min. Pracy i O.S. – wobec nieomówienia z Ministrem Spraw Wojskowych i Skarbu postanowiono przekazać do uprzedniego uzgodnienia przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej z Ministrem Spraw Wojskowych i Skarbu i ewentualnie ponownego wniesienia na Radę Ministrów.

12. Przyjęto wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji traktatu w Saint Germain-en-Laye.

13. Rada Ministrów uchyliła uchwałę z dnia 8 lipca 1920 w sprawie opieki nad ludnością ewakuowaną i uchodzącą z terenów działań wojennych, zarazem uchwaliła w tej rzeczy nowy projekt wniesiony przez Prezydium Rady Ministrów.

Następnie Rada Ministrów uznała, że potrzebną jest pewna koncentracja akcji w sprawie zarządzenia i przeprowadzenia ewakuacji mienia państwowego, urzędów i urzędników, gdyż dotychczasowa praktyka wykazała, iż panuje zamieszanie i brak planowości. Z powodu nadeszłych raportów o popłochu ewakuacyjnym w Białymstoku, Brześciu Litewskim i Lwowie, Rada Ministrów wydelegowała jako Komisarzy Nadzwyczajnych do zbadania położenia i poczynienia odpowiednich zarządzeń na miejscu;

Kierownika Spraw Wewnętrznych do Białegostoku, Ministra Poczty i Telegrafów do Brześcia Litewskiego, a Ministra Kolei Żelaznych do Lwowa.

14. Szef Sekcji Legislacyjnej Prezydium Rady Ministrów referuje sprawę projektu ustawy dotyczącego Najwyższej Izby Kontroli Państwa, będącego przedmiotem obrad w sejmowej komisji konstytucyjnej.

Rada Ministrów oświadczyła się zgodnie ze stanowiskiem zajętem przez gabinet poprzedni (na posiedzeniu w dniu 18 marca b.r.) zamianowanie Prezesa Najwyższej Izby Kontroli Państwa na wniosek Rady Ministrów oraz przeciw utrzymaniu w przyszłej ustawie o Izbie Kontroli kontroli wstępnej.

15. Projekt rozporządzenia Rady Obrony Państwa w przedmiocie ochrony granic przyjęto.

16. Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie zaciągu cudzoziemców do armii ochotniczej przyjęto.

17. Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie akcji zapomogowej dla rodzin ochotników zgłaszających się do służby wojskowej przyjęto.

Równocześnie przyjęto wniosek Ministerstwa Pracy i O.S. o następującej osnowie:

- „1) Wszyscy bez wyjątku pracownicy i robotnicy, utrzymujący się z pracy najmniej otrzymują od swych pracodawców w razie wstąpienia do

czynnej ochotniczej służby wojskowej zasiłek w wysokości swego dwutygodniowego zarobku.

- „2) Rodziny wszystkich powyższych pracowników i robotników otrzymują od pracodawców, u których pracowali ich żywiciela połowę ich całkowitego zarobku pieniężnego i świadczenia w naturze przez cały czas pełnienia ich żywicieli czynnej służby wojskowej”.

Wniosek ten opracowany być ma jako projekt rozporządzenia Rady Obrony Państwa.

18. Projekt rozporządzenia Rady Obrony Państwa o zasiłkach wojskowych dla rodzin osób pełniących służbę w Wojsku Polskim z poboru i ochotników – przyjęto.

19. Sprawę zezwolenia na nabycie nieruchomości Rudolfowi E. Gane i Edwardowi Reed, zdjęto z porządku obrad i przekazano Ministrowi Przemysłu i Handlu.

20. Projekt ustawy o uposażeniu osób wojskowych, zdjęto z porządku obrad na wniosek Ministra Spraw Wojskowych.

21. Projekt ustawy w przedmiocie wypłacenia zaległych poborów b. członkom POW za czas ich służby we wspomnianej organizacji przed wstąpieniem do Wojska Polskiego – Rada Ministrów zdjęła z porządku obrad, nie wchodząc w meritum sprawy – ze względu na obecną sytuację finansów i ciężary, które w chwili obecnej Skarb Państwa musi ponosić.

22. Wniosek Ministra Spraw Wojskowych odnośnie do projektu ustawy skarbowej na wniosek Ministra Spraw Wojskowych zdjęto z porządku obrad jako nieaktualny.

23. Wniosek Ministra Poczty i Telegrafów w sprawie budowy czasowych mieszkań dla urzędników pocztowych, telegraficznych i telefonicznych przyjęła w zasadzie. Miejsce na budowy ma się wybrać w porozumieniu z Ministrem Robót Publicznych, a budowę ma się rozpocząć po otrzymaniu z Ministerstwa Skarbu potrzebnego kredytu.

24. Projekt rozporządzenia wykonawczego do ustawy o opodatkowaniu spadków i darowizn przyjęto.

25. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie utworzenia Komitetu Naftowego – zdjęto z porządku dziennego jako nieaktualne.

26. W sprawie – rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie przedłużenia godzin pracy w zakładach graficznych i w drukarniach wykonywujących zamówienia Skarbu Państwa na banknoty przyjęto projekt redakcji Ministra Pracy i O.S.

27. Projekt ustawy o monopolu tytoniowym. Postanowienia ustawy o surogatach należy uzgodnić z Ministrem Zdrowia Publicznego, o produkcji z Ministrem Rolnictwa i D.P. o wynagrodzeniach fabrykantów z Ministrem Przemysłu i Handlu.

28. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia Państwowego Zakładu Apropowizacji Sanitarnej – przyjęto.

29. Projekt ustawy o amnestii dla osób wojskowych w b. dzielnicy pruskiej zdjęto z porządku obrad w porozumieniu z Podsekretarzem Stanu p. Kucharskim.

30. Projekt ustawy o przyznaniu Państwu wyłącznego prawa do poszukiwania rud żelaznych przyjęto.

Koniec posiedzenia w dniu 19 lipca o godz. 7.30 wieczorem, w dniu 21 lipca o godz. 10 wieczorem.

^fW. Grabski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek Ministra Skarbu w sprawie zakupu przez poselstwo niemieckie domu w Warszawie przy ulicy Pięknej Nr 17.
2. W sprawie nabycia przez obywatela Stanów Zjednoczonych A.P. W.B. Beauchamp nieruchomości ziemskiej⁸⁴.
3. Projekt rozporządzenia Rady Obrony Państwa w przedmiocie poboru koni⁸⁵.
- 3a. Uzasadnienie projektu rozporządzenia Rady Obrony Państwa w przedmiocie poboru koni.
4. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie poddania osób cywilnych z powodu przestępstw przeciw sile zbrojnej pod sądownictwo wojskowe⁸⁶.
5. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie sądów doraźnych w b. zaborze austriackim⁸⁷.
6. Projekt Rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie sądownictwa doraźnego w okręgu warszawskiego i lubelskiego sądu apelacyjnego⁸⁸.
7. [Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej w sprawie utworzenia Państwowego Pogotowia Opiekuńczego nad żołnierzem]⁸⁹.

⁸⁴ Nie publikuje się. Beauchamp nabył nieruchomość w celu utworzenia na jej terenie instytucji wychowawczej dla młodzieży prowadzonej przez Komitet Pomocy dla Polski Amerykańskiej Misji Metodystów.

⁸⁵ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Obrony Państwa z dnia 19 lipca 1920 r. w przedmiocie poboru koni, Dz.U. 1920, nr 63, poz. 415.

⁸⁶ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 lipca 1920 r. w przedmiocie poddania osób cywilnych z powodu przestępstw przeciw sile zbrojnej pod sądownictwo wojskowe, Dz.U. 1920, nr 61, poz. 394.

⁸⁷ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 lipca 1920 r. w przedmiocie sądów doraźnych w b. zaborze austriackim, Dz.U. 1920, nr 61, poz. 397.

⁸⁸ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 lipca 1920 r. w przedmiocie sądownictwa doraźnego w okręgu warszawskiego i lubelskiego sądu apelacyjnego, Dz.U. 1920, nr 61, poz. 396.

⁸⁹ Nie publikuje się. Przekazano do uzgodnienia z ministrem spraw wojskowych i skarbu.

8. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji Traktatu w Saint Germain-en-Laye.
9. [Projekt Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie opieki nad ewakuacją ludności z terenów działań wojennych].
10. [Projekt] rozporządzenie Rady Obrony Państwa w przedmiocie ochrony granic⁹⁰.
11. Uchwała Rady Ministrów w sprawie zaciągu cudzoziemców do armii ochotniczej.
12. Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie akcji zapomogowej dla rodzin ochotników zgłaszających się do służby wojskowej.
13. [Projekt] ustawy o zasiłkach wojskowych dla rodzin osób pełniących służbę w Wojsku Polskim z poboru i ochotniczo⁹¹.
- 13a. Uzasadnienie [projektu ustawy o zasiłkach wojskowych dla rodzin osób pełniących służbę w Wojsku Polskim z poboru i ochotniczo].
14. Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie zezwolenia na nabycie nieruchomości Rudolphi E. Gane i Edwardowi Reed⁹².
15. Projekt ustawy o uposażeniu osób wojskowych⁹³.
16. Poprawki proponowane przez Prezydium Rady Ministrów i Ministerstwo Skarbu do projektu ustawy o uposażeniu osób wojennych⁹⁴.
17. Wniosek Ministerstwa Spraw Wojskowych o uchwalenie wniosku dotyczącego dodatku do artykułu z Projektu Ustawy Skarbowej oraz dodatku do uwag⁹⁵.
18. Wniosek nagły Ministerstwa Poczty i Telegrafów w sprawie budowy czasowych mieszkań dla urzędników poczty, telegrafu i telefonów⁹⁶.
19. Odpis odezwy Ministerstwa Skarbu do Prezydium Rady Ministrów z dnia 11 czerwca 1920 r. [dotyczącej przepisów wykonawczych do ustawy w przedmiocie zmiany przepisów o opodatkowaniu spadków i darowizn uchwalonej przez Sejm w dniu 29 maja b.r.]
20. [Projekt] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia Komitetu Naftowego⁹⁷.
21. [Projekt] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia Biura Przewozów Naftowych i Komitetu Naftowego⁹⁸.
22. Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie przedłużenia godzin pracy w zakładach graficznych i w drukarniach wykonywujących zamówienia Skarbu Państwa na banknoty.

⁹⁰ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Obrony Państwa z dnia 20 lipca 1920 r. w przedmiocie ochrony granic, Dz.U. 1920, nr 64, poz. 426.

⁹¹ Nie publikuje się. Rozporządzenie wykonawcze Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Skarbu, Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem b. Dzielnicy Pruskiej do Rozporządzenia Rady Obrony Państwa z dnia 20 lipca 1920 r. o zasiłkach wojskowych dla rodzin osób, pełniących służbę w Wojsku Polskim z poboru i ochotniczo, D.U. 1920, nr 80, poz. 537.

⁹² Nie publikuje się. Zdjęto z porządku obrad. Przekazano ministrowi przemysłu i handlu.

⁹³ Nie publikuje się. Zdjęto z porządku obrad.

⁹⁴ Nie publikuje się. Zdjęto z porządku obrad.

⁹⁵ Nie publikuje się. Zdjęto z porządku obrad.

⁹⁶ Dołączono mapę ul. Filtrowej i budynków Ministerstwa, ulic Koszykowej, Nowogrodzkiej, Alei Jerozolimskich i Stacji Filtrów.

⁹⁷ Nie publikuje się. Zdjęto z porządku obrad.

⁹⁸ Nie publikuje się. Zdjęto z porządku obrad.

23. Wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej w sprawie przedłużenia czasu pracy w zakładach graficznych i drukarniach, wykonujących zamówienia Skarbu Państwa na druki płańnicze.
24. [Projekt] ustawy o monopolu tytoniowym⁹⁹.
- 24a. Motywy do projektu ustawy o monopolu tytoniowym.
25. [Projekt] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia Państwowego Zakładu Aprowizacji Sanitarnej¹⁰⁰.
26. [Projekt] ustawy o udzieleniu amnestii osobom wojskowym w b. dzielnicy pruskiej¹⁰¹.
27. [Projekt] ustawy o przyznaniu Państwu wyłącznego prawa do poszukiwania rud żelaznych.

°Załącznik do punktu 5a°. N° [1]

Wniosek Ministra Skarbu w sprawie zakupu przez poselstwo niemieckie domu w Warszawie przy ulicy Pięknej Nr 17

MINISTERSTWO SKARBU

L. 52120/20.–

W sprawie zakupu przez
poselstwo niemieckie domu
w Warszawie przy ulicy
Pięknej Nr 17.

Poselstwo niemieckie zwróciło się do Ministerstwa Spraw Zagranicznych z prośbą o pozwolenie nabycia nieruchomości w Warszawie przy ulicy Pięknej Nr 17. Wobec tego, że rząd niemiecki udzielił podobnego pozwolenia Poselstwu Polskiemu w Berlinie Ministerstwo Skarbu nie znajduje przeszkód do wydania odnośnego pozwolenia bez stawiania specjalnych warunków, do których stawiania jest uprawniona Rada Ministrów na wniosek Ministra Skarbu i wnosi: Rada Ministrów zezwala Poselstwu niemieckiemu nabyć nieruchomość w Warszawie przy ulicy Pięknej Nr 17.
Warszawa, dnia 17 lipca 1920 r.

/-/ Wz. R. Rybarski

Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem
na posiedzeniu Rady Ministrów w dn.
..... lipca 1920 r.

⁹⁹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 1 czerwca 1922 r. o monopolu tytoniowym, Dz.U. 1922, nr 47, poz. 409. Ustawa z niewielkimi modyfikacjami w stosunku do projektu.

¹⁰⁰ Nie publikuje się. MP, nr 4 z 7 stycznia 1921 r.

¹⁰¹ Nie publikuje się. Zdjęto z porządku obrad.

[Uzasadnienie projektu rozporządzenia Rady Obrony Państwa w przedmiocie poboru koni]

U z a s a d n i e n i e.

Uchwałą z dnia 23/I 1920r. wezwał Sejm rząd do ograniczenia rekwizycji koni na zasadzie także i tej, by klacze bez względu na ich zalety hodowlane nie były rekwizowane za wyjątkiem klaczy dobrowolnie przedstawionych do sprzedaży przez właścicieli. Zasadę tą uwzględnia art. 1. projektu, jednak z konieczności przewidywać musi możliwość zastępczej rekwizycji klaczy na wypadek, gdyby wyznaczony powiatowi kontyngens koni – nie został bez klaczy pokryty. Możliwość ta nasuwa się na podstawie dat statystycznych i dotychczasowych doświadczeń przy poborach koni: tak nap. na obszarze b. Kongresówki wynosi ogólna ilość wałachów od kat. 3. w górę około 216 000 sztuk, ogólna zaś ilość klaczy od lat 3. w górę około 400 000 sztuk, a zatem niemal 64% klaczy przy 36% wałachów. Niewykluczone jest przeto, iż dla uzyskania 43 000 koni, którą to ilość MSWojsk. po porozumieniu się już z Ministerstwem Rolnictwa i Dóbr Państwowych musi pobrać z b. Kongresówki i Małopolski na ogólną liczbę około 1 500 000 koni znajdujących się zarazem na tem obszarze, zajdzie konieczność wyjątkowego uzupełniania kontyngensu powiatowego klaczami, tam gdzie ich liczba jest nieproporcjonalnie duża w stosunku do liczby wałachów, względnie ogierów.

Artykuły dalsze projektu opierają się na postanowieniach art. 3. ustawy o rzeczowych świadczeniach wojennych z dnia 11/IV 1919 r. (Nr 32. poz. 264. Dz.P.P.), który jednak czyni Radę Ministrów organem właściwym do wydania takich przepisów. – Potrzeby chwili obecnej, nakazujące szczególnie pośpiech uzasadniają wszelako przeniesienie tej kompetencji na Radę Obrony Państwa w myśl art. 3. ustawy o utworzeniu tejże Rady Obrony Państwa. Co do rzeczy samej zaznacza się, że doświadczenia poczynione przy dotychczasowym poborze koni wymagają bezwzględnie tych koniecznych ograniczeń o obrocie końmi wewnątrz tak długo, jak długo trwa pobór – inaczej cały wynik tegoż zostaje zakwestionowany z powodu usuwania się od kontroli obywateli pragnących się uchylić od obowiązku świadczeń wojennych.

Warszawa, dnia 19. lipca 1920 roku.

MINISTER
(-) J. Leśniewski. m.p.
Generał-porucznik

Za zgodność
fi...if

**Wniosek nagły Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji
Traktatu w Saint Germain-en-Laye**

Wniosek nagły Ministra Spraw Zagranicznych
w przedmiocie ratyfikacji Traktatu w Saint Germain-en-Laye.

Rada Ministrów Uchwalić raczy
następujący wniosek nagły:

Ustawa w przedmiocie ratyfikacji Traktatu Pokoju pomiędzy Mocarstwami
Sprzymierzonymi i Stowarzyszonymi a Austrią podpisanego w St. Germain
10 września 1919 r. wraz z protokołem i deklaracją z tejeż daty.

Art. I.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej zatwierdza Traktat Pokoju pomiędzy
Mocarstwami Sprzymierzonymi i Stowarzyszonymi a Austrią podpisany przez
Przedstawicieli Rzeczypospolitej na Konferencji Pokojowej w Paryżu – Ignacego
J. Paderewskiego i Romana Dmowskiego – w St. Germain dnia 10 września
1919 r. wraz z protokołem i deklaracją z tejeż daty.

Art. II.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej upoważnia Naczelnika Państwa Józefa
Piłsudskiego do podpisania ratyfikacji Traktatu powyższego wraz z Protokołem
i Deklaracją w Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. III.

Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Ministrowi Spraw Zagranicznych.

Art. IV.

Ustawa niniejsza obowiązuje z chwilą ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Traktat pomiędzy Mocarstwami Sprzymierzonymi i Stowarzyszonymi
a Austrią, podpisany w St. Germain dnia 10 września 1919 r., stosownie do
swych postanowień końcowych, zyskał moc obowiązującą w chwili złożenia
pierwszych wymaganych przezeń dokumentów ratyfikacyjnych, tj. w dniu
16 lipca r.b.

Traktat w St. Germain obowiązuje zatem od tej daty, ale tylko te państwa,
które w sposób powyższy dopełniły formalności ratyfikacji i złożenia dokumentów
ratyfikacyjnych.

Rzeczpospolita Polska, która bezpośrednio interesowana jest w tem, aby traktat w St. Germain i w stosunku do niej obowiązywał, winna niezwłocznie dopełnić u siebie formalności ratyfikacyjnych.

Da jej to możność skorzystania z szeregu klauzul Traktatu, z których na plan pierwszy wysuwają się dla nas kwestie odszkodowaniowe i udział Polski w Komisji Odszkodowań (art. 179 i aneks II do art. 177–190).

Żadnych zastrzeżeń, czy to natury politycznej, czy prawnej czy gospodarczej przeciwko ratyfikacji wysunąć nie można – pod względem politycznym Traktat odpowiada linii politycznych dążeń Narodu Polskiego, pod względem prawnym ratyfikacja jest normalnego rodzaju honorowaniem zobowiązania, zaciągniętego przez Delegatów polskich w St. Germain dnia 10 września¹⁰², pod względem gospodarczym zapewnia on Polsce udział w aktywach b. Monarchii austro-węgierskiej nie stwarzając ogólnego obowiązku przejęcia jej pasywów.

Wszystkie polskie czynniki interesowane zgodne są pod względem konieczności szybkiej ratyfikacji, a przeto Ministerstwo Spraw Zagranicznych, uważając sprawę za bezsporną, poprzestaje na tych krótkich motywach i zgłasza powyżej zredagowany projekt Ustawy jako wniosek nagły.

Projekt Ustawy mówi o Traktacie oraz Protokóle i Deklaracji, które zostały jednocześnie z nim podpisane, nie zawiera natomiast upoważnienia co do ratyfikacji t.zw. Arrangement relatif à la contribution aux dépenses de libération des territoires de l'ancienne Monarchie austro-hongroise podpisanego również 10 września, ale zakwestionowanego później w grudniu. Nie zawiera on również upoważnienia co do ratyfikacji t.zw. Arrangement relatif aux comptes de réparations en ce qui concerne l'Italie. Te dwa ostatnie układy jako kwestyjne nie mogą stanowić przedmiotu wniosku nagłego.

Minister Spraw Zagranicznych

wz. ^fSt. Dąbrowski

Warszawa,
dnia 21 lipca 1920 r.

¹⁰² Delegatami byli: Ignacy J. Paderewski – premier i minister spraw zagranicznych i Roman Dmowski – prezes Komitetu Narodowego Polskiego.

[Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie opieki nad ewakuacją ludności z terenów działań wojennych]

WNIOSEK NAGŁY

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW Z DNIA 1920 R.

Art. 1. Ogólną ^hkierownictwo^h °opieka° nad ewakuacją °ludności° z terenów działań wojennych obejmuje wyłącznie Generalny Komisarz Państwowego Urzędu JUR., działający w ścisłym porozumieniu z właściwymi Władzami.

Art. 2. W szczególności do jego kompetencji należy:

- a) przewóz ewakuowanych,
- b) żywienie ich podczas drogi,
- c) rozmieszczenie uchodźców wewnątrz kraju w ścisłym porozumieniu z Władzami wojskowymi i cywilno- administracyjnymi,
- d) dostarczenie środków finansowych i materialnych związanych z akcją ewakuacyjną,
- e) w miarę uwalniania terenów zajętych przez wojska nieprzyjacielskie, reewakuacja uchodźców do miejsca stałego ich zamieszkania w zależności od wskazówek Władz wojskowych.
- f) koordynacja pracy wszelkich organizacji społecznych działających w powyższym zakresie,
- g) kontrola sanitarna zgodnie z zarządzeniami Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza do walki z epidemiami.

Art. 3. Na pokrycie wydatków Rada Ministrów uchwali na wniosek Ministerstwa Skarbu specjalne kredyty, niezależnie od normalnego budżetu Państwowego Urzędu JUR.

^hArt. 4. Wykonanie niniejszej uchwały poleca się Komisarzowi Generalnemu Państwowego Urzędu JUR w porozumieniu z właściwymi Ministerstwami.^h

Art. °4°. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.–

Uchwała Rady Ministrów w sprawie zaciągu cudzoziemców do armii ochotniczej

UCHWAŁA RADY MINISTRÓW z dn....1920 r.
w sprawie zaciągu cudzoziemców
do Armii ochotniczej.

Na wniosek Ministra Spraw Wojskowych Rada Ministrów uchwaliła :-

1. Obywatele Państw Cudzoziemskich mogą się zgłaszać i być przyjmowani do Armii Ochotniczej.
2. Do obywateli tych stosują się w całkowitym zakresie przepisy dotyczące werbunku do Armii Ochotniczej z dn. 4 lipca 1920 r. (Monitor Polski nr 148).
3. Przez przyjęcie do Armii Ochotniczej cudzoziemiec nie nabywa obywatelstwa polskiego.

Uzasadnienie:- Zgodnie z odezwą p. Generalnego Inspektora Armii Ochotniczej z dn. 12 lipca 1920 r. do armii zgłaszają się masowo cudzoziemcy. P. 1. przepisów dotyczących werbunku do Armii Ochotniczej zastrzega wyraźnie, że do zgłoszenia uprawnieni są jedynie obywatele polscy.

Z punktu widzenia prawa międzynarodowego nie widzą przeszkody w przedmiocie wstępowania cudzoziemców do Armii Ochotniczej.

Ze względu na art. 4. p. V. Ustawy o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz.Ust. 1920 Nr 7 par. 44) należy ponownie zastrzec, że wstąpienie do Armii Ochotniczej nie nadaje obywatelstwa polskiego.

Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie akcji zapomogowej dla rodzin ochotników zgłaszających się do służby wojskowej

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH. Warszawa, dnia 13/VII 20 r.

Aby rodziny ochotników zgłaszających się do pełnienia służby w armii czynnej nie zostały ani na chwilę bez utrzymania zorganizowano specjalną doraźną akcją zapomogową na następujących zasadach:

1) Rodzina każdego szeregowca przyjętego po dniu 6 lipca b.r. w charakterze ochotnika do czynnej służby wojskowej w myśl odezwy Naczelnika Państwa otrzymuje jednorazową bezpowrotną zapomogę w zasadniczej wysokości 500 mk.

Jako rodzina liczą się przy tem żona ślubna i dzieci ślubne z małżeństwa nie separowanego lub jeżeli ochotnik jest wdowcem dzieci jego. Jeżeli ochotnik

kawaler rzeczywiście ze zarobku swego utrzymywał rodziców lub rodzeństwo nieletnie należy wypłacić im zapomogę w wysokości 300 mk.

2) Prawo do zapomogi dla rodziny mają jednak tylko ci ochotnicy, którzy dowodnie faktycznie rodzinę utrzymują i których rodzina wskutek wstąpienia ochotnika do wojska poniosła taki uszczerbek w dochodach, iż jej byt należy uważać za zagrożony.

O ile natomiast byt rodziny wskutek wstąpienia ochotnika do wojska nie jest zagrożony (np. posiada majątek, dostateczne dochody z własnej pracy, prowadzi nadal przedsiębiorstwo, pracodawca wypłaca dalej wynagrodzenie czy zarobek ochotnikowi wzgl. jego rodzinie itp. nie mniej niż w połowie) to zapomoga nie należy się.

Zapomogę wpłaci Komisja Gospodarcza tego Baonu Zapasowego (ewen. P.K.U.), gdzie ochotnik zgłosił się do służby czynnej. Wypłatę skutecznie należy nie na ręce ochotnika, a wprost rodzinie, dla której zostanie przeznaczona, o ile przedłożono 1) zaświadczenie władzy wojskowej, która odnośnego ochotnika do czynnej służby przyjęła, o jego przydziale służbowym, 2) zaświadczenie właściwej władzy cywilnej, stwierdzając, że rodzina rzeczywiście była przez niego utrzymywana, że liczy podaną ilość członków i że przez wstąpienie ochotnika do wojska byt jej materialny jest zagrożony.

Specjalnych podań w tym celu wnosić nie trzeba, do uzyskania wsparcia wystarczą zupełnie wyżej wymienione zaświadczenia.

Komisja zbada na miejscu przedłożone dowody, przy czym ewentualnie jednak bez niekonicznego zwlekania może zażądać ich uzupełnienia (np. zaświadczenie pracodawcy, czy w ogóle lub ile wypłaca ochotnikowi nadal mimo wstąpienia do wojska) jeżeli już nie ma wątpliwości zapomogę natychmiast zgłaszającej się rodzinie zapłaci.

4)¹⁰³ Komisje Gospodarcze przesyłają co d e k a d ę wykazy płaconych w powyższy sposób zapomóg do MSWojsk. Dep. VII, gdzie dział V Sekcji Na. Pien. prowadzić będzie osobną ewidencję zapomóg dla rodzin ochotników wypłaconych w myśl niniejszego rozkazu.

W wykazach tych należy uwzględnić 1) imię i nazwisko, 2) rok urodzenia, 3) miejsce urodzenia, 4) data zgłoszenia się do czynnej służby, 5) władzę wojskową, gdzie obecnie ochotnik zgłosił się do czynnej służby, 6) jaki otrzymał przydział służbowy, 7) jak liczną jest i składa się rodzina, 8) adres rodziny.

Wykazy te służą jednocześnie Wydziałowi V.S.N.P. za podstawę kontroli wypłaconych zapomóg należą je tudzież wypełniać starannie i przekładać z dotrzymaniem terminów i przepisane formy. Celem ściślejszej kontroli należy przedkładać także ewent. wykazy dekad.

¹⁰³ We wniosku brak oznaczenia punktu trzeciego.

Brak pieczętki lub podpisu Komisji Gospodarczej na każdym wykazie lub nieczytelność pisma, zwłaszcza w nazwiskach, czynią wnioski nienadającymi się do użytku służbowego, przypomina się więc z naciskiem na ściślejszą pod tym względem staranność.

5) Otrzymanie zapomogi nie wpływa pod żadnym względem na prawo otrzymania zasiłku przewidzianego ustawą dla wojskowych znajdujących się na czynnej służbie.

WICEMINISTER.

°Załącznik do punktu 18^c N° [13a]

Uzasadnienie [projektu ustawy o zasiłkach wojskowych dla rodzin osób pełniących służbę w Wojsku Polskim z poboru i ochotniczo]

UZASADNIENIE

Nowa ustawa wprowadza:

- I. **Uj e d n o s t a j n i e n i e** instytucji zasiłków w całym państwie, gdy do tej pory obowiązywały w każdym z b. zaborów odmienne przepisy w tej dziedzinie, a to zarówno ustawy b. państw zaborczych jako też rozporządzenia i zarządzenia władz polskich.
- II. **R o z s z e r z e n i e**
- a) zasiłków na rodziny ochotników
 - b) na rodziny, utrzymanie których, stało się zależne od szeregowego dopiero w czasie jego służby wojskowej, gdy dotychczas rodzina mogła otrzymywać tylko wówczas zasiłek o ile szeregowy utrzymywał ją przed wstąpieniem do wojska, natomiast zaistnienie konieczności utrzymywania rodziny w czasie służby wojskowej nie uzasadniało prawa do pobierania zasiłku.
 - c) terminu pobierania zasiłku przez wdowy i sieroty po poległych i zmarłych aż do czasu przyznania im zaopatrzenia (renty) wdowiego i sierocego. Dotychczas wdowy i sieroty mogły otrzymywać zasiłek najdłużej jeszcze przez 3 miesiące od śmierci męża względnie ojca, tak że o ile do tego czasu nie przyznano zaopatrzenia wdowiego i sierocego, to miała miejsce luka między zasiłkiem a stałym zaopatrzeniem.

- d) na inwalidów zupełnie niezdolnych do pracy zarobkowej, których rodziny będą otrzymywać zasiłki aż do chwili przyznania inwalidom renty inwalidzkiej.
- e) na rodziców poległych zmarłych, którzy będą otrzymywać zasiłek jeszcze przez 3 miesiące po śmierci syna. Dotychczas wstrzymywano rodzicom zasiłki z końcem miesiąca, w którym syn zmarł (poległ).
- f) na wszystkie miasta powiatowe centra robotnicze, gdy dotychczasowe wyższe zasiłki wypłacano tylko w nielicznych większych miastach.

III. U t w o r z e n i e

władzy odwoławczej (2-ch instancji) od orzeczeń, przyznających lub odmawiających zasiłku, w tych dzielnicach, w których dotychczas orzeczenie 1-ej instancji było ostateczne.

IV.^aW p r o s z c z e n i e^a

zgłaszania prawa do zasiłku wskutek czego rodziny będą mogły otrzymywać zasiłki znacznie rychlej, aniżeli dotychczas.

PORÓWNANIE

norm zasiłkowych, przewidzianych w obecnej ustawie z dotychczasowymi normami:

A) Miasta powiatowe i centra fabryczne

	nowa ustawa	dotychczas zabór: austr. ros. niem.		
żona	300	75	100	60
dziecko	200	75	30	20
rodzice po	100	75	30	40

B) Wszystkie inne miasta i wsie

	nowa ustawa	dotychczas zabór: austr. ros. niem.		
żona	150	67	60	45
dziecko	100	67	30	15
rodzice	75	67	30	30

Rodzeństwo nie ma pobierać zasiłku, gdy dotychczas pobierało w b. zaborze niemieckim, zaś w rosyjskim z wielkimi ograniczeniami, a w austriackim wcale nie.

O ile żona i dzieci nie pobierają zasiłków, to rodzice otrzymują zasiłki wyższe – jak dzieci.

Suma zasiłków za jednego szeregowego ograniczona w kategorii A) do 1200 Mk, zaś w kategorii B) do 750 Mk miesięcznie.

Wniosek nagły Ministerstwa Poczt i Telegrafów w sprawie budowy czasowych mieszkań dla urzędników poczty, telegrafu i telefonów

Wniosek nagły.

Ministerstwo Poczt i Telegrafów w sprawie:
budowy czasowych mieszkań dla urzędników
pocztowych, telegraficznych i telefonicznych.

Treść wniosku.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Upoważnia się M-stwo Poczt i Telegrafów do niezwłocznej budowy we własnym zarządzie 7 jednopiętrowych czasowych budynków zawierających ogółem 259 pokoi na mieszkania dla urzędników poczty, telegrafów i telefonów.

Skarb wyasygnuje na cel powyższy do dyspozycji Ministerstwa Poczt i Telegrafów 26 500 000 mk.

Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych przeznaczy na budowę wskazanych domów plac na terenach rządowych po rosyjskiem garnizonie żołnierskim w Warszawie w dzielnicy Mokotowskiej przestrzeni 8700 m. zgodnie z załączonym planem.

Budowa winna być rozpoczęta bezzwłocznie i ukończona do dnia 1 stycznia 1921 r.

Ministerstwo Kolei Żelaznych dostarczy bez zwłoki niezbędnych wagonów do przewozu materiałów, Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych drzewa budulcowego z lasów państwowych, Ministerstwo Przemysłu i Handlu – cementu i wapna oraz Ministerstwo Robót Publicznych okaże współdziałanie i udzieli materiałów na fundamenty z rozbiórki gruntów.

UZASADNIENIE.

W Ministerstwie Poczt i Telegrafów zarejestrowano 63 rodziny, a w Warszawskiej Dyrekcji Poczt i Telegrafów 45 rodzin, razem 108 rodzin urzędników, nie posiadających mieszkań, oraz 53 rodziny, posiadające mieszkania niedostateczne. Na mocy uchwały 48 posiedzenia Rady Ministrów z dnia 1-VI/b.r., by każde Ministerstwo dla siebie przedstawiło Radzie Ministrów projekt budowy baraków we własnym zarządzie. Ministerstwo Poczt i Telegrafów celem zapobieżenia wciąż wzrastającemu brakowi mieszkań niezależnie od wszystkich innych przedsięwziętych środków uważa za niezbędne podjęcie budowy czasowych domków za przykładem Ministerstwa Kolei Żelaznych (2 budynki przy ulicy Nowy Świat Nr 14) i Robót Publicznych (uchwała Rady Ministrów w sprawie budowy 20 baraków).

Wskutek prowizorycznego charakteru budowli kwestia odstąpienia lub wydzierżawienia placu rządowego nie natrafia na trudności i może być załatwiona według uznania Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych, czasowe użycie placu na budowę mieszkań jest zupełnie wskazane. W Niemczech dla zaradzenia głodowi mieszkaniowemu zostały już wybudowane czasowe budynki na placach i skwerach w śródmieściu.

Wskazany plac jest pożądany ze względu na zdrowotność, miejsce i dobre połączenie tramwajowe oraz ze względu na kanalizację, elektryczność i wodociągi.

Koszt 1 budynku jednopiętrowego według cen obecnych wynosi 5000 mk. Ogólny więc koszt wyniesie $5300 \cdot 5000 = 26\,500\,000$ mk.–

Minister – Ł. Tołłoczko^f

^cZałącznik do punktu 24^c. N° [19]

Odpis odezwy Ministerstwa Skarbu do Prezydium Rady Ministrów z dnia 11 czerwca 1920 r. [dotyczącej przepisów wykonawczych do ustawy w przedmiocie zmiany przepisów o opodatkowaniu spadków i darowizn uchwalonej przez Sejm w dniu 29 maja b.r.]¹⁰⁴

Ministerstwo Skarbu układa obecnie przepisy wykonawcze do ustawy w przedmiocie zmiany przepisów o opodatkowaniu spadków i darowizn uchwalonej przez Sejm w dniu 29 maja b.r. Na razie ułożono projekt rozporządzenia dla b. dzielnicy rosyjskiej. Zawiera od między innymi następujące postanowienia, pozostające w związku z dekretem o fundacjach i o zatwierdzeniu darowizn i zapisów z dnia 7 lutego 1919 r. Dz.Pr. Nr 15. poz. 215:

„§ 73. Czynności następujące:

1–3

4) zatwierdzenie fundacji, powołanej do życia przez testament (art. 2 dekretu z dn. 7 lutego 1919 r., Dz.Pr. 15. poz. 215).

5–6 nastąpić mogą zasadniczo tylko za uprzedzeniem zezwolenia właściwego Urzędu Skarbowego Podatków i Opłat Skarbowych lub za okazaniem zaświadczenia, przewidzianego w § 70, o ile z takiego zaświadczenia wynika, iż przedmiot, o który chodzi, został wciągnięty do postawy wymiaru i że wymierzony podatek uiszczono w zupełności.

Urząd Skarbowy udzieli zezwolenia na przedsięwzięcie czynności wyżej wymienionych, jeżeli podatek spadkowy, należący się od osoby, która żąda wykonania danej czynności, został wymierzony i w całości zapłacony, a przedmiot, o który

¹⁰⁴ Zob. Dz.U. 1920, nr 49, poz. 299.

chodzi, wciągnięto do podstawy wymiaru. Jeżeli podatku wymierzonego nie uiszczono lub jeżeli nie nastąpił jeszcze wymiar podatku, udzieli Urząd Skarbowy zezwolenia zasadniczo tylko w razie dostatecznego zabezpieczenia podatku; co do podatku jeszcze nie wymierzonego, zabezpieczenie polegać może w szczególności na zadatkowym uiszczeniu kwoty, która prawdopodobnie będzie wymierzona.

§ 70. postanawia: „Na żądanie podatnika ma Urząd Skarbowy wydać zaświadczenie, że podatek spadkowy został wymierzony (ewentualnie też, że go w zupełności zapłacono), oraz, że pewne oznaczone przedmioty pozostałe w spadku, (np. pewną nieruchomości, pewną wierzytelność) wciągnięto do podstawy wymiaru”.

„§ 81. Podatek od darowizn pobierany będzie również od rozporządzeń między żyjącymi, mających na celu utworzenie fundacji (art. 1. dekretu z 7 lutego 1919 r., Dz.Pr. Nr 15. poz. 215).

§ 83. Od darowizny, zdziałanej w formie aktu notarialnego, uiszczyć należy podatek z reguły (§ 89) gotówką do rąk notariusza.

§ 89. Notariusz nie pobiera podatku:

- a) od rozporządzeń między żyjącymi, mających na celu utworzenie fundacji (art. 1 dekretu z 7 lutego 1919 Dz.Pr. Nr 15. poz. 215)
- b) od darowizn, które podlegają zatwierdzeniu przez władzę stosownie do art. 16 powołanego dekretu.
- c)

§ 91. Notariusz winien przesłać Urzędowi Skarbowemu Podatków i Opłat Skarbowych, w którego okręgu ma siedzibę uwierzytelniony odpis aktu darowizny w wypadkach następujących:

- a). b) c) w wypadkach, o których mowa w art. 89.

O ile chodzi o akty przewidziane w ustępach a) i b) 89, ma notariusz zaznaczyć na odpisie, któremu Ministerstwu złożył odpis aktu stosownie do art. 6 dekretu z 7 lutego 1919 r. Dz.Pr. Nr 15. poz. 215.

§ 95. Władza skarbową wymierza podatek od darowizn, od których notariusz nie pobrał podatku wcale lub pobrał go tylko w części. Dotyczy to w szczególności przypadków przewidzianych w §§ 88 i 89.

§ 97. Nakaz płatniczy dotyczący podatku od rozporządzenia między żyjącymi, mającego na celu utworzenie fundacji (§ 89 ust. a) doręczyć należy fundatorowi lub jego następcom (art. 3 dekretu z 7 lutego 1919 Dz.Pr. Nr 15. poz. 215) względnie organizatorowi składki (art. 5 powołanego dekretu). Nakaz płatniczy dotyczący podatku od darowizny na rzecz osoby prywatnej (§ 89 ust. b.) doręcza się bądź obdarowanej osobie prawnej bądź darującemu.

W nakazie płatniczym należy zaznaczyć, że podatek płatny jest przed zatwierdzeniem aktu przez właściwą władzę.

Odpis nakazu płatniczego przekłada władza skarbową właściwemu Ministerstwu (art. 7 powołanego dekretu i część przedostatnia § 91). Zatwierdzenie fundacji lub darowizny przez właściwe Ministerstwo może nastąpić dopiero z chwilą uiszczenia podatku lub na podstawie zezwolenia władzy skarbowej (Nr 73).

W razie odmowy zatwierdzenia podatek nie należy się. Właściwe Ministerstwo zawiadamia o odmowie władzę skarbową, od której otrzymało odpis nakazu płatniczego.

W myśl art. 53 nowej ustawy wykonanie jej „należy do Ministra Skarbu w porozumieniu z właściwymi Ministrami”. Ponieważ wyżej przytoczone §§ 73 i 97 projektowanego rozporządzenia wchodzi w zakres działania wszystkich Ministerstw (art. 7 powołanego dekretu), przeto Ministerstwo Skarbu uprasza Prezydium Rady Ministrów o możliwie najrychlejsze oznajmienie, czy zgadza się na umieszczenie w rozporządzeniu wykonawczym tych dwóch przepisów w projektowanym brzmieniu względnie o spowodowanie decyzji Rady Ministrów w tym przedmiocie.

°Załącznik 1 do punktu 26^c. N° [22]

Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie przedłużenia godzin pracy w zakładach graficznych i w drukarniach wykonywujących zamówienia Skarbu Państwa na banknoty

MINISTERSTWO SKARBU

L. 60093/20

W sprawie przedłużenia godzin pracy
w zakładach graficznych i drukarniach,
wykonywujących zamówienia Skarbu
Państwa na banknoty.

Ponieważ przedłużenie godzin pracy w zakładach graficznych i drukarniach, wykonywujących zamówienia Skarbu Państwa na banknoty jest konieczne i pozostawienie obecnego stanu może grozić wprost katastrofą w postaci braku banknotów.

Minister Skarbu wnosi do aprobaty Rady Ministrów:

Rada Ministrów, stosownie do brzmienia Ustawy z dnia 18 grudnia 1919 r. o czasie pracy w przemyśle i handlu – art. 6 punkt d) upoważnia Ministra Skarbu do przedłużenia godzin pracy w drukarniach i zakładach graficznych, wykonywujących zamówienia Skarbu Państwa na druki płatnicze i wymienne, a mianowicie: Państwowe Zakłady Graficzne – Al. Jerozol. 105

Wł. Łazarski – ul. Żłota 7/9

Straszewicz i Łazerski ul. Wielka L. 49
Drukarnia Polska ul. Szpitalna L. 12
B. Wierzbicki i S-ka ul. Chmielna L. 61
Straszewicz ul. Leszno 112 i Czackiego 3
F. Kasprzykiewicz ul. Miodowa L. 6.
na okres 3-miesięczny:

Warszawa, dnia ... lipca 1920 r.

/-/ R. Rybarski.

Decyzja powzięta
zgodnie z wnioskiem
Warszawa, dnia ... lipca 1920 r.

PREZYDENT MINISTRÓW:

MINISTER SKARBU:

Za zgodność

g...g

^cZałącznik 2 do punktu 26^c. N^o [23]

**Wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej w sprawie przedłużenia czasu
pracy w zakładach graficznych i drukarniach, wykonujących zamówienia
Skarbu Państwa na druki płatnicze**

ZK. 24.

^cto przyjęto^c

Do Prezydium Rady Ministrów
w miejscu

WNIOSEK MINISTRA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ
w sprawie przedłużenia czasu pracy w zakładach graficznych
i drukarniach, wykonujących zamówienia Skarbu Państwa
na druki płatnicze.

Wniosek.

Na zasadzie art. 6 p.d. Ustawy o czasie pracy w Przemysle i Handlu z dnia 18 XII 1919 r. (Dz.U. 1920 N° 2 poz 7) zezwala się na przedłużenie czasu pracy w następujących zakładach graficznych wyłącznie w celu wykonania zamówień Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej na druki płatnicze i wymienne:
Państwowe Zakł. Graficzne – Al. Jerozolim. 105
Wł. Łazerski – ul. Złota 7/9

Straszewicz i Łazarski – ul. Wielka 49
Drukarnia Polska – ul. Szpitalna 12
B. Wierzbicki i S-ka – ul. Chmielna 61
Straszewicz – ul. Leszno 112 i Czackiego 3
P. Kasprzykiewicz – ul Miodowa 6.

Zezwolenie niniejsze wydaje się na okres czasu 3-miesięczny, tj. do dnia 22-go października rb.

Ilość godzin nadliczbowych nie może dla poszczególnego pracownika przekraczać 4-ch godzin na dobę.

Wykonanie ^hniniejsze^h ^ctego^c rozporządzenia poleca się Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu oraz Ministrem Skarbu.

U z a s a d n i e n i e .

Zapewnienie Skarbu Państwa preliminowanej ilości znaków płatniczych jest rzeczą doniosłej wagi gospodarczo-narodowej, przewidziana ilość druków płatniczych, wykonywanych w zakładach graficznych i drukarniach w Warszawie będzie mogła być Skarbowi Państwa dostarczoną tylko w razie zwiększenia produkcji przez przedłużenie czasu pracy.

K i e r o w n i k

Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej
^fF. Turowicz^f

Uchwała zapadła zgodnie
z wnioskiem, dnia ... 1920 r.

PREZYDENT MINISTRÓW:

^cZałącznik do punktu 27^c. N^o [24a]

Motywy do [projektu] ustawy o monopolu tytoniowym

M O T Y W Y

Do ustawy o Monopolu Tytoniowym

A. UWAGI OGÓLNE

Czyniąc zadość wezwaniu Sejmu Ustawodawczego z dnia 18 czerwca 1919 Minister Skarbu przekłada projekt ustawy o państwowym Monopolu Tytoniowym.

Pełny Monopol Tytoniowy, jako system podatkowy, polega na tem, iż Państwo zastrzega sobie wyłączne prawo obrotu tytoniem, a więc wyłączne prawo produkcji surowca tytoniowego, fabrykacji wyrobów tytoniowych i sprzedaży tytoniu

zarówno w stanie nieprzerobionym, jak gotowym do użycia. Opodatkowanie przeprowadza się w ten sposób, że w cenie sprzedażnej powyższych artykułów mieści się prócz kosztów produkcyjnych, oraz zysku przedsiębiorcy ten podatek, którym Państwo obciążyło konsumpcję tytoniu. Chwilą dokonania poboru podatku jest chwila dokonanej sprzedaży, wymiar podatku następuje drodze ustanowienia cen artykułów tytoniowych, zapłata podatku ma miejsce w chwili uiszczenia opłaty ceny za te artykuły.

Motywy przemawiające za systemem opodatkowania tytoniu w drodze wprowadzenia monopolu Państwowego i przeciw temu systemowi – nie są natury absolutnej. Korzyści i niekorzyści monopolu ocenia się inaczej ze stanowiska ściśle skarbowego, a inaczej ze stanowiska ogólnych zadań gospodarstwa społecznego. Mimo sprzecznych atoli zapatrywań przeważna część teoretyków skarbowości i tych ekonomistów, którzy praktycznie obznajmieni są z gałęzią przemysłu i handlu tytoniowego, zgadza się w tym kierunku, iż w Państwie, w którym Monopol już istnieje względnie bez nadmiernego nakładu kosztów ze strony Państwa i ofiar zainteresowanych czynników da się wprowadzić, jest on najracjonalniejszym systemem opodatkowania konsumpcji tytoniowej.

Minister Skarbu nie zapoznaje pewnych ujemnych skutków, które się łączą z Monopolem, wypowiada jednak przekonanie, iż przede wszystkim ze względów fiskalnych ten system opodatkowania konsumpcji tytoniowej okaże się u nas wskazanym, wobec konieczności jak najenergiczniejszego zasilenia Skarbu. Nadto jako argument przeważający podnieść tu należy, iż Monopol istnieje już prawnie i faktycznie na obszarach b. zaboru austriackiego, wraz z wszelkimi zakładami i urządzeniami, których zniesienie stanowiłoby radykalną zmianę, wstrząsającą podwalinami organizacji przemysłowej i skarbowej, na co w ogóle, a szczególnie w obecnych warunkach trudno się ważyć. Na obszarach b. zaboru rosyjskiego istnieje od kilku lat wprowadzony przez b. okupantów monopol, którego uchylenie również nie odbyłoby się bez poważnych strat dla Skarbu i bez wprowadzenia zamieszania w dziedzinie administracji skarbowej.

Ze strony interesowanych sfer i tych teoretyków skarbowości, którzy nie bez zastrzeżeń odnoszą się do idei państwowego monopolu tytoniowego, podnoszono szereg zarzutów przeciw monopolowi: a) usunięcie prywatnej inicjatywy z pewnej dziedziny przemysłu i handlu, b) mniejsza rzekomo wydajność pracy urzędników i pracowników, zatrudnionych przez Państwo od pracy osób zatrudnionych przez prywatne przedsiębiorstwa, c) niższa rzekomo cena i lepsza jakość fabrykatów, wprowadzonych w obrót przez rywalizującą ze sobą prywatną konkurencję, d) skomplikowana kwestia robotnicza ze względu na wyższe wymagania robotników wobec Państwa jako pracodawcy, niż wobec przedsiębiorcy prywatnego, e) wysokie koszty inwestycyjne i obrotowe przy zakładaniu i prowadzeniu fabryk rządowych, f) możliwość uzyskania pokaźnego dochodu dla Skarbu Państwa w drodze opodatkowania, nie wyłączającego prywatnej produkcji i wolnego

handlu, g) brak, przy monopolu, decydującego jednocześnie wpływu czynników ustawodawczych ma wysokość podatku konsumpcyjnego, ukrytego w cenie kupna artykułów tytoniowych, h) uzależnienie rzeszy pracowników zatrudnionych w tej gałęzi przemysłu i handlu od czynników rządowych.

Argumenty przemawiające za monopolem można ująć ze stanowiska interesu Państwa, interesu konsumenta, sanacji przemysłu i handlu, oraz rolnictwa w następujących krótkich uwagach.

INTERES PAŃSTWA

- 1) Wysoki dochód, gdyż prócz dochodu z podatku otrzymuje Skarb zysk fabrykanta, importera, oraz sprzedawcy – hurtownika. Stąd przy tych samych cenach takiego samego fabrykatu i przy jednakowej konsumpcji wyrobów tytoniowych otrzymać musi Skarb znacznie większy dochód z monopolu, niż z innego systemu opodatkowania.
- 2) Większe bezpieczeństwo wobec zatajeń podatkowych. Łatwiejszą jest bowiem ochrona przeciw tajnym fabrykom, niż przeciw usuwaniu wyrobów tytoniowych, spod opodatkowania, z czym walczyć trzeba przy dopuszczeniu prywatnej fabrykacji.
- 3) Elastyczność systemu opodatkowania w formie monopolu, tj. zdolność przystosowania dochodu do zmiennej wartości fabrykatów, do koniunktury handlowej i do potrzeb fiskalnych. Stąd system ten jest zawsze żywo i ze stanowiska skarbowego nigdy nie może się okazać przestarzałym.
- 4) Ułatwienie polityki celnej odpada bowiem kwestia regulowania stosunku między cłem a akcyzą, odpada sprawa tzw. bonifikacji, czyli zwrotu podatku przy wywozie fabrykatów tytoniowych za granicę i wreszcie sprawa ochrony przemysłu krajowego przed towarem importowanym.

INTERES KONSUMENTA

- 1) Konsument otrzymuje towar rzetelny, w więc wolny od falsyfikatów.
- 2) Towar pewny co do jakości, żądanego i ofiarowanego gatunku, zamiast różnorodnych, efektywnych nieraz pod względem wyglądu, lecz wątpliwych pod względem jakości marek dostarczanych w drodze prywatnej.
- 3) Towar stosunkowo tańszy od dostarczanego przez prywatną produkcję (przy jednakowym opodatkowaniu). Korzyści bowiem, które konsumentowi daje wolna konkurencja handlu traci konsument w znacznej mierze, płacąc wolnemu handlowi za towar podrożony kosztami: a) reklamy, b) zabytkownych urządzeń sklepowych, c) efektywnego opakowania (np. Niemcy), d) nadmiernej ilości osób, zatrudnionych w przemyśle i handlu (np. nadmierna ilość sprzedawców w Warszawie). Wystarczy tutaj dla przykładu nadmienić, iż np. w Niemczech sam handel detaliczny, niezależnie od zysku fabrykanta, doliczał konsumentowi swój zysk 33%-owy

co przyznają zdecydowani przeciwnicy monopolu (Liessner: Die deutsche Tabakfrage) podczas, gdy w Austrii łączny zysk hurtownika i detalisty obciążał konsumenta w stosunku 10,79% przy czym cały jeszcze szereg instytucji i osób pobierał fabrykaty tytoniowe wprost z urzędów i fabryk bez doliczenia zysku sprzedawcy. We Francji zaś sprzedawca dolicza konsumentowi przeciętnie tylko 8,66% ponad tę kwotę za jaką otrzymał fabrykaty tytoniowe z magazynów monopolowych. A przecież zyski sprzedawców czy to we Francji, czy zwłaszcza w Austrii były pokaźne i o nadanie każdej wolnej koncesji na sprzedaż wyrobów tytoniowych zawsze usilnie zabiegano.

- 4) Monopol umożliwia sprawiedliwe, bo wielokrotnie stopniujące się obciążenie każdego gatunku, dostosowane do wartości każdego, fabrykatu i siły ekonomicznej konsumenta.

UZDROWIENIE

przemysłu, handlu i rolnictwa:

A. KWESTIA ROBOTNICZA:

- 1) Kwestia robotnicza w fabrykacji tytoniu jest mniej skomplikowana niż innych zawodach fabrycznych, wobec przewagi niekwalifikowanych i niepotrzebujących przygotowania sił kobiecych używanych w tym przemyśle. I tak, według urzędowych danych w r. 1913 fabryki monopolowe francuskie zatrudniały tylko 13,2%, fabryki rządowe w Austrii około 145% robotników mężczyzn. W Niemczech w r. 1907 (Liessner stosunek ilościowy robotników mężczyzn do kobiet przedstawiał się: 36,8% do 63,2%. Z powodu bardzo silnego rozwoju magazynowej fabrykacji papierosów stosunek ten musi uległ dalszemu przesunięciu w stronę kobiet.
- 2) Monopol zapewni robotnikowi warunki pracy znacznie pomyślniejsze (przykładem fabryka krakowska w której istnieją: a) kasa chorych, dająca bezpłatnie lekarza i leki, b) sale na pomieszczenie odpowiednią opieką małych dzieci pracownic fabrycznych podczas godzin pracy matek (tzw. żłobki), c) subwencjonowanie ochronek, d) płatne urlopy, e) zapomogi, f) zabezpieczenie na wypadek choroby i niezdolności do pracy, g) emerytury, wspólne kuchnie i biblioteki itp.
- 3) Stosunki robotnicze zarówno przed wojną jak i w latach wojennych układały się pomyślniej w Małopolsce, niż w prywatnych fabrykach warszawskich.

B. MONOPOL A PRZEMYSŁ I ROLNICTWO:

- 1) Fabrykacja tytoniowa ma zdecydowane tendencje koncentracji. Tendencja ta zaznacza się coraz energiczniej wobec przerwania się konsumpcji w kierunku użycia papierosów, wytwarzanych maszynowo w wielkich

zakładach przemysłowych. Stąd rezultatem będzie albo monopol Państwowy, albo prywatny monopol jakiegoś trustu przedsiębiorców prywatnych, i to nie koniecznie znajdujących się w rękach polskiego kapitału. Wiadomo, że podobne niebezpieczeństwo bardzo poważnie zagrażało Rosji w latach przedwojennych.

- 2) Przemysł fabrykacji tytoniowej był i przed wojną na obszarze b. Kongresówki bardzo słaby i pokrywał zaledwie jedną szóstą część zapotrzebowania krajowej konsumpcji. Stosunek ten w latach wojennych jeszcze się na niekorzyść przemysłu krajowego pogorszył. Stąd też ilość prywatnych przedsiębiorstw, które by ewentualnie na rzecz Państwowego Monopolu nabyć należało, nie będzie zbyt wielką. Na obszarach b. zaboru niemieckiego sprawa przedstawia się nieco odmiennie, jednak przejęcie fabryk przez Monopol nie rodziłoby nadmiernych komplikacji. Na razie wszakże w myśl art. 57 przewiduje projekt ustawy koncesjonowanie istniejących fabryk tytoniowych i współdziałanie tych ostatnich z monopolem w ramach warunków, podanych w dokumencie koncesyjnym.
- 3) Robotnicy i urzędnicy zatrudnieni w prywatnych fabrykach będą mogli znaleźć zajęcie w fabrykach państwowych.
- 4) Argument przeciw Monopolowi co do małej zdolności inicjatywy czynników państwowych nie znajduje potwierdzenia. Doświadczenia z Monopolem w Austrii, Francji, Węgrzech pouczają, iż czysty dochód wzrasta w stosunku znaczniejszej wielokrotności niż wydatki.
- 5) Monopol Państwowy da fachową i n i c j a t y w ę i potrzebne poparcie rolniczej u p r a w i e t y t o n i u, którego tańsze zwłaszcza gatunki będzie można z korzyścią plantować w kraju. Monopol położy tamę obecnej klęsce dzikiej uprawie tytoniu, da natomiast pewność rzetelnemu plantatorowi, iż tytoń znajdzie pewnego odbiorcę, monopol ochroni plantatorów od wyzysku przez fabrykanta. Dla przykładu nadmienić można, że w Austrii stosunek przerobionego na fabrykaty tytoniowe surowca krajowego do surowca zagranicznego przedstawiał się w r. 1913 27 013 ton do 15 551,92 ton. Francja w tym samym roku nabyła do wyrobu fabrykatów tytoniowych 24 898 ton tytoniu francuskiego, oraz 3191,8 ton surowego algierskiego, zaś z zagranicy sprowadziła surowca i fabrykantów tytoniowych w ilości 27 107,45 ton, a więc użyła mniej więcej równą ilość tytoniu własnego i zagranicznego, mimo iż 80% fabrykatów, konsumowanych we Francji, stanowią papierosy i tytoń krajany, a zatem wyroby, do których zwykle się używać surowca pochodzenia wschodnio-południowego. Wprost odmienny obraz dają Niemcy, gdzie stosunek używanego surowca rodzimego do tytoniu zagranicznego uległ w ciągu lat ostatnich gwałtownym zmianom na niekorzyść produkcji krajowej. Przecięcie roczne w pięcioleciu 1880/85 wykazuje jeszcze 38 191,42 ton

surowca krajowego wobec 27 309,54 zagranicznego. W okresie 5-letnim 1890/95 stosunek ten przedstawia się przeciętnie 28 463 – ton surowiec krajowy, zaś 49 668,44 ton – zagraniczny. Pięciolecie 1901/06 (ostatnie przed ustawą o opodatkowaniu papierosów) wskazuje 28 463 ton tytoniu krajowego, oraz 65 661 ton tytoniu zagranicznego, w r. 1913 wreszcie na 104 394 ton zużytego surowca tytoniowego przypada 20 667 (1/5 część) tytoniu krajowego, zaś 83 075 ton zagranicznego. Stosunek ten według ostatnich statystyk, dołączonych do projektu niemieckiej ustawy o opodatkowaniu tytoniu z r. 1919 doznał dalszego jeszcze przesunięcia na niekorzyść produkcji rolnej krajowej, która dostarcza surowca w ilości od 13–do 18% – ogólnego zapotrzebowania. Nie ulega wątpliwości, iż masowa produkcja papierosów przez fabryki prywatne przyczyniła się do zaniku rodzimej uprawy tytoniu i że krajową uprawę ochronić może tylko Państwowy Monopol, narzucający konsumentowi te fabrykaty tytoniowe, których konsumpcja jest w interesie kraju pożądaną. Prywatny bowiem fabrykant papierosów, licząc się z upodobaniem konsumenta i z konkurencją sprowadza przede wszystkim tytonie orientalne.

C. MONOPOL I HANDEL:

- 1) Tytoń jest w ogóle, a szczególnie dzisiaj, artykułem drogim zakupno tytoniu wymaga tedy znaczniejszej siły ekonomicznej. W konsekwencji zatem handel ma i będzie miał tendencje koncentracji, a handel detaliczny popaść musi bądź to w zależności od prywatnych domów handlowych, bądź to od Państwa. I znów rezultatem będzie albo Monopol Państwowy albo prywatny Monopol jednej lub kilku połączonych firm handlowych.
- 2) Przykład niezdrowych stosunków handlu tytoniem w Warszawie poucza, iż prywatny wolny handel wyrobami tytoniowymi odciąga od innych gałęzi handlu nadmierną ilość jednostek ekonomicznie słabszych, które, nie mogąc utrzymać się i zadowolić rzetelnym zarobkiem, uprawiają lichwę i handel fabrykatami, usuniętymi spod opodatkowania.
- 3) Przy Monopolu Państwowym prawo handlu (łatwego skutkiem inicjatywy spoczywającej w rękach Państwa) otrzymują osoby pewne, a przede wszystkim osoby, na pomoc ze strony Państwa zasługujące, jako to inwalidzi, wdowy i sieroty po poległych i innych osobach szczególnie dla Państwa zasłużonych. Nie wolno zaś zapominać, że w ten sposób, nie obciążając Skarbu będzie można dać środki do życia dla kilkudziesięciu tysięcy rodzin, które mają prawo domagać się zaopatrzenia przez Państwo. Nadto prawo tego handlu można będzie dać kooperatywom spożywczym. Zarzuty przeciwko Monopolowi Państwowemu wywodzą się przeważnie spod pióra pewnego odłamu ekonomistów i praktyków niemieckich. Podstaw ich, mimo naukowych uogólnień, szukać należy w miejscowych

stosunkach produkcji i handlu niemieckiego. Stosunki te nie znajdują u nas analogii:

- 1) Pewien konflikt interesów Państw związkowych północnych i południowych Rzeszy Niemieckiej
- 2) Ogromna ilość pracowników, zatrudnionych zwłaszcza w Państwach południowych w przemyśle i handlu. Według statystyki przemysłu fabrykacji tytoniowej (Stat.f.d.d.Reich 52 1910 s. 59) w r. 1909 wynosiła cyfra małych i średnich i większych przedsiębiorstw, wytwarzających wyroby tytoniowe 25 470, liczba osób w przemyśle w tym zajętych 203 224.

Z tych też przyczyn kilkakrotnie wnoszone projekty monopolu upadły tylko dlatego, ponieważ wprowadzenie ich w drodze wyłączenia i wykupu przedsiębiorstw prywatnych ze względu na ich olbrzymią ilość wydawało się zbyt kosztownym. Fachowe dzieła, przeważnej ilości przeciwników monopolu wskazują, iż przeciwnicy ci nie tyle uważają monopol w ogóle jako nieodpowiednią formę opodatkowania tytoniu, lecz sądzą – i to może nie bez słuszności – że dla wprowadzenia go w Niemczech już dziś za późno. Zapatrywanie to może być przestrożą wobec wypowiedzanego częstokroć u nas zdania, iż nie porzucając myśli o monopolu w Polsce, należałoby chwilę wprowadzenia monopolu na później odroczyć.

D. UWAGI SZCZEGÓŁOWE.

Do art. 1–5.

Artykuł 1 określa pojęcie monopolu tytoniowego jako pełnego monopolu produkcyjnego i handlowego opartego na wymienionych w artykule 5 pokazach, które znajdują ochronę w postanowieniach karnych, zamieszczonych w III Dziale projektu ustawy (art. 23 do 51).

W artykułach 2 i 3 określono pojęcie wyrazów „Tytoń, surowiec tytoniowy, wyroby tytoniowe, surogaty tytoniowe” w celu usunięcia wątpliwości co do poszczególnych rodzajów dopuszczanych w obrocie do artykułów tytoniowych.

Do art. 6–7.

Artykuły 6 i 7 dotyczą krajowej uprawy tytoniu i mają na celu zapewnienie państwowemu monopolowi surowca tytoniowego przeznaczanego do fabrykacji tanich wyrobów tytoniowych. W myśl tych postanowień oraz instrukcji, którą na ich podstawie wyda Minister Skarbu – uprawa oddana będzie odpowiedniej kontroli, mającej na celu położenie tamy dzikiej uprawie wpływającej ujemnie na dochody monopolu.

Z drugiej strony plantator, który podda się ustanowionym warunkom uprawy, będzie miał pewność, iż wyprodukowany materiał tytoniowy znajdzie w monopolu pewnego odbiorcę, co przyczynić się musi do poparcia rodzimej

uprawy na obszarach nadających się na ten cel. Minister Skarbu wyda stosowne rozporządzenie, które w szerokiej mierze zmierzać będzie do wskazanego celu, i które niewątpliwie przyczyni się do racjonalnego rozwoju tej dotychczas zaniedbanej gałęzi rolnictwa. Nadto racjonalna uprawa krajowego tytoniu uchroni monopol od potrzeby importowania pośledniejszych gatunków surowca z zagranicy.

Do art. 8–12.

Artykuły 8–12 określają szczegółowe warunki, pod którymi wolno będzie importować w miarę potrzebny tytoń z zagranicy. Rzeczą jest oczywistą, iż import wykonywany będzie w zasadzie przede wszystkim na rachunek Monopoli (art. 5 lit. b. i 18 ust. 2). W ustawie przewidziano jednak, iż w pewnych okolicznościach i pod pewnymi rachunkami, mogą władze skarbowe dozwolnić przywozu także na rzecz osób prywatnych, przy czym uwzględniony zostaje przywóz drobniejszych ilości do własnego użytku osoby sprowadzającej te artykuły.

Szczegółowego wyjaśnienia wymaga artykuł 9:

W art. 18 ust. 3 postanowione, iż ceny wyrobów tytoniowych, wytworzonych lub importowanych przez Monopol, regulowane będą taryfą, którą zatwierdzi Minister Skarbu. W cenie tej mieścić się będzie prócz wartości danego wyboru tytoniowego jako towaru, także podatek konsumpcyjny.

Konsument nabywając te wyroby zapłaci oczywiście cenę jako taką bez rozróżnienia, jaka kwota z tej ceny przypada na sam towar, a jaka na podatek konsumpcyjny. Inaczej rzecz przedstawia się przy imporcie tytoniu z zagranicy przez osoby prywatne. W tym wypadku opłaci osoba, która podda importowane tytonie odprawie celnej – cło od tegoż towaru według stawek unormowanych taryfą celną, a nadto podatek konsumpcyjny nazwany w artykule 9 projektu ustawy „należnością monopolową”. I w tym też przypadku zapłaci ta osoba jedną wspólną kwotę, która atoli polega na doliczeniu do cła wspomnianej należności monopolowej. Konstrukcja taka wydać się może na pozór sztuczną; pod względem prawniczym nie nasuwa atoli żadnych wątpliwości, a w praktyce nie następuje trudności. Z wielu zaś względów okazuje się ona pożądaną. Zamiast bowiem łącznie tych dwóch odrębnych pozycji przyjąć by można chyba albo pobieranie tylko samej należności monopolowej, albo samego tylko cła.

W pierwszym wypadku wypadałoby w taryfie celnej opuścić w ogóle pozycje dotyczące tytoniu, a przy zezwalaniu na przywóz przez prywatne osoby artykułów tytoniowych wskazać za każdym razem, jaką kwotę uiścić należy od przywożonego towaru. W drugim zaś przypadku wypadałoby zamieścić już w samej taryfie celnej odpowiednio obliczoną pozycję, która by obejmowała zarówno cło jak i podatek konsumpcyjny. Obie te ewentualności o tyle były niepożądane, iż zaciemniałyby obraz dochodów płynących odrębnie z cła i odrębnie z podatków konsumpcyjnych, co zarówno ze względu na potrzebną jasność statystyki i polityki celnej

jak i budżetu nie byłoby wskazaniem. Obie te ewentualności nasuwają również poważne wątpliwości ze stanowiska międzynarodowej polityki celnej. Nie można wreszcie przeoczyć, iż w razie gdyby się pobierało wyłącznie tylko cło według stawek taryfy celnej stanowiącej integralną część ustawy celnej, natenczas Skarb wiązałby dochody uzyskiwane z Monopolu tytoniowego z ustawą celną. Ponieważ zaś zmiana ustawy celnej, a co zatem idzie, taryfy celnej, wymagałaby międzynarodowych pertraktacji i uchwały Sejmu Ustawodawczego, przeto musiałaby w tym przypadku odpaść jedna z wybitnych korzyści monopolu, a mianowicie elastyczność płynących zeń dochodów, dostosowanych do każdorazowej, a tak zwłaszcza dzisiaj skomplikowanej koniunktury przemysłowej i handlowej i do potrzeb skarbowych.

Do art. 13.

W artykule 13 postanowiono, w jaki sposób i pod jakimi warunkami wolno prywatnym osobom przerabiać krajany tytoń na papierosy dla własnego użytku (art.5 ust. d.).

Do art.14.

Sprzedaż wyrobów tytoniowych przeprowadzoną będzie w myśl art. 18 ust. 3 w państwowych zakładach (Urzędach) sprzedaży, które powyższe wyroby rozdzielać będą między prywatnych sprzedawców hurtowych, a ci za odpowiednią prowizją dostarczą powyższych artykułów sprzedawcom detalicznym. Zarówno sprzedaż hurtowna jak i detaliczna wymagać będzie koncesji władzy skarbowej. Koncesje te udzielane będą osobom pewnym, w pierwszym rzędzie osobom na pomoc ze środków państwowych zasługującym: jako to: inwalidom, wdowom i sierotom po ludziach zasłużonych oraz osobom, które dotychczas w sposób rzetelny trudniły się handlem tytoniowym. Stosunek Skarbu Państwa do koncesjonowanych sprzedawców jest stosunkiem prywatno-prawnym, opartym na umowie. Bliższe określenie obowiązków sprzedawcy wobec Państwowego Monopolu i konsumenta nastąpi na drodze rozporządzenia Ministra Skarbu.

Do art. 15–16

Artykuły 15 i 16 zawierają postanowienia zmierzające ku ochronie praw Monopolu oraz interesów konsumenta. W szczególności w art. 15 zamieszczono przepisy mające na celu położenia tamy gromadzenia zapasów tytoniowych, czy to w celach lichwiarskiej spekulacji, czy też przemykania ich z uszczerbkiem zastrzeżonych Skarbowi praw monopolowych. Artykuł 16 mieści przepisy, które uniemożliwiają nabycie lub wykonanie niedozwolonych praw na przedmiotach Monopolu, czy to w drodze prywatnej umowy, czy egzekucji. Postanowienia te oprócz postanowień karnych w Dziale III (art. 23–51) i przepisów o kontroli wykonywanych według art. 21–23 wzmacniają zakazy zamieszczone w Art. 5.–

Do art. 17–22

W Dziale II projektu ustawy (art.17–22) zamieszczone przepisy dotyczące organizacji Państwowego Monopolu Tytoniowego i skarbowego nadzoru monopolowego, bliższe postanowienia w tej mierze zastrzeżono Ministrowi Skarbu (art. 18 ust. 3i4 i art. 20).

W artykułach 21 i 22 wskazano, które władze i organa powołane są do wykonywania kontroli i do ochrony praw Monopolu Tytoniowego i w jakim zakresie kompetencji winny obowiązkowo swym uczynić zadość .

Do art. 23–51.

W Dziale III (art. 23–51) mieszczą się postanowienia karne, chroniące Skarb przed naruszeniem zastrzeżonych mu przywilejów monopolowych, oraz chroniące zarówno Skarb, jak i korzystającą z Monopolu publiczność przed nierzetelnością osób zatrudnionych przy wykonywaniu pewnych czynności z mocy upoważnienia zarządu Monopolu. W dziale tym wobec braku powszechnej ustawy karno-skarbowej, zamieszczono prócz przepisów szczegółowych, także postanowienia ogólne, zarówno materialne jak i proceduralne.

W postanowieniach karnych szczegółowych starano się dostosować wymiar kary do wysokości wyrządzonej względnie zamierzonej szkody.

Do art. 52–65.

W Dziale IV (art. 52–65) znajdują się przepisy przechodnie umożliwiające wprowadzenie w życie nowej ustawy.

Artykuły 52–56 mieszczą przepisy zmierzające do rejestracji uprawy tytoniu, fabryk, sprzedaży, zakładów, urzędzeń oraz osób zatrudnionych w przemyśle, handlu i uprawie tytoniowej. Nadto w art. 56 zamieszczono postanowienia karne na wypadek niezastosowania się przez osoby interesowane do powyższych przepisów. W art. 57 przewidziano koncesjonowanie na czas przejściowy istniejących dotychczas prywatnych fabryk wyrobów tytoniowych, a przyczyn omówionych w ogólnej części niniejszych motywów. Przedsiębiorstwa, którym udzieli się koncesji na dalsze prowadzenie fabrykacji współdziałać będą z Państwowym monopolem pod warunkami określonymi w dokumencie koncesyjnym, oczywiście na podstawie zawartej z nimi umowy. Fabryki te odstępować będą wytworzone przez siebie wyroby tytoniowe Państwowemu Monopolowi.

Szczegółowe postanowienia dotyczące formy i treści dokumentu koncesyjnego będą wydane na drodze rozporządzenia Ministra Skarbu. W dokumencie tym określone zostaną warunki, dotyczące nabywania i przeróbki surowca, sposobu i kontroli fabrykacji, dostawy i cen wytwarzanych przez fabryki prywatne, wyrobów tytoniowych.

W art. 58–60 przewidziano, na jakich podstawach odbędzie się wykup tych przedsiębiorstw fabrycznych, które nie otrzymają koncesji.

Według art. 62 rozszczenia z tytułu wykupna fabryk, które nie otrzymają koncesji na dalsze prowadzenie przemysłu mogą być zaspokajane zarówno w gotowiznie, jak i Państwowych papierach procentowych. W toku rozważań projektu ustawy podniesiono plan zaspokajania powyższych pretensji w specjalnych „obligacjach tytoniowych”, za których spłatę po cenie nominalnej Skarb przyjmuje gwarancję, które zostają oprocentowane po pięć od sta i podlegają wylosowaniu według odpowiedniego planu umorzenia.

W art. 61 przewidziano, iż sprzedawcy wyrobów tytoniowych, którzy przed wejściem w życie ustawy o Monopolu trudnili się handlem tytoniowym poddani ustawą odpowiedniej kontroli, w zamian za co będą mogli sprzedawać posiadane przez siebie wyroby aż do wyczerpania zapasów. Postanowienie to oczywiście nie dotyczy trafikantów i składowników na obszarze b. zaboru austriackiego. Ministerstwo Skarbu liczy się nadto z tem, iż kupcy, którzy dotychczas w sposób rzetelny trudnili się handlem wyrobów tytoniowych na obszarze ziem polskich (z wyjątkiem b. zaboru austriackiego) będą mieli pierwszeństwo przy ubieganiu się o koncesję na handel monopolowymi wyrobami tytoniowymi.

Postanowienia art. 62 określają czas wejścia w życie ustawy. Ze względu na odmienne warunki legislatywy i stosunki przemysłu i handlu na obszarze b. zaboru pruskiego, wypadło odroczyć chwilę wejścia w życie ustawy na tych obszarach, zastrzegając wprowadzenie jej tam Ministrowi b. Dzielnicy Pruskiej w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

“Załącznik do punktu 30°. N° [27]

[Projekt] ustawy o przyznaniu Państwu wyłącznego prawa do poszukiwania rud żelaznych

lipca 20
PP. 750

WNIOSEK
MINISTRA PRZEMYSŁU I HANDLU

Rada Ministrów raczy zatwierdzić poniższy projekt ustawy
do złożenia Sejmowi Ustawodawczemu:

PROJEKT

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

USTAWA

O przyznaniu Państwu wyłącznego
prawa do poszukiwań rud żelaznych.

Art. 1.

Zawiesza się na przeciąg czasu do 1 lipca 1923 r. moc uprawnień, w myśl obowiązującego ustawodawstwa górniczego, służących osobom prywatnym do poszukiwania rud żelaznych zarówno na gruntach własnych, jak i cudzych.

Prawo powyższe w wyżej określonym przeciągu czasu zastrzega się wyłącznie Państwu.

Art. 2.

Zastrzeżone w art. 1 prawo do poszukiwania rud żelaznych i wypływające stąd prawo do uzyskiwania na rzecz Państwa ustawami przewidzianych nadań górniczych na eksploatację rud żelaznych rozciąga się na wszystkie grunta zarówno rządowe, jak stanowiące własność gmin i innych instytucji samorządowych, spółek i osób prywatnych.

Art. 3.

Minister Przemysłu i Handlu może odstępować osobom trzecim prawo do eksploatacji uzyskanych przez Państwo nadań górniczych na rudę żelazną za wynagrodzeniem i na określony przeciąg czasu.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 11.

64

PROTOKÓŁ tajnego posiedzenia Rady Ministrów z dnia 23 lipca 1920 r.¹⁰⁵

hdo^h prot. R.M. 60 „a”

Obecni:

Przewodniczący	Prezydent Ministrów p. Władysław Grabski
Minister Wojny	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Wyz[nań Religijnych] i Ośw[iecenia] Publ[icznego]	p. [Tadeusz] Łopuszański
Minister Rol[nictwa i Dóbr [Państwowych]	p. [Franciszek] Bujak
Minister Aprowizacji	p. [Stanisław] Śliwiński
Minister [Przemysłu i Handlu]	p. Wiesław Chrzanowski
Kierownik Min[isterstwa] Spraw Wew[nętrznych]	p. [Józef] Kuczyński
Kierownik Min[isterstwa] Sprawiedliwości	p. dr [Jan] Morawski
Kierownik Min[isterstwa] Zdrowia Publ[icznego]	p. [Witold] Chodźko
Kierownik Min[isterstwa] b. D[zielnicy] Pruskiej	p. [Władysław] Kucharski
nb. osobno Minister Sapieha dla spraw zagranicznych	

Początek o godzinie 12.30 pp.

1. Rada Ministrów uchwała wysłanie do Naczelnika Państwa pisma jak załącznik 1).

2. Prezydent Ministrów dając pogląd na prace obecnego gabinetu złożył oświadczenie jak zał. 2).

Rada Ministrów uważa niniejsze posiedzenie za ostatnie przed ukonstytułowaniem Gabinetu koalicyjnego i przyjmuje sprawozdanie Prezydenta do wiadomości.

†W. Grabski†

¹⁰⁵ Rękopis.

Warszawa 23 lipca 1920¹⁰⁶

1)

Do
Pana Naczelnika Państwa
i Naczelnego Wodza
w miejscu
Belweder.

W dniu dzisiejszym zebrana na tajnym posiedzeniu Rada Ministrów po wysłuchaniu sprawozdania Ministra Spraw Wewnętrznych, który jako Nadzwyczajny Komisarz Rządu udał się do Białegostoku dla przeciwdziałania panice ewakuacyjnej, biorąc pod uwagę wiadomości nadesłane przez Ministra Poczty, wysłanego w takim samym charakterze do Brześcia, oraz opierając się na danych z czasu urzędowania Rady Ministrów – czuje się zobowiązaną wobec Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza do następującego doniesienia i przedstawienia:

Stan żołnierzy na tyłach naszej armii nie może być nazwany zdemoralizowanym. Żołnierze posiadają broń przy sobie i na żądanie policji idą tam, gdzie im każą np. w Białymstoku 20 policjantów potrafiło zebrać z górą 1000 żołnierzy co dowodzi, że nie są oni dezertarami.

Oficerowie, a wśród nich także wyżsi dowódcy są głównymi sprawcami paniki. Sieją defetyzm, wydają rozkazy do żołnierzy wzywające ich do ucieczki, sami nie towarzyszą cofającym się żołnierzom, lecz w samochodach lub konno ich wyprzedzają, a następnie nie myślą o zabranianiu swoich żołnierzy.

Zarówno w Białymstoku jak we wschodniej Galicji władze cywilne były przeciwnie ewakuacji. Natomiast władze wojskowe wydały rozkazy przedwczesnej ewakuacji, stąd winni są nieporządków, które z tego powodu powstały.

Wobec powyższych faktów Rada Ministrów jako organ odpowiedzialny za stan Państwa uznaje za konieczne, położenie kresu temu anormalnemu stanowi rzeczy, przy którym między Rządem a Naczelnem Dowództwem nie ma organicznej łączności.

Jako jeden z pierwszych ku temu sposobów należy wskazać, iż mianowanie Szefa Sztabu przez Naczelnego Wodza powinno by następować na wniosek Ministerstwa Wojny zaaprobowany przez Radę Ministrów.

Poza tem Rada Ministrów przekłada Naczelnemu Wodzowi, iż jest absolutnie koniecznym szybkie zastosowanie wyraźnych represji w stosunku do takich generałów jak w Boruszcak¹⁰⁷, Mokszycki¹⁰⁸ i inni, których cała armia

¹⁰⁶ Rękopis.

¹⁰⁷ Chodzi o gen. Aleksandra Boruszcaka, który dowodził obroną Wilna od 7 lipca 1920 r. Po oddaniu Wilna bolszewikom, 18 lipca 1920 r. został zwolniony z dowództwa i stanął przed Trybunałem Obrony Państwa. Po kilku miesiącach został zrehabilitowany.

¹⁰⁸ Chodzi o gen. Adama Mokrzejckiego. Brak informacji o jego uchybieniach w związku z oddaniem Wilna bolszewikom w lipcu 1920 r.

czyni winowajcami oddania Wilna i Grodna w sposób ubliżający honorowi naszej armii.

Kary stosowane u góry do generałów, a także do licznych winnych oficerów najlepiej oddziałają umoralniająco na ogólny poziom ducha armii i dlatego też od nich właśnie należy zacząć przy podnoszeniu tego ducha. Zwyczajne sądy wojskowe w tym celu nie wystarczają, koniecznym jest stworzenie osobnego Trybunału nadzwyczajnego wyłonionego z Rady Obrony Państwa.

2)

W ciągu ^h31^h ^c32^c dni gabinet, któremu przewodniczyłem dokonał co następuje:

1) ^hOdkrył przed^h ^cPrzedstawił^c Sejmowi i społeczeństwu wielkie niebezpieczeństwo grożące Państwu Polskiemu, wezwał ^hgo^h do obrony ^cPaństwa,^c utworzył Radę Obrony Państwa, w skład której weszli przedstawiciele wszystkich stronnictw i którą Sejm przyjął jednomyślnie.

2) Na gruncie Rady Obrony Państwa przeprowadził formowanie armii ochotniczej, dalsze pobory rekruta oraz szereg ustaw, zabezpieczających karność w wojsku i bezpieczeństwo wewnątrz Państwa,

3) Doprowadził do zawieszenia kroków nieprzyjaznych między Polską a Czechami¹⁰⁹ oraz uznał niepodległość Litwy¹¹⁰, torując drogę do bliższego porozumienia się w przyszłości z temi dwoma państwami.

4) Odwrócił silnie zarysowującą się w ostatnich czasach niechęć Ententy do Polski i ^hutworzył^h ^cwywołał^c gotowość Ententy silnego poparcia Polski w walce obronnej przeciw Rosji. Skłonił Anglię do czynnego wystąpienia wobec Rosji z pośrednictwem na korzyść Polski¹¹¹.

5) Zdązał systematycznie do wytworzenia koalicji wszystkich stronnictw w sprawach najważniejszych konieczności państwowych i wpłynął aby Sejm przed feriami swojemi załatwił w szybkim tempie i jednomyślnie zarówno reformę agrarną, jak cały szereg większej wagi ustaw podatkowych.

^cW ciągu urzędowania mego nie było ani jednego strejku ani zaburzenia wewnętrznego. Pobór odbył się w zupełnym porządku. Utworzenie obecnego rządu koalicyjnego uważam za pełne osiągnięcie celu jaki sobie przy tworzeniu mego gabinetu postawiłem.

¹⁰⁹ Dotyczy spornych kwestii związanych ze Śląskiem Cieszyńskim.

¹¹⁰ 4 lipca 1920 r. uznano niepodległość Litwy, z Wilnem po stronie litewskiej.

¹¹¹ Państwa ententy, a szczególnie Wielka Brytania, nie popierały Polski w konflikcie z bolszewikami. W czasie konferencji w Spa 10 lipca 1920 r. premier Grabski zgodził się na pośrednictwo Wielkiej Brytani w rozpoczęciu rokowań pokojowych z bolszewikami, wycofanie wojsk polskich na linię Curzona, oddanie Wilna Litwie i przekazanie decyzji ententy co do przyszłości Galicji Wschodniej, podziału Śląska Cieszyńskiego, granicy z Litwą i przyszłego traktatu z Gdańskiem.

6) Doprowadził do skutku zgodę Rządu Sowietów na rozejm i rokowania polityczne.^c

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 11.

Indeks osób*

- Adamowicz Józef (1876–1936), prawnik, ekonomista, nauczyciel, krajoznawca, założyciel Łódzkiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, członek Delegatury Łódzkiej Rady Adwokackiej w Warszawie (przed 1914), kierownik Dep. Kredytowego w Min. Skarbu, potem radca prawny w M.Sk. (od 1918) 320
- Adamski Jan Władysław (1882–1958), lekarz internista i higienista, naczelnik wydziału w Min. Zdrowia Publicz. w rządzie L. Skulskiego, później zastępca dyrektora Dep. Służby Zdrowia w Min. Opieki Społecz., prezes Polskiego Związku Przeciwigruźliczego 512
- Adler, major, przedstawiciel kolei rumuńskich, sygnatariusz tymczasowej konwencji dotyczącej stosowania bezpośredniego obrotu towarowego pomiędzy Polską a Rumunią (4 XI 1919) 502
- Ajnenkiel Andrzej* 813
- Aleksander I Romanow (1777–1825), cesarz rosyjski (od 1801), król Polski (od 1815) 864
- Andrycz Czesław (1878–1943), architekt, dyplomata, konsul generalny w Olsztynie i delegat rządu polskiego do Komisji Międzysojuszniczej w czasie plebiscytu na Warmii i Mazurach (1920), radca legacyjny w Kłajpedzie, naczelnik Wydz. Ogólnego Dep. Politycznego w MSZ (1921–1924), chargé d'affaires w Atenach (1924–1926) 607
- Babiński Wacław (1887–1957), dyplomata, naczelnik wydziału w MSZ w rządzie L. Skulskiego, poseł w Belgradzie (1929–1931), poseł w Hadze (1931–1940) 536
- Badziak Kazimierz* 38, 47, 809, 811
- Bardel Franciszek (1869–1941), prawnik, działacz PSL „Piast”, żołnierz Legionów Pol., płk WP, poseł na Sejm Ustawodawczy (1919–1921), współtwórca projektu Małej Konstytucji, minister rolnictwa i dóbr państwowych w rządzie L. Skulskiego 39, 47, 53, 58, 59, 62, 85, 87, 94, 95, 101, 102, 110, 119, 126, 143, 159, 187, 192, 208, 209, 267, 268, 275, 287, 292, 309, 312, 329, 350, 354, 355, 408, 422, 424, 433, 483, 491, 503, 512, 536, 556, 558, 561, 572, 612, 667, 683, 723, 737, 751, 761, 785, 787, 790, 796
- Bartel Eugeniusz Karol (1872–?), prawnik, radca, następnie starszy radca Prokuraturii Skarbu we Lwowie (1908), starszy radca Prokuraturii Generalnej RP (od IV 1920) 485
- Bartel Kazimierz Władysław (1882–1941), matematyk i polityk, profesor i rektor Politechniki Lwowskiej, związany PSL „Wyzwolenie” (od 1922), minister kolei żelaznych (13 XII 1919–13 XII 1920, 15 V–14 VI 1926), minister wyznań religijnych i oświecenia publicznego (2 X 1926–9 I 1927), poseł na sejm (1922–1930), trzykrotnie premier i dwukrotnie wicepremier (1926–1929), senator

* Kursywą wyróżniono nazwiska autorów i redaktorów dzieł przywoływanych w przypisach.

- (1935–1939) 39, 42–44, 47, 58, 60, 62, 85, 86, 94, 101, 110, 113, 115, 119, 126, 138, 143, 144, 172, 187, 191, 192, 199, 208, 227, 267, 275, 276, 279, 281, 287, 292, 309, 318, 321, 329, 354, 367, 375, 390, 408, 422, 433, 466, 483, 485, 488, 491, 503, 512, 536, 556, 559, 561, 572, 587, 599, 604, 612, 667, 683, 688, 709, 723, 724, 737, 750, 756, 761, 785, 790, 796, 810, 815, 830, 857, 870, 884, 910, 920, 931, 947, 958
- Bateman Alfred Edmund (1844–1929), brytyjski statystyk, prezes Królewskiego Towarzystwa Statystycznego, sygnatariusz z ramienia Wielkiej Brytanii i jej kolonii konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 417, 418
- Beauchamp William Benjamin (1869–1931), biskup, superintendent Kościoła Ewangelicko-Methodystycznego w RP (1922–1926) 952, 962
- Bell Francis Dillon (1822–1898), nowozelandzki polityk, członek Rady Legislacyjnej (1851–1880), sygnatariusz konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 418
- Berry Graham (1822–1904), australijski polityk, premier (1875, 1877–1881), sygnatariusz konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 417
- Bertoni Karol (1876–1967), prawnik, dyplomata, dyrektor Dep. Prawno-Administracyjnego w MSZ (1919–1923), kierownik MSZ (19 XII 1923–19 I 1924), profesor Szkoły Nauk Politycznych w Warszawie (od 1924) 172
- Beseler Hans Hartwig von (1850–1921), niemiecki wojskowy, generał-gubernator warszawski (1915–1918), zwierzchnik Polskich Sił Zbrojnych (1917–1918) 243, 427, 865
- Biebuyck Léon, sygnatariusz z ramienia Belgii konwencji o ustanowieniu między-
narodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 417
- Biergiel Konstanty (1855–1939), gen. dyw. WP, wiceadmirał, członek delegacji polskiej na konferencję pokojową w Paryżu, komendant Polskiej Bazy Morskiej w Cherbourgu (od 1920) 717
- Boerner Ignacy August (1875–1933), inżynier mechanik, socjalista, polityk, żołnierz Legionów Pol., płk WP, wysłannik Piłsudskiego na rozmowy z bolszewikami w Mikaszewicach (1919), attaché wojskowy w Moskwie (1923–1924), minister poczt i telegrafów (1929–1933), poseł na sejm (1930–1933) 465
- Boruszczak Aleksander (1868–1948), gen. WP, dowódca obrony Wilna (7 VII–18 VII 1920), po oddaniu Wilna bolszewikom zwolniony z dowództwa, stanął przed Trybunałem Obrony Państwa, po kilku miesiącach zrehabilitowany, w stanie spoczynku (od 1922) 992
- Bossowski Franciszek (1879–1940), prawnik, radca Ekspozytury Prokuraturii Skarbu w Krakowie (1919), radca Prokuraturii Generalnej RP (od IV 1920), wykładowca (od 1920), następnie profesor prawa rzymskiego (1922) i dziekan Wydziału Prawa i Nauk Społecznych Uniw. Stefana Batorego w Wilnie (1927–1928) 486
- Bourée Frédéric Albert (1838–1914), francuski dyplomata, poseł w Brukseli (1886–1894), sygnatariusz konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 417
- Brejski Jan (1863–1934), dziennikarz i wydawca, zał. Związku Polaków w Westfalii i Nadrenii oraz „Sokoła” w Toruniu, podsekretarz stanu w Min. b. Dzielnicy Pruskiej (X 1919–IV 1920), poseł na Sejm Ustawodawczy (1920), wojewoda pomorski (1920–1924) 959
- Brescu, rumuński gen., generalny wicedyrektor celny, sygnatariusz tymczasowej konwencji dotyczącej stosowania bezpo-

- średniego obrotu towarowego pomiędzy Polską a Rumunią (4 XI 1919) 502
- Bruski Jan Jacek* 48
- Bryl Jan* (1885–1945), inżynier, działacz PSL „Piast” (1913–1923), współzał. i wiceprezes Związku Chłopskiego (1924), członek Stronnictwa Chłopskiego (od 1926) i Stronnictwa Ludowego (od 1931), poseł na sejm (1919–1926) 231
- Brzeski Józef* (1877–1949?), prawnik, adwokat, sekretarz (1911), następnie radca (1917) Prokuraturii Skarbu we Lwowie, radca Prokuraturii Generalnej RP (IV 1920) 486
- Bubeniczek-Bubieński Franciszek* (1889–1969), prawnik, urzędnik, protokolant posiedzeń Rady Ministrów (1919), następnie w misji w Berlinie (1920), w Komisariacie Generalnym RP w Gdańsku (1921–1925), w Urzędzie Wojewódzkim w Poznaniu (od 1927) 28, 85, 110, 159, 187, 199, 227, 275, 287, 433, 491
- Bugno Edward* (1867–1925), urzędnik skarbowy, prezes Izby Skarbowej we Lwowie (od 1919) 200
- Bujak Franciszek* (1875–1953), historyk, socjolog, polityk, profesor UW (1919–1921), Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie (1921–1939) i UJ (1909, 1946–1948), członek PAU (od 1919), związany z PSL „Piast”, minister rolnictwa i dóbr państwowych w rządzie W. Grabskiego (VI–VII 1920) 810, 815, 870, 884, 958, 990
- Bukowiecki Stanisław* (1867–1944) prawnik, adwokat, ekonomista i publicysta, kierownik Dep. Sprawiedliwości w Tymczasowej Radzie Stanu (1917), minister sprawiedliwości (1918), współorganizator sądownictwa po odzyskaniu przez Polskę niepodległości, prezes Prokuraturii Generalnej (1919–1939) 572, 796
- Buzek Jerzy* (1884–?), prawnik, adiunkt Prokuraturii Skarbu we Lwowie (1910–1918), współuczestniczył w pracy organizacyjnej Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego (19 XII 1918–8 IV 1919), starszy referent przy Radzie Ministrów w Warszawie (od 8 IV 1919), następnie radca ministerialny, protokolant w gabinecie L. Skulskiego i W. Grabskiego, sekretarz Komitetu Politycznego RM (22 XI 1921–2 I 1922) 28, 512, 556, 576, 599, 667, 709, 724, 737, 750, 761, 785, 790, 815, 830, 870, 884, 888, 910, 931, 947, 958
- Buzek Józef* (1873–1936), ekonomista i statystyk, prawnik, profesor Uniw. Lwowskiego, UW i Wyższej Szkoły Handlowej, współorganizator i dyrektor Głównego Urzędu Statystycznego (1918–1929), podsekretarz stanu w MSW (1919–1922), poseł na Sejm Ustawodawczy (1919–1922), senator (1922–1927) 329, 886, 889, 899
- Calvo y Capdevila Carlos* (1847–1908), argentyński dyplomata, sygnatariusz konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 417
- Capouillet Alexis*, konsul Gwatemali w Brukseli, sygnatariusz konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 417
- Carathéodory Étienne*, właśc. Karatodori Stefanaki Efendi (1836–1907), poseł Turcji w Brukseli (1875–1900), sygnatariusz konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 418
- Caso Joaquin*, sygnatariusz z ramienia Boliwii konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 417
- Cegiełka Wacław* (1887–1966), współtwórca Narodowego Stronnictwa Robotniczego (1917), dyrektor Dep. Pracy i Opieki Społ. w Komisariacie Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu, następnie w Min. b. Dzielnicy Pruskiej (1919–1920), starosta powiatowy w Kościanie i Czarnkowie

- (1921–1929), burmistrz Ostrowa Wielkopolskiego (1930–1939), poseł na Sejm Ustawodawczy (1919) 60
- Chełmicki Bohdan Stanisław (1880–1962), prawnik, notariusz, dyplomata, szef sekcji w Min. b. Dzielnicy Pruskiej (1919–1920), konsul generalny w Paryżu (1923) 211, 309, 433, 491, 709
- Chełmiński Ludwik Albin (1880–?), inżynier, szef sekcji, następnie dyrektor departamentu w Min. Poczty i Telegrafów (od IV 1920) 492
- Chmielewicz Ignacy, jeniec cywilny 481
- Chmielewski Zygmunt (1873–1939), inżynier chemik, działacz spółdzielczy, dyrektor Dep. Rolnictwa i Dóbr Koronnych (1917), podsekretarz stanu w Min. Rolnictwa i D.P. (1919–1921), kierownik tego resortu w rządzie I.J. Paderewskiego (30 IX–9 XII 1919) 367, 375, 463, 709, 815, 830, 931
- Chodźko Witold (1875–1954), lekarz psychiatra, kierownik Min. Zdrowia Publicznego (1918–1923) 39, 85, 94, 101, 110, 113, 119, 126, 127, 143, 144, 159, 172, 173, 187, 188, 192, 199, 208, 227, 267, 275, 279, 287, 292, 309, 318, 329, 350, 354, 367, 375, 422, 433, 463, 524, 737, 750, 761, 785, 789, 790, 796, 810, 815, 870, 909, 947, 958, 990
- Chojnowski Andrzej* 38
- Chrzanowski Wiesław (1880–1940), inżynier, profesor Politechniki we Lwowie i Politechniki w Warszawie, minister przemysłu i handlu w rządzie W. Grabskiego, potem w rządzie W. Witosa (1920) 810, 870, 884, 910, 931, 936, 947, 958, 990
- Ciągliński Franciszek (1856–1922?), prawnik, adwokat, członek Rady Adwokackiej Okręgu Odeskiej Izby Sądowej (1912), radca (X 1919), następnie starszy radca Prokuraturii Generalnej RP (IV 1920) 485
- Colson Clément (1853–1939), francuski ekonomista i inżynier, radca stanu, Generalny Inspektor Mostów i Dróg (1914–1928), wiceprzewodniczący Rady Stanu (1923–1928) 803
- Coutinho Henrique de Macedo Pereira (1843–1910), portugalski polityk i dyplomata, minister i honorowy sekretarz stanu, poseł w Brukseli, sygnatariusz konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 417
- Curzon George Nathaniel, markiz Curzon of Kedleston (1859–1925), polityk brytyjski, wicekról Indii (1899–1905), minister spraw zagranicznych (1919–1924) 992
- Czarnowski Tadeusz (1872–1950), inżynier, prezes Dyrekcji Polskich Kolei Państwowych w Gdańsku (1920–1930) 293
- Czerwiński Jan Wacław (1865–1947), inżynier, prezes Generalnej Dyrekcji Sztucznych Dróg Wodnych w Min. Robót Publicznych (1919–1926), dyrektor Okręg. Dyrekcji Sztucznych Dróg Wodnych i Regulacji Rzek Żeglownych w Krakowie, potem naczelnik Wydz. Dróg Wodnych (1926–1933), prezes Polskiego Towarzystwa Tatrzńskiego (1922–1932) 188
- Cziczeryn Georgij W. (1872–1936), sowiecki dyplomata, zastępca, następnie komisarz ludowy spraw zagranicznych (1918–1930) 40, 49
- Czubiński Antoni* 812
- Dangel Józef (1883–1952), inżynier hutnik, szef Biura Prezydialnego w Min. Skarbu (od XII 1919), następnie w Banku Handlowym, jednocześnie konsul honorowy Szwecji w Polsce (1923–1926), dyrektor Dep. Obrotu Pieniężnego w Min. Skarbu (1926), potem podsekretarz stanu (VII–X 1926), dyrektor Banku Handlowego (1926–1933), dyrektor administracyjny Huty „Pokój” w Katowicach (1933–1939) 102
- Dąbrowski Stefan (1877–1947), profesor chemii fizjologicznej na Uniwersytecie w Poznaniu, przedstawiciel rządu

- I.J. Paderewskiego przy misji koalicyjnej gen. J. Barthélemy'ego (1919), wiceminister spraw zagranicznych (1920–1921), poseł na sejm (1922–1935) 39, 47, 411, 491, 572, 612, 683, 709, 723, 737, 761, 790, 796, 804, 830, 870, 884, 910, 967
- Dąbski Jan (1880–1931), podsekretarz stanu w Min. Rolnictwa i D.P., działacz PSL „Piast”, wiceminister spraw zagranicznych (1920–1921), przewodniczący delegacji polskiej na rokowania o rozejm i pokój z Rosją Sowiecką w Mińsku i Rydze 39, 47, 411, 463, 512, 556, 561, 563, 572, 599, 607, 683
- Decykiewicz Włodzimierz (1865–1946), wiceprzewodniczący Namiestnictwa Galicyjskiego (1916–1918), członek Tymczasowego Wydz. Samorządowego we Lwowie (1920–1928), senator (1928–1930 i 1935–1939) 365
- Deken G. de, sygnatariusz z ramienia Haiti konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 417
- Demiński Bronisław (1858–1939), historyk, profesor Uniw. Lwowskiego i Poznańskiego, członek PAU, podsekretarz stanu w Min. W.R. i O.P. (1918–1920) 172
- Denikin Anton I. (1872–1947), rosyjski gen., polityk i pisarz, dowódca Armii Ochotniczej (od 1918), dowódca Sił Zbrojnych Południa Rosji (1919–1920), jeden z przywódców sił antybolszewickich w czasie wojny domowej w Rosji 528
- Dębski Władysław Aleksander (1863–1920), prawnik, poseł do Rady Państwa w Wiedniu (1918), poseł na Sejm Ustawodawczy (1919–1920) 423
- Dmowski Roman (1864–1939), czołowy ideolog i przywódca Narodowej Demokracji, działacz niepodległościowy, delegat Polski na konferencję pokojową w Paryżu 1919, poseł na Sejm Ustawodawczy (1919–1922), członek Rady Obrony Państwa (1920), minister spraw zagranicznych (1923) 966, 967
- Dobrowolski Włodzimierz Feliks (1872–1937), inżynier, prezydent Dyrekcji Poczty i Telegrafów w Warszawie, podsekretarz stanu w Min. P. i T., prezes Stowarzyszenia Techników Polskich (od 1936) 320
- Dobrzycki Bogusław (1875–1948), inżynier, prezes Dyrekcji Kolei Państwowych w Poznaniu, Katowicach, Gdańsku i Toruniu (1920–1938) 600
- Dowbor-Muśnicki Józef (1867–1937), gen. broni WP, dowódca 14 Pułku Strzelców Syberyjskich i I Korpusu Polskiego w Rosji w czasie I wojny światowej, dowódca powstania wielkopolskiego 477
- Drozdowski Jan 228
- Dubiecki Marian Karol (1838–1926), sekretarz Rusi w Rządzie Narodowym w czasie powstania styczniowego, zesłany na katorgę na Syberię, historyk 486
- Dudek Henryk Franciszek Ksawery (1878–?), inżynier, oficer, delegat przy Generalnym Delegacie w Krakowie (1919), podsekretarz stanu w Min. Robót Publicznych (1920), szef Okręg. Dyrekcji Robót Publicznych w Krakowie 815, 830, 870, 884, 910, 931, 947, 958
- Dunikowski Juliusz (1879–1941), prawnik, żołnierz Legionów Pol., podsekretarz stanu w Min. Spraw Wew. i sędzia NTA (od 1922), prowadził kancelarię notarialną w Krakowie (1932–1941) 683
- Dunin-Wąsowicz Zbigniew (1882–1915), rtm., żołnierz Legionów Pol., zginął dowodząc szarżą pod Rokitną 13 VI 1915 477
- Dupont Charles (1863–1935), francuski gen., przewodniczący Komisji Delimitacji Granicy pomiędzy Polską a Niemcami, szef francuskiej Misji Wojskowej w Polsce (1921–1926) 802
- Dzierżanowska Antonina, wdowa po Janie Dzierżanowskim 934
- Dzierżanowski Jan, posterunkowy policji w Otwocku 934

- Eberhardt Julian (1866–1939), inżynier, działacz polityczny, minister kolei żelaznych w gabinecie I.J. Paderewskiego (16 I–9 XII 1919), podsekretarz stanu w Min. Komunikacji (1920–1926), tymczasowy kierownik tego resortu (7 II–5 III 1922) 76, 81, 572, 600
- Eetvelde Edmond van (1852–1925), belgijski dyplomata, administrator generalny Dep. Spraw Zagranicznych Wolnego Państwa Kongo, sygnatariusz konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 417
- Eloy Emile, sygnatariusz z ramienia Salwadoru konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 418
- Eperjesy von Szászváros und Tóti Albert (1848–1916), austro-węgierski dyplomata, sygnatariusz konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 417
- Fałczyńska Wiktoria, wdowa po Piotrze Fałczyńskim 934
- Fałczyński Piotr, posterunkowy policji powiatu kozienickiego 934
- Faryś Janusz 38, 809
- Ferens Ernest, sędzia Sądu Okręgowego w Grudziądzu (1920), przewodniczący komisji wyborczej w Grudziądzu (1920) 358
- Fichna Bolesław (1891–1945), prawnik, żołnierz Legionów Pol., zastępca członka Rady Obrony Państwa (1920), poseł na sejm (1919–1922 i 1930–1935), senator (1938–1939) 333, 577, 598
- Flach Karol (1868–1936), prawnik, adwokat, sędzia Sądu Okręg. w Grudziądzu (1920–1925), Sądu Apelacyjnego w Toruniu (1925–1928), Sądu Najwyższego (od 1928) 358
- Franciszek Józef I (1830–1916), cesarz Austrii i król Węgier (od 1848) 865
- Fudakowski Bronisław (1873–1938), agronom, szef sekcji w Min. Aproprowizacji (1920), sekretarz Izby Rolniczej Polsko-Francuskiej (1936) 492
- Gałecki Kazimierz (1863–1941), prawnik, Generalny Delegat Rządu RP dla Galicji w Krakowie (1919–1920), wojewoda krakowski (1920–1923) 885
- Gane Rudolf E. 961, 963
- Gantkowski Paweł (1869–1938), lekarz, społecznik, dyrektor Dep. Zdrowia Publicznego w Min. b. Dzielnicy Pruskiej (1919–1920), profesor Uniw. Poznańskiego, współorganizator Związku Lekarzy Państwa Polskiego 356
- Gibson Hugh Simons (1883–1954), amerykański polityk i dyplomata, poseł nadzwyczajny i minister pełnomocny w Warszawie (1919–1924) 486, 487
- Giehler Łazarz, jeniec cywilny 481
- Gierowska-Kałaaur Joanna 42
- Gliński Paweł, jeniec cywilny 481
- Glogier Maciej (1869–1940), prawnik, prezes Sądu Okręg. w Radomiu (1919), szef sekcji w Min. Sprawiedliwości (1920), senator (1922–1927) 599
- Gmurczyk-Wrońska Małgorzata 48, 49, 814
- Goclon Jacek 38, 809, 811
- Gołogórski Emil (1862–1921), gen. dyw. WP, inżynier, szef Departamentu II Wojsk Technicznych w MSWojsk. (1920–1921) 909
- Gorazdowski Ludwik Stefan (1873–1935), inżynier hutnik, dyrektor Głównego Urzędu Zaopatrywania Armii (1919–1923), dyrektor Wydziału Administracyjnego Banku Polskiego (1924) 600, 602
- Goring Artur 228
- Gosselin Martin (1847–1905), brytyjski dyplomata, sekretarz poselstwa w Brukseli (1885–1892), zastępca podsekretarza stanu ds. zagranicznych (1898–1902), poseł w Portugalii (1902–1905), sygnatariusz konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 417, 418

- Góra Karol (1873–?), dyrektor Izby Skarbowej w Białymstoku (1920–1926), wiceminister skarbu (od 1926) 432
- Grabski Władysław (1874–1938), ekonomista i historyk, profesor, delegat Polski na konferencję pokojową w Paryżu (1919), wielokrotny minister skarbu (1919–1920, 1923–1925), premier (23 VI–24 VII 1920 i 19 XII 1923–14 XI 1925), rektor warszawskiej SGGW (1926–1928), poseł na sejm (1919–1922) 27, 28, 39, 40, 44, 45, 50, 53, 58, 59, 60, 62, 85, 86, 91, 93, 94, 85, 101, 110, 111, 119, 126, 134, 136, 159, 160, 187, 188, 192, 199, 207, 208, 211, 216, 226, 227, 229, 259, 267, 275, 279, 281, 287, 292, 309, 318, 329, 338, 341, 350, 354, 367, 375, 432, 463, 483, 491, 512, 518, 536, 539, 556, 561, 572, 599, 612, 667, 683, 709, 723, 727, 729, 737, 741, 750, 760, 785, 790, 796–798, 807, 809–813, 815, 817, 822, 830, 832, 838, 839, 859, 870, 872, 874, 884, 887, 958, 962, 990, 992
- Gregorowicz Stanisław* 49
- Grek Michał (1862–1929), prawnik, adwokat, publicysta, prezes Lwowskiej Izby Adwokackiej 365
- Grendyszyński Ludomir (1859–1922), dziennikarz, publicysta, działacz społeczny, sekretarz Rady Ministrów, członek Komisji Oszczędnościowej przy premierce, naczelnik Wydz. Personalnego Prezydium RM, dyrektor Dep. Ubezpieczeń w Min. Skarbu (1919–1922) 375, 408, 422, 483, 503, 512, 536, 684, 790
- Grünberg Karol* 48
- Grygajtis Krzysztof* 48
- Gubrynowicz Marian Ludwik (1881–1957), prawnik, adwokat, radca Prokuraturii Skarbu we Lwowie (od 1904), radca Prokuraturii Generalnej RP (od IV 1920) 486
- Gulczyński Andrzej* 39
- Gutiérrez de Aguéra José, hiszpański polityk i dyplomata, poseł w Brukseli, sygnatariusz konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 417
- Haller Józef (1873–1960), gen. broni WP, polityk, dowódca II brygady Legionów Pol. (od 1916), dowódca naczelny Armii Polskiej we Francji (1918–1919), generalny inspektor artylerii (1921–1926) 269, 866
- Haller Stanisław (1872–1940), gen. dyw. WP, zastępca, potem p.o. szefa Stabu Głównego (II 1919–VII 1920), dowódca 13. dywizji piechoty i Grupy Operac. (VIII–IX 1920), dowódca 6 armii i członek Rady Wojennej (IX 1920–1921), inspektor armii (1921–1923), szef Sztabu Generalnego (1923–1925) 62, 119
- Halpern, członek Komisji Rehabilitacyjnej dla urzędników i nauczycieli Żydów w b. Galicji Wschodniej 532
- Hamerski Wiktor (1864–1940), prawnik, radca (1899), starszy radca (1907) Prokuraturii Skarbu we Lwowie, naczelnik, następnie prezes Oddziału Prokuraturii Generalnej RP we Lwowie (1920–1939), wykładowca na Wydziale Prawa Uniw. Jana Kazimierza 228
- Hebdzyński Jan (1870–1929), adwokat, dziekan Rady Adwokackiej w Warszawie, kierownik Min. Sprawiedliwości w rządzie L. Skulskiego 39, 53, 58, 62, 85, 87, 94, 101, 110, 113, 119, 126, 143, 159, 172, 187, 192, 194, 199, 208, 209, 227, 267, 275, 279, 287, 292, 309, 318, 329, 350, 354, 367, 375, 408, 422, 423, 433, 463, 483, 491, 512, 536, 556, 561, 572, 599, 612, 667, 683, 709, 737, 750, 761, 785, 790, 796
- Hełczyński Bronisław (1890–1978), prawnik, protokolant posiedzeń Rady Ministrów, następnie doradca prawny prezesa Rady Ministrów RP (1926–1930), szef Kancelarii Cywilnej Prezydenta RP (1931–1934), prezes Najwyższego Trybunału Administracyjnego (1934–1939) 28, 58, 94, 113, 126, 143, 192, 208,

- 267, 279, 292, 301, 309, 329, 354, 375, 422, 464
- Heurich Jan (1873–1925), architekt, szef Sekcji Sztuk Plastycznych w Min. Sztuki i Kultury (XII 1918), podsekretarz stanu w tym resorcie w gabinecie I.J. Paderewskiego (I 1919), kierownik Min. Kultury i Sztuki (VII 1920–VII 1921) 40, 279, 287, 667, 723, 737
- Hłasko Stanisław (1868–1940), prawnik, publicysta, literat, radca prawny Biura Pracy Społecznej w Warszawie (1917–1919), starszy referent (od XI 1919), następnie radca (od IV 1920) Prokuratorii Generalnej RP 486
- Hoffman Izaak, nauczyciel w Borszczowie 532
- Hohenlohe Christian, właśc. Christian Kraft, Fürst zu Hohenlohe-Öhringen, Herzog von Ujest (1848–1926), niemiecki gen. major, właściciel dóbr na Śląsku oraz w Tatrach 471
- Hryniewiecki Jan (1868–?), sędzia Sądu Okręg. w Starogardzie (1920), członek komisji wyborczej w woj. pomorskim, wiceprezes Sądu Okręg. w Poznaniu (od 1927) 358
- Idźkowski Stefan (1873–1938), prawnik, adwokat, radca Prokuratorii Generalnej RP (od IV 1920), sędzia Najwyższego Trybunału Administracyjnego (od 1927) 486
- Iszkowski Stefan Erazm Romuald (1880–1969), prawnik, szef Sekcji w Min. Spraw Wew. (1918–1920), dyrektor Dep. Prezydialnego (1921–1922) 113, 126, 143, 159, 172, 174, 187, 227
- Iwanowski Jerzy (1878–1965), inżynier, minister przemysłu i handlu w rządzie J. Moraczewskiego (17 XI 1918–16 I 1919), minister pracy i opieki społecznej w rządzie I.J. Paderewskiego (16 I–9 XII 1919), dyrektor Dep. Spraw Zagranicznych Komisji Rządzącej Litwy Środkowej (1920), senator (1930–1935) 528
- Jabłoński Ignacy (1865–?), inżynier technolog, główny inżynier, potem dyrektor zakładów budowy statków w Mikołajewie (1906–1918), dyrektor Głównego Urzędu Zaopatrywania Armii (od 1920) 668, 669
- Jackowski Tadeusz (1889–1972), dyplomata, szef Dep. Rolnictwa i Dóbr Publicznych w Min. b. Dzielnicy Pruskiej, radca poselstwa w Berlinie (1923–1926), dyrektor Dep. Polityczno-Ekonomicznego w MSZ (1926–1929), poseł w Brukseli (1929–1937) 60
- Jahl Władysław (1837–1925), prawnik, adwokat, poseł do galicyjskiego Sejmu Krajowego i członek Wydziału Krajowego w Galicji (1895–1914), poseł do Rady Państwa w Wiedniu (1891–1918), prezes Polskiego Banku Przemysłowego (1918–1921) 365
- Janicka Barbara 28
- Janta-Połączyński Leon (1867–1961), prawnik, podsekretarz stanu w Min. b. Dzielnicy Pruskiej (1919–1921), minister rolnictwa i dóbr państwowych (16 I 1930–23 III 1932), senator (1922–1927 i 1930–1935) 58
- Jarzębski Stanisław (1879–1940), ksiądz, proboszcz parafii pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Mokrem pod Grudziądzem, członek komisji wyborczej w woj. pomorskim (1920) 358
- Jasiński Stanisław, urzędnik celny, komisarz dla strzeżenia granic przed napływem niestemplowanych koron (1920) 492, 494
- Jasiński Jakub (1869–?), inżynier, dyrektor rządowych telefonów w Łodzi (1912), szef Sekcji Technicznej w Min. Poczty i Telegrafów (XI 1918), delegat Min. P. i T. na Międzynarodową Konferencję Poczтовую w Paryżu (VII 1920) 834
- Jasiński Zygmunt Józef (1860–1939?), inżynier budownictwa, szef Sekcji Budowy i Sekcji Eksploatacyjnej w Min. Kolei Żelaznych (1920), minister kolei żelaznych w rządzie W. Witosa (13 XII 1920–13 IX 1921) 228

- Jaworski Józef (1859–1920), lekarz ginekolog, higienista, organizator służby zdrowia, sekretarz generalny, następnie szef Sekcji Ogólnej oraz szef Sekcji Higieny Publicznej w Ministerstwie Zdrowia Publicznego (1919–1920) 503, 512, 536, 556, 561, 573, 599, 604, 605, 612, 667, 683, 723
- Kaczyński Zygmunt (1894–1953), ksiądz, wikariusz parafii p.w. św. Michała w Warszawie (od 1918), kapelan lotny WP (1920), dyrektor Katolickiej Agencji Prasowej (1929–1939), poseł na sejm (1919–1927) 111
- Kalbarczyk Sławomir* 44
- Kamensky G., sygnatariusz z ramienia Rosji konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 417
- Kamiński Marek Kazimierz* 48
- Kapp Wolfgang (pucz1858–1922), pruski urzędnik państwowy i dziennikarz, radykalny nacjonalista, przywódca tzw. puczu Kappa–Lüttwitza (III 1920) 470
- Karpuszek Adam Olgierd (1886–1973), prawnik, major WP, urzędnik Prokuraturii Skarbu we Lwowie (1905–1912), starszy referent, następnie radca Prokuraturii Generalnej RP (od 1920) 486
- Karśnicki Józef Konstanty (1878–?), inżynier, pracownik, potem prezes Głównego Urzędu Likwidacyjnego (1919–1928), prezes Delegacji Polskiej w Mieszanej Komisji Rozrachunkowej (1921–1924), wiceminister skarbu (1925–1926), przewodniczący ZHP (1926–1927), sędzia handlowy w Sądzie Okręg. w Warszawie (1929–1932) 40, 62, 63, 159, 192, 683, 723, 729, 830, 884, 885
- Kasznica Stanisław Wincenty Antoni (1874–1958), prawnik, dyrektor departamentu w Min. Spraw Wew. (1919–1920), członek Komitetu Obrony Państwa (1920), profesor i rektor Uniw. Poznańskiego (1920–1936), członek Rady Oszczędnościowej (od 1924), członek Rady Archiwalnej przy ministrze W.R. i O.P. (1925–1935), sędzia Trybunału Kompetencyjnego (1935–1939), senator (1922–1927) 62
- Kątkowski Eugeniusz Karol Ludwik (1860–1943), gen. bryg. WP, kierownik attachatu wojskowego w Rzymie oraz dziekan attachés wojskowych w Rzymie (1919–1920) 717
- Kebers M.J., dyrektor służby celnej w Brukseli, sygnatariusz konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 417
- Kędzior Andrzej (1851–1938), inżynier meliorant, działacz PSL „Piast”, minister robót publicznych w rządzie J. Moraczewskiego oraz L. Skulskiego, poseł na Sejm Ustawodawczy (1919–1922), senator (1922–1927) 39, 47, 53, 58, 59, 62, 85, 86, 94, 101, 102, 110, 113, 119, 126, 127, 143, 159, 172, 179, 187, 192, 199, 208, 227, 267, 275, 279, 287, 292, 309, 318, 329, 350, 354, 367, 408, 422, 433, 483, 491, 503, 512, 536, 556, 561, 572, 599, 612, 667, 683, 707, 723, 737, 750, 761, 785, 790, 796, 882
- Kiereński Aleksander F. (1881–1970), rosyjski polityk, prawnik, minister wojny i marynarki wojennej oraz minister sprawiedliwości (III–V 1917), premier Rządu Tymczasowego Rosji (VII–IX 1917) 525
- Kierski Kazimierz (1873–1944), prawnik, polityk, publicysta, sędzia Sądu Okręg. w Warszawie (1917), radca (VIII 1918), następnie starszy radca (IV 1920) Prokuraturii Generalnej RP, prezes Prokuraturii Generalnej w Poznaniu 485
- Klarner Czesław (1872–1957), inżynier technolog, publicysta, szef Sekcji Przemysłowej w Min. Przemysłu i Handlu (1918–1920), dyrektor Banku Handlowego w Warszawie (1920–1923), senator (1938–1939) 342
- Klimkiewicz Piotr, jeniec cywilny 481
- Kmieciak Tadeusz* 48
- Kohman Eugeniusz, dyrektor okręgu skarbowego w Samborze (1920) 132, 133, 493
- Kołodziejczak M. 509, 511

- Kopernicki Stanisław (1863–1928), inżynier, szef Sekcji Przemysłowej w Min. Apropowizacji (1920) 492
- Koppens Juliusz (1887–1944), prawnik, protokolant posiedzeń Rady Ministrów, dyplomata (od 1920) oraz urzędnik administracji wojewódzkiej i powiatowej 28, 53, 62, 101, 119, 172
- Kossakowski Michał (1883–1962), dyplomata i bankowiec, kierownik Komitetu Obrony Kresów Wschodnich, prezes Ziemian Polaków na Kowieńszczyźnie, zastępca Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich (1919–1920), uczestnik rokowań z przedstawicielami bolszewików w Białowieży i Mikaszewicach (1919) oraz w Rydze (1920), naczelnik Biura Spraw Litwy Środkowej (od 1920), naczelnik Biura Spraw Litwy Środkowej w MSZ (1921–1926) 143, 422, 465
- Kot Łukasz* 38
- Kozubski Włodzimierz Antoni (1880–1951), prawnik, profesor UW i UJ, radca ministerialny, następnie sekretarz generalny oraz szef Sekcji Administracyjnej w Min. Kolei Żelaznych (1918–1921), urzędnik w Min. W.R. i O.P., wiceprezes Państwowej Komisji Oszczędnościowej (1923–1924) 228
- Krajewska Kajla, właścicielka majątku „Młyn Opczeński” 105
- Krajewski Abraham, właściciel majątku „Młyn Opczeński” 105
- Krajewski Władysław, właściciel nieruchomości przy ul. Polnej 59
- Kraus Alfred (1879–1948), prawnik, sekretarz (1912), następnie radca (1919) Prokuratorii Skarbu, starszy radca Prokuratorii Generalnej RP (IV 1920), zastępca prezesa oddziału Prokuratorii Generalnej RP w Krakowie (od 1925) 485
- Krzyżanowski Adam (1876–?), inżynier, szef Sekcji Kolejowej w Min. Kolei Żelaznych (od XII 1918) 191
- Kucharski Władysław (1884–1964), inżynier, ekonomista, zastępca kierownika Wydz. Apropowizacji Polskiej Komisji Likwidacyjnej w Krakowie, kierownik Wydz. Apropowizacyjnego w Komisji Rządzącej dla Galicji, Śląska Cieszyńskiego, Spisza i Orawy (1919), szef departamentu w Min. b. Dzielnicy Pruskiej (23 VI–24 VII 1920), następnie kierownik tego resortu (24 VII 1920–17 VII 1921), minister przemysłu i handlu (28 V–1 IX 1923), minister skarbu (1 IX–14 XII 1923), poseł na sejm (1922–1927) 506, 810, 931, 951, 958, 962, 990
- Kucharzewski Jan (1876–1952), polityk, publicysta i historyk, premier rządu Rady Regencyjnej (1917–1918), członek PAU 334
- Kuczyński Józef (1871–1931), prawnik, podprokurator przy Sądzie Najwyższym, kierownik resortu spraw wewnętrznych w rządzie W. Grabskiego (23 VI–24 VII 1920), podsekretarz stanu w Min. Spraw Wew. (1920–1921) 810, 871, 884, 910, 931, 947, 958, 990
- Kulak Zbigniew* 812
- Kulczycki Zygmunt (1864–?), prawnik, radca (1909), następnie starszy radca (1917) Prokuratorii Skarbu we Lwowie, radca Prokuratorii Generalnej RP (od IV 1920) 486
- Kulerski Władysław (1880–1939), drukarz, księgarz, wydawca w Grudziądzu, członek komisji wyborczej w woj. pomorskim (1920) 358
- Kusy-Konopczyńska Romana, wdowa po Władysławie Kusy-Konopczyńskim 65, 67, 68
- Kusy-Konopczyński Władysław, komendant Służby Bezpieczeństwa na powiat opatowski 67
- Lambermont François Auguste (1819–1909), belgijski mąż stanu, sygnatariusz konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 417
- Landau Zbigniew* 68

- Landsberg Emil (1880–1952), inżynier kolejowy, działacz gospodarczy, prezes dyrekcji kolei w Wilnie (1920–1924), generalny dyrektor zakładów „J.K. Poznański” w Łodzi (od 1924), dyrektor Zarządu Warszawskiej Spółki Akcyjnej Budowy Parowozów (1928–1939) 188
- Lardemer Adam (1878–1963), prawnik, sekretarz (1908), następnie radca (1913) Prokuraturii Skarbu w Krakowie, radca Prokuraturii Generalnej RP (od IV 1920) 485
- Lasocki Zygmunt Bronisław Feliks (1867–1948), polityk i dyplomata, prawnik, członek Tymczasowego Wydziału Samorządowego b. Królestwa Galicji i Lodomerii z W.Ks. Krakowskiem, poseł w Wiedniu (1921–1924) i w Pradze (1924–1927) 365
- Lechowicz Edward (1858–1938), prawnik, urzędnik państwowy, naczelnik Wydziału w Prezydium Rady Ministrów, uczestnik rokowań pokojowych z bolszewikami w 1920, jako jeden z przedstawicieli RP podpisał traktat ryski (18 III 1921), dyrektor Dep. Legislatywnego oraz prezes Najwyższej Komisji Dyscyplinarnej w PRM 40, 53, 58, 62, 85, 94, 101, 110, 113, 119, 126, 143, 159, 172, 187, 192, 199, 208, 227, 267, 275, 279, 287, 292, 309, 318, 329, 350, 354, 367, 375, 408, 422, 433, 463, 483, 491, 503, 512, 536, 556, 561, 572, 599, 612, 667, 684, 709, 723, 737, 750, 761, 785, 790, 796, 815, 830, 870, 884, 910, 931, 947
- Leja Stanisław, kupiec w Kościerzynie, członek komisji wyborczej w woj. pomorskim (1920) 358
- Lemoine Joaquín (1861–1923), boliwijski polityk, dyplomata, poeta, sygnatariusz z ramienia Peru konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 417
- Lenarczyk Stanisław, jeńiec cywilny 481
- Leśniewski Józef Krzysztof (1867–1921), gen. dywizji WP, minister spraw wojskowych (27 II 1919–9 VIII 1920), członek Rady Obrony Państwa 39, 53, 58, 62, 94, 110, 113, 119, 126, 143, 159, 172, 187, 192, 193, 199, 208, 267, 275, 279, 287, 292, 309, 318, 329, 350, 354, 367, 408, 422, 433, 463, 483, 490, 491, 503, 536, 556, 561, 572, 580, 599, 602, 612, 667, 683, 708, 709, 723, 737, 750, 761, 785, 796, 810, 815, 818, 830, 870, 884, 885, 910, 931, 942, 947, 958, 965, 990
- Lewańska Bronisława, wdowa po Sewerynie Lewańskim 933
- Lewański Seweryn, urzędnik rządu rosyjskiego 933
- Ligowski Kazimierz (1891–1939), szef Sekcji Rolnej (1920), następnie dyrektor Dep. Apropowizacyjnego w Min. Apropowizacji (II 1921), burmistrz Tomaszowa Lubelskiego (1929–1931) 492
- Linde Hubert Ignacy (1867–1926), prawnik, minister poczt i telegrafów w rządzie I.J. Paderewskiego (1919), prezes Pocztovej Kasy Oszczędności (1919–1923, 1925), minister skarbu w rządzie W. Witosa (VII–IX 1923) 871
- Lipošćak Anton (1863–1924), c. i k. generał-gubernator Generalnego Gubernatorstwa Lubelskiego (III–XI 1918) 428
- Litwinowicz Aleksander (1879–1948), inżynier mechanik, gen. bryg. WP, pomocnik szefa, potem szef Dep. Intendentury MSWojsk. (1919–1923) 192
- Longchamps de Bérier Bogusław (1884–1947), prawnik, adwokat, urzędnik Galicyjskiej Prokuraturii Skarbu, zastępca członka Tymczasowego Wydziału Samorządowego b. Królestwa Galicji i Lodomerii (1920) 365
- Longchamps de Bérier Roman (1883–1941), prawnik, profesor Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie i jego rektor (1939–1941), radca Prokuraturii Generalnej RP (od IV 1920) 486
- Lutosławski Kazimierz (1880–1924), ksiądz, lekarz, polityk, działacz harcerski, poseł na sejm (1919–1927), ideowy mentor

- twórców skautingu i harcerstwa polskiego 112, 577, 597
- Lüttwitz Wather von (1859–1942), niemiecki gen., przywódca tzw. puczu Kappa–Lüttwitza (III 1920) 470
- Łaszewski Stefan (1862–1924), prawnik, sędzia, wojewoda pomorski w randze podsekretarza stanu (17 X 1919–2 VII 1920), prezes Najwyższego Trybunału Administracyjnego (od 1922) 959
- Łopuszański Tadeusz (1874–1955), pedagog, podsekretarz stanu w Min. W.R. i O.P., minister wyznań religijnych i oświecenia publicznego w rządzie L. Skulskiego 39, 53, 58, 62, 85, 94, 101, 110, 113, 119, 126, 143, 159, 187, 192, 194, 199, 208, 227, 267, 274, 275, 279, 292, 307, 309, 318, 329, 350, 354, 367, 375, 408, 422, 463, 483, 491, 503, 506, 512, 536, 556, 561, 572, 599, 612, 709, 719, 723, 737, 750, 785, 790, 796, 810, 815, 830, 861, 870, 884, 947, 958, 990
- Łossowski Piotr 48
- Łuczkiwicz Mieczysław (ok. 1880–?), zastępca generalnego komisarza Państwowego Urzędu do spraw Powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników (od 1920) 188
- Łukasiewicz Jan (1878–1956), logik, matematyk, filozof, profesor Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie i UW, minister wyznań religijnych i oświecenia publicznego w rządzie I.J. Paderewskiego (16 I–9 XII 1919), rektor Uniw. Warszawskiego (1922–1923 i 1931–1932) 531
- Maciejewski Sylwester (1876–?), delegat Min. P. i T. na Międzynarodową Konferencję Poczтовую w Paryżu (VII 1920), później prezes Dyrekcji Poczty i Telegrafów w Bydgoszczy i Poznaniu 834
- Majewski Daniel (1874–?), urzędnik przeworskiego Towarzystwa Cukrowniczego, członek Tymczasowego Wydziału Samorządowego b. Królestwa Galicji i Lodomarii (1920) 365, 563
- Majewski Stefan (1867–1944), gen. dyw. WP, wiceminister spraw wojskowych (3 III 1919–10 II 1920), dowódca Wojskowej Szkoły Sztabu Generalnego (1920–1921), członek Rady Wojskowej (1920), szef Polskiej Misji Wojskowej we Francji (1921), minister spraw wojskowych (XI 1925) 85, 88, 101, 119, 126, 140, 219, 227, 275
- Makulski Józef Stanisław (1879–1941), szef Sekcji Legislatywnej w Głównym Urzędzie Ziemskim (1920), członek Głównej Komisji Ziemskiej (od 1923), poseł na sejm (1922–1927) 280, 750
- Malec-Masnyk Bożena* 812
- Marchlewski Julian (1866–1925), ekonomista, publicysta, polsko-sowiecki działacz komunistyczny 465
- Marczak Stanisław (1877–?), prawnik, radca Prokuratorii Skarbu we Lwowie (1898–1919), radca Prokuratorii Generalnej RP (od IV 1920) 485
- Markowski Bolesław (1862–1936), prawnik, ekonomista, polityk, profesor SGH, dyrektor oddziału PKKP w Kielcach, następnie dyrektor Izby Skarbowej (1920–1921), podsekretarz stanu w Min. Skarbu (1 IX 1921–1 X 1926) i dwukrotnie minister skarbu (19–26 IX 1921 i 9–13 I 1923) 432
- Marowski Kazimierz (?–1926), prawnik, szef sekcji w Min. Sprawiedliwości (od 1918), wykładowca UJ, prokurator przy Sądzie Najwyższym (od 1920) 103
- Marweg Tadeusz (1871–?), szef Dep. Centralnego w Min. b. Dzielnicy Pruskiej (1920) 60
- Materski Wojciech* 40, 48
- Mączyński Maciej (1867–1944), prawnik, radca (1907), następnie starszy radca (1911) Prokuratorii Skarbu we Lwowie, kierownik Dyrekcji Budowy Dróg Wodnych w Krakowie (od XI 1918), starszy radca Prokuratorii Generalnej RP (od IV 1920) 485
- Mączyński Wincenty (1869–1943), prawnik, radca (1907), następnie starszy radca

- (1911) Prokuratorii Skarbu we Lwowie, starszy radca Prokuratorii Generalnej RP (od IV 1920) 485
- Mech Władysław (1877–1929), prawnik, dyrektor Dep. Administracyjnego w Min. Aprowizacji, następnie urzędnik w MSW (1920–1922), wojewoda wołyński (1926–1928) 268
- Méndez Luis López (1863–1891), wenezuelski dyplomata, konsul generalny w Belgii, sygnatariusz konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 418
- Mesquita Augusto César Ferreira de (1841–1912), portugalski polityk, członek Naczelnej Rady Ceł, sygnatariusz konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 417
- Mikołaj II Romanow (1868–1918), ostatni cesarz rosyjski (1894–1917) 864
- Mikos Stanisław* 42
- Moczydłowska Maria (1886–1969), nauczycielka, posłanka na Sejm Ustawodawczy (1919–1922) 111
- Mogilnicki Aleksander (1875–1956), prawnik, poeta, wykładowca, sędzia Sądu Apelacyjnego (od 1917), sędzia Sądu Najwyższego (od 1920), prezes Izby Karnej Sądu Najwyższego (1924–1929) 103, 216
- Mokrzecki Adam Wincenty Felicjan (1856–1921), gen. bryg. WP, dowódca II Grupy Samoobrony Wileńskiej, następnie komendant garnizonu Wilno (XII 1918–I 1919), dowódca 7 Dywizji Piechoty i Okręgu Generalnego „Grodno” (1919–1920) 992
- Morawski Jan (1878–1940), prawnik, adwokat, sędzia Najwyższego Trybunału Administracyjnego i Sądu Najwyższego, podsekretarz stanu w Min. Sprawiedliwości (od 1919), w rządzie W. Grabskiego kierował Min. Sprawiedliwości 194, 375, 723, 810, 815, 830, 870, 884, 931, 947, 958
- Morawski Wojciech* 809
- Moskwa Franciszek, urzędnik Min. Kolei Żelaznych (od 1919), naczelnik wydziału, wicedyrektor, następnie dyrektor departamentu 502
- Mulle P., konsul generalny Grecji w Brukseli, sygnatariusz konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 417
- Nagórski Zygmunt (1884–1973), prawnik, adwokat, pisarz i publicysta, wykładowca prawa i postępowania cywilnego na Wydziale Prawa UW, radca prawny w Powszechnym Banku Związkowym, dziekan Warszawskiej Rady Adwokackiej, uczestniczył w pracach komisji doradczych Ministerstw: Rolnictwa i D.P., Sprawiedliwości i Skarbu oraz rządowej komisji polskiego prawa cywilnego (od 1918) 159
- Narutowicz Gabriel (1865–1922), inżynier, profesor Politechniki w Zurychu, minister robót publicznych (23 VI 1920–26 VI 1922), minister spraw zagranicznych (28 VI 1922–XI 1922), prezydent RP (1922) 810
- Nawacki Ignacy (1870–?), ksiądz, proboszcz parafii Św. Trójcy w Kościerzynie (1919–1927), członek komisji wyborczej w woj. pomorskim 358
- Neuman Maksymilian, dyrektor okręgu skarbowego w Kołomyi 133, 493
- Neybar Franciszek (1875–?), sędzia Sądu Powiatowego w Pucku (1920), późnej Sąd Apelacyjny w Poznaniu 818
- Niedziałkowski Marian, właśc. Mieczysław (1893–1940), działacz socjalistyczny, szef Sekcji i Wydz. Sejmowego w Min. Spraw Wew. (od XI 1918), kierownik Biura Konstytucyjnego PRM (od I 1919), poseł na Sejm Ustawodawczy oraz sejm I, II i III kadencji (1919–1935) 577, 595
- Niesiołowski Jan (1876–po 1936), gen. bryg. WP, szef Dep. Komunikacji Wojskowej MSWojsk. (od II 1919, szef Sztabu MSWojsk. (VIII 1919–IX 1921) 790

- Niklewicz Tadeusz (1877–1956), inżynier komunikacji, budowniczy portów, prezes Polsko-Amerykańskiego Towarzystwa Żegluga Morskiej (1919–1922) 818
- Nowak Andrzej* 48, 813
- Nowak Julian Ignacy* (1865–1946), lekarz medycyny i weterynarii, mikrobiolog, polityk, profesor UJ (1915–1935), premier i minister wyznań religijnych i oświecenia publicznego (31 VII–14 XII 1922) 810
- Nowak-Kiełbikowa Maria* 813
- Okęcki Zdzisław (1874–1940), dyplomata, dyrektor Dep. Polityczno-Dyplomatycznego (potem Dep. Dyplomatycznego) w MSZ (od 1919), poseł w Belgradzie (1921–1928) i Tokio (1928–1930) 40, 85, 94, 176, 199, 203
- Okulewicz Piotr* 48
- Olszewski Antoni* (1879–1942), inżynier, dyrektor Towarzystwa Przemysłowców Królestwa Polskiego (1918), minister przemysłu i handlu w rządzie L. Skulskiego 39, 43, 53, 58, 62, 85, 86, 94, 95, 101, 110, 119, 126, 143, 158, 161, 172, 186, 187, 192, 199, 227, 267, 275, 309, 318, 322, 329, 342, 350, 354, 367, 433, 463, 483, 508, 510, 512, 530, 536, 556, 561, 572, 599, 612, 667, 683, 709, 723, 737, 750, 761, 785, 790, 796, 810, 938, 939
- Olszowski Kazimierz Zygmunt* (1865–1933), prawnik, dyplomata, dyrektor Dep. Prawno-Traktatowego w MSZ, poseł w Berlinie (1923–1928) i Ankarze (1928–1930) 192, 199, 463
- Oostendorp Henri*, konsul generalny Paragwaju w Antwerpii (1881–1893), sygnatariusz konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 417
- Opolski Józef* (1865–?), inżynier, szef sekcji (1920), następnie dyrektor Dep. Administracyjnego (do 1926) i Dep. Budowlanego (od 1926) w Min. Robót Publicznych 434
- Orłowski Ksawery Franciszek* (1862–1926), dyplomata, poseł w Rio de Janeiro (1920–1921), następnie w Madrycie (1921–1923) 424
- Osmołowski Jerzy Marcin* (1872–1952), działacz społeczny i polityczny, Generalny Komisarz Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich (1919–1920) 40, 41, 62, 64
- Osuchowski Wiktor* (1879–?), prawnik, urzędnik Dyrekcji Lasów i Dóbr Państwowych we Lwowie (1906–1918), starszy referent, następnie radca ministerialny w Min. Rolnictwa i D.P. (od V 1919), starszy radca Prokuraturii Generalnej RP (od IV 1920), wicedyrektor Banku Gospodarstwa Krajowego (od 1923) 485
- Paccaud Émile* (1836–1915), członek Wielkiej Rady kantonu Vaud, sygnatariusz z ramienia Szwajcarii konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 418
- Paczkowski Andrzej* 38
- Paderewski Ignacy Jan* (1860–1941), pianista i kompozytor, polityk, delegat Polski na konferencję pokojową w Paryżu, premier i minister spraw zagranicznych (16 I 1919–9 XII 1919), delegat Polski przy Lidze Narodów (1920–1921) 37–39, 486, 865, 966, 967
- Pajewski Janusz* 38, 809
- Pasikowska Marianna*, wdowa po Bolesławie Pasikowskim 934
- Pasikowski Bolesław*, policjant z Łodzi 934
- Patek Stanisław* (1866–1944), adwokat, dyplomata, sędzia Sądu Najwyższego (od 26 XI 1918), członek KNP w Paryżu (od 23 II 1919), zastępca delegata RP na konferencję pokojową w Paryżu, minister spraw zagranicznych (1919–1920), poseł w Tokio (1921–1926) i Moskwie (1927–1932), ambasador w Waszyngtonie oraz poseł na Kubie (1933–1935), senator (1936–1939) 39, 47–50, 58, 199, 227, 228, 275, 287, 309, 318, 326, 329, 408, 415,

- 433, 437, 483, 491, 496, 497, 667, 683, 709, 723, 750, 810, 812, 815
- Pawlikowski Kazimierz (1888–1948), oficer WP, zastępca, następnie komisarz generalny Państwowego Urzędu do Spraw Powrotu Jeńców Robotników i Uchodźców (XII 1918–1920) 143, 188, 192, 193, 195, 367, 463, 536, 561
- Pawłowski Jakub (1884–1959), inżynier, działacz ludowy, komisarz Budownictwa Rady Powiatowej w Dobromilu, członek Tymczasowego Wydziału Samorządowego b. Królestwa Galicji i Lodomerii, poseł na Sejm (1922–1935) 365
- Pazdro Zbigniew (1873–1939), prawnik, profesor Politechniki Lwowskiej i Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie, członek Tymczasowego Wydziału Samorządowego b. Królestwa Galicji i Lodomerii 365
- Pec Władysław (1866–1922), dyrektor Okręgu Skarbowego w Krakowie (1920) 133, 493, 539
- Pełka Włodzimierz (1875–?), prawnik, szef sekcji w Głównym Urzędzie Likwidacyjnym (1919) 63
- Peña Vicuña N., sygnatariusz z ramienia Chile konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 417
- Peplowski Edward Adolf (1880–1960), inżynier technolog, minister pracy i opieki społecznej w rządzie L. Skulskiego oraz W. Witosa (24 VII 1920–5 III 1921), senator (1928–1935) 39, 53, 58, 62, 85, 94, 96, 100, 101, 110, 113, 115, 119, 126, 143, 159, 160, 163, 172, 184, 199, 201, 208, 227, 229, 230, 261, 267, 275, 279, 287, 292, 309, 318, 329, 350, 354, 364, 375, 408, 422, 433, 463, 483, 491, 503, 512, 536, 556, 561, 572, 599, 667, 683, 709, 723, 737, 750, 761, 785, 790, 796
- Peralta y Alfaro Manuel Maria de (1847–1930), kostarykański dyplomata i historyk, minister pełnomocny w Belgii (1880–1883 i 1887–1930), sygnatariusz konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 417
- Pichon Stéphen (1857–1933), francuski dziennikarz, dyplomata i polityk, minister spraw zagranicznych (1906–1911, 1913, 1917–1920) 865
- Piechocki Stefan (1883–1968), prawnik, adwokat, szef Dep. Spraw Wew. w Min. b. Dzielnicy Pruskiej (IX 1919–IV 1922), minister sprawiedliwości w rządach A. Skrzyńskiego i W. Witosa (20 XI 1925–14 V 1926), poseł na sejm (1922–1927) 60
- Piltz Erazm (1851–1929), publicysta, działacz polityczny, dyplomata, zał. Centralnej Agencji Polskiej w Lozannie, członek KNP w Paryżu, delegat RP w Paryżu (1919), poseł w Belgradzie (1919–1920) i Pradze (1920) 485
- Piłsudski Józef (1867–1935), polityk, działacz socjalistyczny i niepodległościowy, tymczasowy Naczelnik Państwa (22 XI 1918–22 II 1919), Naczelnik Państwa (22 II 1919–XII 1922), w czasie wojny polsko-bolszewickiej Naczelnny Wódz, szef Sztabu Głównego (1922–1923), minister spraw wojskowych i Generalny Inspektor Sił Zbrojnych (od 1926) 37–39, 47–50, 64, 79, 169, 528, 809, 814, 865, 966
- Piawski Kazimierz* 809
- Pluciński Leon (1875–1935), podsekretarz stanu w Min. b. Dzielnicy Pruskiej (1919–1920), komisarz generalny RP w Gdańsku (VII 1921– II 1924), poseł na sejm (1922–1930), wicemarszałek sejmu (1925–1927) 589, 590, 593
- Podczaski Władysław (1859–1933), szef sekcji w Głównym Urzędzie Likwidacyjnym 63
- Podlewska Zofia 228
- Podoska Janina, wdowa po Kazimierzu Podoskim 65, 67, 68
- Podoska Maria, córka Janiny i Kazimierza 67
- Podoski Janusz, syn Janiny i Kazimierza 67
- Podoski Kazimierz, lekarz 67

- Pomiankowski Józef Jan Klemens (1866–1929), gen. dyw. WP, szef Polskiej Misji Zakupów w Wiedniu (do VI 1919), szef Polskiej Misji Wojskowej dla Skandynawii (VII–XI 1919), szef Polskiej Wojskowej Misji Zakupów w Paryżu (XI 1919–IV 1921) 716
- Ponikiewski Stefan (1881–1941), dyrektor polityczny Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu, następnie dyrektor jej Wydziału Administracyjnego, dyrektor Dep. Politycznego w Min. b. Dzielnicy Pruskiej (1919), poseł na Sejm Ustawodawczy (1920–1922) 60
- Ponikowski Antoni (1878–1949), polityk, działacz społeczny, inżynier, premier i minister wyznań religijnych i oświecenia publicznego (19 IX 1921–6 VI 1922), poseł na sejm (1930–1935) 810
- Porębski Kazimierz (1872–1933), wiceadmirał, współtwórca struktur Polskiej Marynarki Wojennej, szef Dep. do Spraw Morskich w MSW (1919–1922) i szef Kierownictwa Marynarki Wojennej (od 1922) 40, 85, 86, 199, 375
- Pospieszalski Marian Adam (1876–1952), architekt, współzał. i prezes Stowarzyszenia Architektów RP, kierownik Departamentu Robót Publicznych w Poznaniu (do 1922), dyrektor departamentu w Min. Robót Publicznych w Warszawie, następnie ponownie w Poznaniu 161
- Poszwiński Adam (1881–1942), dziennikarz, członek Komisariatu Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu (1918–1919), podsekretarz stanu w Min. b. Dzielnicy Pruskiej (1919–1920) 53, 58, 62, 85, 110, 113, 119, 126, 143, 159, 172, 174, 187, 191, 192, 199, 208, 227, 267, 275, 279, 287, 292, 329, 350, 352, 354, 367, 375, 408, 413, 422, 463, 483, 491, 503, 505, 512, 536, 556, 561, 563, 572, 574, 599, 612, 667, 683, 686, 723, 737, 750, 785, 790, 791, 796, 810, 815, 830, 870, 871, 884, 885, 910
- Prądzyński Witold (1882–1952), prawnik, adwokat, szef Dep. Sprawiedliwości w Min. b. Dzielnicy Pruskiej (1920), naczelnik poznańskiego oddziału Prokuraturii Generalnej (IX 1920), dyrektor Dep. Ziem Zach. w Min. Sprawiedliwości (1921–1922) 60
- Prystor Aleksander Błażej (1874–1941), radca w Min. Zdrowia Publicznego, Opieki Społecznej i Ochrony Pracy w rządzie J. Kucharzewskiego (1918), członek Komendy Naczelnej POW, podsekretarz stanu w Min. Pracy i Opieki Społecznej (1920–1921), premier (27 V 1931–9 V 1933), poseł na sejm (1930–1935), senator (1935–1939) 98, 367
- Przesmycki Zenon (1861–1944), literat, tłumacz, podsekretarz stanu w Min. Ochrony Kultury i Sztuk Pięknych (od XI 1918), minister sztuki i kultury (16 I 1919–9 VI 1920) 40
- Przeździecki Stefan (1879–1932), prawnik, dyplomata, kierownik Wydz. Protokolarnego MSZ (od X 1919), dyrektor Gabinetu Ministra Spraw Zagranicznych (od 29 IX 1920), dyrektor Gabinetu Ministra i Protokołu Dyplomatycznego MSZ (9 IV 1921–1 VII 1928), poseł, następnie ambasador w Rzymie (1928–1932) 411
- Ptaszyński Ludwik, szef Urzędu Walki z Lichwą i Spekulacją (1919–1920) 268
- Ptaś Józef (1864–1942), działacz narodowy, prawnik, poseł do Rady Państwa w Wiedniu, wiceprzewodniczący Prezydium Polskiej Komisji Likwidacyjnej w Krakowie, kierownik Wydz. Sprawiedliwości w Komisji Rządzącej dla Galicji i Śląska Cieszyńskiego (od I 1919), prokurator przy Sądzie Najwyższym (od VI 1919), sędzia Najwyższego Trybunału Administracyjnego (15 III 1923–31 III 1926) 293
- Raczyński Aleksander (1872–1941), prawnik i ekonomista, prezydent Krajowego Urzędu Odbudowy Galicji (od 1920), minister rolnictwa i dóbr państwowych w rządzie K. Bartla (21 VI–30 IX 1926),

- wykładowca Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie 63
- Raczyński Józef (1874–1931), prawnik, szef sekcji w Prezydium Rady Ministrów oraz w Min. Rolnictwa i D.P. (1920), wielokrotnie kierował tym ministerstwem (1921–1923, 1926), minister reform rolnych (1926) 599, 612
- Radziszewska Aurelia, wdowa po Józefie Radziszewskim 65, 67, 68
- Radziszewski Józef, podkomisarz policji komunalnej w powiecie Lubartowskim 67
- Reed Edward 961, 963
- Reisch Richard (1866–1838), austriacki prawnik, polityk, sekretarz stanu ds. finansów (1919–1920), prezes Austriackiego Banku Narodowego (1922–1932) 522, 523
- Renzis Francis de (1836–1900), baron de Montanaro, włoski wojskowy, polityk i dyplomata, poseł w Brukseli (1889–1895), sygnatariusz konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 417
- Rodich-Laskowski Daniel, właśc. Daniel von Berlinenkampf Rodich-Laskowski (1884–1957), prawnik, w administracji rządowej (po 1918), sekretarz ministra skarbu W. Grabskiego, naczelnik wydziału w Prezydium Rady Ministrów (1921) 28, 318, 350, 367, 408, 483, 503, 636, 561, 573, 612, 684, 796
- Rosmarin, członek Komisji Rehabilitacyjnej dla urzędników i nauczycieli Żydów w b. Galicji Wschodniej 532
- Rosset-Fleury Aleksander Henryk de (1866–1933), inżynier, przedsiębiorca, działacz społeczny, poseł na Sejm Ustawodawczy (1919–1922), członek Rady Obrony Państwa (1920) 173
- Rozwadowski-Jordan Jan Emanuel (1872–1935), ekonomista, współzał. Centralnej Agencji Polskiej w Lozannie (1915), sekretarz generalny KNP w Paryżu, członek Komisji do Spraw Galicji (1919), delegat rządu RP w Sekcji Międzynarodowej Komisji Odszkodowań w Wiedniu (1920) 716
- Rozwadowski-Jordan Tadeusz (1866–1928), gen. broni WP, Naczelnny Dowódca Wojsk Polskich w Galicji Wschodniej (1918/1919), szef Polskiej Misji Wojskowej w Paryżu (1919–1920), szef Sztabu Generalnego WP w czasie bitwy warszawskiej 1920, Generalny Inspektor Jazdy i Generalny Inspektor Kawalerii WP (1921–1926) 63
- Różyczka (Rużyczka) Edmund, inspektor Dyrekcji Kolejowej Krakowskiej, referent sekcji eksploatacyjnej w Min. Kolei Żelaznych (od 1919) 320, 322
- Rybarski Roman (1887–1942), ekonomista, profesor UJ, Politechniki Warszawskiej i UW, członek delegacji polskiej na konferencję pokojową w Paryżu (1919), podsekretarz stanu w Min. b. Dzielnicy Pruskiej, potem w Min. Skarbu (1919–1921), poseł na sejm (1928–1935) 58, 113, 143, 159, 208, 422, 495, 503, 536, 723, 796, 805, 910, 931, 947, 958, 964, 977
- Rybarski Stanisław (1878–?), prawnik, radca Prokuraturii Skarbu we Lwowie i Prokuraturii Generalnej RP (od IV 1920) 485
- Salomonowicz Teodor, właściciel nieruchomości przy ul. Polnej 59
- Samuel Saul (1820–1900), australijski kupiec kolonialny, członek parlamentu, pastor, agent generalny Nowej Południowej Walii w Londynie (1880–1897), sygnatariusz konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 418
- Sapieha Eustachy (1881–1963), książę, polityk i dyplomata, prezes Komitetu Obrony Kresów Wschodnich (1918), współorganizator nieudanego zamachu na stanu na rząd J. Moraczewskiego (4/5 I 1919), poseł w Londynie (1919–1920), minister spraw zagranicznych (23 VI 1920–20 V 1921), poseł na sejm (1928–1929) 810, 871, 884, 910, 931, 947, 958, 990

- Sawa Franciszek (1863–1935), prawnik, radca (1907), następnie starszy radca (1909) Prokuraturii Skarbu we Lwowie, starszy radca Prokuraturii Generalnej RP (od IV 1920) 485
- Schack de Brockdorff Frederic George (1847–1923), konsul generalny Danii w Antwerpii, sygnatariusz konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 417
- Seyda Władysław Kazimierz (1863–1939), prawnik, adwokat, przewodniczący Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu (1918–1919), minister b. Dzielnicy Pruskiej (1919–1920), poseł na Sejm Ustawodawczy (1919–1922), prezes Sądu Najwyższego (1924–1929) 39, 43, 58, 119, 120, 126, 187, 199, 208, 267, 292, 367, 375, 463, 561, 572, 683, 715, 750, 761, 785
- Seyda Zygmunt (1876–1925), prawnik, działacz narodowy, publicysta, poseł do sejmiku pruskiego (1918–1918), po I wojnie światowej organizator sądownictwa w Wielkopolsce i na Pomorzu, poseł na sejm (1919–1925), wicemarszałek izby (1922–1925) 352
- Seydoux Jacques (1870–1929), francuski dyplomata i ekonomista, zastępca dyrektora do spraw handlowych we francuskim MSZ (od 1919) 800, 803
- Sikorski Władysław Eugeniusz (1881–1943), gen. broni WP, polityk, współtwórca organizacji niepodległościowych (1908–1914), szef Sztabu Generalnego (1921–1922), premier i minister spraw wewnętrznych (16 XII 1922–26 V 1923), minister spraw wojskowych (14 II 1924–14 XI 1925) 809
- Simon Alfred Bogusław (1864–?), radca dworu w Krajowej Dyrekcji Skarbu we Lwowie, szef sekcji i naczelny dyrektor ceł w Min. Skarbu (od IV 1919), dyrektor Izby Skarbowej w Lublinie 424, 432
- Skibniewski Kazimierz Wiktor? (1894–1943), doktor medycyny, szef sekcji w Min. Apropowizacji (1920) 63
- Skracha Stanisław (1868–?), prawnik, radca (1907), następnie starszy radca (1912) Prokuraturii Skarbu we Lwowie, starszy radca Prokuraturii Generalnej RP (od IV 1920) 485
- Skrowaczewski Karol (1876–?), prawnik, starszy radca Prokuraturii Skarbu we Lwowie, radca Prokuraturii Generalnej RP (od 1920) 486
- Skulski Leopold (1877–po 1939), inżynier chemik, farmaceuta, nadburmistrz m. Łodzi (29 IX 1917–22 II 1919), poseł na Sejm Ustawodawczy (1919–1922), premier (13 XII 1919–9 VI 1920), minister spraw wewnętrznych (24 VII 1920–28 VI 1921) 27, 28, 35, 37–41, 44, 46–48, 50, 53, 54, 58, 60, 62, 65, 85, 87, 94, 96, 101, 104, 110, 111, 113, 115, 119, 120, 126, 131, 141, 143, 146, 159, 161, 172, 174, 187, 189, 192, 194, 199, 201, 208, 211, 227, 229, 267, 268, 275, 276, 279, 281, 287, 288, 292, 294, 309, 310, 318, 321, 326, 328, 329, 331, 350, 352, 354, 357, 369, 375, 377, 408, 411, 413, 422, 425, 433, 435, 463, 465, 483, 487, 491, 492, 503, 506, 512, 515, 534, 539, 556, 558, 561, 564, 572, 577, 599, 601, 612, 613, 667, 668, 683, 686, 709, 712, 723, 726, 737, 739, 750, 752, 763, 785, 786, 809, 810
- Słabczyńska Helena, wdowa po Józefie Słabczyńskim 934
- Słabczyński Józef, posterunkowy policji w Lublinie 934
- Sławski Stanisław (1881–1943), prawnik, adwokat, powstaniec wielkopolski, płk audytor WP, szef Sekcji w Departamencie Sprawiedliwości b. Dzielnicy Pruskiej (1919–1920), delegat resortu sprawiedliwości w Konsulacie Generalnym RP w Gdańsku (1920–1925) 60
- Słomiński Bolesław, sekretarz w Koście-rzynie, członek komisji wyborczej w woj. pomorskim (1920) 358
- Słucki Aleksander, jeniec cywilny 481
- Sobański Teodor Oskar (1877–1933), ziemianin, cukrownik, działacz gospodarczy

- i polityczny, minister aprowizacji (30 IX–5 XI 1919), podsekretarz stanu w Min. Arowizacji (VII 1919–II 1920) 40, 94, 209
- Sobiecki Emil, prezes Sądu Okręg. w Starogardzie, przewodniczący okręgu wyborczego w Kościerzynie (1920) 358
- Sobolewski Bronisław Paweł (1870–1924), prawnik, prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie (od X 1918), generalny komisarz wyborczy podczas wyborów do Sejmu Ustawodawczego (od 28 XI 1918), minister sprawiedliwości (2 IX–9 XII 1919 i 19 VI 1921–6 VI 1922) 423
- Sobolewski Tadeusz (1875–?), prawnik, sekretarz (1912), następnie radca Prokuraturii Skarbu we Lwowie (1918), radca Prokuraturii Generalnej RP (od IV 1920) 485
- Sokal Franciszek (1881–1932), inżynier, polityk, dyplomata, szef Sekcji Ochrony Pracy w Min. Pracy i Opieki Społecznej i główny inspektor pracy (28 I 1918–1920), kierownik tego resortu w prowizorium rządowym W. Wróblewskiego (5–14 XI 1918), minister pracy i opieki społecznej w rządzie W. Grabskiego (17 XI 1924–14 XI 1925), delegat RP przy Lidze Narodów (1926–1932) 160–164, 228–230
- Sokołowski Włodzimierz, referent w Min. Kolei Żelaznych (1920) 434
- Sołtyk Stefan (1880–1945), nauczyciel, publicysta, działacz Narodowego Zjednoczenia Ludowego, poseł na sejm (1919–1927), senator (1930–1935) 231
- Sosnkowski Kazimierz (1885–1969), gen. broni WP, polityk, szef sztabu i zastępca dowódcy I Brygady Legionów Pol. (1914–1916), wiceminister spraw wojskowych (3 III 1919–9 VIII 1920), minister spraw wojskowych (10 VIII 1920–19 II 1924) 47, 62, 275, 667, 757, 871, 885
- Staniszewski Walenty (1859–1920), prawnik, adwokat, dyrektor Kasy Oszczędności w Krakowie (1903–1914), starszy radca Prokuraturii Generalnej RP w Warszawie (1919–1920) 485
- Stankiewicz Andrzej, kapral policji powiatu piotrkowskiego 934
- Stankiewiczowa Leokadia, wdowa po Andrzeju Stankiewiczu 934
- Starzewski Leopold (1876–?), wicedyrektor kolei państwowych w Krakowie (1915–1919), szef Sekcji Finansowej w Min. Kolei Żelaznych (od VI 1919) 126
- Starzewski Stanisław (1875–1969), płk dypl. saperów WP, zastępca, następnie Główny Kwatermistrz WP (od II 1919), zastępca szefa Sztabu Generalnego WP (IX 1920), szef Oddziału Organizacyjno-Administracyjnego MSWojsk. (V 1921) 159
- Starzyński Witold (1877–?), prawnik, radca (1911), następnie starszy radca (1919) Prokuraturii Skarbu we Lwowie, starszy radca Prokuraturii Generalnej RP (od IV 1920) 411
- Stefanowicz Grzegorz (1884–?), płk WP, inżynier, naczelnik wydziału w Prezydium Rady Ministrów (1920), szef Dep. Budownictwa MSWojsk. (III 1920) 375
- Stein Ignacy (1875–1964), językoznawca, publicysta, szef Dep. Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w Min. b. Dzielnicy Pruskiej (VIII 1919–I 1921) 60
- Stelmachowski Bronisław (1883–1940), profesor Uniw. Poznańskiego (od 1924), sędzia Sądu Najwyższego (1920–1924 i 1928–1938), sędzia w polsko-niemieckim Trybunale Rozjemczym dla Górnego Śląska (1928–1938) 600
- Stepan Kamil* 38
- Strasburger (Strassburger) Henryk (1887–1951), prawnik, ekonomista, polityk, podsekretarz stanu w Min. Przemysłu i Handlu (X 1918–1922), kierownik MPiH (4–14 XI 1918, 19 IX 1921–5 III 1922, 31 VII–14 XII i 16 XII 1922–13 I 1923), komisarz generalny RP w Wolnym Mieście Gdańsku (1924–1932) 113, 279, 292, 408, 422, 423, 491, 503, 815
- Studziński Władysław (1879–1964), prawnik, naczelnik Wydziału, potem szef

- Sekcji Administracyjnej w Prezydium Rady Ministrów (od 1920) 40, 53, 119, 126, 143, 187, 192, 199, 208, 227, 279, 318, 350, 354, 367, 411, 422, 433, 464, 491, 503, 512, 536, 556, 561, 572, 599, 612, 667, 683, 709, 723, 750, 761, 785, 790, 796, 815, 830, 870, 884, 931, 947, 958
- Susviela Guarch Frederico (1851–1928), urugwajski lekarz i dyplomata, konsul generalny Urugwaju w Berlinie (1887–1895), sygnatariusz konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 418
- Szafirski Stanisława, wdowa po Marianie Szafirskim 934
- Szafirski Marian, posterunkowy policji w Płocku 934
- Szajdak Sebastian* 48
- Szczyrek Jan (1882–1947), dziennikarz, działacz i polityk socjalistyczny, radny m. Lwowa, członek Tymczasowego Wydziału Samorządowego b. Królestwa Galicji i Lodomerii 563
- Sztebko Ignacy (1860–1937), prawnik, polityk i dyplomata, członek rosyjskiej Rady Państwa (1909, 1912), chargé d'affaires RP w Berlinie (8 III–1 X 1920), poseł na sejm (1922–1927) 352
- Szczępek Adolf (1865–1950), ksiądz, biskup pomocniczy płocki (1918–1925), radca w Min. W.R. i O.P. (1918–1924), biskup diecezjalny łucki (1926–1950) 293
- Szmidt Emil Antoni (1868–1940), prawnik, członek Polskiej Komisji Likwidacyjnej w Krakowie, szef Dep. Skarbu w Min. b. Dzielnicy Pruskiej (1920), prezes Wielkopolskiej Izby Skarbowej (1920–1925) 434
- Szpakowski Edward (1880–1942), gen. bryg. WP, pomocnik kierownika Min. Spraw Wojskowych (I 1919), następnie w Biurze Prezydialnym MSWojsk., szef Gabinetu MSWojsk. (1922–1926) 512, 572
- Szpinak Chaim, jeniec cywilny 481
- Szuba Bronisław (1887–?), nauczyciel gimnazjalny, dyrektor III Państwowego Gimnazjum im. Adama Mickiewicza w Tarnowie (1925–1931) 365
- Szubartowicz Tadeusz (1886–1944), radca, naczelnik wydziału, szef sekcji (1918–1920), następnie dyrektor Departamentu Opieki Społecznej (1921–1929) i podsekretarz stanu (1930–1932) w Min. Pracy i Opieki Społecznej, dyrektor Banku Ziemiańskiego w Warszawie (1932–1936) 200
- Szuch Franciszek (1856–1930), prawnik, sędzia Sądu Okręg. w Warszawie, radca w Prokuraturii Generalnej RP (od II 1920) 280
- Szychowski Julian (1876–1951), adwokat, wieloletni przewodniczący Rady Miejskiej w Grudziądzu, marszałek Sejmiku Wojewódzkiego w Toruniu, senator (1922–1926) 358
- Szymański Władysław, starszy radca Prokuraturii Generalnej RP (1920) 411
- Szyszkowski Władysław, sędzia Sądu Apelacyjnego w Warszawie (1918), potem Sądu Najwyższego, adwokat 103
- Śliwiński Artur (1877–1953), polityk, historyk, pisarz, publicysta, członek Tymczasowej Rady Stanu 1917, jeden z przywódców Stronnictwa Niezawisłości Narodowej, działacz Komisji Porozumiewawczej Stronnictw Demokratycznych (1917–1918), wiceprezydent Warszawy (1919–1922), premier (28 VI–7 VII 1922) 810
- Śliwiński Stanisław (1869–1929), inżynier rolnik, członek Zarządu Straży Kresowej (1920), minister aprowizacji (5 XI 1919–12 I 1921) 39, 53, 58, 62, 85, 87, 101, 110, 111, 119, 126, 143, 144, 146, 159, 172, 187, 192, 199, 208, 227, 267, 275, 287, 292, 301, 309, 318, 329, 350, 354, 367, 375, 408, 422, 433, 463, 483, 491, 503, 512, 536, 556, 560, 561, 572, 599, 612, 667, 737, 750, 761, 785, 790, 796, 810, 815, 830, 870, 884, 910, 912, 931, 934, 938, 939, 947, 950, 958, 990

- Śmiarowski Eugeniusz (1878–1932), adwokat, podsekretarz stanu w Min. Sprawiedliwości (1919–1920), poseł na sejm (1922–1927) 194
- Śniechowski Józef Teodor (1862–1934), szef kancelarii w Min. Kolei Żelaznych, inspektor kolei przy ministrze kolei żelaznych, kierownik Centralnego Biura Statystyki Kolejowej (do 1928) 228
- Świętochowski Stanisław (1879–1958), inżynier, organizator przemysłu górniczego, szef sekcji w Min. Przemysłu i Handlu 87, 158, 186, 322, 508, 510
- Świrski Jerzy (1882–1959), komandor, zastępca szefa, potem szef Departamentu dla Spraw Morskich (1919–1920), dowódca Wybrzeża Morskiego w Pucku (IX od 1920) 101
- Terrell Edwin H. (1848–1910), dyplomata amerykański, poseł w Brukseli (1889–1893), sygnatariusz konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 417
- Testa Henri, sygnatariusz z ramienia Holandii konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 417
- Thomas Albert (1878–1932), francuski polityk, dyrektor Międzynarodowej Organizacji Pracy przy Lidze Narodów (1920–1932) 163
- Tołłoczko Kazimierz (1879–1969?), szef Sekcji Gospodarczej w Min. Poczty i Telegrafów (1918), wicedyrektor Głównego Urzędu Miar (1919), szef Sekcji Ogólnej (1920), następnie dyrektor departamentu w Min. Pracy i Opieki Społecznej (1921) 188
- Tołłoczko Ludwik (1870–1957), inżynier elektryk, polityk, szef sekcji w Min. P. i T., minister poczty i telegrafów (13 XII 1919–24 VII 1920), przewodniczący Państwowej Rady Elektrycznej (1923–1926), przewodniczący Polskiego Komitetu Elektrycznego przy Min. Przemysłu i Handlu (1926–1939) 39, 53, 58, 62, 85, 94, 101, 106–108, 110, 111, 113, 119, 126, 143, 159, 161, 172, 187, 188, 192, 199, 208, 210, 227, 267, 275, 279, 287, 292, 309, 318, 329, 350, 354, 367, 375, 376, 408, 422, 433, 443, 463, 483, 491, 503, 512, 536, 556, 561, 572, 595, 599, 612, 667, 683, 686, 709, 723, 737, 750, 761, 785, 790, 796, 810, 815, 830, 870, 884, 910, 931, 947, 958, 974
- Tomaszewski Jerzy* 48
- Tommasini Francesco (1857–1945), włoski dyplomata, poseł w Warszawie (17 X 1919– XII 1924) 484
- Tower Reginald Thomas (1860–1939), brytyjski dyplomata, przedstawiciel mocarstw sprzymierzonych w Wolnym Mieście Gdańsku (1920) 589, 590, 593, 746
- Trąmpczyński Wojciech (1890–1950), polityk, prawnik, publicysta, działacz Narodowej Demokracji, marszałek Sejmu Ustawodawczego (1919–1922), marszałek senatu (1922–1927) 37, 47, 48, 131, 136
- Trzcziński Juliusz (1880–1939), ziemianin, minister b. Dzielnicy Pruskiej (23 VII–22 X 1921), poseł na Sejm Ustawodawczy (1919–1922) 55, 937
- Tupper Charles (1821–1915), kanadyjski polityk, Wysoki Komisarz w Wielkiej Brytanii (1883–1895), premier (1896), sygnatariusz konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 417
- Turowicz Feliks (1874–1942), działacz socjalistyczny, wicedyrektor Dep. Pracy TRS, dyrektor Dep. Ubezpieczeń Społecznych w Min. Pracy i Opieki Społecznej, szef Sekcji II w MPiOS 830, 870, 884, 910, 931, 947, 978
- Twardowski Juliusz (1874–1945), prawnik, polityk austriacki i polski, pełnomocnik Głównego Urzędu Likwidacyjnego w Wiedniu 522, 523
- Tyszkiewicz Władysław (1865–1936), ziemianin, Komisarz Rządowy PCK 796

- Ubysz Feliks (1887–1937), szef sekcji (1920), następnie dyrektor Dep. Ogólnego w Min. Rolnictwa i D.P. 200
- Urbanowicz Stefan (1891–1940), adwokat, działacz PSL „Piast”, dyrektor Dep. Bezpieczeństwa Publicznego w Min. Spraw Wew. (1920–1922) 143
- Urbański Jan (1875–1939), prawnik, prezes Dyrekcji Poczt i Telegrafów w Lublinie, szef sekcji, następnie wiceminister poczt i telegrafów (XI 1918–1920), prezes Dyrekcji Poczt i Telegrafów w Poznaniu (1920–1927) 288
- Uyttenhooven L.E., sygnatariusz z ramienia Holandii konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 417
- Vacaresco (Văcărescu) J., sygnatariusz z ramienia Rumunii konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 417
- Verney Frederick (1843–1913), sekretarz poselstwa Syjamu w Londynie, sygnatariusz konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 418
- Walczak Henryk* 38
- Wasilewski, kierownik Głównego Urzędu Probiecznego 530
- Waygart Jan (1870–1924), prawnik, ppłk WP, wiceprezes (IV 1919), następnie prezes Prokuraturii Generalnej RP, szef Wojskowej Kontroli Generalnej i podsekretarz stanu w Min. Spraw Wojskowych (1922–1924) 422, 483, 796
- Wątor Adam* 38, 809
- Weinfeld Ignacy (1877–1939), prawnik, adwokat, wykładowca na Wydziale Prawa Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie, profesor w Szkole Nauk Politycznych w Warszawie, podsekretarz stanu w Min. Skarbu (1920–1922), tymczasowy kierownik Min. Skarbu (25–26 XI 1920), wicedyrektor GUS (1922–1924), prezes Izby Skarbowej we Lwowie (1924–1926) 228, 433, 672, 683, 725, 761
- Weloński Jan (1887–1957), prawnik, radca Prokuraturii Generalnej RP (od XII 1919), prezes Prokuratury w Łodzi 65
- Werner Tadeusz (1868–?), prawnik, urzędnik Komisji Likwidacyjnej do spraw Królestwa Polskiego, radca (IV 1919), następnie starszy radca (IV 1920) Prokuraturii Generalnej RP 485
- Wierzbowski Teodor (1853–1923), historyk, literaturoznawca, archiwista, dyrektor Archiwum Akt Dawnych (1897–1919) 65, 66, 68
- Wilhelm I Hohenzollern (1797–1888), król pruski (od 1861), cesarz niemiecki (od 1871) 863
- Wilhelm II Hohenzollern (1859–1941), król Prus i cesarz niemiecki (1888–1918) 892
- Wilkoński Tomasz Tadeusz (1885–1939), działacz gospodarczy, szef Państwowego Banku Rolnego, następnie prezes Głównego Urzędu Ziemskiego (1920–1921), poseł na sejm (1922–XII 1924) 188, 279, 292, 309, 536, 544, 556, 737, 750, 830, 841, 884, 885, 910, 917
- Witos Wincenty (1874–1945), polityk, działacz ruchu ludowego, przywódca PSL „Piast”, premier (24 VII 1920–13 IX 1921, 28 V–14 XII 1923, 10–14 V 1926), poseł na sejm (1919–1931) 37, 39, 47, 809, 810
- Witte Siergiej J. (1849–1915), rosyjski polityk, minister finansów (1892–1903), premier (1905–1906) 400
- Wojciechowski Stanisław (1869–1953), fizyk i matematyk, działacz ruchu spółdzielczego, profesor w Wyższej Szkole Handlowej w Warszawie, minister spraw wewnętrznych (16 I 1919–9 VI 1920), prezydent RP (1922–1926) 27, 38, 40, 41, 53, 57, 58, 85, 94, 95, 101, 110, 119, 192, 199, 200, 208, 267, 268, 270, 275, 279, 287, 288, 292, 309, 318, 329, 350, 354, 355, 358, 366, 367, 375, 408, 422, 424, 433, 463, 483, 491, 503, 506, 512,

- 536, 539, 556, 561, 563, 564, 567, 572, 588, 599, 612, 667, 693, 709, 723, 737, 761, 785, 790, 792, 796, 797
- Wojdaliński Ryszard (1891–1969), redaktor „Głosu Lubelskiego (1918–1919), poseł na Sejm Ustawodawczy (1919–1922) 170
- Wojewódzka Franciszka Maria, wdowa po Władysławie Wojewódzkim 752
- Wojewódzki Władysław, lekarz 752
- Wójcicki Józef 42
- Wróbel Ignacy (1862–1941), prawnik, poseł do Rady Państwa w Wiedniu (1911–1918), urzędnik kolejowy, szef sekcji, następnie dyrektor departamentu w Min. Kolei Żelaznych, członek Zarządu Głównego PSL „Piast” (1925–1927) 42, 113
- Wróbel Piotr 38
- Wróblewski Władysław (1875–1951), prawnik, polityk, dyplomata, kierownik prowizorium rządowego Królestwa Polskiego i MSZ (5–17 XI 1918), następnie podsekretarz stanu w Prezydium Rady Ministrów i MSZ, kierownik MSZ (13–16 XII 1919), poseł w Londynie (1921–1922) i Waszyngtonie (1922–1925) 39, 53, 58, 62, 85, 94, 101, 110, 113, 115, 119, 126, 143, 159, 160, 172, 187, 192, 199, 208, 227, 267, 275, 279, 287, 292, 309, 318, 329, 350, 354, 367, 368, 375, 408, 433, 463, 483, 512, 572, 577, 579, 595, 683, 686, 709, 737, 884, 886, 910
- Wyczyński Waclaw (1853–1935), adwokat i notariusz w Brodnicy, działacz społeczny, zastępca generalnego komisarza wyborczego dla Pomorza (1920) 288
- Wyngaert Edmond Van den, sygnatariusz z ramienia Meksyku konwencji o ustanowieniu międzynarodowej unii dla publikacji taryf celnych (5 VII 1890) 417
- Wyrobek Stanisław (1871–?), prawnik, radca Sądu Krajowego w Krakowie (1911), szef sekcji, potem dyrektor Dep. Administracyjnego w Min. Sprawiedliwości (od III 1919), sędzia Sądu Najwyższego (1923–1947) 503
- Wyszatycki Lubośław (1880–?), prawnik, urzędnik Min. Skarbu w Wiedniu (1905–1918), naczelnik Wydz. Organizacyjno-Personalnego, szef sekcji, następnie kierownik Dep. Administracyjnego (1919–1920) i dyrektor Dep. Prezydialnego w Min. Skarbu (1921–1924), naczelny dyrektor Banku Budowlanego (1924–1928) 102, 503
- Zaborowski Leonard (1888–1940), szef Sekcji Rolnej (1919), następnie podsekretarz stanu w Min. Apropowizacji (od II 1920) 209, 589, 590, 593, 599, 683, 709, 723
- Zaczek Kazimierz (1884–1945), prawnik, polityk, radca Prokuraturii Skarbu we Lwowie (1906–1912), potem w Min. Skarbu w Wiedniu (do 1917), szef sekcji, następnie dyrektor Dep. Budżetowego w Min. Skarbu (1919–1925), tymczasowy kierownik tego resortu w rządzie A. Śliwińskiego (28 VI–3 VII 1922), poseł na sejm (1928–1930), senator (1930–1935) 62, 113, 217, 830
- Zagórny-Marynowski Ludwik (1875–1944), inżynier, dyrektor Kolei Państwowych w Stanisławowie, minister kolei żelaznych (10 III 1922–26 V 1923) 600
- Zaleski Edward Antoni (1876–?), szef sekcji w Głównym Urzędzie Likwidacyjnym (II 1920–VIII 1922) 63
- Zawadzki Grzegorz (1877–?), nauczyciel w szkołach średnich, członek Komisji Pedagogicznej Stowarzyszenia Nauczycielstwa Polskiego, szef sekcji w Min. W.R. i O.P. (od XI 1920) 931
- Zawadzki Mikołaj, dyrektor Izby Skarbowej w Łodzi (1920), prezes Najwyższej Okręgowej Izby Kontroli Państwa w Poznaniu (od 1922) 432
- Ziemięcki Bronisław (1885–1944), działacz PPS, polityk, minister przemysłu w Tymczasowym Rządzie Ludowym Republiki Polskiej I. Daszyńskiego, minister pracy i opieki społecznej w rządach J. Mora-

- czewskiego (18 XI 1918–16 I 1919)
i A. Skrzyńskiego (20 XI 1925–20 IV 1926),
członek Rady Obrony Państwa (1920),
prezydent Łodzi (1927–1933) 195
- Zienkowski Edward (1861–1943), dy-
rektor Izby Skarbowej w Warszawie
(1920–1928), wykładowca prawa podat-
kowego w Wyższej Szkole Handlowej
w Warszawie 432
- Zipser Kazimierz (1875–1961), inżynier
kolejnictwa, profesor, naczelnik Wydziału
Budżetowego w Sekcji Finansowej, potem
szef sekcji w Min. Kolei Żelaznych, rektor
Politechniki Lwowskiej (1928–1929
i 1932–1933) 320, 321
- Zuckermann Berek 228
- Zwierzchowski Franciszek (1873–1949),
lekarz stomatolog, gen. bryg. WP, szef
Dep. Sanitarnego MSWojsk. (1920–1924),
komendant Oficerskiej Szkoły Sanitarnej
w Warszawie (1925–1926) 796
- Żbikowski Stefan, jeńiec cywilny 418
- Żórawska Julia, wdowa po Władysławie
Żórawskim 934
- Żórawski Władysław, lekarz przy Sejmiku
powiatowym w Opocznie 934
- Żurawski Zygmunt (1873–1962), starosta
cieszyński, komisarz rządu RP dla Śląska
Cieszyńskiego (1920) 959

Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej są jednym z najważniejszych źródeł do poznania dziejów odrodzonego w listopadzie 1918 roku państwa polskiego. Ich wydania, ze środków Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki, podjął się Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk we współpracy z Archiwum Akt Nowych.

